فهرست كتاب معرفتنامه لابراهيم حقى قدس الله سره

تمت فهرست الكتاب بعون رب الارباب عدد الابواب والفصول والانواع ستمائة وستة بالاجماع وتر

كفتهٔ محمد ذكرى افندى

كوكل حقى بيلورسن وترى سودى وترى سوسنده سون جانلرده مطلقدر مقيد اولمق تنده
نوله وتر ايله فهرست اولسه ذكرى معرفتنامه آچلدى كنز وعرفان مژده‌لر عشاقه هر قنده

معرفت نامه

تأليف العالم العلامة ابراهيم حقى نفعناالله ببركاته واعاد علينا وعلى المسلمين من صالح دعواته آمين

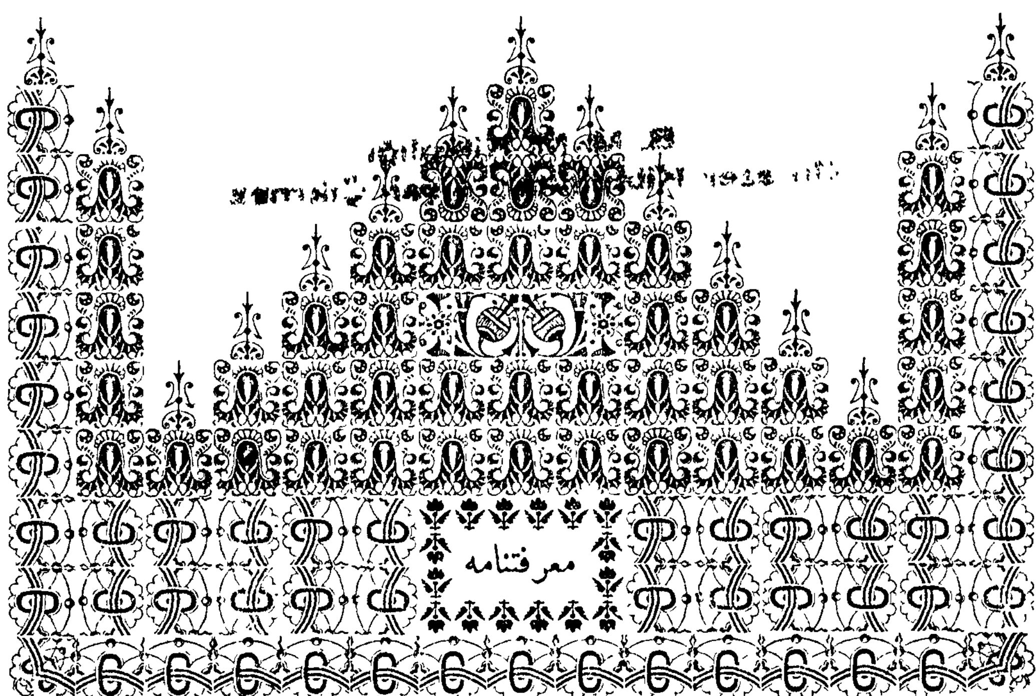

طابع وناشرى
قريمى يوسف ضيا

استانبول

مطبعهٔ احمد كامل — سلطان بايزيدده چادرجيلر قپوسى

سنه ١٣٣٠

بسم الله الرحمن الرحيم

حمد بی حد * وشکر بی عد * وثنای مؤبد * واحد وفرد واحد حضرتلرینه اولسونکه هرشان اکوانی علم ازلیسیله مقدر ومبین قیلوب اعیان جهانی فیض لم یزلیسیله مرتب ومعین قیلوب کلشن عالمی کل آدمله معطر ومزین قیلمشدر وجمله جهانی انسان ایچون وآنی کندی معرفتیچون وارایدوب حقایق اشیا ایله دقایق معنایی بالجمله آنده اجمال واظهار ایدوب روح انسانی جامع اسمنه صورت وحامل امانت ومحل اسرار ایتمشدر وهیئت عالمده اولان نیجه بیك حکمتنه علمایی واقف ایلیوب * کتاب جهانك هر بر حرفندن آیات معرفتن مطالعه ایدنلری عارف ایلیوب کوکل عالمنه دخول ایدن عبادتی کعبه حضورنده عاکف ایلمشدر * وافضل صلوات واکمل تحیات واحسن تسلیمات اول سید کائنات واشرف مخلوقات وخلاصهٔ موجودات پیغمبرمز علیه الصلاة والسلام حضرتلرینك اسم اعظم وعقل اول اولان روح اکملنه اولسونکه (لولاك لولاك لما خلقت الافلاك) خطابیله مستطاب اولمشدر * وخلقی ظلمات جهالتدن انوار هدایته اخراجیله کندی نفسن بیلان امتی معرفت حق بولمشدر * واول اصحابنه هم تحیات اولسونکه * اقوال وافعال وعقاید واخلاقك جملهسنده اکا تابع اولوب * نور ایمان وحضور عرفان ایله کوکللری طولمشدر رضوان الله تعالی علیهم اجمعین * بوحقیر حقیقی ابراهیم حقی اول عزیز وشریف مخدومی السید احمد نعیمی ایچون بو کتابی اکتتاب ایله اکا خطاب ایدرکه اعزك الله فی الدارین * اولا معلوم اولسونکه حق تعالی ایکی عالمی بنی آدم ایچون * وآنلری انجق کندی معرفتیچون خلق ایلدیکن جملهیه طیورمشدر * نته کیم لطف وکرمیله (کنت کنزا مخفیا فاحببت ان اعرف فخلقت الخلق لیعرفونی) بیورمشدر * پس خلقت عالم وآدمدن مقصد اقصی ومطلب اعلی معرفت مولادر لکن بو دولت ابدیه وسعادت سرمدیهکه جملهدن اولیدر انجق معرفت نفسه مربوط اولوب معرفت نفس دخی معرفت بدنه منوط اولوب * معرفت بدن هم معرفت عالمه موقوف اولوب * معرفت عالم ایسه علوم حقیقیه ایله موصوف اولدیغیچون برمقدار علم هیئت وحکمتدن اخذ وجمع ایدوب * برمقدار دخی علم تشریح ابدان وانفسدن التقاط وانتخاب ایدوب * برمقدار هم علم قلوب وعرفاندن اقتباس والتماس ایدوب * لسان ترکی یه ترجمه ایله بو کتاب مستطابی فقط برمقدمه واوچ فن وبرخاتمه اوزره تألیف وتصنیف ایلدمکه مقدمهسی معرفت هیئت اسلام واجمال احوال دوجهان

فن اول معرفت هیئت عالم وتفصیل حکمت اشیاواعیان * وفن ثانی معرفت اشکال ترکب ابدان وماهیت نفس انسان * وفن ثالث معرفت کیفیت نیل عرفان وحقیقت حضور یزدان * وخاتمه‌سی معرفت آداب وارکان صحبت یاران واقارب وجیران اولمق اوزره ترتیب وتنظیم ایلدم تاکه (اولا) مقدمه‌دن آیات بینات ایله ثابت اولان عجایب اطوار اکوانی اجمالا بیلوب * غرائب احوال دوجهانی تیقن قیلدقده * اعتماد کلی برله اعتقاد تام ایدوب جمله‌نك خالق وصانعن بیله‌سن * وعظمت وقدرتن تفکر وتذکر قیله‌سن * بعده فن اولدن بدایع صنایع خالق عالم آفاق ایچنده تفصیلا سیر ایدوب * اسرار جهانه واقف اولدقده عالم قشر آدم وآدم لب عالم اولدیغن بیلوب جمله‌دن فارغ اوله‌سن * وکندی کندیکه کله‌سن * بعده فن ثانیدن عجائب قدرت صانعی کندی جسم وجانکده اجمالا کوروب عالم کبیرده هرنه وار ایسه جمله‌نك مثالی کندی وجودکده بولدقده وجودك بر کوچك عالم اولدیغن بیلوب کندی نفسکه کله‌سن وعالم انفسده آیات بینات مولایی تماشا قیله‌سن وکندی روحکی اقلیم وجودك سلطانی بیلوب قدر وقیمتکه واقف اولوب * معرفت نفس مرتبه‌سن بوله‌سن وکندی عالمنده سلطان اوله‌سن * بعده فن ثالثدن حضرت مقلب القلوبك عجائب الهامات وغرائب تصرفاتن وقلوبه قرب ذات وصفاتن عالم اکبر اولان دلده علم الیقین بیلوب * ماسوادن آزاد اولوب جمله‌یی اونودوب هب ایدوب ایلین متصرف بر آنی بولدقده عالم وحدته ایروب اول واحد فردك وحدانیتن بصیرتکله عین الیقین کوروب * معرفت الله دولتنه ایره‌سن * وسعادت قربنی حق الیقین بیلوب ابدا آنکله قاله‌سن (آخرا) خاتمه‌دن عالم کثرتده اولان احکام مراتب وجودی بیلو * حدودنی حفظ وصیانت قیلوب مخلوق خدایه رفق ومدارات ایله محبوب القلوب اولدقده سلامتله جمعیت خاطر بوله‌سن * وراحتله عزیز عالم اوله‌سن چونکه بو کتاب شریفده نظام بواسلوب لطیف اوزره تمام اولوب * نظر قبول ایله مطالعه ایدنلری حقیقت آیات مولایه مطلع ایتمشدر پس بوکا ﴿معرفتنامه﴾ نام اولوب تاریخ اختتامی بیك یوز تمشه تمشدر

﴿ مقدمة الکتاب ﴾

آیات قرآنیه واحادیث نبویه مفهومنجه اعتماد واعتقاد اولنه‌جق امور دینیه ولوازم یقینیه‌دن اولان هیئت اسلام اوزره ترتیب خلقت عرش وکرسی وجنانی وسموات وارضین وبحار ونیرانی واشراط ساعت واحوال واهوال قیامت وخراب وفنای جهانی وبقای عالم لقای رحمانی فصول اربعه ایله تفصیل ایدر ﴿فصل اول﴾ اجمالا ترتیب خلقت عالمی * وکیفیت عظمت عرش اعظمی * وحمله‌ٔ عرشی * واول کروبیون محترمی وحولنده اولان انهار وملائکه وسائرامی وتحتنده اولان کرسی وسدره ولوح وقلمی التی نوع ایله بیان ایدر ﴿نوع اول﴾ خلاق جهانك عالمده اولان بدایع صنایعن تفکر وتذکره هادی وبادی اولان آیات بیناتی بیلدیرر (ای عزیز معلوم اولسونکه حق تعالی بو عالمی وجود ووحدانیتنه علامت ایدوب جمیع اشیاده اولوا الابصاره اظهار صنعتله حقایق حکمتن طیورمشدر وکندی معرفتنه عبادنی ترغیب ایچون کلام قدیمنده عظمتله بیورمشدر الآیات المکتوبة علی الترتیب الذی فی المصحف الشریف (بسم الله الرحمن الرحیم * الحمد لله رب العالمین * الم تعلم ان الله له ملك السموات والارض ومالکم من دون الله من ولی ولا نصیر * الله لا اله الا هو الحی القیوم لاتأخذه سنة ولا نوم له مافی السموات ومافی الارض من ذا الذی یشفع عنده الا باذنه یعلم مابین ایدیهم وماخلفهم ولا یحیطون بشیٔ من علمه الا بماشاء وسع کرسیه السموات والارض ولا یؤده حفظهما وهو العلی العظیم * ان الله لایخفی علیه شیٔ فی الارض ولا فی السماء هو الذی یصورکم فی الارحام کیف یشاء لا اله الا هو العزیز الحکیم * ولله مافی السموات والارض والی الله ترجع الامور * ان فی خلق السموات والارض واختلاف اللیل والنهار لایات لاولی الالباب * الذین یذکرون الله قیاما وقعودا وعلی جنوبهم ویتفکرون فی خلق السموات والارض ربنا ماخلقت هذا باطلا سبحانك فقنا عذاب النار * ولله مافی السموات ومافی الارض وکان الله بکل شیٔ محیطا ولله ملك السموات والارض ومابینهما والیه المصیر * لله ملك السموات والارض وما فیهن وهو علی کل شیٔ قدیر * وهو الله فی السموات وفی الارض یعلم سرکم وجهرکم ویعلم ماتکسبون * وله ماسکن فی اللیل والنهار وهو السمیع العلیم * وعنده مفاتح الغیب لا یعلمها الا هو ویعلم مافی البر والبحر وماتسقط من ورقة الا یعلمها ولا حبة فی ظلمات الارض ولا رطب

ولا يابس الا فى كتاب مبين * وله من فى السموات والارض كل له قانتون * وكذلك نرى ابراهيم ملكوت السموات
والارض وليكون من الموقنين * انى وجهت وجهى للذى فطر السموات والارض حنيفا وما انا من المشركين *
ذلكم الله ربكم لا اله الا هو خالق كل شئ فاعبدوه وهو على كل شئ وكيل * ان ربكم الله الذى خلق السموات
والارض فى ستة ايام ثم استوى على العرش يغشى الليل النهار يطلبه حثيثا والشمس والقمر والنجوم مسخرات
بامره الا له الخلق والامر تبارك الله رب العالمين * ان الله له ملك السموات والارض يحيي ويميت وما لكم من دون الله
من ولى ولا نصير * وما يعزب عن ربك من مثقال ذرة فى الارض ولا فى السماء ولا اصغر من ذلك ولا اكبر الا فى كتاب
مبين * قل انظروا ماذا فى السموات والارض * ان كل من فى السموات والارض الا آتى الرحمن عبدا لقد احصاهم
وعدهم عدا * لو كان فيهما آلهة الا الله لفسدتا فسبحان الله رب العرش عما يصفون * الم تر الى ربك كيف مد
الظل ولو شاء لجعله ساكنا ثم جعلنا الشمس عليه دليلا ثم قبضناه الينا قبضا يسيرا * وترى الجبال تحسبها جامدة
وهى تمر مر السحاب صنع الله الذى اتقن كل شئ انه خبير بما تفعلون * الله الذى يرسل الرياح فتثير سحابا فيبسطه
فى السماء كيف يشاء ويجعله كسفا فترى الودق يخرج من خلاله فاذا اصاب به من يشاء من عباده اذا هم
يستبشرون * فانظر الى آثار رحمة الله كيف يحيي الارض بعد موتها ان ذلك لمحيي الموتى وهو على كل شئ
قدير * الم تر ان الله يولج الليل فى النهار ويولج النهار فى الليل وسخر الشمس والقمر كل يجرى لاجل مسمى وان الله
بما تعملون خبير * الله الذى خلق السموات والارض وما بينهما فى ستة ايام ثم استوى على العرش ما لكم من دونه
من ولى ولا شفيع افلا تتذكرون * الحمد لله الذى له ما فى السموات وما فى الارض وله الحمد فى الاخرة وهو الحكيم
الخبير * يعلم ما يلج فى الارض وما يخرج منها وما ينزل من السماء وما يعرج فيها وهو الرحيم الغفور * عالم الغيب
لا يعزب عنه مثقال ذرة فى السموات ولا فى الارض ولا اصغر من ذلك ولا اكبر الا فى كتاب مبين * ان الله يمسك
السموات والارض ان تزولا ولئن زالتا ان امسكهما من احد من بعده انه كان حليما غفورا * وآية لهم الارض
الميتة احييناها واخرجنا منها حبا فمنه يأكلون * وجعلنا فيها جنات من نخيل واعناب وفجرنا فيها من العيون
ليأكلوا من ثمره وما عملته ايديهم افلا يشكرون * سبحان الذى خلق الازواج كلها مما تنبت الارض ومن انفسهم
ومما لا يعلمون * وآية لهم الليل نسلخ منه النهار فاذا هم مظلمون * والشمس تجرى لمستقر لها ذلك تقدير العزيز
العليم * والقمر قدرناه منازل حتى عاد كالعرجون القديم لا الشمس ينبغى لها ان تدرك القمر ولا الليل سابق النهار
وكل فى فلك يسبحون * وآية لهم انا حملنا ذريتهم فى الفلك المشحون وخلقنا لهم من مثله ما يركبون * اوليس الذى
خلق السموات والارض بقادر على ان يخلق مثلهم بلى وهو الخلاق العليم * انما امره اذا اراد شيئا ان يقول له كن
فيكون * فسبحان الذى بيده ملكوت كل شئ واليه ترجعون * رب السموات والارض وما بينهما العزيز الغفار * وما
قدروا الله حق قدره والارض جميعا قبضته يوم القيمة والسموات مطويات بيمينه سبحانه وتعالى عما يشركون * ونفخ
فى الصور فصعق من فى السموات ومن فى الارض الا من شاء الله ثم نفخ فيه اخرى فاذا هم قيام ينظرون * واشرقت
الارض بنور ربها ووضع الكتاب وجئ بالنبيين والشهداء وقضى بينهم بالحق وهم لا يظلمون * ووفيت كل نفس
ما عملت وهو اعلم بما يفعلون * وسيق الذين كفروا الى جهنم زمرا حتى اذا جاؤها فتحت ابوابها وقال لهم خزنتها
الم يأتكم رسل منكم يتلون عليكم آيات ربكم وينذرونكم لقاء يومكم هذا قالوا بلى ولكن حقت كلمة العذاب على
الكافرين * قيل ادخلوا ابواب جهنم خالدين فيها فبئس مثوى المتكبرين * وسيق الذين اتقوا ربهم الى الجنة زمرا حتى
اذا جاؤها وفتحت ابوابها وقال لهم خزنتها سلام عليكم طبتم فادخلوها خالدين * وقالوا الحمد لله الذى صدقنا
وعده واورثنا الارض نتبوأ من الجنة حيث نشاء فنعم اجر العاملين * وترى الملائكة حافين من حول العرش يسبحون
بحمد ربهم وقضى بينهم بالحق وقيل الحمد لله رب العالمين * الله الذى جعل لكم الارض قرارا والسماء بناء وصوركم
فاحسن صوركم ورزقكم من الطيبات ذلكم الله ربكم فتبارك الله رب العالمين * الا انه بكل شئ محيط * فاطر السموات
والارض جعل لكم من انفسكم ازواجا ومن الانعام ازواجا يذرؤكم فيه ليس كمثله شئ وهو السميع البصير * وهو الذى
فى السماء اله وفى الارض اله وهو الحكيم العليم * وتبارك الذى له ملك السموات والارض وما بينهما وعنده علم الساعة
واليه ترجعون * وما خلقنا السموات والارض وما بينهما لاعبين * ما خلقناهما الا بالحق ولكن اكثرهم لا يعلمون
فلله الحمد رب السموات ورب الارض رب العالمين وله الكبرياء فى السموات والارض وهو العزيز الحكيم *

وسخر لكم مافى السموات وما فى الارض جميعا منه ان فى ذلك لآيات لقوم يتفكرون * ولله جنود السموات والارض وكان الله عليما حكيما ولله ملك السموات والارض يغفر لمن يشاء ويعذب من يشاء وكان الله غفورا رحيما يسئله من فى السموات والارض كل يوم هو فى شأن فبأى آلاء ربكما تكذبان * كل من عليها فان ويبقى وجه ربك ذوالجلال والاكرام * سبح لله مافى السموات والارض وهو العزيز الحكيم * له ملك السموات والارض يحيى ويميت وهو على كل شئ قدير * هو الاول والاخر والظاهر والباطن وهو بكل شئ عليم * هو الذى خلق السموات والارض فى ستة ايام ثم استوى على العرش يعلم ما يلج فى الارض وما يخرج منها وما ينزل من السماء وما يعرج فيها وهو معكم اينما كنتم والله بما تعملون بصير * له ملك السموات والارض والى الله ترجع الامور * يولج الليل فى النهار ويولج النهار فى الليل وهو عليم بذات الصدور * الم تر ان الله يعلم مافى السموات ومافى الارض مايكون من نجوى ثلثة الاهو رابعهم ولاخمسة الاهو سادسهم ولاادنى من ذلك ولااكثر الاهو معهم اينما كانوا ثم ينبئهم بما عملوا يوم القيامة ان الله بكل شئ عليم * سبح لله مافى السموات ومافى الارض وهو العزيز الحكيم * يسبح لله مافى السموات ومافى الارض له الملك وله الحمد وهو على كل شئ قدير * خلق السموات والارض بالحق وصوركم فأحسن صوركم واليه المصير * يعلم مافى السموات وارض ويعلم ماتسرون وماتعلنون * والله عليم بذات الصدور * الله الذى خلق سبع سموات ومن الارض مثلهن يتنزل الامر بينهن لتعلموا ان الله على كل شئ قدير * وان الله قد احاط بكل شئ علما * تبارك الذى بيده الملك وهو على كل شئ قدير الذى خلق الموت والحيوة ليبلوكم ايكم احسن عملا وهو العزيز الغفور الذى خلق سبع سموات طباقا ماترى فى خلق الرحمن من تفاوت فارجع البصر هل ترى من فطور * ولقد زينا السماء الدنيا بمصابيح وجعلناها رجوما للشياطين واعتدنا لهم عذاب السعير * قل هو الذى ذرأكم فى الارض واليه تحشرون * الم تروا كيف خلق الله سبع سموات طباقا وجعل القمر فيهن نورا وجعل الشمس سراجا والله انبتكم من الارض نباتا ثم يعيدكم فيها ويخرجكم اخراجا والله جعل لكم الارض بساطا لتسلكوا منها سبلا فجاجا ﴿نوع ثانى﴾ اجمالا ترتيب خلقت عالمى بيلديرر اى عزيز معلوم اولسونكه اهل تفسير واهل حديث اتفاق ايتمشلردركه اول ذات اقدس تعالى وتقدس حضرتلرى مرتبهٔ احديتده بركنز مخفى ايكن معروف اولمغى مراد ومحبت ايتمسيله عالم ارواحى وعالم اجسامى خلق ايدوب كندى جمال رحمتن وكمال قدرتن وجلال وعظمتن ونوال ونعمتن وانواع صنعتن واسرار حكمتن ظهوره كتورمك مراد ايلدكده جميع مخلوقاتندن اقدم كتم عدمدن برجوهر اخضر انورى وجوده كتورمشدر * وبعض روايتده كندى نورندن برلطيف وعظيم جوهر وار ايدوب آندن جميع كائناتى تدريج وترتيب ايله اظهار ايتمشدر واكا جوهر اول ونور محمد ولوح محفوظ وعقل كل وروح اضافى تسميه ايدرلركه جميع ارواح واجسامك مبدأ ومنشائى اول جوهردر چونكه حق تعالى محبتيله اوجوهره برباقمشدر هماندم اول جوهر حياسندن اريبوب صومثلى آقمشدر وآنك زبدهٔ خالصى فوقنه چقمشدر پس اول زبده دن ابتداء نفس كلى يى براتمشدر بعده ارواح ملائكه يى بعده ارواح انبيايى بعده ارواح اوليايى بعده ارواح عارفينى بعد ارواح عابدينى بعده ارواح مؤمنينى بعده ارواح كافرينى بعده ارواح جنى بعده ارواح شياطينى بعده ارواح حيواناتى بعده ارواح نباتاتى بعده ارواح طبايعى خلق ايتمشدر * وارواح مذكوره ايچون على مراتبهم مقامات معلومه تعيين ايدوب هرصنف كندى مقام معلومنه كتمشدر * وهر روح كندى جنسنى بولوب جنود مجنده اولوب هرفرقه مقامنده قالمشدر * وعالم ملكوت بواون درت انواع ارواح ايله تمام اولمشدر وبو عالمك اعلى واصفى والطفنه عالم غيب وعالم لاهوت وعالم جبروت اطلاق ايدرلر * واوسطنه عالم ارواح وعالم معانى وعالم امر تسميه ايدرلر * وادنى واكثف واجسامه اقربنه عالم مجردات وعالم برزخ وعالم مثال ديرلر * وبونك اوزرينه ايكى بيك سنهٔ مقدار مدت مرور ايلدكده حق تعالينك ارادت قديمه سى تعلق ايلمشديكم اظهار نام وشان ايچون عالم اجسامى خلق ايليه پس اول جوهر اوله محبتيله بردخى نظر قيلمشدر * وآنك يوزى صوينى حياسندن حركته كلوب امواجى مرتفع اولمشدر وزبداعلاسندن عرش اعظم وجوده كلمشدرو آنك تحتنده اولان زبدلردن كرسى وجنت وجهنم وسموات سبعه

وعناصر اربعه وجوده كلوب صورت بولمشدر وعرش اعلادن اسفل سافلينه دك بو عالم صورت بو ترتيب اوزره نظام بولوب اون بش انواع اجسام مذكوره ايله عالم ملكك وضعی تمام اولمشدر * و بو عالمك اعلاسنه عالم علوی وعالم بقا وعالم آخرت ديرلر واوسطنه عالم متوسط وعالم اجرام اثيريه وعالم افلاك وعالم سموات اطلاق ايدرلر وادناسنه عالم سفلی وعالم اجسام وعالم عناصر وعالم كون وفساد وعالم دنيا تسميه ايدرلر پس مفردات عالم ملكوت ايله مفردات عالم ملكك مجموعی اعنی انواع ارواح ايله اصناف اجسام بسيطه نك جمله سی حروف هجانك امثالی يكرمی طقوز تمام اولمشدر وايكی عالمك مفردات مذكورهٔ معدوده سی تركيبنده اوچ قسم اجسام مركبه وجوده كلمشدر كه معدن ونبات وحيوان اولمشدر نيجه كيم تركيب حروف هجادن اسم وفعل وحرف وجوده كلمشدر واصول كلمات انسان اولمشدر كذلك مفردات دوعالمدن مركبات ثلاثه ظهور ايدوب آنلردن كتاب جهان بی حدوپايان معانی بولمشدر پس عين عبرتله عالمه نظر ايدن عارفلر هر نسنه ده نيجه حكمت تماشا قيلمشدر واهل الله صنع باری اسرارينه مطلع اولمشدر وحروف اشيادن لب معنايه واروب حضور وانسی بولمشدر (رباعی) عالمكه تمام نسخهٔ حكمتدر * معناسنی فهم ايلينه جنتدر * محروم شهوداولنلرك چشمنده * زندان بلا چاه وغم محنتدر ﴿نوع ثالث﴾ كيفيت عرش اعظمی وحملهٔ محترمی بيلديرر (ای عزيز) معلوم اولسونكه اهل تفسير واهل حديث اتفاق اوزره ديمشلردركه حق تعالی جمله عالمی بر آنده خلق ايتمكه قادر ايكن التی كونده خلق ايتمسی اعنی يوم احدده بدأ ايدوب مفردات عالمی يوم جمعه ده تمام ايلمسی عبادينه هر امرده صبر وتأنی يی تعليم وتفهيمدر * نته كيم عظمتيله بيورمشدركه ولقد خلقنا السموات والارض وما بينهما فی ستة ايام ومامسنا من لغوب * وحق تعالی قدرتيله زبرجد مذكوردن عرش اعظمی جوهر اخضردن خلق ايتمشدركه آنك نور وعظمتی وصف وبياندن خارج بولنمشدر وعرش مجيدك اطرافی ياقوت احمر اولوب جميع مخلوقاتك صفات وصورتلری آنده رسم ونقش اولنمشدر وسمواتك فوقنده عرش رحمان قبلهٔ ملائكه قيلنمشدر نته كم يريوزنده كعبة الله اهل ارضك قبله سی قيلنمشدر وعرش اعظمك يتمش بيك لسانی واردركه هر برلسانی بشقه برلغتله حق تعالی يه تسبيح ايدر ذاكردر وعرش اعظمك درت قائمه سی واردركه هر بری تحت الثرايه واصلدر وعرش اعظم صواوزرنده وصوريح اوزرنده ايكن حق تعالی درت عظيم ملائكه خلق ايتمشدركه حالا حملهٔ عرش آنلردر ويوم قيامتده درت عظيم ملك هم خلق ايدسه كركدر * وحملهٔ عرش رب الارباب اول كونده ثمانيه اولسه كركدر وحملهٔ اربعه دن هر برينك درت وجهی واردركه بررو جهی آدم صورتنده وبررو جهی اسد صورتنده وبرر وجهی ثور صورتنده وبرر وجهی قرتال صورتنده تصوير اولنمشدر وهر بر وجه يريوزنده كندی نوعندن اولان مخلوقات ايچون رزاقدن طالب ارزاق بولنمشدر وحملهٔ عرش دائما قيامده ساكن اولوب عرش اعظمی رقبه لری اوزرنده بوكلنمشلردركه اياقلری يدی قات يردن هم اسفلده در وملائكهٔ مقربينك جمله سندن عندالله محترم حملهٔ عرش اعظمدر وآنلرك برينك آدی اسرافيلدركه عرشك برساقی آنك رقبه سی اوزرنده محكمدر وحق تعالينك عندنده اول حملهٔ عرشدن دخی اعز واكرمدر وصاحب صور بودركه قيامته دك لوح محفوظه ناظردر ونفخ صور ايچون مستعد وحاضردر ولوح محفوظدن جبرائيل وميكائيل وعزرائيل عليهم السلامك امور واحوالن واعمالن آنلره اعلام واخبار والقا ايلمكده ماهردر وحملهٔ عرشدن هر برينك درت جناحی واردركه جوانب اربعه يه منتشر اولمشلردر وحملهٔ عرشك برينك نصفی ثلج ونصفی ناردركه بری برينی منطفی ايتميوب بيلديز بوجكی مثالی بری بريله امتزاج قيلمشلر وحملهٔ عرشك جثه لری اويله اعظمدركه اذنلری شحمه سيله عنقلری مابينی خفق طير ايله يدی يوز ييللق مسافه بولنمشدر وحملهٔ عرشه كروبيون دخی اطلاق اولنمشدر وحملهٔ عرشك كلماتی علی الدوام بو تسبيحات اولوب انلره وردلسان قيلنمشدر (سبحان ذی الملك والملكوت سبحان ذی العرش والعزة والعظمة والهيبة والقدرة والكبرياء والجبروت سبحان الملك المعبود سبحان الملك الموجود سبحان الملك الحی الذی لاينام ولايموت سبوح قدوس ربنا ورب الملائكة والروح) ﴿نوع رابع﴾ عرش اعظمك حولنده اولان انهار عظامی وملائكهٔ كرامی بيلديرر (ای عزيز) معلوم اولسونكه اهل تفسير واهل حديث اتفاقيله ديمشلردركه حق تعالی عرش اعظمك حولنده سكز نهر

عظيم خلق ايتمشدر كه دردى ثلجدن ابيض وابردر ودردى عسلدن احلى واطيبدر وبو انهار ثمانيه
على الدوام جريان ايله عرش اعظمى طواف ايدرلر وحق تعالى آنده حرقائيل نامنده بر ملك خلق ايتمشدر كه جميع
اشيانك اسرارينه يتمشدر اول ملك عظمت عرشى دخى مراد ايدوب حق تعاليدن دستور استيوب طواف
عرشه كتمشدر اوچ بيك سنه مقدارى سكز بيك جناحيله پرواز ايتمشدر عاجز اولدقده حق تعالى اكا قوت ويروب
طيران ايله امر ايتمشدر اوچ بيك سنه مقدارى دخى عرشك حولنده كتمشدر اكا ينه عجز كلدكده حق تعالى
قدرت ايله قوت ويروب اوچمغله امر ايتمشدر اوچ بيك ييل قدر ينه كتمشدر بعده عاجز قالوب كورمشدر كه طقوز
بيك سنه ده انجق عرشك برساقندن برساقنه يتمشدر اول حيرتده ايكن اكا حقدن ندا كلمشدر كه يا حرقائيل
اكر قيامته دك پرواز ايلسك عرشمى تماميله طواف ايده مزسن وانهار ثمانيه نك وراسنده عرش اعظمك حولنده
بيك حجاب نوردن وبيك حجاب ظلمتدن خلق اولنمشدر تا كيم شدت نور عرشدن حولنده اولان ملائكه محترق
اولمسونلر ديو آنلره حائل بولنمشدر وحجب مذكوره نك وراسنده يتمش بيك صف ملائكه خلق اولنمشدر عرشه
مستولى اولان رحمانه على الدوام تسبيح ايدرلر وطواف عرش ايچون حولنده كيدرلر وكونده ايكى نوبت حملهٔ
عرشه سلام ويررلر وبونلره ملائكهٔ صافون وحافون ديرلر وبونلرك وراسنده هم يتمش بيك صف ملائكه خلق
اولنمشدر وبونلر ابدا قيامده طوروب (سبحان الله والحمد لله ولا اله الا الله والله اكبر ولا حول ولا قوة الا بالله العلى
العظيم) ديرلر وبو جمله صفوفك وراسنده بر حيهٔ عظيمه واردر كه عرش اعظمى احاطه ايدوب رأسى ذنبى
اوزرينه وضع ايتمشدر وانك رأسى درهٔ بيضادن وجسمى ذهب اصفردن وكوزلرى ياقوت احمردن خلق
اولنمشدر وآنك يوز بيك جناحى واردر كه هر ريشه سى عندنده بر ملك تسبيح ايدر بولنمشدر واول حيهٔ صفرانك
تسبيحى صداسندن جميع ملائكه يى مهابت آلمشدر زيرا كه اول جمله ملائكه نك تسبيحلرى صداسنه غالب
كلمشدر ودهنن آچدقجه سموات وارضى بر لقمه ايتمكى ممكندر واكر اول حيهٔ عظيمه تسبيحنده تلطف ايله الهام
اولنمسه ايدى آنك صداسى مهابتندن جميع مخلوقات هلاك اولورلردى وحق تعالى ملائكهٔ كرامى انوار مختلفة
الاطواردن خلق ايتمشدر پس عرش انوره اقرب اولان ملائكه نك انوارى اشد واظهردر زيرا كه ملائكهٔ عرشك
انوارينه ملائكهٔ سدره تحمل ايده مزلر وآنلرك شدة انوارينه ملائكهٔ سموات وارض تحمل ايده ميوب محترق
اولورلر وجميع ملائكه اوامر حق ايله عامل اولورلر وانلر انسان كبى حق تعالى يه عاصى اولمزلر غدالرى تسبيح
اولوب اكل وشرب ونوم وجماع بيلمزلر واكثرى انسان صورتنده اولوب اجنحهٔ طيوره مشابه بولنوب اجسام
لطيفه اولدقلرندن انواع صورتلرده تشكل ايدرلر وامر حق ايله خدمتده برق خاطف كبى كيدرلر وهر برى
بر خدمتده اولوب كيمى عرش حولنده تسبيح وطواف ايدرلر وكيمى كرسيده وكيمى سدره ده وكيمى جنتده
وكيمى جهنمده وكيمى كوكده وكيمى يرده وكيمى قيامده وكيمى قعوده وكيمى ركوعده وكيمى سجودده على
الدوام تسبيح ايدرلر وكيمى بنى آدم خدمتنده موكلدر ليل ونهار آنلرى حفظ ايدوب عمللرين يازرلر آنلره كراما
كاتبين وحفظه ديرلر وملائكه نك دخى كنديلرندن پيغمبرلرى واردر كه برى اسرافيل عليه السلامدر واول صاحب
صور مذكوردر وبرى جبرائيل امين عليه السلامدر كه آنك التى يوز جناحى واردر هر برينك يوز ريشه سى
واردر كه هر ريشه نك طولى ما بين المشرق والمغربدر وجميع اجنحه سى الوان انواردندر ومع هذا جثهٔ عظيمه سى
ابيض من الثلجدر واياقلرى تحت الارضدر واويله قوته مالكدر كه بر ريشه سيله جبالى قلع ودك ايلر واول
حق تعالى دن بر يوزنده اولان انبيايه سلام وكلام كتورمكه موكلدر وشكل وعظمتده اسرافيل عليه السلام
كبيدر وبرى ميكائيل عليه السلامدر كه اجنحه سى اعدادينى انجق حق تعالى بيلور واول بحر مسجورده
اولان ملائكه يه موكلدر زيرا كه سموات وارض ملائكه ايله مملودر وهر برى انزال مطر كبى نيجه خدمتلره
مأموردر وقطرات امطارك هر برينى بر ملك انزال ايدر وقيامته دك بر دخى اكا نوبت كلمز وهر موضعه نزول ايدن
امطار ميكائيل عليه السلامك رأى وتدبيريله در زيرا كه بو امور اكا مفوضدر وجثهٔ عظمتده جبرائيل
عليه السلام كبيدر وبرى دخى عزرائيل عليه السلامدر اول جان آلمغه موكلدر وجمله ارواحى قبض ايدن
اولدر وجميع ارض آنك حضورنده بر سفره مثاليدر وملائكهٔ رحمت وملائكهٔ غضبدن نيجه يوز بيك
اتباعى واردر واول صورت وعظمتده وكثرت اجنحه ده ميكائيل عليه السلام كبيدر پس حضرت اسرافيل

وجبرائیل ومکائیل وعزرائیل علیهم السلام ملك دردی جمع ملائکه‌نك رئیسی وپیغمبریدرکه سموات وارضده اولان ملائکه‌نك جمله‌سی بونلرك امرینه مطیع ومنقادرلر ﴿ نوع خامس ﴾ عرش اعظمك تحتنده اولان کرسی ولوح وقلمی وسدرة المنتهایی وشجرهٔ طوبایی وصور اسرافیلی وبرزخ ارواحی بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل تفسیر واهل حدیث اتفاق ایتمشلردرکه حق تعالی عرش اعظمك نورندن وآنك تحتنده یاقوت احمر لوننده ساق عرشه متصل درت قائمه اوزرنده برعظیم کرسی خلق ایتمشدرکه قائمه‌لری تحت الثرایه ارشمشدر وجمیع سموات وارضین وجبال قاف جوف کرسیده برصحراده برحلقه مقداریدر نته‌کم کرسی عرش اعظمك تحتنده برصحراده برسفره مثالیدر امابونك امثالی تشبیهلردن مراد تحدید مقادیر دکلدر بلکه بیان عظمتدر زیراکه آنلرك مقدارلرینی انجق آنلری خلق ایدن خلاق عالم بیلور پس عرشدن مراد ملك السریردر وکرسیدن مراد علم اللهدر دیوب اعتقاد ایدنلر خطا ایتمشلردر وآیت واحادیثه مخالف کتمشلردر وحق تعالی عرش اعظمك تحتنده وآنك نورندن بریشیل زبرجد لوننده برعظیم لوح اخضر خلق ایتمشدر واطرافنی یاقوت احمر لوننده براتمشدر وزمرد لوننده برقلم اخضر خلق ایتمشدرکه طولی بوز ییللق مسافه کتمشدر وآنك دروننده مدادی نور ابیض چیقاردی چونکه حق تعالی اکا یاقلم اکتب دیو نداقیلمشدر پس اول مهابتدن قلم اضطرابه کلمشدر وصدای رعدکبی صدا الله تسبیح ایدوب اجرای حق ایله لوح محفوظ اوزرنده جاری اولمشدر ویوم قیامته دك هب اولوب اوله جقلری کتابت قلمشدر ولوح محفوظ کتابتله مملو اولمشدر وآندن (جری ماجری وجف القلم) فحوا اسنجه قلم یابس اولوب قالمشدر وسعید اولان سعید وشقی اولان شقی اولمشدر لکن حق تعالی هرروز وشب لوح محفوظه اوچیوز التمش کره نظر ایدوب هرنظرده برنسنه محو ایدوب برینه برنسنه اثبات ایدروم رادایلدیکن ایشلر نته‌کم (یمحو الله مایشاء ویثبت وعنده ام الکتاب) بیورمشدر وحق تعالی جمیع امور عبادی انکیچون لوح محفوظه کتابت قیلمشدر تاکم اهل سموات وارض آنی بیلسونلرکه جمیع احکام خلایق علم سابق اوزره جاری واکا مطابقدر پس لوح قلمی انکار ایدن منافقدر * وحق تعالی عرش اعظمك تحتنده وآنك نورندن کرسی مقابلنده جناتك فوقنده بیاض انجو مثالی برفضایی خلق ایتمشدرکه سدرة المنتهی ومنبت اصلی شجرهٔ طوبادر ومقام جبریل امین وملائکهٔ مکرمین اودر وحق تعالی سدرة المنتهی‌ده برشجرهٔ عظیمه خلق ایتمشدرکه اکا شجرهٔ طوبی دیرلر وآنك اصلی ذهب اصفردندر واغصان کثیره‌سی مرجان احمردندر واوراقی زمرد اخضردندر وانواع اثماری شکردندر واغصان بی پایانی قصور جنانه متدلیه‌در واثمار بیشمارندن اهل جنان مجتنی ومتسلیدر وسدرة المنتهی ایله عرش اعظم اراسنده یتمش بیك طبقه حجاب خلق اولنمشدر تاکم سدره‌ده اولان ملائکه شدت نور عرش ایله محترق اولمیه‌لر وحق تعالی عرش اعظمك تحتنده وآنك نورندن ساق عرشه متصل مرجان احمر لوننده قرن وقوان شکلنده برعظیم وطویل واجوف نسنه خلق ایتمشدرکه آنك جوفنده برزخ اول برزخ ثانی قیلوب اعنی ابدان انسانه کله جك ارواحك وکلوب کتمش ارواحك مکانی اولوب طبقات سموات وارضین اقراص خبز مثالی آنده دوزیلوب اول آنلره اتصالسز جمله‌یی محیط اولمشدر وبو محیط اجوف اول صور اسرافیلدرکه آنك سطح باطنی قرص شمع انکبین کبی منقب اولوب عالم برزخ اولده ابدانه تعلق ایده‌جك ارواح ایچون وبرزخ ثانیده ابدان اندن چیقوب حشره منتظر اولان ارواح ایچون اول سطحك ثقبه‌لری مسکن ومأوی اولمشدر وطیور ارواح اول ثقبه‌لرده علی مراتبهم الی یوم القیامه آشیان ومقام طوتوب هربری کندی مقامنده اقامت قیلمشدر ﴿ نوع سادس ﴾ سدرة المنتهاده اولان ملائکه‌نك اوصاف واطوارینی ودیك العرش اولان طاوسك الوان واذکارنی بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل تفسیر واهل حدیث اتفاق اوزره دیمشلردرکه حق تعالی سدرة المنتهی‌ده موکل قیلدیغی ملکی برعظیم جثه‌ده وعجیب شکلده خلق ایتمشدرکه یتمش وجهی واردر وهر وجهنده یتمش فمی واردر وهر فمده یتمش لسانی واردر وهر لسانی بشقه برلغتله حق تعالی‌یه مدام تسبیح ایدرلر وحق تعالی سدرهٔ منوره‌ده درت بیك صف ملائکه خلق ایتمشدر وهر صفك ملکلری عددی اون بیکه یتمشدر صف اولده اولان ملائکه ابدا سجده‌یه واروب (سبحان الله) دیرلر وصف ثانیده بولنان ملائکه دائما قعود ایدوب (الحمد لله) دیرلر وصف ثالثده واقف اولان ملائکه مدام رکوعه واروب (لا اله الا الله) دیرلر وصف رابعده قلان ملائکه

على الدوام قيامده طوروب (الله اكبر) ديرلر وحق تعالى سدرهٔ مذكوره‌ده زمرد اخضردن مناره شكلنده برعظيم عمود خلق ايتمشدر كه سدره‌دن ارتفاعى يتمش بيك فرسخ مسافه‌در واول عمودك باشنده بياض انجودن برعظيم قبه خلق ايتمشدر واول قبه‌نك اوزرنده طيرطاوس شكلنده انواع جواهر الوانده برعجيب ملك خلق ايتمشدر كه آنك بيك بشيوز جناحى واردر هر برجناحنده يوزبيك ريشه‌سى واردر وهر برريشه‌سى اوزرنده اوچ سطر يشل خطله يازلمش سطر اولده (بسم الله الرحمن الرحيم) وسطر ثانيده (لا اله الا الله محمد رسول الله) وسطر ثالثده (كل شئ هالك الا وجهه) يازلمشدر واكا ديك العرش ديرلر كه اول اجنحه‌سنى نشر ايلدكجه آنك ريشه‌لرندن اهل جنان اوزرينه مطر نيسان كبى اذن حق ايله رحمت نزول ايدر واوقات صلاة خمسه اولدقده اول ديك عرش اجنحه‌سنى برى برينه ضرب ايدوب فرياد ايله صياح ايدر وهر برريشهٔ جناحندن بشقه برصدا پيدا اولوب اغصان اشجار جنانى بادصبا كبى تحريك ايدر وآنك صياحندن جنتده اولان حورى وغلمان مسرور اولوب غرفه‌لردن باشلرين چيقاروب برى برين تبشير ايدرلر كه امت محمد صلى الله عليه وسلمك وقت صلاتى كلشدر ايمدى جمله‌سى عبادته مشغول اولمشدر ✽ وحق تعالى ديك عرشه ندا ايدر كه يا طير نيچون بويله فرياد ايدرسن اول ملك ديركه الهى مؤمن قوللرك دنياده سكا عبادته توجه ايلدكجه بن آنلر ايچون سندن رحمت طلب ايدرم پس اكا خطاب عزت كلور كه يا طير دنياده بش وقت صلاتى ادا ايدن عبادمه رحمت ايدوب نار جهنمدن آزاد ونعيم جنان ايله بهره‌مند ودلشاد ايدرم پس بوخطاب ايله اول ديك العرش مستطاب اولمشدر (سبحان من خلق الكائنات بقدرته وابدع الاكوان بحكمته واحاط بكل شئ علما واحصى كل شئ عددا ﴿فصل ثانى﴾ اسما واوصاف واعداد جنانى وآنده اولان انهار واشجار وبنيانى وانواع نعيم وحور وغلمانى درت نوع ايله بيان ايدر ﴿نوع اول﴾ اسما واوصاف جنانى وآنده اولان انهار جاريه واشجار مثمره وقصور عاليه والبسهٔ فاخره‌يى بيلديرر (اى عزيز) معلوم اولسونكه اهل تفسير واهل حديث اتفاق ايتمشلردر كه حق تعالى قدرتيله عرش وكرسى تحتنده وسموات سبعه‌نك فوقنده نور عرش ايله صودن سكز جنت خلق ايتمشدر كه برى برندن اعلادر وجمله‌نك اعلاسى جنت عدندر كه موضوع رؤيت مولادر اما جنت اولينك اسمى دار الجلالدر كه بياض انجودندر وجنت ثانيه‌نك اسمى دار السلامدر كه ياقوت احمردندر وجنت ثالثه‌نك اسمى جنة المأوى‌در كه زبرجد اخضردندر وجنت رابعه‌نك اسمى جنة الخلددر كه مرجان اصفردندر وجنت خامسه‌نك اسمى جنة النعيمدر كه فضهٔ بيضادندر وجنت سادسه‌نك اسمى جنة الفردوسدر كه ذهب احمردندر وجنت سابعه‌نك اسمى جنة القراردر كه مسك اذفردندر وجنت ثامنه‌نك اسمى جنة العدندر كه لؤلؤ تردندر وبوجنت عدن مثلا بربلدهٔ مسوره ميانده برجبل عالى اوزرنده اولان ايچ قلعه مثالى جميع جنانك داخلى واوسطنده اولمغله جمله‌سنه حواله‌لى ومشرف مكاندر ومنبع اكثر انهار جناندر ومقام صديقين وحفاظ قرآندر ومحل تجليات ذات رحماندر وهر جنتك برباب واردر كه طولى وعرضى يوز بيللق يولدر وهر باب ايكى مصراعدر كه يكپاره ذهب اصفردندر والوان وانواع جوهرله مرصعدر ونيچه بيك نقوش ايله مزيندر ✽ اما جنت اولينك بابى اوزرنده (لا اله الا الله محمد رسول الله) يازلمشدر وابواب سائره اوزرنده (انا لا اعذب من قال لا اله الا الله) يازلمشدر وجنات مذكوره‌نك ترابى مسك وحجرى جوهردر ونباتى الوان وازهار زعفران احمردر وبنالرينك برلبنه‌سى ذهب وبرلبنه‌سى فضه وطينى عنبردر وقصورى لؤلؤ تردر وكوشكلرى ياقوت اصفردر وابواب قصورك بنالرى جمله مجوهردر وهر قصر اوكنده انهار اربعه جريان ايدر كه برى آب حيات وبرى لبن خالص وبرى شراب طهور وبرى عسل مصفادر واطراف انهارى اشجار اثمار ايله مالامال ومزين وموفادر واشجار جنانك اغصانى قورمز واوراقى دوكيلوب چورمز واثمارى هر كز دوكنمز ابدا مهيادر وبرى برندن ايچرى واعلى اولان جنان ثمانيه‌ده نيچه انهار جاريه دخى واردر برى نهر رحمتدر كه جميع جنانى دوران ايدر وصوبى جمله‌دن اصفى وعسلدن احلادر ولونى ثلجدن ابيضدر ورملى انجودن اعلادر ✽ وانهار جنانك برى دخى نهر كوثردر كه حق تعالى آنى حبيب اكرم صلى الله تعالى عليه وسلم حضرتلرينه ويرمشدر نتكيم اكا خطاب ايدوب (انا اعطيناك الكوثر) بيورمشدر واول نهرك عرضى اوچيوز فرسخ مسافه‌در وآنك منبعى تحت العرش اولوب آندن سدره‌يه كلوب آندن جنت فردوسه دوكيلوب اويله سرعتلى جريان ايدر كه كاندن آتلمش اوق كبى فردوس اعلاسى وتحتنده اولان جنانى جريان ايله

دوران ایدروآنك اوّنی لبندن ابیضدر وطعمی شکردن شیرین ورایحه‌سی عنبردن اطیبدر وآندن بر کره نوش ایدن بردخی عطشان اولمز واصلا بر علت وبر مرض کورمز ولذتی ابدا دماغندن کتمزواولکی جنتك بابی عندنده نهر کوثرك کنارنده الوان جواهردن کاسه‌لر واردرکه اعداد کواکبدن اکثردر * پس بعد حشر الانام وعبور صراط جهنم اول حبیب اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم جنته دخولندن مقدم امتیله آندن ایچسه‌لر کرکدر * ونهر کوثرك جمیع اطرافنده لؤلؤتردن ویاقوت احمردن صف اندر صف اشجار عالیه واردرکه اغصان کثیره‌سی انواع صدا ایله نغمات ایدرلر واغصان اوزرنده اجناس طیور انواع لغات ایله تسبیح ایدرلر وانهار جنانك بری نهر کافوردر وبری نهر تسنیمدر وبری نهر سلسبیلدر وبری دخی نهر رحیق مختومدر وبو انهار مذکوره‌دن ماعدا جنات عالیات ایچنده نیجه بیك انهار جاریه واردرکه اطرافنده نیجه یوز بیك اشجار واثمار عالیه‌سی واردر واهل جنان ایچون نیجه سندس واستبرق کبی نیجه بیك الوان حلل غزیره والبسهٔ فاخره واردر ونیجه بیك بیك انواع اطعمهٔ لذیذه واشربهٔ طاهره واردرکه حسابنی انجق حق تعالی بیلور واما جنانك عرضی اعنی سکزسورندن هر ایکی سورمابینی مسافه‌سی ارض وسما عرضی قدر فرض اولنوب طول جنان بی حدوپایان عداولنمشدر واما جمیع درجات جنات التی بیك التی یوز التمش التی درجه بیلنمشدر آیات جمیع قرآن اعدادنجه حساب قیلنمشدر وهر ایکی درجه‌سی مابینی بشیوز ییللق مسافه بولنمشدر چونکه اهل جنان حفظ آیات قرآن اعدادنجه درجاته نائل اولمشدر * پس حفاظ قرآن درجات جنانك اُعلاسنی بولمشدر یعنی جنت عدنك اوسطنه واصل اولمشدر ﴿ نوع ثانی ﴾ انواع نعیم جنانی وآنده اولان حور وغلمانی ولقاء رحمانی بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل تفسیر واهل حدیث اتفاق اوزره بیان ایتمشلردرکه اهل جنان ایچون مشتهی اولنان نعمتلر فی الحال مهیا اولوب اوکلرینه کلور واشجار عالیه‌نك اثمار متدلیه‌سی اشارتله اللرینه کلور وهر آنده انواع فواکه ایله متلذذ اولورلر وهر نه طعام وشراب ایسترلر ایسه حاضر بولورلر کسب وطبخه حاجت یوقدر زیراکه جنتده زحمت وآتش اولمز واشجار جنانك اعظمی شجرهٔ طوبی درکه اصلی سدره‌ده وفروع واغصانی جمیع قصور جنانه داخلدر نیجه‌کم دنیاده قرص شمس بالاده بولنوب ضیاسی جمیع بیوته داخل اولمشدر کذلك اصل طوبی بالای جنتده اولان سدره‌ده بولنوب اغصان بی شماری قصور جنانه نازل اولمشدر واهل جنان آنك انواع فواکهیله متفکه اولوب هردمده نیجه لذت بولمشلردر ومؤمنلر ایچون الوان فرش ایله مزین قصرلر وقصور مذکوره‌ده اراٰئك اوزرنده عنبر صاچلی هلال قاشلی قاره کوزلی کونش یوزلی شیرین سوزلی شیوه‌کلی نازلی انجو دیشلی مرجان دوداقلی کل یناقلی سروی بویلی کوزل خویلی کلدن تازه وطری پاکیزه حوری قیزلری واردرکه اهل جنتك ازواج مطهره‌سیدر وهربریسی یتمش قات حله کیمشدرکه مختلفة الالوان وخفیفة الاوزاندر * وهر حورینك وراء لحم طریسندن مخ ساقی نمایاندر وباشلرینه الوان انوار ایله منور تاجلر قویوب انواع جواهرله مرصع تختلر اوزرنده اتکا ایدوب مؤمنلره منتظر اولمشلردر وقرشولرنده خدمت ایچون نیجه بیك ولدان وغلمان صف اندر صف قیامده طورمشلردر وجنانه دخول ایدن مؤمنلر ابدا آنده قالورلر هرکز چیقمزلر وسلام ایله شیرین تکلملر ایدوب ولغو ایله اصلا خاطر یقمزلر واهل جنت ایچون موت وهرم یوقدر ولباسلری اسکیمز وکوکللری غنی وکوزلری طوقدر اکل وشرب ایدرلر لکن آیاق یولنه کتمزلر بیوب ایچدکلری عرق لطیف اولوب کل صوینی مثلی بدنلردن ترشح ایدر تبول ایتمزلر وآنده اولان حوریلر وغورتلر حیضدن ونفاسدن وبدخویلردن بعید وپاك اولمشلردر واهل جنان هرآن وزمان امن وامان ایچنده تدبیر وتدارکلردن فراغت وهموم وغمومدن راحت وامراض واسقامدن سلامت بولمشلردر وصحت وعافیتده مؤبد وسرور وسعادتده مخلد قالمشلردر ومخصوص مؤمنلر ایچون ملائکهٔ رحمان هربرهفته قدر زمانده بر کره مجوهر سروج ایله مزین براقلر کتوروب حق تعالینك سلام ودعوتن تبلیغ وتبشیر ایدرلر آنلر دخی سوار اولوب جنت عدنه عروج ایدوب کیدرلر وحق تعالینك مهمانخانه‌سنه واروب اکرام وعزتلرین کوروب انواع نعمتلرین یبوب سلام وکلامن اشیدوب جمال باکمالن عین رأس ایله مشاهده ایدرلر ودیداری لذتندن مست اولوب نعیم جنانی اونودوب کیدرلر آندن اذن حق ایله ینه کندی مقاملرینه رجوع ایدرلر * وجمیع جنانك خازنی وحاکمی برمحبوب وعظیم ملکدرکه شکلی انسان واسمی رضواندر وجنات

(ایچنده)

انجنده ليل ونهار اولمزوجميع جنان بر آن ضيادن خالى قالمز زيرا كه سقف سماوى جنان عرش رحماندر هرانده انوار عرش انده رخشاندر ﴿نوع ثالث﴾ خلاصهٔ نعيم جنانى واول دولته نائل اولانى بيلديرر (اى عزيز) معلوم اولسونكه حق تعالى حديث قدسيده عظمتيله بيورمشدركه يا ابن آدم سن دنيايه نيجه رغبت والتفات ايدرسن كه اول فانيدر ونعمتلرى زائلدر وحياتى منقطعدر تحقيق بنم عندمده بكا مطيع اولان عبادم ايچون سكز جنت مهيا ايلمشمدر ابوابى دخى سكزدر وهر برجنتده زعفراندن يتمش بيك روضه واردر وهر بر روضه ده انجو ومرجاندن يتمش بيك بلده واردر وهر بر بلده انجنده ياقوت احمردن يتمش بيك قصر واردر وهر برقصرده زبرجددن يتمش بيك دار واردر وهر بر دارده ذهب اصفردن يتمش بيك بيت واردر وهر بر بيت انجنده ياقوت اصفردن يتمش بيك سرير واردر وهر برسرير اوزرنده ديباج حريردن يتمش بيك فراش دوشنمشدر وهر برفراش اوزرنده برحورى قيزى وهر برحورينك اوكنده ذهب اصفردن برسينى واردر وهر برسنيده الوان جواهردن يتمش بيك طبق واردر وهر برطبقده بشقه برنوع طعام واردر وهر بر قصر التنده درت نهر جارى واردركه برى صو وبرى سود وبرى خمر وبرى عسل مصفادر وهر برنهر كنارنده يتمش بيك شجر واردر وهر برشجره نك يتمش بيك انواع ميوه سى ويتمش بيك الوان اوراقى واردر وهر برشجره اوزرنده الوان طيوردن يتمش بيك نوع طير واردر وهر برطير يتمش بيك نوع صدا ايله بكا تسبيح ايدر وبنم مطيع اولان عبادمه بونلردن ماعدا هر برساعتده يتمش بيك هدايا بخش ايدرمكه نه كوزلر كورمش ونه قولقلر ايشتمش ونه كوكلره خطور ايتمشدر واهل جنتمك البسه لرى يتمش قات حله دركه رقت ونزاكتلرندن برى برينه حايل اولميوب تحتنده اولان حله لرك الوانى شعشعه اوروب فوقنده اولان حله لرك الوانيله ممتزج اولوب ظهور ايدر وآنلر جنانمدن نه چيقرلرونه موت كوررلرونه پير اولورلرونه غم يرلرونه خوف وحزن چكرلرونه بكا ايدرلر ونه نماز قيلرلرونه صائم اولورلرونه مرض كوررلرونه نفاس كوررلرونه بول وغايط ايدرلر انجق كل صوبى كبى عرقلر دوكرلر * پس كيمكه بنم رضامى وجنتمى استرسه دنيادن قليل ايله قناعت ايدوب دنيانك فانى اولان عزت ولذتلرين ترك ايتسون وحبيبمه اقتدا ايله محبت ايدوب بولنجه كيتسون (بيت) نعيم خلد حلالست بركسى صائب * كه دست ولب بنعيم جهان نيالايد ﴿نوع رابع﴾ لواى حمدى وبيت معمورى بيلديرر (اى عزيز) معلوم اولسونكه اهل تفسير واهل حديث اتفاق ايتمشلردركه حق تعالى حبيب اكرم صلى الله تعالى عليه وسلم حضرتلرينه بخش ايلديكى لواء الحمد اسميله مسمى اولان سنجاغ شريفدركه روز محشرده امت محمد آنك تحتنده جمع اولوب اول شفيع امت مقام محمود موعودينه ايروب لواء الحمد التنده بولنان امتنه شفاعت ايلسه كركدر حالا اول لواء الحمد اعلاى جنتده برصحراى بى نهايتده جبل الحمد اوزرنده نصب اولنمش برعظيم علمدركه طولى بيك ييللق مسافه در وقصبه سى فضهٔ بيضادندر وزبرجد اخضردندر وسناسى ياقوت احمردندر وآنك اوچ زاويه سى واردركه هر ايكى زاويه بينى بشيوز ييللق مسافه در وآنك اوزرنده نوردن اوچ سطر يازى يازلمش وهر برسطرك طولى بشيوز ييللق مسافه در سطر اول (بسم الله الرحمن الرحيم) وسطر ثانى (لااله الاالله محمد رسول الله) وسطر ثالث (الحمدلله رب العالمين) وبولواء عظيمك تحتنده يتمش بيك لواء دخى واردر وهر برينك تحتنده يتمش بيك صف ملائكه واردر وهر برصفده يتمش بيك ملائكه طوروب حق تعالى يه تسبيح ايدرلر * واما بيت المعمور رحمة الفردوسده ياقوت احمردن بر قبهٔ عاليه ايدى حق تعالى حضرت آدم عليه السلامى جنتدن بر يوزينه انزال ايلدكده توبه سنى قبول ايلشيدى واكا اكرام ايچون بيت معمورى جنت عليادن بودنيايه ايندروب مكان كعبه يه وضع ايتمشدى تاكيم حضرت آدم عليه السلام ايچون جنت يادكارى اولوب آنى طواف وزيارت قيله وآنك ايكى قپوسى وار ايدى كه برى مشرقه وبرى مغربه كشاده ايدى وبيت معمورك درونده نوردن اوچ قنديل وار ايدى كه آنلرك ضياسى نه قدر مكانى روشن ايلشديسه اول اراضى حالا حرم كعبه اولمشدر امر حق ايله سموات سبعه ده ساكن ملائكه نوبتله نزول ايدوب حضرت آدم عليه السلام ايله بيت معمورى طواف ايدرلردى وبيت معمور حضرت آدم عليه السلامدنصكره جضرت نوح عليه السلامك زماننه دكين بر يوزنده ايدى آندن قبل الطوفان سماى دنيايه رفع اولنمشدر الى يوم القيامه آنده قالوب بعده ينه جنتده اولان

مكاننه رفع اولنسه كرکدر وآنك يريوزنده اولان مكاننده حضرت ابراهيم عليه السلام امر حق ايله بيت
شريفی بنا ايتمشدر اكر بيت معمور سمادن سقوط ايلسه كعبه نك اوزرينه واقع اولور وايكيسنك اراسی مابين السماء
والارض حرم شريفدر وحالا ركن كعبه ده مقبول اولوب تقبيل اولنان حجر اسعد بيت معموردن يادكار قالمشدر
اول ياقوت احمر ايكن طوفانده امر حق ايله حجر اسود اولمشدر وسماء دنياده بيت معمورك عمارتی اودركه هر كون
اكايتمش بيك ملك دخول ايدوب انده نماز قيلارلر وانلر بر صنف ملائكه دركه آنلره جن دخی ديرلر زيرا كه ابليس
انلردندر وصنف مذكور بر مرتبه وفور اوزره دركه انلردن بيت معموره بركره دخول ايدنه قيامته دكين
بردخی نوبت كلمز ﴿فصل ثالث﴾ جنت التنده اولان حجب ملائكه وبحار وخزائنی وسموات سبعه يی وهر سماده
اولان ملائكه يی ومسير شمس وقمر ونجومی واحوال كائنات وجو سمايی درت نوع ايله بيان ايدر ﴿نوع اول﴾
جنات عاليانك تحتنده اولان انواع حجب ملائكه يی وبحار وخزائن حق وكيفيت سموات سبعه يی وهر برنده ساكن
اولان ملائكهٔ كرامی وانلرك اشكال وتسبيحاتنی بيلديرر (ای عزيز) معلوم اولسونكه اهل تفسير واهل حديث
اتفاق اوزره ديمشلردركه حق تعالی جنات عاليانك تحتنده ضياء شمسدن يتمش بيك حجاب ايجاد ايتمشدر * وانلرك
تحتنده نور قمردن يتمش بيك حجاب اظهار ايتمشدر * وانلرك تحتنده ظلمتدن يتمش بيك حجاب خلق ايتمشدر
وحجب مذكوره انواع ملائكه دن عبارتدر * وآنلرك تحتنده بحر مسجوردر وانك تحتنده بحر رق
منشوردر وآنك تحتنده بحر زق مقصومدر * وانك تحتنده بحر انعامدر وانك تحتنده بحر قمقامدر وانك
تحتنده بحر حيواندر وبحار مذكوره خزائن حقدن كنايتدر * وبو ابحرك تحتنده سماء سابعه دركه نور
ازهردن وبر روايتده ياقوت احمردندر واسمی عريبادر وملائكهٔ كرام ايله مملودر وانك ملائكهٔ محترملری
رجال صورتنده در وتسبيحلری دائما (سبحان الله وبحمده عدد خلقه وزنة عرشه ومداد كلماته) ديمكدر
وانلر حق تعاليدن غيری كيمسه يی بيلمزلر وبری برلرينه دخی باقمزلر خوف خدادن قيام اوزره طوروب
قيامته دك بكا ايدرلر وبونلره ملائكهٔ مقربين وروحانيين ديرلر * وانلرك رئيسلرينك اسمی رقيائيلدر سماء سابعه
حارسيدر * وانك تحتنده سماء سادسه دركه لؤلؤ تردندر واسمی رقعادر وانلرك ملكلری غلمان صورتنده يوزلری
كلدن تازه در وجمله سی خوف حقدن ركوعه كيتمشلردر (وسبحان رب كل شیء) تسبيحنی وردلسان ايتمشلردر
ورئيسلرينك آدی كمخائيلدركه سماء سادسه نك حارسيدر وانك تحتنده سماء خامسه دركه ذهب احمردندر واسمی
دينقادر وانك ملكلری حوريلر صورتنده در وانلرك جمله سی خوف خدادن قعود ايدوب خضوع قيلمشلردر
وتسبيحلری (سبحان الخالق النور وبحمده) اولمشدر ورئيسلرينك اسمی سمحائيلدركه سماء خامسه نك حارسيدر
وانك تحتنده سماء رابعه دركه فضهٔ بيضادندر واسمی ارقلوندر وانك ملكلری خيول صورتنده در وتسبيحلری
(سبحان الملك القدوس ربنا ورب الملائكة والروح) اولمشدر ورئيسلرينك اسمی كاكائيلدركه سماء رابعه نك
حارسيدر وانك تحتنده سماء ثالثه دركه ياقوت اصفردندر واسمی ماعوندر وانك ملكلری قرتال صورتنده در
وتسبيحلری (سبحان الملك الحی الذی لا يموت) كلمه سيدر ورئيسلرينك اسمی صفدائيلدركه سماء ثالثه نك حارسيدر
وانك تحتنده سماء ثانيه دركه ياقوت احمردندر واسمی قيدومدر وانك ملكلری بالجمله جمل اعنی بشتر صورتنده در
وتسبيحلری (سبحان ذی العزة والجبروت) اولمشدر ورئيسلرينك اسمی ميخائيلدركه سماء ثانيه نك حارسيدر وانك
تحتنده سماء اولدركه زبرجد اخضردندر واسمی برقيعادر وانك ملكلری بقر صورتنده در وتسبيحلری
(سبحان ذی الملك والملكوت) اولمشدر وانده مؤكل اولان رئيسلرينك اسمی اسماعيلدركه سماء دنيانك حارسيدر
وبو بر عظيم وجليل ملكدركه وكيل ميكائيلدر وامطاری هر يره تقسيم ايدن اودركه قطرات انك حسابيله
نزول وسحاب انك سوق ايلديكی ولايته كيدر وسموات سبعه نك ذهب احمردن بلا حساب ابوابی واردركه
مغلقه در ومفتاحلری (الله اكبر) اسميدر وهر سمانك رئيسنك دستوريله ابوابنی بوابلری فتح ايدرلر وسموات
سبعدن هر برينك ثخن وسمكی بشيوز ييللق مسافه در وهر ايكی سمانك ماببنی دخی بشيوز ييللق يولدر وخفی اولميه كه
بالاده اشارت اولنديغی اوزره سموات سبعه مقوله سنی امور تحديد ايتمكدن مراد تعيين اعداد ومسافه دكلدر بلكه
مبالغهٔ قدرت قاهره يی بياندن كنايه درزيرا قدرة الله بی نهايه در وسموات سبعه نك هيئت واشكالی روايات صحيحه
اوزره يدی خيمه امثالی اولوب حول ارضده بولنان سكز جبال قافك يديسی اوزرنده قرار ايتمشلردر وجبل ثامن

درون سماء دنیاده ارضی محیط اولمشدر واطراف سموات اول جبال مذکورلر اوزره نهایت بولمشدر ﴿نوع ثانی﴾ سموات سبعه نك تحتنده سماء دنیایه متصل اولان دریادر ونده اولان شمس وقمر ونجومك طلوع وغروبنی وبعض احوالنی بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونكه بعض اهل تفسیر وبعض اهل حدیث دیمشلردركه حق تعالی سماء دنیا تحتنده واكا متصل بر بحر ماء خلق ایتمشدركه اودریا درون سمانی جمیع اطرافیله احاطه ایدوب امواج مكفوفه سی هوا اوزرنده امر وقدرت حق ایله قرار وسكونت بولمشدر وآنك برقطره سی هوایه دوشمز وشمس وقمری وجمیع نجومی كندی عرشی نورندن خلق ایدوب ماء بحر مذكور ایچنده ماهیلر كبی سباح ایلمشدر وجمله كواكبدن شمسی اعظم وانور ایدوب بعده قمری كبیر ومنور ایتمشدر بعده امر حق ایله جبریل امین علیه السلام جناحیله وجه قمری مسح ایدوب ضیاسنی محو ایتمشدر تاكم نوری منطمس اولوب كیجه كوندزدن فرق اوله وانكله عدد سنین وشهورك حسابی معلوم اوله نتكم حق تعالی كلام قدیمنده بیورمشدر (فمحونا آیة اللیل وجعلنا آیة النهار مبصرة) پس وجه قمرده خطوط امثالی مشاهده اولنان سواد آثار محو نوریدر وحق تعالی بحر مذكور ایچنده شمس ایچون اوچیوز التمش عروه لی جوهر الماسدن بر عجله یعنی برعربه خلق ایدوب شمسی اوزرینه وضع ایدوب هر عروه یی اخذ ایچون بر ملك تعیین ایتمشدر تاكم شمسی عجله سیله اودریاده مشرقدن مغربه چكوب كتوره لر وحق تعالی قمر ایچون دخی اوچیوز عروه لی یاقوت اصفردن بر عجله خلق ایدوب قمری آنك اوزرینه وضع ایتمشدر وهر بر عروه یی قبض ایچون بر ملك تعیین ایتمشدر تاكم قمری عجله سیله اول بحر ایچنده مشرقدن مغربه كتوره لر وینه قمر ایچون لاجوردی جوهردن التمش عروه لی برغلاف خلق ایتمشدركه اكا التمش ملك تعیین ایلمشدر * پس قمرك عجله سنه مؤكل اولان ملائكه انی شمسدن یوما فیوما بعید ایلدكچه غلافنه تعیین اولنان ملائكه دخی قمردن غلافنی شیئا فشیئا بعید ایدرلر تاكم قمر شمسه مقابل بولندقده غلافندن تمام چیقوب بدر كامل كورینور بعده قمری شمسه ملكلر تدریج ایله قریب ایلدكچه غلافنی دخی اكا طرف آخردن یوما فیوما قریب ایدوب قمر شمسه مقارن اولدقده غلافنی كلیتله اكا الباس ایدرلر بومنوال اوزره الی یوم القیامه كیدرلر انكچون قمر كاهی محاق اولوب كاهیجه هلال وكاهی نصف وكاهی تمام بدر اولور وسائر كواكب ونجومك اكبرلرینه اون ملك واصغرلرینه برر ملك تعیین اولنمشدر تاكم حكیم قدیرك تقدیری اوزره آنلری اودریاده تحریك ایدوب اوقات معینه لرنده طلوع وغروب ایتدیره لر * وجبل قافك وراسنده بحر مذكور ایچنده كواكب ونجومك هربرینی ینه كندی مطلعنه كتوره لر ونجوم مرقومه نك شهبله استراق سمع ایدن شیاطینی رجم واحراق ایده لر وحق تعالی قدرتیله شمس وقمر ایچون وجمیع كواكبدن انجق بش كواكب ایچون ارضك ایكی طرفنده متعدد مطالع ومغارب خلق ایتمشدر انكچون آنلره سبعهٔ سیاره دیرلركه هر كون بشقه برمشرقدن طلوع ایدوب بشقه برمغربه كیدرلر وحق تعالی شمس ایچون مخصوص مشرق طرفندن طین اسوددن غلیان ایدن یوز سكسان ینابیعی مطالع ایدوب كذلك مغرب طرفنده سیاه بالچقدن چیقان یوزسكسان عیونی مغارب ایتمشدركه نارشدید اوزرنده غلیان ایدن مراجل امثالی غلیان ایدرلر * پس شمس عظیم باتقدیر عزیز علیم التی آی مقداری هر یومی جدید برمطلع جدید ایچنده طلوع ایدوب برمغرب ایچنده غروب ایدر والتی آی تمامنده ینه مطالع ومغاربنه عودت ایدوب كیدروسنه تمامنده مكاننه كلوب جولان ایتمسیله شمالدن جنوبه وجنوبدن شماله متحرك بولنمشدر انكچون شتاء فصلنده طلوع وغروب شمس جنوب سمتنده واقع اولوب صیف ایامنده شمال سمتنده طلوع وغروب ایدر تاقیامته دك بومنوال اوزره كیدر واكر بوشمس منیر اوبحر مذكور ایچنده مغمور اولمیوب هوایه كلسه ایدی اوزه قریب اولوب وجه ارضده موجود اولان مخلوق بالجمله محروق اولوردی واكر حسن قمر باوجه پرنور مذكور ماء بحر مذكور ایله مستور اولمیوب عیانا مشاهده اولنسه ایدی خلق جهان جمال ماه تابانه مفتون وحیران اولوب قمری معبود جان اتخاذ ایدرلردی دكو حبرده وارد اولمشدر

﴿نوع ثالث﴾ لیل ونهاری وسجود شمسی وكسوف وخسوفی بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونكه اهل تفسیر واهل حدیثك اكثری دیمشلركه هركون وقت غروب شمس اولدقده لیل ایچون تعیین اولنان ملك جوهر اسودلیلی سمادن مشرق طرفنه آصوب تدریج ایله آفاقه ارسال ونشر ایلدكجه ملك نهار دخی تدریج ایله جوهر ابیض نهاری سمایه رفع ایدرتا كیم جوهر لیل آفاقی احاطه ایدوب لیل مظلم اولور

وشمس انور غروب ایلدكده اكا موكل اولان ملائكه آنی سمادن سمایه سرعتله رفع ایدوب ایكی ساعت
مقداری زمان ایچنده عرش اعظم التنه كتورورلر * پس آنده شمس جهان رحمانه سجده ایدوب ملكلری دخی
آنكله سجده یه كیدرلر وجبریل امین علیه السلام عرشك نورندن شمسه بر كونلك حلیهٔ نور حلهسنی الباس
ایدرلر بعده ساعات لیل تمام اولدقده طلوع شمسدن ایكی ساعت مقدم نهار ایچون تعیین اولنان ملك لیل
جوهر ابیض نهاری آسماندن مشرق طرفنه آصوب تدریج ایله آفاقه ارسال ایدوب نشر ایلدكجه ملك لیل
دخی تدریج ایله جوهر اسود لیلی سمایه رفع ایدر تا كم جوهر نهار آفاقی احاطه ایدوب جهان روشن اولور
وملائكهٔ شمس دخی آنی سمادن سمایه سرعتله انزال ایدوب ایكی ساعتده اول كونك مطلعنه كتورورلر * پس
شمس انور طلوع ایلدكده آنكله برابر اوچیوز التمش متعین ملكلری تسبیح وتهلیل ایدرك طلوع ایدوب اجنحهلرین
نشر ایدرلر وشمس منیری اول نهارك ساعات ودقایقی مقدارنجه تحریك ایدوب مغربنه كتوروب كیدرلر
وشمس بر نور منوال مذكور اوزره مغربندن غروب ومطلعندن طلوع ایدر تا قیامت قریب اولنجه یه دكین بویله
كلوب كیدرلر * اول زمان اوچكون مقداری عرش التنده مكث ایدوب دردنجی كون مغربندن طلوع
ایتسه كركدر اول اشراط ساعتك اشهری وعلامت قیامتك اكبریدر كه اول علامتدن صكره توبهلر قبول اولمز
وكفر ومعاصیدن ندامت نفع قیلمز * وحق تعالی كسوف وخسوف شمس وقمر ایچون اوقات معینه تقدیر
ایتمشدر كه وجه ارضده بولنان عبادی تغیر شمس وقمری كوروب متنبه اولوب كندویه توبه وتوجه ایدهلر * پس
وقت كسوف كلدكده شمس منیر عجلهسندن دوشوب سمایه طوغری عمق بحره كیدر اكر بالكلیه دوشرسه
شمسه كسوف تام واقع اولوب كواكبی ستر ایدن ضیاسی قالمیوب اكبرلری ظاهر اولور واكر نصفی بحره دوشرسه
اول مقداری منكسف اولور وكسوف حالنده ملائكهٔ شمس ایكی فرقه اولور بر فرقهسی تسبیح ایدرك آنی
عجلهسندن یكا چكرلر وبر فرقهسی دخی تسبیح ایدرك عجلهیی شمسدن یكا قریب ایدرلر وبو اثناده بنه شمسی
مغرب سمتنه آلوب كیدرلر تا كیم ایكی اوچ ساعات مقداری زمانده كالاول عجلهسی اوزرینه وضع ایدرلر * پس
شمس منیری عالمه ضیا ویرهرك مغربنه یدرلر وخسوف وقتی كلدكده كذلك قمر جمیل عجلهسندن عمق بحره
یا تمام یا ناقص واقع وساقط اولوب وقوعی مقداری خسوف حاصل اولور وآنك ملكلری دخی ایكی فرقه اولوب
منوال مذكور اوزره آنی عجلهسنه وضع ایدرلر قمر منجلی اولوب شب تاری مهتاب ایلیهرك آنی آلوب مغربنه
كیدرلر * وكسوف وخسوفك فائدهلری واردر بری بودر كه شمس وقمری معبود اتخاذ ایدنلرك بطلان قولی
ظاهر اولور زیرا كه متغیر اولان نسنه معبود اولهمز * وبری دخی بودر كه شمس وقمرك محاقیله كندی نورندن
استقلال بولدقده منكسف اولدیغی وقمر دخی كمالن بولدقده منخسف اولدیغی كماله ایرمك نقصانه قریب اولمغه
دلالت ایدر چونكه هر كمال ایرن زواله ملازمدر * پس رخاده بولنان كمال اهلنه بلادن امین اولمیوب حضرت حقه
توجه ایتمك لازمدر نته كیم حبیب اكرم صلی الله تعالی علیه وسلم (لان اكون فی بلاء انتظر الرخاء احب الی من
ان اكون فی رخاء احذر البلاء لان الله لا یرفع عبدا الا ویخفضه) بیورمشدر وكسوف وخسوفك بر فائدهلری
دخی بودر كه یوم قیامتده وجوه مبیض ومسود اولمزی خاطره كلوب عبدتدارك اوزره اولوب هر دم
رضای حقه ملازم اولور وكسوف وخسوف مشاهده ایدنلره توبه واستغفار وتوجه لازم اولور ﴿ نوع رابع ﴾
بعض احوال كائنات وجو سمایی بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونكه اهل تفسیر واهل حدیث دیمشلردر كه حق
تعالی بحر نجوم مرقوملك تحتنده اولان بحر هوانك اوسطنده بین السماء والارض بر بحر ماهم خلق ایتمشدر كه
اكا بحر مكفوف دیرلر وآنده ماهیلر كبی صدهزار انواع مخلوقات یوزوب كزرلر وبحر مزبورك صو بیله طوفان
نوح اولمشدر وقومی انكله هلاك بولمشدر وحق تعالی انزال مطر مراد ایلدكده سموات فوقنده اولان بحر ارزاقدن
اوقات معلومهده ارزاق مقسومهیی سمایه انزال بحر مكفوفه ایصال ایدوب آندن ریحه تحمیل وسحابه
اشعار ایلر تا كیم ارزاقی ایله ممتزج اولان صوبی غربال مثالی اله یوب قطرات امطار ایلیه آندن هر قطرهیی
امر حق ایله بر ملك انزال ایدوب كندی موضعنه وضع ایدر چونكه ملائكه نوردن خلق اولنمشدر انكچون
انزال مطر كبی اموردده بری برینه ازدحام ویرمیوب اشعهٔ انوار امثالی تداخل ایدرلر وسمادن ارضه بر قطره

نازل اولمز الا كه اول موزون ومكيلدر وبر وبحره نفعى كثيردر اكر اول رزق ايله ممتزج ايسه اندن قره ده نبات
حاصل اولوب دريا ده اصدافه واصل اولور * پس ارزاق كندى بحردن بحر امطاره وآندن غيومه وآنلردن
بر وبحره نازل اولور وحق تعالى جو سماده اعنى درون بحر هواده قاردن وطلودن نيجه يوز بيك جبال
خلق ايتمشدر وارضك برطرفنه ثلج وبرد ارسال ايده جك اولدقده آنلره موكل اولان ميكائيل عليه السلامه
امر ايدر اولدخى وكيلى اولان اسماعيل مذكوره امر ايدوب مراد ايلديكى يره استديكى قدر هر حبه سنى برملك
وضع ايدر نتكيم حق تعالى (وننزل من السماء من جبال فيها من برد) بيورمشدر وحق تعالى جوهر اخضر
مرقومدن مائى خلق ايلدكده آنك بخارندن ريحى خلق ايتمشدر وبين السماء والارض اولان ريح اوچ قسمدر
بريسى ريح عقيمدر كه عاد قومنه ارسال اولنمشدر * وبريسى ريح سوادر كه بحر نجومى وبحر امطارى وجبال ثلج
وبردى تحمل ايدوب جو سماده طوتمشدر وريح ثالث ريح اهل ارضدر كه مشرق ومغرب وجنوب وشمال
جهتلرندن حركت ايدن هوادر اول سحاب وغيومى جمع وتفريق ايدوب مطر وثلج اينه جك يره الوب كيدر
پس هبوب رياح ميكائيل عليه السلامك تدبيرينه موقوف وتحريكنه مسخردر كه اذنيله هبوب ايدوب اذنيله
منقطع اولور وحق تعالى بو هوايى ارواح مخلوقاتنه انفاس ايتمشدر وبو رياحى فرح وسرور وصلاح اشيا
واموراتمشدر زيرا كه ريح اولمسه هرشئ متعفن وفاسد اولوردى وجميع حيوانات بريه هلاك بولوردى
ورياحك امطارى وانباتى كبى فوائد چوقدر وتحسين وجوه وحفظ حياة وتنشيف اشيا كبى خواصنك
نهايتى يوقدر وحق تعالى سحاب وغيومى اجسام لطيفه مجوفه خلق ايتمشدر وآنلرى ميكائيل عليه السلامك
اعوانى هواده جمع ايدوب ارضه قريب كتوردكده وجه سمايى ستر ايدوب غيم كثيف اولور وآنلر غيومى سمايه
رفع ايلدكده ارضدن بعيد اولوب صحو لطيف اولور وحق تعالى سوق سحاب ايچون رعد آدلى بر كوچك
ملك خلق ايدوب ميكائيل عليه السلامه آنى تابع قيلمشدر ودموردن بر سوطى واردر كه آنكله سحاب وغيومى
ابل كبى سوق ايدر وشدت ضربيله سوطندن آتش چيقار كه اكا برق اطلاق ايدرلر واكر اول نارك شررندن
يره دوشسه اكا صاعقه ديرلر واول صوت هائل اول اصغر ملائكه اولان رعدك صداسيدر كه حمداً حق ايله
تسبيح ايدر واول سحابى محلنه سوق ايدوب كيدر نتكيم حق تعالى كلام قديمنده (ويسبح الرعد بحمده
والملائكة من خيفته) بيورمشدر وحديث شريفده وارد اولمشدر كه هواده ظاهر اولان قوس اخضر واحمر
قوس قزح دكلدر زيرا كه قزح نام شيطاندر بلكه اول قوس اللهدر كه علامت رحمت واظهار قدرت
وفال ميمنتدر وحق تعالى وجه ارضه مجاور اولان هوايى لطيف خلق ايتمشدر تاكيم يريوزنده
بولنان مخلوقات آنى استنشاق ايله تنفس ايدوب حيات بولوب تعيش ايده لر وبو هوانك فوقنده
طومان وآنك فوقنده بياض غمام وآنك فوقنده سحاب ممطر وآنك فوقنده طيور طائر خلق
ايتمشدر كه نه بحر مكفوفده مأوالرى واردر ونه وجه ارضده سكنالرى واردر آنلر انجق هوايرلر وهوا ايچرلر
وهواده اويورلر وهواده ازدواج ايدرلر وبيضه لرى درون هوادن اسفله كلور تا روح بولوب فرخ اولوب
جناحى تمام كلوب طائر اولنجيه دك سقوط ايدر بعده فوق سمتنه طيران ايدوب اصلنه كيدر * واول هوانك
فوقنده جبال ثلج وبردى وانك فوقنده بحر مكفوف مذكورى وانك فوقنده هواء لطيفى وانك فوقنده
بحر كواكبى خلق ايتمشدر وشمس وقمر ونجومك انوارى عظيم وشديد اولوب آنلرله بزم بينمزده بولنان
هواء لطيف وبحر صافى وثلج وسحاب قليل اولديغندن تماما حائل اولمز واكر شمس ايله ارض آره سنده
بو مذكورات اول قدرجه حائل اولمسه لر حرارت شمسه اصلا تحمل اولنمزدى ﴿فصل رابع﴾ كيفيت
خلقت بحار سبعه يى وجبال قاف ثمانيه يى وارضين سبعه يى وهر طبقه سنك ساكنلرينى وجهنمى وطبقات
سبعه سنى وهر برينك اهلنى واشراط ساعتى واحوال قيامتى وفناى عالمى واهوال محشرى بش نوع ايله
بيان ايدر ﴿نوع اول﴾ بحار سبعه يى وجبال وارضين وجهنمى اجمالا بيلديرر (اى عزيز) معلوم اولسونكه
اهل تفسير واهل حديث اتفاق ايتمشلردر كه حق تعالى سموات وارضينى خلق ايتمك مراد ايلدكده ماء جواهر
اخضر مذكوردن جنات وخزائن التنده قلان بقيه نك صافى ولطيفندن سموات سبعه يى خلق ايدوب اندن

قالان مكدر وكثيفنى بربرينه ضرب ايتمشدر پس انك زبدى يوزينه چيقوب امواجى مرتفع اولدقده اول زبد وامواجنى منجمد ايلمشدركه ارضين وجبال اولمشدر وجبال دخى اوتاد ارض اولمشدر بعده حق تعالى جميع جبالك عروقنى محيط ارض اولان جبل قافه ربط ايلمشدر وبرعظيم ملكى زلزله يه موكل ايدوب عروق جبالى اكا مسخر ايتمشدر * پس حق تعالى برارضك خلقنى معاصيدن منع وزجر ايتمك مراد ايلدكده اول ملك امر حق ايله اول ارضك عرقنى تحريك ايدر تاكم آنك خلقى اول زلزله دن خوف ايله متنبه اولوب حق تعالى يه متوجه ومطيع اوله لر بعده ابحر سبعه يى خلق ايتمشدركه اصغرى اطراف ارضى وراى جبل قافدن احاطه قيلمشدر وانك نامى بحر محيط اولمشدر وانك وراسنده بحر ثانيدركه نامى قينسدر وانك وراسنده بحر ثالثدركه نامى اصمدر وانك وراسنده بحر رابعدركه نامى مظلمدر وانك وراسنده بحر خامسدركه نامى مرماسدر وانك وراسنده بحر سادسدركه نامى ساكندر وانك وراسنده بحر سابعدركه نامى باكيدر وآخر بحار سبعه اودر وبحار مذكوره بربرينى محيط اولمشدر وهر بحرك عرضى بشيوز ييللق يولدر وحق تعالى بقيهٔ جوهر اخضردن هر ايكى بحر ارەسنده وبحر اول ايله اطراف ارض اراسنده وبحر سابعك وراسنده بريشيل جبل قاف خلق ايتمشدركه عددلرى سكز ايتمشدر وجبال مذكوره نك هر برينك عرضى بشيوز ييللق يولدر بعده حق تعالى قدرتيله اول حيطان امثالى جبالك يديسى اوزرينه اطراف سموات سبعه يى قباب امثالى وضع ايتمشدر وجبل قاف نامن درون سماء دنياده درياء محيط ايله ارض اراسنده جملەدن مجرد وساده قالمشدر واول جبل اخضره درون سمادن ضياء شمس وانوار قمر وكواكب اشراق ايدوب اشعه سى جبل قافدن هوايه منعكس اولديغندن هواى بيرنكى بويله ازرق فام كوستروب عوام انى رنك سما ظن ايدر * وحق تعالى بحار سبعه نك هر بريسنى حيتان امثالى هزار انواع مخلوقات ايله مالا مال ايتمشدر وسماء سابعه نك جدارى اولان جبل قافك وراسنده برحيهٔ عظيمه خلق ايتمشدركه اول جبل اعظمى حلقه مثالى احاطه ايدوب رأسنى ذنبى اوزرينه قومشدر وقيامته دك حق تعالى يه اعلى صوتيله تسبيح ايدر وبحار مذكوره وسطنده ارضين سبعه برسفينه كبى متحرك ومضطرب ايكن حق تعالى برعظيم ملك تعيين ايتمشدركه اطراف ارضينى قبض ايدوب برمنكبى اوزرنده ساكن قيلمشدر بعده حق تعالى اول ملكك قدمى قرار ايتمك ايچون ياقوت اخضردن برعظيم صخرهٔ مربعه خلق ايتمشدركه انك سطح اعلاسنده بيك وادى خلق ايدوب هر برينى بربحر ايله وهر بحرى هزار انواع مخلوقات ايله طولدرمشدر بعده حق تعالى اول صخره يى قرار ايتمك ايچون برعظيم ثور احمر خلق ايتمشدركه انك قرق بيك باشى وقرق بيك بوينوزى وقرق بيك اياغى واردر وهر ايكى اياغى اراسى بربيللق يولدر وصخرهٔ مذكوره يى قرون وظهرى اوزرنده يوكلنمشدر وثور مذكورك آدى ليوناندر بعده حق تعالى انك اياقلرى قرار ايچون برعظيم حوت خلق ايتمشدركه بحار سبعه انك قفنده برقطره كبيدر بعده حق تعالى اول حوتك تحتنده بربحر فراوان خلق ايتمشدركه حوت عظيم اول بحر اعظمده سكون وقرار ايتمشدر بعده حق تعالى اول بحرك تحتنده يدى طبقه جهنم خلق ايتمشدركه اول بحر اعظم متن جهنم اوزرنده ساكن اولمشدر بعده حق تعالى يدى جهنمك تحتنده ريح عاصف خلق ايتمشدركه اول سعير وسقر انك اوزرنده مستقردر بعده حق تعالى اول ريحك تحتنده ظلمت وانك تحتنده حجاب خلق ايتمشدر وعلم خلايق اوحجابه دك يتمشدر والله اعلم بملكه وبمافى ملكه ﴿نوع ثانى﴾ تفصيل احوال ارضين سبعه يى وهر طبقه نك ساكنلرينى وطبقات سبعهٔ نيرانى وهر برينك اسما واهللرينى بيلديرر (اى عزيز) معلوم اولسونكه اهل تفسير واهل حديث اتفاق ايتمشلردركه حق تعالى قدرتيله ارضينى برى برندن اسفل يدى طبقه خلق ايتمشدر وهر ارضك سمكنى وهر ايكى ارضك مابينى مسافه سنى بشيوز ييللق يول ايدوب وهوا ايله مملو ايلمشدر * اما اولكى طبقه نك نامى دمكادر وريح عقيم كبى هواسى ناخوشدر وانده برنوع مخلوق واردركه برشم ناميله مشهوردر وانلره هم حساب وهم عذاب واردر * وايكنجى طبقه نك آدى جلده در انده اهل نار ايچون عذابك انواعى مهيادر وقومنك نامى طمسدركه برى برينى يرلر * واوچنجى طبقه نك اسمى عرقادر انده بغال امثالى عقربلر واردركه اذنابى رماح اشباهيدر وهر برينك ذنبنده اوچيوز فقره واردركه سم قاتل ايله طولمشدر وانك ساكنلرى برطائفهٔ خسيسه دركه انلره قبس ديرلر وانلرك طعامى

تراب وشرابی شبنمدر * ودردنجی طبقه‌نك آدی خربادر آنده جبال امثالی اژدرهالر واردرکه اذنابی نخل باسق
کیبدر اکر برینك سمّی بحر محیطه مختلط اولسه مخلوقات بحرك جمله‌سی هلاك اولورلردی وآنك ساکنلرینه
جلهام دیرلرکه نه کوزلری ونه ایاقلری واردر انجق ایکی قنادلری واردرکه اوچارلر * وبشنجی طبقه‌نك
آدی ملثادر وقومنك آدی محطاطدر وکثرتلری حسابه کلمز بربرلرینی یرلر وآنده کبرتدن جبال امثالی
احجار واردرکه کفارك رقابنه باغلیوب جهنمه براقورلر * وآلتنجی طبقه‌نك آدی سجندر واهل نارك دفتر
اعمالی اندەدر وساکنلرینه قطاقه دیرلر جمله‌سی طیرشکلنده‌در لکن اللری آدم اللی کبی وآذانی بقرقولاغی
کبی وایاقلری غنم ایاغی کبیدر آنلر ملائکه امثالی اکل وشرب ونوم وجماع ایتمزلر دائما حق تعالی‌یه عبادت
ایدرلر وبرروایتده ارواح اهل نار الی یوم القیامه آنده حبس اولنمشلردر * ویدنجی طبقه‌نك آدی عجبادر
وقومنك آدی جنومدر جمله‌سی قصیرالقامه سیاه حبش امثالیدر واللری وایاقلری نجهٔ سباع کبیدر یأجوج
ومأجوجی آنلر هلاك ایتسه‌لر کرکدر وحالا ابلیس لعین اتباعیله آنده ساکندر کندیسی برتخت اوزرنده
اوتورر اتباعی اطرافنده صف اندر صف طوروب هر بری بو یریوزنده بنی آدمی اضلال ایله ایتدکلری فساد
وفتنه‌لری اکا عرض ایدرلر * پس انلردن هرکیمك شر وفسادی اکثر واکبر ایسه ابلیس انی یاننه الوب
تلبیساتن تحسین ایدوب والتفاتیله مقربلرندن عدایلر حق تعالی امت محمدی انلرك شرورندن حفظ ایلسون
آمین * وارض مذکورك اوسطنده ظلمتدن برحجاب واردر وبوذکر اولنان طبقات سبعهٔ زمین اول ملك
عظیمك منکبنده مستقردر وحق تعالی ارضین سبعه تحتنده ذکر اولنان صخرهٔ خضراء وثوراحمر وحوت
عظیم وبحر اعظمدن اسفلده کندی حشمندن یدی طبقه جهنم خلق ایتمشدرکه بری برندن اسفلدر وهر طبقه‌نك
مابینی بشیوز ییللق مسافه‌در وجهنمك یدی قپوسی واردرکه هر برینك داخلنده آتشدن یتمش بیك جبل
واردر وهر بر جبلده آتشدن یتمش بیك وادی واردر وهر بر وادیده آتشدن یتمش بیك قلعه واردر وهر
برقلعه‌ده آتشدن یتمش بیك بیت وارد وهر بر بیت ایچنده قیود وصنادیق وانکال ومقامع وسلاسل واغلال
وکلاب وحیات وعقارب مسموم وحمیم وغساق وزهر وزقوم امثالی بیك درلو عذاب واردر وانده
قاره یوزلو کوك کوزلو زبانی ملکلری واردرکه جمله‌سی اصمدر وانلرده مرحمت خلق اولنمامشدر واوبله
چوقدرکه حسابی یوقدر وحق تعالی زبانیلره برعظیم وهیبتلی ملك موکل ایتمشدرکه اکا مالك دیرلریدی جهنمك
حاکمی وبوابی اودر * امااولکی جهنمك آدینه جهنم دیرلر وسائرلرندن عذابی اخف وادقدر وامت محمدك
عاصیلری ایچون محققدر * وایکنجی طبقه‌نك آدی سعیردرکه نصاری انده اسیردر * واوچنجی طبقه‌نك آدی سقر
درکه یهود ایچون مقر رمقردر * ودردنجی طبقه‌نك آدی جحیمدرکه مرتد وشیاطین ایچون انك عذابی
الیمدر * وبشنجی طبقه‌نك آدی حطمه‌درکه بئر غیا انده‌در یأجوج ومأجوج وکافرلرك یریدر * والتنجی
طبقه‌نك ادی لظی درکه بوت پرستلر وآتش پرستلر وساحرلر ایچون مهیادر * ویدنجی طبقه‌که درك اسفلدر
انك ادی هاویه‌در واول ملاحده وزنادقه ومحیل وکذابین ومنافقلری حاویه‌در وانك ناری وحرارتی وعذاب
وشدتی جمله‌یه غالبه‌در ویدی جهنمك جمیع درکاتی یدی بیك درکه‌دن زائده‌در (اللهم اجرنا من عذاب النار
بعفوك یا مجیر ﴿نوع ثالث﴾ شجرهٔ عالمك ثمره‌سی اولان آدم علیه السلامك روحی جمله‌دن اقدم ایکن
جمله‌دنصکره ظهورینی وجنته صعودینی واندن هبوطنی وذریتیله ارضك عمارتنی وانك نسلندن حبیب اکرم محمد
صلی الله تعالی علیه وسلم حضرتلرینك ولادتنی وبقای شریعت وسیادتنی بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه
اهل تفسیر واهل حدیث اتفاق ایله دیمشلردرکه حق تعالی عالم ارواحی خلق ایدوب ایکی بیك ییل قدر
مدتدنصکره عالم اجسامی دخی ایجاد ایلیوب التی کونده عرش اعلادن ظلمت وحجابه وارنجیه‌دك جمله‌نك
تمامیله نظامن ویرمشدر * بعده ملائکهٔ کروبیونی ساق عرش اعظمده اسکان ایدوب ملائکهٔ حافون
وصافون ایچون حول عرشی مکان ایتمشدر * وسائر ملائکهٔ کرامك مراتبنجه هر زمره‌سنه برمقام معلوم احسان
ایدوب برصنفنی کرسیده وبرصنفنی سدره‌ده وبرصنفنی لواء الحمد التنده وبرنیجه اصنافنی جنتده حور وغلمان
ایله اسکان ایتمشدر * وملائکهٔ کرامك نیجه بیك اصنافیله سموات وارضین والبحر وجهنمی طولمشدر وانلری
ارضین والبحرده اولان مخلوقاتنه خدام قیلمشدر وجهنمه طولان ملائکه زبانیلر اولمشدر وارواح مجرده جنود

مجنده اولوب سموات وارضيني محيط اولان صور اسرافيلك درونندههر زمره مرتبه سنجه مقامني بولمشدر چونكه حق تعالى (يوم خلق السموات والارض) عالم اجسامك هر سمتنى عرش اعلادن حجاب اسفله وارنجيه دك ملائكه وارواح واشباح ومخلوقات ايله ممتلى قيلمشدر * پس بودنيايى دخى اعنى يريوزينى هم انواع مخلوقدن خالى قوميوب اولوقتده بسيط زمينك مجموع سهل وجبالنده طارى بتوروب وجميع وجه ارضى مالامال طولدردقده قدرتيله برطير طاوس خلق ايدوب دنيا طولوسنجه طارويى اكا رزق مقسوم ايتمشدر بعده طير مرقوم اول ارزن مقسومى مرور دهور ايله اكل ايدوب اون عدد وادئ ارزن قالدقده خوفندن كونده اون دانه سنى التقاط ايلردى چونكه بعد زمان بر وادئ ارزن قالمشدر پس اول طير كونده بر دانه ايله قانع اولمشدر تاكيم ارزن مقسوم نهايت بولدقده طير مرقومك اجلى كلمشدر بركره فكر اولنسه كه بو كهنه دنيانه زمانلردنبرو بو نظامى بولمشدر ونه لردن كيروقالمشدر اولوا الالبابه كمال مرتبه عبرتنما اولمشدر * بعده حق تعالى حكمتيله بو يريوزنده رنك ودود وحرارتسز ناردن جانى خلق ايدوب مارج اسميله دخى تسميه ايتمشدر كه اول ابو الجندر وآندن زوجه سنى خلق ايدوب مارجه ناميله آدويرمشدر وانلرك ازدواجندن طائفهٔ جن متولد اولوب نيجه يوز بيك قبيله وجوده كلمشدر وابليس لعين انلردن پيدا اولمشدر وطائفهٔ جن بر مرتبه كثرت بولمشدركه وجه ارضى ممتلى قيلمشدر آنلرك صورت اصليه لرى بنى آدم صورتيدر لكن امثال ملائكه اجسام لطيفه اولدقلرندن مراد ايتدكارى صورتلره تشكل ايدرلر وانلرك ذريتى كثرتندن وجه ارضه صغميوب ابليس لعين اولاديله سماى دنيايه چيقوب آنده ساكن اولمشدر وجمله جن ليل ونهار الله تعالى يه عبادت ايدوب اصلا عاصى اولمزلردى * پس يدى بيك سنه مرور ندنصكره يريوزنده قالنلرى انواع فساده وسفك دمايه باشلديلر وترك طاعت ايدوب عصيان ايشلديلر * بعده حق تعالى هر يوز ييلده بركره كنديلرندن بر پيغمبر كوندردكجه انى هلاك ايدوب اون ايكى بيك سنه ده يوز يكرمى پيغمبر قتل ايتمشلردر بعده حق تعالى انلره خشم ايدوب سماء دنياده ساكن اولان ابليسى اولاديله يريوزينه كوندروب انده اولان جنى بريره جمع ايتدكده سمادن بر آتش نازل اولوب جمله سنى احراق ايتمشدر وسمادن كوندرديكى ذريت ابليسى جزائر البحرده اسكان ايدوب ابليس اكا غايتده مطيع ومنقاد اولديغندن انى سماء سابعه يه رفع ايتمشدر ومقبول دركاه اولوب انى جنته ادخال ايتمشدر ويريوزى خالى قالمسون ايچون سماء دنيادن ملائكهٔ كرام انزال ايدوب اسكان ايتمشدر وانلرده حق تعالى يه عبادتله مشغول اولوب بيك ييل دخى بو منوال اوزره كتمشدركه مارج ابو الجن خلق اولنالدنبرو عدد سنين يكرمى بيك ييله يتمشدر * بعده حق تعالى باباى عالم ابو البشر اولان حضرت آدم عليه السلامى خلق ايتمك مراد ايلدكده عزرائيل عليه السلامى كوندروب يريوزنده اقاليم سبعه دن انواع تراب الدمشدر بعده جبرائيل عليه السلامى ارسال ايدوب اول طين پاكى قرق كون تخمير قيلمشدر بعده حق تعالى انى احسن تقويم اوزره بطن وادئ نعمانده تصوير ايتمشدر وانك رأس شريفندن يكا كندى روحندن اكا نفخ ايدوب يريوزنه انى مسجود ملائكه واولادنه پيغمبر ايتمشدر وجميع ملائكه اكا سجده ايلدكده ابليس انا خير ديوب سجده ايتمديكيچون ملعون ومطرود اولمشدر والى يوم القيامه مهلت المشدر وذريات كثيره سيله ذريت آدمه تسلطه فرصت بولمشدر واجسام بنى آدمك هر يرندن كيروب عروق ايچنده دم كبى جريان ايدوب اغوا ايدرلر لكن هيچ كيمسه يى جبرايله عاصى وكافر ايده مزلر انجق طاعاتى مر وعسير ومنهياتى لذيذ ويسير كوسترمكله وسوسه ايدرلر حق تعالى جمله مزى انلرك شرورندن حفظ ايلسون آمين وحق تعالى آدم پيغمبر عليه السلامى يريوزنده خلق ايلدكدن قرق ييل صكره انى سمواته رفع وجنت فردوسه ادخال ايدوب وحله لر الباس وچوق نعمتلر احسان ايتمشدر واكا هر بر نعمتى ويردكجه بو نعمتله قانعميسن ديوب آدم عليه السلامه خطاب ايتمشدر اولدخى قانع دكلم يارب ديو جواب ايتمشدر تاكيم آدم عليه السلامه بر غفلت ويروب ضلع معوج ايسريدن حضرت حوا انامزى خلق ايلدكده آدم كوزينى آچوب كورمشدركه يانندهكندى مثلى بر محبوب انسان اوتورمشدر * پس انكله صحبت والفت وصلت حاصل اولدقده حق تعالى ينه خطاب ايدوب بيورمشدركه يا آدم بو نعمتله نيجه سن اولدخى جواب ايتمشدركه يارب نعمت بى حسابك بحرينه غرق اولمشمدر وبو نعمتكى جمله دن اعظم بولمشمدر وبونكله قناعت قيلمشدر چون حوا ايله سكونت بولوب الفتيله انسيت قيلوب آندن

كام

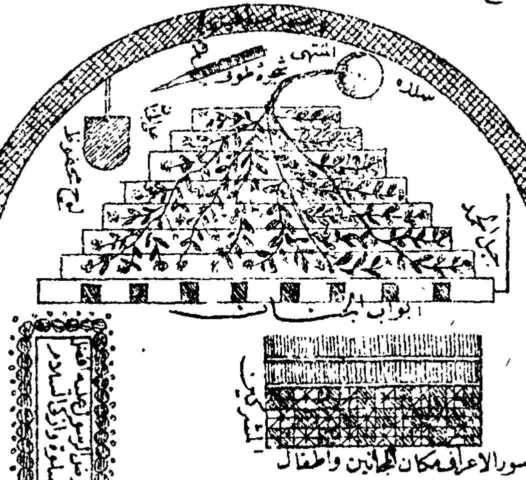
كام المشمدر پس غیری آکرامه حاجت قالمیوب بو احسانك شکر و سرور یله طولمشمدر * بعده حق تعالی اکا یا آدم حوا ایله جنتمده ساکن اولوب هر نعمتدن لذت الهسز انجق شجرهٔ حنطه یه قریب کلیه سز و آندن اکل ایدوب بکا عاصی اولمیه سز دیوب تنبیه بیورمشدر ومنوال مذکور اوزره حضرت آدم حوا ایله بیك ییل قدر جنت صفالرین سورمشدر * بعده آدم اتامز حوا انامزك سوزینه تابع اولوب شجرهٔ حنطه دن آلوب ایکیسی دخی اکل ایلدکده حق تعالی آنلری عریان جنتدن دنیایه ایندرمشدر * پس حضرت آدم علیه السلام هندستانده بر عالی جبل اوزرینه هبوط ایتمشدر وایکیوز ییل اوجبلده اغلیوب توبه یه مشغول اولدقده توبه سی قبوله تمشدر و حوا انامز دخی آدم اتامزی طلب ایدوب ایکیوز ییللق حسرتیله جبل عرفات اوزرنده ملاقی اولمق میسر اولمشدر (نظم) ایکی جانبدن اول ایکی مشتاق * ایکسی بیله مبتلای فراق * بر برینه همان ایرشدیلر * آغلیوب صر مشوب کورشدیلر) بعده شام شریفه کلوب بشیوز ییل آنده قالوب هابل وقابل آنده اولوب ینه هندستانه کتمشلردر مدت عمرلری ایکی بیك سنه اولدقده حضرت آدم علیه السلام سرندیب اطه سنده واندن قرق ییل صکره حضرت حوا جده ده وفات ایتمشلردر * بعده ذریتلری وجه ارضی مسکون ومعمور ایتمشلردر وحضرت آدم علیه السلامك نسلندن نیجه بیك کیمسه لر نبوته ایرمشلردر * پس حضرت آدمدن التی بیك سنه مرور ایتدکده مکهٔ مکرمه ده حضرت اسماعیل اولادندن قریش قبیله سندن نبی هاشمدن صلب عبد اللهدن محمد المصطفی صلی الله تعالی علیه وسلم حضرتلری دنیایه کلوب قرق سنه ولایت ذوقیله صفالر سورمشدر قرق یاشنده جمیع انس وجنه پیغمبر اولوب اوچ سنه مکه ده کفره دن جفالر کورمشدر ومکه ده مغلوب ایکن مدینه یه هجرت ایتمشدر واو نجی سنه مکه یه غالب کلوب فتح ایدوب ینه مدینه یه کتمشدر واول سنه مدینه ده سن شریفی التمش اوچ ییله تمشدر واول سنه ده مدینه ده وفات ایتمشدر ومحترم پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلم اولدرکه خاتم الانبیادر وآندنصکره پیغمبر کلمز وشرع شریفی قیامته دك باقیدرکه نسخ وتبدیل اولمز واحکامی تغیر بولمزچون هجرت نبویه دن بو زمانه کلنجه یه دك سنین قمریه ایله تاریخ نبویه بیك یوز تمشه تمشدر * پس آخر دور اولوب دنیانك عمری چوق کتمشدر وقیامت قریب اولوب ادب وحیا وحب ووفا وصدق وصفا تمش وبا تمشدر زیرا که پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلم حضرتلرینك خبر ویردیکی اشراط ساعتك نیجه سی ظهور ایتمشدر (اللهم احفظنا من فتنة آخر الزمان ولا تخرجنا من الدنیا الا مع الشهادة والایمان برحمتك یا ارحم الراحمین) ﴿نوع رابع﴾ اشراط ساعتی وعلامات قیامتی ونفخ صوری وزلزله وفتوری وهلاك مخلوقاتی وخراب سمواتی بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه انجق اهل حدیث اتفاق ایتمشلردرکه اشراط ساعات وعلامات قیامت ایکی نوعدر * بری علامات خفیه وبری علامات جلیه در * اما علامات خفیه انساندن عزت وحرمت ومحبت وشفقت وادب وحیا وجود وسخا وعهد ووفا وصدق وصفا وصیانت رفقا ودیانت تقوی واجرای شریعت غرا قالمامق کبی وشهرلرده کثرت مساجد وقلت جماعت ورفعت ابنیه ورقت البسه وامارات نساء وصبیان وتشبه نساء برجال ورجال بنساء واشتغال رجال برجال ونساء بنساء وقلت برکت اشیا وقطع ارحام وبیع احکام وتعظیم اشرار وتحقیر ابرار وتولید اماء وسفك دماء وفسق وفجور وتزیین قبور امثالی اموردرکه بونلره اشراط ساعت دخی دیرلر واما قیامتك علامت جلیه سی اوندر * اولا خروج دجالدر بعده توالی خسوف قمر ثلاث لیالدر بعده اوچ سنه علی التوالی قحط اقالیمدر بعده استیعاب دخان عظیمدر بعده عیسی علیه السلامك شام شریفك منارهٔ بیضاسی اوزرینه اینوب دجالی قتل ایدوب شریعت محمدیه ایله عامل اولمسیدر بعده آل رسول اکرمدن مهدی ظهور ایدوب قرق ییل عدالت اوزره کیدوب حضرت عیسی علیه السلامی * بولمسیدر بعده دابة الارضك وجوده کلمسیدر بعده یأجوج ومأجوجك سد اسکندردن خروج ایله اقالیمه استیلا ایتمسیدر بعده حضرت عیسی علیه السلامك مکهٔ مکرمه یه کلوب آندن آخرته کتمسیدر بعده بیت شریفك هدم اولنمسیدر بعده کونشك مغربدن طوغوب هم آنده طولنمسیدر * پس بو اشراط وعلامات مذکوره ظهورندنصکره مسك وعنبر رایحه سی مثلی ریاح طیبه بارده هبوب ایدوب مؤمنلرك ارواحی روح وریحانه خروج ایدوب بعده قرآن کریمك احکامی یریوزندن رفع اولوب خلقك جمله سی جهالتده قالوب یوز ییل دخی اویله کیدر واهل تفسیر دخی اتفاق ایتمشلردرکه بو جمله دنصکره حق تعالی اسرافیل علیه السلامه نفخ صور ایله امر ایدر پس اول دمده اول صورك نعره سی مهابتندن سموات سبعه ده اولان ملائکه وارضین سبعه ده اولان مخلوقاتك

جمله‌سی قیامت قوپدی صانوب یوزلری اوزره دوشوب بیهوش اولورلر وسموات وارضینه لرزه وزلزله دوشوب
یلدزلر دوکیلور وصاچلری وصقاللر آغروب حامله‌لر وضع حمل ایدوب ناسك جمله‌سی کندودن کیدوب سکران
مثالی قالورلر و بونفخهٔ اولیدرکه آندن بومهابتلری آلورلر وقرق ییل دخی بومنوال اوزره کیدر بعده حق تعالی
ینه اسرافیل علیه السلامه نفخ صور ایله امر ایدر * پس اول دخی نفخهٔ ثانیه‌ده صوری اویله قوی نفخ ایدرکه
شدتندن جمیع جبال اول دمده مندك ویرلرندن منفك اولوب هوایه چیقوب عهن منفوش امثالی غمام اولورلر
وسموات سبعه پاره پاره اولوب یریوزینه صوکبی اریبوب دوکیلورلر ومیاه ابحار قوبقوری اولوب شمس وقمرك
ضیاسی کیدوب قاب قاره اولورلر وجهانی ظلمت قاپلیوب عرش اعلادن اسفل سافلینه بلکه حجاب زیرینه‌دك
هرنه قدر مخلوقات وملائکه وار ایسه بالجمله هلاك اولوب فنابولورلر الا که ملائکهٔ مقربیندن سکز ملك قالورلر
وآنلر جبرائیل ومیکائیل ورضوان وعزرائیلدر * ودردی حملهٔ عرشدرکه بریسی اسرافیلدر بعده امر حق ایله
عزرائیل علیه السلام اول ملائکهٔ سبعه‌نك دخی ارواحنی قبض ایدر بعده کندی روحنی قبض ایدرایکن
برصیحه ایدرکه صدای نعره‌سی سمواتی کچوب ارضینه کیدر * پس هرجان موتی ذوق ایله فانی اولور ایکی
عالمده برکمسنه قالمیوب انجق ذوالجلال والاکرام اولان الله تعالی قالور وبوعالم خراب وخالی وتنها ویران مثالی
قرق ییل دخی حالی اوزره قالور وحق تعالی عظمتیله (لمن الملك الیوم) دیو سؤال ایدر کندیدن غیری کیمسه
اولمدیغندن ینه کندیسی (لله الواحد القهار) دیوب کندوسنه جواب ایدر ﴿نوع خامس﴾ نفخهٔ
ثالثه‌یی واحیای موتایی وحشر اجسادی ودفتر اعمالی وحساب ومیزانی وصراط واعرافی اجمالا بیلدیرر
(ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل تفسیر واهل حدیث اتفاق ایتمشلردرکه حق تعالی بویریوزینی بر ریح شدید ایله
مستوی ایدوب صحرای دمشقلق برابری حیزنده محشر یرینی یوزبیك بویریوزی قدر واسع ایدر بعده عرش التنده
ذکر اولنان بحر حیواندن قرق کون علی التوالی منیٔ رجال مثالی بودنیایه مطر نزول ایدر وجمیع وجه ارض
دریا کبی طولدقده طبقهٔ طینیه‌ده تراب اولان جمیع ابدان انسان وحیوان اول مطری جذب ایدوب جمله
اجزاسی بریره کلوب هرجسد اولکی هیئتنده اولوب یریوزنده بقله مثالی بتروهربدن کندی کماله یتر بعده
حق تعالی اول ملائکهٔ ثمانیه‌یی احیا ایدوب اسرافیل علیه السلامه ینه صوری نفخ ایله دیو امر ایدر * پس اول دخی
نفخهٔ ثالثه‌یی اویله رفق ولطف ایله نفخ ایدرکه صورك درونده ساکن اولان ارواح اول دمده آفاقه منتشر اولوب
هرجان کندی قفسن بولور نیجه که غنم کثیره ایچنده هرحمل کندی اناسنی بیلورکذلك هرجان کندی جسمنی
بیلوب وبولوب آنکله قالور ومخلوقات اولین وآخرین وملائکه وحورعین وانس وجن وشیاطین وحیتان
بحار وحیوانات ارضین وحشرات اجمعین برآن ساعتده تمام اروح بولورلر ومحشر یرینه جمیع اطرافدن جمع
اولورلر وانبیا واولیاء وعلماء وصلحایه جنتدن حله‌لر وبراقلر کلوب کیوب وبنوب ظل عرشه کیدوب منبرلر
وکرسیلر اوزرنده راحت وسلامتله جالس اولورلر وکیروقلان مخلوقاتك جمله‌سی جایع وظمآن وباشلری آچق
وعریان وحافی وپیاده وافتان وخیزان میدان عرصاته کلوب مکان محشرده حشر اولورلر وصقلشوب آیاق
اوزرنده طورورلر وسمت رأسلرینه کونش برمیل مقداری قریب اولوب حرارتدن چوق عرق دوکرلر کیمی کعبنه
وکیمی رکبه‌سنه‌دك وکیمی صدرنه وکیمی حلقنه‌دك عرق ایچنده قالورلر ونیجه‌لری عرق بحرنده غرق اولورلر
وجهنمی یرلرالتندن حول محشره یتمش بیك صف زبانیلر کتورورلر ومحشر خلقنی حلقه کبی محیط اولورلر
واهل محشر اللی بیك ییل قدر انتظار حساب ایله اول حالده مکدر قالورلر ودنیاده کراما کاتبین یازدیغی دفتر اعمالی
محشرده اصحابنه ویررلر مؤمنلره ومطیعلره یمیننندن وکافرلره وفاسقلره شماللندن اعطا ایدرلر وحق تعالی جمیع
مخلوقاتنه آنده واسطه‌سز کلام سویلر وبرآن ساعتده جمله‌نك حسابن کوروب کیمنه خطاب وکیمنه عتاب
ایلر وحق مظلومی ظالمدن آلوب ظالمك حسناتی وار ایسه اکا ویرر یوغیسه سیئات مظلومی ظالمه تحمیل ایدر
وبعد الحساب حیوانلری تراب ایدر وکافرلر حیوانانه غبطه ایدوب کاشکی بزده تراب اولیدق دیرلر * ومحشر
یرنده ایکی عمود اوزرنده برمیزان عظیم نصب اولنورکه هربرعمودك طولی بشیوز ییللق یولدر وهرکفه‌سی
بسیط زمین قدر بولدر ومیزان مرقوم ایله روز محشرده حسنات وسیئاتی وزن ایدرلر حسناتی ثقیل اولنلر جنته
وسیئاتی ثقیل اولنلر جهنمه کیدرلر مکر کریم حق تعالی کرمیله عبدنی عفو ایلیه ویا انبیادن ویا اولیادن ویا علمادن

ویا صلحادن

ویاصلحادن شفاعت ایرشه اکر ایمانله وفات ایلمش ایسه زیرا که دنیادن ایمانسز کیدنلره جنت ومغفرت
وشفاعت اولمز وهرکز جهنمدن خلاص بولمزو اکر ایمانله کیدوب سیئه سی اغرکلوب مغفرت ویاشفاعت
ایرشمدی ایسه اولسیئه سی قدر جهنمده یانوب اندن جنته کیدر وذره قدر ایمانله کیدن البته جهنمدن چیقوب
حضور ایدر * وصراط کوپریسی قیلدن اینجه وقلیجدن کسکیندر وطولی اوچ بیك ییللق یولدر که بیك ییل
یوقش وبیك ییل دوز وبیك ییل اینش یولدر اول متن جهنم اوزرینه نصب اولنوب اهل محشرك جمله سی انك
اوزرندن کچوب کیدرلر کیمی برق خاطف کبی وکیمی اوق کبی وکیمی سکردر فرس کبی کچرلر وکیمی سیئاتنی
یوکلنمش یوررو کیمی جهنمه دوشوب محترق اولور وجهنم ایسه فریاد ایدرکه ای مؤمن تیز عبور ایله که تحقیقا سنك
نورك بنم نارمی منطفی ایتمشدر * پس مؤمنلر سلامتله صراطی کچرلر وحوض کوثردن ایچرلر واندە غسل ایدوب
عیوب ونقصانلرینی تکمیل ایدرلر وجنته داخل اوب هرکس مرتبه سنجه مقامنی بولور وابدالاباد آنده
ذوق وصفا ایله قالورزیرا که اهل جنت کاه انواع نعمتلردن لذت آلورلر وکاه لقاء مولا ایله مست وحیران اولورلر
وکوزلر کورمیوب وقولاقلر ایشتمیوب خاطرلره کلمین دولتلر بولورلر * وجنتله جهنمك ارا سنده قلعه دیواری
مثالی برج وباروسی بیشمار برسور عظیم واردرکه ارتفاعی بشیوز ییللق مسافه در وطولی بی نهایه وبناسی
الوان جواهرله شفافه در واکا اعراف تسمیه ایدرلرکه مرفوع القلم اولان مجانین ● واطفال مشرکین آنك اوزرنده
قالورلر جنت سمتنه باقوب اهلنی متنعم کوردکده آرزو ایله محزون اولورلر وجهنم سمتنه باقوب اهلنی معذب
کوردکچه کندی سلامتلریله مسرور وشاکر اولورلر واهل اعراف بر روایتده ابدا آنده قرار ایدوب کاهی حزن
وکاهی سرور ایله قالورلر (اللهم یاستار اجرنا من النار وادخلنا الجنة مع الابرار وارزقنا القاءك فی دار البقاء والقرار
بحرمة حبیبك المختار آمین یاغفار ﴿تنبیه﴾ وخفی اولمیه که بو ارایه کلنجیه دکین کتابت اولنان سطورك جمله سی
امور دینیه دن اولمغله بو مذکوراتك کلیسنی یقین اوزره تصدیق واعتماد ایله اعتقاد ایتمك جمله مزه اهم والزمدر
زیرا که بونلر امور دینیه دن اصول معظمه در وبو امور مذکوره یی براهین عقله قیاس ایتمك غیر جائزدر زیرا که
عقل بشر بونلری ادراك ایتمکدن قاصر وعاجزدر انجق بزم مطلب اعلامز اولان مولایه وصول ایچون عظمت
وقدرتنی تفکر وتذکره اشارات وبشارات اولان آیات قرآنیه واحادیث نبویه مصداقنجه هیئت عالمی بو مقدارجه
بیان ایله بونده اکتفا اولنمشدر لکن فحول علمادن وکبار اولیادن اولان سید المحققین وسند المدققین مولانا
السید الشریف علیه رحمة اللطیف حضرتلری (وعلم الهیئة نعم العون علی معرفة الصانع لمن یتفکر فی خلق
السموات والارض) بیوردیغیچون وجامع جمیع فنون ومالك ملك درون منبع فیض لایزالی امام محمد غزالی
علیه رحمة الوالی المتعالی حضرتلری (من لم یعرف الهیئة والتشریح فهو عنین فی معرفة الله) بیوروب
قرینهٔ تشریح ایله هیئت حکمای طیوردیغیچون برمقدار علم هیئت عالمدن وبرمقدارفن تشریح بدن آدمدن
دخی تحریر وبیان اولنمق مناسب کورلمشدر تاکیم مطالعه سیله حرمان عنینیتدن عدول ایدوب زندان جهالتدن
خروج ایده سن ومحفل علم وحکمته دخول ایدوب زمرهٔ فحول رجاله ولوج ایده سن ولب حکمته حلول ایدوب
ذروهٔ تحقیقه عروج ایده سن وحقایق اشیایه واقف اولوب دقایق معنایی عارف اوله سن واسرار جهانه مطلع
اولوب احوال عالمی کماهی بیله سن وکمال معرفت نفسه ایروب اندن معرفة الله دولتنی بوله سن (اللهم یاواجب
الوجود ویاواهب الخیر والجود افض علینا انوار رحمتك ویسرلنا الوصول الی کمال معرفتك سبحانك اللهم
لاعلم لنا الاما علمتنا ولافهم لنا الاما فهمتنا ولامعرفة لنا الا ماالهمتنا انك انت العلیم الحکیم والجواد الکریم
والرؤف الرحیم آمین یامعین برحمتك یاارحم الراحمین

عالم اللاهوت حيث لاخلا ولاملا
عرش عظيم
عالم الجبروت
كرسى
عالم الارواح
والملكوت
قلم
سدرة المنتهى
شجرة طوبى
ابواب الجنان
حجب الملائكه
السموات
جبال ثلج وبرد
غمام وسحاب
كعبۀ مكرمه
جبل قاف
جبل قاف
مكان الملك الحامل الارضين السبع
جسر صراط على متن جهنم
جهنم
ابواب
قزان القطران
شجرة الزقوم
وادى ويل

عالم اللاهوت حيث لا خلا ولا ملا
عرش اعظم
عالم الجبروت
كرسي
عالم الارواح
والملكوت
قلم
ابواب الجنات
سور الاعراف مكان المجانين واطفال
شمس
لواء الحمد
ارض محشر
المقام المحمود
منابر الانبيا
كراسي العلماء
ميزان الاعمال
صحف الاعمال
الصعود
جهنم
ابواب
شجرة الزقوم
طبقات جهنم
١
٢
٣
٤
٥
٦
٧

(الفن الاول)

وجوهله مرآت كائنات اولوب ترتيب خلقت اكوانى وكيفيت وماهيت جواهر واعراض جهانى واحوال واشكال اشيا واعيانى وحكمت وهيئت عالم اجرام واركانى وكون وفساد عناصر ومركبات وحيوانى حكيمانه اوچ باب ايله عيان وبيان ايدر (باب اول) ترتيب خلقت اكوانى وكيفيت وماهيت جواهر واعراض جهانى حكماء اسلام برهان عقلله بولدقلرى اوزره فصول اربعه ايله تفصيل ايدر (فصل اول) واجب الوجودى اثبات ايدوب ممكن اولوجود اولان جواهر واعراضى اجمالا اوچ نوع ايله بيان ايدر (نوع اول) واجب الوجود حضرتلرينى برهان عقلله اثبات ايدوب انك اشيايه قريب اولوب انلره ملابس اولمديغن حكمانك بولدقلرينى بيلديرر (اى عزيز) معلوم اولسونكه اهل حكمت ديمشلردركه جناب واجب الوجودك ماسواسى اولان موجوداته اسم عالم اطلاق اولنور جملهدن ذات پاكى مطلق بولنمشدر نتكيم حق تعالى كلام قديمنده بيورمشدر (الله نور السموات والارض مثل نوره كمشكوة فيها مصباح المصباح فى زجاجة الزجاجة كانها كوكب درى يوقد من شجرة مباركة زيتونة لا شرقية ولا غربية يكاد زيتها يضئ ولو لم تمسسه نار نور على نور يهدى الله لنوره من يشاء ويضرب الله الامثال للناس والله بكل شئ عليم) وكيفيت اعيان وماهيت اشيا فكر وامعان ايله تتبع وملاحظه اولنسه واحوال موجودات واطوار كائنات عين بصيرتله نظر ومطالعه قيلنسه جميع اجزاى عالم صنع باريله حادث اولديغنه برهان عقلى سليم دلالت وشهادت ايلك امر محققدر نتكيم حق تعالى بيورمشدر (وهو الذى خلق السموات والارض بالحق وصوركم فأحسن صوركم واليه المصير) واول واجب الوجودك جوديله ممكن الوجود وجوده كلمش انكله قائمدر وهر نسنه فانى واول باقى ودائمدر نتكيم كندى كتابنده بيورمشدر (كل شئ هالك الا وجهه له الحكم واليه ترجعون) واول قادر حكيمك آثار قدرت وحكمتى عالم آفاقى وانفسده چشم اهل بصيرته آفتاب جهانتابدن زياده تابانذر نتكيم قرآن كريمنده بيورمشدر (سنريهم آياتنا فى الآفاق وفى انفسهم حتى يتبين لهم انه الحق اولم يكف بربك انه على كل شئ شهيد) واول بارئ صانعك اسرار ايجاد وصنعى عالم ظاهر وباطنده شهود اهل عرفانه روز روشندن روشن وعياندر نتكيم حق تعالى كلام قديمنده بيورمشدر * وفى الارض آيات للموقنين وفى انفسكم افلا تبصرون) وذرات هوا وجبال واحجار وقطرات امطار وانهار وبحار بلكه اجزاى افلاك دوار وكواكب سياره وعناصر ومواليد وهر نه كيم وار جملهسى هر بار ليل ونهار اول واحد ودود غفار حضرتلرينه ثنا كار اولوب آنك وحدانيتن اظهار واشعار ايچون هر برى بر لساندر نتكيم حق تعالى نظم كريمنده بيورمشدر (تسبح له السموات السبع والارض ومن فيهن وان من شئ الا يسبح بحمده ولكن لا تفقهون تسبيحهم انه كان حليما غفورا) بلكه ذرات جهانى اوشمس تابانك ظل وجودندن بهره مند جاندر وجملهسى شهود نور جمال ايچون اهل بصيرته مراياى صافى ورخشاندر نتكيم فرقان مبيننده بيورمشدر (ولله المشرق والمغرب فاينما تولوا فثم وجه الله ان الله واسع عليم) وجميع حكماى اسلامك واكثر علماى دينك رأى اصابت قرينلرى بويلهدركه اول برشئ كه وجودى لازمدر اكا واجب الوجود ديرلر وهر نه كيم عدمى لازمدر اكا ممتنع الوجود اطلاق ايدرلر وهر نسنه كيم نه وجودى لازم اولور ونه عدمى لزوم بولور اكا ممكن الوجود تسميه ايدرلر * پس هر شئ كه موجوددر ياواجب الوجوددر ويا ممكن الوجوددر زيراكه اول موجود اول جهتدنكه موجوددر كندى وجودندن غيرى يه محتاجدر يا محتاج دكلدر اكر غيرى يه محتاج دكل ايسه اول واجب الوجوددركه بارى تعاليدر واكر محتاج ايسه اول ممكن الوجوددركه عالمدر واول نسنه كه موجود دكلدر شريك باريدركه معدومدر زيراكه حكما ديمشلردركه ممكن دكلدركه موجود معدوم اوله بلكه موجود هميشه موجوددر ومعدوم هميشه معدومدر لكن ممكندركه موجود بر مرتبهدن بر مرتبهيه وبر حالتدن بر حالته انتقال وتبدل ايليه مفردات مركبات اولوب مركبات مفردات اولديغى كبى * پس عوام ناس بو تبدلاتى سير ايتدكده ظن ايدرلركه معدوم موجود اولور ويا موجود معدوم اولور * پس ايمدى واجب الوجودك اثباتى ظاهر اولمشدر بو برهان ايله كيم ممكناته موجود ديرلر حالبوكيم وجود ممكنات غيريدن اولور والبته اول واجبه منتهى اولور زيراكه واجب الوجود اولمدقچه ممكن الوجود هم اولمز يعنى ابتدا محتاج اليه موجود كركدركه فلان نسنه يه فلان نسنه محتاجدر ديمك صحيح اوله * پس برهان مذكور ايله واجب الوجود حضرتلرى ثابت وعيان اولمشدر (نوع ثانى)

ممكن

ممكن الوجود اولان اقسام خمسهٔ جواهری اجمالا بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل حکمت دیمشلردرکه ممکن الوجود اولان نسنه اکر بقای وجودنده متغیر اولمز ایسه اکا جوهر دیرلر * واکر متغیر اولور ایسه اکا عرض دیرلر زیراکه وجود بشقه‌در وبقای وجود بشقه‌در * نتکیم کوررسنکه ایکی شخص وجودده مشترکدر دیرلر لکن برینك بقاسی تا یوز ییله دك قالور و برینك بقاسی اون ییلدن زیاده قالمز * پس بقای وجود وجودك غیریسیدر عینی اولمز وجمیع ممکنات یا جوهردر ویا عرضدر * زیراکه بر نسنه بر نسنه یه یا مختص اولوب اکا ساری اولور یا اولمز اکر مختص وساری اولورسه اول ساری حال واول مسری فیه محل تسمیه اولنور واکر بری برینه محتاج اولورلرسه اول محله هیولی واول حاله صورت جسمیه یا صورت نوعیه دیرلر واکر افتقار بر طرفدن اولوب آنجق حال محله محتاج اولورسه اول محله موضوع واول حاله عرض دیرلر * پس عرض موضوعده موجود اولان نسنه‌در الوان کبی واکر حال ومحل اولمیوب ایکیسندن مرکب اولورسه اکا جسم طبیعی دیرلر * واکر حال ومحل مرکب اولمیوب اجسامه تدبیر وتصرفیله متعلق اولورسه اکا نفس انسانیه ویا نفس فلکیه دیرر * واکر اجسامه تدبیر وتصرفیله دخی تعلق ایتمز ایسه اکا عقل دیرلرکه لسان اهل شرع ایله ملکدر * پس جواهر بش قسمدرکه بری هیولی و بری صورت جسمیه و بری جسم طبیعیدر بو اوچی جوهر مقارندر وایکیسی دخی جوهر مفارقدرکه بری نفس و بری عقلدر * اما اکر عقل آنکله ذات واجبك اراسنده واسطه اولمدیسه اکا عقل اول دیرلر وعقل کل دخی دیرلر * واکر عقلك تحتنده عقل آخر اولمدیسه اکا عقل عاشر وعقل فعال دخی دیرلر واکر عقلك ایکی جهتنده عقول اولدیسه اکا عقل متوسط دیرلر وعقولك اشرفی والطفی عقل کلدر واکا قریب اولان عقولدر * واما نفس اکر اجسام بسیطه‌ده متصرف اولدیسه اکا نفس فلکی ونفس عنصری دیرلر واکر نفس اجسام مرکبه‌ده متصرف اولوب اول اجسامه نشو ونما ویرمدیسه اول اجسامه معادن دیرلر سیم وزر ولعل وحجر کبی * واکر نفس جسم مرکبه نشو ونما ویردیسه لکن حس وحرکت ویرمدیسه اول جسمه نبات دیرلر سبزه زار وازهار واشجار واثمار کبی * واکر نفس جسم مرکبه هم نشو ونما وهم حس وحرکت بخش ایدوب نطق ویرمدیسه اکا حیوان غیر ناطق دیرلر انعام وخیول ووحوش وطیور کبی * واکر نطق دخی بخش ایدرسه اکا انسان دیرلرکه زبدهٔ وجود وخلاصهٔ هر موجود اودر وثمره مشجرهٔ جهان وتتمهٔ دوران اودر * پس بو بر نفس هر مرتبه‌ده بشقه بر اسم ایله تسمیه اولنور اما جماداتده اکا نفس طبیعی دیرلر ونباتاتده آکا نفس نباتی دیرلر وحیواناتده اکا نفس حیوانی دیرلر وانسانده اکا نفس انسانی ونفس ناطقه دیدیلر * و بو مرتبه‌ده جملهٔ یه تمامیله تسلط ایدوب کمالیله متصرف اولور واما جسم طبیعی بر جوهردرکه آنك ذاتنده مقادیر اجسامه یعنی طول وعرض وعمق زوایای قائمه اوزره تقاطع ایتمك شرطیله فرض اولنمق ممکن اوله وجسم ایسه یا بسیط اولور ویا مرکب اولور وجسم بسیط اولدرکه انك اجزاسیله طبیعتی متشابه اولور یعنی صور وطبایع مختلفه اولان اجسامه منقسم اولمیوب آنك طبیعتی بر اولهکه اول طبیعتدن صادر اولان شی نهج واحد اوزره صادر اوله وجسم بسیط ایسه یا علویدر ویا سفلیدر وعلوی دخی یا منیردر ویا منیر دکلدر اکر منیر ایسه کواکبدر واکر منیر دکل ایسه افلاکدرکه آنلره اجرام اثیریه وعالم علوی دخی دیرلر وجسم بسیط سفلی عناصر اربعه‌درکه انلره ارکان اربعه دخی دیرلر وانلر نار وهواء وماء وترابدر بودردینه و بونلرك ضمننده بولنان اجسام مرکباته عالم سفلی وعالم کون وفساد هم دیرلر * واما جسم مرکب اولدرکه انك اجزاسیله طبیعتی متشابه اولمیوب صور وطبایعی مختلف اولان اجسامه منقسم اولوب عناصر اربعه‌دن ترکب ایتمش اوله * معادن ونباتات وحیوانات کبی و بونلره موالید ثلاثه دیرلرکه ابائی اثیریات وامهاتی عناصردر * وجسم مرکب دخی ایکی قسمدرکه بری تام و بری غیر تامدر * اما مرکب تام اولدرکه بر زمان متعدیه‌ده کندی ترکیبنك صورتنی حفظ ایلیه موالید ثلاثه کبی * واما مرکب غیر تام بونك خلافی اولوب کندی ترکیبنك صورتنی حافظ اولمز دخان وسحاب وشهب کبی وسائر کائنات جو کبی چون جسم بسیطك جمله‌سی کندی طبیعتیله خالی قالسه‌لر آنلرك شکلی کره یه مشابهدر یعنی بر مدور طوب نسنه هیئتنده‌در * پس جمیع افلاك ونجوم وعناصر کریة الاشکالدر وذکر اولنان اقسام خمسهٔ جواهرکه عقل ونفس وهیولی وصورت وجسمدر

بونلرك مجموعنى بورباعيمز جامعدر وبونلرله ايكى عالم قائم ودائمدر (رباعى) بيل اول كائناتى عقل وجاندر * پس حس اولنانه فلك كرداندر * پس نار وهواء وآب وخاك اركاندر * معدنله نبات وحيوان وانساندر

﴿نوع ثالث﴾ ممكن الوجود اولان اقسام تسعهٔ اعراضى اجمالا بيلديرر (اى عزيز) معلوم اولسونكه اهل حكمت ديمشلردركه موضوعده موجود اولان اعراض طقوز قسمدركه كم وكيف واين ومتى واضافت وملك ووضع وفعل وانفعالدر * اما كم اول نسنه دركه ذاتنده مساواتى وعدم مساواتى قبول ايده بويا منفصلدركه نقطه وعدددر ويا ذاتى قرار ايدن متصلدركه خط وسطح وجسم تعليميدر يعنى ثخندر ويا ذاتى قرار ايتمين متصلدركه زماندر * واما كيفيت اشياده برهيئتدركه ذاتنه قسمت ونسبت اقتضا ايتميوب كيفيات محسوسه وراسخه يه منقسم اولور حلاوت عسل وملوحت ماء بحر كبى وغير راسخه يه منقسم اولور حمرت خجل وصفرت وجل كبى وكيفيات نفسانيه دن يكا منقسم اولوردى ابتداى خلقتده علم وكتابت كبى وكيفيات استعداديه دن يكا منقسم اولور صلابت ولين كبى وكميانه مختص اولان كيفيتدن يكا منقسم اولور مثلثه ومربعه كبى سطحدن وفرديه وزوجيه كبى عدددن * واما اين برحالتدركه اشيايه مكاننده بولنملرى سببيله حاصل اولور * واما متى برحالتدركه اشيايه زمانده بولندقلرى ايچون حاصل اولور * واما اضافت برحالتدركه نسبتده مكرردر ابوت وبنوت كبى * واما ملك برحالتدركه اشيايه حاصل اولور انلرى برنسنه احاطه ايدوب انتقاللريله منتقل اولمق سببيله اول حالت بولنور انسانك معمم اولديغى كبى * واما وضع برهيئتدركه اشيايه حاصل اولور برنسنه اجزاسنك بعضيسنى بعضيسنه نسبتى سببيله وامور خارجيه يه نسبتلرى سببيله اول هيئت بولنور قيام وقعود كبى * واما فعل برحالتدركه اشيانك تأثيراتى سببيله آنلره اول حالت حاصل اولور قاطع كبى مادامكه قطع ايدر * واما انفعال برحالتدركه اشيايه حاصل اولور انلر غيريدن متأثره اولملريله اول حالت بولنور متسخن كبى مادامكه تسخن ايدر چونكه جواهر خمسهٔ مذكوره يى برجوهر عد ايدوب اعراض تسعهٔ مرقومه يه ضم ايتمشلردر * پس مجموعنه مقولات عشره ديمشلردر * اما جوهر كندى ذاتيله قائم وثابتدر وعرض ايسه جوهر ايله قائم وآنى ناعتدر وجمله عالم جميع اجزاسيله مقولات عشره دن مركب جسم واحددر وجمله سى لسان حالله جناب واجبك وحدت وجودينه ناطق وشاهددر ومقولات عشره يى بوبيتمز جامعدر وهب بوكا عائددر (جوهرى بيل كم وكيف اندن اضافتله متى * وضع واين وملك ويفعل ينفعلدر اى فتى)

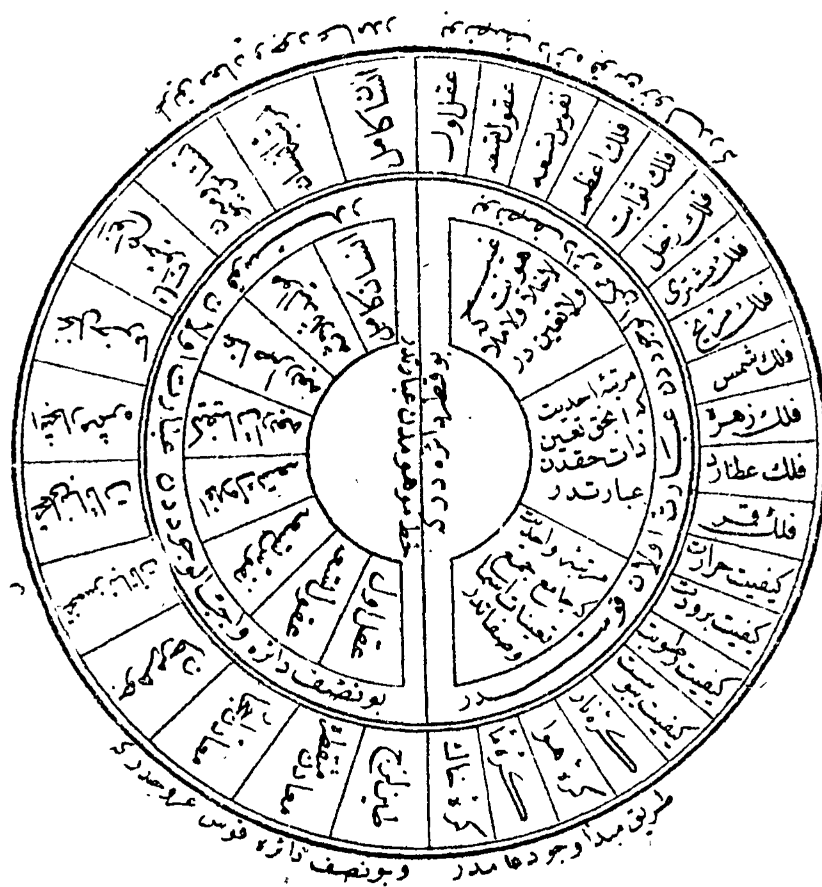
﴿فصل ثانى﴾ ترتيب ظهور عقول ونفوس وافلاكى ومراتب وطبايع وتبدل اركانى ودلائل انقلاب نار وباد وآب وخاكى وتولد معدن ونبات وحيوان وانسانى وبونلرك اراسنده متوسط اولانى ومبدأ ومعاد ارواحى وكيفيت دورانى ووجود اشباحى درت نوع ايله حكيمانه بيان ايدر

﴿نوع اول﴾ ترتيب ظهور عقول ونفوس وافلاكى وعناصر اربعه دن صدور ايدن كيفيات اربعه يى بيلديرر (اى عزيز) معلوم اولسونكه اهل حكمت ديمشلردركه حق تعالى جميع اشيادن اقدم عقل كلى ايجاد وموجود ايتمشدر وبوكا عقل اول وجوهر اول دخى ديرلر * پس حق تعالى بوعقله اوچ معرفت بخش ايتمشدركه برى معرفت حقدر وبرى نفسدر وبرى معرفت احتياجدركه مولاسنه محتاج اولديغن بيلمشدر وبواوچ معرفتك هر برندن بشقه برنسنه وجوده كلمشدر زيراكه واحددن واحد صدور ايده كلمشدر اما معرفت حقدن برعقل دخى پيدا اولمشدركه اكا عقل ثانى ديرلر واما معرفت نفسدن برنفس دخى موجود اولمشدركه اكا نفس كل ديرلر * واما معرفت احتياجدن برجسم ظاهر اولمشدركه اكا فلك اعظم وفلك اطلس وفلك الافلاك ومحدد جهات وجسم كل دخى ديرلر وبوفلكك عقلى عقل ثانيدر ونفسى كلدر واما عقل ثانيدن دخى بواوچ معرفت ظهور ايتمشدركه معرفت حقدن برعقل ثالث ومعرفت نفسدن برنفس ثانى ومعرفت احتياجدن برفلك ثانى صادر اولمشدر وبوكا فلك البروج وفلك الثوابت دخى ديرلر وبوفلكك عقلى عقل ثالثدن ونفسى نفس ثانيدر واما عقل ثالثدن هم بواوچ معرفت وجوده كلوب ينه بوترتيب اوزره بشقه برعقل وبشقه برنفس وبشقه برجسم ظاهر اولمشدر تا طقوز مرتبه يه دك بوعقل اولدن طقوز عقل وطقوز نفس وطقوز فلك صادر اولمشدركه بوطقوز عقل عقول افلاكدر وبوطقوز نفس نفوس افلاكدر * پس افلاك تسعه دن هر برفلك برعقلى وبرنفسى وبرجسمى واردر اما فلك اعظم جمله دن اعلا وجمله يى محيط برجسم بسيط وآنك جوفنده فلك بروجدركه جميع كواكب ثوابت

آندەدر و آنك درونندە فلك زحلدركە آندە زحلدن غيرى كوكب يوقدر و آنك ايچندە فلك مشتريدركە بوا كا مخصوصدر و آنك آلتندە فلك مريخدركە آندە براودر وانك تحتندە فلك شمسدركە آندە براوسلطاندرو آنك زيرندە فلك زهرەدركە آندە براودر و آنك جوقندە فلك عطارددركە اول فلكدە بواول كوكبدر وانك درونندە فلك قمردركە آندە قمردن غيرى برنسنە يوقدر واكا سماءدنيا تسميە ايدرلرو آنك عقلنە عقل عاشر عقل فعال وعقل فياض اطلاق ايدرلر وانك نفسنە واهب الصور وطبيعت مطلقە ديرلرو بونلرك امتزاجندن فلك وقمرك تحتندە عناصر اربعەكە نار وهوا و آب وخاكدر ترتيب مذكور اوزرە حاصل اولمشدر وعناصردە كيفيات اربعەكە حرارت وبرودت ورطوبت ويبوستدر وجود بولمشدر وامتزاج عناصردن دخى مواليد ثلاثەكە معدن ونبات وحيواندر وجودە كلمشدر وجنس حيوانك اشرف انواعى انسان اولمشدر وظهور كائنات انساندە نهايت بولمشدر ودائرۀ وجود آنكلە تمام اولمشدر وثمرۀ شجرۀ جهان اولديغيچون جملەدن صكرە وجودە كلمشدر پس خلاصۀ دوران انسان اولمشدر ﴿نوع ثانى﴾ عناصر اربعەنك مراتب وطبايعنى وبرى برينە تبدل وانقلابنى بيلديرر (اى عزيز) معلوم اولسونكە اهل حكمت واهل هيئت اتفاق ايتمشلردركە فلك قمرك تحتندە كرۀ ناردر وآنك تحتندە كرۀ هوادر و آنك تحتندە كرۀ مادر و آنك زيرندە كرۀ خاكدركە جملەدن اسفل ومادن اثقلدر * واما حيز نار هوانك فوقندە اولديغنە دليل اولدركە ناردخانيلە فوق سمتنە كيدوب مشاهدە اولنديغى كبى اصلنە ميل ورجوع ايدر * واما حيز هوامانك فوقندە اولديغنە دليل اولدركە اكر براناءمنفوخى قعر حوضە كتورسەلر مانك تحتندە قرار ايتميوب فوقنە چيقار * واما حيز آب ترابك فوقندە اولديغنە دليل اولدركە اكر برحجرى ويا برتيمورى فوق الماء وضع ايدسەلروجە مادە قرار ايتميوب اصلنە ميل ايلە حيزنە نزول ايدركە حيز تراب تحت الماءدر واسفل جميع اشيادر وبو حيزلرندە قرار ايدن عناصر اربعە برى برينە تدريج ايلە تبديل اولورلر نتەكيم نار مرور ايام ايلە صورت ناريەسنى ترك ايدوب صورت هوائيە كيروب نار هوايە منقلب اولور وهوا دخى تدريج ايلە هوائيە صورتنى ترك ايدوب مائيە صورتنە كيروب هواماء اولور وماء دخى تدريج ايلە ترابيە صورتنى طوتوب ماء تراب اولور وتراب دخى ناريە صورتنە كيروب تراب نار اولور بوطريقلە وبعكسيلە عناصر اربعە برصورتدن برصورتە منقلب اولور تا ينە كندى صورتنە انتقال ايدەلر وبوتبديل صورت عناصرە استحالە ديرلر چونكە طبيعت ناريابس وحاردر وطبيعت هواحار ورطبدر وطبيعت ماء رطب وباردر وطبيعت خاك بارد ويابسدر * وهم اشتباه يوقدركە نارحوا ايلە حرارتدە مشتركدر وهواما ايلە رطوبتدە مشتركدر وماء خاك ايلە برودتدە مشتركدر وخاك آتشلە يبوستدە مشتركدر * پس يبوست نار رطوبت هوايە تبديل اولسە نار حارورطب اولوب هوايە منقلب اولور وحرارت هوا برودت مايە تبديل اولسە هوارطب وبارد اولوب مايە منقلب اولورورطوبت ماء يبوست خاكە تبديل اولسە ماء بارد ويابس اولوب خاكە منقلب اولور وبرودت خاك حرارت نارە تبديل اولسە خاك يابس وحار اولوب نارە منقلب اولور ويعنى نار هوا اولور وهوا آب اولور و آب تراب اولور وتراب نار اولوركە بو استحالەيە طريق مبدأ ديرلرواويلە اولوركە عناصر اربعە استحالۀ مذكورەيى عكسى اوزرە قبول ايدوب يبوست خاك رطوبت آبە مبدل اولوب خاك آب اولور وبرودت آب حرارت هوايە تبدل ايدوب آب هوا اولور ورطوبت هوا يبوست نارە تحول ايدوب هوا آتش اولور وحرارت نار برودت خاكە مبدل اولوب آتش خاك اولور وبو استحالەيە طريق معاد ديرلر ﴿نوع ثالث﴾ دلائل استحالۀ عناصر اربعەيى وتولد معدن ونبات وحيوان وانسانى وبونلرك بيننده متوسط اولانى بيلديرر (اى عزيز) معلوم اولسونكە اهل حكمت ديمشلردركە دلائل استحالۀ عناصر ظاهردر * اما آتشك هوايە منقلب اولديغنە دليل روشن بودركە شمعەلر يانديقدە علولرى علوسمتنە ميل ايلە كيدوب هوايە منقلب اولورلر اكر آتش هوايە منقلب اولمسيدى هرشمعەنك علوى برخط متصل روشن اولوب كرۀ هوانك ميانندە خطوط امثالى فوقە كيدوب كرۀ نارە متصل اولورلردى لكن چونكە بوشعلەلرك يبوستى هوانك رطوبتنە نسبتلە قليلدر انكيچون اول آندە يبوست نار رطوبت هوايە تبدل ايدوب اول شعلەلر هوا اولورلر * اما هوانك مايە منقلب اولديغنە دليل بودركە بهار وكوز فصلى صباح وقتندە نباتات اوزرندە اولان رطوبتكە اكا شبنم وچە ديرلر اول هوادركە سحر وقتى بارد اولوب مايە منقلب اولمشدر زيراكە حرارت هوا برودت مايە مبدل اولسە هوا ماء اولور

بحرجان طغيان ايدوب جسمم كمي سين داغيده ‖ يرلر التنده بوجسمم خاك ايله يكسان اوله
درت يانمدن ناروباد وآب وخاك ايدوب هجوم ‖ بنلكم آنلر آلوب بووارلغم تالان اوله
داغيلوب تركيبم اوتوز ايكي حرف اوله تمام ‖ نقطهٔ روحم قمونك كوهرينه كان اوله
بووجودم طاغي قالقوب اتيله بوكار كبي ‖ شش جهاتم آچيلوب برجدي يوق ميدان اوله
جمله افكار وحواسم حشر اولوب اول عرصه‌ده ‖ قالقه‌لر هپ بيكيدن صانكيم بهارستان اوله
يوم تبلي در اوكون هرمعني برصورت كيوب ‖ هم كيمي سبزه كيمي حيوان كيمي انسان اوله
قبرمه ياران كلوب فكر ايده‌لر احوالمي ‖ هر بري بيلمكده حالم واله وحيران اوله
هركيم استر بو نيازي دردمندي اول زمان ‖ سوزلريني اوقوسون كيم سرينه مهمان اوله

وممكندركه واجب الوجود ايله ممكن الوجودي بردائره فرض ايده‌سن كه اني برخط مستقيم ايكي برابره تقسيم ايدر واكا خط موهوم وقطر دائره ديرلر * پس بوخط ايله بردائره ايكي قوس شكلنده كورينور چونكه بوهستئ موهومدن عبارت اولان خط موهوم رجوع وقتنده اصله وصل ايله ميانه‌دن رفع اولنور * پس شكل دائرهٔ وجود كاهو بركورينور وقاب قوسين اوادني سري انده بيلنور امدي مذهب حكما اوزره دوران وجودي بومقدار بيان ايله بوفصل ختم اولنوب علم هيئته واسطه ومقدمه اولان حساب وهندسه‌دن برر فصل يازلمق مناسب كورلمشدر (وصورت دائرتين بونلردر)

﴿فصل ثالث﴾ ماده‌ده وذهنده حاصل اولان اشيانك اعدادني بيان ايدن علم حسابك اهم والزم اولان قواعدني اهون وجوه اوزره اون نوع ايله بيان ايدر ﴿نوع اول﴾ عددك تعريفني وصحيحني وكسور تسعه‌سني ومنطقني واصمني وتامني وزائدني وناقصني اجمالا بيلديرر (اي عزيز) معلوم اولسونكه اهل حساب ديمشلردركه علم حساب ايله معلومات مخصوصه‌دن مجهولات عدديه ظاهر اولور وعدد بركميتدركه واحده واندن تألف ايدنه اطلاق اولنور اما عدد اكر مطلق ايسه يعني عدد آخره مضاف دكل ايسه اكا عدد صحيح ديرلر واكر

واحد

واحد فرض اولنان عدده مضاف اولدیسه اکا کسر دیرلر نصف کبی واول واحد فرض اولنانه مخرج نصف دیرلر اثنین کبی اما کسور تسعه نصف وثلث وربع وخمس وسدس وسبع وثمن وتسع وعشردر واما مخرج نصف اثنین ومخرج ثلث ثلاثه ومخرج ربع اربعه ومخرج خمس خمسه ومخرج سدس سته ومخرج سبع سبعه ومخرج ثمن ثمانیه ومخرج تسع تسعه ومخرج عشر عشره‌در * واکر عدد صحیح مطلقك کسوری تسعهٔ مذکوره‌دن برکسری وار ایسه یاخود جذری وار ایسه اکا منطق دیرلر والا عدد اصم دیرلر * اما اربعه‌نك جذری اثنین وتسعه‌نك جذری ثلاثه‌در واما اصم احدعشر کبی اولورکه نه کسری ونه جذری واردر واکر عدد منطق کندی کسورندن اولان اجزاسیله مساوی اولورسه اکا عدد تام دیرلر سته کبی * زیراکه سته‌نك نصفی ثلاثه وثلثی اثنین وسدسی واحددرکه مجموعی تمام سته‌در واکر عدد منطق کندی اجزاسندن ناقص اولورسه اکا عدد زائد دیرلر اثنی عشر کبی زیراکه آنك نصفی سته وثلثی اربعه وربعی ثلاثه وسدسی اثنیندرکه مجموعی اون بشدر اثنی عشردن زائد اولدیغیچون اکا عدد زائد دیرلر واکر عدد منطق کندی اجزاسندن زائد اولورسه اکا عدد ناقص دیرلر ثمانیه کبی زیراکه انك نصفی اربعه وربعی اثنین وثمنی واحددرکه مجموعی سبعه‌در انکیچون مخرج اولان ثمانیه‌یه عدد ناقص دیرلر ﴿نوع ثانی﴾ اصول وفروع مراتب عددی وتعریفات جمعی وتفریقی وتضعیفی وضربی وتنصیفی وتقسیمی وتربیعی وتجذیری ونتیجهٔ ضربی وثمرهٔ قسمتی بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل حساب دیمشلردرکه اصول مراتب عدد اوچدر آحاد عشرات مآتدر * وفروع مشهورهٔ عدد التیدرکه مجموعی طقوز مرتبه‌یه بالغ اولمشدر ابتدا جانب یمیننده مرتبهٔ آحاددرکه ارقام هندیه ایله رسم اولنور وآنك یاننده رقم ثانی مرتبهٔ عشراتدر وآنك یسارنده رقم ثالث مرتبهٔ مآتدر * وانك شمالنده رقم رابع مرتبهٔ آحاد الوفدر وآنك شمالنده رقم خامس مرتبهٔ عشرات الوفدر وانك شمالنده رقم سادس مرتبهٔ مآت الوفدر وانك صول طرفنده رقم سابع مرتبهٔ آحاد الوف الوفدر وانك صول یاننده رقم ثامن مرتبهٔ عشرات الوف الوفدر وآنك صولنده رسم اولنان رقم تاسع مرتبهٔ مآت الوف الوفدر ومراتب تسعه بو ترتیب اوزره مرسوم ومعروفدر

١	٢	٣	٤	٥	٦	٧	٨	٩
مرتبهٔ	مرتبهٔ	مرتبهٔ		عشرات	مآت	آحادالوف	عشرات‌الوف	مأت‌الوف
آحاد	عشرات	مآت	آحادالوف		الوف	الوف	الوف	الوف

اما اجمال تعریفات برعددی عدد آخر اوزرینه زیاده ایتمکه جمع دیرلر * اوچ ایله بشك مجموعی سکز اولدیغی کبی وبرعدددن عدد آخری نقصان ایتمکه تفریق دیرلر بشدن ایکی نقصان اولسه اوچ قالدیغی کبی * وبرعددی برکره تکرار ایتمکه تضعیف دیرلر واحدك تکراری اثنین اولدیغی کبی * وبرعددی عدد آخرك آحادی اعدادنجه تکرار ایتمکه ضرب دیرلر اوچی بشه ضرب ایتمکدن بش کره اوچ اون بش اولدیغی کبی وبرعددی ایکی برابره تقسیم ایتمکه تنصیف دیرلر دردك نصفی ایکی وبشك نصفی ایکی بچق اولدیغی کبی وبرعددی عدد آخرك آحادی اعدادنجه بولمکه قسمت دیرلر اوچی ایکی‌یه تقسیمدن خارج قسمت بر ونصف واوچه تقسیمدن خارج قسمت بر واتی‌یه تقسیمدن خارج قسمت نصف اولدیغی کبی وبرعددی کندی نفسنه ضرب ایتمکه تربیع دیرلر وحاصل ضربه تجذیر دیرلر ومضروب اصله اول تجذیرك جذری دیرلر ثلاثه‌نك تربیعندن تسعه حاصل اولوب اول تجذیرك جذری ثلاثه اولدیغی کبی * واما نتیجهٔ ضرب برعدد تحصیل ایتمکدرکه ایکی مضروبدن برینك اکا نسبتی واحدك مضروب آخره نسبتی کبیدر مثلا دردی بشه یاخود بشی درده ضرب ایتمکدن یکرمی عدد تحصیل اولندقده درت عدد یکرمی عددك خمسیدر واحد خمسه‌نك خمسی اولدیغی کبی وبش عدد یکرمی عددك ربعیدر واحد اربعه‌نك ربعی اولدیغی کبی واما قسمت ضربك عکسیدر زیراکه ثمرهٔ قسمت برعدد طلب ایتمکدرکه انك واحده نسبتی مقسومك مقسوم علیهه نسبتی کبیدر زیرا اثنی عشر درده تقسیم اولندقده مطلوب اولان عدد اوچ عدددرکه اول واحدك اوچ مثلیدر اثنی عشر دردك اوچ مثلی اولدیغی کبی ﴿نوع ثالث﴾ جمعك طریق اهونن بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل حساب دیمشلردرکه جمعك طریق اهونی بودرکه ایکی یا زیاده اولان اعدادی جمع ایتمك مراد ایلدکده آحادلرك بری برینك تحتنده وعشراتلرك کذلك ومآتلرك کذلك بری

برینك تحتنده وبرابرنده رسم ایدوب نهایتنده برخط چکرسن که اکا خط جمع اطلاق ایدرلر بعده جانب یمیننددن بدأ ایدوب هر مرتبه‌ده بولنان عددی کندی تحتنده اولان اعداد اوزرینه زیاده ایلیوب هر مرتبه تمام اولدقجه نظر ایدرسن اکر مجموعی عشره‌دن اقل ایسه آنی اول خط جمع التنده واول مرتبه‌نك برابرنده رسم ایدرسن واکر مجموع مرقوم عشره‌یه بالغ ایسه اکا بدل مکاننده برصفر رسم ایدوب اول عشره‌یی واحد عد ایدرسن وجانب یسارنده اولان مرتبهٔ ثانیه‌ده بولنان عدد اوزرینه زیاده ایدرسن واکر اول مجموع عشره‌دن زائد اولورسه اول زائدی اول مرتبه‌نك برابرنده اول خط جمع التنده رسم ایدوب ینه عشره‌یی واحد اعتباریله مرتبهٔ ثانیه‌یه نقل ایدرسن وهر عشره ایچون برعدد حفظ ایدوب یسارنده بولنان مرتبه‌نك عددینه ضم ایدرسن زیرا که هر مرتبهٔ یمانك عشره‌سی یسارنده اولان مرتبه‌نك واحدیدر واکر مرتبهٔ یسراده عدد بوغیسه عدد محفوظی اول خط جمع التنده عددسز مرتبه‌نك سابق جنبنده بعینه رسم ایدرسن وهر مرتبه‌نك که برابرنده یعنی تحتنده عدد بولنمز اول مرتبه‌یی یعنی اول عددی عینیله خط جمع التنده سطر جمعه نقل ایدرسن بوصورتده یعنی قره جمله واکر عدد اوچدن یادرتدن زیاده اولورسه هر درت عددی برخط التنده جمع ایدوب خط جمعك فوقنده قالان ارقامه اعتبار ایتمیوب سطر جمعی کندی تحتنده بولنان اعداده ضم ایدرسن تا عددلر نهایت بولنجیه دك منوال مذکور اوزره کیدرسن وهر عددك اسمنی اعنی هر قیمتك متاعی نامنی جانب شمالنده کندی مقابلنده اثبات ایدرسن * وبو اثباتك قانونی بودرکه جمع اولنه‌جق اعدادك اشیاسی اسمانی برقرطاس طویلك جانب یسارنه بری برینك تحتنه تحریر ایلدکجه هربر اسمك عددنی ارقام هندیه ایله آنك یمیننده کندی برابرنده آحاد وعشرات ومآت مراتبنده بولنان ارقامنی کندی مرتبه‌لرنده رسم ایدرسن وعدد بولنمیان مرتبه‌یه صفر وضع ایدوب اتمام عمل ایچون طرز مرقوم اوزره کیدرسن صورتی بودر * پس بوقرطاسه دیللی دفتر ونوازقامه قره جمله دیرلر وهر عددك میزانی طقوز طقوز طرح حدنصکره اندن قالان عدددر * اما جمعك امتحانی ایکی عدد یازیاده مجموعك میزانلرین جمع ایدوب مجتمعك دخی میزانن احذوا کا تطبیق ایله اولور اکر ایکی میزان موافق کاورسه عمل جمع صحیحدر والاخطادر واکر مجموعك میزانی اولمدیسه مجتمعك دخی میزانی اولمامق لازمدر تاکیم صحیح اولمش اوله ﴿نوع رابع﴾ تفریقك طریق اهونن بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل حساب دیمشلردرکه تفریقك طریق اهونی بودرکه ایکی متحاذی اولان عددی جمعده وضع اولنان کبی وضع ایدوب یمیننددن بدأ ایدرسن وهر صورتی کندی محاذیسنددن نقصان ایدوب باقیسنی خط عرضی تحتنده وضع ایدرسن واکر برنسنه قالمدیسه صفر وضع ایدرسن واکر نقصان اولنه‌جق صورتك محاذیسنده منقوص منه‌دن بولنان مرتبه‌دن صورت منقوصی نقصان ایدوب باقیسنی تحت الخط رسم ایدرسن واکر اول نقصان ایتمك ممکن اولمیان مرتبه‌نك عشراتی مرتبه‌سی عدددن خالی اولدیسه مرتبهٔ مآتندن واحد اخذ ایدرسن که اول واحد آنك عشراتنه نسبتله عشره‌دردر پس اول خالی اولان عشرات مرتبه‌سنه اول واحد اولان عشره‌دن تسعه رقمنی وضع ایدوب واحد باقی برله منوال مذکور اوزره عمل ایدرسن ومآت مرتبه‌سنده هم بوعملی اتمام ایله بوشکلده کیدرسن اما امتحان تفریق منقوص منه میزانندن منقوصك میزانن نقصان ایتمکله اولور ممکن ایسه والا یعنی اکر منقوصك میزانی اکثر ویا مساوی اولورسه منقوص منه میزانی اوزرینه طقوز عدد زیاده ایدوب بعده میزان منقوصی اندن نقصان ایدرسن پس اول باقی قلانه نظر ایدرسن اکر اول خط عرضی تحتنده مثبت اولان عدد باقینك میزانه مطابق کلدیسه عمل تفریق صحیحدر والاخطادر وآنی اعاده ایتمك روادر ﴿نوع خامس﴾ تضعیفك طریق اهونن بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل حساب دیمشلردرکه حقیقتده تضعیف ایکی مثلی جمع ایتمکدر لکن مثلك رسمی لازم دکلدر بلکه هر مرتبه‌یی کندی مثلنه جمع ایدرسن کأنه حذاسنده‌در وصورتی بودر اما امتحان تضعیف مضعفك میزانی تضعیف

٠٠٣٧٣	
٠٢٣١٨	٢
٧٣٥١٤	٢
٧٦٢٠٥	میزانی

مصحف شریف	٠٠٣٢
تفسیر معالم	٠٦٥٤
تفسیر قاضی	٠٧١٠
تفسیر کبیر	٠٨٩١
جمعا یکون	٢٢٨٧
جامع بخاری	٠٩٢١
لغت قاموس	٠٥٦٧
میزانی ٤/٤	٣٧٧٥
یاالکز اوچ بیك یدییوز یتمش بش غروشدر	

٢٧٠٧٥٣
٠٢٩٨٧٢
٢٤٠٨٨١
میزان ٥/٦

٣٢٠٥٧٣
٦٤١١٤٦
ميزان ٤ — ٤

ايدوب حاصلك ميزانن اخذ وتطبيق ايدرسن اكر موافق كلديسه عمل تضعيف صحيحدر والاخطا اولمشدر ﴿نوع سادس﴾ تنصيفك طريق اهوننى بيلديرر (اى عزيز) معلوم اولسونكه اهل حساب ديمشلردركه تنصيفك طريق اهونى بودركه اعدادى منوال مرقوم اوزره رسم ايدوب خط عرضى مد ايدرسن ويسارندن بدأ ايدوب هر مرتبه‌نك نصفنى كندى برابرنده اول خط عرضى تحتنه وضع ايدرسن زوج ايسه نصف صحيحنى رسم ايدرسن فرد ايسه اول كسر ايچون بش عدد حفظ ايدوب انى مرتبهٔ سابقه‌سنده بولنان عددك نصفى اوزرينه زياده ايدرسن انده واحددن غيرى عدد وار ايسه اول خمسهٔ محفوظه‌يى مرتبهٔ سابقه‌سى تحتنه رسم ايدرسن انده واحد ويا صفر وار ايسه اول واحد ايچون ينه بش عدد حفظ ايدرسن ومنوال مذكور اوزره مراتبك نهايتنه كيدرسن * پس مراتب تمام اولدقده كسر قالورسه اول خط عرضى يميننده بشقه الف صورتنده رسم ايدرسن بو شكل اوزره * اما امتحان تنصيف ميزان نصفى ٨٧٣٠٣١٣ ١/٢ تضعيف وميزان منصف مجتمعى اخذ ايله اولور اكر نصفك ضعف وميزانى منصف مجتمعك

٤٣٦٥١٥٦٢
ميزان ٢/٧

ميزانيله مطابق كلديسه عمل تنصيف صحيح اولمشدر والاخطا اولمشدر ﴿نوع سابع﴾ انواع ضربك طريق اسهلن بيلديرر (اى عزيز) معلوم اولسونكه اهل حساب ديمشلردركه ضرب اوچ نوعدر اولكى عدد مفردى عدد مفرده ضرب ايتمكدر وايكنجى نوعى عدد مفردى عدد مركبه ضرب ايتمكدر واوچنجى نوعى عدد مركبى عدد مركبه ضرب ايتمكدر اما اولكى نوعى اوچ قسمدر واولكى قسمى آحادى آحاده ضرب ايتمكدر وبو شكل ميزانى متكفلدر وايكنجى قسمى آحادى عشرات ومآت والوفه ضرب ايتمكدر * وبو ايكى قسم اخيرى ضرب ايتمكده طريق اسهل بودركه بو ايكى قسمده بولنان آحادك غيريسنى آحاددن اولان سمته رد ايدرسن وآحادى آحاده ضرب ايدوب حاصلى حفظ ايدرسن بعده ايكى مضروبك مرتبه‌لرين جمع ايدوب اول محفوظى مرتبهٔ اخيره‌نك سابقى جنسندن بسط اعتبار ايدرسن اما قسم ثانيده مثلا درت عددى اللى عدده ويا اوچ عددى درتيوز عدده ضرب ايتمك مراد ايلدكده اولكى صورتده يكرمى‌يى عشرات اعتبار ايدرسن زيراكه مراتب اوچدركه ثانيه‌سى مآت مرتبه‌سيدر واما قسم ثالثده مثلا اوتوز عددى قرق عدده ويا قرق عددى بشيوز عدده ضرب ايتمك اقتضا ايلسه اولكى صورتده اون ايكى‌يى مآت اعتبار ايدرسن زيراكه مراتب درتدركه اوچنجيسى مآت مرتبه‌سيدر وايكنجى صورتده يكرمى‌يى الوف اعتبار وبسط ايدرسن زيراكه مراتب بشدركه دردنجيسى الوف مرتبه‌سيدر * اما نوع ثانيده ونوع ثالثده عدد مركب

مضروب								
	٢	فيه						
٢	٤	٣						
٣	٦	٩	٤					
٤	٨	١٢	١٦	٥				
٥	١٠	١٥	٢٠	٢٥	٦			
٦	١٢	١٨	٢٤	٣٠	٣٦	٧		
٧	١٤	٢١	٢٨	٣٥	٤٢	٤٩	٨	[illegible]
٨	١٦	٢٤	٣٢	٤٠	٤٨	٥٦	٦٤	٩
٩	١٨	٢٧	٣٦	٤٥	٥٤	٦٣	٧٢	٨١

مفرداتنه حل اولنسه اولكى نوعه رجوع ايدر پس مفرداتى بر برينه ضرب ايدوب ايكى حاصلى جمع ايدرسن اوچيوز يكرمى درت اولور وايكنجى صورتده يكرمى‌يى هر برينه بشقه ضرب ايدوب ايكى حاصلى جمع ايدرسن بيك ايكيوز سكسانه بالغ اولور * واما نوع ثالثده مثلا اون دردى يكرمى بشه ضرب ايتمك مراد ايلدكده بو صورتده ابتدا دردى بشه اندن يكرمى‌يه ضرب ايدوب بعده اونى بشه اندن يكرمى‌يه ضرب ايدرسن * پس حواصلى جمع ايدرسن اوچيوز اللى اولور (قاعدة) اكر ايكى مضروبك برينى بركره ويا زياده تضعيف ايدوب مضروب آخرى دخى انك عددى قدر تنصيف ايدرسك تضعيف وتنصيفدن صكره هر نه مقدار عدده بالغ اولورلر ايسه برى برينه ضرب ايدرسن اوضربك حاصلى جواب اولور مثلا يكرمى بشى اون التى‌يه ضرب ايتمك اقتضا ايلدكده اولى ايكى كره تضعيف وثانى‌يى ايكى دفعه تنصيف ايدرسن درت عددى يوز عدده ضرب ايتمكه راجع اولوب درتيوز اولور وبو قاعده برتبصرهٔ ظاهره‌در بونى بيلان حسابنى تيز بيلور واكر مراتب عدد چوق اولوب عمل صعب اولورسه قلم ايله سهل اولور وقتاكه مفردى مركبه ضرب ايتمك مراد ايدرسن ايكيسنى دخى طرز معهود اوزره رسم ايدرسن بعده مفردى اولكى مرتبه‌ده بولنان كندى صورتنه ضرب ايدوب حاصل ضربك آحادينى تحتنه رسم ايدرسن وعشرات ايچون اعدادنجه

آحاد حفظ ایدوب مابعدنده عدد وارایسه انك حاصل ضربی اوزرینه زیاده ایدرسن واکر مابعدنده صفر وار ایسه اول عدد عشراتی صفرك تحتنه وضع ایدرسن واکر عشرات حاصل اولوب آحادی بولنمدیسه تحتنه صفروضع ایدرسن وهرعشره ایچون واحدحفظ ایدوب منوال مرقوم اوزره اتمام عمل ایدرسن واکر مفردی صفره ضرب ایدرسك اول صفرك تحتنه عدد مضروبی قومیوب ینه صفر وضع ایدرسن واکر مفرد ایله اصفار اولورسه انلری یمین سطرخارجده رسم ایدرسن مثلا بش که عدد مفرددر التمش اوچ بیك قرق اوچ عدد مركبه ضرب اولنسه صورت عمل بویله بو شکل اوزره رسم اولنور واکر مضروبی اللی عدد اولورسه سطر حاصلده مقدم بر صفر وضع ایدرسن واکر مضروبی

٦٣٠٤٣	٥
٣١٥٢١٥	
میزان ٨٨	

بشیوز عدد اولورسه ایکی صفر زیاده ایدرسن بو شکلده

٦٣٠٤٣
٥٠٠
٣١٥٢١٥٠٠
میزان ٨٨

اما امتحان مضروبك میزانی مضروب فیه میزانه ضرب ایله اولور پس حاصلك میزانی خارجك میزانه مطابق كلدیسه عمل ضرب صحت بولمشدر والا خطا اولمشدر (لطیفه) اکر ایام شهری کیم غالبا اوتوزدر عدت شهوره ضرب ایدرسك وحاصل اولان اوچیوز التمشی ایام اسبوعه ضرب ایدرسك مخرج کسور تسعه حاصل اولور که ایکی بیك بشیوز یکرمیدر نتکیم حضرت علی کرم الله وجهه یه مخرج کسوردن سؤال اولندقده (اضرب ایام اسبوعك فی ایام سنتك) جواب اتمشدر واکر حرف عین اولان مخارج کسوری بری برینه ضرب ایدرسك ینه استخراج مخرج کسور تسعه طریقنه کیدرسن * زیرا که عین صاحبی اربعه وسبعه وتسعه وعشره‌در واکر ابتدا اربعه‌یی سبعه‌یه بعده اول حاصلی تسعه‌یه بعده حاصل ثانی‌یی عشره‌یه ضرب ایدرسك ایکی بیك بشیوز یکرمی حاصل اولور که مخرج کسور تسعه‌در ﴿نوع ثامن﴾ قسمتك طریق اهونن بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل حساب دیمشلردر که قسمتك طریق اهونی بودر که اولا بر عدد طلب ایدرسنکه آنی مقسوم علیهه ضرب ایلسك انك حاصلی مقسوم ایله مساوی اوله ویا مقسوم علیهدن اقل وناقص کله پس اکر اکا مساوی اولورسه اول مطلوب مفروض خارج قسمتدر واکر اول حاصل مقسومدن ناقص کلدیسه ومقسوم علیهدن اقل اولدیسه اول اقلی مقسوم علیهه نسبت ایدرسن * پس اول نسبتك حاصلی عدد مرقوم ایله خارج قسمتدر مثلا اون اوچی دردده تقسیم اتمك مراد ایتدکده عدد مطلوب اوچ اولور که انی مقسوم علیه اولان دردده ضرب ایدرسن انك حاصلی مقسومدن ناقص اولور واول نقصان اول مقسوم علیهدن اقل کلور زیرا که اول حاصل اون ایکیدر واول مقسومدن بر عدد ناقصدر واول مقسوم علیهدن اقلدر * پس اول اقل اولان بر عددی مقسوم علیه اولان دردده ربعیتله نسبت ایدرسن خارج قسمت اوچ وبر ربع اولور * واکر مقسوم اون درت اولورسه خارج قسمتی اوچ ونصف اولور اما عدد مطلوبك حاصل ضربی مقسوم ایله مساوی اولدیغنه مثال اون ایکی‌یی دردده تقسیم کیدر وبو صورتده مطلوب مضروب اوچ عدددر واما اعداد کثیره قسمتیچون جمهور اهل حساب اراسنده مقبول ومشهور اولان صورت شکل بیوت اربعه‌در که اولا مقسومی وضع مرقوم اوزره رسم ایدوب انك تحتنده ابتدای مراتبدن بدأ ایله برخط عرضی چکرسن نهایت مرتبه واصل اولدقده فوق سمتنه انحراف ایله اکوب اندن ینه یساره برمقدارجه مد ایدرسن بعده مقسوم علیهی اول خط منحرفك تحتنده مقسومك یسارنده رسم ایدرسن بعده مقسوم علیهی تضعیف ایدوب ضعفنی تحتنه وضع ایدرسن اندن اول مضعفی تضعیف ایدوب ضعفنی ینه تحتنه رسم ایدرسن بعده مضعف ثانی‌یی دخی تضعیف ایدوب ضعفنی تحتنه قید ایدرسن * پس بوکا بیوت اربعه دیرلر که بیت اولی مقسوم علیهدر وثانیسی انك ضعفیدر وثالثی ضعفك ضعفیدر وبیت رابعی انك ضعفیدر بعده یساردن آخر مقسومدن بدأ ایدوب صورت مرتبهٔ اخیره‌یه نظر ایدرسن اندن بیوت اربعه‌نك ممكن اولانا کثرنی اول مرتبه‌دن نقصان ایدرسن اکر بر نسنه قالورسه انك فوقنه وضع ایدوب اول مرتبه‌یی محو ایدرسن وانك حذاسنده تحت الخط اول نقصان اولنان بیتك عین عددنی رسم ایدرسن واکر مرتبهٔ اخیره‌دن نقصان اتمك ممكن دكل ایسه انك یمیننده اولان مرتبه‌یی اکا ضم ایدوب منوال مرقوم اوزره عمل ایدرسن واکر بر مرتبه ضمیله نقصان اتمك ممكن اولمدیسه بر آخر مرتبه دخی ضم ایدرسن وبو وضع اوزره کیدرسن تا اول مراتبدن بیوت اربعه‌نك بریني نقصان اتمك ممكن اولنجه‌یه‌دك وعددیني اول مراتبك صاغنده اولان اولکی مرتبه‌نك تحتنه وضع ایدرسن تا مراتب مقسومك

(اولنه)

اولنه واصل اولنجیه دك اتمام عمل ایدرسن واكر مقسومدن برنسنه قالدیسه كه اندن مقسوم علیهی نقصان ایتمك ممكن اولمز * پس اول نسنه كسردركه انك مخرجی مقسوم علیهدر واكر تحت الخط مراتب مقسومه دن برینك حذاسنده اعداد بیوتك برنسنه سی واقع اولمدیسه انده برصفر وضع ایدرسن بعده تحت الخط رسم اولنان اعدادی جمع ایدرسنكه خارج قسمت اودر مثلا طقوز بیك یدیوز سكسان طقوز عددی اوندرده تقسیم ایلدكده خارج قسمت التیوز طقسان طقوز اولوب اوچ عدد قالور واول باقی بركسردركه انك مخرجی اوندرتدر وصورت عمل بویله در شكل بیوت اربعه *اما امتحان قسمت خارج قسمتك میزانی مقسوم علیه میزانیه ضرب ایدوب كسرباقی وارایسه انك دخی میزانی حاصلی اوزره زیاده ایتمكله اولور پس میزان مجتمع میزان مقسوم ایله موافق اولدیسه عمل قسمت صحت بولمشدر والاسهو وخطا اولمشدر انی اعاده لازم كلشدر (نوع تاسع) عددك جذرنی وكسورنی حساب واستخراج اجك طریق اهونن بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونكه اهل حساب دیمشلردركه اكرعدد مطلوب قلیل ومنطق اولورسه انك جذرنی استخراج آسان اولور مثلادردك جذری ایكیدر وطقوزك جذری اوچدر واون التینك جذری دردتدر ویكرمی بشك جذری بشدر واتوز التینك جذری التیدر وقرق طقوزك جذری یدیدر والتمش دردك جذری سكزدر وسكسان برك جزری طقوزدر ویوزك جزری اوندر وبونلرك جمله سی عدد منطقدركه

٦	٦	میزان	١١	
اعداد بیوت رابعه	مقسوم علیه		١٢١	كسر
			٢٣٢٣	
			٤١٦٧	
			٩٧٨٩	
١	٠١٤			
٢	٠٢٨		٠٤٨٨	
٤	٠٦٥		٢١١	
٨	١١٢		٦٩٩	
	١٤٠	جمع خارج		

جذرلری صحیحدر واكر عدد مطلوب اصم اولسه جذری صحیح اولمه انك جذرنی استخراجده طریق اهون بودركه اول عدد اصمك منطق مجذورات تحتانیه سندن اكااقرب اولان عدد منطق مجذوری اندن اسقاط ایدوب عدد باقی یی اول مسقط منطقك واحد ایله منضم اولان جذر مضعفنه نسبت ایدرسك پس حاصل نسبتله جذر مسقط معا تقریبا اول عدد اصمك جذریدر مثلا خمسه نك جذری مراد اولنسه آنك تحتنده اقرب مجذوراتی اولان دردی اندن اسقاط ایدرسن برقالوروآنی دردك جذر مضعفنه خارجدن برعدد زیاده ایدوب اكا خمس ایله نسبت ایدرسن * پس خمسه نك جذری ایكی وخمس اولور والتینك اقرب مجذوراتی دردتدر انی اسقاط ایدرسن ایكی قالور انی اربعه نك جذر مضعفنه برزیاده ایدوب اكا ایكی خمس ایله نسبت ایدرسن پس سته نك جذری ایكی وخمساندر وبوقیاس اوزره سبعه نك جذری ایكی واوچ خمسدر وثمانیه نك جذری ایكی ودرت خمسدر * زیراكه بو اعداد اصملره اقرب مجذورات تحتانیه اربعه در اما عشره نك جذری مراد اولنسه انك اقرب مجذوراتی كه تسعه در اندن اسقاط ایدرسن برقالور انی تسعه نك جذر مضعفنه برزیاده ایدوب اكا سبع ایله نسبت ایدرسن * پس عشره نك جذری اوچ وبرسبعدر وبرسبع زیاده ایله اون بشك جذری اوچ والتی سبع اولوب اون التیده یدی سبع برصحیح اولمغله جذری تمام درت اولوب منطق اولور وسائر اعداد وجذور بونلره قیاس ایله ظهور ایدوب معلوم اولور اما حساب كسور هرایكی عددكه غیر واحددر اكرایكیسی برابر ایسه متماثلدر والا اكر اقلی اكثرنی افنا ایدرسه متداخلدر * والا اكرایكیسنی بشقه برعدد ثالث افنا ایدرسه ایكیسی متوافقدر واول كسركه عدد ثالث انك مخرجیدر اول كسر ایكی عددك وفقیدر واكر ایكی عددی برعدد ثالث كه غیر واحددر عدوا افنا ایتمدیسه ایكیسی متباینندر * لما متماثل ظاهردر واما باقیلرینك اكثرنی اقلنه تقسیم ایدرسن اكر برنسنه قالمدیسه اول ایكی عدد متداخلدر واكر قالدیسه مقسوم علیهی اول مقسومدن قالان عدده تقسیم ایدرسن تا برنسنه قالمینجیه دكین كیدرسن پس اول ایكی عدد متوافقدر وصكره كی مقسوم علیه ایكیسنی بیله عدا ایتمشدر واكر واحد قالورسه اول ایكی عدد متباینندر اما كسر یامنطقدركه اول كسور تسعهٔ مذكوره در ویا اصمدركه اكا جزء اطلاق اولنمشدر وبوایكیسندن هربری یامفرددركه ثلث كبی اون بردن برجزء كبی ویامكرردركه ایكی ثلث كبی واون بردن ایكی جزء كبی ویامضافدركه نصف سدس كبی واون اوچدن برجزءك اون برندن برجزء كبی ویامعطوفدركه نصف وثلث كبی واون بردن برجزء واون اوچدن برجزء كبی قچن كسری رسم ایدرسن اكر آنكله صحیح اولدیسه انی كسرك فوقنده وكسری انك تحتنده ومخرجنك فوقنده رسم ایدرسن واكر كسر ایله صحیح اولمدیسه انك برینه صفر وضع ایدرسن وكسر معطوفده واو عاطفه یازارسن واصم

مضافده لفظ من تحریر ایدرسن پس واحد وثلثانی بویله رسم ایدرسن $1\frac{2}{3}$ وواحدوثلثی بویله $1\frac{1}{3}$ وواحدسز ثلثی بویله $\frac{1}{3}$ ونصف خمسه اسداسی بویله $\frac{5}{6}$ وخمسان وثلاثه ارباعی بویله $\frac{2}{5}$ و $\frac{3}{4}$ اون اوچدن بر جزءك اون برندن بر جزئی بویله $\frac{1}{11}$ من $\frac{1}{12}$ واما مخرج کسرکه اکا مقام وامام دخی دیرلر اول اقل عدددرکه اندن کسر ثابت اولور * پس کسر مفردك مخرجی ظاهردر وکسر مکررك دخی مخرجی بعینه اودر مثلا بر ربعك مخرجی اربعه‌در وایکی ربعك واوچ ربعك مخرجی ینه اربعه‌در وکسر مضافك مخرج مفرداتی مخرجلرینك بری برینه مضروبیدرکه اول مخارج متباینه اولسون یامتوافقه ویامتداخله اولسون مثلا خمس سدسك مخرجی اوتوزدر وسدس ثمنك مخرجی قرق سکزدر وربع ثمنك مخرجی اوتوزایکیدر وکسر معطوفدن ایکی مخرج اعتبار ایدرسن اکر متباین بولندیلرسه بری برینه ضرب ایدرسك ویامتوافق بولندیلرایسه برینك وفقنی آخره ضرب ایدرسك ویامتداخل بولندیلرسه اکثریله اکتفا ایدرسك بعده حاصل ضربی مخرج کسر ثالثله اعتبار ایدوب منوال مرقوم اوزره عمل ایدرسن تاکسور معطوفه نهایت بولنجیه دکین کیدرسن هرنه حاصل اولدیسه اول کسورك مخرجی اودرکه تحصیل ایدرسك * پس مخرج کسور تسعه‌یی تحصیل ایتمکده اثنینی ثلاثه‌یه ضرب ایدرسك که متباینلردر وحاصل اولان سته‌یی نصف اربعه‌یه ضرب ایدرسك که انکله متوافقدرلر حاصل اولان اون ایکی‌یی خمسه‌یه ضرب ایدرسنکه متباینلردر وسته ایسه حاصل اولان التمشه داخلدر * پس حاصل ایله اکتفا ایدوب انی سبعه‌یه ضرب ایدرسنکه انکله متباینلردر وحاصل اولان درتیوز یکرمی ثمانیه‌نك ربعنه ضرب ایدرسنکه متوافقدرلر وحاصل اولان سکزیوزقرق ثلث تسعه‌یه ضرب ایدرسنکه ثلث ایله متوافقدرلر وعشره ایسه حاصله داخلدرکه ایکی بیك بشیوزیکرمی‌یه بالغ اولمشدر بونکله اکتفا ایدرسنکه تمامی بولمشدر * واما تجنیس اودرکه عدد صحیحی متعین اولان کسرك جنسندن کسور ایدرسك وبونك طریقی بودرکه اکرعدد صحیح ایله کسر اولدیسه اول صحیح قاچ عدد ایسه اول کسرك مخرجنه ضرب ایدرسن حاصل ضرب اوزرینه صورت کسری زیاده ایدرسك نیه بالغ اولدیسه اول صحیحك اول کسر ایله مجنسی اودر * پس اثنین وربعك مجنسی طقوزدر وسته ایله اوچ خمسك مجنسی اوتوز اوچدر ودرت ایله ثلث سبعك مجنسی سکسان بشدر * وامارفع اولدرکه کسوری صحاح ایدرسك. وبونك طریقی بودرکه اکر اویله کسر اولسه‌که آنك عددی کندی مخرجندن اکثر کلسه اول عددی کندی مخرجنه تقسیم ایدرسن خارج قسمتدن نه حاصل اولورسه صحیح اولور وقاچ قالورسه اول مخرجك کسریدرکه قالور * پس اون بش ربعك مرفوعی اوچ صحیح واوچ ربع اولور * واماجمع وتضعیف کسور اودرکه سنکله کسور اولسه انلری جمع ویاتضعیف ایتمکده مخرج مشترکدن اخذ ایدرسن وعددلرین مخرج مشترکه تقسیم ایدرسك اکر انلرك عددی اول مخرجدن زائد ایسه خارج قسمت صحاحدر وقلانی اول مخرجدن کسردر واکر عدد کسور مخرج مشترکدن ناقص اولدیسه آنی اول مخرجه نسبت ایدرسك واکر عدد کسور مخرج مشترکله برابر کلدیسه اول حاصل واحددر پس نصف وثلث وربع واحد ونصف سدسدر وسدس وثلث نصفدر ونصف وثلث وسدس واحددر واوچ خمسك ضعفی واحد وخمسدر * واماتنصیف کسور اودرکه اکر کسور زوج ایسه تنصیف ایدرسن یافرد ایسه مخرجی تضعیف ایدوب کسری اکا نسبت ایدرسن که ظاهردر * واماتفریق کسور اودرکه ایکی کسری مخرج مشترکدن اخذ ایدوب برینی آخردن نقصان ایدرسن ونه قالدیسه اول مخرجه نسبت ایدرسن * پس اکر ربعی ثلثدن نقصان ایدر ایسك نصف سدس قالور زیراکه مخرج مشترکاری اون ایکیدرکه ربعی اوچدر وثلثی درتدر اوچی درتدن نقصان ایلدکده برقالورکه اول اثنی عشرك نصف سدسیدر * واماضرب کسور اودرکه اکر کسر ایکی طرفك برنده یاصحیح ایله ویا آنسزین بولندیسه اول مجنسی یاصورت کسر صحیحه ضرب ایدوب حاصلی اول کسرك مخرجنه تقسیم ایدرسك اکر عددی مخرجندن زائد ویابرابر ایسه والاانی مخرجنه نسبت ایدرسن پس ایکی صحیح ایله اوچ خمس درت صحیحه ضرب اولنسه اللی ایکی حاصل اولورکه مخرج کسر اولان خمسه‌یه تقسیم ایدرسن خارج قسمت اون صحیح وایکی خمس اولور ویااوچ ربعی سبعه‌یه ضرب ایدرسن یکرمی

برحاصل اولورکه آنی مخرج کسر اولان اربعه یه تقسیم ایدرسن خارج قسمت بش صحیح وبر ربع اولور
واکر کسر ایکی طرفده اولدیسه وعدد صحیح ایکیسیله یابریله بولندیسه یابولنمدیسه مجنسی مجنسنه ضرب
ایدرسن یامجنسی صورت کسره ویاصورتی صورته ضرب ایدر سنکه اول حاصل اولدر بعده مخرجی
مخرجه ضرب ایدرسنکه اول حاصل ثانیدر پس حاصل اولی حاصل ثانی یه تقسیم ایدرسن ثانیدن زائد
ایسه یاآکا نسبت ایدرسن ناقص بولندیسه هرنه خارج اولدیسه مطلوب اودر * پس اکر ایکی ونصفی
اوچ وثلثه ضرب ایدرسك سکز وثلث حاصل اولور واکر ایکی وربعی بش وسدسه ضرب ایدرسك واحد
ویدی ثمن حاصل اولور واکر اوچ ربعی بش سبعه ضرب ایدر ایسك نصف وربع سبع حاصل اولور * واما
قسمت کسور سکز صنفدر زیرا که مقسوم یاصحیحدر ویاکسردر ویامختلطدر مقسوم علیه دخی یاصحیحدر
ویاکسردر ویامختلطدر * پس اوچی اوچه ضرب ایدرسن طقوز حاصل اولور آندن صحیحی صحیحه تقسیمی
اسقاط ایدرسن قسمت کسور سکز صنف قالور وعمل قسمت بودرکه اکر مقسوم ایله ومقسوم علیه ایله کسر
اولورسه ایکیسنی بیله مخرج مشترکه ضرب ایدرسن یاآکر بریله کسر اولدیسه مقسومی ومقسوم علیهی
اول مخرج موجوده ضرب ایدرسن بعده حاصل مقسومی حاصل مقسوم علیهه تقسیم ایدرسن زائد ایسه
ومقسوم علیهك حاصلنه نسبت ایدرسن ناقص بولندیسه پس خمسه وربعی اوچه تقسیمدن خارج اولان
واحد واوچ ربعدر وعکسندن خارج اولان درت سبعدر وایکی سدسی برسدسه تقسیمدن خارج اولان
ایکیدر وامثلهٔ باقیه یی بونلره قیاس ایله معلوم اولدیغندن بومقدار ایله اکتفا قلنمشدر ﴿ نوع عاشر ﴾
مجهولات عددیه یی استخراجك طریق اهون بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل حساب دیمشلردرکه
استخراج مجهولات عددیه ایچون وضع اولنان قاعدهٔ اربعهٔ متناسبه برکلی ومضبوط ومحفوظ ومبارك
ربابدرکه نفعی عظیم وخطاسی عدیم وعین صواب ولب لباب وزبدهٔ حسابدر زیرا که عامهٔ مسائل مجهوله نك
بواربعهٔ متناسبه ایله استخراجی آسان اولور * اما اربعهٔ متناسبه اول اعداد اربعه درکه عدد اولك ثانی یه نسبتی
عدد ثالثك رابعه نسبتی کیدر وبوتناسبدن ایکی طرفك مسطحی ایکی وسطك مسطحنه مساوی اولمق لازم
کلور * پس اکر ایکی طرفك بری مجهول اولورسه ایکی وسطك مسطحنی طرف معلوم اوزره تقسیم ایدرسن که
خارج قسمت اول طرف مجهولدر واکر ایکی وسطك بری مجهول ایسه ایکی طرفك مسطحنی وسط معلوم اوزره
تقسیم ایدرسن که خارج قسمت اول وسط مجهولدر مثلا اربعهٔ متناسبه من اثنین واربعه وثلاثه وسته اولسه تحقیق
اثنینك اربعه یه نسبتی ثلاثه نك سته یه نسبتی کیدر واثنینی سته یه ضرب ایتمك ثلاثه یی اربعه یه ضرب ایتمك
کیدر * پس بواربعه نك بری مجهول اولسه ثلاثهٔ باقیه دن استخراج اولنور اکر مثالمزده عدد مجهول احدی
الطرفین اولان اثنین ایسه وسطین اولان ثلاثه یی اربعه یه ضرب ایدرسن وحاصل ضرب اولان اون ایکی یی
طرف معلوم اولان سته یه تقسیم ایدرسن که خارج قسمت مجهول مطلوب اولان ایکیدر واکر احدی الطرفین
اولان سته مجهول ایسه حاصل مذکوری طرف معلوم اولان اثنینه تقسیم ایدرسن که خارج قسمت اول مطلوب
اولان سته در واکر احدی الوسطین اولان اربعه مجهول ایسه طرفین اولان اثنینی سته یه ضرب ایدوب حاصل
اولان اون ایکی یی وسط معلوم اولان اوچه تقسیم ایدرسن که خارج قسمت اول مطلوب اولان اربعه در واکر
احدی الوسطین اولان ثلاثه مجهول ایسه حاصل مرقومی وسط معلوم اولان اربعه یه تقسیم ایدرسنکه خارج
قسمت اول مطلوب اولان ثلاثه در وبوطریق مزبور اربعهٔ متناسبه نك ضربی طریقیدر * اما قسمت طریقی
بویله درکه ایکی وسطك بری مجهول اولسه ایکی طرفك برینی وسط معلومه تقسیم ایدوب خارج قسمتی طرف اخره
ضرب ایدرسنکه وسط مطلوب حاصل اولور واکر ایکی طرفك بری مجهول اولسه ایکی وسطك برینی طرف
معلومه تقسیم ایدوب خارج قسمتی وسط آخره ضرب ایدر سنکه طرف مجهول معلوم اولور مثلا اثنینك ثلاثه یه
نسبتی سته نك تسعه یه نسبتی کیدر پس اکر احدی الوسطین اولان سته مجهول اولسه احدی الطرفین اولان
تسعه یی وسط معلوم اولان ثلاثه یه تقسیم ایدوب خارج قسمتی طرف آخر اولان اثنینه ضرب ایدرسن مطلوب
اولان سته حاصل اولور واکر احدی الطرفین اولان تسعه مجهول اولسه احدی الوسطین اولان سته یی طرف
معلوم اولان اثنینه تقسیم ایدوب خارج قسمتی وسط آخر اولان ثلاثه یه ضرب ایدرسن مطلوب اولان تسعه

حاصل اولور واکر اثنین مجهول اولسه ثلاثه‌یی تسعه‌یه تقسیمه بدل نسبت ایدرسن زیرا مقسوم مقسوم علیهدن
اقلدر پس خارج اولان ثانی سته‌یه ضرب ایدرسن مطلوب اولان اثنین حاصل اولور واکر ثلاثه مجهول اولسه
تسعه‌یی سته‌یه تقسیم ایدرسن خارج قسمت اولان واحد ونصفی اثنینه ضرب ایدرسن مطلوب اولان ثلاثه
حاصل اولور وغفلت اولنمیه که سؤال یا زیاده ویا نقصانه ویا معاملاته ویا جمعه ویا ضربه متعلق اولور اما زیاده‌یه
متعلق اولان سؤالك مثالی اکر دینلسه قنغی عدددر که اوزرینه ربعی زیاده اولنسه اوچ اولور پس بو سؤالك
طریق استخراجی بویله‌در که مخرج کسرکه بو صورتده اربعه‌در اخذ ایدوب مأخذ تسمیه ایدرسن وانده سؤال
حسبیله تصرف ایدرسن یعنی سؤالده زیاده دینلمش ایسه زیاده ایدرسن ونقصان دینلمش ایسه نقصان ایدرسن نیه
بالغ اولدیسه اول مبلغه واسطه اطلاق ایدرسن پس اوچ معلوم حاصل اولور که بری مأخذ وبری واسطه وبری
سائلك ویردیکی معلومدر چون اول اولان مأخذك ثانی اولان واسطه‌یه نسبتی ثالث اولان مجهولك رابع اولان
معلومه نسبتی کبیدر پس مأخذی معلومه ضرب ایدوب حاصلی واسطه‌یه تقسیم ایدرسن خارج قسمت اول
مجهولدر که مثالمزده ایکی صحیح وایکی خمسدر * واما نقصانه متعلق اولان سؤالك مثالی اکر دینلسه قنغی عدددر که
اندن ثلثی نقصان اولنسه آلتی اولور پس بو سؤالی بولمقده بیلدیککی عمل ایلسك اوچ معلوم حاصل اولور بری
مأخذ اولان ثلاثه‌در وبری واسطه اولان اثنیندر وبری معلوم اولان سته‌در ومأخذ اولك واسطهٔ ثانیه‌یه
نسبتی مجهول ثالثك معلوم رابعه نسبتی کبیدر پس اون سکز اولان حاصلی اثنین اولان واسطه‌یه تقسیم ایدرسن
خارج قسمت اول مجهول اولان تسعه اولور * واما معاملاته متعلق اولان سؤالك مثالی اکر دینلسه بش رطلك
بهاسی اوچ درهم اولسه ایکی رطلك ثمنی قاچ درهمدر چونکه بش رطل مسعردر اوچ درهم سعردر وایکی رطل
مثمندر ومسؤل عنه ثمندر ومسعرك سعره نسبتی مثمنك ثمنه نسبتی کبیدر پس مجهولمز اربعه‌در که ایکی وسطك
مسطحی اولان نسنه‌یی اولکی خمسه‌یه تقسیم ایدرسن معلوم اولور واکر ایکی رطلك ثمنی قاچدر سؤالنه بدل
ایکی درهمه قاچ رطل کلور دینلسه ایکی طرفك مسطحی اولان عشره‌یی ثانی اولان اوچه تقسیم ایدرسن اول
مجهول معلوم اولور * زیرا که سؤالك آخری غیری جنسنه ضرب اولنوب حاصلی کندی جنسنه تقسیم اولنور
واما جمعه متعلق اولان سؤالك مثالی اکر دینلسه قنغی عدددر که ثلثی ربعیله جمع اولنسه اول صحیح اولور بونك
کبی سؤاللرده عمل بویله‌در که مخرج مشترکی اخذ ایدوب اکا مأخذ دیوب حسب سؤال اوزره متصرف اولورسن
پس اوچ معلوم حاصل اولور که بری مأخذ وبری واسطه وبری سائلك ویردیکی معلومدر چونکه مأخذ اولك
واسطهٔ ثانیه‌یه نسبتی مجهول ثالثك معلوم رابعه نسبتی کبیدر پس اون ایکی اولان مأخذی عشره اولان معلومه
ضرب ایدوب یوز یکرمی اولان حاصلی واسطه اولان سبعه‌یه یعنی اون ایکینك ربع وثلثی مجموعنه تقسیم
ایدرسك خارج قسمت اون یدی وبر سبع اولور که مجهول مطلوبمز حاصل اولور واما ضربه متعلق اولان سؤالك
مثالی اکر دینلسه قنغی عدددر که ربعی سدسنه ضرب اولنسه اول عدد ایکی مثلنه عودت ایدر * پس مأخذ اولك
واسطهٔ ثانیه‌یه نسبتی مجهول ثالثك مثلین عدد اولان معلوم رابعه نسبتی کبیدر اثنی عشر اولان مأخذی مثلین
اولان معلومه ضرب ایدوب حاصل اولان ایکیوز سکسان سکزی سته اولان واسطه‌یه اعنی اثنی عشرك سدسیله
ربعی مضروبنه تقسیم ایدرسن خارج قسمت قرق سکز اولور که اول مجهول مطلوبدر * واما متناسبة
الفروع قاعده‌سیله استخراج مجهولاتك طریقی بودر که اوچ اعداد متناسبه اولسه که اولك ثانی‌یه نسبتی ثانینك
ثالثه نسبتی کبی اولور پس اکر ایکی طرفك بری مجهول اولسه وسطك مربعنی طرف معلومه تقسیم ایدرسن
طرف مجهول حاصل اولور واکر وسط مجهول اولسه احد طرفینی آخره ضرب ایدوب حاصل ضربك جذرنی
اخذ ایدرسن وسط مجهول حاصل اولور مثلا ایکی عددك خمسه‌یه نسبتی خمسه‌نك قنغی عدده نسبتی کبیدر دینلسه
خمسه‌نك مربعنی اثنینه تقسیم ایدرسن پس خارج قسمت اولان اثنی عشر ونصف اول عدد مطلوبدر یاخود
اربعه‌نك قنغی عدده نسبتی اول عددك تسعه‌یه نسبتی کبیدر دینلسه ایکی طرفك مسطحی اولان اوتوز التینك
جذرنی اخذ ایدرسن پس اول ستهٔ مأخوذه اول مجهول مطلوبدر امدی معین معرفة الله اولان علم هیئتك
تحصیلنی تسهیل ایدن خلاصهٔ حسابدن بو مقدارجه بیان ایله اکتفا اولنوب مقدمهٔ هیئت اولان هندسه‌یه
نوبت کلمشدر * فصل رابع * مقادیر ابعاد واجرام عالمی بیان ایدن فن هندسه‌نك علم هیئت ایچون اهم والزم

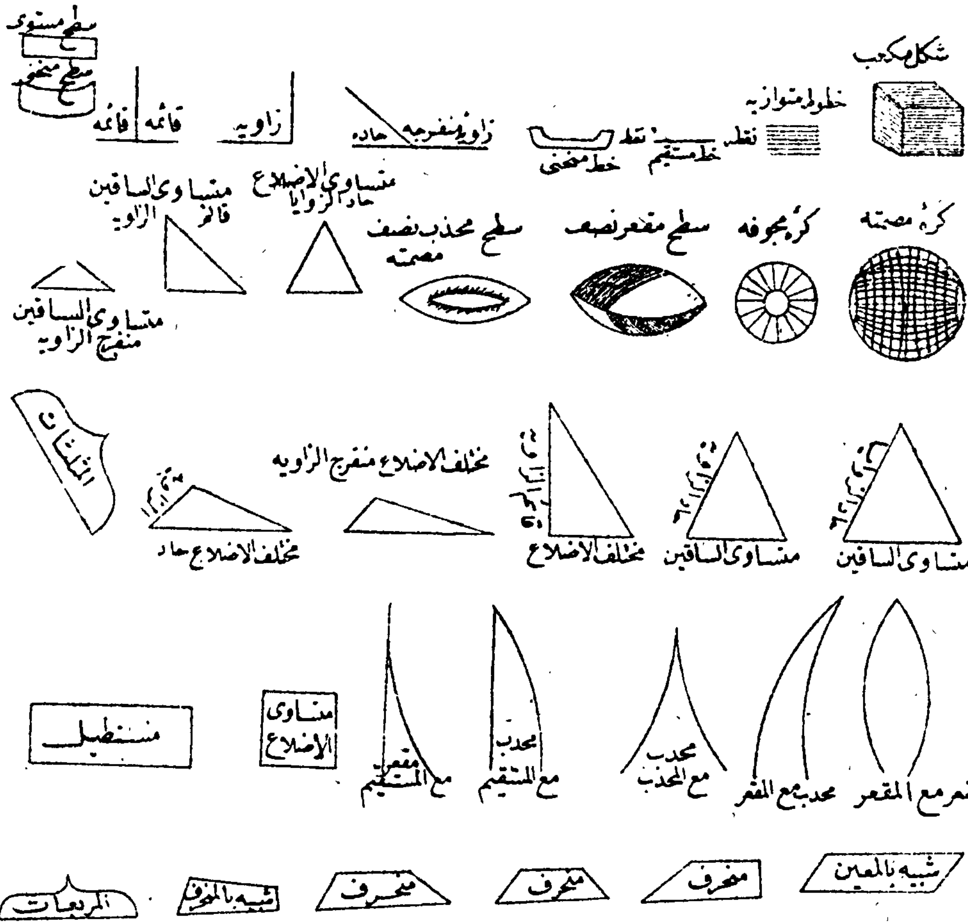
(اولان)

اولان اشکالنی اسهل وجوه اوزره درت نوع ایله بیان ایدر ﴿نوع اول﴾ نقطه وخط وسطح وجسمك تعریفلرین وخط وسطحك اقسامی توصیفلرین اجمالاً بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل هندسه دیمشلردرکه اقسام اعراضدن هر نسنه‌که قابل اشارت حسیه اولوب هیچ برجهتله قسمت قبول اتمسه اکا نقطه دیرلرکه حقیقتده وضع صاحبی اولوب جزئی اولمیان نسنه‌در وبو نسنه خطك ایکی جانبنده منتهی اولدیغی غایتدر واقسام اعراضدن برنسنه‌که قابل اشارت حسیه اولوب انجق برجهتله قسمت پذیر اولسه اکا خط دیرلرکه نقطه‌یه منتهی اولان طویل بلاعرض وبلاعمقدر واقسام اعراضدن هرنسنه‌که قابل اشارت حسیه اولوب ایکی جهتله قسمت پذیر اولسه یعنی طولا وعرضا قسمت قبول ایدوب عمقا قبول اتمسه اکا سطح دیرلرکه اول نسنه فقط طول ایله عرض اولوب خطله منتهیدر واقسام اعراضدن هرنسنه‌که جهات ثلاثه‌یه نظرله قسمت پذیر اولسه یعنی طولا وعرضا وعمقا قابل قسمت اولسه اکا جسم دیرلرکه علم ریاضیده بحث اولنان جسم تعلیمیدر وخط دخی مستقیم ایله منحنی‌یه تقسیم اولنور * اماخط مستقیم اولدرکه امتدادی مسافه‌سی اوزره فرض اولنان جمیع نقاطی بری برینه متحاذی اوله یعنی بعض اجزاسی یوکسك وبعضسی الچق اولمیوب برطرفی شعاع بصره مقابل اولدقده طرف آخریله وسطنك وطرف آخرینك رؤیتنه برمانع اولمیه واماخط منحنی بونك خلافی اولوب مسافهٔ امتدادی اجزاسی اعوجاج اوزره اولوب برطرفی شعاع بصره مقابل اولدقده طرف اخریله وسطنك رؤیتنه اجزای اعوجاج مانع اوله وخطوط مستقیمه دخی یامتوازیه‌در ویاغیر متوازیه‌در اماخطوط متوازیه خط مستویده واقع ایکی یازیاده خطوطدرکه بری برلرندن بعدلری بالجمله اجزالری مساوی اولوب ایکی جانبلرندن استقامت اوزره الی غیرالنهایه اخراج اولنسه‌لر بری برلرینه ملاقاتلری میسر اولمز واماخطوط غیر متوازیه بوخطوط مذکوره‌نك خلافیدر * وسطح دخی یامستویدر ویاغیرمستویدر اماسطح مستوی اولدرکه غایاتیله مابیننده اولان مسافهٔ امتدادی اجزاسی بالجمله متحاذی اوله یعنی طولا وعرضا برغایتندن اوبر غایتنه وارنجیه‌دك اول سطح اوزرنده فرض اولنان خطوط اجزاسی بری برینه مقابل ومتحاذی اوله واماسطح غیرمستوی بونك خلافیدر وسطوح غیرمستویه‌نك بعضیسنه مستدیر دیرلر کرهٔ مصمته‌نك سطح محدبی کبی وکرهٔ مجوفه‌نك سطح محدبی وسطح مقعری کبی ونصفلرینه نصف مستدیر محدب ونصف مستدیر مقعر دیرلر وسطوح مستویه‌نك متوازیلری وغیرمتوازیلری خطوط مستقیمه‌نك متوازیلرینه وغیرمتوازیلرینه قیاس ایله معلوم اولور ﴿نوع ثانی﴾ اقسام مثلثاتی وانواع مربعاتی وکثیرالاضلاع اولان اشکالی واقسام زوایایی ودائره ومرکز ومحیطی وقطر ووتر وقوس وسهم وجیبنی اجمالاً بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل هندسه دیمشلردرکه هرسطحکه آنی برخط ویا زیاده احاطه ایلر اکا شکل مسطح دیرلر پس اکرسطحی اوچ خط محیط اولورسه اول مثلث اولور وبودخی اوچ قسمدر برینه متساوی الاضلاع دیرلرکه اوچ بیله ضلعی برابردر وبرینه متساوی الساقین اطلاق ایدرلرکه انجق ایکی ضلعی برابردر وبرینه مختلف الاضلاع تسمیه ایدرلرکه اضلاعنك اوچی دخی بری برلرینه مخالفدر واکرسطحی درت خط محیط اولورسه ذوالاربعه دیرلر واکر بش خط محیط اولورسه ذوالخمسه دیرلر بومنوال اوزره عشره‌یه وارنجیه‌دك ذوالعشره دیرلر واکرمتساوی الاضلاع اولورسه مربع ومخمس ومسدس ومسبع ومثمن ومتسع ومعشر دیرلر امابیان اولنان مثلث وذوالاربعه بو دخی برطرز ایله تقسیم اولنورکه اول مثلثده زاویهٔ قائمه بولندقده اکا قائم الزاویه دیرلر ومنفرجه بولندیغی تقدیرده اکا منفرج الزوایه تسمیه ایدرلر وقائمه ومنفرجه بولنمدیغی مثلث حادالزوایا اولور وکذلك اضلاع اربعه‌سی اولان شکلك درت بیله ضلعی برابر اولوب درت بیله زاویه‌سی قائمه اولدقده اکا مربع دیرلر وزاویه‌لری قائمه اولوب اضلاعی برابر اولمیه مستطیل دیرلر وبونك عکسنه‌که اضلاعی متساویه اولوب زوایاسی دخی قائمه اولمیه شکل معین دیرلر واضلاعی متساوی اولمیوب زوایاسی دخی قائمه اولمسه لکن اضلاع وزوایاسندن هرایکی مقابلی برابر اولسه اکاشبه معین دیرلر وبونلرك ماعداسنه منحرف تعبیر ایدرلر درت ضلعدن زیاده‌سی اولان اشکاله کثیرالاضلاع دخی دیرلر واما زاویه ایکی خط ایله محاط برسطحدرکه ایکی خطك ملتقاسی برنقطه عندنده اولورکه اول ایکی خط متحد اولمیه وزاویه ایکی قسم اولوب برینه زاویهٔ مسطحه دیرلرکه برنقطه‌ده اتحادسز اتصال ایدن ایکی خطك بیننده واقع محدبیدر وبرینه زاویهٔ مجسمه دیرلرکه برسطحك ویا زیاده‌نك

احاطه سندن برجسمنده ظهور ایدرمثلا زاویهٔ رأس مخروطی وزوایای خانه کبی وزاویهٔ مسطحه دخی اوچ قسمدر برینه زاویهٔ قائمه دیرلرکه برخط مستقیمك اوزرینه کندی مثلی برخط قائم اولوب ایکی جانبنـدن حادث اولان ایکی برابر زاویه‌لرك بریدر وقائم اولان خط مستقیمه عمود اطلاق ایدرلر وبر قسمنه زاویهٔ حاده تعبیر ایدرلرکه قائمه‌دن اصغردر وبرقسمنه دخی زاویهٔ منفرجه دیرلرکه قائمه‌دن اکبردر وبوایکی قسمك خطلری مستقیم اولمق لازم دکلدر * واماشکل برامتداددرکه آتی حد واحدیاحدود احاطه ایدر وحدایسه‌نهایتدر * وامادائره برشکل مسطحدرکه برخط منحنی برسطح مستوی‌یی بروجهله محیط اولورکه درون سطحده برنقطه فرض اولنسه اول نقطه‌دن محیطه چکیلان خطوطك جمله‌سی برابر کلورپس اول محاط اوسطحه دائره دیرلر واحاطه ایدن خط منحنی‌یه محیط دائره وخط مستدیر دخی دیرلر اول نقطهٔ مفروضه‌یه مرکز دائره تسمیه ایدرلر واول خطوط مستقیمه‌نك هر برینه نصف قطر دیرلر ومرکزه مرور ایدوب ایکی جهتدن محیطه منتهی اولان خط مستقیم‌که ذکر اولنان نصفلردن هرا یکیسـنك تمامیدر اکا قطر دائره دیرلر وبوخط قطر اول دائره‌یی ایکی برابر قطعه‌یه تنصیف ایدوب قطرك تماميله محیطك بزر نصفی دائره‌نك برر نصفی محیطه اولورودائره‌یی ایکی‌پاره‌ایدوب مرکزه مرور ایتمین خط مستقیمه‌وتردیرلرکه‌دائره‌یی‌ایکی برابره‌تنصیف‌ایتمیوب بری‌اکبروبری اصغراولمق‌اوزره ایکی قسمه تقسیم ایدر وبوایکی قسمك هربری وتر ایله‌محیطك برپاره‌سیله محاط‌اولمشدروبوایکی قسمك هربرینه‌قطعه تسمیه‌ایدرلر ومحیطك‌هرپاره‌سنه قوس‌اطلاق ایدرلر ونصف‌وتره‌جیب‌مستوی دیرلرونصف وتردن چیقوب نصف قوسه واصل‌اولان عموده سهم وجیب معکوس دخی‌دیرلر ونصف قطر دائره‌یه جیب‌مطلق‌اطلاق‌ایدرلر غفلت اولنمیه ﴿نوع‌ثالث﴾ اشکال مجسمه‌دن‌شکل‌مکعبی وشکل اسطوانه‌یی‌وشکل مخروطی وشکل کره‌یی ومرکز ومحیطی ومنطقه وقطبی ومحور وحرکتی ودوائر ومداراتنی وسرعت وبطؤ حرکتنی اجمـالا بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل هندسـه دیمشلر درکه هرجسم که آتی برسطح ویا زیاده احاطه ایدر اکا شکل مجسم دیرلر اکر برجسمی‌التی‌سطح مربع‌متساوی‌محیط اولورسه اکا مکعب دیرلر واکر ایکی دائرهٔ‌متوازیهٔ متساویه محیطلری بینینی‌وصل ایدن سطح‌مستقیم ایله بر جسمی احاطه ایدرلرسه اول‌جسمه اسطوانه دیرلرکه اول ایکی دائره انك قاعده‌لریدر ومرکزلرینی وصل ایدن خط اول اسطوانه‌نك سهمیدرکه‌اکربو سهم اول‌قاعده‌لر اوزره عموداولورسه‌اول‌اسطوانهٔ قائمه‌در والااسطوانهٔ مائله‌دردواکر بردائره محیطندن برسطح‌صنوبری علی‌سبیل التضایق برنقطه‌یه‌مرتفع اولوب برجسمی احاطه ایدرسه اکا شکل مخروط دیرلرکه اول دائره آنك قاعده سیدر ومرکزندن اول نقطه‌یه صعودایدن خط اول‌مخروطك سهمیدر واکر اول‌سهم اول‌قاعده اوزره عموداولورسه اول مخروط قائمه در والامخروط مائلدر وبرشکل مجسم اول وجهله اولورسه‌که انك‌وسطندن برنقطه فرض اولنوب اول نقطه‌دن اوجسمك سطحنه‌چکیلان خطوطك‌جمله‌سنی برابر کلسه‌اول‌شکله‌کره واول‌سطحه محیط‌کره‌وسطح‌مستدیر‌دیرلر واول‌نقطه‌یه‌مرکز کره‌واول‌خطوطه‌انصاف‌اقطار کره‌دیرلروبوسطح‌مستوی برکره‌یی ایکی‌پاره ایلدکده بردائره‌ظهورایدر اکراول‌سطح‌مرکز کره‌یه‌مرور ایدرایسه اول‌دائره‌یه‌عظیمه وماعداسنه صغیره تسمیه‌ایدرلر ومحیط کره‌ده هرنقطه‌که فرض‌اولنور بر دورنی تمام‌ایتدکده بردائره رسم ایدر الا که ایکی نقطهٔ‌متقابله‌که آنلره قطب کره‌وقطب‌حرکت‌دخی‌دیرلر انلرساکندرلر وبرقطرکه ایکی‌قطبك ماببنینی وصل‌ایدر اکا محور دیرلر ودوائرمذکوره‌دن اول‌دائره‌که آنك قطبی‌عینیله قطب کره‌در ومرکزی عینیله مرکز کره‌در اکا منطقهٔ کره دیرلر واول‌دائره منصف‌مابین‌القطبین اولمغله اکا موازات ایدن‌جمیع دوائرك اعظمیدر واول دوائر بری برندن اصغردرکه انلره مدارات نقاط مفروضه دیرلر وایکی طرفده واقع‌اولوب منطقه‌یه‌نسبتله بعدلری‌براراولان هرایکی‌دائره برابردروکره‌نك ایکی‌قطبی‌مدارات‌مذکوره‌نك دخی قطبلریدر پس‌شبهه یوقدرکه برکره کندی‌مکاننده حرکت‌وضعیه‌ایله مرکزی‌اوزره دور ایلسه آنك منطقه اوزرنده بولنان حرکتی سریع اولوب منطقه‌یه موازات ایدن دوائر صغار اوزرنده بولنان حرکتی منطقه‌ده بولنان حرکتنه قیاس‌ایله بطئدر وقطبلرینه اقرب‌اولان حرکتی منطقه‌سنه اقرب‌اولان حرکتندن

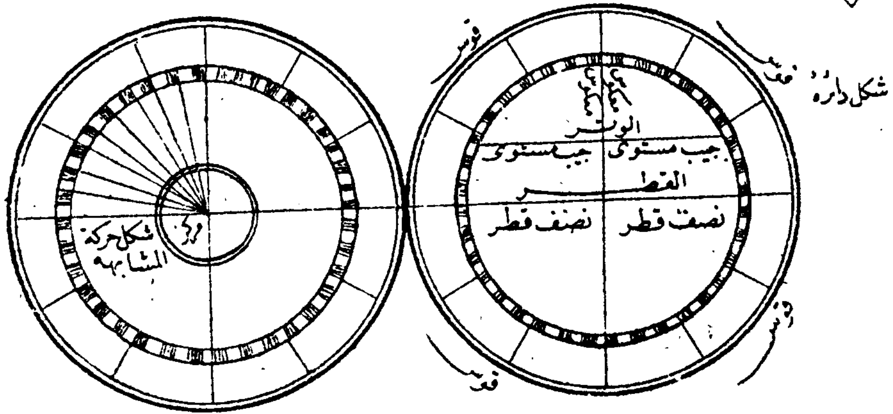
ابطأدروكرەنك كليسى كندى مكانندە ملازم اولوب حركتن بومنوال اوزرە ايكن حركات اجزاسنك سرعت وبطؤدە بغايت متفاوت اولمسى امر محققدر وبونفس الامرە مطابق اولان تفاوت امرى افلاك وحركاتندە هم ثابت وجاريدر وحركت فلك يابسيطەدر ويامختلفەدر امابسيطە اولان حركتى كە اكا حركت متشابهە ديرلر اولدركە فلكك سطحندە ياتحتندە هرنقطۀ مفروضەكە اول حركتلە حركت ايلسە اول فلكك محيطندە ازمنۀ متســاويەدە قسى متساويە قطع ايليە واول فلكك مركز دائرەسندە ازمنۀ متساويەدە زواياى متساويە احداث ايليە مثلافلك تاسع كە فلك اعظمدر مركز عالم حولندە شرقدن غربە حركتيلە بركون بركيجەيە قريب مدتدە بردوردسنى تمام ايدر * پس فلك مرقوم سطحندە فرض اولنان نقطە اول حركتلە ازمنۀ متساويەدە قسى متساويە قطع ايدر ومركز عالم حولندە ازمنۀ متساويەدە زواياى متساويە احداث ايدر يعنى فلك مرقومك محيطندە منطقە مثللى فرض اولنان دائرە اوجيوز التمش متساوى درجەيە تقسيم اولنوب منطقۀ مرقومە اوزرندە فرض اولنان نقطۀ فلك مرقومە حركت مرقومە ايلە حركت ايلدكجە هر برساعت نجوميدە اون بش درجە مسافە قطع ايدوب اولكى ساعتدە قطع ايلديكى اون بش درجە قوسە ايكنجى ساعتدە قطع ايلديكى اون بش درجە قوسى مساويدرو بومنوال اوزرە حركتلە مركز عالم حولندە اولكى ساعتدە احداث ايلديكى زاويە ايكنجى ساعتدە احداث ايلديكى زاويەيە مساويدر وساعات باقيەدخى بوكاقياس ايلە معلوم اولوروبوحركتە مركز حولندە حركت متشابەديرلر واكربويلە اولمسە متشابە ديمزلر واما حركت مختلفە اولدركە بونك خلافى اولە وينە حركت فلك يامفردەدر ويامركبەدر اماحركت مفردە اولدركە برفلكدن صدور ايليە واماحركت مركبە اولدركە برفلكك زيادەسندن صدور ايدە وهرحركت بسيطە مفردەدر لكن هرمفردە بسيطەدكلدر وهرحركت مختلفە مركبەدر لكن هرمركبە مختلفەدكلدر ﴿نوع رابع﴾ اشكال مسطحەنك مساحەلرين واشكال مجسمەنك مقدارلرين واشياء مرتفعەنك ارتفاعلرين بيلديرر (اى عزيز) معلوم اولسونكە اهل هندسە ديمشلردركە مقدار سطح آنك مساحەسيدر يعنى برشكلك مساحەسى علمى آنك سطحنك مقدارينى بيلمكدر * پس قائم الزاويە اولان شكل مثلثك مساحەسى قائمەسن احاطە ايدن ايكى ضلعك برينى ضلع آخرك نصفنە ضرب ايلە حاصل اولورواما منفرج الزاويە اولان مثلثك مساحەسى منفرجەسندن وترينە مخرج اولان عمودى وترى نصفنە ضرب ايلە ياعكسيلە حاصل اولورواماحادالزوايا اولان مثلثك مساحەسى قنغى زاويەسندن اولورسە وترينە مخرج اولان عمودى وترى نصفنە ضرب ايلە ياعكسيلە حاصل اولور وامامتساوى الاضلاع اولان مثلثك مساحەسى برضلعنك مربعى ربعنك مربعنى ابدا اوچ عددە ضربك جذريلە حاصل اولور واما شكل مربعك مساحەسى برضلعنى كندى نفسنە ضرب ايلە حاصل اولور واماشكل مستطيلك مساحەسى اضلاعنك برينى كندى مجاورينە ضرب ايلە حاصل اولورواما شكل معينك مساحەسى ايكى قطرندن برينك نصفنى اوبرقطرينك كليسنە ضرب ايلە حاصل اولور واما شبە معينك مساحەسى كذلك برقطرينك نصفنى اوبرقطرينك كليسنە ضرب ايلە حاصل اولور وامامسدس ومثمن وزيادە زوج الاضلاع اولان اشكالك مساحەلرى نصف قطرلرين نصف مجموعى ضلعلرينە ضرب ايلە حاصل اولوروجميع زوج الاضلاع اولان اشكالك قطرلرى ايكى متقابل اولان ضلعلرينك منصفلرندن حاصل اولور واما دائرەنك مساحەسى محيطنە برخيط تطبيق ايدوب آنك نصفنى نصف قطرينە ضرب ايلە حاصل اولور واكرقطر دائرە اوچە وسبعە ضرب اولنسە محيطى حاصل اولوب خيطە حاجت قالمز واكر محيط دائرە اوچە وسبعە تقسيم اولنسە قطرى خارج اولور زيراكە هردائرەنك محيطى قطرينك اوچ وسبع مثليدرانكيچون بردائرەنك قطرى يكرمى ايكى يە ضرب اولنوب حاصل ضرب يدى يە تقسيم اولنسە خارج قسمت اول دائرەنك محيطى اولور واكر بردائرەنك محيطى يدى يە ضرب اولنوب حاصل ضرب يكرمى ايكى يە تقسيم اولنسە خارج قسمت اول دائرەنك قطرى اولور * واماشكل مكعبك مساحەسى شكل مربع مرقومك مساحەسندن معلوم اولور. واماشكل اسطوانۀ قائمەنك سطحى مساحەسى سهمنى محيطنە يعنى برقاعدەسى محيطنە ضرب ايلە حاصل اولور واما شكل مخروط قائمك مساحەسى رأسيلە قاعدەسى محيطنى وصل ايدن عمودى نصف محيطنە ضرب ايلە حاصل اولور واما قاعدەلرى مساحەسى دائرۀ

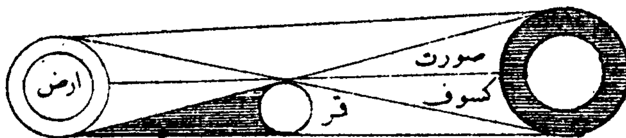
مذکوره حکمنده‌در واما شکل کره‌نك مساحه‌سی قطرنی دائرهٔ عظیمه‌سی محیطنه ضرب ایله حاصل اولور واما جسم کره‌نك جمیع مقداری نصف قطرنی سطحی مثلثنه ضرب ایله ظاهر اولور یاخود قطری مکعبندن سبعی ونصف سبعی القا ایدوب باقیدن دخی کذلك وتسعین القا ایله جمله مقداری حاصل اولور وبونلره قیاس ایله مقادیر ابعاد واجرام افلاك ونجوم ظاهر ومعلوم اولور * واما ارتفاع مرتفعات نه‌مقدار اولدیغن بیلمنك طریق اهونی بودرکه برارض مستویه‌ده اولان مرتفع نسنه‌نك مسقط حجرینه واصل اولمق ممکن ایسه اول ارض مستویه‌ده قامتکدن اطول بررمح نصف ایدوب اندن اولقدر تباعد ایدرسن‌که شعاع بصرك اورمح رأسندن مرور ایدوب اول مرتفعك رأسنه واره بعده موقفکدن اول مرتفعك مسقط حجری اولان اصلنه وارنجیه دکین اقدام ایله یاسائر اشیاء ایله کیل ایدوب اول مجتمعی اورمحك قامتك اوزرینه اولان فضلنه ضرب ایدرسن بعده اول حاصلی موقفکله اول مرتفعك اصل رمحك مابیننه تقسیم ایدوب خارج قسمته قامتکی ضم ایدرسن نه‌مقداره بالغ اولدیسه اول مرتفعك ارتفاعی اودر * وطریق آخری بودرکه اول مرتفعك قربنده اول ارض مستویه اوزرنده برآینه وضع ایدوب اندون تباعد ایدرسن اولقدر کیدرسن‌که اول آینه‌ده رأس مرتفعی سیر ایدرسن بعده آینه ایله اصل مرتفعك مابینی قامتکه ضرب ایدرسن وحاصل ضربی موقفکله آینه‌نك مابیننه تقسیم ایدرسن پس خارج قسمت اول مرتفعك ارتفاعیدر زیراکه قامتك موقفکله آینه‌نك مابیننه نسبتی اول مرتفعك آینه ایله کندی اصلی مابیننه اولان نسبتی کیدر * پس مجهول احد الوسطیندر چونکیم اربعهٔ متناسبه‌دن ارتفاع قامت اولدر وآینه ایله موقفك مابینی ثانیدر وارتفاع مرتفع ثالثدر وآینه ایله مرتفعك اصلی رابعدر * پس مجهول ثالثدر وقتاکه مسطح طرفینی وسط معلومه تقسیم ایدرسن خارج قسمتله اول مجهول معلوم اولور * وبرطریق دخی بودرکه برعصا نصب ایدوب ظلنك کندویه نسبتن بیلورسن پس اول وقت ظل مرتفعه‌دن مقدار ارتفاعن بولورسن وشمس افقدن قرق بش درجه مرتفع اولدقده هرنسنه‌نك ظلی کندی قدر اولور * امدی فن هندسه‌دن بومقدارجه یازلدقده قوله تعالی (اولم ینظروا فی ملکوت السموات والارض) رمزی فن هیئت عالمدن دخی برمقدارجه یازمغه باعث وبادی اولمشدر تاکیم مطلب اعلی اولان معرفت مولا یه معین اوله

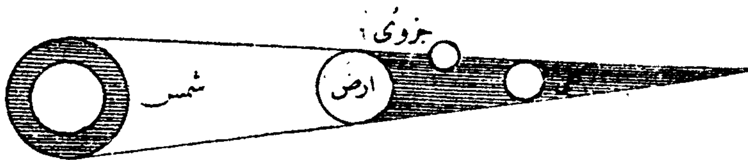

الأشكال الهندسية

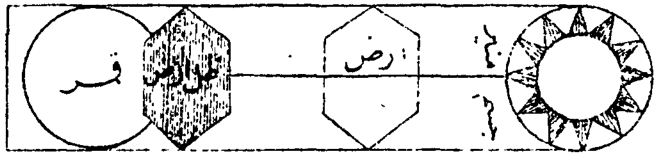

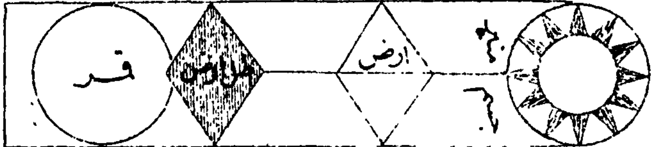

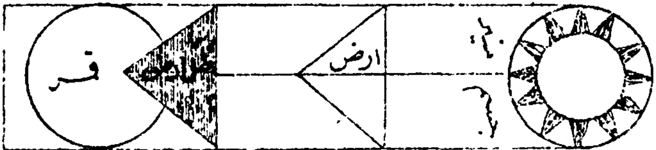

ارض شكل مسدسده فرض اولنسه وقت خسوفده صفحهٔ قمرده ظل ارض بو شكلده ظهور ايدر

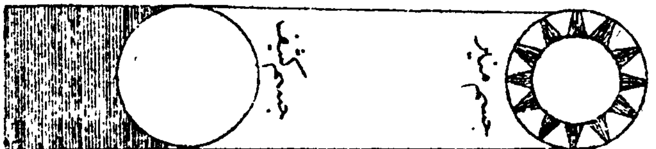
وارض مربعده فرض اولنسه وقت خسوفك صفحهٔ قمرده ظل ارض بويله ظهور ايدردى

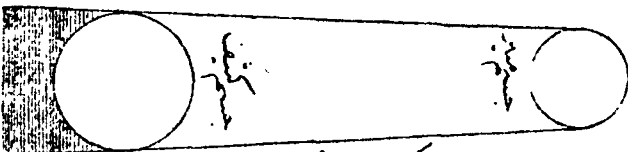
وارض مثلثده فرض اولنسه وقت خسوفده صفحهٔ قمرده ظل ارض بويله ظهور ايدردى

بو شكل ارضك كريتنه دلالت ايدر

ظل اسطوانى

عكس مخروطى

ظل مخروطى

باب ثانی

اثبات کریت هیئت عالمی وتفصیل کیفیت احوال افلاك ونجومی حکیمانه فصول عشره ایله تفصیل ایدر
﴿فصل اول﴾ کریت هیئت عالم اجسامی وکرۂ عالم اوزرنده رسم اولنان دوائر عظامی وترتیب طبقات افلاك
وارکانی وشکل وهیئت فلك اعظمی التی نوع ایله بیان ایدر ﴿نوع اول﴾ تسلیم کریت افلاك وعناصری وکریته
متعلق اولان مسائل عجائبی بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل هیئت دیمشلردرکه اثبات کریت افلاك
وعناصر ایچون سوق اولنان ادله‌دن قطع نظر فن هیئتده لازمدرکه عالم اجسامك استداره‌سی وارضك کری
اولمسی مسلم اوله زیرا که بوفنك قواعدی جمله اول اصل اوزره مبنیدر غیری حاله مجال یوقدر وبو رأی فلسفی
شرع شریفه مخالف ظن اولنورسه دفع خلجان وحصول اطمینان ایچون منبع فیض لایزالی امام محمد غزالی
علیه رحمة المتعالی حضرتلرینك تهافت فلاسفه نام کتابنده یازدیغی عربی عبارت عینیله بومحلده ترجمهٔ ترکی
قیلنمشدر واول امام همام حضرتلری بیورمشدرکه * معلوم اولسونکه حکما ایله فرق انام بیننده اولان خلاف
اوچ قسمدرکه برقسمده نزاع مجرد لفظه راجع اولور مثلا انلر عالمك صانعنه جوهر دیوب جوهری موضعنده
دکلدر یعنی مکاندن منزه موجود قائم بالذات ایله تفسیر ایلدکاری کبی وقسم ثانی مذهبلری اصول دیندن براصله
معارضه ایتمین اموردر * پس انلر ایله انده نزاع ایتمك انبیا تصدیقی ضرورتندن دکلدر یعنی اول اموری تصدیق
انلری تکذیب وعکس اقتضا ایتمز * مثلا خسوف قمر کرهٔ ارض جرم شمس ایله جرم قمر میاننده توسط ایتمکله
قمرك نوری زوالندن عبارتدر زیرا که قمر نورینی کونشدن اخذ ایدر ارض ایسه کره‌در وسما جمله جانبدن زمینی
احاطه ایتمشدر لجن قمر ظل ارضده واقع اولسه نور شمس اندن منقطع اولور دیدکاری کبی ودخی معنای کسوف
شمس ارضدن شمسه نظر ایدن شخص ایله جرم شمسك مابیننده جرم قمرك وقوعی وحائل اولمسیدر وبوحال
شمش ایله قمرك رأس وذنب عقده‌لرنده دقیقهٔ واحده اوزرنده اجتماعی وقتنده اولور دیدکاری کبی وبونك کبی
کلاملرینی دخی نزاع لفظی قسمی کبی ابطال ایله مقید اولمزز که ابطالی ممکن ولازم دکلدر * پس اول کمسه که بومقوله
اموری ابطالده مناظره‌یی لوازم دینیه‌دن ظن ایدر اول کمسه تضعیف وتوهین وجنایة علی الدین ایتمش اولور
زیرا که امور مذکوره‌نك وقوعنه براهین هندسیه وحسابیه دلالت ایدر برکمسه که اکا مطلع اولوب تحقیقنه
قادر اولور وسببندن ووقتندن ومقدارندن ومدت بقاسندن خبرویررر اکا دینلسه که بوشرع شریفه مخالفدر
اول یقین اوزره استدلال ایلدیکی امرده شبهه ایتمز بلکه شرع شریفده استشکال ایدرکه یقینه مخالف شرع نیجه
اولور دیو توجیهه باشلر * پس شرع شریفه یولیله طعن ایدنلرك ضررندن یولسز نصرت ایدنلرك ضرری
اکثردر نتکیم عدو عاقل صدیق جاهلدن اولیدر دیمشلر بوندنصکره امام همام حضرتلری خسوف وکسوف
حدیثنی نقل ایدوب دیمشلردرکه اکر دینلورسه که حدیث شریفك آخرنده بیوردیغی اوزره خسوف تجلی الهی
سببیله خضوعدر بوزیاده‌نك نقلی صحیح دکلدر صحیح اولدیغی تقدیرجه دخی امور قطعیه‌ده مکابره‌دن تأویلی
اهوندر چوق ظواهر ادله وضوحده بوحده منتهی اولمیان امور قطعیه مقابلنده تأویل اولنمشدر فکیف که نقلی
صحیح اولمیه وملاحده‌یی اثنای بحثده مسرور ایدن امورك اعظمی ناصر شرع شریف بونك امثالی شرعه مخالفدر
دیو تصریح ایتمسیدر زیرا که من بعد شرع شریفی ابطال طریقی امر سهل اولور وامور مذکوره‌یه تسلیم لازم
اولمق انکیچوندرکه حکما ایله بحث عالمك حدوث وقدمندندر حدوث عالم ثابت اولدقده کروی اولسون بسیط
اولسون وطبقات افلاك وعناصری بولدقلری کبی اون اوچ طبقه اولسون اقل اولسون اکثر اولسون دین
مبینه ضرر ویرمز عالم هر نیجه اولورسه اولسون مقصود انك فعل باری ایله وجوده کلدیکیدر * وقسم ثالث
اولدرکه انده نزاع ایتمك اصول دیندن براصله متعلق اوله حدوث عالم وصفات صانع وحشر اجساد کبی
بومادهلرده انلرله بحث الزامی برله بحث وکلاملرین ابطال ایتمك لازمدر مثلا انلر دیرلرکه عالم قدیمدر زیرا که مستند
الی القدیمدر وهر قدیمه مستند اولان قدیمدر پس عالم قدیمدر * وبز بوکلاملری ابطال ایدوب دیرزکه عالم حادثدر
زیرا که متغیردر وهر متغیر حادثدر پس عالم حادثدر دیمشدر * اول امام همام رحمة الله علیه حضرتلرینك بوکلامی
بومحلده یازلمشدر تاکیم اهل ورع بارد امور آتیه‌یی شرع شریفه مخالفدر دیو رد ایتمکله مردود اولور
قیلندن ظن ایتمیه‌لر وانکار بولنه کتمیه‌لر ﴿نوع ثانی﴾ کریت عالمی اثبات ایدن ادلهٔ عقلیه‌یی بیلدیرر (ای عزیز)

معلوم اولسونكه اهل هيئت ديمشلردركه جميع امور عالم برى برينه مربوطدر ونفس عالم برى برينى محيط
وبرى برينه مماس كرەلردركه برايكنسه صالەجق مكان خالى اولميوب اجرام علويه واجسام سفليه ايله طولمشدر
وعالمك هيئت طبيعيه‌سى شكل مستدير اوزره اولمقدر واقتضاء طبيعتنه راجع نجه ادله ايله بودعوى اثبات
اولنمشدر جملەدن برى عالمك هرنه طرفنه نظر اولنسه شكل محدب كورينور وهر قطعه برقوس اولديغى قانون
فكر ونظر وتجربهٔ عقل بشر ايله بيلنور وشكل مستدير اوسع اشكال اولديغندن ماعدا ارض وسماده مشاهده
اولنان احوال شكل مستديردن غيريده اولمق محالدر وطوب زمينى مسطح ظن ايدوب بسيط اولمق فكرين
ايدنلر مغلوب وهم وخيالدر * پس بر وبحر وجبال ووهادا اختلاف اشكالله مجموعى بركره اولوب ظل ارض
ايله قمر منخسف اولديغى وحين خسوفده ظل ارض وجه قمرده مدور بولنديغى وروى زمينده سياحلرك
حركتيله مواضع طول وعرض اختلاف اوزره بولنديغى جملەدلائل استدارەدر وكواكب ثوابتەقطب عالم
حولنده دوائر متوازيه اوزره دونوب قطبه قريب اولان موضعده مدار اصغر اوزره ابدى الظهور اولمسى
ودائرهٔ افقه مماس كورينن ثابتەدن منطقەيه وارنجه‌دكين بحسب البعد زمان خفانك تزايدى تابرحده وارنجه
دكين كه زمان ظهور وخفا برابر اوله بعده زمان خفا تدريج ايله زائد اولوب زمان ظهور كذلك نقصان بوله حتى
اوبر قطب قريننده ابدى الخفا اوله وطلوع ايدن كوكبك افقدن نصف نهاره كلنجه‌يه دك تدريج ايله مرتفع اولوب
اجزاسنك شيئافشيئا طلوع ايتمسى وينه منوال مذكور اوزره غروبنه كتمسى وكوكبك مقدارى دورەسنده
مساوى اولوب طلوع وغروب عندنده بخار ارض ايله متغير وعظيم كورنمسى ودائما وجه ارضدن سمانك نصفى
يانصفنه قريبى كورنمسى وكوكبك اهل مشرقى اوزرينه اهل مغربدن مقدم طلوعى ومقدم غروبى وخسوف
وكسوفك ساعتيله ظهورى وشمال طرفنه كيدنلره قطب وكواكب شماليه‌نك ازدياد ارتفاعى وكواكب
جنوبيه‌نك ازدياد انحطاطى وجنوب طرفنه كيدنلره قطب وكواكب جنوبيه‌نك ازدياد ارتفاعى وكواكب
شماليه‌نك ازدياد انحطاطى وانحداب ماء بحر اهل سفينه‌دن سترايلديكى سواحل وجبالك توجه ايدنلره ابتدا
اعاليسى كورينوب قريب اولدقجه اسافلى دخى كورنمسى وكواكبك مدت ظهورنده زمان ارتفاع وانحطاطى
مساوى اولمسى وآفتابك معدل نهار اوزرنده ايكن زمان ظهور وخفاسى مساوى اولدقده طلوع وغروب
ايدنجك ظلى خط مستقيم اوزره نقطهٔ مغرب ومشرقه مقابل وايكى ظلى برى برينه مطابق اولمسى بالجمله استدارهٔ
ارض وسمايه دلائلدر * اماوقت خسوفده صفحهٔ قمرده دائره شكلنده ظاهر اولان كرهٔ زمينك ظلى اولديغى
ارضك كريتنه دليل ظاهردر زيرا اكر ارض كره شكلنده اولميوب يامثلث ويامربع ويامسدس شكلنده
اولسه تقريب انخساف ايله صفحهٔ قمرده ظاهر اولان ظل ارض دخى دائره شكلنده ظهور ايتميوب يامثلث
ويامربع ويامسدس شكلنده كورنمك اقتضا ايدردى حالا كيم بوجمله خلاف واقعدر وينه حوادث فلكيه
امكنهٔ متعددەدە ارصاد اولنوب جانب شرقده وقت سحرده واقع اولان خسوف وعند الطلوع ظاهر اولان
كسوف اهل غربه كورنمز وجانب غربده عند الغروب حاصل اولان كسوف وعشا وقتنده واقع اولان خسوف
اهل شرقه كورنمز ووسط سماده واقع اولان خسوف وكسوف تحت الارض مقابلەدە ساكن اولنلره كورنمز
وتحت الارض وسط سماده واقع اولان خسوف وكسوف فوق الارض مقابلەدە ساكن اولنلره كورنمز
فعلى هذا فوق الارض وسط سماده واقع اولان خسوف وكسوف اهل غربه اهل شرقدن مقدم كورينور
مثلا اهل غربه ياسحر وياضحى وقتى كورينور واهل شرقه ياعصر وياعشا وقتى كورينور پس شرقيلرك
طلوع وغروبى غربيلرك طلوع وغروبندن مقدم اولديغى خسوف وكسوف ايله بيلنور * نتكيم طول بلدان هم
خسوف وكسوف ايله بولنور حالاكه بواحوال كرەنك غيريسنده اولمق احتمالى يوقدر وبوجملەدن قطع نظر
هند شرقى اطلاق اولنان هندستانه وهند غربى تسميه قلنان يكى دنيايه بحر محيط ايله سفر ايدنلره شرقا وغربا
كشت وكذار امكانى ظاهر اولوب مغربدن كيدوب تحت الارض بحر مرقوم ايله طولشوب مشرقدن كلان
سفينه‌لر احوال ارضك استداره‌سى دعواسين اثبات ايدوب جميع ادله‌نك خاتمه‌سى اولوب منازعه بابن سد
ايتمشدر ﴿نوع ثالث﴾ قاعدهٔ استداره‌يه مبنى اولان مسائل عجيبه‌يى بيلديرر (اى عزيز) معلوم
اولسونكه اهل هيئت ديمشلردركه استداره قاعده‌سنه مبنى بوفن هيئتك مسائل غريبه‌سى واردركه

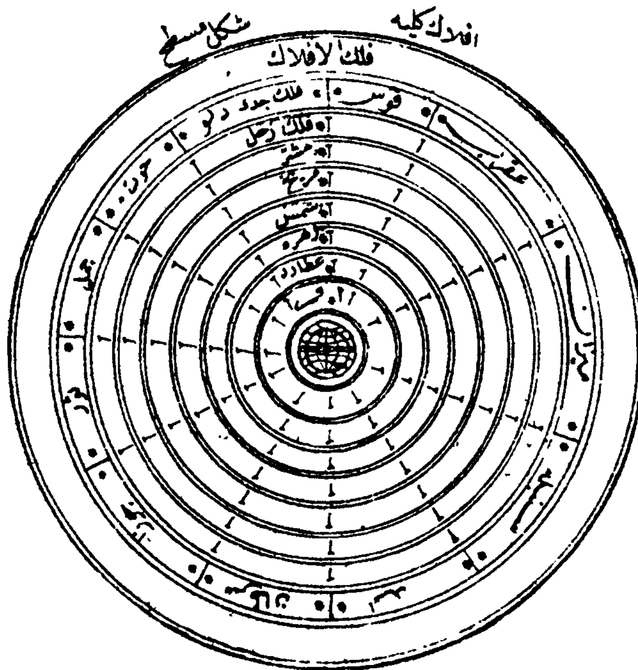
هم

هم سؤال وهم استغراب اولنور امامسئلهٔ اولی یوم واحدك اوچ شخصه نسبتله مغایر اولمسیدر مثلا بر موضعدن
اوچ شخصك بری شرقه وبری غربه کیدوب وبری مکاننده مقیم اولسه واول کیدنلر خط مستقیم اوزره
حرکت متساویه ایله سیر ایدوب شرقه کیدن غربدن وغربه کیدن شرقدن کلوب یوم واحدده اول شخص مقیمك
عندنده جمع اولسه‌لر اول یوم واحد اول شخص واقفه نسبت جمعه اولسه غربه کیدنه نسبت خمیس وشرقه
کیدنه نسبت سبت اولسه پس بونك سری بودر که مثلا غربینك ایام سیری یدی کون اولسه مسیر شمسه موافق
کتمسیله اول ساکنك وقت غروبنده بونك وقت غروبی دور فلکك سبعی قدر مؤخر اولور وبو تفاوتدن یدی
کونده بر کون کیجه سیله نقصان حاصل اولوب مکانته کلدیکی یوم اکا نسبت خمیس دوشر کذلك شرقینك سیری
مسیر شمسه مخالف اولمغله غربینك عکسی اولوب واقفدن سبع دورانك غروبی مقدم اولوب یدی کونده اجزای
تقدم اجتماعندن بر کون بر کیجه حاصل اولوب یوم من بورا اکا نسبت سبت دوشر * وامامسئلهٔ ثانیه بودر که وجه
ارضده بر بئر عمیق واوزرنده بر مرتفع مناره اولسه اول بئرك قعرنده بر کاسه‌یی صو طولدیروب اول صویی رأس
مناره‌ده اول کاسه‌یه قوسه‌لر آلمیوب زیاده کلور زیرا که دائره مرکزدن بعید اولدقچه انحداب قوسی قلیل اولور
واجزای عناصر ایسه هر نه حیزده بولنورسه کرهٔ عالمدن بر قطعه‌در * پس قم کاسه‌ده واقع اولان دائره‌نك قوسی
قعر بئرده مرکز ارضه قریب اولوب منحنی اولور ورأس مناره‌ده اکا نسبت مستقیم اولمغه قریب اولمغله بر مقدار
فضله لازم کلور * وامامسئلهٔ ثالثه بودر که بر غایت مرتفع مناره شرفه‌سنده ایکی موضعدن بر حجر القا اولنسه
مابین مسقط حجرین مسافه‌ده شرفه‌ده اولان موضعلرندن کمتر اولور مثلا شرفه‌نك بر کنارندن بر کنارنه اون
ذراع اولسه مابین المسقطین اون ذراعدن اقل کلور کذلك ایکی دیوارك سقف واساسی محللرندن بعدی
مساوی دکلدر زیرا که ایکی شاقولك مبدأ ومنتهاسی برابر اولمز کیتدکچه تقاربلری مرکز ارضه ملاقاته منتهی
اولسه کرکدر * وبو قاعدهٔ استداره‌یه مبنی مسائل شرعیه سؤال اولنور * امااولکی مسئله زید انکلیز کمیلریله
عرض تسعینه واردقده التی آی کوندز والتی آی کیجه اولمغله مدت مذکوره‌ده بش وقت نمازی وصوم
رمضانی نوجهله ادا ایدر * واماایکنجی مسئله زید عمرو ایله اشراط ساعتدن اولان طلوع الشمس من المغرب
مسئله‌سنده مباحثه ایدوب زید بو مسئله‌یی علم هیئت قواعدینه تطبیق ممکندر دیسه عمرو انکار ایتسه زید تقی الدین
راصد قولنجه منطقة البروج میل کلیدن کچوب تدریج ایله مدت مدیده مرورنده افق استوایه منطبق
اولوب سیارات سائره‌نك منطقه‌لری آنك کبی منطبق اولمغله محل غروبدن طلوع ایتمش اولور نته‌کیم حالا عرض
سته وستینده شمس محل غروبندن طلوع ایدر دیوب وجه توفیقی بویله بیان ایلسه عمرو انکارنده مصر اولوب
بووجهله توفیق ممکن دکلدر دیسه واکر ممکن اولورسه عورتم مطلقه اولسون دیسه طلاق واقع اولورمی * واما
اوچنجی مسئله زید مکه شهرندن غیری یرده بر مکان واردر که اول مکانده جهات اربعه قبله‌در که اول بیت شریفك
سمت قدمیدر دیسه عمرو انکار ونفی ایدوب ونفی واثباته عتق رقبه تعلیق ایلسه‌لر قنغیسنك واقع اولور بو اوچ
سؤالك جوابنه تعرض اولنمدی ﴿نوع رابع﴾ افلاك وارضه امورنی ضبط ایچون کرهٔ عالم اوزرنده وضع ورسم
اولنان دوائر عشرهٔ عظامی بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل هیئت افلاك وارض امورنی ضبط وبری
برینه ربط ایچون کرهٔ عالم اوزرنده نیچه دوائر مختلفه‌یی اقطابیله اثبات ایتمشلردر ودوائر مشهوره‌یی ایکی قسم
اعتبار ایدوب بر قسمنی دوائر عظام وبر قسمنی دوائر صغار عد ایتمشلردر اما دائرهٔ عظیمه اولدر که بالاده بیان
اولندیغی کبی کرهٔ عالمی تنصیف ایدوب مرکزی شبهه‌سز مرکز عالم اوله واما دائرهٔ صغیره اولدر که کرهٔ عالمی
تنصیف ایتمز هرچند کندی کره‌سنه نسبتله عظیمه ایسه ده اکا صغیره‌در بر لر مناطق تداویر کبی اما دوائر عظام اوندر که
دائرهٔ معدل النهار ودائرهٔ منطقة البروج ودائرهٔ مارة بالاقطاب الاربعة ودائرهٔ افق ودائرهٔ نصف النهار ودائرهٔ
ارتفاع ودائرهٔ اول سموت ودائرهٔ میل ودائرهٔ عرض ودائرهٔ وسط سماء الرؤیه‌در وبو دوائر مذکورهٔ مشهوره‌نك
بعضیسی کرهٔ عالم اوزرنده منفصل ومتحرك وضع اولنمشدر وبعضیسی متصل وثابت رسم اولنمشدر امامنفصل
ومتحرك اولان دوائر عظام التی دائره‌در بری دائرهٔ افقدر وبری دائرهٔ نصف النهاردر وبری دائرهٔ ارتفاعدر
وبری دائرهٔ اول السموتدر وبری دائرهٔ میلدر وبری دائرهٔ عرضدر وامامتصل وثابت اولان دوائر بو نسخهٔ
مذکوره‌نك غیریسی اولان دوائر عظام ودوائر صغاردر اما دوائر عظام عشره‌دن دائرهٔ اولی معدل

النهاردر وفلك مستقيم دخی دیرلر و بوکا انکچون معدل دیرلر که شمس بوکا مسامت اولدقده عرض تسعیندن ماعدا جمیع نواحیده لیل ونهار تقریبا معتدل یعنی مساوی اولور و بو معدلك سطحنده کرهٔ زمین اوزرنده مرتسم اولان دائره یه خط استوا دیرلر زیرا که فلك انده استوا اوزره دولاب کبی دونر یعنی معدل النهار عالمی قاطع فرض اولندقده خط استوا سطح ارض اوزرنده اندن حادث اولان دائره نك محیطیدر ومعدل نهاره موازی اولان دوائره مدارات یومیه دیرلر و بونلر دوائر صغار موهومه درکه فلك اعظمده فرض اولنان هر نقطه دن فلك مرقومك دوراپله انك اوزرنده ایکی قطبی اولان قطب عالم ایله منطقه سی اولان معدلك اراسنده مرتسم اولور و بو دوائر حرکت یومیه ایله رسم اولندقلرندن بونلره مدارات یومیه دیرلر واما دائره ثانیه منطقة البروجدر وفلك البروج دخی دیرلر و بروج اثنی عشر بونك اوزرنده اعتبار اولندیغندن بوکا دائرة البروج دخی دیرلر و بوکا موازی اولان دوائره مدارات عرض دیرلر زیرا که مرکز کوکب انلرك برینك سطحنده بولنسه دائرهٔ بروجدن شماله یا جنوبه مائل اولمش اولور پس اول کوکبك عرضی اول دائره ایله دائرة البروج اراسنده اولان مسافه در و بو دوائر دخی مدارات یومیه کبی صغار موهومه در چونکه فلك البروجك ایکی قطبی کبی دائرة البروجك ایکی قطبیدر عالمك ایکی قطبی اولان معدل نهارك قطبلرندن بشقه در ٭ پس لازمدرکه معدل نهار ایله دائرهٔ بروج محیط عالم اوزرنده ایکی نقطهٔ متقابله عندنده تقاطع ایده لرکه اول نقطه لرك آراسنده هر برندن نصف دائره منحصر اوله زیرا که دائرهٔ بروج معدل کبی عظیمه در واول نقطه نك بری که فلك البروج معدلدن شماله میلی اندن باشلر اکا نقطهٔ اعتدال ربیعی دیرلر زیرا که شمس اکا کلدکده اکثر معموره ده فصل ربیع حاصل اولور ومقابلنه نقطهٔ اعتدال خریفی دیرلر و بنه لازمدرکه دائرهٔ بروجك معدل نهاردن غایت بعدی نصفلری منتصفنده ایکی نقطه عندنده اوله که بری قطب شمالی سمتنده در واکا نقطهٔ انقلاب صیفی دیرلر واو بری قطب جنوبی سمتنده در واکا نقطهٔ انقلاب شتوی دیرلر ٭ پس بو ایکی تقاطع وایکی بعد ایله دائرهٔ بروجك درت نقطه سی متعین اولمشدرکه انلرله درت ربعه منقسم اولور بعده بو درت ربعدن ایکی ربع متلاصقك هر بری اوزرنده ایکی نقطه فرض اولنمشدرکه انلرله اول ربعلر اوچر متساویه قسملره منقسم بولنمشدر بعده التی دائرهٔ عظیمه توهم قیلنمشدرکه جمله سی ایکی نقطهٔ متقابله ده یعنی ایکی قطب بروج اوزرنده تقاطع ایتمشلردر واما دائرهٔ ثالثه اقطاب اربعه دن مرور ایدن دائره درکه دوائر ستهٔ مذکوره نك بریدر و بونك کرهٔ عالم اوزرنده ایکی قطبی ایکی نقطهٔ اعتدالدر و بو دائره ایکی قطب عالمدن وایکی قطب بروجدن وایکی نقطهٔ انقلابدن مرور ایتمشدر انکچون بوکا الدائرة المارة بالاقطاب الاربعة دیرلر ودوائر ستهٔ موهومه نك بری اول دائره درکه ایکی نقطهٔ اعتدالدن مرور قیلمشدر وقطبلری ایکی نقطهٔ انقلاب اولمشدر ودوائر سته دن قالان درت دائره اول ایکی ربع اوزرنده فرض اولنان درت نقطه دن واول دردك مقابلنده بولنان درت آخر نقطه دن مرور ایتمشلردر و بونلرك قطبلری دائرهٔ بروج اوزرنده فرض اولنان نقطه لردر پس فلك ثامن بو دوائر سته ایله اون ایکی قسم اولمشدر وهر بر قسمنی ایکی نصف دائره احاطه قیلمشدر وهر قسمده منطقهٔ بروجده بولنان قوس بروج اسمیله شهرت بولمشدر انکچون فلك ثامنك اسمی فلك البروج اولمشدر و بو دوائر سته عالمی قاطع فرض اولنسه فلك اعظم وافلاك ممثله نك جمله سی اون ایکی برجه منقسم اولور واما دائرهٔ رابعه دائرهٔ افقدر و بو بر دائرهٔ عظیمهٔ متحرکه درکه فلكك کورینن نصفندن کورنمین نصفنی فصل ایتمشدر و بوکا نسبتله طلوع وغروب کواکب متعین ومعلوم اولمشدر و بونك ایکی قطبی سمت رأس وقدم بولنان ایکی نقطه در و بو دائرهٔ افق معدل نهاری ایکی نقطه ده تنصیف ایتمشدرکه برینه نقطهٔ مشرق ومطلع اعتدال دیرلر و برینه نقطهٔ مغرب ومغرب اعتدال اطلاق ایدرلر و بو ایکی نقطه ما بینی وصل ایدن خط مستقیمه خط مشرق ومغرب وخط اعتدال دیرلر و بو دائرهٔ افق دائرهٔ بروج ایله تقاطع ایلدیکی ایکی نقطه یه طالع وغارب دیرلر ونقطهٔ مشرق ایله دائرهٔ بروج یا مرکز کوکب اراسنده دائرهٔ افقدن واقع اولان قوس اقصره سعة المشرق دیرلر ونقطهٔ مغرب ایله انلرك اراسنده بولنان قوس اقصره سعة المغرب دیرلر و بو دائرهٔ افقه متوازی اولان دوائر صغاره مقنطرات دیرلر و دائرهٔ افقك فوقنده بولنانلره مقنطرات ارتفاع اطلاق ایدرلر وتحتنده بولنانلره مقنطرات انحطاط دیرلر واما دائرهٔ خامسه دائرهٔ نصف نهاردر و بو دخی بر دائرهٔ عظیمهٔ متحرکه درکه ایکی قطب عالمدن ونقط سمت رأس وقدمدن مرور ایتمشدر و بونك ایکی قطبی نقطهٔ مشرق ونقطهٔ مغربدر و بو دائرهٔ نصف نهار

دائرهٔ افق ایکی نقطه‌ده تنصیف ایتمشدرکه بری نقطهٔ جنوب وبری نقطهٔ شمالدر وبوایکی نقطه‌نك مابیننی
وصل ایدن خطه خط نصف النهار وخط الزوال وخط الجنوب والشمال دیرلر وبومذکوراتك جمله‌سی عرض
تسعینك غیریسنده‌در * واما دائرهٔ سادسه دائرهٔ ارتفاعدر وبوکا دائرهٔ سمتیه دخی دیرلر وبو بردائرهٔ
عظیمهٔ متحرکه‌درکه سمت رأس قدمدن مرور ایدوب اول خطك رأسندن عبور ایتمشدرکه اول خط مرکز عالمدن
کاوب مرکز شمسدن یا کوکبدن کچوب سطح فلك اعلایه چقمشدر وبودائرهٔ ارتفاع اول دائرهٔ افقی زوایای قائمه
اوزره ایکی نقطه ایله تقاطع ایتمشدرکه اونقطه لر ثابت اولمیوب دائرهٔ افق اوزرنده انتقال شمس وکوکب
حسبیله منتقل اولورلر وهر برینه نقطهٔ سمت اطلاق ایدرلر وبونقطه‌لرله نقطهٔ مشرق ونقطهٔ مغرب ارالرنده دائرهٔ
افقده بولنان قوسه قوس سمت دیرلر وبوایکی نقطهٔ سمت ایله نقطهٔ جنوب ونقطهٔ شمال ارەلرنده بولنان قوسه تمام
سمت اطلاق ایدرلر وبودائرهٔ ارتفاع دائرهٔ نصف نهاره برکون برکیجه‌ده ایکی دفعه منطبق اولور * واما دائرهٔ
سابعه * دائرهٔ اول السموتدر وبو بردائرهٔ عظیمهٔ متحرکه‌درکه نقطهٔ سمت رأس وقدمدن ونقطهٔ مشرق ومغربدن
مرور ایدوب وبونك قطبلری نقطهٔ جنوب وشمالدر وبودائرهٔ اول السموت اول دائرهٔ نصف نهار ایله نقطهٔ سمت
رأس وقدمده زوایای قائمه اوزره تقاطع ایتمشدر وکرهٔ عالم بودائره ایله ودائرهٔ نصف نهار ایله ودائرهٔ افق ایله
سکزه برابر قسم اولمشدرکه دردی فوق الارض ودردی تحت الافق بولنمشدر وبودائره‌یه انکچون اول السموت
دیرلرکه دائرهٔ ارتفاع بونك اوزرینه منطبق اولدقده انك قوسی سمتی وتمام سمتی قالمز ودائرهٔ اول السموته مماس
اولان مدار یومی‌یه مدار بلد دیرلرکه اهلنك سمت رأس مداریدر * واما دائرهٔ ثامنه دائرهٔ میلدر بودخی
بردائرهٔ عظیمهٔ متحرکه‌درکه معدل النهارك ایکی قطبندن مرور ایتمشدر ومعدل نهاردن بعد کوکب ومیل
منطقة البروج بونکله بیلنمشدر وبوکا میل اول دینلمشدر * واما دائرهٔ تاسعه دائرهٔ عرضدر بودخی بردائرهٔ عظیمهٔ
متحرکه‌درکه فلك بروجك ایکی قطبندن مرور ایدوب اول خطك رأسندن عبور ایتمشدرکه اول خط مرکز عالمدن
کاوب مرکز کوکبدن کچوب سطح فلك بروجه خروج ایتمشدر وبودائرهٔ عرض ایله عرض کوکب بلنمشدر
ومعدل نهاردن فلك بروجك میل ثانیسی بونکله بولنمشدر * واما دائرهٔ عاشره دائرهٔ وسط سماء رؤیتدر وبودائره
منطقة البروجك ودائرهٔ افقك اقطابندن مرور ایتمشدر وبونك ایکی قطبی طالع وغارب نقطه‌لریدر ودائرهٔ افق
ایله قطب منطقة البروج اراسنده یا عکسیله بودائره‌ده واقع اولان قوس اقصر عرض اقلیم رؤیتدر وبوارادە
بودوائر عظامی بیان ایله اکتفا اولنوب دوائر باقیه‌یی محللری کلدکجه یازلمق خوش کلمشدر ﴿نوع خامس﴾
هیئت طبقات افلاك کلیه‌یی واثبات حرکات افلاك جزؤیه‌یی وکیفیت حرکت دوزیهٔ یومیه‌یی وتحدید جهات
وماهیت اجرام علویه‌یی اجمالا بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل هیئت دیمشلردرکه اول مبدع بدایع
مصنوعات جناب حکیم خلاق کائنات جل جلاله حضرتلرینك مراد وصنعیله جمیع اجرام افلاك واجسام
عناصر تاخاك اوراق کلم مثال بری برینك دروننده حال کرات عدیده اولوب علی الترتیب کبراسی صغراسنی محیط
ومحدق وجمیع جهتلردن مماس ومطبق جمله‌سی کرهٔ واحده شکلنه کیروب عالم جسمانی قدرت وحکمت ربانی
ایله بونظام بدیع الانتظام حکمت ارتسام اوزره طرح وتأسیس اولنمشدر بلکه بوهیکل غریب الترکیب وعجیب
الترکیبك شکل وهیئتی جمیع حکمای اسلامك واکثر علمای دینك رأی اصابت قرینلری اوزره بویله اخذ وقبول
اولنمشدرکه عالم اجسام بری برینی محیط کرات وعناصر اوزرنده افلاك بصل مثالی طبقات اولوب مجموعی بر
طوپ شکلنه کیرمشدر واجرام اثیریه یعنی افلاك کلیه طقوزه منحصر اولوب جمیع اجرام عالیات وعناصر سفلیاتك
چاق وسطنده برجزؤ متوهم واردرکه اول مرکز عالم وزربای امحدر وبوطقوز عدد سمواتك اکبر واعظمی
فلك اطلسدرکه محدد جهات جهان ومعین اوقات زمان اودروفلك مرقوم وافلاك سائره‌یی قبضهٔ حکومتنه آلوب
یکرمی درت ساعتده برکره جمیع کواکب نیرات وثابتات سیارات ایله شرقدن غربه دور ایدر * پس دائما
طلوع وغروب که لیل ونهار وروز روشن وشب تارده واقع اولور جمله‌سی انك حرکتنه منوط ومربوطدر
وبوافلاك تسعه‌نك فلك اخیری فلك قمردرکه کائنات جوسماین وعالم کون وفسادی واشیایی جمله جهتلرندن
احاطه ایتمشدر وکرات عناصر اربعه بوفلك قمرك دروننده مراتبنجه قرار وثبات بولمشلردر وعلی کل حال جانب
محیط جهت فوق وجانب مرکز جهت تحت اولوب بسیط ارض وماده قائم وسائر اولان اشخاصك رأسلری

فلك قرسنته وقدملرى مركز عالم جهتنه واقع اولديغى امر مقرردر وبو افلاك تسعه ومافيها صاف ومضى
وشفاف اولوب كمال صفوتلرندن بونلره كاه بللورى وكاه جدى وكاه آبى اطلاق ايتمشلردر اگرچه كليات
وجزئيات افلاك وعناصر خلالنده فضله ويا خلا اولمديغنده حكمانك جملهسى اتفاق اوزره كيتمشلردر لكن
ماوراى فلك اعظمده بحثى متواتر اولان خلايى حكماء قدما مادهدن مجرد بر بعد موجود ديمكله ومتكلمون
بعد موهوم ايله تعبير وتفسير ايتمشلردر چونكه افلاك كليه تعيينى احوال سموات ضبطنه وفا ايتميوب اهل هيئت
سبعهٔ سيارهيه عارض اولان امورى مشاهده ايلديلر يعنى كواكب مرقومهده كاه استقامت وكاه اقامت وكاه
بطؤ وكاه سرعت وكاه رجعت كوروب كاه آفتاب كبى ميل كليهدن عبارت اولان ايكى انقلاب نقطهلرى بيننه
سيرى تخصيص ايتدكلرينى وكاه سيارات سائره كبى انقلاب نقطهلرينى شمال وجنوبه عظيم تجاوز ايله
كيتدكلرينى وكاه ضيالرى ازدياد وكاه نقصان بولوب بويله حالات ايله كاه ارضه قريب وكاه بعيد اولدقلرينى
واحوال خسوف وكسوف دخى مطرد اولميوب كاه كلى وكاه جزؤى اولدقلرينى كوروب ملاحظه ايلديلر
والحاصل وقتاكه انلر سمواتك بو مذكورات امثالى امور مختلفهسين نظرده معاينه ايلديلر * پس علل
واسبابنى شرح وبيان وتقويمده وتعديل وتسويه وتنظيمده افلاك كليهنك درونلرنده يعنى متحد المركز
اولان ايكى سطح متوازى بيننده واقع تخللرنده ارضه شامل وغير شامل مركزلرى وقطبلرى متحد ومختلف
وغلظتده ورقتده متساوى وغير متساوى نيجه نيجه افلاك جزؤيه فرض ايتمكه محتاج اولوب بونلرى اعضاى
ابدانه تشبيه ايدوب افلاك ثانيه وتداوير اعتبار ايتمشلردر ايمدى بز اول بديع السموات والارض اولان
صانع حكيم حضرتلرينك دقايق صنعتن وحقايق حكمتن تفكر وتذكرله معرفتى طالبلرينه تخيل
اجزاى افلاك آسان اولوب اول معقولات بو محسوسات امثالى عيان وصفحهٔ بيان اوزره مجسم نشان
اولمق ايچون افلاك كليهنك اشكال وصورتلرين بو محلده رسم وتصوير ايتمشز در بعده قشور افلاكدن
لب لباب خاكه دخول ايدوب اندن كندينه كلوب ربكى بولمق ايچون ترتيب سمواتى بيان وكتابتده
اعلادن اسفله تنزل طريقن طوتمشز در وصورت افلاك كليه بودر

﴿نوع سادس﴾ هیئت فلك اطلسی و سرعت حرکت یومیه سنی و جمیع افلاك و عناصره اولان تحکم و تسلطنی و وسعت فضاسنی بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل هیئت دیمشلردرکه فلك اعلاکه فلك قمره نسبتله فلك تاسعدر بالاده بیان اولندیغی اوزره نیجه نام و شان ایله شهرت یاب اولمشدر و مرکزی مرکز عالم و قطبی قطب عالم اولوب ایکی سطح متوازی برله محاط بر جرم کری و نجوم و کواکبدن معری اولمغله فلك اطلس تسمیه اولنمشدر و جمیع اجرام و اجسامی محیط اولمغله عالم جسمانی کندیده نهایت بولوب فوق حقیقی و محدد جهات اولمشدر و ماورای سماواتده خلا و ملا امتناعی فرض اولنمغله بونك سطح محدبی برنسنه یه مماسدن بریدر و بللور کبی جسم بسیط صافیدر و جمیع نقوشدن عاریدر لکن سطح مقعری کندی جوفنده اولان فلك ثوابتك سطح محدبنه مماسدر و بو فلك اعظمك تحتنده افلاك جزؤیه فرض اولنمغه احتیاج اولمیوب انجق دوائر عظامدن معدل النهار دائره سی بونك محیطنده ایکی قطبی منتصفنده دائرهٔ میل فرض اولنمشدر و فلك مرقوم بوکونه وسعت و عظمتیله مرکز عالم حولنده شرقدن غربه حرکت وضعیهٔ سریعه سیله درونندن اولان افلاکی بالجمله و کرهٔ ناری و کرهٔ هوادن برمقداری دوندروب یکرمی درت ساعت مستویه ده بر دوره سنی تمام ایدر و هر فلکك برمکانی و حیزی واردرکه اندن هر کز انتقال ایتمز لکن کندی مکاننده جمیع اجزاسیله حرکت وضعیه برله متحرکدرکه طرفة العین قدر ساکن اولمز و فلك اعظمك منطقه سی حرکتی بغایت سریعدر * نتکیم برهان هندسیه ایله ثابتدرکه فرس حدود رکض شدید حالنده ایکی ایاغك قالدیروب قویجیه دك فلك اعظم اوچ بیك فرسخ مسافه حرکت ایدر سبحان الصانع الحکیم بونه سرعت غریبه در و نه قوت عجیبه درکه بر لحظه ده قطر کرهٔ زمیندن زیاده مسافهٔ شمسی فلکیله الوب کیدر و بو سرعته اول حدیث شریف شهادت ایدرکه حبیب اکرم صلی الله علیه وسلم جبریل امین علیه السلامه زوال وقتنده سؤال ایتمشدرکه (یا اخی یا جبریل هل زالت الشمس) جبریل امین جواب ایتمشدرکه لا نعم پس حبیب اکرم صلی الله علیه وصلم سؤال ایتمشدرکه لا دنصکره نعم نیچون دیدك جبریل امین جواب ایتمشدرکه سن سؤال ایلدکده هنوز شمس زائل اولمشدی بن لا دیجیه دك شمس بشیوز فرسخ مسیره یی قطع ایدوب نصف نهاردن زائل اولمشدی انکیچون نعم دیدم و حق تعالی بونی نص ایله بیورمشدرکه (والشمس تجری لمستقر لها ذلك تقدیر العزیز العلیم) نفی ایله قرائت ایدنلرك روایتی اوزره در وانلر ابن عباس و ابن مسعود و عکرمه و عطا رضی الله عنهم حضرتلریدر اکرچه اهل حساب و اهل هندسه افلاك و نجومك ابعاد و اجرامنك اثخان و مساحه لرین حساب و قیاس ایله تفصیل و تطویل اوزره بیان و عیان ایتمشلردر لکن فلك اعظمك عظامتی مقدارینی بیلمکده و وسعتی مساحه سین تحصیل قیلمقده و مرکز عالمدن بعد سطح محدبنی حساب و قیاسدن عجز و قصورلرینه اعتراف و اقرار ایدوب انی انجق خلق ایدن خلاق بیلور دیمشلردر اما افلاك سائره یی و کواکب ثوابت و سیاره یی اهل حساب و هندسه آلات رصدیه ایله کیل و تقدیر ایتدکلری اوزره بونده برمقدار اشارتله بیان ایتمك مناسب کورلمشدر تاکیم بزم مقصد اقصامز اولان معرفت مولایه وسیله بولنان اطوار صنعتلرین تفکر و اسرار حکمتلرین تذکر و آثار قدرت و عظمتن تدبر و تماشا ایدن اولوا الالبابه آسان اولوب جمله یی کندی وجودلرنده موجود کوروب عارف نفس اوله لراندن معرفت ربه یول بوله لر اکرچه افلاك و نجومی کیل و تقدیر حکمت ریاضیه دن بی بهره اولان کسه لره بعید و محال کورینور لکن نفس الامرده محقق و ثابت علوم یقینیه قواعدینه مبنی احکام عقلیه در * واما ماهیت اجرام علویه حکمای قدماعندنده جمیع افلاك و نجوم اجسام بسیطه درکه نه ثقیله در ونه خفیفه در ونه حاره در ونه بارده در ونه رطبه ونه یابسه در ونه خرق قبول ایدر و نه التیام قبول ایدر بغایت لطیف و صافیدرلر * نتکیم حق تعالی بیورمشدر (لخلق السموات والارض اکبر من خلق الناس ولکن اکثر الناس لا یعلمون) فسبحان الله العظیم ذی القدرة والجلال وسبحان من اوجد العالم وابدعه علی غیر مثال وقدر حرکات الافلاك وتعاقب الایام واللیالی (ربنا ما خلقت هذا باطلا سبحانك فقنا عذاب النار) واجعلنا من المتفکرین فی خلق السموات والارض واختلاف اللیل والنهار ﴿فصل ثانی﴾ هیئت سماء ذات البروجی و اشکال و اسماء بروجی و طبایع مثلثات بروجی و ثوابتدن منازل قمره خروجی و معرفت ابعاد و اجرامی درت نوع ایله بیلدیرر ﴿نوع اول﴾ فلك ثامنی بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل هیئت دیمشلردرکه

افلاك وعناصرك اون اوچ طبقه‌سی بری برینی محیط اولوب بری برینه برمرتبه مماس ومطابق اولمشدركه
افلاك وعناصرده ذره‌قدر خالی قالميوب لبالب طولمشدر وجمله‌سی باشقه دونوب وجودكه ظروف
وقشور اولمشدر * پس خارج اولان ظرفك بالاده بیان اولنان فلك اعظمدر وانك داخلنده بولنان قشرك
فلك ثامندركه فلك بروج وفلك ثوابت نامیله مشهوردر وفلك اعظمك جوفنده قرار وثبات ایله مذكوردر
ومركزی مركز عالم اولوب قطبی قطب عالمدن برجانبه یكرمی اوچ ونصف درجه میل قیلوب ایكی سطح
متوازی برله محاط برجرم كریدر وسطح محدبی فوقنده اولان فلك اعظمك سطح مقعرینه مماس ایله طولمشدر
وسطح مقعری جوفنده اولان فلك زحلك سطح محدبنه مماس اولمشدر وكواكب وثوابت بحساب ایله مرصع
ومزیندر وتصاویر متخیله بروج اثنی عشر له منقش وملوندر ومحرك الكل اولان فلك الافلاك ایله مركز عالم
حولنده شرقدن غربه حركت ایدوب مرافقتیله یكرمی دورت ساعت مستویه‌ده بردوره‌سنی تمام ایلدیكندن
غیری كندی حركت ذاتیه‌سیله قطب عالمدن غیری اولان قلبی اوزره ومعدلدن غیری ایكی جانبه قطبی
مقداری مائل اولان منطقه‌سی اوزره غربدن شرقه بطیء دورایدرو آهسته حركتیله تحتنده مركوز اولان
ثوانی بالجمله اول جانبه آلوب كیدر ویتمش سنه شمسیه‌ده كندی منطقه‌سی اجزاسندن انجق بردرجه قطع ایدر
پس ایكی بیك وبوزسنه‌ده بربرجی كیدر ویكرمی بش بیك ایكیوز سنه‌ده بردوره‌سنی تمام ایدر وحكما كلامنده
بومدت مرقومه تمامنده بوتحرك تبدلندن جمیع امور عالم باتقدیر حكیم اعلم سرا پا تجدد ایلر دیمشلردر وبوفلكك
دخی تحتنده افلاك جزئیه فرضنه حاجت قالمیوب انجق دوائر عظامدن بر منطقة البروج دائره‌سی فلك
مرقومك محیطنده بین القطبین فرض اولنوب اشكال بروج اثنی عشر بومنطقه‌نك نفسنده تعیین اولنمشدر
والتی دائره عظیمه مذكوره دخی بوفلكك ایكی قطبی اوزرنده متقاطع فرض اولنوب فلك مرقوم بودوائرسته
ایله بطیخ مضلع شكلنده اون ایكی قسم اولوب هر برقسمنه براسم ایله برج اطلاق اولنوب * مثلا برج حمل دینلمشدر
﴿نوع ثانی﴾ كواكب مرصوده ایله بولنان اشكال واسماء بروجی ومثلثات اربعه‌سنی بیلدیرر (ای عزیز) معلوم
اولسونكه اهل هیئت دیمشلردركه بروج اثنی عشرك هربرنده مثلا شكل بطیخك هربرفصی وسطنده یعنی فلك
ثامنك اون ایكی حصه سندن هربرینك منتصفنده كواكب مرصوده‌نك مجموعهٔ هیئتی برشكله مشابه
مشاهده اولنوب اول بروجك اسمانه وجه تسمیه قیلنمشدر مثلا برج حمل فلك ثامنك ساحه‌سنده
برحصه‌دركه انك منتصفنده رصد اولنان كواكب برر خط ایله بری برینه وصل اولنسه اندن شكل حمل
كورینور وبروج باقیه بوكا قیاس اولنور وبوفلكك تمامامسافهٔ فضاسنده مركوز اولان كرات كواكبدن
حكمای قدمانك رصدلری مقتضاسنجه بیك یكرمی ایكی كواكب منیری محتوی ذی زوحه وغیری یه مشابه
قرق سكز صورت تخییل اولنمشدركه اوچیوز قرق التی كواكب مرصوده‌یی اشتماالله اون ایكی صورتی مشهور
ومعلوم اولان بروج اثنی عشر اسمیله تسمیه ایتمشلردر وصور مرقومه‌نك یكرمی بری منطقه‌نك جانب شمالنده
واقع اولوب انلرده اوچیوز التمش التی كواكب ضبط اولنمشدر وقرق سكز صورتك باقیسی اون بش صورت
منطقه‌نك جانب جنوبنده واقع اولوب كواكب مرصوده‌دن اوچیوز اون التی كوكب دخی بونلرك ساحه‌سنده
تعیین اولنوب ذكر اولنان بیك یكرمی ایكی كوكب تمامیله متعین اولمشدر ﴿تذییل﴾ معلوم اوله‌كه مصنف
مرحومك ذكر ایلدیكی اوزره كواكب ایكی قسمه منقسم اولوب برقسمنه ثابته ودیكرینه سیاره تسمیه اولنور
برفرقه‌سنه ثابته تسمیه اولندیغنك سببی بربرلرینه اولان بعدك مقداری دائما مساوی اولوب زیاده ونقصان
اولمدقلرینه مبنیدر وانلر بومحلده ذكر اولنان فلك ثوابتدر واوبر فرقه‌سنه سیاره تسمیه اولندیغنك سببی
كواكب مذكوره بشقه بشقه سیر وحركت ایتدكجه بربرلرینه كاه بعید وكاه قریب اولدقلرینه مبنیدر وانلر
سبعهٔ سیاره‌دركه هربری برفلكده مركوزدر واشبو كواكب سیاره بعضا برمحلده اجتماع وافتراق ایدوب
كاه دائرهٔ افقك بربرینه مقابل درجاتنده قارشو بقارشو واقع اولورلر كواكب ثابته‌نك مقداری حكمای
متأخرین قولنجه فقط بیك یوزاون ایكی عدد كواكب اولوب اجسام منیره اولدقلری مبرهندر وبربرلرندن
تمییز اولنمق وهر برینه براسم وضع ایتمك متعذر الامكان اولمغله حذاق فن هیئت مجموعنی التمش فرقه‌یه
تفریق وهر برفرقه‌سنی برر شكل اوزره تنسیق ایتدكی بالاتفاق استصواب ایدوب وهر بر شكله متقدمین

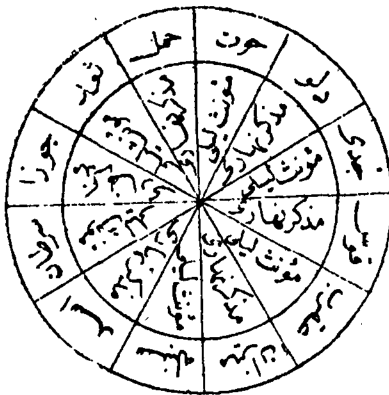
ت تذییله
نسخه‌ده
مؤلفك
ن اولندی

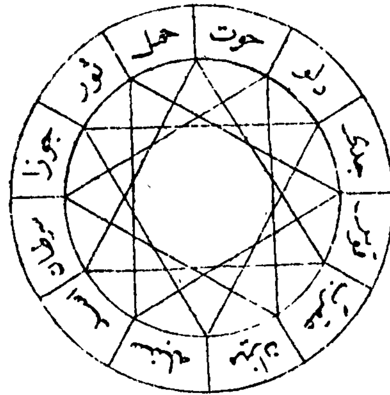
بیننده

بيننده كسب شهرت ايتمش كسنه‌لرك اساميسندن وبعض حيوانات وادوات و آلات اسملرندن بر اسم وضع وتخصيص ايلمشلركه رسم اولنان كرهٔ افلاك شكلنده منظور ومشهود اولور ذكر اولنان سكسان شكلك هر برى بر قاچ كواكبدن برجمعيت موهومه اولوب انلرك اون ايكيسى منطقة البروجده واقع اولوب كواكب معدوده‌دن اوچيوز قرق التى كوكبى محتويدر اسملرى بونلردر حمل ١ ثور ٢ جوزا ٣ سرطان ٤ اسد ٥ سنبله ٦ ميزان ٧ عقرب ٨ قوس ٩ جدى ١٠ دلو ١١ حوت ١٢ اما منطقهٔ بروجك جانب شماليسنده اوچيوز التمش كوكب رصد اولنوب يكرمى بر صورته تطبيق ايتمشلردر اساميسى بونلردر دب اصغر ١ دب اكبر ٢ تنين ٣ قيقاوس ٤ عوا ٥ جاثى ٦ سلبك ٧ طائر ٨ ذات الكرسى ٩ برساوش ١٠ ممسك ١١ حوا ١٢ حية الحوا ١٣ سهم ١٤ عقاب ١٥ نسر ١٦ دلفين ١٧ فرس اول ١٨ فرس ثانى ١٩ مرآت مسلسله ٢٠ مثلث شمالى ٢١ اما منطقه‌نك جانب جنوبيسنده موجود بولنان درتيوز التى كوكبى يكرمى يدى صورته تشبيه ايدوب اسملرى بونلردر قيطس ١ جبار ٢ نهر ٣ ارنب ٤ كلب اكبر ٥ كلب اصغر ٦ سفينه ٧ شجاع ٨ باطيه ٩ غراب ١٠ قيطورس ١١ سبع ١٢ مجمره ١٣ اكليل ١٤ حوت جنوبى ١٥ عنقا ١٦ غرنوق ١٧ غلام هندى ١٨ طاوس ١٩ نحل ٢٠ مثلث جنوبى ٢١ كلب بحرى ٢٢ ذبابه ٢٣ حوت ذوالجناح ٢٤ اژدرها ٢٥ غراب ٢٦ حمامهٔ نوح ٢٧ بوسياق اوزره مجموعى التمش عدد اولوب وبوصورتلرده بيك يوز اون ايكى كوكب اكرچه رصد وحساب اولنمش اولوب لكن عدد مذكور ديالكز رأى العين مشاهده اولنان كواكبك مقدارى اولمق اقتضا ايدر فرضا نطاق كهكشان صيق وخرده كواكب كثيره‌دن برجمعيت اولمق حسبيله عددينك تعيينى محال قليلندن اولوب كواكبك ارضه بعد ومسافه‌لرينك درجه‌سى جهتيله‌مى كوچك وبعضيسى دخى بيوك كورينور هنوز احوال مجهوله‌دندر والله اعلم بالصواب تم التذييل * اما منطقة البروجده واقع اولان صور كواكب مشهوره‌نك اسماسى بونلردر (حمل ثور جوزا) بوكا توأمان دخى ديرلر (سرطان اسد سنبله) بوكا عذرا دخى ديرلر (ميزان عقرب قوس) بوكا رامى دخى ديرلر (جدى دلو حوت) بوكا سمكتان دخى ديرلر وبروج مذكوره‌نك التيسى دائرهٔ معدل النهارك شمالنده واقع اولمغله بونلره بروج شماليه ديرلر والتيسى دخى معدلك جنوبنده بولنديغيچون انلره بروج جنوبيه ديرلر اما بروج شماليه (حمل ثور جوز اسرطان اسد سنبله‌در) واما بروج جنوبيه (ميزان عقرب قوس جدى دلو حوتدر) وبروج مرقومه‌نك دردينه منقلبه ودردينه ثابته ودردينه متجسده ديرلر واما بروج منقلبه حمل وسرطان وميزان وجديدر بونلره انكيچون منقلبه اطلاق اولنمشدركه بونلرده زمان برفصلدن برفصله منقلب اولور اما حملده حلول شمس ايله زمان شتادن نهاره منقلب اولور واما سرطانده حصول شمس ايله زمان بهاردن صيفه منقلب اولور واما ميزانده دخول شمس ايله زمان صيفدن خريفه منقلب اولور واما جديده وصول شمس ايله زمان خريفدن شتايه منقلب اولور وابتداى حمله اعتدال ربيعى وابتداى سرطانه انقلاب صيفى وابتداى ميزانه اعتدال خريفى وابتداى جديه انقلاب شتوى ديرلر واما بروج ثابته (ثور واسد وعقرب ودلو) در وبونلره انكيچون ثابته ديرلركه نه منقلبه كبى انقلابده قالورلر ونه متجسده كبى ايكى حالتده ممتزج اولورلر واما بروج متجسده (جوزا وسنبله وقوس وحوتدر) وبونلره اول سببدن متجسده تسميه اولنمشدركه شمس منير بو بروجك برابرنده ايكن هر برنده زمان كندى حالتيله آخر حالت بيننده ممتزجدر اما جوزاده زمان ربيعده ايكن صيفه اقبال ايدوب ممتزج اولور واما سنبله‌ده زمان صيفده ايكن خريف ايله ممتزج اولور واما قوسده زمان خريفده ايكن شتا ايله ممتزج اولور واما حوتده زمان شتاده ايكن ربيع ايله ممتزج اولور اما حكماى متأخرين عندنده بروج اثنى عشرله سبعهٔ سياره عناصر اربعه امثالى طبايع مختلفه اوزره درلركه هر اوچ برجى برطبيعتده بولوب مثلثات بروج اطلاق ايتمشلردر اما (حمل واسد وقوسه) مثلثهٔ ناريه ديرلركه هر برينك طبيعتى حرارت ويبوستدر واما (ثور وسنبله وجديه) مثلثهٔ ترابيه ديرلركه هر برينك طبيعتى برودت ويبوستدر واما (جوزا وميزان ودلو) مثلثهٔ هوائيه دركه هر برينك طبيعتى حرارت ورطوبتدر واما (سرطان وعقرب وحوت) مثلثهٔ مائيه دركه بونلرك هر برينك

احوال بروج	ربيع	صيف	خريف	شتا
منقلبه	حمل	سرطان	ميزان	جدى
ثابته	ثور	اسد	عقرب	دلو
متجسده	جوزا	سنبله	قوس	حوت

طبیعتی رطوبت وبرودتدر * پس توالیٔ بروج اوزره برج ناری وبرج خاکی هوائی وبرج آبی دیرلر اون ایکی برجی بومنوال اوزره عدایدرلر وبر دخی بروج اثنی عشرك بعضیسن مذکر وبعضیسن مؤنث طبیعتنده بولوب بعضلردن نهاره وبعضلرك لیله نسبت ایتمشلردرکه التی برج مذکر والتیسی مؤنثدر اما مذکر اولان بروج (حمل وجوزا واسد ومیزان وقوس ودلودر) که بروج مفردهدر واما بروج مؤنثه (ثور وسرطان وسنبله وعقرب وجدی وحوتدر) که بونلر بروج مزوجهدر * پس برج حملدن بدأ ایدوب توالیٔ بروج اوزره برمذکر وبرمؤنث عد ایدرلر اون ایکی برجك تمامنه دکین کیدرلر * مثلث ناری ومثلث هوایی جمله بروج مذکر واقع اولوب مثلث خاکی ومثلث آبی جمله مؤنث بولنوب مذکر نهاری ومؤنث لیلی اولمشدر

﴿نوع ثالث﴾ کواکب ثوابتدن اولان منازل قمری اسماء واشکالیله وفلك بروجده اولان مکانلریله وعرض اربعینده طلوع وغروبلرك اوقات ومواضعیله بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه حق تعالی کلام قدیمنده (والقمر قدرناه منازل) بیوردیغی منازل قمر یکرمی سکزدرکه بوفلك بروجده ثابت اولان کواکب مرصودهدن منطقة البروجك قربنده بولنوب قمری کندی فلکی منطقهسنده حرکت ذاتیهٔ عربیهسیله نصف برج حملده شمس ایله محاق اولدقده هرکیجه برکوکب برابرینه کلدکچه اول کوکب بومنزل اعتبار اولنمشدر وقمر حرکت سریعهسیله اون ایکی برجی یکرمی سکز کونده قطع ودور ایدوب ینه مکانینه رجوع ایلدیکندن یکرمی سکز منزل بولنمشدر واولکی منزل شرطین وآخری رشا تسمیه اولنمشدر وهرایکی منزل ماببنی اون ایکی درجه واللی ایکی دقیقه اولمغله اون ایکی برجك هربری یکرمی سکز منزلدن ایکی منزل وثلث منزلی تقریبا حاوی بولنمشدر والتیسنه مقدم نظم اولنان منظومه مزبونده تحریر قیلنمشدر

الله آدیله باشلرز خبری	قیلدی تقدیر شمس ایله قمری	حمد لله حبیبنه صلوات
شمس وماه ایلدکچه خوش حرکات	بعده حقی دیر ای اهل خطاب	اهل هیئت سوزنجهدر بوکتاب
نظم قیلدم کتاب معتبری	دیدم اسمن منازل قمری	اولدی ابیاتی جمله یوز طقسان
بیك یوز التمش بش ایدی سال ای جان	چرخ ثامن که اون ایکی بولینور	هر بلوکده اوتوزسهم بولنور
اون ایکی برجی اون ایکی آی اولور	اوچ بهار اولور دخی یای اولور	اوچ خریف اولور اوچ دخی قیشدر
چار فصل اون ایکی ای اولمشدر	اول آزار ایکنجی نیساندر	اوچ ایار رابعی حزیراندر
خامس اولدی تموز وسادسی آب	اولدی ایلول سابعی بحساب	ثامن وتاسع اولدی تشرینین
قیش دوکانون ویك شباط ای زین	کلمدین کون بروج آوائلنه	اون کون اقدم شهور روم بیلنه
اون ایکی برجه بونلر اسما در	برحمل ایکی ثور وجوزادر	سرطان واسد سنبله در

برج

برج میزان وعقربی بیله‌در
چونکه‌شش برج اوتوزیاپی کچمش
انده‌در جمله ثابتات نجوم
اون‌ایکی برج یکرمی‌درت ساعت
ساعت اون‌بش درجه‌دڑ عادت
اول فلك دورایدر کونش سیری
اوچیوز التمش‌بشنده بیری کوکن
چون تحول ایدر هر آی برینه
عرضی قرق جزؤ اولان مکانده اولا
ساعت شب او کیجه اون‌بش اولور
اوچ کون اوچ کیجه برقراره قالور
نقل ایدنده کون اول حمله
اون ایکی ساعت اوله بی نقصان
هم‌ینه کون بکون اطول اولور
اول شبك ساعتی طقوزی بولور
بعده کون بکون شب کون اطول اولور
روزشب هم برابر اولور اوکون
پس‌ینه کون بکون شب اطول ارلور
عرض میمده بو طوری قائمدر
چرخ اولده در قمر مرات
شمس ایله نور ماه قائمدر
جانی چون کونله ارضك اره‌سیدر
نورلی یاندن بزه خیال کورینور
چارده منزلن مه ایلسه سیر
کورینوب نوری بدرکامل اولور
شمسه اولدقجه مقترب هم آی
بزه طوغری دونر طونوق یانی
اون‌ایکی برجی کون کسر بریل
کونده اون‌اوچ درجه یراولشور
کونده اون‌ایکی جزؤ اوشمس کچر
هر برینه نشانی یلدز اولور
شرطین وبطین وپروین شاع
صرفه عواسماك وپس غفره
بلده ذابح بلع سعود احیا
بیلمك ایسترسك ایله شب نظری
اول کون اولدقده شمس افقده عیان
نقطهٔ مغرب اول‌یری بیل خوب
قیل بودرت نقطه اوسطن تخمین
پس طلوع و غروبی اندن صای

قوس جدی ودولو وحوت اکیلور
بیل بیل ایامن اوچیوز التمش وبش
دور شرقی سریع سیراندر
ایچره بر دوری ختم ایدر راحت
چرخ چارمده کون مصنعدر
آنده یوق نجم شمسدن غیری
سیر ایدر شمس کونده بر درجه
بیل تمامنده هم کلور برینه
اول جدیه کلسه کون رخشان
کوندزك ساعتی طقوزی بولور
بعده کون بکون کون اطول اولور
کیجه کوندز برابرینه کله
کون بتاندن طوغانه‌دك کیجه هم
سرطان اولن کونش‌که بولور
پس کوندوز شبدن التی ساعت آلور
تاکه میزانك اولینه کلور
چون حمل اولیله بو بر در
تا کونش جدیك اولینه کلور
چرخ چارمده شمس هرنجه در
اول مصیقل کثیفدر باالذات
جرم‌مه مظلم ومدور در
ارضه طوغری محاق قاره سیدر
کون بکون آی کونشدن اولوب ایراق
شمس ومه بیننه قریب اوله یبر
چونکه مرات شمسدر بوقمر
آزار آزار کورینه نورسز جای
آیده بر یول بودور دائمدر
قطع ایدرمه بر آیده جمله‌یی بیل
شمس ایله چون قمر محاق بولور
اون‌ایکی برج بیست هشت اولچر
هر نشانك براسمی رسمی وار
دبران حقعه هنعه ایله زراع
هم زبانا وبعده اکلیل
پس مقدم مؤخر اولدی رشا
کوزله هم آفتاب تابانی
نقطهٔ مشرق اولدر ایله نشان
ایکی یاندن دو نقطه اوسطی آل
هشت نقطه افقدن ایت تعین
قرق درجه عرضده منازل تا

ییل باشی اول‌حمل صایلور
چرخ‌ثامنده در بوقسم رسوم
هپ طلوع وغروب اودوراندر
چون دونر نصف برج بر ساعت
اوسطنده زمین مرصعدر
غربدن شرقه کون کیدر هر کون
آیده بر برجی قطع ایدر بیلجه
روز شب خط استواده سوا
زمهریر ابتداسیدر او زمان
پس کیجه کوندن التی ساعت آلور
تاحمل اولن بوشمس بولور
کون طوغاندن بتانه‌دك او زمان
اون ایکی ساعت اوله اولمیه کم
ساعتی روزاو کونده اون‌بش اولور
اوچ کون اوچ کیجه اول قراره قالور
کلسه میزانك ابتداسنه کون
شرق وغرب ایکیسنه بر یردر
ییلده بر یول بو دوری دائمدر
هم قمر بو فلکده اویله‌جه در
جرم شمسك ضیاسی دائمدر
اول کونشدن یکا منور در
ایرتسی کیجه چون هلال کورینور
ارضه طوغری یوزی اولور براق
شمس ایله ماه خوش مقابل اولور
ظلمت لیلی نور محض ایلر
چون بولور هم او شمس تابانی
بو محاق وبو بدری قائمدر
غربدن شرقه هم قمر طولشور
ایرتسی کیجه آی مقدم اولور
پس منازل یکرمی سکز اولور
سای مرتب بریله بیل ای یار
نثره وطرفه جبهه وزبره
قلب وشول نعائمی خوش بیل
کوك یوزنده منازل قمری
چون بولور ابتدای میزانی
هم ایدنده او کون افقده غروب
قیل نشان نقطهٔ جنوب وشمال
افقی فرض ایت اوچیوز التمش پای
اول افقدن بو رسمه طوغه بتا

چون یارم ساعت اول شب ایده مرور
هم یکرمنجی جزؤ خلالندن
بر ذراع ایکیسی اراسی صای
بر کوچك یلدز اسمی باطحخدر
نقطۀ مشرقك شمالنه باق
برج ثورك اوننده بولدی قرار
نقطۀ مشرقك شمالندن
ثورك یکرمی دردی منصبدر
نقطه‌دن اول سکز درجه شمالی
برج جوزاده‌جایی سکزدر (درت
نقطۀ مشرقك شمالی همین
برج جوزاده بیستمده عیان
نقطۀ مشرقك شمالنه باق
سرطان جزؤ خامسنده منیر
نقطۀ مشرقك شمالنه کیت
غربی شعرای شامیدر بلقب
اولسه ساعت یدی اوشب کامل
هم یکرمی بشنجی جزؤ نی آل
اسمی شعرای یمانیدر بیل
کوربنور طرفه تاسع ایله نظر
ایکی یلدز بری اسد دندر
عاشر ماه جبهه ایده ظهور
بر معوج خط اوزره درت کوکب
هم اسددن بری یکرمی سکز
نقطۀ مشرقك شمالنه وار
سنبله اون بشی اکا مسکن
صرفه برنجی اول قدرك
سنبله آخریدر اکا مکان
چون منازلدن اون اوچینه همان
مغربه باق اوشب هم ایله نشان
نقطۀ مغربه نظر خوش قیل
رسمیدر بیست و نجم میزان (تاکیم
نقطۀ مغربك شمالنی آل
بریدر جزؤ اول عقرب
چار منزل علی التوالی اول
شا نزد هم زبانا ایده غروب
ایکی یلدز. مقابل وبراق
برج عقرب اونیدر اکا مکان
نقطۀ مغربك جنوبنه باق روشنی

ابتدای منازل ایده ظهور
شرطین ایکی نجم عالیدر
بیست وهشت حملدر انلره جای
شرطیندن مؤخر اوله بر اه
نقطه‌دن طوغه قرق درجه ایراق
چون ایکی ساعت اول شب ایده عبور
هم اوتوز دررجه کمالندن
اول شب اوچ ساعت وربنده همان
برق اوبور نجم خامسی فی الحال
بچق ساعت اول شب ایتمه هجوم
جزؤ ثامنده شکل نقطۀ شین
بش بچق ساعت اول شب ایتسه مرور
نقطه‌دن اون سکزدرجه ایراق
بکله بش ساعت اول شب ایله نکاه
نقطه‌دن قرق درجه تخمین ایت
اولدر اول شمالی بر یلدز
کوربنور نثره هشتم منزل
خرده انجمدن ابر پاره سیدر
هم اسد اولنده‌در حاصل (چون
نقطۀ مشرقك شمالندن
اسدك اون بشنده روشندر (هشت
نقطۀ مشرقك شمالنی آل
اول جنوبی عظیم و روشن هپ
اولسه ساعت طقوز بچق او سحر
قبل یکرمی بشنجی جزؤده قرار
چون طوغار کون انکله بیله طوغا
اون ایکنجی منازل قمرك
اولدی عوابش انجم رو شن
مشرقدن اوشب بیلندی مکان
چونکه برساعت اول شب ایده کذر
بتار انده سماك اعزلی بیل
اوچ ساعت اول شب ایده دخول
هم یکرمی سکز بدرجه‌ده قال
هم بر اسمی سماك رامحدر
اون بشنجیدن اول ایده نزول (بش
نقطۀ مغربك جنوبنه وار
ایکیسنك اراسی بر مزراق
چون ایکی ساعت اوله اول شب تار
نقطه‌دن هم اوتوز درجه ایراق

نقطۀ مشرقك شما لندن
بر جنوبی بری شمالیدر
اول جنوبی یاننده راسخدر
هم بطین اول ایکنجی منزل ماه
اوچ کوچك نجمدر مثلث وار
اولکر اوچنجی منزل ایده ظهور
خوشه شکلنده التی کوکبدر
طوغه دردنجی منزل دبران
دال شکلنده پنج یلدز در
منزل خامس ایده هقعه طلوع
رأس جبار آدی سه نجم نهان
هنعه التنجی منزل ایده ظهور
ایکی یلدز شمال وغربی کبیر
کوره سن تا ذراع هفتم ماه
ایکی روشن ستاره در بعقب
سرطاندن بریدر اون سکز
نقطۀ مشرقك شمالنه کل
چار نجم مربع آره سیدر
سکز ساعت اول شب ایتسه کذر
هم اوتوزنجی جزؤ کمالندن
ونیم ساعت اول شب ایتسه مرور
تا یکرمی بشنجی جزؤنه کل
اولدی قلب الاسد بیوك یلدز
زیره‌در اون برنجی طوغه مکر
قوشه یلدز جنوبیدر روشن
نقطه‌دن صرفه فرق شمال عوا
خرده انجم محیط اولدی نشان
طوتدی میزانك اون بشنده وطن
باقیسن مغرب ایله بیل اوزمان
منزل چاردهم افقده کیدر
اسمیدر فخذه سنبله ای جان
پانزد هم غفره انجق ایده نزول
برمقوس خط اوزره اوچ کوکب
اوسطی رمح وکندی چارحدر
ربع ساعت اولسه اول شب خوب
اندن اون طقوزنجی جزؤده بتار
هم بر اسمیده پلهٔ میزان
اولدم اکلیل اون یدنجی بتار
بروار بی خطا اوزره اوچ کوکب

روشنی اولدی جبهة العقرب
بکله ساعت ایکی بچق اوله تا
اوتوز اوچنجی جزؤ غربی بول
قلب عقربله بیله شوپله واروب
نقطه‌دن قرق طقوز درجه ایراق
بکله‌درت ساعت اول کیجه‌اوتوروب
اوتوز اوچنجی جزؤدر اکا یول
داخی بش ساعت اول شب اویومه‌تا
تا یکرمی سکز درجه یه کل
هم بر آدی قلاده در ای جان
بانه بیست ودوم آدی ذابح
ایکی یلدز شمالیدر اعظم
اول دلو اوچنه اولدی مکان
نقطهٔ مغربك جنوبی نیجه
برکوچك یلدز آره لقده غریب
کر طقوز ساعت اول شب ایتسه کذر
جزؤ ثامن افقده در اکا یول
اون بچق ساعت اول شب ایله نظر
چار کوکب اوچی مثلث اولوب
شرقه باق هم اواخشام ایت توفیق
طوغه‌لر شمس باتمدن اقدم
نقطهٔ مشرقك شمالندن
اصلی برنجمدر جنوبی همان
نقطهٔ مشرقنك شمالنه کیت
فرغی اصلندن اقدم ایده ظهور
شرقه باق بول اوشب محل عشا
شرقدن طوغمش اوله‌اول راحت
ایکی یلدزکه شرقی وغربی
هم حمل اوڭ بشنده در حالا
منزل اولی اولور شرطین
بو منازلدن ایده جمله کذر
چون یکرمی طقوز بچق کون اولور
کون حساب اولنور او بر آی اوتوز
اولدیغك کیجه شمسه بیل درجه
بیل نه مقداری کچدی شمش آندن
پس هر اون بش کیجه‌ده برساعت
سیر ایدوب شرقه کیج غروبه کیدر
چون کیچر شمس اول اول حمله
مغربیله بیلنمك اولور هب

عقرب اولدی برابری هم ای یار
هژده هم قلب عقرب آنده بتا
برمقوس خط اوزره اوچ کوکب
نهده هم منزل اولدر ایده غروب
قوسه یلدزه در ایکیسی براق
بیستمدر نعایم ایده غروب
چار نجمی صغار وچاری کبار
کیم یکرمی برنجی بلده بتا
قطعهٔ جزخدرکه ساده اولور
اوسط جدی برجن ایتدی مکان
نقطهٔ مغربك جنوبی آل
برکوچك نجم آنکله آدی غنم
هفت ونیم ساعت اول شب اولمه ملول
نقطه‌دن صای یکرمی اوچ درجه
اول کوچك یلدز اول شماله یقین
بیست وچارم سعود اودمده کیدر
برمقوس خط اوزره اوچ یلدز
اخبیه بیست وپنجمینه سحر
رابعی سعد وهم ردیف اکا نام
ارتفاعیله هر برین تحقیق
بربچق ساعت اخشامه وار ایکن
بیست وپنجم جزؤ کمالندن
ایکیسنك اراسی بر مزراق
هم اوتوز بر درجه تخمین ایت
ایکی یلدزکه بعدی بر مزراق
طوغمش یکرمی سکزنجی رشا
نقطهٔ مشرقك شمالندن
صف انجمله درز سعفینه کبی
نصف برج حمله اولسه محاق
هم بوترتیب ایله رشایه دکین
اول یکرمی سکز کونیله کیجه
شمس ایله هم قمر محاقی بولور
بعده هر نه شب قیلنسه مراد
کیم نه برجك قاچنده در اوکیجه
کیجه بر برجی ایکی ساعت اودم
ایلرو ثابتان ایدر سرعت
هرنه کیچسه بوکا قیاس اولنوز
امر بر عکس اولور قولایلی کله
مغربندن بیان اولان الآن

برج عقربده جای بیست چهار
نقطهٔ مغربك جنوبی بول
سادس برج قوس اکا مطلب
نقطهٔ مغربك جنوبنه باق
بولدی قوسك یکرمیسنده طوراق
نقطهٔ مغربك جنوبی بول
طوتدیلر جدی اوائلنده قرار
نقطهٔ مغربك جنوبی آل
انجم اطرافنه قلاده اولور
کریدی ساعت اولسه شب رابع
اندن اون سکزنجی جزؤده قال
ذابح آنی ایدر کبی قربان
بیست وسوم بلعدر ایده نزول
ایکی روشن ستاره درکه قریب
دلوك اون در دیدر مکانی همین
نقطهٔ مغربك جنوبی بول
دلو برجنده جای اون سکز
نقطهٔ مغربه قریب وجنوب
خامسی برج حوتی قیلدی مقام
کیم مقدم دخی مؤخر هم
ایکیسی بیله طوغمش اوله معا
طوغه فرع مقدم آنده عیان
حوتدن پانزده‌هم اوفرغه طوراق
انده طوغمش اوله مؤخر نور
فرغی حوت آخرنده خوش براق
قالمش ایکن غروبه برساعت
هم اوتوزنجی جزؤ کمالندن
شکل اهلیلجیدر اول کویا
مه کونشدن بورسمه اوله ایراق
چون یکرمی سکز کون انجره قمر
هم کچر شمس کوندم بر درجه
اول سبیدن بر آی یکرمی طقوز
بومنازل تمام اولور تعداد
قیل حساب ابتدای میزاندن
هب منازل طوغوب باتر اقدام
کیم کونش هر کون ایکی قرصی قدر
بوحساب اوزره جمله‌سی بولنور
مشرقدن عیان اولان کوکب
مشرقدن بیلنملی او زمان

نیره‌دن طوغسه قارشوسنده بتار | قنده باتسه مقابلنده طوغار | چون منازل بیلندی بالتعین
اون ایکی برجی بوندن ایت تخمین | تاکه سیار وثابت اوله عیان | کیم نه کوکب نه برجی قیلدی مکان
خوش بیلندی کواکب ای حقی
سیرایت افلاکی فکر قیل حقی

﴿نوع رابع﴾ فلك بروجك وآنده اولان كواكب ثوابتك أبعاد واجرامنی بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونكه اصحاب ارصاد وارباب هندسه وحساب ابعاد واجرام وافلاك ونجومی قوانین یقینیه ایله مساحه وحسابلرنده اتحاد ایله متفق اولمشلردر وسطح فلك اعظمك مسافهٔ بعدنی كه فلك بروجك سطح محدبنك بعدیدر مركز عالمدن تقریبا اوتوزاوچ بیك كره بیك وبشیوزیكرمی بش بیك وسكزیوز سكسان بر فرسخ بولمشلردر وهر بر فرسخی اوچ میل وهر بر میلی اوچ بیك ذراع وهر بر ذراعی اوتوز ایكی اصبعك عرضی قدر فرض وتقدیر قیلمشلردر وهر بر اصبعی التی شعیره عرضی قدر وهر بر شعیره‌یی كاهل فرسدن التی قیل مقداری اعتبار ایدوب حساب مساحهٔ عالم اجسامی بیلمشلردر وبوفلك بروجك سطح مقعرینك مركز مذكوردن مسافهٔ بعدنی تقریبا اوتوزاوچ كره بیك وبشیوز اون بیك درتیوزاللی فرسخ وفلك مرقومك ثخنی تقریبا اون بش بیك ودرتیوز اوتوز بر فرسخ بولمشلردر وكواكب ثوابتی التی قسم متفاوت بولوب قدر اول وقدر ثانی وقدر ثالث وقدر رابع وقدر خامس وقدر سادس برله تسمیه قیلمشلردر وقدر اولك اقطارینی فلك بروجك ثخننه مطابق ومساوی اون بش بیك درتیوزاوتوز بر فرسخ بولوب مقادیر اجرام كواكبی جرم كرهٔ زمینه قیاس ونسبتله بیان وعیان قیلمشلردر اما قدر اولك اجرامنی تقریبا التی بچق جرم ارض قدر كیل وفرض ایدوب قدر ثانی اجرامن بش بچق جرم ارض مقداری وقدر ثالث اجرامین درت بچق جرم زمین قدر وقدر رابع اجرامن اوچ بچق كرهٔ ارض كبی وقدر خامس اجرامن ایكی بچق كرهٔ زمین امثالی وقدر سادس اجرامن بربچق طوب زمین مقداری بولمشلردر وبراهین هندسه ایله اثبات ایدوب حسابن آلمشلردر وجمیع كواكب ثوابت وسیاره‌یی كندی مواضعنده حركت وضعیه ایله مركزلری حولنده متحرك ودوار كوروب (لاساكن فی الافلاك) مضمونه مطلع اولمشلردر (فسبحان الصانع الحكیم القادر القدیم جلت عظمته وعلت قدرته عن ادراك عقول الفحول ﴿فصل ثالث﴾ هیئت سماء سابعی وانده اولان زحلی التی نوع ایله بیلدیرر ﴿نوع اول﴾ كوكب زحلك فلك ممثلنی بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونكه اهل هیئت دیمشلردر كه كواكب سبعهٔ سیاره‌نك سمواتی جمله‌سندن فلك زحلدر كه فلك قمردن عد اولنجه فلك سابعدر وفلك شمسك فوقنده بولنوب افلاك علویه عنوانیله شهرتیاب اولان افلاك ثلاثه‌نك اعلاسی واعظمیدر وكوكب زحل كیوان لقبیله ملقب اولوب اهل نجوم اكا نحس اكبر وهندو بیكر دیمشلردر وبو فلكده اندن غیری كوكب یوقدر كه بو فلكك حاكمه مجردز حلدر اما مشتری سعادت كستره سعد اكبر ومریخ احمر جلاد منظره نحس اصغر دیمشلردر واما سعد اصغر اولان بانوی عذراء زهرهٔ زهرا وممتزج اولان دبیر سما عطارد خوب سیما فلك شمسك تحتنده قرار اتملریله سفلیین اسمیله تسمیه اولنوب ثلاثهٔ علویه وسفلیین دینلوب جمله‌سنه نام دیكر ایله خمسهٔ متحیره دیمشلردر كذلك شمس منیره نیر اعظم وقمر خوب منظره نیر اصغر دینلوب بو جمله‌نك زمره‌سی سبعهٔ سیاره نامیله مشهور اولمشدر وارباب فن هیئت كوكب زحل ایچون اوچ عدد فلك اثبات ایدوب فلك اولی كه فلك كلیدر مركزده ومحورده وقطبلرده ومنطقه‌ده وحركتده فلك بروجه مشابه اولدیغی ایچون بوكا فلك ممثل دیمشلردر وایكنجیسی فلك خارج المركزدر كه ممثلك تحتنده متوازی السطحین واقع اولوب مركز تدویری متحمل اولدیغندن بوكا فلك حامل دیمشلردر واوچنجی فلكی فلك تدویردر كه كوكب زحل انك بر طرفنده مركوز اولوب فلك تدویر كندی مركزی اوزره حركت وضعیه‌سیله دوران ایلدكچه زحلی تحریك ایدوب معا تدویر ایلدیكی ایچون بوكا فلك تدویر دیمشلردر اما فلك ممثل كه فلك كلیدر ایكی سطح متوازی برله محاط بر جرم كریدر وسطح اعلاسی فوقنده اولان فلك ثوابتك سطح مقعرینه وسطح ادناسی تحتنده اولان فلك مشترینك سطح محدبنه مماسدر وبو فلكك فوقنده وتحتنده بولنان افلاك سائرهٔ كلیه كبی اولان فلك اعظمك حركت ذاتیه‌سنه تابع اولوب حركت اولی ایله مركز عالم حولنده شرقدن غربه حركت قسریه ایله حركت ایدر وثانیا كندی حركت ذاتیه‌سیله مركز عالم حولنده فلك ثامنك حركتی قدر غربدن شرقه

آهسته كيدر فلاجرم فلك مرقومك تحتنده اولان كرات افلاك دخى بالعرض حركت شرقيه ايله متصف اولوب
وبالذات حركت غربيه ايله متصف اولمشلر دربياني كله جكدر ﴿نوع ثانى﴾ كوكب زحلك فلك خارج المركزى
هيئتن بيلديرر (اى عزيز) معلوم اولسونكه اهل هيئت عندنده كواكب سبعهٔ سياره يه عارض اولان امور
مختلفه نك تنظيم وتسويه سى افلاك كليه نك ثخون ودرونلرنده مختلف الاطوار والادوار افلاك ثانيه وجزئيه
اثباتنى اقتضا اتمكله كوكب زحلك نظام حاليچون فلك ممثلك جرمى داخلنده يعنى ايكى سطح متوازى برله محاط
اولان ثخنى درونننده حامل ناميله فلك ثانى تقدير اتمشلردر بو تعيين اولنان فلك ثانى ارضه شامل ومركزى مركز
عالمدن كندى قطرى اجزاسيله التى بچق درجه بعدايله جهت اوجنه خارج ايكى سطح متوازى برله محاط برجرم
كريدر وبو كره نك سطح محدبى فلك اولك سطح محدبى ايله برنقطه ده تماس اتمشلردركه اول نقطه اوج اسميله
مسمادر واول نقطه مركز عالمه نسبتله ابعد نقاطدر وكوكب زحل اول نقطه يه كلدكده مركز ارضدن بغايت بعيد
وعالى اولمشدر كذلك بو فلك ثانينك سطح مقعرى فلك اولك سطح مقعرينه برنقطهٔ مشتركده مماسدركه اول
نقطه يه حضيض اطلاق ايدرلر وبو نقطه مركز عالمه نسبتله اقرب نقاطدر وكوكب مرقوم بو فلك حاملك حركتيله
بو نقطه يه كلدكده مركز ارضه غايتله تقرب وتسفل اتمش اولور پس بو تحريك تقديرنجه اول فلك اولدن بو حامل
ناميله مشهور اولان فلك ثانى افرازاولنوب بو صورتده افراغ اولندقده فلك اولدن بالضروره مختلف الثخن
ايكى كره كيرو قالوركه برى فلك ثانيى حاوى وبرى فلك ثانيله محويدر وكرهٔ حاويه نك رقتى جانب اوجه وغلظتى
جانب حضيضه در وكرهٔ محويه نك رقتى وغلظتى بو حاويه نك خلافنه در وبو ايكى كره نك بيله فلك ممثلى تتميمنده
مدخللرى اولديغندن برينه متمم حاوى وبرينه متمم محوى تسميه اتمشلردر وهر فلكك برحركت مخصوصه ايله
دخى حركتى مقرر اولوب كندويه مخصوص محور وقطبلر اوزرنده دوران ايدوب دورنى تمام اتمك امر محقق
اولمغله فلك حامل زحل فلك بروجك تحتنده فلك ممثلى تحتنده حركت ذاتيه سيله غربدن شرقه حركت ايدوب
كواكبى معاتحريك ايدر پس كوكب زحل انكله كيدوب اون ايكى برجك هر برنده ايكى بچق سنه اقامت ايدوب
يكرمى طقوز سنه بش آى التى كونده بر دوره سنى تماميله تكميل ايدر فلك مرقوم ارضدن ابعد ودائره سى واسع
اولمغله حركت كوكب زحل تحتنده بولنان سيارات سائره دن اثقل كورينور سبحان الخالق المصور ﴿نوع ثالث﴾
كوكب زحلك فلك تدويرينى بيلديرر (اى عزيز) معلوم اولسونكه اهل هيئت بنه تنظيم احوال كواكب ايچون
مقدار مذكور ايله اكتفا ايتميوب انجق شمسده خارج المركز اولان فلك ثانى برله اكتفا اتمشلردر لكن سيارهٔ
سائره ده ارضه غير شامل افلاك صغار اثبات ايدوب افلاك تداوير تسميه اتمشلردر * پس فلك تدوير فلك ممثلى
زحلده ارضه غير شامل بركوچك فلكدركه كوكبك كندوسنى حامل وخارج المركز اولان فلك ثانى مذكورك
منطقه سنده مركوز وبر حيثيتله مغرقدركه تدويرك قطرى حاملك ايكى سطحنده برابرجه مماسدر وفلك تدوير
سطح واحد ايله محاط برجرم مصمت كريدر فلك مائلك جرمى تحتنده كندى مكاننده حركت وضعيه ايله غربدن
شرقه يعنى توالئ بروج اوزره دوران ايدوب برطرفنده ايكى قطبى منصفنده مركوز ومغرق اولان كوكب زحلى
تدوير ايدر وبو فلك تدوير كندى مركزى حولنده حركت غربيه سيله بركونده بر كيجه ده كندى منطقه سنك
اوچيوز التمش درجه سندن بر درجه يه قريب حركتيله بو كوكبى وسط شمسه مطابق تحريك ايدركه سنه ده
بركره دوره سين تمام ايدر وبوكا حركت اختلاف كوكب ديرلر وكوكب زحل دخى سطح واحد ايله محاط برجرم
كرى ومصمت ومضئ ومنيردر وفلك تدويرى جرمنده بر حيثيتله مغرقدركه سطح كوكب منطقهٔ تدويره اوزرنده
سطح تدويره برنقطهٔ مشتركده مماس اولمشدر يعنى جرم كوكب بتمامه جرم تدويرده واقع اولوب ايكى قطبى
منصفنده سطحى سطحنه تماس ايتمشدر وحاملك برجانبنده حركت وضعيهٔ تدويركبى على التوالى كوكب زحل
دخى كندى مركزى حولنده دوار اولديغن ارباب رصدك اكثرى كورمشلردر چون فلك زحلك اجمال حالى تحرير
وترتيب اجزاسى تقرير وشكل وهيئتى بو مقدارجه بيان وتصوير اولنمشدر * پس بوكا قياس ايله بونك جوفنده
اولان فلك مشترينك وآنك داخلنده اولان فلك مريخك وفلك شمسك داخلنده بولنان فلك زهره نك اشكال
واحوالى من كل الوجوه بو فلك زحله مشابهتلرندن بالجمله بيلنمشدر لكن حركات افلاك ثلاثهٔ مذكوره
مختلف وصفات وكواكبى مغاير وابعاد واجراملرى متفاوت اولمغله هر برينك هيأت مقادير حركاتن

وكواكب وصفاتن وابعاد واجرام كراتن بر فصل ايله تفصيل وخواص مخصوصه لرين بيان ايتمك لازمدر
﴿نوع رابع﴾ كوكب زحلك استقامت واقامتن وبطؤ وسرعتن ورجوع وحيرتن وشمس ايله اولان ارتباط
واحتراقن بيلديرر (اى عزيز) معلوم اولسونكه اهل هيئت ديمشلردركه سبعۀ سياردن شمس وقمرك غيريلرينه
يعنى ثلاثۀ علويه ايله سفليينه انكچون خمسۀ متحيره ديناشدركه بونلره كاه سرعت وكاه استقامت وكاه بطؤ وكاه
اقامت وكاه رجوع وينه اقامت اندن بطؤ وبعده استقامت وسرعت عارض اولوب وبو احوالك بيانى
بودركه كوكب تدويرى اعلاسنده اولدقده كندى مركزى حركتى تدويرك مركزى حركتنه توالئ بروج اوزره
موافقت ايدوب كوكب سريع الحركه كورينوز وكوكب جانب تدويره برمقدار ميل ايتدكده مستقيم الحركه
اولور واسفله نزولى توسط ايلدكده كندى مركزى نزولده اولديغيچون حركتى كورنمز اولوب كوكب بطئ الحركه
كورينور وكوب اسفل تدويره قريب اولدقده كندى مركزينك خلاف توالى حركتى تدويرى مركزينك
حركت حاملى برله على التوالى حركتنه برابر اولوب ايكى حركت برى برينه مقابل ومعارض اولديغيچون كوكب
مقيم كورينور كوكب اسفل تدويره نزول ايتدكده كندى مركزى حركتى تدويرك مركزى حركتندن زياده
اولديغندن كوكب راجع كورينور ورجعت كوكب تمام اولوب ايكى حركت ينه مساوى كلدكده ثانيا مقيم
كورينور وبعد الاقامه صعود حالنده كندى حركتى ينه كورنمز اولوب كوكب ينه بطئ الحركه كورينور وبعد
البطؤ ينه مستقيم اولور حالبوكيم كوكب كندى تدويرنده حركت مستقيمه ايله دوره سين اختلافسز تمام ايدر
زيراكه حركات افلاك ونجوم كندى كره لرى منطقه سنه نسبتله ابدا بسيط ومتشابهدر وكوكبك رجعتندن مقدم
اقامتنه مقام اول ومؤخرينه مقام ثانى ديرلر امازحلك مدت رجوعى درت آى واستقامتى سكز آى ويكرمى
كوندر وشمس منيره قياس ايله خمسۀ متحيره يه ارتباطات واحترافات هم عارض اولمشدر اما كوكب زحلك
دائما تدويرينك دورۀ وسطيسندن كندى مركزى بعدى مركز شمسك فلك بروجندن اولان موضع وسطيسندن
مركز تدويرك موضع وسطيسى بعدى كيدر * پس كوكب زحل تدويرينك ذروۀ وسطينده بولنديغى حالده
ابدا مقارنۀ وسطيه ايله شمسه مقارن اولور زيراكه مركز شمس مركز تدويردن بعيد اولدقچه تدويرك ذروۀ
وسطيسندن مركز كوكب دخى بعد شمس مقدارى بعيد اولور تا شمس منير مركز تدويره مقابل اولنجيه دكين
كوكب دخى حضيض تدويره نزول ايدر * پس كوكبى زحلك شمس ايله قران واحتراقى مدار تدويرينك ذروه سنده
بولنديغى حالده مصادف اولور وشمس ايله مقابل اولمسى تدوير حضيضنده بولنديغى حالده اولور وكوكب
مشترى ومريخك دخى ارتباطلرى بونك كبى بولنور وهر برى كندى فصلنده تفصيل اولنور وكوكب زحلك
هر ايكى احتراقى ميانده اولان مدتى برسنه واون اوچ كوندر زيراكه هر اوجيوز تمش سكز كونده بر كره فلك
بروجده مكان شمسه كلوب انكله كورنميوب مقارن اولمسى اعتبار يله قران واحتراق ديناشدر كوكب زحلك
فلك حاملنك منطقۀ البروجدن جانب جنوب وشماله ايكيشر بچق درجه ميلى موجود ايكن فلك تدويرينك
دخى ذروۀ مرئيسى وحضيض مرئيسى فلك مائلندن كاه جنوبه وكاه شماله درت بچق درجه قدر مائل
اولديغندن بو كوكبك سيرنده اختلاف عرضى بولنوب متحير كبى كورينوب آنكله تسميه اولنمشدر ﴿نوع
خامس﴾ كوكب زحلك اوج وحضيضنى ورأس وذنب جوزهرلرينى بيلديرر (اى عزيز) معلوم اولسونكه
اهل هيئت ديمشلردركه سبعۀ سياره دن هر كوكبك براوجى واردركه اول اكا بالغ اولدقده كندى فلكندن
ارضدن بغايت مرتفع وبعيد اولمش اولور واوجك مقابلى اولان موضعه حضيض ديرلركه كوكب اكا كلدكده
ارضه قريب اولمغله كندى فلكندن بغايت اسفله نزول ايتمش اولور * پس كوكب اوجنده اولدقچه قوت بولوب
حضيضه كلدكده ضعيف اولور واول فلكينك نصف اولنده اولدقچه حضيضه هابط اولوب نصف ثانيده اوجه
صاعد اولور واوجلر له حضيضلر مابينلرى مسافه سى متعيندر هر كز متغير اولمز زيراكه فلك بروجدن مواضع
اوجات بيلنسه انلرك مقابلى مواضع حضيضات اعتبار اولنور وعكسيله دخى بولنور ورأسلر مواضعى
بيلندكده ذنبلر مواضعى دخى بيلنور وعكسيله هم تعيين اولنور زيراكه اوجات مقابلى حضيضات اولديغى كبى
جوزهرات مقابلى نوبهرات بولنور اما جوزهر اول موضعدركه انده افلاك سياره ايله فلك بروج تقاطع ايتمشدر
وايكى موضعلرنده ايكى تقاطع نقطه لرى حادث اولمشدركه برى برينه مقابل كلمشدر * پس اول

ایکی نقطه‌نك برینه رأس وجوزهر دیرلر وبواول نقطه‌درکه اندن کوکب مفارقت ایلدکده انك عرضی شمالی اولور واول نقطه‌نك مقابلی اولان نقطه‌یه ذنب ونوبهر دیرلر وبواول نقطه‌درکه اندن کوکب تجاوز ایلدکده انك عرضی جنوبی اولور وبونده عرضدن مرادطریقت شمسدن کوکبك شمالی وجنوبی بولنان بعدیدر امااوج زحل ایکی جوزهری نقطه‌لری منتصفنده یعنی فلك مائلك منطقة البروجندن جانب شماله غایت میلندن علی التوالی اللی درجه متأخردر چونکه اوج قمردن ماعدا اوجات وجوزهرات سیارات فلك ثوابتك حرکت بطیئه‌سنه موافق ومطابق متحرکه‌درلر * پس تاریخ اسکندر رومینك بیك بشیوز اون یدی سنه‌سنده اوج زحل برج قوسك طقوز بچق درجه‌سنده اولوب حضیضی دخی مقابل قوس اولان برج جوزانك کذلك طقوز بچق درجه‌سنده متعین اولمشدی ورأس جوزهری برج سرطانك اون طقوز بچق درجه‌سنده اولوب ذنب نوبهری دخی مقابل سرطان اولان برج جدینك کذلك اون طقوز بچق درجه‌سنده متبین اولمشدی لکن چونکه حالا تاریخ رومی ماه آذر ابتداسنده ایکی بیك التمش طقوزسنه‌یه ابتدا ایتمشدر وتاریخ هجرت هم بیك یوزتمشه یتمشدر * پس اکثر اهل نجوم اتفاقی اوزره اوجات وجوزهراتك هر یتمش سنهٔ شمسیه‌ده بردرجه حرکتلری حسابیله غیر تاریخندن بوتاریخه کلنجیه دکین هربری تقریبا سکز درجه حرکت ایتمشدر وحالا اوج زحل برج قوسك اون یدی بچق درجه‌سنه وحضیضی جوزانك اول عدد درجه‌سنه کیتمشدر ونقطهٔ رأسی برج سرطانك یکرمی یدی بچق درجه‌سنه ونقطهٔ ذنبی جدیك کذلك اول مقدار درجه‌سنه یتمشدر * پس بومنوال مذکوره قیاس ایله هرتاریخده مواضع اوجات وجوزهرات بیلنور ﴿نوع سادس﴾ کوکب زحلك طبیعت واوصافی ومسافهٔ بعدتی ومساحهٔ جرمنی بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل نجوم دیمشلردرکه بوکوکب زحلك طبیعتی افراط ایله بارد ویابسدر ومذکرنهاری بولنوب نحس اکبر بیلنمشدر وبوکا نظر مورث غم وکدردر نتکیم زهرهٔ زهرایه نظر موجب سرور وصفا بولنمشدر وبوکوکبه حمق وجهل وجبن وبخل وحقد وکذب ولوم وغم وکسل وغباوت وضرر اسنادونسبت قیلنمشدر وبوکوکب ارحامه واقع اولان نطفه‌لره طالع اولسه بونك طبیعتی واوصافی اول نطفه‌لره اذن باری برله سرایت ایدوب اول جبلتله ولادتدنصکره انلرده بواوصافك ظهوری تجربه اولنمشدر وبوکوکب حاکم لیلهٔ اربعا ویوم سبت بولنمشدر واول لیل ایله بونهارك اولکی ساعتلری بوکا نسبت قیلنمشدر واصحاب ارصاد وارباب هندسه وحساب اتفاقلریله سطح محدب فلك زحلك مرکز عالمدن مسافهٔ بعدی تقریبا اوتوزاوچ یکرمی بیك وبشیوزاون بیك ودردتیوزالای فرسخ بولنمشدر وسطح مقعر فلك مذکورك مرکز مزبوردن مسافهٔ بعدی تقریبا یکرمی ایکی بیك کره بیك وطقوزیوزطقسان ایکی بیك وردتیوزسکسان یدی فرسخ کیل اولنمشدر وبوفلك کلینك ثخنی اون بیك کره بیك وبشیوز اون یدی بیك وطقوز یوزالتمش اوچ فرسخ تقدیر وتخمین قیلنمشدر وکوکب زحلك جرمی کرهٔ ارض مقداری بولندیغی براهین هندسیه وحسابیه ایله اثبات اولنمشدر امالزم بوافلاك ونجوم احوالنی اجمال مرقوم اوزره ارادیغمزدن مرادیمز بو کارخانهٔ عبرتده کاروبارالهی‌یی سیرایله عجایب صنعنه حیران اولوب صانعنی بیلمکدر وجمله‌دن اکا توجه قیلمقدر وبزبوکتابده کتابت ایلدیکمز اجرام کواکبدن مراد اجرام حقیقیدرکه مساحه وکیل حسبیله نفس الامرده مقادیراجسامدر زیجلرده قران واحتراق ومحاق اوقاتنی تعیین ایچون کوکبك بعد وقربی حیثیتله ورؤیت حسبیله اصابع فرض اولنان اجرام اعتباری دکلدر بلکه نفس الامری بیاندر ﴿فصل رابع﴾ هیئت سماء سادسی وانده حاکم اولان کوکب مشترینك اوصافك بش نوع ایله بیان ایدر ﴿نوع اول﴾ کوکب مشترینك فلك ممثلنی بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل هیئت دیمشلردرکه سبعهٔ سیاره‌نك سمواتی زمره‌سندن فلك مشتریدرکه فلك قمره نسبتله فلك سادسدر وفلك شمسك فوقنده بولنوب افلاك علویه نامیله شهرتیاب اولان افلاك ثلاثه‌نك اوسطی اولوب کوکب مشتری سعادت مظهر فقط انه حاکم بولنمشدر وطبیعتی عدالتندن سعد اکبر تسمیه اولنمشدر وارباب فن هیئت کوکب مشتری ایچون دخی اوچ عدد فلك اثبات ایدوب نظامن ویرمشلردرکه فلك اولی مرکزده ومنطقه‌ده وقطبلرده وحرکتده فلك بروجه مشابه وممثلدر وفلك ثانیه‌یی خارج المرکزدرکه بنه فلك ممثلك ثخنده متوازی السطحین واقع اولوب مرکز تدویری حاملدر وفلك ثالثی فلك تدویردرکه کوکب مشتری انك برطرفنده مرکوز اولوب اول کندی مرکزی اوزرنده حرکت ایلدکجه بوکوکب دخی

انكله دوار در واما كوكب مشترينك فلك ممثلى كه فلك كايدر اول ايكى سطح متوازى برله محاط برجرم كريدر وسطح اعلاسى كندى فوقنده اولان فلك زحلك سطح مقعرينه وسطح اسفلى التنده اولان فلك مريخك سطح محدبنه تماس ايتمشدر وبو فلك ممثل كندى فوقنده وتحتنده بولنان افلاك سائره كبى اولا فلك اعظمك حركتنه تابع اولوب حركت اولى ايله مركز عالم حولنده شرقدن غربه قسر ايله حركت ايدر وثانيا كندى حركت ذاتيه سيله مركز عالم حولنده فلك ثامنك حركتى قدر غربدن شرقه آهسته كيدر كانه فلك ثامنك تحريكيله حركت ايدر * پس اوج وحضيض ورأس وذنب بونكله يتمش ييلده بر درجه كيدر ﴿نوع ثانى﴾ كوكب مشترينك فلك خارج المركزنى شكل وحركتيله بيلديرر (اى عزيز) معلوم اولسونكه اهل هيئت ديمشلردركه بو كوكب مشترينك نظام حالى ايچون فلك ممثلينك ثخنى درونندە حامل ناميله تعيين اولنان فلك ثانيدركه ارضه شامل ومركزى مركز عالمدن كندى قطرى اجزاسيله بش بچق درجه بعد ايله جهت اوجنه خارج ومائل ايكى سطحى متوازى برله محاط برجرم كريدر وبو كره نك سطح محدبى فلك اولك سطح محدبنه بر نقطه ده تماس ايتمشدر كه اول نقطه يه اوج ديرلر واول نقطه مركز عالمه قياس ايله ابعد نقاط اولمغله كوكب مشترى اول نقطه يه كلدكده مركز ارضدن بغايت بعيد وعالى اولور كذلك بو فلك ثانينك سطح مقعرى فلك اولك سطح مقعرينه بر نقطۀ مشتركه ده مماسدر كه اول نقطه يه حضيض اطلاق ايدرلر زيرا كه مركز عالمه نسبتله اقرب نقاط اودر وكوكب مرقوم بو فلك حاملك حركتيله اول نقطه يه نزول ايتدكده مركز ارضه غايتله تقرب وتسفل ايتمش اولور پس بو تعيين اوزره فلك اولدن فلك ثانى افراز اولنوب شكل مزبور افراغ اولندقده فلك اولدن بالضروره مختلف الثخن ايكى كره قالوركه برى فلك ثانى يى حاوى وبرى فلك ثانى برله محويدر وكرۀ حاويه نك رقتى جانب اوجه وغلظتى جانب حضيضه در وكرۀ محويه نك رقتى وغلظتى كرۀ حاويه نك خلافنه در وبو ايكى كره نك اتمام فلكده مدخللرى تمام اولمغله برينه متمم حاوى وبرينه متمم محوى ديرلر وهر فلكك بر مخصوص حركتى متعين اولوب كندويه مخصوص محور وقطبلر اوزرنده دوران ايدوب دورانى تمام ايتمك محقق اولمغله فلك مائل مشترى فلك ممثل زحلك زيرنده كندى فلك ممثلى تحتنده حركت وضعيۀ ذاتيه سيله غربدن شرقه حركت ايدوب كوكبى معا تحريك ايدر پس بو كوكب انكله هر برجده برسنه مكث ايدرك اون ايكى سنه ده بر دوره سين اتمام ايدر فلك مرقوم كندى زيرنده اولان افلاكه نسبتله ارضدن ابعد ودائره سى اوسع اولديغندن حركت كوكبى مشترى تحتنده بولنان سيارات سائره حركاتندن اثقل كورينور ﴿نوع ثالث﴾ كوكب مشترينك فلك تدويرنى هيئت وحركتيله بيلديرر (اى عزيز) معلوم اولسونكه اهل هيئت بو كوكب مشترينك دخى تنظيم احوالنه تعيين مقدار مذكور ايله اكتفا ايتميوب ارضه شامل اولميان بر كوچك فلك هم اثبات ايدوب اكا فلك تدوير ديمشلردر * پس فلك تدوير فلك ممثل مشتريده ارضه غير شامل بر كوچك فلكدركه بو كوكبك كنديسنى حامل وخارج المركز اولان فلك ثانى يه مائل منطقه سنه داخل وبر حيثيتله مغرقدر كه قطر تدوير سطحين حامل مماسدر وفلك تدوير سطح واحد ايله محاط بر جرم مصمت كريدر وكندى مكاننده فلك مائلك جرمنده حركت وضعيه ايله غربدن شرقه على التوالى دوران ايدوب بر طرفنده مركوز اولان كوكب مذكورى معا تدوير وبو فلك مدكورك كندى مركزى حولنده اولان حركت غربيۀ مزبوره سيله بو فلك بو كوكبى بر كون وبر كيجه ده كندى منطقه سنك اوچيوز التمش درجه سندن تقريبا بر درجه قدر مسافه آلوب كيدر يعنى سير وسط شمس مقدارى تحريك ايدر كه سنه ده بر دوره سنى تمام ايدر وبو حركته حركت اختلاف كوكب وحركت خاصۀ كوكب ديرلر وبو كوكب مشترى دخى سطح احد برله محاط بر جرم كرى ومصمت ومنير در وفلك تدويرى جرمنده بر حيثيتله مغرقدر كه سطح كوكب تدويرك ايكى قطبى منتصفنده بر طرفده واقع منطقه سى عندنده بر نقطۀ مشتركه ده سطح تدويره تماس ايتمشدر يعنى كوكب تماميله جرم تدويرده واقع اولوب سطحى سطحنه مماس اولمشدر وحاملك بر جانبنده فلك تدويرك وجه مشروح اوزره حركت وضعيه سى مثلى بو كوكبك دخى تدويرى جانبنده على التوالى كندى مركزى اوزرنده حركت دوريه سنى اكثر ارباب ارصاد مشاهده ايدوب لاساكن فى الافلاك ديمشلردر ﴿نوع رابع﴾ كوكب مشترينك سرعت واستقامتن وبطؤ واقامتن ورجوع وحيرتن وشمس ايله اولان انبارط واحتراقن بيلديرر (اى عزيز) معلوم اولسونكه اهل هيئت ديمشلردر كه كوكب مشترى يه هم كاه سرعت وكاه استقامت وكاه بطؤ وكاه اقامت وكاه رجوع وكاه بو احوالى اعادت عارض وطارى

(اولور)

اولور وبو احوالك بيانى بودركه بو كوكب تدويرى اعلاسنده بولندقده كندى مركزى حركتى فلك تدويرك مركزى حركتنه توالى بروج اوزره موافقت ومرافقت ايلمسيله كوكب سريع الحركه كورينور وچون كوكب اسفلى تدويره برمقدار ميل ايدوب مستقيم الحركه اولور وكوكب اسفل تدويره نزولى توسط ايلسه بطئ الحركه كورينور زيراكه كوكبك كندى مركزى نزولده اولديغندن حركتى كورنمز اولور وكوكب اسفل تدويره قريب اولدقده كندى مركزينك خلاف توالى حركتى تدويرى مركزينك حاملى حركتيله على التوالى اولان حركتنه مساوى اولوب ايكى حركت برى برينه مقابل كاوب معارض اولديغىچون كوكب مقيم كورينور وكوكب اسفل تدويرده بولندقده كندى مركزى حركتى مركز تدوير حركتندن زياده اولوب كوكب راجع كورينور ورجعت كوكب تمام اولوب ايكى حركت ينه مساوى اولدقده ثانيا مقيم كورينور وبعد الاقامه ينه بطئ كورينور زيراكه كوكبك كندى مركزى مساعد اولمغله حركتى كورنمز اولوب انجق مركز تدوير حركتى كورينور وبعد البطؤ ينه مستقيم وسريع كورينور حالبوكيم كوكب كندى تدويرنده برسياق اوزره دورينى اختلافسز تمام ايدر زيراكه حركات افلاك ونجوم كندى كره‌لرى منطقه‌سنه قياس ايله متشابه ومنتقيمدر وكوكبك رجعتندن مقدم اقامتينه مقام اول ومؤخرينه مقام ثانى ديرلر امامشترينك مدت رجوعى درت آى واستقامتى سكز آى وطقوز كوندر وبو كوكبك فلك مائلى جنوب وشماله منطقة البروجدن برر بچق درجه ميلى وار ايكن فلك تدويرينك دخى ذروهٔ مرئيسى وحضيض مرئيسى فلك مائلدن كاه جانب جنوبه وكاه جانب شماله مائل اولوب ايكى بچق درجه اختلاف عرضى بولنمغله سيرنده متحير كبى كورينوب انكله تسميه اولنمشدر وبو كوكب مشتريه آفتاب عالمتابه نسبتله عارض اولان ارتباط واحتراقك بيانى بودركه بو كوكبك زحل كبى دائما تدويرينك ذروهٔ وسطيسندن كندى جرمنك مركزى بعدى مركز آفتابك فلك بروجده اولان موضع وسطيسندن مركز تدويرك موضع وسطيسى بعدى كبيدر پس كوكب مشترى تدويرينك ذروهٔ وسطيسنده بولنديغى حالده ابدا شمس ايله مقارن اولور زيراكه مركز شمس مركز تدويردن تباعد ايلدكجه تدويرك ذروهٔ وسطيسندن مركز كوكب دخى بعد شمس مقدارى بعيد اولورتا شمس مركز تدويره مقابل اولدقده كوكب دخى حضيض تدويره نزول ايتمش اولور پس بو كوكبك شمس منير ايله قران واحتراقى ابدا تدويرينك ذروه‌سنده بولنديغى حالده واقع اولور وشمس ايله مقابله‌سى تدويرى حضيضنده ايكن حاصل اولور وبو كوكبك ايكى احتراقى بيننده اولان مدت برسنه واوتوز اوچ كوندر ﴿نوع خامس﴾ كوكب مشترينك اوج وحضيضى ورأس وذنب عقده‌لرينى وطبيعت واوصافنى ومسافهٔ بعدنى ومقدار جرمنى بيلديرر (اى عزيز) معلوم اولسونكه اهل هيئت ديمشلردركه كوكب مشترينك اوجى ايكى جوزهرى نقطه‌لرى منتصفندن يعنى فلك مائلك منطقة البروجدن جانب شماله غايت ميلندن لا على التوالى يكرمى درجه متقدمدر پس اوج مشترى عقدهٔ رأسندن تمش درجه متأخردر وزحل ايله مشتريدن غيرى كواكب متحيره‌نك اوجلرى عقدهٔ رأسلرندن طقسان درجه متأخر منتصف شماليده واقعدر چونكه اوجات وجوزهرات بالاده بيان اولنديغى اوزره فلك ثوابته مطابق حركت ايدرلر پس اوج مشترينك فلك بروجدن مكانى تاريخ روميك غتبز سنه‌سنده برج سنبله‌نك اون طقوز بچق درجه‌سنده متعين اولمشدى وحضيضى دخى مقابلده برج حوتك كذلك اون طقوز بچق درجه‌سنده وصول بولمشدى ورأس جوزهرى برج سرطانك طقوز بچق درجه‌سنه كلمشدى وذنب جوزهرى برج جديك كذلك طقوز بچق درجه‌سنده قالمشدى وحالا تاريخ رومى ايكى بيك التمش طقوز سنه‌يه ايروب تاريخ هجرت هم بيك يوز تمش ساله يتمشدر پس غتبز تاريخندن بو تاريخه كلنجيه‌دك هر تمش سنه‌يى بردرجه‌يه توزيع ايله اوجات وجوزهراتك هر برى تقريبا سكز درجه مسافه كتمشدر ومنوال مذكور اوزره حساب ايتمك هر تاريخده مواضع اوجات وجوزهراتى متعين ايدر * واما كوكب مشترينك طبيعت واوصاف حميده‌سنده اهل نجوم اتفاق ايدوب ديمشلردركه مشترينك طبيعتى اعتدال اوزره حار ورطب اولوب مذكر نهارى اولمغله سعد اكبر ناميله تسميه اولنمشدر وبو كوكبك اوصافى جهد دين وعلم وحلم وحيا وسخا وتواضع وكرم وعقل وعفاف وطلاقت وفصاحت بولنمشدر پس بو كوكب ارحامه واقع اولان نطفه‌لره حين وقوعنده طالع دوشسه امر حق ايله بونك طبيعت سليمه‌سى واوصاف حميده‌سى انلره سرايتله خلق وخوى اولوب طالعلرى مشترى حكم اولنور (السعيد

من سعد فی بطن امه) مضمون تجه انلر اول سعادتله دنیایه کلوب هر بری بوکونه سعید مادرزاد بولنور و بو کوکب
حاکم لیلهٔ اثنین و یوم خمیس بولنمشدر و اول شبك بعد الغروب و بو روزك بعد الطلوع بر زمان ساعتلری بو کوکبه
نسبت قیلنمشدر و اما کوکب مشترینك وفلك ممثلك مسافهٔ بعدلرنده ومقدار ثخن وجرملرنده اصحاب ارصاد
وارباب هندسه وحساب اتفاق ایدوب دیمشلردر که سطح محدب فلك ممثل مشترینك مرکز عالمدن مسافهٔ بعدی
تقریبا یکرمی ایکی بیك کره بیك وطقوز یوز طقسان ایکی بیك ودرتیوز سکسان یدی فرسخ کیل اولنمشدر
وسطح مقعر فلك مزبورك مرکز مذکوردن مسافهٔ بعدی تقریبا اون درت بیك کره بیك ویدی یوز تمش بر بیك
وطقوز یوز قرق درت فرسخ حساب قیلنمشدر و بوفلك ممثل کلینك ثخنی تقریبا سکز بیك کره بیك وایکی یوز یکرمی
بیك وبشیوز قرق اوچ فرسخ بولنمشدر وکوکب مشترینك جرمی تقریبا نصف جرم ارض قدر بولنوب جمله سی
براهین ایله اثبات اولنمشدر والله اعلم ﴿فصل خامس﴾ هیئت سماء خامسی وآنده حاکم اولان کوکب مریخك
اوصافن بش نوع ایله بیان ایدر ﴿نوع اول﴾ کوکب مریخك فلك ممثلنی بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه
اهل هیئت دیمشلردر که سبعهٔ سیاره نك سمواتی زمره سندن معدود فلك مریخدر که فلك قمره نسبتله فلك خامسدر
وفلك خورشیدك فوقنده بولنوب افلاك علویه نامیله مشهور اولان افلاك ثلاثه نك اسفلی وارضه اقربی
اولوب کوکب مریخ احمر فقط آنده حاکم بولنوب نحس اصغر تسمیه اولنمشدر واصحاب فن هیئت کوکب
مریخ ایچون دخی اوچ عدد فلك اثبات ایدوب نظامن ویرمشلردر که فلك اولی مرکزده ومنطقه ده وقطبلرده
وحرکتده فلك بروجه مشابه وممثلدر وفلك ثانیسی خارج المرکزدر که بنه فلك اولك تحتنده متوازی السطحین
واقع اولوب مرکز تدویری حاملدر وفلك ثالثی فلك تدویردر که کوکب مریخ انك برطرفنده مرکوز اولوب
تدویر کندی مرکزی اوزرنده حرکت وضعیه ایله حرکت ایلدکجه مریخی دخی معا تدویر ایدر اما کوکب
مریخك فلك ممثلی که فلك کلیدر ایکی سطح متوازی برله محاط برجرم کری الشکلدر وسطح اعلاسی فوقنده
بولنان فلك مشترینك سطح مقعرینه وسطح اسفلی تحتنده اولان فلك خورشیدك سطح محدبنه مماسدر
وبوفلك ممثل کندی فوقنده وتحتنده اولان افلاك سائرهٔ متعدده کبی اولا فلك اعظمك حرکت ذاتیهٔ سریعه سنه
تابع اولوب اول حرکت اولی ایله مرکز عالم حولنده شرقدن غربه جبرا ایله حرکت ایدر وثانیا کندی حرکت
ذاتیه سیله مرکز عالم حولنده فلك ثامنك حرکت بطیئه سی قدر غربدن شرقه آهسته کیدر کأنه فلك ثامنك
تحریکیله حرکت ایدر پس اوج وحضیض وجوز هر نقطه لری بو حرکتله هر تمش سنه ده انجق بر درجه
قدر کندی منطقه سندن قطع ایدر ﴿نوع ثانی﴾ کوکب مریخك فلك خارج المرکزنی هیئت وحرکتیله بیلدیرر
(ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل هیئت دیمشلردر که بوکوکب مریخك نظام حالی ایچون فلك ممثلینك ثخنی
داخلنده حامل نامیله تعیین اولنان فلك ثانیدر که ارضه شامل ومرکزی مرکز عالمدن کندی قطری اجزاسیله
اون ایکی درجه مسافه ایله جهت اوجنه خارج ایکی سطح متوازی برله محاط برجرم کریدر وبوکره نك سطح
محدبی فلك اولك سطح محدبی ایله برنقطهٔ مشترکه ده تماس ایتمشدر که اول نقطه یه اوج اطلاق ایدرلر واول نقطه
مرکز عالمه قیاس ایله ابعد نقاط اولدیغندن کوکب مریخ حرکت حاملیله اول نقطه یه کلدکده مرکز ارضدن
بغایت بعید وعالی اولور کذلك بوفلك ثانینك سطح مقعری فلك اولك سطح مقعرینه برنقطهٔ مشترکه ده مماسدر که
اول نقطه یه حضیض دیرلر زیرا که مرکز عالمه نسبتله اقرب نقاط اولوب کوکب مرقوم بوفلك حاملی حرکتیله
اول نقطه یه نزول ایتدکده مرکز ارضه بغایت متقرب ومتسفل اولمش اولور پس وجه مشروح اوزره فلك
اولدن فلك ثانی افراز اولنوب صورت مذکوره یه افراغ اولندقده فلك اولدن بالضروره مختلف الثخن ایکی
کره حادث اولور که بری فلك ثانیی حاوی وبری فلك ثانی برله محویدر وکرهٔ حاویه نك رقتی جانب اوجه وغلظتی
جانب حضیضه اولور وکرهٔ محویه نك رقت وغلظتی کرهٔ حاویه نك خلافنه کلور وبو ایکی کره نك اتمام فلکده
مدخللری تمام اولمغله برینه متمم حاوی وبرینه متمم محوی دیرلر وهر برفلکك برمخصوص حرکتی متعین اولوب
کندویه مخصوص محور وقطبلر اوزرنده دوران ایدوب دورنی تمام ایتمك امر محقق اولمغله فلك مائل مریخ
دخی فلك کلی مشتری زیرنده کندی فلك ممثلی تحتنده کندی مرکزی حولنده حرکت وضعیهٔ ذاتیه سیله
غربدن شرقه حرکت ایدوب کوکب مریخی معا تحریك ایدر پس کوکب مرقوم استقامتنده بر درجه قرق کون

مقداری مکث ایدوب رجوعی حالنده بر برجده یدی آی قدر مقیم اولوب تقریبا ایکی سنه ده بر دورسنی تمام ایدر وفلك مرقوم کندی زیرنده بولنان افلاکه نسبتله ارضدن ابعد ودائره‌سی اوسع اولدیغیچون حرکت کوکب مریخ تحتنده اولان سیارات سائره حرکاتندن اثقل وابطأ کورینور ﴿نوع ثالث﴾ کوکب مریخك فلك تدویرینی شکل وحرکتیله بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل هیئت بو کوکب مریخك دخی تنظیم احوالنه تعیین مقدار مذکور ایله اکتفا ایتمیوب ارضه شامل اولمیان بر کوچك فلك هم اثبات ایدوب اکا فلك تدویر دیمشلردر پس فلك تدویر فلك ممثل مریخده ارضه غیر شامل وکندی فلك حامله نسبتله برکوچك فلکدرکه فلك ممثل شمسدن اعظم واوسعدر وکوکبك کندوسنی حامل وانکله مرصعدر وخارج المرکز اولان فلك ثانی مائلك منطقه سنده مرکوز وبرحیثیتله مغرقدرکه قطر تدویر سطحین حامله مماسدر وفلك تدویر سطح واحد ایله محاط برجرم مصمت کریدر وکندی مکاننده فلك مائلك جرمنده حرکت وضعیه ایله غربدن شرقه علی التوالی دوران ایدوب برجانبنده مرکوز اولان کوکب مذکوری معا تدویر ایدر وبو فلك مذکور کندی مرکزی حولنده حرکت غریبهٔ مذکوره سیله کوکب مزبوری برکون وبرکیجه ده کندی منطقه سنك اوچیوز التمش درجه سندن تقریبا بر درجه قدر مسافه آلوب کیدر یعنی سیر وسط شمس مقداری تحریك ایدوب سنه ده بر دوره سنی تمام ایدر وبو حرکته حرکت اختلاف کوکب وحرکت خاصهٔ کوکب دیرلر وبو کوکب مریخ دخی سطح واحد برله محاط برجرم کری ومصمت ومنیردر وکندی فلك تدویری جرمنده برحیثیتله مغرقدرکه سطح کوکب بو تدویرك ایکی قطبی منتصفنده منطقه سی عندنده برطرفده واقع برنقطهٔ مشترکه ده سطح تدویره مماسدر یعنی کوکب تمامیله جرم تدویرده واقع اولوب سطحی سطحنه تماس ایتمشدر وحاملك برطرفنده فلك تدویرك بیان اولنان حرکتی کبی بو کوکبك دخی فلك تدویری جانبنده کندی مرکزی حولنده علی التوالی حرکت وضعیهٔ دوریه سنی اصحاب ارصاد جدیده رأی العین مشاهده ایدوب تحقیقنه ایرمشلردر ﴿نوع رابع﴾ کوکب مریخك سرعت واستقامتن وبطؤ واقامتن ورجوع وحیرتن وشمس ایله اولان ارتباط واحتراقن بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل هیئت دیمشلردرکه کوکب مریخه دخی گاه سرعت وگاه استقامت وگاه بطؤ وگاه اقامت وگاه رجوع وگاه سیرنده حیرت عارض وطاری اولور وبو احوالك بیانی بودرکه بو کوکب فلك تدویری اعلاسنده بولندقده کندی مرکزی حرکتی فلك تدویرینك مرکزی حرکتنه توالی بروجه اوزره موافقت ومرافقت ایتمسیله کوکب سریع الحرکه کورینور وچون کوکب جانب تدویره برمقدار میل ایدر اودمده مستقیم الحرکه کورینور وکوکب اسفل تدویره نزولده توسط ایسه بطیء الحرکه کورینور زیرا که کوکبك کندی مرکزی نزولده اولدیغندن حرکتی کورنمز اولوب برحرکت مرکز تدویر کورینور وکوکب اسفل تدویره اقریب اولدقده کندی مرکزینك خلافی توالی حرکتی تدویری ومرکزینك حامل حرکتیله علی التوالی اولان حرکتنه مساوی کلوب ایکی حرکت بری برینه مقابل ومعارض اولمغله کوکب مقیم کورینور وکوکب اسفل تدویره نزول ایتدکده کندی مرکزی حرکتی مرکز تدویرك حرکتندن زیاده اولوب کوکب راجع کورینور ورجعت کوکب تمام اولوب ایکی حرکت ینه مساوی اولدقده ثانیا مقیم کورینور وبعد الاقامه ینه بطیء کورینور زیرا که کوکبك کندی مرکزی اوج تدویره صاعد اولمغله حرکتی کورنمز اولوب انجق مرکز تدویرك حرکتی کورینور وبعد البطؤ ینه مستقیم وسریع اولور حالبوکه کوکب کندی تدویرنده دورینی برسیاق اوزره اختلافسز تمام ایدر زیرا که حرکات افلاك ونجوم کندی کره لری منطقه سنه نسبتله متشابه وبسیط ومستقیمدر وکوکبك رجعتندن مقدم اقامتنه مقام اول ومؤخرینه مقام ثانی دیرلر واما مریخك مدت رجوعی ایکی آی واون یدی کوندر ومدت استقامتی یکرمی اوچ آی واوچ کوندر وبو کوکبك فلك مائلی منطقة البروجدن جنوب وشماله بر درجه مائل ایکن فلك تدویرینك دخی ذروهٔ مرئیسی وحضیض مرئیسی فلك مائلدن گاه جانب جنوبه وگاه جانب شماله مائل اولوب تقریبا ایکی بچق درجه اختلاف عرضی دخی بولنوب سیرنده متحیر کبی کورینوب آنکله تسمیه اولنمشدر وآفتاب عالمتابه نسبتله بو کوکب مریخه عارض اولان ارتباط واحتراقك بیانی بودرکه بو کوکب زحل ومشتری کبی ابتدا تدویرینك ذروهٔ وسطیسندن کندی جرمنك مرکز بعدی مرکز آفتابك فلك بروجده اولان موضعی وسطیسندن

مركز تدويرك موضع وسطيسى بعدى كيدر پس كوكب مريخ انلركبى تدويرك ذروهٔ وسطيسنده بولنديغى حالده ابدا شمسه مقارنهٔ وسطيه ايله مقارن اولور زيرا كه مركز شمس مركز تدويردن بعيد اولدقجه مركز كوكب دخى تدويرك ذروهٔ وسطيسنده بعد شمس بعيد مقدارى اولور تا شمس مركز تدويره مقابل اولنجيه‌دك كوكب دخى حضيض تدويره نزول ايدر پس كوكب مريخك آفتاب عالمتاب ايله قران واحتراقى ابدا تدويرينك ذروه‌سنده بولنديغى حالده واقع اولور وشمس ايله مقابله‌سى تدويرى حضيضنده اولديغى حينده حاصل اولور وبو كوكب مريخ شمس ايله حين مقارنه‌ده آره‌لرنده بولنان مسافه حين مقابله‌ده بولنان مسافه‌دن ابعد واكثر مشاهده اولنمشدر زيرا كه حين مقارنه‌ده شمس ايله مريخ آراسنده واقع اولان تدويرينك قطرى حين مقابله‌ده واقع اولان قطر ممثل شمسدن اعظم واطول بولنمشدر فسبحان الصانع الحكيم القادر القيوم الذى جعل تدوير المريخ اعظم من فلك الشمس وجعل الشمس انور واكبر من جميع النجوم * وبو كوكب مريخك ايكى احتراقى ميانده بولنان مدت ايكى سنه وقرق طقوز كون حساب اولنمشدر ﴿نوع خامس﴾ كوكب مريخك اوج وحضيضى ورأس وذنب عقده‌لرينى وطبيعت واوصافنى ومسافهٔ بعدنى ومقدار جرمنى بيلديرر (اى عزيز) معلوم اولسونكه اهل هيئت ديمشلردركه كوكب مريخك اوجى ايكى جوزهرى نقطه‌لرى منتصفنده يعنى فلك مائلنك منطقة البروجندن جانب شماله غايت ميلنده واقع اولمشدركه عقدهٔ رأسدن طقسان درجه متأخردر چونكه اوجات وجوزهرات بالاده بيان اولديغى اوزره فلك بروجك حركتنه موافق حركت ايدرلر واوج مريخك فلك بروجدن مكانى تاريخ روميك غنيز سنه‌سنده برج اسدك اون برنجى درجه‌سنده وحضيضنك مكانى برج دلوك كذلك اون برنجى درجه‌سنده متعين ايدى ونقطهٔ رأسى مكانى برج ثورك اون برنجى درجه‌سنده ونقطهٔ ذنبى مكانى برج عقربك كذلك اون برنجى درجه‌سنده متبين ايدى وحالاكه تاريخ روميك سنينى ايكى بيك التمش طقوزه كيتمشدر وتاريخ هجرتك سالى بيك يوز تمشه تمشدر پس اوج وحضيض ورأس وذنب منوال مذكور اوزره هر تمش سنهٔ شمسيه‌ده برر درجه حركتلر ايله تقريبا سكز درجه كيتمشلردر واما كوكب مريخك طبيعت واوصافنده اهل نجوم اتفاق اوزره ديمشلردركه مريخك طبيعتى افراط ايله حار ويابس ومذكر وليلى بولنوب نحس اصغر تسميه اولنمشدر وبو كوكبك اوصافى نشاط وشجاعت وحدت وسفاهت وقوت وخيانت وغضب ووقاحت وعناد ورياست بولنمشدر پس بو كوكب ارحامه واقع اولان نقطه‌لره حين وقوعده طالع دوشسه بونك بو اوصاف ذميمه‌سى انلره مراد حق ايله سارى اولديغى تحقيق اولنوب تجربه قيلنمشدر وبو كوكب حاكم ليلهٔ سبت ويوم ثلاثا بولنمشدر واو ليله‌نك وبو يومك اولكى ساعتلرى بوكا نسبت اولنمشدر واما كوكب مريخك وفلك ممثلنك مسافهٔ بعدلرنده ومقدار جرملرنده اصحاب ارصاد وارباب هندسه وحساب اتفاق ايله ديمشلردركه فلك ممثل مريخك سطح محدبنك مركزى مركز عالمدن مسافهٔ بعد تقريبا اون درت بيك كره بيك ويدى يوز تمش بر بيك وطقوز يوز قرق درت فرسخ كيل اولنمشدر وفلك مزبورك سطح مقعرينك مركزى مذكوردن مسافهٔ بعدى تقريبا ايكى بيك كره بيك ويكرمى طقوز بيك وايكيوز اللى فرسخ حساب قيلنمشدر وبو فلك ممثلك ثخنى تقريبا اون ايكى بيك كره بيك ويديوز قرق ايكى بيك ويديوز اوتوز سكز فرسخ بولنمشدر وكوكب مريخك جرمى تقريبا ربع جرم ارض قدر بولنوب براهين ايله اثبات اولنمشدر والله اعلم * امازم بو ايرادمزدن مرادمز كتاب جهانى شرح وبيان ايله صنايع صانعى دقايق وحقايقيله تفكر وتذكر ايدن اولو الابصاره عيان ايتمكدر تا كيم شرح مفصل عالمدن متن مختصر وجودين بيلوب معرفت نفسى تحصيل قيلوب اندن معرفت حقه واصل اوله‌لر

﴿فصل سادس﴾ هيئت سماء رابعى وانده سلطان اعظم اولان آفتاب عالمتابك احكام واحوالن درت نوع ايله عيان وبيان ايدر ﴿نوع اول﴾ نير اعظمك خواص تجلى وفلك ممثلنى بيلديرر (اى عزيز) معلوم اولسونكه اهل هيئت ديمشلردركه فلك مريخك زيرنده فلك قمره نسبتله فلك رابعدركه انده انجق بر شمس بولنمغله فلك شمس ناميله مشهور اولمشدر پس بو سلطان محتشم ونير اعظم اولان آفتاب عالمتاب جمله كواكبك اشهرى وانورى وعند الاكثر اكبرى اولوب ليالى وايام وشهور واعوام بونك حركتيله نظام بولمشدر ونيجه امور عظام بونك احكاميله وجوده كلمشدر وسبعهٔ سياره‌نك سلك منظومى خلالنده كويا كه نوردن بر فانوس زير وبالايه ضيا بخش اولمق ايجون مقام وسط كندويه آرامكاه اولمشدر وفلكى دخى سيارات سائره افلاككندن ابسط اولوب ممثل

وخارج المرکز نامنده ایکی فلك اثباتیله بالجمله احوالی نظام اولمشدر پس علی الاطلاق فلك شمسك مرکزی مرکز
عالم یعنی فلك اعظم وارضه شامل ایکی سطح متوازی برله محاط برجرم کریدرکه سطح محدبی فوقنده اولان فلك
مریخك سطح مقعرینه وسطح مقعری تحتنده اولان فلك زهره نك سطح محدبنه مماسدر وبوفلك دخی افلاك
علویه نك ممثلاتی کبی مرکزده ومنطقه ده وقطبلرده وحرکتده فلك بروجه مشابه وممثلدر انکیچون ممثل تسمیه
اولنمشدر وبوممثل شمس کندی فوقنده اولان ممثلات سیارات سائره مثالی اولان فلك اعظمك حرکت
ذاتیه سریعه سنه تابع اولوب اول حرکت اولی ایله مجبورا مرکز عالم حولنده شرقدن غربه حرکت ایدر وثانیا
کندی حرکت ذاتیه سیله مرکز عالم حوانده فلك بروجك حرکت بطیئه سی قدر غربدن شرقه آهسته کیدر
کأنه فلك بروجك تحریکیله حرکت ایدر پس اوج وحضیض وجوزهری عقده لری بوحرکتله هر یتمش سنه ده
بردرجه کیدر ﴿نوع ثانی﴾ شمس منیرك فلك خارج المرکزنی هیئت وحرکتیله بیلدیرر (ای عزیز) معلوم
اولسونکه اهل هیئت دیمشلردرکه الرباب رصد حرکت شمسده کاه بطؤ وکاه سرعت معاینه ایدوب جرم شمسی
کاه بیوك وکاه کوچك مشاهده ایتملری مرکز ارضدن کاه دور وکاه نزدیك اولمق اقتضا ایدوب سبب اختلاف شمس
بونی عد ایتمکله بوعقدهٔ مشکلی حل ایچون شمسك فلك ممثلی تحتنده خارج اکلرز بر فلك اثبات ایتمشلردر وبوفلك
ثانی اول فلك اولك تحتنده ارضه شامل ومرکزی مرکز عالمدن کندی قطری اجزاسیله ایکی بچق درجه بعد ایله
جانب اوجه خارج ایکی سطح متوازی برله محاط برجرم کریدر وبوکره نك سطح محدبی فلك اولك سطح محدبیله
بر نقطهٔ مشترکده مماسدرکه اول نقطه یه اوج اطلاق ایدرلر وبوفلکده مرکز عالمدن ابعد نقاط بودرکه شمس منیر
حرکت حاملیله بونقطه یه کلدکده مرکز ارضدن بغایت بعید وعالی اولمش اولور کذلك بوفلك ثانینك سطح
مقعری فلك اولك سطح مقعرینه بر نقطهٔ مشترکده تماس ایتمشدرکه اول نقطه یه حضیض دیرلر وبو فلکده
مرکز عالمه اقرب نقاط بودرکه آفتاب عالمتاب حاملی حرکتیله بونقطه یه مصادفت ایلدکده مرکز ارضه غایتله
تقرب وتنزل ایتمش اولور پس وجه محرر اوزره فلك ممثلك جرمنده بوفلك خارج المرکز افراز اولنوب بوصورتله
افراغ اولندقده بالضروره ایکی کره قالورکه ایکیسنك دخی سطحلری متوازی اولمیوب بعض جزئی اغلظ
وبعضیسی ارق اولور وبوایکی کره نك بری فلك ثانی یی حاوی وبری فلك ثانی برله محویدر وکرهٔ حاویه نك رقیق
جانب اوجه وغلظی جانب حضیضه اولور وکرهٔ محویه نك رقت وغلظتی کرهٔ حاویه نك خلافنه کاور وایکیسی
فلك ثانی یه انضماملریله فلك اول تمام اولوب فلك واحد حکمنه داخل اولدیغندن برینه متمم حاوی وبرینه متمم
محوی دیرلر اما شمس منیرك کندیسی انجق سطح واحد برله محاط برجرم کریدرکه مصمت ومضیدر وفلك
خارج المرکزی جرمنده ایکی قطبی منتصفنده مرکوز وبرحیثیتله مغرقدرکه کرهٔ شمسك قطری خارج المرکز
اولان فلك ثانینك تحتنده مساوی اولوب محیط شمس خارج المرکزك محیطلری برله ایکی نقطهٔ مشترکده تماس
ایتمشلردر وشمسك فلك ممثلی تحتنده فلك خارج المرکزی کندویه مخصوص بشقه مرکز ومحور وقطبلر اوزرنده
یعنی فلك بروجك محورینه وقطبلرینه موازی محور وقطبلرله منطقه سنه مسامت منطقه اوزرنده حرکت
وضعیهٔ ذاتیه سیله غربدن شرقه حرکت ایدوب شمس هر برجده تقریبا اوتوزکون مکث ایدوب اوچیوز
آلتمش بش وبرربع کونده بردوره سین تمام ایدر ومنطقة البروجك سطحندن جنوب وشماله هرکز میل ایتمیوب
کندی منطقه سنده مرکوز اولان کرهٔ شمسی دائما منطقة البروجك سطحنده استقامت اوزره برقرار تحریك
ایدوب معا کوتورر وجمیع کرات افلاك ونجوم ساکن اولمیوب جمله سی حرکت وضعیه دن خالی قالمیوب هر بری
کندی مرکزی حولنده بشقه بر دور ایله دوار اولمغله کرهٔ شمس دخی کندی مکاننده مرکزی حولنده توالئ بروج
اوزره دوار اولمشدر ﴿نوع ثالث﴾ شمس منیرك اوج وحضیضنی ونقطهٔ اعتدالی اولان جوزهرلرینی وبطؤ
وسرعتنی بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل هیئت دیمشلردرکه آفتاب تابانك اوجنك فلك بروجدن
مکانی تاریخ رومینك غتیز سنه سنده برج جوزانك یکرمی یدنجی درجه سنده متبین اولمشدی وحضیضنك مکانی
برج قوسك کذلك یکرمی یدنجی درجه سنده متعین اولمشدر چونکه حالا تاریخ رومی ایکی بیك آلتمش طقوزی
بولمشدر وتاریخ هجرت بیك یوزیتمش سنه واصل اولمشدر * پس بالاده بیان اولنان منوال اوزره اوج
وحضیضك هر بری تقریبا سکز درجه حرکت قیلمشدر اوج شمس برج سرطانك دردنجی درجه سنه وحضیضی

برج جدينك كذلك دردنجى درجه‌سنه كلشدر چونكه شمس منيرك خارج المركزى منطقه‌سى منطقة البروجك
سطحنده بولنمشدر انكيچون بونك جوزهرى عقده‌لرى انجق منطقة البروج ايله معدول النهارك ايكى تقاطع
نقطه‌سى عداولنمشدركه برى اول برج حملدر وبرى اول برج ميزاندر * پس شمس منير ابتداى حمله كلدكده رأس
جوزهرينه كلمش اولور وابتداى ميزانده بولندقده ذنب ونوبهر نقطه‌سنده اولمش اولور اما سيارات سائره‌نك
جوزهر نقطه‌لرى افلاك حامل‌لريله منطقة البروجك تقاطعلرندن حاصل اولان ايكى نقطهٔ متقابله بولنمشدر
ومنطقه‌دن افلاك حواملك شماله مائل اولدقلرى نقطه عقدهٔ رأس وجنوبه مائل اولدقلرى نقطه عقدهٔ ذنب
تسميه قيلنمشدر نتكيم بالاده تفصيل اوزره بيانمشدر * پس بو علتدن حركت شمسك ابدا اختلاف عرضيسى
بولنميوب سيارات سائره حركاتنده اختلافات عرضيه مشاهده اولنمشدر لكن حركت شمسك انجق اختلاف
طوليسى بولنمشدر يعنى بروج شماليه كه حمل وثور وجوزا وسرطان واسد وسنبله‌در بو بروج سته‌ده حركت شمس
بطئ كورونمشدر وبروج جنوبيه كه ميزان وعقرب وقوس وجدى ودلو وحوتدر بو بروج سته‌ده حركت شمس
سريع بولنمشدر * پس حركات افلاك بالجمله متشابه ومطرد ايكن شمسك حركتنده اختلاف مرقوملك علتى
بودركه اوج شمس وجه مشروح اوزره حالا فلك بروجدن برج سرطانك اوائلنده وحضيضى دخى برج جديك
اوائلنده بولنمغله شمسك بروج جنوبيه‌يى قطعى مدتندن بروج شماليه‌يى قطعنده برهفته قدر زياده عوق
اولور وآنك بيانى بودركه چون مركز شمس اويله بر دائره‌نك محيطى اوزرنده متحرك ودواردر كه اول دائره‌نك
مركزى مركز عالمدن خارجدر * پس بو فلك البروجك بر نصفنده اول خارج المركزك نصفندن زياده بولنمشدر
وبو اول نصفدر كه اوج شمس انده حساب اولنمشدر وفلك البروجك نصف آخرنده اول خارج المركزك نصفندن
اقل قالمشدر وبو اول نصفدر كه حضيض شمس اكا كلشدر چونكه شمس حركتيله فلك بروجك نصفنى
قطع ايده‌مز تا كندى دائره‌سندن انده بولنان نصفى قطع ايتمدكجه پس لازم كلوركه فلك البروجك بر نصفنى
اوج اولان نصفنده حركت شمس ابطأ كورينور زيرا كه اوج نصفى قطعى زمانى حضيض نصفنى قطعى
زماننَدن سكز كون اطول بولنور حالبوكيم حركت شمس خارج المركزى دائره‌سنده مختلف اولميوب
دور دائم ومتشابهدر * ذلك تقدير العزيز العليم فسبحان الصانع الحكيم جل شانه ﴿نوع رابع﴾ شمس منيرك
طبيعت وصفاتى ومنافع وتأثيراتى وبعد وعظمتى بيلديرر (اى عزيز) معلوم اولسونكه اهل نجوم ديمشلردركه
نير اعظمك طبيعتى اعتدال اوزره حار ويابس اولوب مذكر نهارى بولنمشدر وسعد اوسط ناميله تسميه
اولنمشدر وبونك صفاتى قوت وشدت وقهر واستطالت وغضب ورغبت وحس ورقت وحيا وعفت بولنمشدر
وبالاده بيان اولنديغى اوزره بونك صفاتى كندى طالع دوشديكى نقطه‌لرده عيانا مشاهده قلنمشدر
وشمس منير حاكم يوم احد وليلهٔ خميس بولنمشدر واول يومك وبو ليله‌نك اولكى ساعتلرى بوكا نسبت
اولنمشدر وتقدير حكيم قدير ايله اجرام اثيريه‌نك اجسام سفليه‌دن انواع تأثيراتى كثير اولوب هر كوكب نيجه
خاصيتله تأثير ايتمكله اول صانع عالم بو نير اعظمه هم كندى قدرتيله نيجه خاصيتلر ويرمشدركه شمسك تأثيراتى
اجرام علويه‌ده واجسام سفليه‌ده كندوسندن اظهردر وسيارات سائره‌دن اكبردر اما علوياتده جميع كواكبى اخفا
ايدر وقمره نور وفر اعطا ايدر واما سفلياتده درياره اشراق ايدوب انعكاس شعاعيله بحاردن بخارلر چيقوب
طبقهٔ زمهريه‌ده سحاب امطار اولوب وارضه حيات ويروب نبات وازهار واشجار واثمار اولور وثلوج
وامطاردن عيون وانهار اولور ونبات وحيواناته حيات بخش ايدرك جبال واوديه‌دن سو بسو سيار اولور
وشمس ايله معادن تكون ايدوب نباتات بتوب حرارتيله منطبخ اولورلر وفوا كه كمالاتن بولورلر وطلوع شمس
ايله حيوان وانسان قوت بولوب حرارت وضياسيله منتفع اولورلر وغروب شمس ايله جمله‌سى مضطر ومتحير اولوب
اموات امثالى مكانلرنده اويورقالورلر وشمس ايله اقليم اولك اهاليسى جمله سياه اولوب شدت حرارتيله فحول
وجماع اولورلر وسمت رأسلرينه شمس قريب اولديغندن جثه‌لرى خفيف وعقللرى ضعيف اولوب خويلرى
ضيق ومشربلرى تيز وحديد اولور وطبيعتلرى سباع امثالى تند وشديد اولور ممالك سودان وحبش اهاليسى
امثالى عنيد اولور واما اقليم سابع اهاليسنك سمت رأسلرندن شمس منير بعيد اولوب حراتى ضعيف

(وتأثيرى)

وتأثیری قلیل اولدیغندن جمله‌سی ابیض ویا اصفر اولور وخلق وطبیعتده هر بری بقر وغنم کبی ابله وابتر اولور
مالك صقالیه وروس امثالی خلق وخلقتده بی رونق وفرا اولور وشمس منیرك تأثیر کثیرندن بری بودرکه اوج
شمس بروج شمالیه‌ده اولدقجه اراضئ شمالیه معمور اولوب جنوبیه‌سی بحر ایله مغمور اولور واوج شمس بروج
جنوبیه‌یه عبور ایتدکده اول اراضی منکشف ومعمور اولوب بو اراضی ماء بحر ایله مستور ومغمور اولور *
پس بالاده بیان اولنان حرکت اوج ایله یکرمی بش بیك ایکیوز سنهٔ شمسیه‌ده بر کره بر وبحره تمام تبدیل وتحویل
اولوب عالم حکیمانه نظام جدید بولور بلکه تأثیر شمس ایله ایام ولیال وحرارت وظلال ونور وضیاء وصیف
وشتا وثلوج وامطار ومعادن واحجار ونبات واشجار وجوده کلوب امتزاج طبایع وارکان وعیش حیوان
وانسان وحسب ازمان ودهور وعدد سنین وشهور ونجه بیك نفع ونعیم باتقدیر عزیز علیم بالجمله آفتاب
عالمتابك حرارت وحرکت وضیاسنه منوط ومربوط وموقوف اولمشدر * واما شمس منیرك عظمتی مقدارنده
وفلك ممثلنك بعد مسافه سنده ارباب ارصاد واهل حساب وهندسه اتفاق اوزره دیمشلردرکه فلك
ممثل خورشیدك سطح محدبینك مرکز عالمدن مسافهٔ بعدی تقریبا ایکی بیك کره بیك ویکرمی طقوز بیك وایکیوز
التی فرسخ کیل اولنمشدر وفلك مزبورك سطح مقعرینك مرکز مذکوردن مسافهٔ بعدی تقریبا بیك کره بیك
وسکز یوز اللی بیك ویوز اللی درت فرسخ حساب قیلنمشدر وبو فلك ممثلك ثخنی تقریبا یوز تمش طقوز
بیك واللی ایکی فرسخ بولنمشدر وجرم کرهٔ شمس تقریبا یوز التمش التی جرم کرهٔ ارض مقداری بولنوب
جمله‌سی براهین هندسیه ایله اثبات اولنمشدر والله اعلم * امالزم بو مقدار ایرادمزدن مقصود ومراد مزبور نیر
اعظمی بو عظمتله کونده بر کره اطرافمزده دوران ایتدیروب باشمزه دوندرن قادر قیوم حضرتلرینك قدرت
وعظمتین بیان ایلمکدر تاکیم اولو الالباب رب الاربابك بدایع صنایعن تفکر وتذکر آسان اولوب صنعندن
صانعی بولوب جمله‌دن اکا رجوع ایدوب آنکله قاله‌لر. ﴿فصل سابع﴾ هیئت سماء ثالثی وآنده حکم ایدن کوکب
زهره‌نك احوالن بش نوع ایله بیان ایدر ﴿نوع اول﴾ زهرهٔ زهرانك فلك ممثلنی بیلدیرر (ای عزیز) معلوم
اولسونکه اهل هیئت دیمشلردرکه سبعهٔ سیاره‌نك سمواتی جمله‌سندن معدود فلك زهره‌درکه فلك قمره
نسبتله فلك ثالثدر وفلك خورشیدك التنده اولوب سفلین نامیله معروف اولان ایکی فلکك اعلاسی وفلك شمسه
اقرب بولنمشدر وزهرهٔ زهرا فقط آنده حاکم اولوب سعد اصغر اسمیله تسمیه اولنمشدر واصحاب فن هیئت ثلاثهٔ
علویهٔ مزبوره کبی کوکب زهره ایچون دخی اوچ عدد فلك اثبات ایدوب نظامن ویرمشلردرکه فلك اولی
مرکزده ومنطقه‌ده وقطبلرده وحرکنده فلك بروجه مشابه وممثلدر وفلك ثانیسی خارج المرکزدرکه ینه فلك
اولك ثخننده متوازی السطحین واقع اولوب مرکز تدویری حاملدر وفلك ثالثی فلك تدویردرکه کوکب
زهره‌نك برطرفنده مرکوز اولوب فلك تدویر کندی مرکزی اوزرنده حرکت وضعیه‌سیله دوران ایلدکجه
زهره‌یی دخی معا تدویر ایدر اما کوکب زهره‌نك فلك ممثلی که فلك کلیدر ومرکز محورده ومنطقه وقطبلرده
وحرکنده فلك بروجه موافق وممثلات سائره کبی مطابقدر وایکی سطح متوازی برله محاط برجرم کری الشکلدر
وسطح اعلاسی فوقنده اولان فلك خورشیدك سطح مقعرینه وسطح مقعری التنده بولنان فلك عطاردك
سطح محدبینه مماسدر وبو فلك ممثل کندی فوقنده وتحتنده اولان افلاك متعدده کبی اولا فلك اعظمك
حرکت ذاتیهٔ یومیه‌سنه تابع اولوب حرکت اولی ایله مرکز عالم حولنده شرقدن غربه حرکت ایدر وثانیا فلك
بروجك حرکت بطیئه‌سی قدر کندی حرکت ذاتیه‌سیله مرکز عالم حولنده غربدن شرقه آهسته کیدر کأنه
فلك بروجك تحریکیله حرکت ایدر * پس اوج وحضیض وجوزهر نقطه‌لری بو حرکتله هر تمش سنه‌ده برر
درجه‌یه قدر بر قطع ایدر ﴿نوع ثانی﴾ کوکب زهره‌نك فلك خارج المرکزینی هیئت وحرکتیله بیلدیرر (ای عزیز)
معلوم اولسونکه اهل هیئت دیمشلردرکه بو کوکب زهره‌نك نظام حالیچون فلك ممثلك ثخنی درونده حامل
نامیله تعیین اولنان فلك ثانیدرکه ارضه شامل ومرکزی مرکز عالمدن کندی قطری اجزاسیله ایکی درجه
مسافه ایله جهت اوجنه خارج ایکی سطح متوازی برله محاط برجرم کریدر وبو کره‌نك سطح محدبی فلك اولك
سطح محدبیله بر نقطهٔ مشترکه‌ده تماس ایتمشدرکه اول نقطه‌یه اوج اطلاق ایدرلر واول نقطه مرکز عالمه قیاس ایله
ابعد نقاط اولدیغندن کوکب زهره حاملی حرکتیله اول نقطه‌یه کلدکده مرکز ارضدن بغایت بعید وعالی

اولمش اولور كذلك بو فلك ثانينك سطح مقعرى فلك اولك سطح مقعرينه بر نقطهٔ مشتركده مماسدر كه اول نقطه يه حضيض ديرلر زيرا كه اول نقطه مركز عالمه نسبتله اقرب نقاط اولوب كوكب مرقوم فلك حاملى حركتيله اول نقطه يه نزول ايتدكده مركز ارضه بغايت قريب ومتسفل اولمش اولور پس وجه مشروح اوزره فلك اولدن فلك ثانى افراز اولنوب صورت مذكوره يه افراغ اولندقده فلك اولدن بالضروره مختلف الثخن ايكى كره حادث اولور كه برى فلك ثانى يى حاوى وبرى فلك ثانى برله محويدر وكرهٔ حاويه نك رقتى جانب اوجه وغلظتى جانب حضيضه اولور وكرهٔ محويه نك رقت وغلظتى كرهٔ حاويه نك خلافنه كاور وبو ايكى كره نك اتمام فلكده مدخللرى تمام اولديغندن برينه متمم حاوى وبرينه متمم محوى ديرلر وهر فلكك بر مخصوص حركتى متعين اولوب كندويه مخصوص محور وقطبلر اوزرنده دوران ايدوب دورنى تمام ايتمك امر محقق اولمغله فلك مائل زهره دخى فلك كلىٔ شمس التنده كندى فلك ممثلى ثخننده كندى مركزى حولنده حركت وضعيهٔ ذاتيه سيله غربدن شرقه شمس منيرك خارج المركزى حركتنه موافق ومطابق حركت ايدوب كوكب زهره يى معاً تحريك ايدر پس زهرهٔ زهرا هر برجده يكرمى درت كون كيدر وبعض برجده تردد ايلسه آنده درت آى اقامت ايدوب سنه ده بر دوره سنى شمس ايله برابر تمام ايدر وبو كوكبك مركز تدويرى مركز شمسدن ابدا مفارقت ايلميوب سمت شمس ايله برابر سير وحركت ايلديكى جهتدن بو كوكبك شمسدن بعدينك اكثر مسافه سى تقريبا نصف قطر تدويرى قدردر كه بعد اوسطنده سدس دور فلكك ثلثانيدر يعنى تدورينك بعدين وسطين اوسطينده ايكن شمسدن بعدى قرق درجه در ﴿نوع ثالث﴾ كوكب زهره نك فلك تدويرينى شكل وحركتيله بيلديرر (اى عزيز) معلوم اولسونكه اهل هيئت بو كوكب زهره نك دخى تنظيم احوالنه ثلاثهٔ علويه كبى تعيين مقدار مذكور ايله اكتفا ايتميوب ارضه غير شامل بر كوچك فلك دخى اثبات ايدوب اكا فلك تدوير ديمشلردر * پس فلك تدوير فلك ممثل زهره ده ارضه غير شامل بر كوچك فلكدر كه بو كوكبك كندوسنى حاملدر وارضه شامل خارج المركز اولان فلك مائل ثانينك منطقه سنده مركوز وبر حيثيتله مغرقدر كه قطر تدوير سطحين حامله مماس ومساويدر وفلك تدوير سطح واحد برله محاط بر جرم مصمت (ريدر وفلك مائلك جرمنده كندى مركزى حولنده حركت وضعيه ايله غربدن شرقه توالىٔ بروج اوزره دوران ايدوب بر جانبنده مركوز اولان كوكب مذكورى معا تدوير ايله آلوب كيدر وبو فلك تدوير كندى مركزى حولنده حركت غربيهٔ مذكوره سيله كوكب مزبورى بر كون بر كيجه ده كندى منطقه سنك اوچيوز القمش درجه سندن نصف درجه دن زياده جه تدوير وتحريك ايدوب تقريبا اون طقوز بچق آيده بر دوره سنى تمام ايدر وبو حركته حركت اختلاف كوكب وحركت خاصهٔ كوكب ديرلر وكوكب زهره دخى سطح واحد برله محاط بر جرم كرى ومصمت ومنيردر وفلك تدويرى جرمنده بر حيثيتله مغرقدر كه سطح كوكب بو تدويرك ايكى قطبى منتصفنده منطقه يى عندنده بر طرفنده واقع بر نقطهٔ مشتركده سطح تدويره مماسدر يعنى كوكب تماميله جرم تدويرده واقع اولوب سطحى سطحنه تماس ايتمشدر وحاملك بر طرفنده فلك تدويرك بيان اولنان حركتى كبى كوكب زهره نك دخى تدويرى جانبنده وكندى مركزى حولنده توالىٔ بروج اوزره حركت وضعيهٔ دوريه سنى اصحاب ارصاد جديده رأى العين مشاهده ايتمشلردر ﴿نوع رابع﴾ كوكب زهره نك سرعت واستقامتن وبطؤ واقامتن ورجوع وحيرتن وشمس ايله اولان ارتباط واحتراقاتن بيلديرر ﴿اى عزيز﴾ معلوم اولسونكه اهل هيئت ديمشلردر كه كوكب زهره يه دخى كاه سرعت وكاه استقامت وكاه بطؤ وكاه اقامت وكاه رجوع وكاه سيرنده حيرت عارض وطارى اولور وبو احوالك بيانى بودر كه بو كوكب فلك تدويرى اعلاسنده بولندقده كندى مركزى حركتى فلك تدويرنك مركزى حركتنه توالى بروج اوزره موافقت ومرافقت ايتمسيله كوكب سريع الحركه كورينور وچون كوكب ذروهٔ تدويردن جانبه بر مقدار ميل ايدر اول زمان مستقيم الحركه كورينور وكوكب اسفل تدويره نزولده متوسط ايكن بطئ الحركه كورينور زيرا كه كوكبك كندى مركزى نزولده اولديغندن حركتى كورنمز اولوب انجق حركت مركز تدويرى كورينور وكوكب اسفل تدويره قريب اولدقده كندى مركزينك خلاف توالىٔ حركت تدويرى مركزينك حاملى حركتيله على التوالى اولان حركتنه مساوى كلوب ايكى حركت برى برينه مقابل معارض اولمغله كوكب مقيم كورينور وكوكب اسفل تدويره نزول ايتدكده كندى مركزى حركتى مركز

تدویرینك حركتندن زیاده اولوب كوكب راجع كورینور ورجعت كوكب تمام اولوب ایكی حركتینه مساوی اولدقده كوكب ثانیا مقیم كورینور وبعد الاقامه ینه بطیء كورینور زیرا كه كوكبك كندی مركزی اوج تدویره صاعد اولمغله حركتی كورنمز اولوب انجق مركز تدویرك حركتی كورینور وبعد البطؤ ینه مستقیم وسریع كورینور حال بو كه كوكب كندی تدویرنده دورنی برسیاق اوزره اختلافسز تمام ایدر زیرا كه حركات افلاك ونجوم كندی كره لری منطقه سنه نسبتله متشابه وبسیط ومستقیمدر وكوكبك رجعتندن مقدم اقامتنه مقام اول مؤخرینه مقام ثانی ایدرلر واما كوكب زهره نك مدت رجوعی بر آی واون بر كوندر ومدت استقامتی سكز بچق آیدر بو كوكبك فلك حاملی منطقة البروجدن جنوب وشماله ربع درجه قدر مائل ایكن تدویرینك دخی ذروهٔ مرئیه سی وحضیض مرئیسی فلك مائلندن كاه جانب شماله وكاه جانب جنوبه مائل اولور تقریبا ایكی بچق درجه اختلاف عرضی دخی بولنمشدر پس بو احوال الله بو كوكب سیرنده متحیر مثالی كورینوب انكله تسمیه اولنمشدر ونیر اعظمه نسبتله بو كوكب زهره یه عارض اولان ارتباط واحتراقی بویله بیان ایتمشلردر كه بو كوكبك حركت حاملی ابدا حركت خارج المركز شمس ایله مساوی اولمغله مركز تدویری دخی ابدا مركز شمسه مسامت بولنمشدر پس بو زهرهٔ زهرا قرص شمسك حولنده تدویری حركتیله دوران ایلدكجه نصف قطر تدویری قدراندن بعد ایله انی طواف ایدوب بعدین اوسطینه كلدكده كاه صباح وكاه مساده مشعله مثالی برق اوروب كاه شمس ایله محترق اولوب سیارات سائره كبی قرص شمسدن جدا دوشمیوب هر بر دوره سنده ایكی كره شمس ایله مقارن اولور وبر كره دخی نصف رجوعنده یعنی تدویرینك ذروهٔ مرئیه سنده بولندقده ابدا اقران واحتراقی واقع اولوب وبر كره دخی نصف رجوعنده یعنی تدویرینك حضیض مرئیسنده اولدقده ابدا شمس ایله قران واحتراقی بولنور وایكی احتراقی میاننده اولان مدت تقریبا طقوز آی ویكرمی كوندر والله اعلم بحقیقته ﴿نوع خامس﴾ كوكب زهره نك اوج وحضیضنی ورأس وذنب عقدلرینی وطبیعت واوصافنی ومسافهٔ بعدینی ومقدار جرمنی بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونكه اهل هیئت دیمشلردر كه كوكب زهره نك اوجی ایكی جوزهری نقطه لری منتصفنده یعنی فلك مائلنك منطقة البروجدن جانب شماله غایت میلنده واقع اولمشدر كه عقدهٔ رأسدن طقسان درجه متأخردر چونكه اوجات وجوزهرات بالاده بیان اولندیغی اوزره فلك بروجك حركتنه مطابق اولان حركات ممثلات ایله حركت ایدرلر واوج زهره نك فلك بروجدن مكانی تاریخ رومینك غثیزسنه سنده اوج خورشید كبی برج جوزانك یكرمی یدنجی درجه سنده وحضیضی برج قوسك كذلك یكرمی یدنجی درجه سنده متعین ایدی ونقطهٔ رأسی مكانی برج حوتك یكرمی یدنجی درجه سنده ونقطهٔ ذنبی برج سنبله نك كذلك یكرمی یدنجی درجه سنده متعین ایدی وحالا تاریخ رومی ایكی بیك التمش طقوزه كلوب تاریخ هجرت دخی بیك یوز تمشه یتمشدر پس بو اوج وحضیض وبو رأس وذنب نقطه لری اوجات وجوزهرات مزبوره كبی حركت ایدوب تقریبا سكز درجه تقدم ایتمشلردر * واما زهرهٔ زهرانك طبیعت واوصافنده اهل نجوم اتفاق ایدوب دیمشلردر كه كوكب زهره نك طبیعتی معتدل باورد ورطب اولوب مؤنث لیلی بولنمغله سعد اصغر تسمیه اولنمشدر وبو كوكبه نظرك قلبه سرور ویرمسی تجربه قلنمشدر وبو كوكبك اوصافی لین وتحبب ورقت وتخنث وفرح وتمنی ولعب وتغنی وجماع وتهی وحسن خلق بولنمشدر وبو كوكب طالع دوشدیكی نقطه لرده اوصاف مذكوره سی عینا مشاهده اولنمشدر وبو كوكب حاكم لیلهٔ ثلاثا ویوم جمعه بولنمشدر پس او لیله نك وبو یومك اولكی ساعتلری بو كا نسبت قیلنمشدر واما كوكب زهره نك وفلك ممثلنك مسافهٔ بعدلرنده ومقدار ثخن وجرملرنده اصحاب ارصاد وارباب هندسه وحساب اتفاق ایله دیمشلردر كه فلك ممثل زهره نك سطح محدبنك مركز عالمدن مسافهٔ بعدی تقریبا یاكره بیك وسكز یوز اللی بیك ویوز اللی درت فرسخ كیل اولنمشدر وفلك مزبورك سطح مقعرینك مركز مذكوردن مسافهٔ بعدی تقریبا ایكیوز یتمش التی بیك التیوز اللی ایكی فرسخ حساب قیلنمشدر وفلك مرقومك ثخنی تقریبا بیك كره بیك وبشیوز یتمش اوچ بیك وبشیوز ایكی فرسخ بولنمشدر وكوكب زهره نك جرمی تقریبا جرم ارضك اون التی جزؤندن برجزئی قدر بولنوب براهین ایله اثبات اولنمشدر والله اعلم بحقیقة الامر والحال فسبحان الصانع الحكیم القدیر المتعال ﴿فصل ثامن﴾ هیئت سماء ثانییی وآنده حاكم اولان كوكب عطاردك احوالنی بش نوع ایله بیان ایدر ﴿نوع اول﴾

كوكب عطاردك فلك ممثلی وهيئت حركتنی بيلديرر (ای عزيز) معلوم اولسونكه اهل هيئت ديمشلردركه سبعهٔ سياره سمواتندن معدود فلك عطاردركه فلك قمره نسبتله فلك ثانيدر وفلك زهره نك التنده اولوب سفليين ناميله مشهور اولان ايكی فلكك ادناسی وفلك قمره اقربی بولنمشدر وكوكب عطاردفقط آنده حاكم اولوب ممتزج اسميله معروف اولمشدر وفلك مرقومك وضع وهيئتی اجزا جهتيله افلاك سائره يه نوعا مخالف بولنمغله ارباب فن هيئت كوكب عطارد ايچون ارضه شامل اوچ عدد بيوك فلك ارضه غيرشامل بر كوچك فلك اثبات ايدوب رؤيت حسبيله احوال مختلفه سنی بوافلاك اربعه تعيينيله ضبط ايدوب نظامن ويرمشلردر امافلك اولی فلك كايدركه مركزده ومحورده ومنطقه ده وقطبلرده وحركتده فلك بروجه موافق وممثلدر وبوفلك ممثلات سائره كبی ارضه شامل ومركزی مركزعالم وايكی سطح متوازی برله محاط برجرم كريدركه سطح اعلاسی فوقنده اولان فلك زهره نك سطح اسفلنه وسطح اسفلی تحتنده اولان فلك قمرك سطح اعلاسنه مماسدر وبوفلك ممثل كندی فوقنده وتحتنده بولنان افلاك متعدده كبی اولافلك اعظمك حركت سريعهٔ يوميه سنه تابع اولوب حركت اولی ايله مركزعالم حولنده شرقدن غربه مجبورا حركت ايدر وثانيافلك بروجك حركت بطيئه سی قدر كندی حركت ذاتيه سيله مركزعالم حولنده غربدن شرقه آهسته كيدركا ٔنه فلك بروجك تحريكيله حركت ايدر پس اوج وحضيض وجوزهر نقطه لری بوحركتله منوال مذكور اوزره هرتمش سنهٔ شمسيه ده بردرجه مسافه قطع ايدر بوعطاردك بيان اولنه جق فلك مديرنده بولنان اوج ثانيسندن غيری وقمرك بيان اولنه جق اوجنده وممثلدن وجوزهرندن غيری زيرا كه بودردی آنلره مخالف بولنوب شرقدن غربه حركت ايدرلر ﴿نوع ثانی﴾ كوكب عطاردك خارج المركز اولان فلك مديرنی وفلك حاملنی هيئت وحركتلريله بيلديرر (ای عزيز) معلوم اولسونكه اهل هيئت ديمشلردركه فلك مدير عطارد فلك ممثليله محوی برفلكدركه خارج المركز اولان ايكی فلكنك اوليدر وايكنجی فلكی حاويدر وافلاك اربعهٔ عطارددن ثانيدر وبوفلك مدير حاوی اولديغی خارج المركز ثانينك مركزنی شرقدن غربه تحريكله اداره ايتديكيچون بوكامدير ديرلر وطرز مشروح اوزره خارجة المراكز اولان افلاك سائره ممثلاتی ثخنلرنده متمكن اولدقلری كبی بوفلك مدير دخی ممثلك ثخنی داخلنده مكان طوتمشدر ومديرك سطح محدبی ممثلك سطح محدبنه اوج اول ناميله مشهور اولان نقطهٔ مشتركه ده مماسدر ومديرك سطح مقعری ممثلك سطح مقعرينه حضيض اول اسميله معروف اولان نقطهٔ مشتركه ده تماس ايتمشدر وفلك مديرك مركزی مركز عالمدن كندی قطری اجزا اسيله التی درجه قدر اوجی سمتنه خارجدر پس وجه مقرر اوزره فلك ممثلدن فلك مدير افراز اولندقده ممثلات سائره يی متمم اولان ايكيشر كره شكلنده بعينه بوممثلدن دخی حادث اولمشدر بعدهذا ايكی خارج المركزك ثانيسی بوكوكب عطاردك فلك ثانيدركه محوی فلك مدير وحامل مركز تدويردر وفلك مدير فلك ممثلك ثخنده بولنديغی هيئت مذكوره اوزره بوفلك حامل دخی فلك مديرك ثخنی درونده تمكن ايتمشدر وحاملك سطح محدبی مديرك سطح محدبنه اوج ثانی ناميله معروف برنقطه ده تمشدر وحاملك سطح مقعری مديرك سطح مقعرينه حضيض ثانی تعبير اولنور برنقطه ده مماسدر ومركز حامل مركز مديردن اوچ درجه ومركز عالمدن طقوز درجه مقداری جانب اوجنه خارجدر پس طور معهود اوزره فلك مديردن فلك حامل افراغ اولندقده فلك مديردن شكل مذكور اوزره ايكی كره قالوركه انی متممدر فعلی هذا فلك عطارد بوترتيب وتجربه ايله بوشكل وهيئته افراغ اولندقده فلك عطارده اوجين وحضيضين بولنوركه برری ممثلدن جزؤ كبی اولدقلرندن اوج ممثلی وحضيض ممثلی شان وناميله شهرت بولمشلردر وبرری دخی مديردن جزؤ كبی اولدقلری جهتدن اوج مديری وحضيض مديری اسميله تسميه اولنمشلردر واوج وحضيض ممثلی يه اوج اول وحضيض اول دخی ديرلر واوج حضيض مديری يه اوج ثانی وحضيض ثانی دخی ديرلر وهرفلكك برمخصوص حركتی متعين اولوب كندی يه مخصوص مركز ومحور ومنطقه وقطبلر اوزرنده دوران ايدوب دورنی تمام ايتمك امر محقق اولديغيچون فلك مدير عطاردهم فلك زهره زيرنده كندی ممثلی تحتنده وكندی مركزی حولنده حركت وضعيهٔ ذاتيه سيله شرقدن غربه خلاف توالی اوزره اوج ثانی عطاردی معا اداره ايله وسط شمس مقداری حركت ايدوب سنهٔ شمسيه ده بر دوره سنی تمام ايدر وفلك حامل عطاردی دخی فلك مديرك ثخنی داخلنده افلاك حوامل سائره كبی كندی مركزی حولنده حركت وضعيهٔ

(ذاتيه)

ذاتیه‌سیله غربدن شرقه توالئ بروج اوزره مرکز تدویر عطاردی معاً ادار ایله ضعف وسط شمس قدر حرکت
ایدوب حرکتنك نصفی حرکت خلاف توالئ مدیره معارض ومقابل اولدقده نصف باقیسی وسط شمسه
برابر کلوب عطارد هر بر برجده اون‌یدی کون مکث ایدوب بعض برجده تردد ایلسه ایکی آی مقیم اولوب
سنه‌ده بر دوره‌سنی شمس ایله معاً تمام ایدر * پس مرکز تدویر عطارد مرکز تدویر زهره کبی ابدا مرکز جرم شمسه
مطابق کلوب هرکز تخلف ایتمز انکیچون بو کوکب عطارد هم نصف قطر تدویرندن اکثر فرض شمسدن ایراغه
کتمز و نصف قطری بعد اوسطنده یکرمی درجه‌دن زیاده بعده تمز والله اعلم ﴿نوع ثالث﴾ کوکب عطاردك فلك
تدویرنی شکل وحرکتیله بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل هیئت بو کوکب عطاردك دخی تنظیم
احوالنه متحیره سائره کبی تعیین مقدار مذکور ایله اکتفا ایتمیوب ارضه غیر شامل بر کوچك فلك دخی اثبات
ایدوب اکا فلك تدویر دیمشلردر * پس فلك تدویر فلك ممثلی عطاردده ارضه غیر شامل بر کوچك فلکدر که
عطاردك افلاك اربعه‌سندن فلك رابعدر وجرم کوکبی حاملدر وخارج المرکز اولان فلك ثالث حاملك
منطقه‌سنده یعنی ایکی قطبی میاننده برطرز ایله مرکوزدر که قطر تدویری ثخن حامله مساوی اولوب سطح
تدویر سطحین حامله زیر وبالاده بر نقطه‌ده مماسدر وفلك تدویر سطح واحد برله محاط بر جرم مصمت کریدر
وفلك حاملك جرمنده کندی مرکزی حولنده حرکت وضعیهٔ ذاتیه‌سیله غربدن شرقه توالئ بروج اوزره
دوران ایدوب برجانبنده مرکوز اولان عطاردی معاً تدویر ایدر وفلك مذکور کوکب مزبوری بر کون
بر کیجه‌ده کندی منطقه‌سنك اوچیوز التمش درجه‌سندن اوچ درجه وزیاده‌جه مسافه آلوب کیدر تقریبا
درت آیده بر دوره‌سنی تمام ایدر وبو حرکته حرکت اختلاف وحرکت خاصه دخی دیرلر وکوکب عطارد دخی
سطح واحد برله محاط برجرم کری ومصمت ومنیردر وفلك تدویری جرمنده بر حیثیتله مغرقدر که سطح کوکب
تدویرك ایکی قطبی منتصفنده منطقه‌سی عندنده برطرفنده واقع اولوب بر نقطهٔ مشترکه‌ده سطح تدویره
مماس ایتمشدر یعنی جرم کوکب تمامیله جرم تدویره داخل بولنمشدر وفلك حاملك برجانبنده تدویرك شرح
اولنان دورانی کبی کوکب عطاردك دخی تدویری جانبنده کندی مرکزی حولنده توالئ بروج اوزره
علی الدوام حرکت وضعیهٔ دوریه‌سنی معاینه ایله اصحاب ارصاد نصف نهارده بولنان کسوف وقتنده
مشاهده ایتمشلردر ﴿نوع رابع﴾ کوکب عطاردك سرعت واستقامتن وبطؤ واقامتن ورجوع وحیرتن وشمس ایله
اولان ارتباط واحتراقاتن بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل هیئت دیمشلردر که بو کوکب عطاردده
هم کاه سرعت وکاه استقامت وکاه بطؤ وکاه اقامت وکاه رجوع وکاه سیرنده حیرت عارض وطاری اولور
وبو احوالك بیانی بودر که بو کوکب تدویری اعلاسنده بولندقده کندی مرکزی حرکتی فلك تدویرینك
مرکزی حرکتنه توالئ بروج اوزره موافقت ومرافقت ایتمسیله کوکب سریع الحرکه کورینور وچون کوکب
جانب تدویره برمقدار میل ایتسه مستقیم الحرکه اولور وکوکب اسفل تدویره نزولده متوسط ایکن بطیئ
الحرکه کورینور زیرا که کوکبك کندی مرکزی نزولده اولمغله حرکتی کورنمز اولوب انجق حرکت مرکزی
تدویر کورینور وکوکب اسفل تدویره قریب اولدقده کندی مرکزینك خلاف توالئ حرکتی تدویری مرکزینك
حاملی حرکتیله علی التوالی اولان حرکتنه مساوی کلوب ایکی حرکت بری برینه معارض ومقابل اولمغله
کوکب مقیم کورینور وکوکب اسفل تدویره نزول ایتدکده کندی مرکزی حرکتی مرکز تدویرك حرکتندن
زیاده اولوب کوکب راجع کورینور ورجعت کوکب تمام اولوب ایکی حرکت ینه مساوی کلدکده کوکب
ثانیا مقیم کورینور وبعد الاقامه ینه بطیئ کورینور زیرا که کوکبك کندی مرکزی اوج تدویره مساعد
اولمغله حرکتی کورنمز اولوب انجق مرکز تدویرك حرکتی کورینور وبعد البطؤینه مستقیم وبعده سریع اولور
حالبوکیم کوکب کندی تدویرنده دورنی برسیاق اوزره اختلافسز تمام ایدر زیرا که حرکات افلاك
ومافیها کندی کره‌لری منطقه‌سنه نسبتله بسیط ومتشابه ومستقیمدر وکوکبك رجعتندن مقدم
اقامتنه مقام اول ومؤخرینه مقام ثانی دیرلر واما بو کوکب عطاردك مدت رجوعی یکرمی برکوندر ومدت
استقامتی اوچ آی وبش کوندر وبو کوکبك فلك حاملی منطقة البروجدن شماله وجنوبه اوچ وربع درجه
مائل ایکن تدویرینك دخی ذروهٔ مرئیه‌سی وحضیض مرئیه‌سی فلك مائلدن کاه شماله وکاه جنوبه مائل

اولوب تقريبا التى درجه اختلاف عرضى دخى بولنمشدر وبو احوال مذكوره ايله بو كوكبك دخى سيرنده متحير كبى كورينوب متحير تسميه اولنمشدر وشمسه نسبتله بو كوكب عطارده عارض اولان ارتباط واحتراقك بيانى بودر كه بو كوكبك حركت حاملى ابدا حركت خارج المركز شمس ايله مساوى اولديغندن مركز تدويرى دخى ابدا مركز شمسه مسامت بولنمشدر * پس بو كوكب عطارد قرص شمسك حولنده تدوير حركتيله دوران ايلدكجه نصف قطر تدويرى مقدارى شمسدن بعد ايله آنى طواف ايدوب بعدين اوسطينه كلدكده كاه صباح وكاه مساده مشعله مثالى برق اوروب كاه شمس ايله محترق اولور زهرهٔ زهرا كبى قرص شمسه ملازم اولوب هر بر دوره سنده ايكى كره شمس ايله مقارن اولور بر كره نصف سرعتنده يعنى تدويرينك ذورهٔ مرتبه سنده بولندقده ابدا قران واحتراقى واقع اولور وبر كره دخى نصف رجوعنده يعنى تدويرينك حضيض مرتبه سنده اولدقده ابدا شمس ايله قران واحتراقى بولنور وايكى احتراقى ميانده اولان مدت ايكى آيدر ﴿ نوع خامس ﴾ كوكب عطاردك اولكى اوج وحضيضنك وجوزهرى عقده لرينك فلك بروجدن مواضعنى وكندى طبيعت واوصافنى وفلكنك مسافهٔ بعدنى وكنديسنك مقدار جرمنى بيلديرر (اى عزيز) معلوم اولسونكه اهل هيئت ديمشلردركه كوكب عطاردك اوجى ايكى جوزهرى نقطه لرى منتصفنده يعنى فلك مائلك منطقة البروجدن جانب شماله غايت ميلنده واقع اولمشدر كه عقدهٔ رأسدن طقسان درجه متأخردر چونكه اوجات وجوزهرات بالاده بيان اولنديغى اوزره فلك بروجك حركتنه موافق اولان حركات مثلات ايله حركت ايدرلر واوج اول عطاردك فلك بروجدن مكانى تاريخ رومينك غيرسنه سنده برج ميزانك يكرمى التى بچق درجه سنده ايدى وحضيضى برج حملك كذلك يكرمى التى بچق درجه سنده ايدى ونقطهٔ رأس وجوزهرى تاريخ مذكورده برج جديك يكرمى التى بچق درجه سنده ايدى ونقطهٔ ذنب ونوبهرى برج سرطانك كذلك يكرمى التى بچق درجه سنده ايدى پس بو اوج وحضيض وبو رأس وذنب دخى بالاده كرارا بيان اولنان منوال اوزره حالا تقريبا سكز درجه مسافه حركت ايتمشلردر زيرا كه تاريخ رومى حالا ايكى بيك التمش طقوز دروتاريخ هجرت بيك يوز تمنيه تمندر * واما كوكب عطاردك طبيعت واوصافنده اهل نجوم اتفاق ايدوب ديمشلردركه كوكب عطاردك طبيعتى منفرد بولنديغى حالده اعتدال اوزره بارد ويابس اولوب مذكرنهارى بولنمشدر وممتزج اولديغى كوكبك طبيعتيله ممتزج اولديغندن ممتزج ومنافق ناميله تسميه اولنمشدر وبو كوكبك اوصافى ادب وكياست وفهم وفراست وذهن ودرايت ونطق وبلاغت ونقش وكتابت وحساب واصابت وذكاوت ورفق ورقت وهنر وصنعت وحيله وخيانت بولنمشدر وبو كوكب طالع دوشديكى نقطه لرده بو اوصاف مذكوره سى معاينه اولنمشدر وبو كوكب حاكم ليلهٔ احد ويوم اربعاء بولنمشدر پس اوليله نك وبو يومك اولكى ساعتلرى بو كا نسبت قيلنمشدر واما كوكب عطاردك مقدار جرمنده وفلك ممثلك مسافهٔ بعدنده اصحاب ارصاد وارباب هندسه وحساب اتفاق ايله ديمشلردركه فلك ممثل عطاردك سطح محدبنك مركز عالمدن مسافهٔ بعدى تقريبا ايكيوز تمش التى بيك والتيوز اللى ايكى فرسخ حساب قيلنمشدر وفلك مزبورك سطح مقعرينك مركز مذكوردن مسافهٔ بعدى تقريبا سكسان يدى بيك وبشيوز يكرمى درت فرسخ كيل اولنمشدر وفلك مرقومك ثخنى تقريبا يوز سكسان طقوز بيك والتيوز يكرمى سكز فرسخ كيل اولنمشدر وجرم كرهٔ عطارد جرم كرهٔ زمينك تقريبا اوتوز ايكى جزؤندن بر جزؤ مقدارى بولنوب براهين ايله جمله سى اثبات اولنوب ابعاد واجرام فننده يقينا بيلنمشدر زهى قاضى الحاجات كيم عطاردى كاتب آسمانى قيلمشدر فسبحان الصانع الحكيم الخالق البارئ القديم الفاطر القادر القويم جل شانه ﴿ فصل تاسع ﴾ هيئت سماء دنيايى وآنده حاكم اولان قمر زيبايى واحوال واوصافنى وا كا متعلق اولان اشيايى التى نوع ايله بيان ايدر ﴿ نوع اول ﴾ قمرك جوزهرنى وفلك مائلنى هيئت وحركتلريله بيلديرر (اى عزيز) معلوم اولسونكه اهل هيئت ديمشلردركه سبعهٔ سياره نك سموات جمله سندن محسوب فلك قمردر كه مركز عالمه نسبتله افلاك تسعه نك فلك اولى لدر وفلك عطاردك زيرنده تمكن ايدوب كواكب سياره دن سيرى اسرع اولان قمر خوب منظر فقط آنده حاكم بولنوب نير اصغر اسميله نامدار اولمشدر وفلك قمرك فلك كليسى اجزاى مختلفه يه تجزى بر له شكل وهيئتى سيارهٔ سائره افلاكنه نوعا مغايردر * پس فلك كلى قمر درت عدد فلكه مشتملدر اوچى ارضه شامل بيوك فلكدر وبرى ارضه غير شامل كوچك فلكدر وافلاك ثلاثهٔ شامله دن ايكى اولكى فلكلرك

(مركزلرى)

مركزلری مركز عالمدر واوچنجیسی خارج المركزدركه مركز تدویری حاملدر ودردنجی فلك تدویردركه
جرم قمری حاملدر * پس اول كرهٔ عالم ایله متحد المركز اولان ایكی فلك اولكیسی ایكی سطح متوازی برله محاط
وفلك ثانی بی محیط برجسم كریدر ومحیطنده جوزهر نامنده نقطهٔ رأس وذنب بولنمغله كندیسی جوزهر نامیله
شهرتیاب اولمشدر ومركز ومحورده ومنطقه وقطبلرده وحركتده فلك بروجه مشابهتندن ممثل نامنی دخی
بولمشدر وفلك مرقومك سطح محدبی فوقنده اولان فلك عطاردك سطح مقعرینه وسطح مقعری كندی
افلاكندن فلك ثانینك سطح محدبنه تماس قیلمشدر وبوفلك جوزهر كندی فوقنده وجوفنده بولنان افلاك
متعدده كبی اولا فلك اعظمك حركت ذاتیهٔ یومیه سنه تابع اولوب حركت اولی ایله مركز عالم حولنده شرقدن
غربه مجبورا حركت ایدر وثانیا افلاك بروجك حركتنه مغایر ومخالف كندی حركت ذاتیه سیله مركز عالم
حولنده خلاف توالی اوزره كندی فلكلریله شرقدن غربه كیدر بركون بركیجه ده اوچ دقیقه دن زیاده جه
حركت ایدر وبوكا حركت رأس وذنب دیرلر وكرهٔ عالم ایله متحد المركز اولان ایكی فلكك ایكنجیسی فلك
اولك جوفنده یعنی زیرنده ایكی سطح متوازی برله محاط برجرم كری الشكلدر اگرچه مركزی مركز عالمدر
لكن منطقه سی منطقة البروجه مسامت اولان فلك ممثلی منطقه سندن جانب شماله وجنوبه بش درجه مائل
اولدیغندن فلك مائل نامیله شهرت بولمشدر وبوفلك مائل فلك جوزهرك سطح مقعری زیرنده قرار ایدوب
سطح محدبی انك سطح مقعرینه وسطح مقعری عناصر اربعه نك اعلاسی اولان كرهٔ نارك سطح محدبنه مماسدر
وفلك مائل قمردخی حركت اولی وثانیهٔ قسریه سندن غیری كندی حركت ذاتیه سیله مركز عالم حولنده
خلاف توالی اوزره شرقدن غربه ثخنی دروننده بولنان فلكلر ایله معدل نهاردن ومنطقة البروجدن
وقطبلرندن میل مذكوری قدر مائل بشقه منطقه وقطب اوزرنده بركون بركیجه ده اون بردرجه دن
زیاده جه حركت ایدر وبوكا حركت اوج قمر دیرلر ﴿نوع ثانی﴾ قمر بری بیكرك فلك حاملی هیئت وحركتیله
بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونكه اهل هیئت دیمشلردركه قمرك فلك ثالثی فلك حاملدركه رسم معهود اوزره
خارجة المراكز اولان افلاك سیارهٔ سائره ممثلاتی ثخنلرنده جایگیر اولدقلری مثللو بوفلك حاملی دخی فلك مائلك
ثخنی داخلنده برطرز ایله متمكندركه سطح محدبی حامل سطح محدب مائله اوج اسمیله مسمی اولان برنقطهٔ
مشتركه ده مماس اولمشدر وسطح مقعری حامل سطح مقعر مائله حضیض نامیله ملقب اولان برنقطهٔ مشتركه ده
تماس ایتمشدر وفلك مرقومك مركزی مركز عالمدن كندی قطری اجزاسیله اون درجه وربع جانب اوجنه
خارجدر پس منوال مذكور اوزره فلك مائلدن فلك حامل افراز اولندقده مائلدن ایكی معهود كره قالوركه
متمم فلك مائل دیرلر وبوفلك حامل حركات ثلاثهٔ قسریه سندن غیری فلك مائلی ثخننده كندی مركزی حولنده
مائلی منطقه سنه مسامت منطقه ده ومحورینه موازی محور اوزرنده حركت وضعیهٔ ذاتیه سیله غربدن
شرقه توالیٔ بروج اوزره بركون بركیجه ده یكرمی درت درجه دن زیاده جه مركز تدویر قمری معا تحریكیله دوران
ایدر چونكه بوفلك حاملك بوتوالی اولان حركت غربیه سنك اون بردرجه سندن زیاده جه سنه فلك
جوزهرك وفلك مائلك خلاف توالی اولان حركت غربیه لری مقابل كلوب معارض اولوب كیرو كتورر پس
حامل قمرك توالی اوزره تقریبا اون اوچ درجه حركت یومیه سی قالور وسریع السیر اولان قمرك فلكی اصغر
افلاك شامله اولمغله بروج اثنی عشردن هر برنده تقریبا ایكی كون وثلث كون قدر مكث ایدوب یكرمی سكز
كونده فلك بروجی قطع ایدوب بردوره سن تمام ایدر ویكرمی طقوز بچق كونده بركره شمسه ایریشوب انكله
محاق اولور اول جهتدن شهور قمریه نك بری یكرمی طقوز كون وبری اوتوز كون رؤیت حسبیله حساب
اولنور واعتدالینه قریب اولان غروب ایله اهالیٔ اقالیم شمالیه یه وفصول اربعه ده اولان غروب ایله اهالیٔ
اقالیم جنوبیه یه یعنی خط استوایه قریب اولنلره هلال آسان كورینور زیراكه مدارات یومیه بوشمالیه ده
مائله در واول جنوبیه ده قائمه یه قریبدر * پس قمر غروب شمس عقبنجه نزول ایتمیوب افقدن عالی اولور
﴿نوع ثالث﴾ قمرك فلك تدویرنی شكل وحركتیله بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونكه اهل هیئت
دیمشلردركه قمرك فلك رابعی انك فلك تدویریدركه ارضه غیر شامل بركوچك فلكدر وقمرك كندوسنی
حاملدر وفلك خارج المركزك منطقه سنده مركوز وبرجیثیله مغرقدركه قطر تدویری بسطحین حامله مماس

ومساویدر وفلك تدویر سطح واحد برله محاط برجرم مصمت کریدر وفلك حاملك جرمنده کندی مرکزی حولنده خلاف توالی اوزره حرکت وضعیه ایله شرقدن غربه دوران ایدوب برجانبنده مرکوز اولان قمری معا تدویر ایله آلوب کیدر * پس تدویر قمر تداویر خمسهٔ متحیره نك خلافنه حرکت ایدر و بو فلك تدویر کندی مرکزی حولنده حرکت شرقیهٔ مذکوره سیله جرم قمری بر کون بر کیجه ده کندی منطقه سنك اوچیوز التمش درجه سندن اون اوچ درجه قدر قمری تحریك ایدوب یکرمی سکز کونده حاملی کبی بر دوره سنی تمام ایدر و بو کا حرکت اختلاف وحرکت خاصه دیرلر و کوکب قمر دخی سطح واحد برله محاط برجرم کری الشکلدر و کندیسی مصمت ومظلم وازرق ومصیقلدر وخمسهٔ متحیره کبی رسم سابق اوزره فلك تدویری جرمنده بو قمر بر حیثیتله مغرفدرکه سطح قمر تدویرینك ایکی قطبی منتصفنده منطقه سی عندنده برجانبده واقع بر نقطهٔ مشترکه ده سطح تدویره مماسدر یعنی جرم قمر تمامیله جرم تدویرده واقع اولوب سطحی سطحنه تماس ایتمشدر . وفلك حاملك بر طرفنده فلك تدویرك بیان اولنان حرکتی کبی کرهٔ قمرك دخی تدویری طرفنده کندی مرکزی حولنده خلاف توالی بروج اوزره حرکت وضعیه سنی ودوران شرقیه سنی اصحاب ارصاد رأی العین مشاهده ایتمشلردر لاساکن فی الافلاك دیوب کتمشلردر و بو تدویرك محیطی اوزرنده بو قمرك مرکزی حرکتی حاملك محیطی اوزرنده تدویری مرکزی حرکتندن اقل اولدیغندن ابدا کوکب قمرنه راجع بولنور ونه مقیم کورینور انجق ذروهٔ مرتبه سنده بطیٔ السیر مشاهده اولنور وکوکب قمرك فلك حاملی منطقه سی فلك مائلی منطقه سنه مسامت اولوب فلك تدویری ذروه سی دخی فلك حاملی منطقه سنه ملازم بولندیغی جهتدن بیانی سبقت ایدن فلك مائل قمرك منطقة البروجدن شمال وجنوبه اولان بش درجه میلدن غیری کوکب قمرك عرضی بولنمز وسیارهٔ سائره کبی اختلاف عرضی اولمز زیراکه قمرك مائلی وحاملی وتدویری وسطح واحده بری برینه مسامت ومطابق بولنوب بری برندن هر کز منحرف ومائل اولمز و بو افلاك اربعهٔ مذکوره ایله احوال قمر نظام بولمشدر ﴿نوع رابع﴾ نیر اعظمه نسبتله نیر اصغر اولان قمره عارض اولان احوالی بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل هیئت دیمشلردرکه شمسه نسبتله قمره عارض وطاری اولان احوالك بریسی محاقدر اعنی بزه توجه ایدن وجهی شمسدن اوزرینه واقع اولان نوردن خالی اولمسیدر یوخسه شمس ایله قمرك میاننده ارضك حائل اولمسیله محاق اولمز زیراکه نیرین اراسنده حیلولت ارض خسوفدر محاق دکلدر وقمرك بر حالی دخی ازدیاددر اعنی قمرك شمسدن تباعدی سببیله نورمز بو روجه مذکوردن زیاده کورنمسیدر و بر حالی دخی تربیع اولدر اعنی قمرك بزه مواجه اولان وجهنك نصفی قبل الکمال نور شمس ایله منور اولمسیدر و بر حالی دخی کمالدر اعنی نور مذکورك ازدیادی تمام اولمقدر و بر حالی دخی نقصاندر اعنی قمر شمسه بعد الکمال تقاربی حسبیله نور مرقومك وجه مزبوردن ناقص اولمسیدر و بر حالی دخی تربیع ثانیدر اعنی قمرك بزه مواجه اولان وجهنك نصفی بعد الکمال منور قالمسیدر وقمرك بر حالی دخی شمسی کسوف ایتمسیدر اعنی شمس منیرك بزه مواجه اولان وجهنك کلیسنی یا بعضیسنی قمرك بزدن ستر ایتمسیدر وقمرك بر حالی دخی کندی منخسف اولمسیدر اعنی شمس ایله قمرك میاننده ارضك حائل اولمسیله قمرك کلیسی یا بعضیسی کندی یه واقع اولان نور شمسدن خالی قالمسیدر * وقمرك بو احوال مذکوره سنك بیانی بودرکه چونکه جرم قمر کندی نفسنده ازرق لاجوردی نه کوك نه سیاهه مائل وآینهٔ پولاد کبی مظلم وکثیف وسطحی مصیقل بر مدور رطوب شکلنده نسنه درکه غیریدن آلدیغی نوری مقابلنه عکس ایتمکه قابلدر پس کرهٔ قمر نور وضیاسین انجق شمس منیردن مستفید اولوب اکا مواجه اولان نصفنك اکثری ابدا ضیا بولمشدر اکرار الرنده حیلولت ارض مانع اولمزسه بو حال اولمشدر وکرهٔ شمس کرهٔ قمردن اعظم اولدیغندن قمرك نصفندن اکثرینه ضیا ویروب نصفندن اقلی مظلم قالمشدر وظل ارض شکل مخروط اولوب فلك زهره نك سطح مقعرنده نهایت بولمشدر وظلك رأس مخروطی منطقة البروجه مسامت اولمق لازمدر زیراکه مرکز شمس منطقهٔ خارج المرکزنده ابدا سطح منطقة البروجه ملازمدر پس عند الاجتماع اعنی شمس ایله قمر فلك بروجدن بر موضعده بولنسه لر قمر بزمله شمس اراسنده واقع اولوب نصف مظلمی بزه مواجه کلور وقمرك نصف منورندن بزه بر نسنه کورنمز اولور پس محاق بودر وچونکه قمر سیر سریعیله شمسی اون ایکی درجه قدر کچوب اندن بعید اولور وقمرك نصف منوری بر مقدار بزه میل ایدروانك بزه برجانبی کورینور پس

هلال بودر و بو محاقدن بر کون صکره اولور زیرا که قمر بر کون بر کیجه‌ده اون اوچ درجه قدر بیان اولندیغی اوزره حرکت ایدر وشمس هم اول مدت ایچنده بر درجه قدر حرکت ایدر * پس قمر شمسدن هر کون اون ایکی درجه قدر تباعد ایدر بعد الهلال قمر شمسدن یوما فیوما اون ایکیشر درجه بعید اولدقجه قمرك شمسه قریب اولان طرف غربیسندن یکا نصف منورینك بر ه میلی زیاده اولور * پس ازدیاد بودر وبعده قمر شمسدن تباعد ایتدکچه ضیاسی هر کیجه بر ه نسبتله زیاده اولوب ربع دور اولان اوچ برج قدر اندن بعید اولدقجه قمرك نصف وجه منوری کورینور پس تربیع اول بودر بعده شمسدن تباعدله بروج سته قدر قطع ایلدکده قمر شمسه مقابل اولمغله بزلر ایکیسنك میاننده بولنورز نصف منوری تمامیله بزه توجه ایدوب قمر بدر منیر اولور پس کمال بودر * بعده قمر مقابله‌دن منحرف اولدقده فلکك نصف آخرندن یوما فیوما شمسه قربیتی حسبیله نصف مظلمی جانب غربیسندن یکا شیئا فشیئا ینه بزه میل ایدر او مقداری نصف منوری جانب شرقیسندن شمسدن یکا کیدر و بزه نسبتله ظلمتی زاید ونوری ناقص اولور پس نقصان بودر * وبعده قمر شمسه تقرب ایتدکچه ظلمتی هر کیجه زیاده‌جه اولوب ایکیسنك آره‌سنده ینه ربع دور فلك قالدقده قمرك تکرار بزه نصف وجه منوری کورینور پس تربیع ثانی بودر بعده قمر شمسه یوما فیوما قریب اولدقجه ظلمتی شیئا فشیئا زیاده اولوب نوری نقصان بولور تا کیم اجتماع شمس ایله ثانیا محاق اولور وقمر بو احوال ایله بو منوال اوزره سیر منازل وقطع بروج ایدوب کاه شمسه مقابل وکاه مقارن اولمسیله تقریبا هر یکرمی طقوز بچق کونده بر کره نیر اعظمله محترق ومحاق اولور (ذلك تقدير العزيز العليم) فسبحان الصانع الحكيم والقادر القديم ﴿نوع خامس﴾ نیر اعظمه نیر اصغرله طاری اولان کسوفی ونیر اصغره حیلولت ارض ایله حاصل اولان خسوفی وقمرله اوجی میاننده توسط شمسی وحرکت اوج وحضیض وجوزهر قمری بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل هیئت دیمشلردر که بو کرهٔ قمر کندی نفسنده کثیف ومظلم اولدیغندندر که شمس ایله اجتماعی وقتنده فلك مائلندن حاصل اولان رأس وذنب عقده‌لری عندنده منطقهٔ بروجدن طریق شمسه مصادف اولسه جرم قمر بزمله شمس آراسنده حائل اولوب ضیاسنك کلیسنی یا بعضیسنی بزدن ستر ایدر پس کسوف شمس بودر وانك وجهنده اول وقت ظهور ایدن سواد جرم قمرك لونیدر که حین کسوفده سواد شمس مغرب جهتندن بدأ ایدر زیرا که حرکت غربیهٔ قمر حرکت غربیهٔ شمسدن وجه مشروح اوزره زیاده اسرع اولدیغندن قمر مغربدن کلوب شمسه ایریشوب حائل اولور بعده انی کچدکچه سیری سرعتندن شمس منیرینه مغرب جهتندن انجلایه باشلر و بو حالت کسوف حیلولت قمردن حادث اولدیغندندر که کسوف شمس ابدا قمرك محاقی حالنه مخصوص اولوب سائر احوالنده اصلا بولنمامشدر واما خسوف قمرك بیانی بودر که اکر کرهٔ قمر استقبالی وقتنده ذکر اولنان رأس وذنب عقده‌لری عندنده منطقهٔ بروجدن ایکی جزؤ مقابل عندنده یعنی محاذاتنده شمس ایله مقابل اولسه کرهٔ زمین ایکیسنك میاننده حائل اولوب قمرك شمسه مواجه اولان وجهنه ظل ارض واقع اولور وضیای شمس قمرك کلیسنه یا ظل ارض واقع اولدیغی مقدارینه واصل اولمیوب ظلمت اصلیه‌سی اوزره قالور * پس خسوف قمر بودر وقمرك انخساف وانجلاسی ابتدا مشرق طرفندن ظهور ایدر زیرا که شمسك حرکت شرقیه‌سیله حرکت ایدن ظل مخروط ارضك جانب غربیسنه کرهٔ قمر حرکت غربیه‌سیله مغرب طرفندن واصل اولوب قمرك اولا طرف شرقیسی ظله داخل اولوب ابتدا اول طرف منخسف اولور کذلك اولا قمرك طرف شرقیسی ظلدن عبور وخروج ایدوب ینه ابتدا اول طرف انجلا بولور بو حالت خسوف حیلولت ارضدن حاصل اولدیغندندر که خسوف قمر ابدا بدر وکمالی حالنه مخصوص اولوب سائر احوالنده هرکز اکا خسوف عارض اولمشدر وینه شمسه قیاس ایله قمره عارض اولان احوالك بری بودر که شمس حرکت وسطیه‌سیله حرکت ایلدکچه قمرك اوجیله مرکز تدویری میاننده ابدا توسط ایلر زیرا که قمرك مرکز تدویری کندی اوجنده ایکن مرکز شمس ایله فلك بروجدن بر نقطه عندنده مقارن اولسه‌لر بعده اول نقطه‌دن قمرك فلك جوزهر یله فلك مائلنك خلاف توالی اوزره حرکتلریله اوج قمر شرقدن غربه ومرکز تدویر اول نقطه‌دن توالی بروج اوزره غربدن شرقه حرکت ایدرلر شمس دخی على التوالی غربدن شرقه حرکت ایدر تقدیر ازلی بر له اول ایکی حرکت اوج قمر ایله غربه وحرکت حامل مرکز تدویر قمر ایله شرقه اوبله بر طرز وطور اوزره حرکت ایدرلر که ابدا شمس منیر

ایکیسی میانده متوسط بولنور وبو توسطدن لازم کلورکه مرکز تدویر قمر شمس ایله ایکی تربیع اوقاتنده کندی حضیضنده بولنه واستقبال واجتماع اوقاتنده قمر کندی اوجنده بولنه پس مرکز تدویر قمر هر بر دور وسطیسنده ایکی دفعه اوجنه صعود ایدوب ایکی کره حضیضنه نزول ایدر (ذلك تقدیر العزیز العلیم) زهی صانع حکیم جل جلاله العظیم وعم نواله الکریم * اما قمرك اوج وحضیضی مائلیله ورأس وذنب عقده لری ممثلیله متحرك اولدقلری علتدن اوجات وجوزهرات سائره کبی فلك بروجدن مواضع متعین دکلدر بلکه حرکت مائل وممثل ایله سیار ودوّاردر ﴿نوع سادس﴾ نیر اصغرك طبیعت وصفاتی ومقدار جرمی وبعد فلکنی بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل نجوم اتفاق اوزره دیمشلردرکه بو کوکب قمرك طبیعتی اعتدال اوزره بارد ورطب اولوب مؤنث لیلی بولنمشدر وسعد متوسط نامیله تسمیه اولنمشدر وبو قمرك اوصافی ضعف وعجز وعمی وجهل ومهانت وعجله ونمیمه واخبار ودلائل وحرکت وصوت بولنمشدر وقمر طالع بولندیغی نطفه لرده اوصاف مذکوره سی مشاهده اولنمشدر وقمر حاکم یوم اثنین ولیلهٔ جمعه بولنمشدر * پس اول یومك وبو لیله نك اولکی ساعتاری بوکا نسبت قیلنمشدر * واما کوکب قمرك جرمی مقدارنده وممثل مائلك مسافهٔ بعدلرنده اصحاب ارصاد وارباب حساب واهل هندسه اتفاق اوزره دیمشلردرکه فلك جوزهر قمرك یعنی ممثلك سطح محدبنك مرکز عالمدن مسافهٔ بعدی تقریبا سکسان یدی بیك وبشیوز یکرمی درت فرسخ کیل اولنمشدر وبو فلك مزبورك سطح مقعرینك مرکز مذکوردن مسافهٔ بعدی تقریبا سکسان ایکی بیك وبشیوز قرق التی فرسخ حساب قیلنمشدر وبو فلك جوزهرك ثخنی تقریبا درت بیك وطقوز یوز یتمش سکز فرسخ بولنمشدر وفلك مائل قمرك سطح محدبنك مرکز عالمدن مسافهٔ بعدی تقریبا سکسان ایکی بیك وبشیوز قرق التی فرسخ کیل اولنمشدر وفلك مزبورك سطح مقعرینك مرکز مذکوردن مسافهٔ بعدی تقریبا قرق اوچ بیك ویوز طقسان سکز فرسخ حساب قیلنمشدر اکر بو مسافهٔ محسوبه دن نصف قطر ارض طرح اولنسه که اول بیك ایکیوز یتمش ایکی فرسخدر * پس روی زمینك هر طرفندن فلك قمره وارنجیه دکین مابین الارض والسماء تحقیقا قرق بر بیك وطقوز یوز یکرمی التی فرسخ قالورکه تقریبا اوتوز ایکی نصف قطر ارض مقداری مسافهٔ علیادر وبو مسافه درکه عالم کون وفساد وجهان حدوث وتغیرات اشیادر ومکان عناصر وموالید ومحل کائنات جوسیادر وعالم صورت وشهادت وموضع ضیق وعناودار دنیادر وفلك مائل قمرك ثخنی تقریبا اوتوز طقوز بیك واوچیوز قرق سکز فرسخ بولنمشدر واما جرم کرهٔ قمر جرم کرهٔ زمینك تقریبا قرق ایکی جزؤندن بر جزؤی مقداری بولنوب بیان اولنان افلاك ونجومك ابعاد واجرامی اربعهٔ متناسبه ایله اصحاب ارصاده عیان اولوب نیجه دلائل حسابیه وبراهین هندسیه وتجاریب عقلیه ایله بالجمله اثبات اولنمشدر واهلنه بیلنمشدر پس بالاده بیان اولنان هیئت اسلامده ابعاد واجرام سموات وارضینی بشر یوز بیللق یول ایله تعریفدن مراد تعیین عدد دکلدرکه مقادیر کیل اعتبار اولنه بلکه عظمتلرنده مبالغه دن کنایه در زیراکه قدرت باری بی نهایه در والله اعلم بما فی ملکه ﴿فصل عاشر﴾ نیر اصغرك اعنی کوکب قمرك قدرت باریله تأثیراتنی وبروج اعتباریله اختیاراتنی وسبعهٔ سیاره نك تأثیرات ساعاتنی وافلاکك اعداد واصوات ونغماتنی وحرکات مراکزله دوائر مرسومه اعتباراتنی واثریاتنی ومبدأ تأثیراتنی بش نوع ایله بیان وعیان ایدر ﴿نوع اول﴾ کوکب قمرك قدرت باریله تأثیراتنی بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل حکمت اتفاق اوزره دیمشلردرکه تقدیر عزیز قدیر ایله اجرام علویه نك علی مراتبهم اجسام سفلیه ده انواع تأثیراتی اولمغله اغلب تأثیراتی شمس آنك حرارتیله بولندیغی کبی قمرك دخی اکثر تأثیراتی رطوبتیله بولنمشدر فعلی هذا خلاق عالم بو کوکب قمره کندی قدرتیله نیجه خاصه لر بخش ایتمشدرکه * جمله دن بری چون قمر افق بحردن طلوع ایدر ماء بحر آنکله مد اولوب ساحلنه اقبال ایدر وقمر نصف نهار بحره کلدکده مد بحر نهایت بولور پس قمر نصف نهاردن منحط اولدقجه ماء بحر سواحلنده جزر اولوب چکیلور تا قمر افق بحره نزول ایدنجیه دکین چون قمر افقدن اینر جزرهم نهایت بولور پس بو منوال اوزره جزر ومد اولور * وخواص قمردندرکه قمرك ازدیادی زماننده یعنی آیك نصف اولنده کثرت سخونت ورطوبتدن عروق دمله ممتلی اولوب ابدان حیوان وانسان قوت بولور اما کمال قمردن صکره یعنی آیك نصف ثانیسنده غلبهٔ برودت ویبوستدن اخلاط اربعه غور بدنده بولنمغله دم عروق آز قالوب نشو ونما اقل

اولور و ابدان حیوان و انسان ضعف بولور وخواص قمردندرکه آیك نصف اولنده مریض اولنلرك ابدانی قوتلی بولنوب اغلبنك مرضی دفع اولور و آیك نصف ثانیسنده مریض اولنلرك ابدانی ضعیف اولوب امراضی قوت بولور * وخواص قمردندرکه نور قمرك ازدیادی ایامنده ذوی الارواحك مغز سرلری زیاده اولوب نقصانی ایامنده مغز رؤس دخی نقصان بولور * وخواص قمردندرکه ماهتابده انسان قمره قارشو اویوسه یاچوق اوتورسه بدننه رخاوت وکسل کلوب صداع وزکام حاصل اولور * وخواص قمردندرکه ماهتابده لحوم حیوان قالسه زمان قلیل ایچنده طعم وریحه‌سی متغیر اولور * وخواص قمردندرکه نور قمرك ازدیادی ایامنده بحار وانهار ایچنده سمك سمین اولوب وجه مایه صعود ایدر ونقصانی ایامنده سمك ضعیف اولوب قعر مایه کیدر * وخواص قمردندرکه آیك نصف اولنده حشرات ارضك یوزینه کلوب کثرت بولور وسباع اکل اجساده زیاده حریص اولور و آیك نصف ثانیسنده حشرات وسباع اموری برعکس اولور * وخواص قمردندرکه آیك نصف اولنده غرس اولنان اشجار زیاده نشو ونما بولور ونصف ثانیسنده غرس اولنان ضعیف اولور یاقورور * وخواص قمردندرکه آیك نصف اولنده جمیع فواکه وریاحین واعشاب ونباتات اکثر نشو ونما بولوب الوانی زیاده اولور * وخواص قمردندرکه آیك نصف اولنده قماش وکتان ونباتات یابس او زرینه نور قمر واقع اولسه زیاده چوریوب پاره لنور ونصف ثانیده قلیل اولور * وخواص قمردندرکه کره مصیقل قمر آیینه مثالی کره ماء وارضدن مقابل ومواجه بولندیغی بحر وبرك جزائر وسواحلن وسفن وامواجك وجبال ووهادك وقری وبلادك جمیع اشکال والوانیله واشخاص واحوالیله بزه عکس ایدوب کوسترر واصحاب ارصاد اول آیینه ده وجه ارضی تماماسیر ایدرلر لکن اول مرآت صافی بزدن بغایت بعید اولدیغندن اشکال اشیا تشخیص اولنمیوب انك وجهی بو عکوس ایله مغبر اولوب مکدر کورینور که اکا کلف قمر دیرلر وسیاره سائره‌نك صفات مذکوره‌سنك ساعت مخصوصه سنده اشباح وارواحه تأثیرات خفیه‌سی بیان اولنان تأثیرات نیرینه اعنی خواص شمس وقمره قیاس اولنمشدر حالبوکیم عالمك جمیع اجزاسنده مؤثر حقیقی انجق حق تعالی بیلنمشدر وبو افلاك ونجوم وطبایع دولاب وآلات وخیالات امثالی بولنمشدر * پس بو احوالی تفکر وتذکر معرفت مولایه هادی وبادی اولمق ایچون وجهله‌یی انسانده بولمق ایچون افلاك ونجوم احوالی بو معرفت نامه‌ده بو مقدارجه بیان ایله کتابت قلنمشدر (نظم) حمد اول الله که یکتادر اول * داخی دانا وتوانادر اول * اکا مخصوص ومسلمدر هم * مو بمو جمله امور عالم * متصرف اودر اشیایه تمام * نه خواص آره‌ده هر کزنه عوام ﴿ نوع ثانی ﴾ کوکب قمرك بروج اعتباریله اولان خواص واختیاراتن بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل نجوم قمر مرقومك هر بروج ایله بشقه بر تأثیرنی تجربه ایلدکلرین تقویم ایله تحریر ایتمشلردر * پس اول تقویمی بوندن اقدم لسان ترکیده نظم ایتمش ایکن اول منظومه مزی بو مقامده یازمق مناسب کورلمشدر * نظم *

بسملك اللهم یا امن الخطر | ابتدأنا باختیارات القمر | حمدلله چوق صلات وچوق سلام
اول رسول وآل وصحبنه مدام | بعده دیر حقی بلکل ای حکیم | اهل هیئت قولیدر بو دیدیکم
چارعنصر اوزره نه چرخ کرات | قاپلامش بر بری برین صق طبقات | پس بصل مثلی اولور مجموعی طوب
مرکز ارض اولمش اثقال جذوب | اول وسطدر مرکز عالم همان | هرجهتدن اثقل اول نقطه نهان
(چرخ) اعظم کیم محیط جمله‌در | جام اطلسدر دیمه انجمله در | هر جهتدن اول محدد فوقدر
کونده بردور ایتمده بر شوقدر | کیم یکرمی درت ساعتده مدام | شرقدن غربه ایدر دورین تمام
هم ایچنده اولان افلاکی بیله | دوندیرر کندیله شرقی غرب ایله | کیجه کوندوز هر طلوع وهر غروب
قطب عالم اوزره دورندن اولوب | (چرخ) ثامنده اون ایکی برج بیل | منطقه‌ده هر برینسی سهم قیل
هب ثوابتله اول اولمش محتشم | قطب عالمدن جدا قطب اوزره هم | غربدن شرقه دونر آهسته جه
اولسه یتمش ییل کیدر بردرجه | غربدن شرقه زحل داخی کیدر | اون ایکی برجی اوتوز ییل قطع ایدر
مشتری هم غربدن شرقه کیدر | اون ایکی ییلده همان بر دور ایدر | غربدن مریخ هم دوران ایدر
بر ییل اون بر آیده بردوره کیدر | (چرخ) ثامن قطبی طوغروسنده تام | شمس هم چرخیله دورایلر مدام

غربدن شرقه كونش دخی كیدر	بیلده براون ایكی برجی قطع ایدر	بیلده برهم چرخ زهره دور ایدر
غربدن شرقه عطارد هم كیدر	جمله نك تحتنده در دور قمر	سرعت اوزره كندی چرخیله دونر
غربدن شرقه دخی آی دورایدر	دوره سی یكرمی سكز كونده كیدر	(چرخ) ثامن اون ایكی قسم ارلنور
صان قاون اون ایكی دیلم بولنور	هر قسم بر برج آدیله اصل اولور	كون هر اوجنده ایكن بر فصل اولور
چون حمل ثورایله جوزا در بهار	فصل یای سرطان اسد سنبله دار	فصل كوز میزان وعقرب قوس طوت
هم شتادر برج جدی ودلو وحوت	اون ایكی برج اون ایكی آیدر مدام	روم آیك اوتوز كون اقدم بیل تمام
بو بروجه ایتمدین تحویل كون	اون كون اقدم روم آیك باشله بتون	بیل بهار آزار نیسان وایار
یای حزیران وتموز طباخ حار	هم خریف ایلول وتشرینین تام	قیش دوكانون وشباط اولمش تمام
بیل هر آیده قنغی برجه كون كیدر	هر آیك قاچنده كون تحویل ایدر	(ماه) آزار اول فصل بهار
اولمش ایامی اوتوز بر كون نهار	اون برنجی كون كونش تحویل ایدر	هم حمل برجنده اوتوز كون كیدر
اول برج حمل نور وز اولور	پس برابر اول شبه اول روز اولور	(ماه) نیسان اوسط فصل ربیع
اولمش ایامی اوتوز كون ای شجیع	عاشرنده شمس هم تحویل ایدر	برج ثور ایچره اوتوز بر كون كیدر
(ماه) مایس آخر فصل بهار	بیل اوتوز بردر اكا لیل و نهار	اون برنجی كون كونش تحویل ایدر
برج جوزاده اوتوز بر كون كیدر	بیل حزیران اول صیف ای پسر	هم اوتوز كون اون اوچنده كون دونر
اون برنده شمس هم تحویل ایدر	سرطان برجن اوتوز بر كون كچر	(ماه) تموز اوسط صیف ای همام
اولمش ایامی اوتوز بر كون تمام	اون ایكنجی كونی كون تحویل ایدر	هم اسد برجن اوتوز بر كون كسر
بیل اغستوس آخر صیف اول زمان	اولمش ایامی اوتوز بر كون همان	اون ایكیسنده كونش تحویل ایدر
سنبله برجن اوتوز بر كون كچر	(ماه) ایلول اول فصل خریف	اولمش ایامی اوتوز كون ای ظریف
اون ایكنجی كون كونش تحویل ایدر	برج میزان ایچره اوتوز كون كیدر	برج میزان اولنه كلسه كون
او كیجه یه هم برابردر او كون	(ماه) تشرین اول اوسطدر كوزه	ایرمش ایامی اوتوز بر كوندوزه
اون ایكنجی كون كونش تحویل ایدر	برج عقربدن اوتوز كونده كیدر	(بیل كوزین تشرین ثانی آخری
اول اوتوز كوندر تمام اول ماهری	اون برنده شمس هم تحویل ایدر	برج قوس ایچنده اوتوز كون كیدر
(ماه) كانون اول فصل شتا	هم اوتوز بر كون آنی بیل ای فتا	اون برنده برج جدیه كون كلور
ربیعنك اولی اول كون اولور	كون دونر اوزانمه یی شبدن آلور (برج	جدی ایچره كون اوتوز كون قالور
(اوسطی) كانون ثانیدر قیشك	هم اوتوز بر كوندر انی صایشك	عاشرنده برج دلوه كون كیدر
هم اوتوز كونده او برجی قطع ایدر	بیل قیشك صوكی شباطی كوچك آی	اوچ بیل یكرمی سكز كون ربع صای
سال رابع درت ربع بر كون اولور	پس شباط یكرمی طقوزی بولور	تاسعنده برج حوته كون كیدر
هم اوتوز كونده او برجی سیر ایدر	چون حمل برجنده كون فیروز اولور	بیل تمام اولوب ینه نوروز اولور
(ابتدای) سال شمسی مارت بیل	هم شهور رومی استخراج قیل	لفظ ابجد هوز اولمش هفت حرف
هر بری بر آیه مخصوص اولدی ظرف	مارت ها اپریل الف جیم مایس آل	واو حزیران همزه تموز آب دال
زادر ایلول ودو تشرین باوها	هم دوكانون زاجیم اشباط واوشها	حفظ ایت ابجد وزواید هوز بجد
هزایح هوزا جد هوایله عد	كیم بو یكرمی سكز حرفك كیری	حرف بازار اوله هر بیلده بری
بیل یوز التمش التیدر تاریخ سال	مارتده در بازار اجد لفظنده دال	ارتبه سی سال اول بازار هایه كیدر
هم بوترتیب اوزره دائم دور ایدر	اولسه آزرله محرم بر او بیل	سال تداخل ایده بر سال طرح قیل
كیم اوتوز اوچ بیل اوتوز اوچ مارت	اولور سال محرمله اوتوز دردی بولور	كردیلر سن شهر رومك غره سین
حرفی جمع ایت بازار حرفیله هین	ابتدا هفته در ر یوم احد	باشله اول مجموعی بوندن ایله عد
ایكی هفته دن نه كون غایت بولور	غره سی اول آیك اول كوندن اولور	چون محرمدر عربده رأس سال
غرهٔ شهر قمردر هم هلال	زامحرم باصفر جیم ها د ر آد	دو ربیعه واو الفدر دو جماد
بارجب شعبان دالها رمضان	زا آبی شوال قعده الف جیم حجه دان	هشت حرف اولدی اهج زدیو دهان

(هر)

هر بریدر بر سنه حاکم اولان
ایرته‌سی بیل حاکم سالدر الف
حرفنی حاکمله جمع ایت غره بول
ابتدا شمسك مکانن بوله‌سن
آی کیدر اون اوچ درجه اولزمان
پس شهور رومدن بیل شمسه جای
ماهه نه برجك قاچیدر سیرکاه
یا آیك کچمش شبن تضعیف قیل
قنی برج اولمش دخی بیل شمسه جای
چون حمل برجنده خوش بولنسه آی
قیل تجارت هم بنا خیر و صلاح
سرطانده خوشدر ارسال خبر
زرع وتعمیر حجامت بخشیدر
کاسه‌مه میزانه قیل بیع وشرا
عزلت وصمت وفراغ واعتکاف
کاسه برج جدیه قیل صید و شکار
وضع بنیاد دخول بلده خوب
بیك یوز التمش التی تاریخنده تام
حقه هر حالده توکل قیل همان

بیك یوز التمش التی یه چون کلدی سال
دور دائمدر هیچ اولمز مختلف
غرهٔ شهر هلالی هم تمام
تاریج ماهی آندن بیله سن
آی کونی هر کون اون ایکی درجه
قاچ کیجه کچمش هلال اول ماهی صای
آنده ایکن مه‌نه ایشدر اختیار
بش عدد هم ضم ایدوب قاچ اولدی بیل
شمسدن باشله بشرهر برجه ویر
هر ایشی بدأ ایتمکی سن بخشی صای
کاسه‌مه جوزایه قطع ایله ثیاب
شرب مسهل بخشیدر نقل وسفر
سنبله برجنده اولسه‌کی جدید
ایله صحبت دکله الحان ایچ دوا
قیل حجامت کاسه برج قوسه آی
حفر آبار و زراعت ایله کار
حوته کاسه ایله دریاده سفر
بولدی یوز بیت ایچره تقویم اختتام
عالم اجسامی چون بولدك خیال

حاکم سال اول محرم اولدی دال
بیلمك استرسن هلال نه کوندر اول
ایکی هفته کونلرنده بول مدام
بر درجه کون کیدر هر کون همان
چون کیچر بویله حساب ایت هر کیجه
تاکه معلوم اوله آندن جای ماه
کیم آیك هر برجده برحکمی وار
اول عدد قاچ کره بش اولدیسه صای
باشدن آزی صایه برج ماهه‌ایر
کاسه برج ثوره تزویج ونکاح
علم اوقی هم آل غقار وآل دواب
مه اسدده عرض حاجت بخشیدر
صحبت نسوان مناسب آل عبید
برج عقربده کرك طهر وعفاف
لبس واستحمام وحلقی بخشی صای
کاسه برج دلومه خوشدر رکوب
عهد وشرط کتدر تجارت معتبر
حقی ایتدك اختیاراتی بیان
عالم ارواحه کل خوش بونده قال

﴿ نوع ثالث ﴾

سبعهٔ سیاره‌نك بری برینه نسبتله تشبیهاتی ووجه ارضده آفاق اعتباریله تأثیرات ساعاتن بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل عبرت وخبرت دیمشلردرکه بو عالم نه کونه عجیب اختراع وایجاددر وبو افلاك نه غریب صنعت وحکمتدر وبوجهانی تنظیم نه نهایتسز قدرت وعظمتدر فسبحان الصانع الحکیم وبو افلاك ونجومی بو هیئت وترتیب اوزره خلق ایدن باری تعالی یه نیجه یوز بیك کره حمد وثنالر اولسونکه بزلره لطف وعنایت ایدوب آفتاب عالمتابی سیارهٔ سائره وسطنده وضع ایتمشدرکه روی زمینه اعتدال اوزره حیا بخش ایتمشدر اکر شمس منیر بو تأثیر ایله فلك قمرده اولسه ایدی شدت حرارتدن روی زمین محترق اولوردی واکر فلك بروجده اولسه ایدی شدت برودتله طبایع فاسد اولوردی پس کواکب سبعهٔ سیاره میاننده سلطان جهان وسیارهٔ سائره اکا جنود واعوان اولمشدرکه قمر وزیر وعطارد کاتب وزهره سازنده ومریخ سرعسکر ومشتری قاضی وزحل خزینه‌دار امثالی کلمشدر واما مجره که اکا بو زده صمان اوغریسی وکعبه یولی دیرلر وعرب سرج السماء وامام النجوم وعجب کهکشان دیرلر بونك حقیقتی فلك بروجده بیان اولنان قدر سادسك حد اصغرلرندن کواکب ثابتدرکه بر برینه قریب اولدقلرندن بری برینی طمس ایدوب سحاب ابیض کبی کورنمشدر لکن مجرهٔ مذکوره‌نك کیجه اولنده برباشی جنوبده وبرباشی شمالده بولنوب نصف لیلده رأس جنوبیسی غربه وشمالیسی شرقه واروب آخر لیلده رأس غربیسی شمالی وشرقیسی جنوبی اولوب بزه نسبتله رحوی دور ایتمسنك حقیقتنده عقول فحول متحیر قالمشدرکه اکرچه بیاننده قیل وقال اولمشدر والله اعلم بحقایق ما فی ملکه واما کوکب سبعهٔ سیاره‌نك روی زمینده بحسب الآفاق ساعت بساعت نوبتله اولان تأثیرات ساعاتی بو تاریخدن اقدم تعبیر وبیان ایلدیکمز منظومهٔ ترکیه بو مقامه مناسب کوریلوب یازلمشدر (نظم)

خدایه شکر کیم خلق ایتدی بونجه انجم وافلاك | صلاة اول دوستنه اولسونکه شاننده دیمش لولاك
وبعد حقی دیر علم فلك سرن عیان ایتدم | اوتوز بیت ایچره نحس وسعد ساعاتی بیان ایتدم

ایکی عالمده بر بیلدم مؤثر ذات مولایی
ولی ربط ایلمش اسبابه ادنایی هم اعلایی

اکر بیلمك دیلرسن اولدیغك ساعت نه ساعتدر
نه کوکب حکم ایدر اولدم نحوست یاسعادتدر

یدی کیجه یدی کون باطوب طوغدیغی آن ایچره
یدی سیارەدن بول قنغی حاکمدر زمان ایچره

کەهر کون هفته دن هر کیجه برسیاره نکدر کیم
اوشب اول روزك اول ساعتنده هم اودر حاکم

همان حفظ ایت یدی لفظی یدی کون بیل یدی کوکب
ادس بر جهخ دلد هسی وره زخلدر هپ

اوائل حرف ابجند هوز اولمش هفته ایامی
حروف ثانیه شب ثالثه کون حاکمی نامی

شب بازار عطارد ایرتسی شب مشتری طالب
شب سەشنبەیه زهره زخل چارشنبه شب غالب

خمیس اخشامی شمس وجمعه اخشامندەمه شامل
شب سبت اولدی مریخ اول حروف ثانیه کامل

بازار شمس ایرتسی‌مه صالی مریخ اربعایه تیر
خمیسه مشتری جمعه‌یه زهره سبته کیوان میر

یدی لفظ ایچره شب هم روز اوائل ساعتندن آل
بوقاریدن یدی سیارەیی ترتیب ایله صای کل

زخلدن مشتری مریخ وشمس وزهرەیه خوش یت
عطاردله قمردن کیچ بوترتیب اوزره هم دورایت

بر ساعت حکومتله اولور سیارەلر قائم
کیجەدر اون ایکی ساعت کونوزهم اون ایکی دائم

کیجه کوندز یکرمی درت اولور ساعت که شانیدر
دکلدر مستوی بونده مراد انجق زمانیدر

زمانی ساعتك مقداری ارتارا کسیلور بیله
عددله مختلف اولمز شب وروز طول وقصر ایله

نهارك قوسنی هم لیلك اون ایکی‌یه قسمت قیل
بوساعاتك بری دائم اکا اصف سدسدر بیل

شب وروز طول وقصریله قیاس ایت ساعتی بویله
طلوع وهم غروبك کیچمشن بول خوش حساب ایله

کیچن ساعاتی بولمقلدن یاربع اوکرن یا اصطرلاب
غیمده یاپمه سباعاتی بوساعاتدن زمانی یاب

زمانی ساعاتی بر بر یدی سیارەیه ویر کل
نه کوکب اولدیغك وقته کلورسه حاکم آنی بیل

زخلدر نحس اکبر ساعتی هم آغر اولورمش
مکانی چرخ سابعدر بنایاب باشلمه هیچ ایش

مبارك مشتریدر سعد اکبر ساعتن خوش بیل
نقل بیع وشرا تزویج ایدوب هر شغله اول مائل

جهان مریخه محکوم اولدیغی ساعت هیچ ایش ایتمه
جون اولدر نحس اصغر پس قان آلدر کیمسه‌یه کتمه

مبارك شمس حکمنده طلب قیل جمله یارانی
مکانی چرخ رابعدر زیارت ایله سلطانی

چو زهره سعد اصغردر اوساعت اجتماع ایله
مفرح صحبت ایت خوش سوزه کوزل صوت استماع ایله

عطارد ممتزجدر اولزمان یاز نسخه هم مکتوب
کتاب اوقوا اوقوت نقش ایت حساب ایتمك اولور مرغوب

قمر سعد اولدی بوکوکده اوساعتده سفر خوشدر
تجارت شرکت وارسال مکتوب وخبر خوشدر

یدی سیاره احکامی بوترتیب اوزره قانوندر
کل ای حق بیل اول حقی که جمله حکم آنکدر

قمو نحسی قمو سعدی قموشری قمو خیری
هپ ایدوب ایلین خقدر برآنی بیل اونوت غیری

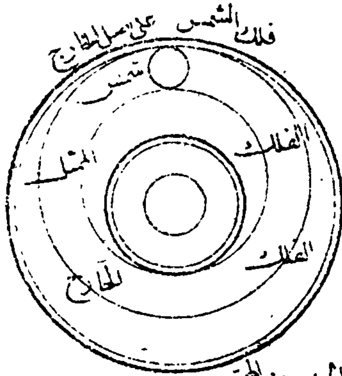
قو اوچ مولودی درت امی یدی آبائی نه طاقی
قموسی هالك وفانی هو الحی هو الباقی

﴿نوع رابع﴾ افلاکك اعدادو اصوات ونغماتن وحرکات مراکنزلەدواثر مرسومۀ اعتباراتن بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل حکمت واهل هیئت اتفاق اوزره دیمشلردرکه عدد افلاك تحریر اولندیغی اوزره یکرمی درتدرکه فلك اعظم وفلك ثوابت وثلاثهٔ علویەنك اوچر فلکلری وشمسك ایکی فلکی وزهرەنك اوچ فلکی وعطاردك وقمرك دردر فلکلریدر وبو یکرمی درت فلك وجه مشروح اوزره بری برینی محیط وبری برینه مماس بولنوب حرکتلری مختلف اولمغله هر بر فلك بشقه بر پردەدن صدا ویروب نغمات جانفزالرله تسبیح وتهلیل ایدوب علی الدوام کرمیت عشق یزدان ایله رقص ودوران ایدرلر وافلاکك بویله حالاتی اصحاب ارصاد آلات وریاضات ایله استماع وتماشا ایدوب نیچه اسرارینه اطلاع ووقوف تحصیل ایتمشلردر وافلاکك اصوات ونغماتن پردەلریله ضبط ایدوب اصول وفروع مقامات اعتباریله بری برینه حکیمانه مزج ایدوب ارواح ایچون نیچه بیك کونه معجون ولذتی شربتلر یاپمشلردر وهر برمقام جانفزایی نیچه دردەدوا ونیچه مرضه شفا ونیچه طبعه صفا ونیچه قلبه جلا ونیچه روحه غدا بولمشلردر وبوعلمه طب روحانی وهندسهٔ روحانی وقوت روحانی وفن موسیقی دخی

تسمیه

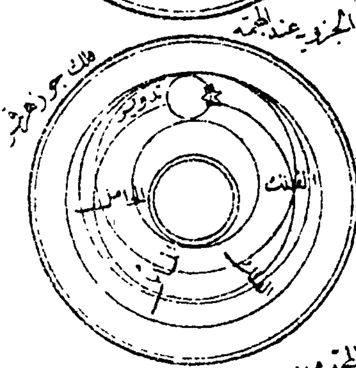
تسمیه قیلمشلردر (نظم) موسقی حکمته دائر قندر * بیلنه بیلمینه روشندر * ونیجه اسراری وار
ادراك ایده‌جك بر کلور سینه‌لری چاك ایده‌جك * اعتبارات وتقاسیم وفصول * امتیازات مقامات
واصول * پرده وپیشرو وصوت وعملی * کار ونقش وشعب وقول وغزل هر بری حکمت ایله مملودر *
جان ریاضن صوارور بر صودر نغمهٔ یابس وحار وبارد * چشمهٔ محض حکمدن وارد * هر بری بر
مرضه نافعدر * ضدنی هر بریسی دافعدر زیر وبالاسی هوادر اما * دائر اولورمی هواسز دنیا *
حکمتی جانده روان مضمردر * آکلز لطفنی اول کیم کردر بویلجه ذوقن ایدر اهل رشاد * ایلسون
ذوقنی الله زیاد * ویرر انسانه حیات تازه * نغمهٔ بلبل خوش آوازه * کوش قیل نغمه‌سنی مرغانك *
اقتضا ایلر ایسه انسانك * نغمهٔ شوخ خوش آهنك بشر * نخواه ناخواه ایدر انسانه اثر * نغمه بر
منطق روحانیدر * نغمه‌نك لذتی وجدانیدر * جانفزادر نفس انسانی * دلربادر نغم روحانی کر حقیقتله
اولورسك سامع * اولمز اوقات حیاتن ضایع * واما دوائر مرسومه‌نك بیانی بودرکه افلاك سیاره‌نك
تخللرنده نقطه‌لر دوریله رسم اولنان دوائردن بریسی اول دائره‌درکه مرکز شمسك حرکتندن فلك
خارج المرکزك محیطی اوزرنده مرتسمدر ومرکز تدویرك حرکاتندن افلاك حواملك محیطلری اوزرنده
رسم اولنان دوائردر * ومراکز کواکبك حرکاتندن افلاك تداویرك محیطلری اوزرنده رسم اولنان
دوائردر وبو دوائر مذکوره قنغی فلکده مرتسم ایسه اول فلکك اسمیله تسمیه اولنمشدر مثلا مرکز
شمسدن حرکتندن فلك خارج المرکزی اوزرنده رسم اولنان دائره‌یه فلك خارج المرکز دینلور *
وسائرلری بوکا قیاس اولنور وافلاك حامله نامیله ملقب اولان دوائر خمسه وفلك مائل قمرك منطقه‌سی
بو التی دائره عالمی قاطع فرض اولنسه‌لر افلاك ممثله‌نك وفلك بروجك وفلك اعظمك سطوحنده
حادث اولان دوائر فلك بروجدن مائل اولدقلریچون آنلره افلاك مائل دیرلر وبو دوائر مرتسمه
اولدیغی افلاك مرقومه بالاده بیان اولدیغی اوزره قطب عالمدن وقطب البروجدن غیری اقطاب اوزرنده
حرکت ایلدکلرندن بودوائر مرسومه دخی فلك بروجدن مائلدرلر پس سطوح ممثلات اوزرنده حادث
اولان افلاك مائله‌که دوائر مرتسمه‌در افلاك ممثله ایله تسمیه اولنان دوائرله ایکی نقطهٔ متقابله اوزرنده
تقاطع ایدرلرکه بالاده بیان اولنان جوزهرلردر وصور افلاك ودوائر مذکوره بونلردر

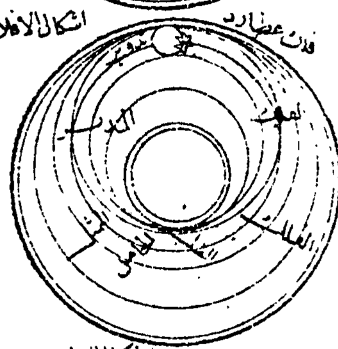
صورة کل فلك من الثلاثة العلویة

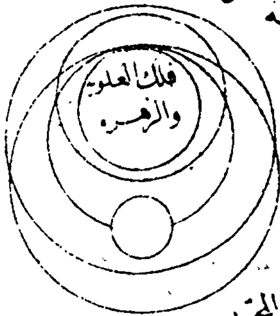

اشكال الافلاك الجزوية عند الحكمة

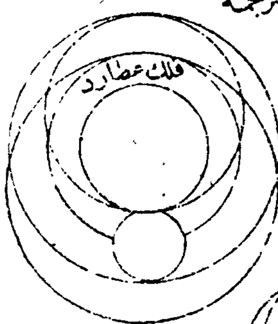

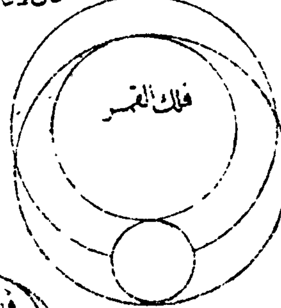
اشكال الافلاك عند غير الحكمة من
اهل الهندسة

اشكال الافلاك عند غير الحكمة

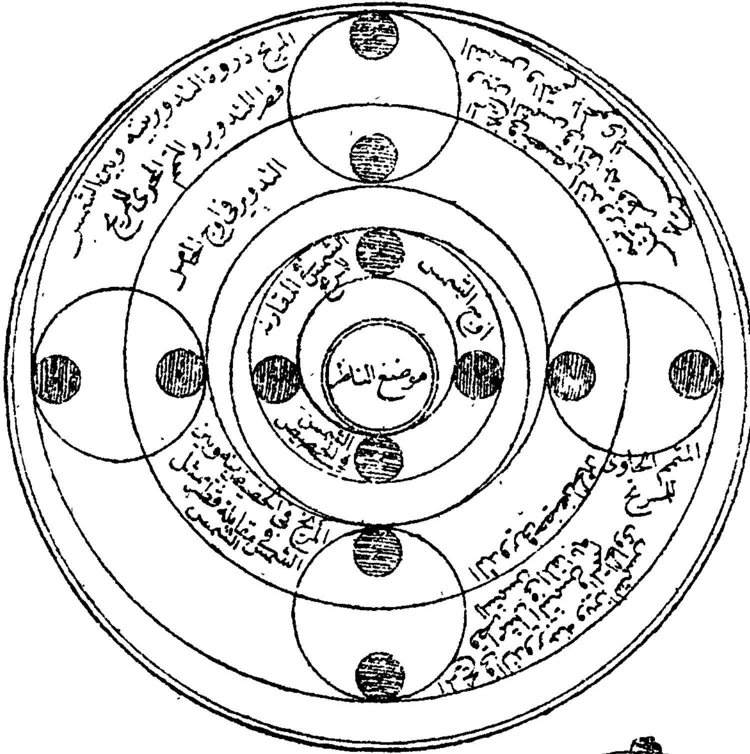

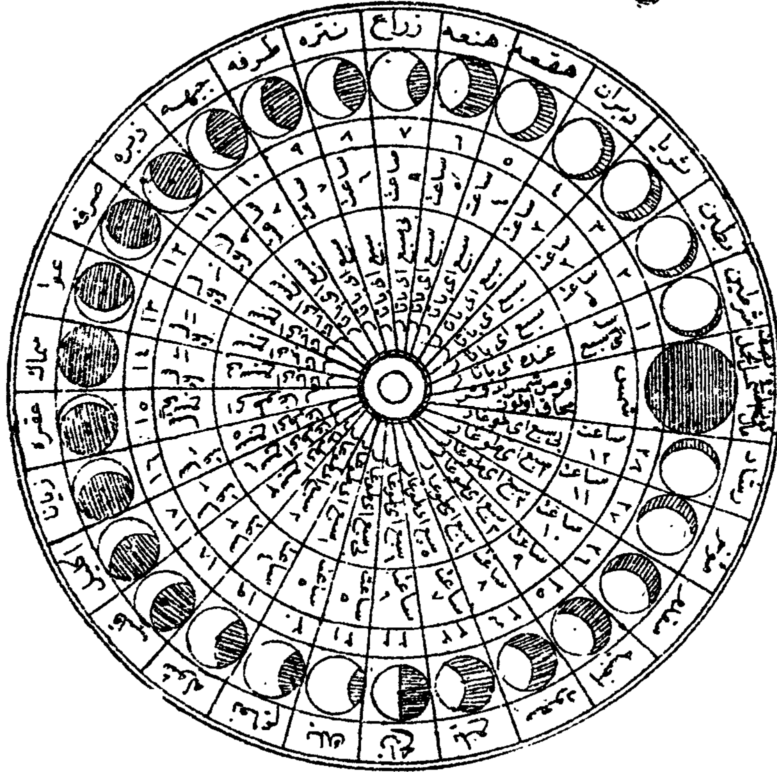

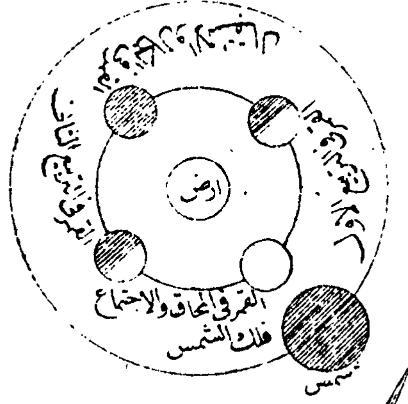
﴿ نوع خامس ﴾ كواكب سبعهٔ سياره نك وكيفيات اربعه نك مبدأ تأثيراتن بيلديرر (اى عزيز) معلوم اولسونكه متكلمون ديمشلردركه اول منجملر واول طبيعيلركه معرفت خالق باريدن محروم وعارى اولمشلردر انلر جميع اموری نجوم وطبايعه اسناد ايدوب ضلالتده قالمشلردر بونلرك مثالى اول ايكى قرنجه دركه بر كاغد اوزرنده يوررکن بر نقش ظاهر اولور پس قرنجه نك برى شاد اولوب ديركه حقيقت افعاله مطلع اولدمكه قلمدن وجوده كلور ايمش بو قرنجه درجهٔ اخيرده اولان طبيعى مثاليدركه جميع تصرفاتی حرارته وبرودته ورطوبته ويبوسته حواله ايتمشدر وقرنجه نك اوبرى دخى دقتله نظر ايدوب كورركه حركات قلم كندوسندن دكلدر بلكه ارادت اصابعله حاصلدر پس خرم اولوب اولكى قرنجه يه ديركه سن غلط ايتمشسن وحقيقت حالى ادراكدن ايراق كتمشسن زيراكه صدور افعال قلمدن دكلدر بلكه جميع تصرفات اصابعه دندر وقلم ايسه ميان اصابعده مجبور ومسخردر وبو قرنجه اول منجم مثاليدركه جميع تصرفات امورى كواكبه اسناد ايتمشدر بيلمزكه كندى دخى بيلميوب خطايه كتمشدر زيراكه كواكب ملائكه نك يدنده مجبور ومضطردر وملائكه حق تعالينك امرينه مطيع ومسخردر وجمله سى انك ارادت وقدرتيله ساكن ومتحركدر اما اوبيچاره طبيعى كه تصرفى طبايعه اسناد ايلمشدر اول سوزى كرچك سويلمشدر زيراكه طبايعك تصرفده مدخلى واردر اكر مدخلى اولمسه ايدى علم طب باطل اولوب علاج امراض متروك وعاطل اولوردى حال بوكيم علم ابدان مشروعدركه انكله مأذونز پس اول طبيعينك خطاسى آنجق بودركه نظر ضعيف ايدوب خرلنك مثالى اول منزلده ياتمشدر آنى بيلمامشدركه طبايع دخى حق تعالينك يد قدرتنده در وتصرفلرى آنك تأثيريله در واما اوبيچاره منجم ديمشدركه شمس بر كوكبدركه عالمده حرارت انكله در وضيا انكله در اكر شمس اولمسه ايدى نبات وحيوان بولنمزدى وليل ونهار فرق اولنمزدى وقمر بر كوكبدركه لذات اثمار انكله در ونور شب تار انكله در اكر قمر اولمسه ايدى رياحين واثمارده روايح طيبه والوان غريبه ولذات عجيبه بولنمزدى وهفته وماه وسال فرق اولنمزدى وشمس كرم وخشكدر وقمر سرد وتردر پس كواكب بو كيفيات ايله عالمده متصرفدر ومنجم بو سوزلرنده صادقدر آنجق آنده كاذبدركه جميع امورى نجومه اسناد ايتمشدر ونجوم ايسه اذن حق ايله بو تصرفاته تمشدر آنى ادراك ايتمشدركه جميع اشياده متصرف ومؤثر آنجق حق تعاليدر وبو منجمله طبيعينك اختلافلرى اول ايكى اعمايه بكزركه برى فيلك خرطومن وبرى اياغن طوتمشدر برى ديركه فيل بر اولوق كبى نسنه در اوبرى ديركه فيل بر ديرك كبى نسنه در هر برى كندى تشبث ايلديكى عضوك وصفنده صادقدر لكن فيلك بر عضوينه تمام فيل بودر ديدكلرنده خطا ايتمشلردر پس نجوم وطبايعك تأثير وتصرفده مدخللرى واردر لكن تأثير وتصرف آنلره منحصر ومخصوص دكلدر بلكه نجوم وطبايع اول حكيم صانعك آلات امثالى خداميدر مثلا بر پادشاه بر عظيم سراى بنا ايدوب آنده كندى وزيرى ايچون بر خاص كوشك مهيا ايلسه واول كوشكك اطرافنده بر حولى پيدا ايدوب آنده اون ايكى حجره بنا ايلسه وهر بر حجره ده بر نائب نصب ايلسه تاكيم وزير اعظم ايچريدن هر نه بيوررسه آنك امرين طشره يه تبليغ ايده لر واول حجره لرك ابوابى اوزرنده يدى سوار نقيبلر يعنى بكار تعيين ايلسه تاكيم خدمتده مقيم اوله لر وپادشاهدن وزيره واندن نائبلره وآنلردن نقيبلره وارد اولان اوامر واحكامى طشره ده اجرا قيله لر وطشره ده هم درت پياده ضابط وضع ايلسه تاكيم اللرنده كمندلر طوتوب پادشاهك امريله بعض ناسى بند ايدوب دركاهنه كتوره لر وبعضيسن دخى دركاهدن رد ايدوب سوره لر امدى بو مثالمزده پادشاهدن مراد رب العالمين حضرتلريدر وسراى عظيم عرش اعظمدر ووزير اعظم عقل اولدوكوشك خاص كرسيدركه مقام وزير اعظمدر وحولى فلك ثامندركه اون ايكى برجنده اون ايكى ملك واردر وسوار نقيبلر سبعهٔ سياره دركه آنلر ليل ونهار اول بروجك ابوابن طولاشوب خدمت ايدرلر وپياده ضابطلر عناصر اربعه دركه كندى وطنلرندن حركت ايتمزلر وحرارت وبرودت ورطوبت ويبوست درت كمند امثاليدركه آتش وباد وآب وخاك اللرنده در پس بر كمسه نك حالى متغير اولوب هم وغم واندوه استيلاسيله متحير قالسه ودنيادن اعراض ايدوب ال چكمك زمانى كلسه آنك حقنده طبيب ديركه بوكا سودا مرضى غالب اولمشدر وماليخوليا علتى بولمشدر بوكا شربت افتيمون ايله معالجه لازمدر وطبيعى دخى ديركه بونك مرضى طبيعتنه يبوست غالب اولديغندندركه دماغى اوزره مستولى اولمشدر ويبوست طبعنه سبب هواى شتادر

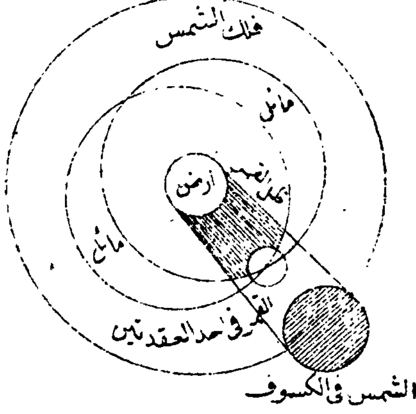
تابهار اولوب رطوبت هواسی غالب اولدقجه بوكا علاج اولمز ومنجم هم دیركه بوكا سودا عارض اولمشدر وسودا ایسه عطارد له مریخ آرالرنده مشاكلهٔ مذمومه حصولندن ظهور ایدر تاعطارده مقارنهٔ سعدین ایله تثلیثه ایرشمدكجه بونك حالی صلاحه كلمز حال بوكیم بونلرك جملهسی سوزلرنده صادقدر زیراكه هر برینك عقلی ایردیكی قدر سویلشدر نیلسونلركه عقل جزئی اصلنه ایرمشلردر اما حقیقتده انك اصلی بودركه چون بركسهیه سعادت اقبال ایدوب حق تعالی اكا هدایت اتمك مراد ایلسه اول كمسهیه ایكی قوتلی نقیب حواله ایدركه عطارد له مریخدر آنلر دخی عناصرله پیاده اولان ضابطلرله امر ایدرلركه یبوست كندنی اول كمسهنك بوینه طاقوب یبوستی باشنه ودماغنه حواله ایدهلر وانی دنیا لذتلرندن ابا ایتدیروب حزن وغم تازیانهسیله سوق ایدوب زمام ارادتله قرب حضرت حقهیدهلر وبوحقیقتی بووجهله ادراك نه علم طب ایله ونه حكمت طبیعیه ونه احكام نجوم ایله حاصل اولور بلكه علم نبوتله ظاهر اولوركه جملهیی محیط اولان پادشاه بیزوال لایزالی بیلمش اوله زیراكه حق تعالی كندی محبت ایلدیكی عبادنی كاه محنت وبلا ایله وكاه مرض وسودا ایله جناب عزتنه دعوت ایدركه ای بنم قوللرم سز بلا ومحنت صاندیغكز اول بنم لطف ومحبتم كندیدركه عندمده محترم اولان عبادمی انكله كندی رضا وجنتمه وحضور عزتمه دعوت وجذب ایدرم نتكیم خبرده (ان البلاء موكل بالانبیاء ثم الاولیاء ثم الامثل فالامثل) وارد اولمشدر چونكه هیئت حكمادن افلاك ونجوم احوالنی بومقدارجه بیان ایله وسیلهٔ عرفان اولان تفكر وتذكر بدایع وصنایع خلاق جهان آسان اولوب مطلب اعلامز اولان معرفت مولی حصول بولمشدر * پس برمقدار دخی عناصر وموالید احوالن بیان ایدوب جهان كون وفساد اسرارنی هم اعیانی رموزیله عیان اتمك مناسب كورلمشدر تاكیم مطالعه ایدن اولوالالبابه عبرتنما اولوب سرور حضور ایله كوكللری طولوب ورد لسانلری تسبیح مولی اوله سبحان ذی الملك والملكوت سبحان ذی العرش والعزة والعظمة والهیبة والقدرة والكبریاء والجبروت سبحان الملك المعبود سبحان الملك الموجود سبحان الملك الحی الذی لاینام ولایموت سبوح قدوس ربنا ورب الملائكة والروح جل جلاله وعم نواله

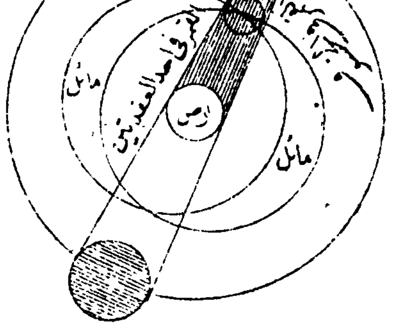

موضع الناظر

صورت اقامت واستقامت خمسهٔ متحیره
قوس بطو كوكب
مقام اول
مقام ثانی
قوس بطو كوكب
نطاق ثانی
نطاق اول
ذروهٔ تدویر
استقامت كوكب
سرعت كوكب

ثریا
دبران
هقعه
هنعه
ذراع
نثره
طرفه
جبهه
زبره
صرفه
عوا
سماك
غفر
زبانا

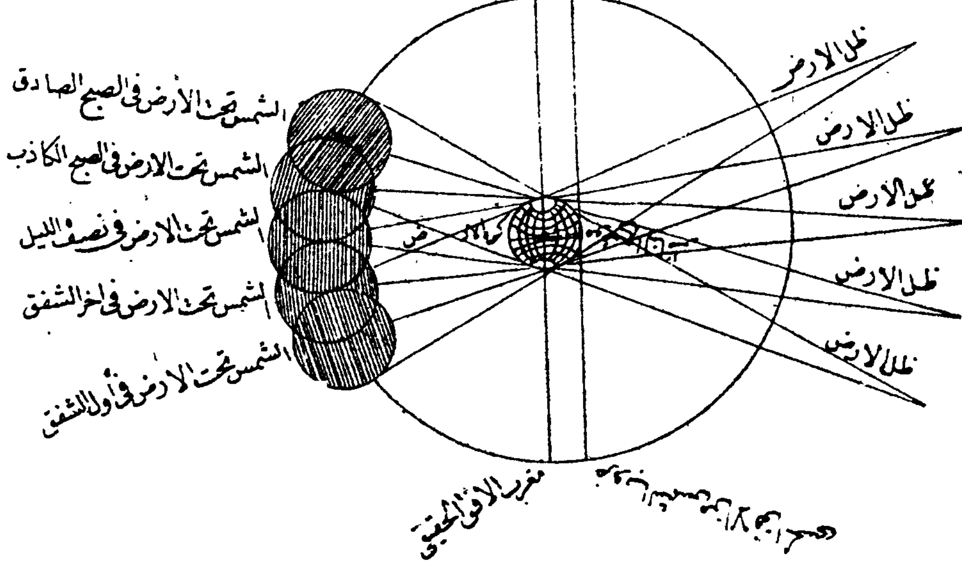

استخراج زائجهٔ مولود

١١ بيت الـ... / بيت الاعداء ١٢	بيت العزه والتجاره والسلطان ١٠	٩ بيت النقله والسفر / بيت المواريث ٨
الطالع بيت النفس ١	صورت بيوت اثنی عشر	بيت النساء والشركاء والمقاصد
٢ بيت المال / بيت الاخوه ٣	بيت العاقبه والاملاك ٤	٦ بيت الامراض / بيت الفرح والاولاد ٥

جدول معرفة مكان القمر من البروج اثنی عشر

عدد ايام ماه عربی	كانون ثانی	شباط	آذار	نيسان	ايار	حزيران	تموز	اغستوس	ايلول	تشرين اول	تشرين ثانی	كانون اول
ا ب	دلو	حوت	حمل	ثور	جوزا	سرطان	اسد	سنبله	ميزان	عقرب	قوس	جدی
ج د ه	حوت	حمل	ثور	جوزا	سرطان	اسد	سنبله	ميزان	عقرب	قوس	جدی	دلو
و ز	حمل	ثور	جوزا	سرطان	اسد	سنبله	ميزان	عقرب	قوس	جدی	دلو	حوت
ح ط ی	ثور	جوزا	سرطان	اسد	سنبله	ميزان	عقرب	قوس	جدی	دلو	حوت	حمل
یا یب	جوزا	سرطان	اسد	سنبله	ميزان	عقرب	قوس	جدی	دلو	حوت	حمل	ثور
یج ید یه	سرطان	اسد	سنبله	ميزان	عقرب	قوس	جدی	دلو	حوت	حمل	ثور	جوزا
یو یز	اسد	سنبله	ميزان	عقرب	قوس	جدی	دلو	حوت	حمل	ثور	جوزا	سرطان
یح یط ك	سنبله	ميزان	عقرب	قوس	جدی	دلو	حوت	حمل	ثور	جوزا	سرطان	اسد
كا كب	ميزان	عقرب	قوس	جدی	دلو	حوت	حمل	ثور	جوزا	سرطان	اسد	سنبله
كج كد كه	عقرب	قوس	جدی	دلو	حوت	حمل	ثور	جوزا	سرطان	اسد	سنبله	ميزان
كو كز	قوس	جدی	دلو	حوت	حمل	ثور	جوزا	سرطان	اسد	سنبله	ميزان	عقرب
كح كط ل	جدی	دلو	حوت	حمل	ثور	جوزا	سرطان	اسد	سنبله	ميزان	عقرب	قوس

جدول الاختیارات علی کون القمر فی البروج

حادثات الزمان	حمل	ثور	جوزا	سرطان	اسد	سنبله	میزان	عقرب	قوس	جدی	دلو	حوت
برق صاعقه	زیادهٔ آب	تشنکی	فراخی	خیر خیر	ظلم	کسب	بسیار آب	سود	دردزانو	کسب بسیار	جنك	وبا
کرفتن آفتاب	بیماری	مرك بهائم	وبا	بسیاری آب	عزل بسیار	کرانی غله	بیماری	مرك بسیار	مرض جهارپا	دردزانو	کسب بسیار	خرمی
کرفتن ماهتاب	قلت بهائم	آشوب	عزل	خوف	فراخی	ارزانی	مرك بزرکان	عز بزرکان	مرك جهارپا	خیر خیر	سود	شادی
نیرکٔ آفتاب	فتنه	ارزانی	سلامتی	دولت	خیر خیر	تباهی میوه	دردساق	منفعت	دردی	نعمت	زیادهٔ آب	عمارت
نیرکٔ ماهتاب	خیر خیر	سرما	باد	باران	بیماری	زیاده آب	خیر خیر	فساد	ارزانی	حرب	شادی	ایمنی
خرمن بستن آفتاب	عزوجاه	سلامتی	سلامتی	ارزانی	کرانی	شادی	صلح	سلامتی	شادی	بیماری	تعصب	خیر خیر
خرمن بستن ماهتاب	زردی	ایمنی	ارزانی	کرانی	عز زنان	سعادت	جنك	شادی	کرانی	ارزانی	باران	باران
آمدبادهای سخت	کرانی	میوه	آفت	نعمت	ارزانی	طاعون	شادی	ارزانی	مرك بهائم	کرانی	تباهی کشت	ایمنی
قوس قزح	فتنه	سلامتی	مرك	عز کسب	ارزانی	جنك	ارزانی	ارزانی	ارزانی	باران	خرمی	دولت
سرخی درهوا	ملخ	باران	ارزانی	میوه	دولت	خیر خیر	خیر خیر	فتنه	وبا	فساد	ایمنی	مرك عوام
زلزلهٔ زمین	اندکی میوه	باران	ارزانی	میوه	ارزانی	جاه	شادی	دولت	ارزانی	نعمت	مرك کوسفند	مرغ بسیار
برخاستن غبار	خرمی	باران	خیر خیر	خیر خیر	فساد	ایمنی	مرك عام	درد آبله	مرك زنان	فراخی	کرانی	خرمی
آمدبرق وتکرك	درد	ارزانی	مرك	عز کسب	باران	کسب	مرك اسب	دولت	کرانی غله	ظلم	شادی	خرمی
بانك رعد	اندکی میوه	باران	ارزانی	خیر خیر	خیر خیر	نیکی کشت	شادی	وبا	خرمی	کرانی	درد	خیر خیر
پیداشدن ذوذوابه	فتنه	کرانی	ارزانی	آوارکی	ایمنی	ارزانی	فتنه	ایمنی	مرك	سلامتی	فتنه	خیر خیر

باب

باب ثالث

جهان كون وفساد اولان اجسام سفليه‌نك ماهيت وكيفيتن اعنى اركان اربعه‌نك اوضاع واطوارن وموالید ثلاثه‌نك اوصاف واحوالن وتأثيرات اثرياتايله اولان تبدلات اشكالن وسال تركان احكاميله اولان تغيرات كيفياتن وهيئت جديده‌نك بعض مقالاتن فصول عشره‌ايله حكيمانه تفصيل ايدر ﴿فصل اول﴾ ماهيت عنصر ناری وانك كيفيت احوال واطوارینی درت نوع ايله بيان ايدر ﴿نوع اول﴾ كرۂ نارك بعض احوالن بيلديرر (ای عزيز) معلوم اولسونكه اهل هيئت ديمشلردركه اجسام بسيطه‌كه نار وهواء وماء وارضدر بو دردندن موالید ثلاثه اولان اجسام مركبات متولد ومتركب اولوب ينه دردده منحل اولمغله بونلره عناصر ديرلر وبو دردك اجتماعندن وبری برينه انقلاب وامتزاجندن مركباته كون وفساد عارض اولديغيچون بونلره اركان ديرلر پس بو عناصر واركان اربعه فلك قمرك جوفنده يعنى سطح مقعری زيرنده بالاده بيان اولنان ترتيب اوزره بری برينك دروننده هر بری كندی حيزنده قرار ايتمشدر وجمله‌سنك الطف واعلاسی عنصر ناردركه ايكی سطح متوازی برله محاط برجسم بسيط وجوهر كريدر وسطح محدبی فلك قمرك سطح مقعرينه وسطح مقعری كرۂ هوانك سطح محدبنه مماسدر پس كرۂ نارك حيزی فلك قمرك تحتنده وكرۂ هوانك فوقنده‌در وكندوسی علویٔ مطلق ولطيف وخالص وسائر عناصر مثالی بی رنك وبی لون وجمله‌يه غالب برعنصردركه آنی بصر ادراك ايده‌مز وشعاع شمس انعكاسی حرارتيله ارض ومادن هرنه قدر ادخنۂ عنيفه وابخرۂ غليظه صعود ايدوب اكا واصل اولورسه جمله‌سن ياقوب نار خالص ايدر اكر كرۂ نار بزم عندمزده اولان آتش كبی ملون ومضیٔ اولسه ايدی عالم افلاك ونجومی سير ايتمكدن ابصارمزی منع ايدردی وبو عنصرك طبيعتی كندی مكاننده سكون وقرار ايكن فلك قمرك حركت يوميه‌سنه تبعيتاله آنی تشييع ايدوب مركز عالم حوالنده شرقدن غربه كيدر وجميع اجزاسی برابرجه برقرار اوزره ابدا قسری دور ايدر ﴿نوع ثانی﴾ عنصر نارك طبيعت وقابليتن وبعدو جرمن بيلديرر (ای عزيز) معلوم اولسونكه اهل هيئت ديمشلردركه عنصر نارك طبيعت نوعيه‌سی حار ويابس اولوب علویٔ مطلق بولنديغندن سائر عناصره مخالفدر وحرق والتيامی قبول قيلمغله كون وفساد اولمغه ومحتمل صورتلر بولمغه قابلدر نتكيم بالاده بيان اولنديغی اوزره كندی حيزندن نزول ايدن اجزاسی اخوانته تبدل ايدوب منقلب بولمسی ظاهردر واصحاب ارصاد وارباب هندسه وحساب اتفاق اوزره ديمشلردركه كرۂ نارك سطح محدبنك وجه ارضدن مسافۂ بعدی تقريبا قرق بربيك وطقوز يوز يكرمی التی فرسخ كيل اولنمشدر وكرۂ مرقومه‌نك سطح مقعرينك ينه وجه ارضدن مسافۂ بعدی تقريبا اون بش بيك ويكرمی التی فرسخ بولنمشدر وكرۂ مرقومه‌نك ثخن وعمقی تقريبا يكرمی التی بيك وطقوز يوز فرسخ قياس قيلنمشدر وبرهان ايله بيلنمشدر ﴿نوع ثالث﴾ نارك انواعنی بيلديرر (ای عزيز) معلوم اولسونكه اهل حكمت ديمشلردركه جنس نار نيجه انواعدر اولا بو عنصر ناردركه جميع انواع نيراندن بونك تأثيری قوتليدر وحرارتی شدتليدر چونكه حق تعالى كلام قديمنده (الله الذی خلق سبع سموات ومن الارض مثلهن) بيورمشدر پس جمهور حكما عناصر سفليه‌يی بو آيت كريمه‌نك مضموننه تطبيق ايچون عنصر هوايی اوچ طبقه وعنصر ارضی ايكی طبقه فرض ايله جمله‌سن يدی طبقه اعتبار ايدوب كرۂ ناری طبقۂ اولی عدايتمشلردر وثانيا حديد وحجرده وشجر اخضرده نهان ومضمر اولان ناردركه حديد شديدی وصخرۂ صمايی اريدوب تراب ايدر ونبات واشجاری ياقوب رماد ايدر پس بو اجرام ثلاثه كثيفه‌يی اردۂ مظلمه‌دن بوبر جسم لطيف حار نورانی‌يی اخراج ايتمك حكمت اعجب وصنعت اغربدر * وثالثا نار صاعقه‌دركه اجسام لطيفه‌دن كيچوب اجرام كثيفه‌يی احراق ايدر * ورابعا نار حرميندر واول بلارعد ولابرق ولاغيم كيجه ايله كوكدن سطوع ايدردی وانك ضياسنده بنوطی اوچ كونلك مسافه‌دن دوه‌لرين كورردی واكا قريب اولنلری ياقوب كوندزلری دخان كورينوب كيجه‌لری نار اولوردی پس اسماعيل عليه السلام اولادندن خالد بن سنان بربئر عميق حفر ايتديروب اول ناری اكا القا ايتمشدی وبرزمان خلق آنی سيران ايدری بعده اول نار اول بئر ايچنده غائب اولدی * وخامسا نار شهاب قبسدركه خلق آنی انقضاض كواكب زعم ايدر حال بوكيم اول ارضدن هوايه چيقوب اكا برودت تاثير ايتميوب طبقۂ ناره بالغ اولان دخاندر * وسادسا نار جهنمدر ﴿نوع رابع﴾ نارك سراجه اتصالنه روحك بدنه اتصالنك وجوه ايله مشابهتن بيلديرر (ای عزيز) معلوم اولسونكه اهل حكمت

دیمشلردرکه روح حیوانینك بدنده بورکه تعلق واتصالی بعینه نارك فتیلهٔ شمعه یه اولان تعلق واتصالی کبیدر نتکیم بو تعلقك ابطالی بر نفخه ایله آسان اولدیغی کبی کذلك تعلق نفسك ابطالی بر طعنه ایله آسان اولور وشمعه نك دهنی آنده نهایت بولدقده ناراندن جدا ومنطفی اولدیغی کبی کذلك بدنك رطوبت غریزیه سی تمامنده نفس اندن جدا دوشر وهر یرده کی نار تنفس ایدوب منطفی اولمز انده انسان دخی تنفس ایده بیلوب اولمز ونار منطفی اولان مکانده انسان دخی هلاك اولوب تنفس ایده بیلمز پس بو علتدن ارباب معادن وخفار بر مغاره یه داخل اولمق مراد ایلسه لر ابتدا بر اوزون عصانك رأسنه بر شمعه یاقوب درون غاره ادخال ایدرلر اکر اول شمعه منطفی اولمدیسه انلر دخی تقدم ایدوب ایچری کیدرلر واکر شعلهٔ شمعه منطفی اولدیسه همان دونوب فرار ایدرلر ونتکیم شمعه نك دهنی فتیله سنده نهایت بولدقده ایکی اوچ دفعه شعله سی حرکتله ضیاویروب آندن منطفی اولور کذلك انسانك موتی غنده قوتی زیاده اولورکه اول حالته صحت موت دیرلر بعده روحی بدنندن مفارقت ایلر

﴿فصل ثانی﴾ ماهیت عنصر هوایی وانك کیفیت واحوالی وطبقات ثلاثه سندن طبقهٔ علیاسنی وطبقهٔ وسطاسنی واول ایکی طبقه ده تکون ایدن کائنات جوی درت نوع ایله بیان وعیان ایدر ﴿نوع اول﴾ کرهٔ هوانك حیزنی وطبیعتنی وبعدو جرمنی وحرکتنی بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل حکمت واهل هیئت اتفاق اوزره دیمشلردرکه عناصر اربعهٔ مرقومه نك ایکنجیسی عنصر هوادرکه ایکی سطح متوازی برله محاط بر جوهر بسیط وجسم کریدر وسطح محدبی مستوی اولوب کرهٔ نارك سطح مقعرینه تماس ایتمشدر وسطح مقعری زیرنده اولان بحر ایله ارضك سطحنه تماس اولدیغیچون تضاریس امواج وجبال حسبیله سطح هوادخی مضرسدر پس کرهٔ هوا انك حیز طبیعیسی کرهٔ نارك تحتنده وکرهٔ مانك فوقنده در وکندی حیزنده طبیعتیله ساکندر وحرکات قسریهٔ مختلفه ایله متحرکدر ساکن اولدقجه اسمی هوادر چونکه حرکت ایلر اکا ریح دیرلر وبو عنصر هوا لطیف وشفاف وبی رنکدر وطبیعت نوعیه سی حار ورطب ومضاف علوی اولمغله اخوانه مخالفدر وکون وفساد ایله صورتلر بولمغه قابلدر زیرا که هوا کندی حیزنده ایکن بیله اخوانه تبدل ایدوب منقلب اولور واصحاب ارصاد وارباب حساب وهندسه اتفاق اوزره دیمشلردرکه مجموع کرهٔ هوانك مسافهٔ ثخن وعمقی تقریبا اون بش بیك ویکرمی التی فرسخ بولنوب اوچ طبقه اعتبار اولنمشدر * اما طبقهٔ علیاسی مجاور نار اولمغله اول دخی حار اولوب انکله حرکت فلك قمره تبعیت قیلوب شرقدن غربه انی تشییع ایله دوران ایدر وبو طبقه نك فوق طرفی ناره قریب اولدیغندن شدید الحرارة وسریع الحرکتدر وسمت اسفلی ناردن بعید اولدقجه حرارتی قلیل اولوب کندی طبیعتی اولان کیفیتده قالمشدر وحرکت دوریه سی دخی تدریج ایله بطئ اولوب طرف اسفلی ساکن اولمشدر وبو طبقه نك ثخن وعمقی اون بیك فرسخ بولنوب طبقهٔ ناره نسبتله طبقهٔ ثانیه عد اولنمشدر واسفلدن مرتفع اولان ادخنه بونده متفرق ومتلاشی اولدیغیچون بوکا طبقهٔ دخانیه تسمیه ایتمشلردر وبونك نیجه اسرارینه ﴿نوع ثانی﴾ کرهٔ هوانك طبقهٔ علیاسنده مشاهده اولنان کائنات جوی بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل حکمت واهل هیئت اتفاق اوزره دیمشلردرکه عنصر هوانك طبقهٔ علیاسنك فوق طرفنده کواکب ذوالاذناب وانواع شهاب تکون ایدر اما اصل شهاب اول ماده سی لطیف اولان دخاندرکه انعکاس شعاع شمس ایله ارضدن هوایه چیقوب طبقهٔ زمهریریه دن برودت کسب ایتمکدن مقدم کچوب طبقهٔ دخانیه دن کرهٔ ناره واصل اولور اکر بو دخانك طرف اسفلی ارضدن منقطع ایسه رأس فتیلهٔ پنبه نك لهب شمعه یه وصول والتهابی کبی اول دخان لطیف دخی مشتعل اولوب ناره منقلب اولور وسرعتله محترق اولدیغندن منطفی کبی کورینور چونکه شعلهٔ نار ابتدا اول دخانك فوق طرفنه دوشوب نهایت بولنجیه دکین مشتعل اولور پس اول شعله اول دخانك طرف آخرینه واردیغی حالده اول سمته ممتد اولوب فشنك مثالی متحرك کورینورکه شهاب دیدکلری بودر واول دخانده اولان اجزاء ارضیه منحل اولوب عنصر نار کبی خالص ناری رنك اولدقده کورنمز اولور واکر طبقهٔ ناره بالغ اولان دخان کثیف وغلیظ ایسه اکا نار واصل اولدقده غلظتی مقداری برمدت قالور ونیجه ایام وشهور منطفی اولمیوب مادهٔ دخانك مقتضاسی اولان لون ایله ظاهر اولور یااوریلی صاچ ویاطوپ مدحرج ویاکوکب ذوذنب ویارمح قصیر ویا عمود مخروط اشکالنده ویاخود حیوان صورتنده کورینور واکر مادهٔ دخانیه سی کثیر ایسه ابتدا ناره واصل اولدقده اندن اویله عظیم شعله ظهور ایدرکه درون هوا وروی زمین

ضيالنورکه نيازك بونلردر ومشهوردرکی حضرت عيسی عليه السلامدن چوق صکره سماده قطب شمالی سمتنده
برنار مشتعل ومضطرب ظهور ايدوب برسنه تمام قالمشدی و آنك ظلمتی وجه ارضی برمرتبه احاطه ايتمشدی کيم
نهارك طقوز ساعتندنصکره کيمسه برنسنه کوره‌مز ايمش وجوسمادن رماد امثالی اجزا نزولندن اونارك
تحتنده ناس طوره‌مز ايمش نعوذبالله من غضب الله * واکر طبقهٔ ناره واصل اولان دخان کثيف وغليظ اولوب
طرف أسفلی ارضه متصل بولنديسه مثلا منطفی اولان شمعه‌نك دخانيله فوقنده بولنان شمعه‌نك شعله‌سی نزول
ايدوب اول شمعهٔ منطفی‌يه شعله‌ويرديکی کبی عنصر نار دخی اول دخاندن مشتعل اولوب انکله ارضه نازل اولورکه
اکا حريق ديرلر چونکه جميع کائنات جوسما عناصر اربعه‌دن مزاجسز حاصل اولور پس انکچون بومذکورات
اول عناصردن مزاج ايله ترکب ايدن مواليد ثلاثه کبی برزمان ثابت اولميوب همان اول آنده فساده واروب محو
اولورلر يا صورتك حفظندن عاجز قالوب صورت اخرايه کيررلر وکيفيت اخرايه ايررلر ﴿نوع ثالث﴾ کرهٔ هوانك
طبقهٔ وسطاسنك جرمی مقدارين واوصاف واطوارين و آنده تکون ايدن بعض کائنات جوسمايی بيلديرر (ای
عزيز) معلوم اولسونکه اهل حکمت واهل هيئت ديمشلردرکه کرهٔ هوانك طبقهٔ وسطاسی طبقهٔ ناره نسبتله طبقهٔ
ثالثه‌در واول کندی حيزنده ساکنه‌در وبوطبقه‌نك ثخنی وعمقی تقريبا بش بيك و اون فرسخ مسافه‌در وبوطبقه‌يه
عنصر نارك حرارت اثری نزول ايتميوب شمس منيرك وجه ارضدن منعکس اولان شعاعی حرارتنك اثری دخی
بوکا صعود ايتديکندن بوهوا ابخرهٔ مائيه ايله ممتزج اولوب انلردن بغايت کيفيت برودت کسب ايتمشدر
انکچون طبقهٔ زمهريريه ناميله شهرت بولمشدر وبوطبقه منشأ سحاب ومطر وثلج وبرديعنی طولو ورعدوبرق
وصاعقه اولمشدر وبوجمله بونده تکون ايدوب صکره طبقهٔ سفلايه تنزل ايلمشدر وبومذکوراتك اکثر اسباب
اجزاء صغار مائيه‌درکه شعاع شمسك عکسی حرارتيله تلطف ايدوب اجزاء هوائيه ايله بری برندن فرق وامتياز
اولنمز حيثيتله بری برينه مختلط وممتزج اولوب سمايه صعود ايدوب بخار اولان اجزانك تکاثفيدر پس چونکه
نيراعظم بحر وارض اوزرينه اشراق ايدر واول شعاع انعکاسندن حاصل اولان حرارتيله صويك اجزاء لطيفه‌سن
چيقاروب اجزاء هوايه مزج ايله بخار ايدوب ارضك هم اجزاء لطيفه‌سن اخراج ايدوب اجزاء هوا ايله دخان
ايلدکده حرارت مرقومه سيله بخار مذکوری ودخان مزبوری کرهٔ هوانك طبقهٔ عليا سنه جذب ايدرکن اثناء
طريقده زمهريريه طبقه‌سنه رفع ايدر چونکه بخار ودخان اول طبقه‌يه کيدر پس هوا بوايکيسيله مندفع
اولوب جهتلره حرکت ايدر وجهت فوقدن بردزمهريريه وجهت تحتدن مادهٔ بخار ودخان بری برينه متداخل
اولوب اول غوغالر ميانده واسطهٔ برد ايله تکاثف ايدر اکر برد شدتلی دکلسه اول بخار مجتمع اولوب اندن
سحاب حاصل اولور وسحاب هرنه قدر فوق سمتنه صعود ايدرسه اول قدر اجزاء بخاريه بری برينه منضم واجزاء
دخانيه هوايه منقلب اولوب حرکتيله ريح اولور واجزاء بخاريه صويه منقلب اولدقده بری بريله التيام بولوب
تکاثفدن حاصل اولان ثقلت ايچون مطر اولوب اسفله تقاطر ايتمکه باشلر واکر بخار مرقومك صعودی کيجه
ايله اولوب برودت هوا شدت وقوت بولوب اجزاء سحابه قبل الاجتماع واصل اولديسه سحاب ثلج اولوب رفق ايله
نزول ايدر واکر برد بغايت شديد اولسه واجزاء سحابی بعد الاجتماع بولسه همان برد اولوب ضرب ايله دشمکه
باشلر واکر بخار صاعدك حرارتی برودت هوايه نسبتله قليل اولديغی علتدن طبقهٔ زمهريريهٔ بارده‌يه وصول
بولمديسه اکر کثير ايسه يا سحاب مطر اولور ويا غمام ابيض اولورکه بهار ايامنده بياض وتازه قطن مندوف
امثالی بری برينك اوزرنده طاغلر کبی جمع اولوب اندن صور عجيبه واشکال غريبه صورت بولوب لطافتندن
ادنا حرارتيله هوايه منقلب اولور واکر حرارتی قليل اولان بخار صاعدك کنديسی دخی قليل ايسه انك احوالی
کندی محلی اولان طبقهٔ سافله‌ده بيان اولنسه کرکدر واويله اولورکه بعض وقتده برشديد ايله هوا منقبض
اولوب طبقهٔ زمهريريه‌ده سحاب تکون ايدرکه اندن مطر وثلج وبرد حاصل اولور ﴿نوع رابع﴾ کرهٔ هوانك ينه
طبقهٔ وسطاسنده تکون ايدن کائنات جوی يعنی رعد وبرق وصاعقه‌يی حکيمانه بيلديرر (ای عزيز) معلوم
اولسونکه اهل حکمت واهل هيئت اتفاق اوزره ديمشلردرکه رعد وبرق وصاعقه‌نك اسبابی بودرکه چوق
حرارت اشراف شمس ايله تلطف ايدن اجزاء صغار ارضيه واجزاء صغار ناريه بری برينه مخالط ومتحلل اولور اکا
دخان ديرلر پس بودخان اول بيان اولنان بخار ايله مختلط اولوب بيله‌جه برابر صعود ايدوب طبقهٔ بارده‌يه

بالغ اولدقده اول بخاردن سحاب منعقد اولوب اول دخان اول سحابك درونده محتبس اولسه پس حرارتی باقی اولان دخان علو وصعودی قصد ایلدکده ویا حرارتی زائل اولان دخان اسفله نزولی مراد ایلدکده اول ادخنه صعود ونزولده اول سحابی اویله عنف ایله خرق ومزق ایدرلرکه اندن بویله صوت هائل صادر اولور پس رعد اودر وچونکه موجب حرارت اولان حرکت عنفیه ایله ماده‌ٔ دهنیه‌دن اول دخان مشتعل اولسه اکر لطیف اولوب سرعتله منطفی اولورسه اکا برق دیرلر واکر غلیظ اولوب ارضه واصل اولمدقجه منطفی اولمزسه اکا صاعقه دیرلر واویله اولورکه بو صاعقه تلطف ایدوب اجسام مختلله‌دن کچوب اجسام مندمجه‌یی حرق ایدر مثلا کیسه ایچنده ذهب وفضه‌یی اریدوب کیسه‌یی یاقمز مکر درونده اریمش درآهمك حرارتی یاقه وبعضاً کره اولورکه صاعقه بغایت کثیف اولوب هرنیه اصابت ایلسه انی یقار وجبل عظیمه واقع اولوب انی مندك ایلر اما رعد وبرق ایکیسی برابر معاحادث اولورلکن رعد ایشیدلمزدن مقدم برق کورینور زیرا که بورؤیت بصرله ظهور ایدر واول سمع اذنله حس اولنور وسمع ایسه صوتك صماخه وصولنه موقوفدر ووصول ایسه شموخ وتموج هوایه مربوطدر پس ذهاب شعاع بصر وصول صورت وخبردن اسرعدر نتکم قصاره نظر ایدرسنکه توبی حجره ضرب ایدر بعدزمان صوتی صماخکه ایرر * واما فصل شتاده بخار دخانی قلیل اولدیغندن رعد وبرق وصاعقه نادر اولور انکچون بلاد بارده سمتنده ثلج نزول ایلدکده اصلا رعد وبرق وصاعقه حادث اولمازز یراکه ثلج نزول ایدن سحاب ایله قطعا بخار دخانی بولنماز وشدت برد ایله بخار دخانی منطفی اولوب دخی اثری قالمز ومطر کثیر اولدقده اجزای غمام کثیف اولدیغندن رعد وبرق وصاعقه دخی کثرت بولور وسحاب متکاثف اولمغله ماء مطر آنده محتبس اولمشدر انکچون آندن مطر شدتله نزول ایدر نتکم برموضعده محبوس اولان صواندن یول بولسه قتی قوتلی اقار فسبحان الصانع الحکیم جل جلاله وعم نواله ولا اله غیره ﴿ فصل ثالث ﴾ کره‌ٔ هوانك طبقه‌ٔ سفلاسنی وطبیعت واوصافنی وحرکات واسماسنی وسائر احوالنی سکز نوع ایله بیان ایدر ﴿ نوع اول ﴾ عنصر هوانك طبقه‌ٔ سفلاسنك بعض احوالنی بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل حکمت واهل هیئت اتفاق اوزره دیمشلردرکه عنصر هوانك طبقه‌ٔ سفلاسی طبقه‌ٔ ناره نسبتله دردنجی طبقه‌در وبو طبقه‌نك هواسی حرکات مختلفه ایله متحرکدر وبونك ثخنی وعمقی تقریبا اون التی فرسخدن زیاده مسافه‌در وبو طبقه‌ٔ سفلا برهواء کثیفه‌درکه ارض ومایه مجاور اولوب انلره واقع اولان شعاع شمس وکواکبك عکوسی حرارتیله کسب اعتدال ایدوب بوکا ابخره‌دن عارض اولان برودت صرف ایله قالمشدر وقوس قزح وهاله وطومان وقراغی وژاله وصبح وشفق وشب وروز ورباح جواله بالجمله بو طبقه‌ده تکون ایدر اکر بو طبقه حرارت مذکوره ایله معتدل اولمسه ایدی ارض ومادن کسب ایتدیکی برودتی فوقنده اولان طبقه‌ٔ زمهریریه‌دن زیاده شدید اولوردی نتکیم قطب التنده سمت رأسدن شمس منیر بعید اولمغله هوا اویله برمرتبه‌ده بارد اولورکه دریا منجمد اولوب ثلجدن خالی قره‌بر قالماز وشدت برد ایله نبات وحیوان هلاك اولوب آنده عمارت ممکن اولمازپس کره‌ٔ هوا اوچ طبقه‌یه منقسم اولوب طبقه‌ٔ علیاسی مجاور نار اولمغله غایت حاردر وطبقه‌ٔ وسطیسی اسفلدن صعود ایدن ابخره‌ٔ مائیه ایله مجاور اولدیغندن افراط ایله بارددر وطبقه‌ٔ سفلاسی مجاور ارض ومادر لکن انعکاس اشعه ایله طبیعتی معتدلدر انکچون بو طبقه‌یه کره‌ٔ النسیم دیرلر وابخره وادخنه ایله ممتزج اولدیغندن بوکا کره‌ٔ البخار والدخان دیرلر وبو طبقه‌نك هواسی کثیف اولمغله ضیای شمس انجق بونده ظاهردر وظل ارض انجق بونده سائر ودائردر انکچون بوکا کره‌ٔ اللیل والنهار دینلمشدر وبو کره‌نك لونیدرکه سما ازرق کورنمشدر زیرا که جمهور حکما عندنده بو طبقه‌نك فوقنده بولیل ونهار اولماز وشمس ونجومك ضیا وانواری انده کره‌ٔ قمرك جرم کثیفندن غیری اجرام لطیفه‌ده انعکاس ایله ظهور بولمزلکن نهار افلاك برنور پاکدرکه نه شرقیدر ونه غربیدر لیس هنالك صباح ولامساء (یهدی الله لنوره من یشاء) وبو طبقه‌نك یوزندن ارتفاعی بیان اولنان ثخنی مقداریدرکه اون التی فرسخدن زیاده جه‌در ﴿ نوع ثالث ﴾ کره‌ٔ هوانك طبقه‌ٔ سفلاسنده حادث اولان ریاح مختلفه‌یی وجهات جهاتی بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل حکمت دیمشلردرکه حدوث ریاح مختلفه قعر بحر عنصر هوانك جهاته حرکت وتموجی ایله اولور نتکیم وجه بحر عنصر مانك تموجی برجزئی برجزئنی جهتلره تدافع ایله وجود بولور وعنصر هوا ایله عنصر ماء بحران ساکنان ایکن حرکات اجزاء هوا اخفیف اولمشدر وحرکات اجزاء ماء ثقلت

بولمشدر

بولمشدر اماحدوث رياحك برسببى بودركه شمسك تأثيرندن ياغيريدن حاصل اولان ادخنه يردن صعود ايدوب
طبقهٔ بارده يه وصول بولدقده اكر انلرك حرارتى منكسر اولديسه قصد نزول ايله حركت ايدوب انده بحر هوا دخى
تموج ايدر پس ريح اولور واكر حرارتلرى اوزره قالديلر ايسه كرهٔ ناره صعود ايدر ونار ايسه اول ادخنه نك مادهٔ
ارضيه سن ياقوب قالان مادهٔ هوائيه سن حركت دوريهٔ مذكوره سيله سمت اسفله رد ايدر پس اول حركت
نزوليه ايله هوا اتموج ايدوب ريح اولور * وبرسببى دخى بودركه طبقهٔ زمهريريه ده سحاب ثقيل اولوب جهت فوقدن
سمت اسفله مندفع اولدقده حركت نزوليه سيله تخونت بولوب هوايه منقلب اولوب كندى ريح متحرك اولور
واندفاع مذكور ايله هوا اتموج ايدوب ريح اولور * وبرسببى دخى بودركه سحابلرك برى برينه تراكم وتزاحمندن هوا اينه
مندفع اولوب تموج ايدر پس ريح هبوب ايدر وياخود سحابلر قوامده اختلاف ايدوب كثيفى رقيقنى دفع ايتدكده
سحاب رقيق برجانبدن سير ايدوب تموج هوادن ريح ظهور ايدر وبرسببى دخى بودركه هو تخلخليله برجهتدن
منبسط اولوب اكا جسم آخر منضم اولمقسزين مقدارى زياده بولمغله مجاورى اولان هوايى دفع ايدر واول
مجاور مدفوع كندى مجاورنى دفع ايدر وهلم جرا بحر هوا تموج ايله كيدر اول مدافعت شيئا فشيئا ضعيف اولوب
تباعد ايلدكجه حركت هوا قلت بولور تا كه ساكن اولور مثلا برماء راكدك وسطنه برحجر القا اولندقده نه شكل
تموج ايدرسه هواى ساكن دخى بعينه اويلجه تموج ايدر * وبرسببى دخى بودركه هوا اتكاثفيله برجهتده جمع اولدقده
تموج هوا حاصل اولور زيرا كه خلا ممتنع اولديغندن حجم هوا مجتمع اولوب كوچلدكجه مجاورى انك جهتنه
بالضروره حركت ايدوب ريح پيدا اولور وبرسببى هم بودركه يردن صعود ايدن ادخنه نك بعضيسى طبقهٔ بارده يه
بالغ اولمزدن مقدم هوايه منحل اولوب برجانبدن برجانبه حركتيله رياح اولور واما رياح مسمومهٔ محرقه نك سببى
اول مادهٔ شهبك بقاياسيله مختلط اولوب كندى نفسنده محترق اولان هوانك حركتلريدر ياخود هواى خالص
اراضئ حاره يه مرورندن كيفيت سميه ايله متكيف اولوب ريح سام اولور * واما ريح زوابع قاصرغه ديدكلرى
يللدركه يرك يوزن سپوروب دوران ايله كندو كندويه صاريلوب عمود كبى كورينوب سمايه مرتفع اولور واول
يله دخى ام زوبعه ديرلر پس بونك اكثر اسبابى اولدركه طبقهٔ زمهريريه دن نزول ايدن رياح سحاب ايله مصادف اولوب
سحاب هم رياح مختلفه ايله دوران ايتمكده ايكن اول ريح نازل دخى دورانه باشليوب اول هيئتيله ارضه نازل
اولور پس خار وخاشاكى بلكه غبار وخاكى دوندروب انداميله برداءره كورينور وكاه اولوركه جهات مختلفه دن
حادث اولان رياح مختلفة الهبوب فجأة ايله برى برينه تصادف ايدوب برى برينى هبوبدن منع ايله اجزاء ارضيه يى
مدافعه ايدرلر پس اول اجزاء اول رياحك ميانندن صيقلوب بوكيلوب مناره كبى مرتفع اولور كويا كه اعضاسى
واركبى كندويه ملتف اولور كورينور وكاه اولوركه درياده سفينه يه تصادف ايدوب دوندورر وكاه اولوركه بو ام
زوبعه وسطنده برقطعه سحاب واقع اولوب آنى هواده دوران ايتديرركن اول تنين عظيم شكلنده كورينور * واما
اصول جهات جهات اشخاصه نسبتله التى جهتدركه شخصك فوق وتحت وقدام وخلف ويمين ويساريدر لكن
اهل هيئت جهانك جهات اربعه سندن كونش طلوع ايلديكى سمته مشرق وغروب ايتديكى سمته مغرب تسميه
ايتمشلردر ومشرقه متوجه اولان شخصك يمينى سمتنه جنوب ويسارى سمتنه فتح شين ايله شمال اطلاق ايتمشلردر
وبو ذكر اولنان درت سمتك ارالرنده درت سمت دخى وضع وترتيب ايتمشلردركه شمال ايله مشرق ارالرنه مشرق
صيفى ومشرق ايله جنوب ارالرنه مشرق شتوى وجنوب ايله مغرب ارالرنه مغرب شتوى ومغرب ايله شمال
ارالرنه مغرب صيفى تسميه ايتمشلردر پس جهانك بوجهات ثمانيه سنه رياح ثمانيه نسبت وتعيين ايدوب
مشرق ومغرب وجنوب وشمال جهتلرندن حركت ايلين رياح اربعه يى اصول رياح اعتبار ايتمشلردر
وبونلرك ارالرنده هبوب ايدن رياحى فروع رياح اعتبار ايله دريالرده سفينه لرله هرسمته كتمشلردر ومراد اولنان
سواحله يتمشلردر * پس ايمدى مرسل رياح اولان قادر قيومك قدرت وعظمتن بركره تفكر وتذكر بيوره سنكه
بزه ارسال ايلديكى بورياحك اجراى سفن ثقيله ونشر غيوم كثيره كبى نيجه فوائد عظيمه سى واردركه بيكده
برى انجق بيلنمشدر زيرا كه * لولا الريح لنتن كل شئ * ديلنمشدر چونكه هوانك حركاتى جهاتيله بومقدارجه
بيان اولندى پس برمقدار دخى فوائد وخواصن بيان ايدهلم تاكيم هربر تنفسده ايكى نعمت اولديغى
جمله يه عيان اولوب هركس كندوينى غريق بحر نعمت بيلوب شاكر منعم اوله لر ﴿نوع ثالث﴾ بزى محيط

اولان هوانك ابدان وارواحمزه اولان تأثيرات ومنافعن بيلديرر (اى عزيز) معلوم اولسونكه اهل حكمت ديمشلردركه تأثير حق ايله بزى محيط اولان هوانك ابدانمزه تأثيرى غايتله ظاهردر وبو هوا ابدان وارواحمزك عنصرى اولديغيله بيله بو برمدددركه ارواحمزه واصل اولوب فاعل معدل كبى موجب صحتمز وسبب عافيتمز اولمشدر پس هوادن ارواحمزده حاصل اولان تعديل ايكى فعله متعلقدركه برى ترويح وبرى تنقيه‌در اما ترويح روحك مزاج حرارتى تحبسله مشتد اولدقچه اكاريه‌دن وعروق روحه متصل اولان نبض مسامندن استنشاق افاده ايتمكدر زيرا كه بزى احاطه ايدن هوا مزاج غريزيهٔ روحمزه قياس ايله بغايت باردر پس صدمهٔ هوا روحه واصل اولوب قارشدقده سبب حياتمز اولان تأثيرتفسك قبولى استعدادندن روحى منع ايدن سوء مزاجه مؤدى اولان آتشه روحك تبدلندن حفظ ايدوب جوهر رطب بخاريسى محو اولمدن آنى منع ايدر واما تنقيه بوبدنك خلط فاضلى كبى اولان روحك بخار دخانيسندن قوهٔ مميزه‌نك انفاسمز اولان هوايه چقدقچه تسليم ايلديكيدر پس تعديل استنشاق نفس عندنده هوانك روح اوزرينه ورودیله اولور وتنقيه ردنفس عندنده هوانك جاندن صدوزيله اولورزيرا كه تعديل ايچون استنشاق اولنان هوا ابتدا ورودنده لازمدركه بالفعل بارد اوله پس درونده طول مكث ايله تسخن ايدوب كيفيت روحه استحاله ايلسه فائده‌سى باطل اولوب اندن روح استغنا قيلوب هواى جديده محتاج اولوركه ريه‌نك درونه داخل اولوب اولكى هوانك قائم مقامى اوله پس باالضروره انى اخراج ايتمك لازمدر تاكيم عقبنجه كله‌جك هوايه مكان خالى قاله اول وهواى خارج ايله معا فضول جوهر روح اندن مندفع اوله ودخى مادامكه هوا معتدل وصافى اولوب مزاج روحه منافى اولان جوهر غريب اكا مختلط اولمشدر اول هوانك فعلى بو منوال مذكور اوزره ابدان وارواحه ترويح وتنقيه ايله صحت وعافيت ويروب حفظ وصيانت ايلكدر واكر هوا متغير اولديسه انك فعلى ابدان وارواحه ضرر ويرمكدر حقيقتده ضار ونافع خداى صانع ايكن ابدان وارواحى اسباب وهوايه ربط ايتمشدر ﴿نوع رابع﴾ بزى محيط اولان هوايه عارض اولان تغيرات طبيعيه‌يى بيلديرر (اى عزيز) معلوم اولسونكه اهل حكمت ديمشلردركه بزى محيط اولان هوايه تغير طبيعى وتغير غير طبيعى وضد مجراى طبيعى اولان تغير عارض اولور اما تغيرات طبيعيه تغيرات فصوليه‌در زيرا كه بو هوا فصول ستّه‌دن هربر فصلده بشقه برمزاجه مستحيل اولور امامزاج ربيع معتدلدر ومزاج صيف حاردر ومزاج خريف اعتداله قريبدر ومزاج شتا بارددركه اكرچه اهل طب عندنده بو فصول اربعهٔ مزاجيه‌نك ايام وازمنه‌سى اقاليم وبلاد حسبيله مختلف اولور لكن اهل نجوم اعتباريله اختلافلرى معتبر دكلدر زيرا كه انلرك عندنده فصول اربعه نيراعظمك حركت غربيه‌سيله نقطهٔ اعتدال ربيعدن ابتدا ايدوب فلك بروجك اراباعنده انتقالاتى زمانيدر يعنى شمس بروج حمل وثور وجوزاده ايكن فصل ربيعدر وبرج سرطان واسد وسنبله‌ده ايكن فصل صيفدر وبرج ميزان وعقرب وقوسده ايكن فصل خريفدر وبرج جدى ودلو وحوتده ايكن فصل شتادر * امامزاجهٔ فصول اربعه‌نك برى برينه مخالفتلرى نيراعظمك سمت رأسمزه قريب ورأسمزدن بعيد اولمسى حسبيله‌در پس فصل صيفك حار اولمسى كونشك سمت رأسمزه قريب اولوب شعاعى قوت بولديغندندر زيرا كه فصل صيفده شعاعك انعكاسى بحسب البلاد زواياى منفرجه وقائمه اوزره اولميوب زواياى حاده اوزره اولور ياخود بنه نافذ اولديغى خطوط ايچنده ايزلراى اوزره رجوع ايدر پس شعاع كثيف الوب حرارتى ايكى قات اولديغيچون بزى محيط اولان هوايى بغايت حار ايدر وبونك سبب اصليسى بودركه شعاع شمسك مسقطنك بعضيسى اسطوانه ومخروطدن بولنان مسقطسهم منزله‌سنده اولور كويا شعاع شمس انك مركزندن چيقوب مقابلنده بولنان نسنه‌نك درونه نافذ اولوار ومسقط شعاعك بعضيسى بسيط ايله محيط وياخود قريب محيط منزله‌سنده درحال بوكيم شعاعك قوتى تأثيرى سهمى عندنده‌در زيرا كه اكا تأثير هرجهتده توجه ايدر واما اطرافه قريب اولان مواضعه تأثيرى ضعيف اولورچونكه بزعرض شمالى بلادنده ساكن اولورز پس فصل صيفده مسقط شعاع شمسك ياسهمنده وياسهمنه قريب موضعده بولنور وفصل شتاده يامحيطده ويامحيطه قريب يرده بولنورز انكچون فصل صيفده قرص شمس اوجنه صعود ايدوب ارضدن بعيد اولديغيله بيله بلادمزه ضياسى انور وتأثير حرارتى اكثردر وفصل شتاده جرم شمس حضيضنه اينوب ارضه قريب اولمسيله بيله بلادمزده ضياسى ضعيف اولوب مزاج هوا بارد قالور زيرا كه فصل صيفد قرص شمس

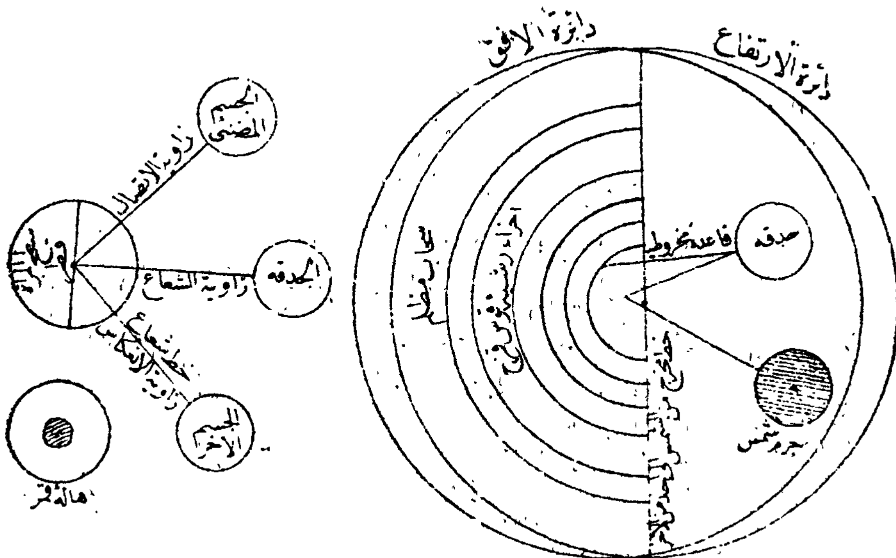
بزم سمت رأسمزه غايتله قريب اولور وفصل شتاده بغايت بعيد اولور امافصل ربيع وفصل خريف سهم مزبور ومحيط مرقوم اراسنده بولنان مسافه‌نك وسطنده حاصل اولدقلريچون حرارت وبرودتده معتدل بولنمشلردر نتكيم بالاده بيان اولنمشدر ﴿نوع خامس﴾ بزى محيط اولان هوايه عارض اولان تغيرات غير طبيعيهٔ سماويه‌يى بيلديرر (اى عزيز) معلوم اولسونكه اهل حكمت ديمشلردركه بزى احاطه ايدن هوايه عارض اولان تغيرات غير طبيعيه‌نك بعضيسى امور سماويه وبعضيسى امور ارضيه حسبيله عارض اولور * اما امور سماويه حسبيله اولان تغيرات هوا تأثيرات كواكبله عارض اولان تغيرات امثاليدر زيرا كه كاهى شعاعلى كوكبلر برحيزده جمع اولوب شمس ايله دخى اجتماعلرى وقتى كلدكده سمت رأسى ويا قريب بولندقلرى بلادى احاطه ايدن هوايى افراط ايله تسخين ايدرلر وكاه سمت رأسدن وافر بعيد اولوب تسخين هوايى نقصان ايدرلر وتسخين هواده مسامته‌نك تأثيرندن دوام مسامته‌نك ودوام مقاربه‌نك تأثيرلرى اكثردر * واما امور ارضيه حسبيله اولان تغيرات هوانك بعضيسى عروض بلاد سببيله وبعضيسى زمين بلادك ارتفاع وانخفاضى سببيله وبعضيسى جبال سببيله وبعضيسى بحار سببيله وبعضيسى رياح سببيله وبعضيسى تراب سببيله حاصل اولور * اما عروض بلاد سببيله اولان تغيرات هوا ظاهردر زيرا كه هر بلده‌كه جانب شمالده مدار رأس سرطانه وجانب جنوبده مدار رأس جديه مقارندر اول بلادك صيفى خط استوا اسمتنده اولان بلادك صيفندن وجنوب وشماله مائل اولان بلادك صيفندن بغايت اسخندر پس معدل النهار دائره‌سى تحتنده بولنان بقعه‌نك هواسنك مزاجى اعتداله اقربدر زيرا كه مسخن سماوى آنده برسببدركه نير اعظمك سمت رأسه كلمسيدر حالبوكيم بومسامته وحدها چوق تأثير ايتمز بلكه مسامته‌نك مداومتى چوق تأثير ايدر وبوعلتدن نصف نهار وقتنده اولان شدت حرارت شمس قبل العصر ازدياد بولور وبونكيچوندركه شمس رأس سرطاندن ميل ايدوب مادوننه متصرف اولسه تسخينى اشد اولور اول ميلك مثلندهٔ بولنديغندنكه هنوز رأس سرطانه بالغ اولمامشدى مثلا شمس رأس جوزاده ايكن هوايه ايلديكى تأثيردن رأس اسده كلدكده زياده تأثير ايدر زيرا كه رأس اسدده ايكن مسامته‌نك مداومتى بولنور حالبوكيم خط استوايه مطابق اولان بقعه‌ده شمس برقاچ ايام مسامت رأس اولوب سرعتله تباعد ايدر زيرا كه نقطهٔ اعتدالك قربنده اولان تزايد اجزاى ميل نقطهٔ انقلابك عندنده بولنان تزايد ميلدن چوق بيوكدر بلكه نقطهٔ انقلابك عندنده اولان تزايدك حركتى اوچ دورت ايام محسوس اولمز لاجرم شمس آنده برمدت برمتقارب حيزده قالوب تسخين هواده دقت ايلر پس بوندن معلوم اولديكه اول بلده‌لركه عروض ميل كلى‌يه قريب وقريندر آنلر اسخن بلاد روى زميندر وانلردنصكره اسخن بلاد انلرك قطبلرندن يكا اولان جانبلرنده ومعدلدن يكا اولان جانبلرنده اون بشر درجه‌يه دكين عروضى بولنان بلده‌لردر وبين الانقلابين بونلر كيدر ﴿نوع سادس﴾ بزى احاطه ايدن هوايه عارض اولان تغيرات غير طبيعيهٔ ارضيه‌يى اعنى زمين بلادك ارتفاع وانخفاضى سببيله وجبال وبحار ورياح وتراب حسبيله هوايه عارض اولان تغيراتى بيلديرر (اى عزيز) معلوم اولسونكه اهل حكمت ديمشلردركه امابلدك مرتفع ومنخفض يرده بولنمسيله تغيرات هوا محققدر پس مرتفع مكانده بولنان بلدك هواسى ابدا برد اولور ومنخفض يرده وضع اولنان بلدك هواسى ابدا اسخن اولور زيرا كه بوشعاع شمس ارضدن انعكاسيله كسب ايلديكى حرارتك اشد واغلظى ارضه اقرب اولان طرفى بولنمغله بزى محيط اولان كرهٔ نسيمك اسخنى ارضه مجاور اولان سمتيدر وارضدن بعيد اولدقجه طبقهٔ بارده‌يه قريب اولوب مجاورة سيله بارد اولور واكر منخفض مكان بروادئ عميق اولورسه شعاع حارى حبس ايدوب هواسى اسخن واكثف اولور واما جبال سببيله بولنان تغيرات هوا ظاهردر زيرا كه اول جبل كه بلدك مكانى ومستقرى بولنمشدر واول بلدك هواسى آنفا بيان اولنان قسمدن عد اولنمشدر واول جبل كه بلدك مجاورى بولنمشدر اول بلدى محيط اولان هواده آنك تأثيرى ايكى جهتله تجربه اولنمشدر تأثيرينك برى شعاع شمس بلد اوزرينه رد وحصر ويا بلدى شعاعدن منع وستر ايتمك جهتندندر وايكنجى تأثيرى ريحى بلد اوزرينه هبوبدن منع ومدافعت ويا هبوبنه سوق ومعاونت جهتندندر اما اولكيسى جبل بلدك شمالى قربنده اولمق كيدر پس شمس منير كندى مدارندن اول جبل اوزرينه اشراق ايدوب شعاعى اول بلده منعكس اولوب هرچند عرض بلد چوق اولورسه‌ده آنى احاطه ايدن هوايى تسخين ايدر واكر جبل بلدك

مغربی جهتنده بولنوب مشرق جهتی منکشف بولنورسه تأثیر شمس آنده ینه تماميله تسخين هوا ادر واکر جبل
بلدك مشرقنده بولنوب مغربی کشاده اولورسه نیم تسخين ایدر زیرا که بو جبل اوزرینه شمس بعد الزوال
اشراق ایتدکده ساعت بساعت کتدکجه بو جبل شرقیدن بعید اولوب کیفیت شعاع نقصان بولوب تسخين
هوا تمام اولمز لکن جبل غربیدن یکا شمس کلدکجه هر ساعت قریب اولوب هوای بلدی تماميله تسخين ایدر
واکر جبل بلدك جنوبی قربنده اولورسه هوای بلدی هیچ تسخين ایدهمز واما جبلك جهت ثانيه سندن
اولان تأثیر بلد اوزرندن ریح بارد شمالی هبوبن جبلك منع ایتمسیله دریا بارد حار جنوبی هبوبن بلد اوزرندن
رفع ایتمسیله در یاخود بلد ایکی جبل عظیم اوسطنك مرتفع مكاننده موضوع اولوب وجهی ریحه منکشف
اولمسیله در پس انده ریحك هبوبی صحراده بولنان بلاد اوزرینه هبوبندن اشد واکثر اولور زیرا که ریحك
شاننددر که بر ضیق مسلکه منجذب اولسه اول انجذاب انده مستمر اولوب ماء جاری کبی سکونت بولمز پس
جهت جبالدن اعدل بلاد اول بلدك هواسیدر که مشرق وشمالی سمتی منکشف اولوب مغرب وجنوبی سمتی
مستور اوله واما بحار سببیله جوارنده اولان جمله بلادك هواسی رطوبتلی اولور پس اکر بحر بلدك جهت شمالی
قربنده اولورسه وجه ماء اوزرنده باد شمالی هبوب ایدوب واول بلدك هواسنه زیاده برودت بخشش ایدر زیرا که
طبیعت ماء ریح شمالی مثالی بارددر واکر بحر بلدك سمت جنوبی قربنده اولورسه اول بلدك هواسنه زیاده
غلظت ویرر خصوصا شمالنده جبل قائم اولوب منفذ ریحه مانع اولورسه انك هواسی بغایت غليظ وکثيف
اولور واکر بحر بلدك مشرق ناحیه سنده اولورسه انك هواسنه رطوبت کثیره ویرر زیرا که نیر اعظم تحلیلی متزاید
ایله اول بلدك اوزرینه الحاح ایده رك قریب اولور واکر بحر بلدك مغربنده اولورسه انك هواسنه رطوبت ویرمسی
قلیل اولور زیرا که شمس اول بلده بی الحاح ایله اندن تباعد ایلر وبو معنایه موافق ریاح شماليه وبعده شرقيه وبعده
غربیه در که مضر اولان ریاح جنوبیه در واما ریاح سببیله بولنان تغیرات هوا مجربدر که ریاح شماليه بارد ویابسدر
اما برودتی جبال بارده دن مرور ایدوب بزه کلدیکنددر واما یبوستی شعاع شمس اول جانبه ضعیف اولوب
انده تحلیل بخار بحار قلیل اولدیغندر وریاح شرقیه حرارت وبرودتده معتدلدر لکن جبال وبراریدن عبور
ایتدیکندن بر مقدار یابسدر وریاح غربیه دخی معتدلدر لکن دریالردن چوق کلدیکندن بر مقدار رطبدر وریاح
جنوبیه بلادك اکثرنده حار ورطبدر ٭ واما حرارتی قرب شمس ایله متسخن اولان جهتدن بزلره کلدیکندندر
واما رطوبتی اندندر که بحار جنوبیه حرارت شمس ایله متعفن اولوب شمس حرارتی قوتیله اول بحاردن بخارلر
چیقاروب اول ریاحه قارشدیرر انکچون ریاح جنوبیه جسمه رخاوت ویرر ٭ اما سام یعنی هلاك یللری بالاده
بیان اولندیغی اوزره بغایت ایله حار اولان صحرالردن چوق کلن ریاحدر یاخود طبقهٔ دخانیه ده نار امثالی
مهیب علامتلر اظهار ایدن ادخنه نك بقیهٔ ثقیله لری نزول ایدوب مختلط اولدیغی ریاحدر که هر نه جهتدن
حرکت ایلسه لر تصادف ایتدکلری ابدانی ساعتنده یاقوب سیم سیاه ایدوب هلاك ایدرلر پس احکام مذکوره بی
دخی سام یللری تبدیل وتحویل ایدرلر وجمیع ریاح شدیده نك مبدأ موادی کرچه ریاح ضعیفه کبی اسفلدندر
لکن مبدأ حرکاتی وهبوبی وعصوفی جهت فوقدندر ٭ واما تراب سببیله اولان تغیر هوا که اندن احکام بلاد
مختلف اولور اول اختلافك علتی بودرکه بلادك بعضیسی طینیدر وبعضیسی صخریدر وبعضیسی رملیدر
وبعضیسی حمائیدر وبعضیسی معدنیدر پس بونلرك جمله سی مائی تغییر ایتدکلری کبی هوایی دخی تبدیل وتغییر
ایدرلر وتأثیر حق ایله تصرفات ایدرلر زیرا که جمیع ذرات کائنات وجوده کلوب کیدرلر وهر نه ایدرلرسه
انك ارادت وقدرتیله ایدرلر زهی قادر قیوم جل جلاله ﴿نوع سابع﴾ بزی احاطه ایدن هوایه عارض اولان ضد
مجرای طبیعی بولنان تغیراتی بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل حکمت دیمشلردر که مجرای طبیعی یه
مضاد اولان تغیرات ردیهٔ هوائیه یا جوهر هواده اولان استحاله دندر ویا کیفیات هواده بولنان استحاله
وتبدلدندر اما هوانك جوهرنده اولان استحاله جوهر هوا رداءته مستحیل اولمقدر اوبله دکل که هوانك
بر کیفیتی مشتد اولمقده یا نقصان بولمقده لغراط ایتمسیله ردی اولمش اوله بلکه هوانك جوهری بالذات ردی اولسه
اول وبادر که هوایه عارض اولان تعفندر وا کا طاعون دخی دیرلر وبو تعفن لون وریحی وطعمی متغیر اولان صویك
تعفنی کبیدر وبزم هوادن مرادمز اول بسیط مجرد اولان هوا دکلدر بلکه بزی احاطه ایدن کرهٔ البخار

والدخان

والدخان درکه بسیط مجرد دکلدر زیراکه اجسام بسائط مجردەنك هیچ بری تعفن ایتمز انجق کیفیتنده یاجوهرنده بسیط آخره مستحیل وتبدیل اولور بالاده بیان اولنان استحالات عناصرکبی امانزم هوادن مراد مزدرون هواده متفرق اولوب اجزای هوای حقیقیدن واجزاء مائیهٔ بخاریەدن وبخار ودخان ایله صعود ایدن اجزاء ارضیه وناریەدن ممتزج اولمش برجسمدرکه بوکا هوا تسمیه‌مز ماء بحره صو تسمیه‌مز کیدر زیراکه ماء بحر دخی صافی صو دکلدر بلکه ارضدن ومادن وهوادن ونادردن ممتزج بولنمشدر لکن انده صو غالب اولدیغندن صو تسمیه اولنمشدر پس بوهوای ممتزج بعض کره تعفن ایدوب جوهری ردائته مستحیل اولور نتکیم چکلی واسع دره‌لرك صوبی تعفن ایدوب جوهری آنلره مستحیل اولوب طاش کسلور کذلك هوای مذکور تعفن ایدوب وباکسلور وعفونت هوانك اغالظی وعروض وبانك اکثری اواخر صیف وخریفده اولور واما هوانك کیفیتده بولنان استحاله‌سی حرارتده یابرودتده تحمل اولنمیان کیفیته خروج ایدوب زرع ونسلی فساده ویروب هلاك ایتمسیدر پس هوا تغیرات مذکورەنك بریسیله متغیر اولسه اندن اذن حق ایله ابدانمزه امراض عارض اولور زیراکه هوا متعفن اولدقده تأثیرحق ایله درون ابدانمزده اولان اخلاط اربعه‌یه دخی تأثیر ایدر وابتدا بورکده اولان خلطه عفونت ایرشدیرر ﴿نوع ثامن﴾ بزی احاطه قیلان هوانك ابدان واروا حمزه اولان انواع تأثیرات وفوائدن وهبوب ایدن ریاحك اصناف تغیرات ومنافعن بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل حکمت دیمشلردرکه اکرهوا افراط ایله متسخن اولسه مفاصل ابدانه رخاوت ویروب رطوباتی تحلیل وعطشی افراط وقوای اسقاط ایدر وآلت طبیعت اولان حرارت غریزیه‌یی تحلیل ایدوب هضمی تبدیل ایدر واخلاط دمویه‌یی تحلیل وصفراوی سائر اخلاط اوزرینه تغلیب ایله لونی اصفر ایدر پس بوهوای حاره ابدان صحیحه‌یه موافق دکلدر لکن نازلهٔ بارده اصحابنه وبعض مفلوجلره موافق ونافعدر واماهوای بارده مفرط حرارت غریزیه‌یی حصر وموادی سیلاندن منع ایدوب نازله‌یی تحریك ایدر وعصبه ضعف ویروب ریه وقصبه‌سنه یعنی عرقه ضرر شدید ایدر واکر برودت هوا معتدل اولورسه هضمه وجمیع قوای باطنه‌یه وجمیع آثار وآلات شهوته قوت واستحکام ویروب ابدان صحیحه‌یه موافق کلور ومسامی سد ایدوب حشو عظامی عصر ایدر واماهوای رطب اکثر امزجه ابدانه موافق کلوب جلدی لین ولونی جمیل وخلقی هین ایدوب مسامی تنقیه ایلر لکن عفونته مهیا ایلر * واماهوای یابس بیان اولنان هوای رطبك تأثیراتنده ضدکاملدر پس ارواح ریاح ریح شمالیدرکه بدنه قوت ویروب متانت بخش ایدر وسیلانات ظاهره‌یی منع ومسام بدنی سد ایدر وهضمی قوی وبطنی استوار وبولی ادرار ایدر وهوای غریبی متعفن اولسه بوریح آنی اصلاح ایدر واکر ریح جنوبی ریح شمالی اوزرینه تقدم ایدوب عقبنجه ریح شمالی هبوب ایلسه جنوبیدن اساله وشمالیدن عصر درون حدوث ایدوب خارجدن یکا انفتاحه مؤدی اولور اول علتدن اوجنده باشدن سیلان موادکثیره اولوب علل صدر ومثانه ورحم حدوث بولوب عسر بول وسعال واوجاع مفاصل واقشعرار جلد عارض اولور * واماریح جنوبی قوت بدنی رخو ایدوب مسامی فتح ایدر واخلاطی خارج سمتنه تحریك ایدوب حواسه ثقلت ویروب قروحی افساد ایدر وامراضی ازدیاد ایدوب صداعی تهییج ایدر ونومی جلب ایدوب حمایی ایراث ایدر * واماریاح شرقیه اکر آخر لیل واول نهارده هبوب ایدرسه شمس ایله معتدل اولان هوای لطیفدرکه رطوبتی قلیل ویبوستی معتدلدر وبوریاحك هبوبی اول وقتلرا کثر اولمغله بوکا ریح صبا ونسیم سحری دیرلر پس اول بادصبا ابدانه صفا ونومه لذت ومریضه شفا بخش ایدر واکر نهار آخرنده ولیل اولنده هبوب ایدرسه بونك تأثیری انك خلافیدر وبلد شرقینك هواسی بلد غربینك هواسندن الطیف واصفادر * واما ریاح غربیه اکر آخر نهار واول لیلده هبوب ایدرسه هوای کثیفدرکه بخار بخاردر واکر وقت سحر هبوب ایدرسه شمس ایله معتدل اولمیان هوادرکه اکثف واغلظدر وبوریح غربی هرنه وقت هبوب ایدرسه بونك تأثیری مخالف منافع بادصبادرکه بوکا ریح دبور دیرلر وحدیث شریفده (نصرت بالصبا واهلکت عاد بالدبور) وارد اولمشدر وبونده بیان منافع هوادن بومقدار ایله اغنا کلمشدر زیراکه اهل بصیرت بوندن عبرت آلمشدر * سبحان مرسل الریاح ومروح الارواح ومفرح الاشباح * ومسبب الاسباب * ورب الارباب * تعالی الله سبحانه وتعالی جل شانه وعم نواله ولااله غیره ﴿فصل رابع﴾ کرهٔ هوانك طبقهٔ سفلاسنده ظهور ایدن بقیهٔ کائنات جوی اعنی قوس قزح وهاله‌یی وطومان وقرغی وژاله‌یی وصبح

وشفق وظلالی وساعات لیل ونهاری وسنین وشهور دهوری بش نوع ایله بیان وعیان ایدر ﴿نوع اول﴾ قوس قزح وهاله یی وطومان وقراغی وژاله یی بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل حکمت دیمشلردر که ایه قوشاغی دیدکاری قوس قزح مطردن یا بخاردن حادث اولان اجزاء مائیهٔ رشیهٔ صغیرهٔ مستدیرهٔ صافیهٔ شافه ده شمس منیرك ضیاسی ارتسامندن ظهور ایدر وبونك بیانی بودر که اجزاء مذکوره خلاف شمس اولان جهتده اویله بر وضع اوزره بولنمق لازمدر که اجزاء مزبوره نك هر برنده شعاع بصر شمسه منعکس اوله وبو انعکاس اولزمان اولور که اول اجزانك ماوراسنده سحاب مظلم کبی کثیف نسنه بولنوب آیینه مثال اولور وشمس دخی افقه قریب اولوب حرارتی قلیل اولور وناظر ظهرنی شمسه ویروب اول اجزایه متوجه اوله یعنی قرص شمس ایله اول اجزانك اراسنده اوله تاکیم شعاع بصری اول اجزادن شمسه منعکس اوله پس اول ناظره اول اجزانك هر برندن انجق ضوء شمس کورینور شکلی کورنمز زیرا که مجربدر که شعاع بصردن منعکس اولان مصیقل نسنه بغایت کوچك اولدقده مقابلنده بولنان ضیالی نسنه نك انجق ضوئنی ولونی کوسترر شکلنی وهیئتنی کوسترمز پس اول اجزاء مائیه نصف دائره دن اقلی برقوس مستضی شکلنده اولور وبوقوس ارتفاع شمس حسبیله نقصان بولور وانحطاط شمس قدر زیاده اولور زیرا که شمس اول دائره نك مرکزی مکاننده اولمغله افقدن مرتفع اولدیقجه مقابلی اولان دائره سنك فوق الافق نصفندن اقلی قالور وشمس افقه نزول ایدوب قریب اولدقجه اول دائرهٔ ناقصه نك قوسی افقه مماس اولان ایکی طرفندن ازدیاد بولور که اول طرفین اجزاسندن شعاع بصر شمسه منعکس اولمغه باشلر وحضرت شیخ ابن سینا شفاسنده یازمشدر که طوس ایله ماورد اراسنده برجبل عالی اوزرنده ایدم وسما منکشف ایدی وصحرا ایله مابینمزده وسط جبلده سحاب وار ایدی وهوا رطب ایدی وشمس نصف نهارده ایدی بن اول سحاب مظلمه نظر ایدوب قوس قزح الوانده بر دائرهٔ تامه کوردم وبن اول جبلدن تنزل ایلدکجه اول دائره ا تصغر ایلردی تاکیم بن سحابه واصل اولدقده اولدخی مضمحل اولدی وبو قوس قزحك اختلاف الوانی ضوء شمس الوان مختلفهٔ غماملر ایله اختلاطندندر زیرا که ناحیهٔ علیاسی شمسه قریب اولدیغندن اشراقی غالب اولوب احمر زعفرانی کورینور وناحیهٔ سفلاسی شمسدن بعید اولدیغیچون اشراقی مغلوب اولوب احمر حمری کورینور وایکی لونك مابینی ایکیسندن ترکب ایدن اخضر چمنی کورینور وایالت وانده قلعهٔ خیزانده فصل خریف زماننده قمر بدر کامل ایکن آنده افقه متصل بیان اولنان الوانده قوس قزح ظاهر ونمایان اولمشدر صورتی بودر

واما

واماهاله اول دخی اجزاء رشیهٔ صغیرهٔ مستدیرهٔ شفافه‌ده قمرك نوری ارتسامندن حولنده خرمن مثالی حادث اولان دائرهٔ مستدیرهٔ بیضادر وبونك بیانی بودرکه ناظرله نیرك اراسنده اجزاء مذکوره اویله بر وضع اوزره بولنملیدرکه انلرك هر برنده شعاع بصر اول نیره منعکس اوله پس ناظر اول اجزایه نظر ایلدکده هر برنده ضوء نیری کورر لکن اول اجزا بغایت صغار اولدیغیچون نیرك شکل وهیئتن کوره‌مز ومجموعی دائرهٔ تامه یاناقصه شکلنده اولورکه هاله اودر وهوانك رطوبتندن حادث اولدیغندندرکه نزول مطره دلالت ایدر واکر صفت مزبوره اوزره ایکی سحاب اتفاق ایله بری برینك تحتنده بولنسه اولزمان ایکی هاله حدوث ایدر وتحتانیه‌سی بزه اقرب اولدیغندن اعظم کورینور واکر سحاب مذکوره ایکیدن زیاده اولورسه هاله دخی اول عدد اولور ونیر قمرکیدی هاله‌سی مشاهده اولنمشدر * واماطفاره که ضم طا ایله هالهٔ شمسدر اول نادر بولنور زیرا که شمس افقدن بعید اولدقجه تأثیر حرارتی شدید اولدیغندن اجزای موصوفه کبی سحاب رقیقی حل ایدوب هوایه دوندرر وحضرت شیخ مرحوم شفای مرقومنده یازمشدرکه نیر اعظمك حولنده قوس قزح الوانده هالهٔ تامه وهالهٔ ناقصه مشاهده ایتمشدر وبومؤلف حقیر بوکتابی تحریردن برسنه مقدم یاسین صحراسنده آخر فصل ربیعده وقت زوالده هالهٔ تامهٔ شمسی یاران صفا ایله تعجب ایدرك مشاهده ایدرکن برمله معا یوزقرق ایکی یاشنده بر پیر فانی بولنوب اول دخی بوهاله‌یی استغراب ایدوب بن بویاشه کلدم چوق عجایب کورمشدم عمرم ایچنده کونش خرمن ایلدیکن کورمشدم شمدی بونی دخی سیرایتدم دیمشدر * واماطومانك وقراغینك وچیسه‌نك علت ماده‌لری اول بخار صاعد معهوددرکه هم کندیسی قلیل وهم حرارتی ضعیف اولمغله طبقهٔ بارده‌یه بالغ اولمیوب کندی طبقهٔ سفلاسنده قلوب ارضه نزول ایتمکه باشلر اکر اول اثناده اکا برد اصابت ایتمدیسه رؤس جبالی احاطه ایدوب روی زمینه منتشر اولوب دخان کبی ماوراسنی ستر ایدرکه طومان اودر وحرارت قلیله ایله هوایه منقلب اولور کیدر واکر اول بخار ضعیفه اثنای نزولنده برد اصابت ایلدیسه پس اول تقدیرجه اکر اول بخار نازل واول برد شدید ایله منجمد اولورسه اوفق وبراق اولوب ذرات امثالی نزول ایدرکه قراغی دیدکلری اودر واکر او بخار او برد ایله منجمد اولمزسه صویه منقلب اولوب نبات اوراقی اوزرینه نزول ایدوب لؤلؤ امثالی قطرات اولورکه ژاله وشبنم وچیسه دیدکلری اودر وحقیقت حال بودر وبیان اولنان کائنات جوك جمله‌سی اجسام مرکبات اعدادندن بولنمشدر لکن عناصردن مزاجیسز ترکیب اولنمشدر انکچون بویله سریع الزوال والانتقال بولنمشدر فسبحان الصانع الحکیم جل جلاله وعم نواله ولا اله غیره ﴿نوع ثانی﴾ صبح وشفق وظلالك حقیقت احوالن بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل حکمت واهل هیئت اتفاق اوزره دیمشلردرکه صبح وشفقك ظهوری کرهٔ هوانك بوطبقهٔ سفلاسنه مخصوصدر وبونك بیانی بودرکه جرم شمس طوب زمینده مقدار مذکور اوزره اعظم اولدیغندن ابدا ارضك نصفندن اکثری نهار مضیء واقلی لیل مظلم وظلی شکل مخروط اولوب فلك زهره‌ده نهایت بولمشدر ورأس مخروطی بالاده بیان اولندیغی اوزره ابدا منطقة البروجه مسامت اولمشدر وظل مخروطك تحت الافق اولمسنك مدتی نهاردر وفوق الافق بولنمسنك زمانی لیلدر پس نیر اعظم زیر زمینده ایکن افق شرقیدن یکا قریب اولدقجه میل ظل مخروط فوق الارض افق غربی سمتنه قریب اولور تاکیم ظل مخروطی محیط اولان شعاعك طرف مشرق سمتنده کورینور پس ابتدا اول شعاعك طرف قریبی که افق شرقیدن وافر مرتفعدر اول سمت ابیض کورینور آنکله افقك ماببنی مظلم قالور زیرا که موضع ناظردن ومحل بیاضدن ومکان افقدن حاصل اولان مثلث ناظرله بیاض اراسنده شعاع بصردن اولان ضلعی سطح ظلده فرض اولنوب شمس ایله ارضه تماس ایدن خط شعاع اوزره قائم اولدیغندن ناظرله افق اراسنده بولنان ضلعدن اقصر واقرب اولوب شعاع شمس اندن مقدمجه کورینور بعده شمس افقه برمقدار قریب اولدقجه اول بیاض مذکور منتشر اولمغه باشلر لکن ضیاسی قلیل اولدیغیچون ضعیف کورینور پس عوام ناس اول بیاضی افقدن زائل توهم ایدوب اول ظن ایله اکا صبح کاذب دیرلر حالبوکیم بیاض مذکور حقیقتده زائل دکل زائد اولمقده‌در بعده شمس افقه زیاده‌جه قریب اولدقده وبیاض مذکورك افق مزبور اوزره انتشاری عریض اولدقده ضیاسی قوت بولدیغندن زائل کورنمز پس اکا صبح صادق دیرلر بعده شمس افقه بغایت قریب اولدقده بیاض مذکور اطراف اکنافه منتشر اولوب مطلع شمس احمر کورینور بعده قرص شمس افقدن طلوع ایدوب

ابتدای نهار اولور پس احوال صبح بودرکه حقیقتی اوزره بیان وعیان اولنمشدر * اما احوال شفق بیان اولنان احوال صبحك ترتیبنك عکسی اوزره‌در زیراکه قرص شمس افقدن غروب ایدوب آخر نهار اولدقدنصکره مغرب شمس احمر اولور بعده بیاض عریض کورینور بعده بیاض زائل ظن اولنوب بعده بیاض مرتفع ومستطیل اولور وتجربه ایله تحقیق اولنمشدرکه افقدن شمسك اون سکز درجه انحطاطی صبح کاذبك ابتداسی وشفقك انتهاسیدر پس قرق سکز بچق درجه عرضنده شمس منیر منقلب صیفی‌یه کلدکده شفقك آخری صبح کاذبه متصل اولوب وقت عشا قالمز زیراکه شمس پرنور منقلب مذکورده ایکن عرض مزبورك افقندن اون سکز درجه‌دن زیاده منحط اولمز * واما ظلال ایکی قسمه منقسم اولنمشدرکه برینه ظل اول تسمیه ایتمشلردر وظل معکوس وظل منکوس دخی دیرلر واول ظل سطح افقك موازاتنده منصوب اولان مقیاسك ظلیدر مثلا جداره غرز اولنان وتدك ظلی کبیدر وبری ظل ثانیدرکه ظل مستوی وظل مبسوط دخی دیرلر واول ظل سطح افق اوزرینه عمودا قائم اولان مقیاسدن کورینن ظلدر مثلا ارض مستویه‌ده غرز اولنان عصانك ظلی کبیدر فسبحان فالق الاصباح وخالق ظلال الاشباح ﴿ نوع ثالث ﴾ لیل ونهارك حدی اعتبارن وساعات مقدارن بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل هیئت واهل حساب عندنده برکون کیجه‌سیله شمس منیرك دائرهٔ نصف نهاردن مفارقت ایدوب حرکت کلی ایله ینه اکا عودت ایلدیکی زمانیدر وعند العامه لیل ونهار غروب شمسدن ینه غروبنه دکیندر اما برکون وبرکیجه‌نك ابتداسی شمس منیرك منطقة البروجك هر برنقطه‌سی مفارقتندن فرض ایتمك ممکندر لکن اهل نجوم دائرهٔ نصف نهاردن ابتدا ایتمکی اصطلاح ایتمشلردر زیراکه فلك بروجدن بر قوس اولان اختلاف مطالع ومغارب آفاق حسبیله مساکنده چوق واقع اولور * اما دائرهٔ نصف نهار حسبیله اختلاف قوس فلك بروج هر عرضده مساویدر زیراکه دائرهٔ نصف نهار جمیع مساکنده خط استوا آفاقك بریسی اولدیغیچون آنك افقی مقامنده قائم اولور وبرکون برکیجه‌نك زمانی حرکت کلك بردوره‌سی اوزرینه شمس منیرك اول مدتده فلك بروجدن حرکت غربیه‌سیله سیر ایتدیکی مطالع مقداری زائد اولور ونهارك زمانی اهل حساب عندنده طلوع شمسدن غروبنه وارنجیه‌دکدر واهل شرع قتنده نهار شرعی طلوع فجر ثانیدن غروب شمسه‌دکدر پس لیلك زمانی ایکی مذهبه نسبتله خفی دکلدر * اما اهل حساب کندی لیل ونهارك هر برینی ساعات معتدله‌یه وساعات زمانیه‌یه تقسیم ایتمشلردر اما ساعات معتدله‌نك مقدارلری ابتدا متساوی اولدیغندن بونلره ساعات مستویه دخی دیرلر وبو ساعات معتدله‌نك هر بری حرکت کلك اون بش درجه دور ایتمسنك مقداریدر * واما ساعات زمانیه‌نك مقدارلری ایام ولیالینك مقدارلری اختلافیله مختلف اولدیغندن بونلره ساعات معوجه دخی دیرلر پس بو ساعات زمانیه نهارك یا لیلك ابدا اون ایکی جزؤندن بر جزؤیدر زیراکه نهار لیلدن اطول اولورسه ساعات نهار ساعات لیلدن اطول اولور واکر نهار لیلدن اقصر اولورسه ساعاتی دخی ساعاتندن اقصر اولور پس بوندن معلوم اولدیکه طول وقصر نهار ایله اعداد ساعات معتدله مختلف اولور وازمان واجزاسی مختلف اولمز زیراکه اجزاسی دائما اون بش درجه‌در وطول وقصر نهار حسبیله ازمان ساعات زمانیه مختلف اولور واعدادی مختلف اولمزکه دائما اون ایکیدر واهل حساب احکام نجومده ساعات زمانیه اعتبار ایدوب سائر حساب ایچون ساعات معتدله اختیار ایتمشلردر وساعات مستویه ایله ساعات معوجه‌نك اعداد واجزالری لیل ونهار استواسنده مستوی اولور سبحان مقلب اللیل والنهار والساعات والازمان ﴿ نوع رابع ﴾ سنهٔ شمسیهٔ حقیقیه‌یی وشهور بروجیه ونجومیه‌یی واسماء شهور رومیه‌یی بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل هیئت واهل نجوم اتفاق ایله دیمشلردرکه سنهٔ شمسیهٔ حقیقیه‌نك مدتی فلك بروجك بر نقطهٔ مفروضه‌سندن قرص شمس کندی حرکت خاصهٔ غربیه‌سیله مفارقت ایدوب ثانیا اول نقطه‌یه عودت ایدنجیه‌دك مرور ایدن زماندر اما اهل نجوم سنهٔ شمسیه‌نك ابتداسی آفتاب عالمتابك رأس برج حمله حلولندن بدأ ایتمشلردر واون ایکی برجك هر برینه حلولی اوائل شهور اعتبار ایدوب وهر برجی عبورینی بر شهر عد ایتمشلردر وبو سنهٔ شمسیه‌نك عدد ایامی اوچیوز التمش بش یوم وربع یومدر وبو مقامده یومدن مراد برکون برکیجه‌سیله‌در وبو شهور بروجیهٔ نجومیه‌نك عدد ایامی حساب ابجد ایله بو بیتك الفاظیدر (بیت) لاولالب لاولالاشن مهست * لل کط وکط لل شهور کوتهست *

گرچه سنۀ شمسیۀ حقیقیه وشهور بروجیۀ حسابیه بودر لکن اسکندر ابن فیلقوس رومی سنۀ شمسیه حقیقیه‌نك اوائل شهورنی اهل نجومك فرض ایلدیکی اوائل بروجدن اون برکون اقدم اعتبار ایدوب ابتدای سنه‌یی آفتابك رأس حمله حلولندن اون کون مقدم بدأ ایتمشدر وهر برشهری براسم ایله تخصیص ایدوب شهور رومیه‌نامیله شهرت ویرمشدر وبرسنه‌یی فصول اربعه‌یه تقسیم ایدوب هر برفصل ایچون اوچ شهر تعیین ایله نهایتنه ایرمشدر اماشهور فصل ربیع ازار ونیسان وایاردر وشهور فصل صیف حزیران وتموز و آبدر وشهور فصل خریف ایلول وتشرین اول وتشرین ثانیدر وشهور فصل شتا کانون اول وکانون ثانی وشباطدر وحالا دیارمزده مشهور روزنامه‌لرده مسطور بوشهوردرکه عدد ایامی بوبیتدن معلومدر (لاوکی لادربهاروکی ولالافصل پای * کی ولاکی درخریف ولاولاکج درشتا) سبحان مکون الاکوان ومقلب الدهور والازمان ومکور السنین والشهور والساعات والاوان ومدور الافلاك والنجوم والارکان جل شانه ﴿نوع خامس﴾ سنۀ قمریه‌دوریه‌یی وشهور هلالیۀ شرعیه‌یی واسماء شهور عربیه‌یی وغرۀ شهور عربیه‌یی ورومیه‌یی بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل هیئت واهل حساب اتفاق اوزره دیمشلردرکه سنۀ قمریه اون ایکی شهر قمریه‌در وهر برشهر قمری قمرك شمسدن فرض اولنان وضعندن کندی حرکت غربیۀ سریعه‌سیله مفارقتندن ثانیه اول وضعنه عودت ایدنجیه‌دك مرور ایدن زماندر وقمرك شمسدن فرض اولنان اوضاعنك ظاهری هلالدر وامور شرعیه‌ده متعین اولان رؤیت هلالدر وعندالعرب غرۀ شهر هلالدر لکن رؤیت هلال اختلاف مساکن ایله مختلف الاحوالدر انکچون اهل حساب ابتدای شهر قمری شمس ایله قمرك اجتماع ومحاقندن اعتبار ایتمشلردر وبوشهرك زمانی ایکی اجتماع اراسیدر وعدد ایامی یکرمی طقوز بچق کوندر وبوسنۀ قمریه‌نك زمانی اوچیوز اللی دردت یومدر وخمس یوم وسدس یومدرکه سنۀ شمسیه‌دن اون کون ویکرمی بچق ساعت نقصاندر وبوسنۀ قمریۀ شرعیه‌نك ابتداسی غرۀ شهر محرمدر وبوسنۀ قمریۀ عربیه اول سنۀ شمسیۀ رومیه‌دن مقدار مذکور نقصان اولمغله بریلده تقریبا اون برکون تقدم ایدر مثلا برسنه ماه آزارله شهر محرمك ابتدالری یوم واحد اولسه وبوایکی شهر بری برینه مطابق کلسه وتاریخ هجره‌نك بیك یوزاللی دردت سالی کبی عید نوروز سلطانیله عید عاشورا برکونده تصادف قیلسه لاجرم سنۀ آتیه‌ده هلال محرم ماه آزاردن اون برکون قدر مقدم کورینور پس هرسنه منوال مذکور اوزره تقدم ایتمسیله اوتوز اوچ سنه‌ده بردوره‌سی تمام اولوب ینه غرۀ محرم ابتدای آزاری بولور لکن برسنۀ قمریه اول سنین شمسیه ایچنده تداخل ایدوب قالور زیراکه اوتوزدردنجی محرم‌درکه اوتوز اوچنجی آزارله مطابق کلور چونکه بوشهور قمریه اول فصول اربعه‌یی منوال مذکور اوزره دور ایدوب برفصلده قرار بولمزلر انکچون بونلر برفصله منسوب اولمزلر پس هر ایکی شهری بزوج اعتبارایله برنی یکرمی طقوز کون وبرنی اوتوز کون عد ایدوب ابتدای سنه‌یی شهر محرمدن عد ایتمشلردر اما شهور قمریۀ عربیه‌نك اسملری ابتدا شهر محرم برماه محترمدرکه اوننجی کونی عید عاشورادر وانك رفیقی صفر الخیر ایله مسمادر وبعده ربیع الاول برشهر معظمدرکه اون ایکنجی کیجه‌سی مولد حبیب اکرم صلی الله علیه وسلمدر وآنك سمیسی ربیع الآخر محترمدر وبعده جماذی الاولی بر ماه زیبادرکه همنامی جماذی الآخردر وبعده رجب اصم برشهر مرغوبدرکه اولکی جمعه کیجه‌سی لیلۀ رغائبدر وانك مقارنی شعبان برشهر خیراتدرکه اون بشنجی کیجه‌سی لیلۀ براتدر وبعده رمضان شریف برمبارك شهردرکه یکرمی یدنجی کیجه‌سی لیلۀ قدردر وانك ملازمی شوال سعیددرکه ابتداسی یوم عیددر وبعده شهر ذی القعده‌درکه انك رفیقی ذی الحجه‌در واوننجی کونی حاجیلر بیرامیدر وبوشهر سنه ختامیدر واما غرر شهور عربیه وشهور رومیه‌نك استخراجی ایکیشر بیت ایله ادا ایدن غره نامه‌مز خاتمۀ فصل اولمق مناسب کورلمشدر وبو هوالردن هوسمز یورلمشدر (نظم)

حقه حمد وحبیبنه سلام ایت * هر آنده روز شب ساعت بساعت

چو دردت بیت ایکی غره مجملیدر	حروفن شهر حاکم بیلملیدر	شهور حاکمك جمع ایتملیسن
ایکی هفته انکله کیتملیسن	اومجموعی نه کونده کیم بولورسن	اوشهرك غره‌سین اول کون بولورسن
قاچنده شهر رومك غره‌در بیل	بروج ایامنه اندن نظر قیل	بول انده رومیدن هم شهر شرعی

بروجی اصلی بیل هر شهر فرعی
ایکنجی بیتی سکز کلمه‌در آل
شهر رومیدر آنکله معلوم
شهور رومه آزار بوله بدأ ایت
ویکشنبه حروفن اولدی جامع
اهج زدبوداوسکزحرف اولورکیم
بوشهرك حاکمی واردر رقم شش
چون التمش‌التی اولور سال هجرت
اهج زد بودك اولمش دوری دائم
بو سالك اشهری ایلر تحول
بوهجرت سالنی برطرح ایت اولدم

مقدم بیت اون ایکی کلمه‌در تام
حروفن شهر شرعه حاکم سال
اون‌ایکی کلمه‌در بیت اون ایکی آی
محرمدن شهور شرعی صای کیت
چویکرمی‌سکزحرف اولدی هربیل
شهور شرعه هر بیل بری حاکم
بوسال‌ایچره چون آزار غره بولدی
ایکی حاکم ایکی دال اولور البت
ولیکن حاکم روم احرفی چون
اوتوز اوچ بیلده بربیلدر تداخل
چو غره نامه‌لر نظم ایتدی حقی
شهور دهر ایله بیل صنع حقی

حروفیدر شهور شرعه ارقام
اوچنجی بیتدر ترتیب منظوم
اوائل حرفی شهر ارقامیدر صای
شهور رومه تابع بیت رابع
شهور رومه حاکمدر بری بیل
چوهجرت سالی بیك یوز التمش وبش
اجد جیمیده رومه حاکم اولدی
بو ترتیب اوزره حاکملر کیدر کیم
بو سال هجریله دور ایتدیکیچون
مطابق کلمه آزرله محرم

بیت اول

[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible] ٧	[illegible] ٢	[illegible] ٤	[illegible] ٥	[illegible] ١	[illegible] ١	[illegible] ٢	[illegible] ٣	[illegible] ٥	[illegible] ٧	[illegible] ١	[illegible] ٤

بیت ثانی

اولورسه‌ده همان جسمك زیانده | دوکانی بوله کور ویران دکانده

ایام هفته

٨ [illegible] ١	٩ [illegible] ٢	١٠ [illegible] ٣	١١ [illegible] ٤	١٢ [illegible] ٥	١٣? [illegible] ٦	١٤ [illegible] ٧

بیت ثالث

[illegible] ٥	[illegible] ١	[illegible] ٢	[illegible] ١	[illegible] ١	[illegible] ٣	[illegible] ٧	[illegible] ٢	[illegible] ٥	[illegible] ٧	[illegible] ٢	[illegible] ١

بیت رابع

بل اجد وز ابد هوز بجد هز | ابج هوز اجد هو حاکم سال
٤٣٢١ ٧٦ ٤٢١ ٧٦٥ ٤٣٢ ٧٥ | ٣٢١ ٧٦٥ ٤٣١ ٦٥

مقداری

حروف رومیه	حروف یکشنبه	التاریخ الاول: تاریخ هجرت	سنه	مدخل ازر	التاریخ الثانی: تاریخ هجرت	سنه	مدخل ازر	التاریخ الثالث: تاریخ هجرت	سنه	مدخل ازر	التاریخ الرابع: تاریخ هجرت	سنه	مدخل ازر
د	ه	١١٦١	١٧	حـ	١١٩٠	٧	ب	١٢١٨	١٦	ن	١٢٤٧	٦	ر
	و	١١٦٢	١٨		١١٩١	٨	ق	١٢١٩	١٧		١٢٤٨	٧	
	ز	١١٦٣	١٩	ر	١١٩٢	٩		١٢٢٠ ١٢٢١	١٨		١٢٤٩	٨	ث
	ا	١١٦٤	١		١١٩٣	١٠		١٢٢٢	١٩	ب	١٢٥٠	٩	
ب	ج	١١٦٥	٢		١١٩٤	١١	حـ	١٢٢٣	١		١٢٥١	١٠	
	د	١١٦٦	٣	ط	١١٩٥	١٢		١٢٢٤	٢		١٢٥٢	١١	ن
	ه	١١٦٧	٤		١١٩٦	١٣		١٢٢٥	٣	ق	١٢٥٣	١٢	
	و	١١٦٨	٥		١١٩٧	١٤	ر	١٢٢٦	٤		١٢٥٤ ١٢٥٥	١٣	
ز	ا	١١٦٩	٦	ں	١١٩٨	١٥		١٢٢٧	٥		١٢٥٦	١٤	ب
	ب	١١٧٠	٧		١١٩٩	١٦		١٢٢٨	٦	حـ	١٢٥٧	١٥	
	ج	١١٧١	٨	ز	١٢٠٠	١٧	ط	١٢٢٩	٧		١٢٥٨	١٦	ق
	د	١١٧٢	٩		١٢٠١	١٨		١٢٣٠	٨	ر	١٢٥٩	١٧	
ه	و	١١٧٣	١٠		١٢٠٢	١٩	ب	١٢٣١	٩		١٢٦٠	١٨	
	ز	١١٧٤	١١	ق	١٢٠٣	١	ں	١٢٣٢	١٠		١٢٦١	١٩	حـ
	ا	١١٧٥	١٢		١٢٠٤	٢		١٢٣٣	١١	ط	١٢٦٢	١	
	ب	١٢٧٦	١٣		١٢٠٥	٣	ز	١٢٣٤	١٢		١٢٦٣	٢	
ج	د	١١٧٧	١٤	ن	١٢٠٦	٤		١١٣٥	١٣		١٢٦٤	٣	ر
	ه	١١٧٨	١٥		١٢٠٧	٥		١٢٣٦	١٤	ں	١٢٦٥	٤	
	و	١١٧٩	١٦		١٢٠٨	٦	ق	١٢٣٧	١٥		١٢٦٦	٥	
	ز	١١٨٠	١٧	ر	١٢٠٩	٧		١٢٣٨	١٦	ز	١٢٦٧	٦	ط
ا	ب	١١٨١	١٨		١٢١٠	٨	ن	١٢٣٩	١٧		١٢٦٨	٧	
	ج	١١٨٢	١٩		١٢١١	٩		١٢٤٠	١٨		١٢٦٩	٨	ں
	د	١١٨٣	١	ث	١٢١٢	١٠		١٢٤١	١٩	ق	١٢٧٠	٩	
	ه	١١٨٤	٢		١٢١٣	١١	ر	١٢٤٢	١		١٢٧١	١٠	
و	ز	١١٨٥	٣	ن	١٢١٤	١٢		١٢٤٣	٢		١٢٧٢	١١	ز
	ا	١١٨٦	٤		١٢١٥	١٣		١٢٤٤	٣	ن	١٢٧٣	١٢	
	ب	١١٨٧ ١١٨٨	٥		١٢١٦	١٤	ث	١٢٤٥	٤		١٢٧٤	١٣	
	ج	١١٨٩	٢		١٢١٧	١٥		١٢٤٦	٥		١٢٧٥	١٤	ق

ادوار سال	شهور	مارت	نیسان	مایس	حزیران	تموز	اغستوس	ایلول	تشرین اول	تشرین ثانی	کانون اول	کانون ثانی	شباط
		٣١	٣٠	٣١	٣٠	٣١	٣١	٣٠	٣١	٣٠	٣١	٣١	
سال	١	١٧	١٥	١٤	١٣	١٢	١١	١٠	٩	٨	٧	٦	٤
سال	٢	٦	٤	٣	٢	١ في ٣١	٣٠	٢٩	٢٨	٢٧	٢٦	٢	٢٣
سال	٣	٢٥	٢٣	٢٢	٢١	٢٠	١٩	١٨	١٧	١٦	١٥	١٤	١٢
سال	٤	١٤	١٢	١١	١٠	٩	٨	٧	٦	٥	٤	٣	١
سال	٥	٣	١ في ٣٠	٣٠	٢٩	٢٨	٢٧	٢٦	٢٥	٢٤	٢٣	٢٢	٢٠
سال	٦	٢٣	٢٠	١٩	١٨	١٧	١٦	١٥	١٤	١٣	١٢	١١	٩
سال	٧	١١	٩	٨	٧	٦	٥	٤	٣	٢	١ في ٣٠	٣٠	٢٨
سال	٨	٣٠	٢٨	٢٧	٢٦	٢٥	٢٤	٢٣	٢٢	٢١	٢٠	١٩	١٧
سال	٩	١٩	١٧	١٦	١٥	١٤	١٣	١٢	١١	١٠	٩	٨	٦
سال	١٠	٨	٦	٥	٤	٣	٢	١ في ٣٠	٢٠	٢٩	٢٨	٢٧	٢٥
سال	١١	٢٧	٢٥	٢٤	٢٣	٢٢	٢١	٢٠	١٩	١٨	١٧	١٦	١٤
سال	١٢	١٦	١٤	١٣	١٢	١١	١٠	٩	٨	٧	٦	٥	٣
سال	١٣	٥	٣	٢	١ في ٣٠	٣٠	٢٩	٢٨	٢٧	٢٦	٢٥	٢٤	٢٢
سال	١٤	٢٤	٢٢	٢١	٢٠	١٩	١٨	١٧	١٦	١٥	١٤	١٣	١١
سال	١٥	١٣	١٠	٩	٨	٧	٦	٥	٤	٣	٢	١ في ٣٠	خالی
سال	١٦	١ في ٣١	٢٩	٢٨	٢٧	٢٦	٢٥	٢٤	٢٣	٢٢	٢١	٢	١٨
سال	١٧	٢٠	١٨	١٧	١٦	١٥	١٤	١٣	١٢	١١	١٠	٩	٧
سال	١٨	٩	٧	٦	٥	٤		٢	١ في ٣١	٣٠	٢٩	٢٨	٢٦
سال	١٩	٢٨	٢٦	٢٥	٢٤	٢٣	٢٢	٢١	٢٠	١٩	١٨	١٧	١٥

بو ايكى
صحيفه‌نك ابتدا .
لرنده مرسوم اولان بروج
فلكيه مع شهور روميه تحتانى
وفوقانى رقاتدن شاد بودركه مثلا
حالك ابتداسى مارتك اون برنده‌در
وانتهاسى نيسانك طقوزنده‌در حمل
اوتوزبركوندر مارت اوتوزبركوندر وبرساعت
شماليه الى بروجه مقابله ايله تقسيم
اوليشدر ونجوم ارقام ساعات اوائل كون
بوجدندر مثلا حالك ابتداسنده كيجه
اون ايكى ساعتدر بلا دقيقه و طقوز
كذلك ظهر الى ساعتدر عصراول بر ساعت
ساعت بكرى دقيقه وعشا اون ساعت
اوتوز ايكيدقيقه امساك اون ساعت اون
اوج دقيقه‌در طريق مقابله مثلا

ساعات نجوميه لعرض ما	حمل ١ – ٣٠ / مارت ١١ – ٣١											
	نهار		ليل		ظهر		عصر اول		عشا		امساك	
	ساعت	دقيقه	ساعت	دقيقه	ساعت	دقيقه	ساعت	دقيقه	ساعت	دقيقه	ساعت	دقيقه
١	١٢	٠	١٢	٠	٦	٠	٩	٢٦	١	٣٢	١٠	١٣
٢	١٢	٣	١١	٥٨	٥	٥٨	٩	٢٥	١	٣٢	١٠	١٠
٣	١٢	٧	١١	٥٥	٥	٥٦	٩	٢٤	١	٣٢	١٠	٧
٤	١٢	١١	١١	٥٣	٥	٥٤	٩	٢٣	١	٣٢	١٠	٤
٥	١٢	١٣	١١	٥٠	٥	٥٢	٩	٢٢	١	٣٢	١٠	١
٦	١٢	١٥	١١	٤٨	٥	٥٠	٩	٢١	١	٣٣	٩	٥٨
٧	١٢	١٨	١١	٤٥	٥	٤٩	٩	٢٠	١	٣٣	٩	٥٥
٨	١٢	٢٠	١١	٤٣	٥	٤٧	٩	٢٠	١	٣٤	٩	٥٣
٩	١٢	٢٣	١١	٤٠	٥	٤٥	٩	١٩	١	٣٤	٩	٥٠
١٠	١٢	٢٧	١١	٣٨	٥	٤٣	٩	١٨	١	٣٤	٩	٤٧
١١	ايلول		١١	٣٥	٥	٤٢	٩	١٨	١	٣٤	٩	٤٣
١٢	١٢	٢٩	١١	٣٣	٥	٤١	٩	١٧	١	٣٤	٩	٤٠
١٣	١٢	٣٢	١١	٣٠	٥	٤٠	٩	١٧	١	٣٤	٩	٣٨
١٤	١٢	٣٥	١١	٢٧	٥	٣٨	٩	١٦	١	٣٤	٩	٣٥
١٥	١٢	٣٨	١١	٢٣	٥	٣٧	٩	١٦	١	٣٤	٩	٣٢
١٦	١٢	٤٠	١١	٢٠	٥	٣٦	٩	١٥	١	٣٥	٩	٣٠
١٧	١٢	٤٤	١١	١٧	٥	٣٤	٩	١٥	١	٣٥	٩	٢٧
١٨	١٢	٤٨	١١	١٤	٥	٣٣	٩	١٤	١	٣٥	٩	٢٣
١٩	١٢	٥٠	١١	١١	٥	٣١	٩	١٤	١	٣٥	٩	٢٠
٢٠	١٢	٥٤	١١	١٠	٥	٣٠	٩	١٣	١	٣٥	٩	١٧
٢١	١٢	٥٤	١١	٧	٥	٢٩	٩	١٣	١	٣٥	٩	١٣
٢٢	نيسان		١١	٩	٥	٢٨	٩	١٢	١	٣٥	٩	١١
٢٣	١٢	٥٧	١١	٥	٥	٢٨	٩	١٢	١	٣٥	٩	٧
٢٤	١٣	٠	١١	١	٥	٢٧	٩	١١	١	٣٦	٩	٦
٢٥	١٣	٣	١٠	٥٧	٥	٢٦	٩	١١	١	٣٦	٩	٣
٢٦	١٣	٤	١٠	٥٣	٥	٢٥	٩	١٠	١	٣٦	٩	٠
٢٧	١٣	٨	١٠	٤٧	٥	٢٤	٩	١٠	١	٣٦	٨	٥٧
٢٨	١٣	١٠	١٠	٤٣	٥	٢٣	٩	٩	١	٣٦	٨	٥٤
٢٩	١٣	١٢	١٠	٣٧	٥	٢٢	٩	٩	١	٣٧	٨	٥٠
٣٠	١٣	١٧	١٠	٣٥	٥	٢١	٩	٨	١	٣٧	٨	٤٧
٣١	١٣	٢١	١٠	٣٤	٥	٢٠	٩	٧	١	٣٧	٨	٤٤
ابتداى سنبله	نهار		ليل		ظهر		عصر		عشا		امساك	
	سنبله ١ – ٣١ / اغستوس ١٢											

ساعات نجوميه لعرض ما	ثور ١ – ٣١ / نيسان ١٠ – ٣٠											
	نهار		ليل		ظهر		عصر		عشا		امساك	
	ساعت	دقيقه	ساعت	دقيقه	ساعت	دقيقه	ساعت	دقيقه	ساعت	دقيقه	ساعت	دقيقه
١	١٣	٢٥	١٠	٣٦	٥	١٨	٩	٥	١	٣٩	٨	٤٣
٢	١٣	٢٧	١٠	٣٣	٥	١٧	٩	٤	١	٣٩	٨	٤٠
٣	١٣	٣٠	١٠	٣٠	٥	١٦	٩	٣	١	٣٩	٨	٣٧
٤	١٣	٣٣	١٠	٢٧	٥	١٥	٩	٢	١	٣٩	٨	٣٥
٥	١٣	٣٤	١٠	٢٤	٥	١٤	٩	١	١	٤٠	٨	٣٣
٦	١٣	٣٧	١٠	٢١	٥	١٣	٨	٠	١	٤٠	٨	٣٠
٧	١٣	٤٠	١٠	١٨	٥	١٢	٨	٥٩	١	٤٠	٨	٢٧
٨	١٣	٤٣	١٠	١٥	٥	١١	٨	٥٨	١	٤١	٨	٢٤
٩	١٣	٤٧	١٠	١٣	٥	١٠	٨	٥٧	١	٤١	٨	٢١
١٠	١٣	٤٩	١٠	١١	٥	٩	٨	٥٦	١	٤١	٨	١٨
١١	آب		١٠	٩	٥	٨	٨	٥٥	١	٤١	٨	١٥
١٢	١٣	٥١	١٠	٧	٥	٧	٨	٥٤	١	٤٢	٨	١٣
١٣	١٣	٥٢	١٠	٥	٥	٦	٨	٥٣	١	٤٢	٨	٩
١٤	١٣	٥٥	١٠	٣	٥	٥	٨	٥٢	١	٤٢	٨	٦
١٥	١٣	٥٨	١٠	١	٥	٤	٨	٥٢	١	٤٢	٨	٤
١٦	١٣	٠	٩	٥٨	٥	٣	٨	٥١	١	٤٢	٨	١
١٧	١٤	٢	٩	٥٥	٥	٢	٨	٥٠	١	٤٢	٧	٥٧
١٨	١٤	٥	٩	٥١	٥	١	٨	٥٠	١	٤٣	٧	٥٤
١٩	١٤	٨	٩	٥٠	٤	٥٩	٨	٤٩	١	٤٣	٧	٥١
٢٠	١٤	١٠	٩	٤٧	٤	٥٨	٨	٤٨	١	٤٣	٧	٤٨
٢١	١٤	١٢	٩	٤٤	٤	٥٧	٨	٤٧	١	٤٣	٧	٤٥
٢٢	مايس		٩	٤٠	٤	٥٦	٨	٤٧	١	٤٣	٧	٤٢
٢٣	١٤	١٤	٩	٣٨	٤	٥٥	٨	٤٦	١	٤٤	٧	٣٩
٢٤	١٤	١٦	٩	٣٥	٤	٥٤	٨	٤٦	١	٤٤	٧	٣٦
٢٥	١٤	١٨	٩	٣٣	٤	٥٣	٨	٤٥	١	٤٤	٧	٣٣
٢٦	١٤	٢٠	٩	٣١	٤	٥٢	٨	٤٥	١	٤٤	٧	٣٠
٢٧	١٤	٢٢	٩	٢٩	٤	٥١	٨	٤٤	١	٤٤	٧	٢٧
٢٨	١٤	٢٤	٩	٢٦	٤	٥٠	٨	٤٤	١	٤٥	٧	٢٥
٢٩	١٤	٢٦	٩	٢٣	٤	٤٩	٨	٤٣	١	٤٥	٧	٢٣
٣٠	١٤	٢٨	٩	٢١	٤	٤٨	٨	٤٣	١	٤٥	٧	٢٠
٣١	١٤	٣٠	٩	١٨	٤	٤٧	٨	٤٢	١	٤٥	٧	١٩
	نهار		ليل		ظهر		عصر		عشا		امساك	
	اسد ١ – ٣١ / تموز ٣١											

ساعات نجوميه لعرض ما	جوزا ١ – ٣١ / مايس ١١ – ٣١												عدد ايام البروج
	نهار		ليل		ظهر		عصر		عشا		امساك		
	ساعت	دقيقه	ساعت	دقيقه	ساعت	دقيقه	ساعت	دقيقه	ساعت	دقيقه	ساعت	دقيقه	
١	١٤	٣١	٩	٢٩	٤	٤٥	٨	٤٣	١	٥٤	٧	١٥	٣١
٢	١٤	٣٣	٩	٢٧	٤	٤٤	٨	٤١	١	٥٤	٧	١٤	٣٠
٣	١٤	٣٥	٩	٢٥	٤	٤٣	٨	٤١	١	٥٥	٧	١٣	٢٩
٤	١٤	٣٧	٩	٢٣	٤	٤٢	٨	٤١	١	٥٥	٧	١٠	٢٨
٥	١٤	٣٩	٩	٢١	٤	٤١	٨	٤٠	١	٥٦	٧	٨	٢٧
٦	١٤	٤١	٩	٢٠	٤	٤٠	٨	٤٠	١	٥٦	٧	٦	٢٦
٧	١٤	٤٢	٩	١٩	٤	٣٩	٨	٤٠	١	٥٧	٧	٤	٢٥
٨	١٤	٤٣	٩	١٨	٤	٣٨	٨	٣٩	١	٥٧	٧	٢	٢٤
٩	١٤	٤٤	٩	١٧	٤	٣٨	٨	٣٩	١	٥٨	٧	٠	٢٣
١٠	١٤	٤٥	٩	١٦	٤	٣٨	٨	٣٩	١	٥٨	٦	٥٨	٢٢
١١	تموز		٩	١٥	٤	٣٧	٨	٣٨	١	٥٩	٦	٥٦	٢١
١٢	١٤	٤٦	٩	١٤	٤	٣٧	٨	٣٨	١	٥٩	٦	٥٥	٢٠
١٣	١٤	٤٧	٩	١٣	٤	٣٦	٨	٣٨	٢	٠	٦	٥٣	١٩
١٤	١٤	٤٨	٩	١٢	٤	٣٦	٨	٣٧	٢	٠	٦	٥١	١٨
١٥	١٤	٤٩	٩	١١	٤	٣٦	٨	٣٧	٢	١	٦	٥٠	١٧
١٦	١٤	٥٠	٩	١٠	٤	٣٥	٨	٣٧	٢	١	٦	٤٩	١٦
١٧	١٤	٥١	٩	٩	٤	٣٥	٨	٣٦	٢	٢	٦	٤٨	١٥
١٨	١٤	٥٢	٩	٨	٤	٣٥	٨	٣٦	٢	٢	٦	٤٧	١٤
١٩	١٤	٥٣	٩	٨	٤	٣٥	٨	٣٦	٢	٣	٦	٤٦	١٣
٢٠	١٤	٥٤	٩	٧	٤	٣٤	٨	٣٥	٢	٣	٦	٤٥	١٢
٢١	١٤	٥٥	٩	٧	٤	٣٤	٨	٣٥	٢	٣	٦	٤٤	١١
٢٢	حزيران		٩	٦	٤	٣٤	٨	٣٥	٢	٣	٦	٤٣	١٠
٢٣	١٤	٥٥	٩	٦	٤	٣٤	٨	٣٤	٢	٣	٦	٤٢	٩
٢٤	١٤	٥٦	٩	٦	٤	٣٣	٨	٣٤	٢	٤	٦	٤١	٨
٢٥	١٤	٥٦	٩	٥	٤	٣٣	٨	٣٤	٢	٤	٦	٤٠	٧
٢٦	١٤	٥٧	٩	٥	٤	٣٣	٨	٣٣	٢	٤	٦	٣٩	٦
٢٧	١٤	٥٧	٩	٥	٤	٣٣	٨	٣٣	٢	٤	٦	٣٩	٥
٢٨	١٤	٥٨	٩	٤	٤	٣٢	٨	٣٣	٢	٤	٦	٣٨	٤
٢٩	١٤	٥٨	٩	٤	٤	٣٢	٨	٣٢	٢	٤	٦	٣٨	٣
٣٠	١٤	٤٨	٩	٣	٤	٣٢	٨	٣٢	٢	٤	٦	٣٧	٢
٣١	١٤	٥٩	٩	٣	٤	٣١	٨	٣١	٢	٤	٦	٣٧	١
	نهار		ليل		ظهر		عصر		عشا		امساك		ابتداى سرطان
	سرطان ١ – ٣١ / حزيران ١٢ – ٣٠												

مثلا
حملك انتهاسى
سنبله نك ابتداسيدر حملك
كذلك سنبله نك انتهاسى باقيه
ابتداسنده تمام اولور وبروج ونجى
بوقياس ايله معلوم اولورومارتك اونجى
كونى حوتك باتيدر ومارتك ابتداسى
حوتك بكرى برنده در وانتهاسى
حملك بكرى برنده در وشباطك
ابتداسى دلوك بكرى اوچنده در
وانتهاسى حوتك بكرى سننده در
وشهور باقيه بوندن معلوم اولور
وساعات جنوبيه كذلك ذى عاليه
كبى الى برجه مقابله ايله تقسيم
اولنشدر
تمت

ساعات جنوبيه	ميزان ١ — ايلول ١١ (٣٠ / ٣٠)											
	نهار ساعت	نهار دقيقه	ليل ساعت	ليل دقيقه	ظهر ساعت	ظهر دقيقه	عصر ساعت	عصر دقيقه	عشا ساعت	عشا دقيقه	امساك ساعت	امساك دقيقه
١	١٢	٠	١٢	٠	٦	٠	٩	٢٧	١	٣٣	١٠	١٩
٢	١١	٥٨	١٢	٣	٦	٢	٩	٢٨	١	٣٢	١٠	٢٢
٣	١١	٥٥	١٢	٧	٦	٤	٩	٢٩	١	٣٢	١٠	٢٥
٤	١١	٥١	١٢	١٠	٦	٦	٩	٣٠	١	٣٢	١٠	٢٨
٥	١١	٤٨	١٢	١٣	٦	٨	٩	٣١	١	٣١	١٠	٣٢
٦	١١	٤٤	١٢	١٦	٦	١٠	٩	٣٢	١	٣١	١٠	٣٦
٧	١١	٤١	١٢	١٩	٦	١٢	٩	٣٢	١	٣١	١٠	٣٩
٨	١١	٣٨	١٢	٢١	٦	١٤	٩	٣٢	١	٣١	١٠	٤١
٩	١١	٣٤	١٢	٢٦	٦	١٦	٩	٣٣	١	٣١	١٠	٤٣
١٠	مارت		١٢	٢٩	٦	١٨	١	٣٣	١٠	٣١	١٠	٤٦
١١	١١	٣٠	١٢	٣١	٦	٢٠	٩	٣٣	١	٣١	١٠	٤٨
١٢	١١	٢٧	١٢	٣٣	٦	٢٢	٩	٣٤	١	٣١	١٠	٥٠
١٣	١١	٢٣	١٢	٣٧	٦	٢٤	٩	٣٤	١	٣١	١٠	٥٣
١٤	١١	٢٠	١٢	٤٠	٦	٢٦	٩	٣٤	١	٣١	١٠	٥٦
١٥	١١	١٧	١٢	٤٤	٦	٢٧	٩	٣٥	١	٣١	١٠	٥٩
١٦	١١	١٥	١٢	٤٩	٦	٢٧	٩	٣٥	١	٣١	١١	٢
١٧	١١	١٣	١٢	٥٢	٦	٢٨	٩	٣٥	١	٣١	١١	٥
١٨	١١	١٠	١٢	٥٧	٦	٢٩	٩	٣٦	١	٣١	١١	٧
١٩	١١	٧	١٢	٠	٦	٣٠	٩	٣٦	١	٣١	١١	١٠
٢٠	تشاول		١٣	٣	٦	٣١	٩	٣٦	١	٣٠	١١	١٣
٢١	١١	٣	١٣	٥	٦	٣١	٩	٣٧	١	٣٠	١١	١٦
٢٢	١١	٠	١٢	٨	٦	٣٢	٩	٣٧	١	٣٠	١١	١٨
٢٣	١٠	٥٧	١٣	١٠	٦	٣٢	٩	٣٧	١	٣٠	١١	٢٠
٢٤	١٠	٥٣	١٣	١٢	٦	٣٣	٩	٣٨	١	٣٠	١١	٢٥
٢٥	١٠	٥٠	١٣	١٥	٦	٣٤	٩	٣٨	١	٣٠	١١	٢٨
٢٦	١٠	٤٨	١٣	١٩	٦	٣٥	٩	٣٩	١	٣٠	١١	٣٠
٢٧	١٠	٤٧	١٣	٢٠	٦	٣٦	٩	٣٩	١	٣٠	١١	٣٢
٢٨	١٠	٤٤	١٣	٢٢	٦	٣٨	٩	٤٠	١	٣٠	١١	٣٥
٢٩	١٠	٤١	١٣	٢٣	٦	٤٠	٩	٤١	١	٣٠	١١	٣٧
٣٠	١٠	٤٠	١٣	٢٤	٦	٤١	٩	٤٢	١	٣٠	١١	٣٩

ساعات جنوبيه	عقرب ١ — تشرين اول ١١ (٣٠ / ٣٠)											
	نهار ساعت	نهار دقيقه	ليل ساعت	ليل دقيقه	ظهر ساعت	ظهر دقيقه	عصر ساعت	عصر دقيقه	عشا ساعت	عشا دقيقه	امساك ساعت	امساك دقيقه
١	١٠	٣٩	١٣	٢٤	٦	٤١	٩	٤٢	١	٣٠	١١	٤٠
٢	١٠	٣٦	١٣	٢٧	٦	٤٤	٩	٤٢	١	٣٠	١١	٤٣
٣	١٠	٣٣	١٣	٣٠	٦	٤٦	٩	٤٢	١	٣٠	١١	٤٤
٤	١٠	٣٠	١٣	٣٣	٦	٤٨	٩	٤٢	١	٣٠	١١	٤٧
٥	١٠	٢٦	١٣	٣٥	٦	٥٠	٩	٤٢	١	٣١	١١	٥٠
٦	١٠	٢٣	١٣	٣٧	٦	١٥	٩	٤٢	١	٣١	١١	٥٢
٧	١٠	٢٢	١٣	٣٩	٦	٥٢	٩	٤٣	١	٣١	١١	٥٥
٨	شباط		١٣	٤٢	٦	٥٤	٩	٤٣	١	٣١	١١	٥٨
٩	١٠	١٩	١٣	٤٦	٦	٥٥	٩	٤٣	١	٣٢	١٢	٠
١٠	١٠	١٦	١٣	٤٩	٦	٥٦	٩	٤٣	١	٣٢	١٢	٣
١١	١٠	١٢	١٣	٥١	٦	٥٧	٩	٤٣	١	٣٢	١٢	٧
١٢	١٠	٩	١٣	٥٣	٦	٥٨	٩	٤٤	١	٣٣	١٢	١٠
١٣	١٠	٧	١٣	٥٤	٦	٥٩	٩	٤٤	١	٣٣	١٢	١٣
١٤	١٠	٦	١٣	٥٦	٧	٠	٩	٤٤	١	٣٣	١٢	١٧
١٥	١٠	٤	١٣	٥٨	٧	١	٩	٤٤	١	٣٣	١٢	٢٠
١٦	١٠	١	١٤	٠	٧	٢	٩	٤٤	١	٣٣	١٢	٢٣
١٧	٩	٥٧	١٤	٢	٧	٣	٩	٤٤	١	٣٣	١٢	٢٧
١٨	٩	٥٥	١٤	٥	٧	٤	٩	٤٤	١	٣٣	١٢	٣٠
١٩	٩	٥٣	١٤	٨	٧	٥	٩	٤٤	١	٣٣	١٢	٣٠
٢٠	٩	٥١	١٤	١٠	٧	٦	٩	٤٤	١	٣٤	١٢	٣١
٢١	تشثانى		١٤	١٤	٧	٧	٩	٤٤	١	٣٤	١٢	٣٢
٢٢	٩	٤٩	١٤	١٧	٧	٨	٩	٤٥	١	٣٤	١٢	٣٣
٢٣	٩	٤٦	١٤	٢٠	٧	٩	٩	٤٥	١	٣٤	١٢	٣٣
٢٤	٩	٤٣	١٤	٢٢	٧	١٠	٩	٤٥	١	٣٤	١٢	٣٤
٢٥	٩	٤١	١٤	٢٣	٧	١١	٩	٤٥	١	٣٥	١٢	٣٤
٢٦	٩	٤٠	١٤	٢٤	٧	١٢	٩	٤٥	١	٣٥	١٢	٣٥
٢٧	٩	٣٨	١٤	٢٥	٧	١٢	٩	٤٦	١	٣٥	١٢	٣٥
٢٨	٩	٣٦	١٤	٢٦	٧	١٣	٩	٤٦	١	٣٥	١٢	٣٦
٢٩	٩	٣٤	١٤	٢٧	٧	١٤	٩	٤٦	١	٣٥	١٢	٣٧
٣٠	٩	٣١	١٤	٢٩	٧	١٥	٩	٤٧	١	٣٥	١٢	٣٨

ساعات جنوبيه	قوس ١ — تشرين ثانى ١١ (٣٠ / ٣٠)												عدد ايام روميه
	نهار ساعت	نهار دقيقه	ليل ساعت	ليل دقيقه	ظهر ساعت	ظهر دقيقه	عصر ساعت	عصر دقيقه	عشا ساعت	عشا دقيقه	امساك ساعت	امساك دقيقه	
١	٩	٣٠	١٤	٣١	٧	١٦	٩	٤٩	١	٣٦	١٢	٤١	٣٠
٢	٩	٢٨	١٤	٣٢	٧	١٧	٩	٤٩	١	٣٦	١٢	٤٣	٢٩
٣	٩	٢٦	١٤	٣٣	٧	١٨	٩	٤٩	١	٣٦	١٢	٤٥	٢٨
٤	٩	٢٤	١٤	٣٦	٧	١٩	٩	٤٩	١	٣٦	١٢	٤٧	٢٧
٥	٩	٢١	١٤	٣٧	٧	٢٠	٩	٤٩	١	٣٦	١٢	٤٩	٢٦
٦	٩	١٩	١٤	٣٩	٧	٢٠	٩	٤٩	١	٣٧	١٢	٥١	٢٥
٧	٩	١٧	١٤	٤١	٧	٢١	٩	٤٩	١	٣٧	١٢	٥٣	٢٤
٨	٩	١٦	١٤	٤٢	٧	٢١	٩	٤٩	١	٣٧	١٢	٥٥	٢٣
٩	ثانى		١٤	٤٤	٧	٢٢	٩	٤٩	١	٣٧	١٢	٥٦	٢٢
١٠	٩	١٤	١٤	٤٥	٧	٢٢	٩	٤٩	١	٣٧	١٢	٥٧	٢١
١١	٩	١٣	١٤	٤٦	٧	٢٣	٩	٤٩	١	٣٧	١٢	٥٨	٢٠
١٢	٩	١٢	١٤	٤٧	٧	٢٣	٩	٤٩	١	٣٧	١٢	٥٩	١٩
١٣	٩	١١	١٤	٤٨	٧	٢٤	٩	٤٩	١	٣٧	١٢	٥٩	١٨
١٤	٩	١٠	١٤	٤٩	٧	٢٤	٩	٤٩	١	٣٧	١	٠	١٧
١٥	٩	٩	١٤	٥٠	٧	٢٥	٩	٤٩	١	٣٨	١	٠	١٦
١٦	٩	٨	١٤	٥١	٧	٢٥	٩	٤٩	١	٣٨	١	١	١٥
١٧	٩	٧	١٤	٥٢	٧	٢٦	٩	٤٩	١	٣٨	١	١	١٤
١٨	٩	٦	١٤	٥٢	٧	٢٦	٩	٤٩	١	٣٨	١	٢	١٣
١٩	٩	٥	١٤	٥٣	٧	٢٧	٩	٤٩	١	٣٩	١	٢	١٢
٢٠	٩	٣	١٤	٥٣	٧	٢٧	٩	٤٩	١	٣٩	١	٣	١١
٢١	كاول		١٤	٥٤	٧	٢٨	٩	٤٨	١	٣٩	١	٣	١٠
٢٢	٩	٣	١٤	٥٤	٧	٢٨	٩	٤٨	١	٣٩	١	٤	٩
٢٣	٩	٣	١٤	٥٥	٧	٢٩	٩	٤٨	١	٣٩	١	٤	٨
٢٤	٩	٣	١٤	٥٥	٧	٢٩	٩	٤٨	١	٣٩	١	٥	٧
٢٥	٩	٣	١٤	٥٦	٧	٣٠	٩	٤٧	١	٤٠	١	٥	٦
٢٦	٩	٣	١٤	٥٦	٧	٣١	٩	٤٧	١	٤٠	١	٦	٥
٢٧	٩	٣	١٤	٥٧	٧	٣٢	٩	٤٧	١	٤٠	١	٦	٤
٢٨	٩	٢	١٤	٥٧	٧	٣٢	٩	٤٦	١	٤٠	١	٦	٣
٢٩	٩	١	١٤	٥٨	٧	٣٣	٩	٤٦	١	٤١	١	٧	٢
٣٠	٩	١	١٤	٥٨	٧	٣٤	٩	٤٥	١	٤٠	١	٧	١

ابتداى حوت	نهار	ليل	ظهر	عصر	عشا	امساك	نهار	ليل	ظهر	عصر	عشا	امساك	نهار	ليل	ظهر	عصر	عشا	امساك	ابتداى جدى
	جوت ١ (٣٠) — شباط ٩ (٢٨)						دلو ١ (٣٠) — كانون ثانى ١٠ (٣١)						جدى ١ (٣٠) — كانون اول ١١ (٣١)						

﴿فصل خامس﴾ ماهيت عنصر مائی وانك كيفيت واحوالی واختلاف اوصاف واسامیسی وبحار ایكن بخار وسحاب وثلوج وامطار وعیون وانهار وينه بحار اولمسی وحركات مختلفه ايله حركت بولمسی وبحر ايله برك بری برینه تبدل وتحول قیلمسی وبیرون ودرونده بولنان اهل بر وبحراندن انواع منافع بولمسی وانده اولان حيواناتك وجوده كلمسی وطبقهٔ مائیه‌نك تخنی عد اولنان عمق بحاری كیل ايله بيلنمسی وبحر ايله سفینه‌لر جاری اولمسی وبحار ايله سفینه‌لر خلقی هرسمته واروب هر مراد المسی وبحر محيط ايله‌يكی دنيابولنوب كرهٔ ارض وماء دور اولنوب مغربه كيدن سفينه‌لرك مشرق سمتنه كلمسی يدی نوع ايله بيان وعيان ايدر ﴿نوع اول﴾ ماهيت عنصر مائی وانك طبيعت واطوارنی بيلديرر (ای عزيز) معلوم اولسونكه اهل حكمت واهل هيئت اتفاق اوزره ديمشلردركه عناصر اربعه‌نك ثانی عنصر مادركه اول برجوهر بسيط وبيرنك وشفاف وجسم كريدر وطبيعت نوعيه‌سی رطب وبارد وهوايه نسبتله كثيف بولنوب ثقيله مضاف اولمغله اخوانه مخالفدر وكون وفساد ايله صورتلر بولمغه قابلدر وكندی حيزندن چيقدقده اخوانه استحاله ايله متبدلدر وحيزنده ايكن بيله عناصره منقلبدر وكندی طبيعتيله حيزنده ساكن ايكن نيجه حركات مختلفهٔ قسريه ايله متحركدر وبوكرهٔ مانك سطح محدبی تموجيله مضرس اولوب فوقنده بولنان كرهٔ هوانك سطح معقر متحركنه تماس ايتمشدر وسطح مقعری قعرنده اولان ارضك سطح مضرسنه مماس اولديغندن اول وهاد وجبالك تضاريسی حسبيله سطح ماء دخی مضرسدر وبوكرهٔ مانك حيز طبيعيسی تحت الهوا وفوق الترابه اولوب وكرهٔ ارضی جميع جهتدن ستر ايدوب جوفنه الوب صحيح الاستداره اولمق مقتضای طبيعتی ايكن ستر ايتميوب ارضك بعض يرلری مكشوف قالديغنك حكمتنده بعض اهل هيئت عنايت حقه تشبث ايدوب حيوانات بريه‌نك خصوصا انسان نوعنك خلقنه وروی زمينده هوادن تنفس ايله بقای نسل وتعيشنه ارادت عليهٔ الهيه تعلق ايتمشدركه ظاهرده برسببی معلوم دكل ديمشلردر واكثری دخی تسليم اولوب ديمشلردركه بوعالم اسبابده هرشیٔ طريق اسباب ايله وجوده كلك عادت الهيه‌در پس ماء بحر كرهٔ زمينی كليتله ستر ايتمديكنك سببی بودركه آفتاب عالمتابك فلك خارج المركزی حسبيله اوج وحضيضی اولمغله وحالا حضيضی بروج جنوبيه‌دن جدی اوائلنده بولنمغله شمس منير كندی سيريله سنه‌ده بركره حضيضنه نزول ايتدكجه مركز ارضه قريب اولوب حرارتی زياده تأثير ايدر چونكه آفتاب عالمتاب اول بروج جنوبيه‌ده حضيضنده اولدقجه ارضه قريب اولوب بروج شماليه‌ده اوجنده بولندقجه ارضدن بعيد كتمشدر پس حضيضنه كلدكجه حرارتی شدتی بوعنصر مائی تسخين ايدوب حركته كتوروب ارضك اول سمتنه جذب ايتمشدر زيرا كه ماء قليل برمرجل كبيرك بركنارنده غليان ايلسه البته اول صو اطراف مرجلدن اول محله واروب سائر اطرافی صودن خالی قالوب منكشف اولور كذلك ماء بحر جنوب سمتنده شمسك شدت حرارتندن حركت واضطرابه كلوب مياه بحر اقطار سائره‌دن اول جانبه منجذب اولوب ارضك شمال سمتنده منكشف يرلر قالمش ديمشلردر لكن عندالتحقيق سبب حرارت وبرودت مجرد قرب وبعد شمس دكلدر بلكه مقابله شعاع شمس هم شدت حرارته وانحراف شعاعی ضعف حرارته سببدر نتكيم بالاده بيان اولنمشدر زيرا كه مقابل اولان مرايای محرقه ايله ثابت اولديغی اوزره انعكاس مضاعف بولنمشدر وبرايله بحر ايكيسی بركره اولدقدنصكره مرور دهور ايله هبوب رياح وجريان سيول اراضیٔ مكشوفه‌يه تأثير ايدوب وهاد واغوار وتلال وجبال حادث اولمشدر وماء بحر حركت ايلدكجه مواضع هاويه صوينه نزول وخلال تلال وجباله حلول ايدوب اراضیٔ مكشوفه‌ده جابجا دريا قالمشدر پس خصوص حضيض انكشاف ارضه سبب كافی بيلنميوب اكثری بيلنمشدر زيرا كه يكی دنيانك نصف مكشوفی حضيض التنده قالمشدر والله اعلم ﴿نوع ثانی﴾ عنصر مانك اختلاف اوصاف واسامیسی ومياه بحار ايكن بخار وسحاب وثلوج وامطار وينابيع وآبار وانهار اولمسی وانكله نبات وحيوان وانسان بلكه جميع معادن واعيان حيات بولمسی وينه مياه بحار اولوب اصلنه رجعت قيلمسی بيلديرر (ای عزيز) معلوم اولسونكه اهل هيئت واهل حكمت اتفاق ايله ديمشلردركه عنصر خاكی احاطه ايدن عنصر ماكه اول بحر محيطدر واول بحر واحد ايكن اماكن مختلفه‌يه نسبتله بحار مختلفه‌يه تقسيم اولنمشدر وجهانك جهات اربعه‌سنه نسبتله درت قسم بولنمشدر پس محيط شرقی ومحيط غربی ومحيط جنوبی ومحيط شمالی تسميه اولنمشدر وبونلرك هربری كندی سواحلنه متصل اولان ممالك وبلدانه اضافتله

نسبت

نسبت قیلنمشدر نتکیم محیط جنوبی یه بحر محیط چین و بحر محیط هند و بحر محیط عجم و بحر محیط فارس و بحر محیط عمان و بحر محیط عرب و بحر محیط حبش و بحر محیط سودان دینلمشدر و بو عنصر ماء طبقهٔ ناره نسبتله طبقهٔ خامسه عدا اولنمشدر و شعاع شمسك حرارتیله ماء متحرك اجزاء لطیفه‌سی هوایه صعود ایلدیکندن اجزاء ناریه و اجزاء هوائیه و اجزاء ارضیه ایله مختلط اولان اجزاء کثیفه‌سی قلوب طعمی بویله مر و مالح بولنمشدر و بالاده بیان اولندیغی اوزره بو میاه بحاردن واسطهٔ شمس ایله درون هواده بخار و سحاب و ثلوج و امطار اولوب ارضه نزول ایلدکده تدریج ایله ینابیع و انهار اولوب و آندن معادن و احجار و نباتات و اشجار بهره‌مند اولوب جمیع حیوان و انسان حیات جان بولور و جمله‌یه حیات ویردکدنصکره قالان زیاده‌سی انهار عظام اولوب ثانیا بحاره دوکیلور (فسبحان من جعل من الماء کل شیء حیا) و ماء بحر بردخی مجاور هوا اولدقده ینه لطافت و حلاوت بولوب ماء عذب و فرات اولور و ماء بحر منوال مذکور اوزره مثال دولاب ابدا دور ایدوب بحاردن کیدن بحاره بدل آنلره انهار کلور انکچون بخار صاعد آیله بحاره نقصان کلز و دخول انهار ایله زائد اولمز اکرچه ماء بحر مر و کثیف ایکن مجاورت هوا ایله حلاوت و لطافت بولور لکن حرارت شمس ایله محترق اولان اجزاء ارضیه مقارنتیله الوان و طعوم و کیفیات اکتساب ایدوب شور و حار اولور * و اما ماء زمزم جمیع امراضه ذوادر و ماء عذبك فوائدی چوقدر لکن دفع ظمأدن اعظمی یوقدر و عنصر مانك دخی اخواتی کبی لونی اولمیوب مختلط اولدیغی نسنه‌یه منقلب اولوب انك طبیعتنی آلور مثلا مانك مختلط اولدیغی نسنه خل ایسه اول هم خل اولور و اکر عسل ایسه اولدخی عسل اولور و ماء مطلق ایکن جمیع الوانی و طعومی قبول ایدر و جمیع ادناس و اوساخی محو ایدوب آقر کیدر و حکماء یونانیلر بحر محیطه اوقیانوس دیرلر و محیط مرقوم بیاض بیضه مثالی کندی دروننده صفرهٔ بیضه کبی مدور اولان عنصر ارضك اکثرینی لابس و محیط اولمشدر و کرهٔ خاك اندن جابجا ظهور قیلمشدر و ظاهر اولان یرلر ربع مسکون و ینکی دنیا و صدهزار جزائر معموره نیچه نام و نشان ایله شهرت بولمشدر و بو ربع مسکونده اولان بحار صغار اول بحر محیطك بقیه‌لرندن جابجا یر غدیر امثالی قالمشدر و اول بحار صغارك اکبری بحر خزردرکه بحر محیطه متصل دکلدر و بو بحر جنوبدن شماله طولانیدر مدور دکلدر و جهت شمالنده بلاد خزر و اولو تغای و ترکستاندر و جهت مشرقنده بلاد خوارزم و طبرستان و جرجاندر و جهت جنوبنده جبال جام و بلاد کیلاندر و جهت مغربنده شیروان و طاغستان و اژدرهاندر و بو بحرك جزائری چوقدر لکن هیچ برنده عمارت یوقدر زیرا که صعب المسالك و سریع المهلکدر غایت عمقی یوز قولاج کلز و جزری و مدی اولمز و بو بحرك دوری تقریبا اوچ بیك میل مسافه کیل اولنمشدر و طولی تقریبا سکز یوز اللی میل قیاس قلنمشدر و عرضی تجربه ایله مشرقدن مغربه التیوز میل بولنمشدر * و اما قلزم بر شهرك اسمیدرکه ساحل بحرده بولنمشدر و اول بحر اول شهره نسبت قیلنمشدر و بحر محیطه متصل اولدیغندن جزر و مدو هیجانی بحر محیطه مشابه بولنمشدر و فرعون عسکریله انده غرق اولنمشدر و بحر قلزم ایله یمن میاننده بر جبل طویل حائل بولنمشدر و انك طولی و عرضی بحر خزر مقداری قیاس اولنمشدر و جزائر کثیره‌سی معمور و مسکون بولنمشدرکه سهل المسالك و نادر المهالك تجربه قیلنمشدر و طولی جنوبدن شماله و عمقی ایکیوز قولاجدن زیاده بولنمشدر و اکا متصل اولان بحر محیط زنجك و بحر محیط حبشك راکبلری قطب جنوبی یی کوروب قطب شمالی یی کورمز اولورلر زیرا که خط استوادن جنوب سمتنده بولنورلر * و اما بحر رومکه آق دکزدر اول بحر محیط غربیدن چیقمشدر و شرقه طوغری کلوب ارض دمشقه دکین آقمشدر بو بحرك طولی غربدن شرقه تقریبا التی آیلق یولدر و عرضی جنوبدن شماله مطرد دکل بعض یرلری طار و بعضی یرلری بولدر مغرب سمتنك عرضی تقریبا یدییوز میلدر و اوسطی ایکی بیك میلدن زیاده و مشرق سمتی بیك میلدن زیاده مکیلدر و بو بحرك جهت شمالنده ممالك اندلس و یونان و فرنك و روم ایلی و اناطولیدر و جهت مشرقنده ایالت حلب و شام و اراضیء قدس شریفدر و جهت جنوبنده ممالك مصر و برقه و تونس و جزائر مغربدر و جهت مغربنده مملکت سبته و بحر محیط غربیدر و بو دریاده چوق اطه‌لر واردرکه مسکون و معموردر و قرآنده مسطور اولان مجمع البحرین احوالی بو دریاده بولندیغی مشهوردر و بو بحر سفید کبیر الممالك و سهل المسالك و مسکون السواحل و معمور الجزائر و کثیر المنافع بر بحر مفیددرکه

حجر مغناطيس وشجر مرجان انده حاصل اولور و بركيجه‌ده مدوجزری درده واصلدر وغايت عميق
اولان قعری يوز قولاجدن زياده‌دكلدر * واما بحر اسودكه قره‌دكزدر اول استانبوله درت بش ساعت مسافه
بر بوغاز ايچندن كلوب اول بلدهٔ طيبه اوكونده مجمع البحرين دوكيلور اندن بحر رومه داخل اولور وبحر روم
ايسه مرقوم سبته بوغازندن محيط غربی يه واصل اولور وقره‌دكز بوغازينك جانب شرقيسنده برجبل عالی
اوزرنده اولان مرقد طويل يوشع نبينك قبريدر ديرلر وبو بحر اسود شرقدن غربه طولانی بيضه شكلنده بحر
خزردن اوسع واعمق بر درياد ركه جهت شماليده بلاد آق كرمان وكفه وازاق وابازادر ومشرقنده فاش كرجستان
قلعه‌لری وريزه‌در وجنوبنده ايالت طربزون وكرسون وسينوب واركليدر ومغربنده استانبول وقره‌خرمن
ونهر طونه‌در . وبو دريانك وسطنده اطه‌لری يوقدر وغايت عميق اولان يرلری اوچيوز قولاجدن چوقدر
وشرقدن غربه كيدن كشتيلره سهل المسالك‌در وغربدن شرقه كلن سفينه‌لری كثير المهالك‌در وبو بحرك دوری
تقريبا بش بيك ميلدر طولی تقريبا بيك بشيوز ميلدر وعرضی جنوبدن شماله يعنی سينوبدن كفه‌يه تقريبا
يديوز ميلدر ومسافهٔ طولی شرقدن غربه قرق بش كونلك يولدر سبحان خالق البحار ﴿نوع ثالث﴾ بحارك
انواع حركاتن بيلديرر (ای عزيز) معلوم اولسونكه اهل حكمت واهل هيئت اتفاق ايله ديمشلردركه
عنصر ماء اولان بحارك حركات مختلفه‌سی واردر * اما حركت اولی سمت اسفله حركتيدر وبو عنصر ماء عنصر
ثقيل خاكه مضاف اولديغی جهتدن مقتضای طبيعتی ارض كبی جانب مركزه حركتدر وبو حركت اولی حركت
سفليهٔ طبيعيه‌در * واما حركت ثانيه تحريك ارياح ايله اولان تموج حركتيدر واما حركت ثالثه شرقدن غربه
حركتيدر جمله بحريلر قتنده مجرب وثابتدركه بحر محيطك شرقدن غربه جريانی واردر مثلا آق دكزك سبته
بوغازندن بحر محيط ايله غربه طوغری يكی دنيايه بربچق آيده واررلر ودرت بش آيده انجق شرقه طوغری كلورلر
وپورتقال طائفه‌سی بحر محيط ايله يكی دنيادن كچوب تحت الارض هندده كيدوب كلور لكن بحر محيطك حركت
شرقيه‌سن سير ايتمشلردر وبو حركت آق دكزده هم تجربه اولنمشدر وبو حركتك سببی فلك اعظمك حركت
يوميه‌سندن بلنمشدر زيراكه بحر محيطه مخفيجه تأثير ايدوب فلكلر كبی انی دخی دوندورر بولنمشدر * واما حركت
رابعه شمال جهتندن جنوب سمتنه حركتيدر بو حركت دخی بحريلر تجربه‌سيله اثبات اولنمشدر وبو حركتك سببی
شمال سمتنده خاكك برمقدار ارتفاعی بلنمشدر واول سمتلرده نيجه انهار عظام واردركه انلر دخی جريان بحاره
امداد ايدر بولنمشدر نتكيم نهر تن آزاق بحرينه ونهر طونه وسائر انهار قره‌دكزه دوكيلوب وامداد ايدر واول
طرف كونشدن بعيد وبردی شديد اولديغندن انده مياه كثيره تكون ايدوب جنوب سمتنه آقر كيدر
* واما حركت خامسه حركت رحويه‌سيدر بو حركت آق دكزده اولور وبو حركتك سببی حركت شرقيه‌دركه
بورونلره وكورفزلره مصادف اولوب كيرو كلور پس اول سواحلده حركت رحويه وجود بولور * واما حركت
سادسه مدوجزر حركتيدر بو حركتله مياه بحار تردد اوزره سواحله كلوب التی ساعت قدر مكث ايدوب ينه
كيرو كيدر وبونك علت فاعليه‌سنده حكما اختلاف ايتمشلردر اكثری ديمشلردركه بو عالم شهادتك كليتی عناصر
اربعه‌دن مركب عقل وروح ايله قائم ونفس واحد ايله متحرك وساكن بر حيواندركه بر حركتی دخی مد وجزردر
وبعضلری ديمشلردركه مدوجزر بحر محيط ايچنده واطرافنده اولان حيواناتك ارواحك تنفسندن
اولور وبعضيلری ديمشدركه مدوجزر حركت شمسده حاصل اولان رياحك حركتندن وجوده كلور وبعضلری
مدوجزری تأثير قمره اسناد ايتمشدر نتكيم بالاده بيانی كچمشدر والحاصل هر شيده وهر ايشده نيجه حكمتلر
وفائده‌لر اولمغله بو عنصر مانك حركت مدامی دخی بی معنی اولميوب ضمننده نيجه فوائد واردر اولا بحر حركتيله
متعفن اولمز زيراكه حركتيله عفونت كيدر قالمز مثلا بر كمسه جهت شمسه اعتدال اوزره يوريوب كلسه بو امری
تجربه ايله تحقيق ايدر شبهه‌سی قالمز زيراكه شمسه مقابل واقف وجالس اولان قدر حرارتدن متأثر اولمز
ثانيا مد وجزر ايله ماء بحر تنقيه بولور زيراكه ماء راكد اكثر ملوث وفاسد اولور حالبوكيم بحر متحركده
قاذورات اكلنميوب اطرافنه چيقوب صويی صافی قالور ثالثا بو مد وجزرك سفينه‌لره كلی امدادی واردر
زيراكه بعض اسكله‌لر واردركه مد سز انلره مقارنت ودخول ممكن اولمز وجزر زماننده سفينه‌لر سهولتله چيقار عوق
اولوب قالمز ﴿نوع رابع﴾ بحر ايله برك بری برينه تحول وتبدل ايتمسنی بيلديرر (ای عزيز) معلوم اولسونكه اهل

حكمت

حکمت واهل هیئت دیمشلردرکه بحر ایله بر تبادل ایدرلر زیرا کم مرور زمان ایله صولردن خاکده نیجه وجهله
تغیرات عظیمه حاصل اولور اولا خاکك بعض یرلری شوره ویابس اولمش ایکن بحردن اکا اعتدال کلور وبالعکس
اولور بوجهتدن خاك حیوان وانسانه مشابهدرکه کاه جوان وکاه پیر ناتوان اولور وثانیا بعض اراضی مکشوف
ایکن بحر ایله مسطور اولور وکاه دریا التنه مستور اولان یرلر اچیلوب معمور اولور زیرا که حرکت بحر اجرام
فلکیه قوتندن صادر اولمغله وکاه فورتنه وطوفانی تحریك ایدن انظار کواکب حرکت بحره موافق کلمکله
دریا حددن زیاده طغیان ایدر وسواحلنی تجوب کیدرکاه براولکه‌یی باصوب اورترو کندویه مخصوص ایدر
وکاه برغیری کناردن چکیلوب ارضی کشف ایدر کویا که بنی آدمه اول ارضی بخش ایدر * وثالثا قره‌یه متصل
اولان بعض یرلر مرور ایام ایله جزیره اولمشدر قبریس کبی قره‌دن منقطع ارلمشدر وبالعکس نیجه غیری جزائر
بیوك قره‌یه اتصال ایله ایالتلره ملحق اولمشدر * ورابعا کویا که دریاو یردیکی یرلره مکافات ایچون بعض شهرلری
وجزیره‌لری آلوب آزاق دکزی اطرافنده اولان پیرا مثالی نیجه بلادی باصوب قعرینه ضالمشدر وبوجهتدن
دیرلرکه سابقا سبته بوغازندن بری اولان آق دکزك مکانی قره ایکن اراضی یونان ایدی بعده مرور ازمان ایله
محیط غربی طغیان ایدوب اول بوغازی آچوب اول اراضیدن کچوب حالا اولدیغی یرلره کلمشدر واطلس دکزی
کنارنده اسفلده بر بیوك جزیره وار ایکن برتاریخده ینه محیط غربی طغیان ایدوب یکباره باصوب آلمشدر
انکچون عمق بحاری کشف ایدنلر اول طرفی تجربه ایدر ایکن قعرنی بالچقلی واوتلی بولمشدر پس بودلالت
ایدرکه اول مکان صکره‌دن بحر ایله باصلمشدر * امام فخر رازی رحمة الله علیه دیمشدرکه اشبه بودرکه ربع
معمور سوالف دهور ده‌ماء بحر ایله مغمور ومستور اوله وآنك بورأیی محققدرکه اکثر احجار کسر اولنسه
اجزاء حیوانات مائیه ظهور ایدر زیرا که تحت مادن بارز اولان طین لزجدرکه تاب آفتاب ایله تحجر ایتمشدر
ومسعودی مروج نام کتابنده یازمشدرکه میاه بحار مرور ادوار ایله متحرك وسیال وسیاردر لکن وسعت
فضاسندن وبطؤ حرکاتندن انتقالاتی حس اولنمیوب مساکن قدیمه‌سنده ساکن ظن اولنمشدر نتکیم حضرت
خالد بن الولید رضی الله تعالی عنه صدیق اکبر رضی الله تعالی عنه حضرتلرینك خلافتنده حیره فتحنه وارمشدر
ونجفه ایرمشدر واهل حیره‌دن عبد المسیح نام بر پیر کوروب آندن اخبار عجیبه صورمشدر واخبار عجیبه
سندن بری بودرکه بن یتشدمکه بحر فارس محل نزولکه حلول ایدوب امواج یم تحت قدمکده تلاطم ایدردی
وسفینه‌لر متاع سند وهند ایله بوموضعه کلوب کیدردی ومسعودی دیمشدرکه حالا بحر ایله حیره‌نك اراسی
نیجه مرحله ونجفه وارانلر مزبورك صدقنی بیلمشدر وعریش مصر ایله جزیرهٔ قبریس اراسنده بر یول وار ایدیکه
اهل عریش قره‌دن قبریسه کیدرلردی وسبته بوغازندن احجار ایله مبنی طولی اون ایکی میل مسافه بر متین کوپری
وار ایدیکه اندن اهل اندلس جانب غربه واهل مغرب جانب اندلسه کیچر کیدرلردی وماء بحر زوم اول جسرك
تحتنده آقوب بحر محیطه دوکلوردی بعده مرور ایام ایله ماء بحر اول جسری ستر ایدوب اطرافنی بیله باصمشدر
حالا اول بحرك صفا وسکونی وقتنده جسر مزبور عیان کورینور دیرلر وبومذکورات امثالی صد هزار
آثار واردرکه میاه بحارك غربدن شرقه حرکات وانتقالاتنه دلالت ایدر وملوك هندك اقدمی برهمن
اعظمدرکه اصول حکمتی اول بیلوب سویلمشدر واجرام علویه‌نك اجسام سفلیه‌ده اولان تأثیراتن بیانیله
مبدأ اولی اثبات ایلمشدر وهندوسند نام کتابنده علوم حکمتك اصول وفروعن یازوب دیمشدرکه اوج شمس
هر برجده ایکی بیك ویوزسنه سیر ایدوب یکرمی بش بیك وایکیوز سنهٔ شمسیه‌ده بر دوره‌سن تمام ایدر وقتا که
اوج شمس بروج شمالیه‌دن بروج جنوبیه‌یه انتقال ایدر عمارات ارض دخی سمت شمالدن جانب جنوبه
تحول ایدر زیرا که بو ارض معمور بحر ایله مغمور اولوب حالا بحر ایله مغمور اولان یرلر مسکون ومعمور
اولور وزعم ایتمشدرکه اوج شمسك هر دوره‌سنده برکره اهل عالم فنایه واروب مجددا وجوده کلور ومسعودی
دیمشدرکه پس حضیض شمسك میاه بحری جذب ایتمسی بوقاعده اوزره مبنیدر چونکه اوج وحضیض
مرقومك انتقال ایتمسی تدریجیدر عامرك غامر اولمسی وعالم آخرك وجوده کلمسی دخی دفعی دکل
تدریجیدر پس مادامکه حضیض شمس بروج جنوبیه‌ده‌در جانب جنوب سمت شمالدن زیاده حار
اولوب اول حرارت بو رطوبتی اول جانبه جذب ایدوب عنصر آب دخی اول سمته کیدر واندا

وابدا عمارت ارض انتقال اوج شمس ایله فرض اولنوب بروج جنوبیه یه حلولنده عمارت دخی اولطرفه تحول ایدر بوأموری یازمقدن مرادمز اعتقاد ایچون دکلدر بلکه اول صانع حکیمک عجایب صنعتلرین وغرایب حکمتلرین عارف اولان جمله یی کندی وجودنده بولوب معرفت نفسه نائل اولمغله معرفت حقه واصل اولوب هر مرادی کندی کوکلنده حاصل اولمق ایچوندر ﴿نوع خامس﴾ بحرک اهل بر وبحره اولان منافع وفوائدک وکندی درونده بولنان حیواناتک بعض اوصاف وزوائدین بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل حکمت دیمشلردرکه جمله دریالرک صوبی آجیدر لکن بحر محیطک سواحل شمالیه سنده وسواحل جنوبیه سنده اولان صولری ایچلمک مرتبه سنده طاتلیدر وآنک سببی بودرکه اول ایکی سمتک جبالندن انهار عظیمه وسیول کثیره جریان ایدوب سواحلدن اول ایکی بحره دوکیلور واو ایکی ناحیه نک سمت رأسلرندن شمس منیر بعید اولدیغندن تأثیری قلیل وحرارتی ضعیف اولمشدر واول بحرینک اجزاء لطیفۀ مائیه سی هوایه منجذب اولمیوب صولری لطافتی اوزره قالمشدر پس بحرین مزبورین ایله سفینه لر کتوردیکی حمل آجی دریالرده کتوردیکی حملک نصفی قدر انجق کلور زیراکه ماء مرک جوهری کثیف اولدیغندن تحمل سفینۀ ثقیله ایچون قوت بولور اما ماء عذبک جوهری لطیف اولدیغیچون سفینۀ ثقیله یه تحملی اولمیوب غرق اولور وماء عذب ایچنده سباحت ماء مر ایچنده سباحتدن آسان کلور زیرا که اجزاء کثیفه یی شق ایتمکدن اجزاء لطیفه یی خرق ایله حرکت اسهل واتمدر انکیچون امواج بحر شیرین امواج بحر تلخدن اعظمدرکه کاهی قباروب سحابه چیقار کاهی چکیلوب قعرینه اینر * وماء بحارک مر اولمسنده فوائد چوقدر اظهری بودرکه کندی کثافت بولوب سلامتله سفینه لر سواحله کیدوب کلهلر ورایحه سی لطیف اولوب درون وبرونده بولنان مخلوقات انک عفونتندن هلاک اولمیوب سلامت قاله لر زیرا که ماء راکد عذب اولسه طول مکث ایله تعفن ایدوب رایحه سی مهلک اولور حق تعالی عنایتیله بحاری دخی انسانه مسخر ایتمشدرکه انک درونندن انواع احجار ولؤلؤ ومرجان ومغناطیس وعنبری ونیجه منافع وسونکری وانواع لحم طری استخراج اولور وروی زمینده اولان مخلوقاتک انواعندن زیاده هم درون دریاده مخلوقات بولنور لکن عنصر مادن عنصر هوا لطیف اولدیغندن هوا ایله تربیه اولنان حیوانات بریه ماء ایله تربیه اولنان حیوانات بحریه دن الطف واظرفدر واحسن واشرفدر * وحیوانات بحریه کثرت انواعیله ایکی قسم اولمشدر برقسمنک ریه سی اولماز بالق انواعی کبی استنشاق هوایه احتیاجی قالماز زیراکه طبیعتی صو اوزرینه خلق اولنمشدر وبوقسم بی تنفس بولندیغی کبی صوت وصداسز بولنمشدر زیراکه تنفس هوا وصوت وصدا آق جکرده بولنان ریه ایله حاصل اولور پس ریه سی اولمیان حیوانک نه تنفسی اولور ونه صوتی کلور وبرقسمنک ریه سی اولمغله هم تنفس ایلر وهم صوت وصدا وبروب قورباغه کبی سویلر وبالق انواعندن برنوع بالق اولورکه جثه ده جسم انسان مثالی نصف مؤخری چتالدر وطبیعتی مخلوقات بحر ایله جنک وقتالدر اکرچه جثه ده اوچ آدم قدر بلنمشدر لکن حیوانات بحرک جمله سنه غالب بولنمشدر اول تمساح نامیله تسمیه قیلنمشدر وحیوانات بحرک اعظمی حوتدرکه بیوک سفینه دن اعظم کورنمشدر حق تعالی حکمتیله مخلوقات بحرک مخلوقات بری کبی بعضیسنی آکل وبعضیسنی مأکول ایدوب مأکولک نسلنی کثیر خلق ایتمشدر تاکیم منقرض اولمیوب بقا بولسون وقعر دریاده ساکن صدف نامنده برحیوان واردرکه اوسط بهارک اواسطنده وجه دریایه چیقوب اغزینی آچوب مطر نیساندن بش اون قطره آلوب ینه دریایه طالوب اوقطره لر لؤلؤ اولور سبحان الخالق الباری ﴿نوع سادس﴾ بحرک منافعندن اولان سفینه لرک اطراف وسواحله سیر وسفرن بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل حکمت دیمشلردرکه عنایت حق ایله منافع بحردندرکه دریا یوزنده سفینه لر هرسمتک موافق روزکاریله مراد اولنان جهتلره سرعتله سیر ایدوب نیجه بیک جمال وبغالک ونیجه بیک زحمت ومشقتله نیجه ایام وشهور ایچنده نیجه قری وبلاده کتوردیکی نیجه بیک قنطار احمال ثقیله یی سهولتله تحمل ایدوب زمان قلیل ایچنده نیجه بیک سواحل بعیده یه نقل ایدوب کوتوررلر * اما آق دکزده وقره دکزده سفینه لرله سفر ایدن اهل اسلامدن رئیس کیجیلر سیر سفینه لر ایچون اوتوز ایکی روزکار تعبیر وتقسیم ایدوب جمله یی اون عدد اسمیله بیان ایتمشلردر ابتدا جهت شماله یلدیز وجنوبه قبله وشرقه کون طوغوسی وغربه باطی وشمال ایله شرق اراسنه پویراز وشرق ایله جنوب اراسنه کشلمه وجنوب ایله غرب

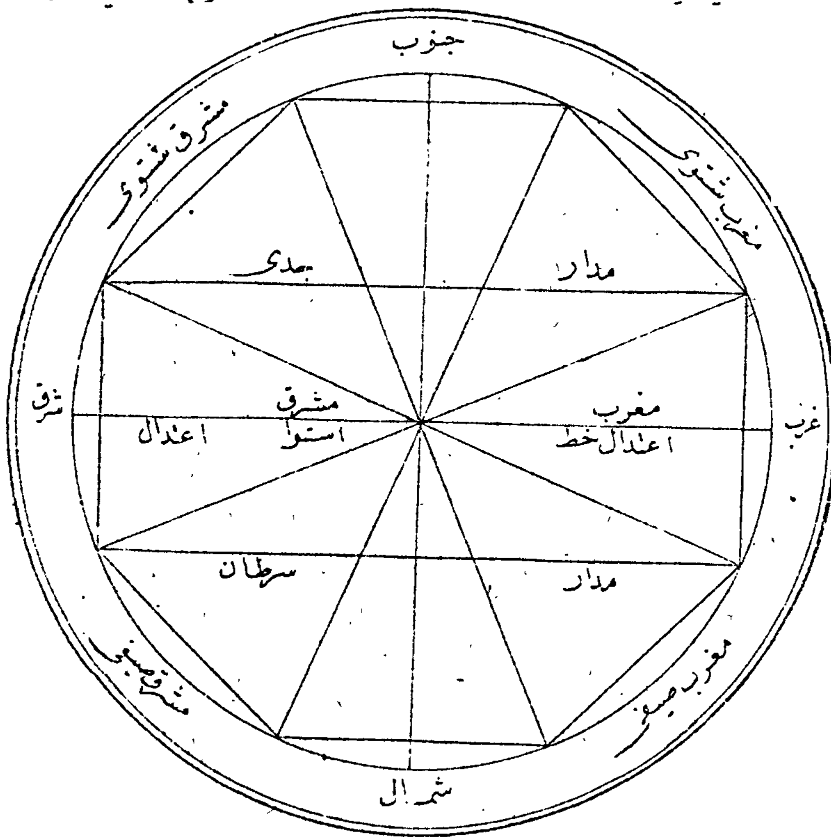
اراسنه

اراسنه لودوس وغرب ایله شمال اراسنه قره‌یل دیمشلردر بعده بونلرك هر ایکیسی اراسنه اورته وهر بریله اورته
اراسنه کرته یعنی ربع اصطلاح ایتمشلردر وکرته‌لری هر برینه اضافتله تعیین ایدوب مثلا ییلدزك پویرازدن
یکا کرته‌سی دیوب اوتوز ایکی روزکاری بیلوب جمله‌سنی پوصله ایله بولوب اصلنه تمشلردر وهر روزکار ایله
برسمته کیتمشلردر * واما بحر محیط جنوبیده سیز سفینه‌لرله سفر ایدن اهل چین وماچین واهل هند وسند واهل
فارس وعرب ملاحلری مزبور اوتوز ایکی روزکاری تقریب جهتیله اون بش مطلع وایکی قطب جمله‌نی اون
یدی اسم ایله و مطالعك مقابلنی مغیب ایله تسمیه ایتمشلردر وبو اون یدی اسم نوابتدن اون یدی کوکب اسمیدرکه
انلری اصطلاح ایدوب اون بشنك مطالع ومغاربنه وقطبین مقابلنه کتمشلردر ونقطهٔ شمالدن بدأ ایدوب
جانب شرقیدن نقطهٔ جنوبدن ترتیب ایله اعتبار ایتمشلردر ابتدا قطب جاهدرکه مغرب کاهدر واول قطب
شمالی قربنده بولنان کوکبدرکه اهل هیئت اکا اسم تصغیر ایله جدی دیرلر واول سمتك روزکاری اصل اعتبار
اولنمشدر بعده مطلع فرقدان ومطلع نعش ومطلع ناقه ومطلع عیوق اعظم ومطلع نسر واقع ومطلع سماك
رامح ومطلع ثریا ومطلع نسر طائردر واول نقطه مشرق جهتنده اولدیغندن اکا مطلع اصلی دخی دیرلر بعده
مطالع جوزا ومطلع تیر یمانی ومطلع اکلیل ومطلع قلب عقرب ومطلع فارسین ومطلع سهیل ومطلع سلبار
وقطب جنوبی که اکا قطب سهیل دخی دیرلر وبو سمتك روزکاری دخی اصلدر ونصف غربینه ذکر اولنان
کواکبك مغیبی ایله تسمیه اولنمشدر پس قطب سهیلدن صکره مغیب سلبار ومغیب سهیل ومغیب فارسین
ومغیب عقرب ومغیب اکلیل ومغیب تیر ومغیب جوزا ومغیب طائرکه مغیب اصلیدر ومغیب ثریا ومغیب
سماك ومغیب واقع ومغیب عیوق ومغیب ناقه ومغیب نعش ومغیب فرقداندرکه بونلرله اوتوز ایکی جهتدن
هبوب ایدن ریاحی پوصله‌ده بولوب هر بریله مقابلی سمتنه سیر وسفر ایتمشلردر * واما پوصله برمدور مقوادرکه
انده اوتوز ایکی روزکار یازیلوب درون حقه‌یه وضع اولنمشدر واول تقسیماتك برنده نقطهٔ شماله سیاه ایله
اشارت قلنمشدر واول حقه‌یه بیت ابره دینلمشدر ورأس ابرهٔ شمال مقناطیس ایله سقی اولنمشدر ومرکز حقه‌ده
قائم اولان میلك رأسنه وسط ابره وضع اولنوب فم حقه شیشه ایله سد اولنمشدر تاکیم درون حقه‌یه روزکار
یول بولمیه وابره‌نك حرکت وقرارینه مانع اولمیه پس بوحقهٔ مرقومه‌نك نقطهٔ شمالی خارجنك نقطهٔ شماله
مطابق وضع اولنسه ابره‌سی نقطهٔ شمالدن اون بردرجه غربی قرار ایتمکله حقه ایله خارجنك نقطهٔ شمالی ابره‌دن
اون بردرجه شرقی بولنسه بونکله اهل سفینه‌یه جمله جهتلر عیان وهر روزکار بیان اولوب نه طرفدن کلوب
نه سمته کیده‌جکلری هب ظاهر ونمایان اولورزیراکه پوصله ابره‌سی نقطهٔ شمالدن جانب غربه اون بردرجه
منحرف قرار بولور وبحریون اکثر ایام ولیالیده رؤس جبالی بیله مشاهده ایده‌مزلر پس انلره نسبتله شمس
وکواکب دریادن طلوع ایدوب ینه دریاده غروب ایدر سبحان من سخر لنا البحار (نظم) * کشتئ ساری صان
وقت شتاب * بادباندن قناد آچمش مرغاب * خوف طورسون ندر اول ذوق وصفا * کاوله‌سن طائر روی دریا
آنکا ایلیه‌سن بالینه * باقه‌سن آینهٔ سیمینه * اوله‌سن بارهٔ بادیه وزان * ایده‌سن خیلی سواحلی سیران * اولوب
آسودهٔ بردوش هوا * کزه‌سن عالمی بی منت پا * (نوع سابع) * طبقهٔ مائیه‌نك تخمی بولنان عمق بحاری ومسافات
بحر محیطی وکرهٔ بروبحری سفینه ایله سیر ودوری بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل حکمت عمق بحاری
ومسافات روی دریایی کرات ومرات ایله تفتیش وامتحان ایدوب اتفاق اوزره دیمشلردرکه طبقهٔ مائیه‌نك تخمی
بولنان عمق بحاری کرار ومرار ایله تفتیش وتجربه اولنمشدر اما اعماق بحار اربعهٔ مذکوره بالاده بیان‌مشدر
* واما محیط غربینك عمقی خارج سبته واسپانیا وپورتقال ناحیه‌لرنده قعر درياده دوتیوز قولاچ اسقاندیل ایله
ارمشلردر وچرمانیا وپورتقال ناحیه‌لرنده بحر محیطك عمقی اکثرلرنده التمش ذراع انجق کورمشلردر وغایت
عمیق اولان یرلرنی یوز ذراعدن ناقص بولمشلردر لکن شمال ناحیه‌لرنده بحر محیطك عمقی دورتیوز قولاجدن
زیاده آلمشلردر واما بحر محیط جنوبینك عمقی سودان وجبال قمر وحبش وعرب وعمان سمتلرندن التی بیك قولاجه
تقین درین بولنمشدر * وعجم وهند وچین ناحیه‌لرنده بحر محیطك عمقی بش بیك قولاج مقداری بیلنمشدر * واما بحر
محیط شرقینك عمقی چین وتبوکه وخطا وتاتارستان ناحیه‌لرنده بعض یرلری بش یوز قولاجدن زیاده وبعض
یرلری التیوز قولاجدن زیاده‌جه بولنمشدر واما بحر شیرین شمالینك عمقی بعض یرلرنده اوچیوز قولاج وبعض

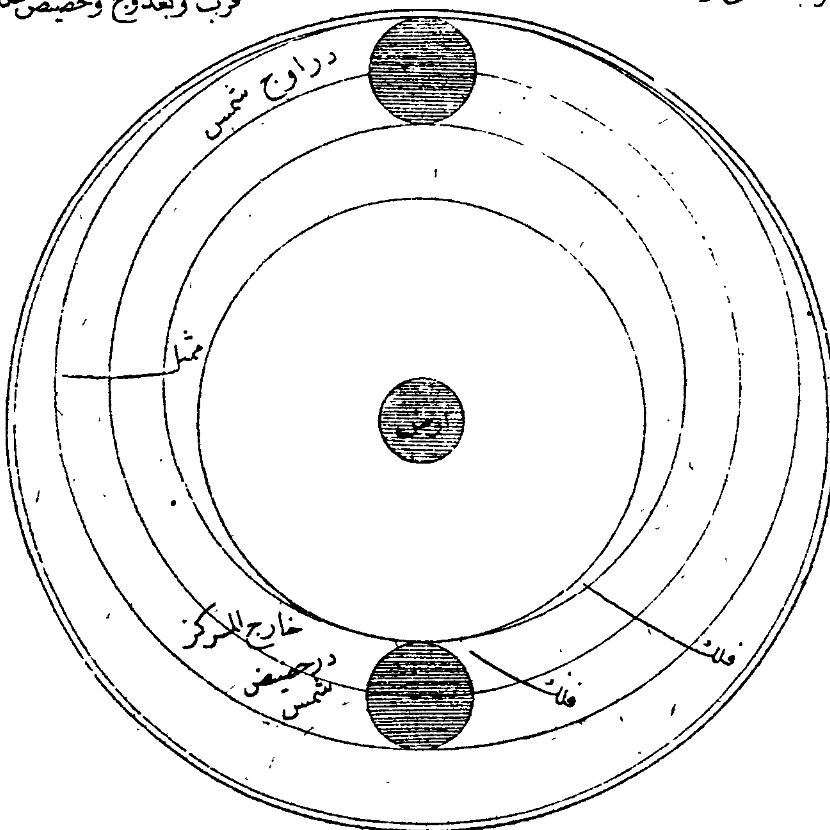
یرلرنده درتیوز قولاج امتحان اولنمشدر ویکی دنیا اطرافنده بحر محیطك عمق تفتیش وتجربه اولندقده شمالی
ناحیه‌لری درت بش بیك قولاج قدر بولنمشدر وجنوبی سمتلری التی یدی بیك قولاجدن زیاده کیل اولنمشدر
واما بحر محیطك تحت الارض اولان اواسطنده بغایت عمیق اولان یرلری سکز بیك قولاجدن ناقص کیل
اولنوب تیقن ایله بیلنمشدرکه نهایت عمق بحار مقدار ارتفاع اعظم جبال ارض ایکی بچق فرسخ مسافه بولنمشدر
نتکیم بحر محیط ایچنده اولان جبال عالیه‌نك رؤسی کورنمشدر وانلره جزائر واطه‌لر دینلمشدر واما بحر محیك
مسافاتی معتدل روزکار ایله شرقدن غربه برکون برکیجه‌ده یوز میل قدر مسافه سیر سفینه بولنورکه بوکا
بر مجری دینلور واون کونده بیك میل وبر آیده اوچ بیك میل مقداری مسافهٔ بحر قطع اولنور پس بو منوال اوزره
سکز آیده کرهٔ زمینی تماما دور ایتمك ممکناتدن بیلنور زیرا که بحر ایله ارض بیضه مثالی کرهٔ واحده حکمنده فرض
اولنوب براهین هندسیه ایله منطقهٔ کرهٔ زمین یکرمی درت بیك میل مسافه قیاس اولنورکه سکز بیك فرسخ
مسافه بولنور * نتکیم تاریخ هجرتك طقوز یوز یکرمی یدی سنه‌سنده موغلیان نامنده بر قپودان یوز اون کمسه
آلوب ایکی سفینه ایله خارج سبته‌یه کلمشدر وساحل محیط غربیده سویلیا لیماننددن چیقوب مسقط شمسی
کوزه‌دوب بر موافق روزکار ایله اوتوز سکز کون سیر ایدوب تمام درت بیك میل بحر محیطك ساحلندن بعید
اولوب بر جزیره بولمشدر بعده غرب وجنوب آراسنه اوتوز اوچ کون کیدوب یکی دنیانك جنوبی قربنده
عوزت بورنی نام جزیره‌ده نیچه کون راحت ایدوب آندن ینه غرب وجنوبه طوغری اوتوز کون دخی کیدوب
یکی دنیانك جانب جنوبنه یتمشدر وبر آی قدر آنده راحت ایتمشدر بعده یکی دنیانك جانب جنوبی تماما قرق
کون ایچنده مرور وعبور ایدوب نهایتنده ینه قره‌یه چیقوب نیچه ایام آنده راحت وحضور ایتمشدر وآندن تمام
التمش کون غرب وشمال اراسنه کیتمشدر آنده بر جزیرهٔ خالیه کوروب اکا چیقوب نیچه کون راحت ایتمشدر
بعده کالاول مسقط شمسی کوزه‌دوب طوغری جانب غربه وبر اعتبار ایله جانب شرقه کتمشدر وبزه نسبتله تحت
الارض مغربدن مشرقه کچوب جزائر هنده یتمشدر وتحت الارض اثنای سیرنده بی حساب اطه‌لره اوغرایوب
هر برندن نیچه الوان اشجار وانواع اجزا ورباحین وبی حد قرنفیل وزنجبیل ودارچین آلوب جنوب هنده کلوب
هندستانه جان آتمشدر وآندن بحر هند ایله عجم وعرب وحبش ناحیه‌لری جنوبندن ینه بحر محیط ایله مرور
ایدوب جبال قمر وسودان جنوبندن کیدوب ممالك مغرب وبلاد سبته‌نك مغربی سمتندن عبور ایتمشدر
وسبته بوغازی مقابلنه کلدکده امتعه سفینه‌سی دریایه باتمشدر وکندی سفینه‌سی یتمش کمسه ایله سلامته
یتمشدر پس طقوز یوز اوتوز سنه‌سنده ینه سویلیا قربنده سانلوقه لیمانه کلوب کندی مکاننده قرار
ایتمشدر وجمیع مدت سفری اوچ سنه‌دن اون درت کون ناقص اولمشدر وبو مدت ایچنده اللی بیك میل
مسافهٔ بحری سیر وسفر قلمشدر چونکه موغلیان قپودانك سفینه‌سی خط مستقیم اوزره سیر ایتمیوب
کاه جنوبه وکاه شماله صالمشدر انکچون اول قپودان سکز آیلق مسافهٔ بحری اون التی بچق آیده انجق
سیر ایدوب کرهٔ زمینی دور ایله عالمده کام آلمشدر ومدت مرقومه‌نك ایام باقیه‌سن اثنای سفرده بلاد وجزایرده
بیع وشرا ایله کچیروب قالمشدر چونکه تحت الارض سیر وسفر ایدنلرك ابتداسی قپودان مرقوم اولمشدر
انکچون یریوزنده بو نامله شهرت بولمشدر واسپانیا قرالی آندن حظ ایدوب یانه آلمشدر واول سفینه‌یه بر عالی
ترسانه بنا ایدوب آنی قرمزی چوقه ایله ستر ایتمشدر وکرهٔ زمینی سیر ایله تماما دور ایدوب دور آدمدن بر واولمش
برایش ایتمشدر دیو اول ناحیه‌ده اولانلر اول سفینه‌یی زیارته کتمشدر وبیان احوال بحار بونکله نهایته یتمشدر
واحوال مرقومه‌یی بو دوائر مرسومه عیان ایتمشدر

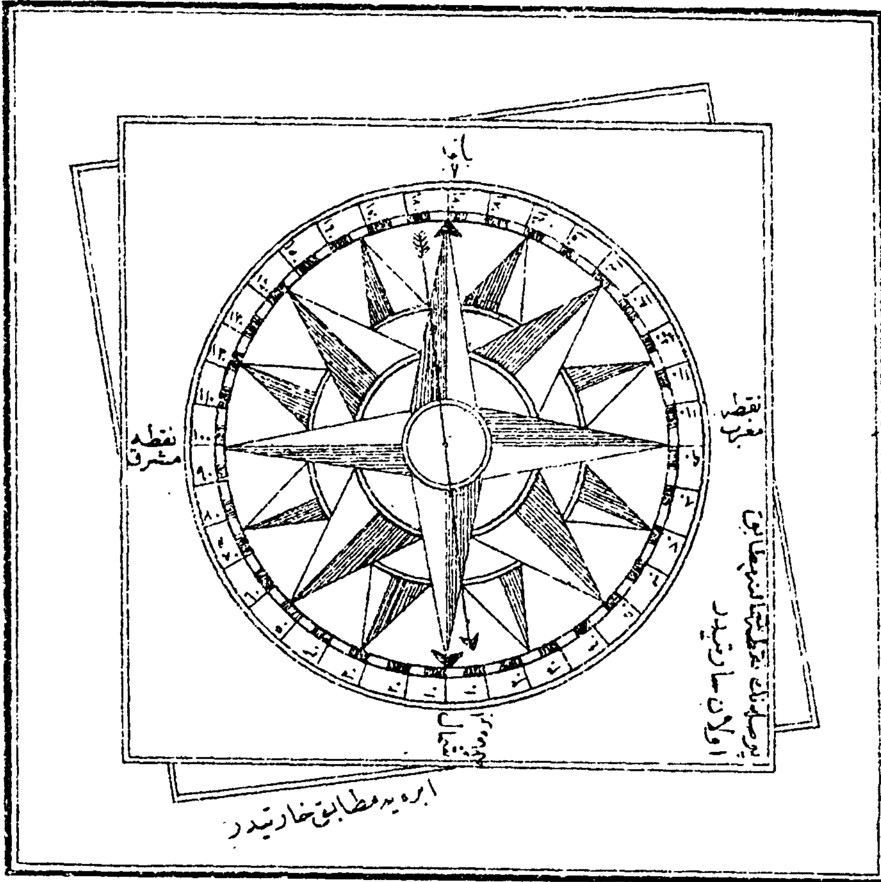
شکل

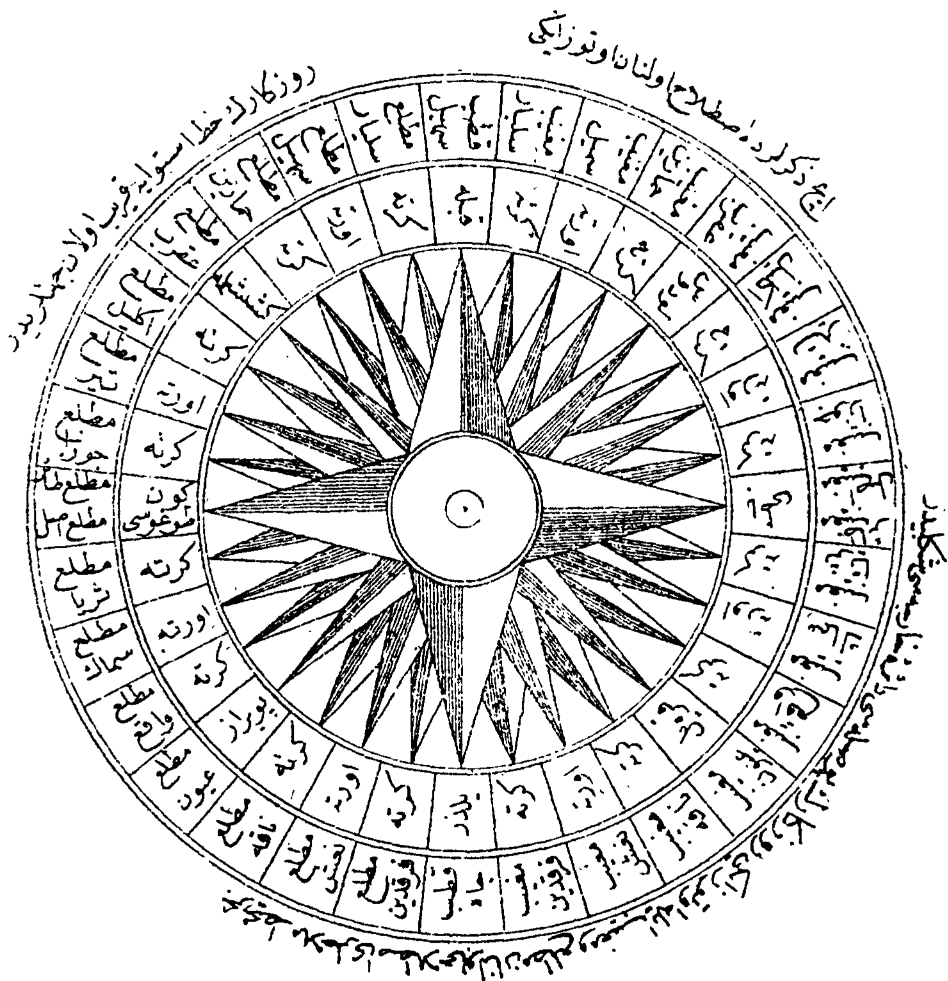
دائرۀ جهات ثمانیۀ ریاح وجهات ثمانیۀ آفاق جهات

تبدل بروج بحره باعث كلى اولان قرب وبعد اوج وحضيض شكليدر

نقطه مشرق
نقطه مغرب

﴿فصل سادس﴾ ماهيت عنصر خاكى وانك فوائد وخواصى وكيفيت واحوالى وسكون وقرارنى وحفظ اجزاسنى ووهاد وجبالنى وكرۀ ارضك ايكى طبقه يه انقسامنى ويكى دنيانك ظهوريله ارتسامنى وتفجر عيونى وزلزلۀ زمينى درت نوع ايله حكيمانه عيان وبيان ايدر ﴿نوع اول﴾ ماهيت عنصر خاكى وانك فوائد وخواصى وكيفيت واحوالى وهيئت ووهاد وجبالنى وسكون وقرارنى وجذب اجزاسنى بيلديرر (اى عزيز) معلوم اولسونكه اهل حكمت واهل هيئت اتفاق ايله ديمشلردركه عناصر اربعه نك رابعى ولب لبابى عنصر ترابدركه اول بر جوهر بسيط وكثيفدر وطبيعت نوعيه سى بارد ويابس اولمغله سائر عناصره مخالفدر وثقيل مطلق بولنديغندن حيز طبيعيسى تحت العناصر اولوب كندى اجزاسنى جذب وحفظ ايله حيزنده سكون وقرار ايتمشدر وبو عنصر خاك سطح واحد برله محاط بر جسم كريدركه اول كره نك مركزى مركز عالم وزير پاى جميع امدر وسطحى وهاد وجبال ايله مضرس اولوب فوقنده بولنان كرۀ مانك وهوانك سطح مقعرلرينه تماس ايتمشدر وافلاك وعناصر كرۀ زمينك اطرافنده متحرك اولوب دوران فلك اول سرعت حركتيله بو عنصرى هر جهتندن وسطه دفع ايدوب ساكن طوتمشدر نتكيم بر شيشه ايچنه بر حجر وضع اولنوب اول شيشه سرعت وقوتله اداره قيلنسه اول حجر انك وسطنده حركت ايتميوب ساكن اولور كذلك ارض اوسط فلكده ساكن اولور بر قرار اوزره قرار ايتمشدر * اكرچه بعضلرى ديمشدركه بو كرۀ ارض شمس حوالنده هم حركت وضعيه ايله وهم حركت اينيه ايله دائما متحرك بولنمشدر وافلاك ونجوم ايسه ابدا ساكنه وثابته اولوب انجق دوران ارض ايله متحرك ودائر ظن اولنمشدر نتكيم راكب سفينۀ سائره اولان كمسه يه ساحل بحر متحرك وسائر كورنمشدر وبونك بر مقدارجه تفصيلى فصل تاسعده هيئت جديده ناميله بيان اولنه جقدر لكن بو رأى ضعيف جمهوره مخالف بولنمشدر چونكه بو كتابده احوال عالمى بياندن مرادمز انجق معرفت صانع جهاندر نفس الامرده جهان دكلدر پس عالم نه هيئتده اولورسه اولسون ونه جهتله حركت قيلورسه قيلسون جمله سى اول بديع السموات والارض حضرتلرينك كمال قدرت وعظمتنه دالدر وبزلره لازم اولان انجق بو نظر عبرتله كسب كمالدر وبو عنصر ارض اخواتى كبى كون وفساد ايله انواع صورتلر بولمغه قابلدر زيرا كه كندى حيزنده ايكن بيله سائر عناصره تبدل ايدوب ومنطلب اولور وبو عنصر ارضك برودت ويبوستى معا بولنملرى علت غلظت وتمسك اولمغله ظهرى حيواناته مقر وملجأ وبطنى معادن ونباتاته مبدأ ومنشأ بولنمشدر وكرى الشكل اولديغى نيجه دلائل وبراهين ايله اثبات اولنمشدر وجميع روى زمينده ايكى بچق فرسخدن زياده مرتفع جبل اولمديغى يقينا بيلنمشدر چونكه ارتفاع اعظم جبالك قطر ارضه نسبتى سبع عرض شعيره نك بر ذراعه نسبتى كيبدر پس بو جبال جميع ارضك كره اولمسنه مانع دكلدر مثلا بر مدور تفاح اوزرنده حبات ارزن غرس اولنسه وانصاف حبات اندن طشره بولنسه اول تفاحك مدور لكنه انلر ضرر وير مديكى كبى تضاريس جبال دخى ارضك كريتنه ضرر ويرمز لكن كرۀ زمين زياده عظيم اولديغندن مسطح كورينور انكيچون علم حكمتدن بى بهره اولنلرك عقلى كوزى كورديكى يردن تجاوز ايتميوب اولديغى مكانى دوز كورمكله مجموع ارضى سطح مستوى ظن ايتمشدر حال بوكيم واقعه مطابق دكلدر وكرۀ ارضك وسطنده بر نقطۀ موهومه واردركه مركز عالم وتحت حقيقى اودر وجميع جهتلردن اجسام ثقيله اكا ميل ايدوب موانع مرتفع اولدقجه واروب انى بولور وهر جهتدن ارضك سمايه بعدى مساوى اولديغى حالده اجرام ثقيله بربرينى تدافع سببيله يا مركزك جذبى طريقيله بو عنصر ارض وسط عناصرده قرار ايتمشدر پس انسان سطح ارضك هر نه موضعنده قائم اولورسه انك رأسى ابدا سمت سمايه كلوب قدمى سمت مركزه طوغرى اولور واكا نصف سما ظاهر كورينور زيرا كه انك افقى دائره سنك مركزى كندى قدمى تحتنده بولنور وارضك قنغى طرفنه نه مقدار حركت ايلسه اكا سمانك اول مقدارى اول طرفندن ظاهر اولور وطرف آخرندن اول مقدار ظاهره بدل سمايه خفا كلور پس يكرمى ايكى فرسخ مسافه كه تقريبا ارضك بر درجه سيدر هر اول قدر حركت ايچون سمانك دخى بر درجه سى ظاهر اولوب مقابلنده بر درجه سى خفا بولور زيرا كه بر درجۀ ارض كندى منطقه سنك اوچيوز التمش جزؤندن بر جزؤ اولديغى كبى سمانك دخى بر درجه سى اويله در پس ارضك بر درجه سى مقابل وبرابرنده بولنان سمانك بر درجه سنه مطابق ومساوى عد اولنمشدر كرچه دائرۀ ارضك قوسندن دائرۀ سمانك قوسى اطول بولنمشدر لكن بو قياس ايله جمله درجات

مناطق افلاك وارتفاع وانحطاط كواكب بيلنمشدر ﴿نوع ثانی﴾ عنصر ترابك ایكی طبقه بولندیغی وبعض
آراء فلاسفه بعض آیات كریمه یه وبعض احادیث شریفه یه من وجه تطبیق اولندیغی بیلدیرر (ای عزیز) معلوم
اولسونكه اهل حكمت واهل كلام دیمشلردركه بو عنصر ارض بر كره ایكن ایكی طبقه یه تقسیم اولنمشدر
اما اولكی طبقه سی طبقهٔ طینیه دركه جمیع معدنیات ونباتات وحیوانات وینابیع وزلازل وبخارات انك
ناحیهٔ علیاسنده تكون ایدوب وجوده كلشدر وبو تراب عنصر بی رنك ایكن انلرله مختلط اولدیغندن نیجه الوان
مختلفه ایله ملون اولمشدر وبو طبقه نك ثخن وعمقنی هندستان حكماسی بال موملری یاقوب انواع فنون ایله
متعدد یرلرده آبار عمیقه حفر اتمكله تفتیش وامتحان قیلنمشلردر ونیجه صحراده یدی بیك قولاجدن زیاده
ودریا قربنده اون بش بیك بشیوز قولاج كه تقریبا بش فرسخ مسافه در اول مقدار قعر زمینی حفر ایتدكده
طبقهٔ طینیه نهایتن بولمشلردر وتراب خالص بی رنك ویابس عنصره واصل اولمشلردر حالا اول قویلرك دردی
هندستانك نهایتی اولان كنكدر صحراسنده در وبئر شداد شام شریفده عیون التون سمتنده زیدانی
صحراسنده دركه اكابئرها ویه دیرلر واول سمتك خلق آنی تماشا اتمك ایچون كیدرلر ویاغلی خرقه لردن دوه قدر
بیوك دمتلر باغلیوب نار ایله شعله لندیروب اول بئره آنی طرح ایدرلر پس اول مشعله یی سیر ایدوب كوررلركه
درون بئره نزول ایلدكجه كوچك كورینوب تا یلدز قدر اولور دیرلر وعلم مناظره ده ثابتدركه ایل مظلمه ده برجبلده
جمل بیوكلكنده ینان آتش بش فرسخ مسافه دن بر كوكب مقداری كورینور پس بو قیاس ایله مسافهٔ طبقهٔ
طینیه بیلنور وبو طبقهٔ مختلفهٔ طینیه طبقهٔ ناره نسبتله التنجی طبقه عداولنور * واما عنصر ترابك طبقهٔ ثانیه سی
خالص ترابدركه مركزی محیط اولان عنصر اصلیدر واول تمام بارد ویابسدر وبی رنكدركه ملون دكلدر
زیرا كه عناصر اصلیه نك لونی اولمز نتكیم لون مألون اناءدر وبو طبقهٔ خالصه نك عمقی مركزه وارنجیه دك بیك
ایكیوز التمش یدی فرسخ مسافه حساب اولنمشدر زیرا كه منطقهٔ كرهٔ زمین سكز بیك فرسخ مسافه اولدیغندن
محیطدن مركزه وارنجیه دك نصف قطری بیك ایكیوز یتمش ایكی فرسخ مسافه بولنمشدر پس نصف قطر
ارضدن بش فرسخ طبقهٔ طینیه نك حصهٔ عمقی افراز اولندقده عمق طبقهٔ خالصه عددباقی بیلنمشدر پس فلك
قمرك جوفنده طبقهٔ ناریه وانك داخلنده طبقهٔ دخانیه وانك باطننده طبقهٔ زمهریریه وانك درونده طبقهٔ
بخاریه وانك ایچنده طبقهٔ مائیه وانك جوفنده طبقهٔ طینیه وانك باطنده طبقهٔ خالصه دركه طبقهٔ سابعه در
وبو یدی طبقه بری برینی محیط اولمشدر وبو طبقات سبعه (ومن الارض مثلهن) كلام قدیمنك فحواسنه مطابق
كلشدر واما ابن عباس رضی الله تعالی عنهما حضرتلرندن نقل اولنان قصهٔ ثور وحوت ثبوت بولدیغی تقدیرده
برج ثور وبرج حوت ایله توجیه اولوب اكا موافق اولمشدر زیرا كه اصحاب كرامك امور مذكوره دن بو مقوله
تعبیراتی غالبا صدر اسلامده اموردینیه هنوز استحكام بولمدن آراء فلاسفه یه خلق مشغول اولوب دین
اسلام قواعدنی ضبط وروایتدن قالمسونلر دیو اموردینیه دن اولمیان سؤاللره (كلموا الناس علی قدر عقولهم)
مضمونجه حكیمانه جوابلر ویرمشلردر لاجرم انبیاء عظامك واصحاب كرامك مصالحی خلقه اموردینیه
تعلیمی اولوب حقایق اشیایانی انلرك وظیفهٔ شانی اولمدیغندن اختلاف تشكلات قمردن سؤال اولندقلرنده
(قل هی مواقیت للناس والحج) بیورلمشدر تا كیم خلق انلردن سؤال ایده جكلری ندر بیلسونلر واموردینیه دن
اولمیان احوالی انلردن سؤال اتمسونلر نتكیم نخل خرمانی القاح وتأبیر قصه سنده پیغمبر عزصلی الله تعالی علیه وسلم
(انتم اعلم بامور دنیاكم) بیورمشدر وكرهٔ زمینك قطبینی عرض تسعینده ركه بالاده بیان اولندیغی اوزره التی آی
كیجه والتی آی كوندز دریس ظلمت خضر واسكندر قطب شمالده اولان آلتی آی كیجه دن عبارتدر والا دائما محل
ظلمات اهل فن قتنده ثابت دكلدر * واما سد یأجوج ومأجوج اقلیم سابعك مشرقی سمتنده تاتارستان قدیمك
شمالنده بر محلده در وبعض كتب قدیمه ده مسافهٔ ارض بشیوز ییللق یول وارض ایله سمانك اراسی بشیوز ییللق
یول یازیلوب سمواتده بو مفهوماتی مشتمل حدیث شریف دخی روایت اولنمشدر لكن مراد انجق مقتضای
معنای كثرتدر تعیین مقدار وعدد دكلدر زیرا كه خمسین وسبعین وخمسمائة وسبعمائة والف وخمسین الف
وسبعین الف ومائة الف عدادی بالجمله مقام كثرتده استعمال اولنمشدر نتكیم (ان تستغفر لهم سبعین مرة) نظم
كریمنده تعیین عدد مراد اولنمیوب كثرتدن كنایه بولنمشدر پس بونك كبی تأویلات ایله اكثر آرای حكما شرع شریفه

توفیق

توفيق وتطبيق اولنمشدر ﴿نوع ثالث﴾ ربع مسكون مشهوردن غيری بر يكی دنيای معمور بولنديغی بيلديرر (ای عزيز) معلوم اولسونكه اهل هيئتدن نصير طوسی واندن مقدم كلن اهل حكمت بالجمله ديمشلردركه دائرهٔ معدل ايله دائرهٔ افق تقاطعندن كرهٔ ارضده حاصل اولان درت قسمك ايكی قسمی شماليسندن بری معموردركه ربع مسكوندر وارباع باقيه‌نك احوالی مجهول ومستور در يامسكون ومعمور ويا بحر محيط ايله مغموردر لكن حكماء متأخرون بحر محيطه سير وسفر ايله ارباع باقيه‌نك جميع احوالن كشف واثبات ايتمشلردركه حكماء قدمانك معلومی اولميان يرلر بولنوب معموری بر ربعه حصر ايتمكه مجال قالممشدر زيرا كه تاريخ ميلادك بيك درتيوز طقسان ايكی سالنده‌كی تاريخ هجرتك طقوز يوز اوچنجی سنه‌سی ايدی اندلس مملكتندن علم رياضيده ماهر بر مهندس قورسانكه نامنه قولون ديرلردی اول همتلی كشتيبان تفتيش احوال بحر محيط ايچون ايچ دكز ديش دكزه دوكلديكی سبته بوغازی خارجنده اسپانياليماندن اوچ سفينه‌ده يوز يكرمی آدم ايله يلكنلر آچوب جانب غربه طوغری صالمشدر وهميشه مدار سرطاندن يكرمی درجه شمالی آلمشدر يعنی قرق اوچ درجه عرضی مدارنده كيدردی زيرا كه ايكی جانبدن حرارت وبرودت التنه دوشمكدن حذر ايدردی متصل ربع واصطرلاب ايله مسقط شمسی كوزه‌دوب بو اسلوب اوزره اوتوز اوچ كون سير ايتمشدر واول مدت ايچنده بحر محيطك ساحلنده تمام اوچ بيك سكز يوز ميل مسافه قطع ايله كتمشدر ونيجه دفعه اتباعی ندامتيله رجوعه قصد ايتمشدر وسفينه‌لرده بولنانلر اكا نيجه كره عتاب ايدوب بزی كرداب بلايه اوغراتدك وجمله‌مزی بو بحر بی پايان ايچنده كمنام ايتدك ديوب قولون هنرمندی قتله هجوم ايتدكلرنده انلره جواب ايتمشدركه سزك خلاصكز انجق علم بحری بيلور وآلات فلكيه قوللنور آدم ايله اولور اما اكر بنی قتل ايدرسكز جمله‌كز درياده قالوب هلاك اولوب كيدرسز ديوكاه وعده وكاه وعيد ايله انلری تسكين ايدردی نجات بولمقدن نااميد اولوب بو حيرتده قالمش ايكن ناكاه بر جزيرهٔ خاليه كورنمشدركه انهار جاريه واشجار عاليه‌سی وارايدی پس جانلری بر مقدار راحت بولوب قولونه تسليم اولمشلردی والتی كون ينه مسقط شمسه طوغری كيدوب التی جزيرهٔ خاليه بولمشلردی وجمله‌سندن بيوك اولان جزيره‌يه اسپانيول تسميه قيلمشلردی اندن كچوب سكز يوز ميل دخی قره‌يل اوزره كتمشلردی پس انده بر ساحله يتمشلردی ونيجه ايام اول ساحلك طرفنده شمال وجنوب سمتلرينه سير ايتمشلردی انك جزيره اولمديغن بيلمشلردی وانده بر قوم بولمشلرديكه بونلرك سيرينه كلوب جمع اولوب ساحله يتمشلر وبونلر ساحله قريب اولدقده انلرك جمله‌سی فرار ايتمشلر ابتدا سفينه‌لری حوت ظن ايدوب تماشايه كلمشلر بعده بنی آدم اولدقلرين بيلمشلر وخوف ايدوب قاچمغله طيبان آلمشلر زيرا كه انلر سفينه وصندال بيلمزلر ايمش پس بونلر سفينه‌لردن چيقوب انلره يتشوب بر عورت طوتمشلر اكا چوق هديه‌لر ويروب رعايت ايتمشلر لسانن بيلدكلرندن قومنی كتورمكی اشارتله تفهيم ايتمشلر پس اول عورت واروب قومنی سفينه‌لر يانته كوندروب انلر دخی سيم وزر وفواكه ونان ايله وانواع طيور واصناف حيوان ايله كلوب اسكله يانته يتمشلر ونيجه ايام وشهور انده مراد اوزره بيع وشرا ايدوب اكا هند غربی ديوب آنده قرق آدم قويوب ينه مشرقه طوغری سلامتله كلوب كتمشلر واسپانيا حاكمنه يكی دنيا تحفه‌لرين هديه ايتمشلر بعده ايكنجی واوچنجی سنه‌لرده واروب كلدكچه يكی دنيا اهلنك لسان وعادتن تمام بيلمشلردر وطريقن بش بيك ايكيوز ميل مسافه بحر بولمشلردر لكن بحر محيطك حركت شرقيهٔ مذكوره‌سندن اللی كونده كيدوب انجق بش آيده كلمشلردر بعده دردنجی سنه‌ده قولون ذو فنون بولديغی يكی دنيايه وصول بولدقده آنك قاسق نام حاكمی قولون حكيمی سفينه‌دن چيقمغه قوميوب منع ايلدكده قولونك اكا مقابله ايتمكه قدرتی اولمديغندن حكيمانه حيله سمتنه سلوك ايدوب ديمشدركه سز بزه جفا ايلديكز انكچون ربكز سزه غضب ايتمشدر وعلامتی اودركه يارين ضوء شمسی آلسه كركدر مكر ايرتسی كونی بزه نسبتله تحت الارض كسوف امری مقرر اولوب قولون خبير انی زيج وتقويم ايله بيلمشدر پس بو سوزدن انلر وهمه‌دوشوب صباحه منتظر اولمشلردر بونك خبر ويرديكی ساعتده كسوف شمس واقع اولمغله بالجمله كلی خوفه ذاهب اولوب قولونه هديه‌لرله كلمشلردر وصلح ايدوب اكا منقاد اولوب هر وجهله اطاعت قيلمشلردر وجمله‌سی عباد اصنام ايكن اكثر ممالكی اهاليسی دونوب قولون كشيشنه تبعيت ايدوب ملت نصارادن اولمشلردر وقولون اتباعيله يكی دنياده قالوب يكرمی سنه‌ده اكثر ممالكن ضبط ايدوب آلمشلردر ونصف

شماليسيّ اهاليسي ابيض واسمر ونصف جنوبي ساكنلرنى حبش واسود وقامتلرنى اون درت قارشدن زياده عموما اوزون وبلى بولنمشلردر ويكى دنيانك بغايت چوق انهار جاريه سى واشجار مثمره سى وجبال عاليه سى ووهاد عميقه سى واردر وانك انواع وحوشى والوان طيورى بحد وبى حساب اولور وانك قرا وبلادينك نهاياتى وبوادى ووهادينك غاياتى خلق ايدن خلاقى بيلور واول ممالك بى پايان وسعت وفسحتده ربع مسكونه معادل وكثرت عمارتده يدى اقليمه معادل ومماثل برعالم جديد الوجداندركه اطوار غريبه سى واحوال عجيبه سى حضرت خلاقك آثار صنعتك تحقيق وآيات قدرتن تصديق اتمشدر ومساحهٔ ساحتنك كمال وسعتى افاده وايشيدن اهل عبرتك يقينى زياده اتمشدر مع هذا كتب اقدمين وزبر اولين انك خبرندن تهى اولوب دور آدمدن برى كورلمش وايشدلمش دكل ايكن وابتداى عالمدن اول تاريخه كلنجه دكين كيدلمش دكل ايكن باقدر رحى مجيد اول هند جديد ظاهر وبديدا اولوب يكى دنيا ناميله شهرت بولمشدر پس بحر محيط ارضك اكثرينى ستر واحاطه ايلمش ايكن ربع مسكون ويكى دنياده ونيجه بيوك اطه لرده نيجه بيك جبال واحجار واوديه وانهار وفلوات وچمنزار وانواع اشجار وبدايع صنايع پروردكار هزاران هزار اول قدر واردركه تفصيلنى انجق اول جليل جبار ومقلب الليل والنهار ومكون السموات والارض والبحار بيلوركه كلام قديمنده (وما تسقط من ورقة الا يعلمها) ديو بيورمشدر ❊(نوع رابع)❊ اسباب تفجر عيونى ومادهٔ زلزلهٔ زمينى حكيمانه بيان ايدر (اى عزيز) معلوم اولسونكه اهل حكمت ديمشلردركه تفجر عيونك وزلزلهٔ زمينك سببلرى بودركه درون ارضده تكون ايدن بخاراتده محتبس اولدقده برجهته ميل ايدوب انده تبرد ايله مياهه منقلب اولور اكر قليل ايسه اجزاى بخاريه ايله مختلط اولوب قالوركه قويولر صويى بودر واكر كثير ايسه درون ارضه صغميوب رفق ايله ملايم يرلرى شق ايدوب چيقاركه عيون متفجره بودر وعيون وينابيعك هر برسببى دخى بودركه ثلوج وامطاردن درون جباله ترشح ايله سيلان ايدن صولردر زيراكه ثلوج وامطارك كثرتى ايله عيون وينابيع ازدياد بولوب انلرك قلتيله بونلر دخى ناقص اولمشدر پس بريوزنده جريان ايدوب مادهٔ حيات نبات وحيوان وانسان اولان مياه عذب وفرات ايچون حق تعالى جبال ارضى خزائن قيلمشدر زيراكه مياه بلوج وامطارى جبالك جوفنده مغارات واحجار ايچنده وزير زمينده جمع وحفظ اتمشدر بعده شقوق ضيقه دن شيئا فشيئا اخراج ايدوب اندن عبادينه كفايت قدر عيون انهار آقتمشدر تاكيم شتاء آتيه ده ثلوج وامطارى ينه قلل جباله انزال وامطار ايدوب مياهندن اول مغارات واحجارى اقان عيون وانهاره بدل بردخى ممتلى ايدنجه دكين اول احجار اسافلنده اولان منافذ ضيقه دن تدريج ايله ترشح ايدن مياه عيون وانهار نبات وحيوان وانسانه تمشدر وزياده سى اوديه ده سيللر اولوب فرياد ايله دريالره كتمشدر پس اول خالق متعالى بريوزنده اولان مخلوقاتيچون بوجبالى ثلوج وامطار آلوب عيون وانهار ويرمكده دولاب امثالى اتمشدر وبو دولابلرك دورى دائمدركه الى يوم القيامة قائمدر امادرون ارضده يا بخاردن تكون ايدن يا امطاردن مجتمع اولان صولر يرلرينه صغميوب اراضىٔ لينه دن سهل وهين خروج ايلدكده اكر مجاور احجار ايسه يامسافر خاك پاك ايسه اول ماء بارد وعذب وفرات اولور واكر شورق يرلردن كلورسه اول صو ملح اجاج اولور واكر اراضىٔ كبريتيه دن ومعدنيه دن چيقارسه اول ماء حار اولور زيراكه فصل شتاده برودت هوا غالب اولمغله حرارت شمس باطن ارضه فرار ايدركه ايكى ضد برمكانده جمع اولمز انكيچون درون ارض ايام شتاده حار اولوب اراضىٔ كبريتيه ومعادن حاره كثرت وقلتلرينه كوره اول حرارتى جذب ايدوب دائما حفظ اتمشلردر ❊ پس اول علتدندركه معدنلر جوارنده قاينيان ايليجه صولرك طعملرى ورايحه لرى وحرارتلرى وخاصيتلرى والوانى برى برينه مغاير اولوب مقدارنلرى احكامن اخذ اتمشلردر واكر بوصويه برودت هوا اصابت ايدرسه جامد اولوب جيوه اولور يازفت ويانفت وياشب وياطوز ويابوره اولور ❊ واصفهان ايله شيراز اراسنده برصو چيقاركه عجايب صنايع باريدندر صغرجق صويى ناميله مشهوردر چكين بر ارضه چكركه مستولى اولوب محصولاتن اكل ايلسه بركسه واروب اول صودن برقمقمه آلوب وراسنه التفات اتميوب اول قمقمه يى يره قوميوب اول ارضه كوتورسه اول صويه حسابسز طير زرزور تابع اولوب اول جرادى قتل ايتديكن تواترله نقل ايدرلر واما درون ارضده تكون ايدوب محتبس اولان بخار اول ايله برمرتبه غليظ اولسه كه مجارى ارضدن نفوذ ايدوب چيقمق

ممكن

ممكن اولسه ياخود ارض كثيف وصلب اولوب خروج بخاره مانع اولسه وبخار ايسه درون ارضده مجتمع اولوب خروجه طالب وحيزنه راغب اولسه اول بخار حيزنه خروج ايچون ارضي عنف ايله شق وخرق ودفع ايلديكده اول مكان حركت ايلر كه زلزلۀ زمين اودر ودرون ارضده تكون ايدن ادخنه ورياحك احكامي بخارات زمينك بيان اولنان احكامي كيدر كاه اولور كه مواد مرقومه بغايت قوتلي اولوب ارضي اويله عنف ايله شق ايدركه اندن بر عظيم صوت هولناك پيدا اولور وكاه اولور كه طبيعت دهن اوزره ممتزج اولان بخار ودخانك اشتعالي اقتضا ايدن حركت شديده لريله ارضدن آتش ظاهر اولور واكر بر معدنده ظهور ايدرسه اني تمام احراق ايدنجيه دك ايام وشهور وسنين ايله منقطع اولمازديمشلر * والله اعلم بالصواب فانه هو مسبب الاسباب

﴿فصل سابع﴾ كرۀ ارض اوزرنده تعيين وفرض اولنان دوائر واقطابي وروي زمينك اقسام خمسه يه انقسامني اقتضا ايدر اسبابي وربع مسكونك اقاليم سبعۀ حقيقيه يه تقسيم اولنديغي واقاليم سبعه يي تحديد ايله هر برنده نه نجه ممالك وجبال وانهار عظام ونه شكل اناس وانام بولنديغي واقاليم سبعه نك ماوراسي احوالني وعرض تسعينه دك كشف وامتحان قيلنديغي واقاليم سبعه نك هر برنده كندي اطول نهاري استعلام واطول نهاردن بلادك سمتي واستخراج اولنديغي واقاليم سبعه ده امزجۀ بلاد ومساكن مختلفه بولنديغي التي نوع ايله حكيمانه بيان ايدر ﴿نوع اول﴾ كرۀ ارض اوزرنده تعيين وفرض اولنان دوائر واقطابي بيلديرر (اي عزيز) معلوم اولسونكه اهل هيئت امور افلاكي ضبط ايچون كرۀ عالم اوزرنده اثبات ايتدكلري دوائر واقطابدن سكز دائره وايكي قطب كرۀ ارض اوزرنده هم تعيين فرض ايتمشلردر تاكيم آنلرله امور ارض دخي مضبوط اوله اما ايكي قطبك بريسي قطب شماليدر وبونك مقابلي قطب جنوبيدر واما سكز دائره نك دردي عظيمه ودردي صغيره در ودوائر عظامك اولكيسي دائرۀ استوادر وايكنجيسي دائرۀ بروجدر واوچنجيسي دائرۀ افقدر ودردنجيسي دائرۀ نصف نهاردر نتكيم بالاده بيان اولنمشدر ودوائر صغارك ايكيسي انقلاب مدارلريدر وايكيسي قطب البروج مدارلريدر وبو سكز دائره نك بشي متوازيه دركه هر ايكيسي اراسنده بولنان بعد متساويدر واوچنجي منحرفه دركه بري بريله تقاطع ايدرلر بونلرك ايكيسي يعني دائرۀ افقله دائرۀ نصف نهار كرۀ ارض اوزرنده هم رسم اولنيوب منفصل ومتحرك وضع اولنمشدر باقيلري كره اوزرنده مرسوم وثابتدر اما دائرۀ استوا كرۀ ارض اوزرنده بر عظيمه دركه منطقۀ فلك اعظم اولان دائرۀ معدل النهار سطحنده واقع اولوب سنه ده ايكي دفعه شمس كندي حركت غربيه سيله اوزرينه كلدكده اكثر معموره ده ليل ونهار وانده حركت فلك مساوي ومستقيم اولمغله بوكا خط استوا ديرلر واول ايكي وقت شمسك ايكي نقطۀ اعتداله كالديكي زماندر كه بري ابتداي برج حملدر وبري ابتداي برج ميزاندر وبو خط استوا كندي يه متوازي اولان دوائر عظيمه سيدر وارضك ايكي قطبندن بعدي برابر اولوب كرۀ ارضي جنوبي وشمالي ايكي برابر قسمه تقسيم ايتمشدر ودوائر بروج ايله ايكي محلده تقاطع ايتمشدر كه اول تقاطع محللري اعتدال نقطه لري مقامنده در واما دائرۀ بروج كرۀ ارض اوزرنده رسم اولنمشدر ومعدل نهار ايله تقاطع ايدوب ايكي انقلاب نقطه لرينه دك آچيلوب بر جانبه ميل ايتمشدر واول ميله ميل كلي ديرلر كه يكرمي اوچ بچق درجه قدر جنوب وشماله كتمشدر وبو دائره نك قطبلري دخي قطب عالمدن عدد مرقوم قدر بر جانبه دوشمشدر وبو دائره اون ايكي قسمه تقسيم اولنمشدر وهر برينه بالاده بيان اولنان بر اسم ايله برج دينلمشدر والتي برجي دائرۀ استوادن شمالده والتيسي جنوبده بولنمشدر وهر برج اوتوز درجه يه وهر درجه التمش دقيقه يه قسمت قيلنمشدر پس بو دائره اوچيوز التمش درجه بولنوب احوال كرۀ ارض آنكله بيلنمشدر واما دائرۀ افق بر عظيمۀ متحركه دركه عالمك كورينور قسمني كورنمز قسمندن فصل وتحديد ايدوب كرۀ زمينك فوقاني وتحتانيسي بونكله بيلنمشدر وبو دائرۀ افق نيجه قسم بولنمشدر بري افق حقيقي دركه كره يي تنصيف ايدر عظيمه در وبري افق حسيدر كه انكله امكنۀ مختلفه ساكنلرينك رؤيتي حسبيله مختلف اولور صغيره در وبري افق مستقيمدر كه خط استوايه مخصوص عظيمه در وانده طلوع وغروب استقامت اوزره دولاب آسا بولنمشدر وانكچون اكا افق مستقيم دينلمشدر وبري افق مائلدر كه مستقيم عظيمك غيريسي بيلنمشدر يعني جميع آفاق مائله ايكي قطب عالمدن بر جانبه مائل بولنمشدر پس فلك وارضك هر جهتنده اولان هر جزؤنده افق اعتبار اولنمشدر وطلوع

وغروب انلرك اكثرندن استقامت اوزره اولميوب حمايلی بولنمشدر وعرض تسعينده كه اول محل قطب ارضدر
دور افلاك انده روحی بيلنمشدر زيرا كه دائرهٔ افقك ايكی قطبنك بری سمت رأس وبری سمت قدم بولنمشدر پس
عرض تسعينده افق ايله معدل بری برينه مطابق اولوب اقطابی متحد عدا اولنمشدر وافق حسی قطرينك
مسافه‌سی وجه ارضده يكرمی ايكی بيك بشيوز خطوه‌دن زياده دكلدر دينلمشدر واما دائرهٔ نصف نهار بر عظيمهٔ
متحركه‌در كه ايكی قطب عالمدن ومتعين اولان سمت رأسدن مرور ايدوب دائرهٔ معدله ودائرهٔ استوا ايله تقاطع
قيلنمشدر وافلاك وارضی تنصيف ايدوب برنصفی شرقی وبرنصفی غربی واقع اولمشدر ونصف ليل ونهار
بونكله معلوم اولوب تعين بولمشدر ودائرهٔ معدل واستوا اجزاسندن هر برجزئه برنصف نهار اعتباری ممكن
اولمشدر واما دوائر اربعهٔ صغيره كه دائرهٔ استوايه متوازيه‌درلر انلرك ايكيسی مدار قطب البروجدر وبری
انقلاب صيفيدر كه مدار اول سرطاندر وبری دائرهٔ انقلاب شتويدر كه مدار اول جديدر پس بو دوائر ثمانيه ايله
امور ارضك جمله‌سی مضبوط اولمشدر * فسبحان الصانع الحكيم ﴿نوع ثانی﴾ كرهٔ زمينك دوائر اربعه ايله
اقسام خمسه‌يه منقسم اولديغنی بيلديرر (ای عزيز) معلوم اولسونكه اهل هيئت ديمشلردركه ايكی قطب وايكی
انقلاب مدارلری اولان درت دائرهٔ صغيره جميع كرهٔ ارضی بش قسم ايتمشدركه هر برقسمی ايكی دائرهٔ صغيره
مابيننده يا بر دائره وسطنده واقع اولان مسافه‌در پس بو اقسام خمسه‌نك بری ايكی انقلاب اراسنده مدار
شمس التنده اولمغله بوكا منطقهٔ محترقه تسميه قيلنمشدر شدت حرارتندن قدما قتنده غير مسكون ظن اولنمشدر
وبو ايكی انقلاب اراسی قرق يدی درجه مسافه‌دركه خط استوا بونك وسطنده بولنمشدر وايكی قسمنه منطقهٔ
بارده دينلمشدر زيرا كه بونلر مسير شمسدن بعيد اولمغله شدت برودتدن حكماء قدماء عندنده غير مسكون ظن
اولنمشدر وبو ايكی قسم ايكی قطب بروجك مداری وسطنده بولنان ايكی مدور مسافه‌دركه هر برينك عرضی
قطب ارضه وارنجيه‌دك يكرمی اوچ بچق درجه بولنمشدر وبو ايكی قسم دخی كندی قطبلری اسميله تسميه
اولنمشدر وايكی قسم باقی منطقهٔ معتدله بيلنمشدر وبونلر حرارت وبرودتده معتدل اولمغله بونلر مسكون اولوب
عمارت قيلنمشدر اما قسم شماليسی مدار انقلاب سرطان ومدار قطب بروج شماليله تحديد اولنمشدر واما قسم
جنوبيسی مدار انقلاب جديدن مدار قطب بروج جنوبيه وارنجيه‌دك اولان مسافه بولنمشدر وهر برينك
عرضی مسافه‌سی قرق اوچ درجه كيل اولنمشدر وبو مناطق خمسه‌نك ساكنلری ظل ووضعی جهتيله بری
برندن فرق اولنمشدر اما ظل جهتندن منطقهٔ بارده ساكنلرينه رحوی تسميه قيلنمشدر زيرا كه انلرك ظلی
آسياب آسا سطح افقده سير ودور ايدر بولنمشدر ومنطقهٔ معتدله اهاليسنه حمائلی دينلمشدر زيرا كه بونلرك ظلی
حمائل كبی نصف نهار اولدقده برجانبه واقع بولنمشدر ومنطقهٔ حاره ساكنلرينه ذات الظلين اطلاق اولنمشدر
زيرا كه خط استواده بولنانلرك ظلی نصف نهارده كاه جنوبه وكاه شماله دوشر كورنمشدر وشمس منيره سنه‌ده
ايكی دفعه ايكی اعتدالده بولندقده سمت رأسلرينه كلوب نصف نهارده ظلی منعدم بيلنمشدر وانلردن شمسك
غايت بعدی انقلابينه وارديغی حالده بولنمشدر وانقلابين التنده بولنانلرك سمت رأسلرينه شمس منير سنه‌ده
بركره كلوب نصف نهارده ظللری منعدم بولنمشدر وانقلابين اهاليسنك سمت رأسلرينه قريب اولان قطب عالم
ابدی الظهور كورنمشدر ومقابلی اولان قطب عالم ابدی الخفا بولنمشدر وانلرك ظللری بر بولنمشدر واما وضع
جهتندن جمله‌سی اوچ قسمه تقسيم اولنمشدر برقسمی خط استوا ساكنلريدركه مغربدن مشرقه ابتدای طولدن
انتهاسنه‌دك برمقدارده وبرعرضده دوزيلوب انده قالنلردر وقسم ثانی خط استوادن ايكی طرفه برابر بعيد اولان
عرضلرده دوزيلوب نظام بولنلردر وقسم ثالث خط استوايه ايكی طرفدن برابر عرضلرده بری سمت رأس وبری
سمت قدمده ساكن اولنلردر والله اعلم ﴿نوع ثالث﴾ ربع مسكونك اقاليم سبعهٔ حقيقيه‌يه تقسيم اولنديغنی
بيلديرر (ای عزيز) معلوم اولسونكه اهل هيئت ربع مسكونی اختلاف ليل ونهار اعتباريله برنيچه قسم
ايدوب هر برينه بر اقليم تسميه ايتمشلردر وكرهٔ زمينك نصف شماليسن بيان ايدوب اكا قياس ايله نصف جنوبی
سمتنه كتمشلردر وجميع كرهٔ ارضی التمش اقليمه تقسيم ايتمكه يتمشلردر فعلی هذا اقاليم حقيقی تقسيمنی كاه اطول
ايام ايله وكاه عدد شهور ايله تعيين ايتمشلردر چونكه خط استوايه نسبت التنده ساكن اولنلره ليل ونهار مدام
اون ايكيشر ساعتدر بعده بلد قطب شمالی يا قطب جنوبی سمتنه خط استوادن بعيد اولدقجه اختلاف ليل ونهار

اكا كوره ازدياد بولور پس بو دائره استوايه موازى دوائر عرض اعتبار وفرض ايدوب هر ايكى دائره ما بيننه
بر اقليم اطلاق ايتمشلردر اول شرطيله كه انده اطول نهار وخط استوا سمتنده بولنان متصاندن نصف ساعت زياده
اوله وبو تقسيم ايله مواضع طبايع بلاد واختلاف ليل ونهار اجمالا متعين ومعلوم اولمشدر زيرا كه بر عرضده
بولنان بلاد امور مذكوره ده مشترك اولوب مساوى كلمشدر اما اقليم اولده اوچ دائره فرض اولنمشدركه
برى مبدأ وبرى وسط وبرى نهايت اقليمدر واقاليم باقيه نك هر برنده ايكيشر دائره فرض اولنمشدركه
برى وسط وبرى نهايت اقليمدر زيرا كه هر اقليم سابقك نهايتى دائره سى مسبوقنك ابتداسنى تعيين ايتمشدر
وحكماء قدماء اقاليمى يدى اقليمه حصر ايدوب عرض خمسيندن زياده اقليم اعتبار ايتمشلردر لكن متأخرون
اقليم سابعك ماوراسنده اولان يرلرى معمور ومسكون بولوب التمش التى بچق عرضنه دك يعنى مدار قطب
بروجه وارنجيه دك اطول نهاريسنه نصف ساعت ازدياديله تقسيم ويكرمى درت اقليم ايدوب اندن اطول نهار
بر شهر ازدياديله عرض تسعين ناحيه سنه وصول بولنجيه دك تقسيم وبالجمله اوتوز اقليم اعتبار وتعين ايتمشلردر
اما خط استوا ناحيه لرينك اكثر دريا اولمغله جمهور قتنده ابتداى اقليم اول اون ايكى بچق درجه عرضنده
فرض اولنمشدر واول محلك اطول نهارى دخى تقريبا اون ايكى بچق ساعت بولنمشدر واطول نهار بر ربع
ساعت زياده اولديغى محل بو اقليمك وسطيدر واطول نهار اوچ ساعت اولديغى مكان اقليم اولك نهايتى وثانينك
ابتداسيدر پس هر اقليمده اطول نهار بو منوال اوزره نصف ساعت تفاوت شرطيله يكرمى دردنجى اقليمده اطول
نهار يكرمى درت ساعته بالغ اولمشدركه مدار قطب بروج شماليدر لكن اقاليم مذكوره برى برندن اصغردر
زيرا كه اقاليم اولك عرضى وطولى مسافه سندن اقليم ثانينك عرضى وطولى مسافه سى انقص واقصر اولوب
جميع اقاليم بو ترتيب اوزره برى برندن اضيق واقل بولنمشدر اما عرض اقاليم خط استوادن بدأ اولنوب عرض
تسعينده تمام اولمشدر واما اطول اقاليم بحر محيط غربيده اولان جزاير خالداتدن ابتدا قيلنوب محيط شرقيده
نهايت بولمشدر ❊(نوع رابع)❊ اقاليم سبعهٔ مشهوره نك حدودنده بولنان ممالك معموره يى وهر برنده اولان جبال
عاليه يى وانهار عظام جاريه يى واهاليسى الوانى بيلديرر (اى عزيز) معلوم اولسونكه اهل هيئت ديمشلردركه
ربع مسكونى اقاليم سبعه يه تقسيم ايدن حكماء قدماء هر اقليمى نيجه ممالك معمورهٔ مشهوره ايله تحديد وتعيين
ايتمشلردر ونيجه براهين ايله تجربه وامتحان ايدوب تحقيقنه ثمشلردر زيرا كه اوتوز وقرق سنه ظرفنده نيجه لر
بو ربع مسكونى سياحتله باشدن باشه كتمشلردر ❊ اما اقليم اولك مسافه سى محيط غربيدن ومملكت بربردن
ومملكت نوبردن ومملكت حبشدن ومملكت حضرموتدن ومملكت سبادن وجنوب مملكت يمندن وجنوب
مملكت سند وهند وچيندن كچوب محيط شرقينك بعض جزايرينه اوغرار بيلنمشدر وبو اقليمده يكرمى جبل عالى
واوتوز نهر عظيم تماشا وسير اولنمشدر وبونك اهلى جمله سياه بولنمشدر ❊ واما اقليم ثانينك مسافه سى جميع بلاد مغرب
وشمال بلاد سودان وشمال جزيرهٔ عرب وبلاد يمن ومكهٔ مكرمه ومدينهٔ منوره وطائف وقطيف بحرين وهرمز
وممالك هند وسند وماچين وچين اواسطنده بولنان بلادى كچوب محيط مشرقى جزائرينك اواسطنه واصل
بولنمشدر بو اقليمده يكرمى يدى جبل عالى ويكرمى يدى نهر عظيم سير وتماشا قيلنمشدر واهلى بالجمله سياهه مائل اسمر
مشاهده اولنمشدر ❊ واما اقليم ثالثك مسافه سى محيط غربيدن كلوب شمال بلاد مغربدن ومملكت مصردن كچوب
قدس شريف ودمشق وكوفه وبغداد وبصره وشيراز واصفهان وجميع مملكت فارس ومملكت مكران وشمال
مملكت هند وسند وماچين وچيندن عبور ايدوب محيط شرقى جزائرلرينه وصول بولور بيلنمشدر وبو اقليمده
اوتوز اوچ جبل عالى تماشا ويكرمى نهر عظيم سير اولنمشدر واهلى بغداى بكزلى اسمر بولنمشدر ❊ واما اقليم رابعك
مسافه سى مجمع بحر سفيد وبحر محيط اولان سبته بوغازندن ومملكت اندلسك ومملكت اسپانيا وغاليانك ومملكت
فرنكستانك وروم ايلينك جنوبى جانبلرندن مرور ايدوب بحر سفيدك واناطولينك نصف جنوبيلرندن
عبور ايدوب طرابلس وانطاكيه واسكندرون وحلب وارزنجان وديار بكر وموصلدن وتبريز واردبيلدن
وقزوين وطوس وشمال جبال فارس ومملكت لاهور وكشمير وخراساندن وجنوب خطاى وختن مملكتلرندن
وهند وچين شمالندن كچوب محيط شرقيده بولنان جزيره لره واصل اولور بيلنمشدر وبو اقليمده يكرمى بش جبل
عالى ويكرمى ايكى نهر عظيم سير وتماشا قيلنمشدر واهلى جمله بياضه قريب اسمر مشاهده اولنمشدر ❊ واما اقليم

خامسك مسافه‌سی محیط غربیدن اسپانیا شمالندن وممالك افرنج اواسطندن وآق دكزك نصف شمالیسندن كچوب اكثر بلاد اناطولی وسیواس وارضروم وشیروان وبحر حزرك نصف جنوبنده اولان كیلان وجام امثالی بلادی كچوب ماورای نهر جیحونده بولنان مملكت خوارزم ومملكت سمرقند وبخارا ومملكت بدخشان وجنوب مملكت تركستان وجنوب مملكت تاتارستان وجنوب دشت كبیر وجنوب مملكت تبت وشمال سدچین وجنوب مملكت تبوكه واواسط ممالك خطای وختندن مرور ایدوب محیط شرقی‌یه اوغرار بیلنمشدر وبو اقلیمده اوتوز اوچ جبل عالی واون بش نهر عظیم سیر وعد اولنمشدر واهلی جمله بیاض بولنمشدر واعدل اقالیم اقلیم رابع بانمشدر بعده انك ایكی جانبنده مجاوری بولنان اقالیم ثالث واقلیم خامس اكا مضاف اولنمشدر زیرا كه بو اقالیم ثلاثه‌نك آب وهواسی لطافتندن اكثر اهالیسی قوای ظاهره وباطنه‌ده وحسن جمالده وهنر وكمالده اعتدال اوزره بولنمشدر * واما اقلیم سادسك مسافه‌سی محیط غربیدن وممالك فرنك شمالندن وونددك مملكتنده وروم ایلی ممالكی شمالنده بولنان بلادندن واستانبولدن وقره دكزك جنوب وشمالنده اولان بلاد وممالكندن وازاقدن كچوب ممالك كرجستانه وكنجه وتفلیس وروانه وكوكچه دریادن شمال شیروانه ودربند قلعه‌سندن ممالك طاغستان واژدرهانه اوغرایوب بحر حزرك نصف شمالیسندن مرور ایدوب ماورای نهر سیحونده اولان قره قلپاق واوزبك وچغتای وكاشغر واولونغای وتركستان مملكتلرندن وتاتارستان ودشت كبیرك نصف شمالیه‌لرندن وخطا وختن مملكتلرینك شمالندن كچوب محیط شرقیده بولنان جزایره واصل اولور بولنمشدر وبو اقلیمده اون بر جبل عالی وقرق نهر عظیم عد وتماشا قیلنمشدر وبونك اهلی صاروی‌یه مائل بیاض مشاهده اولنمشدر * وبو اقلیمك بردی شدید ایكن ینه اعتدال اوزره بیلنمشدر * واما اقلیم سابعك مسافه‌سی ساحل محیط غربیدن مملكت پورتقال ومملكت انكلیزدن كچوب مملكت قبچاق وبلاد صقالیه‌دن ومملكت بولغاردن ومملكت روسدن وشمال بلاد حزردن مرور ایدوب شمال ممالك دشت كبیردن وشمال ممالك تاتارستان قدیمدن وسد اسكندردن عبور ایدوب محیط شرقیده بولنان جزائره اوغرار بیلنمشدر وبو اقلیمده اون بر جبل عالی وقرق نهر عظیم تماشا وسیر اولنمشدر واهلی قزیله مائل بیاض بولنمشدر وبو اقلیم سابعك نهایتی عرض خمسین تعیین اولنمشدر واطول نهار انده تمام اون التی ساعت بولنمشدر وحكمای قدماء رأیی اوزره بولنان اقالیم سبعهٔ مشهوره بونلردر كه بیان اولنمشدر اما متأخرینك رأیی اوزره تقسیم اولنان یكرمی درت اقلیمك حدودی تعیینی كله‌جك جدولده اولان ارقامه حواله قیلنمشدر ﴿نوع خامس﴾ اقالیم سبعه‌نك ماوراسی معمور بولندیغی وعرض تسعینه دكین كشف ایله اقالیم اعتبار اولندیغی واقالیم سبعه‌نك هر برنده اطول نهاری بیلندیكنی واطول نهاردن هر بر اقلیمده مكان بلاد استخراج اولندیغی بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونكه اگرچه متقدمین اهل هیئت اقالیم سبعه‌نك ماوراسنه التفات واعتبار ایتمیوب اقالیم سبعه‌یه حصر وقصر ایتمشلردر لكن متأخرین اهل هیئت اقالیم سبعهٔ مذكوره تقسیم اولندیغی منوال اوزره اطول نهاریسنه نصف ساعت ازدیاد بولدقچه بر اقلیم اعتبار ایدوب خط استوادن اطول نهار یكرمی درت ساعت اولدیغی محله دكین كه اول مدار قطب بروجدر یكرمی درت اقلیم اختیار ایتمشلردر لیكن اندن قطب ارضه یعنی قطب عالم آلتنه وارنجیه‌دك قاعدهٔ تفاوت نصف ساعت اجزاسی ممكن اولدیغندن اطول نهار بر شهر ازدیاد بولدقچه بر اقلیم اعتبار ایله ایكی قطب اراسنی دخی التی اقلیمه تقسیم ایدوب عرض تسعینه‌دك بالجمله اوتوز اقلیم اعتبار وتعیین ایتمشلردر واقالیم سبعه‌نك ماوراسنی تفتیش وامتحان ایله مدار قطب آلتنه دكین كتمشلردر واول سمتلری مسكون بولوب سكانی صورتده انسان وسیرتده حیوان امثالی مهمل وناقص ونادان مشاهده ایتمشلردر ومدار قطب آلتنده بر قومه یتمشلردر كه جمله‌سی ایت آغزلی وایت خویلی بربریله ایتلك ایدرلر وایت كبی تعیش ایدوب ایت دیرلكنده اولورلر وشدت شتادن اون آی مدتنده ایت حالی چكوب یرلره كیررلر انلر نه دیانت بیلورلر ونه صیانت ونه مذهب اكارلر ونه مشرب ونه صنعتلر ایدرلر ونه زینت ونه عبادت بیلورلر ونه عادت ونه لطافت ونه نظافت بیلورلر ونه عفت صوتلری مقتضاسنجه معامله ایدرلر واول محلده بر جبل عظیم بولنمشدر كه ایكی بچق فرسخ ارتفاعی آلنمشدر وانك جوفنده معدن ذهب محترق اولوب ذروهٔ قله‌سندن آتش بی دود هوایه صعود ایدر كورنمشدر وجبل مرقومك اطرافندن قنی چوق عیون حاره تفجر ایدوب انهار عظیمه اولمشدر ومنجمد اولان بحر محیط

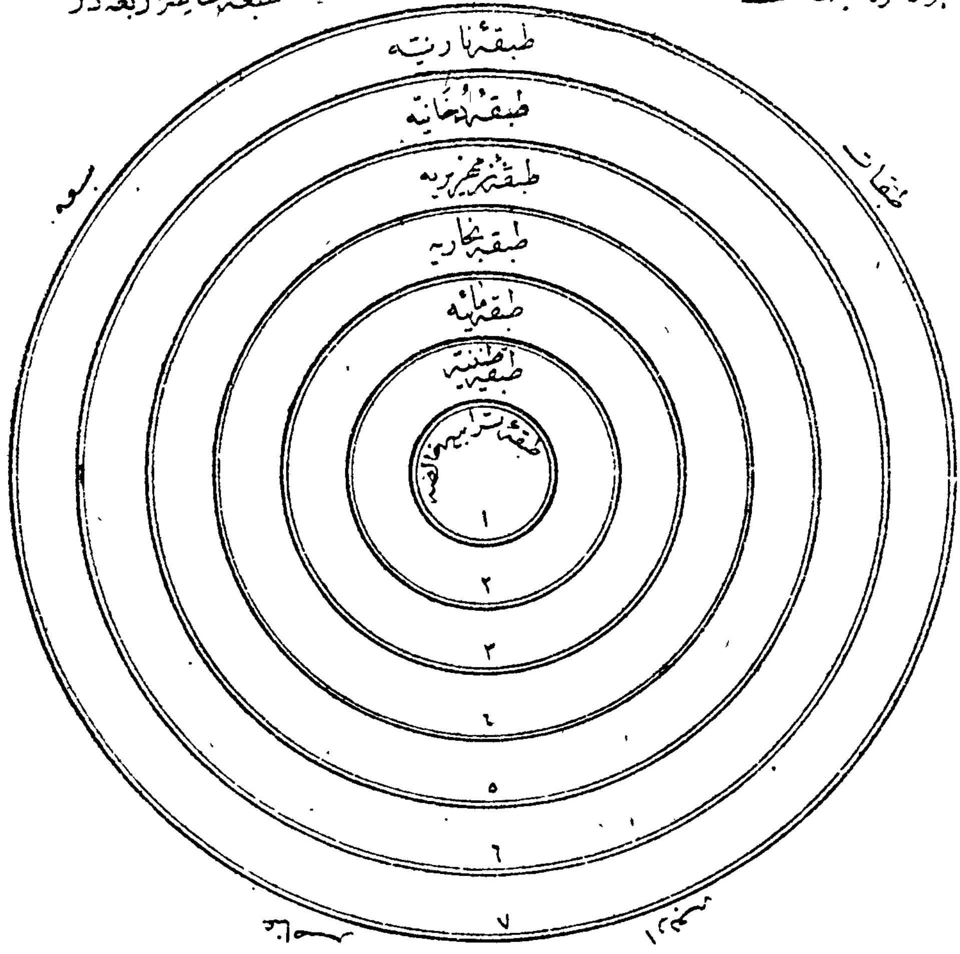
شمالی

شمالی‌یه دوکیلوب ماء بحر اول شدید الحراره بولنان انهار ایله منحل اولوب اعتدال بولمشدر وبحرك اول سواحلی منجمد اولمیوب حیتان بحر اول سمته کلوب طولمشدر واول ناحیه‌نك سکانی اول سمکی صید واکل ایدوب بلاد بعیده اهالیه صاتوب انکله جلود حیوانات آلوب لبس ایدرلر واول محله علی الدوام ثلج نازل اولمغله اون آی مدتنده انهار حارهٔ مذکوره ایله معتدل اولان کرمابه‌لرده قالورلر وایکی آی مقداری صیف اولورکه کرمابه‌لردن طشره‌یه کلورلر واول ناحیه سکانیه کرهٔ عالمك نصف جنوبیسی تحت الافق ابدی الخفا قالوب ونصف شمالیسی فوق الافق ابدی الظهور اولوب حرکت افلاك ونجوم انده رحوی بولنمغله اول محلدن عرض تسعینه وارنجیه دکین اطول نهار هفته وماه تفاوتیله آلتی آیه بالغ اولور زیرا که شمس اول بیان اولنان حرکت غربیه سیله ابتدای حمله کلدکده عرض تسعین جنوبیده بردرجه قدر یر یوزندن غروب ایدوب عرض تسعین شمالیده مظلم اولان بردرجه قدر ارضه طلوع ایدوب آلتی آیده بروج شمالیه‌یی قطع ایدنجیه‌دك قطب جنوبیده برکیجه وقطب شمالیده برکون اولور چونکه شمس ابتدای میزانه واصل وبروج جنوبیه‌ده حاصل اولور ارضك قطب شمالیسندن غروب ایدوب ینه جنوبیسنده طلوع ایدر وآلتی آیده اول بروجی قطع ایدنجیه‌دك شمال سمتنده ارضك بردرجه‌سی ینه ظلمت شدیده قالوب اول ناحیه‌ده بولنان دریا منجمد اولور وجنوب سمتنك دخی احوالی شماله قیاس ایله بیلنور پس شمالك نهاری زمانی جنوبك شب تاریدر وشمالك لیلی زمانی جنوبك نهاریدر * سبحان مقلب اللیل والنهار * اکر براقلیمده اطول نهار استخراج اولنمق لازم کلورسه اول قاچنجی اقلیم ایسه انك عدد نصفنی اون ایکی بچق ساعت اوزرینه ضم ایله حاصل اولور مثلا اقلیم خامسده بولنان ارضروم رفعتلزومده نصف عدد اقالیم اولان ایکی بچق عدد اون ایکی بچق اوزرینه زیاده اولنسه اون بش اولور پس متعین اولورکه اقلیم خامسده اطول نهار اون بش ساعت اولور وبو قیاس اوزره اطول نهاردن بلدك قاچنجی اقلیمك نه سمتنده واقع اولدیغی معلوم اولور مثلا بلد مرقومك اطول نهاری اون بش ساعت واون ایکی دقیقه‌در پس عدد مرقومك اون ایکی بچغی طرح اولنوب قالان ایکی بچق ایله اون ایکی دقیقه تضعیف اولنسه حاصل اولان خمسه‌دن عدد اقلیم یکرمی درت دقیقه‌دن مکان بلد ظاهر اولور یعنی معلوم اولورکه بلد مزبور اقلیم خامسك نصف ثانیسنك اواخری سمتنده بولنمشدر زیرا که هر براقلیمك مسافهٔ عرضی نصف ساعت تفاوتدرکه اوتوز دقیقه‌در ونصف اقلیم ربع ساعتدرکه اون بش دقیقه‌در پس اون بش دقیقه بولنان بلد وسط اقلیمده واون بشدن نقصان بولنان بلد نصف اولده وبلد مزکی اون بشدن زیاده بولنان بلد نصف ثانیده واقع اولمشدر واکر اون ایکی بچق طرح اولنوب قالان ایکی بچق تربیع اولنسه دوائر متوازیه‌نك عددی حاصل اولور زیرا که بش اقلیمك اون دائره‌سی اولور وباقیلری بوکا قیاس ایله بولنور پس خط استوادن عرض تسعین شماله وارنجیه‌دك اقالیمك احوالی نه اطوار ایله بیلندیسه عند المتأخرون سمت جنوب احوالی دخی بعینه اومنوال اوزره بیلنور یعنی انده هم اوتوز اقلیم تقسیم اولنور زیرا که یکی دنیانك نصفی خط استوادن جنوب سمتنده واقع اولمشدر مثلا ربع مسکونك خط استوادن جانب جنوبنده اقلیم اوله جبال قمردن مرور ایدوب منبع نیل مبارکدن عبور ایدر واقلیم ثانی انقلاب شتوی التندن کچوب قورنتش بورننه اوغرار زیرا که متأخرون اول طرفده اوتوز اوچ درجه عرضنده نیجه مملکتلری بولمشلردر واهالیسی جمله عابد اصنام اولمشلردر پس جمیع اقالیمك اعدادی ودوائر متوازیه‌لری واطول نهارلری وعرضلری ومسافه‌لری بوجمله‌نك اعدادی بیلنمك مراد اولنورسه جدولندن معلوم اولور والله اعلم بما فی ملکه ﴿نوع سادس﴾ امزجهٔ مساکن وبلادی بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل حکمت دیمشلردرکه آب وهوا اراضی مختلفه ایله مجاور وممتزج اولدیغندن اختلاف مساکن حسبیله مختلف اولمشدر وقدرت باری ایله انواع تأثیراتندن مزاج ارض ایله متحد بولنوب آب وهوا خاکه تبعیت قیلمشدر وهر ارضك مزاجی بشقه برطرز اولدیغیچون هر بلد کندی اهلنی کندی مزاجی مقتضاسنجه تربیت ایلمشدر امامساکن حاره‌نك مزاجی کندی اهلنی اسود وشعری قیوریجق وهضمی ضعیف وتحلیلی قوی وکثیر ورطوبتی قلیل وقلوبی توجیل وابدانی تلیین وانحطاط وهرمی تعجیل ایتمشدر بلاد حبش کبی زیرا که انلرك ساکنلرینك عمری انجق اوتوزسنه‌یه کیتمشدر بك نادر اولور اولکیاشی قرق بیله تمشدر وامامساکن بارده‌نك مزاجی کندی اهلنه شجاعت وقوت بخش ایدوب هضمی آسان وراحت قیلمشدر پس بومساکن بارده رطب

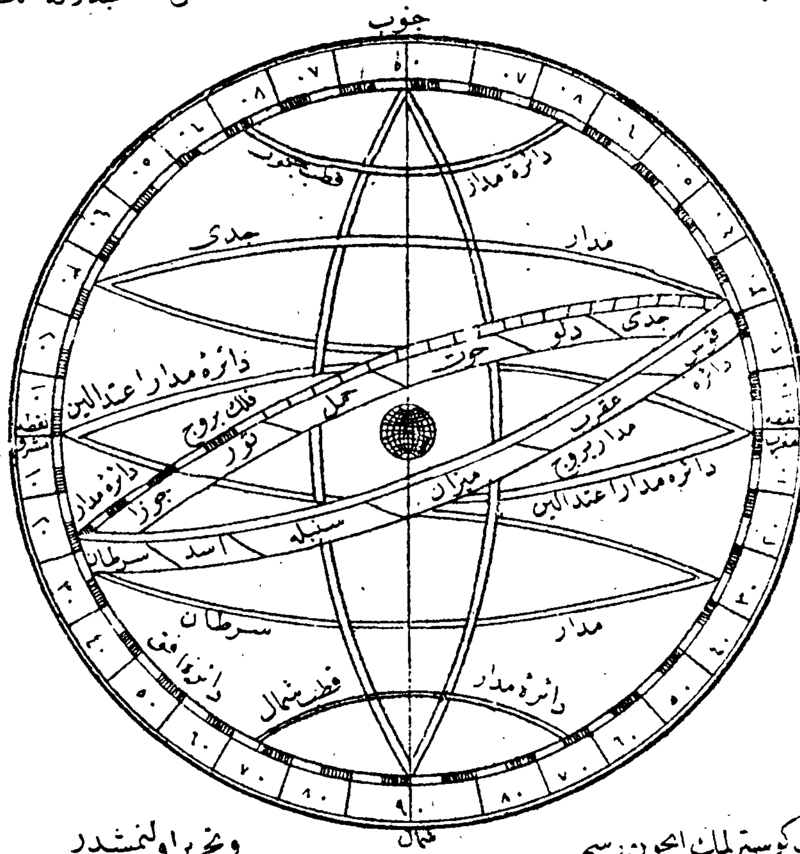
دخی اولدیسه کندی اهالی ملحم و مجسم و سمین و عریض ایدوب عموماً بدنلری طراوت و نزاکت بولوب ابیض و براق اولمشدر صیفلری معتدل اولوب شتالری برودتی شدت بولمشدر واما مساکن رطبه‌نك مزاجی کندی اهالی کوزل یوزلی و نرم سوزلی ایدوب انلره استرخا و معتدل صیف و شتا ویروب حمی و باسور واسهال وقروحلرین کثیر ایتمشدر واما مساکن یابسه‌نك مزاجی کندی اهلنك جلود و امزجه و دماغلرین یابس ایدوب صیفلرین حار و شتالرین بارد ایلمشدر واما مساکن عالیه‌نك مزاجی کندی ساکنلرینه صحت و قوت ویروب اکثرین حسن خلق ایله مسرور و علم و کمال ایله معمور و حسن و جمال ایله منور و طول بقا ایله معمر ایتمشدر واما مساکن غائره‌نك مزاجی کندی محبوسلرینه رمد و کمد ایچنده ماء راکد غیر بارد ویروب انلری هواسیله محموم و کثافتیله مغموم و ادراکلرن قلیل و امزجه‌لرن علیل ایتمشدر واما مساکن حجریه منکشفه‌نك مزاجی کندی مجاورلرینك بدنلرین قوی و شعرلرن کثیر و قامتلرن قصیر ایدوب اکثرین ذکی و رشید و صیفلرن حار و شدید ایتمشدر وانلرده یبوست و سهر غالب اولمغله حرب و ضربه طالب اولمشلردر واما مساکن جبلیهٔ ثلجیه‌نك مزاجی بلاد باردهٔ سائره کبی کندی اهالی تربیت ایدوب ثلجی باقی اولدقچه ریاح طیبه‌سیله انلری مطیب ایتمشدر واما مساکن بحریه‌نك مزاجی کندی اهالنه حر و برودتی معتدل ایدوب رطوبتی یبوستی اوزرینه غالب ایتمشدر واما مساکن شمالیه‌نك مزاجی بلاد بارده و فصول بارده احکامنده اولوب کندی اهلنده امراض عصری کثیر و باطنلرنده اجتماع اخلاطی قلیل ایتمشدر واول بلادك ساکنلرینك هضملری قوی و عمری طویل اولمشدر زیراکه انلرك اکثری یوزییلدن زیاده عمر و بقا بولمشدر وانلرده قلت تحلیل و کثرت امتلای عروق اولمغله طمرلری منفجر اولوب رعافی کثیر اولمشدر وقروحلری قلیل اولوب تیز شفا بولمشدر و بدنلری قوی و قانلری صافی و یورکاری حرارتلی اولدیغندن اکثری اوصاف سباع ایله طولمشدر واما مساکن جنوبیه‌نك مزاجی بلاد حاره و فصول حاره احکامنده اولوب اکثر میاهی مر و مالح بولنمشدر واهالنك رؤسی مواد رطب ایله ممتلی و حواسی علیل و اعضالری سست و اشتهالری قلیل و معده و شهوتلری ضعیف مشاهده اولنمشدر وقروحلری عسرتله شفا بولور و عورتلری امراض ایله احمالن ضایع ایدوب ولدلری قلیل و حیضلری کثیر اولور و جمله‌سنه صرع و انواع حمی اصابت ایدوب رمد رطب ایله دم باسور استیلا ایتمشدر حتی اوتوز یاشنی تجاوز ایدن مفلوج اولوب کیتمشدر واما مساکن شرقیه که مشرق کشاده اولان بلادك مزاجی صحیح و خوش بولنمشدر زیراکه آفتاب عالمتاب اول بلادك اهالیسی اوزرینه طلوع ایدوب هوالرین معتدل و صافی قلمشدر واما مساکن غربیه که شرقیه‌نك عکسی اولمشدر اول بلادك مزاجی رطب و غلیظ قالمشدر زیراکه بلاد غربیه اهالیسی اوزرینه شمس اول نهارده شعله صالمز تا مرتفع اولوب اطرافی تسخین ایتمدکچه اوزرلرینه کلمز پس انلرك برودت لیلی عقبنجه شمس اوزرلرینه فجاءته طوع ایدوب اول آن ایچنده حرارتیله مستولی اولدیغندن اوخلقك حلقی بلغمله طولمشدر خصوصا فصل خریفده صوبلری کسیلوب بوغنق اولمشدر پس بیان اولنان مساکن ممدوحه‌نك برین اختیار ایدوب توطن مراد ایلیان اهل سیاحته لازمدر که ابتدا اول ارضك مزاجنی و ارتفاع و انخفاضده و انکشاف و استتارده اولان خواصنی و اول بلدك مجاوری بولنان جبال و معادن و بخارك امزجه و جهاتنی بیلوب اندن اهل بلدك مرض و صحتنده و هضم و شهوتنده و حسن و صورتنده و خلق و سیرتنده و مشرب و عادتنده و مذهب و عقیده‌ده حکم اغلبیتله احوالن تجربه قیلسون بعده بنالرینك خارجی واسع و داخلی عالیمیدر و ابواب و روزنه‌لری سمت مشرقه کشاده یا طرف شماله نهاده میدر بیلسون زیراکه شروط بنادندرکه برون خانه واسع و درونی عالی و ابواب و روزنلری یا مشرقه یا شماله مفتوح و متوالی اوله تاکیم باد صبا و نسیم شمال اول خانه‌یه طوله وانکله بیت معمور اولوب اهل بیت اندن دمبدم حیات جان بوله و کوکللری خوش اولوب بدنلری صحت و عافیتده قاله پس امور بناده اهم و الزم اودرکه نسیم سحری و باد شمالی درون خانه‌یه داخل و شعاع شمس ارضنه واصل و هواسنك صلاحی شمس مشرق ایله حاصل اوله حقاکه نظیف و لطیف و جاری و بارد و عذب انهاری هبوبیله زائر و مروریله مجاور اولان نسیم اسحار ایله ندیم و یار اولوب اشتیاق ایله استنشاق ایتمك جانه صفا و جسمه شفا و قلبه جلادر واشکال دوائر موعوده بونلردرکه بو فصلك نهایتنده جمع و رسم اولنمق مناسب کورلمشدر

﴿ اشکال صورت ﴾

اشکال

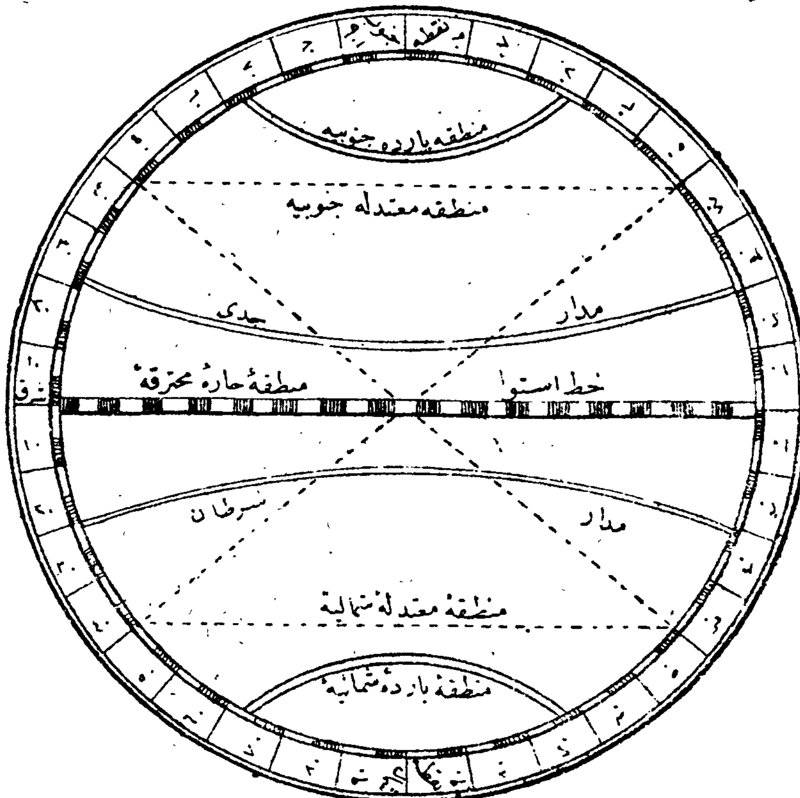

بو دائره طبقات سبعهٔ عناصر اربعه در
طبقهٔ ناریه
طبقهٔ دخانیه
طبقهٔ زمهریریه
طبقهٔ بخاریه
طبقهٔ مائیه
طبقهٔ طینیه
طبقهٔ ترابیهٔ محضه
طبقات
سبعه
١
٢
٣
٤
٥
٦
٧

بو دائرهٔ هیئت عالمك شكل مسطحیدر كه فلك بروج

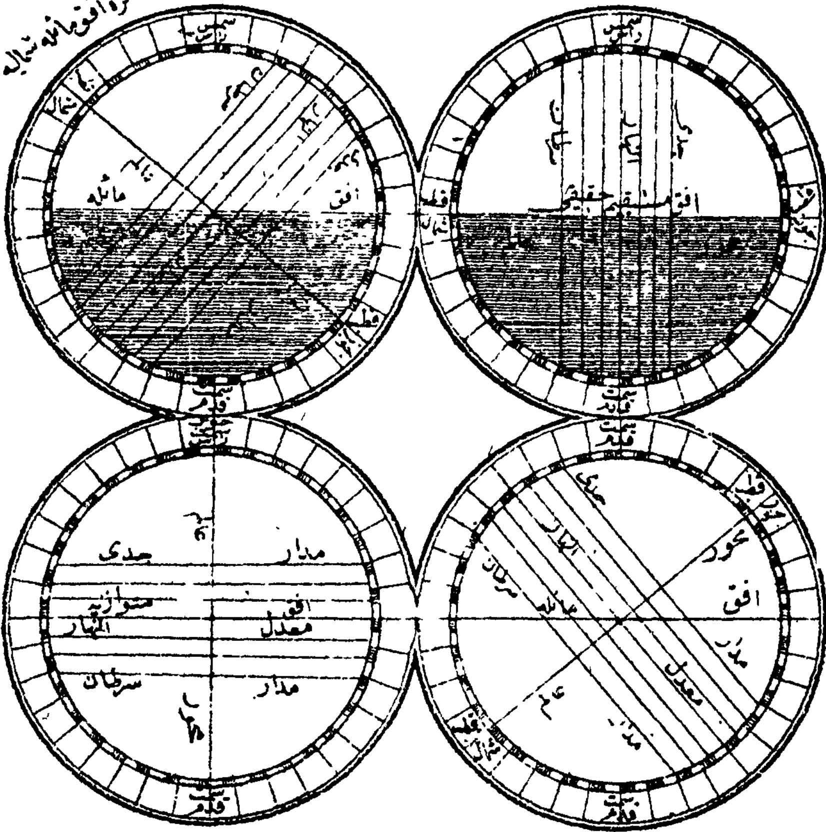

ومدارات كوسترلمك ایچون رسم وتحریر اولنمشدر

بو دائرهٔ كرهٔ ارضك دوائر خمسه ایله مناطق خمسه انقسامیدر

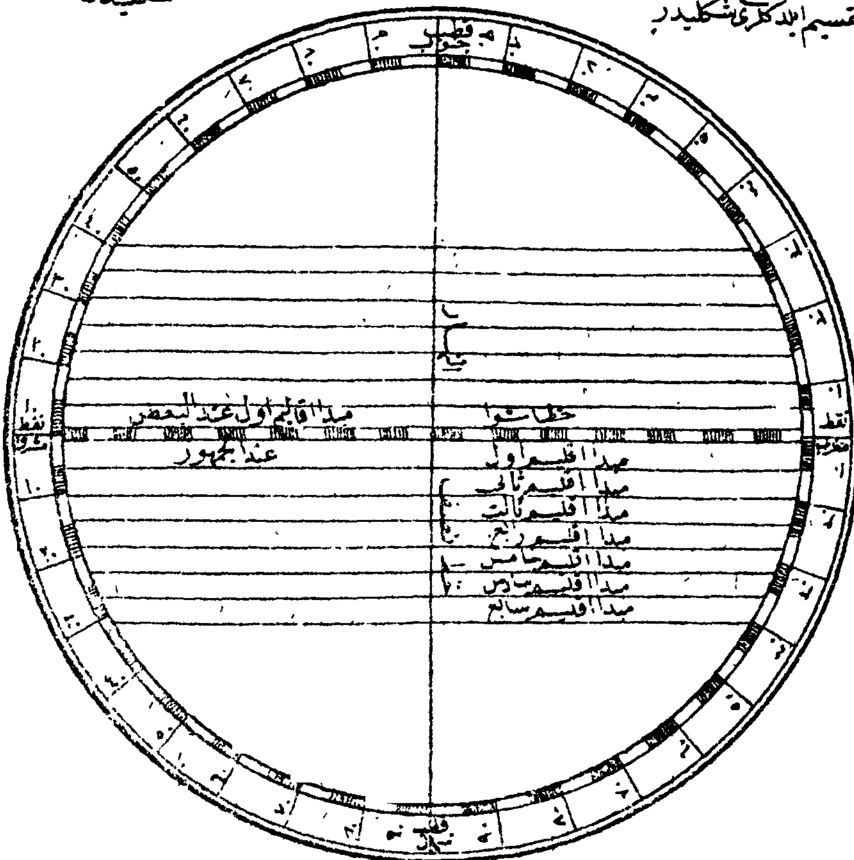

دائرهٔ خط استوا

متقدمینك زعمنجه كوره ربع معمورك شكلیدر

حكمای قدمانك ربع معموری اقالیم سبعه یه تقسیم ایلدكلری شكلیدر

جدول اقاليم على رأى المتأخرين

عدد اقاليم	عدد اقاليم	طول نهار اقاليم		عرض اقاليم		مسافات اقاليم		
		ساعت	دقيقه	درجه	دقيقه	درجه	دقيقه	
٥٠	٠٠	١٢	٠٠	٠٥	٥٥	٥	٠٠	خط استوا
٥٠	٠٠	١٢	٠٠	٠٠	٥٥	٥	٠٠	مبداء
١	١ ٢ ٣	١٢ ١٢ ١٣	١٥ ٣٠ ٤٥	٠٤ ٠٨ ١٢	١٨ ٣٤ ٤٣	٨	٣٤	وسط نهايت
٢	٤ ٥	١٣ ١٣	٠٠ ١٥	١٦ ٢٠	٤٣ ٣٣	٧	٥٠	وسط نهايت
٣	٦ ٧	١٤ ١٤	٣٠ ٤٥	٢٣ ٢٧	١٠ ٣٦	٧	٣	وسط نهايت
٤	٨ ٩	١٤ ١٤	٠٠ ١٥	٣٢ ٣٣	٤٧ ٤٥	٦	٩	وسط نهايت
٥	١٠ ١١	١٥ ١٥	٣٠ ٤٥	٣٦ ٣٩	٣٠ ٢	٥	١٧	وسط نهايت
٦	١٢ ١٣	١٥ ١٥	٠٠ ١٥	٤١ ٤٢	٢٢ ٣٣	٤	٣٠ ٨	وسط نهايت
٧	١٤ ١٥	١٦ ١٦	٣٠ ٤٥	٤٥ ٤٧	٢٩ ٢٠	٣	٤٨	وسط نهايت
٨	١٦ ١٧	١٦ ١٦	٠٠ ١٥	٤٩ ٥٠	٩ ٣٣	٣	١١	وسط نهايت
٩	١٨ ١٩	١٧ ١٧	٣٠ ٤٥	٥٢ ٥٣	٤٨ ١٧	٢	٣٤	وسط نهايت
١٠	٢٠ ٢١	١٧ ١٧	٠٠ ١٥	٥٤ ٥٥	٢٩ ٣٤	٣	١٧	وسط نهايت
١١	٢٢ ٢٣	١٧ ١٧	٣٠ ٤٥	٥٦ ٥٧	٣٧ ٣٤	٢	٠	وسط نهايت
١٢	٢٤ ٢٥	١٧ ١٧	٠٠ ١٥	٥٨ ٥٩	٢٩ ١٤	١	٤	وسط نهايت
١٣	٢٦ ٢٧	١٩ ١٩	٣٠ ٤٥	٥٩ ٦٠	٥٩ ٤٠	١	٢٩	وسط نهايت
١٤	٢٨ ٢٩	١٩ ١٩	٠٠ ١٥	٦١ ٦١	١٨ ٥٣	١	١٣	وسط نهايت
١٥	٣٠ ٣١	٢٠ ٢٠	٣٠ ٤٥	٦٢ ٦٢	٢٥ ٥٤	١	١	وسط نهايت
١٦	٣٢ ٣٣	٢٠ ٢٠	٠٠ ١٥	٦٣ ٦٣	٢٢ ٤٦	٠	٥٢	وسط نهايت
١٧	٣٤ ٣٥	٢١ ٢١	٣٠ ٤٥	٦٤ ٦٤	٦ ٣٠	٠	٤٤	وسط نهايت
١٨	٣٦ ٣٧	٢١ ٢١	٠٠ ١٥	٦٥ ٦٥	٤٩ ٦٠	٠	٣٦	وسط نهايت
١٩	٣٨ ٣٩	٢٢ ٢٢	٣٠ ٤٥	٦٥ ٦٥	٢١ ٣٤	٠	٢٩	وسط نهايت
٢٠	٤٠ ٤١	٢٢ ٢٢	٠٠ ١٥	٦٦ ٦٦	٤٧ ٥٧	٠	٢٢	وسط نهايت
٢١	٤٢ ٤٣	٢٣ ٢٣	٣٠ ٤٥	٦٦ ٦٦	٦ ١٤	٠	١٧	وسط نهايت
٢٢	٤٤ ٤٥	٢٣ ٢٣	٠٠ ١٥	٦٦ ٦٦	٢٠ ٢٥	٠	١١	وسط نهايت
٢٣	٤٦ ٤٧	٢٣ ٢٣	٣٠ ٤٥	٦٦ ٦٦	٢٨ ٣٠	٠	٥	وسط نهايت
٢٤	٤٨ ٤٩	٢٣ ٢٤	٠٠ ٠٠	٦٦ ٦٦	٣١	٠	٠	وسط نهايت

عدد ماه	درجه	دقيقه
١	٦٧	١٥
٢	٢٩	٣٠
٣	٧٣	٣٠
٤	٧٨	٢٠
٥	٨٤	١٠
٦	٩٠	١٠

﴿فصل ثامن﴾ دوائر طول وعرض ايله كرهٔ ارضك شطرنج ابياتی مثالی انقسامن وتعیین طول وعرض ايله وجه ارضده بولنان بلاد ومواضعك امكنه وجهتلرینك وبری برلرینه بعد وقرب وجهتله نسبتلرین ودائرهٔ هنديه ايله خط زوال وخط اعتدال وسمت قبله استخراجن وقطب عالمك سمتنده بولنان كوكب جديك ارتفاع وانحطاطيله درجات ارضك مسافه‌سی مقدارين وانك معرفتيله كرهٔ زمينك دائرهٔ قطر ومساحه‌سی استعلامن وبر وبحری كيل وسير ايله أجزای مسافاتن وربع مسكونك مثلثات بروج ايله سبعهٔ سياره‌يه منسوب اولان بلاد وجهاتن وزمانك اون ايكی حيوان اوزرينه دورانندن بر يوزنده اولان تأثيراتن التی نوع ايله حكيمانه بيان وعيان ايدر

﴿نوع اول﴾ دوائر طول وعرض ايله كرهٔ ارضك شطرنج ابياتی كبی انقسامن وتعیین طول وعرض ايله وجه ارضده اولان بلاد ومواضعك امكنه وجهتلرين وبری برلرينه بعد وقرب وجهتله نسبتلرين بيلديرر (ای عزيز) معلوم اولسونكه اهل هيئت واهل هندسه كرهٔ ارض اوزرنده اون سكز دائرهٔ نصف نهار وخط استوادن شمال وجنوبه سكز دائرهٔ ارض رسم وفرض ايدوب منوال مذكور اوزره هر دائره‌یی اوچيوز التمش درجه‌يه تقسيم ايتمشلردر پس دوائر نصف نهار ايله درجات طول وخط استوايه متوازی اولان دوائر عرض ايله درجات عرض متبين اولوب هر ايكی دائره مابينی حساب شطرنجی وضرب ايله اون درجه مسافه متعين اولمشدر وابتدای عرض اقليم وعرض بلد خط استوادن ايكی جانبه اختيار واعتبار اولنمشدر بری عرض شمالی وبری عرض جنوبی بولنمشدر وابتدای طول اقليم وطول بلد اعتبار اولنان محيط غربيده جزائر خالداتك دائرهٔ نصف نهار ايله دائرهٔ معدل نهارك نقطهٔ تقاطعندن بلد مفروضك دائرهٔ نصف نهار ايله دائرهٔ معدل نهارك نقطهٔ تقاطعی ميانده معدلدن واقع اولان قوس ايله اول بلدك طولی بيلنمشدر وعرض بلد نقطهٔ سمت رأس بلد ايله معدل اراسنده اول بلدك نصف نهاری دائره‌سنده واقع اولان قوسه اطلاق اولنمشدر وبو عرض بلد كرك جنوب وكرك شمال سمتنده اولان قطب عالمك ارتفاعنه وخلاف سمتی قطبك انحطاطنه مساوی بولنمشدر وبو تعيين طول وعرض ايله وجه ارضده واقع اولان بلاد ومواضعك امكنه وجهتلری وبری برلرينه بعد وقرب جهتيله اولان نسبتلری تقريبا بيلنمشدر اما ايكی بلد بری برينك نه سمتنده بولندقلری ظاهردر مثلا بلدهٔ طيبه‌من ارضرومك جزائر خالداتدن طولی يتمش يدی درجه وخط استوادن عرضی تقريبا قرق درجه‌در ديلوب مصرك طولی التمش اوچ درجه وعرضی اوتوز درجه‌در ديلدكده مصر ارضرومك غرب وجنوبی جهتنده وارضروم مصر قاهره‌نك شرق وشمالی سمتنده بولنديغی بيلنور زيرا كه طول مصر ارضرومدن ناقص اولديغندن غربی وعرضی ناقص اولديغندن جنوبی واقع اولمق لازم كلور وطول ارضروم اندن زياده بولنديغندن شرقی وعرضی دخی زائد اولديغندن شمالی بولنمق لازم كلور واما ايكی بلد آراسنده بولنان مسافه نه قدر بعد اولديغی بلنمك مراد اولنسه قاعده‌سی بودر كه ابتدا نظر اولنور اكر ايكی بلدك عرضی موافق وطولی مغاير ايسه تفاوت مابين الطولين بعد مابين البلدين اولور ارضروم ايله توقاد كبی واكر ايكی بلدك طولی موافق وعرضی مغاير بولنديسه بو صورتده هم تفاوت مابين العرضين بعد مابين اولور ارضروم ايله موصل كبی واكر ايكی بلد هم طولده وهم عرضده مختلف اولديلرسه بو صورتده بعد مابين بر مثلث قائم الزاويه‌نك وتری اولور كه اول زاويه‌نك بر ضلعی بلد مسكونك دائرهٔ نصف نهارندن بر قوسدر وبر ضلعی بلد مطلوبك دائرهٔ عرضندن بر قوسدر وانك وتری بولنان ضلع ايكی بلدك سمت رأس نقطه‌لرندن مرور ايدن دائره‌دن مابين بلد اراسنده واقع اولان قوسدر چونكه بو اضلاع ثلاثه‌دن ايكی ضلعك مقداری معلوممزدر كه اول طول وعرض تفاوتلريدر * پس بو ايكی ضلع معلوم ايله وتر اولان ضلع مجهولك مقدارينی بيلمكده طريق اهون بودر كه ايكی ضلع معلومك مربعنی جمع ومجموعك جذرنی اخذ ايده‌رز كه ضلع مجهولك مقداريدر وبعد مابين البلدين اودر مثلا ارضروم رفعتلزوم مصر قاهره‌ده تفاوت مابين الطولين اون درت درجه وتفاوت مابين العرضين اون درجه بولنمشدر واون درت ايله اونك مجموعی مربعی ايكيوز طقسان التی حساب اولنمشدر عدد محسوبك جذری تقريبا اون يدی بولنمشدر پس ارضروم ايله مصرك مابينی مسافه‌سی اون يدی درجه اولديغی محقق بيلنمشدر وباقی صورتلر بوكا قياس ايله بيلنور وبونكله سمت قبله دخی بولنور نتكيم اول بو فصلده تفصيل اولنور وجمله‌نك دائره‌لری فصل آخرنده كلور

﴿نوع ثانی﴾ دائرهٔ هنديه ايله خط زوال وخط اعتدال وسمت قبله استخراجن بيلديرر (ای عزيز) معلوم

اولسونكه اهل هيئت واهل هندسه حكماى هند ايجادى بولنان دائرۀ هنديه‌دن خط زوال اولان خط نصف
نهارى وخط اعتدال اولان خط مشرق ومغربى وجهت مكه اولان سمت قبله‌يى استخراج ايتمشلردر اما خط
زوال وخط اعتدالى استخراج ايتمك برطريقى بودركه ابتدا ارضى اويله مستوى ايدرسنكه وسطنه صو دوكلسه
جهات اربعه‌سنه برابر جريان ايدر بعده آنده نه بمدايله اولورسه بر دائره رسم ايدوب مركزنده برمقياس قائم
نصب ايدرسنكه دائره‌نك ربع قطرى قدر اوله وانك قائم اولديغنى شاقول ميزانله يا محيط دائره‌نك اوج موضعندن
مابين رأس مقياس برابر اولمغله بولورسن وقبل الزوال منتظر ومراقب اولورسن تاكيم رأس ظل مقياس اول
دائره‌يه دخولى عندنده مغرب سمتندن محيطه واصل اولديغى نقطه‌يى نشان ايدوب بعد الزوال انك دائره‌دن
خروجى وقتنده مشرق طرفندن محيطه واصل اولديغى نقطه‌يى علامتله بيلورسن پس اول ايكى نقطه مابيننده
محيط دائره‌نك شمالى بولنان قوسى تنصيف ايدوب اول منتصفندن برخط مستقيم اخراج ايدرسن ومركزه
اوغرادوب محيطه‌دكين كيدرسنكه خط نصف نهار اودر وظل مقياس اندن زائل اولدقده ابتداى وقت ظهر
اولور وبوخط اول دائره‌يى ايكى نصف ايدر پس انلرك منتصفلرندن برخط مستقيم اخراج ايدرسنكه اول خط
نصف نهارى مركز عندنده زواياى قائمه اوزره قطع ايدر پس خط مشرق ومغرب اودر وبوعمل اطول ايامده
اصح اولور زيراكه مدخل ظل ايله مخرجنده اصلا تفاوت اولمز * وطريق اخرى بودركه شمس منير ايكى نقطۀ
اعتدالك برنده ايكن بو استخراج مراد اولنسه همان طلوع شمسك ياغروبنك ظلى استقامتى اوزره نقطۀ افق
برابرندن چيقوب دائرۀ هنديه‌نك مركزينه اوغرايوب محيطه واصل اولان خط بعينه خط مشرق ومغربدركه
انكله مركز عندنده زواياى قائمه اوزرينه تقاطع ايدن خط اول خط نصف نهاردركه خط زوالدر * واما سمت
قبله بيلنمك ايچون دائرۀ هنديۀ مرسومه‌نك محيطى اوچيوز التمش قسمه تقسيم ايدرسنكه هر بر ربعى طقسان
قسم اولور وانى افق بلد مسكون فرض ايدوب سمت قبله انك قنغى نقطه‌سى اولديغن بولورسنكه اكا توجه ايدن
كعبه‌يه توجه ايتمش اولور پس اول نقطۀ مطلوبۀ مذكوره‌يى بيلمنك طريقى بودركه ابتدا مكۀ مكرمه‌نك طولى محيط
غربيده مقدم معمور وحالا بحر ايله مغمور اولان جزائر خالداندن تمش يدى درجه اولديغن بولورسن وعرض
خط استوادن يكرمى ايكى درجه اولديغن بيلورسن بعده بلد مسكونك طول وعرضن جزائر مزبوره‌دن وخط
مذكوردن آلورسن اكر طول بلد طول مكه ايله مساوى كلوب عرض بلد عرض مكه‌دن زياده اولورسه اول
بلدك سمت قبله‌سى خط نصف نهارك افقى محيطه واصل اولديغى نقطۀ جنوبدركه آنده مصلى نقطۀ جنوبه
توجه ايلسه طوغرى قبله‌يه توجه ايتمش اولور بلده‌مز ارضروم كبى زيراكه بلده‌مز مكۀ مكرمه‌نك نقطۀ
شمالنده واقع اولمشدر واكر طول بلد طول مكه ايله موافق اولوب عرض بلد عرض مكه‌دن نقصان اولورسه
اول بلدك سمت قبله‌سى نصف نهارك محيط افقه ملاقى اولديغى نقطۀ شمالدر مكۀ مكرمه‌نك نقطۀ جنوبنده
واقع اولان بلاد يمن كبى واكر عرض بلد عرض مكه ايله برابر كلوب طول بلد طول مكه‌دن زياده اولورسه اول
بلدك سمت قبله‌سى خط مشرق ومغربك محيط افقه متصل اولديغى نقطۀ مغربدر واكر عرض بلد عرض
مكه ايله مساوى اولوب طول بلد طول مكه‌دن ناقص كلورسه اول بلدك سمت قبله‌سى خط مشرق ومغربك
محيط افقه ملاقى اولديغى نقطۀ مشرقدر * وبو ايكى صورت اخيره‌ده معرفت سمت قبله‌نك برطريقى دخى بودركه
شمس برج جوزانك سكزنجى درجه‌سنده يا برج سرطانك يكرمى اوچنجى درجه‌سنده بولنديغى كونده طول
مكه ايله طول بلد اراسنده اولان تفاوتك هر اون بش درجه مسافه‌سى ايچون بر ساعت وهر بر درجه مسافه‌سى
ايچون درت دقيقه اخذ ايدوب مترصد اولورسن اكر طول بلد طول مكه‌دن زياده ايسه شمس اول كونده
نصف نهارى ساعات ودقايق مأخوذه مقدارى عبور ايلدكده ظل مقياس اول حينده سمت قبله خطنده
واقع اولمش بيلنور وقبلۀ بلد جهت ظلك خلافنه طوغرى بولنور بلاد عمان كبى واكر طول بلد مكه‌دن
نقصان ايسه شمسك اول كونده نصف نهاره كلمسنه ساعات ودقايق مأخوذه قدر قالدقده ظل مقياس اول
ساعتده سمت قبله خطنده واقع اولور وقبله ينه جهت ظلك خلافنه كلور بلاد سودان كبى زيراكه شمس
اون ايكى درجۀ مذكوره‌ده بولنديغى كون سمت رأس اهل مكه‌يه كلور بولنمشدر واكر طول وعرض بلد طول
وعرض مكه‌دن زياده بولنورسه محيط دائرۀ هنديه‌نك نقطۀ جنوبندن بدأ ايدوب ايكى طولك بيننده بولنان

فصل

فضل قدر نقطۀ مغرب سمتنه طوغری عد ایدرسن ونقطۀ شمالدن هم غربه بینه اول قدر صایوب ایکی نهایتك
ماینینی برخط مستقیم ایله وصل ایدرسن زیرا که مرکز دائره اولان بلد مفروضمزدن مکۀ مکرمه غربی بولنمشدر
ودائره نك نقطۀ مغربندن ایکی عرضك بیننده بولنان فضل مقداری نقطۀ جنوبه طوغری ونقطۀ مشرقندن
کذلك عد ایدوب ایکی نهایت ماینینی ینه خط مستقیم ایله وصل ایدرسن زیرا که بلد مفروضمزدن مکۀ مکرمه
جنوبی واقع اولمشدر وبو ایکی خط لامحاله بری بریله تقاطع ایدرلر پس مرکز دائره دن برخط اخراج ایدوب
اول نقطۀ تقاطعه اوغرادوب محیطه واصل ایدرسنکه سمت قبله اوخطك محیطه متصل اولدیغی نقطه در
وانکله نقطۀ جنوبك ماینینده محیط افقدن بولنان قوس بلد مفروضك انحراف قبله سی قوسیدرکه انده مصلی
نقطۀ جنوبدن مغربه اول قوس مقداری منحرف اولملق لازمدر تاکیم قبله یه توجه ایتمش اوله پس بوصورتده
سمت قبله جنوب وغرب اراسیدر بلاد عجم کبی واکر طول وعرض بلد طول وعرض مکه دن ناقص بولنورسه
منوال مذکور اوزره نقطۀ جنوب وشمالدن مشرق سمتنه فضل طولی کیل ایدوب نقطۀ مشرق ومغربدن
شمال سمتنه فضل عرضی صایوب خطلرله وصل ایدوب عملی تمام ایلدکده بوصورتك سمت قبله سی شمال وشرق
آره سی اولور بلاد حبش کبی واکر طول بلد طول مکه دن ناقص وعرض بلد عرض مکه دن زائد بولنورسه
نقطۀ جنوب وشمالدن مشرقه فضل طولی ونقطۀ مشرق ومغربدن جنوبه فضل عرضی عد وخطلرله وصل واتمام
عمل اولنسه بوصورتده سمت قبله جنوب وشرق آره سی اولور بلاد روم کبی واکر طول بلد طول مکه دن زائد
وعرض بلد عرض مکه دن ناقص بولنوب نقطۀ جنوب وشمالدن مغربه فضل طولی ونقطۀ مشرق ومغربدن
شماله فضل عرضی عد وخطلرله وصل وعمل تکمیل اولنسه بوصورتده سمت قبله شمال وغرب آره سی اولور
اما طول وعرض بعض بلدان بوفصل آخرنده عیان اولور ﴿نوع ثالث﴾ قطب عالم قربنده بولنان جدی تسمیه
اولنان ثابته نك ارتفاع وانحطاطیله درجات ارضك مسافۀ بعدی مقدارین وانکله کرۀ زمینك دائره وقطر
ومساحه سی قیاسن بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل هیئت واهل هندسه قیاسی اوزره مسافه
منطقۀ کرۀ زمینکه مجموع بر وبحردر تقریبا یکرمی درت بیك میل اولدیغی مقرردر پس مسافه قطری اکا قیاس
ایله یدی بیك التیوز میل بولنمشدر ونصف قطری اوچ بیك سکزیوز اون سکز میل بیلنمشدر ومسافۀ مساحۀ
جمیع سطح کرۀ زمین تقریبا یکرمی بش بیك کره بیك واوچیوز التمش اوچ بیك والتی یوز اوتوز التی فرسخ
حساب اولنمشدر وسلم سماده بوقیاس اوزره ابعاد واجرام علویه دخی تعیین قیلنمشدر ونصف قطر ارض مقیاس
وذراع اولملق اوزره مرکز عالمدن فلك قمرك سطح مقعری بعدی بالاده بیان اولندیغی اوزره تقریبا اوتوز ایکی
نصف قطر ارض قدر اولدیغی اربعۀ متناسبه قاعده سیله دخی ضبط اولنمشدر چونکه افلاك وارض اوزرنده
اثبات وفرض اولنان دوائرك جمله سی اوچیوز التمش درجه یه وهر بر درجه التمش دقیقه یه قسمت قیلنمشدر پس
کرۀ ارضك بر درجه مسافه سی قاچ میل براولور آنی تعیین ایچون ارباب هندسه نجه صحراده قیاس ومساحه
ایدوب بر درجه بری التمش التی میل وثلثان میل بولمشلردر وبو قیاسی اول طریقله قیلمشلردرکه بر صحرای
هموار بی پایانك بر برنده بر علامت نصب ایدوب کیجه لین انده کوکب جدی که اکا ثابته ودمور قازق دیرلر انك
ارتفاعن ربع واسطرلاب ایله آلمشلردر پس اول مکاندن ایکی طائفه خط مستقیم اوزره حرکت ایدوب بر طائفه
نقطۀ جنوبه طوغری کیدوب بری نقطۀ شماله طوغری کلمشلردر کیجه اولدقجه اول ایکی طائفه کوکب مرقومك
ارتفاعن آلوب کوندز اولدقجه استقامتله راهی اولمشلردر کواکب ثابته نك محل علامتده اولدقلری ارتفاعندن
جنوبیلره بر درجه نقصان وشمالیلره بر درجه زیاده اولمغله تفاوت ایلدیکی ایکی محلده ساکن اولمشلردر
وهر برنده بر علامت نصب ایدوب ایکی طرفدن اوچ علامت ماینینی کیل ایدوب ایکی مسافه یی بر برابر التمش
التی میل وثلثان میل بربولمشلردر بعده اول ایکی طائفه اول ایکی محل تفاوتدن ینه شمال وجنوبه استقامت
اوزره کیدوب اول علامات اراسنك امیال مذکوره سی عددنجه مسافه کیل ایدوب نهایتده قالمشلردر
وکیجه اولدقده ایکی طائفه بیله کوکب مرقومك ارتفاعن آلمشلردر ینه تماما بر بر درجه صعود ونزول ایله
تفاوتی بولمشلردر پس التمش التی وثلثان میلی اوچیوز التمشه ضرب ایله تمام دائره یه واندن قطره واندن
نصف قطره واندن شبهه سز جمیع مسافۀ کره یه واقف اولمشلردر وبوقیاسی وجه مشروح اوزره نجه ملوك

امتحان ایدوب مطابق بولمشلردر ﴿نوع رابع﴾ بر وبحری کیل وسیر ایله اجزاء مسافاتن بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل هیئت واهل هندسه اتفاق ایله دیمشلردرکه بو عنصر ارض ومامن حیث المجموع کرۀ واحده یعنی بر مدور طوپ شکلنده اولوب انك طولا وعرضا یعنی کرك غربدن شرقه وکرك جنوبدن شماله وسطنده قوشاق مثالی فرض اولنان دائره اوچیوز التمش بر درجه یه تقسیم اولنمشدر وارباب هندسه مسافه سی اوزره بر یوزی دوبدوز جبال واودیه سز فرضیله ارضك بر درجه سی یکرمی ایکی فرسخدن زیاده جه بولنمشدر وهر فرسخ اوچ میل وهر میل اوچ بیك ذراع وهر ذراع اوتوز ایکی اصبع وهر اصبع التی اربه بطن ظهره ملاصق تقدیر اولنمشدر پس بو تقدیرجه کیل معهود اوزره ارضك بودرجه سی التمش التی میل وثلثان میل بیلنمشدر وحساب ذراع ایله بر فرسخ بر طقوز بیك ذراع بولنمشدر وارضك بر درجه سی پیاده سیر ایله اوچ مرحله قیلنمشدر وبر مرحله یدی بچق فرسخ مسافه تعیین اولنمشدر وبر فرسخ بر مشی اقدام ایله بر ساعتده قطع اولندیغی تجربه قیلنمشدر پس بر کونده قطع اولنان مسافه یکرمی ایکی بچق میل بولنمشدر وارضك بر درجه سی مسافه سی تمام یوزبیك آدیم وهر بر آدیم درت قدم وهر قدم اون التی شبر برمق حساب اولنمشدر وبحر محیطك کنارلرنده وکورفزلرنده وقره ده اولان کوچك دکزلرده بولنان سفینه لرك معتدل سیری ایله بر کونده التمش میلدن زیاده مسافۀ بحر قطع اولنوب اهل دریا قتنده بر مجری تعبیریله بر درجه ارض فرض وتقدیر اولنمشدر اما حرکت کاربان وسیر عسکر کبی معتدل سیر ایله بر درجۀ ارض اوچ مرحله یه قسمت اولنمشدر مثلا ارضروم برکتلزومدن برکونده تردبان قریه سنه حرکت ایتمك کبی اعتبار اولنمشدر واکر سیر وحرکت بوندن سریع اولورسه اکاسیر متوسط دیرلرکه بر درجۀ ارض آنکله ایکی مرحله بولنمشدر مثلا سواد مجردك بلد مرقومدن برکونده اشقاله یه سیری کبی قیاس اولنمشدر واکر سیر وحرکت بوندن دخی اسرع اولورسه بر درجۀ ارض آنکله بر مرحله اولوب مثلا بلد مزبوردن برکونده تقریبا قره قولاغه وارمق کبی تخمین اولنمشدر پس قسم اولده ثلث درجه وقسم ثانیده نصف درجه وقسم ثالثده تمام بر درجه بر کونده قطع اولنور بولنمشدر والحاصل طوپ زمینك بر درجه مسافه سی حساب مذکور اوزره یوزبیك آدیمدر آرتق دکلدر وایکیوزبیك ذراعدن زیاده دکلدر زیرا که بر ذراع ایکی قدمدر که یاریم آدیمدر پس قاعدۀ مرقومه یه صرف ذهن ایدن ارباب الباب تراب ومادن عبارت اولان طوپ زمینی هموار بی جبال وبحار فرض اعتبار ایله دائرا مادار خط مستقیم اوزره سیر ایدن دوار اتمام دوراندن نه مقدار زمانه محتاج اولدیغی ظاهر ونمایان اولمشدر * مثلا بلدۀ طیبه مز ارضروم رفعتلزوم بوامر موهوم اولان ذهاب وقدوم ایچون مبدأ معلوم ونشان مرسوم فرض اولنوب طوپ زمینی طولاشیر ودور ایتمك نیتیله برکمسه بلد مرقومدن حرکت وغربه عزیمتله توقاتدن واناطولیدن واستانبولدن وروم ایلندن وفرنکستاندن مرور وینکی دنیادن عبور ایدوب سیر شمسه تابع اوله رق چین وماچینه واصل اولور فعلی هذا اندن هندوسند وترکستاندن وسمرقند وبخارا وتوراندن مرور ایله نصف جنوب بحر شیرواندن عبور ایله ایالت کنجه ورواندن ینه بلد ارضرومه واصل اولور وبو مرادی حاصل اولور پس بوکمسه بزه نسبت غربدن کیدوب شرقدن کلمش اولور کذلك طوپ زمینی عرضا سیر ودور ایتمك مراد ایدن کسه بلده مز ارضرومدن چیقوب شماله عزیمتله قره دکزك ساحل شرقیسندن قاش واباز اوزاقدن ومسقو دیارندن وکشف جدید اولان نوه زمله یرلرندن مرور وشمس منیر بروج شمالیه ده ایکن قطب شمالی التندن عبور ایله بزه نسبت طبان طبانه وتحت الارض سیر ایدرك شمس منیر بروج جنوبیه یه واردقده قطب جنوبی یه واصل اولور * فعلی هذا اندن بحر محیط ایله عبور وحبش مملکتندن ویمندن ومکۀ مکرمه دن ومدینۀ منوره دن وبادیه دن مرور ایدوب موصلدن ینه بلدۀ طیبه مز ارضرومه واصل اولور بومرادهم حاصل اولور پس بوکیمسه شمالدن کیدوب جنوبدن کلمش اولور بو تقدیرجه طوپ زمینی طولا وعرضا بو طرز ایله سیر ودور ایتمك ضابطۀ مذکوره مقتضاسی اوزره مشی معتدل برله اولورسه تماما دوری بیك سکسان قوناق اولور ومشی سوار مجردك مسیری کبی سریع اولورسه یدییوز یکرمی قوناق اولور واولاق کبی سرعتلی منزل ایله سیر اولنورسه اوچیوز التمش کونده تماما طوپ زمین بر مقتضای علم هیئت وفن هندسه خط مستقیم اوزره دائرا مادار سیر ودور اولنمق ممکندر دیمشلردر * والله اعلم بحقیقة الحال ﴿نوع خامس﴾ ربع مسکونك مثلثات بروج ایله سبعۀ سیاره یه منسوب اولان بلاد وجهاتن واهالیسی اطوار وصفاتن بیلدیرر

(ای عزیز) معلوم اولسونکه حکمای اسلام بو عالم کون وفساد ایچنده جاری اولان احوال و آثار حقیقتده
تأثیر فاعل مختار ایله اولدیغن اثبات ایدوب بردیمشلردرکه اجرام اثیریه واوضاع فلکیه عالم عناصرده امر حق
ایله تأثیر ایدر حالبوکیم مؤثر حقیقی انجق رب الاربابدر وافلاک ونجوم امثالی آلات واسبابدر وبو عناصر
وموالیدک افلاک ونجومه ارتباط وانتسابی واردرکه اقالیم سبعهٔ حقیقیه ترتیب مذکور اوزره سبعهٔ سیاره یه
منسوب اولدیغندن غیری ممالک وبلدانک هر بریله اون ایکی برج اراسنده علاقه وارتباط اثبات اولنمشدر
وبو علاقه بلادک مثلثات بروجه نسبتی بولنمشدر ومثلثات بروج بالاده کندی فصلنده تفصیل اولنوب درت
مثلث بولنمشدر اما اولکی مثلث بروج مذکره وناریه وشمالیه در جهتلرده شمالله دبورارهسی بوکا نسبت
اولنمشدر بو بروج مذکوره بیوت شمس ومشتری ومریخ اولمغله بو مثلثک مدبری کوندز شمس وکیجه مشتریدر
وایکنجی مثلث بروج مؤنثه وترابیه وجنوبیه در جهتلردن جنوب ایله صبا ما بینی بوکا منسوب بولنمشدر وبونلردن
بیوت زهره وزحل وعطارد اولمغله بو مثلث مدبری کوندز زهره وکیجه عطارددر واوچنجی مثلث بروج مذکره
وهوائیه وشرقیه در شمالله صبا ما بینی بوکا نسبت قیلنمشدر وبونلر بیوت زحل وعطارد اولمغله بو مثلثک مدبری
کوندز زحل وکیجه عطارددر ودردنجی مثلث بروج مؤنثه ومائیه وغربیه در وجنوب ایله دبور آراسی بوکا
نسبت اولنمشدر وبونلر بیوت زهره وقمر اولمغله بو مثلثک مدبری کوندز زهره وکیجه قمردر کذلک ربع مسکون
دخی مثلثات بروجه مشاکل درت قسم اعتبار اولنوب هر بر قسم بر مثلثه نسبت قیلنمشدر اما قسم اول اوروپا
نامیله تسمیه اولنان غرب وشمال آراسی اولمغله اولکی مثلثه منسوب بولنمشدر وبونده ساکن اولان طوائف وامم
اولکی مثلثده اولان ریاست سببیله امورک اکثرنده جری وسرکش کورنمشدر واغلبی استعمال سلاح وسمت
سیاسته مائل وتعب ومشقته متحمل لطیف ونظیف بولنمشدر چونکه کیجه مشتری ومریخ تدبیرده مشترکدر
ومثلثک اجزاء متقدمه سی مذکره واجزاء متأخره سی مؤنثدر بو قوم اکثریا عورتلری امرنده تغافل اوزره
اولوب غیور اولمزلر ونسواندن زیاده غلمانه محبت ایدوب کناه بیلمزلر خصوصا انکلیز ونیچه برج حمله وکوکب
مریخه مشاکلدر انکیچون سکانی وحشی ومتهور اولوب اخلاقی سباع اخلاقنه مماثلدر وبلاد روما وبلاد
فرانسا واولاطه لر برج اسده وشمسه نسبت اولنمشدر اول علتدن اکثر خلقی اهل ریاست بولنمشدر وبلاد اسپانیا
وبلاد پورتقال قوس ایله مشتری یه منسوبدر انکیچون اهالیسی عموما خلوق ونظیف ومحبوبدر وبونلردنصکره
وسط مسکونه قریب اولان وومایلی واستانبول اطرافی وکریدوقبریس وآسیای صغری سواحلی یعنی اناطولی
وآق دکز ایله قره دکز نهایتلری ما بینی کرچه مثلث اولک حدودنه داخلدر لکن ایکنجی مثلثه مشاکلدر پس
بونلرک تدبیرنده زهره وعطارد مشترک اولمغله ساکنلرینک اکثری اصحاب سیاست وارباب ریاست واهل فهم
وفراست مائل علم ودراست اولوب بری برینه قریب وصحیح المزاج ولطیف صورت وسیرتده معتدل بولنمشدر
ومدبری زهره اولمغله موسیقی یی سووب اندن لذت آلورلر وعاشق مشرب وغریب دوست اولورلر خاصة
استانبول برج جدی ایله کوکب زحله مشاکلدر انکیچون کباری ملک وریاسته نائلدر واما قسم ثانی آسیا نامیله
تسمیه اولنمشدر واول شرق وجنوب آراسی اولمغله انک بلادی ایکنجی مثلثه نسبت قیلنمشدر چونکه
بو مثلثک مدبری کوندز زهره وزحلدر ساکنلری بو کوکبلره عظیم اعتبار ایدر بولنمشدر مشاکلهٔ کوکب زهره
مقتضاسنجه بونلرده سماع ورقص وحرکت وجماع ونسوانه حرص ومحبت غالب اولوب لباس وبساطلرنده نقش
وزینته طالب وبدنلری تدبیرندن رفاهیت وشهوته راغب اولمشلردر وذکوره میل ایتمیوب نسایه مشابهت
اوزره اولوب عظیم التفات ورغبت قیلمشلردر ومزاج وطبیعتلرنده غلبهٔ حرارت بولمشلردر لکن تدبیرده زحلک
اشتراکی اقتضا ایدرکه نفسلری مؤثر وقوی وبورکلری شجیع وشدید وهمتلری عالی اوله وبو قسمک بو مثلثه
مشاکلهٔ کلیه سی حکمی بودر لکن اجزاسنک دخی علی الانفراد نسبتلری احکامی بو طرز ایله درکه بلاد عجم
برج ثور وکوکب زهره یه منسوب اولدیغیچون اکثر خلقی منقش لباس کیوب منقش بیوتلرنده منقش
بساطلر بسط ایتمشلردر حتی قیصلری دخی ساده دکلدر وفرات ایله دجله ما بینی وبغداد اطرافی سنبله وعطارده
منسوب اولمغله خلقنده اصحاب رصد واهل علم چوقدر وهندوسند جدی وزحله مشاکل اولمغله اکثر خلقی
بدکوی وبدروی وبدخوی وچرک آلود وکنود وعنود اولورلر ووسط مسکون اولان ممالک قدس وشام وحجاز

ویمن وجمیع جزیرة العرب اوالکی مثلثه مشبا کل قیلنمشدر پس بونلرك مدبری مشتری ومریخ وعطارد بولنمشدر لنکیچون اکثر خلقی اصحاب تغلب وارباب تجارت اولمشدر ومکر وحیله وجبن وتکاسل وتهاون انلرك شاننه کلمشدر وعربستانك معمور یرلری قوس ایله مشتری یه منسوب اولمغله اول دیارك اکثری رخص ورخا اوزره در واما قسم ثالث ساقسونیا تسمیه اولنان شرقی وشمالی سمتی بولنمشدر وبوقسم اوچنجی مثلثه نسبت قیلنمشدر کورجستان وطاغستان وماورای نهر اعنی توران وترکستان وممالك خطا وختن وتاتارستان بو قسمده بیلنمشدر وبونك مدبری زحل ومشتری وعطارد اولمغله اکثر خلقی حلیم وسلیم وپرحکمت وفطنت واهل طهارت وعفت مشاهده اولنمشدر خاصة بلاد آذربیجان جوزا وعطارده منسوب اولمغله اکثر خلقی حرکت ومضرت وخیانت اوزره بولنمشدر وماورای نهر سمتلری دلو وزحله منسوب اولمغله اکثر خلقی وحشی وغدار بیلنمشدر * واما قسم رابع افریقا تسمیه اولنان غرب وجنوب اراسیدر وبوقسم دردنجی مثلثه منسوب بولنمشدر تونك بلادی اولان ارض مصر وممالك سودان ومغرب کندی مثالی بولنمشدر چونکه بو مثلثك تدبیرنده کوندز مریخ وزهره مشترکدر خلقنك ملوکی امورلرینه عورتلری مداخله دن خالی دکلدر رجال ونسا اکثر امورده اختلاط اوزره اولوب برعورتی برقاچ کیمسه تزوج ایدوب ارلری زی نسادهکزرلر واکثر کاهن ورمال اولوب آزرلر خاصة سواحل بحر روم سرطان وقمره منسوب اولمغله اکثر خلقی اهل تجارت بولنمشدر ودیارلری خصب ورخا اوزره اولدیغی بیلنمشدر واقصای مغرب سمتلری عقرب ومریخه منسوب اولمغله خلقنك خلقی اوصاف سباعه مشابه اولوب اکثر خصومت ایدوب بری برینی قتلدن تحاشی ایتمزلر وممالك صعید وحبش تدبیرنده زحل ومشتری وعطارد مشترك اولمغله اول دیارك خلقی عادات مختلفه اوزره اولوب موتالرینه تعظیم ایدرلر وخارجدن کلن حکامه تابع وتسلیم اولورلر ونسوانه عظیم رغبت ایدوب جماعه غایت حریص ومشغول اولورلر وبونلر نفوس ضعیفه اصحابی جبان وذلیل قومدر وخاصة بلاد مصر واسکندریه جوزا وعطارده منسوب اولمغله اکثر خلقی فهم وادراك اصحابی اولوب اسرار مکتومه استخراجنه وعلوم غریبه تعلمنه بغایت مائل بولنمشدر وممالك حبش اواسطی دلو وزحله منسوب اولمغله خلقی اکل سمکه مائلدر وعیش وعشرتلری بهایم کبیدر سبحان الله زهی مسبب الاسباب جل شانه ﴿ نوع سادس ﴾ زمانك اون ایکی حیوان اوزرینه دوران ایدوب هرسنه برینه مشاکلتله تبدلاتندن وجه ارضده اولان تأثیراتن بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه حکمای هندستان زمانك اون ایکی حیوان اوزرینه دوران ایدوب بیلده برینك خلقیله متصف اولوب اهل جهانه بویله امر حق ایله سریان بولوب تجربه وامتحان ایله احکام تأثیراتن اثبات ایتمشلردر واهالی ترکستان عموما اکا اعتبار ایدوب احکامیله کیتمشلردر انکیچون احکام زمانی سال ترکستان اسمیله تسمیه ایتمشلردر پس احکام زمانی بیان ایدن منظومه مزی بونده تحریر اولنمق مناسب کورلمشدر (نظم)

الله آدی خوش ایشلر اولیدر	هر دم الله دین کشی ولیدر	حمد لله دخی صلاة وسلام
فخر کونین وآلنه بدوام	بعد اسم اله وحمد وصلات	سال ترك اولدی سکسان اوچ ابیات
حق دیر سال ترکی نظم ایتدم	نسبت حکم رمزینه یتدم	جمله احکامی سالی ترکانی
حکما مذهبنجه بیل آنی	حکما قولن اعتقاد ایدهم	همده کلی یلان دیبوب کیدهم
اکثر احواله واقف اولمشلر	عقل ایله تجربه ایله بولمشلر	سال ترکانکه دوری دائمدر
اون ایکی جانورله قائمدر	بیلده بر جانور خویله روان	متصل اوله جمله خلق زمان
فاره در پس بقرله قپلاندر	صکره طوشان سکله یلاندر	اندن آتدر غنمله میموندر
مرغدن سکله خوك اول اوبوندر	بیك یوز التمش بش اولدی چونکه بو بیل	ایکی بیك التمش اوچده رومی بیل
ماه آذرده اولدی التمش وچار	اوتوز اوچ بیلده بر تداخلی وار	اولسه آذرله بر محرم هم
سال هجرك برینی طرح ایت اودم	بیلمك استرسك اولدیغك سالی	نسبتی قنغی جانور حالی
باقی بو تاریخ هجریتده او سال	واقع اولان سنین رومیدن آل	اول اوچ سالی طرح قیل به نشاط
صکره اون ایکیشر ایدوب اسقاط	قاچ سنه قالسه فاره دن باشله	بر سنه هر برینه باغشله

قنغی

قنغی حیوانده آخر اولسه همان
دردآی اورته‌سی دردای آخری صای
بولسه برکیمسه طوغدیغی سالی
اوسط سالده چوق یاغشلق اوله
قیشیده هم دراز وهم سرما
زیرك اولورزیاده خوب خصال
آخر سالده طوغسه بدکردار
چوغ اولور هم صداعدن زاری
قیشی مشتد اولور دخی کوتاه
غیریلر ایشنه اولور مشغول
آخر سالده طوغسه پیوسته
خلقه دوشمز عداوت ایله غضب
اختلاف ملوك اولور اوزمان
کشتی یه آفت ایره دریاده
اول بیلك اولنده طوغان اوشاق
آخرنده جبان وکاهل اولور
صلح ایله طوله‌هب زمین وزمان
یازی یازچارفصلی خوب ونکار
اوسطنده طوغان اولور یخشی
اوله حرب ایله فتنه‌لر بیدار
قیشی غایت دراز اولورهم سرد
احمق وبدکهر اولور بدکار
چونکه کاور نوبتیله سال بیلان
قحط اولوب هم کوکاده غصه اولور
اوسطی طوغان اوله بد اطوار
ایلیه جنك وحرب وفتنه ظهور
قیشی نرم ودراز اولور غایت
هم اولور پرمحبت وحکمت
چونکه سال غنم کاور غمناك
خیرواحسانه‌سی ایدن چوغ اولور
اوسطنده طوغاندر آسوده
چوغ اولوریان کسیجی هم پیرسز
قیشی غایت قصیر وصاوغ اوله
لیك خندان وشاد اولورخوشخوی
سال مرغ اولسه خسته‌لك یوق اوله
حامله زنلره ایرر آفت
اوسطی مؤذی خلق اکا دشمان
هم عزیز اوله هم بهاسی کران
قیش خفیف اوله میوه‌لر هم اوجوز

اول بیلك حاکمیدر اول حیوان
سال شمسیله در چو نسبت حال
بیلنور طبع وخوی واحوالی
آخر سالده فتنه‌لر اویانر
فاره‌لر غله‌یی ایدر یغما
اول بیلك اوسطنده طوغسه ولد
اولور اول حسود وهم مکار
فتنه‌لردن ملوك اولور غمناك
میوه‌لر هم صوغوقدن اوله تباه
اوسطنده طوغان اولور پرنور
کوکای غملی اولور تنی خسته
ناسه چوقی نقض عهد اولور پیشه
ایصران جانوار چوغ اولوراول آن
قیشی قیصه زیاده صاوغ اوله
سرعالی همتلیدر یوزی یومشاق
چونکه طوشان بیلی اولور وسعت
خلق صحتله بوله امن وامان
اول سالده طوغسه مالی اولور
آخری مکثر اوله هم وحشی
کندم وجو چوغ اوله هم ارزان
کیم زیان ایلیه آغاجلره برد
اوسطنده طوغان حلیم اوله نرم
هر طعامك بهاسی اوله کران
اول سال طوغان اولور خاموض
آخری بدشکل اولور بدکار
صیفی حوش زرع وغله چوغ اوله پاك
ایریشه میوه جنسنه آفت
اوسطی یخشی ایشلیدر خوشخوی
کشتیلر بحر ایچنده بوله هلاك
قیشی نرم ودراز اولور واقع
آخر اولور پلید وفرسوده
اول سنه خلقه چوق ستملر اولور
عنب آز دیشیله یجیلر چوق اوله
اوسطنده طوغرسه اولور حسود
غله ارزان ومیوه‌لر چوغ اوله
اول سال طوغانده حسن وجمال
آخریدر سخی سور مهمان
چوغ اولور وموت وقتل انسانی
قیشده امن وامان اولورشب وروز

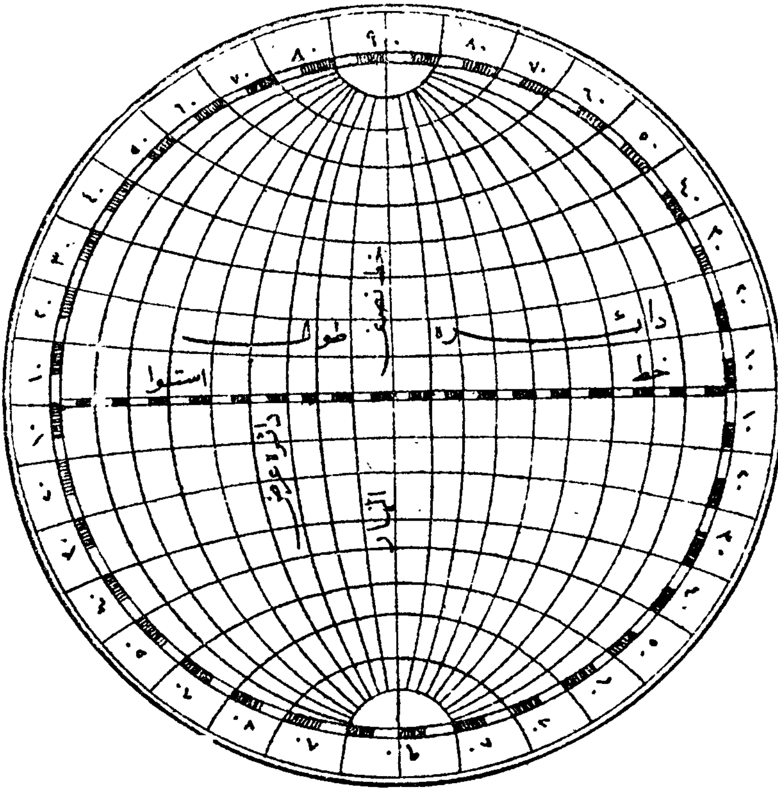
بیلدر اوچ فصل واولی درد آی
ابتدای حملدر اول سال
چونکه کاورسال فاره خوشلق اوله
جنك اولور نججه‌لر دمه بویانر
طوغسه مولود فی اوائل سال
دیدیلر اول یلانجیدر خویی بد
چون بقر سالی کلسه بیماری
چارپا نوعنه ایریشه هلاك
اول سالده طوغسه قیز یا اوغول
زیرك وخوبروی وهم مسرور
چونکه قپلان بیلی کاوربه تعب
پس دوشر جمله خوف وتشویشه
زلزله اوله بعض صحراده
کوزلر نهرلر صوبی چوغ اوله
اوسطنده طوغارسه کامل اولور
چوغ اولور میوه‌لرله هر نعمت
خوش قیشی معتدل بهاری بهار
بدخوی اولور ولی وفالی اولور
چونکه ماهی بیلی کاور بسیار
کیم کثیر اوله برف ایله باران
اول بیلك اولی طوغان ناچار
آخری بدخوی اوله هم بی شرم
قیشی غایتله نرم وقیصه اولور
بیلکلی سوزلری هم ایشلری خوش
چون کاورسال اسب باشر وشور
چارپایه ایریشه رنج وهلاك
اولی سال طوغان چکر زحمت
آخری غملی بدخوي وبدکوی
حرب اولورسرعت ایله صاحی بولور
اول سال طوغان اولور نافع
چونکه میمون بیلی کاور خیرسز
خسته‌لك اشتر ایله اسی بولور
اول سال طوغان اولور بدروی
آخرنده طوغان اولور بی سود
قیشی نرم ودراز اولور غایت
اولور آز قسمتی فقیر الحال
چونکه ایت سالی کلسه غله ونان
همه دزد ومحیل وشیطانی
اول سالده طوغسه قیز یا اوغول

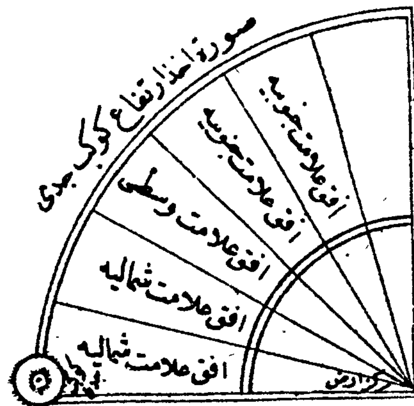
اوله بدکوی وهم حریص واکول
چون کلورسال خوك اولور خسته
واقع اولوب چوغ اوله جنك ومصاف
خلق یردن یره قونه وکوچه
اوله قیش نرم هم دراز او زمان
اوسطنده طوغارسه کاذب اولور
خوش بو ترتیب ایله ایدر دوران

اوسطنده طوغان ایدر غوغا
امیر واعیان شهر پیوسته
چوغ اولور خط وشعیر قلیل
هم رعایا مشوش اوله قاچه
اول سالده طوغسه بر فرزند
آخرنده حلیم وراغب اولور
خلقی فهم ایلدکسه ای حقی

آخرنده قناعت ایده وفا
پادشاهلر ارالرینه خلاف
آفت ایلر طرویه هم تعجیل
چوغ اولور اندەدزد وطرر اران
اولور اول تیزکوی وخویش پسند
هم اولور سال فاره دور زمان
ماسوایی یوغ اکیله یول حقی

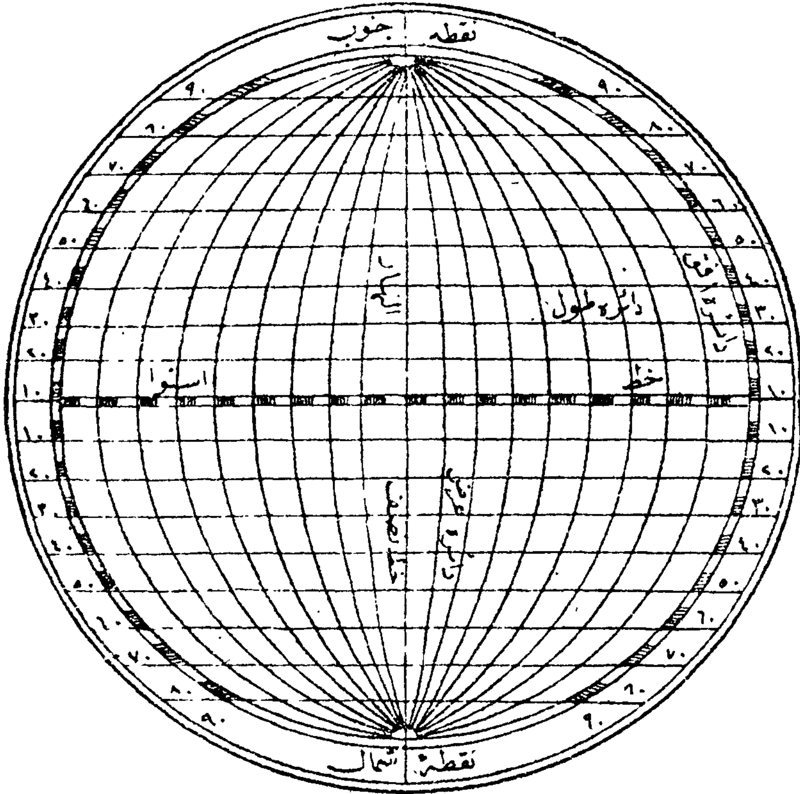
(ای عزیز) معلوم اولسونکه بومقامده فن هیئت قدیمه‌یی بومقدار بیان ایله اکتفا قیلنوب طول وعرض بلدان ودوائر مرسومه‌یی تسطیح کره مقتضاسی اوزره تصویر اولنمشدر طول بلد محیط غربیده جزایر خالداندن بالاختلاف وعرض بلد خط استوادن بالاتفاق اعتبار اولنوب ترتیب وتنظیم اولنمشدر

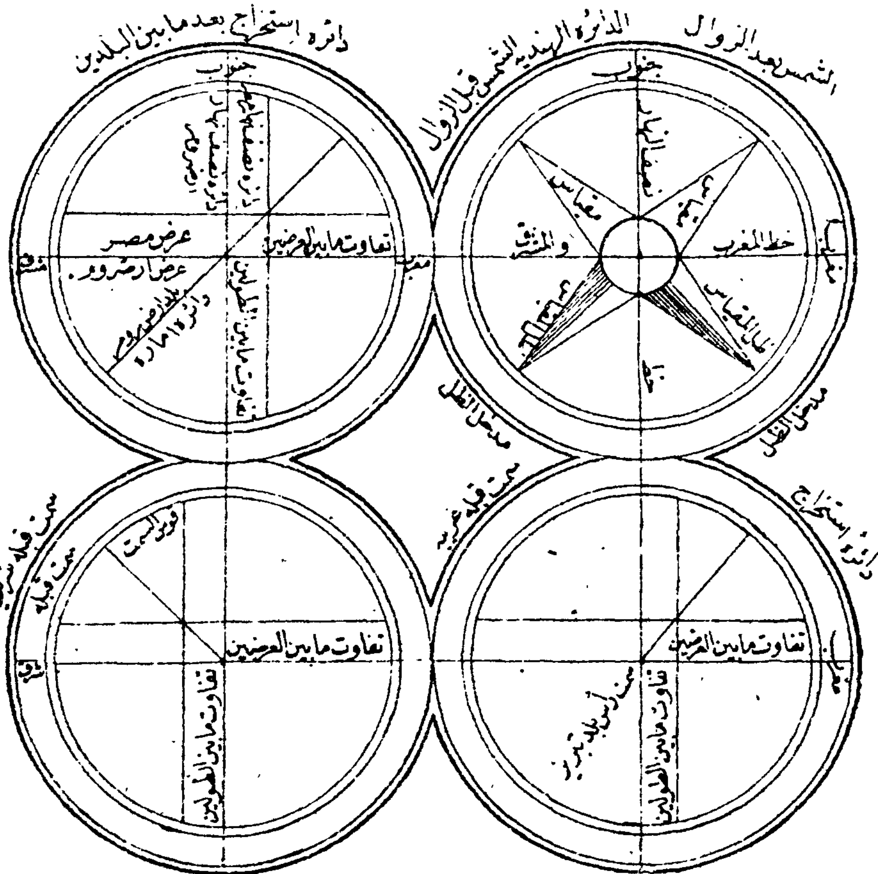

صورة انقسام كرۀ ارض

طول وعرض تسعين

جدول اطوال البلاد المشهوره وعروضها مع ممالكها معلوم اولسونكه طول بلد محيط غربيدن جزاير خالداتدن خط استوايه وارر

الاقاليم	اسم البلدان	الطول	العرض	الاقاليم	اسم البلدان	الطول	العرض	الاقاليم	اسم البلدان	الطول	العرض
مغرب	سوس اقصى	يه ل	لب ذ	ثغور الروم	حلب شهبا	عب ی	له ن	روس	دارملك حزز	فه ك	سو ل
	فاس طنجه	ع ذ	لب ذ		انطاكيه	عا كو	له ل		دارملك روس	فر ذ	مح ذ
	طرابلس مغرب	مه ذ	لب ذ		طرسوس	سح م	لو مب	بلغار	سقسين	فو ل	مح ذ
اندلس	قرطبه	لح لو	له ذ		ملطيه	عا ذ	لر ذ		بلغار	ص ذ	مط ل
	غرناطه دارملك	نر ل	لر ل		قسطنطنيه	نط ن	ما ل	تاتار	ماين روس	صب مه	مه ذ
	اشبيليه	مه ذ	لر يه		ارزنجان	عو ذ	لح ذ		سرمن راى	صا ذ	مد ذ
سودان	دار الملك حبش	سه م	ط ل		ارزن الروم	عز ذ	لط ذ	عراق عرب	كوفه مولود امام اعظم	عط ل	لا ل
	دارقله	لح م	يد ل		سيواس	عا م	لط ذ		مداين	فب ؟	لح ذ
مصر	اسكندريه	سا يد	ل ع		جزيره ابن عرب	فح ذ	لو م		بغداد	ف ذ	لح كه
	مصر قاهره	سح ك	ل ك	جزيره	رقه	فح ذ	لو م		واسط	فا ل	لب ك
	دمياط	سح ل	لا كح		ماردين	ع يه	لو ذ		بصره	فد ذ	ل ذ
يمن	قلزم	سد ذ	لط ل		نصيبين	عد ذ	لب مه		عبادان	فد ل	ل ذ
	دارملك يمن	عر ذ	يد ل		سنجار	عو ذ	لو ذ	فارس	شازور	فو يه	ل ذ
حجاز	عمان	فد ذ	يد ك		موصل	عر ذ	لد ل		كازرون	فر ذ	ط يه
	مكهٔ مكرمه	عى ى	كا م	ارمنيه	امد دياربكر	عج م	لح ذ		فيروز آباد	فر ل	لح ى
	مدينهٔ منوره	عه ك	كه ذ		ملازجرد	عد ذ	لح م		شيراز	فح ل	لط لو
بحرين	طائف	عز ل	كا ك		اخلاط	عط ن	لح مه	عراق عجم	يزد	فط ذ	لب ذ
	يمامه	فپ ل	ع ذ		ارجش	ف ذ	لط ذ		حلوان	فط ذ	لد ذ
	لحسا	فح ل	كد ذ		وان	فح ل	ل ذ		سهروند	فح ك	لو ذ
	قطيف بحرين	عد ذ	كه ذ		آنی	ف ذ	ما ن		نهاوند	فح يه	لو ذ
شام	قدس شريف	سو د	لا ر	آذربيجان	خوی	فه ذ	لز م		همدان	فح ل	لو ذ
	عسقلان	سو ل	لب ع		روميه	فد ن	لر ذ		كرخ	فد مه	لد ذ
	رمله	سو و	لب ك		فرند	فو ذ	لر ك		قزوين	فه ذ	لر ذ
	طبريه	سح ذ	لب ؟		نخجران	فح يه	لح له		اصفهان	فو ذ	لح ل
	صيدا	سح ل	لب م		مراغه	فح ذ	لب ذ		كاشان	فو ذ	لد ذ
	طرابلس شام	سط م	لد ذ		تبريز	فح ذ	لح ذ		ری	فر ل	لط ل
	دمشق	ع ذ	لح يه		اردبيل	فح ل	لح ل	طبرستان	جيلان	فه ك	لر ذ
	بعلبك	ع له	لح يه	شروان	تفليس	فح ذ	فح ذ		ساريه	فح ذ	لر ذ
	حمص	س ل	له ذ		شماخی	فر ل	م ن	جرجان	استراباد	فط ل	لو ن
	حما	ع مه	لد ن		باب الابواب	قط ذ	مر ذ		جرجان	ص ذ	لو ذ

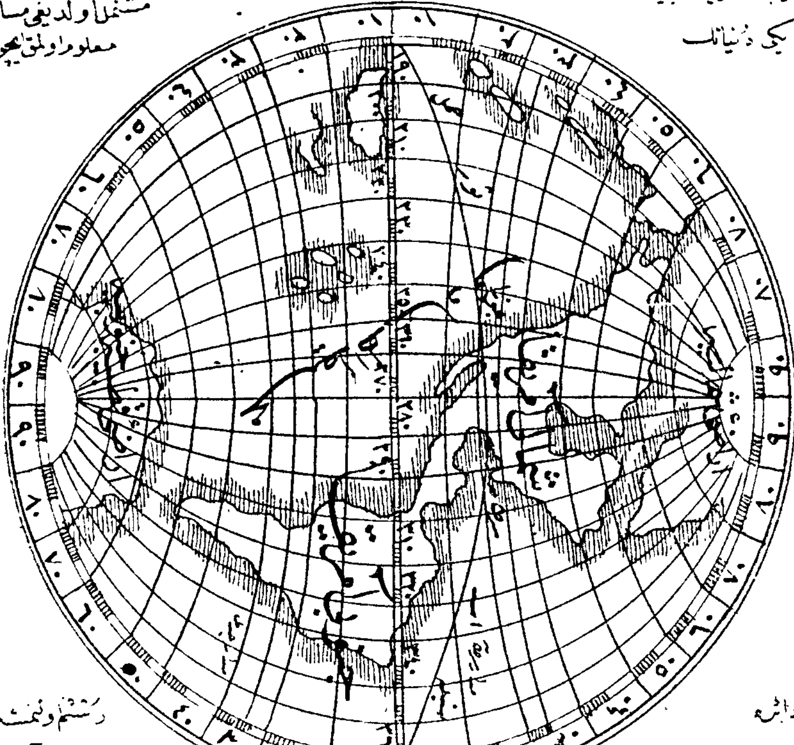
اقليم	اسم البلدان	الطول	العرض
خراسان	بسطام	ع ذ	لح به
	نيشابور	ع مه	لح مه
	طوس	غ مه	لد ذ
	زوزن	س ل	له ذ
	هرات	فط ل	لو ى
	سرخس	صد ل	لو كا
	فاراب	صد ذ	لر ذ
	بلخ	صح ل	له ك
خوارزم	بدخشان	صد ك	لد ل
	خوارزم	صح ذ	لر ذ
	كان حسمكانى	فا ؟	لر ذ
ماوراء النهر	بخارا	فا ذ	لو ل
	سمرقند	فد كد	لر ى
	نسف	صد ل	مب ر
	طراز	صه ذ	ما لو
	خجند	صد ل	لط ل
تركستان	كاشغر	فو ل	مد ذ
	ختن	فر ذ	مب ذ
	ختا	فى ذ	صو ذ
	خان بالغ	فك ذ	مو ذ
كرمان	هرموز	ضب ذ	كه ذ
	نردشير	صد ل	كط ذ
مكران	مكران دارملك	صح ذ	كو له
سند	منصوره سند	فه ذ	كر م
هندستان	سومنات	فو ذ	لو ذ
	مولتان	فر له	كط م
	قندهار	فر م	لح ذ
	قنوج	فه ن	كو له
	سرنديب	فل ذ	ى ذ
تبت	تبت	فى ذ	م ذ
	كشمير	فح ذ	له ذ
	لاهور	فح ذ	لح ذ

اقليم	اسم البلدان	الطول	العرض
اناطولى	اق سراى	سح ذ	لح ذ
	قره حصار	عد ذ	لط ذ
	قيصريه	عب ذ	لط ذ
	اق شهر	سط ذ	لط مه
	اماسيه	ع ذ	م ذ
	صامسون	سط ذ	م ع
	توقات	عا ذ	لط ذ
	قسطمونى	سه ذ	م ع
	سينوب	سط ل	م له
	طرابزون	سو ذ	ل ذ
	بروسه	ند ذ	ما ذ
	بولى	سح ذ	ما ذ
	ديورك	سط ذ	لط م
روم ايلى	كليبولى	س به	ما ذ
	سلانك	ند ل	م ن
	اوسكوب	ند ذ	مب ذ
	صوفيه	نه لب	مه ذ
	سمندره	لب ذ	مح ل
	بلغراد	نح ذ	مد ذ
اناطولى	ازنيق	سا ذ	ما ذ
	مغنيسا	نح ذ	لح ذ
	تيره	لح ؟	لمر ل
روم ايلى	جزيرهٔ مدللى	نه ذ	لط ل
	جزيرهٔ ردوس	ند ل	لو ذ
	جزيرهٔ صاقز	نه ل	لح ذ
	ادرنه	مز ل	مب ذ
	سلورى	نط ل	ما مح
	يانبولى	نح ذ	مب ذ
	انابولى	مر ؟	ما ذ
	نيش	نو ل	مه ذ
	سلستره	س لر	مد ذ
	الاجه حصار	مر ذ	مح ذ

اقليم	اسم البلدان	الطول	العرض
قرم	اق كرمان	ص ذ	لو ذ
	كفه	صو به	مح ذ
	ازاق	سه ؟	مح ذ
فرنكستان	ونديك	لح ل	مه ذ
	روم پاپا	له ل	مب ذ
	جنويز	كط ذ	مح ذ
	بودين	ر ل	مر ك
	پييچ	ف ذ	مح ذ
اناطولى	قبرس	لط ح	له ذ
	قونيه	سه ذ	لح ذ
پورتقال	پورتقال	له ذ	ن ذ
	مدينهٔ يأجوج	مح كه	مه م
ممالك روس	جزيرهٔ تونى	ك ذ	مح ذ
	ربيد	عد ل	لو ذ
	كرباى روس	صو ذ	مح ذ
عجم ممالك كرمان ممالك لار	قزل الما	صب ذ	لح ذ
	سرجان	صب ذ	ل ذ
	تيرماشير	مد ذ	لا ذ
	مرخ	مب	كط
	كبهره	ص ذ	كط ذ
فارس	بيضا	فح ذ	ل ذ
	مهرويان	فو ذ	ل ذ
عراق عجم	تستر	فر ذ	لا ذ
	رطيب	فد ذ	له ذ
قهستان	سلطانيه	فو ذ	لط ذ
	ابهره	فد ذ	لر
شروان	جام	ص	لو ذ
	طبس	صح ذ	لح ذ
ارمنيه	روان	فر ؟	لط ذ
	باكو	فه ذ	ما ذ
	بدايس	ف	لر
	تمت البلدان		

بو نصف كره ارض ومادن عبارت اولوب
هند غربی و امریقا تعبیر اولنان
یكی دنیانك

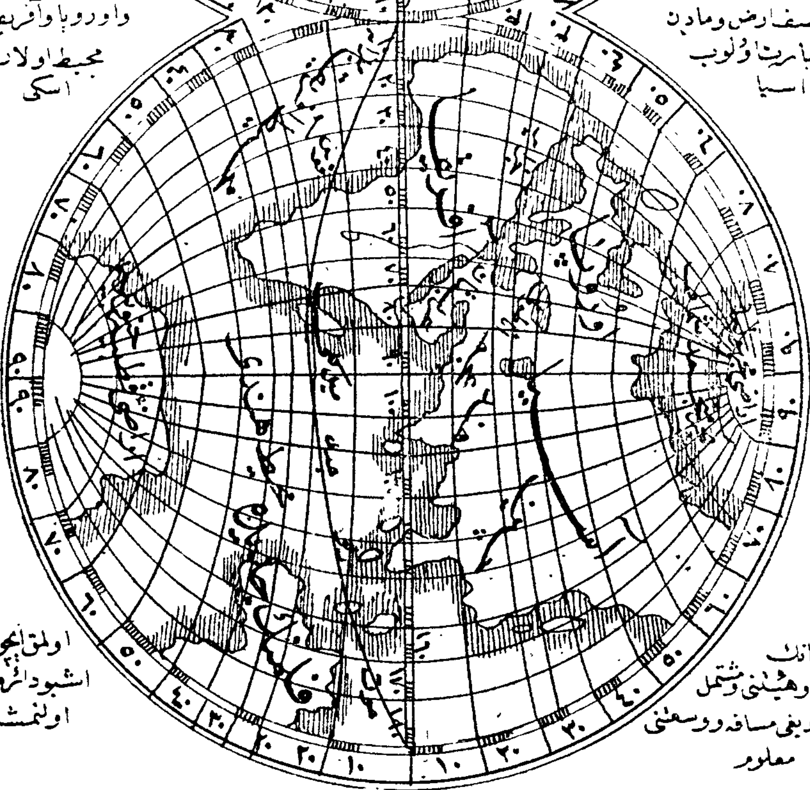
شكل وهیئتنی وبرّاری وبحارینی
مشتمل اولدیغی مسافه ووسعتی
معلوم اولمق ایچون

اشبو دائره
رسم اولنمشدر

بو نصف ارض ومادن
عبارت اولوب
آسیا

واوروپا وآفریقایی
محیط اولان
اسكی

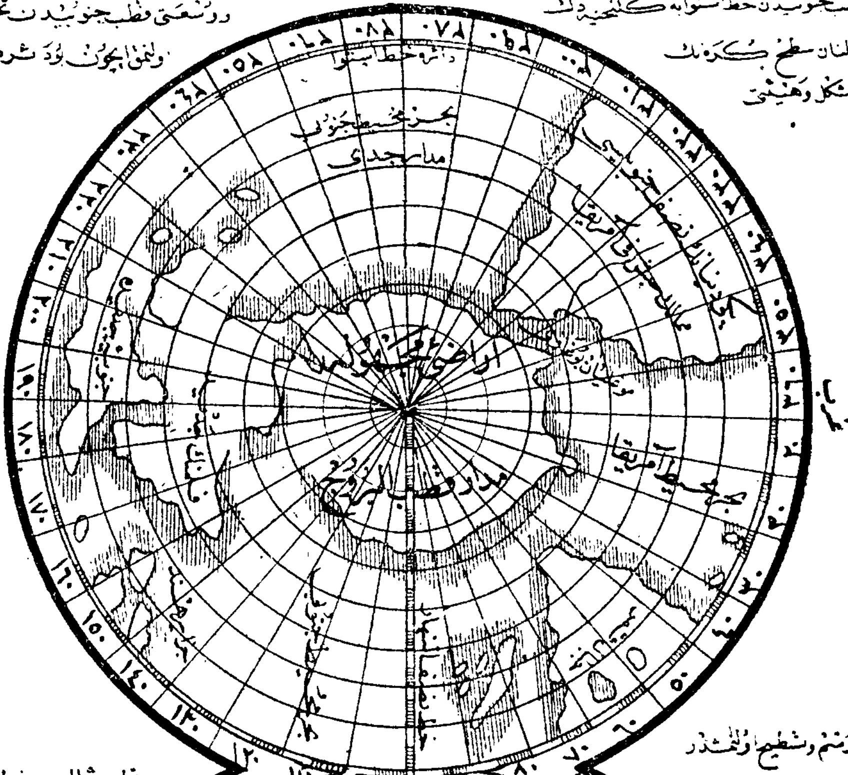

دنیانك
شكل وهیئتنی مشتمل
اولدیغی مسافه ووسعتنی
معلوم

اولمق ایچون
اشبو دائره رسم
اولنمشدر

بو نصف كرهٔ ارض وماده‌دن عبارت اولوب
قطب جنوبیدن خط استوایه كلنجیه‌دك
بولنان سطح كره‌نك
شكل وهیئتی

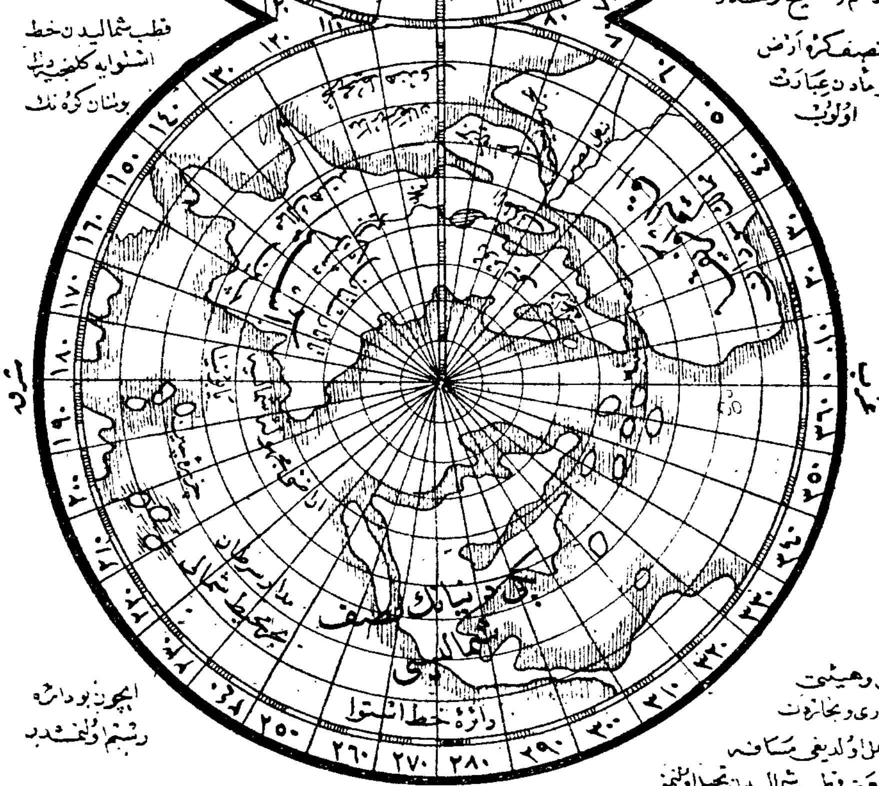
وبحاردن مشتمل اولدیغی مسافه
ومسعتی قطب جنوبیدن تخییل
اولنمق ایچون بو دائره

رسم وتسطیح اولنمشدر

قطب شمالیدن خط
استوایه كلنجیه‌دك
بولنان كره‌نك

بو نصف كرهٔ ارض
وماده‌دن عبارت
اولوب

شكل وهیئتی
وبراری وبحاردن
مشتمل اولدیغی مسافه
ومسعتی قطب شمالیدن تخییل اولنمق

ایچون بو دائره
رسم اولنمشدر

﴿فصل تاسع﴾ هیئت جدیده‌نك شهرت بولدیغنی وقواعدی سهل ومختصر اولدیغنی وارضك دورانیله حرکت قیلدیغنی ومحور ارضك محور عالمه موازی وقطب قطبنه محاذی اولدیغنی واهل هیئت جدیده بونی اثبات قیلدیغنی وکواکب سیاره‌نك بوهیئته نسبتله اقامت ورجعت واستقامت بولدیغنی وبوهیئت جدیده‌یه اعتراضلر صادر اولوب جمله‌یه بوسمتدن جواب اولدیغنی وطبایع فلکیاتده اهل هیئت اختلاف قیلدیغنی طقوز نوع ایله بیان وعیان ایدر ﴿نوع اول﴾ بوهیئت جدیده‌نك مشهور اولوب اعتبار بولدیغنی بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه علم حکمت اربابی وفن هیئت اصحابی اولان حکمای پیشین وپسین دقت آیین کرات اجرام اثیریه واجسام عنصریه‌دن مؤلف وملفف اولان کرهٔ عالمك کنه وماهیتنی وشکل وهیئتنی وترتیب اوضاع واطوارن وکیفیات حرکات وسکناتنی وسائر احوال نهانن کشف وبیان ایلدکلرنده ایکی مذهبه ذاهب اولوب جمهور حکمانك رأی رزین اصابتقرینلری اوزره برین اختیار ایدوب انده قرار ایتمشلر ایله هیئت قدیمه نامیله شهرت بولمشدر وبومذهب مختار اول هیئت قدیمه‌درکه معرفت نفس وتفکر صنع باری ایچون بومعرفتنامه بوارایه کلنجیه‌دك تحریر وبیان اولنمشدر * امامذهب ثانی‌یه میل ورغبت ایدن فرقهٔ حکما رأیلرینه کوره نادردن عبارت اولان آفتاب عالمتابی جمله عناصرك اکملی وجمیع اجرام واجسامك مرکزی اولمق اوزره تاحاق وسط عالمده محاط وساکن وضع ایدوب طوب زمینی شمسك حولنده سیاره‌دن بری کبی متحرك ودوار وسمواتی برحال اوزره ساکن وبرقرار فرض واعتبار ایتمشلردر بعده بین الانام بورأیلرینه نظام وسداد واستحکام ویرمك ایچون سعی واهتمام ایتدکجه ساده‌دل اولان عوام انلره طعن وتشنیع طاشلرن اوررلردی زیرا که انلر عوامك عقل وادراکنه مخالف ورؤیت ابصارینه مغایر اولان حرکت ارضه قائل اولورلردی پس اجناس ناسدن انواع برودت وبغض وخشونت بولورلردی لکن بوجمله ایله بیله زمان قدیمدن متأخرین ایامنه کلنجیه دکین سلك سنین وازمنه‌ده منسلك اولان قرونك جمله‌سنده حرکت ارضك قائلی منقطع ومنعدم اولمیوب افلاطون خمنشین دخی اواخر عمرنده حرکت ارضه قائل وبورأیه ذاهب اولمشدر فعلی هذا تطاول ادوار ومرور دهور واعصار ایله امور ارصاد متوالی اولوب احوال فلکیات ضبطنه تقیداولنوب متأخرینك زماننده قوانین والات وارصاده زیاده اهتمام وتجاریب ایدوب ومشاهدات والتزام ایله ضبط احوال افلاك نظام بولور اولدقجه بومذهب ثانی برمرتبه رواج بولمشدرکه اکثر متأخرینك مقبول ومرغوبی اولوب هیئت جدیده نامیله شایع ومشهور اولمشدر حتی بورأیه ذاهب اولنلر هیئت عالمه تقلیداً ایله وسط بیوت وصوامعده چراغ ونار ایقاد واشتعال ایدرلر ایمش انجق غفلت اولنمسونکه احوال مرقومه‌یه اعتماد واعتقاد ایتمك امور دینیه ولوازم یقینیه‌دن دکلدر زیرا که طوب عالم هرنه شکل وهیئتده اولورسه اولسون واجرام واجسامك ترکیبی هرنه کیفیتده بولنورسه بولنسون وبوچرخ فلك هرنه تقریب ایله دونرسه دونسون هان عالمك حدوثنی انکاره مجال اولمدیغنه وبوهیاکل بدیع الاشکال برصانع متعال جناب ذوالجلالك صنع برکمالی بولندیغندن غیر خیال امر محال اولدیغنه اعتماد واعتقاد ایتمك لوازم دینیه وامور یقینیه‌دندر وحکمانك بوجهانی وجوه ایله سیرانی صانع جهانك عجایب صنعندندر وبوعالمه نه ظن ایله نظر اولنسه اول جهتله دورانی خلاق عالمك کمال قدرتندندر

﴿نوع ثانی﴾ هیئت جدیده‌نك قواعدی آسان ومضبوط اولدیغنی بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل هیئت جدیده دیمشلردرکه ابتدا شمس منیر برکوکب ثابت بولنمشدرکه مرکز عالمده وسط اوزره اولمق محاط وساکن وضع اولنمشدر بعده شمسه قریب اولوب جرم شمسی حاوی بولنان دائرهٔ عطاردك دائره‌سیدرکه انده کوکب عطارد شمسك حولنده سیر ودور ایدوب اوچ آیده تمام دائره‌سنی قطع ایدر کورنمشدر بعده دائرهٔ عطاردی احاطه ایدن دائرهٔ زهره‌نك دائره‌سیدرکه زهرهٔ زهرا دائرهٔ مرقومه‌سنی سکز آیده تمام قطع ایدر بولنمشدر بعده دائرهٔ زهره‌یی محیط اولور بردائرهٔ واسعه اثبات اولنمشدر وکرهٔ ارض عنصر ماوهوا ایله محاط اولوب انلرله معاً کوکب مثالی اول دائرهٔ واسعه‌یی برسنه تمامنده طی ایدر بیلنمشدر وینه دائرهٔ عظیمهٔ مرقومه اوزرنده جرم ارضك حولنده دائرهٔ قمر تعیین اولنمشدر وقمر دخی ارضی کندیسنه مرکز ایدینوب حولنده سیر ودور ایدوب برآیده تمام کندی دائره‌سنی قطع ایدر بولنمشدر بعده دائرهٔ مریخ دائرهٔ عظیمهٔ ارضی محیط اولوب کوکب مریخ ایکی سنه‌یه قریب زمانده کندی دائره‌سنده بردوره‌سنی تمام ایدر بولنمشدر بعده دائرهٔ مریخی

احاطه ایدن دائرهٔ مشتریدرکه کوکب مشتری اول دائرهٔ مخصوصه‌سنی اون ایکی سنه‌ده قطع ایدر مشاهده
قیلنمشدر بعده دائرهٔ مشتری‌یی محیط اولان دائرهٔ زحلدرکه اول کوکب اول دائره‌سنی اوتوز سنه‌ده قطع
ایدر حساب اولنمشدر وبو کواکبدن غیری دائرهٔ عظیمهٔ ارضده ذکر اولندیغی وجه اوزره قمر ارضی مرکز
ایدینوب حولنده سیر ودوران ایلدیکی مثالی درت کوکب مشتری‌یی وبش کوکب زحلی مرکز ایدینوب
دردی مشتری اطرافنده وبشی زحل حولنده جولان ودوران ایدر کورنمشدر وبو کواکب تسعه متأخرین
زماننده رصد اولنمشدر واسماء جدیده ایله بونلره قمرجکلر تسمیه اولنمشدر وبو جمله‌دن صکره ذوائر مرقومه‌نك
جمله‌سنی محیط اولان فلك ثوابت سماء ذات البروجدن بیلنمشدر وانك ثخن واسع الفضاسی لایعد ولایحصی
کواکب ثوابتله مزین بولنمشدر وثوابت مرقومه‌دن هر بری عظیم الجرم برشمس مانندی اولوب مرکز عالمده
موضوع ومحاط آفتاب عالمتابك بیانی اولنان طور وطرزی اوزره ثوابتدن هر برینك جرمی حولنده نیجه
کواکب سیاره جولان ودوران اوزره اولدقلری رصد اوزره بیلنمشدر وبو مذهبه کوره هیئت عالمی
تخییل ایچون وضع اولنان اشکال ودوائر بو فصلك خاتمه‌نه تأخیر اولنمشدر ﴿ نوع ثالث ﴾ آفتابك
حولنده ارضك کیفیت جولان ودورانی بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اوله‌سونکه اهل هیئت جدیده دیمشلردرکه *
اولا کرهٔ ارض کندی دائرهٔ عظیمه‌سی اوزرنده حرکتیله غربدن شرقه حرکت ایدوب دائرهٔ بروجی
هر یوم ترتیب اوزره قطع ایده‌رك تدحرج ایله کیدوب سنه تمامنده اول دائرهٔ عظیمه‌سنی تماما برکره دور ایدر
بیلنمشدر * وثانیا ارض اول حرکت سنویه‌سندن ماعدا ینه غربدن شرقه کندی محوری اوزرنده حرکت
وضعیه ایله دور ایدوب هر یوم یکرمی درت ساعتده بر دوره‌سنی تمام ایدر حساب اولنمشدر ولیل ونهارك تبدلی
راست ارضك بو حرکت یومیه‌سندن بولنمشدر فعلی هذا ارض حرکت یومیه‌سیله غربدن شرقه حرکت
ایلدیکندن بزه نسبت شمس وجمله کواکب حرکت یومیه ایله شرقدن غربه حرکت ایدر کورنمشدر وارضك
بو ایکی حرکتنك مثالی بودرکه برکرهٔ مجسمهٔ صحیحة الاستداره بر صحرای مستوی السطحده القا اولنوب مدحرج
فرض اولنسه اول کرهٔ مدحرجه اول صحرای مستوینك طولا میدانی تماما طی ایدنجیه‌دك کندی محوری
اوزره حرکت وضعیه‌سیله دور ایدوب طولا تمدن خالی اولدیغی کبی کرهٔ ارض دخی کندی دائرهٔ عظیمه‌سنده
غربدن شرقه حرکت وسیر ایله فلك بروجك میدانی تمامیله قطع ایدنجیه‌دك کندی مرکزی حولنده کندی
محوری اوزره دونوب مدام طولا نور بولنمشدر چونکه ارض شمس ایله فلك بروج اراسنده وقع بیلنمشدر پس
ارض بروجك برینه محاذات ایلسه لاجرم اول وقتده شمس اول بروجك مقابلی اولان برجه کلور کورنمشدر
مثلا ارض حمل ایله شمس اراسنده بولنوب محاذات حملده ایکن البته شمس آنك مقابلی اولان میزانده بولنمشدر
کذلك ارض سرطانده اولدقده یعنی محاذات سرطانه کلدکده البته اول حینده شمس مقابل سرطان
اولان جدی برجنده مشاهده اولنمشدر والحاصل ارض بروج شمالیه‌نك برینه محاذات ایدر اولدقجه البته
اول اثناده شمس دخی بروج شمالیه‌نك مقابلی بولنان بروج جنوبیه‌نك برنده کورنمشدر وعکسی دخی
بوکا قیاس ایله بیلنمشدر وشمسك بروج شمالیه‌ده سکز طقوز کون قدر زیاده زمان اکلنمسی ارضك بروج
جنوبیه‌ده اول قدر زمان عوق اولنمسندن بولنمشدر زیراکه ارض بروج جنوبیه محاذاتندن حرکت ایدرکن
دائرهٔ سنویه‌سنی برمقدار توسیع ایتمکله دائره‌سنك نصف جنوبیسنده زیاده‌جه مکث ایتمك لازم کلور
بیلنمشدر والله اعلم بحقیقة الحال ﴿نوع رابع﴾ کرهٔ ارضك محوری دائرهٔ سنویه‌سنك اوزرنده معدل نهارك
محورینه موازی وقطبلری قطبلرینه محاذی اولدیغن وآنکله ساعات لیل ونهار مختلف اولوب فصول اربعه‌نك
تغیر بولدیغن بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اوله‌سونکه اهل هیئت جدیده دیمشلردرکه کرهٔ ارضك محوری
دائرهٔ سنویه‌سنك اوزرنده کندی نفسنه ومعدل نهارك یعنی عالمك محورینه موازی وقطبلری قطبلرینه
محاذی وضع اولنمشدر ومنطقهٔ ارض اولان خط استوا دائرهٔ سنویه‌سیله معدل نهارك سطحندن جنوب
وشمالده بولنمشدر لیکن اگر محور ارض دائره‌سی محوری کبی دائرهٔ بروجك محورینه موازی بولنسه ایدی دائما
هر یرده لیل ونهار برابر اولوب اصلا بر وقتده وهیچ بر مکانده فصول اربعه‌نك تبدل وتفاوتی اولمازدی پس ارضك
دائره‌سنك محوری عالمك محورینه موازی اولیوب دائرهٔ محورك بروجی کبی یکرمی اوچ بچق درجه تباعد

ایلر بولنمشدر وسطح معدله بر وجهله میل ایدر بیلنمشدرکه انکله التمش التی بچق درجه زاویه سنی احداث ایدر
بولنمشدر چونکه ارض محور عالمه فرض اولنان موازاتنی دائما محافظ ایده رك هر آنده فلك بروجك بر محسوس
ومخصوص اولان طرفنه متوجه اوله رق متحول کورنمشدر پس البته ارض اول حرکت سنویه سیله
اطراف شمسی دور ایدر اولدقچه تعاکس فصول ازمنهٔ معینه ده رجعت وعودت ایدوب تجربه قیلنمشدر
وبونك شکل مسطحنده تخیل قیلنوب اویله فرض اولنمشدرکه فلك ثوابت (ب ج دی) دائره سی اولوب
ارضك دائرهٔ سنویه سی (وك اه) دائره سی اولوب انك تا حاق وسطنده شمس وضع اولنمشدرکه پس مثلا فصل
صیف اولدقده یعنی ارض جدی برجنه محاذی اولوب شمس انك مقابلی اولان برج سرطانده کورندکده ارض
نقطه سنده وضع اولنوب ارضك محوری اولان (س م) خطی محور عالمه موازی قیلنمشدر ویکرمی اوچ بچق
درجه دائرهٔ بروجك محورندن تباعد ایدوب ارضك دائرهٔ سنویه سنك سطحنه التمش التی بچق درجه سندکه
(وك ه) زاویه سی عندنده میل ایدر بولنمشدر پس بو صورتده شعاع شمس ارضه عمود اولمق اوزره واصل
اولور کورنمشدر لکن مرکز شمسدن مرکز ارضه خروج ایدن شعاع سطح ارضه دائرهٔ معدل ارضیده وصول
بولمیوب بلکه مدار سرطانده یکرمی اوچ بچق درجه دائرهٔ معدل نهاردن قطب شمالی سمتنه طوغری بعید
اولمق اوزره واصل اولور بیلنمشدر وبو علتدن آفتاب عالمتاب ارضك نصف شمالیسنی تمامه تنویر ایدوب بروج
شمالیه ده کورینور اولدقچه قطب جنوبی طرفنده بر درجه قدر ارضی ترك ایدر بولنمشدر بعده ارض ابتدای
فصل خزانده (ا) نقطه سنه انتقال ایلدکده محور ارض اولان (س م) خطی کندی نفسنه ومحور عالمه
موازات اوزره فرض اولنمشدر وبو حینده ارض اول حمله محاذی بولنوب شمس انك مقابلی اولان میزانده
کورنمکله مرکز شمسدن مرکز ارضه خروج ایدن شعاع که محور عالمه عمود اولور بولنمشدر اول سطح ارضه
دائرهٔ معدلك ابتدای برج میزان اعتبار اولنان نقطه سندن واصل اولور مشاهده اولنمشدر وایکی بیله قطبك
طرفلرنده اولان ارضه مساوات اوزره منبسط اولور بیلنمشدر بعده ابتدای فصل شتا ایرشوب ارض (ه)
نقطه سنه کلدیکی حینده هم (س م) محورینك موازاتی کما کان حالی اوزره قالوب شعاع شمس مدار جدی
اراضیده عمودا سطح ارضه واصل اولمغله کرهٔ ارضك نصف جنوبیسنی تمامه تنویر ایدوب قطب شمالی جانبنده
بر درجه ارضی ترك ایدر مشاهده اولنمشدر بعده ابتدای فصل بهارده ارض حرکت سنویه سیله نقطه سنه
وارد قده یعنی ابتدای میزانه واصل اولدقده شمس اول وقتده حملده کورنمشدر پس مرکز شمسدن مرکز ارضه
خروج ایدن شعاع سطح ارضه معدل نهارك ابتدای حملده واقع اولان نقطه سنه واصل اولور بولنمشدر
وبو صورتده بنه ایکی بیله قطبك طرفلرینه مساوات اوزره نورپاش اولور بیلنمشدر لیکن بو تقدیرجه ارضك
منور سمتی شمسه متوجه بولنمغله بزلره ظاهر اولمز زیرا که برخارج شکل مرسومده بولنمشلردر پس هیئت
جدیده یه کوره لیل ونهارك تعاقب وامتدادی وفصول اربعه نك تبدل واختلافی وایکی قطب التنده عرض
تسعینك لیل ونهاری بو طریق ایله بیلنمشدر والله اعلم ﴿نوع خامس﴾ هیئت جدیده نك قواعدی رسوخ
بولوب معتبر اولدیغن بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل هیئت جدیده دیمشلردرکه ارضك دائرهٔ
سنویه سنه محاذی بولنان فلك ثوابتك مثلا (ب ج) نقطه سنه یاخود (دی) قطعه سی بزه غایت بعید اولدیغندن
بر نقطه قدر کورنمشدر پس بوندن البته لازم کلورکه محور ارض کندی دائرهٔ سنویه سنك هرقنغی نقطه سنده
بولنورسه فلك ثوابتك دائما بعینه بر نقطه سنه متوجه اولمش کورینه وارتفاع قطب ارضی دائما بعینه
بر جانبه وفوق رأسمزده اولان بعینه بر کوکبه وبر مقداره نظر ایله ظاهر اولمش بولنه کرچه ارض فی الحقیقه فلك
بروجده یعنی کندی دائرهٔ سنویه سنده بولنان حرکت سنویه سیله کاه اوکوکبه کاه بوکوکبه وکاه جنوبه وکاه
شماله زیاده قریب اولورسه ده حالبوکیم بزدنلك بعیداولان فلك ثوابته نسبتله ارضك دائرهٔ سنویه سی انجق
بر نقطه قدر کلشدر پس ارضك فلك ثوابتدن بعد وقربی فرق اولنمز اولمشدر وقوت وقدرت الهیه ده نهایت
تعیین ایتمکه جسارت ایدنلرك عندنده امر مزبور زیاده سیله بعید وغریب ایسه ده امعان نظر ایله ملاحظه
اولنسه فی نفس الامر مستبعد دکلدر وبو هیئت جدیده نك اقتضاسی اولان حرکت ارضی استبعاد ایدوب
قبول ایتمینلره فکر وملاحظه لازمدرکه هیئت قدیمه نك دخی بوندن زیاده نیچه اموری استبعاد اولنور بیلنمشدر

جملەدن بری محرك اولان یعنی فلك اعظمك كمال وسعت وعظمتیله اول عجیب وغریب سرعتیدركه انكله بهر
یوم شرقدن غربه اولان دورنی تكمیل ایدر بیلنمشدر وبری دخی فلك اعظمك یكرمی درت ساعت مدتده كندی
درونندە محاط اولان افلاكك حركتلری وحركتلرنده بولنان سرعتلریدركه هر بری فلك اعظمه مخالفت ایدەرك
كندی طبیعتلری مقتضاسنجه غربدن شرقه حركت ایلركن ینه فلك اعظمه تبعیتله بهر یوم شرقدن غربه بر كره
حركت دوریەلرین تمام ایدرلر دینلمشدر حالبوكیم بر تفنك قورشونی سیرنده بولنان سرعتدن اول حركت
یومیه ایله محرك اولان منطقەسنده اولان سرعت اوچیوز بیك قات زیاده وشدید اولمق لازمدركه تا كیم مدت
مزبورەده بر دورەسین تكمیل ایتمك ممكن اوله پس اول جرمی كبیر اولوب سطح محدبنك شكلی هنوز معلوم
اولمیان فلك اعظمك درونندە بولنان افلاك عظامك كندیلرینه نسبتله بر حبه و بر نقطه قدر اولان ارضك حولنده
دوران وطیران ایتملرندن بو شكل كری اولوب حركته زیاده مستعد اولان جرم صغیر ارضك شمس عظیم اطرافی
سنەده بر كره دور ایتمسی قتی چوق مرتبه آسان ولایق اولوب حقیقت حاله مطابق ونفس الامره موافق كلوب
عقل سلیمه یقین اولمشدر وكرۀ ارض اول دائرۀ سنویەسنده حركت ایدر اولدقجه محوری موازات مذكورەسنی
حفظ ایدر دینلدیكی اویله دیمك دكلدركه محور ارض اصلا بر وقتده وهیچ بر جهتله وضعنی تبدیل ایتمیه زیرا كه
محور ارض بر دخی بغایت بطیء اولان حركتله بر كونه متصف اولوركه یكرمی بش بیك وسكز یوز اون التی سنۀ
شمسیەده فلك بروجك حولنده بر دائره رسم ایدر بولنمشدر وارضك بو حركتندن لازم كلوركه دائرۀ منطقۀ
بروج ایله دائرۀ معدل نهارك محل تقاطعلریكه نقطۀ مساوات لیل ونهار بولنمشدر اول ایكی نقطه خلاف
توالیٔ بروج اوزره یعنی شرقدن غربه انتقال ایدرلر وبو حركته انكچون تقدم مساوات لیل ونهار اطلاق
اولنمشدر پس كواكب ثوابتك توالیٔ بروج اوزره یعنی غربدن شرقه اولان حركتلرینك ظاهر اولمسی ونقطۀ
مساوات لیل ونهاردن بشرقه طوغری بولنان بعدلرینك ازدیاد بولمسی ارضك بو حركتندن نشأت ایدر
بیلنمشدر وارضك بو حركتی نسق واحد اوزره اولمیوب مشوش بولنمشدر زیرا كه ثوابتك توالیٔ بروج اوزره
بولنان حركتلری كاه یوز سنەده بر درجه وكاه یتمش سنەده بر درجه وكاه التمش التی سنەده بر درجه مقداری
معاینه قیلنمشدر پس محور ارض شمالدن جنوبه وجنوبدن شماله یالكز یكرمی درت دقیقه مقداری حركت ایدر
بولنمشدر اویله كه محور ارضك طرفی بو مقوله بوكك وصارمشق حركتله بر بوكك وصارمشق دائره احداث ایدر
تخیل وفرض اولنمشدر والله اعلم بحقیقة الحال ﴿نوع سادس﴾ هیئت جدیدەیه نسبتله خمسۀ متحیرۀ سیارەنك
كیفیت بطؤ واقامتن وماهیت رجعت واستقامتن بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونكه اهل هیئت جدیده
دیمشلردركه كواكب سیارەدن خمسۀ متحیرەده بولنان بطؤ واقامت ورجوع واستقامت بو رأی جدیده كوره
فلك تدویره محتاج اولمیوب سهولتله بیلنمشدر زیرا كه خمسۀ متحیرەنك اقامت ورجعت كبی احوال مختلفەسی
انجق بزم ارض متحركەده بولنوب كواكب مذكورەیه ناظر اولدیغمزدن انلر بزه كاه بطؤ ایله وكاه اقامت ایله
وكاه رجعت ایله متصف كورنمشدر والا فرضا مركز عالم اولان شمس اوزرنده بولنمش اولیدق ابصارمزه بو مقوله
خیالات اصلا كورنمز اولوردی زیرا كه انلرك حركات ودورانی متشابه ویكسان بولنمشدر نتكیم مقدمه بیان
اولنمشدركه عطارد ایله زهره شمسك حولنده اولان دائرەلرینی ارضدن مقدم قطع ایدرلر وارض دخی حول
شمسده بولنان دائرۀ سنویەسنی كواكب ثلاثۀ باقیەدن یعنی مریخ ومشتری وزحلدن مقدم طی ایدر
وبو علتدندركه عطارد ایله زهره كاهجه شمس ایله ارض آراسنده وارض ینه شمس ایله كواكب ثلاثه میاننده واقع
اولورلر اما ثلاثۀ علویەنك بیاننده فرض ایدەرزكه شكل مسطحنده شمس الف نقطەسنده اولسون وارضك
دائرۀ سنویەسی (ب ه ع ج ت ل) دائرەسی اولسون مثلا دائرۀ مریخ دخی (ط دق ری ب) دائرەسی
اولسونكه مریخ بو دائرەنك بر قوسنی قطع ایدنجیەدك ارض كندی دائرەسنده اولان دورنی تمام ایدر وبعده
فلك ثوابت (م ف ك ن) دائرەسی اولسون پس امدی دیرزكه ارض (ل) نقطەسنده ومریخ (ط) نقطەسنده
بولندقلری وقتده كوكب مریخ دائرۀ ثوابتدن (م) نقطەسنده كورینور بعده ارض (ل) نقطەسندن (ب)
نقطەسنه وكوكب دخی (ط) نقطەسندن (د) نقطەسنه انتقال ایتسونلر اویله كه ارض كوكب ایله شمس اراسنده
قریب اولمق اوزره انتقال ایدر وبو وقتده كوكب دائرۀ ثوابتدن (لا) نقطەسنده معاینه اولنور پس بو صورتده

بروجك ترتيبنه كوره اولان حركتك (م) نقطه سندن (لا) نقطه سنه تعجيل ايتمسى مشاهده اولنوب سرعت واستقامت دينلور بعده چونكم ارض (ب) نقطه سندن (ه) نقطه سنه وكوكب (د) نقطه سندن (ق) نقطه سنه وارر بوحينده ينه (لا) نقطه سنده محسوس اولوب بطؤ واقامت اولى حاصل اولور بعده ارض (ع) نقطه سنه وكوكب (ر) نقطه سنه واردقلرنده اول وقت ينه كوكب (ف) نقطه سنده بولنور پس ترتيب بروجك خلافنه رجعت ايتمش كورينور البته بوصورتده اولان حالنه رجعت تسميه اولنور بعده ارض (ج) نقطه سنه وكوكب (ى) نقطه سنه واصل اولدقلرنده بوحينده ينه كوكب (ف) نقطه سنده مبصر اولوب اقامت ثانيه وبطؤ ثانى حاصل اولور بعده ارض (ت) نقطه سنه وكوكب دخى (ب) نقطه سنه انتقال ايلدكلرنده كوكب (ن) نقطه سنده كورينور ترتيب بروج اوزره حركت ايدر بولنوركه استقامت وسرعت دينلور فعلى هذا مشترى وزحلك استقامت واقامت ورجعتلرى يعنى اقبال وسكون وادبارلرى بومنوال اوزره بيلنور واما سفليين كه عطارد ايله زهره در بو ايكيسى شمسه ارضدن زياده قريب اولمغله كندى دائره لرينى ارضدن اسرع قطع ايلدكلرندن ارض ايله شمس اراسنده توسط ايدوب كاه سرعت واستقامت وكاه بطؤ واقامت وكاهيجه دخى رجعت ايدر كورينورلر امدى فرض ايده رركه ارض كندى دائره سنده اولان (ت ب ج د ى ف) قوسنى قطع ايدنجيه دك مثلا عطارد كندى (ل د ل م ن ط) دائره سنى تماميله طى ايدر پس ديرركه ارض (ت) نقطه سنده وكوكب عطارد (ل) نقطه سنده اولنجه البته عطاردك دائرۀ ثوابتدن (ه) نقطه سنده كورينور بعده ارض (ب) نقطه سنه وكوكب (ل) نقطه سنه واردقده بو وقتده كوكب دائره ثوابتدن (ب) نقطه سنده نمايان اولور پس بوصورتده توالئ بروج اوزره كورينن حركت عاجله سنه سرعت واستقامت دينلور چونكه ارض (ج) نقطه سنه وكوكب (م) نقطه سنه واصل اولدقلرنده ينه كوكب (ب) نقطه سنده كورينور البته بوحالده بطؤ واقامت اولى حاصل اولور بعده ارض (د) نقطه سنه وكوكب (ن) نقطه سنه واردقلرنده بوحينده كوكب دائرۀ ثوابتدن (ق) نقطه سنده مشاهده اولنور البته بووقتده ترتيب بروجك خلافنجه رجعت ايدر كورينور پس بوصورتده بولنان حالته رجعت تسميه اولنور بعده ارض (ى) نقطه سنه وكوكب (ط) نقطه سنه واصل اوليجق كوكب ينه (ق) نقطه سنده محسوس اولوب اقامت ثانيه بطؤ ايله حاصل اولور بعده ارض (ف) نقطه سنه وكوكب ينه (ل) نقطه سنه ايرشنجه بوحالده كوكبك كنديسى دائرۀ ثوابتدن (ع) نقطه سنده كورينور چونكه بواثناده ينه توالئ بروج اوزره حركت ايدر بولنور پس بوحاله استقامت وسرعت دينلور وبو تفصيل كه عطارد حقنده تصوير اولنمشدر زهره حقنده بعينه هم جارى بيلنمشدر انجق فرقى بودركه بو تبدلات انده بطيجه بولنمشدر زيراكه زهره عطارددن زياده زمانده كندى دائره سين طى ايدر كورنمشدر نتكيم بالاده بيان اولنمشدر وبو فصلده تحرير اولنان تفصيل وتقرير بو هيئت جديده يه بلكه بك قديميه يه نمونه اولمغه كفايت ايتمكله امدى بومذهبه توجه ايدن اسئله واجوبه تحريرينه مباشرت قيلنمشدر ﴿نوع سابع﴾ بو هيئت جديده اهانه توجه ايدن اسئله واجوبه يى بيلديرر (اى عزيز) معلوم اولسونكه اهل هيئت جديده يه استنادا اصول دين ورصد وهيئته متعلق اولان قوانين ايله ابتدا بويله اعتراض اولنمشدركه بورأى جديد تعبير اولنان تخيلات كتب سماويه نك قتى چوق منطوقاتنه مخالفدر وهر شيئكه حالى وشانى بويله اوله اصلا بروجهله كنديسنه رغبت والتفات اولنمغه حقيق وشايسته دكلدر * امدى بورأى جديد تعبير اولنان تخيلاته دخى اصلا بروجهله رغبت والتفات اولنمق لايق وسزا دكلدر جوابنى دخى كبراده ترديد ايده رك بويله ويرمشلردركه نفس الامر اولمق اوزره رغبت والتفات اولنمغه حقيق وشايسته دكلدر دينلورسه هرنقدركه مسلم اولورسه ده قطعا فائده سى يوقدر وفرضى اولديغى اعتباريله ده اصلا رغبت والتفاته لايق وسزا دكلدر دينلورسه ممنوعدر وصغراده هم تكلم ايدرك بومنوال اوزره جواب ايتمشلردركه ارض بو هيئت جديده يه كوره دخى حد ذاتنده حركت ايله متصف اولميوب حقيقتده متحرك اولان كنديسنى يعنى ارضى احاطه ايلين اول مادۀ لينه دن اولان كردابيدر زيراكه ارض اول كردابى اولان مادۀ لينه نك اجزاء معينه سى ميانده دائما محاط اولوب همان داخل سفينه اولان كمسه نك سفينه ايچنده ساكن اولديغى كبى ارض دخى ذكر اولنان مادۀ لينه نك اجزاء معينه سى ايچنده دائما ساكن اولور وبردخى بوطرز ايله جواب ويرلمشدركه امور دينيه وخلقيه يه متعلق اولمدقلرى تقديرده

مجرد

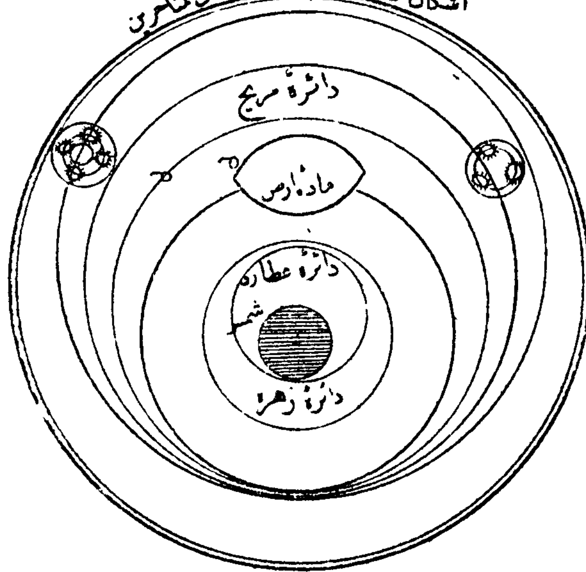
مجرد رؤيتمزه كوره قتى چوق احكام كتب سماويه‌ده ايراد اولنمشدر ازجمله توراتده قمره بيوك سراج تسميه
اولنديغى واردر مع هذا كه واقعه نظر ايدر اولديغمزده قمر كواكب سائره‌دن اصغر اولديغندن غيرى نورنى
دخى شمسدن اخذ ايدر بولنمشدر و يردخى ارض دائما ساكندر حكمى كه مجلدات توراتده شرح اولنمشدر
مقصود اولان معنى ايله حق و كرچكدر زيرا كه بو سوزك اول محلده ابتداسى بويله‌دركه تكونك برى كيدر و برى
كلور بويله اولنجه تمام كلام بودركه ارض دائما ساكندر پس قرينهٔ سباق وسياق ايله ارض دائما ساكندر ديمك
ارض دائما بعينه باقى قالوب من حيث المجموع تبدل وانقلابدن مبرادر هرنه قدركه بعضا كنديسندن فى الجمله
كون وفساد واقع اولورسه‌ده ديمكدر وكتب سائره‌نك منطوقى بو معنايه ارجاع اولنمشدر زيرا كه ارض مجموع
اعتباريله اصلا نه طاغيلور ونه بركونه فسادى قبول ايدر ديو جواب ايتمشلردر * وبوندنصكره قوانين رصد
وهيئته استناد وتشبث ايله بو مذهب اهلنه اعتراضات اولنمشدركه اكر ارض مركز عالمدن بعيد اولوب كندى
دائرهٔ سنويه‌سنده حركت ايدر اولسه ايدى مثلا قطب شماليك ارتفاعى هرزمان براسلوب اوزره قالمزدى
وسمت رأسمزده بولنان كواكب دائما ظاهر اولمزدى وهروقتده فلك ثوابتك برنصف معينى بزه مقابل
كلمزدى واوج ايله حضيض دخى بو منوال اوزره تعين بولمزدى وبونلرك جوابلرك دخى بويله اولمشدركه
ارض منوال محرر اوزره حركت ايتديكى تقديرجه قطب شماليك ارتفاعى هر زمان براسلوب اوزره
اولوب وسمت رأسمزده بولنان كوكب دائما ظاهر اولور وكرهٔ فلكك برمعين نصفى يعنى بروج ستهٔ معينه‌سى
تماميله هروقتده بزه مقابل كلوب منظورمز اولور شوقدر واردركه دائما ارضك برمعين قطعه‌سنده ثبات
واقامتمز شرط ولازم كلور چونكه مقدما ديديكمز كبى فلك ثوابت بزدن اولقدر بعيددركه اكا نسبتله ارضك
دائرهٔ عظيمهٔ سنويه‌سى برنقطه قدر كورينور وچونكه محور ارض محور عالم ايله دائما موازاتده بولنور
پس احكام ثلاثهٔ مذكوره‌يه كوره دائما ارضك برمعين قطعه‌سنده ثبات واقامتده اولمز انكچون شرط اولنمشدركه
قطب شماليك دائما نهج واحد اوزره اولان ارتفاعى بزم رؤيتمزه كوره بولنمشدر وارضك دائما برمعين
موضعنده اولديغمز زمانده بر قرارده كورنمشدر يعنى شرط مذكوره بزم ايچون بولنان افق معينى وفوق
رأسمزده اولان نقطهٔ معينه‌يى غائب وتبديل ايلمديكمز وقتده بولنمشدر زيرا كه مثلا شمالدن جنوبه
طوغرى ويا جنوبدن شماله طوغرى كرهٔ ارض اوزرنده حركت ايدوب مكان معينمزى سمت رأسمزده بولنان
نقطهٔ معينه‌يى تبديل ايلديكمز زمانده البته بزه فلكك بربشقه قطعه‌سى ظاهر اولوركه مقدما انى بز اصلا
كوره‌مزدك واكا بدل مقدما كورر اولديغمز قطعه‌سى بزه بالكليه مختفى اولور وقطب مذكورك ارتفاعى
وسمت رأسمزده اولان كواكب دخى متبدل اولور اما اوج ايله حضيضك تعينلرى لزومى ايله اولان معارضه بويله
مقابل اولنمشدركه وجه مذكور اوزره ارض اول دائرهٔ سنويه‌سنده بروج جنوبيه محاذاتنده حركتده ايكن
دخى شمسدن بعيد اولمق وضعى بولمغه اوج حاصل اولور وبروج شماليه محاذاتنده حركتده ايكن ينه شمسه
قريب اولمق وضعنه كلدكده حضيض پيدا اولور وبو هيئتك اوج وحضيضى احكامى بعينه احكام هيئت قديمه
كيدر انجق فرقى بودركه انده بعد وقرب حركت شمسدن وبو رأيه كوره حركت ارضدن بولنمشدر وانده متبدل
اوج وحضيض حركت فلك بروجدن وبونده ينه حركت بطيئهٔ ارضدن بيلنمشدر وبوندنصكره بو اجوبه‌نك
مبناسى بولنان مقدمه‌يه اعتراض اولنمشدركه فلك ثوابتك بزدن تا اول مقدارى مسافهٔ بعدى كه انكله دائرهٔ
عظيمهٔ سنويهٔ ارض برنقطهٔ ارض بر نقطه قدر كورينه اينانلميه‌جق مرتبه‌ده مستبعد بولنمشدر وبو اعتراضه
بويله جواب اولنمشدركه چونكه استبعاد مذكور ايله عدم تصديق بر محكم سنده مستند دكلدر ومع هذا
صغراى مذكوره ايله مقصود اصليمز بولنان احوال افلاكك نظامى اثبات اولنمشدر پس بو مقوله فنونده بونك
كبى استبعاد اولنه‌جق امور قتى چوق بولنمشدر انكچون ضرر ويرمز دينلمشدر والله اعلم بالصواب ﴿نوع
ثامن﴾ بو هيئت جديده اهلنه استناد قواعد طبيعيات ايله اولان معارضات واجوبه‌لرين بيلديرر (اى عزيز)
معلوم اولسونكه بو هيئت اهلنه قواعد طبيعياته دخى استناد ايله بو سياق اوزره اعتراضات اولنمشدركه
اسفل امكنه مركز عالمدر واسفل امكنه‌ده ينه اثقل اجسام اولان ارض ساكن اولمق انسب والزمدر
وبوندن غيرى اكر ارض متحرك اولسه ايدى البته حس اولنوردى وابنيه واشجارك دخى باشلرى

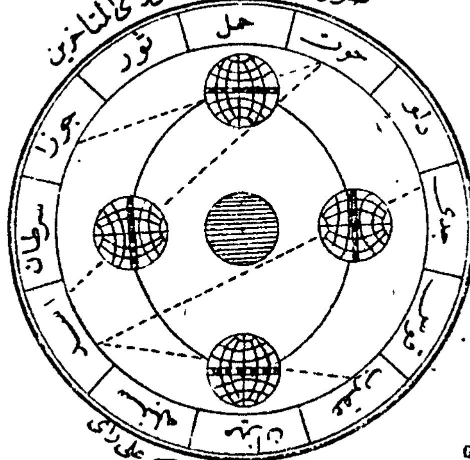
اشاغه کاوب ییقلورلردی واجسام ثقیله یوقاریدن اسفله عمودا نزول ایده مز اولورلردی زیرا که استقامتله
وارەجق اولدقلری نقطه‌لر سطح ارض ایله معا حرکتده اولوردی وقوشلر هواده اوچار ایکن چونکه ارض
انلرك لانه‌لرین آلوب معا کتورور پس انلر لانه‌لرین بر دخی نه وجهله بوله بیلورلردی وبوندن غیری جانب غربه
طوغری آتلوب مدحرج اولان طوپ نسنه‌نك حرکتی طرف شرقه طوغری مدحرج اولدیغی زمانده بولنان
حرکتدن بك چوق بطی اولورلردی والبته غرب سمتنه آتیلان شرق جانبنه آتیلان اوقدن بك چوق زیاده منزل
آلوردی زیرا که اوق غربه کیدرکن غربدن شرقه کلان ارضك سطحی انی استقبال ایتمکله اول اوقك سطح
ارضدن طی ایتدیکی مسافه قتی چوق اولورکه انك شرقه کتمسنده بو سرعت اولمزدی پس بو اعتراضاتك
فردا فردا جوابلری بویله ویرلمشدرکه ارض اسفل امکنه میدر دکلیدر هنوز مثبت ومبین دکلدر امادله اثبات
مذموم ومردوددر وبوندن ماعدا طبیعت ارضه نظر اولندقده سائر کواکبدن اثقل اولمسی دخی هنوز معلوم
دکلدر بلکه اسفل واعلا اولملری بزه قیاس ایله بولنمشدر کرچه احجار عظیمه واجسام ثقیله ارضدن
مفارقت ایتدکاری حینده ینه ارضه عودت ورجوع ایدرلرسه‌ده لکن کرهٔ ارض همان برجسم ثقیل کبی
کندی محلندن حرکت ایلمز اولمق لازم کلمز * وینه جواب اولنمشدرکه بز ارض ایله بیله اول مادهٔ لینهٔ مذکوره
ایچنده محاط اولوب صو کوتوردیکی مثالی ارض ایله معا حرکت ایدر اولدیغمزدن حرکت ارضی حس
ایده‌میز وابنیه واشجارك منهدم ومنقطع اولمدقلری دخی بوندن معلوم اولور بلکه بودلیلدن بونلرك قیام وثباتی
لازم کلور وارض ساکن اولسون یاخود مادهٔ لینه ایله متحرك اولسون جسم ثقیلك یوقارودن اشاغی طوغری
عمودا نزوله برمانعی یوقدر چونکه ثقیلك نزولی حرکتدن غیری مادهٔ لینهٔ مذکوره‌نك حرکتندن دخی حصه
مند اولمسی محققدر وبو عینیله اول طاش کبیدرکه سفینه‌نك سرنی سرندن دبنه طوغری القا اولنمشدر
زیرا که بو مقوله طاشك یوقارودن اشاغه آتلدیغی حالده سرنك دبنه دوشمسی تجربه ایله بیلنمشدر سفینه
ساکن اولسون یاجاری اولسون وبو کادخی بعینه سبب طاشك نزولندن غیری سفینه‌نك حرکتندن دخی حصه
دار اولمسیدر بلکه بو خصوصده طوغریسی بودرکه نه جسم ثقیلك ونه حجر مذکورك نزولی دینلن حرکتی
قطعا مستقیم دکلدر بلکه برخط مقوس رسم ایده‌رك حاصل اولور کرچه بز رؤیتمزه کوره که درون سفینه‌ده
بوز عمود تخیل اولنورسه‌ده وبو بعینه بوکا بکزرکه برکیمسه بر سفینه‌نك کورته‌سندن سرنی دبنه برطاش
آتدقده طوغری حرکتله نزول ایتدیکنی معاینه ایدر لکن خارج سفینه‌دن یعنی کنار دریادن نظر ایدنلره
اول طاشده ایکی حرکت محسوس اولورکه بریله عمودا نزول ایدر وبریله دخی حرکت سفینه‌یه متابعت ایدر
اویله‌که اول ایکی حرکتیله براکری خط رسم ایلدیکن مشاهده ایدرلر بویله اولنجه همان بحرده حرکت مادن
ماهیلر حصه‌مند اولدقلری کبی قوشلر دخی حرکت هوادن حصه‌دار اولملریله لانه‌لرندن مباعدت ومفارقتلری
لازم کلمز وشرقه طوغری آتیلان کرهٔ مدحرجه‌نك حرکتی اسرع اولمز وغربه طوغری آتیلان اوقك مسافهٔ
منزلی شرقه آتیلاندن زیاده بولنمز ﴿نوع تاسع﴾ بو هیئت جدیده‌یه کوره افلاکك طبایع عدادنی بیلدیرر
(ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل حکمت طبایع فلکیاتده یعنی مادهٔ افلاکده اختلاف ایدوب هیئت
قدیمه‌یه راغب اولنلر بالاده بیان اولندیغی اوزره مادهٔ اجرام اثیریه اجسام مصمته یعنی حجم وصلابت وصفوت
وشفقت اوزره اولوب افلاکده نمو وتذبل وتکاثف وتخلخل وخرق والتیام اولمیوب حرکاتنده تشدد وتضعف
ورجوع وتوقف وحیزلرندن خروج وتخلف ایتمزلر ایمش دیمشلردر وبو هیئت جدیده‌یه قائل ومائل اولانلر
سماواتك موادندن حجم وصلابتی سلب ایدوب طبایع افلاك مایعه ولینه‌در وخرق والتیام قبول ایدر اجرامدر
دیمشلردر وبو مذهب جدیده کوره عدد سموات اوچه منحصر بولنمشدر اولکی سماء جمیع سیارات وعناصردن
عبارت اولان هیئت مذکوره‌در وایکنجی سما بزه ظاهر اولوب مشاهده ایلدیکمز فلك ثوابتدر واوچنجی
سما فلك ثوابتك تخنی مسافه‌سی هرنه قدر واسع ایسه‌ده ماوراسنده فلك مزبوری محیط برفلك عظیم الشان وبی
حدوبی پایان اولمسی تحقیق ویقین اولنوب اهل سعادت ایچون آرامگاه تعیین قلنمشدر وبو هیئت جدیده‌نك
هیئت قدیمه‌یه مطابق جمیع قواعد واحکامی استحکام بولوب بش یوز ییلدن بو آنه کلنجیه‌دك مقبول متأخرین
بولنمشدر امابزم مرادمز ومقصودمز اولان معرفت صانعه وسیله بولنان عالم انسانه آینه وضع

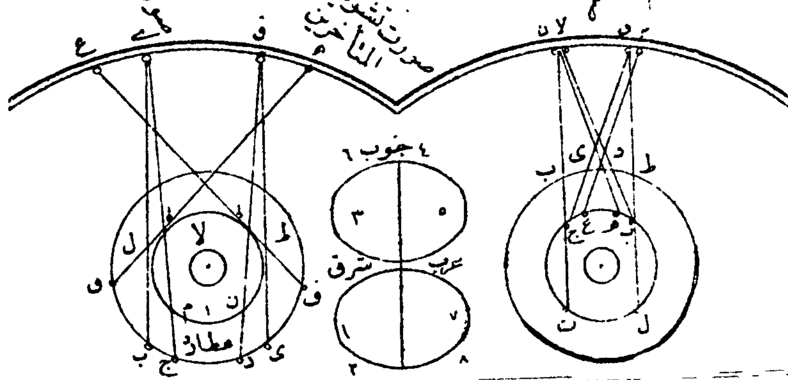
اولنان عالم کبیری بو وجهله بو جهتدن دخی سیران ایچون بو مقدارجه تحریر وبیان ایله اکتفا قیلنوب سعادتنامه‌مزدن دخی بدایع وصنایع تفکر وتذکره هادی وبادی اولمق ایچون اون التی رباعی تحریریله بو فصل ختم اولنوب اشکال موعوده رسم اولنمق مناسب کورلمشدر

﴿ رباعیات ﴾

خلق ایلدك ای خدا بو عبرتگاهی	افلاك وعناصر وبو شمس وماهی
قرآنده دیدك فثم وجه اللهی	الهی ارنا الاشیاء كماهی
افلاك وعناصر ومواليد ای دل	اجسام وطبایع وصوردر هپ بیل
چون عالمه‌در حکیم صنعی شامل	پس هیئت عالمی تفکر خوش قیل
افلاك ایله دور ایدر کواکب هر آن	تأثیر ایدوب امتزاج ایدر بر ارکان
درت طبع مخالف اولسه ممزوج ای جان	معدنیله نبات اولور وحیوان انسان
حق بو جهانی بیل کتاب حکمت	افلاك وعناصری حروف وقدرت
ترکیب ومواليد وکلام عزت	فهم ایت کلمات ربی آل چوق عبرت
بولان کلمات ربیدن معنایی	هیچ اولمز اوحرفکیر وقور غوغایی
طوبی اکا کیم او فهم ایدر اشیایی	نه کوروب ایشتسه یاد ایدر مولایی
حق دیله کل قیلمه هوس دنیایه	امواجی قویوب کندیکی صال دریایه
باق بو کلمات رب اولان اشیایه	خوش بو کلماتی آکله طال معنایه
بر بحر نه اکسیلور نه ارتار اصلا	امواجی کاور کیدر او بحره وصلا
عالمکه اوموجلر کیدر مثلا	قالمز ایکی آن ایچنده باقی فصلا
حق حق ایچون ویر اهلنه دنیایی	ادنایی اونوت سورسن اول اعلایی
امواج ایله بوش یورلمه بول دریایی	یوغ اکاه بو ماسوایی بیل مولایی
حق انی ایسته بیل جهانی فانی	بول موت ارادیده حیات جانی
موتوا قبل ان تموتوایی طانی	دنیاسنی ترك ایتمدن سن ایله آنی
آه صومله باغلیم دهانی هانی	عقلی اوقوسه نسخهٔ جهانی هانی
دیل بیلسه او معنئ نهانی هانی	جان بولسه او جان جانی هانی هانی
آه صمتله باغلسم دهانی هانی	دل سویلسه دیکلیم نهانی هانی
جان کورسه او معنئ جهانی هانی	عشقیله بولیدم آنی هانی هانی
بر بیلدم ایکی جهانی مغرور اولدم	احکام مراتبن قویوب دور اولدم
چون حالله وحدت وجودی بولدم	پس حفظ مراتبیله مسرور اولدم
هپ وارانی بر بانجه شادان اولدم	احکام مراتبنده نادان اولدم
چون بیلدیکمی کوروبده حیران اولدم	هر مرتبه‌ده مطیع فرمان اولدم
توحیدی وجوده چونکه همراه اولدم	احکام مراتبنده کمراه اولدم
چون ذوق شهودده ایردم آکاه اولدم	هر مرتبه‌سنده خوش مع‌الله اولدم
ظنمجه یقین وصدقله صدیقم	توحید وجود ایله طولو تحقیقم
هر مرتبه‌ده چون وجود ایدر حکم ذکر	پس حفظ مراتب ایتسم زندیقم
بیل وحدت عالمیکه عرض حقدر	اولشه‌که غیوردر بو سر مغلقدر
اسرار جهانی سویلیان احمقدر	حفظ ایدنی حفظ ایدن شه مطلقدر

اشكال الافلاك والعناصر على راى المتاخرين
دائرۀ مريخ
مادۀ ارض
دائرۀ عطارد
شمس
دائرۀ زهره

صورت تعاكس الفصول على راى المتاخرين
حمل
ثور
جوزا
سرطان
حوت
دلو

صورت اقامت واستقامت ورجعت سفلين على راى المتاخرين
صورت تشريح الكره على راى المتاخرين
صورت اقامت واستقامت ورجعت ثلاثۀ علويه على راى المتاخرين
جنوب
شرق
غرب
عطارد

﴿فصل عاشر﴾ كيفيت تكون كائنات مركباتی يعنی اجسام مركبات تامه اولان مواليد ثلاثه‌يی كه معدن ونبات وحيواندر جمله‌سنی يدی نوع ايله بيان وعيان ايدر ﴿نوع اول﴾ طبيعياتدن بولنان جميع كائنات مركباتك اصول وموادنی ومركبات تامه‌نك اجناس وانواعنی اجمالا بيلديرر (ای عزيز) معلوم اولسونكه اهل حكمت ديمشلردركه عالم كون وفساد ايچنده حادث اولان كائنات جوسماء ومواليد ثلاثه بالجمله آباء علويه‌نك امهات سفليه‌ده بولنان تأثيراتی نتيجه‌سيدر يعنی درون فلك قمرده وجوده كلن اجسام مركباتك تامه‌سی وغير تامه‌سی بالجمله كواكب سبعهٔ سياره‌نك عناصر اربعه‌ده اولان تأثيراتندن حاصلدر وسبعهٔ سياره ايسه ليل ونهار امر حقه مطيع ومسخردر وجمله‌سی انك حول وقوتيله متحرك ومؤثردر نتكيم نظم كريمنده بيورمشدر (والشمس والقمر والنجوم مسخرات بامره الا له الخلق والامر تبارك الله رب العالمين (بيت) چون يدی‌اردن مدام حامله‌در چارزن * طفل مواليدهم طوغمه‌ده‌در دمبدم * ودخی عناصر اربعه‌كه نار وباد وآب وخاكدر بودردنك بری بريله امتزاج وازدواجندن حاصل اولان اجسام مركبهٔ تامه‌نك يعنی مواليد ثلاثهٔ مرقومه‌نك اولكيسی جنس معدندركه انواع احجار دخی آندندر وايكنجيسی جنس نباتدركه انواع اشجارهم آندندر واوچنجيسی جنس حيواندركه بونوع انسان دخی آندندر وعناصر اربعه ابتدا ادخنه وبخارات وعصاراته استحاله وتبدل ايدر امااداخنه لطائف ارضدركه تسخين شمس ايله هوايه صعود ايدوب انكله مختلط اولور واما بخارات لطائف مياه بحار وانهاردركه ينه تسخين شمس ايله هوايه چيقوب انكله ممتزج اولور وبخار ودخاندن مركبات غير تامه تكون ايدركه بالاده بيان اولنان كائنات جوسمادر واماعصارات مياه ثلوج وامطاردركه باطن ارضه منجذب اولدقده انده اجزاء ارضيه ايله مختلط اولمسيله غليظ اولور بعده عمق ارضه سرايت ايدن حرارت شمس اول عصارات غليظه‌يی محرا طبخ ايدوب مادهٔ معدن ونبات حيوان ايدر وبو اوچ مولود انجق بری برينه ترتيب عجيب ايله متصل اولوب نظام لطيف ايله صورت بولمشدر * تعالی صانعها عما يقول الظالمون * پس بوكائناتك ابتدای مراتبی تراب كثيفدر وانتهاسی نفس طاهره‌دركه غايت لطيفدر زيراكه معادنك اولی تراب ومايه وآخری نباته متصلدر ونباتك اولی معدنه وآخری حيوانه متصلدر وحيوانك اولی نباته وآخری انسانه متصلدر ونفوس انسانيه‌نك اولی حيوانه وآخری نفوس ملكيهٔ طاهره‌يه متصلدر وكمالی انده حاصلدر (نظم)

بو كائنات جهان هپ تبدل ايلر اميد	سمادن ارضه‌دك وذره‌لرله تا خورشيد
جهان كون وفساد ايچره جمله رغبتله	كمالنی طلب ايلر مربيدن جاويد
كمال خاك نبات وكمالی حيواندر	كمال حيوان انساندر اولدر اصل نويد
كمال آدم اولور هم وصال عشق جميل	كه اولدر اصل مرادات وغايت هراميد
چو بحر موج اولور اندن بخار وغيم ومطر	مطركه سيل اولور اصلن بولور قريب وبعيد
چوعشق سير ايدر اشيايی دور ايدر دائم	هرانده كون وفساداولدی بشقه خلق جديد
اوكيم جهانی بو حكمتله سير ايدر حقی	اول اهل دلدر اوواسع دل اولدی عرش مجيد

﴿نوع ثانی﴾ مواليد ثلاثه‌نك اولی اولان معدنياتك احوالنی تفصيلا وانواعنی اجمالا بيلديرر (ای عزيز) معلوم اولسونكه اهل حكمت ديمشلردركه مواليد ثلاثه‌نك ابتداسی بولنان معدنياتك جمله‌سی درون ارضده محتبس اولان ابخره وادخنه‌دن تولد ايدن اجسامدركه كم وكيفده مختلف بولنان انواع اختلاطات اوزره مختلط اولمشدر اكر تركيبی قوی اولوب چكوچ قبول ايدرسه اجسام سبعهٔ مشهوره‌دركه ذهب وفضه ونحاس ورصاص وحديد واسرب وتوجدر واكر تركيبی قوی بولنوب چكوچ قبول ايتمزسه انواع احجاردركه الماس ولعل وياقوت وزمرد وزبرجد وسيلان وپيروزه كيبدر واكر بخار دخان اوزره غالب كلورسه يشم ومرمر وبللور وزيبق وسائر شفاف اولان جواهر تولد ايدر واكر دخان بخار اوزره غالب اولورسه ملح وزجاج وكبريت ونشادر وشاب كبی احجار تولد ايدر وبعض احجار رطوبتله منحل اولور اجسام ملحيه كبی وبعضيسی نار ايله منحل اولور زجاج وكبريت كبی واكر تركيبی لين ايسه جيوه اولور واصول جميع معادن برمقدار ارض ايچنده تكون وتمكن ايلدكده اندن فروعی مرور دهور ايله قعر زمينه دخول ونزول ايدوب

كتمكده‌در نتكيم اصول جميع نبات واشجار تحت الارض تكون وتمكن ايلدكده اندن فروع واغصانی
مرور ازمان ايله هوايه صعود ايتمكده‌در اما اجسام سبعهٔ مذكوره‌نك تولدی انجق جيوه ايله كبريتك
كم وكيفده اختلاف واختلاطلرندن حاصل اولور واما جيوه‌نك تولدی اول اجزاء مائيه‌دندركه اجزاء لطيفهٔ
ارضه مختلط اولوب حرارت شديده‌يه مقارن اولمشدر واما كبريت حرارت شديده‌يه مصاحب اولان
اجزاء مائيه وارضيه‌دن تولد ايتمشدركه حرارتدن دهن كبی اولمشدر واما اجسام صلبهٔ شفافه‌نك تولدی
اول طاتلی صولردندركه معادنده حجارهٔ صلبه ايچنده نچه بيك ييل طول مكث ايله صفا بولوب معدنی
حرارتندن تحجر ايتمشدر واما اجسام غير شفافه‌نك تولدی اول طين لزج ايله صويك امتزاجندندركه حرارت
شمس اكا نيچه بيك سنه تأثير ايتمشدر واما رطوبتله منحل اولان اجسامك تولدی ارضك اجزاء يابسهٔ
محترقه‌سنه مائك اختلاط شديدندن حاصل اولور واما اجسام دهنيه‌نك تولدی باطن ارضده تمكن ايدن
رطوبتلردندركه حرارت معدن ايله تلطف وتخلل ايدوب بقعه‌لر ترابنه مختلط اولدقده حرارت مذكوره
انی مخراطبيخ ايتمكله دهن كبی غليظ اولمشدر پس آلتون معدنی جبال ايچنده وملايم طاشلی وقوملی يرلرده
تولد ايدر وفضه واخواتی باطن جبالده تراب لين ايله مختلط اولان احجار ايچنده تكون ايدرلر وكبريتلر معدنی
اراضیٔ نديه ورطوبات دهنيه وتراب لينه‌ده حادث اولور وملحلر معدنی اراضیٔ سخنه‌ده وبقاع مالحه‌ده
منعقد اولور وجص معدنی اراضیٔ لينهٔ سخنه‌ده ظاهر اولور واسفيداج معدنی جص ايله مختلط اولان قوملی
يرلرده منعقد اولور وزاجلر وشبلر معدنی قيراج وسرت يرلرده وجوده كلور وبوقياس اوزره هر معدن بر بقعه‌يه
مخصوص بولنمشدركه انك تولدی اول بقعه‌نك خاصيتندن بيلنمشدر وجميع معادن كثرت افراد ايله بيله
اوچ نوعه منحصر قيلنمشدر برنوعی غلذات وبرنوعی اشجار وبرنوعی اجسام دهنيه بولنمشدر ﴿نوع ثالث﴾
معدنياتدن اجسام غلذاتك تكونات وطبايع اوصافن بيلديرر (ای عزيز) معلوم اولسونكه اهل حكمت
ديمشلردركه انواع ثلاثهٔ معادندن اولكی نوعی بولنان غلذاتدركه اجسام سبعهٔ مشهورهٔ مذكوره‌در
انلرك جمله‌سی انجق كبريت ايله زيبقدن تكون ايدرلر اكر كبريت وزيبق صافی اولوب بری برينه تماما مختلط
اولديلر ايسه وارض رطوبت مائی جذب ايدركبی كبريت اول زيبقك رطوبتن شرب ايلديسه واول كبريتك
قوت صباغتی اولوب زيبق ايله مقدارده مناسبت بولديسه ومعدنی حرارتيله نچه بيك ييل مخراطبيخ اولديسه
اول منعقد اولوب ذهب اصفر اولور واكر كبريت وزيبق صافی اولوب ناتمام اختلاط قيلديسه ومقدارلری
مناسب كلوب زمان طويلده مخر الطبيخ اولديسه وكبريت ابيض اولوب رطوبتدن قالديسه اول منعقد
اولوب فضهٔ بيضا اولور واكر منطبخ اولمزدن مقدم اكا برد اصابت ايدرسه منعقد اولوب توج اولور واكر زيبق
صافی وكبريت ردی اولوب محترق اولديسه نحاس تولد ايدر واكر صو ماده‌سی غالب اولوب حرارت مفرطه‌يه
مصادف اولديسه حديد اولور واكر كبريت ردی محترق اولمديسه رصاص متولد اولور واكر كبريت وزيبق
ايكيسی دخی ردی اولورسه اسرب حاصل اولوب * پس غلذات مذكوره‌يه عارض اولان اختلاف انواع
كبريت ايله زيبقك يا كميتلرندن ويا كيفيتلرندن حاصل اولديغی تجربه ايله بيلنمشدر اما سلطان غلذات بولنان
ذهبك طبيعتی حار ولين ولطيفدر ونار ايله محترق اولمز اجزاء مائيه‌سی اجزاء ترابيه‌سنه شدت اختلاطندن
تفريقنه ناريله قادر اولمز وتراب ايچنده بيك ييل قالسه چورومز وپاسلنمز ولونی اصفر وبراقدر وطبعی حلو
ورايحه‌سی خوشدر وجسمی پاكدر وسخی آواز ووزنی ثقيلدر وكندی جميلدر وقدری جليلدر پس حرارت
طبعی وصفرت لونی ناری اولديغندندر ولينتی ذهنی غالب بولنديغندندر وبراق اولديغی صويی صافی
قالديغندندر وحلاوت طعمی وطيب رايحه‌سی كبريت صافی اولديغندندر ولطافت ونظافتی زيبق صافی وپاك
اولديغندندر وثقلت وزنی خاكی اولديغندندر وجمال وقدری نفس طبيعی اكا پرتو صالديغندندر بوذهب اصفر
بر نقدر واندر وسرمايهٔ دوجهاندر واعز اثمان اشيادر واشرف نعم خدادر زيراكه ذهب اصفردن ودنيانك
قواميدر وخلق عالمك نظاميدر وهر اقليمده رواج بولمشدر وهر كس اكا محتاج اولمشدر ورجال دنيايه قوت
وعزتدر ونساء زيبايه زينت ولذتدر نتكيم ديلنمشدر رباعی * ای زرتوی آنكه جامع اللذاتی * محبوب جهانيان
بهر اوقاتی * بی‌شبهه خدانهٔ ولیكن بخدا * ستار عيوب وقاضیٔ حاجاتی * واما فضهٔ بيضا اول زر محبوب قلوبه

اقرب

اقرب غلذات بولنمشدر که معدننده ماده‌سی اولان کبریت ابیض اولمیوب اجزاء اختلاطی ناتمام قالمسه اول ذهب اصفر اولوردی پس بو فضه نار دائم ایله محترق اولور وتراب ایچنده طول زمان ایله چورر وبیاض نسنه‌یی سیم سیاه ایدر زیرا که وسخی اول مقارنتنه کیدر واکا زیبق مقارن اولدیسه چکوچ قبول ایتمیوب متکسر اولور وکبریت اصابت ایلدکده فضه بیضا ایکن سیم سیاه اولور واما نحاس فضه‌یه قریبدر فرقی همان حمرتی لونی وکثرت وسخی ویبس طبیعتی وخبث طعم ورایحه‌سیدر انك حمرتی لونی افراط حرارت کبریتیه‌دندر وکثرت وسخی ایله یبس طبیعتی غلظت مائیه‌سندندر پس انی تبییض وتلیین ایتمکه قادر اولان کمسه هر حاجتنه ظفر بولمشدر واما حدیرك سوادی افراط حرارتدن بیلنمشدر وغلذات سائره‌دن زیاده مائی بولنمشدر واما رصاص ابیض فضه جنسندندر لکن بطن مادرده جنینه آفت اریشوب ضایع اولدیغی کبی بطن ارضده فضه‌یه اوچ آفت ایرشدکده رصاصه منقلب اولور وآفات ثلاثه ماء متغیر ورایحهٔ خبیثه ورخاوتدر واما اسرب رصاصك ردی صنفیدر وتولدی وفسادی آنك کبیدر واما توجك طبیعتی جمله‌سندن ابرد وایبسدر ورایحه‌سی دخی اخبثدر پس تفکر صنع باری ایچون بیان احوال غلذات بومقدار بسدر ﴿ نوع رابع ﴾ معدنیاتدن اجسام احجارك تکون وتلوناتن اجمالا بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل حکمت دیمشلردرکه جمیع احجار شفافه میاه امطاردن درون ارضده محتبس اولان رطوبتلردن تکون وتولد ایدرلر واحجار غیر شفافه تأثیر حرارت شمس ایله اولان امتزاج ماء وطین لزجدن تکون ایدرلر اما احجار شفافه‌نك تکونات وتلوناتی میاه امطار ورطوبات زمین واحجار معادن ومغارات ایچنده محتبس اولوب معادن ایله مختلط اولمیوب نیجه بیك ییل آنده قالمغله زیاده صفا وصقالت وغلظت کسب ایدوب انلردن اویله احجار صلبه منعقد اولورکه ماء ونار ایله متأثر ومتکسر اولمزلر ومعتبر جواهر اولوب یرده قالمزلر واختلاف الوانی انوار سیاره ایله وجود بولمشلردرکه هر کوکب جواهرك نیجه انواعنه دلالت ایدوب شعاعی اول جبال اوزرینه صالوب اول معادنه بویله مستولی اولمشدر زیرا که سواد زحلك وحضرت مشترینك وحمرت مریخك وصفرت شمسك وزرقت زهره‌نك وتلون عطاردك وبیاض قمرك شعاعی تأثیرندن کلمشدر وانواع جواهر خواص بواهریله قتی چوق بولنمشدر وجمله‌نك سلطانی وقیمتده کرانی جوهر الماسدرکه جمیع معدنیاتدن اشد واصلب واقوی معاینه قیلنمشدر وجمله جواهردن اعز واعلا واصفی خلق اولنمشدر وجمله‌یه غالب ومؤثر ایکن فقط قورشون ایله مغلوب ومؤثر اولمسی غیرت حقدن بیلنمشدر * واکا یقین جوهر زمرددرکه اکا نظر ایده‌نك کوزی نور وکوکلی سرور بولور وشعاعندن ییلان کور اولوب حاملندن دور اولور وجوهر زمردك منافع وخواصی قتی چوقدر لکن بو محلده قصر اولنمشدر * واما احجار وشفافه‌نك تولدی وجه مشروح اوزره مرور ازمان ایله حرارت شمسك تأثیراتندن ممتزج اولان ماء وطین لزجدندرکه اول طین تحجر ایدوب قالمشدر نتکیم نارك تأثیرندن سود برك یوغورت اولمشدر وتکون احجار اختلاف بقاع ایله مختلف اولور اکر بقاع ترابیه وطین حاره‌دن بولندیسه حجر مطلق منعقد اولور واکر بقاع سخنه‌ده اولورسه اندن ملح وبوارق وشبلر تولد ایدر واکر قیراج یرلرده بولندیسه اول طین لزجدن احمر واصفر واخضر زاجلر تکون ایدرلر پس هر موضعك بربشقه خاصیتی واردرکه انلری خلق ایدن خلاق عالم بیلور وکاه اولورکه حجر صوده منعقد اولور وانك سببی یا اول صویك یا اول موضعك خاصیتندندر وکاه اولورکه هوایه صعود ایدن اجزاء دخانیه‌نك حرارتی اصابت برد ایله منطفی اولوب هواده حجر منعقد اولوب هبوط ایدرکه طاش یاغدی دیرلر وکاه اولورکه صاعقه ایله حجر یا حدید ویا نحاس واقع اولور امدی انواع ثلاثهٔ معادنك نوع ثانیسی اولان احجار بومقدارجه بیان اوزرینه اقتصار اولنمشدر * اما نوع ثالثی بو اناان اجسام دهنیه بونلره قیاس ایله بالکلیه طی اولنمشدر زیرا که اصناف معادن اعتدال مزاج عناصردن بعید اولمغله بغایت کثیر بولنمشدر وجنس نبات اعتدال مزاجه آندن قریب اولدیغندن انواعی اندن قلیل بولنمشدر وجنس حیوان اعتدال مزاجه نباتاتدن اقرب اولدیغیچون انواعی دخی آندن اقل اولوب اون سکز بیك نوع بولنوب هر نوعی برعالم تسمیه قیلنمشدر وبر نوعی دخی عالم انسان بیلنمشدر وبو نوع انسان کمال اعتدال مزاج اوزره بولندیغندن افرادی جمله‌دن اقل اولوب اعز ونادر بولنمشدر پس تفکر صنع خالق ایچون احوال معادنی

بومقدار بیان ایله اکتفا قیلنمشدر زیرا که قدرت باری بلانهایه بیلنمشدر ﴿ نوع خامس ﴾ موالید ثلاثه‌نك
ثانیسی اولان نبات احوالنی اجمالا بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل حکمت دیمشلردرکه موالید
ثلاثه‌نك ایکنجیسی نباتدر وانك برشعورسز قوتی واردر یعنی جنس نباتك برطبیعتی واردرکه اندن حرکات
مختلفه و آلات مختلفه واسطه‌سیله حرکات مختلفه صادر اولور واول قوته نفس نباتیه دیرلرکه اول جسم طبیعینك
انجق تولد وتزاید وتغذی جهتندن کمال اولیدر ونفس نباتیه‌نك قوت غاذیه‌سی واردرکه شخصك بقاسی
آنکله حاصلدر وبو اول قوتدرکه صوکبی اولان جسم آخری کندی بولندیغی جسمك مزاج وقوام ولون
وجوهری مشاکلنه تبدیل ایدوب حرارت غریزیه ایله جسمندن تحلل ایدن نقصانه بدل اکا اول مشاکلی
ملاصق ایدر وانك قوت نامیه‌سی یعنی منمیه‌سی واردرکه شخصك کمالی انکله حاصلدر وبو اول قوتدرکه
اولدیغی جسمی طول وعرض وعمق اقطارنده زیاده ایدر تا اول جسم اقتضای طبیعتنجه نشوی کماله بالغ
اولنجیه‌دك کیدر وانك قوت مولده‌سی واردرکه بقای نوعی انکله حاصلدر وبو اول قوتدرکه کندی
جسمندن برجزؤ اولوب کندی مثلی وجودی بولمق ایچون مبدأ وماده ایدر واکا تخم نبات اطلاق اولنور
چونکه قوت غاذیه غدایی جذب ایدر بعده مسك ایدر وبعده هضم ایدر بعده فضله‌سنی دفع ایدر پس آنك درت
خادمی واردرکه بری قوت جاذبه وبری قوت ماسکه وبری قوت هاضمه وبری قوت دافعه‌در اما قوت نامیه
نبات کمال نشونی بولدقده اول فعلندن توقف ایدر واما قوت غاذیه عاجز اولنجیه‌دك عملنده باقیدر عاجز اولدقده
نباته موت اریشوب یابس اولور وجمیع انواع نباتات ارضك برمقدار عمقنده تکون وتمکن ایلدکده تدریج ایله
هوایه صعود ایدر اما جمیع انواع واصناف نباتاتك حدو حسابنی انجق انلرك خالقی بیلور واما اطبایه لازم اولان
بعض اجزا وادویه خواصیله کتب طبده مسطور اولوب عامه‌یه لازم اولان سبزوات وفواکه جمیع اوصافیله
السنهٔ ناسده مشهور اولدیغندن جنس نباتك انواع واصنافنك اسماء وخواصنی تعداد ایله تطویل اولنمیوب
توحید خالقنه ومعرفت صانعنه باعث اولمق ایچون کنه وماهیتنی بومقدارجه بیان ایله اکتفا قیلنمشدر نتکیم
انواع نباته عبرتله نظر ایچون دینلمشدر (بیت) هر گیاهی که در زمین روید * وحده لاشریك له گوید * برك
درختان سبز در نظر هوشیار * هر ورقی دفتریست معرفت کردکار ﴿ نوع سادس ﴾ موالید ثلاثه‌نك ثالثی
اولان حیواناتك احوالنی اجمالا بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل حکمت دیمشلردرکه موالید
ثلاثه‌نك اوچنجیسی جنس حیواندرکه اومختص نفس حیوانیه‌در واول نفس غیرممتاز اولان جسم طبیعینك
کمال اولیدر وحرکت ارادیه ایله متحرکدر وبو نفس حیوانیه ایچون مخصوص اولان اثرلری همان ایکی
قوتی واردرکه بری قوت مدرکه وبری قوت محرکه‌در اما قوت مدرکه‌سی یا ظاهر بدنده اولور ویا
باطننده اولور اما ظاهر بدنده اولان بش قوتدرکه سمع وبصر وشم وذوق ولمسدر * اما سمع برقوتدرکه
صماخك سطح مقعرنده مفروش اولان عصبه‌ده وضع اولنمشدر وعصبهٔ مذکوره‌ده طبل کبی هوا محتبس
بولنمشدر اگر شدتلی قرعدن ویا قوتلی قلعدن حاصل اولان صوتك کیفیتیله متکیف اولان هوا تموج
ایتمکله قریب اولورسه اول عصبه‌یه واصل اولوب آنی قرع ایتدکده انده مودوع اولان قوت سامعه
اول صوتی ادراك ایدر * واما قوت بصر برقوتدرکه دماغك مقدمنده بتوب بری برینه تقاربیله تلاقی
وتقاطع ایدوب اندن تباعدله عینین شحمه‌لرینه واصل اولان ایکی مجوف عصبه‌نك مزبور ملتقاسنده وضع
اولنمشدر واکا مجمع النورین دخی دیرلر * واماشم برقوتدرکه مقدم دماغدن نابت اولان ممه حلمه‌لری کبی
ایکی زائده ایچره مودوعدر * واما ذوق بر قوتدرکه جرم لسان اوزرینه مفروش اولان عصبه ایچنده
مودوعدر وانك ادراکی اول رطوبت لعابیه‌نك توسطیله‌درکه اکا ذی الطعمدن اجزاء لطیفه مختلط اولوب
اندن جرم لسانه غرق اولدقده کیفیت ذی الطعمی حس ایدر * واما لمس برقوتدرکه جسم حیوانك اکثرینه
مخالط اولان عصبه‌لرده وضع اولنمشدر واما باطن حیوانده اولان قوتلر دخی بشدرکه حس مشترك وخیال
وواهمه وحافظه ومتصرفه‌در * اما حس مشترك برقوتدرکه دماغده اولان تجاویف ثلاثه‌نك اولکی تجویفی
مقدمنه مرتبطدر وحواس ظاهرهٔ مذکوره‌ده منطبق اولان صورتلرك جمله‌سنی حس مشترك قبول ایدوب
قوای باطنهٔ باقیه‌یه توزیع ایدر * واماخیال برقوتدرکه دماغك اولکی تجویفنك مؤخرنده موضوعدر وجمیع

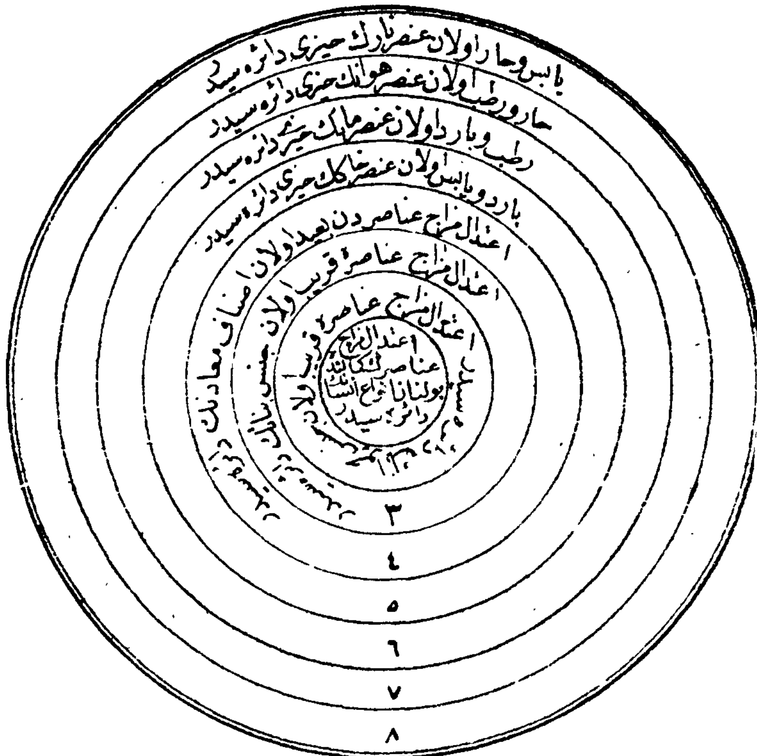
صور محسوساتی حس مشترکدن آلوب صور مذکوره‌نك غیبتندنصکره جمله‌یی حفظ ونقش وتصویر وتمثیل ایدر وبوخیال خزانهٔ حس مشترکدر * واما واهمه برقوتدرکه دماغده اولان تجویف اوسطك مؤخرنده موضوعدر وبوقوت محسوساتده موجود اولوب حواس ظاهره ایله ادراك اولنمیان معانیٔ جزئیه‌یی ادراك ایدر نتکیم قوت واهمه‌سی حکم ایدرکه ذئب مهروب عنهدر وولدی معطوف علیهدر * واما حافظه برقوتدرکه دماغدن تجویف آخرك مقدمنده موضوعدر وقوت وهمیه‌نك معانیٔ جزئیهٔ غیر محسوسه‌دن ادراك ایلدکارین حفظ ایدر وبوحافظه خزانهٔ واهمه‌در * واما متصرفه برقوتدرکه دماغدن تجویف اوسطك مقدمنده موضوعدر وبوقوتك حال وشانی خیال وحافظه‌دن اولان صور ومعانینك بعضیسن بعضیسنه ترکیب ایدوب بعضیسن بعضیسندن فصل اتمکدر اکر برقوت متصرفه‌یی عقل وکندی مدرکاتنده استعمال ایدرسه بوکا متفکره دیرلر واکر بونی قوت واهمه کندی محسوساتنده استعمال ایدرسه بوکا متخیله دیرلر * وامانفس حیوانیه‌نك قوت محرکه‌سی ایکی قسمدرکه بری قوت باعثه وبری قوت فاعله‌در اما باعثه‌که شوقیه دخی دیرلر اول برقوتدرکه تخان خیالده برصورت مطلوبه یامنفوره مرتسم اولسه قوت فاعله‌یی تحریك اعضایه سوق ایدر اکر باعثه فاعله‌یی حصول لذات ایچون اولان اشیاء متخیلهٔ نافعه‌یی ویا ضاره‌یی طلب ایده‌جك تحریکه سوق ایدرسه اکا قوت شهوانیه دیرلر واکر باعثه فاعله‌یی طلب غلبه ایچون تخیل اولنان اشیاء مضره‌یی ویامفیده‌یی دفع ایده‌جك تحریکه سوق ایدرسه اکا قوت غضبیه دیرلر واما فاعله برقوتدرکه اعضاده عصب ورباط ولحم وغشادن ترکب ایدن عضله‌لری قبض وبسط ایله تحریك اعضا ایچون مهیا ایدر فسبحان الصانع الحکیم جل جلاله وعم نواله ولااله غیره ﴿نوع سابع﴾ جنس حیوانك اشرف انواعی واحسن اصنافی بولنان افراد انسانك ماهیتن اجمالا بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل حکمت دیمشلردرکه جنس حیوانك احسن انواعی بونوع انساندرکه شرف موجودات ونتیجهٔ کائنات ونفس ناطقه‌یه مختص ومرآت اودر * اما نفس ناطقه برجوهردرکه کندی حد ذاتنده ماده‌دن مجرددر لیکن افعالنده ماده‌یه مقارندر وامور کلیه‌یی وجزئیات مجرده‌یی ادراك ایدوب افعال فکریه ایتلك جهتندن واسطه وآلتی اولان جسم طبیعینك کمال اولیدر وبونفس ناطقه‌نك برقوت عاقله‌سی واردرکه انکله امور تصوریه وتصدیقیه‌یی ادراك ایدر وبوقوته عقل نظری وقوت نظریه دیرلر ونفس ناطقه‌نك برقوت عامله‌سی دخی واردرکه انکله بدن انسانی افعال جزئیه‌دن یکا کندویه مخصوص اولان رأی واعتقاد اقتضاسی اوزره تحریك ایدر وبونفس ناطقه‌نك قوت عاقله‌سی اعتباریله درت مرتبه‌سی واردر * اما اولکی مرتبه‌سی جمیع معقولاتدن خالی اولوب طفل مستعد کتابت اولدیغی کبی معقولاتك جمله‌سنه مستعد اولمسیدر وبومرتبه‌ده اکا عقل هیولانی دیرلر * واما ایکنجی مرتبه‌سی اکا معقولات بدیهیه حاصل اولوب بدیهیاتدن فکر ایله نظریاته انتقالیدر وبونده اکا عقل بالملکه دیرلر وبوعقل اویله لطیف اولسه‌که اکا جمیع نظریات حدس ایله حاصل اولوب فکره حاجتی قالمسه بوکا قوت قدسیه دیرلر واما اوچنجی مرتبه‌سی اکا معقولات نظریه مطالعه‌سز حاصل اولوب عندنده برحیثیتله مخزونه اولمقدرکه مراد ایلدکده کسب جدیده احتیاجسز جمله‌سین حاضر اتمسیدر وبونده نفسه عقل بالفعل دیرلر * واما دردنجی مرتبه‌سی معقولات مکتسبه‌یی مطالعه اتمسیدر وبومرتبه‌ده نفس ناطقه‌یه عقل مطلق دیرلر * واما حیوانك جمیع انواع واسماسین وطبایع واشکالن واوصاف واحوالن انجق انلری خلق ایدن باری تعالی حضرتلری بیلور وبعض کتبده مسطور والسنه‌ده مشهور اولان بودرکه جنس حیوان اون سکز بیك نوعدرکه هرنوعی بربشقه عالمدر پس مجموعی اون سکز بیك عالم اولور وبواون سکز بیك عالمی ایجاد وخلق ایدوب حد حسابه کلمیان اصناف وافرادنی دمبدم محیی ومربی وممیت اولان حی وقیومك قدرت وعظمتن تفکر وتذکره هادی وبادی اولمغله احوال عالم کبیری ودروننده بولنان عالملری بومقدار بیان ایله اکتفا اولنوب حقایق اسرار نامتناهی وصنایع بدایع یزدانی بولنان عالم جسمانی علمنده بحر بی پایان حکمت ربانیه‌یه بوندن زیاده توغل اولنمیوب مرآت کائنات اولان فن اول بومحلده ختم اولنمشدر زیراکه قشور وظروف آدم بولنان افلاك وعناصر عالمدن کچیلوب طفیل وتوابع وخدام انسان اولان

معدنيات ونبات وحيواندن كچيلوب اعيان جهانك لب لبابی وسلطان بی‌نشانك دركاه وبابی اولان جسم وجان انسانك تشريح وتسريحی فتنه عزم ودخول اولنمشدر چونكه مطلب اعلی ومقصد اقصی حضور حضرت مولی بولنمشدر پس خلاق عالمدن غفلت ايدوب احوال عالم ايله مشغول اولمق همان حضور همايونده بولنان قول سلطاندن يوز دوندروب نقوش سرايی سيران ايله قالمق مثالی بيلنمشدر نتكيم بو ابيات ايله اكا اشارت قيلنمشدر (بيت) خانه‌نك لازم اولان صاحبيدر * بيلمين خانه‌سنك طالبيدر * تاكی بو جهان هيئتنه اولمه حيران * افلاكه دل وجانه كل ايت عالمی سيران * (نظم)

نظر ايله بو دور افلاكه — دائره اولدی نقطهٔ خاكه
دائره ايچره عالم امكان — عالم ايچره بهائم وانسان
اولدی انسان ايچنده عرش عظيم — كعبة الله يعنی قلب سليم
قلب ايچنده محبت سبحان — احسن الخالقين وعاليشان
انك ايله وجوده كلدی جهان — بحر ايله صانكه موج بی‌پايان
قطره‌دن آدمی قيلور پيدا — آنی بحر علوم ايدر محضا

(نظم)

قنده‌در جهليله ظلمت نفس شبعانكده‌در — قنده‌در علم ايله حكمت بيل آنی جانكده‌در
ظاهرا احكام افلاكك اكر محكوميسن — باطنا آی كون فلكلر جمله فرمانكده‌در
صورتا بو خرمن عالمده سن بر دانه‌سن — معنی يوزنده نه كيم وار جمله خرمانكده‌در
صيقل اور مرآت قلبه طشره‌يه باقماغی قو — سن سكا باق جمله عالم خلقی ديوانكده‌در
وجه حقه آينه‌سن سن اوزكی بر خوش كوزت — من عرف سرنده كی معدن سنك كانكده‌در

مرآت ابدان اولان علم تشريح وتسريح جسم وجانى وقوا وحواس نفس نبات وحيوانى وبدنه تعلق ايدن روح انسانى وبعض احوال روح روانى ابواب خمسه ايله حكيمانه عيان وبيان ايدر ﴿باب اول﴾ فوائد علم تشريح ابدانى ومبدأ ومعاد جسم وجانى وطبايع اعضا وتولد اخلاط وتركب جسم انسانى واقسام اسما وخواص اعضاى هويدا وپنهانى فصول ثلاثه ايله تفصيل ايدر ﴿فصل اول﴾ فوائد علم تشريح ابدانى وبدنده بعض تصرفات روح حيوانى ومبدأ ومعاد بدن انسانى وكيفيت نزول وعروج جسم وجانى وتغير بدن وبقاى روح روانى ومادركبى اولان تربية جهانى التى نوع ايله بيان ايدر ﴿نوع اول﴾ فوائد علم تشريحى اجمالا بيلديرر (اى عزيز) معلوم اولسونكه اهل حكمت علم تركيب ابدانه فن تشريح وتسريح اطلاق ايتمشلردر واطوار واسرار ابدان وارواحه تمشلردر وامام همام شافعى رحمة الله عليه حضرتلرى العلم علمان علم الابدان ثم علم الاديان مفادى اوزره علم ابدان اهم علوم والزم فنون اولديغن طيورمشدر پس تشريح ابدان برعزيز ولذيذ علمدركه نتيجهٔ حكمت محققين وسرمايهٔ اطباى مدققين وتنعم نفوس اهل يقين ووسيلهٔ حصول دنياودين ومعرفت مولايه واسطه ومعيندر زيراكه علم تشريحى بيلمين خشين طب وحكمتدن ذاهل ومعرفت نفسدن غافل ومعرفت حقه وصلتدن غبيندر حالبوكيم اكثرناس آنى بيلمكده غبيندر واكر تحصيل ايدن اولورسه ده طبده ماهر اولمق ايچون مائل اولور والا معرفة الله ايچون آنى تحصيل ايدن متانت بولوب معرفت نفسه واندن معرفت حقه نائل اولور پس اكر علم تشريحى مطالعه ايدوب عجايب قدرت صانعى آنده مشاهده ايدرسك سكا اوچ دورلى فائده حاصل اولور * اولكى فائده بودركه بويله برمصنع تركيبى سير ايدوب بيلورسنكه بونك كبى جميع اشيانك امثالنى جامع اولان مختصر بنايى وشكل زيبايى اكمل نظام واحسن تقويم وانتظام اوزره خلق ايدن خلاق ذوالجلالده تصور عجز وقصور امر محالدر پس اندن صانع حكيمك كمال قدرتن علم اليقين بيلورسن * وايكنجى فائده بودركه بوتجلين مفيد ومدرك ومزين تركيبى ايجاد ايدن بديع بى كلالده كمال علم اولمامق نه احتمالدر پس اندن اول خالق وباريڭ عليم وحكيم اولديغن عين اليقين مطالعه ايدرسن * واوچنجى فائده بودركه حق تعالينك سكا اولان انواع الطاف وعنايتلرين وكمال مرحمت وشفقتلرين ادراك ايدوب اندن ربڭسنى دمبدم تربيه قيلديغن حق اليقين مشاهده ايدرسن زيراكه بارى تعالى تركيب ابدانده حكمتلردن وفائده لردن وزينتلردن برقصور قوميوب جملهسين تكميل ايتمشدر * ورب العالمين حضرتلرينڭ بوالطاف وكرملرى همان انسانه مخصوص دكلدر بلكه اون سكز بيڭ عالمه شاملدر حتى خيول وسنور ووحوش وطيور وذباب وزنبور ومار ومورڭ حيات وبقاسنه وزينت ومعاشنه سبب مدار اولان احوال واطوارنده هيچ برقصور قوميوب جملهبى كمال اوزره تصوير وتعديل ايتمشدر نتكيم امام غزالى عليه رحمة الله المتعالى (ليس فى الامكان ابدع مما كان) بيوروب بومعنايى طيورمشدر پس علم تشريح ابدان مفتاح معرفت نفس انساندر ومعرفت نفس مفتاح معرفت يزداندر امامعرفت نفس معرفت حقه نسبتله كونشدن ذره ودريادن قطره در واما بدن برمركبدركه نفس انسان اكا سوار مثلدر ومعرفة الله مقصد اصليدر پس بركمسه كندى بدنن ونفسن ادراك ايتمكسزين معرفت رب العالمين دعواسين ايلسه اول كمسه اوبله برمفلسه بكزركه كندى مأكولى ومشروبى اولميوب فقراء بلدى عموماً ضيافته دعوت ايدر وهركسه لازمدركه ابتدا كندى نفسن بيلمكه صكره ربيسن بيلمكه توجه قيله تاكيم محبته نائل ومحبوبه واصل ومرادى حاصل اوله زيراكه معرفت نفس معرفت خلق مقتضى اولديغى كبى معرفت حق دخى محبتنى مقتضيدر مثلا برخط مليحى يا برشعر فصيحى كوروب قرائت ايدرسن وكاتب وقائلن بيلوب اكا محبت قيلوب لقاسنى درون دلدن آرزو ايدرسن اولدخى سكا دوست اولوب محبت وموافقت ايلر * اللهم ارزقنا معرفة انفسنا ومعرفتك ومحبتك ياودود ياالله يارحيم ﴿نوع ثانى﴾ بدن انسانده اولان بعض غرايب صنايع يزدانى وامر حق ايله بعض تصرفات نفس حيوانى وخواص بعض اعضاى ابدانى بيلديرر (اى عزيز) معلوم اولسونكه اهل حكمت ديمشلردركه انسانڭ ركن اعظمى قلبى وركن اصغرى قالبيدر قلبك قشريدر نتكيم بدن انسان لب جهاندر كذلك قلب انسان لب ابداندر پس لب لباب اولان كوكل بيت رحماندر وعلم جهانڭ علم ابدانه اعانهسى اولديغى كبى علم ابدان دخى علم قلوبه معين ورهنمادر زيراكه خلقت بدنده اولقدر عجائب صنعتلر وغرايب حكمتلر والوان

زینتلر انواع خدمتلر واردرکه حدوحصره کلمز بی شماردر وظاهر وباطنده اولان اعضانك هر برنده نیجه فوائد مقرردرکه خلقك اکثری انلردن بی خبردر مثلابدن انسانده نیجه یوزعدد عظام یوزعدد اعصاب ونیجه یوزعدد عروق ونیجه یوزعدد حرکات اختیاریه وضع وترتیب قیلنمشدرکه هر بری بر بشقه هیئتده وبر بشقه صفتده وبر بشقه خدمتده وبر بشقه حرکتده بولنمشدر وهر بری بر مصلحت ایچون خلق اولنمشدر وقریبا مطلع اولورسن که جمله سی اجمال اوزره قلمه آلنمشدر اما اکثر ناس بونلردن ذاهل وکیفیتلرندن غافل بولنمشدر وناس انجق بونی بیلورکه کوز بقمق وال طوتمق ایچون خلق اولنمشدر لیکن کوزکه اون طبقه دراول طبقه لرندندر وفائده لری نه در بیلمزلر واکر اول طبقه لرك برینه خلل کاسه کوز کورمکدن قالور واول خللدن کاور ونیچون کوز کورمز اولور بیلمزلر والده قاچ عظم وقاچ عصب وقاچ عرق اولدیغن وهر بری نه هیئتده نظام بولدیغن ونه طرز ایله حرکت قیلدیغن بیلمزلرودرون بدنده اولان اعضای روحك اشکال وطبایعی نیجه در وهر برینك قوت وخدمتی ندروقوای نفسك هر برینك صنعت ومنفعتی ندر بیلمزلر مثلا باطنده یورك ومعده وکبد وطحال ومراره وریه وکلیه کبی اعضا وقوت جاذبه وماسکه وهاضمه وممیزه ودافعه ومصوره ومنمیه ومولده کبی قوای بونلرك جمله سی بدنده خادم تعیین اولنمشدر وهر بری کندی خدمتنده قائم وهر آن مداوم بولنمشدرزیرا که منبع حیات اولان یورك دمبدم اعضاء مذکوره یه انواع حرارت وقوت ویرمکده در بعده معده ده اولان قوت جاذبه اطعمهٔ مختلفه یی معده یه جذب ایدوب قوت ماسکه حفظ ایدوب قوت هاضمه طبخ ایتمکده در بعده قوت ممیزه غدای مطبوخك کثیفنی لطیفندن جدا ایدوب قوت دافعه اول کثیفی معده دن امعایه دفع ایتمکده در اندن معده ده قلان لطیفی کبدکه جکردر کندویه چکوب جکرده اولان قوت مصوره انی قان لوننده صبغ ایتمکده در وانك اوزرنده ظاهر اولان سیاه کف که اکا سودا دیرلر انی طحال چکوب کندویه تبدیل ایتمکده در وانده قالان کف اصفرکه اکا صفرا دیرلر انی مراره که اودر کندویه چکوب تبدیل ایتمکده در وانده اولان بلغمی دخی ریه جذب ایدوب نفسله طریق حلقه دفع ایتمکده در بعده بونلردن خالص اولان دم کبدایچنده ما ایله مختلط قالوب قوام بولمدیغندن اندن اول مایی کلیه که بوکرکدر کندویه جذب وتبدیل ایتمکده در وکلیه ده قلان کثیفی بول اولوب طریق مثانه یه کتمکده در بعده اول جکرده قالوب قوامه کلندن دم صافی طرق عروق ایله جمیع اعضایه وصول بولمقده در وقوت منمیه اندن اعضایه نشو ونما ویروب لحم وشحمه قوت وقدرت حاصل اولمقده در بعده عروق ایچنده قالان دمدن قوت مولده رجالده منی ونساده هم منی وهم لبن تولید ایدوب منی کلیتین وانثیینه طولمقده در ولبن عروق ثدیینه کلمکده در پس اکر طحاله برعلت اریشوب دم مزبوردن سودای مذکوری تفریق وذور ایلسه اول سودا ایله مختلط قالان دم اعضای بدنه متفرق اولوب اندن حمی وجذام وجنون امثالی سوداوی مرضلر حاصل اولور واکر مراره یه برعلت اریشوب صفرای مرقومی دمدن جدا ایتمسه اول دمدن استسقا کبی صفراوی مرضلر پیدا اولور وبونك امثالی بدنده اولان اعضا وقوانك هر بری کندی خدمتنده مقیم اولور واکر بونلرك بری نقصان اولسه یاخدمتندن قالسه امراض مختلفه حصولیله بدن هلاك اولوب نفس انسان اندن تصرفندن قالور * سبحان الصانع الحکیم * سبحان الخالق الباریٔ المصور * جل جلاله وعم نواله ولااله غیره ﴿نوع ثالث﴾ مبدأ ومعادبدن انسانی بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل حکمت دیمشلردرکه مبدأ ومعاد ابدان خاکدرکه ارضدر نتکیم حق تعالی کلام قدیمنده (منها خلقناکم وفیها نعیدکم ومنها نخرجکم تارة اخری) بیورمشدر زیرا که بالاده بیان اولدیغی اوزره اشعهٔ کواکبك تأثیراتیله عناصر اربعه جمع اولوب امتزاجی برمقدار اعتدال بولدقده خاك کندی صورتن ترك ایدوب نبات صورتنه کلور بعده اول نبات یانان ویاعلف حیوان اولور پس نان وحیوان غدای انسان اولدقده قوای مزبوره منوال مذکور اوزره خدمتلرنده بولنوب جاذبه که اشتهادر غدایی جذب وماسکه حفظ ایدوب هاضمه طبخ ایدر وممیزه کثیفی لطیفندن جدا ایدوب دافعه کثیفی طریق امعادن اخراج ایدوب کیدر وبواحوال مرقومه حرارت غریزیه نك قوت وضعفی حسبیله ایکی ساعتده ویااوچ ساعتده ویادرت ساعتده معده ده حاصل اولورکه اکا هضم اول دیرلر بعده اول لطیفی کبد کندویه جذب ایدوب قوای مزبوره معده ده اولان افعال مذکوره سین بردخی انده ایشلرلر پس انده کثیف اولان درت قسم اولورکه برقسمی طحاله کیدوب وسودا اولور وبرقسمی مراره یه واروب صفرا اولور

وبر قسمی کلیتنه اینوب انده بول اولوب مثانه یی بولورو بر قسمی ریه سمتنه کلوب سینه ده بلغم اولور بو احوال دخی قوت وضعفه کوره ایکی اوچ درت ساعتده کبدده حاصل اولورکه بوکا هضم ثانی دیرلر پس انده قلان لطیف دم خالص اولوب عروق رأس واعضایه جریان ایدوب کیدر وقوای مزبوره افعال مذکوره سن بردخی عروق ایچنده مدت مرقومه تمام ایدرلرکه بوکا هضم ثالث دیرلر وبو هضمك کثیفی منافذدن چیقوب وسخ اذن ورمد عین ومخاط انف وشعر واظفار وعرق خام ووسخ اعضا اولور واکر بونلردن زیاده اول کثیفدن برنسنه قالورسه نازله واروام وقروح وجروح امثالی امراض اولور بعده عروق ایچنده قلان دم لطیفك هر جزئی برعضوه منقسم اولوب قوهٔ مصوره اول اجزایی بولندیغی اعضانکیله تصویر ایلدیکی حالده اول قوتلر اول ایشلری اول مدتده اول عروق ایچنده بردخی ایدرلرکه بوکا هضم رابع دیرلر وبو هضمك کثیفی بدندن تحلل برله نقصان اولان اعضانی بدل ما تحلل طولدیروب تکمیل ایدر بلکه زیاده لحم وشحم اولوب اوجسمی جمیل وسمین ایدر وقالان زبدهٔ لطیفی قوت مولده صلب رجاله جذب ایدوب آنده منی ایدر وصدر نسایه جذب ایدوب آنده هم منی وهم مرضعه ده لبن هنیٔ ایدر بعده اول خلاصهٔ غدا اولان منی که نطفه در بر وقت معینده واسطهٔ جماع ایله نطفهٔ زنله جمع اولور ورحمه واقع اولورو آنده قرق کونه دك نطفه صورتن ترك ایدوب علقه صورتنه کلور یعنی اویوشمش قان اولور وبر قرق کون دخی مرورنده یعنی سکسان کون عبورنده اول علقه مضغه اولور یعنی مضغ اولنمش لحم صورتن بولور واوچنجی قرق تمامنده یعنی یوزیکرمی کون ختامنده اول مضغه ایچنده عظام واعصاب وعروق واعضا ولحم وشحم وشعر وظفر وجوده کلور پس دردنجی آی تمام اولدقده جمیع اعضای جنین کمالن بولوب آنده روح حیوانی متصرف اولوب طریق نافه دن غداسی قان اولور چونکه نطفه رحمده قرار بولور اولکی آیده زحلك تربیه سنده اولورو ایکنجی آیده مشترینك تربیه سنه کلورو اوچنجی آیده مریخك ودردنجی آیده شمسك وبشنجی آیده زهره نك والتنجی آیده عطاردك ویدنجیده قمرك تربیه سنی بولور پس اکر یدی آیلق تولد ایدرسه اول ولد معمر اولور واکر سکز آیلق تولد ایدرسه بقا بولمز اولور زیرا که سکزنجی آیده تربیهٔ زحله کلور وزحل بارد ویابس اولمغله طبیعتی موت اولور واکر طقوز آیلق متولد اولورسه مشترینك تربیه سنده اولمغله بقا بولور زیرا که مشتری رطب وحار درکه طبیعتی حیات اولور وطریق مبدأ مرقومی حق تعالی بیان ایدوب بیورمشدر (ولقد خلقنا الانسان من سلالة من طین ثم جعلناه نطفة فی قرار مکین ثم خلقنا النطفة علقة فخلقنا العلقة مضغة فخلقنا المضغة عظاما فکسونا العظام لحما ثم انشأناه خلقا آخر فتبارك الله احسن الخالقین) پس بو تفصیلك زبده سی بویله اولمشدر که اصل ومادهٔ بدن انسان برخاکدرکه اول خاك ابتدا نباته کلوب یانان ویا علف حیوان اولمشدر بعده اول نان وحیوان غدای انسان اولوب اندن رجال ونساده منی صورتن بولمشدر وبعده رحم مادرده نطفه وعلقه ومضغه اولوب عظام واعصاب وعروق ولحم وشحم ایله طولمشدر بعده یا اُنثی ویا ذکر اولدقده روح بولوب تولد ایدوب ظهوره کلمشدر بعده یا معمر اولوب کمالن بولمشدر ویا عقله بالغ اولمیوب طفل ایکن اولمشدر حالبوکیم حرکات افلاك واشعهٔ کواکب ایله عنصر خاکك بیك جزئندن انجق بر جزؤی نبات اولورو نباتك بیك جزئندن بر جزؤی انجق نان وحیوان اولور وحیوانك بیکده بری انجق غدای انسان اولور وغدانك بیك جزئندن برقطره منی حاصل اولورو بیك قطره منیدن انجق برقطره سی رحمه واقع اولور وارحامه دوشن نطفه لردن بیکده بری متولد اولور وبونجه متولد اولانك بیکده بری معمر اولور وبونجه بقا بولانك بیکده بری مقام عقله بالغ اولور ونیجه بیك عاقلك انجق بری مؤمن اولور ونیجه بیك مؤمنك انجق بری عالم اولور ونیجه بیك عالمك انجق بری محقق اولور ونیجه بیك محققك انجق بری عارف بالله اولور ونیجه بیك عارفك انجق بری واصل کامل اولور پس حرکات افلاك وامتزاج عناصردن وظهور موالیدر وجمیع کائنات ظواهردن مراد ومقصود بز انجق انسان کاملك وجود شریفی بولنمشدر. وانسان کاملك ماعداسی بالجمله کاطفیل وخدام وتوابع قیلنمشدر * نتکیم اکمل بنی آدم حبیب اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم حضرتلرینك شاننده * لولاك لولاك لما خلقت الافلاك * دینلمشدرو بو معنی بو بیت ایله بیلنمشدر (بیت) درهر هزارسال بهرج دلی رسد از آسمان عشق بدینسان ستارهٔ * چونکه مبدأ بدن انسان بو بیان ایله عیان اولمشدر * پس کل شیٔ یرجع الی اصله * حکمنجه معاد بدن دخی بوندن ظاهر ونمایان اولمشدر

﴿نوع رابع﴾ کیفیت نزول وصعود جسم وجانی ومنازل بدنی قطع ایله رجوع وروح انسانی وتغیر بدن وبقای

روح روانی بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل حکمت دیمشلردرکه اکر برکیمسه مراد ایلسه که اول کندی معاد موعودنی تحقیق ایده ومنازل معادنی قطع ایدوب اصلنه کیده اول همان بونی بیلسونکه پیرلکدن مقدم کهل اولمش ایدی واندن مقدم جوان اولمش ایدی وجوانلقدن مقدم طفل اولمش ایدی وطفولیتدن مقدم رحم مادرده جنین اولمش ایدی واندن مقدم مضغه اولمش اولور وآندن مقدم علقه اولمش ایدی واندن مقدم رحمده نطفهٔ مجتمعه اولمش ایدی واندن مقدم صلب پدرده وسینهٔ مادرده منی اولمش ایدی واندن مقدم عروق ایچنده دم اولمش ایدی واندن مقدم غدای پدرومادر اولمش ایدی واندن مقدم حیوانی اولمش ایدی واندن مقدم نباتی اولمش ایدی واندن مقدم اجزای عناصرایله ممتزج خاك ایدی وخاکدن مقدم جسم مطلق ایدی واندن مقدم طبیعت کلیه ایدی واندن مقدم جوهر مجرد ایدی پس اول کیمسه که حال ایله بومقامه یتمشدر اول طرق اجسام وارواحی تمامیله قطع ایدوب کیتمشدر وحجب ظلمانی ونورانی یی بالجمله رفع ایتمشدر وکندی نفسن آکلایوب بیلمشدر ومولاسنی طانیمش وبولمشدر ومبدأ ومعادنی بیلوب قندن کلوب کتدیکنه مطلع اولوب عارف وواصل اولمشدر وبومعراج روحانیله هر مشکلی حل اولوب هر مرادی حاصل اولمشدر وبوتعبیردن ظاهر اولان بودرکه اکرچه روح انسانی افعالیله بدنه مقارندر لکن ذاتیله بدندن بشقه‌در واکا مباینددر زیراکه روح برجوهر مجرددرکه برحال اوزره باقیدر وبدن ایسه هرآنده متغیر وفانیدر وروح اول جهتدن غیر بدندرکه اول منازل بدنی جمله سیر وکیل ایدوب بری برندن فرق وتمییز ایتمشدر وطریق مبدأ ومعادی تفکرله طی ایدوب تذکرله نهایتنه کیتمشدر وتحقیق ویقین ایله کرکی کبی حقیقت احواله یتمشدر * پس برکیمسه که برنسنه‌یی کیل وتقدیر ایده بیلمشدر اول کیمسه اول نسنه‌نك عینی اولمیوب غیری اولمشدر وروح جسمك غیری اولدیغنه کتب حکمتده ادله چوقدر بومقامده تطویله حاجت یوقدر لکن بومقامه مناسب دلیل بودرکه روح انجق اول روحدرکه بوبدن بش یاشنده ایدی امابدن اودکلدر زیرابدن بونچه اشکاله کیروب نیجه صفتلر بولمشدر وطول وعرض وعمقده حرکتله کبیر اولمشدر یامقدم جوان ایدی شمدی پیر اولمشدر ویاسمین ایدی ضعیف اولمشدر ویالطیف ایدی کثیف اولمشدر پس حقیقتده پیر اولان بدن جوان اولان بدنك غیریسیدر وجوان اولان بدن دخی طفل اولان بدنك غیریسیدر اکرچه بدنه بونچه تبدل وتغیر کلور لکن روح انسان ینه اولکی حالتنده قالور وموت طبیعی وقتنده مفارقت ایلدیکی بدندرکه انی قبرده ومحشرده بولور وانکله یاجهنمده متألم اولور ویاجنتده متنعم اولوب قالور ﴿نوع خامس﴾ کیفیت تغیر ابدانی وبقای روح روانی بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل حکمت دیمشلردرکه روح انسان متغیر اولمیوب بدنی متغیر اولدیغنك علتی بودرکه روح روان عالم علویدن کلمشدر وعالم علویده کون وفساد اولمدیغندن انك جزئی بولنان روح دخی برقرار اوزره قالمشدر وبو اجزای بدن بوعالم سفلیدن آلنمشدر حال بوکیم عالم سفلی کون وفساده محل قیلنمشدر چونکه بدن عناصر اربعه‌دن خلق اولنمشدر پس انسانك بوترکیبی بوعالم کون وفسادك برجزئی بولنمشدر واجزا ایسه دائما کله راجع اولوب کل دخی جزؤنه مائل وفائض بیلنمشدر اما جزؤك کله رجوعنك دلیلی بودرکه انسان پیر اولوب جان عالمنه راجع اولور (انا لله وانا الیه راجعون) آیهٔ کریمه‌سی حکمنی بولور واما کلك جزؤه میل وفیضنك دلیلی بودرکه دائما فیض فضل الهی واسطهٔ عقل کل ایله عالم ملکه نازلدر نتکیم (الحمد لله رب العالمین) آیهٔ کریمه‌سی بوکا شاهد عادلدر پس کل جزؤه مائل وفائض اولدیغی کبی جزؤ دخی کله راجع ومائلدر وجزؤك کله رجوعنك بردلیلی دخی بودرکه انسان جایع وظمآن اولور زیراکه اجزاء بدنك کل طرفنه رجوعی هرآن اولور پس آندن بدنه ضعف ونقصان کلور واکل وشربه مباشرتله بدن ایچون بدل ماتحلل اولور یعنی طرف عناصره کیدن اجزای بدنك یرینه غدادن بدنه کلوب ینه بدن اندن قوت بولور چونکه غدای بدن ینه اصلی بولنان عناصردن حاصل اولان نبات وحیواندر پس حقیقتده ابدانمزك بش سنه‌لك اجزاسی بالجمله تحلل ایدوب دمبدم تدریج ایله ابدانمزدن طشره چیقوب کله کیتمشدر مثلا اللی بش یاشمزده ایکن ابدانمزده اولان اجزا اللی یاشمزده اولان اجزانك غیریسیدرکه بدل ماتحلل غدادن کلوب ینه تدریج ایله ابدانمزه اجزا اولوب کله کیدن اجزانك یرینه طولوب اشکالنده تشکل ایتمشدر لکن بو احواله واقف اولمیانلر بدنی روح روان کبی برحال اوزره ثابت قالور ظن ایتمشدر وبونك مثالی بویله‌درکه برکسه برصحراده برخیمه نصب

ایلسه‌که انك اوتاد واطنابی جمله‌سیاه اولسه واول هفته بردفعه واروب بروتدسیاهن چیقاروب برینه
بروتد ابیض دق ایلسه وبرطنب سیاهن آچوب برینه برطنب ابیض شد ایلسه وبومنوال اوزره برسنه تمامنه
دك اول سیاه اوتاد واطنابك جمله‌سن قلع وحل ایدوب یرلرینه بشقه بیاض اوتاد واطناب دق وشد ایلسه پس
بوتبدیلاته مطلع اولمینلره اول خیمه بنه سنهٔ ماضیه‌ده نصب اولندیغی حال اوزره منصوب وجمله اجزاسیله ثابت
کورنمشدر حال بوکیم آنك جمیع اوتاد واطنابی تبدیل وتغییر اولنمشدر زیرا که بوبیاض اوتاد واطناب
اول سیاه اوتاد واطنابك غیریسی بولنمشدر فکذلك بدن انسان دخی آنافآنا شیئا فشیئا ظاهرا وباطنا تحلل ایدوب
بدل مایتحلل غدادن جمع اولمغله هربش سنه‌ده برکره تماما متبدل اولوب تغیر بولور بیلنمشدر پس جزؤك کله
کلك جزؤه میلی بوادله ایله اثبات اولنمشدر والله اعلم بالحقیقه ﴿نوع سادس﴾ بوجهان بزی والدهٔ مشفقه کبی
تربیه ایلدیکن بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل حکمت دیمشلردرکه بوعالم بزم شفقتلی والده‌مزدر
نتکیم والده طفلنی تربیت ایلر واول غدالری کیم طفل تناول ایده‌مز والده‌سی انلری اکل ایدرکه انلردن لبن
حاصل اولوب طفلنه غدا اولمغله لایق اوله وثدیین طریقندن طفلنه لاحق اولوب انکله تربیت بوله کذلك بوعالم
دخی بزم مادر مشفقمزدرکه دوپستان مثابه‌سنده بوانان نبات وحیوان طریقندن لایقمز اولان غدالری بزی
بزه ایصال ایدوب الوان فواکه لذیذه وانواع اطعمهٔ نفیسه ایله بزی تربیت ایلر فاما بومادرکه عالم بیان مشدر
غیری مادرلرك عکسی بولنمشدر زیرا که جمله والده‌لر ظاهرلرینه متوجه اولمشدر وعالم ایسه کندی باطننه توجه
قیلمشدر تاکیم بزه ناظر اولوب تربیه‌مزده حاضر اوله پس حقیقتده هنوز حالا بزکندی والده‌مزك بطننده
ساکنلرزکه * السعید من سعد فی بطن امه والشقی من شقی فی بطن امه * حدیث شریفنی بعضلر بویله تأویل
ایتمشلردر وبومعنی بوآیت کریمه‌یه موافقدرکه حق تعالی * ومن کان فی هذه اعمی فهو فی الآخرة اعمی واضل
سبیلا * بیورمشدر وبومعنایی برکامل بربیت ایله طیورمشدر (بیت) کیمکه بونده عارف حق اولمدی * تاابد
بیکانه قالدی بولمدی * وبومعنی خوش ظاهردرکه مادرزاد اولان اعمایه اصلا علاج اولمز پس ایکی جهان
سعادتن همان بوحالده تحصیل ایتمك ممکندرکه هنوز بطن مادرده‌یز اعنی بوعالمده‌یز وبونده اعمی اولمق بودرکه
انسان کندوبی بلیه وکورمیه وکندی حقیقتنه ایرمیه زیرا که کندوبی بیلمین طفل صایلور ومولاسنی دخی
بیلمش وبولمش اولور پس اول کمسه ایکی عالمده اعمی قالور انکیچون انبیا واولیا وعلما کلمشلردرکه خلق خالقه
دعوت قیله‌لر وخلق جهان نور قرآن وعلم توحید وعرفان وعبادت رحمان ایله نابینالق علتندن خلاص بوله‌لر
ومعرفت نفس واسطه‌سیله آشنای خدای وخاص الخاص اوله‌لر وابدا آنکله قاله‌لر * اللهم یاحی یاقیوم یابدیع
السموات والارض یامالك الملك یاذا الجلال والاکرام * نسئلك بعزتك ان تحیی قلوبنا وابصارنا بنور معرفتك
یاالله ﴿فصل ثانی﴾ کیفیت ترکیب ابدانی وماهیت طبایع اعضای پیداوپنهانی وحقیقت امزجهٔ اسنان انسانی
وتولد اخلاط اربعهٔ ارکانی واخلاطك اسباب واحوال وفوائدنی وآنلردن متولد اولانی بش نوع ایله تفصیلا
بیان ایدر ﴿نوع اول﴾ کیفیت ترکیب ابدانی بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل تشریح دیمشلردرکه
ارکان اربعه که اجسام بسیطه‌در بدن انسان وسائر حیوانك اجزاء اولیه‌سیدر زیرا که اجسام مرکباتك انواع
مختلفه‌سی امتزاج ارکان ایله حادث اولور وارکان ایسه دردرکه ایکیسی خفیف وایکیسی ثقیلدر اما خفیف
نار ایله هوادر واما ثقیل آب ایله خاکدر چونکه عنصر نار جوهر هوائیه‌سنك سرایتیله عناصر سائره‌ده جریان
ایدوب ممتزج اولوب حرارتیله ایکی عنصر بارد ثقیلك برودتلرین کسر ایدر انلر عنصریتلرین ترك ایدوب مزاجیه
مرتبه‌سنه کیدرلر پس ایکی عنصر ثقیل تکون وسکون اعضایه مادهٔ متین اولور وایکی عنصر خفیف حیات
وحرکات اعضایه بادی ومعین اولور واما قوای اولیهٔ ارکانکه کیفیات اربعه‌در انلر حرارت وبرودت ورطوبت
ویبوستدر بودردی امهات عناصردرکه ارکان مذکوره‌ده موجوددر وبوکیفیات عنصریه صور
طبیعیه اوزرینه زائددر زیرا که انلر تسخن وتبرد کبی کیفیتلرده مستحیل ومتبدلدر حالبوکیم صورطبیعیه
هربری کندی ذاتیله باقیدر اکر کیفیات اربعه نفس صورطبیعیه اولسه ایدی انلر دخی تبدیل اولوب
ثابت قالمزدی پس اکر اجسام بسیطه اولان ارکان اربعه تصغر ایدوب جمع اولسه‌لر واجسام مرکبهٔ
تامه اولان موالید ثلاثه‌ده مماس اولوب کیفیات متضاده‌لریله بری برینه تأثیر قیلسه‌لر واول

بسائطك هر بری او برینك كیفیت شدتی كسر ایلسه اول كیفیات متضاده میانده هر برندن جمله سنده بر كیفیت متوسطهٔ متشابهه و متساویه حاصل اولور كه اكا مزاج دیرلر و موالید ثلاثه یعنی معدن و نبات و حیوان جمله آنكله وجوده كلورلر لیكن اجسام مركبات غیر تامه اولان سحاب و شهاب امثالی كائنات جومذ كوره عناصردن مزاجسز حاصل اولورلر انكیچون سرعتله فنا بولورلر ﴿ نوع ثانی ﴾ ماهیت طبایع اعضای ابدانی بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونكه اهل تشریح دیمشلردركه اول خالق و باری و مصور حضرتلری عالمده هر نسنه یی مناسب و موافق یرلی یرنده كوزل و معتدل خلق ایتمشدر و هر حیوانه صالح و لایق و هر عضوینك حالنه موافق اولان مزاجی ویرمشدر و جمیع اجزای عالمده اولان امزجه نك الیق و اعدلنی بدن انسانه كرم قیلوب هر بر عضونه اصلح و انسب اولان مزاجی بخش ایتمشدر و بعض اجزاسنی زیاده حار و بعضن زیاده بارد و بعضن زیاده رطب و بعضن زیاده یابس ایتمشدر * اما بدنده زیاده حار اولان اول روحدر كه بخار لطیفدر بعده یوركدر كه منشأ روحدر بعده دمدر كه یوركه متصلدر بعده كبددر كه اوبوشمش دم كبیدر و دمدن متولددر بعده خالص اولان لحمدر بعده عضلدر كه لحم ایله مختلط اولان عصبدر بعده طحالدر كه آنده دم واردر بعده كلیه در كه دمی قلیلدر بعده عروق متحركه دركه مجاور روح اولان دمك ظروفیدر بعده عروق ساكنه در كه مطلق دمك ظروفیدر بعده جلدكفدر * و اما بدنده غایت بارد اولان بلغمدر بعده شعردر بعده عظمدر بعده غضروفدر كه كمرتكدر و بعده رباطدر بعده وتردر بعده غشادر بعده عصبدر بعده نخاعدر بعده دماغدر بعده شحمدر بعده سمندر بعده جلددر * و اما بدنده غایت رطب اولان بلغمدر بعده دمدر بعده سمندر بعده شحمدر بعده دماغدر بعده نخاعدر بعده لحم ثدی و انثیندر بعده ریه در كه مكان تنفسدر بعده كبددر بعده طحالدر بعده كلیتیندر بعده جلددر * و اما بدنده غایت یابس اولان شعردر كه بخار دخانیدندر بعده عظمدر كه اصلب اعضادر بعده غضروفدر بعده رباطدر بعده وتردر بعده غشادر بعده اوردهدر بعده شرایندر بعده عصب حركتدر بعده یوركدر بعده عصب حسدر بعده جلددر ﴿ نوع ثالث ﴾ كیفیت امزجهٔ اسنان انسانی بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونكه اهل تشریح دیمشلردركه امزجهٔ اسنان مختلفه اولمغله انسانك اسنانی فی الجمله دردر * اولا بری سن نمودركه سن حداثت هم دیرلر و بونك مدتی انسانك اوتوز یاشنه دكدر بعده سن وقوفدر بوكا سن شباب دخی دیرلر و بونك مدتی انسانك قرق یاشنه دكدر * بعده سن انحطاط خفیدر كه سن كهولت هم دیرلر و بونك مدتی انسانك التمش یاشنه دكدر * بعده سن انحطاط جلیدر كه بوكا سن شیخوخت دخی دیرلر و بونك مدتی آخر عمره وارنجیه دكدر لیكن سن حداثت هم ایكی قسمدر بری سن صباوتدركه اون بش یاشنه دكدر بعده سن فتوتدركه سن حداثتك نهایته دكدر پس صبیانك مزاجی معتدلدر و فتیانك مزاجی حار و رطبدر و شبانك مزاجی حار و حدتلیدر و سن وقوفك مدتنده تصكره حرارت غریزه نك ماده سی اولان رطوبت غریزه یی بزی محیط اولان هوا جذب و نشف ایتمكله حرارت نقصان بولمغه باشلر زیرا كه فصل سابقده بیان اولندیغی اوزره جمیع اجزا و قوای جسمانیه متناهیه در و بدل ماتحلل ایچون علی السواء برمنوال اوزره دائمة الایراددر لیكن تحلل علی السوادن یوما فیوما زیاده اولمغله ایراد مصرفه یعنی رطوبت بدل ماتحلله برابر كلزپس ایراد و مصرف بدنده نقصان و تراجع اوزره اولدقده رطوبت مزبوره فنا بولوب حرارت مذكوره منطفی اولور كه موت طبیعی بودر پس هر بر شخصك مزاج اولی حسبنجه حفظ رطوبتی متضمن اولان قوتی نه مقدار ایسه انك اجل مقدر طبیعیسی اودر اكر خارجدن بر قضایه اوغره مزسه اودر كه اودر زیرا كه قدرت باری ایله اجرام علویه نك اجسام سفلیه ده انواع تأثیراتی دائما متعاقب و متوالی اولدیغندن جمیع خلقك اشكال و احوالی و اخلاق و اطواری هنوز ارحام امهات ایچنده نطفه ایكن مصادف اولان بخت و طالعلری تأثیراتندن ظهور ایتمشدركه رحم مادرده نطفه واقع اولدیغی ساعتده پدر و مادرك طالعلری نه ایشده ایسه و هر برینك كوكبی نه بیته ناظر ایسه اكر سعد و اكر نحس اول نطفه نك ذاتنه تأثیریله نقشبند اولور مثلا سعادت و شقاوت و فهم و حماقت و بخل و سخاوت و خوف و شجاعت و حب و عداوت و حرص و قناعت و همت و دنائت و فقر و غنا و راحت و عنا و عمر و فنا و جمال و كمال و كلال و ملال هرنه وضع اوزره ایسه اول نطفهٔ ذاتنه طالع اولور زیرا كه اول نطفه جسم جنینك

(لوح)

لوح محفوظیدر ولوح محفوظ بو عالمك مظهریدر پس هر کیمکه سعید اولمشدر اول سعادتن بطن مادرده بولمشدر وهر کیمکه شقی کلمشدر اول دخی شقاوتن اناسی بطنندن آلمشدر نتکیم حبیب اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم حضرتلری * السعید من سعد فی بطن امه والشقی من شقی فی بطن امه * بیورمشدر وهر کسك طالع مرقومنك تأثیرنی رمز ایله طیورمشدر چونکه خلقك جمیع اشکال واوصاف وامزجه‌سی اوضاع فلکیه مقتضاسنجه ارحامده مختلف بولنمشدر پس اجل مسمالری دخی مزاجلری حسبیله آنده مختلف تقدیر اولنمشدر والحاصل ابدان صبیان وفتیان اعتدال اوزره حار ورطب مشاهده قیلنمشدر وابدان شبان حدتلی حار بلنمشدر وابدان کهول ومشایخ روح بخار ودم حاردن وجه مشروح اوزره بعد العهد اولدقلریچون بارد ویابس بولنمشدر واما اناثك مزاجی ذکوردن ابرد وارطب اولدیغی تجربه قلنمشدر * سبحان الخالق الباری المصور المحیی الممیت الحی القیوم جل جلاله وعم نواله ولا اله غیره ﴿نوع رابع﴾ کیفیت تولد اخلاط اربعهٔ ابدانی بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل تشریح دیمشلردرکه بدنك رطوبات اولاسی اولان اخلاط اربعه اجسام رطبهٔ سیاله‌درکه غذا ابتداء اکا استحاله ایدوب انلردن اجزاء بدن مغتذی اولور * اما رطوبات خلطیهٔ محموده درت جنسدرکه افضلی دم جنسیدر بعده بلغم جنسیدر بعده صفرا جنسیدر بعده سودا جنسیدر وبو اخلاطك هر بری طبیعی وغیر طبیعیدر * اما دم طبیعی حار ورطب در ولونی احمر وطعمی حلودر ومنفعتی لحم وشحم وغدای اعضا اولمقدر وغیر طبیعیسی بارد ولونی مکدردر وطعمی مر اولوب نفعی اولمز * واما بلغم طبیعی بارد متوسطدر ولونی بیاض بیضه کبیدر وطعمی حلودر ومنفعتی یا دم ویا قائم مقام دم اولوب غدای اعضا اولمقدر وغیر طبیعیسی یابس المزاج ومتغیر اللون ومر الطعم در واول یا مالح ویا حامض اولور * واما صفرای طبیعی حار واحمره مائل ولزجدر ومنفعتی دمه مختلط ومعین اولوب اجزای بدن اولمقدر وغیر طبیعیسی جنکاریدر وجوهر سم محرقدر * واما سودای طبیعی دم طبیعینك قعرنده قالان درديدر وطعمی حلاوته مائلدر ومحلی طحالدر ومنفعتی تحریك جوع وشهوتدر وغیر طبیعیسنه مرهٔ سودا دیرلر * واما کیفیت تولد اخلاط اربعه بویله‌درکه ابتدا غدانك مضغ ایله بیله هضم اولمسی واردرکه سطح فم سطح معده ایله متحد ومتصلدر پس آنده هم قوت هاضمه حاصلدر زیرا که مضغ اولنمش نسنه‌نك اولکی طعم ورایحه‌سی زائلدر بعده غدای ممضوغ ومشروح معده‌یه واردقده فم معده‌سد اولنوب تماما آنده هضم اولنور لکن مجرد حرارت معده ایله دکلدر بلکه جانب یمیندن کبدك ویساردن طحالك وانده اولان شراین واوردەنك وقابل حرارت اولان شحمك ومعده‌نك فوقنده ورای حجابدن یورکك بو جمله‌نك حرارتلریله تمام اولوب ایکی اوچ ساعتده هضم اول حاصل اولور ومعده‌ده هریسه صوبی کبی جوهر سیال اولور بعده آنك کثیفی معده‌دن امعایه خروجه یول بولور ولطیفی معده‌یه متصل اولان عروق یولندن کبده متصل اولان انجه قیللر کبی عروق ایله سوزیلوب کبده منجذب اولور پس کبد کلیتیله اول جوهر لطیفك کلیته ملاقی اولوب سونکر کبی ممتلی اولور وآنده هم مدت مرقومه قدر زمانده منطبخ اولور وهم هضم ثانی حاصل اولور واول منطبخك لونی احمر صبیغ اولنوب آنك یوزنده قایمق کبی نسنه ودیبنده درد کبی نسنه حاصل اولور اکر افراط ایله منطبخ اولورسه بر محترق نسنه حادث اولور واکر قلیل منطبخ اولورسه بطیخ هندی مثالی بر نسنه پیدا اولور اما اول قایمق صفرادر واما اول درد سودادر بو ایکیسی طبیعیدر واما محترقك لطیفی صفرای ردیه‌در وکثیفی سودای ردیه‌در وبو ایکیسی غیر طبیعیدر واما بطیخ هندی بلغم طبیعیدر وبو جمله‌دن متصفی وخالص اولان نسنه دمدر لیکن صوبی غالبدرکه کبددن منفصل اولمزدن مقدم صوبی کلیه‌لره نزول ایدن عروق ایله منجذب اولوب کلیه‌لر کندیلره غدا اوله‌جق دسومتنی ودمویتنی آلوب باقیسی مثانه‌یه سوزیلوب احلیله یول بولور واما قوام بولمش دم خالص کبد فوقندن طلوع ایدن عروق عظیمه منجذب اولوب آندن متشعب اولان اورده‌یه سلوك ایدر بعده جداول اورده‌یه بعده سواقی جداوله بعده رواضع سواقی‌یه بعده عروق لیفیهٔ شعریه‌یه سلوك ایدوب انلردن تقدیر عزیز حکیم ایله اعضایه ترشح ایدوب غدا اولور سبحان الصانع الحکیم جلت عظمته وعم نواله ولا اله غیره ﴿نوع خامس﴾ اسباب تولد اخلاطی وطبایع وفوائدنی واسباب حرکاتنی وبخاراتندن تولد ایدن روح طبیعیی بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل تشریح دیمشلردرکه دم طبیعینك سبب فاعلیسی حرارت معتدله‌در وسبب

مادیسی اغذیه واشربهٔ معتدله‌در وسبب تامی تغذیهٔ بدندر واما صفرای طبیعینك سبب فاعلیسی حرارت معتدله‌در وسبب مادیسی غذای حارلطیف حلودسمدر وسبب صوریسی افراط‌نضجدر وسبب تامی اختلاط دم‌وتغذیهٔ بدندر وصفرای محترقه‌نك سبب فاعلیسی کبدك حرارت مفرطه‌سیدر واماسودای طبیعینك سبب فاعلیسی حرارت معتدله‌در وسبب مادیسی رطوبتی قلیل اولان غذای حارشدید غلیظدر وسبب صوریسی یاسیلان ویاتحلل ایچین درددر وسبب تامی دمی شدید وقوی ایدوب غذای بدن اولمقدر وسودای محترقه‌نك سبب فاعلیسی اعتدالدن متجاوز حرارتدر واماںلغمك سبب فاعلیسی حرارت مقصره‌در وسبب مادیسی غذای غلیظ باردرطب لزجدر وسبب صوریسی قصور نضجدر وسبب تامی اختلاط دم وتغذیهٔ بدندر پس اسباب تولداخلاط حرارت وبرودتدر زیراکه حرارت معتدله‌دن دم وحرارت مفرطه‌دن صفرای محترقه وغایت مفرطه‌دن سودای محترقه وبرودتدن بلغم تولد ایتمشدر ودم ایله عروقده جاری اولان اخلاطك عروق ایچنده دخی ایکی اوچ ساعت مدتنده هضم ثالثی واردر واعضایه توزیع اولندقده هرعضوده کندی نصیبنك مدت مرقومه‌ده هم هضم رابعی واردر اماعروق ایچنده اولان هضم ثالثك واعضاده اولان هضم رابعك فضله‌لری فصل سابقده بیان اولندیغی اوزره وسخ صماخ وماء عین ومخاط انف اولوب شعر وظفرصورتن بولوب اعضای بدندن تحلل ایدن عروق واوساخ واورام وقروح منفجره ایله مندفع اولورو اخلاط مذکوره‌نك اسباب تولدی اولدیغی کبی اسباب حرکتی هم واردر زیراکه حرکت بدن واشیای حاره دمی وصفرایی تحریك ایدر وبعض کره سودایی دخی تحریك ایدرلکن سکون بلغمه قوت ویرر وتوهم نفایس دخی اخلاط اربعه‌یی محرکدر نتکیم کثافت اخلاط اربعه‌دن برجوهر کثیف تولد ایدرکه عضودر یاعضوك برجزؤیدر کذلك لطافت بخارات اخلاط مذکوره‌دن برمزاج حسبیله برجوهر لطیف تولد ایدرکه روح طبیعیدر وروح حیوانی‌یی قبول استعدادنی بولمش مزاج اوزره ابتدا بوروح تولد ایدوب بعده جمله اعضایه قوای نفسانی‌یی وغیری‌یی قبول استعدادنی ویرن بودر پس قوای نفسانیه وحیوانیه اعضای بدن انسانده حاصل اولمزالاکه بوروح طبیعی واسطه‌سیله اولور واکر برعضوبدن قوای نفسانیه وحیوانیه‌دن معطل اولوب روح طبیعیدن معطل اولسه اول عضو هنوز حیاتده‌در زیراکه اویوشمش ویامفلوج اولان عضو حس وحرکت قوتن فاقد ایکن ینه حیاتی واجددر اکرمیت اولسه متعفن وفاسد اولوردی پس عضو مفلوجده انی حفظ ایدن برقوت واردرکه بوروح طبیعیدر * سبحان الخالق الباری المصور جل شانه ﴿فصل ثالث﴾ کیفیت وماهیت ومنافع اعضایی واسما وقواسنی وتولد وخواصنی درت نوع ایله تفصیلا بیان وعیان ایدر ﴿نوع اول﴾ کیفیت وماهیت اعضایی بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل تشریح دیمشلردرکه ارکان اربعه‌نك اولکی مزاجندن تولد ایدن اجسام اخلاطبدن اولدیغی کبی اخلاط اربعه‌نك دخی اولکی مزاجندن تولدایدن اجسام اعضای بدن اولمشدر وبعض اعضامفرد وبعضیسی مرکب صورت بولمشدر اماعضو مفرداودرکه قنغی جزؤ محسوسنی اخذ ایلسك حدو اسمده اول جزؤ کلیسنه مشارك اولور عظم ولحم وعصب کبی بونلره اعضای متشابهة الاجزادرلر واماعضو مرکب اودرکه قنغی جزؤنی اخذایلسك نه حدده ونه اسمده کلیسنه مشارك اولمیه وجه ویدورجل کبی زیراکه وجهك برجزئی وجه دکلدرو بونلره اعضای آلیه درلر زیراکه اتمام حرکات وافعالده آلات نفس اولمشلردر امامتشابهة الاجزا اولان اعضانك ابتداسی عظمدرکه برك خلق اولنمشدر زیراکه عظم اساس بدن وعماد حرکات اعضا بولنمشدر بعده غضروفدرکه ملایمدر منعطف اولور اول عظمدن الین وسائر اعضادن اصلب قیلنمشدر وبونك منفعتی اعضالینه‌یه عظمك اتصالی بونکله کوچك اولمقدر تاکیم ملایم ایله برکك واسطه‌سی اولوب ضرب وسقوط اوقاتنده برکدن ملایم متأذی اولمیه بعده اعصابدرکه دماغدن یانخاعدن بتمش انعطافده ملایم وانفصالده برك وبیاض اجسامدر حس وحرکت ایچون اولان اعضا بالجمله اعصاب ایله تمامدر بعده اوتاردرکه اطراف عضلدن بتمش واعصابه مشابه اجسامدر واعضای متحرکه‌یه متصل تامدرکه عضله‌نك اجتماع ورجوعیله اوتاردخی منجذب اولوب اعضای متحرکه‌یی جذب ایدروکاه عضله‌نك انبساطیله وکندی وضعنه عودتیله اوتار مذکوره رخاوت بولوب اعضایی حالی اوزره منبسط ایدر بعده رباطاتدرکه اعظمدن بتمش واعصابه مشابه اجسامدر وبونلرك عضله‌لره ممتد اولنلرینه مطلق رباط دیرلر ومفاصل عظامی

(وسائر)

وسائر اعضایی وصل ایدنلره رباط عقب دیرلر وروابط مذکوره نك جمله سنك حسی یوقدر تاکیم کندیلره لازم
کلان کثرت وحرکت وحك ایله متأذی اولمیه لر ومنفعت رباطات اعضایی ربط ایلمکدر * بعده شریانلردر که
یورکدن نشئت ایلمشلردر وممتد ومجوفدرلر که طوللری اعصابه وجوهرلری روابطه مشابهدر وبونلرك اویله
حرکات منبسطه ومنقبضه لری واردر که سکونات ایله منفصلدر وبونلر جان طمرلریدر ومنفعتلری بودر که بونلر
یورکدن بخاردخانی یی نفض ایله اکا راحت ویروب روحی اعضای بدنه توزیع ایچون خلق اولنمشدر * بعده
اورده در که کبددن نمشلردر وشریانلره مشابه اجسامدر وبالجمله ساکندر وبونلر قان طمرلریدر ومنفعتلری
بودر که بونلر کبددن دمی بدنه توزیع ایچون خلق اولنمشدر * بعده اغشیه در که مستعرض ورقیقه الثخندر
ومحسوس اولمیان لطیف عصبانیدن نسج اولنمش اجسامدر وسائر اجسامك سطوحن غشی ایدرلر ونیجه
منافعی محتویلردر که بری جمیع اعضایی هیئت واشکالی اوزره حفظ ایدرلر وبری دخی کندی لیفنه متصل
اولان عصب ورباط واسطه سیله اعضایی بری برینه تعلیق وربط ایدرلر کلیه لری سلبه ربط ایلدکلری کبی
وبر منفعتی دخی ریه وکبد وطحال وکلیتین امثالی حسی اولمیان اعضانك جواهرنده بو اغشیه کندیلره ملاقی
اولان بالذات حساس اولوب اجسام ملفوفه لرینه ملاقی اولانی بالعرض حساس اولملریدر بعده لحمدر که اعضاء
مذکوره نك بدنده اولان خلل واوضاعی آره لرینك حشو وسندوقولریدر واما اعضاء آلیه بونلردن
ترکب ایدن اعضادر که انشاءالله تعالی بوندنصکره آنلر دخی بیان اولنور ﴿نوع ثانی﴾ اسماء وقوای اعضایی
بیلدیردر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل تشریح دیمشلردر که بدنده اولان اعضادن هر برعضوك کندی
نفسنده برقوت غریزیه سی واردر که اول عضوك تغذیه سی امری انجق اول قوتله اولور واول قوت غدایی
جذب وامساك وتشبیه والصاق ایدوب اندن فضله یی دفع ایتمکده در وجمله اعضادن قوتلی دماغ وکبددر
زیراکه بوایکیسی یورکدن قوت حیاتی وحرارت غریزیه یی وروحی قبول ایدوب دماغ مبدأ جمیع حواس اولوب
کبد مبدأ تغذیه جمیع اعضای بدن اولمشدر یورکدن غیری زیرا که یورك درون سینه ده ثدی شمالك تحتنده
کبدنوعندن انك لوننده فنجان شکلنده برعضو شریف ولطیفدر که انك جهت اسفلنده سطح مقعری وسطنده
قرة العین مثالی برنقطه سودا واردر که الطف اعضادر واسمی سویدادر ومنبع روح وجمیع قوادر ومحل تعلق
روح حیوانی ونفس انسانی ومهبط الهام ربانی ونظرکاه حدادر وجمیع اعضایه حیات وحرکات وادراکات
وغدا ویروب تربیه ایدندر وجمله قوا واعضا آنك خدام ورعایاسیدر که اول امیربدندر پس بعض اعضای بدن
رئیسه در وبعضیسی خادمه رئیسه در وبعضیسی نه رئیسه در ونه خادمه در * اما اعضای رئیسه اول اعضادر که
بدنده اولان قوای اولینك مبدألریدر وبقای شخص یابقای نوع آنلره مضطر ومحتاجدر اما بقای شخص
حسبیله اولان اعضاء رئیسه اوچدر بری یورکدر که مبدأ قوت حیاتدر وبری دماغدر که مبدأ قوت حس
وحرکتدر وبری دخی کبددر که مبدأ قوت تغذیه در * واما بقای نوع حسبیله اولان اعضای رئیسه ینه بو ثلاثه
مذکوره در وبقای نوعه مخصوص اولان رابع انثییندر که انلر نسلی حفظ ایدن منی یی تولید ایچون
محتاج الیهدر وتمام هیئتی وذکوری واناثی اولان مزاجی افاده ایدرلر واما اعضای خادمه نك بعضیسنه
خدمت مهیئه وبعضیسنه خدمت مؤدیه مخصوصدر وخدمت مهیئه فعل رئیسدن مقدم وخدمت مؤدیه
فعل رئیسدن مؤخردر اما یورکك خادم مهیئی ریه کبیدر وخادم مؤدیسی شرایین کبیدر واما دماغك خادم
مهیئی کبد وسائر اعضای روح واعضای غذا کبیدر وخادم مؤدیسی عصبلر کبیدر واما کبدك خادم مهیئی
معده کبیدر وخادم مؤدیسی اورده کبیدر واما انثیینك خادم مهیئی انلردن مقدم منی یی تولید ایدن
اعضا کبیدر وخادم مؤدیلری رجالده احلیلدر وانکله انثیین آراسنده اولان عروقدر ونساده محبله منی مندفع
اولان عروقدر ومحبلدر که منفعت منی آنده تمام اولوب جنین تکون ایده جك مکاندر سبحان الخالق الباری
﴿نوع ثالث﴾ کیفیت تکون اعضای جنینی بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل تشریح دیمشلردر که
اجزاسی متشابه اولان اعضای بدنك جمله سی ایکی منیدن تکون ایدر لحم وشحمدن غیری زیراکه بو ایکیسی
دمدن تکون ایدر پس لحم وشحمدن ماعدا اعضای متشابهة الاجزاء پنیر قورسقدن منعقد اولدیغی کبی منی
پدردن منعقد اولور واعضای مذکوره جنین لبندن تکون ایلدیکی کبی منی مادردن تکون ایدر نتکیم قورسغك

ولبنك هر بری کندیلردن حاصل اولان جبنك جميع جوهرندن بر جزؤدر كذلك ايكی منينك هر بریسی رحمده اولان جنينك جمله جوهرندن بر جزؤدر بعده حامله نك دم حيضی رحمده تكون ايدن جنينك سره سی يولندن غداسی اولوب انكله نشوونما بولور وحشوندن منعقد اولوب اولكی اعضاسی اراسنده اولان خالی يرلری طولديروب لحم وشحم اولور وفضلهٔ دم وقت نفاسه دك قالوب اندن طبيعت مادرانی دفع ايدر وبعد التولد ولدك كبدی تولد ايلديكی دم غدا طريق نافه دن آلديغی دمك مقامنه كيدوب مسدنی سد ايدوب اول دمدن تولد ايدن لحم وشحم بودمدن تولد ايتمكه باشلر اما لحم دمك متيننن تولد ايدوب حرارت ويبوستيله منعقد اولور واما شحم دمك صولی وياغليسندن تولد ايدوب منعقد اولور انكچون حرارتله منحل اولور وايكی منيدن تكون ايدن اعضانك بريسی بدندن منفصل اولسه بردخی اول عضو اتصال حقيقيله منجبر اولمز و برجزئی نقصان بولسه انك عوضی بر نسنه بتمز عظم كبی الا كه سن صباوتده صبينك سنی بتر ودمدن تولد ايدن عضو اتلافندن صكره ينه تمام بتوب مثلنه متصل اولور لحم كبی * فتبارك الله احسن الخالقين ﴿نوع رابع﴾ خواص وفوائد اعضاء بدنی بيلديرر (ای عزيز) معلوم اولسونكه اهل تشريح ديمشلردر كه حساس ومتحرك اولان جميع اعضانك مبدأ حس وحركتی كاه بر عصب اولور وكاه متفرق اولوب هر قوتك مبدئی بر بشقه عصب اولور وعشايه ملفوف اولان جمله احشانك منبت غشائی صدر وبطنك ايكی مستبطن بولنان غشالرك بريسندندر اما صدرده اولان حجاب وريه واورده وشريانات كبی اعضانك منبت اغشيه لری اضلاعك غشاء مستبطننندن اولمشدر واما جوفده اولان اعضا وعروقك منبت اغشيه لری عضل بطنك صفاق مستبطنندندر واما جميع اعضای لحميه يا ليفيه در عضلده اولان لحم كبی ويا آنده ليف اولمز كبد كبی وحركات بدن ايسه انجق ليف ايله اولور كرك اراديه اولسون وكرك طبيعيه اولسون اما حركت اراديه ليف عضل ايله اولور واما حركت طبيعيه حركت لحم وعروق كبی وحركت اراديه ايله طبيعيه دن تركب ايدن حركت مركبه بو ايكی حركت وضع طول وعرض وتوربدن بر هيئته مخصوص ليف اولوريش جذب ايچون ليف متطاول ودفع ايچون ليف متعارض وامساك ايچون ليف مؤرب مخصوصدر واعضادن أورده مثالی بر طبقه لی اولان عضوك اوچ قسم ليفی بری برينه منتسجدر وايكی طبقه لی اولان عضوك طبقـهٔ خارجه سنده ليف متعارضدر وطبقهٔ داخـله سنده ليف مؤربدر وداخله نك سطح باطننده ليف متطاولدر انجق بر طرز اوزره خلق اولنمشدر كه ليف جذب ايله ليف دفع معاجم اولميوب بلكه ليف جذب ايله ليف امساك جمع اولسونلر الا كه امعاده دكل زيرا كه امعانك امساكه شدت احتياجی يوقدر همان جذب ودفعه محتاجدر واما كندی جوهرندن غريب اولان اجسامی احاطه ايدن اعضای عصبانيه نك بعضيسی بر طبقه لی وبعضيسی ايكی طبقه لی بولنمشدر وايكی طبقه لی خلق اولنملرنده نيجه فائده لر واردر * اما اولكی فائده درونلرنده اولان اجسامك حركاتی قوتيله منشق اولمقدن تحفظدر شراين كبی * واما فائدهٔ ثانيه بودر كه درونلرنده بولنان اجسام مخزونه تحلل وخروجدن ايكی قات محفوظ اولور شريانده اولان روح ودم كبی * واما فائدهٔ ثالثه بودر كه دفع وجذبده اول عضو قوتلی حركته محتاج اولدقده آلت دفع بر طبقه سنده وآلت جذب بر طبقه سنده بشقه بولنسونلر معده وامعا كبی * واما فائدهٔ رابعه بودر كه اول عضوك طبقهٔ باطنهٔ عصبيه سی حفظ ايچون طبقهٔ خارجيهٔ لحميه سی هضم ايچون مخصوص اولسون زيرا كه هاضم مهضومه ملاقاتسز قوتيله واصل اولمق ممكندر واما بعض اعضانك مزاجی دمه قريب اولوب دم اكا غدا اولمق ايچون استحالات كثيره ده متصرفه اولمغه محتاج اولمز لحم كبی انكچون لحمه واصل اولان غدا بر مدت قالوب صكره غدای لحم اولمق ايچون آنده تجاويف وبطون يوقدر همان غدا لحمه ملاقی اولديغی ساعتده اكا متميل اولور واما بعض اعضادن بعيد المزاج اولوب دم اكا مستحيل اولمقده استحالات كثيره يه محتاج اولور عظم كبی انكچون غداسی آندن بر مدت قاله جق يا بر تجويف واردر عظم ساق وساعد كبی ويا تجاويف متفرقه واردر عظم فك اسفل كبی وبويله اولان اعضا وقتنده غدادن فوق الحاجه اخذ وجذب ايدر تا كيم تدريج ايله كندی نفسنه تبديل ايده واما قوتلی اعضا كندی فضولنی ضعيف اولان جيرانته دفع ايدر يورك ابطينه ودماغ خلف اذنينه وكبد ارنبينه دفع ايتدكلری كبی سبحان الخالق البارئ المصور وسبحان الصانع الحكيم عز شانه ودام سلطانه ﴿باب ثانی﴾ كيفيت تركب عظام بدن انسانی واسما وخواصی فصول

ثلاثه ايله تفصيل ايدر ﴿ فصل اول ﴾ كيفيت تركب عظام رأسى واسماء وخواصنى التى نوع ايله تفصيلا بيان ايدر ﴿ نوع اول ﴾ اجمالا فوائد عظام اعضاى ابدانى بيلديرر (اى عزيز) معلوم اولسونكه اهل تشريح ديمشلردركه بعض عظامك بدنه قياسى اساس وتملك بنايه قياسيدر فقار صلب كبى زيراكه عظم فقار اساس بدندركه جمله اعضا انك اوزرينه بنا اولنوب اعتماد ايدر نتكيم جميع اجزاء سفينه ابتدا نصف اولنان خشبه اوزرينه بناقلنوب كذلك اعضاى بدنك جملهسى عظم صلب اوزرنده نظام بولوب تكميل اولنور وبعض عظامك بدنه قياسى وقاية مجن مثالى بولنور عظم يافوخ كبى وبعض عظامك بدنه قياسى صدماتى دافع سلاح قياسى بولنور فقار صلب اوزرنده شوك امثالى اولان عظام كبى وبعضيسى مفاصل بيننده حشو بولنور سلاميات ارasنده بولنان عظام سمسمانيه كبى وبعضيسى علاقه يه محتاج اولان اجسامه متعلقدر عضل حنجره ولسانك وغيرينك لامه مشابه اولان عظمى كبى وعظامك جملهسى بدنك دعايم وقوايم ووقايه وحمايه سيدر واجرامى صلب واجواف اولان تجويفى وسطنده قيلنمشدر وحشونده مجتمع اولان مخ آنك غداسى بولنمشدر وتجويفك وسعتى فائدهسى اخف اولمقدر وتجويفك وحدتى فائدهسى صلابت جرمى حالى اوزره قالمقدر وصلابتك فائدهسى حركات عنيفه عندنده منكسر اولممقدر ودروننده مخك فائدهسى وجه مشروح اوزره غداسى اولوب دائما عظمه رطوبت ويرمكدر تاكيم تجويف حركتيله رخاوت بولوب متفتت اولميه وعظمك وثاقته احتياجى كثير اولدقده انك تجويفى قليل بولنمشدر نتكيم عظام ساقين اويله خلق اولنمشدر واعظاى بدن انلره تحميل اولنمشدر وعظمك خفتنه حاجت كثير اولدقده تجويفى كثير بولنمشدر نتكيم عظام مشاميه اويله قيلنمشدر هم امر غداى مذكور ايچون وهم هوا ايله مستنشق اولان رايحه كبى اشيا اول عظامه نافذ اولمق ايچون وهم فضول دماغ انلردن مندفع اولمق ايچون بويله خلق اولنمشدر وعظام بدنك جملهسى متجاوره ومتلاقيه وضع اولنمشدر وآرهلرنده اولان مسافهٔ يسيره منافع غضاريف ايچون خلق اولنان لواحق غضروفيه ايله ممتلى قيلنمشدر ومنافع مذكوره اقتضا ايتمين محللره ايكى عظم اراسنده لاحقهسز منفصل خلق اولنمشدر فك اسفل كبى بولنمشدر ومجاورت عظام نيجه انواع بيلنمشدر بعضيسى تجاور مفصل سلسدركه ايكى عظمك برى تحرك ايتمكسزن عظم آخر حركت ايلر مشاهده قيلنمشدر ساعد ايله مفصل رسغ مثالى بولنمشدر وبعضيسى تجاور مفصل عسردركه ايكى عظمك برينك تحركى عظم آخرسز عسير وقليل المقدار معاينه اولنمشدر مفاصل مشط امثالى بولنمشدر وبعضيسى تجاور مفصل موثقدركه ايكى عظمك برينك حركتى عظم آخرك حركتنه موقوفدر مفاصل عظام قسر كبى معروفدر وبعضيسى تجاور مفصل مركوزدركه ايكى عظمك برينك زيادهسى اولو عظم آخرك نقرهسنه دخول قيلور متحرك اولمز منبتلرنك اولان اسنان كبى وضعى تغير بولمز وبعضيسى تجاور مفصل مدروزدركه عظمينك ايكيسنك بيله منشار كبى تضاريس واسنانى اولوب برى برينه صفايح نحاس كبى تداخل ايدر عظم قحف كبى * سبحان الخالق البارئ المصور وسبحان الصانع الحكيم البديع المقدر جلت عظمته وكملت قدرته ﴿ نوع ثانى ﴾ كيفيت تركب عظام قحف رأس انسانى بيلديرر (اى عزيز) معلوم اولسونكه اهل تشريح ديمشلردر جمله عظم قحفك منفعتى دماغى آفتلردن حفظ ايچون جنهٔ ساتره اولمقدر وعظام قحفك متعدد اولمسنك نيجه منافعى واردركه * اولكى منفعتى بودركه قحفك برجزؤنه كسر وعفونت مثالى آفات ايرشدكده انك كليسنه عموم اوزره عارض اولميه زيراكه اكر برعظم اولسه ايدى جملهسنه آفت كلمك لازم كلوردى وايكنجى منفعتى بودركه ذكر اولنه جق معنى مقتضاسنجه صلابت ولينده تخلخل وتكاثفده ورقت وغلظتده عظم واحدك اخلاف اجزاسى بولنميه * واوچنجى منفعتى بودركه دماغى ابخرهٔ غليظهدن تنقيه ايليه زيراكه اكر برعظم غليظ اولسه ايدى اندن ابخره نفوذ ايدهميوب دماغى تعفن ايله فساده ويرردى * ودردنجى منفعتى بودركه درون رأسه دخول ايدن عروق وشراينه طريق ومنفذ اوله * وبو عظم قحفك شكل طبيعيسى ايكى منفعت ايچون مدور اولمقدر اما اولكى منفعتى بودركه شكل مستديرك مساحهسى غيرى احاطهده مساوى اولان اشكال مستقيمة الخطوطدن اعظم بولنمشدر وايكنجى منفعتى بودركه شكل مستدير زاويهلى اشكال قدر طوقنهجق نسنهلردن منفعل اولميوب سلامت قالور بيلنمشدر وبو عظم قحف استداره سيله طولانى قيلنمشدر زيراكه منابت اعضاء دماغيه طولا وضع

اولنمشدر وبوعظمك قدام وخلف سمتلرينه چيقان معوج طرفلری ايكی جانبدن نزول ايدن عصبلری حفظ ايچوندر وبوشكلك اوچ حقيقی دروزی يعنی يولری واردر ايكی كاذب درزی واردر امادروز ثلاثهٔ حقيقيدن بری قوسيدركه جبهه ايله مشتركدر بوشكلده [ ] بوكا اكليلی دخی ديرلر وبری درز سهميدركه مستقيم اولوب طول رأسی منصف بولنمشدر بوشكلده [١] وبودرز اكليلی يه متصل اولديغندن بوكا سقودی دخی ديرلر ودرز ثالث خلف رأس ايله قاعدهٔ رأس اراسنده مشتركدر واول برزاويهٔ قائمه شكلنده دركه زاويه سی نقطه سنه طرف درز سهمی متصلدر وبوشكلده [٨] وبولام يونانه مشابه اولديغندن بوكادرز لامی ديرلر واماايكی درز كاذب دروز سهمينك موازاتيله ايكی طرفدن طول رأس ايله نزول ايدوب عظم رأسه تماميله داخل اولمدقلرندن بونلره قشرين دخی ديرلر وبونلر ثلاثهٔ حقيقيه ايله متصل اولدقلرنده بوشكلده اولور ﴿ نوع ثالث ﴾ رأس انسانك قاعده وحيطانی مثابه سنده اولان عظام خمسه يی بيلديرر (ای عزيز) معلوم اولسونكه اهل تشريح ديمشلردركه رأس انسانك عظام مذكوره سندن غيری بش عظمی دخی واردركه دردی جدران امثالی وبری قاعده مثلی بولنمشدر وبوچار ديوارقبهٔ يافوخدن يعنی عظم ناصيه دن اصلب خلق اولنمشدر زيرا كه صدمات وسقطات آنلره زياده تصادف ايدر بيلنمشدر وبخار متخلل دماغه ثقلت ويرميوب عظمدن نفوذ ايتمك ايچون قحف ويافوخ اويله متخلل قيلنمشدر اماجدار مقدم عظم جبهه دركه طرف اعلادن حدی اول درز اكليلدر وطرف اسفلی طرف اكليلدن ممتد اولوب حاجب عندنده عين فوقندن مرور ايدوب آخری اكليلينك طرف ثانيسنه متصل اولان دروزدر واما يمين ويسارده اولان ايكی جدار اون ايكی عظمدركه اذنين انلرده در وحاسهٔ شمی حفظ ايچون صلب اولملريله آنلره حجرتين ديرلر واول حجرتين ثقبلرينك اوزرنده صدف شكلنده ايكی مضلع ومدور غضروف خلق اولنمشدر تاكيم انلرده مجاور اصوات اولان هوا جمع اولوب ثقبه لردن سامعه يه وصول بولسون وبونلره قولاق ديرلر واول حجرتيندن هر برينك فوق طرفندن حدی درز قشريدر وطرف اسفلدن حدی بدر درزدركه درز لامينك طرفندن كاوب مرور ايدوب اكليلده نهايت بولمشدر وقدام سمتندن حدلری اكليلينك بر جزؤيدر وخلف سمتندن لامينك بر جزؤيدر واماجدار مؤخرك حدودی فوقدن درز لامی واسفلدن رأس ايله وتدی بيننده مشترك اولان درزدركه درز لامينك ايكی طرفی بينی وصل ايدر واماد ماغك قاعده سی اول عظمدركه عظام مذكوره يی حاملدر واكاوتدی ديرلر وصلب خلق اولنمسنده ايكی منفعت واردر بری صلابت حمله معين اولمقدر وبری صلب اولمغله عفونت فضولی قبول ايتمكدر زيرا كه بوعظيم فضول تحتنده موضوع اولوب دائما اكا منصب اولمشدر پس برك اولمق لازم كلمشدر وايكی صدغك يعنی شقاقلرك ايكی يانده ايكی برك عظم واردركه صدغه مرور ايدن اعصابی ستر ايلمشلردر وايكی عظم مذكورك ايكی صدغ طولنده وضلعلری مؤربدر يعنی قيقاجدر وانلره زوج ديرلر ＊سبحان الصانع ﴿ نوع رابع ﴾ فك اعلانك كيفيت تركب عظامن بيلديرر (ای عزيز) معلوم اولسونكه اهل تشريح ديمشلردركه عظم فك اعلانك حدی فوق طرفندن كندی ايله جبهه مياننده مشترك درزدركه تحت حاجبدن مرور ايدوب صدغدن صدغه وصول بولمشدر وتحت سمتندن حدی منابت اسنان اولمشدر وايكی جانبدن حدلری ورای اضراسده اولان عظم وتديله كندی بيننده مشترك بردرزدركه اذن سمتندن كلمشدر وطرف آخری اولان منتهاسی حدی بردرزدركه بونكله حنكی يعنی چكه يی طولا قطع ايدن درزك ما بينی فرق ايتمشدر پس عظم فك اعلا بوحدوده تمشدر واما فك اعلانك داخلی حدودنده اولان درزلردن بريسی حنكی طولا قطع ايتمشدر وبری حاجبين آره سندن شفتين آره سی برابرينه نزول ايدوب كيتمشدر وبری بودرزك مبدأندن كاوب يمينه ميل ايدرك اسنان انياب ايله رباعيه ما بينی برابرينه تمشدر وبری دخی بونك كبی يساره ميل ايدوب كتمشدر پس اوسط وطرفين اولان دروز ثلاثه بيننده ومنابت مذكوره برابری بيننده ايكی عظم مثلث محدود اولنمشدر لكن بومثلثلرك قاعده لری منبت اسنان اولميوب بلكه ابدن مقدمجه منخرينك قاعده سی قربنده ايكی مثلثی بردرز قطع قيلمشدر زيرا كه درز ثلاثه بودرز قاطعی تجاوز ايدوب مواضع مذكوره يه وصول بولمشدر وبوايكی مثلثدن غيری ايكی عظم دخی حاصل اولمشدركه انلری قاعدهٔ مثلثين مذكورين ايله منابت اسنان ودرزين طرفيندن ايكی قسم احاطه قيلنمشدر ودرز اوسطندن نزول ايدن قسم بوايكی عظمی بربرندن فصل ايدوب

درزفاصل عندنده هر برايكيشر زاويه قائمه‌لرى اولمشدر وناپين عندنده برزاويه حاده‌لرى ومنخرين عندنده برزاويهٔ منفرجه‌لرى صورت بولمشدر وبنه فك اعلانك دروزندن برىسى درزمشترك اعلادن نزول ايدوب عين سمتنه كلوب نقره‌يه بالغ اولدقده اوچ شعبه‌يه منقسم اولان درزدركه برشعبه‌سى جبهه ايله مشترك اولان درزك تحتنده ونقرهٔ عينك فوقندن مرور ايدوب حاجبه متصل اولمشدر وبرشعبه‌سى نقره‌يه دخول ايتميوب كذلك متصل اولوب شعبهٔ ثالثه نقره‌يه داخل اولدقدنصكره كذلك اتصال قيلمشدر وشعبهٔ اولانك افراز ايلديكى عظم اول عظم ثانيدن اعظم وعظم ثانى عظم ثالثدن اعظم صورت بولمشدر سبحان الصانع المصور جل شانه ﴿نوع خامس﴾ منافع انفى وتركب عظامى وفك اسفلى بيلديرر (اى عزيز) معلوم اولسونكه اهل تشريح ديمشلردركه انفك نيجه منافع ظاهره‌سى واردر * برى بودركه شامل اولديغى تجويف ايله استنشاقه معين اولور * وبرى بودركه آندم هواى كثير منحصر اولوب دماغه نفوذ ايتمه‌دن مقدم معتدل اولور زيراكه هواى مستنشقك برمقدارى دماغه نفوذ ايدوب اكثرى درون ريه‌يه ممتلى اولور * وبرى بودركه آلت شمك امامنده برموضعده تشممه صالح اولان هواى جمع ايدرتاكيم ادراك اوفر واكثر اوله وبرى بودركه تقطيع حروف وتسهيل اخراجنه معين اولورتاكيم برمقدار ايله تقطيع حروف محلى اولان موضعده هو انك جمله‌سى مزدحم اولميه * وبرى بودركه باشدن مندفع اولان فضولى حفظ ايدوب ابصاردن ستر ايدر * وبرى بودركه فضولك يعنى مخاطك نفضنه نفخ ايله اعانت ايدر اماعظام انفك تركيبى ايكى مثلث كبى ايكى عظمدندركه برر زاويه‌لرى فوق طرفنده ملتقى اولور وايكى قاعده برزاويه عندنده تماس ايدوب ايكى زاويه ايله مفارقت ايدرلر وبوايكى عظمك هربرى عظام وجهك شرحنده ذكر اولنان درزين طرفينك برينه ركوب ايتمشدر وايكيسنك طرف سافللرنده ايكى ملايم غضروف تمشدر ومابينلرنده درز وسطانينك طولى اوزرنده برغضروف اولوركه جزء عاليسى جزء سافلندن اصلب اولوب كندى بالجمله طرفين غضروفلرندن اصلب تمشدر وبو وسطانى غضروفك منفعتى بودركه فضلات رأس ايچون سبيلين بدن مثابه‌سنده اولان انفى منخرين ايتمشدر تاكيم دماغدن فضلهٔ نازله انفه نزول ايتدكده اكثر حالده ايكى منخرك برينه ميل ايدوب دماغده بولنان روحه راحت ويرن هوايى استنشاق طريقن بالكليه سد ايتميه وايكى طرفده اولان غضروفلرك منافعى اوچدر برى اطراف عظامده واقع اولان غضاريف ايله مشترك منفعت مذكوره‌در وبرى زياده استنشاقه يانفخه محتاج اولدقده منفرج ومتوسع اولمقدر وبرى دخى نفخ عندنده اهتزاز وارتعادلر ايله نفض بخارهٔ معين اولمقدر وانفك ايكى عظمى خفيف ودقيق خلق اولنمشدر زيراكه بونده ثقالتدن ايسه خفته احتياجى اكثر بولنمشدر امااسفلك صورت عظامى ظاهر النظامدر زيراكه فك اسفل ايكى عظمدن مركبدركه انلرك بينى ذقن التندهٔ برمفصل موثق جمع ايتمشدر وايكى آخر طرفلرى ايكى مرتفع ومعوج عظم عندنده مرتفع اولوب زوائد ايله تركب ايدوب رباطاتله برى برينك اوزرينه واقع اولمشدر واما فك اسفلك حركتيله انفتاح فم ومضغ لقم كبى منافع كثيره‌سى عيان اولمغله مستغن عن البيان بولنمشدر ﴿نوع سادس﴾ كيفيت تركب اسنان انسانى واسما واشكال ونظامك بيلديرر (اى عزيز) معلوم اولسونكه اهل تشريح ديمشلردركه اسنان انسان اثنان وثلاثون اولمشدر وبعض انسانك اطراف اسنانندن نواجذ اربعه منعدم اولوب ثمانيه وعشرون اولمشدر واما اوسط اسناندن ايكى ثنايا وايكى رباعيهٔ فوقانيه وامثالى تحتانيه قطع ايچون نظام بولمشدر وايكى ناب اعلادن ومقابللرى ايكى ناب اسفلدن كسر ايچون استحكام بولمشدر وبونلرك وراسنده ايكى جانبدن فوقانى وتحتانى ايكيشر دخى طحن ايچون خلق اولنمشدر وانلرك وراسنده هر باندن ايكيشر اضراس مضغ ايچون قيلمشدر ونواجذ اربعه اتمام ايچون بولنمشدر پس ثناياى اربعه ورباعيات اربعه وانياب اربعه وارحاء ثمانيه واضراس ثمانيه ونواجذ اربعه بوجمله‌سى اوتوزايكى ديش اولمشدر واكثرنده نواجذ اربعه بعد البلوغ وقبل الوقوف ظهور قيلمشدر انكچون بونلرك اسمى اسنان حلم اولمشدر واما اسنانك اصول ورؤس محددلرى واردركه فكينده اولان عظام حامله‌سى ثقبه‌لرنده مركوزدر وهر ثقبه‌نك حافه‌سى اوزرنده برلحم مستدير تمشدركه انك اوزرنده بركوچك عظم تمشدركه سنى احاطه ايدوب روابط قويه ايله شد ايتمشدر وماسواى اضراس اولان اسنانك هربرينك برر رأسى واردر امافك اسفلده اولان اضراس مذكوره‌دن هربرينك ياايكى يااوچ رأسى معاينه قيلنمشدر وناجرينك

رؤسی اوچر بولنمشدر واما فك اعلاده مركوز اولان اضراس ایچون یا اوچر یادردر رؤس خلق اولنمشدر خصوصا ناجذینك رؤسی دردر بیلنمشدر اما سبب كثرت رأس اضراس عظمت اجرام وكثرت اعمالدر واما حكمت ازدیاد رؤس علیا اول اضراسك سرنكون معلق اولوب ثقللریله رؤسنك خـلاف جهتلرینه میللریدر واسنان سفلی ایسه ثقلی ركزینه متضاد ومخالف دكلدر وبدنده اولان عظامك هیچ برینك حسی اولمز لكن عظام اسنان قوت دماغ ایله بی حس قالمز زیراكه عظام اسنان حار وباردك وحلو وحامضك وسائر اضدادك كیفیت فرقنی بولور سائر عظام بولمز * سبحان الخالق الباری المصور سبحان الصانع الحكیم جل شانه

﴿فصل ثانی﴾ كیفیت تركب عظام صلبی وعظام عنقی وفقار صدری وعظام اضلاعی وعظام ترقوتی بش نوع ایله بیان ایدر ﴿نوع اول﴾ كیفیت تركب عظام صلب انسانی بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونكه اهل تشریح دیمشلردركه عظام صلب نیجه منافع ایچون خلق اولنمشدر برمنفعتی بودركه بقای حیوانده محتاج الیه اولان نخاعه مسلك بولنمشدر زیراكه اكر جمیع اعصابك منابتی دماغ اولسه ایدی رأس انسان بوهیئتدن زیاده اعظم اولمق اقتضا ایدردی وبدنه برحمل ثقیل اولوردی واعصاب اقصای اعضایه وصول بولمقده مسافات بعیده یه محتاج اولوب آفات وانقطاعه متعرض اولمقدن ماعدا اعضای ثقیـله یی مبادیلرینه جذب ایتمكده قوتلری قلیل اولوردی پس خالق باری مصور عز شانه حضرتلری حكمت وعنایتیله دماغدن برجزؤ اولان نخاعی اسفل بدنه عین مادن كریز امثالی اجرا ایدوب صلبی اكا مسلك محفوظ ایلمشدر تاكیم صلب اطرافده قسمت اعصاب توزیع اولنمق انسب اولوب احسن بوله وصلبك برمنفعتی بودركه قدامنده موضوع اولان اعضای شریفه نك جنه حافظه سی بولنمشدر انكچون عقده لری وشوكه لری واردركه انلر سناسن اسمیله تسمیه قیلنمشدر وبرمنفعتی دخی بودركه عظام بدنك خلقته اساس وتمل بولنمشدر نتكیم خشبهٔ وسطانی سفینه كبی اولدیغی بالاده بیلنمشدر انكچون عظام صلب غایت متین ومحكم خلق اولنمشدر وبرمنفعتی هم بودركه قیام انسان ایچون وحركاتنه امكان ایچون مستقل قوام بولنمشدر انكچون عظام صلبك نظامی فقره لرله نظم اولنمشدر جمله سی عظم واحد یا عظام عظیمه اولمیوب حسن انتظامی احسن تقویم اوزره قیلنمشدر وفقرات آراسنده بولنان مفاصل نه رخودركه قوامی ضعف بوله ونه شدیددركه مانع انعطاف اوله بلكه بوله بین بین خلق اولنمشدر وصلبك فقره سی برعظمدركه وسطندن نخاع نفوذ ایده جك ثقبه سی واردر وبعض فقره نك یمین یسارنده ثقبه نك ایكی جانبندن درت زوایدی بیلنمشدركه بعضیسنه شاخصه الی فوق وبعضیسنه شاخصه الی اسفل دینلمشدر وبعض فقره نك التی زوائدی اولوب دردی برجانبنده وایكیسی برجانبنده بولنمشدر وبعض فقره نك سكز زوائدی مشاهده قیلنمشدر وزوائد مذكوره نك منافعنك بری بودركه بونلرله مفصله منسوب اتصال ایله فقره لر ماببنی منتظم اولوب برینك زوائدی رؤسی برینك نقره لرینه متداخل اولوب متانت بولمشدر وبوفقرات صلبك زوائد مذكوره سندن غیری بشقه زوائدی واردركه انلرك منافعی مصادمه دن وقایه وحفظ ایدوب مقاومتلریله جنه اولمقدر وبوزوائد صلب وعریض عظام بولنمشدركه فقره لرك طولی اوزره وضع اولنمشدر وبونلرك خلقندن یكا موضوعنه شوك وسناسن دینلمشدر ویمین ویسارده موضوع اولنلرینه اجنحه درلر وبونلر طول بدنده اولان عصب وعروق وعضله لری حفظ ایدرلر واضلاعه مجاور اولان اجنحه نك برمنفعتی دخی بودركه اضلاعك رؤس محدبه سی بونلره مركوز اولوب نقره لریله مرتبط اولورلر زیراكه هرجناحك ایكی نقره سی وهرضلعك ایكی محدب زائده سی واردر وبوفقره لرك ثقب متوسطه لرندن ماعدا نیجه ثقبه لری واردركه انلردن عصبلر خروج ایدوب طمرلر دخول ایدر وبوثقبه لر انكچون فقره لرك ایكی جانبندن خلق اولنوب خلفنده بولنمشدر زیراكه آنده خارج وداخل اولان عروقی مصادمه دن وقایه اقتضا ایتمز واما عروق واعصاب مذكوره اكر صلبك قدامنده خلق اولنسه ایدی بدنك ثقل طبیعیسیله وحركت ارادیه سیله میلی اولان مواضعده واقع اولمغله ضعیف اولوب ربط ایده مزلردی وبووقایه ایچون اولان زوائدك اوزرینه عصب ورطوبات جاری اولوب سلس و املس ایتمشدركه مماس اولدیغی لحم متأذی اولمسون وزوائد مفصلیـه نك دخی شانی بودر وانلر بری برینی تعقیب ایله محكم طوتوب جمیع جهتـلردن ربط ایدرلر لكن قدامدن اولان تعقیب غایت محكمدر وخلفـدن اولان سلسـدر زیراكه طرف قدامه انحنـا طرف خلفـه انعطـافدن زیاده

اقتضا ایدر پس فقرات صلب تعقیب وارتباطلریله بویله محکم اولدقلرندن عظم واحد کبی ثبات وسکون
ایچون خلق اولنمشدر وانحنا وانعطافی قبول ایتملریله بویله سلس ورخو اولدقلرندن عظام کثیره کبی حرکت
وانحنا ایچون وضع اولنمشدر سبحان الصانع الحکیم جل جلاله ﴿نوع ثانی﴾ عظام عنقی بیلدیرر (ای عزیز)
معلوم اولسونکه اهل تشریح دیمشلردرکه عظام عنق همان قصبهٔ ریه ایچون وقصبهٔ ریه نیجه منافع ایچون
خلق اولنمشدرکه بیان اولنسه کرکدر اما فقرات عنقیه نك وفقرات صلبیه نك عالیه سی تحتنده اولان فقره
اوزرینه محمول اولمغله هر بر فقره کندی حاملندن اصغر واخف خلق اولنمشدر تاکیم حرکات اعضا
نظام حکمت اوزره بولنمشدر وفقرهٔ عجزکه فقارصلبك اسفل ونهایتیدر اول جمله سندن اعظم واصلب خلق
اولنمشدر ورحم مادرده عظامك نظامندن مقدم بولنمشدر وقبر ایچنده جمله سندن مؤخر چوریوب تراب
اولوربیلنمشدر ونخاعك اعلاسی اعلای کاریزکبی اکثر واغلظ اولدیغیچون فقارعنقك ثقبه لری اوسع قلنمشدر
زیراکه مقاسم عصبدن اعلایه مخصوص اولان اسفله مخصوص اولاندن اکثردر پس عنقك فقره لری
صغیر وثقبه لری واسع اولمسی رقت اجزا من اقتضاء ایتمکله جمله دن اصلب واوثق وسناسنلری صغار
واجنحه لری کبار وایکیشر باشلی خلق اولنمشدر وبوفقره لرك حرکته احتیاجی ثباته احتیاجندن زیاده اولمغله
مفاصل خرزاتی ماتحتی مفاصلنه قیاس ایله سلس ورخو قیلنمشدر وبومفاصلك شدت ووثاقتنه احتیاج قلیل
اولدیغیچون ماتحت العنق کبی سمت فوق واسفله شاخص اولان زوائد مفصلیه یه کبیر وعریض اولمیوب
کوچك بولنمشدر وخرزعنقك عددی یدی اولمسی طولی معتدل اولمق ایچوندر وبوخرزاتك اولکیسندن
ماعدا هر برینك منوال مذکوره اوزره اون بر زوائدی واردرکه بر سنسنه وایکیشر شعبه ایکیشر جناح
وسمت فوقه شاخص اولان دردر زواید مفصلیه واسفله شاخص دردر زواید مفصلیه درومخرج عصبك دائرهٔ
ثقبه سی هر ایکی فقره بیننده نصفیت اوزره تقسیم اولنمشدر اما خرزهٔ اولی ایله خرزهٔ ثانیه نك نیجه خواصی
واردرکه خرزات سائره ده بولنمز زیراکه رأسك یمین ویساره اولان حرکتی کندی ایله فقرهٔ اولی بیننده بولنان
مفصل ایله متفق وملتئم اولمشدر ورأسك قدام وخلفه اولان حرکتی کندوسیله فقرهٔ ثانیه بیننده بولنان
مفصل ایله وجود بولمشدر امامفصل اول فقرهٔ اولانك شاخصیتی اوزرنده ثابت اولمشدر وبوفقره نك جانب
فوقنده ایکی نقره سی واردرکه انلره عظم رأسك ایکی زائده سی طرفلری دخول قیلمشدر وقتاکه بوایکی زائده نك
بربسی نقره سندن مرتفع اولوب اوبری نقره سنه تمامیله غرق اولسه رأس اندن یکامیل ایدوب اول سمته
اکیلور واما مفصل ثانی فقرهٔ ثانیه ده بولنمشدر وبوفقره نك جانب متقدمنده بر زائدهٔ طویله خلق اولنمشدر
فقرهٔ اولانك قدام نخاعنده اولان ثقبه سندن نفوذ ایدوب عظم رأسده بولنان فقره سنه وصول بولور وقتاکه
زائدهٔ مذکوره فقرهٔ مزبوره نك ثقبه سندن چقوب فقرهٔ مرقومه یه دخول ایتسه رأس قدام سمتنه میل ایدوب
منحنی اولور واکر زائدهٔ معهوده نقره سندن خروج ایدرسه رأس مستوی طورر واکر زائده ثقبه سندن دخی
چیقارسه رأس خلف سمتنه منعطف اولور وفقرهٔ ثانیه نك خلفنده دخی بر زائدهٔ قصیره واردرکه انجق فقرهٔ
اولاده اولان نقره سی درونده حرکت ایدوب آنی تجاوز ایتمز واما خرزهٔ اولینك خاصه سیدرکه سنسنه سی
اولمز واولمدیغنك منفعتی بودرکه ثقیل اولمیوب حولنده وضع اولنان اعصاب وعضلات کثیره یه زحمت ورمز
ونقرهٔ مرقومه عظم رأسده مدفون کبی اولدیغیچون اجنحه دن دخی عاریدر زیراکه مبدأ اعصابه قریب
اولوب یرلری ضیق اولدیغندن اجنحه بولنمدیغی حکمت باریدر وبوفقره نك خواصندندرکه اعصاب اندن
طلوع ایدرلر سائر فقره لر کبی ایکی جانبندن وثقبهٔ مشترکه دن طلوع ایتمزلر انجق جانب خلفنك فوق طرفندن
ایکی ثقبه دن جمله سی لیف کبی اینجه اولدقلری حالده خارج اولورلر وممتد اولدقجه تدریج ایله ثخین ومحللرینه
کوره غلیظ اولوب متانت بولورلر واما فقرهٔ ثانیه نك زائدهٔ قصیره سی اعلای خلفندن بولنوب انده مخرج
عصب ثقبه لری ممکن اولمدیغندن بونك ثقبه لری سنسنه سنك جانبلرندن قیلنمشدر وبوثانیه نك زائده لری
رباطات قویه ایله فقرهٔ اولایه ربط اولنمشدر ومفصل رأس فقرهٔ اولی ایله سلس بولنمشدر وفقرهٔ ثانیه ایله سائر
فقره لر مفاصلندن اسلس قیلنمشدر زیراکه بوایکی مفصل ایله اولان حرکات رأسه احتیاج اشد واکثر بولنمشدر
وبالجمله صنعت باری بیلنمشدر سبحان الخالق الباری المصور الحکیم جل جلاله وعم نواله ولااله غیره

﴿نوع ثالث﴾ فقار صدری بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل تشریح دیمشلردرکه فقار صدر اول عظامدرکه عظام اضلاعه متصل اولوب اعضای نفسی جامع ومحافظدر وبونلر اون ایکی فقره درکه اون برینك سناسن واجنحه‌سی واردر وبرینك جناحی یوقدر وسنسنه‌لری متساوی دکلدر زیراکه بونلردن بیوركمثالی اشرف اعضایه اقرب اولوب متصل اولان اعظم واقوادر واجنحهٔ فقار صدر غیریدن اصلب اولوب اضلاع انلره وصول بولمز وصدرك یدی فوقانی فقره‌لرینك سناسنلری كبیر واجنحه‌لری غلیظ اولوب متانت بولمشدر تاكیم امیر اعضا اولان یوركی كمال تعظیم ایله حفظ وحراست ایده‌لر چونكه بوفقراتك اجسامی سناسن واجنحه‌سنه ذاهب اولمشدر پس بونلرك زواید مفصلیه‌لری قصیر وعریض صورت بولمشدر وفقرهٔ عاشره‌نك مافوقنده بولنان فقره‌لرك سمت فوقه شاخص اولان زواید مفصله‌لرنده التقام نقره‌لری واردر وسمت اسفله شاخص اولان زوائدك حدبه‌لری اول نقره‌لره دخول ایدوب سناسنلری اسفله منحدب اولمشدر واماعاشره‌نك سنسنه‌سی قبه كبی منتصبدر وزوائد مفصلیه‌سنك ایكی جانبنده اولان نقره‌لری لقمه‌سز بولنمشدر زیراكه فوق تحتنـدن معالقمه‌لنمشدر وعاشره‌نك ماتحتنك لقمه‌لری فوق سمتنه ونقره‌لری اسفل سمتنه مائل اولوب سناسنلری فوق سمتنه منحدب بیلنمشدر واون ایكنجی فقره‌نك اجنحه‌سی اولمز زیراكه انده اضلاع وارایكن حاجت قالمز واماحجاب معده‌نك طرفی بواون ایكنجی فقره‌یه متصـلدر وبوخرزه‌نك مافوقی صغار الجرم اولمغله استحكاملری ایچون زوایدمفصلیه كثرتندن مستغنی بولنمشدر وخرز صدر خرز عنقدن اعظم اولدیغیچون ثقبهٔ مشتركه‌لری ایكی خرزه بیننده برابر منقسم اولمیوب تدریج ایله عالیه‌ده زیاده وسافله‌ده ناقص اولوب ثقبهٔ عصب تمامیله خرزهٔ عاشره‌ده بولنمشدر واماصدرك باقی خرزه‌لری وایكی اویلق اراسی اولان قطنك جمله خرزه‌لری بوثقبهٔ مذكوره‌یی تمامیله متضمن اولدیغیچون انلرك اوملریله خروج اعصاب ایچون بوخرزه‌لرك یمین ویسارنده بر ثقبه خلق اولنمشدر وقطن فقره‌لرینك اوزرنده سناسن واجنحهٔ عریضه‌لری واردر زوائد مفصلیه سافله‌لری واجنحهٔ حافظه‌یه مشابه عریضدر * وعظام فقرات قطن بش عظم اولمشدر وقطن عجز ایله معا صلبك كلیسنه قاعده كبی اولوب اول دعامه وحامل عظم عانه ومنبت اعصاب رجلین اولمشدر وعظام عجز اوچدركه انلر جمله فقره‌لردن اصلب ومفاصلی واوثق واجنحه‌سی اعرض بولنمشدر واعصاب ایچون قدام وخلف سمتلرنده مخصوص ثقبه‌لر واردركه مفصل وركك انلره مانع ومزاحم اولمیه وبوعظام عجز بیان اولنان عظام قطنه مشابهدر * واماعظام عصعص اوچ فقرهٔ غضروفیه‌دن مؤلفدركه زوایدی یوقدر كوچك اولدقلرندن فقرات رقبه كبی اعصابی مشترك ثقبه‌لرندن تمشدر واما فقرهٔ ثالثه‌نك طرفندن برعصب خروج ایتمشدر پس بوبیاندن عیان اولمشدركه صلبك جمله‌سی برنسنه كیدر فضل واشكال ایسه شكل مستدیردر زیراكه آفات مصادمی قبول ایتمكدن ابعد اشكال شكل مستدیردر انكچون فقار صلبك عالیه‌سنك رؤسی اسفله وسافله‌سنك رؤسی اعلایه منعطف اولوب فقرهٔ متوسطه اولان عاشره‌سی عندنده بالجمله جمع اولمشدر وبوفقرهٔ عاشره طول صلب حسبیله متوسطهٔ سناسن اولوب ایكی جهتك برینه منعطف اولمشدر تاكیم ایكی طرفدن هر برندن بولنان فقار تسعه بوعاشره‌نك اوزرینه جمع اولوب نظام بوله‌لر پس فقار عنق ایله فقار صلبه مجموعی یكرمی التی خرزه بولنمشدر سبحان الصانع الحكیم ﴿نوع رابع﴾ عظام اضلاعی بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونكه اهل تشریح دیمشلردركه عظام اضلاع محیط اولدقلری آلات نفسی وآلات غذانك عالیلرینی حفظ ایتمك ایچون خلق اولنمشدركه پس بونلره ثقیل اولمق ایچون وجزءنه ایرن آفت كلیسنه ایرمك ایچون وغدا ونفخدن احشامتلی اولوب مكان اوسعه محتاج اولدقده آچلمق آسان اولمق ایچون وافعال تنفسه تعیین اولنان عضل صدر تخلل ایتمك ایچون متعدد اضلاع اولوب جمله‌سی عظم واحد اولمشدر وبوعظام صدر رئیس اعضا اولان یوركی وانك معیتنـده بولنـان اعضایی احاطه ایتمشلردر زیراكه اول اعضای شریفه‌یه آفات عارضه‌نك تأثیری امر عظیم اولدیغندن انلری اشد احتیاط ایله حفظ ایتمك لازمدر پس انكچون اضلاع سبعهٔ فوقانیه كندی درونلرنده اولان اعضای نفسانیه اوزرنده قس عندنده ملتقی اولوب عضو رئیسی هر جهتدن وقایه ایله جمیع جوانبدن احاطه ایتمشلردر واما اعضای غدایه مجاور اولان اضلاع تحتانیه خلف سمتندن جنهٔ محرزه كبی كبد وطحال وسائر اعصابی حفظ ایچوندركه بری برینه متصل اولمیوب تدریج ایله منقطع اولمشدر اعلاسنك اطراف

(بارزه‌سی)

بارزه‌سی مابینی اقرب واسفلنك ابعدی بولنمشدرتاکیم مکان معده واسع اولوب اغدیه ونفخدن ممتلی اولدقده
متعسر ومتأذی اولمسون اماسبعهٔ فوقانیه اضلاع صدر اسمیله تسمیه اولنمشدر وبونلر هرجانبدن یدیشر
ضلعدرکه ایکی اوسطلری اکبر واطول واطرافی اقصر قیلنمشدر زیراکه بوشکل هرجهتدن اعضای نفسی
اشمل بولنمشدر وبواضلاع انحدابلری اوزره ابتدا اسفله میل ایدوب اندن فوقه رجوع ایدرك عظام قسه
متصل اولمشلردرکه مشتمل اولدقلری مکان اوسع بولنسون نتکیم اضلاع مزبوره‌نك هربرندن ایکی زائده
فقرات صلبك هربرجانبنده اولان ایکی فقرهٔ عمیقه‌یه دخول ایدوب مفصل مضاعف حاصل اولمشدرکذلك
بواضلاع سبعه‌نك عظام قس ایله بولنسان ترکیباتی بعینه فقرات صلب ایله اولان ترکیبات کبی صورت
بولمشدر * واما اضلاع خمسهٔ متقاصرهٔ بلقیه عظام خلف واضلاع زوردر ورؤسی غضاریف ایله محفوظ
ومصادمدن دوردر وانکساردن امین ولین وصلابت بیننده متوسط جسم غضروف ایله اعضای لینه‌یه ملاقی
ومغموردر * واماقس عظام سبعه‌دن مؤلف بولنمشدر وانك عظم واحد اولمدیغی ینه خفت ایچون بیلنمشدر
وکندی غضاریف لینه ایله موصول ومفاصلی محکم خلق اولنمشدرتاکیم اعضای نفس انبساطنده ملایمتله
مساعده‌لری بولنسون وبوعظامك عددی کندیلره ملتصق اولان اضلاعك عددنجه یدی بولنمشدر واسفل
قسه برعظم عریض غضروفی متصل اولمشدرکه انك طرف اسفلی مدورکبی اولوب خنجره مشابه اولملغله عظم
خنجری نامیله شهرت بولمشدر وانك منافعی معده‌یی حفظ ایدوب قس ایله اعضای لینه بیننده توسط ایدوب
برك ایله ملایم بینی اتصال ایتمکده مناسبت وبرمکدرسبحان الخالق الباریٔ المصور جل شانه ﴿نوع خامس﴾
عظم ترقوتی بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل تشریح دیمشلردرکه عظم ترقوت قس اعلاسنك ایکی
جانبندن هربرینك اوزرینه موضوع برعظمدرکه انك تقعیرندن حلق عندنده برفرجهٔ خالیه قالمشدر تاکیم
اندن دماغه صعود ایدن عروق ونزول ایدن اعصاب نافذ اولوب یول بولمشدر وبوعظم جانب وحشی‌یه میل
ایدوب کتف طرفنه متصل اولمشدر وکتف بوعظم ایله مرتبط اولوب ایکیسی معا عظم عضدله ارتباط بولمشدر
اما عظم کتف نیجه منفعت ایچون وجوده کلمشدر * برمنفعتی بودرکه عضد ایله ید آندن معلق اولوب صدره
ملتصق اولمسون وایکی یدك بری برینه حرکتی آسان اولوب سلاستدن قالمسون * وبرمنفعتی بودرکه کتف
اضلاعدن بعید اولوب ساعدینك جهات حرکاتی واسع قالوب مانع اولمسون * وبرمنفعتی بودرکه صدره
محصور اولان اعضای شریفه‌یه جنهٔ حریزه اولوب فقرات صلبك سناسن واجنحه‌سی مقامنده طوروب
صدره آفات ایرمسون وبوعظم کتف جانب وحشیدن یکا دقیق وجانب انسیدن یکا غلیظ اولمشدر وطرف
وحشیسی اوزرنده برنقرهٔ غیرغائره واردرکه عضدك طرف مدوری اکا دخول قیلمشدر وبونك ایکی زائده‌سی
واردرکه بریسی فوق وخلف سمتنه منعطف اولمشدر واول منقار الغراب نامنی بولمشدر وآنکله کتف ترقوته
مرتبط اولمشدر واول زائده‌درکه رأس عضدی فوق سمتنه منخلع اولمقدن منع قیلمشدر وایکنجی
زائده‌سی اسفل وقدام سمتنه کلمشدر ینه رأس عضدی انخلاعدن مانع اولمشدر پس جهت انسیه‌دن یکا
تباعد ایلدکجه عریض اولوب اشتمال وانیسی کثرت بولمشدر وبوزائده‌نك ظاهری اوزرنده شکل مثلث مثالی
برزائده واردرکه انك قاعده‌سی جانب وحشیدن یکا وزوایهٔ حاده‌سی انسیدن یکا کلمشدر تاکیم ظهرك
مسطح اولمسنه خلل کلمك ایچون فقار صلبك سناسنی منزله‌سنده وقایه اولمشدر وبوزائده‌یه متصل اولان
غضروف مستدیر الطرفله عرض کتف نهایت بولمشدر وبوغضروفك علت اتصالی غضاریف سائره کبی
معلوم اولمشدر ﴿فصل ثالث﴾ کیفیت ترکب عظام یدینی وعظام رجلینی واسما وخواصنی یدی نوع ایله
بیان ایدر ﴿نوع اول﴾ عظام عضدنی بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل تشریح دیمشلردرکه عظم عضد
مستدیر شکل اوزره صورت بولمشدر تاکیم آفات قبولندن ابعد اولمشدر وطرف اعلاسی محدب اولوب نقرهٔ
کتفه مفصل رخو ایله دخول قیلمشدر وبومفصله رخاوتندن خلع کثیر عارض اولمشدر وبورخاوتده منفعت
ایکی امردرکه بری حاجتدر وبری امان وسلامتدر * اما حاجت جمیع جهتلرده سلاست حرکتدر واما امان
ثابتدر زیراکه عضد هرچند هرجهتدن یکا حرکات شتایه متمکن اولمغه محتاجدر لکن اول حرکات انده
کثیر ودائم دکلدر تاکیم رباطلرینك انهتاك تخلعندن خوف اولنه بلکه عضد اکثر احوالده ساکن ویدك سائر

مفاصلی متحرك بولنمشدر انكیچون اول مفاصل عضددن زیاده محكم خلق اولنمشدر ومفصل عضدی درت
رابطه ضم ایتمشدر بری مستعرض غشائیدركه اول مفصل سائر مفاصل كبی محیط اولمشدر وایكیسی آخرندن
نزول ایتمشدر برینك طرفی عریض اولوب طرف عضدی شامل اولمشدر وبری اعظم واصلب اولوب رابطهٔ
رابعه ایله زائدهٔ منقاریه‌دن نازل اولمشدر وشكلری عریض اولوب عضدی تماس قیلمشلردر وعظم عضد
انسیدن یكا مقعر اولوب وحشیدن یكا محدب قیلنمشدر تاكیم اوزرنده مجموع ومرتب اولان عضلات
واعصاب وعروق مستور اولوب درآغوش ایلدیكی نسنه كوچك وآسان درآغوش اولسون وایكی یدبری
برینك اوزرینه راحت وصول بولسون واما عضدك طرف اسفلنك اوزرنده ایكی متلاصق زائده تركب
ایتمشدركه باطن سمتنده اولان اطول وادق بولنوب برنسنه ایله مفصلی اولمیوب انجق عصب وعروقی حفظ ایچون
خلق اولنمشدر وظاهر سمتنده اولان زائده ایله وزند اعلاده اولان نقره ایله ونقره‌ده اولان لقمه ایله مفصل مرفق
تمام اولمشدر وایكیسی بیننده برحزی واردركه انك ایكی طرفنده ایكی نقره واردر ونقرهٔ فوقانی قدام وتحتانی
خلف سمتنده واقع اولمشدر امانقرهٔ انسیهٔ فوقانیه‌نك مانعی یوقدر مستویدر وامانقرهٔ وحشیهٔ ثانیه اكبردر
وانسیه‌نك نقره‌سنه قریب اولان موضعی مستوی اولمیوب نقره‌سی دخی مدور بولنمیوب همان جدار كبی
مستقیم خلق اولنمشدر تاكیم انده زائدهٔ ساعد جانب وحشیدن یكا حركت ایدوب اكا واصل اولدقده واقف
اولسون وبوایكی نقره‌یه عتبتین اطلاق ایتمشلردر وبو مفاصل بوهیئت اوزره نظام طوتمشلردر ﴿نوع ثانی﴾
عظام ساعدنی بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونكه اهل تشریح دیمشلردركه ساعد طولا ایكی عظمدن
مؤلفدركه انلره زندین دیرلر وبونلرك ابهامه قریب اولان فوقانیسی ادق اولوب اكا زند اعلا دینلمشدر وخنصره
قریب اولان تحتانیسی حامل اولدیغندن اغلظ قیلنمشدر واكا زند اسفل تسمیه اولنمشدر امازند اعلانك منفعتی
انكله حركت ساعده معوج ومؤرب اولمقدر واما زند اسفلك منفعتی انكله ساعد انقباض وانبساطدن یكا
حركت قیلمقدر بوایكی زندك هر برینك وسطی دقیق ولطیف خلق اولنمشدر تاكیم عضلات غلیظه انلری استیعاب
ایله ثقلت ویرن غلظتلرندن مستغنی اوله‌لر اما اطرافی لحم وعضلدن عاری وروابط ایله متواری اولدقلری ایچون
ومفاصل حركتیله مصادم عنیفه بولدقلری ایچون غلیظ ومتین قیلنمشدر وزند اعلا معوج اولوب اعوجاجی انسیه
سمتندن باشلنوب التوا ایله وحشی سمتنه منحرف بولنمشدر وبونك منفعتی زند اعلا حركت معوجه‌یه مستعد
اولمق بیلنمشدر وزند اسفل انبساط وانقباض ایچون استقامت انسب اولمغله مستقیم خلق اولنمشدر واما
مفصل مرفق عضد ایله زند اعلا وزند اسفلك مفاصلندن مؤلفدر وزند اعلانك طرفنده برنقرهٔ صغیره واردركه
عضدك وحشی طرفنده اولان لقمه انده مرتبطدركه اول نقرده بولقمه‌نك دورانیله حركت معوجه حاصل
اولمشدر وامازند اسفلك ایكی زائده‌سی واردركه بینلرنده شكل سینه مشابه برحزی بولنمشدر وانك تقعیرنده
اولان سطحی محدب قیلنمشدر تاكیم عضدك مقعر طرفنده اولان حزه داخل اولوب مفصل مرفق اندن متركب
اوله وقتاكه حز داخل حز مقعر اوزرنده خلف وتحت جهتلرینه حركت ایلسه یدمنبسط اولور وچون لقمه‌یی
حبس ایدن نقره‌دن حز جداری اعراض ایتسه یدی زیاده انبساطدن حبس ومنع ایدوب عضد ایله ساعد
استقامته قریب واقف اولورلر وچون ایكی حز مذكور بری برینك اوزرنده قدام وفوق سمتلرینه تحرك
ایلسه یدمنقبض اولوب ساعدی عضده جانب قدام وانسیده مماس اولور وایكی زائده‌نك اسفل طرفلری شئ
واحد كبی مجتمع اولوب انلردن برنقرهٔ واسعهٔ مشتركه حادث اولوركه اكثری زائدهٔ سفلی‌ده بولنمشدر وبونقره‌دن
فضله قالان آفتلردن بعید اولمق ایچون محدب واملس خلق اولنمشدر وزند اسفلك نقره‌سی خلفنده طولا
برزائده واردركه منفعتی وقایه وحفظ ایتمكدر سبحان الصانع الحكیم جلت عظمته ﴿نوع ثالث﴾ عظام رسغ
یدی بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونكه اهل تشریح دیمشلردركه رسغ ید عظام كثیره‌دن مؤلف
بولنمشدر تاكیم جزءینه ایرشن آفت كلیسنه ایرشمسون وكف یدی قبض ایتدكده اول عظام ایله مدور وجمعلر
اوزرنده كفك چقور اولمسیله سیالاتك ضبطی ممكن اولسون وبوعظامك مفاصلی بری برینه ربط اولنمشدر
تاكیم طاغلمسون وكفك اخذ ایلدیكی نسنه‌لرده ضبطی ضعیف اولمسون حتی جلد كف سلخ اولنسه عظام
مذكوره‌نك جمله‌سنی متصل واحد كورینور واتصال مزبوره ایله بناء بوعظامی بری برینه روابط كثیره محكم سد

وربط ایدوب و بر مقدار مطاوعت و یرمشدر تاکیم تقعیر باطن کفه مؤدی اولان انقباض موجود اولسون وعظام رسغ سبعه وعظم زائد واحد خلق اولنمشدر واماسبعهٔ اصلیه ایکی صف قیلنمشدر برصفی ساعددن یکادرکه اجرام عظامی رقیق وعددی اوچ بولنمشدر وصف ثانینك عظامی مشط اصابعدن یکا بولندقلریچون عریض اولوب اعدادی درت بلنمشدر پس اول عظام ثلاثه درج اولنوب ساعده قریب اولان اطرافی دقیق وغایتله متصل بولنمشدر وصف آخره قریب اولان اطرافی عریض واتصالاتی قلیل قیلنمشدر واما عظم ثامن رسغك ایکی صفتی تقویم ایچون دکل بلکه کفه قریب اولان برعصبی حفظ ایچون بلنمشدر وصف ثلاثی عظامنك رؤسی اجتماعندن آنك رأس واحدی حاصل اولوب ایکی زنداوجلرندن حاصل اولان نقرهٔ واسعه مذکوره یه داخل اولوب اندن مفصل انقباض وانبساط اولمشدر وزند اسفلده بیان اولنان زائده عظام رسغه مقارن اولان عظمك نقره سنه داخل اولوب انکله مفصل انبطاح والتواصورت بولمشدر اما عظام مشط کف دزت اولوب درت اصبعه مقابل کلمشدر و بوعظام مشط رسغه مقارن اولان طرفده بری برینه متقارب اولمشدر تاکیم ملتصق کبی اولان عظام مذکوره رسغه اتصالاتی کوچك اولسون واصابع جهتندن یکابر مقدارجه منفرج اولمشدر تاکیم عظام منفرجهٔ متغایره یه کوزل متصل اولسون وباطن طرفندن مقعر اولمشدر تاکیم وسعت وانضمامه اعانت قیلسون ومفصل رسغ ایله مشط کف عظام رسغ اطرافده اولان نقره لره غضاریفی لابس اولان عظام مشطدن لقمه لردخولیله مؤلف خلق اولنمشدر سبحان الصانع الحکیم ﴿نوع رابع﴾ عظام اصابع یدیی بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل تشریح دیمشلردرکه اصابع یداشیایی قبض ایتمکده آلات اعانتدر واصابعك لحمی عظامدن خالی خلق اولنمدی اکرچه حرکات مختلفه لری سولك وسمك حرکاتی کبی ممکن ایدی لکن افعال اصابع مرتعش یدکبی ضعیف اولمیوب متین وقوی اولمق ایچون عظام ایله ممتلی خلق اولنمشدر و بو اصابع برعظمدن خلق اولنمیوب متعدد عظام ایله بولنمشدر تاکیم افعالی متعسر اولمسون وعظام ثلاثه دن خلق اولنمشدر زیرا که اوچدن زیاده اولسه اشیاء ثقیله یی ضبط ایتمکدن عاجز قالوردی واوچدن ناقص اولسه حرکات اصابع ناقص اولوردی وعظام اصابعك رؤسی رقیق وقاعده لری عریض وعظام تحتانیه فوقانیه دن تدریج اوزره اعظم خلق اولنمشدر تاکیم حامل ومحمول آراسنده مناسبت کوچك اولسون و بوعظام مدور قیلنمشدر تاکیم آفتلردن محفوظ قالسونلر وبی تجویف وبی مخ صلابت اوزره خلق اولنمشدر تاکیم حرکات وجر وقبض ایتمکده ثبات ومتانتلری محکم وقوتلی اولسون وظاهرلری محدب وباطنلری مقعر بولنمشدر تاکیم قبض ودلك آسان اولسون واطراف خارجه سی دخی ابهام وخنصر کبی اصبع اولمیان جانبلر محدب قیلنمشدر تاکیم عندالانضمام آفتلردن محفوظ اولان شکل مستدیره مشابه اولسون وباطنلرنده لحم قلیل اولمشدر تاکیم انلری حفظ وستر ایدوب قبض ایله مماس اولنان نسنه لرك تحتنده مائل اولسون وطرف خارجلری بی لحم قالمشدر تاکیم ثقیل اولمیوب خفت بولسون واطراف اصابع اظفار اولمشدر تاکیم رؤسی اسلحهٔ مؤثره مکانن طوتسون ولحوم انامل کثرت بولمشدر تاکیم بری برینه منضم اولدقده متلاصق مثلی بولنسون ووسطانك مفاصلی اطول اولوب اندن بنصرك اندن سبابه نك اندن خنصرك مفاصلی اقصر اولمشدر تاکیم قبض عندنده اطراف اصابع برابر اولوب درون کفده مکشوف یر قالمیوب منتظم اولسون ومقبوض مستدیر اوزرنده راحهٔ کف واصابع مقعر اولوب هرجهتدن اکا تماس قیلسون اما ابهام اصابع اربعه دن اقصر واغلظ خلق اولنمشدر تاکیم جمله سنه مقاومتده معادل کلسون اکر ابهام کندی موضعی غیریسنده وضع اولنسه ایدی منافعی قالمیوب موانعی پیدا اولوردی زیراکه اکر ابهام باطن راحه ده اولسه ایدی درون راحه ایله اولان افعالك اکثری منعدم اولوردی واکر خنصر جانبنده وضع اولنسه ایدی ایکی ید معاقبض ایلدیکی نسنه ده بری برینه مقابل وموافق کلمزدی وبری برینه معاونت ایده بیلمزدی اکر ظهر یداوزرنده اولسه ایدی زیاده بعید اولوب منفعتی قالمزدی وابهام مشطه ربط اولنمدی تاکیم کندی ایله اصابع اربعه بیننده مسافه ضیق اولمیه پس وقتاکه اصابع اربعه برجهتدن بر نسنه یه شامل اولوب ابهام هم انلره مقاومت ایلسه یدك برعظیم نسنه یی اخذ وقبض ایتمسی ممکن اولور وبروجهله ابهام کفك قبض ایلدیکی نسنه نك اعضاسنی مثالیدرکه انی ستر ایدوب وجمیع سلامیات اصابع مترطب ولزج قیلنوب بری برینه تداخل ایدن ومترطب ولزج

اولان غضروف و نقره‌لره متصل خلق اولنمشدر تاکیم انکله رطوبتلری دائم اولوب انلره حرکاتندن یبوست
کلسون و مفاصلنی روابط قویه شامل اولوب اغشیهٔ غضر وفیه ایله متلاقی خلق اولنمشدر تاکیم محکم اولسونلر
وزیاده استحکام ایچون مفاصلنده بولنان فرجه‌لری عظام صغار ایله ممتلی قیلنوب متانت ویرلمشدر و بونلره
سمسمانیه دیرلر * واما اظفار یددرت منفعت ایچون خلق اولنمشدر اولکی منفعتی برنسنه‌یی شد وربط
ایلدکده اصابعه سند اولمقدر وایکنجیسی انلرله اوفاق نسنه‌لری التقاط ایتمکه قدرت بولمقدر واوچنجیسی انلرله
حك وتنظیف آسان اولمقدر ودردنجیسی بعض اوقات اقتضا ایلدکده اسلحه امثالی انلرله اعدادن انتقام آلمقدر
واطراف اظفار مستدیر قیلنمشدر تاکیم آفات مصادمه‌دن محفوظ اولسونلر وعظام لینه‌دن خلق اولنمشدر
تاکیم برك نسنه‌لر ملاقاتی عندنده ملایمتله میل ایدوب سلامتله منعطف اولسونلر مقاومتله منشق ومنکسر
اولمیوب صحیح قالسونلر ومحل حك ومحو اولان اطرافده بولنمشلردر انکچون نشو ونما بولوب طویل اولور
قیلنمشلردر تاکیم مصادمه محو اولدقجه ینه تمام اولسونلر وطویل اولدقجه قلم ایتمکله قرارن بولسونلر (سبحان
الخالق البارئ المصور) ﴿نوع خامس﴾ عظام عانه وفخذنی بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل تشریح
دیمشلردرکه بدنده اولان عظامك بری دخی عظم عانه‌در واول عجز عندنده صاغلی وصوللی ایکی عظمدندرکه
وسط عانه‌ده مفصل متین ایله بری برینه متصل اولمشدر وبونلر جمله عظام فوقانیهٔ مذکوره‌نك اساسی مثالی
بیلنمشدر وجمله عظام تحتانیه‌نك حاملی وناقلی بولنمشدر وبو ایکی عظمك هر بری دردت جزؤه تقسیم اولنمشدر
اما جانب وحشیدن یکا اولان جزؤلری عظم خاصره وحرقفه تسمیه اولنمشدر واما قدامدن یکا اولان جزؤلرینه
عظم عانه اطلاق اولنمشدر واما خلفدن یکا اولان جزؤلرینه عظم ورك دینلمشدر واما اسفل انسیدن یکا اولان
جزءلرینه حق الفخذ دینلمشدر زیرا که بونلرده فخذین عظملرینك رأس محدبلری دخول ایده‌جك تقعیرلر
بولنمشدر وبو عظمین اوزرنده آلات منی ورحم ومقعد ومثانه کبی اعضای لطیفه وضع اولنمشدر * وامارجلینك
منفعتی ایکی نسنه‌در بری نظام اوزره قیامدرکه قدمین ایله ثابت وقائمدر و بری صعود ونزول واستوا حالاتنده
انتقالاتدرکه فخذین وساقین ایله حادث وحاصلدر زیرا که اکر قدمه بر آفت ایرشسه نظام قیام عسیر اولور و انتقال
آسان ویسیر اولور اکر عضل فخذ و ساقه بر آفت ایرشسه اول وقتده نظام قیام آسان اولوب انتقال عسیر اولور
اما عظام رجلك اولکیسی عظم فخذ ینددرکه بدنده اولان عظامك اعظمیدر زیرا که بو عظمین ما فوقنده اولانی
حامل وماتحتنده اولانی ناقلدر وبو ایکی عظمك فوق طرفلری قبه کبی محدب اولوب حق الورکده اولان تقعیره
داخل بولنمشدر وبو عظمین جانب قدام ووحشیدن یکا محدب وجانب خلف وانسیدن یکا مقعر ومقطع قیلنمشدر
تاکیم عضلات عظیمه‌یی واعصاب وعروق کثیره‌یی کوکچك حفظ ایدوب جمله‌سندن برمستقیم نسنه حاصل
اولوب انکله هیئت جلوس احسن اولسون واکر حق الورك برابرنده استقامت اوزره وضع اولنسه ایدی
ایکی اویلق ما بینی بی تناسب واسع اولوب مابعق اولوردی وبو ایکی عظمك طرف اسفلنده مفصل رکبتین ایچون
هر برینك ایکی زائده‌سی واردر ومفصل رکبه‌دن مقدم عظام ساقی بیان ایده‌رز تاکیم آندن مفصل رکبه عیان
اوله ﴿نوع سادس﴾ عظام ساقینی ومفصل رکبتینی بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل تشریح دیمشلردر
ساعد کبی ساق دخی ایکی عظمدن مؤلف خلق اولنمشدر بری اکبر واطول وانسیدرکه اکا قصبهٔ کبری
دینلمشدر وبری اصغر واقصر ووحشیدرکه طرف عالیسی عظم فخذه ملاقی اولمیوب اکا قصبهٔ صغری
تسمیه قلنمشدر وفخذ کبی عظم ساقك جهت وحشیدن یکا انحدابی بولنمشدر وقصبهٔ صغری طرف اسفل
عندنده جهت انسیدن یکا منحدب خلق اولنمشدر تاکیم انلرله ساقك عضلاتی واعصابی منتظم اولسون وحقیقتده
ساق اول قصبهٔ کبرادرکه عظم فخذدن اقصر بولنمشدر تاکیم حرکت ایچون خفیف اولسون وبو ساقه
برمعتدل مقدار ویرلمشدرکه نه ما فوقنی تحملدن عاجز اولور ونه حرکتدن عسرت بولور وبونکله بیله قصبهٔ
صغرا ایله دخی اکا قوت واستحکام ویرلمشدر وقصبهٔ صغرانك بو استحکامندن غیری قصبهٔ کبری ایله
ما بینلرنده اولان اعصاب وعروقی ساتر وحافظ بولنمشدر ومفصل قدمده قصبهٔ کبرایه مشارکتله انقباض
وانبساطنه قوت ویرمك ایچون خلق اولنمشدر اما مفصل رکبه عظم فخذك طرف اسفلنده اولان ایکی زائده‌نك
عظم ساقك طرف اعلاسنده بولنان ایکی نقره‌یه دخولی ایله حاصل اولمشدر وبونلر بر رباط ملفوف ایله

(مربوط)

مربوط اولوب ایکی جانبندن ایکی رباط متین ایله محکم شد اولنمشدر وایکیسنك مقدملری عظم رضفه ده
متمکن بولنمشدر ورضفه کسر ایله برمدور عظمدرکه اکا عین الرکبه دینلمشدر وبونك منفعتی دیز اوزرنده
جلوس عندنده مفصل رکبه انخلاعندن بوعظم ایله تحفظ ایدوب امنیت بولمقدر وبوثقل بدنی متحمل اولان
مفصل حرکتیله قوت ویروب اکا عماد اولمقدر وبوعظمك مکانی بومفصلك قدامنده بولنمشدر زیرا که بومفصله
عنف ایله انحنا وانجذاب اکثر اوقاتده قدام سمتندن یکا لاحق اولور بیلنمشدر اما جانب خلفدن یکا عنف ایله
انجذابی اولمیوب جانب یمین ویساره انحناسی قلیل بولنمشدر پس فجأة ایله قیام وقعود اوقاتنده مفصل
رکبه یه قدام سمتندن زوروزحمت کلمکله احتیاط قیلنمشدر سبحان الله العظیم وبحمده سبحان الله ﴿نوع سابع
عظام قدمینی بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل تشریح دیمشلردرکه قدم قیامده ثبات ایچون آلت
خلق اولنمشدر وشکلی قدام سمتنه طویل بولنمشدر تاکیم اوزرینه اعتماد وانتصاب قیامه معین اولسون
وجانب انسیه دن یکابلی انجه قیلنمشدر تاکیم قیام حالنده طرف قدام نظیرۀ قدم اولوب مشی حالنده دفع
ایده جك قدمك نظیره سی اوزرینه اعتماد ایتمکله نظام رفتار اعتدال بولسون وشوك اولان موضعه قدم
باصدیغی تأنی اوزره اولوب شوك اکا شدتله باتمسون وسلم کبی مدور نسنه لره کف قدم آسان ومحکم شامل
اولوب برسمته قایوب کیتمسون وقدمك عظام کثیره دن مؤلف بولندیغندن نیچه فوائد بیلنمشدر * بری بودرکه
قدم باصدیغی نسنه یی عندالاقتضا محکم قبض ایدوب ثابت اولمغه قادر بولنمشدر زیرا که قدم باصدیغی نسنه یی
کف یدمقبوضنی آخذ اولدیغی کبی آخذ وقابض بیلنمشدر وفوائد سائره سی کثیرالعظام اولان اعضانك فوائد
مذکوره سیله مشترك بولنمشدر وبرقدمك عظامی یکرمی التی عدد اولنمشدر بری عظم کعبدرکه انکله مفصل
ساق اتمام قیلنمشدر وبری عظم عقبدرکه عمدۀ ثبات قیام انکله بولنمشدر وبری عظم زورقیدرکه وسط قدم انکله
یردن مرتفع اولوب نظیره سی دخی آنکله برهکاور * ورسغ قدمك درت عظمی واردرکه انلرله قدم مشطه متصل
اولور وبری عظم نردیدرکه شکل مسدس قیلنمشدر واول قدمك وحشی جانبندن یکا وضع اولنمشدر تاکیم ارض
اوزرنده اول جانبك ثباتی کوچك بولنسون وبش عظم دخی مشط ایچون خلق اولنمشدر اما کعب قدم انسان
سائر حیواناتك کعوبندن زیاده مکعب قیلنمشدر وحرکت قدمده نافع اولان عظامك اتقنی کعب بولنمشدر
تاکیم ثبات قدمده نافع اولان عظامك الزمی عقب بیلنمشدر وکعب اول بیان اولنان ایکی قصبه نك مدور
طرفلری میاننده وضع اولنمشدرکه انی جانب فوقندن وقفاسندن ووحشیسندن وانسیسندن احاطه
واستیعاب ایتمشلردر وانك ایکی طرفی عظم عقبده ایکی نقره یه کتمشلردر وبوکعب ساق ایله عقب آراسنده
برواسطه درکه انکله بری برینه کوچك اتصالی بولنمشدر واول ایکیسی بیننده مفصل متین اولمشدر واما کعب
اورطه ده بولنوب قدامندن زورقی ارتباط مفصلیه ایله اکا مربوط اولمشدر واما زورقی خلف سمتندن عظم عقبه
وقدام طرفندن عظام رسغك اوجنه وجانب وحشیدن یکا عظم ساقه اتصال بولنمشدر واما عقب کعبك
تحتنده وضع اولنوب کندی صلب وطرف خلفی مدور خلق اولنمشدر تاکیم آفاته مقاومت ایدوب عنف ایله
اصابت ایدن نسنه لری برسمته آتسون وطرف تحتی مستوی قیلنمشدر تاکیم مستوی بصمه سی آسان اولوب
باصدیغی نسنه اوزرنده راحتله قرار ایتسون ومقداری کبیر اولمشدر تاکیم جمیع بدنی تحمل ایتمکه قدرتی
یتسون وشکلی مثلث طولانی اولوب تدریج ایله دقت بولوب وسط قدمده وحشی سمنه واصل اولدقده
نهایت بولمشدر تاکیم تقعیر قدم خلفدن وسطه طوغری تدریج ایله کتسون واما رسغ قدم رسغ کفه
مخالف بولنمشدر زیرا که رسغ قدمك عظامی برصف وکفك ایکی صف بیلنمشدر وبورسغك عدد عظامی انذن
اقل قیلنمشدر زیرا که قبض وحرکته احتیاج کفده اکثر بولنمشدر وقدمدن مقصود اولان ثبات واستحکام
بیلنمشدر وکثرت عظام ومفاصل مضر ثبات واستحکام اولدیغی کبی عدملری دخی مضر ثبات واستحکام
اولدیغندن قدم انسان بوهیئتده خلق اولنمشدر واما مشط قدم عظام خمسه دن ترکیب اولنمشدر تاکیم
هر برینه اصابع خمسه دن بری متصل اولوب برصفده منظوم اولسونلر واصابع قدم اصابع کفدن اقصر
قیلنمشدر زیرا که قدمده مطلوب اولان متانت وکفده قبض ایتمك بولنمشدر اما ابهام ایکی بیوك سلامیدن
وانك ماعداسی اصابعك جمله سی اوچر سلامیدن خلق اولنمشدر تاکیم حرکات مشی نظامن بولوب انسان

رفتارنده خرامان اولسون پس دعائم بناءبدن انسان اولان عظام مذكوره سمسمانيلرله بيله جمعا يكونى تمام اوچيوز عدد عظمه نهايت بولمشدر وترتيب مذكور اوزره بولنان تركيب عجيبلرى اولو الالبابه عبرت نما اولمشدر واشكال غريبه‌سنده بدايع صنايع خالقى تفكر وتذكر ايدن عقول نحوله حيرت كلمشدر واهل حيرت بومصنع بناذن چوق عبرت آلوب نيجه عزت ولذت بولمشدر سبحان الخالق البارئ المصور ديوب تعجبده قالمشدر سبحان الصانع الحكيم جلت عظمته وكملت قدرته

﴿ باب ثالث ﴾

كيفيت حركات اعضايى وماهيت عضلات واجزايى ومتانت وخواصنى فصول ثلاثه ايله تفصيل ايدر ﴿ فصل اول ﴾ كيفيت تألف عضلات وانلرله رأس ورقبه‌ده بولنان حركاتى بدى نوع ايله بيان وعيان ايدر ﴿ نوع اول ﴾ تألف عضلاتى وانلرله حاصل اولان حركاتى اجمالا بيلديرر (اى عزيز) معلوم اولسونكه اهل تشريح ديمشلردركه بدن انسانده موجود اولان درت يوزيكرمى عدد حركات اراديه واختياريه‌نك تمام وكمالى واسطهٔ اعصاب ايله يوركدن دماغه واندن اعضايه واصل اولان قوتله حاصل اولوب اعضايى متحركه‌نك اصولى بولنان عظام صلب ايله اعصاب لينهٔ لطيفه‌نك اتصالى مناسب اولمديغندن بارى تعالى عنايتيله تلطف ايدوب عظام اعضادن اعصابه مشابه رباطات انبات واعصاب ايله شئ واحدكبى جمع وتشبيك ايتمشدر ورباطات ايله اعصابدن تركب ايدن اجرام رأس ودماغ ونخاعك جملرى تحملنجه نشئت ايلديكى محلده دقيق بولنوب خصوصا اعضايه منقسم ومتشعب اولدقده هربر عظمك حصه‌سى بغايت دقيق وضعيف اولوب منبت اصلدن تباعد ايلدكجه فسادى ظاهر اولديغيچون بارى تعالى حكمتيله تدبير ايدوب عصبله رباطدن تركب ايدن اجرام مذكوره‌يى تنفيس ايله غليظ ايدوب خلالنى لحم ايله طولدروب غشا ايله برده چكوب عصب جوهرندن اولان عمودى وسطنده حفظ ايلمشدر پس بونك جمله‌سى عصبدن وعقبدن وليفدن ولحم حشودن وپردهٔ غشادن مؤلف برعضو اولمشدركه اكا عضله ديرلر وبوعضله مجتمع اولمغله قصير اولدقده اندن جانب عضوه عبور ايدن وترى جذب ايدر اول حالده اول عضو بوريشوب منجذب اولور وينه بوعضله كندى انبساطيله طويل اولدقده اول وتر مرتخى اولور اول وقتده اول عضو آچلوب تباعد ايلر وجمله حركات اراديه بوكيفتله حاصل اولوب انواع مختلفه ايله محلنه كوره صورت بولور سبحان خالق العضلات وبارئ الحركات جل جلاله وعم نواله ولا اله غيره ﴿ نوع ثانى ﴾ بعض عضلات وجهى وآنلرله حاصل اولان حركاتى بيلديرر (اى عزيز) معلوم اولسونكه اهل تشريح ديمشلردركه عضلات وجه‌انده اولان اعضاى متحركه‌نك حركاتى عددنجه بولنمشدر ووجهك اعضاى متحركه‌سى جبهه ومقلتاندر وجفنان عاليانذر وخدان وارنبتاندر وفك اسفل وشفتاندر اما حركت جبهه بردقيق وعريض ومحجوب عضله ايله حصول بولمشدر وبوعضله جبهه‌نك جلدى تحتنده منبسط اولوب اكابر مرتبه مختلط اولمشدركه قوام جلد جبهه‌دن جزؤ اولوب اندن تجردى ممتنع بولمشدر وجلد جبهه عضله‌دن متحرك اولان عضوه وترملاقى اولمشدر وبو عضله‌نك مجتمع اولمسيله حاجبين مرتفع اولوب ارتخاسيله تنزل ايدوب اغماض عينه دخى اعانت قيلنمشدر واما مقله كه درون ديده‌در آنى تحريك ايدن التى عضله‌در دردى عينك جوانب اربعه سنده‌دركه هربرى مقله‌يى كندى جهتنه تحريك ايتمشدر وايكيسى عينك وراسنده يعنى قيقاجنده وضع اولنمشدر وانلرله مقله‌نك استداره اوزره اولان حركتى بولنمشدر ووراى مقله‌ده برعضله واردكه بيان اولنه‌جق عصبهٔ مجوفه‌يه عماد اولوب اكا كندى اغشيه‌لريله متانت ويرمشدر وانى تحديب عنده ارتخادن منع ايله ضبط ايتمشدر واماعينك فقط جفن فوقانيسى حركتيله غرض تمام اولوب تغميض تحديقى كاملن بولديغندن جفن تحتانيسى حركتنه حاجت قالمامشدر وعنايت حق ايسه ممكن اولدقجه تقليل آلاته صرف اولنمشدر زيراكه تكثير آلاتده آفات كثيره بولنمشدر وجفن فوقانى ساكن اولوب تحتانى متحرك اولمق ممكن ايدى لكن عنايت حكيم افعالى مباديسنه تقريبا مصروفدر وجفن فوقانى منبت اعصابه اقرب اولمغله عصب اكا وصول بولدقده انعطاف وانقلابه محتاج اولمديغى معروفدر وجفن فوقانى ايچون انفتاح عين عندنده حركت ارتفاع وانغماض قتنده حركت انحدار اقتضا ايدوب انغماض ايسه جانب اسفله جاذب اولان عضلاته محتاج اولمغله عينك ايكى جانبندن ايكى عضله خلق اولنمشدركه

جفن مرقومی سمت اسفله جذب ایدر بولنمشدر وانفتاح جفن ایچون وسطنه برعضله اینوب وترینك طرفی
جفنك طرفنه منبسط اولمشدرکه اول منقبض ومجتمع اولدقده انفتاح عین حاصل الور انکچون برعضله خلق
اولنوب طوغری نزول ایدوب جفنك ایکی پرده سی ارا سنده غضروف مثالی برجرم عریض اولوب منبت
اهداب التنده منبسط اولمشدر وجفن حفظ مقله ایچون واهداب انی غباردن صیانت ایچون خلق اولنمشدر
پس جمیع اجزای بدن نیجه حکمتلر وفائده لر ایچون خلق اولنمشدر سبحان الخالق البارى ﴿نوع ثالث﴾ حرکات
خدین وشفتین وارنبتینه وسیله اولان عضلاتی بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل تشریح دیمشلردرکه
خدك ایکی حرکتی واردرکه بری حرکت فك اسفله تابعدر وبری شرکت شفه ایله عضو آخرك حرکتنه تابع
اولان کندی حرکتیدر انکچون خد ایله اول عضوك مشترك برعضله لری واردرکه اول عضله هر بر وجنه ده
عریض بولنوب بو اسم ایله بلنمشدر وبو ایکی حرکتك ایکی عضله سنك هر بری درت جزؤدن مرکب بولنمشدر
زیراکه هر برینه درت موضعدن لیف کلمشدر برجزؤی ترقوتدن نشئت ایدوب نهایتلری طرفین شفتینه سمت
اسفلدن متصل اولوب فمی وراب واسفله جذب ایتمشدر وجزؤ ثانی ایکی جانبده قس وترقوتدن نشئت ایدوب
لیفلری ورابنه کتمشدر یمیندن نشئت ایدن شمالدن نشئت ایدنله تقاطع ایدوب عبور ایتمشدر پس یمیندن
کلان لیف شفه نك طرف شمالی اسفلنه وشمالدن کلان لیف انك طرف یمینی اعلاسنه یتمشدر وبو ایکی لیفك
اجتماع وانضمامیله فم ضیق اولوب شفتین قدام سمتنه کلور کیسه نك خیطی کندی فمنی جمع ایلدیکی هیئتده
اولور وجزؤ ثالث کتفده اولان احزم عندنده نشئت ایدوب اول عضله نك متصل اولدیغی موضعك فوقنه
متصل اولمشدر وشفه یی ایکی جانبه مساوی وامالهایله مائل قیلمشدر وجزؤ رابع سناسن رقبه دن کلوب
اذنین برابرندن کچوب اجزای خده وصول بولمشدر وخط آنکله اوله ظاهر حرکته کلمشدر اول حرکته شفه
دخی تابع اولمشدر اما شفه نك عضلاتنك بری خد ایله مشترك اولان عضله درکه بیان اولنمشدر وشفه یه مخصوص
عضلات درت بولنمشدر ایکیسی وجنتین فوقندن کلوب شفه نك ایکی طرفنه متصل اولمشدر وایکی عضله دخی
اسفلدن کلوب شفه یه وصول بولمشدر وتحریك شفه ده فقط بودردی کفایت قیلمشدر زیراکه بو عضلاتك
هر بری منفرد حرکت ایلدکده شفه یی کندی سمتنه تحریك ایدر وایکیسی ایکی طرفدن معا حرکت ایلسه لر
شفه ایکی جانبه منبسط اولوب کیدر ودردی معا حرکته کلسه لر حرکات شفه جهات اربعه یه تمام اولوب
قصوری قالمز وبونلردن غیری انك حرکتی اولمز ومشترك اولان عضلاتك اطرافی جرم شفه یه بر مرتبه ممتزجدرکه
انك جوهری اولان لحمدن فرق اولنمز واما اطراف ارنبه که برون قنادیدر ایکیسنه ایکی کوچك محکم
عضله نك اتصالی عادیدر وکوچك اولدقلرینه کثیر الحرکات اولان خدو شفه نك عضلاتی مکانك لزوم وسعتی
بادیدر ومحکم اولدقلری انلرده عظم اولمدیغندن تدارك قیلنمشدر وبو ایکی عضله نك موردی وجنتین سمتنده
بولنمشدر زیراکه وجنتین لیفنه مختلط اولوب ارنبه یی اول سمته محرك بیلنمشدر وجمله سی حکمت باریله وضع
اولنمشدر ﴿نوع رابع﴾ فك اسفلك حرکتی وفوائدنی وعضلاتی بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه
اهل تشریح دیمشلردرکه فك اعلی حرکت ایلمیوب فك اسفل حرکته مخصوص اولدیغنده نیجه منافع واردر
بری بودرکه اخفی تحریك انسب واهوندر وبری بودرکه حرکتله زحمت چکن اعضای شریفه یی مشتمل اولمیانی
تحریك اسلم واحسندر وبری بودرکه فك اعلی ساکن اولدیغندن مفصلیله مفصل رأس متین ومحکمدر اما حرکاته
مخصوص اولان فك اسفلك اوچ حرکتی واردرکه بری فتح فم حرکتیدر وبری اطباق حرکتیدر وبری مضغ
وسحق حرکتیدر اما حرکت فاتحه فکی اسفله ایندیرر واما حرکت مطبقه فکی سمت فوقه رفع ایدر واما حرکت
ساحقه فکی ایکی جانبه میل ایله تدویر ایدر پس اطباق ایچون ایکی عضله خلق اولنمشدرکه فوق سمتندن نزول
ایدوب فکی فوقه جذب ایدرلر وفك انسان خفیف اولوب حیوان کبی قطع وقلع عنیفه محتاج اولمدیغندن
بو ایکی عضله نك مقداری اصغر خلق اولنمشدر وبغایت لین اولان جرم دماغ که مبدألری قیلنمشدر اکاقریب
اولدقلری ایچون بونلر دخی لین بولنمشدر زیراکه بو عضله لرله دماغ ارا سنده انجق برعظم خلق اولنمشدر
ودماغدن منشألری عندنده ایکی عظم زوج انچنده اول خالق باری بونلری دفن ایدوب پرده دن کچورمشدر
تاکیم بو عظم مقداری مبدألرندن تباعدله جوهرلری برمقدار صلابت بولسون وبو ایکی عضله دن هر برینك

بروتر عظیمی واردرکه فك اسفلك كنارینی مشتملدر ومجتمع اولدقجه اول فكی رفع ایدوب فك اعلایه ضم ایدرلر وبو ایكی عضله یه ایكی عضله دخی معین اولمشدركه انلر داخل فمدن كلوب فك اسفلده غاره نزول قیلمشدر وداخل فمدن كلن عضله لردن نابت اولان اوتارك امتلالری ایچون وسطلرندن نشئت ایتمشدر واما فتح فم وانزال فك عضله لرینك لیفلری خلف اذنده اولان ابریه زائده لرندن اینوب جمع اولوب عضلهٔ واحده اولمشدر اندن زیاده وناقت ایچون برقصیر خالص وتر اولوب فك ذقنه منعطف اوله جق موضعه ملاقی اولوب انضمام قیلدقده حنكی خلف سمتنه جذب ایدوب اسفله نازل اولمشدر چونكه بو فكك ثقل طبیعیسی تنزلنه اعانت قیلمشدر پس اكا ایكی عضله كفایت ایدوب معین آخره احتیاجی قالممشدر واما مضغ وسحق ایچون ایكی عضله خلق اولنمشدركه هر جانبده برمثلث عضله بولنمشدر قچن زاویه لرینك حاده سی اولان طرفی وجنه یه دخول ایلسه ایكی ساقی ممتد اولوب بری فك اسفله نزول وبری ناحیهٔ زوجه صعود ایدر وقاعده سی مابینلرنده استقامت اوزره اتصال بولوب هر برزاویه كندی موضعنه كیدر تا كیم عضلهٔ مثلثهٔ مذكوره نك اجتماعندن جهات مختلفه سی حادث اولوب مضغ وسحق آنكله حاصل اولسون سبحان الله ﴿نوع خامس﴾ رأس ورقبه نك حركات وعضلاتنی بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونكه اهل تشریح دیمشلردركه رأس ایچون حركات مخصوصه واردر وعنقك خرزات خمسه سیله دخی مشترك حركاتی واردركه میل رأسه میل رقبه منضم اولور وبو ایكی نوع حركت كه مخصوص ومشتركدر وهر بری یا قدام سمتنه منتكس ویا خلف طرفنه منعطفدر ویا جانب یمینه منحنی ویا جهت یساره مائلدر وكاه بو ایكی نوع حركت بیننده حركت التفات متولد اولوركه استداره هیئتن بولور اما رأسك منتكس ومخصوص اولان حركتنك ایكی عضله سی واردركه رأسك ایكی ناحیه سندن كلمشدر زیرا كه لیفلریله فوقده خلف اذندن واسفلده عظام قسدن تشبث ایدوب متصل واحد كبی اولوب رأسه صعود ایتمشدر پس اگر بری فقط حركت ایلسه رأسی اول شقه مائل منتكس ایدر واگر ایكیسی برابر حركت ایلسه لر رأس اعتدال اوزره قدام سمتنه منتكس اولور واما رأس ایله رقبه یی معا قدام سمتنه منتكس ایدن عضله لر برزوجدركه مری تحتنده وضع اولنمشدر وفقرهٔ اولی یه وثانیه یه واصل اولوب انلرله ملتحم بولنمشدر پس اگر مری یه قریب اولان جزءلری مجتمع اولدیسه فقط رأس منتكس اولور واگر فقره لره ملتحم اولان جزلری دخی مجتمع اولدیسه رقبه هم قدام سمتنه مائل اولور واما فقط رأسی خلف طرفنه منعطف ایدن عضلات درت زوجدركه بیان اولنان بر زوج عضله نك تحتنده ستر اولنمشدر وبو زوجلرك منبتی مفصلك فوقنده بولنمشدر برزوجی فقرهٔ اولینك ایكی جناحنه كلمشدر وبرزوجی فقرهٔ ثانیه نك سنسنه سنه متصل اولمشدر وبونك خاصیتی میل رأسی انعطاف عندنده مستقیم ایدوب حالت طبیعیه سنه كتورمكدر ومبدأ زوج رابع انلرك فوقی اولوب زوج ثالث تحتنده ورابعه جانب وحشیدن یكا كچوب اولكی فقره نك جناحنه ملازمت قیلمشدر وایكی اولكی زوج رأسی ایكی جانبه میلسز خلف طرفنه دوندررلر وزوج ثالث رأسی استقامت اوزره طوتار وزوج رابع رأسی وراب اوزره خلف طرفنه دوندیرر واما رأسی عنق ایله معا خلف سمتنه عطف ایدن عضلات درت زوجدركه اوچ زوجی دردنجینك تحتنده مستور اولوب اول انلری احاطه قیلمشدر وبو زوج رابعك هر فردی برمثلثدركه قاعده سی دماغك عظم مؤخری اولمشدر اندن اولان رقبه یه نزول قیلمشدر وبونك تحتنده منبسط اولان اوچ زوجك بریسی فقار عنقك ایكی جانبیله اسفله نزول ایتمشدر وبرزوجی بغایت اجنحه یه میل ایله كتمشدر وبرزوجی دخی فقارك ایكی جانبیله اطراف جناحك مابینی توسط ایتمشدر واما رأسی ایكی جانبه میل ایتدیرن عضلات ایكی زوجدركه مفصل رأسه ملازمت ایتمشدر وبرزوجك مواضعی قدامدركه انك برفردی رأس ایله فقرهٔ ثانیه نك مابینی جانب یمیندن وبرفردی جانب یساردن وصل ایتمشدر وزوج ثانینك موضعی خلفدركه انك برفردی رأس ایله فقرهٔ اولینك مابینی جانب یمیندن وبرفردی جانب یساردن جمع ایتمشدر پس بو درت فردك قنغیسی مجتمع اولوب قصیر اولورسه رأس انك جهتنه وروب اوزره میل ایدر وبونلرك قنغی ایكیسی برطرفده معا مجتمع اولوب قصیر اولورسه رأس انلرك جهتنه استقامت اوزره میل ایدر واگر بونلرك دردی برابر حركت ایدرسه رأس منتصب اولوب استقامت اوزره ساكن اولور وبو عضلات اربعه سائر عضلاتك اصغریدر لكن موضعلری قریب ونظاملری سائر عضلاتك آلتنده منتظم اولدیغندن عضلات عظیمه نك تداركن كورمشلردر ﴿نوع سادس﴾

محل

محل صوت اولان حنجره نك غضاريف وعضلات وحركاتنى بيلديرر (اى عزيز) معلوم اولسونكه اهل تشريح
ديمشلردركه حنجره برعضو عضروفدركه صوت ايچون آلت خلق اولنمشدر وبو حنجره اوچ غضروفدن
مؤلفدر برى اول غضروفدركه قدام حلق وتحت ذقنده محسوس وملموسدر انك باطنى مقعر وظاهرى محدب
اولديغندن اكا درقى وترسى ديرلر وغضروف ثانى آنك وراسنده قرب عنقده وضع اولنوب عنقه ربط اولنمشدر
وغضروف ثالث اول ثانى اوزرنده طاس كبى مكبوب اولوب ثانى يه اتصال ايدوب درقى يه اتصالسز ملاقى
اولمشدر وغضروف مكبوب ايله متصل اولديغى ثانى بننده ايكى نقره لى برمفصل واردركه غضروف ثانيدن
ايكى زائده اول ايكى نقره يه داخل اولوب حنجره نك توسيع وتضييقنجه برى برندن تباعد وبرى برينه تقاوت
ايدرلر وغضروف ثانينك غضروف درقى اوزرينه انكباب وملازمتيله واندن تباعديله حنجره نك انغلاق
وانفتاحى بولنور وقدام حنجره ده برمثلث عظم واردركه لام يونان شكلنده اولديغيچون اكا عظم لامى دينلمشدر
تشكيم عظام ايله بيان اولنمشدر وبو عظمك منفعتى بودركه حنجره يه سند اولوب انك ليف عضلاتى بوندن نشأت
ايتمشدر پس غضروف درقى يه غضروف ثانى يى ضم ايچون وغضروف ثالثى ايكيسنه تطبيق ايچون وثالثى
ايكيسندن تبعيد ايله حنجره يى فتح ايچون نيچه عضلات اقتضا ايتمشدر اما حنجره يى فتح ايدن عضله لر برزوجدركه
عظم لاميدن نشئت ايدوب غضروف درقينك مقدمنه كاوب اوزرينه منبسط وملتصق اولمشدر وقتا كه تشنج
ايله مجتمع اولوب غضروف مكبوبى قدام وفوق سمتنه ابراز ايلسه حنجره انفتاح ايله متسع اولور وبرزوج عضله
حلقى اسفله جذب ايدن عضله لرله مشتركدر وبونلرك منشألرى درقيدن يكا اولان باطن عظم قسدندر وايكى
زوج عضله سى دخى واردركه برزوجى ايكى عضله در وانلر غضروف مكبوبه كاوب خلفندن اكا متصل اولمشدر
وقتا كه تشنج برله مجتمع اولسه غضروف مكبوبى رفع ايدوب سمت خلفه جذب ايلسه انضمام درقيدن بعيد
اولوب حنجره واسع اولور وزوج ثانينك ايكى عضله سى غضروف مكبوبك ايكى طرفنه كاوب منبسط اولمشدر
وقتا كه تشنج ايتسه لر مكبوبى درقيدن ارضنه مدايدوب انبساط حنجره يه معين اولور واما حنجره يى ضيق
ايدن عضلاتك برزوجى عظم لاميدن كلوب غضروف درقى يه متصل اولور بعده عريض اولوب غضروف
ثانى يه صاريلوب انك وراسنده ايكى فردك ايكى طرفى متحد اولمشدر پس وقتا كه تشنج ايتسه لر حنجره ضيق
اولور ودرت عضله سى دخى غضروف درقيله غضروف ثانينك ايكى طرفى مابيننى وصل ايتمشدر پس بونلر
تشنج ايلدكجه حنجره نك سمت اسفلى ضيق اولور واما حنجره يى منطبق ايدن برزوج عضله دركه غضروف
درقينك اصلندن نشئت ايدوب داخلندن كيدوب غضروف ثانينك اصلنه مكبوب اولوب ثالثك اطرافنه
يمين ويسارندن متصل اولمشدر وقتا كه مرتفع اولسه لر مفصلى ربط ايدوب حنجره يى اويله اطباق ايدرلركه
حبس نفس ايتمكده عضلات صدر وحجابه مقاومت ايدرلر وبو ايكى عضله لر اصغر ومحكم خلق اولنمشدر تاكيم
درون حنجره ده ازدحامسز قوتله انى منطبق ايدوب نفسى حصر ايلسونلر وبو ايكى عضله نك انحرافى قليل
اولوب استقامت اوزره صعود ايتمشدر وغضروف درقيله غضروف ثانينك مابينلرين جمع كتمشدر وايكى عضله
هم غضروفى مكبوبك تحتنده مذكور كوچك عضله لره اعانت ايچون وضع اولنمشدر وبونلرده نيچه صنعت
بولنمشدر سبحان الله ﴿ نوع سابع ﴾ خلقومك وعظم لامينك ورقبه نك عضلات وحركاتى بيلديرر
(اى عزيز) معلوم اولسونكه اهل تشريح ديمشلردركه حلقوم برجمله در وانك ايكى زوج عضله سى واردركه
انى اسفله جذب ايدر برزوجى حنجره ده ذكر اولناندر وزوج آخرى عظم قسدن نشئت ايدوب فوق سمتنه
چيقوب عظم لامى يه واندن حلقومه متصل اولوب انى اسفله جذب ايدرلر واما حلقك عضله لرى درون حلقده
موضوع ايكى لحم نغنغه دركه انك ايكى عضله سى آنلر بولنمشدر وانلر ابتلاعه معين اولمق ايچون خلق
اولنمشدر واما عظم لامينك هم مخصوص وهم عضله آخرله مشترك عضلاتى واردر اما مخصوص اولان عضلاتى
اوچ زوجدركه برزوجى زقنك ايكى جانبندن كلوب بو عظم اوزرنده اولان خط مستقيمه متصل اولوب عظمى
جانب ذقنه جذب ايتمشدر وبرزوجى تحت ذقندن نشئت ايدوب لسان التندن كچوب بو عظمك طرف
اعلاسنه يتمشدر بودخى بو عظمك ذقن سمتنه جذب ايتمشدر وبرزوجى اذنين عندنده اولان سهم زائده لردن
نشئت ايدوب بو عظمك اوزرنده بولنان خط مستقيمك طرف اسفلنه متصل اولوب انى اسفله جزب ايتمشدر

واماعظم لامينك مشترك اولان عضلاتی قريبا بيان اولنور واما لسانی تحريك ايدن طقوز عضله‌دركه ايكيسی
زائده‌لردن نشئت ايدوب عريض اولوب لسانك ايكی جانبنه اتصال قيلمشلردر وايكيسی عظم لامينك اعلاسندن
نشئت ايدوب مطول اولوب وسط لسانه متصل اولمشلردر وايكيسی عظم لامينك ضلع منخفضدن نشئت
ايدوب عريض وطويل عضلات اراسندن لسانه كچوب انی ورب اوزره تحريك ايدر وايكيسی دخی لسانی
منبسط ايدر بولنمشدر وانلرك موضعلری مذكورلرك تحتنده اولوب ليفلری لسان التنده عرضنه بسط
اولنمشدر پس بو ايكی عضله عظم فك اسفلك جمله‌سنه متصل قيلنمشدر وبری لسان ايله عظم لامی بينی وصل
وبری برينه جذب ايدر بيلنمشدر امافقط رقبه‌يی تحريك ايدن ايكی زوج عضله‌دركه برزوجی يمينده وبرزوجی
يسارده‌در پس هرقنغيسی منفرد تشنج ايدوب مجتمع اولورسه رقبه انك جهتنه ورب اوزره منجذب
اولوروقتی ايكيسی بيله برجهتدر تشنج ايدرسه رقبه اول جهته استقامت اوزره مائل اولور واكردردی
معا برابر تشنج ايلسه‌لر رقبه ميلسز انتصاب اوزره قصير اولور واكردردی بيله حالی اوزره قالورسه رقبه
دخی حالی اوزره منتصب اولور پس بركره تفكر اولنسونكه انسانك فقط رأس ورقبه‌سنده خالق بارينك نيجه
بدايع صنايعی بولنمشدر (فتبارك الله احسن الخالقين ﴿فصل ثانی﴾ كيفيت عضلات صدری وكتفين ويدين
واصابعی وحركاتنی التی نوع ايله بيان ايدر ﴿نوع اول﴾ صدری قبض وبسط ايدن عضلاتی بيلدير ر (ای عزيز)
معلوم اولسونكه اهل تشريح ديمشلردركه صدری تحريك ايدن عضلاتك بعضيسی انجق بسط ايدر قبض
اتمز وصدرك بوعضلاتندندر اعضای نفس ايله اعضای غذا بيننده حائل اولان حجابك بيان اولنه‌جق
عضلاتی وبرزوج عضله دخی عظم ترقوت آلتنده وضع اولنمشدركه منشأ كتف رأسنه ممتد اولان دكر
اولنه‌جق جزؤدن بولنمشدر وصدرك اولكی ضلعنه يمين ويساردن متصل اولوب اول ضلعی جذب ايچون
قيلنمشدر وبرزوج عضله‌سنك ايكی قات فردينك ايكی جزؤنك اعلالری رقبه‌يه متصل اولوب انی تحريك اتمشدر
واسفللری صدری تحريكه تمشدر وصدرك بشنجی والتنجی ضلعنه متصل اولان وصف اولنه‌جق برعضله‌يه
مختلط اولوب كيتمشدر وبرزوج عضله‌سی دخی كتفدن برمقعر موضعدن تمشدركه فقره‌ٔ اوليدن كتفه نزول ايدن
برزوج عضله‌يه تمشدر وايكيسی برعضله كبی اولوب اضلاع خلفه كتمشدر ودردنجی زوج عضله‌سی رقبه‌نك
يدنجی فقره‌سندن وصدرك اولكی ايكنجی فقره‌سندن نشئت ايليوب اضلاع قسمه متصل اولمشدركه صدری
بسط ايدن عضلات بونلردر واما صدری قبض ايدن عضلاتك بری بالعرض حجاب قابضدن وبالذات قبض ايدن
عضله لردن برزوج عضله دركه اضلاع فوقانيه‌نك اصولی تحتنده ممتد اولوب صدری شد وجمع اتمشدر
وبرزوجی دخی بو اضلاعك اطرافی عندنده ترقوب ايله حنجری بيننده قسمه ملاصق اولوب عضلات مستقيمهٔ
بطنه مختلط اولمشدر وايكی زوج عضله دخی بوزوج مذكوره اعانت قيلنمشدر واما صدری هم قبض وهم
بسط ايدن عضلات انلردركه اضلاع اره‌لرين جمع اتمشلردر پس هر ضاع اراسنده درت عضله واردركه ليفلرينك
بعضيسی اضلاعك ظاهرينه وبعضيسی باطننه ورب اوزره اتصال اتمشدر وايكی عضله ترقوتدن طرف
كتفه كلوب اولكی ضلعه يمين ويساردن متصل اولمشدر وانی فوق سمتنه رفع ايدوب انبساط صدره اعانت
قيلنمشدر پس عضلات صدرك جمله‌سی طقسانه بالغ اولمشدر * واما كتفی تحريك ايدن يدی زوج عضله‌دركه
ايكی زوجی مؤخر رأسدن كلوب برزوجی اعلای كتفه ترقوته وارنجيه‌دك اتمشدر وناحيهٔ رأسه ميل ايله كتفی
رفع اتمشدر وزوج آخری دخی اصل كتفه متصل اولوب آنی حذاء رأسه دفع اتمشدر وبرزوج عضله دخی
فقرهٔ اوليدن كلوب كتف اعلاسنه متصل اولوب آنی رقبه‌يه قريب اتمك ايچون تمشدر وزوج رابع عظم
لاميدن نشئت ايدوب بنه اعلای كتفه كيدوب آنی رفع اتمشدر وايكی زوج عضله فقرات صدر وعنقده
اولان سنسنه‌لردن نشئت ايدوب كتفی خلف واسفله تحريك ايده كتمشدر وزوج سابع قطندن نشئت ايدوب مجرد
كتفی اسفل وقدامه جذب ايدرلر وكتفی عضد ايله معا فوق سمتنه رفع ايدرلر وانبساط صدره دخی اعانت ايدرلر
لاحول ولاقوة الا بالله العلی العظيم ﴿نوع ثانی﴾ مفصل كتفی عضده تحريك ايدن عضلاتی بيلدير ر (ای عزيز)
معلوم اولسونكه اهل تشريح ديمشلردركه مفصل كتفی تحريك ايدن عضدك عضلاتيدركه انلرك اوچی
صدردن كلوب عضدی اسفله جذب ايدرلر وبو اوچ عضله‌نك بری ثدی التدن نشئت ايدوب عضده قريب اولان

فقره‌نك مقدمى عندنده عضدك مقدمنه متصل اولوب كتف اسفله كتورمك ايله عضدى صدره قريب ايدر وعضلات ثلاثهٔ مذكوره‌نك برى دخى اعلاى قسدن نشئت ايدوب رأس عضدك جانب انسيسنده منطبق اولوب عضدى رفع ايتمسيله صدره قريب ايدر وعضلهٔ عظيمهٔ ثالثه جميع قسدن نشأت ايدوب عضدك مقدمى اسفلنه متصل اولمشدر اكر جزؤ فوقانيسى ليفيله عمل ايدرسه عضدى رفع ايده‌رك صدره كتورر واكر جزؤ تحتانيسى ليفيله عمل ايدرسه عضدى منحط ايدرك صدره كتورر واكر ايكى جزؤ ايله برابر عمل ايدرسه عضدى استقامت اوزره صدره كتورر وعضدك ايكى عضله‌سى خاصره‌دن نشئت ايدوب عضلهٔ عظيمهٔ مذكوره‌نك اتصالندن زياده متصل اولوب بر بيوك عظم خاصره‌دن واضلاع خلفدن كلوب عضدى اضلاع مذكوره سمتنه استقامت اوزره جذب ايدر وايكنجى دقيق جلد خاصره‌دن وسطه مائل كلوب‌ئدى سمتندن جهت فوقه صعود ايدن عضله‌نك وترينه متصل اولوب خلف سمتنه ميل قيلوب غرق اولمشدر واولكى عضله‌يه اعانت قيلمشدر بو عضدك بش عضله‌سى دخى واردركه جمله‌سى عظم كتفدن نشئت ايتمشدر وبونلرك برى كتفك ضلع فوقانيسيله حجابى طولدیروب رأسى عضددن جانب وحشيسنك جزؤ فوقانيسنه عبور ايدوب كيتمشدر وبونلردن ايكيسنك منشألرى كتفك ضلع اعلاسى اولمشدر وبرى بيوكدركه ليفنى اجزاء تحتانى حاجبه كوندروب حاجب ايله ضلع اسفلك ماييننى طولديرمشدر ورأس عضده جانب وحشيسى نهايتنده متصل اولوب عضدى وحشيدن يكا ميل ايله بعيد قيلمشدر وثانيسى بو اولكى‌يه متصل اولوب بونكله بونك فعلى ايده كلمشدر لكن ايكنجى عضله اعلاى كتفه تعلق ايدوب ظاهر عضده وراب اوزره متصل اولوب آنى وحشيدن يكا مائل قيلمشدر ودردنجى عضله عظم كتفك موضع مقعرنى طولدیروب وترى رأس عضدك جانب انسيسندن دخول ايدن عضله‌نك اجزاسنه متصل اولوب عضدى خلفدن يكا منعطف ايتمشدر وبشنجى عضله‌نك منشأى كتفك ضلع اسفلنك طرف اسفلندندر ووترى خاصره‌نك اعلاسندن صعود ايدن بيوك عضله‌نك اتصالى فوقنده عضدده متصل اولمشدر وبو عضله‌نك فعلى رأس عضدك اعلاسى فوق سمتنه جذب ايتمكدر وعضدك ايكى باشلى بر عضله‌سى دخى واردركه انك فعلى ترقوت اسفلندن وعنقدن كلوب عضدى احاطه ايتمكدر وبونك بر باشى عضده داخلدز وداخله وراب اوزره مائلدر رأس آخرى ظاهرندن اسفل كتفدن حاصلدر وبرمقدار وراب اوزره خارجه مائلدر پس اكر ايكى جزؤ ايله عمل ايدرسه عضدى استقامت اوزره رفع ايدر وعضدك ايكى كوچك عضله‌سى دخى واردركه برى ندى فوقندن كلور وبرى مفصل كتفده مدفوندر لاحول ولا قوة الا بالله العلى العظيم ﴿نوع ثالث﴾ عضلات ساعدى وحركاتنى بيلدير (اى عزيز) معلوم اولسونكه اهل تشريح ديمشلردركه ساعدى تحريك ايدن عضلاتك بعضيسى بسط وبعضيسى قبض ايدر وبونلر عضد اوزرنده وضع اولنمشدر وبونلرك بعضيسى عضدى وجهى اوزره مكبوب ايدر وبعضيسى نشر وبسط ايدر وبو عضله‌لر عضد اوزرنده دكلدرلر لكن بسط ايدنلر بر زوج عضله‌دركه ايكى فردك برى داخله ميل ايله ساعدى بسط ايدر زيراكه فرض مذكور عضدك مقدمى تحتنده وكتفك ضلع اسفلندن نشئت ايدوب مرفقه اجزاء داخله‌سى عندنده متصل اولمشدر وفرد ثانى خارجه ميل ايدر ساعدى بسط ايدر زيراكه بو فرد عضدك قفاسندن كلوب مرفقدن خارج اولان اجزايه متصل اولورو بو ايكى فرد بو ايكى فعلده جمع اولدقده ساعدى استقامت اوزره بسط ايدرلر واما قبض ايدنلر بر زوج عضله‌دركه ايكى فردنك كبيرى ساعدى داخله ميل ايله قبض ايدر زيراكه بو فرد كتفك زائد اسفلندن ورأس منقار مذكوردن نشئت ايليوب باطن عضده ميل ايدوب وترمقدم زند اعلايه متصل اولمشدر وايكنجى فردى ساعدى خارجه ميل ايله قبض ايدر زيراكه بو فردك منشأى ظاهر عضدك خلفندندر وبو بر عضله‌دركه ايكى لحمى رأسى واردر وبرى خلف عضددن وبرى قدامندن مرور ايدوب خارجه ميل ايله قبض ايدن زند اسفلك مقدمى اسفلنه وداخلنه ميل ايله قبض ايده‌نك اعلاسنه متصل اولمشدر تاكيم محكم جذب ايده‌لر وبو ايكى عضله بو ايكى فعلنده جمع اولدقد ساعدى استقامت اوزره جمع ايدرلر وبو ايكى عضلهٔ باسطه‌نك باطننده بر عضله واردركه عظم عضدى احاطه ايدوب قبض ايدر واما ساعدى وجهى اوزره مكبوب ايدن عضله‌لر بر زوجدركه خارجده وضع اولنمشدر وايكى فردنك برى سى رأس عضدك انسى طرفنك اعلاسندن نشئت ايدوب زند اعلايه متصل اولوب مفصل رسغ اولمشدر وفرد ثانى اندن اقصر وليفى اعرض وطرفى عصابى اولوب ذات آتند

اسفلدن نشئت مفصل رسغ عندنده رأس زنداعلایه متصل اولمشدر واما ساعدی ظاهر اوزره بسط ایدن عضله‌لر برزوجدرکه ایکی فردنك بری ایکی زندك خارجنده وضع اولنوب زنداعلایه وترسز اتصال قیلمشدر وفردثانینك منشأی رأس عضدك ظاهرندن یکا جزء فوقانیسندن ممتد اولان عظم رقیقدن اولوب ساعددن مرورایله نفوذ ایتمشدر تا مفصل رسغه قریب اولنجیه‌دکین کیتمشدر پس طرف زنداعلادن جزء باطنه کلوب غشائی وتر ایله بو فرده اتصال ایتمشدر تعالی الله ﴿نوع رابع﴾ عضلات رسغی وحرکتنی بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل تشریح دیمشلردرکه مفصل رسغی تحریك ایدن عضله‌لرك بعضیسی باسط وبعضیسی قابض وبعضیسی ظهری اوزره باسط وبعضیسی وجهی اوزره مکبدر امارسغی بسط ایدن عضلاتك بعضیسی بری برینه متصل اولوب بری زنداسفلك وسطندن نشئت ایدوب وتری ابهامه متصل اولوب انکله سبابه‌دن بعید اولور وبری دخی زنداعلادن نشئت ایلیوب وتری عظم رسغدن ابهامك حذاسنه وضع اولنان اولکی عظمه متصل اولمشدر وبو ایکیسی بیله حرکت ایلدکده رسغی کب قلیل بسط ایدرلر واکر فقط عضلهٔ ثانیه حرکت ایلسه رسغی ظهری اوزره بطح ایدر واکر فقط عضد حرکت ایلسه هم رسغی منبطح ایدر وهم ابهامی سبابه‌دن بعید ایدر وبر عضله رأس عضدك اسافلندن نشئت ایدوب زند اعلانك جانب وحشیسندن یکا القا اولنوب ایکی باشلی بر وتری کوندروب برباشی سبابه ایله وسطی قدامنده وضع اولنان مشطك وسطنه متصل اولوب اوبرباشی رسغ عندنده زنداعلا اوزرینه اتکا ایدوب رسغی کب ایله بسط ایتمشدر وامارسغی قبض ایدن عضله‌لرك برزوجی ساعدك جانب وحشیسی اوزرنده‌درکه انك فرد اسفلی عضدك رأسی داخلندن نشئت ایلیوب قدام خنصرده اولان مشطه متصل اولمشدر وفرد اعلاسی انك فوقنده نشئت ایدوب بنه مشط مرقومه اتصال قیلمشدر وانکله برعضله‌سی اجزاء سفلیهٔ عضددن نشئت ایدوب بیان اولنان ایکی عضله‌نك موضعلرین توسط قیلمشلردر وبونك ایکی رأسی واردرکه بری برینه صلیب کبی منعطف اولوب سبابه ایله وسطی بیننده اولان موضعه متصل اولمشدر بو ایکیسی معا حرکت ایلدکده رسغی قبض ایدرلر پس بیان اولنان عضلات باسطه وقابضه بالذات رسغی بطح وکب دخی ایدرلر واکر قدام خنصرده بولنان مشطه متصل اولان عضله منفرد حرکت ایدرسه کفی برمقدار ظهری اوزره دوندرر واکر ابهامك بیان اولنه‌جق عضله‌سی بو عضله‌یه اعانت ایدرسه کفی تمام دوندرر واکر قدام ابهامده رسغه متصل اولان عضله منفرد ومتحرك اولسه کفی برمقدار وجهی اوزره منطبق ایدر واکر خنصرك بیان اولنه‌جق عضله‌سی بوکا معین اولورسه کفی تمامیله منطبق اولور ﴿نوع خامس﴾ عضلات اصابعی وحرکاتنی بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل تشریح دیمشلردرکه اصابع یدی تحریك ایدن عضلاتك بعضیسی عظام کفده حاصلدر وبعضیسی عظام ساعده متصلدر اکر بالجمله کفده اولسه‌لردی کثرت لحم ایله کف کبیر اولوب خفیف اولمزدی وانده بولطافت قالمزدی چونکه عضلات رسغ اصابعدن بعید اولمشدر پس انکچون اوتاری مدور ومتین وطویل اولوب هرطرفدن کلان اغشیه ایله استحکام بولمشدر واعضای متحرکه‌یه اتصاللریچون لیفلری عریض ومحیط قلنمشدر واصابعی فتح ایدوب اسفله تحریك ایدن عضلاتك جمله‌سی عظم ساعد اوزره وضع اولنمشدر پس اصابعی اسفله تحریك ایله فتح ایدن عضلاتك بری ظاهر ساعدك وسطنده وضع اولنمشدرکه عضدك رأس اسفلنك جزء ظاهرندن نشئت ایلیوب اوتاردن اصابع اربعه کوندروب انلری اسفله تحریك ایله فتح وبسط ایتمشدر وبو عضلات فاتحه‌نك اوچی دخی برجانبده بری برینه متصل اولوب بری عضدك رأس وحشیسنك ایکی زائده‌سی مابیننده جزء متوسطندن نشئت ایدوب خنصرله بنصره ایکی وتر کوندرمشدر وبو مضاعف اولان عضله‌لرك ایکنجیسی عظم عضدك ایکی زائده‌سی اسفلندن وزنداسفلك طرفندن نشئت ایدوب وسطی ایله سبابه‌یه ایکی وتر کوندرمشدر واوچنجیسی زنداعلانك اعلاسندن نشئت ایدوب ابهامه بر وتر کوندرمشدر وبو عضله عندنده برعضله دخی واردرکه عضلات رسغده بیان اولنمشدر وانك منشئی وسط زنداسفلدرکه انك وتری سبابه‌دن ابهامی بعید ایتمشدر واما اصابعی ضم وقبض ایدن عضلاتك بعضیسی عظم ساعد اوزرنده وبعضیسی کف ایچنده وضع اولنمشدر اماساعد اوزرنده اولنلر اوچ عضله‌درکه ساعدك وسطنده بری برینك فوقنده ترتیب اوزره وضع اولنمشدر واشرفلری اسفلده مدفون اولوب زنداسفلك عظمنه متصل اولان عضله بولنمشدر وبونك

فعلی

فعلی اشرف اولدیغندن موضعی دخی محفوظ اولنمشدر وبوعضلهٔ تحتانیه عضدك رأس وحشیسی وسطدن نشئت ایدوب آندن وتری عریض اولوب اوتار خمسه یه منقسم اولدقده هر بر اصبعه داخل اولوب اصابع اربعه نك اولکی وایکنجی واوچنجی مفاصلن قبض ایتمشدر وابهامك وتری ایکنجی واوچنجی مفصلن قبض ایتمشدر وعضلهٔ ثانیه بونك فوقنده بون اصغر اولوب عظم عضدك رأسی داخلندن نشئت ایدوب زنداسفله اتصال قلیل بولمشدر وزنداعلانك فوقانی سطحی که جانب وحشیله جانب انسینك حد مشترکیدر انك اوزرندن کچوب ابهام سمتنه وصول بولدقده داخله میل ایدوب اوتارنی اصابع اربعه نك مفاصلنه کوندرمشدر تاکیم انلری قبض ایتسونلر واما اوچنجی عضله قبض ایچون دکلدر لیکن وتریله درون کفه دخول ایدوب راحه ده عریض ومنبسط اولمشدر تاکیم راحه کفه حس لمس بخش ایدوب نبت شعردن مانع اولوب اخذ وبخشده قوت ومتانت ویره لاحول ولاقوة الا بالله العلی العظیم ﴿نوع سادس﴾ عضلات کفی وفوائدنی بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل تشریح دیمشلردرکه عضلات ساعددن ابهام قبضنده برعضله یه اقتصار ایدوب اصابع اربعه ایکیشر عضله ایله منقبض اولملرنده حکمت بودرکه دردینك اشرف افعالی قبضدر وابهامك ایسه الزم اعمالی انفتاح وسبابه دن تباعددر واما کفك کندنده اولان عضلات اون سکیز بولنمشدرکه بری برینك اوزرنده ایکی صف قلنوب ترتیب ایله نظم اولنمشدر واول صف اسفل داخل کفده وبوصف اعلا ظاهر کفده قلنمشدر اما صف اسفلده منتظم اولان یدی عضله درکه بشی اصابعی فوق سمتنه جذب ایله مائل ایدنلردر وابهامك عضله سی عظام رسغ اولندن ناشیدر والتنجی عضله بی قصیر وعریض بولنوب لیفی مؤرب قیلمشدرکه رأسی وسطی حذاسنده مشط کفه وصل اولنمشدر ووتری ابهامه متصل اولوب انی اسفله کوندرمشدر ویدنجی عضله سی خنصر عندنده اولان مشطك عظمندن نشئت ایدوب خنصری اسفله ایندرمشدر وبو عضلات سبعهٔ مذکوره دن هیچ بری قبض اصابع ایچون دکلدر بلکه بشی رفع وایکیسی خفض ایچوندر واما صف اعلاده منتظم اولان اون برعضله درکه سکزندن هرایکیسی اصابع اربعه مفاصلندن اولکی مفصللرینه بری برینك فوقنده متصلدر تاکیم اولکی مفاصلی محکم قبض ایده لر واما اوچی ابهامه مخصوصدرکه بری اولکی مفصلنی وایکیسی بیله ایکنجی مفصلنی قبض ایده لر پس ابهام ایله خنصره اوچر عضله حافظ تعیین اولنوب ثلاثهٔ باقیه نك هر برینه ایکیشر عضله خافض ویرلمشدر وهراصبعك قابضی درت رافعی بر عضله خلق اولنمشدر * سبحان من هو الخالق ﴿فصل ثالث﴾ کیفیت عضلات صلب وبطنی وعضلات انثیین ورجلین واصابعنی وحرکات ومنافعنی یدی نوع ایله بیان ایدر ﴿نوع اول﴾ عضلات صلبی بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل تشریح دیمشلردرکه صلبی تحریك ایدن عضلاتك بعضیسی انی قدام سمتنه وبعضیسی خلف سمتنه منحنی ومنعطف ایدروصلبك غیر حرکاتی دخی بوایکی حرکاتندن حاصل اولور اما صلبی قدام سمتنه منحنی ایدن عضلات ایکی زوجدر بر زوجی سمت فوقده وضع اولنمشدر واول رأس رقبهٔ تحریك ایدن عضله لردن بیلنمشدر وبوزوج مرینك ایکی جانبندن مرور ایدوب طرف اسفلی صدرك فوقانی فقره لرندن بش فقره یه متصل اولوب طرف اعلاسی رقبه ورأسه کلمشدر وبونك تحتنده وبرزوج عضله وضع اولنمشدرکه انلره متینین دینلمشدر وبونك ایکیسی دخی صدرك اونبنجی واون برنجی فقره لرندن نشئت ایدوب اسفله نازل اولوب صلبی قدام سمتنه زیاده منحنی ایدر واما صلبی خلف سمتنه مائل ومنعطف ایدن ایکی عضله درکه انلره عضلتین صلب اطلاق ایدرلر وهر بری یکرمی اوچ عضله دن مؤلفدر زیراکه بوایکی عضله نك هر برینه فقرهٔ اولیدن غیری هر برفقره دن بر عضله کلمشدرکه لیف مؤربدر پس بوعضله لر بالجمله اعتدال اوزره ممتد اولسه لر صلبی استقامت اوزره نصب ایدرلر واکر افراط ایله ممتد اولسه لر صلبی خلف سمتنه مائل ومنعطف ایدرلر واکر فقط بر جانبده اولان عضله لر حرکت ایدوب ممتد اولسه لر صلب اول زمانده جانب آخره میل وانحنا ایدر وبوعضلات مذکوره صلبك حرکات متوسطهٔ سائره سنه کفایت ایتمشلردر زیراکه صلبك هر سمتنه میل وانحناسنده قدام وخلف حرکتلرینه تبعیتی بولنمشدر سبحان الصانع الحکیم ﴿نوع ثانی﴾ عضلات بطنی بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل تشریح دیمشلردرکه عضلات بطن سکز عضله درکه نیجه منافعده مشترکدر برمنفعتی احشاده بولنان فضله بولی ورحمده اولان جنینی عصر وحفظه اعانتدر وبرمنفعتی دخی حجابه عماد اولوب وقوت ویروب ریح وقبض ایله ممتلی

اولدقده معین اولمقدر و برمنفعتی دخی معده یی وامعایی حرارتلریله تسخین ایتمکدر پس اول عضلات ثمانیه‌دن برزوج عضلهٔ مستقیمه غضروف حنجری عندندن استقامتله نزول ایدوب لیفی عانه یه وارنجه‌دك طولا ممتد اولوب اطراف عانه اوزرینه بسط ایتمشدر وزوج مرقومك جوهری ابتداسندن انتهاسنه‌دك لحمیدر وایکی عضله دخی بطنی اوزرنده ممدود اولان غشانك فوقندن نشئت ایدوب اول عضلتین ممدوده‌تین ایله عرضا زوایای قائمه اوزره تقاطع ایدوب اسفله کتمشدر وایکی زوج عضله‌سی دخی بو عضلات مذکوره‌نك وربی اوزره قائم اولوب هر بری برطرفده یمین ویسارده بولنمشدر وهر زوجی ایکی عضله‌درکه شرسوفدن عانه یه‌دك وخاصره‌دن غضروف حنجری یه‌دك صلیب آسا تقاطع ایدوب ایکی فردك ایکی طرفی یمین وشمالدن عانه عندنده ملاقی اولوب ایکی فرد آخرك ایکی طرفی دخی حنجره عندنده ملاقی اولمشلردر و بوایکیسی هر جانبدن ایکی عضلهٔ عریضه‌نك اجزا لحمیلری اوزرینه وضع اولنمشدر و بوایکی زوج عضله‌نك دخی جوهرلری تا عضلهٔ مستقیمه یه اغشیه کبی اوتار عریضه ایله تماس ایدنجیه‌دك لحمیدر و بو ایکی زوج عضلهٔ عریضه اوزرینه وضع اولنان ایکی عضلهٔ طولیه اوزرینه وضع اولنمشدر بودخی سنم باری بیلنمشدر سبحان الصانع الحکیم ﴿ نوع ثالث ﴾ عضلات انثیینی بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل تشریح دیمشلردرکه رجال ایچون عضلات خصیتین اربعه بولنمشدر وانلری بحفظ ورفع ایتمك ایچون خلق اولنمشدر تا کیم مستطیل متدلی اولمیوب ارتخا ایله اسفله نزول قیلمیوب مصادمه‌دن بیضه‌لری محفوظ اولسون پس آنك هربر فردیچون بر زوج عضله تعیین اولنمشدر واول بیضه‌لر صلب اولوب طبیعتلری حار بولندیغیچون دخانندن وجه رجالده لحیه بتمشدر زیرا که بیضه‌سی اولمینك ویا حار اولمینك لحیه‌سی اولمز و بیضه‌لر قطع اولنسه لحیه‌سی وار ایسه دوکیلور قالمز اما نسوان ایچون انلره برزوج عضله کفایت ایدر زیرا که آنلرك خصیتنی رجال کبی خارجده متعلق دکل داخلده ملتصقدر پس هر برخصیه ایچون برفرد عضله تعیین اولنمشدر واما فم رحم اوزرنده برعضله واردرکه انك لیفی بغایت عریض اولوب رحمی وفمنی جمله احاطه ایتمشدر و بو عضله‌نك برمنفعتی وقت حیضه‌دك فم رحمی محکم قبض ایدوب دم رحمی آنده حبس ایتمکدر وزمان حیض اولدقده رخاوت بولمقدر تا کیم دم مجتمعدن رحم خالی وظاهر اولسون و برمنفعتی دخی حین جماعده مرتخی اولمقدر تا کیم فم رحم آچیلوب نقطه‌یی جزب ایدوب درونه آلسون بعده فم رحمی ینه محکم باغلیوب جنینی حفظ ایتمکدر تا کیم ولادت زمانی کلسون بعده بغایت مرتخی ومنتشر اولمقدر تا کیم ولادت ممکن اولسون واما مثانه فمی اوزرنده برعضله واردرکه انك دخی لیفی عریض اولوب مثانه‌یی وفمنی احاطه قیلمشدر و بو عضله‌نك منفعتی تبول وقتنه‌دك بولی حبس ایتمکدر لکن بولی دوکمك مراد اولنسه بو عضله قبضدن رخاوته کیدوب عضلات بطن دخی مثانه‌یی عصر ایدوب قوت دافعه‌نك اعانه‌سیله بول اندن چیقار اقار واما ذکری تحریك ایدن عضلات ایکی زوجدرکه برزوجی عظم عانه‌دن بتوب ذکرك ایکی یانندن مرور ایتمشدر وقتا که بونلر مرتخی اولورلر مجرای بول آچیلوب وسعت بولور پس اندن بول ومنی سهولتله جاری اولور و برزوجی ینه عظم عانه‌دن نشئت ایدوب اصل ذکرده وربا ایله متصل اولمشدر پس بونك ایکی فردی برابر ممتد اولدیسه آلت استقامتله منتشر اولور واکر یورکدن ریح شهوت کلوب ذکرده اولان عروقه طولدیسه آلت قوامه کلور واکر شدتله ممتلی اولدیسه آلت کبیر وصلب اولوب عانه طرفنه مائل اولور واکر امتداد مذکور زوج مزبورك برفردینه عارض اولدیسه آلت جهت آخره میلیله انتشار بولور * واما عضلات مقعد درتدرکه بری آنك منفذی اطرافنی ملازمدر ولحمنه بغایت اختلاطی لازمدر و بو عضله عروهٔ کیسه مثالی اطراف مقعدی جمع وضم ایله سدوشد ایتمشدر ومنفذنده قلان بقیهٔ فضله‌یی عصر ونقض ایله کنس وطرد ایتمشدر واندہ بر عضله دخی وضع اولنمشدرکه عضلهٔ مذکوره‌نك فوقنده یعنی درون مقعدده اولوب طرف رجالده اصل ذکره اتصال قیلوب نساده اطراف بضعی محیط اولمشدر و بوایکی عضله‌نك فوقنده برزوج عضله مؤرب واردرکه لحم مقعدی رفع ایدوب داخله جذب ایچون قیلنمشدر و بونك ارتخاسیله مقعد خارجه چیقار بولنمشدر و بو مذکوراتك جمله‌سی اول مصور حکیمك ایجادی بیلنمشدر سبحان الصانع الحکیم ﴿نوع رابع﴾ عضلات فخذینی وحرکاتنی بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل تشریح دیمشلردرکه فخذی تحریك ایدن عضلاتك اعظمی آنك مفصلنی بسط وفتح ایدن عضله‌لردر بعده آنی ضم وقبض ایدن

عضلەلردر زیراکە اشرف افعال فخذ انبساط وانقباضدر وبسط ایلە قیام حاصل اولدیغندن بسط قبضدن
افضلدر بعدە عضلات قعود عظیمدر بعدە فخذی بری برینە مقارن ایدن عضلەلر عظیمدر بعدە فخذی خلف سمتنە
مائل ایدن عضلەلر عظیمدر امامفصل فخذی بسط ایدن عضلاتك اعظمی بدندە اولان عضلاتك جملەسندن
اعظمدر وبو بر عضلەدرکە عظم ورك وعانەیی احاطە ایدوب فخذك خلف وداخل سمتلرینە ملتفت اولوب
رکبەیەدك وصول بولمشدر وبونك لیفلرینك مبدألری مختلف اولدیغندن انواع افعالی دخی مختلف اولمشدر
زیراکە بعض لیفنك مبدأی اسفل عظم عانەدن اولوب فخذی جانب انسی یە مائل ایدرك بسط ایتمشدر وبعض
لیفنك منشأی بونك برمقدار فوقندن اولوب فخذی انجق فوق سمتنە رفع ایتمشدر وبعض لیفنك منشأی بونك
جوف فوقندن اولوب فخذی جانب انسی یە امالە ایلە رفع ایتمشدر وبعض لیفنك منشأی عظم ورکدن اولوب
فخذی استقامتلە بسط ایتمشدر وبرعضلەسی مفصل ورکی قدامندن یکا مشتمل اولوب فخذی ینە استقامت
اوزرە بسط ایتمشدر وبرعضلەسی مفصل ورکی خلفدن یکا مشتمل اولمشدرکە اوچ عریض وتری وایکی طرفی
واردر اما بو اوتار ثلاثەنك منشألری خاصرەدن وورکدن وعصعصدندرکە اول مقعد عندە اولان عظمدر
وبو اوتار ثلاثەدن ایکیسی لحمیدر وبریسی غشائیدر واما ایکی طرفی رأس فخذدن جزؤ مؤخرینە متصلدر پس
بو عضلە اکر برطرفیلە جذب ایدرسە فخذی کندی یە میل ایلە بسط ایدر واکر ایکی طرفیلە جذب ایدرسە
فخذی استقامت اوزرە بسط ایدر وبرعضلەسنك منشأی عظم خاصرەنك جمیع ظاهرندن اولوب زائدۀ
کبرانك سمت اعلاسنە متصل اولوب برمقدار سمت قدامە ممتد اولدقدە فخذی جانب انسی یە امالە ایلە بسط ایدر
وبونك امثالی عضلات ابتدا زائدۀ صغرانك اسفلنە متصل اولوب اندن نزول ایدوب اولکی عضلەنك فعلنی
ایدرلر وبو عضلەنك فرقی بودرکە بونك بسطی قلیل وامالەسی کثیر ومنشأی عظم خاصرەنك اسفلی ظاهرندندر
وبرعضلەسی دخی اسفل عظم ورکدن سمت خلقە مائل نشئت ایدوب فخذی اول سمتە میل قلیل ایلە وجانب
انسی یە میل کثیر ایلە بسط ایدر وامامفصل فخذی قبض ایدن عضلاتك بری فخذی انسی جانبنە میل قلیل ایلە
قبض ایدر وبو برعضلۀ مستقیمەدرکە عظم خاصرەدن نشئت ایدوب اندن اینوب ایکی وترینك بری عظم متنك
آخرینە وبری زائدۀ صغرایە متصل اولمشدر وبرعضلەسی عظم عانەدن نشئت ایدوب زائدۀ صغرانك اسفلنە
اتصال قیلنمشدر وبرعضلە دخی بو عضلۀ ثانیەنك جانبنە وراب اوزرە ممتد اولوب زائدۀ کبرادن برجزؤکی
اولمشدر وعضلۀ رابعەسی عظم خاصرەدن منتصب اولان قائم نسنەدن نشئت ایدوب فخذی قبض ایلە ساقی
دخی جذب ایتمشدر واما فخذی داخل سمتنە مائل ایدن عضلاتك بعضیسی بسط وقبض بحثندە بیان اولنمشدر
وبو نوع تحریکك برمخصوص عضلەسی واردرکە عظم عانەدن نشئت ایدوب غایتلە مستطیل اولوب
تارکبەیە بالغ اولمشدر واما فخذی خارج سمتنە امالە ایدن ایکی عضلۀ مخصوصەدرکە منشألری عظم
عریضدندر واما فخذی خلف سمتنە امالە ایدن ینە ایکی عضلەدرکە بری عظم عانەنك جانب وحشیسندن وبری
جانب انسیسندن نشئت ایدوب بری برینە التقا مؤرب اولوب زائدۀ کبرانك مؤخری قربندە اولان
موضع مقعردە ملتحم اولمشلردر قنغیسی منفرد جذب ایدرسە فخذ بسط قلیل ایلە انك جانبنە ملتوی اولوب
میل ایدر واکر ایکیسی معا جذب ایدرلرسە فخذ استقامتلە خلف سمتنە مائل اولور وبو مذکوراتی عبرتلە
تفکر ایدن کمسنە باری تعالینك عجائب صنعنی بولور سبحان الدائم الباقی ﴿نوع خامس﴾ عضلات مفصل
رکبەیی وحرکاتنی بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکە اهل تشریح دیمشلردرکە مفصل رکبەیی تحریك ایدن
عضلاتك اوچی قدام فخذدە وضع اولنمشدر وبونلر فخذدە بولنان عضلاتك اکبری وانفسی بولنمشدر وافعالی
بسط ایتمك بیلنمشدر وبو عضلات ثلاثەنك بری ایکی قات کبی کورنمشدر وبونك ایکی طرفی واردرکە بری زائدۀ
کبرادن وبری مقدم فخذدن نشئت قیلمشدر وبو ایکی طرفك بری لحمی اولوب وتر اولمدن مقدم عظم عین رکبەیە
متصل اولمشدر وطرف آخری غشائی اولوب فخذك انسی طرفندە نهایت بولمشدر واما ایکی عضلۀ باقیەنك
بریسی فخذی قبض ایدن عضلات ایلە بیان اولنمشدرکە عظم خاصرەدن اولان حاجزدن نشئت ایلدیکی
بیلنمشدر وایکنجیسی زائدۀ وحشیدن نشئت ایدوب عظم عین رکبەیی احاطە ایلە تحتندە اولان اجزایە متانت
ویرمك ایچون کتمشدر واندن عظم ساقە یتوب رکبەیی بسط ایلە ساقی ممتد ایتمشدر وبرعضلۀ باسطەسی ملتقای

عظم عانه‌دن نشئت ایدوب فخذك انسی جانبندن وراب اوزره نزول ایدوب كتمشدر وعظم ساقك اعلاسندن اولان جزؤ مغرقه یتمشدر وساق انسی جانبنه اماله ایله بسط وبرعضلهٔ اخری عظم وركدن یتمشدر وجانب وحشیدن ورب اوزره نزول ایدوب عضلهٔ مذكوره‌نك مقابلنه یتمشدر واندن عبور ایدوب موضع مغرقه كتمشدر وساقی وحشی جانبنه اماله ایله بسط ایتمشدر واكر بوایكیسی بیله برابر بسط ایتسه‌لر انبساط ساق استقامت اوزره اولور واماساقی منقبض ایدن عضلاتك بری بردقیق وطویل عضله‌دركه عظم خاصره‌دن وعظم عانه‌دن یتمشدر وعضلهٔ باسطهٔ داخله‌نك منشأنه وخاصره وسطنده بولنان حاجزه یقین كتمشدر واندن ركبه‌نك ایكی طرفنه وراب اوزره دخول ایدوب اندن ینه ظهوره كلمشدر وموضع مغرق ركبه‌ده نهایت بولوب اكا ملتصق اولمشدر وبونكله ساق فوق سمتنه منجذب اولوب قدمی ارنبه سمتنه اماله قیلمشدر واوچ عضله‌سی دخی واردركه بری انسی وبری وحشی وبری وسطی بولنمشدر ووحشی ایله وسط ساقی وحشی سمتنه اماله ایله قابض قیلنمشدر واماانسی ساقی جانبنه اماله ایله قبض ایدر بیلنمشدر اماانسنك منشأی قاعدهٔ عظم وركدن اولوب توریب ایله وراء فخذه مرور ایدوب تاجانب انسیده ساقده اولان موضع مغرقه واروب اكا متصل اولمشدر وانك لونی اخضره مائل كلمشدر واماوحشی ایله وسطینك منشألری ینه قاعدهٔ عظم وركدن اولوب اندن یتمشدر لكن بونك ایكیسی جزؤ مغرقه اتصالده جانب وحشیدن یكاملیل ایتمشدر ومفصل ركبه‌ده برعضلهٔ مدفونه واردركه وسطینك اعانه‌سنه یتمشدر پس بوصنایعی سیر ایدن حیرته كتمشدر وكندویه كلوب عجایب حكمت سیر ایتمشدر ومعرفت بدنله معرفت نفسه یتمشدر ﴿نوع سادس﴾ مفصل قدمی تحریك ایدن عضلاتی بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونكه اهل تشریح دیمشلردركه مفصل قدمی تحریك ایدن عضلاتك بعضینی قدمی فوق سمتنه رفع ایدر وبعضیسی اسفله رفع ایدر اماقدمی رفع ایدنلره برعضلهٔ عظیمه واردركه قصبهٔ انسیه قدامنده وضع اولنوب رأس قصبه‌نك جزؤ وحشیسندن نشئت ایدوب جهت ابهامه مرور ایله ساق اوزره مائل كتمشدر وابهامك اصلنه قریب موضعه متصل اولوب قدمی رفع ایتمشدر وبرعضله ینه رأس وحشیدن نشئت ایدوب اندن بروتر یتمشدركه اصل خنصره قریب موضعه متصل اولوب قدمی رفع ایتمشدر خصوصا عضلهٔ اولی بوكا مطابق اولدقده ایكیسی معا قدمی استقامتله رفع ایتمشدر واما قدمی اسفله خافض اولان عضلاتك برزوجی رأس فخذدن نشئت ایدوب بعده متحد اولوب باطن مؤخر ساقه میل قیلوب لحمی اولمشدر وانلردن بروتر عظیم نشئت ایدوب عظم عقبه اتصال قیلمشدركه وتر العقب نامیله شهرت بولمشدر پس وتر مزبور عقب مزكوری وحشی جانبنه مؤرب جاذب اولمشدر تاكیم قدم ارض اوزرنده ثابت اولسون وبوكا برعضله اعانت قیلمشدركه لونی بادنجانی اولمشدر ورأس وحشیدن نشئت ایلیوب بی ارسال وتر لحمی اولدیغی حالده كندی نزول ایدوب خلف عقبه عضلهٔ اولی‌نك التصاقی فوقنده ملتصق اولمشدر اكر بوایكی عضله‌یه ویاوترلرینه برآفت عارض اولسه قدم كوتروم اولور وبرعضله دخی رأس قصبهٔ انسیه‌دن نشئت ایدوب اسفله كیدوب ایكی وتر منشعب اولمشدركه بری قدام ابهامدن اسفل رسغه اتصال قیلمشدر پس بووترله قدم منخفض ومنقبض اولمشدر ووتر ثانی وتر اولی تجاوز ایدوب ابهامك اولكی مفصلنه كیدوب انی جانب انسی‌یه مؤرب بسط ایتمشدر وفخذك وحشی رأسندن برعضله نشئت ایدوب بوایكی عضله‌نك برینه یتمشدر بعده باطن ساقی تجاوز ایتدكده ینه اندن جدا كتمشدر ووتری اسفل قدمه عبور ایدوب قدمك راحتی باطننه منبسط اولان عضله مثالی بودخی قدمك تحتنه تمامیله منبسط اولوب احاطه ایتمشدر تاكیم راحب كفده بولنان منافع راحت قدمده هم بولنسون وبوصنعتلرده نیجه حكمتلر بیلنسون وقدرت باریدن نیجه عبرتلر آلنسون سبحان الصانع الحكیم دینلسون وهرعیب ونقصاندن تنزیه وتقدیس اولنسون وعظمت شاننه خشوع ایله خضوع قلنسون ﴿نوع سابع﴾ عضلات اصابع قدمی بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونكه اهل تشریح دیمشلردركه اصابع قدمی تحریك ایدن عضلاتدن اكثری عضلات قابضه‌در وانلرك بری قصب وحشی رأسندن نشئت ایدوب انك اوزرنده امتداد نزول ایله كتمشدر وبروتر ارسال ایتمشدركه ایكی وتره منقسم اولوب وسطی ایله بنصری قبض ایتمشدر وبرعضله دخی بوندن اصغر اولوب خلف ساقدن كلوب ظهری قدمه بروتر ارسال ایتمشدركه ینه ایكی وتره منقسم اولوب سبابه ایله

خنصری قبضه کتمشدر بعده بو ایکی قسمك هر برندن بر ر وترمنشعب اولوب او برندن منشعب اولان وتره اتصال قیلوب ایکیسی برو تر اولدقده ابهامه کلوب آنی قبض ایتمشدر واوچنجی عضله کذکری سبقت ایتمشدر اول قبضهٔ انسیه نك طرف وحشیسندن تمشدر وایکی قصبه نك اراسندن اسفله نزول ایتمشدرو برجزؤنی قدمی قبض ایچون کوندرمشدر واو بر جزؤنی ابهامی قبض وتحریك ایچوندر انك اولکی کعبه ایندیرمشدر و بونلر عظم ساق اوزرینه وضع اولنوب اصابعی قبض وتحریك ایچون قیلنمشدر اماکف قدمده وضع اولنان عضله لردن اون عضله اصابع خمسه یه کلوب هر برینه یمین ویساردن متصل بولنمشدر پس اکر ایکیسی بیله برابر حرکت ایدرلرسه اصبعی استقامتله قبض ایدرلر واکر بری منفرد حرکت ایدرسه کندی جانبنه اماله ایله قبض ایدرو درت عضله رسغ اوزرنده وضع اولنوب هر بری براصبعه متصل اولوب انی قبض ایتمشدر وایکی عضله دخی ابهام ایله خنصره مخصوص اولوب انلری قبض ایتمکه تمشدر وقدمی قبض ایدن عضلاتك کثرتنده حکمت بودرکه اصابعه بالجمله استحکام وقوت ویرمشدر تاکیم حالتٔ نهوض وقیامده ثقل بدنه متانتلریله مقاومت ایده لر وحالت مشیده خوش رفتار ایله نظام اوزره کیده لرو اصابع قدمك عضلاتندن بش عضله قدمك فوقده وضع اولنمشدر تاکیم اصابعی جانب وحشی یه اماله ایده لرو بش عضله دخی تحت قدمده وضع اولنوب هر بری شق انسیدن کندویه قریب اولان اصبعه کیدوب انی جانب انسی یه اماله ایتمشدر پس بدن انسانده بولنان درت یوزیکرمی عدد حرکات ارادیه واختیاریه نك تمام وکماله واسطه اولان عضلاتك جمله سی بیان اولندیغی اوزره تمام بش یوز طقوز عدد عضله یه بالغ اولمشدر (سبحان الخالق الباری المصور) بونه صنعتدرکه بو ترتیب عجیب اوزره بویله نظام بولمشدر حقاکه بونی تفکر ایدن عاقلقتی چوق عبرت آلمشدر وبو صنعتدن صانعن بیلمشدر (اللهم اجعلنا ممن یتفکر فی افعالك وبری اجزاء وجوده من آلائك فیشکرك علی نعمائك ویذکرك باسمائك ویعرفك بصفاتك ویرضی بقضائك ویطلب رضائك فی جمیع احواله سبحان الله وبحمده سبحان الله العظیم)

باب رابع

کیفیت اعصاب وشرایین جانی وعروق وقوای ابدانی وقیافتله معرفت اخلاق واطوار جنانی واختلاف اشکال اعضاحسیله اولان اوصاف انسانی واختلاج اعضایه متعلق اولانی فصول خمسه ایله حکیمانه تفصیل ایدر ﴿فصل اول﴾ منابت ومنافع اعصابی بش نوع ایله بیان وعیان ایدر ﴿نوع اول﴾ حکمت اوضاع واشکال اعصابی بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل تشریح دیمشلردرکه بدنده اولان عصبلرك بعضیسنك منفعتی بالذات وبعضیسنك بالعرضدر امامنفعت ذاتیسی بودرکه واسطهٔ اعصاب ایله دماغ اعضای سائره یه حس وحرکت بخش ایتمشدر واما منفعت عرضیسی بودرکه لحمی شدید وبدنی قوی ایتمشدر واعصابك مبدأ اصولی دماغ ومنتهای فروعی جلد بشره در ودماغ ایکی جهتله مبدأ اعصاب اولمشدر زیراکه دماغ اعصابك بعضیسنه بالذات مبدأ بولنمشدر وبعضیسنه کندوسندن فقارصلبه جریان ایدن نخاع مذکورك واسطه سیله مبدأ بیلنمشدر اما نفس دماغدن نشئت ایدن عصبلردن انجق اعضاء رأس ووجه واحشاء باطن حس وحرکت بولمشلردر * واما اعضاء سائره اعصاب نخاعدن حس وحرکت آلمشلردر حقاکه اول جلیل الشان وعمیم الاحسان اولان حنان ومنان حضرتلری لطف وعنایت ایدوب دماغدن احشایه نزول ایدن اعصاب حرکاتی حفظ وحمایتده احتیاط بلیغ ایتمشدرزیراکه مبدألرندن بعید اولدقلریچون زیاده متانت اقتضا ایتمکله اوج موضعده غضروف ایله عصب میاننده متوسط قوامی اولان اجرام ایله تقشیه ایتمشدرکه موضع اول حنجره وموضع ثانی اصول اضلاع وموضع ثالث اسفل صدردر امادماغك اعصاب سائره سندن اول عصب که انك منفعتی اعضایه حس ویرمکدر امامبدأدن بولنان تأثیر قابض قوتلی اولمق ایچون اول عصب عضو مقصوده اقرب طرفدن نافذ ومتصل قیلنمشدر وبو اعصاب حسیه زیاده ملایم اولدقجه قوت حسی زیاده ادا ایدر اولوب محتاج متانت اولمدقلریچون بونلر اعصاب حرکت کبی صلب ومتین اولمیوب لطیف ولین بولنمشدر ومقدم دماغ مؤخرندن الین وزیاده حساس اولدیغندن اعصاب حسیه مقدمندن واعصاب حرکت مؤخرندن خلق اولنمشدر وخالق باری مصور

حضرتلرینك بو افعالندن چوق عبرت آلنمشدر ﴿ نوع ثانی ﴾ دماغدن نشئت ایدن اعصاب مقلتینی بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل تشریح دیمشلردرکه نفس دماغدن نشئت ایدن اعصابك جمله‌سی یدی زوج عصب بیلنمشدر اما اولکی زوج مبدأی آلت شم اولان حلمه‌ثدیه مشابه ایکی زائده قربنده دماغك بطن مقدمی غورندندرکه اول برکوچك مجوفدر و بو زوجك یسارندن نشئت ایدن فردی یمینه و یمینندن نشئت ایدن فردی یسارنه کلوب بری برینه ملاقی اولوب صلیب آسا تقاطع ایتمشدر بعده منعطف اولوب یمیندن نشئت ایدن عین یمانه و شمالدن کلان عین یساره کتمشدر و زجاجیه تسمیه اولنان رطوبتی احاطه ایتمك ایچون قلری وسعتلی ایتمشدر و بو تقاطعك منافعی اوچدر * بری بودرکه ایکی عینك برینه جاری اولان روح او برینه دخی جریان ایتسون و برینه آفت ایردکده او بری انك یرنی طوتسون انکچون عین واحد منغمض اولدقده عین مفتوحك رؤیتی قوت بولور زیراکه عین منغمضك نوری اکا جاری اولور * وایکنجی منفعتی بودرکه ایکی عینك مؤدیسی برابر اولوب ایکیسنك رؤیتی درون تقاطعده رؤیت واحده اولسون تاکیم کوریلن برنسنه حدمشترکده برتمثل قیلسون انکچون احوال کسنه برنسنه‌یی ایکی کورر زیراکه انك برکوزی فوق سمتنه و برکوزی اسفل سمتنه زائل اولوب عین ایله مجرانك تقاطعنه طوغری نفوذی باطل اولمشدر و قدام حدمشترکده انکسار غصبدن برحد آخر وجود بولمشدر * واوچنجی منفعتی بودرکه ایکی عصب مرقوم بری برینه عماد اولوب بری برینه استناد ایله قوت بولسون و برتقریب ایله منشألری عینه قریب اولسون واما اعصاب دماغك زوج ثانیسی بیان اولنان زوج اولك منشأی خلفندن جانب وحشیدن نشئت ایدوب عینی محیط اولان نقره‌نك ثقبه‌سندن چیقوب عضلات مقله‌یه منقسم اولمشدر و بو زوج عصب غایتله غلظت بولمشدر تاکیم انك غلظتی مبدأنه قربتدن لازم کلان لینتنه مقاومت قیلسون وانکله قوت بولوب تحریککه قادر اولسون واما مقله‌نك طبقات عشره‌سی تفصیلی طویل اولوب بو اجمال مذکور دخی کمال قدرت مولایه دلیل اولمغله بیان اعضاده تطویله حاجت قالمامشدر سبحان من هو الخالق البارئ المصور القدیر لیس کمثله شئ وهو السمیع البصیر نعم المولی ونعم النصیر غفرانك ربنا والیك المصیر ولاحول ولاقوة الا بالله العلی العظیم ﴿ نوع ثالث ﴾ دماغدن نشئت ایدن اعصابك ازواج خمسهٔ باقیه‌سین بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل تشریح دیمشلردرکه اعصاب دماغدن زوج ثالث حدمشترکله دماغك مقدم و مؤخری و قاعده‌سی ماببیننده نشئت ایدوب ابتدا زوج رابعه برمقدار اختلاط ایدوب اندن آیریلوب درت شعبه‌یه منقسم قیلنمشدر اولکی شعبه‌سی بیان اولنه‌جق عرق سباتی مدخلندن چیقوب رقبه‌دن نزول ایدوب حجاب معده‌یی کچوب انك تحتنده بولنان احشاده توزیع اولنمشدر و شعبهٔ ثانیه‌سی ثقبهٔ عظم وجنه‌دن چیقوب جدا اولدقده بیان اولنه‌جق زوج خامسدن منفصل اولان عصبه اتصال بولمشدر و شعبهٔ ثالثه‌نك مقصدی قدام وجهده وضع اولنان اعصاب اولوب زوج ثانی چیقدیغی ثقبه‌دن اشرف اعصاب اولان زوج اولك منفذ مجوفندن کچمیوب ازدحام ایله انك تجویفنی منطبق ایتمشدر پس بو شعبه اول ثقبه‌دن منفصل اولدقده اوچ قسمه منقسم اولمشدر اولکی قسمی ماق عینه میل ایدوب وجنتین و ماقین و جفنین و حاجبین وجبهه عضله‌لرینه اتصال بولمشدر وایکنجی قسمی زنب عین عندنده اولان ثقبه‌لردن درون انفه کچوب انفك طبقهٔ باطنه‌سنده مستغرق اولمشدر واوچنجی قسمی کبیر اولوب عظم وجنه‌ده مهیا اولان تجویفه نزول ایدوب ایکی فرع اولمشدر برفرعی تجویف باطنی فمه دخول ایدوب اسنان فوقانیه‌یه وانلرك اصولنده اولان لثه‌یه انقسام ایله وصول بولمشدر و فرع آخری آنده اولان وجنه‌نك وارنبه‌نك وشفه‌نك جلدی کبی ظاهر اعضایه متفرق اولمشدر و بونلر زوج ثالثك اوچنجی شعبه‌سنك اوچ قسمیدر اما انك دردنجی شعبه‌سی فك اعلا ثقبه‌سندن لسانه کچوب طبقهٔ ظاهره‌سنده متفرق اولوب لسان اندن حاسهٔ ذوقی بولمشدر وانك زیاده‌سی اسنان تحتانیه میاننده واصولنده بولنان لحومنه وشفهٔ تحتانیه‌نك درونده متفرق اولمشدر ولسانه کلان شعبه عصب مقله‌دن دقیق اولدیغندن بو آندن اصلب اولمشدر و بونك صلابتی انك غلظتنه برابر اولوب معادل کلمشدر واما زوج رابعك منشأی زوج ثالثك خلفندن قاعدهٔ دماغه مائل اولمشدر و زوج ثالثله برمقدار اختلاط ایدوب بعده اندن مفارقتله حنککه عبور ایتدکده بوندن حنك حس

بولمشدر

بولمشدر وبوزوج رابع اول زوج ثالثدن اصغر واصلب اولمشدر واما زوج خامسك هر برفردی برزوج اولوب دماغك ایکی جانبندن نشأتله وجود بولمشدر وبونك هر برزوجنك قسم اولی غشاء مستبطن صماخه اعتماد ایدوب انك درونده جمله‌سی متفرق اولمشدر وصماخه حس سمع اندن کلمشدر واماقسم ثانی اولکیدن اصغر اولوب عظم حنجریده اعمی تسمیه اولنان ثقبه‌دن نفوذ قیلمشدر وظاهر اولدقده عصب زوج ثالثه مختلط اولمشدر وایکیسنك اکثری عضله وجنه سمتنه کلمشدر وباقیلری عضلات صدغه واروب متفرق اولمشدر واما زوج سادس مؤخر دماغدن زوج خامسه متصل نشئت ایدوب منتهای درزلامیده اولان ثقبه‌دن چیقوب اوچ قسمه منقسم اولمشدر برقسمی زوج سابعك تحریکنه اعانت ایچون عضلات حلقه واصل لسانه کلمشدر وقسم ثانی عضلات کتفه متفرق اولمشدر وقسم ثالث ایکیسندن اعظم بولنوب عرق سباتی صعود ایده‌جك موضعده اکا ارتباط قیلنمشدر واندن احشایه نزول ایدرکن حنجره برابرینه کلدکده اندن شعبه‌لر متفرق اولمشدر وحنجره‌یی غضاریفیله رفع ایدن اطرافی فوقده اولان عضلاته اتصال قیلمشدر وحنجره‌دن عبور ایلدکده اندن ینه شعبه‌لر چیقوب حنجره‌نك غضروف ثالثی اطباق وفتح ایدن اطراف اسفله منکوس اولان عضلاته کلمشدر انکچون اهل طب عندنده بونك اسمی عصب راجع اولمشدر وبوعصب نخاعدن چیقمیوب دماغدن اینوب کلمشدر تاکیم مستقیم اولوب جذبنده استحکام بولسون وبوعصب زوج خامسدن وزوج سابعدن اولمیوب زوج سادسدن اولمشدر زیراکه بونك ماقبلی لین ومابعدی معوج اولمغله بونك کبی صلابت واستقامتله نزول ایتمزلرکه متانت بولوب صعود ورجوعه قابل اوله‌لر وبوشعب راجعه‌یی مبدألرندن تبعیدك حکمتی کسب صلابت وقوتدر واعصاب راجعه‌نك اقواسی حنجره‌یی اطباق عضلاته متفرق اولان عصبدر بعده بوعصبك زیاده‌سی اندن نزول ایدوب شعبه‌لری حجاب وصدرك اغشیه وغضلاتنه کیدوب انده یورك وریه‌واورده وشراینه متفرق اولمشدر واما باقیسی حجابه کچوب بیان اولنان زوج ثالثدن نزول ایدن شعبه‌یه مشارکتله احشا غشالرینه متفرق اولوب عظم عریضده نهایت بولمشدر واما زوج سابعك منشأی دماغ ایله نخاعك مشترکلرندن اولوب اکثری لسانی تحریك ایدن عضلاته کلمشدر واندن متشعب اولوب عظم درقیله عظم لامینك مشترك اولان عضلاتنه واروب متفرق اولمشدر واقلی بونلره مجاور اولان اعصابه متفرق اولمشدر وبوترتیب غریب وترکیب عجیب اول خالق باریئك قدرت وحکمتیله نظام بولمشدر ﴿نوع رابع﴾ فقرات رقبهٔ نخاعدن نشئت ایدن اعصابی بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل تشریح دیمشلردرکه نخاع رقبه‌دن نشئت ایدوب فقره‌لرندن سلوك ایدن اعصابك جمله‌سی سکز زوج عصب بیلنمشدر اما اولکی زوج فقرهٔ اولانك ایکی ثقبه‌سندن چیقوب مجرد عضلات رأس ایله متفرق اولمشدر وبوزوج دقیق وصغیر قیلنمشدر تاکیم مخرجی ضیق اولسون وعظم فقره متانتی اوزره قالسون واما زوج ثانینك مخرجی فقرهٔ اولی ایله ثانیه‌نك میانده بیان اولنان مشترك بولنان ثقبه‌لردن بولنمشدر وبو زوجك اکثرندن اعضاء رأس حس لمسی بولمشدرکه قفانك فوقنه مؤرب صعود ایدوب قدام رأسه منعطف اولمشدر واذنینك طشره طبقه‌لرنده تمکن ایدوب بیان اولنان زوج صغیرك تقصیرنی تدارك قیلمشدر وبونك باقیسی خلف عنقده اولان عضله‌لره وعضلهٔ عریضه‌یه کلمشدر وانلر انکله حرکت بولمشدر واما زوج ثالثك مخرجی فقرهٔ ثانیه ایله ثالثه بیننده مشترك اولان ثقبه‌لردندرکه هر برفردی ایکی فرعه منقسم اولوب برفرعی انده بولنان عضلاته متفرق اولمشدر خصوصا رأسی رقبه ایله تقلیب ایدن عضله‌لره بو فردك شعبه‌لری کلمشدر وانده اولان فقره‌لرك شوکلرینه صعود ایدوب انلرك اصولنه ملتصق اولمشدر اندن انلرك رؤسنه چیقوب اول سنسنه‌لردن نشئت ایدن رباطات غشائیه ایله مختلط اولمشدر واندن کچوب اذنین اطرافنه منعطف اولمشدر وابدان بهائمده تحریك اذنین ایچون ایکی قولاغه منتهی اولمشدر وایکنجی فرعی قدام سمتنه منعطف اولوب عضلهٔ عریضه کلمشدر وصعوده باشلدقده اکا عروق وعضله‌لر ملتفت اولمشدر وانلرله متانت واستحکام بولمشدر وبوفرع ثانی بهائمده عضلات صدغین واذنینه اختلاط قیلمشدر واما زوج رابعك مخرجی فقرهٔ ثالثه ایله رابعه میانده مشترك اولان ثقبه‌لردن اولمشدر وذکر اولنان فوقده بولنان زوج ثالث کبی بر جزئی مقدمه‌وبرجزئی مؤخره منقسم اولوب جزء مقدمی اصغر اولمغله زوج خامسه مختلط اولمشدر وجزؤ مؤخری

سمت خلفه رجوع ایدوب اول عضلاته کیدوب سنسنه‌لره وصول بولمشدر ورأس ایله رقبه میاننده مشترك
اولان عضلاته شعبه‌لر کوندروب اندن صلبه اینوب نهایت بولمشدر * وامازوج خامسك مخرجی فقرۀ رابعه ایله
خامسه بیننده مشترك اولان ثقبه‌لردن اولمشدر ینه مافوق کبی ایکی فرع اولوب فرع مقدمی اصغر اولمغله
عضلات خدینه کلمشدر ورأسی قدام سمتنه منحنی ایدن عضلاته ورأس رقبه ایله مشترك اولان عضلاته
متفرق اولمشدر وفرع مؤخری ایکی شعبه اولوب برشعبه‌سی فرع مقدم ایله شعبۀ ثانیه میاننده توسط
قیلمشدر وکتفك مواضع فوقانیه‌سنه کلوب التنجی ویدنجی وزوجك بررمقدارینه مختلط اولمشدر وایکنجی
شعبه دخی التنجی ویدنجی زوجك شعبه‌لرینه مختلط اولوب وسط حجابه عبور قیلمشدر وامازوج سادس وسابعك
مخرجلری بیان اولنان ثقبه‌لرك ترتیبی اوزره تحتنده بولنان ثقبه‌لردن اولمشدر وامازوج ثامنك مخرجی فقرات
رقبه‌نك اجزاسیله فقرات صلبك اولیسی بیننده مشترك اولان ثقبه‌لردن اولمشدر وبواوچ زوجك شعبه‌لری
بری برینه مختلط اولمشدر التنجی زوجك اکثری مسطح کتفه کلمشدر واقلی دردنجی وبشنجی زوجك
قلیللریله حجابه نزول قیلمشدر ویدنجی زوجك اکثری کلوب اقلی بشنجی زوجك قلیلیله رأس وعنق وصلبك
عضله‌لرینه واندن حجابه وصول بولمشدر وسکزنجی زوجك اقلی کتفه کلوب اکثری عضله وساعده متفرق
اولمشدر واما حجاب اعصاب مذکوره‌دن بهر منداولدیغندن حکمت بودرکه حجابه واردر اولان فوقدن نزول
اتمکله انقسامی آسان اولمشدر وحجابك فعلی کریم اولمغله اعصابی متعدد مبادیدن کلمشدر تاکیم بومبدأینه
اصابت ایدن آفتله فعلی باطل اولسون سبحان من هو الخالق البارئ المصور جل شانه ﴿نوع خامس﴾ صدر
وصلبك فقراتی نخاعندن نشئت ایدن اعصابی بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل تشریح دیمشلردر
فقار صدرك نخاعندن نشئت ایدن اعصابك جمله‌سی اون ایکی زوج عصب خلق اولنمشدر اما زوج اولك
مخرجی فقار صدردن فقرۀ اولی ایله ثانیه میاننده مشترك اولان ثقبه‌لردن بولنمشدر وایکی جزؤه قسمت قیلنمشدر
وجزؤ اعظمی عضلات صلب واضلاعه تفریق اولنمشدر وجزؤ اصغری ایکی اولکی ضلعه ممتد اولوب
عصاب عنقك زوج ثامنی رفاقتیله معابدین سمتلرینه کلوب ساعدین وکتفینه وصول بولمشدر وامازوج
ثانینك مخرجی بیان اولنان مشترك ثقبه‌لر اولوب ایکی جزؤه منقسم اولمشدر برجزؤ ظاهر عضده توجه
ایدوب اکاحس لمسی بخش اتمشدر وبرجزئی دخی ازواج باقیه ایله جمع اولوب مفصل کتفی وصلبی تحریك
ایدن عضله‌لره کیتمشدر امافقار صلبدن نشئت ایدن اعصابك کتفه کلیان شعبه‌لری عضلات صلبه وعضلات
اضلاعه کلمشدر وامافقار اضلاعدن نشئت ایدن اعصاب انجق اضلاع اراسنده بولنان عضلاته وعضلات
بطنه وصول بولمشدر وبوعصبلرك شعبه‌لریله معاعروق ضاربه وساکنه جاری اولوب بیان اولنان مخارج
اعصابدن بالجمله داخل اولمشدر * واما اعصاب قطن اعصاب بطن وصلب ایله مشترك بولنمشدر زیراکه
اعصاب قطن ایکی جزؤه تقسیم اولنمشدر وآنك برجزئی اوچ زوج قیلنمشدرکه عضلات انلرله بیلنمشدر وجزؤ
آخری ایکن زوج بولنمشدرکه عضلات بطن انلر قیلنمشدر امااولکی جزئینه دماغدن نزول ایدوب عصب
مختلط اولمشدر وایکنجی جزئیکه بطندن کلان ایکی زوج عضله اولمشدر انلر ساقین سمتنه عظیم شعبه‌لر کوندروب
اولکی جزؤنك ایکنجی زوجندن انلره شعبه‌لر کلمشدر وبرشعبه دخی اعصاب عجزك اولکیسندن کلوب جمله‌سی
بری برینه مختلط اولمشدر وبعضیلری ورکده قلوب بعضیلری ساقین اسافلنه تنزل قیلمشدر اماخلف بدنده
وفخذین انجنده عروق وعضلات کثیره اولمغله طرف عظم عانه‌دن نشئت ایدن عضلاتك خلف بدندن ودرون
فخذیندن رجلین سمتنه طریقی اولمدیغندن عضلات رجلین ایچون مخصوص عصبدن برجزؤ درون خصیتینه
نزول ایدن مجرایه واروب ادخال اولنمشدر تاکیم عضلات عانه‌یه توجه ایدوب اندن عضلات رکبتیله اینوب
کیتسون * واماعجزکه دییدرانك عضلاتی التی زوج اولدیغی تحیبدروانك برزوجی قطنه عضله‌سنه مختلط
اولمشدر وباقیسی بش زوج عصب وعجزعندندن نشئت ایدن برفرد عصب بونلردن جمله‌سی مقعد وذکرومثانه
ورحم عضلاتنه وغشاء بطنه وعظم عانه‌نك اجزاء انسیۀ داخله‌سنه وعظم عجزدن کلان عضلاته بوجمله‌یه
متفرق اولمشدر وبوفصلده بیان اولنان اعصابك عددی مقدم تفصیل اولنان عضلاتك عددی مقداری تماما
بشیوز اوتوز عصبده نهایت بولمشدر چون بیان اولنان دقایق صنعت ابدان اول صانع حکیمك کمال قدرتنه

دلالت

دلالت ايدوب نوع انسانه اولان نوال نعمته اجزاى اعضاى بدندن دمبدم شهادت قيلمشدر پس بوصورتده
جمع اولان صنعتلرى سيرايدن آكاه صانعن بيلمشدر وكندوبى غريق بحر عنايت بولمشدر ومولاسنه جان
ودلدن محبت قيلمشدر وهرحالده اكا متوجه اولمشدر ﴿ فصل ثانى ﴾ منابت عروق ضاربه يى وفوائدنى
تفصيلا بيش نوع ايله بيان ايدر ﴿نوع اول﴾ يوركدن نشئت ايدن شريان ووريدى‌يى بيلديرر (اى عزيز) معلوم
اولسونكه اهل تشريح ديمشلردركه بدنده اولان عروق ضواربكه انلره شرائين ديرلر حركت ايدن جان
طمرلريدر وبونلرك بزندن ماعدا جمله‌سى متحرك بولنمشدر ومستبطن اولنلرى صيانت ايچون جمله‌دن اصلب
خلق اولنمشدر زيراكه بونلر جوهر روحك حركت مقصودهٔ قويه‌سى ضربنه ملاقى بولنمشدر امامنبت شرائين
يوركك ايكى تجويفندن تجويف يسارى قيلنمشدر زيراكه تجويف يمينى كبده قريب اولديغندن غذايى جذب
وهضم ايله مشتغل بيلنمشدر * واما شريان ووريدكه شرائينك جمله‌سندن اقدم واصغر اولمشدر ويوركك
تجويف يسارندن نشئت ايدوب آق جكرده محل ومقسم تنفس اولان ريه درونه كلمشدر وبوشريان غداى
ريه اولان دمى يوركدن اكا ايصال قيلمشدر زيراريه غذاسين يوركدن آلمشدر وبوشريانك منبتى يوركك اجزاء
رقيقه‌سندن وعروق ووريديه نفوذ ايده‌جك موضعدن اولمشدر وبوشريان شرائين سائره‌نك خلافنجه بر
طبقه‌دن وجوده كلمشدر تاكيم انبساط وانقباض ايچون الين واسلس اولسون وريه جوهرينه ملايم بخاره
منسوب اولان دم لطيف ويوركدن درون ريه‌يه ترشح ايلدكده اندن اول ترشح سهولت بولسون وبيان
اولنه‌جق وريداجوفك درونده دمجارينك زياده طبخنه محتاج اولديغى كبى بونده احتياج اولميه خصوصا
بونك مكانى يوركه قريب اولمشدر وبوكا محرا طبخ ايدن قوت حاره سهولتله وصول بولمشدر وبوشريان ووريدينك
ايكى غشاسى واردركه خارج مدخلندن داخلنه نفوذ قيلمشدر وبونك متانته احتياجى اولمديغندن ايكى غشا ايله
اكتفا قيلمشدر تاكيم بخار دخانينك ومحرا طبخ اولنمش قانك ريه سمتنه اندفاعى آسان اولسون واما بيان
اولنه‌جق وريداجوف كرچه ريه‌نك مجاوريدر لكن صلب قربنده ريه مؤخرى سمتندن كلمشدر ومقدمندن
متشعب اولدقده اجزا وشعبه‌لرى درون ريه‌يه نفوذ بولمشدر وبونلردخى بارى تعالى حضرتلرينك قدرتنه دلالت
ايدوب كمال عنايتنه شهادت قيلمشدر سبحان الله ﴿نوع ثانى﴾ يوركدن نشأت ايدن شريان كبيرك وجودنى
وشعبه‌لريله كف ويدينه صعودنى بيلديرر (اى عزيز) معلوم اولسونكه اهل تشريح ديمشلردركه شريان كبير
يوركك تجويف يسارندن نشئت ايدوب ايكى شعبه اولمشدر اماشعبهٔ كبيره‌سى يوركك اطرافنى طواف ودور
ايدوب اقلى يورك اجزاسيله اختلاط قيلمشدر واماشعبهٔ صغيره‌سى دخى يوركك خلفندن عبور ايدوب اقلى
تجويف ايمنه متفرق اولمشدر وبوايكى شعبه‌نك اكثرلرى ينه ايكى قسم اولمشدركه قسم اصغرى اعلايه صعود
وقسم اعظمى اسفله نزول قيلمشدر ونزول ايدن قسمك مقدارى صعود ايدن قسمدن اعظم اولديغنده حكمت
بو اولمشدركه نزول ايدن قسم يوركدن اسفلده وضع اولنان اعضاى كبيره وكثيره‌يى حرارتيله تربيه ايدوب نشو نما
ويرر اولمشدر ويوركك فوقنده بولنان اعضاى شريفه صغيرة المقدار وقليلة العدد اولديغندن انلرى تربيه
ايدن قسم ساعد اصغر قيلمشدر وبوشريان كبيرك مخرجى اوزرنده اغشيهٔ ثلاثهٔ صلبه واردركه يوركك داخلندن
انكله برابر خارجه چيقوب اكا استحكام ويره كلمشدر وبوايكى قسم مزبورك قسم صاعدى يوركك فوقده‌سنه
ايكى قسم اولمشدر وبونك قسم اكبرى موضع قلاده‌يه چيقوب اندن جانب يمينه مؤرب دونوب انده اولان
لحم رخوه ارشدكده بودخى اوچ قسم اولمشدر وبونك ايكى قسمى سباتين اولوب بيان اولنه‌جق شاه طمرلرله
معارقبه‌نك يمين ويسارندن رأسه چيقوب انقسامده انلره مرافقت قيلمشدر واوچنجى قسمى قسى‌يه وايكى
اولكى ضلعلره وفقرات رقبه‌نك ستهٔ فوقانيه‌سنه وترقوته متفرق اولوب قوق كتفه بالغ اولمشدر واندن
اعضاى يدينه نزول ايدوب انلرده متفرق اولوب نهايت بولمشدر وقسم صاعدك قسم اصغرى ابطيسارك سمتنه
چيقوب همان قسم اكبرك قسم ثالثى كبى متفرق اولمشدر پس واسطهٔ شرائين ايله اعضاى بدن حيات جان
بولمشدر زهى خالق باريكه تركيب ابدانك ترتيب ونظامك انواع اعضا ايله قيلمشدر وهرعضوه جان طمرلرندن
حيات وقان طمرلرندن غذا بخش اتمشدر ﴿نوع ثالث﴾ اعضاى رأسه صعود ايدن شرائينى بيلديرر (اى عزيز)
معلوم اولسونكه اهل تشريح ديمشلردركه شريان كبيرك قسم صاعدنك سباتين تسميه اولنان ايكى شريانى

رقبه‌یه منتهی اولدقده هر بری ایکی قسم اولمشدرکه بری مقدم و بری مؤخر نامن المشدر اما قسم مقدم دخی ایکی
قسم اولمشدرکه بری مستبطن اولوب لسانه کلمشدر وباقیسی فك اسفلك عضلات باطنه‌سنه متفرق اولمشدر
و برقسمی مستظهر اولوب عضلات اذنین وعذارینه کلمشدر وشعب کثیره‌سیله قله رأسه چیقوب یمیندن کلان
شعبه‌لرك اطرافی یساردن کلان شعبه‌لرك اطرافیله فرق رأس اوسطنده بالجمله متلاقی اولمشدر واما قسم مؤخری
دخی ایکی قسم اولمشدرکه بری اصغر وبری اکبر اسمنی بولمشدر اما قسم اصغرك آکثری سمت خلفه ارتقا
ایدوب مفصل رأسی احاطه ایدن عضلاته متفرق اولمشدر وباقیسی قاعدهٔ مؤخر دماغه متوجه اولوب
درزلامی عندنده اولان ثقبهٔ کثیره‌دن دخول قیلمشدر واما قسم اکبر استقامت اوزره چیقوب قدام ثقبهٔ
کبیره‌ده اولان ثقبهٔ خنجریدن شبکه‌یه داخل اولمشدر وانده طبقات اوزره طبقات اولان عروق ملتصقه‌یه
شبکه مثالی منتسج اولدقده قدام وخلف ویمین ویساره متفرق اولوب شبکه‌دن منتشر اولمشدر وشبکهٔ
مذکوره‌دن برزوج شریان اولکی مثلی مجتمع اولوب غشائیدن دماغه نفوذ ایدوب اول غشاء رقیق ایچنده
اجزاء دماغه متفرق اولمشدر بعده بطون جرم دماغه وارنجیه دك بونك صعود ایدن شعبه‌لرینك ضیق
ومجتمع اولان قملری فرق رأسدن نزول ایدن عروق وریدیه شعبه‌لرینك واسع ومنعطف اولان قملرینه
داخل ومنطبق اولمشدر زیراکه عروق وریدیه عروق ضاربه‌یه ساقی کلمشدر ومنصب اولان دمك
ظروفنك احسن واوضاعی مکبوب الاطراف اولمشدر * واما عروق روح انجق روحی افاده قیلمشدر حالبوکیم
روح لطیف ومتحرك وصاعد اولدیغندن ظرفی مکبوب الطرف اولمغه محتاج دکلدر بلکه روحك ظرفی
مکبوب الطرف اولسه انك مقارن اولدیغی دمك افراط استفراغنه واندن روحك عسر وحرکتنه مؤدی
اولوردی زیراکه حرکت روح سمت فوقه اسهل کلمشدر ودماغه لازم اولان تسخین کبی فوائد روحدن دماغه
صعود ایدوب انده متفرق اولملریچون روحده بولنان حرکت ولطافت کفایت قیلمشدر انکچون شبکهٔ
مرقومه دماغ التنده بسط اولنوب ابتدا دم شریانی انده تردد ایدوب روح ایله محرا منطبخ اولوب مزاج
دماغی‌یه تشبه قیلمشدر بعده عظم ایله غشاء صلب اراسنده تدریج ایله کلمشدر ودماغه دخول ایدوب انده
بولنان اعضا وحواسه متفرق اولمشدر وبوترتیبی وترکیبی تفکر وتذکر ایدن اهل عبرت بونلردن نیجه عبرت
آلمشدر وبو صنعك صانعنی هرنسنه‌یه قادر بولمشدر وبو صورتدن مصورك کندویه اولان عنایت وصیانتن
بیلمشدر ومولاسنه کمال محبتله توجه قیلوب انسی حضورنده آنکله قالمشدر ﴿نوع رابع﴾ یورکدن اسفله نزول
ایدن قسم اعظم شریانی بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل تشریح دیمشلردرکه یورکدن اعضاء بدنه
توزیع اولنان شریانك بیان اولنان قسم اعظمی ابتدا یورکدن استقامت اوزره نازل اولوب فقرهٔ خامسه‌یه اتکا
قیلمشدر زیراکه آنك موضعی یورکك باشی مقابلنده اولمشدر وفقرهٔ مذکوره‌دن اسفله منحرف اولوب فقار صلب
زرنده نزول ایدوب وعظم عجزه وصول بولمشدر وبو قسم اعظم نزول ایدرکن یورکك تجویف ایمننده
متفرق اولان شریان صدرك برابرینه کلدکده برکوجك شعبه کوندرمشدرکه ریه‌نك صدردن اولان
طرفنه متفرق اولوب قصبهٔ ریه‌نك اطرافنه دخی وصول بولمشدر بعده بوقسم نازل صدرك برابرنده اولان
فقره‌لره کلدکجه هربرینه بر شعبه ارسال قیلمشدرکه نخاع واضلاع ارالرینه متفرق بولمشدر بعده صدری
تجاوز ایلدکده اندن ایکی شریان تفرع ایدوب یمین ویساردن حجابه کیدوب آنك اجزاسنه منقسم اولمشدر بعده
بوقسم نازلدن برشریان ممتد اولمشدرکه اندن اوچ شعبه تفرع قیلمشدرکه برشعبه کبده وبری طحاله وبری
دخی مقعده وصول بولمشدر وشعبهٔ کبد اندن کچوب مثانه‌یه دخی کلمشدر بعده بوقسم نازلدن برشریان ممتد
اولمشدرکه حول امعاده اولان جداول دقیقه‌یی بولمشدر بعده بوقسم نازلدن اوچ شریان منفصل اولمشدرکه
اصغری مخصوص کلیهٔ یسرایه کلمشدر واول بوندن حیات بولمشدر واول کلیه‌نك لیفلرینه وانی محیط
اولنلره متفرق اولمشدر واول ایکی اکبری کلیتین درونه دخول قیلمشدر انلردن کلیتین ماء دم کبی کبدی
وجه مشروح اوزره جاذب اولمشدر زیراکه درون کبدده هضم ثانیدن قوامه کلین دمك ماء لطیفی کلیتینه
طولوب اندن غذالردن الدقده انلرده قلان ماء کثیف مثانه‌یه کلشدر وکلیتیندن دخی ایکی شریان منفصل
اولوب رجال ونساده درون انثیینه ایتمشدر وکلیهٔ یمنادن منفصل اولان بیضهٔ یمنایی بولمشدر وکلیهٔ یسرادن

نزول

نزول ایدن بیضۀ یسرایه کلشدر بعده بوقسم نازلدن شرائین متعدده متفرع اولوب امعاء مستقیمك حولنده
بولنـان جداول عروقه منقسم اولمشدر وشعبه‌لری فقره‌لر ثقبه‌لرنده نخاعه دخول ایدوب انده جمله‌سی
متفرق اولمشدر بعده بوقسم نازلدن اوچ شریان ممتد اولوب ایکیسی حاصره‌یه وبریسی انثیین جلدینه واروب
انده متفرق اولمشدر بعده اصل نازلدن برکوچك زوج شریان تفرع قیلوب رجال ونساده قبله کلشدر وانده
اولان عروقه مختلط اولمشدر بعده اصل نازله که قسم اعظمدر واول فقرات صلبك آخرینه منتهی اولدقده بیان
اولنه‌جق عروق ایله بیله ایکی قسم اولمشدر برقسمی یمینه وبرقسمی یساره کیدوب هربری عظم عجزی
احاطه ایدوب اندن ایکی فخذه تنزل قیلمشدر وهر برندن عجز تحتنده برشعبه منفصل اولوب بری مثانه‌یه وبری
سره‌یه وصول بولمشدر وسره عندنده بری برینه ملاقی اولوب ایکیسندن فروع کثیره تشعب قیلمشدر
بعضیسی عظم عانه اوزرنده وضع اولنان عضلاته متفرق اولمشدر وبعضیسنك اطرافی طریق مثانه‌دن رجالده
استقامت اوزره آلته کلشدر ونساده اطراف قبله کلوب داخلنه منعطف اولوب ینه انده ملتصق اولمشدر
واندن برکوچك زوج قالمشدر که رحمه کلوب داخل اولمشـدر سبحان من تحیر فی بدایع صنایعه عقول
الفحول سبحان من صور الانسـان فی احسن صورة بلا قصور فمنهم اناث ومنهم ذکور وسبحان من هو
المنزه عن العجز والنسیان والفتور ﴿نوع خامس﴾ فخذین وساقین وقدمین سمتلرینه نزول ایدن شرائینی
بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل تشریح دیمشلردر که رجلین سمتنه تنزل ایدن قسمین مرقومیندن
هربری ایکیشر شعبۀ عظیمه اولمشدر برشعبه‌سی وحشیه وبرشعبه‌سی انسیه نامیله شهرت بولمشدر وفخذده
وضع اولنـان عضلاته شعبه‌لر کوندرمشدر بعده ساقینه نزول ایدرکن انده اولان عضلاته دخی شـعبه‌لر
ایندرمشدر بعده قدمه نزول ایدوب قدام سمتنده ابهام ایله سبابه مابیننه شعبۀ عظیمه‌سیله میل قیلمشدر وقلان
شعبه‌لری اجزاء قدمك اکثرنده مستبطن اولمشدر وبیان اولنه‌جق شعب وریدیه‌نك تحتندن مرور ایدوب
سائر اصابعه کلشدر امابیان اولنان شرائینکه جان طمرلریدر بونلرك بعضیسی ضارب وریدینك شعبه‌لری
کبی وفقرۀ خامسـه‌یه نفوذ ایدن ضاربك شـعبه‌لری کبی وقلاده موضعنه صعود ایدن شریانك شعبه‌لری
کبی وابطه میل ایدن شریانك شعبه‌لری کبی وشبکه‌ده متفرق اولان سباتین ومشیمه کبی وحجابه کلان شریانك
شعبه‌لری کبی وبرشعبه ایله کتفه نفوذ ایدن شریان کبی ومعده‌یه وکبده وطحاله وامعایه نزول ایدن شرائین
کبی وبطن طرفنـدن عظم عجزه منفرد نزول ایدن شریان کبی اعضاء باطنه‌ده اولان شرائین عروقه
مرافقت ایتمیوب منفرد قالمشدر واما قلان اعضاء ظاهره‌ده اولان شرائین بالجمله مصادمه‌دن محفوظ اولمق
ایچون عروق آلتنده مستور قالوب عروق وریدیه اول شرائینه جنه کبی حافظ اولمشدر* واما اورده تسمیه
اولنان عروقکه قان طمرلریدر وبوشرائین تسمیه اولان جان طمرلری ایکی منفعت ایچون بری برینه مقارن
اولمشدر بریسی بودرکه اورده اغشیۀ مجلله ایله مربوط اولوب انلره مماس اولان اعضا ایکیسندن قان وجان
استفاده ایده‌لر وایکنجی منفعتی بودرکه شرائین ایله اورده بری برلرنده جان وقان کسب ایدر پس بدن انسانده
وضع وترتیب اولنان جان طمرلری بونلردرکه بیانی قلمه کلشدر وجمله‌سی تمام ایکیوز عدد شریانه بالغ
اولمشدر سبحان من خلق الانسان فی احسن تقویم لاحول ولاقوة ولاقدرة لنا الا بالله العلی العظیم یارب
العالمین اجعلنا من العالمین والعاملین ﴿فصل ثالث﴾ منابت عروق ساکنه‌یی ومنافعنی التی نوع ایله تفصیلا
بیان ایدر ﴿نوع اول﴾ کبددن نشئت ایدن عرق بابك فروع ومنافعنی بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه
اهل تشریح دیمشلردرکه عروق ساکنه بالجمله کبددن نشئت قیلمشدر وکبددن ابتدا ایکی عروق وجوده
کلشدرکه بری کبدك جانب مقعرنده وجود بولمشدر وانك اکثر منافعی غذایی معده‌دن کبده جذب ایتمك
اولمشدر وبوعرق اطبا بیننده باب اسمیله شهرت بولمشدر وعرق ثانی کبدك جانب محدبندن ظهوره کلشدر
وانك اکثر منافعی بودرکه غذایی کبددن اعضایه ایصال وقسمت قیلمشدر وبوعرق اجوف نامنی آلمشدر
اماباب اولان عرقك تجویف کبده مغرز اولان طرفی ابتدا بش قسمه تمشدر واطرافی محدب کبده‌یه یتشدکده
تشعب ایتمشدر وبرشعبه‌سی مراره‌یه کتمشدر وبونك شعبه‌لری شجرك تحت الارض اولان اصولی امثالی
درون کبدده متفرق تمشدر واما بابك تقعیر کبده متصل اولان طرفی اندن منفصل اولدقده سکز قسم

اولمشدرکه ایکی قسمی کوچك والتی قسمی بیوك صورت بولمشدر واماایکه کوچك قسمك بری اثنی عشر تسمیه
اولنان امعانك کندوسنه اتصال قیلمشدر واندن غذایی جزب ایده کلمشدر وبوندن دخی شعبه لر منقسم اولوب
قره اس تسمیه اولنان جرمه متفرق اولمشدر وقسم ثانی اسافلی معده یه نزول ایدوب معدنك فم تحتانیسی
اولان بواب عندنده متفرق اولمشدرکه اندن جزب غذا قیلمشدر واما اقسام ستهٔ باقیه نك بری جانب مسطح
معده یه کلشدرکه ظاهر معده غذاسین اندن آلنمشدر زیرا که باطن معده ملاقات عذا ایله متغذی اولمشدر
واما اقسام سته نك ایکنجیسی طحاله وصول بولمشدرکه طحال اندن تغذی قیلمشدر وطحاله وصولندن
مقدم ایدن شعبه لر منفصل اولوب قره اس جرمنه کلشدرکه اکاغدا ویرمشدر وطحاله اتصالیله بیله اندن
برشعبه رجوع ایدوب معده نك جانب شمالنده منقسم اولمشدرکه اول جانب اندن غداسین بولمشدر وطحاله
نفوذ ایدن شعبه طحال توسط ایلدکده ایکی جزؤه منقسم اولمشدرکه برجزؤی صعود وبری نزول قیلمشدر
وصعود ایدن جزؤ ایکی جزؤه منقسم اولوب برجزؤندن طحالك جزؤ فوقانیسنده یعنی نصفنده شعبه لر متفرق
اولمشدرکه اول نصفه انلردن غذا کلمشدر وجزؤ ثانیسی ظاهره کلوب معدنك محدبی نهایتنه ایروب انده ایکی
جزؤ اولوب بری معده نك جانب یساری ظاهرینه متفرق اولمشدرکه اول جانب غذاسین اندن آلمشدر
وبرجزؤی فم معده یه متفرق اولمشدرکه فضل حامض سودایی اکادفع قیلمشدر وفضولدن چیقوب فم معده یی
تردید وتحریکه یتمشدر وشهوت اشتهایی ایقاظ وتهییج ایتمشدر واماطحال متوسط اولان شعبه دن نزول ایدن
جزؤ دخی ایکی جزؤ اولمشدر برینك شعبه لری طحالك نصف اسفله متفرق اولمشدرکه اول نصف اندن تغذی
قیلمشدر وجزؤ ثانیسی شحمدن ظهور ایدوب انده متفرق اولمشدرکه اندن شحمه غذا کلشدر * واما اقسام
سته نك اوچنجیسی جانب شماله واروب امعاء مستقیمك حولنده اولان عروقك جداول دقیقه سنه متفرق
اولمشدرکه عذانك اسفلنده بولنان حاصلندن غذاسین آلمشدر * واما اقسام سته نك دردنجیسی شعر امثالی اینجه
شعبه لره منقسم اولوب بعضیسی محدب معده نك جانب یمینی ظاهرنده طحال جهتدر شمال معده یه کلان
جزؤه مقابل اولدیغی حالده متفرق اولمشدر وبعضیسی یمین شحمه توجه ایدوب عرق طحالك شعبه لرندن ویسار
معده دن یمینه کلان جزؤه مقابل اولدیغی حالده متفرق اولمشدر واما اقسام سته نك بشنجیسی امعاء قولون
حولنده اولان جداول دقیقه یه متفرق اولمشدرکه غذایی اندن اخذ ایده کلشدر * واماالتنجی قسمك اکثری
صاعد حولنده وبعضیسی اعوره متصل اولان اینجه لیقلر حولنده متفرف اولمشدرکه غذایی انلردن
آلمشدر سبحان الله وسبحان من هو الخلاق الرزاق جلت عظمته وکملت قدرته ﴿نوع ثانی﴾ کبددن نشئت ایدن
عروق اجوفك بعض فروع ومنافعنی بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل تشریح دیمشلردرکه عرق اجوفك
اصلی ابتدا کبد ایچنده شعر امثالی متفرق اولمشدرکه ینه شعر امثالی متشعب اولان عرق بابك شعبه لرندن
غذایی جذب ایده کلمشدر اماعرق اجوفك شعبه لری کبدك ظهر ومحدبندن جوقنده واردر اولمشدر واماعرق
بابك شعبه لری تقعیر کبددن جوفه ورود قیلمشدر پس بواجوفك ساقی ظهر محدب کبد عندنده طلوع ایدوب
ایکی قسم اولمشدرکه بری اعظم وبری اصغر وجود بولمشدر وقسم اصغری صعود وقسم اعظمی هبوط
قیلمشدر اما قسم اصغری صاعد درون حجابه چوب اکا ایکی عرق اعطا ایدوب انده متفرق اولمشدرکه اکا
غذایی کرم قیلمشدر بعده قسم صاعد یورکك غلافنه برابر کاوب اکا شعب کثیره ارسال قیلمشدر وانده شعر
امثالی متفرق اولمشدر وغلافه غذا اندن کلشدر بعده قسم صاعد ایکی قسم اولمشدرکه بری اعظم وبری اصغر
صورت بولمشدر اماقسم اعظم یورکه کاوب انك اذن یمناسی عندنده داخلنه دخول قیلمشدر وبوعرق یورك
عروقنك اعظم اولدیغنده حکمت بواولمشدرکه سائر عروق استنشاق نسیمی تمیم ایدوب بوعرق اعظم
غذا ایچون قالمشدر وعذا ایسه نسیمدن اغلظ اولدیغندن منفذی اوسع وظرفی اکبر اولمغله محتاج
اولمشدر وبوعرق اعظم یورکه داخل اولدقده اکا اغشیهٔ ثلاثه اعطا قیلمشدرکه منفعتلری خارجدن درونه
کلمشدر وبو اغشیهٔ ثلاثه اغشیهٔ سائره دن اصلب اولمشدرتا کیم یورك تمددی عندنده انلردن غذایی جذب
ایدوب منبسط اولدقده عودت ایلسون واما قسم اصغر بودرکه برابر چقدقده اکا اوچ قسم عرق ارسال
ایمشدرکه بری یورکدن ریه سمتنه کتمشدر ومنبت شرائین عندنده یورکك یسارینه قریب موضعه یتمشدر

وتجويف ايمنده ريه سمتنه منعطف اولوب اكا تمشدر وبو عرق مرقوم شرائين امثالى ايكى غشائى تمشدر انكچون اطبا بوكا وريد شريانى تسميه ايتمشدر وبونك منفعتى بو اولمشدركه بوندن ترشح ايدن دم بغايت رقت بولمشدر وريه جوهرينه مشاكل كلمشدر زيرا كه بودم رقيق يوركدن قريب العهد اولديغندن بونده طبخ اولميوب شريان ووريدى يه منصب اولدقده انده محراطبخ اولنمشدر * اما اقسام ثالثه نك ايكنجيسى يورك حوالنده ملتف اولوب درونده متفرق اولمشدركه يوركه غذا اندن كلمشدر واما اوچنجى قسمى مخصوص انساندن جانب يساره ميل ايدوب فقرات صدردن فقرهٔ خامسه يه كيدوب اكا اتكا ايدوب اضلاع ثمانيهٔ تحتانيه يه وانلره قريب اولان اضلاعه منقسم اولمشدر * واما قسم صاعد يورك ناحيه سنى كچدكده اندن صدرى تنصيف ايدن اغشيه نك وغلافك اعاليلرينه وتوثه تسميه اولنان لحم رخوه شعر امثالى شعبه لرله متفرق اولمشدر بعده قسم صاعد ترقوت برابرينه كلدكده اندن ايكى شعبه منقسم اولمشدر وبريرندن تباعد ايدرك ناحيهٔ ترقوته كلمشدر وهر برشعبه ايكى شعبه اولمشدر وهرجانبدن برى طرف قسى اوزرنده يمين ويساردن نزول قيلمشدر تاكيم حنجرى يه منتهى اولمشدر بعده قسم صاعد اوچ شعبه يه منقسم اولمشدر وايكى شعبه سى اضلاع اراسنده بولنان عضلاته متفرق اولوب قملرى انده متفرق اولان شرائينك قملرينه ملاقات ايله مطابق كلمشدر وبوايكى شعبه دن عروق كثيره صدردن خارج اولان عضلاته بروز قيلمشدر وحنجرى يى تكميل ايلدكده بربلوك عروق دخى كتفى تعمير ايدوب انده متراكم اولان عضلاته متفرق اولمشدر وبو ايكى شعبه دن بربلوك عروق دخى عضلات مستقيمه نك تحتنده نزول قيلمشدر وشعبه لرى آنلره متفرق اولمشدر ونهايتلرى بيان اولنه جق وريد عجزيدن صعود ايدن عضلاته وشرائينه اتصال بولمشدر وقسم صاعدك اوچنجى شعبه سى موضع كتفينه غذا ويره كلمشدر سبحان الخالق البارئ المصور بونه خلقتدر ونه صنعتدر ونه صورتدر ونه حكمتدركه دقايق حقايقنده عقول فحول متحير قالمشدر سبحانه وتعالى ﴿نوع ثالث﴾ كبددن نشئت ايدن عرق اجوفك صدر وكتفين وفكينه وعنق ورأس وصدغينه صعود ايدن فروعنى بيلديرر (اى عزيز) معلوم اولسونكه اهل تشريح ديمشلردركه صدر وكتفين عضلاتنه متفرق اولان ايكى شعبه نك باقيسى برزوج شعبه دركه هر برفردى بشر شعبه اولمشدر واما هر برفردك بر شعبه سى صدرده متفرق اولمشدركه اضلاع اربعهٔ فوقانيه سنه انلردن غذا كلمشدر وايكنجى شعبه لرى موضع كتفينه متفرق اولمشدركه اول ايكى موضعده اولان عضلات انلردن غذالرين آلمشدر واوچنجى شعبه لرى ايكى طرفدن عنقده مغرق اولان عضلاته متفرق اولمشدركه اول عضلاتى انلردن غذا بولمشدر ودردنجى شعبه لرى عنقك فقرات ستهٔ فوقانيه سى ثقبه لرينه منقسم اولمشدر وايكى طرفدن انلره دخول ايدوب رأسه عبور قيلمشدر وانده اولان عضلاته بونلردن غذا كلمشدر وبشنجى شعبه لرى جمله دن اعظم اولوب ايكى جانبدن ابطينه كلوب هر برى درت فرع اولمشدر واما هر شعبه نك برفرعى قس اوزرنده مفصل كتفى تحريك ايدن عضلاته متفرق اولمشدر وايكنجى فرعلرى لحم رخوه وعروق ضوارب ابطينه متفرق اولمشدر واوچنجى فرعلرى صدر اوزرنده مرور ايدوب طرف مراقه هبوط قيلمشدر ودردنجى فرعلرى عظيمدركه هر برى اوچر جزؤه منقسم اولوب ايكيشر جزؤلرى تقعير كتفينه كلمشدر وانده اولان عضلات كبيره وصغيره يه وابطينده اولان عضلات كبيره يه متفرق اولمشدر وجزؤ ثالثلرى عظيم اولوب هر برى ايكيشر شعبه اولمشدر وصدر اوزرنده مرور ايدوب ناحيهٔ يدينه كيدوب انلرده اولان عضلاته متفرق اولمشدر واهل طب انلره ابطى تسميه قيلمشدر * واما قسم صاعدك اوچنجى شعبه سى عنقه صعود ايدركن ايكى قسم اولمشدركه برى وداج ظاهر وبرى وداج باطن صورتن بولمشدر واما وداج ظاهر ترقوته صعود ايلدكده ايكى قسم اولمشدركه برى اندن منفصل اولدقده قدام سمتنه صعود ايله كلمشدر وايكنجى قسمى ابتدا قدام سمتنه نزول ايله كلوب اندن صعود ايدوب ظاهر ترقوته وصول بولمشدر اندن صعود ايدوب ظاهر عنقه كيدوب اولكى قسمه واصل ومختلط اولمشدر پس ايكى قسمدن وداج معروف حصوله كلمشدركه شاه طمر نامن آلمشدر وبو قسم ثانى قسم اوله مختلط اولمدن مقدم بوندن ايكى جزؤ منفصل اولمشدركه برجزؤى عرضا كيدوب موضع غائره ده ايكى ترقوتك ملتقاسى عندنده ايكيسى بنه متحد اولمشدر وجزؤ ثانى ظاهر عنقده مؤرب اولوب بعده ايكى فردندن منفرد قالمشدر وبو ايكى زوج عروقدن شعب عنكبوتى متفرع اولوب كتف اوزرنده

ممتداولدقلرندن هر بری عرق كتفی نامیله شهرت بولمشدركه قیفالدخی بوندن اولمشدر وبوعرق كتفنك
ایكی جانبندن ایكی عرق فوق كتفه دك بوكاملازمت قیلمشدر لكن بری انده حبس اولوب متفرق اولمشدر
وبری فوق كتفی تجاوز ایدوب رأس عضده كیدوب انده متفرق اولمشدر واماعرق كتفی ایكیسی دخی تجاوز
ایدوب نهایت یدینه كتمشدر اماوداج ظاهرك ایكی فردی اختلاطندنصكره ایكی قسم اولمشدر بری
مستبطن اولوب شعب صغیره یی تفریع قیلمشدر وفك اعلاده متفرق اولمشدر وانلردن شعب كبیره متفرع
اولمشدر وفك اسفلده متفرق اولمشدر وبوایكی صنف شعبه لردن نیجه اجزاء عروق اطراف لسانه كلمشدر وقسم
ثانی ظاهر اولوب اذنین ورأسه قریب اولان مواضعه متفرق اولمشدر واماوداج باطن مری یه ملازمت ایدوب
انكله طوغری فوق سمتنه كیدوب شعبه كوندرمشدركه وداج ظاهردن كلان شعبه لرله مختلط اولمشدر
وجمله سی مری یه وحنجری یه وعضلات مفرقه یه منقسم اولوب آخری نهایت درزلامی یه كلمشدر بعده اندن
نیجه شعبه لر تفرع قیلمشدركه فقرۀ اولی وثانیه دن خروج ایدن اعصابه متفرق اولمشدر واندن برشعر كبی عرق
رأس ورقبه مفصلنه كلمشدر واندن فروع حاصل اولوب قحفك غشاء محلنه واصل اولمشدر وقحفك ایكی
حجمنك ملتقاسنه چیقوب انده قحفك درونه مفرق اولمشدر وفروع مذكوره یی ارسالدنصكره قالان عروق
منتهای درزلامیده جوف قحفه دخول قیلمشدر واندن غشائین دماغه شعبه لر متفرق اولمشدر واول غشالر
غذاسین بوشعبه لردن آلمشدر واغشیۀ صلبه یی حولنده بولنان اجزا ایله بوشعبه لر ربط ایدوب اندن بروز قیلمشدر
وبونلردن لحفك حجاب محلنه غذا كلمشدر بعده غشاء رقیقدن دماغه نزول ایدوب عروق ضوارنك تفرقی كبی
انده متفرق اولمشدر وجمله ضواری محكم ربط ایدوب واسع موضعده استقبال قیلمشدركه فلرینه دم منصب
اولوب انلرده مجتمع ومنطبخ اولسون بعده ایكی طاق ارانسه متفرق اولمشدركه اول معصره نامنی آلمشدر
وانده متشعب اولان مجارلردن دمی جذب ایدوب اندن بطن اوسطدن ایكی مقدمكی بطنه ممتد اولوب اول
موضوعه صعود ایدن عروق ضواره ملاقی اولمشدر وغشاء معروف شبكۀ مشیمیه ایله تشبح بولمشدر وبونلرك
جمله سی باری تعالینك كمال قدرتنه دلالت قیلمشدر (سبحان من هوالخالق الباریٔ المصورجل شانه وعم
نواله) ﴿نوع رابع﴾ كبددن نشئت ایدن عرق اجوفك ساعدویدینه كلان فروعنی ومنافعنی بیلدر (ای عزیز)
معلوم اولسونكه اهل تشریح دیمشلردركه قیفالك اصلی عرق كتفدر اندن متفرع اولان شعبه لرك
ابتداسی قیفالدركه اول عضده محاذی اولدقده اندن عضدك اجزاء ظاهره سنه وجلدینه متفرق اولان
شعبه لردر بعده مرفقك مفصلنه قریب اولمسیله اوچ قسم اولمشدركه بری حبل الذراعدر وبوقسم زند اعلانك
ظاهری اوزرنده ممتداولمشدر واندن جانب وحشی یه وزنداسفلك ظهری محدبنه میل ایدوب جانب وحشی
رسغك اسفل اجزاسنه متفرق اولمشدر ایكنجی قسمی ساعدك ظاهرنده منعطف مرفقه توجه ایدوب
ابطیندن برشعبه یه اتصالنه كیدوب ایكیسندن عرق اكحل وجود بولمشدر واوچنجی قسمی تعمق ایدوب ینه
ابطیندن برشعبه یه اتصال قیلمشدر *واماابطینك اولكی شعبه لری درون عضده تعمق ایدوب انده اولان عضلاته
متفرق اولوب فنا بولمشدر الاكه برشعبه سی عظم ساعده بالغ اولمشدر وبوابطی مفصل مرفقه یقین
كلدكده ایكی قسم اولمشدر وبرقسمی تعمق ایدوب قیفالدن تعمق ایدوب شعبه یه برمقدار اتصال قیلوب
بعده منفصل اولمشدر پس بومنفصلك بری جانب انسی یه نزول ایدن خنصر وبنصرك كلیسنه ونصف
وسطی یه بالغ اولمشدر ومفصل ثانی یه صعود ایدوب عظامه تماس ایدن اجزاء جارحه سنه منقسم اولمشدر
ابطینك ایكنجی قسمی ساعدایچنده درت فرع اولمشدركه برفرعی ساعدك اسافلنده رسغه وارنجیه دك متفرق
اولمشدر وفرع ثانیسی فرع اولك فوقنده انك كبی متفرق اولمشدر وفرع ثالثی ساعدك وسطنده كذلك
رسغدن تشعب قیلمشدر وفرع رابعی جمله سندن اعظم كلوب اعلا واظهر اولوب انك برفرعی قیفالك
برشعبه سنه اتصال قیلوب ایكیسندن اكحل حاصل اولمشدر وباقیسی عرق باسلیقدركه بردخی مفرقا ومتعمق
اولمشدر *واكحل جانب انسیدن نشئت ایدوب زنداعلایه چیقوب اندن جانب وحشی یه كیدوب لام یونانی
شكلنده ایكی فرع اولمشدر فرع اعلاسی زنداعلانك طرفنه اینوب رسغه توجه قیلمشدر وابهامك خلفنده
وانكله سبابه میاننده وسبابه نك كندنده متفرق اولمشدر وفرع اسفلی زنداسفلك طرفنه اینوب اوچ فرع

اولمشدرکه برفرعی سبابه ایله وسطانك میانه نه کلوب فرع اعلادن سبابه یه کلان عرقك برشعبه سنه اتصال قیلوب آنکله عرق واحد اولمشدر ایکنجی فرعی که اسلمدر اول وسطا ایله بنصر میاننده متفرق اولمشدر واوجنجی فرعی بنصر ایله خنصره توجه قیلمشدر وبونلرك جمله سی مفاصل اصابعه منقسم اولمشدر وبونلردن اصابع یدین آنافآناقدرت باریله نشو ونما بولمشدر سبحان الصانع الحکیم الذی خلق الانسان فی احسن تقویم

﴿نوع خامس﴾ عرق اجوفك کبددن اسفل بدنه هابط اولان قسم اعظمك فروعنی ومنافعنی بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل تشریح دیمشلردرکه اجوفك نزول ایدن جزوئی که قسم اعظمیدر اول کبددن طلوع ایلدکده صلبه اتکا ایتمزدن مقدم اند برعرق عظیم منفصل اولوب شعب شعریه یه تفرع قیلمشدر وکلیهٔ یمنانك لیفلرینه وصول بولوب آنده واکا قریب اولان اجزاده متفرق اولمشدر وجمله یه غذایی کرم قیلمشدر بعده بوقسم نازلدن برعرق عظیم انفصال قیلوب بنه شعر امثالی عروقه متفرع اولمشدر وکلیهٔ یسرایه کلوب انك لیفلرین بولوب انلرده وجوارنده اولان اجسامده متفرق اولمشدر وجمله سنه بوفروع ایله غذا کلمشدر بعده بوقسم نازلدن ایکی عرق عظیم متفرق اولمشدرکه انلره طالعین اسمی مناسب کلمشدر وبونلر تغذیه ایچون درون کلیتینه دخول قیلمشدر زیرا که بیان اولنان شریانلر مثالی بوطالعین دخی کلیتین غذالرینی جاذب اولمشدرکه مائیهٔ دم کبد انلره غذا کلمشدر وبوطالعینك یسارندن برعرق انفصال بولوب رجال ونساده بیضهٔ یسرایه تنزل قیلمشدر وبرعرق دخی یمیندن تشعب قیلوب بیضهٔ یمنایه بالغ اولمشدر وکلیتدن درون انثیینه یمنادن یمنایه ویسرادن یسرایه کلان عرقین صلب جهتنه منعطف وشکللری مستدیر اولدیغندن کلیتیندن انلرده بیضه لره جریان ایدن دم خالص محرا منطبخ اولوب دم احمر ایکن منی ابیض اولمشدر وایکی عرق دخی صلبندن ایکی بیضه یه وصول بولمشدر وبوعروق مذکوره بالجمله ذکرده وقبلده وعنق رحمده غائب اولمشدر بعده بوقسم نازل صلبه اعتماد ایدوب نزول ایدرکن هر برفقره عندنده آندن بنه شعبه لر منفصل اولمشدرکه بعضیلر اول فقره لره دخول ایدوب نخاعه منتهی اولمشدر وبعضیلری عندنده وضع اولان عضلاته متفرق اولمشدر وبعضیلری ایکی خاصره یه کلوب عضلات بطنده نهایت بولمشدر پس بوقسم نازل احوال مذکوره سیله آخر فقرات صلبه واصل اولدقده آنده ایکی قسمه منقسم اولمشدرکه برقسمی فخذ یمینه وبری فخذ یساره یول بولمشدر وبوقسمین فخذینه نزول ایتمزدن مقدم هر برندن اون طبقه عروق انفصال قیلمشدر اولنکی طبقه لری ایکی متنی یه کلمشدر وایکنجی طبقه لری شعر امثالی تشعب ایدوب صفاقك اجزاسی اسافلنه متفرق اولمشدر واوچنجی طبقه لری عظام عجز اوزرنده اولان عضلاته متفرق اولمشدر ودردنجی طبقه لری عضلات مقعده وظاهر عجزه منقسم اولمشدر وبشنجی طبقه لری نساده عنق رحمه توجه ایدوب بعضیسی انده اوکا متصل اولان اجزاده متفرق اولمشدر وباقیسی مثانه سمتنه کلوب ایکی قسم اولمشدر بری مثانه ده متفرق اولوب بری عنق مثانه یه کلمشدر وبو طبقهٔ خامسه رجالده کثرت بولمشدرکه هم مثانه یی احاطه قیلوب هم ذکر اولمشدر والتنجی طبقه لری عظم عانه اوزرنده وضع اولنان عضله لره توجه قیلوب انده متفرق اولمشدر ویدنجی طبقه لری بطن اوزرنده استقامت بدنه ذاهب اولان عضلاته صعود قیلمشدر وبوعروق اول غروقك اطرافنه اتصال بولمشدر وصدردن انلر مراق بطنه نازل اولمشدر وبوعروقك اصلندن نساده درت عرق نشئت قیلوب جوانب اربعه دن رحمه کلمشدر وانلردن سکز عرق ثدیین سمتنه صعود قیلمشدرکه بوعروق ایله رحم ثدیه شریك اولمشدر وسکزنجی طبقه لری رجالده ذکره ونساده بظمه کلوب آنلرده متفرق اولمشدر وطقوزنجی طبقه لری باطن فخذك عضلاتنه اینوب آنلرده متفرق اولمشدر واوننجی طبقه لری سمت جالیدن ایکی خاصره یه چیقوب بدن طرفندن نزول ایدن عروقك اطرافنه وصول بولمشدر وجمله سندن برجزؤ عظیم حاصل اولوب عضلات الیتینه نزول ایدوب آنده منقسم اولمشدرکه یکرمی طبقه یه نهایت بولمشدر وبو عروقك بوتوزیع وتفریقاتندن اهل خبرت نیجه عبرت آلمشدر (سبحان الله الواحد القهار الذی اجری الدم فی العروق کالانهار

﴿نوع سادس﴾ عرق اجوفك قسم نازلندن فخذین اسافلنه کلن فروعنی ومنافعنی بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل تشریح دیمشلردرکه قسمین مرقومینك طبقات مذکوره سندن باقیسی درون فخذینه نزول ایدوب هر برقسم برفخذ ایچنده اون بش شعبه اولمشدرکه

بری مقدم فخذ اوزرنده وضع اولنان عضلاته انقسامه کلمشدر وبری مؤخر فخذده اولان عضلاته متفرق اولمشدر وبری جانب انسی عضلاتنه تشعب قلمشدر وبری جانب وحشی عضلاتنی بولمشدر ودردی عمق فخذه مغرق اولمشدر وایکیسی عضلات اسافل فخذه نزول قیلمشدر وایکیسی عضلات مفصل رکبه یه بالغ اولمشدر وشعب ثلاثهٔ باقیه نك وحشیسی قصبهٔ صغرانك اوزرنده مفصل کعبه دك ممتد اولمشدر وشعبهٔ وسطاسی منتهای رکبه دن باطن ساقك عضلاتنده شعبه لر ترك ایدرك نزول قیلمشدر اندن ایکی شعبه قالدقده بری اجزاء ساقك داخلنده غائب اولمشدر وبری ایکی قصبه میانده ممتد اولوب مقدم قدمه نزولنده وحشیهٔ مرقومه نك برشعبه سنه مختلط اولمشدر وشعبهٔ ثالثهٔ انسیه سی مغرق ساقه میل ایدوب قصبهٔ کبرانك محدبی طرفندن کعبك صوینه کیدوب قدمك انسی جانبنه کلمشدر وبیان اولنان شعب ثلاثه اندە درت شعبه یه منقسم اولمشدر ایکیسی وحشیدرکه قصبهٔ صغرانك سمتندن قدمه دخول قیلمشدر وایکیسی انسیدرکه ایکی وحشینك برینه انسینك انسیسی وصلت بولمشدر وقدمك فوقنه چیقوب اعالیسنده متفرق اولمشدر وثانیسنه قسم انسینك شعبهٔ وحشیه سی اتصال قیلوب اجزاء سفلیهٔ قدمده متفرق اولوب نهایت بولمشدر پس جمیع بدن انسانده بولنان عروق دم بونلردرکه بیانه کلمشدر وجمله سی تمام اوچیوز التمش عروق وریده بالغ اولمشدر وحضرت مصور حکیمك احسن تقویم اوزره خلق ایلدیکی بدن انسانده اولان بدایع صنایعن تفکر وتذکره هادی وبادی اولمق ایچون آنده بولنان اعضاء متشابهة الاجزایی بومتدرجه تشریح وتسریح ایله اکتفا اولنمشدر وبوندنصکره بعض امور حواس وقوایی وحکمت اختلاف اشکال اعضایی دخی ایکی فصل ایله تصریح وتوضیح ایتمکه مباشرت قیلنمشدر وبدنده اولان دقایق صنایع بلا نهایه دن بیان اعضاء متشابهة الاجزایه اقتصار اولنمشدر زیراکه بدنده خلق اولنان جمیع اعضای مختلفة الاجزانك تفصیل احوالنی اهل حکمت علم ابدانه نیجه یوز کتب مدونه ایله انجق بیان وعیان ایتمشلردر (فتبارك الله احسن الخالقین ❁ فصل رابع ❁ بدن انسانده بولنان اجناس وانواع قوایی ومبدأ افعال اعضایی ونفوس اربعهٔ احیای وخواس وقوی کبی خادملری اولان اشیایی التی نوع ایله بیان وعیان ایدر ❁ نوع اول ❁ بدن انسانده اولان اجناس وانواعی قوی ومبادئ افعال اعضایی اجمالا بیلدیررر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل تشریح دیمشلردرکه قوی ایله افعال بری برندن مفهوم اولمشدر زیراکه هر برقوتك مبدئی برفعل اولوب هر برفعل انجق برقوتدن صادر اولمشدر پس افعال امثالی قوی دخی ایکی جنس اولمشدرکه بری قوای طبیعیه وبری قوای نفسانیه بولنمشدر وبوقوادن هر بریسیچون برعضو رئیسی واردرکه اول عضو اول قوتك معدنی اولوب افعالی اول عضودن وجوده کلمشدر ❁ اماجنس طبیعی که نفس نباتی اولمشدر اول ایکی نوعه شمول قیلنمشدر برنوعنك غایتی اول بدنی تدبیر ایله حفظ ایتمکدر وبونوع امر غذاده متصرفدرکه بدنك بقاسی نهایتنه دك اکا غذا ویرمشدر ونشوی نهایتنه دك اکا نما ویرمشدر وبونوعك مسکنی وفعلك مصدری کبد بولنمشدر وایکنجی نوعنك غایتی بدنك اول نوعی حفظ ایتمك بیلنمشدر وبونوع امر تناسلده متصرفدرکه امشاج بدندن منی جوهرینی فصل ایدوب اندن امر حق ایله انك مثلی تصویر اولنمشدر وبونوعك مسکنی وفعلنك مصدری انثیین بولنمشدر ❁ واماجنس نفسانی که اکا نفس حیوانیه دینلمشدر اول ایکی نوعه مشتمل بیلنمشدر انك برنوعی قوت مدرکه برنوعی قوت محرکه بولنمشدر ❁ اماقوت مدرکه ایکی قسمدرکه برینه ظاهر وبرینه باطن دینلمشدر اماظاهر بدنده مدرك اولان بش قوتدرکه قوت سمع وقوت بصر وقوت شم وقوت ذوق وقوت لمسدر واماباطن بدنده ادراك ایدن دخی بش قوتدرکه قوت حس مشترك وقوت خیال وقوت فکر وقوت وهم وقوت حفظدر وبونوع مدرکه نك مسکنی وفعلك مصدری دماغ بولنمشدر ❁ واماقوت محرکه بر نوعدرکه مبادئ حرکاتی حسبنجه اقسامه تقسیم اولنمشدر زیراکه هر برعضله برنشقه طبیعتده خلق اولنمشدر وبرنوعی محرکهٔ عروق واوتاربدنی تشنیج ایله قبض وارخا ایله بسط ایدن قوادرکه بونلرله مفاصل منبسط اولوب اعضا حرکت قیلمشدر وبوقوانك مواضع لومنافذی عضلاته متصل اولان اعصاب اولمشدر وبوقوت محرکه نك برقسمی قوت غضب وبرقسمی قوت شهوت قیلنمشدر اماغضب نفس حیوانیه یه عارض اولان انقباض بیلنمشدر واماشهوت اکا عارض اولان انبساط بولنمشدر وغضبله شهوتك مسکنلری ومصدر حرکتلری یورك قیلنمشدر

وحقیقتده جمیع قوانك مبادیسنك مبدئی بورك بولنمشدر لكن مبادئ مذكوره قوای موصوفه‌نك مظاهر افعالی بولندیغندن هر بری مبدأ تسمیه اولنمشدر نتكیم مبدأ حواس دماغ ایكن ینه هر بر حاسه ایچون بر عضو مفرد تعین اولنمشدر زیراكه اول حاسه‌نك فعلی مخصوص اول عضودن ظهوره كلمشدر اما بعض افاعیل مفرده هضم غذاكی قوت واحده ایله تمام اولمشدر وبعضیسی اشتهاء طعام كبی ایكی قوتله كمالی بولمشدر زیراكه بو اشتها بر قوت جاذبه ایله بر ده فم معده‌ده وضع اولنان قوت حساسه ایله تمام اولمشدر اما قوت جاذبه‌یی لیف متطاول رطوبتیله تحریك ایدر واما قوت حساسه بو انفعاله اشتهایی منبه اولان سودایی لدغ ایدر زیراكه حساسه‌یه بر آفت عارض اولسه جوع واشتها باطل اولوب كیدر سبحان مسبب الاسباب وسبحان رب الارباب ﴿نوع ثانی﴾ بدن انسانده اولان نفس طبیعیه ونفس نباتیه‌یی وانلرك خادملری بولنان قوایی تفصیلا بیلدیریر (ای عزیز) معلوم اولسون كه اهل تشریح دیمشلردر كه بطن مادردن عالم شهادته كلان طفل درت جان ایله زنده اولدیغی حالده متولد اولمشدر واول ارواح اربعه‌نك بریسی نفس طبیعیه وبری نفس نباتیه وبری نفس حیوانیه وبری نفس انسانیه بیلنمشدر * اما نفس طبیعیه بر قوتدن عبارتدر كه اجزاء جسمی حفظ ایدوب بری بریندن متفرق ومتلاشی اولمقدن مانع بولنمشدر وجمیع بدن بو نفسك موضعی قیلنمشدر وبونك ایكی خادمی واردر كه برینه خفت وبرینه ثقل اطلاق اولنمشدر * اما خفت اول قوتدر كه سمت محیطه مائل بولنمشدر واما ثقل انك عكسیدر كه سمت مركزه مائل بیلنمشدر واما نفس نباتیه بر قوتدن عبارتدر كه جسمی طول وعرض وعمقده ممتد ایدوب مقدارینی كبیر قیلمشدر وبو نفسك موضعی كبد اولمشدر ونفس طبیعیهٔ مرقومه ایكی خادمیله بیله بو نفس نباتیه‌نك خدمتن قیلمشدر ونفس نباتیه بونلردن غیری مخصوص كندی ایچون طقوز خادم دخی بولمشدر كه بری قوت جاذبه وبری قوت ماسكه وبری قوت هاضمه وبری قوت ممیزه وبری قوت دافعه وبری قوت مؤلده وبری قوت مصوره وبری قوت غادیه وبری قوت نامیه اولمشدر * اما جاذبه بر قوتدر كه غذای نافعی طرف ظاهردن باطن جسمه جذب ایدر دیمشلر وبو قوت بو فعلی كندی موضعی اولان فم فوقانی معده‌نك لیف مستطیلی ایله ایشلر * واما ماسكه بر قوتدر كه غذایی باطنده حفظ ایدر وبو قوت بو فعلی كندی موضعی بولنان فم تحتانی معده‌نك لیف مستعرض مؤربیله ایدر * واما هاضمه بر قوتدر كه جاذبه‌نك جذب وماسكه‌نك حفظ ایلدیكی غذای نافعی احاله ایدر وبر قوامه كتورر كه مؤلده‌نك بیان اولنه‌جق فعلیچون مهیا ایدر وباقیسی اخلاط اولوب غذای اعضا اولور كیدر وبو هیئته هضم اطلاق ایتمشلر وبو قوت بو طبخ ومزجی كندی مواضعی اولان معده وكبد وعروق ایچنده انلرك حرارتیله ایشلر * واما ممیزه بر قوتدر كه غدا طبخ اولدقده كثیفنی لطیفندن جدا ایدر وبو قوت بو فعلی كندی موضعی اولان سطح باطن معده ایله ایدر * واما دافعه بر قوتدر كه غذادن اغتذایه لایق اولمیان فضله‌یی ویا مقدار كفایتدن زیاده فلان فضله‌یی سبیلیندن ویا كامعتاد اولان منافذدن اخراج ایدر نتكیم شجره‌دن صمغی اخراج ایدر ویا اول زیاده اولان فضله‌یی عضای شریفه‌دن اعضای خسیسه‌یه وصلبه‌دن رخویه دفع ایدر وبو قوت بو افعالی معده التنده موضعی اولان لیف عریض عاصرك بروتدن اجتماعیله ایدر * واما مولده بر قوتدر كه الطف غذایی جمع ایدر تا كیم اندن اول جسمك مثلی حاصل اوله نتكیم او مجموعه نباتلرده تخم وحیوانلرده نطفه دینلمشدر وبو قوت ایكی نوعدر كه بر نوعی ذكور واناثده منی‌یی تولید ایدر وبر نوعی درون رحمه كلان نطفه‌ده اولان قوایی بری بریندن فصل ایدوب هر عضوه مخصوص بر مزاج حاصل اولنجیه‌دك مزج ایدر وبو قوت بو افعالی كندی مواضعی اولان عرق بدنده ایشلر * واما مصوره بر قوتدر كه قدرت حق ایله جمیع اعضانك تشكلات واخلاط ومقادیر واوضاع وتجاویف وثقبه‌لری نهایاتنه متعلق اولان جمیع اموری كوروب حفظ ایچون نوع غداده متصرف اولوب انی جسمه همرنك ایدر * وبو قوت بو افعالی كندی مواضعی اولان شرائین ایچنده ایدر واما غادیه بر قوتدر كه غذای مغتذینك مشابهتنه احاله ایدوب بدنندن بدل ما یتحلل اعطا ایدر وبو قوت بو افعالی كندی مواضعی اولان جمیع اعضاده ایدر * واما نامیه بر قوتدر كه اقطار جسمی تناسب طبیعیسی اوزره زیاده ایدر وكبیر اولمسنده امداد ایدر كه جسمه دخول ایدن غذا ایله نشو ونما بولور وبو قوت بو افعالی كندی مواضعی اولان جمیع بدنده ایشلر پس بو ایكی نفس مذكوره خدام مزبوره سیله بیان اولنه‌جق نفس حیوانیه‌نك خدامی اولمشدر وتسخیر

حکیم قدیرایله جمله‌سی اول نفسه انقیاد ایله اطاعت قیلمشدر ونفس حیوانیه دخی نفس ناطقه‌نك مرکوب ومطیه‌سی اولمشدر (سبحان من سخر لنا هذا وما کنا له مقرنین وانا الی ربنا لمنقلبون ﴿نوع ثالث﴾ بدن انسانده اولان نفس حیوانیه‌یی وانك بدنده اولان خدامندن حواس خمسهٔ ظاهره‌یی تفصیلا بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل تشریح دیمشلردرکه نفس حیوانیه بر قوتدن عبارتدرکه اول جمیع بدنه سرایت قیلمشدر وبدن انك اختیاریله متحرك اولوب حسیله اشیایی بیلمشدر وبو نفس حیوانیه‌نك بالاده بیان اولنان خدامندن ماعدا اون ایکی خادمی دخی واردرکه اونی حواس عشره‌در وبری غضب وبری شهوتدر وخواس عشره‌دن بشی ظاهر بدنده‌درکه مواضعی اذن وعین وانف وفم وجمیع بشره‌در وبشی باطنده‌درکه انلرك مواضعی تجاویف دماغدر وانلر حس مشترك وخیال ووهم وفکر وحفظدر بو جمله حواس عشره‌دن هر برینك بر مخصوص شغلی واردرکه انك کاری اول خدمتدر * اما حواس خمسهٔ ظاهره‌نك بری قوهٔ سامعه وبری قوهٔ باصره وبری قوهٔ شامه وبری قوهٔ ذائقه وبری قوهٔ لامسه‌در * اما قوهٔ سامعه‌نك شغلی بودرکه اصوات وحروفی استماع ایدوب بری برندن فرق وتمییز ایدر وانجق بونك واسطه‌سیله کلام ایشیدیلوب فهم وانتقال اولنور وبو ادراك بو قوته مخصوصدرکه قوای سائره بو کاردن عاجز قالمشدر وبو سامعه‌نك موضعی اذن اچنده صماخ اولمشدرکه اول بر نخود دقابی قدر ظرف اچنده بخار لطیف طولمشدر * واما قوت باصره‌نك شغلی بودرکه اشکال والوانی کوروب ادراك ایدرکه ابیض واسودی وطویل وقصیری وکبیر وصغیری وقریب وبعیدی وملیح وقبیحی ونور وظلمتی بری برندن فرق وتمییز قیلمشدر وبو ادراك ایسه بو قوتك مخصوص شانه کلمشدرکه قوای سائره بو کاردن عاجز قالمشدر وبو قوتك موضعی قرة العین اولمشدر واما قوهٔ شامه‌نك شغلی بو اولمشدرکه روائح طیبه‌یی وقبیحه‌یی ادراك ایدوب بری برندن فرق وتمییز قیلمشدر وبو اداکی مخصوص بو قوت آلمشدرکه قوای سائره بو کاردن عاجز قالمشدر وبو قوتك موضعی دماغك مقدمنده حلمه‌ندی مثلی ایکی پاره لحم کلمشدر * واما قوهٔ ذائقه‌نك شغلی طعم اشیایی ذوق ایتمك اولمشدر پس مری حلودن وحامضی مالحدن فرق وتمییز ایتمك وانواع اطعمه وفواکهك طعم ولذتلری ادراك ایتمك بو قوته مخصوص اولمشدر وبو ادراك انجق بو قوتك شانه کلمشدرکه قوای سائره بو ذوق ولذتدن عاجز وقاصر قالمشدر وبو قوتك موضعی درون حلق ایله فوق اللسان مبسوط اولان عضله اولمشدر * واما قوت لامسه‌نك شغلی بودرکه لینی خشیندن وحاری بارددن ورطبی یابسدن وخفیفی ثقیلدن تشخیص وتمییز قیلمشدر وبو ادراك ایسه انجق بو قوتله وجوده کلمشدرکه قوای سائره بو کارده بی بهره قالمشدر وبو قوتك موضعی جمیع ظاهر بدن اولمشدر لکن راحهٔ کف واصابعده زیاده ظهور ایدوب رأس وسطاده کمال بولمشدر وبو وضع وترتیب اول خالق وبارینك کمال قدرتنی ونوال ونعمتنی بیان وعیان قیلمشدر واهل خبرت بو صنعتدن نیجه عبرت آلمشدر (سبحان الصانع الحکیم الذی خلق الانسان فی احسن تقویم وجعل لنا السمع والابصار والافئدة للتکریم ولا حول ولا قوة الا بالله العلی العظیم ﴿نور رابع﴾ نفس حیوانیه‌نك بدن انسانده اولان خدام مرقومه‌سنده حواس خمسهٔ باطنه‌یی تفصیلا بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل تشریح دیمشلردرکه تجاویف ثلاثهٔ دماغده اولان حواس خمسهٔ باطنه‌نك بری قوهٔ حس مشترك وبری قوهٔ خیال وبری قوهٔ متفکره وبری قوة واهمه وبری قوة حافظه‌در * اما قوهٔ حس مشترك اولکی خادمدر وبوکا ایکی معنی جهتدن حس مشترك دینلمشدر اما اولکی معنی بودرکه ایکی دیده‌نك ادراك ایلدیکی بر نسنه‌نك صورتی حس مشترکده بینه بر مشاهده قیلمشدر زیراکه بر کمسه‌نك دیده‌سیله حس مشترکی میاننده بر خلل واقع اولسه اول کمسه احوال اولوب بر نسنه‌یی ایکی کورمشدر واما ایکنجی معناسی بودرکه حس مشترك حواس ظاهره‌نك آخرنده وخواس باطنه‌نك اولنده متوسط اولدیغندن حواس ظاهره ایله ادراك اولنان اشیا مقدم بو حس مشترکه کلوب اول انهار بو دریاده مجتمع اولدقده اندن حواس باطنه‌یه وصول بولمشدر وقلبه خطور ایدن افکار ابتدا دماغه چیقوب انده اولان حواسی کچوب بو حس مشترکه کلوب اول عیون وینابیع اکا طولدقده اندن حواس ظاهره‌یه واصل اولمشدر پس انکچون بو قوته حس مشترك دینلمشدر وبونك شغلی تحریر اولنان ترجمانلق بولمشدر وبو قوتك شانی بر ترجمانلق بیلنمشدرکه قوای سائره بو کاردن عاجز قالمشدر بو قوتك موضعی ومبدأ فعلی بیان اولندیغی اوزره تجاویف ثلاثه‌دن تجویف اولك جزء مقدمی اولمشدر * واما ایکنجیسی

قوت

قوۀ خیالدر وبونك كاری وصنعتی بودركه حواس ظاهره‌دن برنسنه‌ادراك اولنسه‌مثلا بركیمسه‌یی كورمش
بولنسه اول كیمسه حاضر بولنمسه بوقوۀ خیال انی غائب ایكن مشاهده‌ایده‌بیلور یاخود بركمسه برشهری سیر
ایدوب اندن برغیری یره كتمش اولسه اول شهری مراد ایله‌دكچه غائب ایكن مشاهده‌ایده‌بیلور چونكه خیال
تخیل ایله ادراك معانیدر پس حقیقتده خیال كاتب مثالیدركه معانی‌یی صورتدن بعید اتمك انك خالیدر یعنی
مادامكه بركلام تلفظ‌ایله صورت بولمدقجه معناسی حاصل اولمز وبركمسه‌یه وصول بولمز لكن كاتب‌یی صورت
صوت ولفظ اولان معنانی غیری‌یه ایصال ایده‌بیلور كذلك خیال صورتی حاضر اولمیان اشیایی غیری حواسه
كوستره بیلور وبوادراك معانی بوقوته مخصوص اولمشدركه قوای سائره بوكاردن عاجز قالمشدر وبوقوت
خیالك موضعی ومبدأ فعلی حس مشتركك خلفنده‌اكامتصل اولان تجویف اولك جزؤ مؤخری اولمشدر
* واما اوچنجیسی قوت متفكره‌در اكر بوكا قوت ناطقۀ انسانیه اقبال ایدوب كندی منفعتنده استعمال ایدرسه
اول حینده بوقوته متفكره ومفكره ومتصرفه وذاكره دیرلر واكر قوت واهمۀ حیوانیه بونی استعمال
ایدوب آنك فعلی ایچون بونهوض ایدرسه اول حالده بوقوته متخیله دیرلر وبوقوت متفكره‌نك كاری بودركه
حواس ظاهره وباطنه‌دن قوت حافظه‌ده هرنه تحریر اولنمش ایسه بواول اشكالی كوروب قرائت ایدر
وبوقوتله اولكی وایكنجی قوتلرك فرقی بودركه صور محسوسه‌دن انلره كلنلری انجق بربری قبول وجمع ایدوب
بری اول مجموعی حفظ ایدر لكن بوقوت ثالثه اول قوت ثانیه‌ده اولان صورتلره متصرف اولدقدن
ماعدا اول صورتلره موافق ومخالف اولان محالاتی دخی حاضر ایده بیلور انكچون بوقوت متفكره قوت
واهمه‌یه آلت كبی كلشدر وبوادراك انجق بوكا مخصوص اولمشدركه قوای سائره بوصنعتدن عاجز قالمشدر
وبومتفكره‌نك موضعی ومبدأ فعلی دماغك تجویف اوسطنك جزؤ مقدمی اولمشدر * واما دردنجیسی قوت
واهمه‌در وبونك شغلی وصنعتی اودركه كوردیكی وكورمدیكی نسنه‌لری وصدقی وكذبی نفسه كوستر
وعالم شهادتده صورتی اولان واولمیان معنالری ادراك ایدر بولنمشدر وبوقوت واهمه مثلا عالمده یوزبیك
كنش توهم ایده‌بیلور حالبوكه عالمده نوعی فردینه منحصر اولان شمس بردن زیاده دكلدر ویاخود زیبقدن
بیك دریا توهم ایدر حالبوكه بری دخی بولنمز ویاخود ذهب وفضه‌دن وانواع جواهردن هزاران تلال
وجبال توهم ایده بیلور حالبوكه عالمده بری دخی اولمز وحیوان غیرناطقك عقلی انجق بوقوت واهمه‌دركه
بونكله ولدغنم برسوریده مادری امثالی بیك غنم ایچنده كندی مادرینی بیلور وبولور وصداقت راعیله
عداوت ذئبی بوقوتله حس ایدوب بیلور پس بوقوت واهمه حیوانات سائره‌دن انسانه مخصوص اولان قوت
عقل مقامنده اولورزیراكه محسوس اولمیوب معقول اولان صداقت وعداوتی حمل واهمه‌نك حكمیله بیلور
وانسان دخی بوقوتك بعض احكامنه تابع اولوب حیوانلق ایدرز بداكه قوت واهمه قوت مخیله‌یی استعمال
ایدوب واقع حاله مغایر وحقیقت امره مخالف نیجه مذاهبه كیدر ونیجه اكاذیب خیال ایجاد ایدركه حكم
عاقلده محال وعاطلدر وحكم نقلده ضلال وباطلدر انكچون قوت واهمه‌یه شیطان بدن تسمیه اتمشلردر
زیراكه جمیع قوای بدن عقل انسانك تحت حكمنده امرایله كتمشلردر الاكه واهمه انسانه مطیع ومسخر
دكلدر نیجه كیم جمیع ملائكۀ رحمان حضرت آدمه سجود اتمشلردر الاكه ابلیس اكا سجود ایدردكلدر وحبیب
اكرام صلی الله تعالی علیه وسلم حضرتلری حدیث شریفنده هرمولودكه رحم مادردن دنیایه كلور انكله
شیطانی برابر متولد اولور بیوردیغی قوت واهمه‌دن كنایه‌در دیمشلر زیراكه قوت واهمه یلان سویلمكدن
واشیایی مخالف كوستروب مكر اتمكدن هركز خالی اولمز وانك تسلطی اولدقده عقلك حكمی قالمز
ونعوذ بالله من غلبة الوهم علی الفهم وبوقوتك موضعی جمیع دماغدر لكن مبدأ فعلی تجویف اوسطك آخری
اولمشدر * واما بشنجیسی قوت حافظه‌در وبوقوت لوحه مشابه بولنمشدر ولوح محفوظ عالم انسان بیلنمشدر
زیراكه حواس ظاهره وباطنه بوكاهرنه شكل صورت كلورسه انك نقشی بعینه اولدیغی كبی بولوح اوزرنده
ثابت اولوب كورنمشدر مثلا ایكی كسه‌یی بربری بركره كورمش اولسه بعده بردخی كورشسه‌لر البته بربرین
طانیوب بیلورلر زیراكه مقدم كورشدكده ایكیسنكده صورتی قوت حافظه‌لرنده رسم ونقش اولمشدی
پس اول اولكی نقش كه حافظه‌لرده یازلمشدی بوایكنجی كره‌ده یازیلان نقشه تطبیق اولندقده ایكی نقش

مطابق کلوب برابر اولورلر اندن بیلورکه بونلدن مقدم بردخی کورشمشلردر وبوقوت حافظه صور محسوسه‌دن وغیر محسوسه‌دن قوت واهمه‌یه کلان معنالرك خزانه‌سی بولنمشدر نتکیم صور محسوسه حس مشترکه کلان معنالرك خزانه‌سی خیال بیلنمشدر وبوحفظ انجق بوقوته مخصوصدرکه قوای سائره بوکاردن مأیوسدر بو حافظه‌نك موضع ومبدأ فعلی بطون ثلاثهٔ دماغدن بطن مؤخرك جزؤ مقدمیدر پس حقیقتده بوقوت حافظه برلوح مکتوب مثالیدر وقوت متفکره آنی قرائت ایدن عالم کبیدر وقوت خیال کاتب مثالیدر وقوت واهمه شیطان کبیدر وحس مشترك بردریا مثالیدرکه انهار ظاهره وینابیع باطنه‌نك هم مجمعی وهم مقسمی بولنمشدر نتکیم آنفابیان اولنمشدر وشهربدنك سلطانی روح انسانی ونفوس وقوالری انك اعوانی بنلنمشدر (نظم) تنك شهر اولدی جانك پادشاهی * کوکل عرش ودماغك تختکاهی * خیالك کاتب وحفظك چودفتر * علوم فکر اودفترده مصور * عسس عقل وبهیمی نفس بیداد * چوشیطان واهمه عشق اولدی جلاد

﴿نوع خامس﴾ نفس حیوانیه‌نك بدن انسانده بولنان خدام مزبوره‌سنده منشأ اخلاق اولان قوت غضبیه‌یی وقوت شهوانیه‌یی تفصیلا بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل تشریح دیمشلردرکه هر برحرکت که اول دفع مضرت ایچون ویاغیره غلبه ایچون نفس حیوانیه‌دن یورکده حصول بولمشدر اول حرکتك سمی قوت غضبیه اولمشدر وبوغضب اول دفع وغلبه‌یی کندویه شغل وپیشه قیلمشدر وبونك موضعی ومبدأ فعلی یورك اولمشدر وغضبك اعتدالی شجاعتدرکه انکله أقدام اولنه‌جق اموره اقدام اولنمشدر واوخلق ممدوح اولوب شرع ومرؤتده مقبول بولنمشدر وغضبك افراطی تهوردرکه انکله اقدام اولنمیه جق اموره اقدام اولنمشدر واوخلق مذموم بیلنمشدر وغضبك تفریطی جبندرکه انکله مباشرت اولنه‌جق اموردن امتناع اولنمشدر وبوبدخلق انك کبی مذموم بولنمشدر وهر برحرکت که اول جذب منفعت ایچون ویاطلب لذت ایچون نفس حیوانیه‌دن یورکده بولنمشدر اول حرکته قوت شهوانیه تسمیه قیلنمشدر وبوشهوتك شغلی وصنعی اول جذب وطلب بیلنمشدر وبونك دخی موضعی ومصدر فعلی یورك بولنمشدر وبوشهوتك اعتدالی عفتدرکه انکله شرع ومرؤته موافق اولان مشتهیاته مباشرت اولنمشدر وخوش خلق حسن بیلنمشدر وشهوتك افراطی شرهدرکه انکله شرع ومرؤته مطابق کلمین مشتهیاته مباشرت اولنمشدر واوخلق مذموم بولنمشدر وشهوتك تفریطی خموددرکه انکله استیفاسی لازم اولان مشتهیاتی ادادن تقصیر اولنمشدر وبوبدخلق انك کبی مذموم بیلنمشدر پس اکر قوت غضبیه وقوت شهوانیه بیان اولنه‌جق نفس انسانیه‌نك تحت حکمنه کلوب عبد مملوك آسا هر حالده هر امرینه مطیع ومنقاد اولدیلرسه ایکیسی دخی اعتدال بولوب ایکی خلق حسن حاصل اولورکه بری شجاعت وبری عفتدر وغضب وشهوته غالب ومالك اولان نفس انسانیه حر وکاملدر واکر امر برعکس اولوب غضب وشهوت نفس انسانیه‌نك اوزرینه غالب کلوب انی حکملری تحتنه آلوب عبد مملوك کبی استخدام قیلدیلرسه اول زمان غضب وشهوت اعتدالدن قالوب ایکیسندن اخلاق اربعهٔ مذمومه وجوده کلورکه انلر تهور وجبن وشره وخموداولور ونتیجه اخلاق ذمیمه بواخلاق اربعه‌دن متولد اولوب کثرت بولور غضب وشهوته مغلوب اولان نفس انسانیه اسیر وناقصدرکه کندویی بیلمز جاهلدر ومولاسندن دخی غافلدر * اللهم لاتکلنا الی انفسنا طرفة عین ولا اقل من ذلك وکن لنا ولا تکن علینا وارزقنا حضورك فبارك * چون نفس بهیمی قولی بز قیل بزی آزاد * قول ایله سکا قیل غضب وشهوته مالك ﴿نوع سادس﴾ بدن انسانده متصرف بولنان نفوس اربعه‌نك خاتمه‌سی اولان نفس انسانیه‌یی خدامیله حکیمانه بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل حکمت دیمشلردرکه نفس انسانیهٔ ناطقه‌که روح انسانی وامر ربانیدر اول برجوهردرکه کندی ذاتنده هرماده‌دن مجرد ایکن تعشق ایله تعلق ایلدیکی بدنك امورینی تدبیر ایچون نفس حیوانیه‌نك موضعی اولان یورکك وسطنده بولنان نقطهٔ سوداء سویداده نفس حیوانیه ایله مقارن ومعانق اولمشدر وانك واسطه‌سیله جمیع اجزاء بدنده متصرف اولمغه تمکن بولمشدر زیرا که جسم خاك غایت کثیف وروح پاك غایت لطیف ونفس حیوانیه بین الخسیس والشریف اولدیغندن ایکیسنك ارالسنده متوسط اولمشدر وبونکله بدن کثیفه مائل اولان روح لطیف کسب مناسبت قیلمشدر ونفس حیوانیه ایله تعانقدن بوروح علوینك اسمی کوکل اولمشدر وبوروح شریفك برسمتی کثافت نفس حیوانیه مظلم قیلمشدر انکچون

مرآت جمال ونظرگاه ذوالجلال اولمشدر وبومرتبه اعتبار وعزوشرف بولمشدر لکن بومرآت اوصاف
بهیمیه ایله معتبر اولمشدر وغلاف انانیتده محجوب قالمشدر انکچون بوروح کندوینی بیلمز ومولایی بولمز اولمشدر
وکندی عالمندن اعراض قیلمشدر ونفس حیوانیه نك تحت حکمنه کلمشدر واندن فرق اولمز اولمشدر که کندی
خادمنك خدمتنده اسیر اولوب قالمشدر حالبوکیم نفوس ثلاثهٔ مذکورهٔ جمیع خادملریله بیله بونفس انسانیه
سلطانیچون بدن مملکتنه خدام ورعایا کلمشدر وبو سلطانك بونجه خدامندن ماعدا اوچ مخصوص
خادمی دخی واردر که بری نطق وبری عقل نظری وبری عقل عملیدر واما نطق برقوت ادراکدر که انکله دقایق
معانی بری برندن فرق وتمیز قلنمشدر وبونطقك اعتدالی حکمتدر که انکله صواب وخطادن فرق ودرك
اولنمشدر ونطقك افراطی جربزه در که انکله اطلاعی ممکن اولمیان معانینك ادراکی ارزو قیلنمشدر ونطقك تفریطی
بلادتدر که انکله خیر شردن فرق اولنمز ایکیسی مساوی بیلنمشدر پس نطقك حالی وشانی ادراك معانیدر واما
عقل نظرینك کار وصنعتی نظام وامور تصور ایتمکدر مثلا بنا اولنه جق عماراتی ابتدا بوعقل نظری تصور
ایدر که قاچ بیت وقاچ روزنه سی اولمق لازمدر جمله بی مناسبتیله تصور ایدر که بونك کاری بودر واما عقل
عملینك شغل وپیشه سی بودر که نطقك ادراکنی وعقل نظرینك تصورنی قوتدن فعله کتوروب عمل ایتمشدر پس
بویریوزنده اولان جمیع بلاد وقراده بولنان بنالر وغنالر وصنعتلر وزینتلر ولسانلر ولغتلر ومأکولات وملبوسات
وکتب وعلوم ونقوش ورسوم وبساتین وکروم وعادات خصوص وعموم که عالمده واردر جمله سی قوت
نطقدن وعقل نظریدن بالقوه وجود بولمشدر وعقل عملینك انلره اطاعتندن بالفعل وجوده کلمشدر نتکیم بو عالم
خلق اوعالم امردن ظهور بولمشدر کذلك اشیاء مرقومه عقل نظریدن وقوت نطقدن عقل عملی واسطه سیله
وجوده کلوب بونظامی بولمشدر زیرا که عقل عملی ایسه عقل نظریله نطقك خادمی اولمشدر وبواوچی دخی نفس
انسانیه نك خدامی بیلنمشدر وجمله سی اکا منقاد ومطیع بولنمشدر پس بو مخدوم مکرم اولان نفس انسانیه نك بدنده
بولنان خدامی تماما یکرمی سکز قوتدر که بیان اولنمشدر وبو نفس انسانیه ظل عقل اولدر که اول عقل حضرت
واجب الوجودك نورندن وجود بولمشدر ودخی بوعقل کل روح اضافی وعشق الهی نامن آلمشدر پس موت
ارادیله بونفسدن فانی اولان اول روح ایله زنده اولمشدر وهرنه کیم عالمده واردر کندی وجودنده بولمشدر وکوکل
یوزنده حجاب انانیت قالقوب نفسنی وربینی بیلمشدر وروحی بدر کامل کبی شمس بی زوال مقابل کلمشدر
وکوکلی نور وحضور وسرور ایله طولمشدر بورسوم جهاندن وبوجسم وجاندن کچوب عالم قلبه کوچوب وطن
اصلیسنه رجوع قیلمشدر وقاندن کلوب کتدیکن بیلوب مرادینی آلوب اولمزدن اول اولوب حیات ابدی بولوب
دشمندن خلاص اولوب دوستیله قالمشدر مثلا بدن انسان برجدار مثالیدر که انك برسمتی عالم غیب مجردات
وسمت آخری عالم شهادتدر واول جدارك تجدید وعمارتی آکل وشرب ونوم ایله یومافیوما عادتدر وانك نخنی
درونده بیك قدر شقوق خالیه وزوایای فارغه سی واردر که تجاویف عظام وعروقه اشارتدر واول دیوارك
غیب سمتنده برآینه وضع اولنمشدر که اول کوکلدن عبارتدر وانك بللور وجهی غیبه متوجهدر که اول حال
روح انسانیدر وبللورك ظهری دیوار ایچنده ظلمانیدر که اکا غضب وشهوت مثال سایمانیدر وظهر مرآت
اول سراج وهاجك مکانیدر که مثال روح حیوانیدر وانك بقاسی فتیله ودهنی التقاسی زمانیدر که انلر حرارت
ورطوبت غریزیه جانیدر واول سراجك نوری حواس وقوادر که شقوق وزوایای دیواره انکله برضیادر واول
حیات جمیع اعضادر واول جدارك شهادت سمتنده بش روزنه سی مفتوحدر که انلر حواس خمسهٔ ظاهرهٔ
روحدر واول مرآتك وجهنه غبار طورلمشدر که اخلاق ذمیمه دن اکا کدورت کلمشدر وکندی غلافنده
مستور اولمشدر که انانیتده محجوب ومتحیر قالمشدر پس انکچون غضب وشهوتنه مغلوب وانانیتنده محجوب
اولان کوکل کندی نفسن جاهلدر ومولاسندن غافلدر وکندوینی جدار وسراج اکلدیکی خیال باطلدر واول
انجق بش روزنه دن ظاهر دیواره مائلدر واحوال ظاهر ایسه نوم نائم وظل زائلدر چونکه اول مرآتك غلافی
کندوسیله عالم غیب اراسنده حائلدر پس اول عالمدن بالکلیه اعراض ایله ذاهلدر وخلقی سمتنه منقلب وحواس
خمسه روزنه لرندن عالم شهادته کمال التفات ایله متوجه ومائلدر زیرا که اول کوکل بوفرعی اصل وبوفرقی
وصل وبومکدری صافی وبوغدازی وافی وبوغربتی وطن بومزبله یی مسکن وبوادباری اقبال وبونقصانی

كمال و بونقمتی نعمت و بو سجنی جنت ظن ایدوب بودار غرور ایله مغرور اولمشدر و نفس حیوانیه نك اسیری
اولوب اخلاق ذمیمه سیله طولمشدر و انسان صورتنده حیوان اولوب ایکی عالمده اعمی قالمشدر و حجاب انانیتله
ظلمت جهالتده سرکردان اولمشدر و ذکر حقدن اعراض ایدوب وساوس نفسانیه ایله بلاسین بولمشدر و نعمت
جمعیتدن محروم اولوب عذاب تفرقه یه دوشوب قالمشدر پس حضور حقدن دور اولوب افکار ماسوایه
طالمشدر و تضییع اوقات عمر ایدوب کندوبی اعلادن ادنایه صالمشدر زیرا که حضور مولادن میان اعدایه
کلمشدر والداشیایی وبروب نعمت دنیایی آلمشدر وهمان ایشیمز هدایت حقه قالمشدر (نظم) آخر درهمکه
همدر آخر دینار نار * آخر دولتکه لتدر آخر تیمار مار * ذوق روحانیدن اولکیم میل ذوق جسم ایدر * سلطنتدن
ایلمشدر ارتکاب ذل دار * عز و جاه فانی بی بیل ذل عقل و جاه جان * ای عزیزم جاه ذلتدن حذر قیل زینهار * اماغضب
وشهوت نفسه غالب و نعیم جهاندن کندی عالمنه هارب ومعرفت و محبت مولایی طالب اولان کوکل انانیت
حجابن خارق و کاشف و نفسنی و ربینی مشاهد و عارف و جمیع احواله مطلع وواقف اولمشدر که نور سماء
غیب اول مرآته واصلدر و کندوسنی عین قرب بیلمشدر که شمس واجب الوجوده مقابلدر و ضیاء عقل کلی کندنده
بولمشدر که عالمه شاملدر و عقل کل ایسه وطن ارواح واصل اشباحدر که انی بولان عارف واصلدر و هر مرادی
انکله حاصلدر پس اول کوکل که کندی عالمنده بو دولته نائلدر اول جدا روسرج و آینه دن کچمش بدر کاملدر

کوکل خلاصهٔ عالمسن افسر افلاك ... ولی نه فائده کیم کندین ایتمدك ادراك
چو آفتاب عیانسن زمین تننده نهار ... مثال کوهر کانسن مقارن کل وخاك
جمال عشق الهی ایچون بر آینه سن ... ولی نه حاصل اول آینه دنکه اولمیه پاك
وجود جمله جهاندن غرض وجودکدر ... فما تکون فی الکون کائن لو لاك
جهان سنکله اولور شادو خرم وخندان ... نیچون یاتوب اوتورورسن همیشه سن غمناك
اوروحی نور بسیط اکله موج بحر محیط ... بوجسمی قوکه بودر ظلمت وخس وخاشاك
حیات بولدی اوکیم بیلدی نفسن ای حقی ... کیم اولدیغن بیلان اصلانه غم کورر نه هلاك

﴿فصل خامس﴾ حکمت اشکال اعضای ابدانی واختلاف قیافت اعضا حسبیله مختلف اولان اوصاف
جانی واحکام اختلاج اعضای انسانی سکز نوع ایله حکیمانه بیان وعیان ایدر ﴿نوع اول﴾ حکمت اشکال
اعضای رأسی بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل حکمت دیمشلردر که خلاق جهان بدن انسانی کمال
جمال اوزره الطف اجسام واحسن اشکالی قیلمشدر وانك تناسب اعضاسی برمرتبه لطافت ونزاکت وملاحت
اولمشدر که انك اوصافنده نطق وبیان عاجز قالمشدر وانك روح پاکی فهم وفراستله وعلم حکمتله اویله
طولمشدر که بحری پایان اولمشدر وجمال صورت وکمال سیرتله وبهجهٔ ملیحه ولهجهٔ فصیحه ایله جهانه
بیتل کلمشدر وخوش رفتار وشیرین کفتار وحسن اداو لطف صدا ایله عالمك عقلن آلمشدر وجاذبهٔ آن وطاتلی
جان ایله محبوب جهان ومرغوب اهل عرفان اولمشدر واندن عشاقه نیچه حالت کلمشدر (بیت) سرو قدلرده
اولان شیوهٔ رفتارندر * غنچه فملرده اولان لذت کفتارندر * پس امدی مصور منان بدن انساننده اولان اخلاط
اربعه دخانندن رأس شریفنه شعر لطیف احسان ایدوب بیضتین دخانندن سینه وروی مرادنده موی اظهار
ایلمشدر تاکیم شعر ایله نسوان مزین ولحیه ایله رجال معین وحاجبین ایله جمله سی معنون اولسون وشعرك سیاه
اولمسی غلبهٔ دخاندندر وصاری اولمسی غلبهٔ بلغمدندر وبیاض اولمسی حرارت غریزیه نك ضعفندندر
وضعف حرارت غلبهٔ نازله دندر وکثرت جماع وشدت غمدندر واما جبهه نك نوری کوکلر سرور یدروا ما
حاجبین سایبان عینین وبربدر اوزرنده هلالین اولمشدر ومکان عینین میان انف وحاجبین اولدیغی مصادمدن محفوظ
اولمغه زین اولمشدر واما عینان قدام سمتنده خلق اولندیغی جسمك اقدام ایده جك امورنده اکادیده بان
اولمق ایچوندر واما جفنان مکارهه نظردن مانع اولوب نوم حالنده غطای مقلتان اولمشدر واما مژکان ابروکبی
چشمی تزیین ایدوب جمع اولدقده مقلتینی غبار ودخاندن تحصین ایتمشدر واارلرندن نظر ایدن بولنه طوغری
کتمشدر واما قرهٔ عین اسود ومقلتین ابیض اولدیغی زین اولمق ایچوندر واما نور باصره نقطهٔ سوداده بولندیغی

الطف اعضا اولديغندندر واما وسط مقلهده اولديغى طبقات مذكورهسى اقتضاسندندر وامامقلهنك سطحى
محدب اولديغى نوربصرك اطرافه نظرى آسان اولمق ايچوندر وامارأس انسان مدور اولديغى مصادمهدن امن
وامان بولمق ايچوندر ودماغ اعضاسنه واسع مكان اولمق ايچوندر وجرمى بومقدار اولديغى مطبوع ومناسب
اولمق ايچوندر واماوجه انسان مدور اولديغى حسن ايله شمس وقمره مشابهت ايچوندر واماشفتين احمر واسنان
لؤلؤتر اولديغى زينت ولطافت ايچوندر واما انف ايكى منخر اولديغى بوى تنفس وبرى مخاط ايچوندر واما
غضروف اولديغى خفت ومصادمهدن احتياط ايچوندر واطراف ارنبتين اوسع اولديغى كثرت استشمام
ايچوندر وامابوهيئتده بولنديغى نزول فضلات وزكام ايچوندر وامااسنانك جاداولنلرى كسر وقطع ايچوندر
وعريضلرى طحن ومضغ ايچوندر ومنظوم اولدقلرى حين تكلمده اجزاء صدا ايچوندر وامالسانى عظم
اولديغى لقمهيى تحريك وحروفى ادا ايچوندر واماصوت كلامى اعلام ايچوندر وامالسان شفه واسنان ايله حبس
اولديغى قلت كلام ايچوندر وامالسان بروعيان واذنان ايكى اولديغى كثرت نظر وسماع ايچوندر واما اذنان
ايكى جانبده اولدقلرى هرطرفدن كلان اصواتى استماع ايچوندر واماطرافى ثقبهسى بوهيئتده اولديغى جلب
اصوات ايله تيقظ ايچوندر واماغضروف اولديغى خفت ولطافت ومصادمهدن تحفظ ايچوندر واماعنقك طول
وعرضى بومقدار اولديغى رأس ايله مناسبت وآنى تحمله متانت ايچوندر واماعظم واحد اولميوب فقرات سبعه
اولديغى هرسمته التفات ايله نزاكت ايچوندر واما رأس انسان جميع اعضاسندن اعلا اولديغى علو شان ايله
مهابت ايچوندر وجوهر عقلى باشنده اكا تعظيم ايچوندر وجملهٔ حواس عشرهسى رأس شريفنده
اولديغى انى تشريف وتكريم ايچوندر وبونجه اعضاوقوانك بريرهجمع اولديغى اظهار قدرت كريم وابراز صنعت
حكيم ايچوندر ﴿نوع ثانى﴾ حكمت اشكال اعضاء سائرهٔ جسم انسانى بيلديرر (اى عزيز) معلوم اولسونكه
اهل حكمت ديمشلردركه بونوع انسانك اعتدال اوزره قائم قيلنديغى ورجلين ايله خرامان بولنديغى انى تعديل
وتفضيل ايچوندر واما كتفين وساعدين بوشكل وهيئتده قيلنديغى احبابى سينهيه درآغوش ايدوب تقبيل
ايچوندر واماايدين واصابع واظفار بويلهمصنع اولدقلرى صدهزار منفعت وصنعت ايچوندر وابهامك غليظ
وقصير اولديغى اصابع اربعهيه مقابل كلدكده مقاومت ايچوندر واظفار عظم لين اولدقلرى حك جلد اعضاوفك
وحل اشياء ايچوندر ومصادمهدن انعطاف ايله مدارا ايچوندر واما لوح سينهٔ سيمين اوزرنده وردو رمان امثالى
دوپستان مردانده حسن وجمال وزنانده زينت ولبن اطفال ايچوندر واماندى لبن سينهده بولنديغى قعود
حالنده ارضاع طفل آسان اولمق ايچوندر واماجلد بشره لطيف ودقيق اولديغى اندن ومخ وعرق سهولتله
ترشح ايدوب جسم وجان راحت بولمق ايچوندر وجلد وجودى اعضاء باطنهيى ستر واعضاى ظاهرهيى
تزيين ايچوندر واما لحم باطن بدنى تحصين وظاهرنى تحسين ايچوندر واماندى وسره منافذندن هواى
محيطك درون بدنه وصولى روحه فرح ايرمك ايچوندر واما ابطين وعانهكى جابجا شعر اولديغى منافذندن
عفونت اخلاطى طشرهيه ويرمك ايچوندر واماعطاس عفونات صاعده دماغه نفوذدن منع ايچوندر
واماسعال برودت بلغمى يوركدن دفع ايچوندر واماضحك درون دلده اولان فرح وتعجبى اظهار ايچوندر
وامابكا كوكلده بولنان دردوالمى اشعار ايچوندر واماارتعاد اعصاب استرخاسندندركه طلب انتظام واستحكام
ايچوندر واما تثاوب جلب طعام ومنام ايچوندر وامامنام استرخاء عروق دماغدندركه صعود بخار طعام
ايچوندر ونوم ايسه راحت قوا وهضم غدا وتكميل اعضا ايچوندر واماصلب عظم واحد اولميوب فقرات
مذكوره ايله نظام بولديغى هرسمته انعطاف وانحنا ايچوندر وامارجالده آلت عمود مستدير شكلنده بولنديغى
مشى وقعود حالنده بين الفخذين بولندقده تحول وانقلابى اسهل اولمق ايچوندر وجوهرى عظم اولميوب
اعصاب وعروق اولديغى يوركدن شرائين ايله كلان ريح شهوتله جرمى كبير اولوب طوللق تاكيم فم رحمه وصول
بولوب نطفهيى اكا ويروب فارغ اولدقده ينه اولكى هيئته كلوب غلافنه چكلوبى غلبه راحت بولمق ايچوندر
ورأس برغوغاسى لحم طرى بولنديغى لحم بضع داخله مناسب كلوب دخول وتماسنى تماما حس ايدوب كمال
وصلت حاصل اولمق ايچوندر وبلالى باشى كرنك اولديغى كندوسنده وبضع ايچنده بولنان جان طمرلرك حك
ايتمسيله انزال منى لذيذ اولمق ايچوندر واماشهوت اكل شهوت انزال ايچوندر وشهوت انزال حصول اطفال

ایجوندر اکر خلاق ذوالجلال حصول اطفالی بولذات ایله مقید ومربوط قیلمسه ایدی وبولذاتك نتیجه‌لری
اولاد اولمسه ایدی برکمسه اختیار وارادتیله بوفتنه وبلالره قائل ومائل اولمزدی پس نسل آدم منقطع اولوب بر
یوزنده کمسه قالمزدی واما انساده بضع ایکی فخذ ارا سنده بولندیغی جماع جهریدن امنیت کاوب نسبت ثابت اولمق
ایجوندر واما رطوبت بضع انده جولان آلت آسان اولمق ایجوندر واما حرارت بضع آنده جان جانه قاتلق ایجوندر
واما تعاقب اخراج وایلاج کرات ومرات ایله وصلت واتحاد بولمق ایجوندر واما بضعك طولانی اولدیغی
تدفق منی رجل سهولتله اولمق ایجوندر واما بضعك اعصاب وعروقی مقعد برابرینه کاوب اندن رجوع قیلوب
هر بری کندوینه التصاق ایله‌ینه داخل بضعه منعطف اولوب محل انعطاف خرما شکلنده قالوب ذکر مقلوب
اولدیغی آلت رجل کبی فم رحمه یقین کاوب طبیعت نطفهٔ زن برد ایله فاسد اولمزدن نطفهٔ رجل کبی سلامتله رحمه
دخول قیلمق ایجوندر واما فم رحم بین السبیلین بولندیغی اندن تولد ایدن متواضع اولمق ایجوندر واما رجالده
بیضتین خارجده بولندیغی کبیر وصلب اولمق ایجوندر واما کبیر اولدقلری صاحبی جری اولوب جسارت بولمق
ایجوندر واما صلب اولدقلری جوهر نطفه‌یه صلابت ویروب احمر ایکن ابیض قیلمق ایجوندر نته‌کیم لحم ثدی اکا
کلان دم احمری لبن ابیض ایتمك ایجوندر وبیضتین زنان اصغر والین اولدیغندن کندیلری جبان اولوب
نطفه‌لری اصغر ومایع بولنمشدر واما ایکی بولندقلری مهم اولان تناسل امرنده اهتمام اولنمق ایجوندر اکر برینه
آفت اصابت ایدرسه بری سلامت قالوب نسلی باقی بولنمق ایجوندر واما ظرف بیضتین واسع بولندیغی فخذین
ارا سنده منحصر اولندقده ظرفی درونده وسعته ایروب سلامت بولمق ایجوندر واما انساده انثیین داخل بضعده
بولندیغی بی غلبه وصلت تامه تمکن بولمق ایجوندر واما بیضتین انلرده اصغر والین اولدیغی روی وسینه‌لری
بی موی وبارق وتازه وطری وقابق وبوس وکنـاره لایق اولمق ایجوندر وبشره‌لری نرم ونازك اولدیغی
رجال انلره میل ومحبت قیلمق ایجوندر واما اویلقلر ملحم اولدیغی قعود حالنده فراش لین اولوب حلقهٔ مقعدی
حفظ ایتمك ایجوندر * واما ضرطه یعنی قواره کلدیکی معده‌ده غذادن حاصل اولوب قلبه وبطنه ثقلت ویرن ریح
خبیث چیقوب کتمك ایجوندر واما غلظت فخذین عضلات رجلینه متانت ویروب تدریج ایله رقت بولوب اعضاء
فوقانیه وتحتانیه‌یی مناسب قیلمق ایجوندر واما رکبتین وکعبین بوشکل اوزره بولندیلری انواع مشی وقعود
ممکن اولمق ایجوندر واما قدمین قدام سمتنه طویل اولوب اصابع قدم بوهیئتلرنده خلق اولندیغی چارپا کبی
قیامده طورمق ممکن اولوب مشی ورفتار برقرار اوزره اعتدال بولمق ایجوندر واما بیان اولنان حکمت اعضا
وجود انسانده موجود اولان فوائد ومنافعك اقل قلیلیدر وجمیع اجسامك اقوم واتم واهم واسلمی واحسن
واحصن واکمل واجلی انسانك بدن مصنع مدلل مشکل اولدیغنك (الانسان بنیان الرب ملعون من هدمه)
حدیث شریفی برهان ودلیلدر نته‌کیم حق تعالی کلام قدیمنده (ولقد کرمنا بنی آدم وحملناهم فی البر والبحر
ورزقناهم من الطیبات وفضلناهم علی کثیر ممن خلقنا تفضیلا) بیورمشدر پس بونوع بنی آدم جمله عالمك مخدوم
مکرمی واکثر مخلوقاتك افضل ومحترمی اولدیغن جمله‌یه طیورمشدر * سبحان من خلق الانسان فی احسن تقویم
فتبارك الله احسن الخالقین (نظم) معین ایتدی بومعنایی حجت وبرهان * که زبدهٔ دوجهاندر بوحضرت انسان *
هزار کره سکا بوسوزی دیدم تحقیق * که کندی قدر یکی بیل ای خلاصهٔ دوران * بیلنسه مشرب عرفان حیات
جان بولنور * که عین آب حیات اولدی مشرب عرفان ﴿نوع ثالث﴾ قیافت اشکال اعضای انسانه فهم وفراستله
نظرك دل وجانه اولان امن وسلامتن ولطف وکرامتن بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل حکمت
دیمشلردرکه عالمی بوهیئتده خلق وتقدیر ایدن حکیم قدیرانك نظیری اولان عالم انسانی احسن تقویم اوزره
اولدیغی صورتده تصویر ایدوب نفخ روح ایله تزیین وتنویر ایتمشدر وجنس حیوانده بونوع انسانی حسن
وآن ایله اجمل واعدل قیلوب نطق وبیان ایله افضل واکمل قیلمشدر کرچه بنی آدمك جمله‌سنی طینت وخلقتده
مطرد ومتحد یاراتمشدر لکن افراد بنی آدمی صورت وسیرتده بری برینه مخالف ومغایر ایتمشدر بعده لطف
وعنایتیله حقایق حکمتن ودقایق صنعتن بوعالم انسانده بیان وعیان ایدوب صورتی سیرته واعضایی اخلاقه
علامات ونشان ایتمشدر تاکیم ابتدا انسان کندی قیافتندن کندی اوصافن تمامیله بیلوب اهتمامیله تهذیب
اخلاق ایلسون بعده اقرانی ویارانی قیافتلرینه فهم وفراستله نظر ایدوب هر برینك ذاتنده مضمر اولان احوال

واخلاقه

واخلاقنه واقف ومطلع اولدقده انلره یاخلقنجه رغبت ومحبتله معامله ایدسون ویاعقلنجه حسن مدارات ایله چکینوب کتسون ویا جمله‌سندن عزلت ایدوب امن وسلامته وعز وراحته یتسون ونه کمسه‌دن انجنوب نه کمسه‌یی انجتسون کوکل خوشلغیله تنها اوتوروب یاتسون (نظم) جهان باغنده ای عاقل بودر مقبول انس وجن * نه کمسه‌سندن انجنسون نه سن برکمسه‌دن انجن * وحدیث شریفده (واطلبوا الخیر عند حسان الوجوه) بیورمشدر یعنی کوکچك آدمدن کوکلچ یوز وشیرین سوز کوریلوب ایشدلدیکن وکوزل خویلر وبخشی ایشلر وجوده کلدیکن جمله‌یه طیورمشدر (بیت) کیمکه حکمتله ناسه قیلدی نظر * هر ایشی مقتضای ذات سزر * وحق تعالی کمال کرمیله (قل کل یعمل علی شاکلته) وعد وبشارتن اشارت بیورمشدر پس جمله‌یه غفور وحلیم جواد وکریم ورؤف ورحیم اولدیغن لطفیله طیورمشدر زیراکه هرکس کندی لایقن ایشلدیکن هرکس کورمشدر * اللهم افعل بنا فی الدین والدنیا ما انت له اهل ولا تفعل بنا یامولانا ما نحن له اهل انك غفور حلیم جواد کریم رؤف رحیم حمید مجید ﴿ نوع رابع ﴾ قیافت اعضاء رأس وعنق بیاندرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل حکمت دیمشلردرکه

کیمکه بوییدر طویل	ساده دل اولور جمیل	کیمکه بوییدر قصیر	حیله‌سی واردر کثیر
کیمکه وسط بویلیدر	عاقل وخوش خویلیدر	کیمکه صاچی سرد اولور	عقلله جرأت بولور
کیمکه صاچی نرم اولور	ابله وبی شرم اولور	کیمکه صاچی صاریدر	کبر وغضب کاریدر
کیمکه صاچیدر قره	صبری وار آنی آره	قومرل ایسه صاچ کوزل	صاحبیدر بی بدل
صاچی آز اولان لطیف	اولدی عریف وظریف	صاچی چوق اولسه زنك	فهمی آز اولور آنك
باشی کوچك عقلی آز	اولسه اکا دیمه راز	باشی بیوك اوله تك	عقلی چوق اولور انك
یصی ایسه فرق سر	صاحبی چکمز کدر	جلد سری برك اولان	خیر ایدر ایتمز زیان
اقرعه اوله یقین	بدخوی اولور پك صقین	جبهه‌سی ضیق اوله‌نك	ضیق اوله خلقی انك
یومری اولورسه جبین	صاحبی زشت وغبین	جبهه‌سی اولان عریض	بدخوی اولور جون مریض
معتدل اولسه جبین	صاحبی بیل امین	جبهه‌سی بی چین اولان	کاهل اولور بیکمان
چی اوزوندر فهیم	آز ایسه اولمش کریم	قاش اره‌سی چین اولان	غم یوکیدر اول همان
اذنی کبیر اولسه بول	جاهل وکاهلدر اول	اذنی کوچك اوغریدر	اوسط اولان طوغریدر
اینجه اولان قاش اوجی	فتنه‌در ایشی کوجی	قاشده چوق اولان قیلی	مکثر اولور غصه‌لی
قاشی آچق طوغریدر	چاتمه ایسه اوغریدر	اینجه قاش اولور جمیل	کبره طویلی دلیل
قاشی مقوس اولان	دلبر اولور هر زمان	کوز چقور اولسه قلیل	اولمش او کبره دلیل
چشمی سیهدر مطیع	چشمی قزلدر شجیع	کوزلری کوکدر لبیب	ایلك الا کوزلی ادیب
چشمی کوچکدر خفیف	چشمی بیوکدر ظریف	دیده‌سی یومری حسود	اوسط اولاندر ودود
چشمی قیپیق اولدی شین	باقیشی سست اولدی زین	نقطه‌لی کوز اوق اولور	دکمه‌سی پك چوق اولور
اعوره اوله یقین	صیق باقان اولمز امین	شاشی‌یه ایتمه نظر	کیم سکا اکری بقار
چشمی کوجدر کوزل	کربکی صیق بی بدل	وجهی بیوکدر علیل	کبره کوچکدر دلیل
یومری اولندر بخیل	یصی اولاندر جمیل	وجهی اریقدر محیل	اتلی اولندر ثقیل
وجهی پك اوزون اولان	لاف ایله سویلر یلان	کیمکه ترشدر یوزی	تلخ اولور اکثر سوزی
وجه مدور کرك	بدردن انور کرك	چون متبسم اولور	انی کورن کام آلور
بکزی قزلدر ادیب	اسمر اولندر لبیب	بکزی صاریدر علیل	اسوده مائل محیل
کوزلری کوك اشقراق	اولسه اندن اول ایراق	لونی اولان معتدل	هم آغ اولور هم قزل
انف اکر اولسه دراز	صاحبیدر فهمی آز	انف اکر اولسه قصیر	خوف اولور انده کثیر
انف اوجی کر اولسه طوپ	صاحبی اولور طروب	انف اوجی اغزه یقین	اولان ادمدن صقین
ثقبهٔ انف اولسه بول	کبر وحسد طولمش اول	اولسه قلقلی قناد	جمع اوله قهر وعناد

انفی کیم اولسه عریض
اغزی کوچکدر کوزل
آغزی کیبدر زنك
صوت دقیق ارکشی
سوزده کیم اولسه سریع
سس چتال اولسه اوجان
یوز کولج وسوز لذیذ
شفه غلیظ اولسه بیل
معتدل اولان دیشی
انجه ذقنلی نحریف
معتدل اولسه ذقن
لحیه‌سی صیقدر ثقیل
کوسه‌که هیچ ریشی یوق
اولسه قفاسی عریض
انجه‌که کردان اولور
بوینی اولورسه قصیر

شهوت ایله‌در مریض
لیکن اولور پر وجل
هیئت بضعی انك
شهوت زندر ایشی
فهمیدر انك رفیع
خلقه ایدر بد کمان
اولسه اوجاندر عزیز
صاحبی مغضب ثقیل
صدق وصفادر ایشی
عقلیده انك خفیف
عاقل اولور هم حسن
صحبتی ایلر طویل
انك اولور مکری چوق
حمق ایله‌در اول مریض
صاحبی نادان اولور
حیله‌سی اولور کثیر
هر بری اوسط اولان

انفی او کیم اکریدر
اغزی بیوکدر شجیع
غنه‌لی سوز اولسه کر
ارکشی سسلی زنان
کیمکه سسیدر قبا
خنده‌سی چوق اولسه ها
یوفقه واحمر دوداق
دیشلری ایری اولان
نکهتی خوش اوله‌نك
کر ذقن اینلی اولور
لحیه طویل اولسه کر
ریش سیاه وقلیل
اولسه دکرمی صقال
بوینی اولان چوق دراز
بوینی غلیظ اولسه اول
بوینی اولان معتدل
دابر اولور بیکمان

همت آنك فکریدر
اکری اولاندر شنیع
کبردن اولدر خبر
اکثری سویلر یلان
همتی وار مرحبا
اومه سن اندن حیا
صاحبی اکلر سبق
ایشلر اول اکثر عیان
خلقیده خوشدر انك
صاحبی غلظت بولور
صاحبیدر بی هنر
اولدی ذکایه دلیل
صاحبیدر پر کمال
رشدی انك اولور آز
روز شب اولور آکول
خیر ایله‌در مشتغل

رباعی

جهد ایله بر عارف دانایی بول * یا بر صنم لطیف ورعنایی بول
بوایکیسنك بری نصیب اولمزسه * اوقاتکی ضایع ایتمه تنهایی بول

﴿نوع خامس﴾ قیافت اعضای باقیهٔ بدنی بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل حکمت دیمشلردرکه

اوموزی سیوری اولان
قصه اموز ابلهك
ساعدی اکری قصیر
کر کوچك اولدیسه ال
اصابعی یومشق اولان
طرنغی یومری چزیق
صدری چیقق اوله‌نك
سینه عریض اولسه اول
ثدی زن اولسه کبیر
ثدی زن اولسه صغیر
معتدل اولسه ممه
لحمی اولان خوش لطیف
ارقه‌سی یصی کشی
ظهری عریض اوله‌نك
ارقه‌ده بتدیسه قیل
بطنی بیوك هم قصیر
اویلوغی اینلی اولان

دزد اولور ایشلر عیان
دوشکون اوموز اسفهك
اولسه اولور اول شریر
بی بدل اولدر کوزل
زیرك اولور بیکمان
اولسه او بیلمز یازیق
خلقیده بددر انك
کوکلی هیچ اولمز ملول
شهوتی اولور کثیر
شیر اولور آنده کثیر
زوجی هم انی امه
اولدی عزیف وظریف
اولدی سفاهت ایشی
قوتی چوقدر آنك
شهوته اولمش دلیل
بدخوی اولور پك عسیر
تنبل اولور بیکمان

اکری اوموزلی کشی
معتدل اولان اوموز
رسغی اولورسه دراز
اصبعی اولان اوزون
ظفری عریض اولمسه
طرنغی یعنی ودوز
صدری اکر اولسه دار
صدر واوموزده‌که قیل
ثدی کر اولسه طویل
سودلی ممه‌لی ولود
لحمی ملایم اولان
لحمی اولان پك قتی
ارقه‌سی کوزك آدم
کربلی انجه اولور
بطنی بیوکدر غبی
عانه‌ده بتمزسه قیل
آلتی اولان صغیر

اکریلك اولور ایشی
صاحبی اکلار رموز
بخشش ایدر بی نیاز
اهل هنر ذوفنون
سوانی صبح ومسا
اولسه اولور دستی اوز
غم یر اولیل ونهار
جرأته اولمش دلیل
انده لبندر قلیل
زوجنه در اول ودود
تندم اولور لطف جان
اولدی قوی غلظتی
زشت اولور اخلاقی هم
شکلی پرنجه اولور
بطنی کوچك چاپی
وحشی اولور طبعی بیل
اولدی رشید وخبیر

التی

آلتی اولان طویل حقنه اولمش دلیل
کر ذکر اولسه عظیم مالکیدر بك لئیم
اولسه کوچك انثیان صاحبی اولمش جبان
اولسه بیوك خصیتان حاملیدر پهلوان
بضع اکر اولسه صغیر صاحبه‌سیدر خطیر
اولسه ملحم کبیر شهوت زندر کثیر
فخذی اولانڭ طویل شهوتی اولور قلیل
اعرج اولان برقیچی کبر وحسددر ایچی
رکبه‌سی اولان بیوك یوکلنور اوخیلی یوك
ساقی غلیظ اوله‌نك اولمیه لطفی آنك
کعبی ملحم زنی شیوه‌لی عد ایت آنی
اوکچه‌سی یوفقه اولان دلبر اولور بیکمان
اوکچه‌سی قالین اومرد اولدی شجاعتده فرد
ایاغی اینلی کشی جور وجفادر ایشی
کر اوزون اولورسه پا صاحبیدر پرحیا
اصبعی اولان اوزون فهم ایله در پرفنون
خطوه‌سی طار اوله‌نك جنبشی خوشدر آنك
چونکه خرامان اولور عقل اکا حیران اولور

بیت

آدمی اولدرر اورفتاری مرده‌احیا ایدراو کفتاری

﴿ نوع سادس ﴾ علامات جمال نسوانی ودلائل رسوم حسن و آنی بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل حکمت قیافت اعضاء نساده دیمشلردرکه

حسن زنانه دلیل اوتوز ایکی رسم بیل
درت یری لازم سیاه صاچ قاش وکریك کوزآه
درت یری آق اوله‌زن لون ودیش وظفر وعین
درت یری لازم قزیل خدولب ولثه دیل
درت یری واسع کرك قاش کوز وسینه کوبك
درت یری ضیق اوله‌درج انف وصماخ ابطوفرج
دردی کبیر اوله‌نیز ثدی وسرین بضع ودیز
دردی کوچك اولملی انف آغز اپاغ الی
صوت بلی انجه هم شکلیده برنجه هم
لحمی سمین وطری اولملی قیلدن یری
بویله قیافتلی تن اولسه کوزلدر اوزن
بویله‌که زن خوب اولور خلقیده محبوب اولور

نتکیم حمدی شیرین بیان رسوم جمال زنانی حضرت زلیخانك شاننده عیان اتمشدر

﴿ نظم ﴾

کرچه‌جسمی بیانه صیغمز ایدی نتکیم عشقی جانه صیغمز ایدی
لیك بر حرف ایشت کتابندن دیه بن ذره آفتابندن
قامتی سرو باغ رحمت ایدی برك وباری صفا ولذت ایدی
آب لطفیله چونکه بولدی نما خلعت اولمش ایدی لطافت اکا
دام عقل ایدی فرقنك مویی فرق اولمزدی مشکدن بویی
انجه‌قیل یاردی شانه‌سی ایله چست فرق نازك قودی میانه درست
ایکی دیجور تار زلفینی لیل ایچنده نهار مابینی
آلتنی لوح نور ایدوب الله سبق حسن آلوردی اندن ماه
قاشی اول صفحهٔ سرور اوزره نوردن صان یازلدی نور اوزره
نونی التده عین صاد مثال ایکیسندن کورندی نص جمال
کوزلری اهل مکرك اللیسیدر آی یوزینك کونش زواللیسیدر
لاله خدنده خال عنبروش کوییا کلستانده طفل حبش
الف انف وصفر نقطهٔ خال جمع اولوب برایکن اون اولدی جمال
عارضی جنته نمونه ایدی کللری انده کونه کونه ایدی
دهنی صغمدی انك سخنه بر سخن صغمز ایکن اول دهنه
نه دینلسون لبی زلالندن صولاترکن دهن خیالندن
ذهنی درفشان تکلمده لبلری قوت جان تبسمده
کولسه نور آقیدر ثریادن سوزی لذتلی قند وحلوادن
کولسه لطفیله لعل خندانی عقدهٔ دل آچاردی دندانی
در دندانی لعل خنداندن کوریتور نور حق کبی جاندن
زنخن قیلدی حق شکردن سبب حسنی عیدینه ویردی زینت وزیب
سکر سیب ایکن زنخدانی چاه آسیب اولوردی زندانی
نیجه‌دلی جان ویردی اول سیبه دوشر ایدی اوچاه آسیبه
زنخی سیبنك حلاوتی جان غبغبی سیمینك زکاتی جهان
غبغبی کیم معلق آب ایدی صانکه ترشیشه ده کلاب ایدی
بوینی اولمشدی زلف ایله مستور بریسی کافر وبری کافور
کون کبی طوغدی چون او سیمین بر بیلدی نقصانی قول اولدی قمر

برکومش لوح ایدی اوسینه همان | اول کومش لوحه نقشبند جهان
ایکی نقش ایلمش ترنجه کبی | برکل اوستنده ایکی غنجه کبی
ایکی ساعد ایکی سبیکهٔ سیم | اومار آندن زکاتی در یتیم
حسنی اعجازینه انك برهان | ید بیضاسی کافی ایدی همان
کفی عشاقه راحة الارواح | رمغی دل کلیدنه مفتاح
حسنن اول دلبرك کیم ایده عیان | که بنانسده عاجز ایدی بیان
لیکن اندن یازلسه بر رمق | قلمه شوقدر کلور انجق
کیم انك رمغن کورن آدم | اولدی دیوانه رفع اولندی قلم
قوللرنی کفهر قوچردی همان | انجه بیلن کمر قوچردی همان
اوبله خوب ایدی بیلی کیم انی | قیلجه قالوردی کورهنك جانی
سیر ایدن اول همایی طاقندن | برکبوتر صانوردی ساقندن
عالم حسن اکا مسخر ایدی | مهر ایله ماه کنیز وچاکر ایدی
بوغیکن زیب وزیوره حاجت | ایلدی میل زیور وزینت

اما زمانه زنانی حنانه اولمیوب منانه اولدقلریچون کمال وجماله مالك اولهنك بیله زلال وصالندن ایسه خیال جمالی بیك قات الذ واولادر

بیت تخیل ایلسم انی کوکل حضوری بولور * تذکرنده وصالی قدر تلذذ اولور
بیت بکا بیکانهدر دلبر خیالی جانه محرمدر * انیسم مونسم یارم اودر کیم دلده همدمدر

نظم
کرچه دلبردر خوش آییندر زنان | ناقصات العقل والدین دراینسان
زینهار ای مرد عاقل زینهار | کامل ایسنك ناقص ایله اولمه یار
هیچ اولورمی لایق اهل کمال | سخرهٔ هر ناقص اولمق ماه وسال
نفس الینه ویرمه بوجان یاقهسن | شهوت اودیله نیچون جان یاقهسن
نطفه تنده مایهٔ جانبخشدر | شهسوار روحه چابك رخشدر
اتمه آنی راه حقده لنك ولوك | ایدهمزسن چونکه بی مرکب سلوك
چون خیال دلبره جان میل ایدر | اول پرایله سمت اعلایه کیدر
پر وبال جان اولور حب خیال | نطفهدن پیدا اولور اول پر وبال
پر وبال روحی کسر ایلر جماع | خلق ایسه ظن ایلر آنی انتفاع
آرزوی مرد وزندر اتحاد | عاشقه زندن تخیلدر مراد
قبلهٔ صورت پرست اولدیسه زن | قبلهٔ اصحاب دلدر ذوالمنن
نقش صورتدن یویوب آیینهکی | ایله مرآت معانی سینهکی
تادرونك نور حقدن اوله پر | درج روحك معرفتدن طولهدر

﴿نوع سابع﴾ قیافات اعضانك تعدیل دلائل اضدادینی واختلاف نفوس ایله مختلف اولان احکامنی بیلدیرر

(ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل حکمت دیمشلردرکه قیافت اعضاده ذکر اولان دلائل اضداد شخص واحدده جمع اولسهلر جملهسنی اعتدال معمور وآبادایلر مثلا کوسهنك بویی طویل اولسه اول کوسهدر دیو اکا طعن اولنمز زیرا که اعتدال بولمشدر انی کیم طاکلر واکر یوزیده نورانی اولدیسه انی اهل دیده نوراکلر پس برکسهده قنغی جانبك دلائلی اکثر بولندیسه اول کمسه اول جانبده بیلنمشدر واکر برکسهیه نورحق بصر اولسه انك فراستی دلائل مذکورهدن مستغنی بولنمشدر زیرا که خبرده حبیب اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم حضرتلرندن (اتقوا فراسة المؤمن فانه ینظر بنور الله) نقل اولنمشدر چونکه علامات مذکورهنك جملهسی نفس حیوانیهنك اخلاق واوصافی دلائلیدر پس اکر نفس انسانیه امارهایسه اول نفس حیوانیه اسیری اولدیغندن انك حکمنك داخلیدرکه ظلم وظلمتدن وجهل وکدورتدن اوصافی صافی دکلدر کاهی شیطان صفتلی وکاه سباع صفتلی وکاه بهایم صفتلی بولنمشدر حالبوکیم صورتا انسان کورنمشدر واکر نفس انسانیه لوامه ایسه کاهی مغلوب نفس حیوانیه اولوب کاه اکا غالب اولدیغندن بونفس کاهی حیوان صفتلی وکاه انسان

صفتلی

صفتلی بیلنمشدر واکر نفس انسانیه ملهمه ایسه دائما نفس حیوانیه‌نك اوزرینه غالب اولوب مطمئنه اولدیسه جنکی صلحه ونزاعی رضایه منقلب اولوب شرلر اکا خیر محض اولور و بو خیر وشرانك قیدی اولمیوب نفسی روح مطلق اولور وجمله وارینی ترك ایلدیکندن اغیاری اکا یار اولور وکندنده نشان وعلامت قالمز وانك وصفی بیانه کلمز * کل ای حق اونوت خلقی * بو بنلکدن چوب کندیکی خاك ایله وزنظرکاه خدا اولان قلبکی ماسوادن پاك ایله اندن انك انیس القلوب اولدیغن ادراك ایله ومحبتیله عادتی خرق ایدوب چاك ایله (بیت) کیمکه استرسه انس دلدارن * ویرمسون ماسوایه دلدارن (قطعه)

زمانه خلقنی فهم ایله اولمه سن مغرور	کوکلده دوستی بولوب هر نظردن اول مستور
نه لطفی وار بر الای قلبی خسته بسته‌لرك	قوی اهل غفلت وجهلی سن ایله دلده حضور
چو ناسه ناسدر آفت بوناسی اول ناسی	که رب ناس ایله بولسون دل انس اولوب مسرور

(نوع ثامن) بدن انسانده عروق ایچنده جریان ایدن دمك جریانی حبسندن ظاهر بشره‌ده کورینن اختلاج اعضایی احکامیله بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل حکمت دیمشلردرکه (بیت)

اختلاج فرق سر	جاهدن ویرر خبر	اختلاج پیش سر	اولدی دولته اثر
اختلاج جنب سر	صاغ وصولی خیر ایدر	اختلاج جبهه تر	صاغ عیش وصول خبر
اختلاج حاجب اول	دوستلق اولدی صاغ وصول	اوسطی ایدرسه کر	صاغی ذوق وصول کدر
اختلاج ایدسه ذنب	صاغی حزن وصول طرب	اختلاج ظهر عین	صاغده لوم وصولده زین
اختلاج بیت نور	صاغی رنج وصول سرور	اختلاج دنبال	صاغده مهر وصولده مال
اختلاج زیر چشم	صاغده مهر وصولده خشم	اختلاج رخده دال	صاغده خیر وصولده مال
اختلاج انفه راه	صاغده قهر وصولده جاه	اختلاج فوق لب	صاغده رزق وصول طرب
اختلاج کنج لب	صاغده ضر وصول طرب	اختلاج زیر لب	صاغ وصولده بخشی هپ
اختلاج ایدن ذقن	صاغده عیش وصول حسن	اختلاج کوش ایدر	صاغده صولده خوش خبر
اختلاج حلق هم	صاغده مال وصولده غم	اختلاج دوش ایدر	صاغده حزن صول کدر
اختلاج بازو ال	صاغده رزق وصولده مال	اختلاج زند ایدر	صاغده صولده خوش خبر
اختلاج ساعدین	صاغده لغو وصولده شین	اختلاج رسغ ید	صاغده مال وصولده کد
اختلاج ظهر کف	صاغده حزن وصول شرف	اختلاج کفدن آل	صاغ وصولده رزق ومال
اختلاج ابهام	صاغده حمل وصولده کام	دترر ایسه سبابه	صاغده صولده اسبابه
اختلاج وسطی هپ	صاغده حزن وصول طرب	اختلاج بنصر هم	صاغده چاه وصولده غم
اختلاج خنصر ال	صولده خیر وصاغده مال	اختلاج صدر اولور	صاغی حزن وصول سرور
اختلاج ثدی هپ	صاغده چاه وصول طرب	اختلاج بطنه تام	صاغده وصل وصولده کام
اختلاج ناف اولور	صاغده حزن وصول سرور	اختلاج پهلو ال	صاغی رنج وصولی مال
اختلاج تهیکاه	صولی رزق وصاغی جاه	اختلاج اویلغ اول	صاغی مهر وصول اوغل
اختلاج عانه بر	صاغ جماع وصول سفر	اختلاج خصیه هم	صاغده طفل وصولده غم
اختلاج مقعد ال	صولده راه وصاغده مال	اختلاج فخذ ایدر	صاغی عیش وصول سفر
اختلاج رکبه اولور	صاغده حزن وصول سرور	تحت رکبه قیلسه کر	صاغده راه وصول کدر
اختلاج ساقه راه	صاغده مال وصولده جاه	اختلاج وجه ساق	صاغده راه وصول ارزاق
اختلاج بطن ساق	صاغده مال وصول فراق	اختلاج کعب ایدر	صاغده وصل وصول سفر
اختلاج پشت پا	صاغده حزن وصول صفا	اختلاج کعب ال	صاغده مشی وصولده مال
اختلاج ایدرسه کف	صاغده مشی وصول شرف	اختلاج ابهام	صاغده مال وصولده کام

اصبع ثانی ایدر صاغده صولده خوش خبر	اصبع وسطادن آل	صاغده وصولده جدال	
اصبع بنصر بولور صاغده جدل صول سرور	اصبع خنصرده قال	صاغ وصولی رزق ومال	
مختلج اولسه اکر بر یرك ایله نظر	بونده قیل احکامی یاد	شبهه‌سز ایت اعتماد	
کیم طمر اوینارندن حقدر آنی دیره‌دن	اکله اشاراتنی	بکله بشاراتنی	

(بیت) هرنه جانکیم طویار اشارتدن * خرم اولسون دلی بشارتدن * اماتشریح وتسریح بدن وجانك فوائد ومنافع وقوا واعضانك تفصیل وتذییلی کثیر وطویل اولوب مطلوب جزیلمز اولان معرفت خدای جلیله بونجه تمثیل وتسهیلله بواجمال جمیل دخی معین ودلیل اولمغله بیان احوال بدن عالم انسانده بی تطویل تقلیل کلام ایله تحصیل مرام وتعدیل نظام وتکمیل مقام اولنمشدر زیرا که احسن تقویم اوزره خلق اولنان وایکی جهانی جامع بولنان حضرت انسانك بدن شریفنك هر برعضو لطیفنده اولان دقایق صنایع خلاق باری تعالی حضرتلرینه نظر خیرت وعبرتله سیر وتماشا قیلنوب تفکر وتذکر له تأمل وتخیل اولندقده فهم وادرا کنده عقول وفحول عاجز وقاصر اولوب وصف وبیانده مبهوت ومتحیر بولنمشدر سبحان من هو الخالق الباری المصور البدیع الحکیم الذی خلق الانسان فی احسن تقویم نعم المولی ونعم المعین فتبارك الله احسن الخالقین

باب خامس

آدمی عالمه تطبیق وانفسی آفاقه توفیق ایدوب امثالی اجزاء ومعانی جهانی بوجود انسانده بولوب بدننده اولان اعضا وقوانك جمیع اشیایه انفراد اوزره وجوه ایله مشابهتن وصحت بدنك حفظ وحراستی مواظبتن وموت طبیعیله روحك بدندن مفارقتن فصول اربعه ایله تفصیل ایدر ﴿فصل اول﴾ بدن انسانك ازمنه وامکنه‌یه مشابهت ومماثلتن سکز نوع ایله بیان وعیان ایدر ﴿نوع اول﴾ عالم آدم ایچون خلق اولندیغن بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل عرفان دیمشلردر که حق تعالی ایکی جهانی وانلرده اولانی بالجمله انسان ایچون ایجاد وموجود ایلمشدر تا کیم عالمده اولان صنعتلره نظر قیلوب اشیاده بولنان حکمتلری بیلسون وجمله‌نك امثالنی کندی وجودنده بولدقده معرفت نفسه ایروب اندن معرفة الله میسر اولسون زیرا که حق تعالی نظم کریمنده (وماخلقت الجن والانس الا لیعبدون) بیورمشدر وحدیث قدسیده (اعرف نفسك یا انسان لتعرفنی) امر شریفیله معرفت نفس وسیله معرفت رب اولدیغن طیورمشدر چونکه حق تعالی انسانی کندی معرفتیچون خلق ایدوب کندی معرفتنی موقوف معرفت نفس انسان ایتمشدر پس البته انسانه کندی نفسن بیلمك استعدادینی ویرمشدر تا کیم نفسی معرفتندن خالقی معرفتنه وصول بولسون نتکیم خبرده من (عرف نفسه فقد عرف ربه) وارد اولمشدر اکرچه مفتاح معرفة الله معرفت نفس بیلنمشدر ومفتاح معرفت نفس معرفت عالم قیلنمشدر لکن حق تعالینك آفاق عالمده اولان بدایع صنعتی آثارنی بالجمله کوروب اسرارینه ایرمك وانفس آدمده بولنان کمال قدرتی اطوارنی بالکلیه بیلوب انوارنی کورمك واندن مطلب اعلا اولان معرفت حضرت مولایه ایرمك شغل کثیر وامر عسیر وسر مغلق بولنمشدر زیرا که انسانه ممکن ومیسر دکلدرکه رؤس جباله صعود وقعر بحاره نزول ودزون ارضه دخول ایدوب عالم سفلینك هر برینی کوره‌بیله وجمیع احوال واسرارینه مطلع اوله وفوق سمایه عروج ایده‌مزکه افلاك ونجومك حقایق ودقایقنه تماماً ایروب عالم علوینك احوال واسرارینه کرکی کبی واقف اوله وعالم ملکوت سمواته دخول ایده‌مزکه عالم ارواحك احوال واسرارینی کرکی کبی واقف اوله وعالم ملکوت سمواته دخول ایده‌مزکه عالم ارواحك احوال واسرارینی کماهی عارف اولوب عقول ونفوس افلاکی مشاهده قیله واندن خلاق عالمك بونجه کائناتی ابتداع واختراعندن واجزاء عالمی ذره بذره آنا فآنا تقلیب وتربیه‌سندن افعالنی سیر وتماشا ایله اسما وصفاتنه مطلع اولوب اندن معرفت ذاتنه یول بوله پس رؤف رحیم اولان رب العالمین حضرتلری کمال رأفتندن وغایت عنایتندن باطن وظاهر عالمده علویات وسفلیات اشیادن هرنه کیم خلق ایتمشدر بوجود انسانك دخی ظاهر وباطنن همان اول طور وطرز ایله احسن تقویم اوزره نمونه عالم خلق وتصویر ایلمشدر وهرنه اوصاف ایله کیم ذات پاکی متصف اولمشدر بوروح انسانی دخی اول اوصاف ایله موصوف قیلمشدر ونتکیم عالمی جمیع اجزاسیله کندویه مطیع ومسخر ایلمشدر کذلك جسم انسانی جمیع اعضاسیله روح پاکنه مطیع ومنقد ایلمشدر

تاكیم بوانسان كندی وجودینه نظرقیلوب تركیب اعضاسندن وترتیب قواسندن عالم سفلیده وعالم علویده سهولتله اوزره امثال وعلاماتن بولوب كندوبی نمونهٔ عالم بیلسون وكندی روحنك جسمنده اولان انواع تصرف وتدبیراتندن حق تعالینك عالمده اولان انواع تصرف وتأثیراتن بولسون واندن افعال وصفاتنه واقف اولوب ذات پاكنه محبت وعبادت قلسون ومعرفتی سعادتنه ایروب اهل عرفان اولسون (نظم)

اعلم ایها الانسان	انك مجموع الاكوان	انت الحاوی للوجود	ماتری عندك موجود
والغائب عنك مشهود	بالبصیرة والعرفان	تعرفه حاضر فی الآن	جسمك ظلمانی سفلی
روحك نورانی علوی	سرك ربانی صفوی	خازن حائز للاقنان	مفنی مطرد للحرمان
افرح وانس بذاتك	واقرأ وافهم صفاتك	تهنأ تجمع اشتاتك	قلبك بیت للرحمان
عال واسع بالتبیان	اعرف قدرك یاعارف	تجنی وتذق لطائف	تتبع منك المعارف
تلبس تاجا فی الاخوان	تذكر حیا فی الازمان	انبت واسكن یاحائز	انت قطب الدوائر
منك تشرق بصائر	منها تعلم یا انسان	انك حضرة الاحسان	

﴿نوع ثانی﴾ علم انسانی عالم كبیره تطبیق وبعض اعضاسنی ارضه توفیق ایتمك طریقنی بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونكه اهل عرفان دیمشلردركه بدن انسان عالم اصغر وروحی عالم اكبردر زیراكه هرنه كیم عالمده خلق اولنمشدر جمله‌نك مثالی وجود انسانده بولنمشدر پس جسم وجان آدم نسخهٔ جمله عالمدركه ایكی عالم تمامیله برآدمده موجود ومعین بیلنمشدر مثلا جمیع جمادات محسوسه‌یه مثال اعضای انساندر وجمله حیواناته مثال اخلاق انساندر وفصول اربعه‌یه مثال اسنان انساندر وعادات وصناعیه مثال حواس وقوای انساندر وعالم برزخه مثال افكار وخواطر انساندر وعالم ملكوته مثال دل وجان انساندر وبو تمثیلات وتشبیهاتك تفصیلی بی پایاندر بوكتابه دكل بلكه یوز بویله كتابه صغمز انجق عارفك قلبنه صغار بز بو مقامده همان كونشدن ذره دریادن قطره بیان ایده‌رز تاكیم بوانسان عالم اكبر اولدیغی عیان اولوب معرفت نفسه برهان اوله وانكله معرفت یزدان اهلنه آسان اوله اما نسخهٔ عالم اولان انسانك بدن شریفی زمین وآسمان مثابه‌سنده دركه بوجهاندر وماه وسال مثابه‌سنده دركه زماندر وبلد مثابه‌سنده دركه مكاندر * امابدن انسانك ارضه برمشابهتی بودركه ارضده جبال اولدیغی كبی بدنده هم عظام اولور وارضده اشجار ونبات اولدیغی كبی بدنده هم شعر رأس واعضا اولور وبرمشابهتی بودركه ارضده اقالیم وارایسه بدنده اعضا واردر وارضده زلزله وارایسه بدنده ارتعاد وعطسه واردر وارضك اودیه‌سنده انهار جاریه وارایسه عروقی بدنده دماء جاریه واردر وارضده ینابیع میاه مختلفة الطعم ومیاه عذب وارایسه بدنده هم ینبوع اذن مر وینبوع دیده شور وینبوع انف ناخوش وینبوع فم حلودركه بویله ینابیع واردر واماوسخ اذن مر اولدیغنده حكمت بودركه انسان اویقوده ایكن اذننه حشرات ارض دخول مراد ایلدكده مرارت اذن انك حسنه واصل اولوب رجوع ایلسون اول نامك اذننه دخولله انی هلاك ایتمسون واما آب دیده اول جهتدن شوردركه مقله‌سی شحمدندر وشحم ایسه بی نمك فساده كیدندر پس آب چشمهٔ دیده شور اولمشدر تاكیم مقله‌سی تازه قالوب همیشه چشمك روشن اولسون واما مخاط انف انكچون ناخوشدركه انده اولان مشام روایح طیبه‌دن معطر اولوب لذت السون زیراكه اشیا اضداد ایله بیلنور بولنمشدر واماریق فم انكچون خوشدركه لسانده اولان قوت ذائقه دائما لذتده بولنسون وبدن انسانده بولنان حكمت الهیه بلانهایه بیلنمشدر وبو مقامده انجق ایكی عالم بری برینه تطبیق وتوفیقه اهتمام اولنمشدر تاكیم عالم خارجده بولنان اشیا عالم انسانده بولنان اشیایه نمونه بولنمشدر (رباعی) ای نسخهٔ نامهٔ الهی كه توبی * وی آینهٔ جمال شاهی كه توبی * بیرون زتو نیست هرچه درعالم هست * ازخود بطلب هرآنچه خواهی كه توبی ﴿نوع ثالث﴾ عالم انسانك عالم افلاكه مشابهتن بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونكه اهل عرفان دیمشلردركه بدن انسانك سمواته برمشابهتی بودركه سماء ذات البروجك اون ایكی برجی اولدیغی كبی بدنكده هم ظاهردن باطنه اون ایكی طریقی واردركه اذنین وعینین ومنخرین وفم وثدیین وسره وسبیلین وبرمشابهتی دخی بودركه افلاكده سبعهٔ سیاره اولدیغی كبی درون بدنده هم یدی اعضای نفس واردركه ریه وقره ومعده عطارده

وبوکرك زهره‌یه ویورك شمسه ومراره مریخه وکبد مشتری‌یه وطحال زحله مشابه بولنمشدر وسماده ثوابت کثیره اولدیغی کبی بدنده هم اعصاب کثیره واردر وفلکده یکرمی سکز منازل مشهوره اولدیغی کبی بدنده هم یکرمی سکز حواس وقوای مذکوره واردر وفلکده اوچیوز التمش درجات اولدیغی کبی بدنده هم بیان اولنان اوچیوز التمش قان طمرلری واردر وافلاك کلیه وجزئیه‌نك وکواکب ثوابت وسیاره‌نك منوال مذکور اوزره انواع حرکات طبیعیه وقسریه‌لری اولدیغی کبی بدنك هم طور مزبور اوزره اصناف حرکات اختیاریه واضطراریه‌سی واردر وفلك عناصر اربعه‌یی محیط اولدیغی کبی بدن دخی اخلاط اربعه‌یی محیط اولمشدرکه صفرا نار کبی یابس وحاردر ودم هوا کبی حار ورطبدر وبلغم آب کبی رطب وبارددر وسودا تراب کبی بارد ویابسدر وبو عناصردن موالید ثلاثه متولد اولدیغی کبی بدنده هم اخلاط اربعه‌دن اعضا تولد ایتمشدر امانهاره مثال انسانك سروریدر ولیله مثال انك حزنیدر وصحوه مثال انبساطیدر وغیمه مثال انقباضیدر ورعده مثال انك صوتیدر وبرقه مثال انك ضحکیدر ومطره مثال انك بکاسیدر وریاحه مثال انك انفاسیدر وکون وفساده مثال الفاظ کلامیدر وقوس قزحه مثال ابروی کانیدر وهلاله مثال قولاغیدر وبدره مثال وجه مدوریدر وظلمة لیله مثال انك شعر رأسیدر ونور صبح صادقه مثال انك جبهه‌سیدر وعالم ظاهره بوعالم انسانك بو بیان اولنان مشابهتلرندن غیری مشابهتی چوقدر لکن عارفه اشارت کفایت ایتمکله تطویله حاجت یوقدر (نظم) آسمانهاست در ولایت جان * کارفرمای آسمان جهان * در ره روح پست وبالاهست * کوههای بلند ودریاهست ﴿نوع رابع﴾ بدن انسانك زمان ومکانه اعنی ماه وساله وشهرستانه وانده روحك سلطانه تشبیه وتمثیلاتن بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل عرفان دیمشلردرکه بدن انسانك ماه وساله برمشابهتی بودرکه برسنه‌ده فصول اربعه اولدیغی کبی بدنده هم اخلاط اربعه واردرکه بلغم فصل ربیع کبی رطب وبارددر وصفرا فصل صیف کبی حار ویابسدر ودم فصل خریف کبی حار ورطبدر وسودا فصل شتا کبی یابس وبارددر وبرمشابهتی دخی بودرکه فصل ربیعه موافق سن صباوتدر وفصل صیفه مماثل سن شبابدر وفصل خریفه مطابق سن کهولتدر وفصل شتایه مشابه سن شیخوختدر * وبرمشابهتی دخی بودرکه برسنه‌ده اون ایکی شهر اولدیغی کبی بدنده هم اون ایکی منافذ مرقومه واردر وبرهفته‌ده یدی کون اولدیغی کبی بدنده هم یدی عضو مزبور واردر وبرسنه‌ده اوچیوز التمش التی کون اولدیغی کبی بدنده هم اول عدد عروق دم واردر واما بدنك شهرستانه مشابهتی بودرکه برشهره برپادشاه اولور بعده وزیری بعده شحنه‌سی وبعده جزیه‌داری اولور وپادشاهك بارکاهی ومملکتی واسبی ورعایاسی وخزینه‌داری وپاسبانلری والچیلری وشاطرلری وجاسوس وحکیمی اولور وشهر ایچنده اهل صنایع اولور مثلا معمار وبنا ونجار وطحان وخباز وطبیب وقصاب وزرکر وکناس اولدیغی کبی بدن انسانده هم بوجمله‌نك امثالی واردرکه روح انسانی پادشاه عالمدر وعقل نظری وزیر اعظمدر وقوت غضبیه شحنه شهریاردر وقوت شهوانیه اکا جزیه‌داردر وبو پادشاهك تختکاهی یورکده سویدادر ومملکتی بوجسم هویدادر واسبی نفس حیوانیه‌در ورعایاسی اعضاء بدنیه‌در وخزینه‌داری قوت ماسکه‌در وپاسبانلری دودیده‌در والچیلری اذنیندر وشاطرلری یدیندر وجاسوسی قوت شامه‌در وحکیمی قوت ذائقه‌در وبدنده هم اهل صنایع واردرکه معمار عقل عملیدر وبنا طبیعتدر ونجار قوت جاذبه‌در وطحان اسناندر وخباز قوت هاضمه‌در وطبیب قوت ممیزه‌در وقصاب قوت مصوره‌در وزرکر قوت منمیه‌درکه بدن شهرینه نشو ونما ویروب غنی ایدر وکناس قوت دافعه‌درکه بدن شهرندن قاذورات وفضلاتی دفع واخراج ایدر وشهرستانك سائر اهل صنایعی مثالی بدنك قوای سائره‌سیدر پس بو بیاندن عیان اولان بودرکه روح انسان سلطان شهرستان وجود وارض بدنده خلیفه حی ودود حضرتلری اولمشدر (نظم) سید عالمدر آدم غیریدن سودایی کس * زاهدك وهمی ایراقدن کرچه سوق ایلر فرس * دلده دلدارك مثالی محمل ایچره یاردر * بومعیتدن خبسین اولمز فغان ایلر جرس ﴿نوع خامس﴾ انسانك قلبنده بولنان اخلاق ذمیمه‌نك صور حیواناته مشابهتن وواقعات ورؤیالرك تعبیراتن حروف هجا ایله بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل اهل عرفان دیمشلردرکه عالمده خلق اولنان انواع حیواناتك اشکال وصورتلرینك اشباه وامثالی نفس انسانده هم واردرکه اخلاق ذمیمه بهیمه‌سیدر مثلا صورت کبر قپلانه مشابهدر وصورت تسلط اسده مماثلدر وصورت

حسد

حسد ذئبه مشاكلدر نتكيم حضرت يعقوب عليه السلام كندى اولادينك حضرت يوسف عليه السلامه اولان حسدلرندن افتراق وقعه سندن مقدمجه واقعه سنده يدى ذئب صورتنده يوسف عليه السلامك اوزرينه حمله يه هجوم ايدر كورمشدى انكچون اولادى اكا (ارسله معنا) ديدكده انلره (اخاف ان يأكله الذئب) ديمسيله تعلل بيورمشدى پس كوكلده صورت غضب كلبدر وصورت حيله ثعلبدر وصورت غفلت ارنبدر وصورت شهوت فرجيه خردر ودبريه خوكدر وصورت شهوت بطنيه غنمدر وصورت شهوت كثرت اكل بقردر وصورت طمع نملهدر وصورت بخل فارهدر وصورت كين جمل ابيضدر وصورت وجد جمل احمردر وصورت عداوت حيه وصورت ايذا اعقربدر وصورت وسوسه زنبور اصفردر وصورت اخلاق سائره اشكال حيوانات سائره يه مشابهدر حتى اخلاق ذميمه دن برينه غالب اولان كوكل واقعه ده كندويى اول صورتنده اولان حيوانه دخى غالب كورر مثلا غالب شهوت فرجيه اولان كمسه واقعه سنده بيله راكب حمار اولور واكر مغلوب ايسه كندويى زير خرده بولور واخلاق سائره دخى بو قياس ايله معلوم اولور چونكه انسان برزخ جامع ومظهر كلدر پس جميع صور حيوانات واشكال كائنات آنك ظاهر وباطننده صورت بولوب تشكل قيلمشدر واقتضاسنجه ظهوره كلمشدر وتهذيب اخلاق ايدن كوكل آيينه مثال صافى اولوب جمله يى كندنده بولمشدر صافى اولمين كوكل حالت نومده رؤيا ايله امور ماضيه وآتيه دن خبر آلمشدر يا امثال ايله ويا تعبير ايله بيلمشدر وغامض اولان رؤيا بو منظومه ايله واضح اولمشدر (نظم)

چون بخار غدا دماغه كلور
اول حواس برونه حائل اولور
روح حيوانى اول زمان نه ايدر
ظاهر جسمى قوردونه كيدر
پس حواس برون معطل اولور
حالت نومى جسم آنكله بولور
چون دماغك حواسى قلبه ايتر
قلب اودم اندرون روحه دونر
قلبه الهام اولور اشارتلر
اصلدن قلب اولور بشارتلر
بى وسائط بولورسه نافعه در
عينى واقع اولوركه واقعه در
قلب آكر واسطه ايله اولسه خبر
كورديكى دوشدر اولنور تعبير
پس كلور قلبه كورديكى رؤيا
يا اشارت ويا بشارت اكا
عربى اسمى اولى آلنور
نه ايسه اول حروف ايله بيلنور
الف اولولغه اشارت اولور
رفعت قدرينه بشارت اولور
با ايسه جسم وجانه راحتدر
تا ايسه اول حصول حاجتدر
ثا ايسه دشمن اوزره نصرتدر
جيم ايسه فرصت وغنيمتدر
حا ايسه عزت وسعادتدر
خا ايسه هر مراده وصلتدر
دال ايسه زحمت ومشقتدر
ذال ايسه مال وملك دولتدر
را دخى دولته دلالت ايدر
زا متين اعتقادده قلبى بدر
سين امين اولمغه علامتدر
شين ايسه فعلنه ندامتدر
صاد كام آلمغه بشارتدر
ضاد مال بولمغه اشارتدر
طا ايسه دشمنى هلاك اولهجق
ظا ايسه قلبى حزن ايله طولهجق
عين ايسه دلده بوله تشويشى
غين ايسه ظلم نفس اولور ايشى
فا ايسه رتبه سى اولور عالى
قاف ايسه بوله دولت ومالى
كاف ايسه غائبى كلور خرم
لام ايسه اول امين اولور خوش دم
ميم اولورسه مرادنى الهجق
نون ايسه خاطرى ملول اولهجق
واو ايسه ايشلرى اولور آسان
ها ايسه حزن ايله اولور كريان
يا ايسه طاعته موفق اولور
هب بو تعبيرلر محقق اولور

﴿نوع سادس﴾ آفاق وانفس برى برينه تطبيق اولنديغن وشكل عالم انسان هيئت عالم كبيرك عكسى قيلنديغن ودوعالم دل عالمده تماما بولنديغن بيلديرر (اى عزيز) معلوم اولسونكه اهل عرفان ديمشلردركه هرجهتدن آفاقه هر وجهله انفس موافق ومطابق بولنمشدر زيراكه جمله عالمك بعض اجزاسى ظاهر وبعضيسى باطن قيلنمشدر اما ظاهرى افلاك تسعه وعناصر اربعه وموالید ثلاثه در واما باطنى عقول عشره ونفوس تسعه مرقومه در وانسانك دخى ظاهرى وباطنى واردركه ظاهرى جميع اعضاى بدندر وباطنى حواس عشره مزبوره دركه جميع اشيايى ادراك ايدندر پس وجود انسان كتاب جهاندن بر مجموعه قيلنمشدركه جمله عالمده هر نه بولنمش ايسه بر آدمده هم بولنمشدر وبو صورت انسان بر كوچك عالمدركه بيوك عالمده بولنان افلاك وعناصرك امثالى انده هم بولنمشدر نتكيم كرات ايله بيان اولنمشدر لكن بو كوچك عالم بيوك عالمك هيئتى

عکسنجه بیلنمشدر زیراکه عالم کبیرك قشر ظاهری محیط مجددی بولنان فلك اطلسدر که لسان اهل شرع ایله عرش اعظمدر وانك باطننده فلك بروجدر که اول کرسیدن عبارتدر وانك دروننده فلك زحلدر وانك داخلنده فلك مشتریدر وانك ایچنده فلك مریخدر وانك تحتنده فلك شمسدر وانك زیرنده فلك زهره‌در وانك التنده فلك عطارددر واندن ایچری فلك قمردر وانك باطننده کرهٔ ناردر وانك داخلنده کرهٔ هوادر وانك دروننده کرهٔ مادر وانك ایچنده عالمك باطنی اولان کرهٔ خاکدرکه عالم کبیرك هیئت وشکلی بویله‌در اما عالم انسانك هیئت وشکلی انك عکسیدر زیراکه بونك قشر محیطی خاکدرکه بو جلدبدندر وانك باطننده آبدرکه دمدر وانك داخلنده هوادرکه بخار جانیدر وانك درونده ناردرکه یورکده روح حیوانیدر وانك ایچنده سموات سبعه‌درکه قلبك اطوار سبعه‌سیدر ودرون دلده روح انساندرکه انك ظاهری کرسی وباطنی عرش رحماندر زیراکه قلب اهل عرفان بیت حضرت رحماندر نتکیم حق تعالی (ماوسعنی ارضی ولاسمائی ووسعنی قلب عبدی المؤمن الهین اللین الورع) بیورمشدر وبوروح انسان عالم اکبر اولدیغن طیورمشدر پس بو حضرت انسان معناده عالم اکبردر کرچه صورتده عالم اصغردر وروح ایله بابای عالمدر کرچه بدنیله مولود آدمدر وحضور ایله جمله‌دن مقدمدر کرچه ظهور ایله جمله‌دن مؤخردر مثلا عالم کبیر اجزاسیله برشجردرکه عالم انسان اندن وجوده کلمش ثمردر پس عالمك علت غائیه‌سی بونوع بشردر نتکیم اصل شجره نوات ثمره‌در کذلك اصل جهان بوروح انساندر ونتکیم نتیجهٔ شجره ظاهر ثمره‌در کذلك نتیجهٔ عالم بدن آدمدر ونتکیم هر ثمره‌نك نواتنده کندی شجره‌سی اجمالا موجوددر کذلك بوروح انسانده جمیع کائنات اجمال اوزره موجود ومشهوددر نتکیم وجود ثمره نهایت کمال اغصاندر کذلك وجود انسان نهایت امتزاج ارکاندر ونتکیم اجزاء ثمره جمیع اجزاء شجره‌دن عبور ایدوب رأسنده ظهور ایتمشدر کذلك اجزاء الهی وجود انسان جمیع اجزاء جهانك اعالیسندن مرور واسافلندن عبور ایدوب هر جزؤندن برمنفعت وبرمضرت وبرخاصیت آلوب جمله‌یی جامع ظهور ایتمشدر وفیض قبولنه مستعد اولوب بومرتبه ایله مخلوقات سائره بیننده تفرد قیلوب بونجه تکریم وتفضیل واحسن تقویم ایله بورفعته یتمشدر (بیت) چار عنصردن مرکب نفس واحددر جهان * سن کرك آدم خیال ایله کرك عالم خیال (بیت) ایکی کورمك شاشیلقدر غیری بیلمك عین جهل * عالمی هم آدمی برکندی نفسن بولدی اهل * چونکه اصل ومبدأ جهان بوروح انسان بولنمشدر پس معاد ومرجع جهان ینه بوروح روان قیلنمشدر زیراکه بوروح انسانی فیض عشق الهی بیلنمشدر حال بوکیم عشق الهی عقل کل وروح اضافیدر وعقل کل ایسه جملهٔ اجزاء جهانی محیط ووافیدر وهر آنده جمیع اموری مدبر وکافیدر امدی نفسی بویله مشاهده ایدن عارف مولاسنی بیلمشدر وجهانه جان اولوب حیات ابدیه بولمشدر وعالم کبیری کوکلنده کوروب عالم اکبر اولمشدر نتکیم برعارف بالله بومعنایی اداقیلمشدر (نظم) دواؤك فیك وماتشعر * وداؤك منك وماتبصر * وتزعم انك جرم صغیر * وفیك انطوی العالم الاکبر ﴿نوع سابع﴾ انسانك باطن وظاهری جهانك باطن وظاهرینه مطابق اولدیغن حکیمانه بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل حکمت دیمشلردرکه انسانه ابتدا کندی نفسنی بیلمك لازمدرکه باطن وظاهری نه حقیقت وخلقتده ونه خاصیاته ملازمدر تاکیم بوصنعتدن صانعن بیلوب انك اسما وافعالی تجلی وتسلیلرن باطن وظاهر عالمده بوله ونفسندن ربینه کوکل بولندن رجوع ایله روان اوله واکا حقایق اشیا ودقایق معنا عیان اوله وحضور انس ایله ابدا قاله زیراکه انسان صورتده برکوچك عالمدرکه اندن خارج بولنان بیوك عالمدر چونکه بیوك عالمده هرنه وار ایسه انك مثالی بوکوچوك عالمده هم بولنمشدر پس نتکیم عالم کبیرك بحار اربعه‌سی بیلنمشدر کذلك عالم انسانك دخی بحار اربعه‌سی بولنوب اکا تطبیق اولنمشدر اما عالم کبیرك بحار اربعه‌سی حب کنج پنهان وجوهر اول وعالم ملکوت وعالم ملکدر واما عالم انسانك بحار اربعه‌سی صلب پدرده منی ورحم مادرده نطفه وروح باطن وبدن ظاهردر چونکه حق تعالی محبت ازلیه‌سیله * کنت کنزا مخفیا فاحببت ان اعرف بیورمشدر * اعنی محبت مایهٔ خلقت عالم اولدیغنی طیورمشدر واول محبت الهیه عالم کبیرك اولکی بحری اولمشدر واول دریا حرکت قیلمشدر انك فیضندن جوهر اول وجوده کلمشدر واول عالم کبیرك ایکنجی بحری اولمشدر واول جوهرك باطنی وظاهری واردرکه باطنندن افلاك وعناصرك حیاتی حاصل اولمشدر واول عالم ملکوتدرکه عالم کبیرك اوچنجی بحری اولمشدر واول جوهرك ظاهرندن افلاك

وعناصر

وعناصر اولان اجسام بسيطه وجوده كلمشدر واول عالم ملكدركه عالم كبيرك دردنجى بحرى اولمشدر وانك بحار اربعه‌سى بونكله نهايت بولمشدر اما افلاك سبعهٔ سياره‌يه آباء علويه وعناصر وطبايع اربعه‌يه امهات سفليه‌ديلمشدر وبو آباء وامهات ابدا حركت قيلمقده‌در وبونلردن مواليد ثلاثه وجوده كلمكده‌در نتكيم حق تعالى (ن والقلم وما يسطرون) بيورمشدر اعنى نون محبت كنز مخفى وقلم جوهر اول وما يسطرون منفردات عالم ملك ومجردات عالم ملكوت اولديغن طيورمشدر ومفردات ايله مجردات آنا فآنا كتابتده‌در واول كتابتدن بو اجسام مركبه وجوده كلمكده‌دركه بونلر كلمات كتاب امثالى حكمتله نظام بولمشدر وبو كلمات الهيه بى‌نهايه اولديغن حق تعالى بزه لطفيله طيورمشدر نتكيم قرآنده (مانفدت كلمات ربى) بيورمشدر (نظم)

آيا نيچه بر دور ايده بو چار عناصر　　كيم اكا نه اول اوله معلوم ونه آخر
كاه ايليه‌لر عالم تفريده‌ده سيران　　كاهى اوله‌لر عالم تركيبده سائر
تفريده‌ده چار اوله وناچار اوله دورى　　تركيبه كلنجه‌سه مواليد اوله ظاهر
بوجمله مظاهرده اوله معتبر انسان　　انسانك اوله جمله طفيليسى مظاهر

اما عالم انسانك مايهٔ خلقتى صلب پدرده اولان منيدركه اول انك اولكى بحرى بولنمشدر وانك جوهر اولى رحم مادرده بولنان نطفه‌دركه اول انك ايكنجى بحرى بلنمشدر ونطفه‌نك باطن وظاهرى واردركه عالم ملكوت وملكه تطبيق اولنمشدر اما باطن نطفه‌دن جنينك حواس وقواسى حاصل اولمشدركه انك اوچنجى بحرى قيلنمشدر واما ظاهرندن مولودك اجزا واعضاسى وجوده كلمشدركه انك دردنجى بحرى اعتبار اولنمشدر وعالم انسانك دخى بحار اربعه‌سى بونكله نهايت بولمشدر زيراكه منى صلب پدرده پنهان ايكن محض محبت ايدى اندن بر حركتله ظهوره كلوب رحم مادرده جوهر اول اولمشدركه ظاهر وباطنى جسم وجان مولود اولوب عالم انسان وجوده كلمشدر وعالم كبير بو عالم انسانه خادم وطفيل اولمشدر (نظم)

ندر حكايت ليلى كه طولدى عرصهٔ خاك　　نه ايدى حالت مجنون مست دامن چاك
شراب عشق ايدى نوش ايتدى حسن ليليدن　　زهى شراب مصفى زهى پيالهٔ پاك
جمال وعشق خدادن بولور بو موجودات　　الهى انت الهى ولا اله سواك
جهان مظاهر صنع صفات مولادر　　بو سير ذوقن ايدر جان عارف چالاك
وليك مظهر انسانكه خاص مظهر اودر　　قياس اولنمز اكا غير مظهر ايت حاشاك
فلك ملكده يوغ انسان مثالى بر جوهر　　هزار بار آرادم آنى بولمشم دراك
كمال علت غائيه نوع انساندر　　دليل حق ايدرسن طلب اوقى لولاك

﴿نوع ثامن﴾ عالم انسانك عالم آخرته وجوه ايله مشابهت ومشاركتن بيلديرر (اى عزيز) معلوم اولسونكه اهل عرفان ديمشلردركه رموز انبيا عليهم السلامك بر مناسبتى يعنى عالم انسانك عالم بقايه بر مشابهتى بودركه مبدأ دخول عالم بقا اولان موته مثال عالم انسانده هضم اول غدادر وغذاى بدنه مثال هضم ثانيدر وايكنجى نشوءيه مثال هضم ثالثدركه دم خالص وجود بولور وحشر اجساده مثال هضم رابعدركه منى حاصل اولور ومحشره مثال صلب پدردركه منى انده جمع اولور وحساب وكتاب وميزانه مثال جوهر نطفه‌ده حاصل اولان تأثيرات اوضاع فلكدر وصراطه مثال طريق مثانهٔ پدردر وجحيمه مثال درون بضعه‌در وكوثره مثال نطفهٔ مادردر وجنته مثال رحمدركه آنده انواع نعمت اولان حواس وقوا ايله حيات جان بولور ولقاى مولايه مثال اندن متولد اولمقدركه حسن وجمال انسانى كوروب ديدار يارة حيران اولور * وبر مشابهتى هم بودركه موته مثال نومدر وشيطانه مثال واهمه‌در وبرزخه مثال رؤيادر وملكوته مثال واقعه‌در ولحده مثال درون سينه‌در ومنكرينه مثال تدبير واختياردر وظلمت قبره مثال حقدن غفلتدر وعذاب قبره مثال نفسى جهالتدر ونور قبره مثال حضور دلدر ونعمت قبره مثال معرفت نفسدر واسرافيله مثال عشق الهيدر وصوره مثال خلق انساندر ومحشره مثال حس مشتركدر ودفتر اعماله مثال قوت حافظه‌در وميزانه مثال عقل نظريدر وصراطه مثال قوت متفكره‌در وجهنمه مثال

سجین طبیعتدر وزبانیلره مثال اخلاق ذمیمه‌در وعذاب الیمه مثال شرك وهوادر وشغل ماسوادر واعتراض وشکوادر زیرا که هب ایدوب ایلین بر مولادر وحوض کوثره مثال شراب محبتدر وجنت اعلایه مثال قلب عارفدر وحور وغلمانه مثال اخلاق حمیده‌در وانهار اربعه‌یه مثال آب علم وشیر حلم وعسل رضا وخمر عشقدر ونعیم خلده مثال کثرتده وحدت بولقدرکه خلوت‌در انجمن‌در (بیت) نعیم خلد خلا است برکسی صائب * که دست ولب به نعیم جهان نیالاید * ولقای مولایه مثال فقر حقیقی‌یی بولوب فانی اولمقدر وسدره‌یه مثال رأس ووجه انساندر وشجرهٔ طوبایه مثال شعر رأس انسواندر وطوبای زیبایه مثال دخی اعضای بدن موزوندر زیرا که یدین ورجلین واصابعی اغصان طوبی کبی سرنکوندر ولوح محفوظه مثال قوت حافظه‌در وقلم اعلایه مثال قوت خیالدر وکرسیء وسیعه مثال جمیع دماغدر وآنده اولان ویرده وکوکده بولنان ملائکه‌یه مثال حواس وقوای بدندر وعرش عظیمه مثال سر انسان کاملدر واول حقه واصلدر (بیت) تخت دل معمور شد پاك ازهوا * بروی الرحمن علی العرش استوی * وحق تعالی‌نك مثالی اولمزکه روح انسانی مثالی اوله نتکیم قرآنده (لیس کمثله شیءٌ) بیورمشدر ولله المثل الاعلی‌یی طیورمشدر (نظم)

ای کوکل سنده‌در اول قاف قناعت سنده
سنده‌در عقل وادب نطق بلاغت سنده
سنده‌در عشق ایله جان حسن وملاحت سنده
سنده‌در تخت علا نجم سعادت سنده
سنده‌در علم لدن رمز بشارت سنده
سنده‌در سر خدا بار امانت سنده
سنده‌در کنج نهان عین کرامت سنده
سنده‌در کان کرم ذات هدایت سنده
سنده‌در خمر ازل سکر وفراغت سنده
وار ایکن طالی اوزون بونجه فراست سنده
سنده‌در نور خدا لطف وعنایت سنده
حاصلی سنده‌در اول غایت غایت سنده
سنده‌در دورلی هنر دورلی مهارت سنده
سنده‌در ضبط ایله ربط امر واطاعت سنده
سنده‌در خلق جهان جمله عمارت سنده
سنده‌در بحر ایله بر جمله ولایت سنده
بوجهان وارلغی خوش بولدی نهایت سنده
وارلغك عشقه دکشن ایله فراغت سنده
سنده‌در دوزخ سوزان دخی جنت سنده
سنده‌در ایکی جهان ملکی تمامت سنده
غافل اولمه کوزك آچ عالم کبری سنسن
سدره ولوح وقلم عرش معلی سنسن

﴿ فصل ثانی ﴾ انسان کندی وجودندن خالقك وجودنی وکندی صفاتندن صانعنك صفاتنی وکندی بدنی عالمنده بولنان تصرفلرندن رب العالمین حضرتلرینك بیوك عالمده اولان تصرفاتنی وکندی نفسنی تنزیهندن حق تعالی‌نك تنزیه ذاتنی فهم وادراکك تمثیل وتشبیهاتنی وانسان کاملك علاماتنی التی نوع ایله بیان وعیان ایدر ﴿ نوع اول ﴾ انسان کندی وجودندن خالقنك وجودنی ادراکك طریقنی بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل عرفان دیمشلردرکه انسان کندی وجودنه دقت نظرله خالقنك وجودنی بیلوب عارف بالله اولور زیرا که برکسه تفکر قیلسه‌که بو وجودندن خبر واثر یوغ ایکن حالا کندی وجودنی کوروب بیلسه وکندی خلقتنه دقتله ناظر اولسه تیقن ایدرکه بوندن مقدم ایکی قطره ماء منی ایدی نه لحمی وار ایدی ونه شحمی نه عظمی وار ایدی ونه عرقی نه قانی وار ایدی ونه جانی نه عقلی وار ایدی ونه اذعانی انجق صنع الهی برله صکره‌دن عجایب ظاهره وغرایب باطنه وجوده کلوب نیجه اعضاء هنر واخلاق دلپسند ایله مزین وبهره مند اولمشدر چونکه انسان بو مذکوراتی ادراك ایدر محقق بیلورکه بر خالقی واردرکه جمیع ذرات جهانه متصرف وجمله‌ده مؤثر وفاعلدر وجمیع اشیانك ظاهر وباطنن بیلمکده محیط وشاملدر وهر جسمك هر عضونده وهر جزؤنده وهر دمده قدرتی وحکمتی ورحمتی ساری وجاری وکاملدر وانسان هر نه قدر کندی بدنی خلقتنك تکمیله واعضاسی منافعنك تفصیلنه دقتله نظر ایدرسه خالقنك معرفتی وصانعنه محبتی اول قدر ازدیاد بولور وبیلورکه وجود انسانده موجود ومعهود ومعدود اولان اعضا وحواس وقوتلر وعلوم وفنون وصنعتلر بالجمله حضرت صانع حکیمك ورؤف رحیمك بونوع انسانه محض لطفندن وعین عنایتندندر وعموم رأفتندن

وكال رحمتندندر نتكيم كلام قديمنده (ان الله بالناس لرؤف رحيم) بيورمشدر * وحضرت حبيب اكرم صلى الله تعالى عليه وسلم ان الله ارأف بعبده واشفق عليه من الوالدة البرة بولدها الرضيع بيوروب حق تعالينك رب العالمين وارحم الراحمين اولديغن طيورمشدر پس وجه معهود اوزره معرفت وجود معرفت حی ودود حضرتلرينه مفتاح ومرآت اولمغه قابلدر * اللهم ارزقنا معرفة وجود نا من عين جودك بشهود قربك ياودود

وجود جود الهى حيا تبخش كريم * نفس عطيهٔ رحمت كلام فضل قديم
بدن بناى خدا روح نفخهٔ تكريم * قوى وديعهٔ قدرت حواس صنع حكيم
بوكار خانه ده بيلسم نيم نهم نم وار

بوكار خانه ده بربشقه كار وبارم يوق * نه وارسه جمله آنكدر براوزكه وارم يوق
جهانه كلمه ده كتمكده اختيارم يوق * نم نيم ديه جك الده برمدارم يوق
بوكار خانه ده بيلسم نيم نهم نم وار

عدمدن ايتدى نى قدرتى برآورده * غـذامى ايـلدى آماده رحم مادرده
نوال ظاهر وباطنله ايتدى پرورده * نـمـله چكدى ظهور جهانه پرده
بوكار خانه ده بيلسم نيم نهم نم وار

(نوع ثانى) صفات روح انسانك صفات حضرت رحمانه من وجه مشابهتندن وحدت ذات پاكنى ادراكك طريقن بيلديرر (اى عزيز) معلوم اولسونكه اهل عرفان ديمشلردركه اعضاء بدن انسان اجزاى عالم اجسامه من وجه مشابه اولديغى كبى صفات روح انسان دخى صفات ثبوتيهٔ رحمانه واسماء حسنا سنه جزؤ مشابه بولنمشدر نتكيم حضرت رب العالمين حى وعليم وسميع وبصير ومتكلم وقادر ومريد ومتصرفدر كذلك روح انسان حيات وعلم وسمع وبصر وكلام وقدرت وارادت وتصرف صفاتيله متصفدر لكن روح انسان صفاتنده محتاج آلات اعضادر وصفات مولى ايسه آلات اشيايه محتاج اولمقدن مبرادر ونتكيم حق تعالى رحمن ورحيمدركه اسماء حسناسيله متصف رشيد وصبوردر وكذلك روح انسان اسماء حسنا ايله متصف اوله بيلور لكن آلات اعضايه محتاج اولور ونتكيم مراد الله اولمدقجه فلكلر حركت قيلمز وكواكب تأثير ايدوب عناصر ممتزج اولمز وموالید مركبه وجود بولمز وبونجه حكمتلر ظهوره كلز كذلك روح انسانك مرادى اولمدقجه لسان سويلمز وقولق دكلمز وكوز نظر ايتمز وال طوتمز واياق كتمز واعضا كالنه تمز پس روح انسانك بدننده متصرف اولسى حق تعالينك عالمده متصرف اولسى مثاليدر ونتكيم بقاى عالم حق تعالى ايله قائمدر كذلك بدن انسان روح ايله قائمدر ونتكيم اجزاء عالمه نظرله افلاك وعناصر ومواليدك اشكال واحوال والوانندن كثرت بى نهايه كورينور حال بوكيم وحدانيت ذات پاكه اعتبار ايله جملهسى برحكيمك تحت قدرت وحكم تصرفنده مظاهر افعال وصفات اسمادر كذلك اجزاى جسمه نظر اولنسه عظام واعصاب وعروق والنلرك اشكال واحوال وافعالندن وافر كثرت كورينور حال بوكيم جملهسى برروح پاكك تحت حكمنده اعضا وحواس وقوادر پس بوصورتده معنى هويدادر اكر هدايت حق اريشوب بومعنايه واقف اولورسك كثرت صفات ايچنده وحدت ذاتى بولورسن وحضرت ابراهيم عليه السلام كبى ملكوت سموات وارضى دلده بصيرتله كوررسن زيراكه معرفت نفس ومعرفت رب انجق عالم دلده حاصلدر ومعرفت نفسه ايرن معرفت حقه واصلدر نتكيم (من عرف نفسه فقد عرف ربه) رمزى بومعنايه شاملدر زيراكه روح انسان برمرآت مجلادركه انكله كوكل محل تجلادر اكرسن كدورت بدندن تجوب صفاى قلبى بولورسن نور عشق ايله طولوب عالم وحدته كلورسن وآشناى حق اولوب انكله قالورسن

(نظم)

وحدت عشقى طلب قيل ماومندن ايت فرار
بحر عشق ايچره قوار واحدريك رنك ليك
ظرف ناخوشدن اولور تلخ آب شيرين روان
قشردندر دانهٔ انكور ونارك كثرتى

برعدد دركيم مراتبـدن اولورده صدهزار
بولدى بوتنلر ظروفدن بوكثرت اعتبار
كر خوش اولمقدر مراد اول آشناى جويبار
عصر اولنسه جملـه بردر شيرهٔ انكور ونار

اولمق استرسك كوكللرده سرور وكوزده نور ‖ جسم خاكى قوى همان قيل عشق پاكى اختيار
آشنـاى عشق اولورسن دوات سرمدسنك ‖ نقد آلورسن هر مرادك سنده قالمز انتظـار
عشقـله فانى اولورسن عارف آكاهسن ‖ فارغ و آزاد اولورسن قالمز اصـلا اعتـذار
يارغارك سـندەدر هرنه ديلرسن سنسن اول ‖ آچ الك طوت دامنك قيل كنديكى بوس وكنار
سن سكا كل سن سنى بيل كيمسن اى حق نەسن ‖ صايمه جسمك كيم كوكلدر غار يار ويار غار

﴿نوع ثالث﴾ انسان كندى بدنى مملكتنده بولنان تصرفاتندن حق تعالينك ملك عالمده اولان تصرفاتنى ادراك ايتمك طريقن بيلديرر (اى عزيز) معلوم اولسونكه اهل عرفان ديمشلردركه حق تعالينك ملك عالمده اولان سلطنت وحكومتى وجميع اشيايه بولنان تأثيراتى وذرات عالمى تربيه ايله تصرفاتنى انسان كندى بدننده اولان سلطنت وحكم وتصرف وحركات وافعالى قياسيله بيلمك ممكندركه حق تعالينك امرينه ذرات جهان نه جهتدن امتثال ايدرلر زيراكه روحك بدندە نه كيفيتله متصرف اولديغن بلمينجەكه كندندەدر خداى عالمك جميع جهانده نه كيفيتله متصرف اولديغن ادراك ايتمك نيجه ممكن اولور (اعرف نفسك ياانسان لتعرفنى) بيورديغى بومضمون ايچوندر مثلاسن بركاغد اوزرينه (بسم الله) يازمق مراد ايلدكده ابتدا روحك قلبكده انى يازمغه ميل وارادتى حاصل اولور بعده روح حيوانى واسطەسيله اول ميل وارادت دماغه واصل اولوب انده بولنان قوت حافظەده صورت بسم الله ظاهر اولور بعده برعصب ابيض ايله اول صورت حافظەدن رؤس اصابعه نازل اولور بعده اصابع ارادت قلب ايله واعانت حواس وواسطهٔ قلم وحبر ايله كاغد اوزرنده بسم الله يازار كذلك حق تعالينك ارادهٔ عليەسى برنسنه ظهورينه تعلق ايلسه ابتدا اول ارادتك اثرى عرشده حاصل اولور بعده عقل اول واسطەسيله اول ارادت كرسى يه واصل اولوب آنده اولان لوح محفوظده ظاهر اولور بعده عقل عاشر اولان روح القدس آنى افلاكدن عناصره انزال ايدر بعده حركت افلاك وشعاع كواكب واسطەسيله امهات طبايع اولان حرارت ورطوبت وبرودت ويبوستدن اول مراد اولنان نسنه وجوده كلوركه مواليد ثلاثەدندر كائنات جوسمادندر ويا انلره طارى اولان اشكال واحوال وافعال متواليەدندر ونتكيم كاغد محل كتابت اولوب اشكال حروفى حفظ ايتمشدر كذلك امهات طبايع قابل اشكال غيبيه اولوب ظهور ايدن اشكالى حفظ ايدر اولمشدر وحق تعالى ابداعرشه منسوب اولان معانى يى طريق مذكور ايله عالم اسفله انزال ايدوب انواع تركيب ايله اجسام ايلديكندن كائنات جو ايله مواليد ثلاثه بونجـه اشكال الله صورتپذير اولمشدر پس مثالمزده روح انسـانك مرادى داعيەسنك كوكلده حصولى حق تعالينك ارادهٔ عليەسى اثرينك عرشده ظهورى مقامندەدر وبدن انسانده روح حيوانى جهانده عقل اول مثابەسندەدر وقوت حافظه لوح محفوظك يرندەدر وعصب ابيض عقل عاشر حكمندەدر واصابع بدعناصر سفليه شكلندەدر وحواس وقوى افلاك ونجوم امثاليدر و آلات كتابت امهات طبايع اشباهيدر وخطوط مكتوبه كائنات جوومواليد ثلاثه نظـائريدركه بومثالده بسم اللهدر چونكه انسـانك قلبى جميع بدننده متصرف اولوب اعضاسى بالجمـله قلبنه مغلوب ومطيع اولمشدر انكچون عوام انسـانى كندى قلبنده ساكن بيلمشدر كذلك عرش عظيم ارادت ملك قديم ايله جمله عالمده متصرف اولوب جميع اجزاى عالم عرش اعظمه مغلوب ومطيع اولديغندن نيجەلر مالك الملكى حاشا عرشده ساكن اولمش زعمنه ذاهب اولمشدر پس (ان الله خلق آدم على صورته ليعرفه) رمزى بوندن مفهوم اولور زيراكه سلطانى ينه سلطان بيلور وقدر سلطانى غيرسلطان نه بيلور اكر حق تعالى سنى بوبدن مملكتنده پادشاه ايتمسه ايدى وامور سلطنتى سكا تفويض ايتمسيدى وسكا نمونهٔ عالم اولمق ايچون بونسخەيى بخش ايتمسه ايدى سن اول سلطان جهانى نيجه عارف اولە بيلوردك پس اول قديم لايزاله يوزبيك حمدوثنا اولسون واول كريمى بى زواله يوزبيك شكر وسپاس اولسونكه بوبدن مملكتنى سكا مسخر ايدوب سنى كندى عالمكده سلطان ايتمشدر وقلبكى عرش ودماغكى كرسى وخزانهٔ حافظەكى لوح محفوظ ايلمشدر وجمع اعصاب وعروق ومعدن حواس وقوى بولنان دماغكى افلاك ونجوم ايلمشدر واعضاو جوارحكى عناصر وكيفيات ايدوب جملەيى سكا مطيع

ومنقاد

ومنقاد ایلشدروجمیع مخلوقاتندن سنی أحسن واکمل واکرم وأفضل ایدوب جمله کائنات اوزرینه غالب وعالی ایلشدر ومسجود ملك ومخدوم فلك ایدوب انجق کندویه ساجد وعابد ایلشدروسکا بوتقریب ایله کندی معرفتن آسان ایدوب انس محبتی انعام واحسان ایلشدر پس همان سن کندی قلبکدن ومملکتکدن وسلطنتکدن غفلت ایتمیه‌سن تاکیم کندی خالقکدن وصانعکدن وربکدن غافل اولوب ایراغه کتمیه‌سن اکر بوشهوده واصل اولورسن جمیع آشیایی کوکچك وفائق کوروب جمله أموری بر برینه مناسب وموافق ولایق بولورسن ونار معارضه‌دن بعید اولوب نعیم تسلیم ورضاده مقیم وسعید اولورسن زیرا که جمیع موجودات اوصانع حکیمك ایجاد وصنعتیدر ونقش یدقدرتیدر پس بونقوش جهانه بدسویلیوب تعییب ایدن کمسه نقاشی بکنمیوب غیبتن ایتمش اولور وآنك عقل قاصری هرنسنه‌ده برنفع ظاهری وهرشرده برخیر حاضری وهر ایشده نجه حکمت قادری ادراك ایتمدیکندن چون وچراز هرن ایچوب کندویی اعتراض آتشنه آتمش اولور یوخسه هرنسنه برنده مناسب وضع اولنوب وهرایش موافق وصاحبنه لایق بولنمشدر زیرا که هرظلمده برعدل وهرشرده برخیر بیلنمشدر نتکیم (الخیر فیما وقع ولیس فی الامکان أبدع مما کان) دینلمشدر وخبرده (ما من شر جزئی الا ویتضمن خیرا کلیا) کلمشدر وقرآنده (ان الله بالناس لرؤف رحیم) بیورلمشدر (بیت) هرچیز که هست آنچنان می باید * آنچیز که آن چنان نمی باید نیست (بیت) هرایشی حقدن بیلور خلقی اونوتمش حق شناس * اول کورر کیم خیر وشر وعدله ظلم اولمش لباس (نظم) حقی حقدن غافل اولمه حاضر اول * هرایشکده حکمتینه ناظر اول * جزؤ شر ضمننده خیر کلی بول * پس قضاسینه رضاده ماهر اول * نوع رابع انسان کندی نفسی تنزیهندن حق تعالی‌نی تنزیهنك ادراکی طریقن بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل عرفان دیمشلردر که انسان کندی نفسنك تنزیهی مثالندن حق تعالینك تنزیهن ادراك ایتمك ممکندر نتکیم روح انسانی کوکلدن یورکه ویورکدن جمیع اعضایه متصرفدر حال بوکیم اوبر امر ربانیدر که انك حقیقتی خیال ووهمه کلمکدن منزهدر ومقدار کمیتدن مقدسدر وقبول قسمتدن مبرادر واشکال والواندن معرادر حق تعالی هم خاطره کلان اوهامدن منزهدر وخیالده اولان اشکالدن مقدسدر وزمان ومکاندن مبرادر لکن تصرفاتی زماندن عاری وتجلیاتی مکاندن خالی دکلدر ونتکیم وجود انسانده بولنان وداد ومحبت وراحت ومحنت وطعم ولذت وغم وسرور وذوق وحضور وصفا وکدر وسمع وبصر وشم وصدا وسائر حواس وقوی کبی صفات روحك وجودی مقرردر لکن حقیقت وکیفیتلری متصور دکلدر حق تعالینك دخی جمیع صفات واسماء وافعالی عالمده ظهور ایدوب جمیع أشیا مظاهر افعال وصفات واسما اولمشدر لکن کیفیت افعال وماهیت صفات وحقیقت اسمای خدا متصور ومفهوم بشر دکلدر ونتکیم ادراك بصر سماع صدادن حظ بولمز وادراك شم ذوق اطعمه‌دن لذت آلمز کذلك حواس ظاهره‌نك مدرکات عقلده نصیبلری اولمز وعقل دخی کوکل احوالنی بیلمز زیرا که أمر الهی اولان روح انسانك تنزلی کوکلدر که انك حقیقتی بیلنمکدن بریدر وصفه کلمز پس نتکیم روح انسان جمله بدنده متصرفدر وکیفیتی مفهوم بشر دکلدر حضرت رب العالمین دخی جمله عالمده جمیع أشیایه متصرفدر وهیئت وماهیتی متصور دکلدر ونتکیم روحك توجه وتعلقی جمیع اعضایه ساری وحکمی جمله بدنده جاری وبدن کلیتیله انك خدمتکاریدر لکن بدن قابل قسمتدر وروح ایسه قسمتدن بری وعاریدر وحق تعالینك نوری دخی جمیع اشیایه ملازمدر وجمله ذرات جهان انك قدرتیله قائمدر وهر نسنه انك ذکر وتسبیحیله هائمدر وهب مخلوقاتی اکا عابد وخادمدر وبالجمله هر آنده اندن یکا مائل وعازمدر وانك لطف وکرمی جمله‌یه دائمدر لکن ینه برمکانه مضاف وبرنسنه‌یه قیاس وبرجهته نسبت اولنمز تنزیهی لازمدر وباب تنزیه مولی فتح اولمز تاسر نفس انسانیه کشف اولمدقجه حال بوکیم اول سرك کشفنه اذن شرعی یوقدر انکیچون روح انسانی بدندن تجرید وتنزیه ایدندن درون بدنده بدندن عدایدن چوقدر لکن حکمای موحدین ادله عقلیه ایله روح انسانی غیر بدن بولوب تنزیهنه ذاهب اولمشلردر یامن نصب رایات آیات قدرته * علی کواهل هیا کل الممکنات * واودع اسرار آثار حکمته * فی قوابل شوا کل الکائنات * یانور النور ویاخفیا من فرط الظهور * انت نور کل شیء * وبك ظهور کل فیء * افض علینا انوار معرفتك وخلصنا عن ظلمات الهوی بشروق سنا محبتك ونجنا عن الانهماك فی مهاوی عالم الزور وارفعنا بحبل

شعاع القدس الى معارج النور

(نظم)

حق دیدی نورسموات وزمین ذاتنی وصف ایتدی رب العالمین
اهل حق جاننده بولمشدر عیان نور جقی عالمه یچون قرین
حق فبی یسمع وبی یبصر دیدی بولدیغیچون نورنی بوماه وطین
اهل حال اتمزدی وجدندن سماع اولمسه راز معیت مستبین
نور پاکی بولمسیدی آب وخاك اولمز ایدی صورت معنی مبین
نور لاشرقی ولاغربی بولان اهل دل مشکات نور اولمش یقین
وارلغك محو ایلیوب بولسك فنا ظاهر اولور سر خیر الوارثین
وحدتی کثرتده بولمش اهل حق آمنین وسالمین وغانمین
حقه تفویض ایله حقی سن سنی فاعل مختاری بول نعم المعین

﴿نوع خامس﴾ تنزیه روح انسانی وفنای جسم وبقای جانی وا کا متعلق اولانی حکیمانه بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل حکمت دیمشلردرکه نفس انسانیه بدندن مجرددر زیرا که سن کندی ذاتکدن ابدا غافل اولمزسن نوم واغما حالاتنده بیله ذهول اتمزسن واجزاء بدنکدن برجزؤ بوقدر الا که آنی سن بعض وقتده اونودرسن حال بوکیم کل ادراك اولنمز الا که جمیع اجزاسیله ادراك اولنور پس اکرسن بو بدن ویا اجزاسندن برجزؤ اولسه ایدك کندی ذاتکی نسیان ایله انی شعورك مستمر اولمزدی پس امدی سن بو بدندن واجزاسندن مجردسن حال بوکیم حرارت عزیزه نك رطوبت بدنیه ده تصرفی سببیله بدنك ابدا تحلل وسیلان اتمکده دروقتا که قوت غاذیه غدای مستحیلی اعضایه کتورر اکر غدادن حاصل اولان اجزاء جدیده وارداولدقده بدنکدن اجزاء عتیقه تحلل اتمش اولسه ایدی بدنك بوندن چوق عظیم اولوردی چونکه اجزاء غذا بدل ماتحلل اولمشدر انکیچون بدنك حدندن زیاده عظیم اولمیوب بوشکل اوزره قالمشدر واکرسن بو بدن ویا اجزاسندن برجزء اولسه ایدك هرحینده انانیتك متبدل اولوب سندن مدرك اولان جوهر بویله دائم قالمزدی پس سن بدنسز واجزاسزسنسن وسن نجه عین بدن عداولنور سنکه انك تحللندن خبرك اولمز حال بوکیم سن کندی ذاتکدن هرکز غافل دکلسن پس سن بواشیانك ماوراسیسن نتکیم حضرت واجب الوجود ابدا ممکناتك جمله سندن مجرد ومنزهدر کذلك عقول عشره ونفوس تسعهٔ فلکیه نه جسمدر ونه جسمانیه در وآنلر بوعالمه نه داخلدر ونه خارجدر ونه متصلدر ونه منفصلدر زیرا که دخول وخروج واتصال وانفصال عوارض اجسامدندرکه جسم اولمیان آنلردن مجرددر پس نفس ناطقه برجوهردرکه اکا اشارت حسیه واقع اولمق متصور دکلدر زیرا که بونفسن ناطقه اول نفس کلدرکه عقل کلك ظاهرندن حاصلدر وانك تکثفی نوربدرکه نفس اکامثال فرع وظلدر وفیض واجب الوجود اندن بوکا واصلدر وبونك شانندندر که کندی ذاتنی ادراك واشیایی کیل وتقدیر ایدر وجسمی حفظ ایچون امورنی تدبیر ایدر پس بوماهیهٔ قدسیه نك جسم اولمسی نجه توهم اولنورکه وارادتی اثناسنده طرېندن قریب اولورکه جسمی ترك ایدوب کندی عالمنه توجه ایده حتی دینلمشدرکه (النفس الناطقة قائمة لافی این هی نور من انوارالله من الله مشرقها والی الله مغربها) ومع هذا مادامکه نفس انسان بوجسدله مستور ومؤلفدر اول بوشرع شریف ایله مأمور ومکلفدر واحکام اجسام ایله مجبور وملحفدر پس الواث بدنیه دن طاهر وانانیت دنیه دن طائر اولان نفوس زکیه اسرار الهیه اولدیغندن آکاه اولوب عارف بالله اولور ومقعد صدقی بولوب واصل درکاه اولور امابوصورت نوعیه مزی تربیه ایدوب انوار حسن وآن ایله جمیل ایدن ونفوسمزی ابدا نمزه افاضه ایدوب کمالات علمیه وعملیه ایله تکمیل ایدن عقل کلدرکه مبدأ ومعادمز وواجب الوجوده واسطه مز اودر ولسان شرع ایله انك اسمی روح محمدیدر واول بابای عالمك بزی تربیه وتکمیلی واسطهٔ عقل فعال ایله درکه اول عقل عاشردر واهل شرع ارهسنده روح القدس ایله نام ونشانی ظاهردر وبدنك بطلانیله نفس انسان باطل اولمز زیرا که اول ذات محل دکلدرکه انك ضدی یامزاحمی اوله ومبدأ اولی عقل کل اولدیغندن اول دخی حی دائمدرکه هرکز فنا بولمز حتی وجدان صحیح اولان کمسه بونی کندنده ادراك ایدرکه اعضای بدنی

بر بر منعدم اوله‌رق جمیع اجزاسی منعدم اولسه کندی نفسی قطعا منعدم اولمز وقوای بدنیه‌سی منحط ومنتفی اولدیغندن نفس ناطقه‌نك قوت نظریه‌سی اشراقی کماله ایروب زوال بولمز زیرا که نور مجردك حقیقتنه عدم کلمز پس نفس انسان أصلا عدمی قبول قیلمز انجق نقصان اوزره بولنان مراتب مختلفه‌سی أبدانه عدم کلوب بر حالده قالمز وقتا که بر بدن خاص حادث اولوب مزاج خاصیله نفس کلك مراتب تنزلاتندن بر مرتبه‌سیله منور اولمغه مستعد ولایق اولور اول دمده نفس کلك اول مراتبندن بر مرتبه‌سی طریق استقلالله اول بدنه تعلق ایدر وبو نفس کل اولان نورك بو مراتب تنزلاتی بولنان خصوصیاتی کندویه نسبتله جسم بسیطه عارض اولان اشکال مختلفه‌نك واسطه‌سیله اول جسم بسیط ایچون فرض اولنان حصه‌لر منزله‌سنده‌در پس اول بدن مخصوص فاسد اولدقده نفس کلك اول خصوصیهٔ نقصانیه‌سی منعدم اولمز واکر اول هیئتلر باقی اولمسه ایدی نفس کلك بو أنانیتلری قالمزدی وضیاء شمس مثالی صرافت اصلیه‌سنه عودت ایدوب انفس اولمزدی چونکه نفس ایله بدن بیننده بولنان علاقه انجق علاقهٔ عرضیهٔ شوقیه‌در پس اول علاقه‌نك بطلانیله بو جوهر مجردك بطلانی لازم کلمز واما حواس وقوانك هر برینك لذتی انجق کندی کمالی حسبیله وال کمالی ادراکی قدر اولور وهر بری ألمی ینه اول کمالك انتفاسی حسبیله واول انتفایی ادراکی قدر بولوب متألم اولور چونکه هر قوتك کمالی کندی لایقن بولمقدر ونقصانی لایقندن محروم اولمقدر پس نفس ناطقه‌نك کمالی قوای بدنیه‌دن تبری قیلمقدر ومبدأ ومعادی معرفتیله منتقش اولمقدر وکندی حقیقتن بیلوب حق تعالی‌یی بولمقدر ونقصانی بو معارفدن خالی قالمقدر وذوق ولذتی نور معرفتله طولمقدر وحزن والمی ظلمت جهل وغفلته طالمقدر لکن مادامکه نفس انسانیه بو لنور جسمانیه ایله مشتغلدر اول بو رزائل نفسانیه ایله متألم اولمیوب فضائل روحانیه ایله متلذذ دکلدر زیرا که اول طبیعت بدنله سکران وکندی کندندن ذاهلدر پس وقتا که نفس ناطقه بدنندن مفارقتیله سکر بدندن افاقت بولور اکر نفوس زکیه‌دن ایسه کمال علمیه‌سی وجمال خلقیه‌سی حسبنجه انوار واجب الوجودی مشاهده ایدوب کوزلر کورمدیکی وقولقلر ایشتمدیکی وقلبه خطور اتمدیکی نعمتلری ولذتلری بولور وانوار مجرده ایله الفت قیلوب مبدأنه واصل اولوب هر مرادی حاصل اولور واول دولت ابدیه ایله بعث وحشر اولوب واول سعادت سرمدیه‌ده قالور ومبدأ ایله قالمیوب اخیار ناسه نوعا تعلق ایدوب انلره خیر وسداد اوزرینه معاونت ایدرسه یزدنیك اولان جن زمره‌سندن اولور واکر نفوس خبیثه‌دن ایسه بدندن حین مفارقتده ظلمت جهلیه‌سی وخلق بهیمیه‌سی حسبنجه هیئت ردیه ایله عذاب الیمی بولور وبو عالم جسدن منقطع اولدقده عالم قدسه واصل اولمیوب ظلمت برزخده قالوب وآنده خوف وندامتله ویأس وغمله الی یوم القیامه متألم اولور واشرار ناسه نوعا تعلق ایدوب انلره شر وفساد اوزرینه معاونت ایدرسه جمله‌دن شرلی اولان شیاطین زمره‌سندن اولور وجمله نفوس ناطقه جواهر ملکوتیه ایکن بو قوای بدنیه ومشاغل دنیه انلری کندی عالمندن آلمشدر وبو عالم سفلی‌یه جذب ایدوب بو ظلمتلره صالمشدر اکر نفس ناطقه اخلاق فاضلهٔ رحمانیه ایله متصف اولوب معارف مختصهٔ حقانیه ایله قوت بولورسه وتدریج ایله تقلیل طعام وتقلیل منام ایدوب تسلط قوای بدنیه‌دن خلاص بولوب غضب وشهوته غالب اولورسه اول زمان کندی عالمنی آرزو قیلوب مبدأ ومعادینه مقابل کلور ونوم ویقظه حالنده اکا متوجه اولوب اندن معارف خفیه آلوب امور ماضیه وآتیه اولان مغیبات کونیه‌یی بیلور زیرا که بو نفس اول عقلك آینه‌سی اولوب نقوش معارفی آلوب اهل کشف اولور اویله اولورکه نفس ناطقه مبدأندن بر أمری آلوب قوت متخیله آنی کندی‌یه مناسب صورته مشابه قیلوب اول صورت بعینه اندن حس مشترکه کلور اندن معدن تخیله صور مختلفه منعکس اولور پس نفس ناطقه انده حسن ولطف وعظمتده صور عجیبه واشکال غریبه مشاهده ایدوب انلرله تکلم ایدر یاخود کسه‌یی کورمیوب انجق کلمات منظومه واصواتی حسنه ایله نغمات موزونه استماع ایدر اکر امور مذکوره نوم اثناسنده ظهور ایدرسه رؤیای صادقه‌در واکر بین النوم والیقظه واقع اولورسه واقعه‌در واکر نفس اثنای نومده مبدأنه مقابل اولمیوب بو حالاتی وسایطله کورورسه اضغاث احلامدرکه تخیلات واوهامدر وبی اشتباه انوار ملکوت واعانهٔ ملهوفین ایچون مانعسز نازلدر وشعاع قدس انفس مستعده ومتجرده اوزرینه منبسط وواصلدر وفتح باب الله اسمیله

قرع باب ایدنلره حاصلدر پس بولذات جهان روحانیه‌یی انکار ایدوب خیالات فاسده ظن ایدن بی بصیرت لذت جماعی انکار ایدن عنینه مشابه اولمش اولور وبهایمی ملائکه اوزرینه ترجیح ایدوب ایلری بولمش اولور ربنا آمنا بك وبصفات کمالك علی مایلیق بعظمة ذاتك واقررنا برسالاتك وعلمنا ان ملکوتك مراتب متفاوتة فی شهود انوارك لمعاد النفوس بعد تجردها عن الابدان وان لك عبادا متأهلین یتوسلون بالکمالات العلمیة والخلقیة الی مشاهدات الانوار مع انهم قد یهجرون النور للظلمات البدنیة واللذات الطبیعیة المعتدلة الشرعیة لیتوسلوا بتلك الظلمات الی النور فیحصلون بحرکات الجانبین قرة اعین العقلاء الکاملین یاقیوم ایدنا بالنور وثبتنا علی النور واحشرنا الی النور

رباعی

آنها که بر آسمان صحبت ماهند | بر تختهٔ شطرنج ملامت شاهند
وانانکه زسراین سخن آگاهند | گمراه خلایقند ووجود بر راهند

(نظم)

قلبکده نفس ناطقه‌یی بیل لب لباب | ویرانه ایچره کنج مثال ایتمش احتجاب
سرچشمهٔ وجودك اودر کندك آنی بیل | زیرا بو بنلك اندن اولور لمعهٔ سراب
بحر حیات جمله‌در اول نفس ناطقه | انسان حقیقتی اکا ایلر خوش انتساب
فعلی کمال حکمت وقولی صواب صرف | حی وفای دائم وحسنی حیات ناب
بو جسم وجان وعقل ودل وحس قشوریدر | سن لبه وار میانه قشور اولمسون حجاب
معراج وصل ناطقه‌یی دلده قیل طلب | یوخسه مثال دیو نقار جسمی هر شهاب
ای حقی حقی بیلدی او کیم بیلدی نفسنی | قالمز او جانده زحمت تقلید شیخ وشاب

نوع سادس عالمك لب لبابی انسان کامل اولدیغی وکمال عبودیتله متصف اولوب مقام رضایی بولدیغی وبی مراد اولمغله هر مرادن آلدیغی بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل عرفان دیمشلردرکه کرات افلاك تسعه وعناصر ثلاثه طبقات قشور وظروف امثالی بو نقطهٔ خاکی نواة تمرکبی هر جهتدن محیط ومشتملدر وبو اون ایکی ردا لب عالم اولان ترابك اون ایکی قات لباسیدر وتراب ایسه قدر وقیمتله آنلرك اعلاسی واولاسیدر وتراب معدن ونباتك لباسیدر ونبات حیوانك لباسیدر وحیوان بدن انسانك لباسیدر بدن انسان قلبك لباسیدر وقلب انسان معرفت مولانك محلی ومحبتك اساسیدر پس لب لباب جهان عارف باللّه اولان انسان کاملدر وبو کاملك عظمت شانی برکره تفکر ایله که اون بش قات خلعت کیوب تخت معرفت ولواء شریعت وتاج محبتله سلطان اعظم اولمشدر زیرا که جمیع کائناتی کندویه خدم وحشم بولمشدر وکندوسنده شریعت وطریقت وحقیقت کمال بولمشدر یعنی انك اقوالی کوزل وافعالی کوزل واخلاقی کوزل اولمشدر زیرا که اول کامل (الشریعة اقوالی والطریقة افعالی والحقیقة احوالی) حدیث شریفنه تبعیت قیلمشدر پس هر کیمده که بو اوچ علامت حاصلدر اول مؤمن وعارف وکاملدر واکر ایکیسی بولنورسه مؤمن وعارفدر واکر بری بولنورسه مؤمن وغافلدر واکر هیچ بری بولنمزسه جاهل وکاهلدر وجمله عالم شخص واحد فرض اولنمشدر وبو انسان کامل انك قلب منوری بولنمشدر (بیت) نه فلك راست میسر نه ملك را حاصل * آنچه درسر سویدای بنی آدم هست * وبو انسان کامل بو علو قدر وعظمت شان ایله وبونجه حسن اخلاق وعلم وعرفان ایله تحصیل مرام ایتمکه قادر اولمز وکندی مرادی اوزره برکار ایشلمك الندن کلمز انکیچون کندی مراداتنی بالجمله ترك ایتمشدر وعالمده نامراد اولوب مراد حق ایله کتمشدر اکرچه بو کامل خلق وعرفان جهتندن کامل وماهردر لکن تحصیل مرامنده عاجز وقاصردر نتکیم انبیاء علیهم السلام واولیای کرام وملوك واغنیا نیجه بیك اشیا مراد ایتمشلردر وجوده کلمشدر ونیجه بیك اموری مراد ایتمش ایکن وجود بولوب امورلری حاصل اولمشدر پس بو بیاندن عیان اولان بودرکه جمیع انسان اکر دانا واکر نادان واکر رعیت واکر سلطاندر جمله‌سی تحصیل مرادنده عاجز وتدبیر امورنده حیراندر وبی مراد اولان راحت وشادان ومراد ایدن سرکرداندر وچونکه بو کامل بو سره واقف وبو حقیقتی عارفدرکه هیچ برکسه کندی مرادنی تحصیله قادر اولمز وسعی ومشقتله اول قدر الهی کیرمز پس ترك مراد وتدبیر ایدوب راه توکل وتفویضه کتمشدر

وتسليم ورضاايله معتاد اولوب هرخوف وحزندن فارغ و آزاداولوب سعادت دارينه يتمشدر زيرا كه حق تعالى (وعسى ان تكرهوا شيئا وهو خيرلكم وعسى أن تحبوا شيئا وهو شرلكم والله يعلم وأنتم لاتعلمون) بيورمشدر بوعواقب أمورخير ياشر اولديغى معلوم بشر اولمديغن طيورمشدرچونكه بوكامل بوسرى دخى بيلمشدر وجميع أمورجهانى مراد مولايه موافق وحكم وحكمته مطابق بولمشدر پس تقدير عزيزحكيم ايله دلشاد اولوب احكامنه تسليم وراضى وافعالنه مطيع منقاد اولمشدر وجمعيت خاطر بولوب حاضر حق اولوب حضوره كلمشدرواصلا برتدبير وترجيح وعزم واختيارى قالميوب بالجمله كتمشدر وجميع طلب ورجاودعا وانتظارى میاندن رفع ايتمشدروترك مراداتايله هرمراده يتمشدرونفسندن ميت اولوب حيات عشق بولوب قلبندن ايچرى كتمشدر زيرا كه موتوا قبل ان تموتوا امرنى جان ايله طوتمشدر

(بيت) كامل زنده بصانمه اولمشدر　　روحنه جسمى مرقد اولمشدر

(نظم) حقيقت سرنى پيرمغاندر كاشف ودانا　　له فضل على أهل النهى علما وعرفانا
سوزى رمز واشارتدر صانورسن استشارتدر　　كر آكارسن بشارتدر دكل تدريس مولانا
حديثى محض حكمتدر خوبى ايثار وشفقتدر　　ايشى چون خلقه خدمتدر فصار الكل اخوانا
اوكيم عشق اهلى اولمشدر كوكلده دوستى بولمشدر　　دم عشق ايله طولمشدر متى زرناه احيانا
چوبولمش وجدوخوش حالى اونوتمش قيل وبوش قالى　　مقدم بحث اودرتالى لقد كان الذى كانا
ايرشمش جذب ربانى قيلوب معراج روحانى　　سن اكاعين عشق آنى براه الناس انسانا
طرق سد اولمش اى حق همان كندكده بول عشقى　　فكنامنه اعيانا وفينا صار اكوانا

﴿فصل ثالث﴾ لازم المحافظه بولنان اعضاء مركبهٔ جانك ماهيات مواضع ومنافعن وصحت بدن انسانك حفظ وحراستى اركانى وبعض ادويه واغذيهٔ مفردهنك طبايع واحكامك وبعض اطعمه وفواكهن فوآئدوفضائلن ووجودانسانى تحصين وتحسين ايدن بعض البسهنك اشكال والوانن اون بر نوع ايله بيان ايدر ﴿نوع اول﴾ محافظهسى لازم اولان اعضاء مركبهٔ روحلك ماهيات ومواضع ومنافعن بيلديرر (اى عزيز) معلوم اولسونكه اهل طب ديمشلردركه بدن انسانده بولنان اعضاء مركبهٔ جان بوذكر اولناندركه دماغ وعينان واذنان لساندر وريهٔ وقلب وحجاب وصدر ومعده وامعاء نهاندر وكبدومراره وطحال وكليتاندر ومثانه وانثيان وقضيب ونساده رحم وثدياندروبونلرك جملهسى واجب المحافظه اولانلردر * وامادماغ برجوهر رخو متخلخلدركه لونى أبيض بولنمشدرواولمخ شريانات وأوردهدن وام الدماغ اولان غشادن ودرون قحفه ملاقى بولنان غشادن تركيب اولنمشدر ودماغك هيئتى برمثلثه مشابهدركه انك قاعدهسى مقدم رأس جانبنده وساقين ايله محاط اولان زاويهسى مؤخررأس ناحيهسنده قلنمشدر وحس وحركت بدن دماغ ايله تكميل اولنمشدركه حواس بدن اعصاب لينه وحركات اعضاء اعصاب صلبه واسطهسيله بولنمشدر وحكمتلرى بالاده بيلنمشدر واماعينان ايكيسندن هربريسى يديشر طبقهدن واچ رطوبتدن تركيب اولنمشدرومجموعى طبقاى عشره ديمكله بيلنمشدر * اماطبقهٔ اولى ملتحمهدركه هوايه ملاقى اولان طبقهدر * وطبقهٔ ثانيه قرنيهدركه ملتحمهدنصكرهدر واول بى لون حلق اولنمشدركه تحتنده اولان طبقهنك لونيله متلون بولنمشدر * وطبقهٔ ثالثه عنيهدركه ياسودا وياشهلادروياصفراويازر قادر وملتحمهنك تحتنده لونيله شبيه زهرادروطبقهٔ عنيهدنصكره رطوبت بيضيهدركه بياض بيضه كبى صافيهدر * ورابعهسى عنكبوتيهدركه بيت عنكبوته مشابهدر * وطبقهٔ عنكبوتيه دنصكره رطوبت جلديهدركه جمدكبى شفافه وصافيهدر * وبوندنصكره رطوبت زجاجيهدركه زجاج ذائبه مشابهدر * وطبقهٔ خامسه شبكيهدركه رطوبت زجاجيهدنصكرهدر * وطبقهٔ سادسه لمشيميهدركه اكامشابهدر وطبقهٔ سابعه صلبيهدركه جملهسندن اصلب وعظم عينه ملاقى بولنمشدر وبوطبقاتك منافعى طويل الذيل اولديغندن طى اولنمشدر * واما اذنان ايكيسندن هربريسى لحم محض وغضروفدن وعصب حساسدن تركيب اولنمشدر ومنفعتلرى صوتى قبول ايتمك بيلنمشدر * واما لسان لحم وعروق وشريانات ايله عصب حساسدن وغشاء مرى يه متصل اولان غشادن تركيب اولنمشدر ومنفعتى ذوق طعم طعام وتقليب

لقمه واداء كلام وابتلاعى اتمام بولنمشدر * وامارية ورد احمر لوننده اولان لحمدن وكندى قصبه سنك غضاريفدن ويوركدن نشئت ايدن شراييندن تركيب اولنمشدر وريه كه آق جكردر كندى ذاتنده حسى يوقدر لكن غشاسنك حس قليلى واردر وبونك منفعتى يوركده نشئت ايدن حرارت غريزيه دن ترويج بدن بيلنمشدر واما يورك صنوبر شكلنده برجسم مخروطدركه قاعده سى وسط صدرده ورأسى جانب يسارده وضع اولنمشدر * ولونى احمر رمانى بولنمشدر واول لحم ليف ايله غشاء صلبدن تركيب اولنمشدر واول منبع حرارت غريزيه بيلنمشدر وانك ايكى بطنى واردركه بطن ايمنى روح قليل ودم كثير ايله مملو اولمشدر وانك مجرالرى واردركه انلرله يوركدن ريه سمتنه دم غذا كيدوب ريه دن يوركه هوايى فرح كلمشدر وانك بطن ايسرى دم قليل وروح كثير ايله طولمشدر واول منبت شرايين اولمشدر واما حجاب صدر لحم متسمكدن وعصب حساس ومتحركدن تركيب اولنمشدر وبونك منفعتى صدرك انبساط وانقباضى بولنمشدر * وامامعده برجسم مستدير الهيئتدركه لحم وعصب وعروق وشرياناتدن تركيب اولنمشدر واول اجزاء ثلاثه يه قسمت قيلنمشدر برجزؤنه مرى وبرينه فم معده وبرينه قعر معده دينلمشدر * اما مرى غايت فمدن كلوب عظام قس مقطعنده نهايت بولمشدر * واما فم معده مقطع مرقوملك عقدنده دركه لحمدن معرا قيلنمشدر * واماقعر معده ملحم خلق اولنمشدر وموضعى فوق السره بولنمشدر ومعده نك منفعتى هضم غذا بيلنمشدر * واما امعاء اجسام عصبانيهٔ مضاعفهٔ حساسه بولنمشدركه عصب وشحم وعروق وشرياناتدن تركيب اولنمشدر وبونلر عدد له يديدركه برينه بواب وبرينه اثنى عشرى وبرينه صائم وبرينه دقاق وبرينه اعور وبرينه قولون وبرينه مستقيم دينلمشدر وبو مستقيم حلقهٔ مقعده متصل بولنمشدر وبونلرك منفعتلرى دفع ثقل غذا بيلنمشدر * واما كبد لحم وعروق وشرايين ايله كندويى ستر ايدن غشادن تركيب اولنمشدر وبونك كندى ذاتنده حسى اولميوب غشاسنك حسى كثير بولنمشدر وبونك لونى دم جامده تشبيه اولنمشدر وكبد كه قره جكردر اول منبت عروق دم بولنمشدر وبونك موضعى جانب ايمنده موافق وظهرى اضلاع خلفه ملاصق وبطنى معده يه مطابق واعلاسى حجاب صدره لاحق واسفلى خاصره يه منتهى بولنمشدر وبونك منفعتى اعضايه تغذيه ايچون توليد دم بيلنمشدر واما مراره كبده ملاصق خلق اولنمشدركه اول ظرف مرارهٔ صفرا قيلنمشدر وبونك منفعتى مرارهٔ مذكوره يى كبددن جذب ايتمك بيلنمشدر * واما طحال برجسم متخلخلدركه لحم وشرياناتدن تركيب اولنمشدر ولونى كبده مشابه بولنمشدر وكندى ذاتنده حسى اولميوب غشاسى حساس قيلنمشدر وبونك موضعى جانب ايسرده اضلاع خلف ايله معده نك مياننده تعيين اولنمشدر ومرارهٔ سودايه وعا بولنمشدر وبونك منفعتى اول مراره يى كبددن كندويه چكمك بيلنمشدر * واما كليتان ايكيسندن هر بريسى قليل الحمره اولان لحم شديد ايله شحم كثيردن وشرياناتدن تركيب اولنمشدر وكليه كه بوكركدر انك كندى نفسنده حسى اولميوب غشاسنك حسى چوق بولنمشدر وبونك موضعى اسفل ظهرده قيلنمشدر ومنفعتى حدبهٔ كبددن بولى جذب ايدوب مثانه يه اجرا ايتمك بيلنمشدر واما مثانه عروق ايله مضعف برجسم عصبانيدن وشرياناتدن تركيب اولنمشدر * وبونك موضعى مقعد ايله عانه ميانى بولنمشدر ومنفعتى جمع واخراج بول بيلنمشدر * واما انثيان ايكيسندن هر بريسى لحم ابيض دسمدن وعروق شريانات كثيره دن تركيب اولنمشدر ومنفعتلرى طبخ وانضاج منى بولنمشدر * واماقضيب لحم قليلدن وعصب وعروق وشرايين كثيره دن تركيب اولنمشدر ومنفعتى بالاده حكمت اعضاده بيلنمشدر * وامارحم برجسم عصبانيدركه اناثده خلق اولنمشدر وموضعى معاء مستقيم وسره ومثانه ميانده قيلنمشدر وانك عنقى طويل اولوب فرجه وصول بولوب اصلنده انثيان وضع اولنمشدر ومنفعتى جذب نطفه وحفظ جنين بولنمشدر * واما ثديان زنان ايكيسندن هر بريسى لحم رخو ابيض دسمدن وعروق شريانات كثيره دن تركيب اولنمشدر وموضعى ظاهر سينه ده مشاهده قيلنمشدر ومنفعتى طبخ دم وانضاج ابن بيلنمشدر پس بويله مصنع بنايى اصناف عمارات ايله تعمير وتحسين ودرون وبرون انواع كمالات ايله تزيين وتحسين ايتمك جمله دن اهم والزم بولنمشدر وبو صنعتلرى خبرتدن نيجه بو زعبرت آلنمشدر (سبحان من هو الخالق البارئ المصور الحكيم الذى خلق الانسان فى احسن تقويم فتبارك الله احسن الخالقين ﴿ نوع ثانى ﴾ صحت بدن انسانك حفظ وحراست اركانندن اولان امزجه يى بيلديرر (اى عزيز) معلوم اولسونكه اهل طب ديمشلردركه علم طب علم بدندركه انك نظريسى وعمليسى

حد

حد ذاتنده ایکی فندر فن اولی حفظ صحتدر وفن ثانیسی تدبیر علتدر حالبوکیم صحت بدن بر بیوك نعمتدر واهل دین ودنیایه سرمایهٔ دولتدر وصحت وجودی حفظ وحراست قیلمق سعادتدر وقدر وقیمتن بیلوب قواعد وارکانیله عامل اولمق خوش غنیمتدر چونکه صحت وجودنی حفظ ایدن عاقل عافیت بولور وجسمنه علت عارض اولمیوب سلامت قالور وتدبیر وعلاجه احتیاجی قالمیوب راحت بولور وفراغ بالله معرفت مولایه نائل اولور پس بو معرفتنامه‌ده انجق حفظ صحتك قواعد وارکانن تحریر وبیان ایتمك لازم کلور تاکیم اول دولت وسعادتك قدر وقیمتن بیلوب فرصت الده ایکن آنی حفظ وحراست قیله‌سن وعمرك اولدقجه صحت وعافیتده قاله‌سن وخلو بالله معرفت مولایه مشغول اوله‌سن اکرچه قواعد حفظ صحتی عارف اولوب عمل ایدن کمسه عون حق ایله صحت وجوده مالك اوله بیلور لکن طبیب حاذق اولسه بیله شباب وقوتی ابقا ایده‌مز وهر شخص اجل اطول اولان یوزیکرمی سنه یاشنه کیده‌مز خصوصاً امر ضروری بولنان موت طبیعینك وقتی کلدکده آنی بر کمسه تأخیر ایده‌مز زیرا که تکون وبقای بدن اول رطوبت ایله ممکندر که آنی غذا ایدوب فضلاتنی دفع ایدن حرارته مقارندر پس بو حرارت غریزیه اول ماده‌سی اولان رطوبت غریزیه‌یی تحلیل ایدرك اول رطوبت آز قالدقده بو حرارت دخی قلت بولوب هضم غذا هم ضعیف اولور وبدنك اول ایرادی نقصان بولور که اکر اول ایراد اولمسیدی بو بدن مدت تکوننده بقا بولمزدی پس بدنه دخی یوما فیوما ضعف ونقصان کاور تا رطوبت غریزیه فنا بولدقده حرارت غریزیه دخی منطفی اولور وهر شخصك کندییه مخصوص اولان مزاج وقوتی حسبیله مدت عمری واجل مقدری بولنان موت طبیعیسی انجق بودر پس مقدور بشر اولان حفظ صحتك غایتی بودر که ابتدا امزجه‌یی بیلوب اندن اسباب ضروریه‌یی تعدیل ایله بدنده بولنان رطوبت غریزیه‌یی عفونتدن حمایت وزیاده تحللدن صیانت ایدوب اجل منتهاسنه بالغ اولنجیه‌دك خارجدن بر ضرر اصابت ایتمزسه انسان اربعه‌دن هرسنی کندی مقتضاسنجه حفظ وحراست ایدرك صحت وعافیتده صفای خاطرله عمرنی تمام ایدر وامزجهٔ بدن علامت عشره ایله بیلنمشدر واسباب ضروریه‌سی التی عدد بولنمشدر * اما امزجهٔ بدنك علامات عشره‌سندن اولکیسی لمسدر که مزاجی معتدل اولان بدنك لمسی حرارت وبرودتده معتدل بولنمشدر ومزاجی منحرف اولنك لمسی دخی مزاجنك انحرافی جهتنده حس اولنمشدر واما ایکنجیسی لحم وسمن وشحمدر که بونلرك کثرتی بدنك رطوبتنه وقلتی یبوستنه علامتدر وفقط لحمك کثرتی بدنك رطوبت وحرارتنه وانجق سمن وشحمك کثرتی بدنك رطوبت وبرودتنه علامتدر واما اوچنجیسی شعردر که انك کثرت وجعودت وغلظت وسوادی بدنك حرارت ویبسی علامتیدر وقلت واسترسالی ودقت وبیاضی بدنك برودت ورطوبتی علامتیدر واما دردنجیسی لون بدندر که آنك بیاضی برودتنه وغلبهٔ بلغمه علامتدر وحمرتی حرارتنه وغلبهٔ دمه علامتدر وایکیسنك ترکیبی اعتداله علامتدر وسمرت بدن حرارتنه علامتدر وصفرتی حرارتنه وغلبهٔ صفرایه علامتدر وسوادی افراط برودتنه وغلبهٔ سودایه علامتدر واما بشنجیسی هیئت اعضادر که صدرك وسعتی ونبضك عظمت حرکتی وعروقك ظهور وغلظتی وید ورجلك وعظامك عظمتی بدنك حرارتنه علامتدر واعضای مذکوره‌نك اضدادی بدنك برودتنه علامتدر واما التنجیسی کیفیت انفعالدر که سرعت انفعال قنغی کیفیتدن اولورسه بدن دخی اول کیفیتده اولدیغنه دلالت ایدر مثلا کیفیت برودتدن سرعتله متأثر اولمق اول بدنك برودتنه دلالت ایدر واما یدنجیسی افعال طبیعیه‌در که افعالنده کامل اولان طبیعت کندی اعتدالنه وناقص ویا باطل اولان برودتنه ومشوش بولنان حرارتنه علامتدر وسرعت طبیعت حرارتنه وبطؤی برودتنه علامتدر واماسکزنجیسی نوم ویقظه‌در که نومك کثرتی بدنك برودتنه ورطوبتنه ویقظه‌نك کثرتی انك حرارت ویبوستنه علامتدر وایکیسنك اعتدالی بدنك اعتدالنه علامتدر واما طقوزنجیسی فضلهٔ مندفعه‌در که انك کسکین رایحه‌لیسی ومحکم صبغلیسی بدنك حرارتنه وانك ضدی بدنك برودتنه علامتدر واما اوننجیسی انتقالات نفسانیه‌در که انلرك قوت وسرعت وکثرتی بدنك حرارتنه وتبلدی اعنی بطؤ حسی بدنك برودتنه علامتدر ودوام وثباتی بدنك یبوستنه وسرعت زوالی انك رطوبتنه علامتدر وغضب وشدت وجرأت وحدت وتکلمده سرعت وکثرت بدنك حرارتنه وکثرت وقار وحیا انك برودتنه وضعف قلب انك رطوبتنه وجبن وخوف انك یبوستنه علامتدر وبو علامات عشرهٔ مذکوره‌دن ماعدا بدن انسانده اولان

اخلاط اربعه‌دن هر برینك ازدیاد و غلبه‌سنك نیجه علاماتی واردر كه بو ذكر اولنه‌جقلردر اما علامات غلبهٔ دم ثقل رأس وتمطی وتثاوب ونعاس وكدورت حواس وبلادت وحمرت لون واسنان وظهور دمامل وثبور وانصداع ورعاف دمدر ورؤیاده قزل اشیا كورمك وحین استیقاظده حلاوت فمدر * واما علامات غلبهٔ بلغم بیاض لون وترهل بدن ولین ملمس وبرودت مس وكثرت ریق وقلت عطش وضعف هضم وجشاء حامض وبلادت طبع وكثرت نوم ودوشده رؤیت میاه وثلج وحین انتباهده ملوحت فمدر * واما علامات غلبهٔ صفرا صفرت لون وعین ویبس فم ومنخرین وشدت عطش مدام وضعف شهوت طعام وكثرت غثیان وخشونت لسان ودوشده رؤیت نیران ومستیقظ اولدقده مرارت فمدر * واما علامات غلبهٔ سودا یبوست بدن وكمودت بشره وسوادلون دم وازدیاد فكار ولدغ معده وشهوت كاذبه وحمرت بول وغلظت بول ودم ومنامده رؤیت ادخنه ومخارف وحین استیقاظده حموضت فمدر واهل طبك تجربه ایله بیلدكلری بودر والله اعلم در ﴿نوع ثالث﴾ صحت بدن انسانك حفظ وحراست قواعدو اركاننددن اولان اسباب ستهٔ ضروریه‌یی بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونكه اهل طب دیمشلردر كه بقای تكون بدنك اسباب ضروریه‌سی التیدر * اما اولكی سبب بزی محیط اولان هوادر كه آنی استنشاق ایدوب درون ریه‌ده روحك بخاردخانیه‌سی اولان فضلاتی ردنفسله اخراج ایدوب روحه تعدیل ویرمك ایچون مضطر الیه اولمشدر وبو هوا مادامكه حالی اوزره صافی ومعتدل قالوب روایح خبیثه وادخنهٔ ردیه ایله مختلط اولمشدر بقای تكون بدنی موجد وحافظ وصحت وجودی مورث وحارث بولنمشدر اكر هوا اروایح وادخنهٔ ردیه ایله متغیر اولدیسه حكمی دخی متبدل بیلنمشدر پس فصول اربعه‌نك هر بری كندی‌یه مناسب اولان امراضی ایراث ایدوب اضدادینی ازاله ایدر تحقیقا فصل صیف تكثیر صفرا ایله امراضی ایراث ایدوب تحلیل رطوبات وتسخین قلب ایله عطش وكربی احداث ایدر وفصل خریف لیل ونهاری تغییر بردوحر ایله تكثیر امراض ایدوب توفیر فواكه ایله تقلیل دم وتكثیر سودا ایدر وفصل شتا تكثیر بلغم ایله امراضی ایراث ایدوب عصر موادرأس ایله زكام ونزله وسعالی احداث ایدر وفصل ربیع تحریك اخلاط ایله اورام حلقی ایراث ایدوب تكثیر دم ایله ماده‌لی امراضی احداث ایدر وبو فصل اصح فصولدر وحیات وصحت ایچون انسب والطف اوصولدر واما سبب ثانی حركت وسكون جسمانیدر وبو حركت بدن ضعف وقوتده وقلت وكثرتده وبطؤ وسرعتده مختلف اولدیغندن حركت قویهٔ سریعهٔ قلیله نك بدنی تحلیلدن تسخینی اكثر بولنمشدر وحركت ضعیفهٔ بطیهٔ كثیره‌نك تأثیری انك عكسی بیلنمشدر وافراط حركت وسكون مبردبدندر واعتدال حركت انحدار طعامه واعتدال سكون هضمه اعانت ایدندر * واما سبب ثالث حركت وسكون نفسانیدر وبو حركت نفسیه روح ایله حركت دم لازم كلور پس روح یا خارج بدنه دفعة حركت ایدر شدت غضب حالنده اولدیغی كبی ویا تدریج ایله حركت ایدر فرح ولذت عندنده بولندیغی كبی ویا روح داخل بدنه دفعة حركت ایدر خوف وحذر حالنده اولدیغی كبی ویا تدریج ایله حركت ایدر حزن وكدر وقتنده بولدیغی كبی ویاخود خارج وداخله تعاقبله حركت ایدر خجالت زماننده بولندیغی كبی وروحك بو حركات مذكوره‌سنده بدنك متحرك الیه اولان طرفنك سخونتی ومتحرك عنه بولنان جهتنك برودتی لازم كلور زیرا كه سخونت بدن حرارت مدتدر وبرودتی قلتندندر بو حركت مذكوره‌نك افراطی مهلكدر وبو سكونك افراطی مبردو مبلددر * واما سبب رابع نوم ویقظه‌دركه نوم سكونه مشابه ویقظه حركته اشبهدر زیرا كه نوم حالنده روح كندی حرارتیله هضم طعام ایچون داخل بدنه متوجه اولوب ظاهر بدن برودتی اوزره قالورانكچون بدن نائم ایكن یقظه حالندن زیاده غطاودثاره محتاج اولور ونومك افراطی بدنی زیاده‌سیله ترطیب وتبرید ایدر واكر نوم ادخال روح ایله داخل بدنده هضمی قابل اولان غدا بولدیسه آنی هضم ایدوب بدنی تسخین ایدر واكر هضمی قابل اولمیان غدایی ویا خلطی بولدیسه تحریك حرارتله آنی نشر ایدوب بدنی تبرید ایدر وسهر مفرط دماغی ضعیف وهضمی فاسد ومادینی تحلیل ایدوب رطوبت غریزیه ایله جوعی ایراث ایدر ونهار دخی ردی ومتهمدر زیرا كه اول مفسد لون ومضر طحال ومورث غمدر ومرخی جمیع قوای نفسانیه ومنتج همدر اكر نوم نهار اعتیاد اولنوب طبیعت ثانیه بولندیسه تركی جائز اولمزالا كه تدریج ایله تركی الزمدر ونوم ایله سهر بیننده تردد وتملل دخی ردی وموجب حیرت والمدر * واما سبب خامس مأكولات ومشروباتدر واول بدنه یا فقط كیفیتله تأثیر ایدر كه اول

محض دوادر ویافقط مادەسیله تأثیر ایدرکه اول خالص غدادر ویافقط صورتیله تأثیر ایدرکه اکر انك خاصیتی بدنك
مزاج وحیاتنه موافق ایسه تریاقه شاملدر واکر مخالف ایسه مثال سم قاتلدر ویاهم مادەسیله وهم کیفیتیله
تأثیر ایدرکه اول غدای دوا ایدر ویاهم کیفیتیله وهم صورتیله تأثیر ایدرکه اول خاصیتلی دوادر سقمونیا کبی
ویاهم مادەسیله وهم صورتیله تأثیر ایدرکه اول خاصیتلی غدادر تفاح کبی وغدا ایسه کاه لطیف وکاه غلیظ وکاه
متوسط اولور وبونلرك هر برینك بدنه غداسی یاکثیر اولور ویاقلیل اولور وماء مطلق بسیط اولدیغندن بدنه
غدا اولمز انجق اول غدایی ترفیق وطبخ ایچون وآنی مجاری ضیقه یه تنفیذ ایچون استعمال اولنور * اما سبب
سادس استفراغ واحتباس وبونلرك معتدلی جسمه نافع وصحی حافظدر وافراط استفراغ بدنی مبرد ومجففدر
مکرکه اول مستفرق دم وصفرایه غالب اولان بلغم وسودا کبی بارد ویابس اوله پس اول صورتده افراط
استفراغ بدنی مرطب اولور وافراط احتباسه امتلاء مجاری دم وعفونت ورطوبت وسقوط اشتها وثقل بدن
لازم کلور وماء بارد ایله ماورد وجهه رش اولنسه هر حراتی دفع ایدوب حرارت عزیزه یه تقویت ویروب اغمایه
نافع اولور انجق عارف واکاه اولان جمله یی اللهدن بیلور (جل شانه وعم نواله ولا اله غیره) ﴿نوع رابع﴾ اسباب
ستهٔ ضروریهٔ مذکورەدن اوچ سببك تعدیلاتن بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل طب دیمشلردرکه
حفظ صحت وجودنی تعهد والتزام ایدنه امر لازمدرکه اسباب ستهٔ ضروریهٔ معهوده یی تدبیر ایله تعدیل
ایده اما تعدیل هوایی محیط ابتدا اکر کدرکه فصل ربیعی قصد ایله استقبال ایدوب قیء ایله استفراغ ایده وحصرم
کبی مطفیاتی استعمال ایدوب حب رمان کبی مسکنات موادی تناول ایده وحرکات قویه وحلاوت وقلیه
وحمامات محمیه کبی مسخناتدن اجتناب ایدوب تقلیل غـذا وتخفیف ثیاب ایده وفصل صیفده سکونه
مداومت وظله ملازمت وصفرایی محو ایدن اغذیهٔ باردهٔ لطیفه یه مواظبت ایدوب هر تسخین وتجفیف ایدن
غدادن احتراز ایده وخیار وبطیخ امثالی فواکه رطبه یی اختیار ایدوب لبس لباس ابیضی وکتان اردی اکثار
ایده وفصل خریفده کثرت جماعدن وماء بارد ایله اغتسالدن وجمیع مجففاتدن اجتناب ایدوب اشربهٔ باردەدن
واکثار فواکه رطبەدن وقیء ایتمکدن وباش آچقدن وبردسحر وحر ظهردن احتراز ایده وفصل شتایی کورك
ولحاف ایله استقبال ایدوب لحوم وهریسه کبی اغذیهٔ قویهٔ حارەیی اختیار ایده بوفصلده حرکات قویهٔ
عنیفه نافع بدندر وبونده قیء ایتمك قوایی ضعیف ایدندر * واما تعدیل حرکت وسکون جسمانی چونکه بدنك
داخل وخارجنده بولنان اسباب ایله دائما اندن تحلل ایدن اجزایه بدل غدایه محتاج اولمغله بدن غداسز بقا بولمز
وهیچ غدا کلیتله برعضو جزء اولمز بلکه هضوم اربعەدن هر بریسی عندنده غدادن برفضله وپرلطخه قالورکه
انده برفائده قالمز واول فضله نك دفعنه طبیعت فرصت بولمدیغندن اکا التفات قیلمز پس اکر اول فضله لر ترك
اولنوب مدت مدیده ایله کثرت بولورسه اول قدر ماده جمع اولورکه بدنه کیفیتله ضرر ویرر یعنی بدنی تسخین
یاتعفین ویاتبرید ایدوب یاخود حرارتی اطفا ایدر ویاکمیتله ضرر ویرر یعنی مجاری دمی سد ایدوب بدنه
ثقلت ویروب امراض احتباسی ایراث ایدر واکر اول مادهٔ مجتمعه استفراغ اولنسه البته بدن اول ادویەدن
متأذی اولور زیراکه ادویهٔ مستفرغه نك اکثری سمیه درکه بدنه صالح ونافع اولان خلطی اخراجدن خالی
دکلدر پس فضلات مجتمعه ترك اولنسه ده استفراغ اولنسه ده مضر بدندر حالبوکیم ریاضت اصطلاح اولنان
حرکت بدن اول فضلاتك تولدنی بیله منع ایدندر زیراکه حرکت بدن جمیع اعضایی تسخین ایدوب فضلاتی
اویله بر مرتبه اساله وازاله ایدرکه هیچ برهضم عندنده برفضله قالمز واکر حرکت معتدله بیان اولنه جق اوقاتنده
استعمال اولنورسه اول برریاضتدرکه جسمه نشاط وخفت ویروب انی قابل غدا ایدر ومفاصله صلابت
ویروب تحلیل رطوبات ایله اعصاب واوتاره متانت اعطا ایدر وجمیع امراض مادیه دن امین ایدوب اکثر
امراض مزاجیه دن جدا ایدر وبوریاضتك وقتی غدانك انحداری وهضمی کمالندنصکره دریعنی طعام
امسی معده وکبد وعروق ایچنده هضم اولنوب طعام آخرك وقتی کلدیکی زماندر امماریاضت معتدله اودرکه
انکله لون وجه احمرار اولوب بشرده عرق ظهور ایدر واما اول ریاضتکه انده سیلان عرق کثرت بولور اول
مفرطه درکه انکله بدنه حرارت کلوب جفاف بولوب رطوبتی کیدر وقنغی عضوك ریاضت معتدله سی اکثر
اوله رسه اول عضو اقوی اولور خصوصا اول ریاضتك نوعنده زیاده قوت بولور مثلا یدك ریاضتی حمل اشیاده

كثير اولسه انك قوتى دفع اشياده خاملردن زياده اولور بلكه هر قوتك شانى حركت اعضاكيدر * نتكيم حفظه
مداومت ايدنك قوت حافظه سى قوت بولور چونكه هر عضوك بر مخصوص رياضتى اولور پس دماغك رياضتى
عطاس اولوركه اول حركتله طبيعت انده بولنان اذايى واكا طريق خيشومدن متصل اولان روايح خبيثه يى
دفع ايدر وريه نك رياضتى سعالدركه اول حركتله طبيعت انده اولان بلغم غليظى ياصدره اصابت ايدن برد
شديدى اندن دفع ايدر واما علت اختلاج اعضا بر ريح غليظدركه آنكله عضلات وانلره ملتصق اولان جلد
بشره متحرك اولور تاكيم اول ريح انلردن تحلل وحلول ايده . واما رعشه قوت متحركه نك تحريك عضلدن عجزى
عندنده حاصل اولور * نتكيم اول خوف وغضب وتشويش وغم وغيرتدن حادث اولور ورياضت صدر قراءتدر
وانده اخفا ايله بدأ ايدوب تدريج ايله جهر ايتمك راحتدر ورياضت سمع اصوات حسنه ايله نغمات لذيذه يى
استماع ايتمكدر ورياضت بصر اشياء جميله يه نظر ايتمكدر ورياضت يد بطش ايتمك ورياضت قدم كتمكدر
واما معتدل اولان ركوب خيل رياضت جميع بدندر وبدنى تسخيندن زياده تحليل ايدندر وحبل منصوب ايله
تمرجح ايتمك ركوب خيل ايله معتدل كتمك كيدر ولعب طوپ وچوكان رياضت نفوس وابداندر زيراكه غالب
اولان خرم وشاداندر ومغلوب اولان مغموم وغضباندر ومسابقه دخى رياضت نفوس وابداندر وركوب
سفينه اخلاطى محرك ومعده يه نافعدر واستسقا وجذام امثالى امراض مزمنه يى دافعدر زيراكه نفس آنده فرح
وفزعى تعاقبله جامعدر واكر آنده قئ اقتضا ايدرسه دفع ايتمسونكه بدنه غايت نافعدر ودلك اعضا دخى
بو رياضتدن عد اولنور واكر دلك ايتمك خرقۀ خشنه ايله اولورسه دمى ظاهر بشره يه جذب ايدوب لونى احمر
كوريئور واعتدال دلك اعضايه قوت ويروب افراطى زحمت ويرر واما تعديل حركت وسكون نفسانى تحقيقا
منشأ حركات روح آنك كنديسندهٔ اولان غضب وشهوتدر اما غضبك افراطى تهور وتفريطى جبن واعتدالى
شجاعتدر وبو حركت معتدله بدنه صحت ونفسه عزت ودنيا وديانتى صيانتدر واما شهوتك افراطى شره وتفريطى
خمود واعتدالى عفتدر وبو حركت معتدله بدنه صحت ونفسه لذت وايكى جهانده راحت وسلامتدر واما شره
مذكور استيلاى نفس ايله عقله غالب اولديسه اكا عشق مجازى ديرلركه ماليخوليانك بر نوعيدر واول بر مرضدركه
غالبا شبان وعزابه عارض اولوب هواى معشوقك ماعداسندن انلرى اعراض ايتديرر وبو عشقك سروسببى
شكل وشمائل محبوبى افراط استحسان ايله تفكر وتذكره ملازمت ومداومتدر واكثر اول فكر ايله شهوت جماع
دخى بولنور وبونك علامتى صفرت لون وضعف بدن وسمن جفن وغور عين بيلنور وبو عاشقك حركت عينى
ضاحك وشاطردر كأنه بر لذيذ نسنه يه ناظردر ودرونى آه ايله صوتى حزين كلور وانك اطوار واحوالى نظامسز
اولور وقلت نومندن سحرلرده سهرله قالور واكر بر طبيب انك نبضنه ال باصوب نيچه اقران ويارانى اسما واوصافن
ذكر ايلسه قنغى اسم ايله نبضى مختلف اولوب لون وجهى متغير اولورسه اول مسمى آنك معشوقى اولديغى بيلور
واكا وصلت كبى علاج اولمز واكر اكا وصلت معشوق وجه مشروع اوزره ممكن دكل ايسه اكا معشوقى ذم
وتبغيض ايله معالجه اولنور اكر اول عقلادن ايسه نصيحت قبول ايدوب اول سودادن وازكلور والا انى استهانه
واستهزاء ايدوب عشقه جنون وسودا دعكله فارغ اولوب صحت بولور واكر ترك سماع وكثرت جماع ايله عاجلا
علاج اولنمسه عشق انك طبيعتنه دخى استيلا ايدوب هلاك اولور (بيت) فداء العشق ليس له دواء * ولوكان
المسيح له طبيبا * ﴿نوع خامس﴾ اسباب ستۀ ضروريۀ مذكوره دن ثلاثه باقيه نك تعديلاتن بيلديرر (اى عزيز)
معلوم اولسونكه اهل طب ديمشلردركه حفظ صحت بدنى تعهد والتزام ايدن كمسنه يه امر لازمدركه اسباب ستۀ
مشهوره نك ثلاثۀ باقيه سين دخى تدبير ايله تعديل ايدوب آخرت عمرينه دك صحت وعافيتله كيده اما تعديل
نوم ويقظه نومك افضلى اودركه مقدار زمانى معتدل اوله يعنى درت ساعت مرورى قدر غرق متصل اوله وهضم
اولدقدنصكره شروع اولنه يعنى بعد الاكل والشراب ايكى اوچ ساعت مرورنده نوم طارى اولوب هضم ثانيده
بولنه واكر ضعيف المعده بولنان كمسه هضم طعامه نوم ايله استعانه ايدرسه ابتدا نصف ساعت قدر يمينى
اوزرينه ياتمق لازمدر تاكيم غذا جانب يمينه مائل اولان قعر معده يه جذب كبد ايله آسان منحدر اولوب حرارت
كبد آنى تسخين ايده بعده ايكى ساعت قدر يسارى اوزرينه ياتوب اويومق لازمدر تاكيم كبد معده اوزرينه
لحاف كبى شامل اولوب آنى تسخين ايدوب هضم اولنده معده يه معين اوله بعده ينه ايكى ساعت قدر جانب

يمنى اوزرينه ياتوب اويومق كركدر تا كيم هضم ثانى ايچون جهت كبده غدانك انحدارينه اعانت ايده ونومك
تعريفى يقظه دن اكثردر طبيعت ماده يه استيلا جهتندن زيرا كه نوم حالنده حرارت باطنده زياده اولديغندن
ماده يه زياده غالب اولور ويقظه نك تعريفى نومدن اكثردر طبيعت ماده يى اساله جهتندن زيرا كه يقظه ده
حرارت ظاهره توجه ايدوب ماده يى تحليل واساله ايدر وكيمك كه نومنده عرقى بى سبب كثرت بولور اول غدا ايله
ياخلط ايله ممتلى اولور وكيمك كه نومى ثقيل وطويل اولور يعنى سكز ساعتدن زياده اويور قالور انك دماغنده
رطوبت غالب اولور اول اغذيهٔ محففات ايله خفيف النوم اولوب اعتدال بولور وكيمكه طول سهرله مبتلا اولور
يعنى يكرمى درت ساعتدن زياده اويقوسز قالور اول حمام ايله راحت بولور ولبن وماء شعير امثالى رطوبات ايله
نومى كلور * اما كابوس خانق كه نائم اثناء نومنده تخيل ايدركه اوزرينه برثقيل نسنه دوشوب آنى صقوب
حركتدن منع ايدوب نفسنى تضييق ايدر وبوكابوس خانق بخارى تحليل ايدن يقظه وحركتنك عدمى عندنده
دمك يابلغمك وياسودانك بخارى دماغه صعودندن ظهور ايدر پس بونك علاجى استفراغ ايله تنقيهٔ دماغدر
واما تعديل مأكولات هرصحت كه انك حالى اوزره قالمسى مراد اولنور اول بدنك كيفيتده شبيهى اكا ايراد
اولنمق كركدر واكر برصحت منحرفه يى كنديسندن افضل اولان صحته نقل ايتمك مراد اولنسه اكا ضدى ايراد
اولنمق لازمدر پس صحت وجودنى حالى اوزره حفظه ملازم اولان كمسه يه لازمدركه اغذيه دن حبات سودا
مثالى شوائب رديه دن تنقيه اولنمش بغداى اتمكيله ملايم حلوالر ولحوم غنم وعجول واجديه ودجاج طيور
اوزرينه اقتصار ايده ولقمه يى كوچك آلوب مضغى اكثار ايده وفواكهدن انجق تين وعنب وزبيب ورطب
اختيار ايليه واما اغذيه وفواكه دوائيه يه التفات ايتميه مكركه تعديل مزاج ايچون تناول اولنه ياخود
مأكول حاضر اندمبولنه زينهار اشتهاسز طعام اكل ايتميه واشتهاى هايجنى دفع وتأخير ايتميه وصيف ايامنده
اغذيهٔ بارده وشتاده اغذيهٔ حاره تناول ايده وهضم اولنمش طعام اوزرينه طعام آخر ادخال ايتميه
وزمان اكله يى اوزاتميه تا كيم غدانك اوليله آخرى هضمده مختلف اوليه واكثار انواع اطعمه قيلميه تا كيم
هضمده طبيعته حيرت كليه وغذاى لذيذ انقدر اكثار اولنمسه وشهوت طعام اسرعدر بخارينه ملازمت
بولنمسه وغذاى حامض مضر بدن ومسرع هرم ومجفف اعضادر وملازمت غذاى حلو مرخئ معده ومحمئ بدن
ومحرك صفرادر وغذاى مالح مجفف بدن ومولد صفرا ومهزل اعضا وقوادر ومضرت حلوى حامض دفع ايدر
ومضرت حامض حلوى ايله كيدر وتفه يى نمك مالحى ومالح تفهى معتدل ايدر ونفسندن اشتهاى غذا قالمش
ايكن اندن كف يد لازمدر ومراعات عادات اوقات اغذيه وواجبات البته واجبدر لكن اغذيهٔ رديه ايله معتاد
اولان مداومت ايتميوب تدريجيله ترك ايتسون وواجبات متعدده سنى تنزيل ايدرك اكلهٔ واحده ايله
اكتفا ايتسون زيرا كه بياض نهارده بركره تغدى وبردخى ليلده تعشى وجوده صحت وروحه خفتدر چونكه
اغلب امراض مختلفه كثرت غدادن حاصل اولور پس شبعدن تحفظ ايدن كيمسه عمرى اولدقجه عافيت بولور
اما دموى المزاج اولان كمسه نك غداسى سماقيه كبى مبرد وقابضدر وبلغمى المزاج اولانك غداسى مسخن
وملطفدر وصفراوى المزاجك غداسى رمانيه كبى مبرد ومرطبدر وسوداوى المزاج اولانك غداسى مرطب
كركدر * واكل سمكله لبنى جمع ايتمك مضر بدندر وجذام وفالج كبى امراض مزمنه يى توليد ايدندر ولبن ايله
حامضى جمع ايتمك دخى يماندر وسوتلى اوزرينه سويق وپاچه اوزرينه عنب وهريسه اوزرينه رمان اكل
ايتمك وارزايله خلى جمع ايتمك بدنه ضرر ومعده يه زياندر (من اقتصر على اكل الخبز والزبيب لم يحتج فى عمره
الى الطبيب) اهل طب ارasnده ورد لساندر واما ضعيف الجسم اولان كمسه تسمين بدن ايچون غدايى معده
وامعاده حبس ايدوب عروقه تنفيذ ايدن اجزايى تناول قيلسون مثلا لوز وفستق وبندق وحمص وحنطه
وارز مطبوخ وبزر بطيخ وبزرخشخاش امثالى اجزايى لبن بقر ايله محرا طبخ ايدوب قرق صباح على الريق
ايكيشر مبلغ تناول ايدوب ملحم اولسون واكر فصل ربيعده لبن بقرى بشروب ملح ايله چورودوب
انك مائيه سندن قرق الى صباح قبل الغدا على الريق ايكى اوچ فنجان قدر ايچوب برساعت مقدارى ارقه
اوزرينه ياتورسه اعتدال اوزره سمين اولور واما افراط ايله سمين الجسم اولان كمسه تضعيف بدن ايچون
تقليل طعام وتكثير حمام وجوع اوزرينه حركت ايدوب ارض صلب اوزرنده ياتسون واغذيه دن عدس وشعير

وجبن عتيق اوزرينه اقتصار ايدسون تا كيم لحم وشحمى اريوب كتسون وبدنى معتدل اولوب روحى راحته يتسون * واما تعديل مشروبات ماء نهر ايله ماء بئرى قبل الهضم جمع ايتمك طبيعته مشكلدر زيرا كه بو ايكى صو برى برينه لطافت وغلظتده موافق دكلدر ومياهك أفضلى ماء نهردر خصوصا پاك يرده جريان ايدوب جميع شوائبدن صافى كله ويا حجاره اوزرنده جريان ايدوب قبول عفونتدن ابعد اوله وخصوصا شماله ياشرقه جريان ايده وخصوصا برعالى موضعدن اسفله منحدر اولوب كيده وخصوصا منبعى بعيد اولوب كثرت جريان ايله تلطف قيله وخصوصا لطافتدن خفيف الوزن اوله وخصوصا كثير اولوب شدتلى آقه كله وبو اوصاف ايله متصف اولان برصودركه فضيلتده نهايت بولمشدر وماء نيل مبارك بومحامدك اكثرينى جامع اولمشدر وماء عين قلت حركتندن غليظ قالمشدر وتحت الارض اولان كاريزلر ايچنده جريان ايدن صولر غلظت بولمشدر ومياه مغارات وابار انلردن اغلظ اولمشدر * واما شرب ماء غدانك هضم ثانى يه شروعندنصكره اعنى زمان تغديه دن ايكى اوچ ساعت مرورندنصكره اولى واهنا بيلنمشدر واما خلال تناولده شرب ماء منفخ داءدر وعقيبنده مفسد واردأدر لكن معده سى حار اولان كمسه تغديه نك خلال وعقيبنده شرب ماء ايله مستفيد اولور واشتهاسى ضعيف اولان قوت بولور زيرا كه اول ضعف غلبهٔ حرارتدن كلور پس شرب ماء ايله حرارت معتدل اولور واما على الريق اعنى خلو معده حالنده وحركت معرقه عقيبنده خصوصا جماع وحمام وشرب مسهل عقيبلرنده وفاكهه اوزرينه خصوصا بطيخ اوزرينه شرب ماء واشربهٔ بارده بغايت رديدر لكن اكر اوقات مذكورده ده عطشه تحمل اولنمزسه ولد حلمهٔ ثديى مص ايدر كبى شفه ايله كنار كاسه اراسندن امتصاص ايله ايچوب اوچ نفسدن كچمسون وهر نفسده اوچ يودومدن زياده ايچمسون زيرا كه چوق اولوركه عطش بالغم لزجدن يا بلغم مالحدن حادث اولور حالبوكيم شرب مايه التفات اولندقجه عطش ازدياد بولور اكر اول عطشده صبر اولنسه طبيعت اومادهٔ معطشه يى نضج واذابت ايدوب عطش دخى كندى ذاتندن كيدر وچوق اولوركه بونك كبى عطش مادى يه عسل كبى اشياء حاره تسكين ايدر وهر زمان قيام حالنده شرب ماء خطر وخطادر الا كه ماء زمزم عين شفادر (نظم) توق شرب الماء فى خمسة * فانها جالبة للسقام * عقيب حمام كذا باءة والنوم والاعيا واكل الطعام * واما تعديل استفراغ واحتباس صحت وجودنى محافظه ايدنه واجبدركه دائما كندى طبيعتنه مقيد ومراقب اوله اكر طبيعتى قبض اولورسه انى تين وسنامكى امثالى اشربه ايله تليين ايدسون خصوصا طبيعت مشايخه لينت راحت وسلامتدر واكر طبيعتنده افراط لينت بولورسه انى سماقيه وحصرميه كبى اشيا ايله قبض ايدسون واكر امتلا اولورسه كثرت غدادن معده ده حاصل اولوب ككرمكله چيقان دخان ايله ياحموضت حلو ايله ويا مجرد ثقل ايله غذايى فاسد بولورسه همان اول ساعت مبادرتله قئ ايتمكه جان آتسون واكر قئ اكا متعسر ايسه وياوقتى دكل ايسه مصطكى برله قاينامش ماء حار ايچوب صاغ يانى اوزرينه ياتسون وياخود برپارمق باله انجه طوز قاتسون وپنبه ايله مقعدنده نصف ساعت قدر حمله تحمل ايدسون تا كيم لينت بولوب راحتله اول غذاى فاسد كتسون بعده تفاح مثالى معده يه قوت ويرن اشيايى تناول ايدوب حمامده ياتسون واكر اسهال اولورسه ورق ورد وعفص مسحوق وصمغ محمص وطين ارمنى وتخم ريحان وتباشير وكمون امثالى اجزاء يابسه دن اكل ايدسون وياتفاح وسفرجل ورمان حامض كبى فواكهدن تناول ايدسون تا كيم طبيعتى ينه اعتداله يتسون واما حبس بول وغائط بغايت مضرتدندر ورعشه يى ايراث وهرمى تعجيل ايدندر ومعتاد اولنان مستفرغاتك اسهلى جماع وحمامدر (نظم)

مايهٔ عيش آدمى شكمست	تا بتدريج ميرود چه غمست	كر بند چنانكه نكشايد
كر دل از عمر بركند شايد	ور كشايد چنانكه نتوان بست	كوبشو از حيات دنيا دست
چار طبع مخالف وسركش	چند روزى شوند باهم خوش	كريكى زين چهار شد غالب
جان شيرين بر آرد از قالب	لاجرم مرد عارف وكامل	ننهد بر حيات دنيا دل

(نوع سادس) حالت صحتده معتاد اولنان مستفرغاتك اسهل انواعى بولنان جماع وحمامك تعديلاتن بيلديرر

(اى عزيز) معلوم اولسونكه اهل طب ديمشلردركه صحت حالنده عادت اولنان استفراغاتك اسهل وانفعى جماع

وحمامدر

وحمامدر اما جماعك انفعی بعدالهضم الاول واقع اولاندر وبدنك حرارت وبرودت ورطوبت ويبوستنده وخلا وامتلاسنده اعتدالی عندنده بولناندر پس اكر اول خطا ايله بو اعتدالاتك خارجنده بولنديسه بدنك حرارت ورطوبت وامتلاسنده بولنان جماعك ضرری انك برودت ويبوست وخلاسنده بولناندن اقل وآساندر وشهوت جماع قوت بولمدقجه وآلت فكر ونظرسز منتشر اولمدقجه اكا اقدام ايله مباشرت صحت وجوده منافی برلعب برزياندر * واماعلامات جماع نافع اودركه انك عقبنده وجوده خفت ونشاط تام واشتهای طعام ومنام كله تاكيم استفراغ مادهٔ فضليه حاصل اولمش اوله زيراكه جماع معتدل حرارت غريزيه يی دفع ايله مفرح بدندر واغتذا ونموايچون بدنی مهيا ايدندر وغضبی ضعيف ايدوب وساوس رديه يی وافكار سوداويه يی ازاله ايدر وامراض بلغميه نك اكثری انكله كيدر وچوق اولوركه جماعی تاركك منيسندن ابخرهٔ رديه دماغنه صعود ايدوب دوار سر وظلمت بصر كبی بلالر باشنه كلور وبخارمنی درون بدنده محتبس اولوب اوعيه سنه طولديغندن ورم خصيه والم عانه وثقل بدن حاصل اولور وينه عودت اولندقده سرعتله خفت وشفا بولور وكثرت جماع اندامی ارخا وقوتی اسقاط وبصری ضعيف ايدر ومبتلاسنی رعشه وفالجه ايقاع ايدوب اعصابن تجفيف ايدر (وعجوزه وقبيحه ومريضه وباكرهٔ صغيره نك ومدت سنين ايله مجامعه اولنمين ثيبه نك جماعندن اجتناب الزمدر) زيراكه بومذكورات البته جاذب قوت ومرخی آلت ومجفف رطوبت ومورث غمدر وموجب ندم وموجد هرمدر ولواطهٔ منفرطبع ومضر بدندر زيراكه اهانت واذيتی جمع ودفق انزالی منع ايدر واماجماع شابهٔ جميله وجودده صحت وحواسه قوت وروح طبعی مسرور وقلبی پرحضور ايدر زيراكه طبيعت اكا مائل اولديغندن استفراغ منی كثرت بولوب اول مادهٔ فضليه بدندن كيدر واماافضل اشكال جماع اودركه زنی ظهری اوزرينه القا ايدوب فخذين مكشوف بی مابيننده دزه كله ابتدا ملاعبه ومكالمه وملاطفه ايله سينه ولب ورخسارين بوس وكنار ايدوب بلكه ثدی وعانه سين دلك ودغدغه قيله بعده آلتيله بظری مس وحك ايدوب انك چشمنه ناظر اوله تاكيم ايكيسی بيله شدت شهوتدن توقان بوله وقتاكه هيئت عين زن متغير اولوب صدرندن منيسی انفصال بولمغله استركه رجلی صدرينه اله پس اول حالده اوزرينه دوشوب ايلاج واخراج ايله انزالی وقتنه حاضر اوله وبعد الانزال انك بطنی اوزرنده برلحظه قاله تاكيم ايكی منی ممتزج اولوب رحمه دخوله يول بوله واولاد آرزو ايدن بوآداب اوزره حركت قيله تاكيم انزالی آسان اولوب زن دخی آندن لذت آله ووجود ولد كامل اولوب جمله سی عافيت بولوب استفراغ تمام اوله زينهار كندی ياتوب زنی اوزرينه آلمسون تاكيم بقيهٔ منی طريق مثانه ده قالمسون وانده تعفن ايدوب مريض اولمسون ورطوبت بضع اكا تقطر ايدوب اندن قروح مثانه تولد قيلمسون وجماعی تحريك ايدن اشيانك بری مجامعهٔ ناسه اطلاعدر وبری نغمات اصوات نسوانی استماعدر وبری دخی رؤيت مجامعهٔ حيواناتدر وبری هم جماعه متعلق اولان حكاياتدر وحلق عانه مهيج شهوت ومعظم ذكردر واطالهٔ عهد جماع ايله نفس آنی اونوتمق امر مقرردر زيراكه نفس اول فضله يی دفعدن اعراض ايدر پس قوت مولده اول كمسه ده منی تولدنی اونودر كيدر نتكيم مولده دن فاطمه ده ابن توليدنی فراموش ايدر كذلك انده منی توليدنی ترك ايدر (بيت) نظرشهوت ايچون روی زنان آغ اولسون * زنی اولمزسه كيشنك صول الی صاغ اولسون * ديوب يدايله استمنا ايتمك مورث غم وموجب فقردر استفراغ جماعی ترك ايدنك درون جلدنده اولان حرارتله رطوبتدن قمل تكون ايدوب حركتيله تولد ايدر كلور زيراكه واهب حيات اول حيات قمليه ايچون صالح اولان ماده يی اندن محروم ايتميوب اكاهم حيات ويرر وكاه اولوركه قمل بدنده دفعةً حاصل اولور وبرمرتبه كثرت بولوركه لونی اصفر ايدوب مانع نوم وقاطع شهوت اولور انكچون اركنلر زياده بتلی اولور وآنك علاجی بدن وثيابی تنقيه ده اهتمامدر اندن آب شور ايله استحمامدر بعده ماء عذب ايله اغتسالدر وقميص حرير ايله تمامدر واماحمامك افضلی بناسی قديم وفناسی عظيم ومائی عذب وحرارتی معتدل اولاندر وانك بيت اولی مبرد ومرطب وثانيسی مسخن ومرطب وثالثی مسخن ومجفف بولناندر پس وجود صحتی محافظه ايدوب استفطاع عرق ايچون حمامه كيدن انك حار اولان بيت ثالثنه تدريج ايله داخل اولسون واندن خروج ايلدكده ينه تدريج ايله خارجه كلسون وحمامك داخلنده طول مكث موجب غشی وكرب واضطراب وجفاف وخفقاندر ومزاجی يابس اولان مائی هوادن اكثر استعمال ايتمليدر پس ترطيبه شدت احتياجندن ارض بيتنه بيله رش ماء ايدوب ياتمليدر وبخار

مرطبی اکثار ایچون ارض حمامه صویی صب وحبس ایتملیدر ومزاجی رطب اولان هوایی مادن اکثر استعمال ایتملیدر پس تجفیف وتحلیله شدت احتیاجندن استعمال مادن مقدم افراط عرق دوکملیدر وصحتی محافظك حمامده مادامکه جلدی رطب واحمردر اول تحلیل عرقده افراط ایتمدیکی مقرردر وقتاکه بدن ضمور وکرب تزایده باشلر اول وقت سرعتله طشره یه کلملیدر وبعد الحمام لحاف ودثاری هر فصلده زیاده قیلملیدر زیرا که بدن حمامك هواسندن ابرد اولان هوایه منتقل اولور کیدر وبدن حمامك صویندن تشرب وجذب ایلدیکندن انك حرارت عرضیه سی اندن سرعتله زائل اولوب بالطبع بارد اولان صو برودتن بولدقده بدنی دخی تزاید ایدر واکر استحمام عقیب غداده واقع اولورسه تسمین بدنه معین اولور لکن سکنجبین ایچنه سده مرضندن امین اولور واکر حمامك عقیبنده تعدی ایدرسه سده دن امین اولور اعتدال اوزره سمین اولور واکر هضم اولدقدنصکره حمامه کیدرسه کذلك سمین وامین اولور وخلو معده حالنده استحمام تجفیف بدندر زیرا که حرارت اصلیه ایله حرارت عرضیه یی جمع ایدندر وریاضتی قلیل اولان کمسه حمام معرقی کثیر استعمال ایدسون تاکیم حرکات ریاضتله تحلیل اولنه جق فضلات مجتمعه حرارت حمام ایله عرق ووسخ اولوب کدسون وبو استفراغ ایله وجود اعتدال مزاجنه یدسون واما ماء بارد ایله اغتسال ابدان شبانه تقویت ویرندر وصیف ایامنده نصف نهار أوانده حار المزاج ومعتدل اللحم اولان کمسه لره صحت بدندر واما شیوخ وصبیانك واسهال ونزله سی اولانك وهضمی نقصان اولانك ابدانانه ضرر وزیان ایدندر * واما حمامات کبریتیه یی استعمال یعنی معادن کبریتیه دن نبیغ وغلیان ایدن میاه حاره ایله اغتسال محلل فضول خارج وعلاج رعشه وفالجدر ومزیل حکه وجربدر واوجاع ورك ایچون نفعی مجربدر ومیاه معدنیاتك جمله سی بدنده اولان ریاحه دوا وقروح وجروحه مرهمدر وبو ایلیجه لرك وجوده اولان منافعنی الله تعالی اعلمدر ﴿نوع سابع﴾ کثیر الاستعمال اولان ادویه واغذیۀ مفرده نك طبایع ومنافعن وخواص واحکامن ابجد هوز حطی حروفنك ترتیبنجه بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل طب دیمشلردرکه هرکس کندی وجودنك حکیمی اولملیدر واستعمال ایلدیکی ادویه واغذیۀ مفرده نك طبایع ومنافعن بیلملیدر وهر برینی حکمیله استعمال قیلملیدر تاکیم وجودی صحت اوزره قالملیدر * اما ادویۀ مفرده دن هر بر دوا که بدن انسانیده کیفیتیله تأثیر ایدر تحقیق اول دوا بدن انسانه وارد اولوب آنکله بدن کندی حرارت غریزیه سندن منفعل اولورسه اکر بدنه کیفیت انسانیه دن زیاده تأثیر ایتمزسه اول دوا معتدل واکر بدنه کیفتندن زیاده تأثیر ایدرسه اول دوا اعتدالدن واول کیفیتدن یکا خارجدر پس اکر اول تأثیر قلیل اولوب محسوس اولمزسه اول دوا درجۀ اولی ده در واکر تأثیری حس اولنورسه لکن بدنه ضرر وویرمزسه اول دوا درجۀ ثانیه ده در واکر بدنه ضرر ویررسه لکن ضرری مهلك دکلسه اول دوا درجۀ ثالثه ده در واکر ضرری قتله بالغ اولورسه اول دوا درجۀ رابعه ده در واکا دوای سمی تسمیه قیلنمشدر واغذیۀ مفرده نك احکامی بوادویۀ مفرده نك احکامی درجاتنده بولنمشدر وجمله سنك اسما واحکامی ترتیب حروف ابجد ایله بیان اولنمشدر (الف) ابرشیم * حار ومفرحدر خصوصا خامی نافعدر ولبسی تولد قملی مانعدر (اجاص) درجۀ ثانیه ده بارد ورطبدر وانك حلوی معده یی مرخی ومسهلدر ومری التهاب قلبی تسکین ایدوب صفرایی قلع ایدر وحلوندن بومرك اسهالی اقلدر (اسفاناخ) درجۀ اولی ده بارد ورطبدر وغداسی جیددر وحار ویابس اولان ریه وصدره نافعدر وبطنی ملین واوجاع دمویۀ ظهری دافعدر (افتیمون) بر حشیشه درکه درجۀ اولاده یابس ودرجۀ ثالثه ده حاردر وتفخی مسکن وکهول ومشایخه موافق ونافعدر وامراض سوداو بلغمی مزیل ومسهل وصرع ومالخولیایی دافعدر وشبان ومحرورلری معطشدر (انیسون) بر معروف تخمدرکه درجۀ ثالثه ده یابس حاردر کلیه ومثانه ورحم وکبد وطحال سده لرینی فتح ورياحی تحلیل ایتمده تأثیر تامی واردر وصداع دموع وصفراوی ودواری تسکین ایچون بخور واستسعاطی نافعدر ومسحوقی دهن ورد ایله اذنه تقطیر اولنسه باطن اذنده ضربه وصدمه وسقطه دن عارض اولان اوجاعی دافعدر وبول وطمث ورطوباتی مدر وعطش بلغمی یه نافعدر ولبن ومنی یه مکثر وضرر سمومی دافعدر (اثمد) کحل اصفهانیدرکه اسرب میتك جوهریدر واول درجۀ اولی ده بارد وثانیه ده یابسدر ولدغ سز مجفف وقابضدر وبصری مقوی ورعاف انف ونزفی قاطعدر (ارز) غدای معروفدرکه درجۀ اولی ده حار وثانیه ده یابسدر وصویله

اغتسال

اغتسال اعضایی وسخدن پاك ایدر واكلی معده‌یی دباغت ایدر لبن ایله مطبوخی منی‌یی زیاده ایدر (ب) بصل درجهٔ ثانیه‌ده یابس وثالثه‌ده حاردر اول محلل ومقطع وملطف وجالیدر وافواه عروقی فتح ائنك حالیدر واحد واشدی وجهی احمر ایدر وبزری بهقه طلا اولنسه كیدرر وملح ایله تألیلی قلع ایدر واعتدال اوزره اكلی معده واشتهایه قوتدر واكثاری رأسه صداع وعقله خفتدر وبصل مطبوخ كثیر الغدادر لكن معطشدر وبرقانه نافع وافواه بواسیری فاتحدر وباه‌یی مقوی وبولی مدرر وطبیعتی ملین وریح سمومه نافعدر وطلای بصل مشوی منضج قروح واوجاعی دافعدر (بطیخ اصغر) درجهٔ اولی‌ده حاردر وسرعتله صفرایه استحاله ایدر وآنی سكنجبین اصلاح ایدر (بطیخ اخضر) درجهٔ ثانیه‌ده رطب وباردر وبدنی وسخدن جالیدر وبولی مدرر وكلیه ومثانه‌ده تكون ایدن حصاتی دافعدر وطعام ایله اكلی نافعدر (بیض) افضلی نیمبرشت‌در یعنی سمن ایچنده نیم پخت اولان بیض دجاجه‌نك مخیدر وانفعی تازه وطری اولان بیض فرخیدر وبیضك مشوی صلبی دخانیه‌یه مستحیل اولوب اعتداله یقین كلمشدر لكن مخی حرارته وبیاضی برودته زیاده مائل اولمشدر وایكیسی دخی رطب ونافعدر وبیاضی وجه اوزرنده طلا اولنسه تأثیر شمس وحرارت ناری مانعدر ومخی عسل ایله مشوی اولوب كلف ایچون وجهه طلا قیلنسه آنی دافعدر وبیاضی اوجاع عینه وخشونت حلقه وانقطاع صوته وسعاله وضیق نفسه ونفث دمه نافعدر وبیض دجاجه سریع النفوذ وجید الكیموس وكثیر الغدا ومولد منیدر وبیض مشوینك مخی قابضدر وعفص مسحوق ایله اسهالی دافعدر وقیر ایله مخلوطی قروحی مفتح ومادهٔ سینی جاذبدر وبیض لحم قوتنده‌در زیرا كه اول حیوانك جزئیدر بلكه بالقوه حیواندر وبیضك افضلی مخیدر (باذنجان) درجهٔ ثانیه‌ده حار ویابسدر سودا ودوار وسدد وجرب وبواسیر وجذامی تولید ایدر ولونی فاسد وتصفیر وتسوید ایدر (بندق) حرارت ویبوسته مائلدر بطی الهضمدر وباه‌یی زیاده ایدر وصداع وقیی تهییج ورباح ونفخی تولید ایدر ودماغه نفع ایدوب سعالی دفع ایدر (ج) جوز درجهٔ اولی‌ده یابس وثانیه‌ده حاردر انك تصدیعی واردر هضمی عسیر وحرارتی كثیردر وخاصه‌سی قیی تبشیردر وعسل ایله معدهٔ بارده‌یه نفعی جیدردر (جوز بوا) درجهٔ ثانیه‌ده حار ویابسدر بصری مقوی وسبله نافعدر ونكهتی مطیب وطعامی هاضمدر وكبد وطحال ومعده‌یی مقوی وبولی مدرر وطبیعتی قابضدر (جبن) انك رطبی بارد ورطبدر وعتیقی حار ویابسدر ومتوسطی غادی ومسمندر ومملحی عتیق اولورسه مهزلدر وحصاهٔ مثانه‌یی مولددر (جزر) اصلی درجهٔ ثانیه‌ده حار واولی‌ده رطبدر معده‌یی نفخ وباه‌یی تهییج ایدر وانك تخمی بول وطمثی ادرار ایدر (د) دارچینی درجهٔ ثالثه‌ده حار ویابسدر بغایت لطیف وجاذبدر وسددی مفتحدر وعفونتی مصلحدر وانك دهنی جالی ومحلل ومذیبدر ونفعی كلف ورعشه‌یه مجیبدر ورأس وصدر اوجاعنه نافعدر ونزلات بارده‌یی وسعالی رطبی دافعدر ومعده‌یی مقوی وقلبی مفرحدر وسدد كبدی مفتحدر واوجاع كلیه ورحمه نافعدر وظلمت وغشاوت بصری اكلا واكتحالا دافعدر (دیك ودجاج) دیكك افضلی صیاحه بالغ اولمیاندر ودجاجك انفعی بیضی وقتی كلمیندر ومرقهٔ دیك وجع مفاصله ورعشه‌یه ومعده‌یه وریحه قولنجه موافق كلندر ولحم دجاج عقلی قوی وطبعی كشاده ومنی‌یی زیاده وصوتی صافی ایدندر وآنك دماغیله نزف رعاف انف كیدندر (هـ) هریسه برمعروف غدادر كه ماء لحم ایله طبخ ونضج اولمش حنطه‌دن خاصلدر واول رطوبت ویبوستده حار ومعتدلدر (و) ورد احمر درجهٔ اولی‌ده بارد وثانیه‌ده یابسدر وبزری ورقندن زیاده قابضدر وانك یابسی دخی زیاده قابضدر واول سددی مفتح وسوداپی مسكن واعضای باطنه‌یی مقویدر وماء ورد غشیه نافع وصداع حاری دافعدر ومطیب رائحهٔ بدندر ومرباسی حاردر كه معده وكبده قوت وروب هضمه اعانت ایدندر وطری یسندن اون درهم استعمال ایدن اسهال اولوب اون مجلس مستراحه كیدندر (ز) زعفران درجهٔ اولی‌ده یابس وثانیه‌ده حاردر محسن لوندر ومدرر بول ومسقط شهوت ومحلل سدد ومفتح عروقدر لكن قبضی واردر (زنجبیل) درجهٔ ثانیه‌ده یابس وثالثه‌ده حار وانده بررطوبت فضلیه واردر كه باه‌یی تهییج ایدوب خاصه‌سیله كبد ومعده‌نك بردینه موافق كلور وآنكله رطوبت معده زائل اولور وطبیعت دخی لینت بولور وانك استعمالی نصف درهمدن ایكی درهمه دك مفیداولور (زیت خام) زیتونك زیتی درجهٔ اولی‌ده بارد ویابسدر ومدركندن اتخاذ اولنان زیت اعتدال اوزره حاردر ورطوبته مائلدر وعتیقنده حرارت زیاده

حاصلدر وزيت ايله هر كون ادهان شعرى مقوى وشيبى مبطيدر (ح) حنا درجۀ ثانيه‌ده بارد ويابسدر ومحلل ومفتح ومجفف وقابضدر واورام حاره وبلغميه ايچون طبخى نافعدر ودهنى عصبى ملين وتمبى محلل ودافعدر (حمص) درجۀ اولى‌ده حار ويابسدر واسودى احر وابيضدر واجودى اكبريدركه وجع ظهره نافعدر ولثه وعذار اورامنى دافعدر وصوتى صافى ايدوب حبوب سائره‌دن زياده غدائى اولديغى مجرب وشايعدر وطبيخى استسقايه نافعدر وحصاتى كليه ومثانه‌دن مفتت ودافعدر وحمصك تأثيرى منى‌يى تكثير وباه‌يى زياده‌در وادرار بول وتسهيل ولادتدر (حنطه) حرارت ورطوبتده معتدلدر وانسانك حرارت ورطوبتنه معادلدر وانك مقليسنك هضمى بطؤ ايله قابلدر واول مولددود ونفخه شاملدر وحنطۀ كبيرۀ حمرا افضل واقوى والذ واغذادر (حمام) انك نواهضى فراخندن اخف واغذادر وفراخى احر وارطب واشهادر (ط) طين ارمنى درجۀ ثانيه‌ده بارد ويابسدر طبيعتى دمى بغايت حابسدر وبثور وطوا عينه شربا وطلاء نافعدر وعفونت اعضائى ونزلۀ حاره‌يى مانعدر (طباشير) درجۀ ثانيه‌ده بارد وثالثه‌ده حار ويابسدر قلبى مقوى وخفقان حارى دافعدر وانصباب صفرادن اولان غم وغشيه نافعدر وعطش والتهاب معده‌يى وحرارت كبدى مسكن وحمات حاره‌يى مانعدر (ى) يقطين كه قرعدر درجۀ ثانيه‌ده بارد ورطبدر وانحدارى سريع وخلطى صالح وغداسى لطيفدر وحصرم ويا سماق ويا سفرجل ويا خود رمان حامض ايله قرعك مطبوخى صفرايه نافعدر لكن قولنجه ضررى متضاعفدر وعسل ايله مطبوخى آنى دافعدر ﴿نوع ثامن﴾ كثير الاستعمال اولان ادويه واغذيۀ مفرده‌نك اسما واحكامنى (كلمن سعفص) حروفنك ترتيبنجه بيلديرر (اى عزيز) معلوم اولسونكه اهل طب ديمشلردركه (ك) كافور درجۀ ثالثه‌ده بارد ويابسدر عافى واورام حاره‌يى وصداع حارى مانعدر ومحرورك حواسنى مقوى ونوامى مسهر واستشمامى بيله مؤثر وباه‌يى قاطعدر (كهربا) درجۀ اولى‌ده حار وثانيه‌ده يابسدر نفث دمى ونزفى حابسدر وخفقان وزحيره نافع واسهالى قاطعدر (كمون) درجۀ ثانيه‌ده حار وثالثه‌ده يابسدر رياحى محلل وطارحدر ومجفف وقابض وقاطعدر وعسر بوله دخى نافعدر وجراحاتى لاصق وحصاتى مفتت ودافعدر (كمأة) حكمى غليظ وغداسى شيندر انجق انك صويى زينتدركه مجلئ عيندر (كرفس) كه معدنوس انواعندندر درجۀ اولى‌ده حار وثانيه‌ده يابسدر نفخى محلل وبدنى معرق وافواه عروقى فاتحدر ووجعى مسكن ونكهتى مطيب وباه‌يى مهيج وصرعى مولد وحبلايه مضردر وكبده وسعاله وكليه وطحاله واستسقايه ومثانه‌يه نافعدر (كليه) حرارت وبرودتده معتدلدر وبرمقدار يابسدر وهضمى عسير وخلطى يسير ومهملدر والذى كليۀ جدى وحملدر (كبد) حاردر كليدن احسندر وآنك اجودى كبد بط ودجاج مسمندر (كلب) كلبك كبدى معضوضنه صحت بخشدر (كزبره) كه كشنشدر درجۀ اولى‌ده يابس وثانيه‌ده قابضدر وجعى مسكن واورام حاره‌يى دافعدر ومعدۀ حارى مقوى وخفقان حارى وحموضت طعامى دافعدر وصرع ودوار وسدد يابسه‌يى مانعدر لكن منى‌يى مجفف وشهوت باه‌يى قاطعدر وكثرت اكلى ظلمت بصره باعثدر (كراع) كه پاچه‌در اول طبيعتى ملينيدر وخلطه لزج نافعى مولددر وهضمى آسان وفصولى قليل ايدوب سعاله نافعدر (ل) لوبيا يابسدر لكن انده برطوبت فضليه واردركه خلطى رطب بلغميدر وكندى تفاخدركه احلام رديه‌نك كانيدر وصدرى تليين وطمثى ادرار آنك شانيدر ورويه ايچون دخى كوزلدر وانك اصلاحى فلفل وملح وخلدر (لوز) كه بادامدر حلوى وطوبتدن يكامعتدل ومرى درجۀ ثانيه‌ده حاردر وشرب واجتماعنده طمثى ادرار واردر ولوزمرك غداسى قليل وتفتيح وتنقيه‌سى كثير درولوز حلوك تأثيرات مذكوره‌سى ضعيف ويسيردر لكن بدنى مسمن وسعالى دافعدر وسدد كبد وطحالى فاتحدر (لبن) نسوانك لبنى حيوانات البانندن انفعدر زيراكه مزاج انسان جمله‌دن معتدلدر ولبن نسوانك افضلى ثديندن شرب اولنان بيلنمشدر وهر لبن كه چوقدن حلب اولنمشدر انك انفصالى بعيد العهد اولديغندن ردى بولنمشدر وهر حيوانك كه مدت حملى انسانك مدت حملندن اطولدر انك لبنى اردأ واغلظدر ومدت حمل انسانه مناسب اولانك لبنى لبن بقر كبى افضلدر ولبنك مائيه‌سى حار وملطف وغسالدر وانده هيچ لدغ اولمز سفوف مثالدر وآنك خاصه‌سى صفراى محرقه‌يى اسهالدر وافتيمون ايله سوداى محرقه‌يى دخى مسهلدر ولبن حامض باردر ويابسدر وقريب العهد اولان لبن رطب وحاردر وجميع انواع لبن مقوى بدندر زيراكه جمله‌سى بالقوه ذمدر وعسل ايله قروح

باطنه

باطنه‌یی تنقیه ایدر ودماغه قوت ومنی‌یه کثرت ویرندر ولبنك جمله‌سی باه‌یی تهییج ایدندر وامزجهٔ حارهٔ
یابسهٔ قلیل الصفرایه نافعدر وسعالی دافعدر لیکن بلغمیلره مضرومنافیدر زیراکه انلرك حرارتی انی هضم
ایده‌مز ودمویته احاله ایده‌مز ومشایخه رطوبت ویردیکیچون نافع ومناسبدر پس انلره هضمنه عسل ایله
استعانه واجبدر وچوق اولورکه ابن ابتدا بطنی اطلاق ایدوب امعاده اولان فضلاتی اخراج ایدر بعده بدنده
متفرق اولوب طبعی قبض ایدوب اعتدال اوزره کیدر وجنس ابن نفاخ ومولد دیداندر مکرکه مطبوخ اولورسه
هضمی اساندر * واماالباکه آغوزدر آنك هضمی بطیٔ وخاطی ردی وعسل مصلحیدر وهر ابن احشاء کبدی سد
ایدر الاکه ابن ناقه سدا ایتمز واکثار ابن علاج وسواس ونسیاندر لکن مضرلته واساندر وصداع ودوار اصحابنه
زیاندرومولد قمل ومورث ظلمت بصردر وانك اصلاحی شکردر وابن شکرله محسن لون ومسمن بدندر وترکیب
جنس ابن مائیه وجبنیه وسمنیه دندر اماابن بقرك اکثری سمنیه‌در وابن ناقه ومعز رقیق اولمغله اکثر مائیه‌در
(لحم) انفعی لحم ضأن فتیدر ولحم عجل وجدیك فضولی اقلدر وهر حیوانك مذکر وسمین واسودی الذواخف
واجوددر ولحم بقر لحم معزدن زیاده یابسدر ولحم معز لحم ضأندن یابس وهضمی عسیر وحابسدر ولحم جزورك
غذاسی غلیظ وهضمی عسیردر ولحم ارنب حار ویابس اولدیغندن سوداسی کثیردر * والیه حار ورطب یسیردر
وجنس لحم غذاسی مقویٔ بدندر وسرعتله دمه استحاله ایدندر ولحم مشوینك غذاسی یبوسته ومسلوقك
رطوبته کیدندر وشحمك اعتداسی ردی وسمینك اردادر زیراکه بونلر ملین بطن وقلیل الغذادر وفصل ربیع
وصیف اوائلنده محرور ایچون اکل لحم بقر خطا وخطردر زیراکه اول مولد جرب وجذام وطحال اولدیغی
مقرردر کذلك ربیعك جمیعنده وصیفك نصفنده جمیع لحوم غلیظه‌نك وجوده ضرری واردر لکن لحم ابل
غلظتیله بیله سریع الانحداردر ولحم بط غلیظ وکثیر الغذادر ولحم دجاج آندن اخف والطف واشهادر (لادن)
درجهٔ اولی‌ده یابس وثانیه‌ده حاردر لطیفدرکه تحلیل ونضجی واردر وعلل رحمه نافعدر وتساقط شعری
مانعدر وعسیر الاندمال اولان قروحی مدملدر (م) مصطکی درجهٔ ثانیه‌ده حار ویابسدر وغایتده لطیف
ومحلل وقابضدر وبلغم رقیقی مذیب ودافعدر ومصفی منقیٔ رأس وبلغمی جاذبدر وسعاله نافع ونفث دمی
قاطعدر ومعده‌یی مطیب ومقوی ونافعدر (ملح) درجهٔ اولی‌ده یابس وثالثه‌ده حاردر وزیاده تحلیل وتجفیف
وجلاسی واردر ورياح مختلفه‌یی کسر وازاله ایدوب اخلاط جامده‌یی تسخین واذابت ایدر ونصف درهم
قدر شربی کفایت ایدر وملح محروق ایله وسخ اسنان کیدر وملحی اعتدال اوزره استعمال محسن لون ومسهل
انحدار غدا واخراج فضول ومعین ادویهٔ اسهالدر وملح ابیض شفاف بلوری بلغم خامی وملح اسود بلغمله
سودایی قوتله قالع ومسهلدر (ملوخیا) درجهٔ اولی‌ده بارد وثانیه‌ده رطبدر وسدد کبدی مفتحدر (مشمش)
درجهٔ ثانیه‌ده رطب وباردر ودهن نواتی درجهٔ ثانیه‌ده حار ویابسدر وبواسیره نافعدر ومشمشك خلطی
سریع العفونتدر ویابسنك نفیعی مسکن عطشدر واول معده‌یه خوخدن یعنی شفتالودن خوشدر وحمیاتی
سرعتله مولد اولمشدر (ن) نیل درجهٔ اولی‌ده حار وثانیه‌ده یابسدر وثالثه‌ده قابضدر نزفی قاطع وکافی دافع
وتازه جراحاته نافعدر وورقی خضابه صالحدر (نعناع) یابس وحاردر وانده رطوبت فضلیه واردر وانك جوهری
الطف بقولدر ومعده‌یی سرعتله مسخن ومقوی اولدر وفواقی دافع وهضمه نافعدر وبلغمی ودموی اولان قیٔ
دافعدر وباه‌یی مهیج ومنی‌یی مولد وجامعدر وبش اون ورقی لبنه وضع اولنسه انی تجبندن مانعدر (نخالهٔ
دقیق) درجهٔ اولی‌ده حار ویابسدر وجلا وتلیین وتنقیه‌یی جامعدر ولوز وشکرله شربی حلق وسعاله نافعدر
وشراب ایله عجن وضمادی اورام ثدیی دافعدر (نشادر) درجهٔ اولی‌ده بارد ویابسدر وملین ومقوی خالصدر
وزعفران ایله عجن وطلاسی مذهب کلفدر وحشوی مانع نوازل وملین صدر وعسل ایله اشرفدر (س) سماق
درجهٔ ثانیه‌ده بارد وثالثه‌ده یابسدر وقابض ومقوی ومسدد وحابسدر وبطنی معقل ونزفی مانعدر وصفرایی
احشایه جالبدر وتزاید اورامی دافعدر ووجع اسنانی شافی وعطشی مسکن ومعده‌یی دابغدر واشتهایی
مهیج وطمثی قابضدر وشعری مسود وغشیانی مسکن ومانعدر (سکر) درجهٔ اولی‌ده رطب وحاردر وعتیقنده
یبوست واردر وقصبنك عتیقی کندی طبعنده ساکن ولینتی زیاده حاصلدر وصدر وحلقی ملین وخشونتی
مزیل وسددی فاتحدر وصفراوی اولمیان معده‌یه انك تعطیشی موافقدر وبطنی ملین وبلغمی دافعدر وانك

احمری لینته زیاده نافعدر (سمن) درجهٔ اولیده رطب وحاردر وسموم مشروبه‌یه تریاقجه نفعی واردر وحلق
وصدری تلیین وتحلیل ایدر وفضلاتن دخی نضج وتقلیل ایدر خصوصا الوز عسل ایله زیاده تأثیر ایدر (سفرجل)
درجهٔ ثانیه‌ده بارد ویابسدر وکندوسی وزهره‌سی قابضدر وحامضی حلوندن زیاده قابضدر وهر نوعی مسکن
عطش ومدر بول ومقوی شهوتدر خصوصا عسل ایله دخی معده‌یه قوتدر وانك لعابی یعنی نواتنك آبی طبیعتی
ملیندرکه عقبینجه قبضی مانعدر وقصبهٔ ریه‌یی ملین وسعاله نافعدر واکثار سفرجل قولنجی مورث وجالبدر
(سمك) رطب وبارددر اجودی صغاریدرکه دمی قلیل وطعمی لذیذ اولوب سرعتله فاسد اولمیه وشدید الجریان
اولان ماء عذب ایچنده تولد ایدوب قیاچنی کثرت بولمیه یاخود بحار مالحه‌دن انهار حلوه‌نك جریانته مقابل
حرکت ایدوب انده قالمیه ومملحینك افضلی اودرکه چوق عتیق اولمیه واکا ملحك قوتی غالب اولوب حار ویابس
اولمیه وسمك طری مولد بلغم مائیدر وسریع الفساد اولدیغندن حار اولان معده‌دن غیری‌یه منافیدر ولحم سمکی
فساده ویرن مرطبات ولبندر وآنی حلویات اصلاح ایدندر (ع) عنبر درجهٔ ثانیه‌ده حار واولیده یابسدر مقوی
معده وکبد وقلب وحواس وقوادر وعنبر مسکدن زیاده معتدل وعلل دماغه دوادر (عود) درجهٔ ثانیه‌ده
یابس وحاردر وقوت معده وکبد وقلب وحواس ایچون نفعی واردر وسددی فاتحدر ودماغه بغایت نافعدر
ومضغی نکهتی مطیب وریاحی دافعدر (عسل) درجهٔ ثانیه‌ده حار ویابسدر وجلا ومفتح وجاذبدر وعفونت
وقمله مانعدر وتلطخیله دخی قملی قاتلدر وقروح وسخیه‌یی منقی وظلمت بصری مجلی ومعده‌یی مقوی وغذایی مشتهی
وبطنی مسهلدر وشمعی دخی حاردر ضمادیله جروح وقروحی ناضج وموادی جاذبدر خصوصا قیر ایله زیاده موثر
وجالبدر (عنب) قشری بارد ویابسدر وحشوی رطب وحاردر ونواتنده هم برودت ویبوست واردر جید
الغذادرکه معده وباه‌یی مقویدر ونضیجی اجود ومعلقی احمد وزبیب اسودی افضلدر وعنب تفاح معده ومضر
مثانه‌در وآنك مصلحی رمان حلودر (ف) فضه بارد ویابسدر خفقانی مانعدر ومائی معده وقلبه
نافعدر وجرب حکه‌یی دافعدر (فستق) درجهٔ ثانیه‌ده یابس وحاردر وانده بر رطوبت فضلیه واردر ومقوی
قلب ومفتح سدد کبد ونافع دوادر (فجل) غذاسی قلیل وبلغمی کثیر ومفتح سدد کبد ومولد قملدر ومحلل ریح
بدندر ودیدان قاتل ایدندر وهضم طعامه اعانتی کثیردر لکن هضم اولنمسی عسیردر (فلفل) درجهٔ
رابعه‌ده یابس وحاردر واسودندن زیاده ابیضنده حرارت واردر ودارفلفلك یبوستی ایکیسندن آزدر واوچی
دخی معده وامعاده اولان ریاح غلیظه‌یی تحلیل ایدر واخلاط لزجه‌یی تقطیع ایدوب عصب وعضلی
تسخین ایدر (ص) صندل درجهٔ ثانیه‌ده بارد ویابسدر وطلا وشربی اورام حاره‌یه وصداع حاره وخفقان حاره
نافعدر وحرارت ومره‌دن حاصل اولان ضعف معده‌یه موافقدر (صعتر) درجهٔ ثانیه‌ده حار ویابسدر
وملطف ومحلل ونافعدر وشرب وضمادی نفخ وریاحی دافعدر ومعده‌یی مجفف وبول وطمثی مدرر وحدت
بصری مکثر واوجاع ورکی قاطعدر (صمغ) تغریه وتجفیفی قویدر والطفی صمغ عربیدر زیراکه اول خشونت
صدری ملین وبطنی تعقیل ایدوب امعایه قوت ویرر والوان حبر ایله خطوط کتبه زینت ویرر ﴿نوع تاسع﴾
کثیر الاستعمال اولان ادویه واغذیهٔ مفرده‌نك اسما واحکامنی قرشت تخذ ضظغ حروفنك ترتیبنجه بیلدیرر
(ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل طب دیمشلردرکه (ق) قثا که بطیخك بر نوعیدر خیار کبی طویل اولور
اول درجهٔ ثانیه‌ده رطب وبارددر وانك نضیجی احسندر وحرارت وصفرایی تسکین ایدندر لکن خلطی
مستعد عفونت ومولد حمادر ونضیجنك فسادی اسرع واردأدر واستشمامی غشیه نافعدر وعطشی قاطعدر
ومثانه‌یه موافقدر وقثاده ادرار بول وتلیین طبیعت واردر خیارك قثادن زیاده برودت ولطفی واردر وحمیات
محرقه‌یی دافعدر وادرار بول ایچون بغایت نافعدر وآزکره وجع معده وخاصره‌یی محدثدر وانی ملح
ویا زیت ویا عسل مصلحدر (قرنفل) درجهٔ ثانیه‌ده حار ویابسدر وکبد ومعده ودماغه نافعدر (ر) ریحان
درجهٔ اولیده حار ویابسدر وقلبی مقوی وباسوری دافعدر واستشمامی نومی جاذبدر (راوند) ریقی اوزرینه ایکی
درهم قدر اون صباح شربی قروح وفسوح وسقطه وضربه وکبد ومعده وفتق وعانه وکلیه ومثانه ایچون بغایت
نافعدر (رازیانه) انك بریسنك حرارتی ویبسی درجهٔ ثالثه‌ده وبستانیسنك درجهٔ ثانیه‌ده‌در بصری محدد
وسدد کبدی مفتح وبول وطمثی مدر ونافعدر وماء بارد ایله غثیان والتهاب معده‌یی دافعدر (ریباس) درجهٔ

ثانیه‌ده بارد ویابسدر ودمی مطفی وصفرایی قامعدر وحرارتی مسکن وقاطعدر وعصاره‌سیله اکتحال حدت
بصره نافعدر وطواعین واسهال صفراوی‌یی دافعدر (رمان) انك حلوی درجهٔ اولی‌ده بارد ورطبدر وحامضی
ثانیه‌ده بارد ویابسدر وایکیسی صفرایی قامع واحشایه سیلان فضولی مانعدر وحامضنك حباتنك عسل ایله
ضمادی وجع اذنه نافعدر وادرار حامض اکثردر ورمانك مری التهاب معده‌یه نافعدر وحامضی حلق وصدری
مخشندر وحلوی آنلری مقوی وملیندر وسعال حاری مانعدر وهرنوعی خفقانی دافعدر وافضلی حباتی مائی
اولانیدر (ش) شعیر درجهٔ اولی‌ده بارد ویابسدر وغذاسی حنطه‌دن آزدر وماء شعیر سویقندن اغذادر وسویقی
نفخی صویندن اکثر. ومعده‌یه اردأدر وماء شعیرك دقیقیله ضمادی صدر وسعال وجرب وکلفه موافق دوادر
(شونیز) که حبة السودادر آخر درجهٔ ثانیه‌ده حار ویابسدر واول حار جلادر ورياحی محلل وتألیل وبهق وبرصی
قاطعدر ودیدان بطنی قاتلدر وکیسهٔ کتان زرقا ایچنده ایکی درهم. محمص ومضروری وناصیه اوزرنده موضوعی
زکام ونازله‌یی دافعدر (ثلجم) رطب وحار وملیندر وخلطی غلیظ ومداومت اکلی محللدر وبزری جلا وطبیخی
مقویدر (ت) تمرهندی درجهٔ ثانیه‌ده بارد ویابسدر معده‌یی مقوی وصفرایی مسهل وقیئ مسکن وعطشی
دافعدر (تفاح) انك حلوی اعتداله قریب حرارته مائلدر وانده بر رطوبت فضلیهٔ بارده واردر که انکله نافخدر
وانك حامضی ابرد ورطوبتی اقلدر وخلطی مستعد عفونت وحمادر (تین) انك رطبی آز رطب وحاردر وچوق
ماء وغذاسی واردر ومعده‌دن سریع الانحداردر ویابسی لطیف وحاردر وجمیع فواکهدن اغذادر وانضجی
اعتداله قریبدر ولحیمی جروح وقروحی انضجدر وتلیین وتعریقی ابلغدر وحرارتی مسکن ومقملدر وانك لبنی البان
ودماء ذائبه‌یی مجمد وجامده‌یی مذیبدر وامراض ایله فاسد اولان الوانی مصلحدر وضمادی دمامیلی منضجدر
ومحروری معطشدر وطوزلی بلغمدن اولان عطشی مسکندر وسعال مزمنی دافع وریه وصدره نافعدر وسدد
کبد وطحال وکلیه ومثانه‌یی فاتحدر وریق اوزرینه تینك فتح مجاریٔ غداده تأثیرات عجیبه‌سی مقرردر
خصوصا لوز ایله یاجوز ایله تغذیه‌سی اکثردر لکن اغدیهٔ غلیظه ایله اکل تین خطردر وتینك خل ایچنده
منقوعندن اوچ صباح علی الریق اوچر تین اکل ایدن محموم حمادن خلاص بولور وصفرادن آزاد اولور (توت)
ابیضی تینه یقنیدر لکن اندن اقل غذادر ومعده‌یه اردأدر واما احمری رطب وباردر وآنده بر قبض واردر که
احشایه سیلان موادی مانعدر واورام حلقی دافعدر وبونك اکل وشربنده قوت اشتهاء غدا واردر وبوتوت
معده‌دن انحدار غذایی مسرع وامعاده مبطیٔ وبولی مدردر (ث) ثوم اصلی درجهٔ ثالثه‌ده حار ویابسدر تغییر
میاه ایچون ووجع اسنان وسعال مزمن واوجاع صدر ایچون بغایت نافعدر وعلق ودودی مخرج وبولی وطمثی
مدردر وقمل وبیضنی قاتل ومسکردر لکن کثرت بخارندن رأسی مصدع وبصره مضردر (ثلج) اندن محتبس
اولان حرارت دخانیه سندن عطشی مورث ومعده وعصبه مضردر واسنانك وجع حارنی مسکندر (ح) حشخاش
درجهٔ ثانیه‌ده بارد ویابسدر واسودی شربا وضمادا درجهٔ ثالثه‌ده مبرد ومخدر ومنومدر واکلی نزله‌یی مانعدر
(خطمی) که خیره چیچکیدر اعتدال اوزره حاردر انده انضاج وتلیین وتحلیل وارخا واردر ووجع مفاصلی دافع
وارتعاشی مانعدر وانك بزری سعال حاری قاطع وورقی اورام ثدیه نافعدر وطبیخ اصلی حرقت امعایی وحرقت
بولی واورام مقعدی واسهال ردی‌یی دافعدر (خوخ) درجهٔ اولی‌ده رطب وآخر ثانیه‌ده باردر وسریع العفونه
وملین طبیعتدر وماء قضبان واوراقی تقطیر ایله دیدان اذنی وسره‌یه ضماد وشربی دیدان بطنی قاتلدر وکثیر
الغذادر لکن غذاسی جیدکل اردأدر وانی طعام اوزرینه تقدیم اولادر (خل) حرارت وبرودتدن مرکبدر
وبرودتی اغلبدر وطبخ ایله برودتی نقصان بولدیغی مجربدر وبوخل دمی ملطف وصفرایی قامعدر وحادث اوله جق
اورامی مانعدر وسوداویلره مضر وبلغمه مضاد وهضمه معین وجربی قالعدر وقرص نمله وحرق جمره‌یی دافعدر
ودهن ورد ایله صداعه نافعدر وتمضمضی وجع اسنانی ودمومیتی قاطعدر (خبز) افضلی خبز حنطهٔ نقیه‌در که
دقیقی رقیق ومنخول اولوب عجینی ملح وخمیرنده اعتدال بولوب قرص رقیقی نضج تنوری اولور واکا قریب اول
صومونداره که فرونی اولوب وبونلرك ماعداسی فضیلتدن برونی اولور خبزك حاری ضار وباردی نافعدر وسمید که
فطیردر غذاسی کثیردر لکن خشونتندن بطی النفوذدر وانحداری عسیردر وخبز دقیق غیر منخول طبیعتی
ملیندر وانحداری ونفوذی سریع وهیندر لکن قلیل التغذیه‌در وخبز قطایف لذیذدر لکن مولد خلط اغلظدر

ولبن ايله تخمير اولنان خبز كثير الغذا وبطئ الانحداردر وسد مجاريده دخلى واردر خبز خنطهٔ مقلى ما ايله اكلى سرعتله مسمن بدندر وصحت وجودى حفظ ايدندر (خردل) كه اوزرلكدر درجهٔ ثالثه ده حار ويابسدر وبلغمى قاطعدر ودهنى دهن فجلدن اسخندر وهوام انك دخانندن فرار ايدندر ودافع اوجاع مفاصل بدندر وجربى ازاله واورامى تحليل ورطوبات رأسى تنقيه ايدندر وتقطير ماء ودهنى وجع اذنى دافعدر وعسل ايله اكلى ريق اوزرينه قصبهٔ ريه ده اولان خشونتى دافعدر (خيارشنبه) حرارت وبرودتده معتدلدر ورطبدركه احشاده اولان اورام حاره يى مانعدر وطبعى ملين ومحترق اولان صفرا وبلغمى سهولتله مسهل ودافعدر انكچون حامله انكله اسهال اولنوركه اول حمله ضارد كل نافعدر (ذ) ذهب لطيف ومعتدلدر وسحاله سى ادويهٔ سودايه داخلدر وقلبى مقوى وخفقانه نافعدر وفمده امساكى بخر فمى مزيل ودافعدر والتون ميل ايله اكتحال عينى مجلى وبصرى مقوى وغبارنى دافعدر (ض) ضميران رياحين انواعندن برنوعدركه فسلكن ديرلر اول درجهٔ اولى ده رطب وحاردر واستشمامنك دماغه نفعى واردر (ظ) ظرور درجهٔ ثانيه ده حار ويابسدر ومواد قروحى جاذبدر وانك اجودى احمرنار نجيدر (غ) غاليه برعطر كرانبهادر اورام صلبه يى ملين وچوق دردده دوادر واستشمام صرعه يى دافعدر وصداع باردى دافعدر وقلبده تحملى اوجاع رحمى مانعدر وجميع ادويه واغذيه تأثير حق ايله مؤثر اولديغى تحقيق وواقعدر وبومذكورات اسباب مظنونه دن اولديغنه علت طبيب دليل قاطعدر پس جميع اسباب واشيادن مؤثر اولان انجق مسبب الاسبابدركه جمله يه اول ضارونافعدر وبومقامده العلم علمان علم الطب للابدان وعلم الفقه للاديان كلامندن بومقدار تحرير وبيان خلاصهٔ علم طبى جامعدر وماعداسى اطبا بيننده شايعدر

﴿نوع عاشر﴾ صحت وجوده عوايد اولان اكل وشربك اداب وقواعدنى وبعض اطعمه وفواكهك فضائل وفوائدنى بيان ايدرر (اى عزيز) معلوم اولسونكه اهل حديث ديمشلردركه انبيا عليهم السلامك عادتلرى مدام اكل خبز شعيره ادمان ايدى وحبيب اكرم صلى الله تعالى عليه وسلم حضرتلرينك اكثرى تناولى اول نان ايدى وياد قيق حنطه ايله مختلط اولان ايدى وخبز شعير ايله اوچ كيجه على التوالى شبعان اولميوب اكثر اوقاتى جائع وظمأن ايدى پس تنبيه وبيان بيورمشدركه بياض نهار وظلمت ليل ايچنده ايكيشر كره اكل وشرب اسراف وعلتدر واكل لحم وشرب مرقه يه مواظبت موجب قسوتدر وقرق كون قدر لحم ودسم تركنه مداومت مسئ خلق ومغير طبيعتدر وبى جوع اكل ادام وبى ظمأ شرب ماء صحت وجوده خللدر * نتكيم بى تعجب ضحك انسانه خجلدر وبى سهر ليل نوم نهار اكاعار وكسالدر ومحافظ صحت اولان مداوم شبع اولميوب جوعى قدر لذت اكلى بولسون ووليمهٔ فردوس ايچون قدرتى قدر تجوع قيلسون تاكيم عقلى صافى وصدرى منشرح وقلبى مستنير اولسون وممكن اولدقچه غدايى تبادر قيلسون تاكيم بدنى صحت وطبعى قوت بولسون وعشايى ترك ايتمسونكه اعضاسى هرمدن امين اولسون وانواع نعمتلرله الوان شربتلرى جمع ايتميوب برطعام اوزرينه اقتصار ايتسون تاكيم جسمى صحت وسروره وقلبى حيات وحضوره يتسون زيراكه هرمرضك اصلى شبع وهردوانك اصل جوع اولديغى تجربه قلنمشدر وادبله فقط خبز اكل ايده نك بدنى عمرى اولدقچه صحت وعافيتده بولنمشدر وادب ايسه بعد الجوع اكل وقبل الشبع ترك اعتبار اولنمشدر پس قلت اكل وشربك درجهٔ دنياسى ثلث بطنى طعام وثانى شراب وثالثى تنفس ايچون اولمقدر ودرجهٔ وسطاسى اكل وشرب ايله انجق نصف بطنى طولمقدر ودرجهٔ علياسى اكلى اكل مريض ونومى نوم غريق اولوب لذت حضورى بولمقدر وشبع اوزرينه اكلدن اجتناب اهم والزمدر زيراكه اول اسراف وحرام اولديغندن ماعدا مورث برص وموجد مرض وموجب هرمدر وحضوره كلن طعام وشرابى تعييب ايلمسون اكر اشتهاسى وارايسه تناول بيورسون والا ترك ايدوب سويلمسون وطعام واحد اثنينه كافيدر نتكيم طعام اثنين اربعه يه وطعام اربعه سكز آدمه وافيدر * امابعض اطعمه وفواكهك فضائل وفوائدنده نيجه حديث شريف وارد اولمشدر * نتكيم جبريل امين عليه السلام حبيب اكرم صلى الله تعالى عليه وسلم حضرتلرينه هريسه اكلنى اشارت قيلمشدر پس آنى اول تناول بيوروب بطش وجماع وقيام ليل ايچون اوتوز قرق آدم قدر قوت بولمشدر وآنك عندنده جميع اطعمه دن خبز شعير ومرقهٔ عدس وصوقباغى احب واطيب اولمشدر زيراكه ذكر الله ايلدكده اندن قلبى رقت بولمشدر ولحمدن دماغ وسمع وبصر واعضا واجزاى ديكر قوت آلمشدر ولحمك اطيبى لحم كتف وظهردركه فؤاد مريضى اصلاح وقلب حزينى راحت قيلمشدر وانفع ادام خل خمر

اولمشدر

اولمشدر وتمر وعنب فواكهدن اولوب ادام رتبه‌سین دخی بولمشدر وعنبی خبز ایله یمك وحلو وطیبی ویرندن
رداتمیوب ذوق وشم ایتمك خبرده كلمشدر ومبارك عسلی صباح ایله ریق اوزرینه اكل وشرب ایدن هر مرضندن
شفا بولمشدر واول حضرت جمله فواكهدن بطیخ ورطب اطیب اولوب جمیع اشربه‌دن حلو بارد لذتلی كلمشدر
واكل ارزغندنده اول حضرته صلوة وسلام ایتمك لازم اولمشدر زیراكه ارزانك نوری جوهرندن وجود
بولمشدر وحدیث شریف وارد اولمشدركه هركیمكه بقله‌یی قشر ایله اكل ایدر اندن اول قدر مرض چیقار كیدر
وشونیزكه حبهٔ سودادر اول موتدن غیری هر مرضه شفادر وجبن وجوزی فرادی اكل ایتمك داءدر لكن ایكیسی
جمع ایدنه دوادر واكل زبیب نكهتی تطییب ولونی صافی وبلغمی قطع ایدوب عصبه قوت ویرندر انی اكل ایدن
نواتی طرح ایتسونكه اول مضر بدندر وعنبی دانه‌دانه اكل اهنی واحسندر وسفرجل فؤاده جلا وقلبه ذكا
وجبانه شجاعت بخش ایتمده بیبدلدر وآنی ارز ایله اكل ایدن حامله‌نك ولدی اغلب وكوزلدر ورمانی شحمیله
تناول معده‌یی دباغتدر واكل تین قولنجدن امان وقلبه رقتدر ومبارك بطیخ ماء جنتی وهر طعامده اولان لذتی
جامعدر وانك لحم وشحم وبزر وقشری جمیع اعضایه وقوایه نافعدر واول طعام وشراب وریحاندر وبطن
ومثانه‌یی غسل ایدر اشناندر وماء ظهره بركت وشهوته حركت ویرندر ونكهتی تطییب وصداعی تسكین وبشره‌یی
تنقیه وتزیین ایدندر وبصره حدت وطعامه اشتها ولذت ویروب عطشی دفع ودیدان بطنی قتل ایدوب یتمش علت
اخراج ایله نافع بدندر * اما خیاری ملح ایله وجوزی حلو ایله یمك سنتدر وفواكهی اقبالنده تكثیر وادبارنده
تقلیل ایدانه صحتدر وبادنجانی تلیین وتزیین ایدوب دوا نیتیله یمك مزیل علت ومورث حكمتدر ومرطب دماغ
ومقوی جماع ومحرك شهوتدر والطف بقول یارپوز وكره‌وز وربیاسدر وبونلر طعام خضر والیاسدر ومورث
حفظ ودافع جنون وجذامدر ونافع دماغ وفاتح مشامدر واما كماة كه اق منتردر اول بر نوع من منزلدر وماءی شفای
عین واسودی افضلدر وبر ارضه داخل اولان آنك بصلندن تناول قیلسون تاكیم اول ارضك وباسندن امین
اولسون ومطبوخ اولان بصل وثومی اكل ایدن لذت وقوت بولور ومطبوخ اولمیانی اكل ایتمسونكه رایحه‌سندن
ملائكه متأذی اولور واماطین اكل ایدن كندی نفسنی قتل ایدندر زیراكه اول منفخ بطن ومصفرلون ومهلك
بدندر وحدیث شریف وارد اولمشدركه اوچ نسنه موجب سرور سینه وموجد صحت بدندر بری استشمام طیب
وبری شرب عسل وبری لبس ثوب حسندر واول حضرت صادقدركه حق سویلندر زیراكه والناس باللباس
كلامی بومعنایی تصدیق ایلیندر پس ناس لباس ایله مزیندر ولباس تقوی ایسه جمله‌دن احسندر وجسم جانی
احصندر *(نوع حادی عشر)* آداب دین مبین وسنت رسول امین اوزره ثیابی تحسین ولبسنی تعیین وبدنی
تحصین وتزیین ایتمك رسم وآیینن بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونكه اهل حدیث اتفاق ایله دیمشلردركه
حبیب اكرم صلی الله علیه وسلم حضرتلرینه ثیابك احبی قمیص اولمشدر وكم قمیصی اطراف اصابعنه وصول
بولمشدر وذیلی طولی فوق الكعبین آنجق كلمشدر وتقصیر ثیاب ایله امته وصیت قیلمشدر فعلی هذا تقصیر ثیاب
سنت وطویلی بدعت وكبره علامت اولمشدر وخلیل الله علیه السلام رجال ونسوان ایچون سراویلی استر لباس
بولمشدر زیراكه سراویل عورت یرایله ارض اراسنده بیله حائل اولمشدر * واما لبس عمامه حلم ووقار وتاجهدر
وتاج عربدركه اول حضرتك مبارك عمامه‌سی ثوب سیاهدر ورأس عمامه‌یی بین الكتفین مقدار شبر بن ارسمق
سنتدر وتحت الذقن اداره‌سی بدعتدر وسنن اسلامك بریسی لبس لباس خشن ومرقعدر وثیاب خشن عرقی
انشف وقلبی اخشعدر ولبس شعر وصوف سنت انبیاء عظامدر وموجد عبا حضرت سلیمان علیه السلامدر
وتواضعله مساكینه تشبه ایچون لبس عبا عادت اولیاء كرامدر * واما حبیب اكرم صلی الله تعالی علیه وسلم
حضرتلرینك قمیص وازار وسراویلی قطندن ثوب ابیض وقبا وعبا ومنطقه‌سی صوفدن شال اخضردر
واخضره نظر سرور قلب وقوت بصردر پس لبس اخضر انك امته سنتدر ورجاله صرف اصفر واحمر مكروه
وبدعتدر وحریر خالص انلره حرام وحلالیهٔ مختلطه مباح وزینتدر وتطهیر ثیاب تحدیث نعمتدر وزینت
ولطافت ونظافتدر ودفع ثقلت ودفع غم وقساوتدر وغنای طبع ایله لبس ثوب عتیق آدم تواضعنه علامتدر
وجمله‌دن مقدم قمیصی كیوب بعده قعودی حالنده سراویل كیمك سنتدر ومبغوض ناس اولمقدن وقلبه غم
كلمكدن امینتدر وبر ثوبی ترقیع ایتمدكجه نزع ایتمك قلبه راحتدر وثوب متنوعی بر فقیره ویرمك آفتلردن

سلامتدر واوچ قات لباسی جمع اولدقده بر قاتی فقرایه بخش ایتمك سخاوتدر وثیابی هر نزع ایلدکجه طی ایتمك انی شیطان لبسندن حفظ وحراستدر وثوبك لسان حالله بنی کیجه تزیین ایدنی کوندوز تزیین ایدرم دیمسی اول حضرتدن روایتدر وبساط مولی اولان ارض اوزرنده احیانا حافی یورومك کسر نفسه دلالتدر ومسك وعنبر وعود وکافور امثالی طیب وعطور وبخور ایله تطییب وتعطر وتبخر سنتدر ولذتدر واثمد ایله هر کوزینه اوچ کره اکتحال سنتدر وزینتدر واهدائی منبت وبصره قوتدر ویوم عاشورا اکتحال عینی رمددن صیانتدر واماتطهر وتزین وادهان وتسریح شعر ولحیه دخی سنتدر ورغبتدر وادهان حاجبدن بدأ ایتمك صداعی دافع بیلنمشدر وقص شارب ونتف ابط وحلق عانه سنن راتبه دن بولنمشدر وشعر عانه یی شعیره دن زیاده ترك ایتمك نهی اولنمشدر وهر یوم خمیس یاخود یوم جمعه بعد العصر شعری اولمیان کمسه رأسنی حلق ایتمك ولحیه سنك طول وعرضندن بر قبضه زیاده یی قص ایتمك واظفارنی مقراص ایله قلم ایدوب شعر ایله دفن ایتمك صحت جسم وراحت جان ایچون سنت وعادت قیلنمشدر نتکیم (قلموا اظفارکم بالسنة والادب * یمینها خوابس یسارها اوخسب) دینلمشدر ونظام هیئت ایچون آیینه یه ویا صافی صویه باقوب * اللهم کما حسنت خلقی فحسن خلقی دیمك حدیث شریفدن آلنمشدر وبومقامده صحت وجودك حفظ وحراستنی بومقدار بیان ایله اکتفا قیلنوب موتی بیانه شروع اولنمشدر زیرا که (لدوا للموت) فحواسنجه هر طوغان اولمکه هر کمالك بر زوالی اولوب دنیایه کلان کیدر بولنمشدر وبو عالم کون وفساد اولان عالم صورت بزم ایچون کاروانسرای قیلنمشدر نتکیم (کل نفس ذائقة الموت ثم الینا ترجعون) آیۀ کریمه سیله بو معنی تأیید اولنمشدر پس بودار فنادن اول دار بقایه اولمزدن مقدم متوجه اولمق وبوغربتده اول وطن ایچون کسب کماله تدارك قیلمق اعنی نظرکاه خدا اولان قلبنی ماسوادن پاك ایدوب امراض اخلاق بهیمیه دن صحت بولمق وانوار اخلاق ربانیه ایله طولمق وایکی عالمده بر مولی ایله اولوب قالمق جمله دن اهم والزم بیلنمشدر

جهانده وارانی قوی نه مسافر اول نه مقیم ‌ ‌ ‌ که خانه بر کذر اولمش طرق دخی بر بیم
چو نعمتی نقم وعز ونازی ذل اولیجق ‌ ‌ ‌ سکا نه فائده جسم اولسه غرق ناز ونعیم
مزار ایچنده اولور عاقبت سرك پامال ‌ ‌ ‌ نه فرق اولورسه کلاهك نمد یاخود دیهیم
طریق حقه کیدرسن تنك ضعیف اولسون ‌ ‌ ‌ که قطع بادیه مشکلدر اولسه مرد جسیم
خویله خسته یی ظن ایلر اول طبیب صحیح ‌ ‌ ‌ مرض شناس دکلدر نه دندر آدی حکیم
حیات جسم کوکل خوشلغیله نعمت اولور ‌ ‌ ‌ نه ذوق اولور که اوله تن صحیح وروح سقیم
نه غم که فقر ومرض موت ایرر تنه حق ‌ ‌ ‌ اولورسه جان وکوکل خوش خویله صاغ وسلیم

﴿فصل رابع﴾ موتك فضیلتی وحقیقتی وکنه وماهیتی ومدح وکیفیتی وروحك بدندن مفارقتی ونزع حالتی ونشأت ثانیه ده صورتی وحلقی حسبنجه سعیر ونعیمه رحلتی یدی نوع ایله حکیمانه بیان وعیان ایدر ﴿نوع اول﴾ موتك فضائل وفوائدنی آیات واحادیث ایله بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه حق تعالی کلام قدیمنده بیورمشدرکه (ولئن متم او قتلتم لالی الله تحشرون * فتمنوا الموت ان کنتم صادقین * انا لله وانا الیه راجعون * الله یتوفی الانفس حین موتها والتی لم تمت فی منامها فیمسك التی قضی علیها الموت ویرسل الاخری الی اجل مسمی ان فی ذلك لآیات لقوم یتفکرون * هو یحیی ویمیت والیه ترجعون * قل ان الموت الذی تفرون منه فانه ملاقیکم ثم تردون الی عالم الغیب والشهادة فینبئکم بما کنتم تعملون * انا نحن نحیی ونمیت والینا المصیر * ان المتقین فی جنات ونهر فی مقعد صدق عند ملیك مقتدر * یا ایتها النفس المطمئنة ارجعی الی ربك راضیة مرضیة فادخلی فی عبادی وادخلی جنتی * وحق تعالی حدیث قدسیسنده بیورمشدرکه * لو علم المؤمن ما کان له بعد الموت لما تمنی الحیات فی الدنیا بل قال کل لحظة ربی امتی امتی * وحبیب اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم حضرتلری بیورمشدرکه مؤمنك قلبنه نور ایمان نازل اولدقده قلبی واسع ومنشرح اولور سؤال اولنمشدرکه انك بر علامتی وارمیدر جواب ایتمشدرکه بلی دار غروردن اجتناب ودار خلوده رجوع ایتمکدر وموته کلمزدن مقدم انك تدارکی طریقنه کیتمکدر وبیورمشدرکه موتی عبرتله درك ایدن دنیایی خبرتیله ترك ایدر وبیورمشدرکه موتی

فکر

فكر ايده‌نك نفسی پاك وقلبی آكاه اولور ودنیادن اكراه ایله ولی الله اولور وبیورمشدر كه حق تعالی كیمه كیم
هدایت ایتمشدر اكا واعظ اولمغه موت كفایت ایتمشدر وبیورمشدر كه خلقك زیاده عاقلی موتی زیاده فكر
ایدندر وتدارك ایله شرف دارینی آلوب كیدندر وبیورمشدر كه ای امتم املكزی قصیر وفكر موتی كثیر ایدیكز
وبیورمشدر كه عندالموت انسانك عینی سمت رأسنه راجع اولور زیرا كه انك بصری جانته راجع اولور
وبیورمشدر كه صانمالكه مؤمن موت ایله منفعل اولور لكن برخانه‌دن برخانه‌یه منتقل اولور وبیورمشدر كه
مؤمن كه جسر موتی عبور ایدر اول كندی حبیبیله حضور ایدر وبیورمشدر كه جمیع ناس نوم غفلتده كمراهدر
وجمله‌سی موت ایله آكاه اولور وبیورمشدر كه امواتكزی خیر ایله ذكر ایدیكز وسب ایتمیوب رحمتله آكوكز
وبیورمشدر كه آدم اوغلی موتدن فرار وفریاد ایدر حالبوكیم موت آنی فتنه‌لردن آزاد ایدر وبیورمشدر كه موت
مؤمنك تحفهٔ جانیدر وانك نعیم وروح وریحانیدر وبیورمشدر كه موت مؤمنك راحتیدر وانك سرور وغنیمتیدر
وبیورمشدر كه موت مؤمنك عید مسعودیدر ولقاء موعودیدر وبیورمشدر كه دنیا مؤمنك زندانیدر وموت
انك اطلاق وسیرانیدر وبیورمشدر كه هرنه كیم مؤمنك بكناجك مطلوبیدر آنك موتی جمله‌دن خیرلی محبوبیدر
وبیورمشدر كه برمؤمن نوقدر الا كه موت اكا خیرلی اولدیغی محققدر زیرا كه (وماعندالله خیر للابرار) كلام
حقدر وبیورمشدر كه مؤمن قسمی اكر بروفاجردر موت اكا خیرلی اولدیغی ظاهردر وبیورمشدر كه خلقك
عندنده غنا وصحت وحیات احب اشیادر نم عندمده فقر ومرض وموت اعز والذ واعلادر وبیورمشدر كه
كندی موتم ایچون ایوه‌رم ودوستمك موتی هم سورم وبیورمشدر كه غائب اولان صدیقمدن هر خبر كه كلوب
بكا ایتمشدر جمله‌سندن بكا خوش كلن انك موتی خبریدر كه دنیادن كتمشدر كندی جانم ایچون آرزو ایلدیكم تحفهٔ
موتی هر دوستمه هم صانمشم زیرا كه وطنمزدار سرور ایكن بودار غرور اقامتندن اوصانمشم وبیورمشدر كه
موتی كندی نفسمه وصدیقمه آرزو قیلمشم زیرا كه لقاء الله موت ایله حاصل اولدیغن بیلمشم وبیورمشدر كه لقاء الله
آرزوسی اولان مؤمن موته محبت ایدر زیرا كه اول طریق موت ایله عالم لقایه كیدر وبیورمشدر كه واسطهٔ
موت ایله حبیب حبیبنی بولور وموت ایله هموم دنیادن آزاد اولور وبیورمشدر كه مؤمنك موتی خلقدن عزلتدر
وابدا حق ایله خلوتدر وبیورمشدر كه صانمالكه موت عدم وفنادر لكن بدندن تجرد وبقادر وبیورمشدر كه
موت مفارقت بدن وتبدل حالدر وبرداردن برداره انتقالدر وبیورمشدر كه انفس ابدان ایچون مخلوقدر ونفس
مؤمن عندالله مرزوقدر وبیورمشدر كه سزلر فساد وفنا ایچون دكلسز انجق خلود وبقا ایچون براودن براوه
منتقلسز وبیورمشدر كه نفس ایچون درت دار واردر اولكی دار جمله‌دن طاردر كه رحم مادردر ایكنجی دار عالم
شهادتدر واوچنجی دار عالم برزخدر ودردنجی دور عالم ارواحدر وهر بردارك بشقه برحكمی وبرشانی واردر
وبیورمشدر كه دنیاده موتی مثالی رحمده جنین احوالیدر نتكیم جنین وقت ولادتده رحمدن دنیایه كلمك استمز
كذلك مؤمن موتدن جزع وفزع ایدوب اولمك استمز ونتكیم مولود رضاع مادردن لذت وانسیت بولدقده بردخی
مكاننه كتمك استمز كذلك مؤمن مولی‌سنه ملاقی اولدقده بردخی دنیایه رجوع ایتمك استمز ونتكیم ولادتله مولود
اول ضیق ومظلم مكاندن بوواسع وروشن جهانه خروج ایدنجه اول مكان متعفنی فراموش ایدر كذلك مؤمن
موت ایله بودار دنیادن اول دار علیایه عروج ایدنجه بودار عنایی اونودر كیدر وبیورمشدر كه مؤمنك روحی
جسمندن راحت عروج ایدر كانه برقیل خمیر ایچندن خروج ایدر وبیورمشدر كه هر مؤمنك روحنی رفق ولطف
ایله قبض ایدن عزرائیلدر واول ملك الموت امین وشفیق وجمیلدر اكر مؤمن ایچون عندالموت انواع كراماتك
بریسی مهیا اولمسه رؤیت جمال عزرائیل اكا الطف جزیلدر وبیورمشدر كه عندالموت نفس مؤمن حسن ملك
الموت ایله مشغولدر وحالت نزع المندن ذهولیله معزولدر نتكیم زنان مصر اول جمال یوسفله مشغول اولوب قطع
ید المندن ذهول ایتدكلری نص ایله منقولدر وبیورمشدر كه عند الموت مؤمنه ربیسی معین اولور وحزن
دنیادن وخوف آخرتدن امین اولور وبیورمشدر كه حق تعالی نفس مؤمنی قبض ایلدكده روحی انكله مطمئن
اولور وثقلت بدندن راحت وسلامت بولور وبیورمشدر كه بدنكه قفس مرغ روحدر پس بدنده جان محبوس
ومجروحدر وموت اكا فتح وفتوحدر وبیورمشدر كه ارواح اموات اشجار برزخده امثال طیوردر وبری بریله
متعارف ومسروردر وبیورمشدر كه قلبی مظلم اولان مشركك موتدن خوفی حالی مظلمده بولنان طیرك كسر

قفسی مثالیدر وقلبی منور اولان مؤمنك آرزوی موت ایله انتقال ایتمسی اشجار عالیه تحتنده قفسده قالان طیرك اندن اوچوب اشجار اوزرنده ترنم ایدن همجنسی زمرهسنه کتمسیدر وبیورمشدرکه عند الموت عرق جبین یاتدمع عین ویاتوسع منخرین علامات سعادتدر * اما تنفس اختناق یاسواد شفه ویاترمدلون علامات شقاوتدر وبیورمشدرکه میت بیلورکه بدنن کیملر غسل وتکفین ایدر ونمازنی کیملر قیلوب جنازهسیله کیدر ولحدینه کیملر ایندیروب اکا تلقین ایدر وبیورمشدرکه امواتی خیرایله یاشرایله کورمك احوال ارواحه کشف ایله اریمکدر وبو کشف انجق تبشیر ویاتنبیه ایچون اولور وبوکشفی مؤمنلر رؤیاده ومقربین یقظه حالنده بولور وبیورمشدرکه مؤمنك جسمنه قبری منضم اولورکأنه والدهٔ مشفقه ولدغائبی بولور وقبرینه جنتدن بر روزنه آچیلور وروحنه باران رحمت صاچیلور وبیورمشدرکه ارواح مؤمنین امثالی طیور خضر اولوب عالم برزخده بلوك بلوك طیران ایدرلر وهفتهده برکره عالم شهادته کلوب کیدرلر وبیورمشدرکه نشأت اخراده ارواح اغلب اخلاقی صورتنده حشر اولنور یعنی قنغی حیوانك خلقی روحه غالب ایسه روح اول صورتده بولنور صدق رسول الله

جان تنکنای تنده ایدی حبس چون هما
کسر ایتدی لطف ایله قفسن پنجهٔ قضا

صدق صفا جناحن آچوب اوچدی شوقله
دل عالمنده بولدی کوزل عشقدن نوا

غافل قفسدن اوزکه مکان بیلمز ایدی کیم
تندن فراقه ماتم ایدوب دردی حسرتا

عارف که بیلدی کلشن جان وسمتن روان
تندن خلاصه شکر ایدر اول موته مرحبا

قوشدر اوجان پاك وقفسدر بوجسم خاك
سفلی قفسده قالمز اومرغ بلند جا

قوش بسته بردکاسه نیچون آچمز اول جناح
صد پاره ایلمز قفسن طوتمز اول هوا

سیر ایلسك کوکلده همان جلوه کاهنی
حق شکستن قفس آسان اولور سکا

(نوع ثانی) موتك حقیقتی بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل حکمت دیمشلردرکه انسانك موتندن مقدم اولان احوالی دنیادرکه سریع الفنادر وبعد الموت اولان احوالی آخرتدرکه قدیم البقادر ودنیایه کلمکدن مقصود انسانك دولت ابدیه وسعادت سرمدیه سیدر وبودولت وسعادتك تحصیل کمال وشهود جمالدر انسانه میسر اولمز الاکه عین بصیرتی کشاده اولمغله اولور وچشم بصیرتی فتح اولمز الاکه عالمه عبرتله باقوب صنعت وحکمت خالقی هرننهده تفکر وتذکر ایدوب بولمغله اولور ونظر عبرت وسیر صنعت وفهم حکمت اولمز الاکه حواس ظاهره وباطنه ایله اولور پس حواس عشره ابواب معرفت خلاق عالمدر ومکان حواس عشره بدن آدمدر وحق تعالی بدن آدمی انکیچون درت طبع مخالفدن خلق ایتمشدر تاکیم اهل ادراك اولان بدنی فناسین بیلدکده بودار فنادن فرار ایدوب دار قرارده قرار ایتمك تدارکنده اولهلوث بدندن پاك اولوب حضور انسی بولهزیراکه بدن انسانك هرحال وشانی وحواس وقوای روح حیوانی بالجمله زائل وفانیدر اما انسانك حقیقتی اولان روح انسانی که اکا کوکل دیرلر اول امر ربانی محل عرفان یزدانیدر واول روح باقیدرکه اکا هرکز فنا کلز ابدی بیلنمشدر واول روح باقی بوجسم فانیدن مفارقت ایدرکه اول مفارقت حالنه موت اطلاق اولنمشدر پس مادامکه انسانك روح حیوانیسی قلبنه حاکم وغالبدر اول کمسه نفسانیدرکه موتدن خائف وهاربدر زیراکه روح حیوانی عالم ملکدندرکه اول بواصلنی محب وطالبدر پس نفسانی اولان کمسه حیات دنیایه مائل وراغبدر ومال ومنالی جامع وجالبدر چونکه عون ربانی برله روح انسانی قوت بولوب روح حیوانی اوزرینه حاکم وغالب اولور اول کامل روحانیدرکه موتی آرزوی جان ایله محب وطالب اولور زیراکه روح انسانی عالم ملکوتدندرکه اول وطن اصلیسنه مائل وراغب اولور پس روحانی اولان کامل حیات ابدیهیی محب وطالب اولور وجهانك دولت ابدیه وسعادت سرمدیهسنه سالك ومالك اولور وبوجهان بعد وفرقتدن معرض وهارب اولور وطریق موت ایله اول جهان قرب ووصلته متقارب اولور وسیلهٔ قرب اولان موته محبتله اقرب اقارب اولورنتکیم برکامل دیمشدرکه (بیت) تحصیل کمال نفس شد پیشهٔ من * جز بادهٔ عشق نیست دراندیشهٔ من * برمن چوبقای نفس روشن شده است * هرکز نبود زمرك اندیشهٔ من * حضرت علی رضی الله تعالی عنه بیورمشدرکه طول حیات عذاب ارواحدر وموت ایسه راحت وانشراحدر

وبر

وبركمسه برعارف كامله دیمشدركه بن رؤياده كوردمكه سنك عمركدن انجق برسنه قالمشدر واول كامل بوسوزدن آغلمش منفعل اولمشدر پس اول كمسه سؤال ایتمشدركه ای شیخ البته سنك حيات دنيايه چندان اعتبارك يوق ايكن بو آغلمق ندندر اول كامل جواب ايتمشدركه ای اوغل بن هركيجه آرزوی موت ايله واول نيت ايله اويوردم امدی خوفم بودركه بو رؤيا صادق اولوب بن بوكلخنی برسنه دخی بكلهيم آنی آغلرم زيراكه جهان جان كلشنی وار ايكن جهان بدن كلخنی چكلمز دیمشدر

ای بلبـل جان قالمـه	حبس قفس تنـده	فانی اولانی آلمـه	باقی آره‌سن سنـده
ای بلبـل الحـانی	قويدك او كلستانی	قالدك اونودوب آنی	آواره بو كلخنـده
اول كلشـنی اونوتدك	كلخنـده مكان طوتدك	چوق توز وتوتون يوتدك	چيق ذوق ايت اوكلشنده
بو تن قفسن كسر ايت	بو مزبله‌دن اوچ كيت	اول كلشن عشـقه يت	مست اول تنه تن تنده
مرغان هم آوازك	چـون اكلديلر رازك	چقمشـلر اوتورمشلر	كلشـنده نشـيمنده
ای طـائر افلاكی	ترك ايله تن خاكی	بو دانهٔ تن تاكی	ذوق ايله او خرمنده
بو جنـك جهـانيدر	هر خـوف مكانيـدر	وار اول وطن صلحه	راحت بول اومأمنده
چون جسمدن ای مطلق	حكمكده دكل چيقمق	دل نجره‌سـن آچ باق	سـير ايله او روزنده
حق قو بو اشـباحی	بول عالم ارواحی	نوش ايله‌سن اول راحی	باقی اول او مسكنده

﴿نوع ثالث﴾ موت انسانك كنه وماهيتنی بيلدیرر (ای عزيز) معلوم اولسونكه اهل حكمت ديمشلردركه موتدن اول كمسه خوف وحذر ايدركه ماهيت موتی بيلمز ويا مبدأ ومعاد نفس ناطقه‌دن خبری اولمز وياظن ايدركه اجزاء بدنك انحلالندن كندی ذاتنه عدم طاری اولور ياكمان ايدركه موتدنصكره بوجهاندن بی‌خبر قالور وقياس ايدركه موت امراض الملرندن برعظيم المدر ويا بعدالموت احوالی‌نيه منجر اوله‌جغنی بيلميوب متحير قلاندر ويا متروكاتی بولنان اموال واولادينه متأسف اولاندر پس بوعلل سبعه ايچون موتدن خوف وحذر ايله اجتناب وفرار انجق كلال وملالتدر زيراكه علل سبعهٔ مذكوره فقط ظنون فاسده‌دركه منشألری خيـل وجهالتدر وبوخوف وحذر برآچی مرضدركه انك علاجی علل فاسدهٔ مذكوره‌سنی ازاله ايتمكدر وعلك ازاله‌سی حقيقت موتی بيلوب كنه وماهيتنه يتمكدر * اما علل سبعه‌دن علت اولينك ازاله‌سی علاجی اويله بيلمكدركه موتك حقيقتی نفس ناطقه آلات بدنيه‌سنی استعمال ايتمكدر نتكيم برصنعت صاحبی كندی آلاتندن برينی استعمال ايتميوب ترك ايدر كذلك نفس ناطقه كندی جسمنی استعمال ايتميوب فراغت ايدر پس نفس ناطقه اولان حقيقت انسانيه‌نك ايكی حالی واردركه برحالده بدنه متصرف اولور وبرحالده متصرف اولمز وبونفسك بدنده تصرفی كاتبك قلمده تصرفی كيدر اكر كاتب مراد ايدرسه قلمنی تحريك ايله كتابت ايدر واكر مراد ايدرسه قلمنی ساكن ايدوب قلمدانه وضع ايله فراغت ايدر كذلك اكر نفس ناطقه مراد ايدرسه بدنن تحريك ايله چست وچالاك ايدر واكر مراد ايدرسه بدنن ساكن ايدوب مزارستانه وضع ايله خاك ايدر پس بوحالده نفسك بدننه متصرف اولمسنه حيات اطلاق ايدرلر وبوتصرفك بدندن انقطاعنه موت تسميه ايدرلر (م‍ی) روح زيبا چونكه وراست ازجسد * ازقضا بی‌شك چنين جسمش رسد * آن تويی كه بی بدن داری بدن * پس چراترسی زجان بيرون شدن * واما علت ثانيه‌نك ازاله‌سی علاجی بويله بيلمكدركه نفس ناطقه اولان روح انسانی عقل كلدن صدور ايدوب ملكوت سموات اولان عالم ارواحه تنزل قيلوب اندن ملكوت ارض اولان عالم برزخه داخل اولوب اندن جهان كون وفساد اولان عالم طبيعته كلوب بدن انسانه تعلقله بونده متصرف اولمشدرتاكيم بوعالمده تحصيل كمال ايدوب دولت معرفت مولايه نائل اولوب اولكی مقامندن اعلايه واصل اوله وحضور انس ايله هرمرادی حاصل اوله پس اكر روحك بدنده متصرف اولديغی حالده اقوالی بد وافعالی بد واخلاقی بد اولوب تحصيل كمال ايده‌مزسه بدندن قطع تعلق ايلدكده عالم برزخده كندی اعمال واخلاقيله الی يوم النشور محبوس ومقيد قالوركأنه موحوش رؤيالرله معذب اولور واكر روح انسانی بدنده متصرف ايكن اقوالی كوزل وافعالی كوزل واخلاقی كوزل اولوب تحصيل كمال ايده‌بيلورسه بدندن مفارقتی عندنده اول عالم

برزخده محبوس اولميوب هيچ برنسنه ايله مقيد قالميوب كاهى عالم ملكوته ايچرى دخول ايدوب كاهى عالم
شهادتده پروازايدر وسرور وحضورايله كاوب كيدر كأنه مفرح واقعه لرله ذوق وصفالرايدر عاقبت مقعدصدقه
كيدر وانده ينه عقل كل اولان عشقه عودت ايدر پس روح انسانينك مبدأ اولى بحرعشق ربانى اولديغى كبى
معاد ومرجعى دخى اول دريادر (قطعه) بحر نفس كه عشقدن اولمش يوزى جهان * امواجيدر حوادث عالم
على الدوام * چون مبدأ ومعاديمز اول عشق ايمش همان * بزاره برده كثرت موهومز السلام * واماعلت
ثالثه نك ازاله سى علاجى شويله بيلمكدزكه بوروح انسانى برجوهرباقيدركه انحلال اجزاء بدن ايله فانى ومنعدم
اولمز نتكيم نار والماصيقلسه شيره سى باقيدر وثلج وبرد اريوب منحل اولسه صويى باقيدر ويوزبيك خانه يقلسه
وشمعه لرى منطفى اولسه نورقرباقيدر كذلك اجزاء بدن متفرق اولسه وروح حيوانى فنا بولسه بوروح انسانى
ينه حالى اوزره باقيدر امانفسنى عارف اولميان كمسه كندويى صورت بدن ظن ايدوب معنئ جان اولديغن
بيلمز ونار والماكمان ايدوب شيرۀ شيرين اولديغن فهم قيلمز وثلج وبردصانوب آب حيات اولديغن اكلمز وبيت وشمعه
قياس ايدوب ماهتاب اولديغن ادراك ايتمز پس بونك خوف وحذرى كندى جهلندندر الاموتدن دكلدر
نتكيم برعارف ديمشدر (بيت) مردن وكشتن كه برنقش تنست * چون انار وسيب را بشكستنست * آب جانرا
ريزاندر بحرجان * تاشوى درياى بى حدو كران * واماعلت رابعه نك ازاله سى علاجى اويله بيلمكدركه بوروح
انسانى بدندن قطع تعلق ايلدكده ايكى عالمك احوالنه دخى زياده مطلع اولور نتكيم شمشير نيامندن عريان
اولدقده زياده براق اولور وآينه غلافندن طشره كلدكده روى زيبا آنده نمايان اولور وطيرهما قفسدن خلاص
بولدقده پروبال آچوب بالاده پران اولور كذلك روح پاك جسم خاكدن مجرد وعريان اولدقده سيرى سريع
وآسان واوج اعلايه پران اولوب اسرار نهان هرد وجهان اكاهر آن ظاهر وعيان اولور (قطعه) دلا ترك ايت
بوزندانى بومحنتخانه درفانى * بول اول كلزار وايوانى كه فرشى آسمان اولمش * معاذالله كه انسانك تنى زندانيدر
آنك * تعالى الله كه عنقانك برى تنك آشيان اولمش * واماعلت خامسه نك ازاله سى علاجى بويله بيلمكدركه مركب
روح انسانى بولنان روح حيوانى بدنك ظاهر وباطننه تماميله توجه واشراق ايلدكده حيات بدن كماله حسن
وحركتيله حاصل اولور اكرظاهر بدندن توجه واشراقى جزؤى قطع ايلديسه بدنه اول حالده نوم حاصل اولور
واكر جميع بدندن توجه واشراقنى كلى قطع ايلديسه بدنه اول حالده موت حاصل اولور وتصرف روح انسانى
دخى اول بدندن زائل اولور وتعلقى دخى منقطع اولوب راحت بولور چونكه روح حيوانى بدندن توجهنى
جزؤى قطع ايلدكده بدن نائم اولور وتوجهنى كلى قطع ايلدكده بدن ميت اولور پس نوم ايله موت اول روحك
قطع توجهنده مشترك اولمغله موت الام امراض انواعندن اولميوب نوم ايله همجنس اولمشدر نتكيم خبرده (النوم
اخوالموت) اشارتيله بشارت كلمشدر ومؤمن راحت وسلامت اولان نومى نعمت وكرامت اولان موته مشاكل
ومماثل ومعادل بيلمشدر واهل بصيرت اولان نوم ايله موتى برى بريله برابر مثال دو برادر بولمشدر نتكيم نوم حالند
روح اول عالم برزخه رؤيا ايله مطلع اولمشدر كذلك موت حالنده روح اول عالمه واروب سير وتماشا قيلمشدرزيراكه
نا عمك حالى اول فرس مثاليدركه باركرانندن وسرج وپالانندن عريان اولوب اول سرج وپالانه مشدود اولان
اوزون پابندايله باغ وبستان امثالى مرعالرده برزمان باامن وامان سنبل وريحان اشباهى سبزه ولاله زار ايچنده
وهرطرفدن آب روان كنارنده چرنده وشادان ايكن اول سرج وپالانك سببيله ينه باركران التنه كيروب نيجه
بلاايله افتان وخيزان روان ودوان اولور واميتك حالى اول فرس مثاليدركه پالان بدندن عريان اولدقده
پابند تعلقى منقطع اولوب نيجه باركران جسمانى ونفسانيدن آزاد اولور ورياض جهان جانده هرزمان امن
وامان ايله دلشاد اولور زيراكه اول كمسه كه عبد غضب وشهوتدر واسير نفس وطبيعتدر انك موتى كندويه عتق
وراحتدر پس موت انسانه كمال عزت وتمام لذت ايكن انى مرض شديد والم عظيم ظن ايتمك غايت غفلت ونهايت
جهالتدر واماسكرات موت اجسام اعتباريله روايتدر نتكيم (ولاتلقوا بايديكم الى التهلكة) نهى شريفى حلاوت
موته دلالتدرزيراكه موت مؤمن دنيا ومافيهادن الذ واحلى ايكن جسمنه هلاك وفنا اولديغندن اول نهى انك
برزمان بدنده مكثنه اشارتدر ونهى ايسه شيرين نسنه دن عادتدر وآجى نسنه دن خلاف حكمتدر (قطعه)
چونكه زندانمز بوجسم اولمش * موتمزدر نجاتمز حقا * دوبرادر بيلندى نوم ايله موت * پس اولمدن صقنمه سن

اصلا

اصلا * حق سن موتی بیل حضور وسرور * ایتمه ماتم بوباله دیمه بلا * واما علت سادسه نك ازاله سی علاجی اویله بیلمکدرکه موت ابدان حیات جاندر وصورتده بوممات حقیقتده عین حیاتدر زیراکه محب محبوبنی موت ایله بولور وهر مرادی موت ایله حاصل اولور ووطن اصلیسنه موت ایله واصل اولور (بیت) کهنه جانی قیل نثار وتازه جان بول در کنار * ان فی موتی حیاتی ان فی عیشی ممات (قطعه) مردن تن زندکی جان بود * رفتن جان جانب جانان بود * مرك بودرفتن جان سوی جان * بلکه تحقیق حیات آن بود * واما علت سابعه نك ازاله سی علاجی بویله بیلمکدرکه بوجهان برشجردرکه انسان انك ثمره سیدر نتکیم ثمره خام وبی طعم ایکن شجره یه محکم تشبث ایدر بعده بتشوب کمالنی بولوب لذیذ اولدقده شجره دن مستغنی اولورکیدر کذلك انسان مادامکه ناقص وخامدر انك بوجهانه تعلقی تمامدر واهتمامی حیات مستعار ایله بدنده آرامدر وجمیع حطام ایله نظام وانتظامدر وقتاکه تحصیل کمال ایدر وقلبندن ایچری کیدر پس لذت موتی آلوب بوحیات مستعاری نیدر زیراکه انسان کامل بو عالم کون وفسادی برحبه یه آلمز واموال واولاده هم میل ومحبت قیلمز وعزت ولذتلرله مغرور اولمز ونعمت موتی آرزو ایله قراری قالمز (نظم)

بومرغ جان نجه اوچمز چون اول جناب جمال
خطاب لطف ووداد ایلیوب دیه‌که تعال
نیچون صویه قوریدن کندن آتمز اول ماهی
که کلدی کوشنه خوش بانك موج بحر زلال
نیچون شکاردن اوچمز شهینه اول شاهین
که ارجعی خبرین وبردیلر طبول ودوال
عجب حلاوتی واردر بوعشق جان بخشك
اوکیم قرار ایدر آنسز کورر شقا وضلال
تیز اوچ ایرش همان ای مرغ جان اوصاحبکه
خلاص بول بوقفسدن آچلسون اول پرو بال
بوخاك شوره‌دن ایله سفر ایچ اب حیات
کوکلده صدر صفا بول یتر بوصف نعال
جهانی اهلنه ویر حق عالم دله کل
که اول جهان فراق اولدی بوجهان وصال

﴿نوع رابع﴾ پیرلك رذالتی وموتك کرامتی وروحك سلامتی بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل حکمت دیمشلردرکه موت ایکی نوعدر بری موت ارادی وبری موت طبیعیدر اماموت ارادی اماتهٔ غضب شهوتدر واماموت طبیعی روح حیوانینك بدندن مفارقتیدر پس حیات دخی ایکی نوعدرکه بری حیات ارادیه وبری حیات طبیعیه‌در اما حیات ارادیه‌که حیات فانیه‌در اول اکل وشربه موقوفدر واماحیات طبیعیه‌که حیات ابدیه‌در اول انواع لذات ایله موصوفدر نتکیم افلاطون حکیم دیمشدرکه مت بالارادة تحیی بالطبیعة وحضرت حبیب اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم (موتوا قبل ان تموتوا) بیورمشدر وموت ارادی حیات طبیعهٔ باقیه اولدیغن طیورمشدر پس عاقل اولان نقصاندن مستوحش اولوب کمال ایله مستأنس اولور واویله برنسنه‌یی طاب ایدرکه اول کندوبی نفسانیت قیدندن آزاد ایدر واکا بقا ویروب ابدالآباد آنی عزیز ودلشاد ایدر زیراکه عاقل بیلمشدرکه اموال واولاد اکافتنه وغمدر وتجربه قیلمشدرکه جمله‌سی اسباب مشقت والمدر پس اول لذات نفسانیه‌دن اعراض ایدوب آلات جسمانیه‌دن مستغنی اولمشدر وعزیز کوکلنی بوبله‌دنی فکرلردن فارغ وآزاد ایدوب جمله‌دن راحت وسلامت بولمشدر وعالم کون وفساد ایچنده هیچ برکمسه ایچون بقا ممکن اولمدیغن بیلمشدر زیراکه اکر دنیاده بقا ممکن اولسه ایدی دنیایه مقدم کانلره ممکن اولوردی واکر بودار فنایه هرکلن آدم بوتنده قالسه ایدی وجه ارضه صغمیوب ناس بری برینك باشی اوزرنده طورمق لازم کلوردی خصوصا موتك قدر وقیمتن بیلمیوب عمر طویل آرزوایدن کمسه پیرلکه رغبت ایتمش اولور حالبوکیم پیرلك برمرض شدید وحبس مدیددر وعذاب الیم وبلای عظیم واسفل سافلین وارذل آفلیندر زیراکه پیرلکده نقصان حرارت وبطلان رطوبت عارض اولوب سقوط اضراس وضعف حواس طاری اولور وهجوم امراض وفوات اعراض رسوخ بولوب اعضا حرکتدن وقوی عملدن عاجز قالمق لازم کلور وموتك اول خاصیتی واردرکه روحی زحمت مکاندن وحور زماندن خلاص ایدوب دار قرارده منزل ایراره واصل ایدر واکا کالی قدر لذت ویروب حضوری قدر مرتبه‌یه نائل ایدر نتکیم حضرت علی کرم الله وجهه بیورمشدر (بیت) جزی الله عنا الموت خیرا فانه * ابربنا من والدینا وارأف * یعجل تخلیص النفوس من الاذی * ویدنی من الدار الذی هو اشرف * پس بوبیاندن عیان اولان بودرکه موتك معناسی عدم وفنا دکلدر بلکه جوهر لطیف جوهر کثیفدن جدا اولمقدن عبارتدر بوجوهر لطیفدن مراد روح حیوانیدرکه بالاده بیان اولندیغی اوزره انك منبعی نقطهٔ سوداء سویدادر

وبو روح برنجار لطيفدركه هوا كبى جسم صافيدر وباطن حيوانك اخلاط اربعه‌سى امتزاجندن ناشيدر وبوكا برمزاج معتدل حاصلدركه انك اثرى يوركدن واسطهٔ عروق ايله دماغه وجميع اعضايه واصلدر وحواس وقوى بو روحك اثرندن اعضاى بدنده جارى وهر جزؤينه ساريدر وبو روحك استعدادى روح انسانينك آثارنى قبول ايله موصوفدر وروح حيوانينك بوقبول آثارى كندى مزاجى اعتداله موقوفدر زيراكه اكر بو روحك اعتدال مزاجى باطل اولوب حواس وقوى حس وحركتدن عاطل اولسه آثار روح انسانى دخى اعضادن زائل اولوب اول بدنه موت طبيعى حاصل اولور واما روح انسانى اول بر جوهر مجرددركه جسم كبى قابل قسمت دكلدر زيراكه محل معرفةالله بو روحدركه پرتو عقل كلدر وجميع انبيا واوليا وعلما واكثر حكما اتفاق ايتمشلردركه روح انسانى فناء بدندنصكره باقيدركه اول موت طبيعيله منعدم اولمز وابدا فنا بولمز (نظم)

بيلدكسه كندك اى جان چون شكر اولدى اولمك	جان عشقه اولسه حيران چون كوهر اولدى اولمك
اولمك كبى بو ياندن طوغمق كبى او ياندن	آب حيات ايچ آندن كيم كوثر اولدى اولمك
كچ بوجهاندن اى جان وار اول جهانه رقصان	خوف ايتمه كرچه برآن شور وشر اولدى اولمك
شاندركه حسن وآندر جاندركه طاتلى جاندر	كاندركه كيزلى كاندر كان زر اولدى اولمك
حق دعوت ايتسه جانى قبض ايلر اولدم انى	جان ذوق ايدر نهانى چون دلبر اولدى اولمك
خوش‌خويلى اولسه بردل هم موتى خوش اولور بيل	بدخويلى اولسه مشكل هم آزر اولدى اولمك
آيينه دز مماتك بول آنده هم صفاتك	حق بيل انى ذاتك خوش منظر اولدى اولمك

﴿نوع خامس﴾ موتك كيفيتنى وروحك بدندن مفارقتنى ونزع حالتنى وعالم برزخده غرامت وكرامتنى بيلدررر (اى عزيز) معلوم اولسونكه اهل حكمت ديمشلردركه برشخصك قيامه قوتى قالمسه اول كمسه‌يه ضعيف دينلور واكر جلوسه طاقتى قالمسه اكا مريض دينلور واكر نطقه مجالى قالمديسه اكا محتضر وعلتنه مرض موت ديرلر واكر نفس آلمغه قدرتى قالمديسه اكا ميت ديرلر پس اول شخص بوعالمدن ميت اولوب عالم برزخده متولد اولمشدر نتكيم عالم برزخدن ميت اولدقده بوعالمده تولد قيلمشدر اما حقيقت موت انسان انك بدنه تعلق ايدن خيال مجردك قطع تعلقندن عبارتدر وخيال مجرد ايسه روح انسانيدن كنايتدر اما اول خيال زيباى دلاراكه روح مؤمندر موت ايله مؤمن اول خيال اولوب آندن ايچرى كيدر واما اول خيال موحوش مستكره‌كه روح غير مؤمندر موت ايله غير مؤمن اول خيال اولوب انك درونه كيدر پس اول جوهر مجرد بو جسم مركبدن مطلق وكندى لشكرينه ملحق اولديغنه موت انسانى اطلاق اولنمشدر وبوروحك بوقطع تعلق روح حيوانك بدن انسانيدن مفارقتى عندنده بولنمشدر (بيت) اى برادر توهمان انديشهٔ * مابقى تواستخوان وريشهٔ * واما كيفيت موت انسانى بويله‌دركه شخص مريضك وجودنده برسبب ايله برعلت عارض اولوب انك نفس طبيعيه‌سنى بدنندن تدريج ايله تحليل واخراج ايدوب نفس حيوانيه‌سنى ضعيف وذليل ايلدكده اول علت انكله قرار ايدر پس اول شخص مريض اول حالتده صحت بولور كبى حركته كلوب ديده‌سن آچوب دنيايه برخوش نظر ايدر تا بر مرتبه‌كه كندوسى واكثر عامه آنى صحت بولمش ظن ايدر حالبوكيم اول علت انك طبيعتى مكاننده تمكن ايدوب روح حيوانيسنه غالب اولوب ايشنى تمام ايتمشدر وبوحالت رمق آخر صايلوركه روحى منطفى اولمق ايچون شعله اورمش اولور من بعد اول مريض بوصحت رمقانيه‌ده اولدقجه كندوسندن برخيال پيدا ايدوب بوچكديكى بحرانات وشدائدى خاطرينه كتورور وبوتخيل حالنده هرنه‌قدركه كندوينى ميزان قوته چكر اول قوتى بوله‌مزكه طبيعتى اقباله ومزاجى اعتداله واصل اوله چونكه بوخيالنده كندوينى قوتدن بعيد اولمش بولور پس غيرت ايدوب بردخى حركته كلور وبوحركتنده تمكندركه طعام آرزوسنده اولور وبردخى برغيرى خياله توغل ايدوب وهر نوبت زياده خيالاته كيدر وبوخيالاتك جمله‌سى انجق كندى جسمنده قوت اصليه‌سنى بولمق ايچوندر حال بوكيم آنى بولمق اكا محالدر زيراكه اول حالده كنديسى بدندن بشقه برمجموعهٔ خيالدر پس ينه اول محتضر بوكثرت خيالات ايچنده برحركت دخى ايدر واويله اولوركه بوحركتله قالقوب كيدر واكر قيامه قادر

اولمديسه

اولمديسه الني باشنه قويوب يوزينه سوروب صدرينه كتورر بو ايشلرى بغايت غيرت وحسرتندن ايدر لكن
فائده ويرمز كيدر و بردخى برغيرى خياله ايجرى كيدوب كندوبى تكرار ميزان قوتله سنجيده ايدر لكن
كندوبى برخيال مجموعه سى بولور تكرارينه برحركته كلور اكر قادر اولمديسه اول حالده ساقى ساقنه ملتف
وبدنى حياتندن نا اميد اولور پس بو خيالات متموجهٔ متضادهٔ متزايده يه سكرات موت اطلاق اولنور
چونكه خيال كثرت بولوب قوتدن تجاوز ايدر پس اول محتضر جامه ولحافندن نسنه التقاطنه باشلر
ويا شفه سن كيرويه آچوب ديشلرين اظهار ايدر ويا صيحه ايله آغلر ويا كوزلرين تغميض ايله باغلر ويا وجهنى
ديوار سمتنه دوندروب بويله ايشلرى ايشلر وياخود كوزلرين مبالغه ايله آچوب هر طرفه دوندروب حضورنده
بولنان احباب واولاد وعياله صيق صيق باقمغه باشلر لكن بو احوالنده لشكر خيال مجرد اولمشدر كه خيمه سين
صحراده منتصب بولمشدر وبدننده بقيهٔ روح حيوانيه دن بر رمق سرد قالمشدر چونكه روح حيوانى
خيال مجرد ايله بدندن طشره يه كلمشدر رمق سردنى دخى كندى يه جذب اتمك قيدنده اولمشدر پس بو حالتده
بدن مركب بخار مجرد آره سنده بر نزاع حاصل اولور كه اكا حالت نزع دينلمشدر ولسان اهل شرع ايله بو خيالات
كثيره يه ملائكهٔ رحمت وملائكهٔ عذاب وارواح مجرده تسميه اولنمشدر ونزاع مرقوم اول زمان بولنور كه هر
اوله جق اولمش اوله وجميع حواس وقواى نظامندن قالمش اوله وبدنك هيئات وماهياتى بالجمله خيالات مجرده
اولوب خارجه كلمش اوله وبدنده انجق بر رمق سرد قرار قيلمش اوله كأنه بدن مركب ديركه بو رمق برودتده
بكا مشابهدر وبخار مجرده ديركه اصل رمق بدندن خارجدر اول دخى اصلنه كلمك مناسبدر پس بو ايكى شخص
مركب ومجرد بو نزاع ايله او لقدر زحمت چكرلر كه عاقبت بدنده قالان نفس سرد اصلنه متصل اولوب بدن مركب
انبان منفوخ كبى يرنده قالور واول لشكر خيال غبارات ترابيه وبخارات مائيه واجزاء هوائيه وشرارات
ناريه كبى يا عيش (ماتشتهيه الانفس وتلذ الاعين) ايله بى قيد وبندو كدورت طيران وجولان وعشرت ايدوب
اول بدن مركبدن چيقدقلرى حال اوزره آنك اطرافنده جولان ايدرلر وبدن دخى كندى تجردى كارنده
كلبتيله يا اول تداركده اولور كه خاك تيرهٔ لحد ايچره مقيد قالميوب نشأت ثانيه ايچون نبات شكلنده نشو ونما
بولوب هردم اول مفرح الاشكال اولان لشكر خياله وصالى ميسر اولوب انلر كبى مجرد اوله وياخود بدن اول
توقعده اولور كه اول خيالات موحوش الاعضا ومستكره اللقا هركز اكا تردد اتميه لر تا كيم اجزاء بدن
انلرك عقوباتندن آزاد اوله حال بو كيم اول خيالات اول قباحات ايله فظ وغليظ اشكال وصورتلرده
اكا تردد ايدوب اندن برآن منفك اولمزلر واول بدن غيرمؤمندر كه الى يوم القيامه عذاب قبر ايله متألمدر واما
نشأت ثانيه تداركنده اولان بدن مزبور اول بدن مؤمندر كه الى يوم النشور انواع لذات ايله متنعمدر وذرات
خاك ايله مستأنسدر (قطعه) بو عالم كيم كوكل قيدين چكرسن محنت وغمدر * قنامز عالمى سير ايله كيم
برخوشجه عالمدر * كوروب تنهالغى قبر ايچره نفرت قيلمه اولمكدن * طريق انسى طوت كيم هر آوج طپراق
بر آدمدر * وتركيب جسمدن مفرد اولان روحك احوالى بعينه نائم اولان كيدر نتكيم نائم اولان كمسه يقظه
حالنده بلاد وصحرالردن وجبال ودريالردن عيش وعشرتله وسرور وصحتله تفرج ونظر قيلديغى يرلرى
وايلديكى صفالرى رؤياسنده ذوق ايله سير ايدر ياخود خوف وعسرتله وكدر ومحنتله سير وسفر ايلديكى يرلرى
وجفالريكه چكمشدر دوشنده زحمتله كورر كذلك شخص مفردك عالم برزخده اولان مكانى كنديسنك تركيبى
حالنده بولنان اقوال واعمال واخلاقيدر زيرا كه انسان كندى سعيله مالك اولديغى كمالى بولور پس اكر تركيبى
حالنده اولان احوالى جمله خير واحسان اولمش ايسه انك تفريدى مكانى دخى اول كوزل اقوالى وكوزل اعمالى
وكوزل اخلاقيدر كه اول دائم وباقى (ماتشتهيه الانفس وتلذ الاعين) ايله مجازات ومتلذذ اولوب بى خوف جحيم
مقام نعيمده مقيم اولور واكر تركيبى حالنده اولان احوالى خير وشردن مؤلف اولمش ايسه انك تفريدى مكانى
دخى مختلط اولور كه نه حضور ايله قناعتى اولور ونه فراق ايله قرار بولور هميشه عذاب اليم ايچنده متردد قالور
واكر تركيبى حالنده جمله احوالى شر وعصيان اولمش ايسه انك تفريدى مكانى دخى اول قولى وفعلى وخلقيدر كه
عذاب عظيم ايچنده مقيم اولور چونكه بيتك برزخده اولان لذتلرى وزحمتلرى زنده نك رؤياده اولان لذتلرى
وزحمتلرى كيدر پس احوال ميت الى يوم البعث واحوال حى الى وقت الاستيقاظ ايكيسى بردر كه بردر

زیرا که‌احوال‌المیت واحوال‌النائم عالم برزخده حاصلدر که بر بردر پس (تموتون کما تعیشون وتحشرون کما تموتون) مضمونی بومعنایی مشعردر والحمدلله‌الذی احیانا بعد ماامانتا والیه‌النشور وارد النشور واحنا والیه‌البعث والنشور حدیث شریفی مفهومنجه نوم ایله‌موت بردر پس کندی‌یی نه‌روح اولدیغن بیلان موتی نعمت بولوب خوفی قالمز

(مثنوی) سوی مرکست خلق‌را آهنك ‖ دم زدن کام وسال ومه فرسنك
جزدورنکی نشدزمرك هلاك ‖ مردیکرنك راز مرك چه باك
(رباعی) آن مردنیم کز عدمم بیم آید ‖ ان نیم مراخوشتر ازین نیم آید
جانیست بعاریت بمن‌داد خدا ‖ تسلیم کنم چو وقت تسلیم آید
(بیت) این‌جان‌عاریت که‌بحافظ‌سپرددوست ‖ روزی رخش ببینم وتسلیم‌وی کنم

﴿نوع سادس﴾ مبدأ ومعاد روح انسانی‌یی حکیمانه بیلدیرر (ای‌عزیز) معلوم اولسونکه اهل حکمت دیمشلردرکه روح انسانی بدندن قطع تعلق ایلدکده انك مرجع ومعادی اول مقامدرکه اندن نزول‌ایدوب جسمنه تعلق‌ایتمشدر وهرروحك برمقام‌معلومی واردرکه انك‌هم مبدأ وهم‌معادی اول مقامدر وارواحك هیچ‌بری کندی مقامنی تجاوز ایده‌مز وکسب کمال ایتدکجه کندی مقامندن اعلایه کیده‌مز پس ارواحك برطائفه‌سنك مقام معلومی عقول عشره‌دن عقل ثانیدرکه عقل فلك اعظمدر وبر زمره‌نك مقامی عقل فلك بروجدر وبرجماعتك مقامی عقل فلك زحلدر وطقوزنجی فرقه‌نك مقامی عقل‌فلك قمردر ومقامات ارواح بومراتب تسعه‌درکه تحصیل کمال ایتمیان روح اول عقل فلك اعظمدن نچوب کیده‌مز وعقل‌اوله رجوع ایده‌مز پس معاد ارواح انسانیه افلاك تسعه‌نك عقولیدرکه عالم جسمانیده علم وطهارتی اوزره قالان روح پاك ینه کندی اصلنه عروج ورجوع ایدر یعنی عقول تسعه‌دن هرعقل کندی‌یه مناسبتی اولان‌روحی کندی‌یه‌جذب‌ایدر چونکه عقول‌عالم‌علوی بالجمله علم وطهارتله موصوفدر وقنغی عقل که‌اعلا وعقل‌کله اقرب بولنمشدر اول‌عقل مادوننددن اعلم واطهر بیلنمشدر پس‌هر روحکه کندی مقامندن تنزل ایدوب جسمنه تعلق ایلمشدر اکراول‌روح بوتعلق‌وتصرف‌حالنده زیاده‌علم‌وطهارت کسب‌ایلدیسه انك مرتبهٔ‌معادی مقام‌معلومندن اعلایه‌یتمشدر واکربوتعلق‌حالنده کسب‌کمال ایده‌میوب کندی علم وطهارتی اوزره قالدیسه انك معادی ینه کندی‌مقام معلومیدرکه مبدأ ینه‌کتمشدر وبوایکی زمره‌علم‌وطهارتلری مناسبتیله مرکبات سفلیهٔ فانیه‌دن خلاص بولوب‌کیدرلر ومجردات علویهٔ باقیه‌ایله نشأت اخرایه‌دك ذوق وحضورایدرلر (بیت) حجاب‌چهرهٔ جان‌میشود غبارتنم * خوشادمی‌که ازین‌چهره پرده برفکنم * واکر روح‌انسانی بوعالم جسمانیده کندی بدننه تعلق وتصرف حالنده روح حیوانی‌یه مغلوب وکندی علم وطهارتندن مسلوب‌اولدیسه روح‌حیوانی اکاحائل‌ومناسب عقول‌علویه اندن زائل‌اولور ودرونی فلك قمر اولان عالم سفلیده قالور ونشأت ثانیه زمانه‌دك عذاب الیم ایچنده روح حیوانی ایله محبوس اولور وجمیع ارواح‌علویه وسفلیه قیامت‌کبراده نفخهٔ ثالثه‌ایله هرروح کندی جسدین‌بولور انکله حشراولوب هرکس ایشلدیکن‌بولور وبوحقیقت‌حالی حکمای محققین تحقیق‌اوزره‌بیلور اکرچه‌مذهب‌تناسخه ذاهب‌اولان‌حکما کندی‌عقللرنجه‌دیمشلردرکه تحصیل‌کمال‌اولمزالا که‌تهذیب‌اخلاق‌ایله‌اولور وتهذیب‌اخلاق‌اولمزالا که‌تبدیل ابدان‌ایله‌اولور وتبدیل‌ابدان‌اولمزالا که‌تناسخله‌اولورتا کیم‌کمال‌علم‌وطهارت‌بولور وکمال‌علم‌وطهارت بولان انی‌بیلورکه بولندیغی بدندن‌مقدم نشأت مختلفه‌ده نه‌شکل مظاهرده ظهور ایتمشدر وهربرنده نه‌قدر زمان مکث‌ایدوب اندن قنده کتمشدر جمله‌سی تذکرله فکرینه کلور وتفصیل اوزره ادراك ایده‌بیلوردیو کتب حکمتده‌یازمشلردر لکن اهل‌تناسخ اصول‌دین‌مبینه مخالف کیدوب آزمشلردر امابعض‌فروعه‌مخالف نیجه حقایق‌اشیا سزمشلردر اول حکمتلری‌متکلمین انواع تأویلات ایله بالاده‌بیان اولندیغی کبی شرع شریفه توفیق وتطبیق‌ایدوب نظامیله‌دوزمشلردر ودنیا ایله‌آخرت اراسنده اولان‌طریقك مسافه‌سی‌موت انسانی بولنمشدرنتکیم (من‌مات‌فقدقامت‌قیامته) دینلمشدر انکچون موته‌قیامت صغری اطلاق اولنمشدر (نظم) راه‌بنازین جهان تاآن‌جهان * پیش‌یکدم‌نیست جانرا درمیان * زین جهان تاآن جهان بسیار نیست *

جزدمی اندرمیان دیوارنیست * چون برآید آن دمت ازجان پاك * جسم خاکی راشود جان زیرخاك * موترا برخلق عزم جازمست * جمله رادرخاك خفتن لازمست * پس امدی عارف نفس اولوب کندیکی بیل وتحقیق ویقین قیلکه سن جسم خاك دکلسن روح پاکسن ونتیجهٔ دور افلاکسن وخلاصهٔ کیفیات وارکانسن وزبدهٔ کائنات جهانسن زیراکه سن برثمره سن که اجزاء شجرهٔ جهان اطوارعبور وظهورکدر وبرلب لباب عالمسن که افلاك وعناصر وبدن بالجمله ظروفا وقشورکدر وبرنوات زیباسن که اغصان کائنات فروعکدر وبرنقطهٔ کبراسن که اعیان موجودات حروفکدر اکرسن کندیکی بویله بیلورسك ربکی بیلوب انکله مطمئن اولورسن وموتدن اصلا خوف وحذرك قالمیوب موتی نعمت عظمی بیلورسن زیراکه جسم خاکی جبل قاف وروح پاکی مثال عنقا کوررسن

ای طبل رحیل ایشیدن عالم جاندن	وی رحلت ایدن خوش وطننه بوجهاندن
سن قنده سن ای کوزلری نرکس یوزی لاله	قبرکده بتر نرکس ولاله عوض اندن
بوجمله در آسان اکر اول مرغ ضمیرك	دامی قویوب اوچدیسه کوکه راه نهاندن
جان بولسه سلامت بولنور صورت دیکر	پای اولسه روان موزه بولورغیری مکاندن
بیك شکرایدر اول جانکه بدندن اولور آزاد	ای بیخبر اول لذت تجرید وروان دن
قو لذت آب وکلی ایچ آب حیاتی	کچ نه فلکی اصلکه کل دور زماندن
ای حقی نه سحر ایتدی بزه دوزخ اشباح	کیم ناره یانوب کچمشز انوار جناندن

﴿نوع سابع﴾ بعدالموت ارواحك اخلاقی اقتضاسنجه اولان حشر وجحیم ونعیمی بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل حکمت وعرفان دیمشلردرکه رب العالمین حضرتلرینك اسماء حسناسندن براسمی جلیل وبراسمی جمیلدر ومظهر جلالی جهنم ومظهر جمالی جنتدر چونکه حق تعالی (وعلم آدم الاسماء کلها) بیورمشدر بوانسان مظهر جمیع اسما اولدیغن طیورمشدر پس جلال وجمال دخی انسانده در هرکیمده قنغیسی غالب ایسه عاقبت انك سرانجامی اندەدر اکر انسانده صفت جلال غالب اولوب اندن نشأت ایدن اوصاف ذمیمهٔ حیوانات ایله متصف اولورسه قنغی صفت حکمنده ایکن موت ایله بدندن خلاص بولورسه نشأت ثانیه ده اول صفت صورتنده حشر اولوب مکانی جهنم اولور مثلا حسد حکمنده اولان ذئب وغضب حکمنده اولان کلب صورتی بولور (اولئك کالانعام بل هم اضل) زمره سندن اولوب عذاب الیم ایچنده قالور واکر انسانده صفت جمال غالب اولوب اندن نشأت ایدن اوصاف حمیدهٔ ملائکه ایله متصف اولورسه اول نشأت ثانیه ده صورت انسانیه ده حشر اولوب مکانی جنت اولور ولقاءالله دولتی بولور پس روح انسان صفت جلاله متصف اولدیغی حالده انك آدی نفس حیوانیدر وکندی لئیم وشقی ونادانذر وبوروح اول صفت جماله متصف اولدیغی حالده انك اسمی عقل وجاندر وکندی سعید وکریم انساندر چونکه انسان مظهر کلدر پس قلبی انواع خواطردن برلحظه خالی دکلدر وخواطر ایسه یاخیر محض ویاشر مضلدر اماخواطر شر صفت جلالدن کلورکه اول شیطانیدر واکا تابع اولان نفسانیدر واماخواطر خیرصفت جمالدن کلورکه اول رحمانیدر واکاتابع اولان روحانیدر پس عالم انسانده جهنم نفس حیوانیدر وجنت انك دل وجانیدرکه مقام نفسده قلان عذاب الیمده در ومقام قلبه صعود ایدن نعیمده مقیمدر نتکیم دینلمشدر (بیت) بهشت ودوزخت همراه باتست * فرازعرش وشیب چاه باتست * اکر انسان اوصاف نفس حیوانیه سیله توقف ایدرسه اصناف عذاب الیم ایله متألم اولورکه انك کندی خویدر جهنم واکرانسان قلبنی اوصاف بهیمه دن تخلیه ایدوب اخلاق الهیه ایله تحلیه ایدرسه انواع لذات نعیم ایله متنعم اولور نظم

سیرتی کان بر وجودت غالبست	هم برآن تصویر حشرت واجبست	جملهٔ اوصاف واخلاق ای پسر
هرزمان کردد ممثل در صور	کاه نارت می نماید کاه نور	کاه دوزخ کاه جنانست وحور
مالك دوزخ قوای نفسی است	مانع لذات روح قدسی است	هفت دوزخ هست اخلاق بدت

هشت جنت حسن اخلاق خودت
خلق نیکوشد بهشت وحور عین
خلق نیکت راجزا دیدار اوست
نیست انسان هرکه راخلق بدست
خلق بد آمد براه دوست سد
مهر ورقت وصف انسانی بود
آدمی باخلق بد حیوان شود
خلق نیکوشد بمعنی راه راست
هشت جنت خودتوبی ای نیك خو
هرکه دارد در جهان خلق نکو

حور وغلمان جملکی اوصاف تست
خلق بدرا دوزخ سوزان ببین
هرکه دارد. درجهان خلق نکو
درحقیقت چون سباعت وددست
چون شوی پاك ازهمهٔ اخلاق بد
خشم وشهوت وصف حیوانی بود
خلق نیك آمد صراط مستقیم
آنکه دارد خلق بددورازخداست
کر بخلق بد کرفتار آمدی
مخزن اسرار حق شد جان او
نی زاستدلال وتقلید ست این

مهر ومه روحست وقلب صاف تست
خلقهای حق همه خلق نکوست
مخزن اسرار حق شد جان او
مایهٔ دوزخ چه باشد خلق بد
اسلم الشیطان ترا باشد سند
خلق نیکو خاصهٔ انسان بود
شعد مثال خلق بد نار جحیم
چون شوداخلاق واوصافت نکو
هم تودوزخ هم عذاب سرمدی
آنچه کفتم هست ازعین الیقین

چونکه بومعرفتنامه‌نك فنون ثلاثه‌سندن فن اولنده امور اجسام واشباح اولان بعض احوال عالم وفن ثانیسنده امور ابدان وارواح اولان بعض احوال آدم بورایه‌کلنجیه‌دك اصول دین مبینه مطابق اولان انواع حکمت حکمای اسلام ایله بومقدارجه تحریر وبیان اولنوب خذما صفادع ماکدر دینلمشدر زیراکه فروع شریعت غرایه جزئی مخالف بولنان بعض حکمت حکما وجزئیات امثالی اولان حقایق اشیامقبول علما اولدیغی بالاده بیلنمشدر پس امدی بومقامده تیمن وتبرك ایچون حکیم سنائی رحمة‌الله علیه حضرتلرینك حدیقهٔ شریفه‌سنده مدح وترغیب موتی متضمن اوتوز بش بیت ایله بوفن ثانی ختم اولنمشدر وفن ثالثده اموردین مبین اولان بعض احوال قلب انسانی وجمیع شروط وارکان راه عرفانی ظاهر شرع شریفه مطابق اولان حکمت اولیاء کرام ایله بر مقدار تحریر وبیان ایتمك عزیمتی قیلنمشدر (نظم)

دل ازین عمر مقتصر برکیر
مردرا عشق عمر پیر کند
مرد عاقل زلهو بر هیزد
باچنین عمر پیر نتوان شد
این جهانرا ممارست کردم
زندکانی مرا وبال آمد
تن فدا کن که در جهان سخن
قبلهٔ حق دلست پاکش دار
مرك هدیه است نزد دانندە
پیش هدیه خدای کش دل وجان
جامه ات ای که بختت ازخردست
رقص کن برنهاد چارهٔ خویش
چند باشد به بند نان باتو
آلت چار میخ عزرائیل
چار مرغند چار طبع بدن
زنده کن هر چهاررا چوخلیل
ثانیا بد زجان برون حیوان
روح قدسی بجای او بنشست
پسر خواجهٔ همه حیوان

کز چنین عمر کس نکرددپیر
عمرها جمله مستعار بود
زین چنین عمر عقل بکریزد
هرکه او رنك وبو براست اسیر
کرداز امید خود برآوردم
در جهانی که عقل وایمانست
جان شود زنده چون بمیرد تن
ره برین‌راه راچومرکت نیست
هدیه دان میهمان ناخوانده
مرك چون رخ نمود هیچ منال
زآتش وآب وخاك وباد بدست
همچو ایمان ورای هوش وسروش
دو جوانمرد عقل وجان باتو
مردکش زندکی زارکانست
بهر حق جمله را بزن کردن
جان نبردی بسوی معدن خویش
ره نیابد برتبهٔ انسان
ای شده شاه برهمه حیوان
زشت باشد غلام جامه ونان

عم تن مرورا اسیر کند
عقل‌را زین حیات عار بود
مرد پیراز بقای جانان شد
زن وکودك بود نه‌مردونه پیر
زین حیاتم زخود ملال آمد
مردن جسم زادن جانست
دشمن حق تنست خاکش دار
بی نوابی بکن چو برکت نیست
مرك کاید برت سبك مهمان
بدل وجان همی کن استقبال
خرق کن دلق چار پارهٔ خویش
جامهای برهنکی در پوش
چار طبعست در سرای رحیل
نه بصحرا ای عالم جانست
پس بایمان وعشق عقل جمیل
تانکردی پیاده از تن خویش
پس چوانسان زنفس ناطقه رست
تاکه اندوه جامه او غم نان
ای شهوت بعار آلوده

زیر

زر دست عیال وزن بوده
مالت انجاست همچو چشم ای دوست
مرك حقست وزندكی باطل
پنج حس پنج روزه دام تواند

كرك ترا برك راه مرك بود
زان اجل دشمنی ودنیا دوست
باطلی را رها كن ای بی حق
عقل وجان تا ابد غلام تواند
جان ببرید خاك بر سرتن

بر دلت قلب مرك برك بود
مرك راجوی كاندرین منزل
تا بدانی وبینی آن مطلق
چون ازین دامكاه اهرامن

ایمدی زیارت مزارستان ومرثیهٔ كذشتكان تتمهٔ موت انسان عد اولندیغندن بو یدی بیت دخی بونده یازلمق مناسب كورلمشدر

امر علی بالیات الخیام
لكن سلك جمعیت ایچره نظام
ستون خیم جمله تحت التراب
قنی حور مقصور صاحب خیام
ایدر حق جاندن او كچمشلره

وابكی علیها بكاء الغمام
نه ظاهر در اول خیمه‌لردن نشان
دوكلش هم اولمش رمیم عظام
عجب قنده وارمش اوشیرین روان
هزاران تحیت هزاران سلام

حیف قالمش دور كردون ایله
نه باقیدر اصحابنك غیر نام
قنی روح محبوب عین كمال
اوجان جهان قنده طوتمش مقام

فن ثالث

مرآت القلوب تصحیح اعتقاد وایمان وصلوة ایچون وضع اولنان آداب وارکان وترك حب لذات جهان وتوجه بدرون جنان ومعرفت حقیقت دل وجان شروط راه یزدان اولدیغی وتقلیل طعام وتقلیل منام وتقلیل كلام وعزلت انام وذكر مدام وفكر تمام اركان طریق عرفان اولدیغی * وتوكل علی الله وتفویض الی الله وصبر فی البلاء ورضاء بالقضاء اصول مقامات روح انسان اولدیغی ومعرفة الله مطلب اعلی ومحبة الله مقصد اقصی وحكمت اولیا لب معنی واولیای كرام عوام ناسدن اولی اولدیغی وطالب انس وحضور مقامات سبعهٔ نفسی نیجه عبور ایدوب قرب حضرت قدسه نه تقریب ایله وصول بولدیغی واندن قابل عرفان اولان احباسنی نه طریق ایله تربیه قیلدیغی ابواب خمسه ایله كتاب وسنته مطابق واجماع امته موافق بیان وعیان ایدر ﴿باب اول﴾ كتاب وسنته اقتدا واذعانی وشروط اركان صلاة رحمانی وترك حب لذات جهانی وتوجه بدرون جنانی وحقیقت دل وجانی فصول اربعه ایله تفصیل ایدر ﴿فصل اول﴾ كتاب وسنته اقتدانی وتصحیح اعتقاد خدایی وصلوة خمسه‌یی ادایی بش نوع ایله بیان ایدر ﴿نوع اول﴾ انسان جهل وغفلت‌له حیوانه شامل وعلم ومعرفت‌له انسان كامل اولدیغی بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونكه اهل الله دیمشلردركه اولدمكه دبیر حكمت كلك بدایع نكار مشیتله ارقام خطوط موجوداتی صحیفهٔ ابداعه كتب وتحریر ایدوب نقاش قدرت خامهٔ جواهر نثار وارادتله رسوم صور مصنوعاتی لوحهٔ جریدهٔ اختراعده رسم وتصویر ایتمشدر اولدم برموجب مضمون عبر نمون (ن والقلم ومایسطرون) عقل اول وقلم اعلی علت غائیهٔ ابداع مبدعات وسبب وواسطهٔ ظهور سطور عالیات وسافلات اولوب قاعد قوافل اعیان وذوات وسائق رواحل حقایق ممكنات اولمشدر چونكه بودرهٔ بیضا بر مقتضای فحوای (وعلم آدم الاسماء كلها) افق حقیقت آدمیدن طالع وهویدا اولوب بوجوهر فرد ویكتا برمستدعای (واشرقت الارض بنور ربها) ماهیت انسانیدن لامع وپیدا اولمشدر لاجرم بونسخهٔ كبری مجموعهٔ لطایف صنایع الهی وبوجریدهٔ عظمی فهرست بدایع حكم نامتناهی اولمغله حامل بار امانت وكافل مهمات خلافت قیلنمشدر (بیت) برسموات وارض وما فی البین * وعرضنا الامانة فابین * لیس فی الكون كائنا من كان * كافلا حملها سوی الانسان * اكرچه بو فرقهٔ علیه‌نك منشور آمال خجسته مآللری (انی جاعل فی الارض خلیفة) عنوانیله معنون وبوزمرهٔ سنیه‌نك مدعای احوال بدایع مئاللری (وسخر لكم مافی السموات ومافی الارض) برهانیله مبرهن اولدیغندن قدبلند قدر كزینلری سموات سبعه‌دن بالاوبرتر وزیر نكین سعادت رهینلرنده كافهٔ عوالم جسمانی وروحانی مطیع وفرمانبر اولوب مسجود عامهٔ ملائك ومسندنشین سبع ارائك اولمشلر درلكن مظاهر اسماء

متقابله مجالیٔ صفات متخالفه بولندقلرنده کاه (وفضلنا هم علی کثیر مما خلقنا) خطابیله مشرف وممنون وکاه (من یفسد فیها ویسفك الدماء) جوابیله معاتب ومطعون اولوب بر نوعی (خلقت الخلق لاجلك) مستد عاسنجه محبوب درکاه احدیت اولدیغی اجلدن اجنحهٔ جذبات الهیه ایله اوج درجات اعلای علیین جمع الجمعه صاعد وواصل اولوب برفوجی (اولئك کالانعام بل هم اضل) مقتضاسنجه مغضوب درکاه صمدیت اولدیغی جهتدن اهویهٔ شهوات ردیه ایله حضیض درکات اسفل السافلین تفرقه یه وارد ونازل اولور وفرقهٔ اولی (ان الابرار لفی نعیم) ایله موعود ومبشر وزمرهٔ اخری (وان الفجار لفی جحیم) ایله مقهور ومدمر قیلنمشدر (قطعه) آدمی زاده طرفه معجونست * کز فرشته سرشته از حیوان * کر بدین میل میکند کم زین * ور بدان میل میکند به ازان * پس هرعاقله امراهم وحکم الزمدرکه بر موجب (وما خلقت الجن والانس الا لیعبدون) عبادت حضرت خالق العباد ومعرفت اسرار مبدأ ومعاد ایله امین حمل امانت وحقیق مسند خلافت اولمغه بذل همت وصرف طاقت قیلوب حصول حیات ابدیه ایله سعادته واصل اوله وسعادت سرمدیه ایله دولت ابدیه حاصل قیله وارباب فطنت وذکایه بو دخی ظاهر وهویدادرکه شرفات بلندایوان غرفهٔ عرفانه صعود ووصول ودرجات رفیع البنیان قصر ذوق وجدانه ولوج ودخول (من تمسك بالکتاب والسنة فقد استمسك بالعروة الوثقی لا انفصام لها) مفهومنجه حبل المتین شریعت شریفهٔ غرایه تمسکده بذل مقدور وسر رشتهٔ ارادت ومحبت اولیایه تشبثده سعی مشکور ایتمکه موقوفدر (مثنوی) بندهٔ یك مرد روشن دل شوی * به که برفرق سرجاهل شوی * کر توسنك وصخره ومرمر شوی * چون بصاحب دل رسی کوهر شوی * اکرچه (الیوم اکملت لکم دینکم واتممت علیکم نعمتی) فحواسنجه مجرد کتاب وسنت ایله عمل موجب فوز وفلاح وباعث نجات ونجاح اولمقده وسیلهٔ کافیه وواسطهٔ وافیه در وعازم شارع شریعت عاقبت سرمنزل جنانه واصل وملازم شاهراه کتاب وسنت بالاخره دارالامان روضهٔ رضوانه داخل اولور ومع هذا علم وراثت که کنجور کنجینهٔ نبوت وتحفهٔ دفینهٔ خاتمیتدر (بیت) بین المحبین سر لیس یفشیه * قول ولا قلم للخلق یحکیه * وبو مقصودك میدان ظهورده جلوه کر اولمسی ارباب قلوبك ارادت صادقه ومحبت لایقه لریله نظر کیمیا اثرلرینه مظاهر اولمغه منوط ومربوط اولدیغی کالشمس فی وسط النهار روشن وآشکاردر (اولئك الذین هدی الله فبهداهم اقتده) مضمونجه خرمن هدایتلرندن بهره مند اولوب المرء مع من احب مستد عاسنجه عداد احبادن عداولنمق ایچون دائما مهر ومحبتلرنی حرز جان واخلاص ووارداتلرینی مثال کنج سلطان درون دل جانده نهان ایتمك کرکدر (قطعه) الفیت بینی وبین الحب معرفة * لاتنقضی ابدا اوینقضی الابد * لاخرجن من الدنیا وحبکموا * بین الجوارح لم یشعر به احد * (بیت) درکام دلم چاشنیٔ شهد محبت * باشیر فرورفته وباجان بدرآید * وبودخی محققدرکه اصحاب وجد وحالك درر حالات کرانبهالری وغرر کمالات بی مثل وهمتالری قعر بحر ذوقی ووجدانده مربی ومهیا وکان وجود وشهود وایقاندن ظاهر وپیدا اولمغله غواص عقل وحواس آکا دسترسه قادر اولمق امر نادر وجوهر خردخرده شناس آنی قیمتله تملکدن عاجز وقاصردر پس بودرشاهوار صدف سینهٔ احرارده دل کبی حرز جان وبوکوهر عالیمقدار صندوقهٔ صدر کبارده جان کبی مخفی ونهان اولدیغی کون کبی پیدا وعیاندر وهربی سرمایهٔ معرفت بودریکتایه خریدار وهربی بضاعهٔ محبت بویاقوت بی بهایه سزاوار اولمدیغی مستغنی عن البیاندر (شعر) علم التصوف علم لیس یعرفه * الا اخو فطنة بالحق موصوف * وحالات وکمالات اولیای کرامه وصولك حصولی تصحیح اعتقادات واداء صلوات ونسیان شهوات ومعرفت صفات ومحبت ذات مولی ایله بولنمغله بو فنده کتاب وسنته اقتدا واذعان ورسم وراه اهل محبت وعرفان نیجه ابواب وفصولله تفصیل وبیان اولنمق مناسب کورلمشدر تاکیم نفحات نسیم مطالعه سندن غنچهٔ کلستان کبی دل طالب عرفان شکفته وخندان اوله ورشحات زلال ملاحظه سندن مثال ازهار بهارستان روح روان انسان سرمست وریان اوله ووجد وحالات ایله درجات کمالاته نائل ومقامات محبته واصل محفل انس وحضوره داخل اولوب دولت ابدیه ایله سعادت سرمدیه بوله وقلبی ماسوادن پاك وخالی قالوب مهبط الهامات عرفان اوله (اللهم یارافع الاستار ارفع بلطفك عن بصائرنا حجب الاغیار الهی خلصنا من الاشتغال بالملاهی وارنا حقایق الاشیاء کما هی (قطعه) یارب

بوکوکل

بوكوكل كوزنى بينا ايله * مرآت دلى پاك ومجلا ايله * ذكركله سنك شكرك اوله ور دلسان * جان بلبلنى حمديكه كويا ايله ﴿نوع ثانى﴾ كتاب كريم ايله اهتدايى وقرآن عظيمه اقتدايى آيات بينات واحاديث شريفه ايله بيلديرر (اى عزيز) معلوم اولسونكه حق تعالى كندى كتاب مبيننه تشبث وحبل متيننه تمسك ايتمكى ترغيب ومخالف كتمكدن ترهيب ايدوب كلام قديمنده بيورمشدر * المذلك الكتاب لاريب فيه هدى للمتقين * واعتصموا بحبل الله جميعا ولاتفرقوا * قدجاءكم من الله نور وكتاب مبين يهدى به الله من اتبع رضوانه سبل السلام ويخرجهم من الظلمات الى النور باذنه ويهديهم الى صراط مستقيم * وهذا كتاب انزلناه مبارك فاتبعوه واتقوا لعلكم ترحمون * ياايها الناس قدجاءتكم موعظة من ربكم وشفاء لمافى الصدور وهدى ورحمة للمؤمنين * ونزلنا عليك الكتاب تبيانا لكل شئ وهدى ورحمة وبشرى للمسلمين * ان هذا القرآن يهدى للتى هى اقوم * وننزل من القرآن ماهو شفاء ورحمة للمؤمنين ولايزيد الظالمين الاخسارا * اولم يكفهم انا انزلنا عليك الكتاب يتلى عليهم ان فى ذلك لرحمة وذكرى لقوم يؤمنون * كتاب انزلناه اليك مبارك ليدبروا آياته وليتذكر اولوا الالباب * الله نزل احسن الحديث كتابا متشابها مثانى تقشعر منه جلود الذين يخشون ربهم ثم تلين جلودهم وقلوبهم الى ذكر الله ذلك هدى الله يهدى به من يشاء ومن يضلل الله فماله من هاد * وانه لكتاب عزيز لاياتيه الباطل من بين يديه ولامن خلفه تنزيل من حكيم حميد * صدق الله العظيم * وحضرت حبيب اكرم صلى الله تعالى عليه وسلم بيورمشدركه اى امت واصحابم سز شهادت ايتمزميسز كه عبادته لايق كمسه يوقدر الا كه الله تعالى واردر وبن انك سزه حق رسوليم ديمشلردركه بلى يارسول الله شهادت ايدرز * پس خطاب ايتمشدركه تحقيقا بوقرآنك براوجى الله تعالينك يدنده در وبر طرفى سزك الكزده در اكا محكم تشبث ايليكزكه تحقيقا سز قرآن ايله عامل اولدقدنصكره هركز آزوب ضلالته دوشمزسز والبته هلاك اولمزسز وبيورمشدركه بوقرآن يوم القيامتده برشفيعدركه شفاعتى مقبولدر وبرمشتكيدركه شكواسى نافذ ومرغوبدر كيمكه اكا تشبثله اقتدا ايدر اول كمسه يى جنتدن يكا آلوب كيدر وكيمكه انكله عملدن اعراض ايدر اول كمسه يى نار جحيمه سوق ايدر وبيورمشدركه كيمكه قرآنى اوقيوب مقتضاسنجه عامل بولنور آنك والدينه يوم قيامتده برتاج الباس اولنوركه ضيالرى دنيا بيوتنده بولنان ضوء شمسدن احسن كورينور پس بوقرآن ايله عمل ايدن كمسنه نك كندى حقنده كمانكز نيجه در وبيورمشدركه تحقيقا بوقرآن ضيافة اللهدر پس طاقتكز قدر ضيافة اللهى قبول ايديكز وتحقيقا بوقرآن حق تعالينك حبل متينى ونور مبينيدر وشفاء نافعدركه اكا تشبث ايده نى حافظدر واكا تابع اولان كمسه يى منجيدر وقرآن طريق مستقيمدن مائل اولمزكه تقويم اولنه وقرآنك عجايبى دوكنمز وكثرت تكرار ايله اسكيمز قرآنى اوقيويكزكه الله تعالى آنك هربرحرفيچون سزه اون ثواب احسان ايدر آكاه اوليكزكه بن ديمم كه (الم) حرف واحددر لكن الف برحرف ولام برحرف وميم برحرفدر وبيورمشدركه تحقيقا يقينده برفتنه ظهوره كلور واول فتنه دن مخرج كتاب الله اولوركه انكله عمل ايدن خلاص بولور زيراكه سزدن مقدم اولان آثار وسزدن مؤخر اوله جق اخبار ومابينكزده بولنان احكام آنده واردر وقرآن حق ايله باطلى فارق وفاصلدر اول هزل دكلدر انى ترك ايدن جبارى الله تعالى هلاك ايدر وانك غيريسندن هدايت طلب ايدن ضلالته كتمشدر زيراكه الله تعالى قرآنى حبل متين وذكر حكيم وطريق مستقيم ايتمشدر وقرآندركه هوا وهوسلرله حقدن باطله ميل قيلمز والسنه ايله ملتبس اولمز واندن علما طويمز وچوق تكرار ايله اسكيمز وعجايبى دوكنمز وقرآندركه انى جن ايشتدكده حكمندن اعراض ايتمزلرحتى ديمشلردركه (انا سمعنا قرآنا عجبا يهدى الى الرشد فآمنا به) پس هر كيمكه قرآن ايله سويلرسه تصديق اولنور وكيمكه انكله عمل ايدرسه اول اجر جزيل ايله مأجور بولنور وكيمكه انكله حكم ايدرسه اول عادل بيلنور وكيمكه اندن يكا دعوت ايدوسه طريق مستقيمى كوسترمش اولور وبيورمشدركه تحقيقا شيطان سزك بوديار كزده كندويه عبادتله طاپلقدن مأيوس اولمشدر لكن آكا قوللقدن ماعدا حقير عدا اولنان اعمالكز ايله راضى اولمشدر پس انك راضى اولديغى ايشلردن حذر اوزره اوليكز زيراكه تحقيقا بن سزك عنديكزده اويله نسنه ترك ايتمشمدركه اكر سز انكله اعتصام ايدرسز البته ابدا ضلالته دوشميوب صراط مستقيمه كيدرسز واول نسنه كتاب اللهدر ورسولى سنتيدر وبيورمشدركه كيمكه قرآن عظيمى اوقيوب ازبر ايدرسه وحلالنى حلال وحرامنى حرام بيلوب مقتضاسنجه

کیدرسه حق تعالی انی قرآن ایله جنته ادخال وکندی اهل بیتندن ناره مستحق اولان اون کیمسه یه شفیع ارسال ایدر صدق رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم * والآن بو اثناده دعای ختم قرآن یازلمق مناسب کورلوب تماملیه تحریر اولنمشدر * بسم الله الرحمن الرحیم صدق الله العظیم وبلغ رسوله النبی الکریم ونحن علی ماقال ربنا وخالقنا ورازقنا ومولانا من الشاهدین بالتصدیق والاقرار والیقین * اللهم ربنا تقبل منا ختم القرآن وتجاوز عما کان منا فی تلاوته من خطأ اونسیان اوتحریف کلمة عن موضعها اوتغییر حرف اوتقدیم اوتأخیر اوزیادة اونقصان اوتأویل علی غیر ما انزلته اوریب اوشك اوتعجیل عند تلاوته اوکسل اوسرعة اوزیغ للسان اووقوف بغیر وقف اوادغام بغیر مدغم اواظهار بغیر بیان اومد اوتشدید اوهمز اوجزم اواعراب بغیر مکان فاکتبه منا علی التمام والکمال والمهذب من کل الحان فاغفر لنا یاربا ویاسیداه ولا تؤاخذنا یامولانا وارزقنا فضل من قرأة مؤدیا حقه من الاعضاء والقلب واللسان * وهب لنا به الخیر والسعادة والبشارة والامان ولاتختم لنا بالشر والشقاوة والضلالة والطغیان * ونبهنا قبل المنایا من نومة الغفلة والکسلان وآمنا من عذاب القبر ومن سؤال منکر ونکیر ومن اکل الدیدان وبیض وجوهنا یوم البعث واعتق رقابنا من النیران ویمن کتابنا ویسر حسابنا وثقل میزاننا بالحسنات وثبت اقدامنا علی الصراط واسکنا فی وسط الجنان وارزقنا جوار محمد علیه الصلاة والسلام واکرمنا بلقائك یادیان استجب دعاءنا بحق التوریة والانجیل والزبور والفرقان واعطنا جمیع ماسئلناك به فی السر والاعلان وزدنا من فضلك الواسع بجودك وکرمك یارحیم یارحمن اللهم صل علی محمد صاحب الشریعة والبرهان برحمتك یاارحم الراحمین * اللهم زینا بزینة القرآن واکسنا بخلعة القرآن واهدنا بهدایة القرآن واختم لنا بتلاوة القرآن ونور قبورنا بنور القرآن واحشرنا مع اهل القرآن ونجنا من النیران بشفاعة القرآن وادخلنا الجنة بکرامة القرآن وارفع درجاتنا بفضیلة القرآن وعافنا من کل بلاء الدنیا وعذاب الآخرة بحرمة القرآن یاذا الفضل والاحسان اللهم اجعل القرآن لنا فی الدنیا قرینا وفی القبر مؤنسا وفی القیامة شفیعا وعلی الصراط نورا والی الجنة رفیقا وبیننا وبین النار سترا وحجابا والی الخیرات کلها دلیلا واماما بفضلك وجودك وکرمك یا اکرم الاکرمین اللهم ارزقنا بکل حرف من القرآن حلاوة وبکل کلمة کرامة وبکل آیة انابة وبکل سورة سعادة وبکل جزء جزاء اللهم ارزقنا بالالف الفة وبالباء برکة وبالتاء توبة وبالثاء ثوابا وبالجیم جمالا وبالحاء حکمة وبالخاء خلة وبالدال دنوا وبالذال ذکاء وبالراء رحمة وبالزای زیادة وبالسین سلامة وبالشین شفاء وبالصاد صدقا وبالضاد ضیاء وبالطاء طراوة وبالظاء ظفرا وبالعین علما وبالغین غنی وبالفاء فلاحا وبالقاف قربة وبالکاف کفایة وباللام لطفا وبالمیم موعظة وبالنون نورا وبالواو ولایة وبالهاء هدایة وباللام والالف لقاء وبالیاء یسرا وصلی الله علی النبی محمد وآله وصحبه اجمعین اللهم بلغ واوصل ثواب ماقرأناه ونور ماتلوناه من القرآن المبین الی روح وضریح حضرة سید المرسلین والی ارواح آله واولاده واصحابه والتابعین رضوان الله تعالی علیهم اجمعین والی ارواح آبائنا وامهاتنا واخواننا واخواتنا واعمامنا وعماتنا واخوالنا وخالاتنا والی ارواح من علمنا واحسن الینا خاصة والی ارواح جمیع المؤمنین والمؤمنات عامة اجمعین بحرمة الفاتحة ﴿نوع ثالث﴾ حبیب اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم حضرتلرینه اقتدایی وسنت سنیه سیله اهتدایی وصدر اولدنصکره دین مبین امورنده حادث اولان بدعتلردن اجتناب وابایی آیات کریمه واحادیث شریفه ایله بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه حق تعالی کندی رسولنه اقتدا ایتممزی وانك شریعتی جاده سیله اثرینه کتممزی ترغیب وسنت حبیبنه مخالف بدعتلردن جمله یی ترهیب ایدوب کلام قدیمنده بیورمشدرکه * قل ان کنتم تحبون الله فاتبعونی یحببکم الله ویغفر لکم ذنوبکم والله غفور رحیم * قل اطیعوا الله والرسول فان تولوا فان الله لایحب الکافرین * واطیعوا الله والرسول لعلکم ترحمون * لقد من الله علی المؤمنین اذ بعث فیهم رسولا من انفسهم یتلو علیهم آیاته ویزکیهم ویعلمهم الکتاب والحکمة وان کانوا من قبل لفی ضلال مبین * یا ایها الذین آمنوا اطیعوا الله واطیعوا الرسول واولی الامر منکم فان تنازعتم فی شیء فردوه الی الله والرسول ان کنتم تؤمنون بالله والیوم الآخر ذلك خیر واحسن تأویلا * فلا وربك لایؤمنون حتی یحکموك فیما شجر بینهم ثم لایجدوا فی انفسهم حرجا مما قضیت ویسلموا تسلیما * ومن یطع الله والرسول فاولئك مع الذین انعم الله علیهم من النبیین والصدیقین والشهداء والصالحین وحسن

اولئك رفيقا * من يطع الرسول فقد اطاع الله * ورحمتى وسعت كل شئ فسأكتبها للذين يتقون ويؤتون الزكاة
والذين هم بآياتنا يؤمنون الذين يتبعون الرسول النبى الامى الذى يجدونه مكتوبا عندهم فى التوراة والانجيل
يأمرهم بالمعروف وينهاهم عن المنكر ويحل لهم الطيبات ويحرم عليهم الخبائث ويضع عنهم اصرهم والاغلال
التى كانت عليهم فالذين آمنوا به وعزروه ونصروه واتبعوا النور الذى انزل معه اولئك هم المفلحون *
قل ياايها الناس انى رسول الله اليكم جميعا الذى له ملك السموات والارض لا اله الا هو يحيى ويميت فآمنوا بالله
ورسوله النبى الامى الذى يؤمن بالله وكلماته واتبعوه لعلكم تهتدون * وما ارسلناك الا رحمة للعالمين * فليحذر
الذين يخالفون عن امره ان تصيبهم فتنة او يصيبهم عذاب أليم * لقد كان لكم فى رسول الله اسوة حسنة لمن كان
يرجوا الله واليوم الاخر وذكر الله كثيرا * يا ايها النبى انا ارسلناك شاهدا ومبشرا ونذيرا وداعيا الى الله باذنه
وسراجا منيرا * ومن يطع الله ورسوله فقد فاز فوزا عظيما * وما آتاكم الرسول فخذوه وما نهيكم عنه فانتهوا
واتقوا الله ان الله شديد العقاب * صدق الله العظيم وحضرت حبيب اكرم صلى الله تعالى عليه وسلم بيورمشدركه
اى امتم واصحابم سزه وصيتم بودركه حق تعاليدن خوف ايده سز واولو الامريكزه برعبد حبشى اولورسه ده
اكا اطاعتله كيده سز زيرا كه سزدن كيمكه چوق معمر اولور تحقيق اول كمسه كلجكده اختلافات كثيره
كورر پس اول وقتده سزه لازم اولان بنم سنتمله عمل ايتمكدر واصحابم اولان خلفاء راشدين ومهديين
ايزيله كتمكدر وسنتمه تشبثده برنسنه يى آزى ديشلرله عض ايتمك مرتبه سنه يتمكدر وبندنصكره حادث اولان
امور دينيه دن بغايت احتراز ايتمك كركدر زيرا كه هر حادث اولان بدعتدر وهر بدعت ضلالتدر يعنى ضلالت
اولان بدعت اصحاب كرامدنصكره انلردن اذنسز دين امورنده ايجاد واحداث اولنان زياده ونقصان ايشلره
اشارتدر زيرا كه اذن شارعله دين امورنده احداث اولنان بناء مناره ومدارس وتصنيف كتب كبى اشيا بدعت
حسنه اولديغى بشارتدر وبيورمشدركه اى امتم آكاه اولكزكه بكا بوكتاب وبربلوب بونكله برمثلى دخى
وبرلمشدر پس آكاه اولكزكه قريب اولوركه برمالى چوق كمسه كندى تختى اوزرنده اوتوروب خلقه ديركه همان
قرآن ايله عمل قيليكز انده نه يى حلال بولورسز آنى حلال بيلكز ونه يى حرام بولورسز آنى حرام بيلكز حالبوكيم
تحقيقا الله تعالينك رسولى حرام ايلديكى اشيا دخى انك كندى حرام ايلديكى اشيا كبيدر آكاه اولكزكه
سزلر ايچون حمار اكلى حلال اولمز وبر يجلرك هر آزى ديشليسى دخى حلال اولمز وذميلرك اذنسز مالنى
آلمق حلال دكل وبالدر مكركه صاحبى اندن مستغنى اولورسه حلالدر وبركمسه برقومه مسافر اولسه انلرك
اوزرينه واجب اولان اكا اطعامدر واول مسافره لايق اولان انلرك اطعامى قدر انلره اكرامدر وبيورمشدركه
زنهار بن سزك بريكزى اويله بولميم كه تختنده اتكا ايدوبده امر ايلديكم يانهى ايلديكم امورك برى اكا كلدكده
اول ديه كه بن بونى بيلمم انجق هرنه كيم كتاب الله ده بولورز اكا تابع اولورز وبيورمشدركه سزك بريكز تختنده
اتكا ايدوبده اويله مى ظن ايدركه الله تعالى بوقرآنده تحريم ايلديكى اشيادن غيرى برنسنه حرام ايلمشدر آكاه
اولكزكه بن دخى نيجه اشيا ايله وعظ وامر ايلمشمدر ونيجه اشيادن نهى ايله سويلشمدركه انلر قرآن قدر ويا دخى
اكثردر وتحقيق الله تعالى سزلر ايچون حلال ايتمشدركه اهل كتاب اولان اهل ذمتدن اذنسز اولرينه كيده سز
ونه ده نسالرينى ضرب ونه ده ميوه لرينى اكل ايده سز مادامكه جزيه لرينى سزلره ادا ايدرلر انلر سزدن امين اولوب
كيدرلر وبيورمشدر هر حديثك خيرليسى كتاب الله در وهر هدايتك خيرليسى هدايت محمددر وامورك
شرليسى صكره دن حادثه اولنلردركه بدعتدر وهر حادث اولان بدعتدر وهر بدعت ضلالتدر وبيورمشدركه
جميع امتم جنته داخل اولورلر الاكه ابا ايدن داخل اولمز پس ابا ايدن كيمدر دينلدكده جواب ايتمشدركه كيمكه بكا
مطيع اولور اول دخول جنتى بولور وكيمكه بكا عاصى اولور تحقيق اول كمسه ابا ايتمش اولور وبيورمشدركه كيمكه
حلال اكل ايدوب سنتمله عمل قيلور وانك شرندن ناس امين اولور اول كمسه دخول جنتى بولور دينلمشدركه سنك
امتكده بويله كمسه تحقيقا بوزمانه ده چوق مشاهده اولنور * جواب ايتمشدركه بندنصكره برقومه ايچنده انجق
بر بولنور وبيورمشدركه كيمكه امتمك فسادى وقتنده بنم سنتمله متمسك وعامل اولور اول كمسه يوز شهيد اجرينه
نائلدر وبيورمشدركه تحقيق اسلام دينى دنيايه غريب كلش غريب كيدجيدر طوبى اول غربايه كيم
بندنصكره خلقك فساد ايلديكى سنتمى اصلاح ايدجيدر وبيورمشدركه سز كندى دنياكزك امورينى اعلمسز

بندن سؤال ایتمکز وقتا که بن سزه دیدیکز امورندن برنسنه‌یی امر ایدرم آنی اخذ وقبول ایدیکز وبیورمشدرکه سزك بریکزك هواسی بنم کتوردیکم احکام شریعته تابع اولمدقجه اول کمسه مؤمن عد اولنمز وبیورمشدرکه بنی اسرائیله کلن فتنه‌لر البته بنم امتمه دخی کلسه کرکدر حتی انلردن اناسیله آشکارا زنا ایدن اولمش ایسه‌ده بنم امتمده هم آنی ایشلین اولسه کرکدر وبنی اسرائیل تحقیقا یتمش ایکی ملته متفرق اولمشدر وتحقیقا بنم امتم یتمش اوچ ملت اوزره تشعب قلسه کرکدر وجمله‌سی نار جحیمی بولسه کرکدر الا که ملت واحده سلامت قالسه کرکدر اول ملت واحده کیمدر دیو سؤال اولنمشدر جواب ایتمشدرکه اولملتدرکه بن واصحابم کتدیکمز بولده بولنمشدر وانس رضی الله تعالی عنه حضرتلرینه اول حضرت بیورمشدرکه ای بنم اوغلانجغم اکر قادر اولورسنکه قلبکده هیچ برکمسه‌یه غل وغش اولمدیغی حالده صباحلیه‌سن واخشاملیه‌سن اویله ایشله کیم اول بنم سنتمدندر حالبوکیم بنم سنتمه محبت ایدن تحقیقا بکا محبت ایتمش اولور وبکا محبت ایدر ایسه بنمله جنتده قالور وحبیب اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم حضرتلرینه عمر بن الخطاب رضی الله تعالی عنه حضرتلری کلوب تحقیقا بزلر طائفهٔ یهودك بعض سوزلرین ایشیدوب بکنمشزدر انلرك بعضلرینی یازمغه دستور وارمیدر دیدکده اکا بیورمشدرکه یهود ونصاری متحیر ومتهور اولدقلری کبی سزده‌می متحیر اوله‌جقسکز تحقیقا بن سزه برشریعت مطهره‌یی بویله کمال اوزره کتورمشمدرکه اکر موسی علیه السلام حیاتده اولسه ایدی بکا اتباعندن غیری وسع وطاقتی قالمزدی وابن عمر رضی الله تعالی عنهما مکه ایله مدینه ارasında برشجره‌یه کلدکده انك تحتنده برمقدارجه قیلوله‌یه کیدردی ودیر ایدی کیم اول حضرت بویله ایدردی وبیورمشدرکه کیمکه بنم سنتمدن اعراض ایدرسه اول کمسه بندن دکلدر وبیورمشدرکه هرعملك برحرص وآرزوسی واردر وهرحرصك برفترتله اوصانمسی واردر پس اول کمسه‌نك که اوصانمسی بنم سنتمدن یکا کلمشدر تحقیق اول کمسه هدایت بولمشدر وکیمك که اوصانمسی غیری نسنه‌دن قالمشدر تحقیق اول کمسه هلاك اولمشدر وبیورمشدرکه سزك بریکزك قتنده والدین وولدندن وناسك جمله‌سندن بن زیاده مرغوب ومحبوب اولمدقجه اول مؤمن عد اولنمز وبیورمشدرکه کیمکه بزم شریعتمزده بندن اولمین فعلی احداث ایدرسه اول فعلی مردوددر صدق رسول الله علیه الصلاة والسلام

(نظم)

هرایشده ذکر ایدردی اسم رحمان اول کرم کانی
ثنا وحمده پیغمبر ایدی کان اول کرم کانی

اول ایدی مظهر الطاف وعلم وحلمه هم منبع
که حسن خلق ایله طولمشدی اول جان اول کرم کانی

حقك مخلوقنه رفق وتواضع ایلیوب لله
ایدردی جمله خلقه لطف واحسان اول کرم کانی

همان الله ایچون خلقی سوردی بغض ایدردی هم
نه دوست اولمشدی نفسیچون نه دشمان اول کرم کانی

نه کولدی قهقهه ایله نه سوکدی نسنه‌یه هرکز
کوزل سوزلی کوکلی یوزلی‌دی پرآن اول کرم کانی

حیا وحلم ایله موصوف ایدی هم لطف وحرمتله
کلوب یالواراني قویمزدی کریان اول کرم کانی

قبول ایلردی عذری صوچلیلردن عفو والطفیله
عظیم الخلق ایدی شفقتلی حنان اول کرم کانی

غنایی سومیوب فقری سوردی فخر ایدردی هم
قیلوب مسکینلری کندی‌یه اخوان اول کرم کانی

یماقلر دیکوب اثوابنه نعلین کیوب داخی
واروب هرخسته‌یه ایلردی درمان اول کرم کانی

هم اهل بیتنك خدمتلرك کندی کوروردی خوش
قو مشکللرین ایلردی آسان اول کرم کانی

اکر خبز شعیر ومرجك چورباسی اکا ایچون
اولنسه دعوت اولوردی اومهمان اول کرم کانی

بنردیکه دوه کاه آت وکه قاطر کهی مرکب
یالین ایاق یورردی کاه او سلطان اول کرم کانی

مربع اوتوروردی یا دیز اوزره یا دیکردی دیز
طولو آداب ایدی پیدا وپنهان اول کرم کانی

ییوب اوچ پرمغیله هم یالاردی آنی لذتله
ایچردی اوچ نفسده آب ریان اول کرم کانی

سوردی بال وحلوا هم قبق سرکه ثرید اما
طونجه یمامشدی اربه‌دن نان اول کرم کانی

مبارك بطننه طاش باغلر ایدی کاهی آجلقدن
فؤادم اولمسون دیر ایدی لرزان اول کرم کانی

سعادتخانه‌سنده نیجه آیلر یانمز ایدی اود
قناعتله بر ایتدی تمر ورمان اول کرم کانی

کوزل

کوزل ایشلرده صاغ یانن سوردی ایلیوب تقدیم || وضویه اولسه یا لبسه شتابان اول کرم کانی
یاتوردی صاغ یانی اوزره یوزی مستقبل القبله || ایدردی هرنفسده غیبی سیران اول کرم کانی
فراشی سختیان ایدی ایچی لیف یصدیغی داخی || کیجه یاتسه آز اویوردی اویقظان اول کرم کانی
اویوردی کوزلری هیچ اویومزدی کوکلی دوستیله || ازلدن حسنه اولمشدی حیران اول کرم کانی
هوادن سویلمزدی نطق پاکی جمله وحی ایدی || در حکمتله ایدی بحر عمان اول کرم کانی
تنی خلق ایچره ایدی کوکلی دوستیله‌تك وتنها || بولوردی وحدتی کثرتده هر آن اول کرم کانی
صلاة وچوق سلام اولسون اکا هم آل وصحبینه || که قیلمش آنلری کندویه یاران اول کرم کانی
کل ای حق اونوت خلقی حبیب حقدن آل خلقی || که حقدن حسن خلق آلمشدی مجان اول کرم کانی

﴿نوع رابع﴾ اعتقادقلبی تصحیح واهل سنت وجماعت مذهبنه تطبیق بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه صحابهٔ کزین وآنلره تابعین وائمهٔ دین مبین وسلف صالحین رضی الله تعالی عنهم اجمعین جمله‌سنك اعتقادی بومنظومه‌نك مضامیننده نظام بولمشدر

خدا ربم نبیم حقا محمددر رسول الله || هم اسلام دینیدر دینم کتابمدر کلام الله
عقاید ایچره اهل سنت اولدی مذهبم جمعا || عملده بو حنیفه مذهبیدر مذهبم والله
دخی ذریتی یم حضرت آدم نبینك هم || خلیلك ملتی یم داخی قبلهم کعبه بیت الله
بولنمز ربمك ضدی ونه مثلی عالمده || وصورتدن منزهدر مقدسدر تعالی الله
شریکی یوق بریدر طوغمدن طوغرمدن انجق || احددر کفوی یوق اخلاص ایچنده ذکر ایدر الله
نه جسم ونه عرضدر نه متحیز نه جوهردر || یمز ایچمز زمان کچمز بریدر جمله‌دن الله
تبدلدن تغیردن دخی الوان واشکالدن || محقق اول مبرادر بودر سلب صفات الله
نه کوکلرده نه یرلرده نه صاغ وصول واوك آردده || جهتلردن منزهدرکه هیچ اولمز مکان الله
خدا واردر ولی وارلیغنه یوق اول وآخر || بنه اول وارلغی‌در کندیدن غیری دکل والله
بوعالم یوغیکن اول وار ایدی فرد وتك وتنها || دکلدر کمسه‌یه محتاج وهپ محتاج غیر الله
اکا حادث حلول ایتمز وبرشیٔ واجب اولمزکیم || هر ایشده حکمتی واردر عبث فعل ایشلمز الله
حلول ایتمز اوذات عبده وهیچ برفرده ظلم ایتمز || عبادك اصلحی لازم دکل کیم خلق ایده الله
اکا برکمسه جبریله بر ایش ایشلده‌مز اصلا || نه کیم کندی مراد ایلر وجوده اول کلور بالله
آنك هر بر کمالی بی تغیر حاصل اولمشدر || که یوقدر منتظر اولنه‌جق هیچ بر کمال الله
صفات باکمالیله او دائم متصفدر کیم || قمو نقصان صفتلردن بریدر ذو الجلال الله
سکزدر چون صفات ذاتی علم ایله ارادتدر || حیات وقدرت وخلق وبصر سمع وکلام الله
علیم اولدرکه علمینه ایرشمز کمسه‌نك عقلی || احاطه ایلمشدر جمله بو اشیایی علم الله
مرید اولدر دیلیجیدر وهرشیٔ ارزه قادردر || نه کیم دیلر اولور پیدا علی وفق مراد الله
جمیع خیر وشری اول دیلر تقدیر خلق ایلر || ولی خیری سور انجق که سومز شرلری الله
بصیر اولدر حقیقتده‌که هپ اشیایه ناظردر || ولی کوزدن منزهدر بصردر من صفات الله
سمیع اولدر هر آوازی ایشیدر سرایله جهری || منزهدر قولاقدن اول صفتدر آنده سمع الله
متکلمدر اول اما بریدر دلدن آغزدن || حروف ولفظ وصوتیله دکل وصف کلام الله
ثبوتیه صفاتی کیم نه عینیدر نه غیریدر || قدیم ودائم وذاتیله قائمدر صفات الله
حقك مکرم عبادیدر ملکلر یرده کوکلرده || عوامندن عوام ناسی افضل ایلمش الله
یمك ایچمك هم ارککك دیشیلك یوقدر آنلرده || حقه هیچ عاصی اولمزلر مطیعدرلر لامر الله
وجبرائیل ومیکائیل واسرافیل وعزرائیل || مقربدر پیمبردر بودردی هپ امین الله

حقك يوزدرت كتابي كيم نبيلر اوزره ايتمشدر … كتبدر آنلرك دردي صحف يوزي كلام الله
زبوري ويردي داوده دخي توراتي موسايه … وهم انجيلي عيسايه كتورمش جبرائيل والله
حبيب اللهه قرآني كتوردي حاجت اولدقجه … يكرمي اوچ ييل اتمام ايليوب قطع اولدي وحي الله
دخي بن انبيا حقنده بيلدم عصمت وفطنت … نظافت هم امانت صدقله تبليغ حكم الله
غدرله زنب وحمق وكذب وكتمان وخيانتدن … منزهدر مبرادر جميع انبياء الله
نبيلر اسمني بيلمك ديديلر بعضلر واجب … يكرمي سكزين بيلديردي قرآنده بزه الله
بري آدم بري ادريس ونوح وهود ايله صالح … هم ابراهيم واسحق ايله اسماعيل ذبيح الله
دخي يعقوب ايله يوسف شعيب ولوط ايله يحيى … زكريا ايله هارون اخ موسى كليم الله
وداود وسليمان ودخي الياس وايوبدر … بريسي اليسعدر داخي عيسادر اوروح الله
بريسنك اسمي ذوالكفل وبري يونس نبيدرهم … ختامي اول حبيب حق محمددر رسول الله
عزيرلقمان وذوالقرنين اوچنده اختلاف اولمش … كه بعضي انبيادر دير وبعضي دير ولي الله
جميع انبيانك اوليدر حضرت آدم … قمودن افضل وآخر محمددر حبيب الله
ايكيسنك آراسنده قتي چوق انبيا كلمش … حسابن كمسه‌لر بيلمز بيلور آني همان الله
رسالات رسل موتيله باطل اولمز اول قطعا … وافضلدر ملكلر جمله‌سندن انبياء الله
بزم پيغمبرك احكام شرعي اوبله باقيدر … كه اهل محشري بوشرع ايله فصل ايده‌جك الله
ومعراج نبي حقدر اكا شخصيله مختصدر … چيقوب فوق العلايه حقي كورمشدر حبيب الله
جهان جمله جهاتيله واجزاء وصفاتيله … هم افعال عبادك خير وشري جمله خلق الله
آنك علم ومراد وخلق وتقديريله حادثدر … كه يوقدر خالق وباري ايكي عالمده غير الله
عبادك اختياري واردر افعالنده جزئيجه … او افعالن اوزره بولمشلر ثوابي هم عقاب الله
اول افعالك جميلدر حقك حب رضاسيله … قبيحنده بولنمز نه محبت نه رضاء الله
ثواب افضليدر حقك وعدليدر عقاب آنك … وجوب ايجابسز حقه بي استحقاق عبد الله
مقارندر بوفعله استطاعت كيم اوقدرتدر … بولنسه استطاعت اولنور تكليف شرع الله
كه عبدك كندي وسعنده نه كيم اولمز آني اصلا … اكا دين ايچره تكليف ايتمشدر اول رحيم الله
حرام ارزاقدر هركس ييرايچر كندي رزقن هپ … وكمسه كمسه‌نك رزقن آلوب اكل ايده‌مز والله
اجل وقتنده ميتدر اومقتول واجل بردر … وحال يأسده ايماني دكل مقبول عندالله
هيولي يوقدر اذهان ايچره برجزؤ اولديغي حقدر … كه اول وصف تجزيدن مبرادر دير اهل الله
قبرده ميته منكر نكير درت شيء سؤال ايلر … كه ربك كيم نبيك كيمدر ندر دينك وقبله‌ك كاه
جواب ويره‌نك جانيله جسمي ذوق ايدر آنده … شاشوب كفار وعاصيلر چكر آنده عذاب الله
بودنيايه كلان كيدركه قالمز جانلي هيچ كمسه … دخي يوم قيامتده ايدر امواتي بعث الله
ويررلر دفتر اعمالي هر آدمك آنده … كيمينك صاغ الينه كيمنه صولدن معاذ الله
كتابيله حسابي وار خدانك روز محشرده … صوررلر هركسك افعالي واقوالن بأمر الله
كبائرله صغائر اهلنه اول كون شفاعتلر … ايدرلر انبياء واهل علم واولياء الله
عمللر وزن اولندقده صراطي كيچمه‌مز حقدر … وكوثرله سكز جنت ويرر مؤمنلره الله
كيرجك جنته مؤمنلر آنده چوق بولوب نعمت … كوررلر شبهه‌سز آنده نته لكسز جمال الله
وجنتله جهنم شمدي وار اهليله باقيدر … جهنم يديدر اهلن يقار دائم اونار الله
قضا ايله كلور هرخير وشر تكري جنابندن … بولور خير اهلني دائم اولور شر اهلنه همراه
وپيغمبر نه كيم اشراط ساعتدن خبر ويرمش … ابناندم جمله‌سن اظهار ايدر وقتنده هم الله
چيقار بر دابه‌سي دجال ويأجوج ايله مأجوجي … طوغار كون مغربندن چون اينر كوكدن اوروح الله
كبيره مؤمني ايماندن اخراج ايلمز داخي … نه كفره داخل ونه طاعتن حبط ايده عندالله

او عصیان ایلز آنی مخلدهم جهنمده   مکرم اعتقاد ایلر حلال آنی معاذ الله
خدا عفو ایلز شرککی والا اندن ادنابی   دیلدیکی قولندن هرکناهی عفو ایدر الله
کبائرن ایچون جائز عقاب اولمق صغائرله   وبی توبه کیدن جائز کبائر دن کیجه الله
قبول ایلر دعایی حق تعالی کندی فضلیله   وحاجات عبادی هم قضا ایلر رؤف الله
دخی اسلام ایله ایمان ایکیسی شیٔ واحد در   جناب حقدن اول هرنه کتوردیسه رسول الله
قموسن دیل اقرار وتصدیق ایلدم بالقلب   برینه بوقدر انکارم ایناندم شبهه‌سز والله
چودن اعمالی ایماندن محقق بشقه خارجدر   پس ایمان ازدیاد وناقص اولمز حفظ ایده الله
دیمم کیم ان شاء الله مؤمنم بیل مؤمنم حقا   بو معنی ایله ایمان کبی ومخلوقدر لله
واما تکرینک کندی قولنه معرفت کنجن   هدایت قیلدیغی معنی ایله وهیدر اول بالله
وایمان مقلدهم صحیح اولمشدر اما کیم   اول استدلال عقلی ترک ایله آثم اولور بالله
کرامات ولی حقدر نبیسی معجزاتیدر   کسر آز مدت ایچره چوق مسافه اولیاء الله
بولورلر وقت حاجتده طعام وهم لباس آنلر   بهائم هم جماد آنلرله سویلرلر باذن الله
کهی صو اوزرنده مشی ایدرلر وجد وحالتله   هواده کاه اوچارلر خرق ایدر عاداتی الله
ایرشمز بر ولی هیچ برنبینک رتبه سینه هم   آکا ایرمزکه اندن ساقط اوله امر ونهی الله
وافضل اولیا صدیق اکبر بعده فاورق   وذی النورین‌دنصکره علیدر اول ولی الله
بو دردی هم خلافتده بو ترتیب اوزره قائمدر   بو چار یار دنصکره هم افضل اولیاء الله
قلان اصحابیدرکه جمله‌سینک ذکری خیر اولسون   جمیع آل واصحاب کرامی سومشم فی الله
عشرهٔ مبشره وفاطمه حسن حسین   بو امتدن بولاره جنت ایله نشهد بالله
وغیری کمسه‌یه عینیله جنتلك دینلمز کیم   اوغیبه حکم اولور غیبی‌نه بیلسون کمسه غیرالله
واصحاب کرامك جمله سند نصکره امتدن   جمیع تابعین اولمشدر افضل اولیاء الله
امام المسلمین سلطان مسلمان حر مکلف هم   قریشی طاهر اولملی ایدوب تنفیذ حکم الله
ولی‌هاشملی معصوم‌افضل اولمق‌شرط دکلدرکیم   اوفسق وجور ایچون هیچ‌منعزل اولمزبشرع الله
وبر وفاجره اویوب نمازم قیلرم بیله   هم آنلارك جنازه‌سی نمازن قیلرم الله
وخف اوزره حضرده‌هم سفرده مسح جائزدر   ومسکر اولمیان تمر وعنب صوبی مباح الله
تصدقله دعا مزدن بولور اموا تمز نعمت   وفضل امکنه واشخاص وازمان‌حقدر ای والله
بیلنمز مشرکین اطفالی جنتده‌می نارده‌می   وکفاره کراما کاتبین ویرمش کریم الله
نه کیم معدومدر اول شیٔ مرئی عد اولنمز هم   مکون کائناته بکزه‌مز شیدر تعالی الله
اصابت عین جائزدر وسحر انسانه واقعدر   بشر علقندن افضلدر علوم انبیاء الله
دلیله مجتهد اول باقوب ایلر اصابت حق   وصکره حکمه باقدقده خطاسن عفو ایدر الله
که حق بردر معیندر وقرآن وحدیث انجق   نه مقدار اولسه ممکن ظاهرینه حمل اولور هرکاه
بو ظاهردن اول اهل باطنك دعواسی معنایه   عدول وهم نصوصی رد واستخفاف شرع الله
هم استحلال ذنب ورحمت حقدن یئس همده   عذابندن امین اولمق بو جمله کفردر بالله
ولفظ کفر طوعیله وکاهن سوزلرن تصدیق   کفردر لکن انکاری یکیدن توبه در لله
خدا اوتوز ایکی فرضی عبادینه بیورمشدر   قموسن فرض بیلدم بونمه آلدم بطوع الله
شروطی بشدر اسلامك که توحید وصلاة وصوم   ذکوة وحج غنیلر حقنه فرض ایلمش الله
نمازك شرطی خارجده اولنلر التی فرض اولمش   وارکانی ایچنده اولدیلر هم التی فرض الله
طشنده‌کی طهارب ستر وعورت وقتی بیلمکدر   وآبدلسب آلمق ونیت هم استقبال بیت الله
نماز ایچنده تکبیر وقیامیله قراءتدر   رکوع وقعدهٔ اخری ایکیشر سجده در لله
وضونك فرضی یوز یومق یدینی مرفقیله هم   باشه مسح ایلیوب آیاقلری غسل ایت دیدی الله

وغسلك فرضى اوچدر كيم تمضمضدرهم استنشاق ... اوچنجى جمله اعضاسن يومقدر توبة لله
تيمم ايلك واجبدر آبدست ايله غسل ايچون ... صو بولنمزسه ياقدرت بوغيسه‌در بو شرع الله
انك ركنى ايكى اورمق شروطى بش برى نيت ... صعيد وطاهر ومسح وبرى عجز عباد الله
وصومك فرضى اوچ نيتله اكل وشربى ترك ايتمك ... فجر طوغدقده كون باتنجه امساك اولدى امر الله
دخى حجك فروضى اوچ برى احرامه كيرمكدر ... برى وقفه جبل اوزره زيارت اولدى بيت الله
حرامى اعتقاد ايتمك حرام اندن صاقنمقده‌در ... حلالى هم حلال ايتمك بودر جمله فروض الله
هم اصحاب كزين وتابعين ومجتهدينك ... نه كيم وار اهل سنت والجماعه جمله اهل الله
قمونك اعتقادن يوز اون بيت ايچره بيل خق ... بودرحق مذهب آنجق بوندن ثابت ايلسون الله
اكر بندن كفر عمدا وخطاء صادر اولديسه ... بن اوكفرك جميعنده برى اولدى لوجه الله
دخى شرعه مخالفسه اكر افعال واقوالم ... بن آنلردن رجوع ايتدم وتبت قربة الله
نه كيم قيلمش حبيب الله بزه تبليغ احكامى ... قبول ايتدم آنى آمنت بالله وحكم الله
ديلم اقرارنى قلبمله تصديق ايلدم جاندن ... سنك حفظكده ايمانم امانت اولسون اى الله

﴿نوع خامس﴾ آداب فرائض طهارتى وكيفيت اداء صلاتى وصلاة ايچنده اولان شروط و اركان واجباتى وسنن ومكروهات ومفسد اتى سراج الامة وتاج الائمة سرمذهبمز امامز امام اعظم ابوحنيفه نعمان بن ثابت اولكوفى رحمة الله تعالى عليه حضرتلرينك اجتهاد ومذهبى اوزره اجمالا بيلديرر (اى عزيز) معلوم اولسونكه اعاظم علما مجتهدين واشرف فقهاء حنفيين اتفاق اوزره ديمشلردركه اياق بولنده اوتوردقدنصكره مقعدنى طاش ايله ياكسك ايله سلنمك سنتدرر وسلنديكى طاش تك اولمق مستحبدر وصو ايله يومق وبرخرقه ايله تجفيف ايتمك وطوننه صوسيمك والنى برحايطه دلك ايتمك جمله‌سى ادبدر واكر اطراف مقعده نجاست چوق دكمش ايسه طاش ايله سلنمك تميز صو ايله دخى يومق لازمدر وصاغ اليله سلنمك يايومق مكروهدر صو ليله كركدر وعظم وروث ايله ومأكولات انسان وحيوان ايله سلنمك مكروهدر وقبله‌يه قارشو اوتورمق وياآردن ويرمك وياكونشه وياآيه قارشو اوتورمق مكروهدر * واما آبدستك فرضلرى دردتدركه بركره يوزن يومقدر وبركره ايكى قولن مرفقلريله يومقدر وبركره باشنك ربعنه مسح ايتمكدر وبركره اياقلرين طوبقلريله يومقدر * واما آبدستك سنن وآدابى يكرميدركه امور وضوءيه كنديسى مباشرت ايدوب غيريه ايتدرمكدر وآبدست اولنده اوچ كره اللرن بلكلريله يومقدر واول حالده بسم الله العظيم والحمدلله على دين الاسلام ديمكدر ومسواك استعمال ايتمكدر وآغزينه اوچ كره صو ويرمكدر وبورننه اوچ كره صو ويرمكدر وبونلرى صاغ اليله ايتمكدر وآبدستى الوركن برمرتفع يرده قبله‌يه قارشو اوتورمقدر وآراسن كسميوب غسل ومسحى برى برينه اولاشدرمقدر ودنيا كلامى سويليوب هرعضوك غسلى عندنده دعاسن اخفا ايله اوقومقدر وآبدستى نظم كريمك ترتيبنجه القمدر واصابع ولحيه‌سن خلال ايتمكدر وهر يونان يرينى دلك ايله اوچر كره يومقدر وباشنه قبليو مسح ايتمكدر قولاغنه باشندن ارتان صو ايله مسح ايتمكدر وبوينه ايكى جانبدن اوچر پارمق ظهريله مسح ايتمكدر وآبدستى نيتله باشلمقدر ويومغه صاغندن باشلمقدر ومسحه التندن باشلمقدر واللرن اياقلرن يومغه برمقلرندن باشلمقدر * واما آبدستك مكروهلرى دردتدركه صاغ اليله سومكرمكدر واچدن زياده يومقدر وكونشده ايصنمش صو ايله ابدست القمدر وصوبى يوزينه برك اورمقدر * واما آبدستى بوزنلر طقوزدركه ايكى يولون چقان نجاست ويلدر وبدندن غسلده يومسى لازم اولان يره‌قان وايرك وصارى صوچقوب آقمقدر وآغز طولوسى قوصمقدر اكربانم دكل ايسه وياتوب ياطيانوب اويومقدر اكر طياق آلنسه دوشجكلين اولورسه ودلو اولمقدر واوغنمقدر وسرخوش اولمقدرو نماز ايچنده صوت ايله كولمكدر وعريان حالنده اهليله قوچشمقدر * واما غسلك فرضلرى اوچدركه بركره اعضاينه صو ويرمكدر وبركره بورننه صو ويرمكدر وبركره جمله بدنن يومقدر واما غسلك سنتلرى التيدركه ابتدا بدننده نجاست وارايسه انى يومقدر وغسله نيت ايتمكدر وغسل اولنده آبدست القمدر ومضمضه واستنشاقده مبالغه ايتمكدر وبدننى اوچ كره يومقدر وصوبى ابتدا صاغ اوموزينه وصكره صولنه وصكره باشنه وسائر اعضاسنه دوكمكدر واماغسلك موجبلرى التيدركه شهوتله منى چيقمقدر اوياتقى ايكن اولسون اويوركن اولسون وذكر سنت

اولديغى

اولدیغی یری فرج عورته دخول ایتمکدر انزال اولمزسه‌ده ایکیسنه دخی غسل لازم اولور اویقودن قالقدقده دوشکنده یاطونندہ منی یامذی بولمقدر وذکری اوجنده صو بولمقدر اکریاتدیغی وقتده ذکری حرکت اوزره دکلسه وعورت حیضندن پاك اولمقدر ونفاسندن کسلمکدر واما نمازك خارجنده اولان فرضلری که انلره شروط صلاة دیرلر آلتیدرکه نماز قلرکن عورت یرینی ستر ایتمکدر ارکشینك عورت یری نافه‌سی آلتندن رکبه‌سی تحتنه وارنجیه‌دکدر وجاریه‌نك دخی عورت یری بویله‌در انك ازدیادی ظهری وبطنی دخی عورتدر وحره‌نك هر یری عورتدر والا که یوزی والی آیه‌سی وایاقلری دکلدر وصاچی دخی عورتدرکه اورتمك کرکدر حتی قریجقده اولورسه وتنهایرده قرانلقده قیلرسه‌ده (ونیت ایتمکدرکه نمازه شروع ایده‌جکنده فرض ایسه نیت ایتدم شو وقتك فرضنه دیمکدر وسنت ایسه شو وقتك سنتنه دیسون ونافله‌ده نیت ایتدم نمازه دیمك یتر (وامامه اقتدا ایدرسه بوندن غیری اویدم شو امامه لفظنی زیاده ایدر ونیت ایسه قلب ایله قصد ایتمکدر لسان ایله دیمك لازم دکلدر دیرسه‌دخی مانع دکلدر ونیتله افتتاح تکبیرینك آره‌سنی کسمیه وقبله‌یه یونلمکدر ونمازك وقتنی بیلوب وقتنده قیلمقدر وبدنن ولباسن وایاقلری طوردیغی واللری وآلنی دکدیکی مکانی نجاستدن پاك ایتمکدر وآبدست آلمقدر اکر صو بولنمزسه ویاخسته اولسه آبدسته قادر اولمسه ویاصویی دکرمکدن ازدیاد مرض خوفی اولسه اولزمان آبدسته بدل تیمم ایلسون یعنی دفع حدث نیتله پاك وقوری طپراغه ویاغبارلی پاك اشیایه ایکی الی آیه‌سن ایکی دفعه ضرب ایدوب بریله یوزینی وبریله قوللرینی دیرسکلریله مسح واستیعاب ایلسون واما نمازك داخلنده اولان فرائض که انلره ارکان صلوة دیرلر انلر دخی آلتیدرکه نمازك اولنده الله اکبر دیمکدر وقادر ایسه آیاق اوزره طورمقدر وایکی رکعتده بر آیت قرآن اوقومقدر وهر رکعتده بر رکوع ایتمکدر وهر رکعتده ایکیشر سجود ایتمکدر ونمازك آخرنده تحیات اوقویه‌جق قدر اوتورمقدر * ونمازك واجبلری اون بردرکه ایکی رکعتده فاتحه اوقومقدر وبر سوره ویااوچ آیت ویابر اوزون آیت فاتحه‌یه ضم ایتمکدر وقراءت ایچون ایکی اولکی رکعتلری تعیین ایتمکدر وایکی سجده‌یه بری برینك عقبنجه کتمکدر وتعدیل ارکان تعیین ایتمکدر یعنی رکوعده وسجودده ورکوعدن قالقوپ طوغرلدقده واولکی سجده‌دن قالقوب اوتوردقده بر کره سبحان الله دیه‌جك قدر اکلنمکدر ودرت یااوچ رکعت اولان نمازلرده ایکی رکعتن قیلدقدنصکره بر تحیات اوقویه‌جق مقداری اوتورمقدر ونماز ایچنده وآخرنده اوتوردقده تحیات اوقومقدر ونمازك آخرنده بر کره سلام ویرمکدر وبیرام تکبیرلریدر وظهر وعصرك فرضلرنده قراءتی اخفا ایله اوقومقدر ومغرب وعشا وصباح وجمعه فرائضنده امام اولورسه قرآنی جهر ایله اوقومقدر ومنفرد قیلارسه جهر واخفا ایتمکده مخیردر وکیجه قیلنان نوافلك جمله‌سنده مخیردر * واما نمازك سنتلری یکرمیدرکه افتتاح تکبیرنده اللرن قالدرمقدر ارکشی قولاغی یومشاغنه‌دك وعورت چکنه‌دك قالدیرر وسبحانك اوقومقدر واعوذ اوقومقدر وبسمله اوقومقدر وبو اوچنی هر نمازده اخفا ایله اوقومقدر وبسمله‌یی هر فاتحه اولنده اوقیوب سوره اولنده اوقومیه وسبحانك ایله اعوذیی انجق اولکی رکعتده افتتاح تکبیرینك آردنجه اوقویه وقیامده صاغ الین صول الی اوزرینه منفرج الاصابع وضع ایدوب ارکشی ایسه سره‌سی تحتنه قومقدر وعورت ایسه صدرینه قومقدر وفاتحه‌یی اوقودقدنصکره یاامامندن استماع ایلدکدنصکره اخفا ایله آمین دیمکدر ورکوعه ایندکده وسجده‌یه ایندکده وسجده‌دن قالقدقده الله اکبر دیمکدر ورکوعده اوچ کره سبحان ربی العظیم دیمکدر ورکوعده اللرن دیزلری اوزرینه قویوب پرمقلرن آچوب باشن وآرقه‌سن مساوی ایلمکدر ورکوعدن باشن قالدردقده سمع الله لمن حمده دیمکدر امام ایسه ربنا لك الحمد دیمکدر امامه اویدیسه ومنفرد قیلدیسه ایکیسن جمع ایتمکدر وسجده‌ده اوچ کره سبحان ربی الاعلی دیمکدر وسجده‌ده آلنن وبورنن ایکیسن بیله یره دکدیرمکدر وسجده‌ده ایکی الی پرمقلرن بری برینه دکدرمکدر وبطنن فخذندن چکوب قوللرن یردن قالدرمقدر ارکشی ایسه واکر عورت ایسه بطنن فخذینه یاپشدیروب قوللرین یره دکرمکدر وتحیات اوقورکن اللرن فخذی اوزرینه پرمقلری کندی حالنه قومقدر وتحیات اوقومغه اوتوردقده صول ایاغی اوزرینه اوتوروب صاغ ایاغنی دیکمکدر ارکشی ایسه واکر عورت ایسه ایکی ایاغن صاغ جانبندن چیقاروب صول اویلغی اوزرینه اوتورمقدر ونمازك آخرنده تحیاتدنصکره صلوات دعاسن اوقومقدر وابتدا صاغنه صکره صولنه سلام ویرمکدر واما نمازك مکروهلری آلتمشدرکه نماز

ایچنده بوینن اکوب باقمقدر وثیابندن یابدنندن برنسنه‌ایله اوینامقدر وسجده یرندن ضرورتسز طاش
کیدرمکدر وپرمغین چتلتمقدر واللرندن بوکرنه قومقدر وعذرسز بغداش قورمقدر وبر کره‌یاایکی کره بریرن
قاشیمقدر وخانه‌قوللغنده کیوب آنکله اکابره وارمدیغی ثیاب‌ایله قیلمقدر وآدم یوزینه‌قارشو قیلمقدرو آتشه
قارشوقیلمقدر اماموقده وقندیله قارشوقیلمق‌مکروه دکلدر واوکنده ویااوستنده ویاالباسنده‌حیوان صورتی
اولمقدر وکرنمکدر واسنمکدر وقفتانن اکننه آلوب قوللرن‌قولتغندن چیقارمقدر وایکی‌اوکجه‌سی اوزرینه
اوتورمقدر وکوزلرین یومقدر وتذلل ایچون‌اولمزسه باشی آچق‌قیلمقدر وسجده‌ده وقعده‌لرده الی وایاغی
پرمقلرن قبله‌دن اکمکدر وصفده آچق یروارایکن صف آردنده یالکز طوروب امامه‌اویمقدرو پرده‌سز قبره
قارشو نماز قیلمقدر ونجاسته قارشی قیلمقدر وبرعورتله برابر طوروب بشقه بشقه نمازقیلمقدر وایاق‌یولی
تقاضاسی وار ایکن قیلمقدر وسجده‌دن قالقدقده دیزلرین اللرندن اول قالدرمقدر وسجده‌ده بر ایاغن
قالدرمقدر واوفورمکدر وامامدن اول رکوعه اینمکدر ورکوعدن باشن امامدن اول رفع ایتمکدر واندن
اول سجده‌یه کتمکدر واندن اول سجده‌دن باش‌قالدرمقدر وسجده‌یه اینرکن عذرسز اللرن یره‌دیزندن‌اول
قومقدر ودیواره عذرسز طیانوب قالقمدر ونماز ایچنده التندن طپراق‌سلمکدر وایکنجی رکعتده برسوره
آتلامقدر وایکنجی رکعتده‌اولکی رکعتده‌اوقودیغنك‌اوستی یانندن‌اوقومقدرو بر رکعتده برسوره‌یی تکرار
اوقومقدر فرضده وایکنجی رکعتده اوقودیغی‌اولکنده اوقودیغندن اوچ آیت زیاده اولمقدر وامام‌آردنده
قرآن اوقومقدر وذلبندی باشنه عذرسز سجده ایتمکدر وقیامده ایکن‌عذرسز‌عصایه ویادیواره طیانمقدر
ورکوعه ایندکده ویا قالقدقده اللرن یوقاری قالدرمقدر وچکنی وقوللری آچق ایکن قیلمقدر عذرسز
واوکندن آدم کچملك احتمالی‌اولان یرده‌ستره‌سز قیلمقدر و آیتلری وتسبیحلری پرمغیله‌صایمقدروامام‌محرابده
یالکز طورمقدر امااياقلری‌مسجده‌وسجده‌سی‌محرابده‌اولسه مکروه‌دکلدروامام‌عذرسز محرابك‌غیریسنده
قیلمقدر وامام یالکز آلچقده طوروب جمله‌جماعت یوکسکده اولوب ویاجمله‌جماعت آلچقده‌قالمقدر امابعضیسی
امام ایله بولنسه مکروه اولمز وبسمله‌یی وآمینی جهر ایله دیمکدر وقرآنی رکوعه اینرکن اتمام ایتمکدر
وانتقالاتده مشروعه اولان اذکاری انتقالی تمام اولدقدنصکره دیمکدر ورکوعك وسجودك تسبیحلرنی
باشن قالدردقدنصکره دیمکدر وعذرسز ایکی الین یره قویوب درت اللی اولوب قیام‌ایتمکدر وقیامده ایکی
ایاغن بر سیومدن زیاده بری برندن ایراق بصمقدر وقیامده بر ایاغی اوزرینه عذرسز طورمقدر ومیلیله
اتکا ایتمکدر ورکوعده ایکی ایاغن بری‌برندن آیرمقدر ونمازده اول سجده‌یرندن ایراغه باقمقدر وقیامده
کاه صاغنه وکاه صولنه کلمکدر وبرنسنه‌یی قوقلمقدر * واما‌نمازك‌مفسدلری یکرمی‌اوچدرکه‌قیلرکن سوز
سویلمکدر وکندی ایشیده‌جك قدر کولمکدر اکر غیری ایشیده‌جکلین کولرسه آبدستی بیله بوزیلورو آه
ایتمکدر وصوت ایله آغلمقدر اکرمصیبتدن ویا اغریدن ایسه اماجنت یاجهنم آکمقدن ایسه ضرر ویرمز
وبوغازین آیتلمق ضرورتسز وساقزچیکنمکدروباشن یاصقالن‌طرامقدر واوچ کره‌قیلنی قوپارمقدر وکهله
قیرمقدر واوچ کره بریرن قاشیمقدر هر برنده الن‌قالدرمغله بر رکعتده وایکی ایاغیله طواردیمکدر وایکی‌صف
اره‌سی‌قدر یوریمکدر وسجده‌ده ایکی ایاغن قالدرمقدر وامامه اویدقده برعورتله برابرطورمقدرویاآردنده
طورمقدر اکر امام عورتلره امامتی‌نیت ایله‌مش‌ایسه اول‌عورتك‌نمازی‌جائزاولمز ویوزن‌وکوکسن‌عذرسز
قبله‌دن دوندرمکدر وامامنك غیریسی حصراولسه اکا فتح ایتمکدر ومصحفدن اوقومقدر ویمك‌یمکدر
وصو ایچمکدر ومعنی‌بوزیلجقلین قرآنی یاکلش‌اوقومقدر وسلام‌آلمقدر وقصدایله سلام‌ویرمکدر اما آخر
تحیات‌صانوب سهوایله سلام ویرسه‌نمازی فاسد اولمز انجق‌سجدهٔ سهولازم‌اولور * واماطهارت وصلاتك
ادعیهٔ مأثوره‌سی بونلردرکه ابتدا خلایه دخولندن مقدم * اللهم انی اعوذبك من‌الرجس‌والنجس‌ومن
الشیطان‌الرجیم دیمکدر وعندالخروج الحمدلله‌الذی اذهب عنی‌مایؤذینی وابقی‌علی‌ماینفعنی دیمکدر وآبدست
آلورکن ابتدا تسمیه عقبنجه الحمدلله الذی جعل‌الماء طهورا دیمکدر وعندالمضمضة اللهم اعنی علی ذکرك
وشکرك وتلاوة کتابك‌دیمکدر واستنشاق‌عندنده اللهم‌ارحنی من‌رائحة‌الجنة وارزقنی من نعیمها ولاترحنی
برائحة النار دیمکدر وغسل وجه عندنده اللهم بیض وجهی بنورك یوم تبیض وجوه اولیائك ولاتسود
وجهی بذنوبی یوم تسود وجوه اعدائك دیمکدر وغسل یدیمنی عندنده * اللهم اعطنی کتابی بیمینی

وحاسبنی

وحاسبنی حسابا یسیرا دیمکدر وغسل ید یسری غندنده * اللهم لاتعطنی کتابی بشمالی ولامن وراء ظهری دیمکدر ومسح رأس عندنده * اللهم غشنی برحمتك وانزل علی من برکاتك دیمکدر ومسح اذنین عندنده * اللهم اجعلنی من الذین یستمعون القول فیتبعون احسنه دیمکدر ومسح رقبه عندنده * اللهم اعتق رقبتی من النار ومن السلاسل والاغلال دیمکدر وغسل رجل یمنی عندنده * اللهم ثبت قدمی علی الصراط یوما تزل فیه الاقدام دیمکدر وغسل رجل یسری عندنده * اللهم اجعل لی سعیا مشکورا وذنبا مغفورا وعملا مقبولا وتجارة لن تبور دیمکدر وفضل وضوئی شرب عقیبنده * اللهم اشفنی بشفائك وداونی بدوائك واعصمنی من الوهل والامراض والاوجاع دیمکدر وتمام وضوء عندنده * اللهم اجعلنی من التوابین واجعلنی من المتطهرین واجعلنی من عبادك الصالحین واجعلنی من الذین لاخوف علیهم ولاهم یحزنون * دیوب (انا انزلناه) سوره سن اوقومقدر * ونمازقیلرکن ابتدا افتتاح تکبیری عقیبنده * سبحانك اللهم وبحمدك وتبارك اسمك وتعالی جدك ولااله غیرك اوقومقدر * وفروضك اوچیادرت رکعتلی اولاننده قعدهٔ اولاسنده التحیات لله والصلوات والطیبات السلام علیك ایها النبی ورحمة الله وبرکاته السلام علینا وعلی عباد الله الصالحین اشهد ان لا اله الا الله واشهد ان محمدا عبده ورسوله اوقومقدر * ونوافلك قعدهٔ اولاسنده واخیره سنده وهر فرضك قعدهٔ اخیره سنده اللهم صل علی محمد وعلی آل محمد کما صلیت علی ابراهیم وعلی آل ابراهیم انك حمید مجید اللهم بارك علی محمد وعلی آل محمد کما بارکت علی ابراهیم وعلی آل ابراهیم انك حمید مجید اوقومقدر * وصلوة وترك اوچنجی رکعتنده قبل الرکوع اوقنان قنوت دعالری بونلردر * اللهم انا نستعینك ونستغفرك ونستهدیك ونؤمن بك ونتوب الیك ونتوکل علیك ونثنی علیك الخیر کله نشکرك ولانکفرك ونخلع ونترك من یفجرك اللهم ایاك نعبد ولك نصلی ونسجد والیك نسعی ونحفد نرجو رحمتك ونخشی عذابك ان عذابك بالکفار ملحق اللهم اهدنی فیمن هدیت وعافنی فیمن عافیت وتولنی فیمن تولیت وبارك لی فیما اعطیت وقنی شر ماقضیت فانك تقضی ولایقضی علیك وانه لایذل من والیت ولایعز من عادیت تبارکت ربنا وتعالیت وصل اللهم علی النبی محمد وآله وصحبه وسلم) وهر صلوة آخرنده صاغنه وصولنه باشن دوندردیکی حالده السلام علیکم ورحمة الله دیوب عقبنجه اوقوسنکه اللهم انت السلام ومنك السلام تبارکت یاذا الجلال والاکرام والحمد لله رب العالمین ﴿فصل ثانی﴾ کنه وماهیت دنیایی واندن اعراض واباپی ودنیادن مذموم اولان اشیایی واندن مطلوب اولان معنایی سکز نوع ایله بیان وعیان ایدر ﴿نوع اول﴾ دنیانك فانی ومرغوب ادانی ومکدر وظلمانی وعدار شیطانی وملعبهٔ حیوانیه وخیالات انسانیه اولدیغن آیات قرآنیه واحادیث قدسیه ایله بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه حق تعالی عبادینه عنایتیله کندی جناب قربنه دعوتله هدایت ایدوب لذات حیات دنیایه متاع اولدیغن طیورمشدر تکیم کلام قدیمنده بیورمشدرکه * زین للناس حب الشهوات من النساء والبنین والقناطیر المقنطرة من الذهب والفضة والخیل المسومة والانعام والحرث ذلك متاع الحیاة الدنیا والله عنده حسن المآب * یبشرهم ربهم برحمة منه ورضوان وجنات لهم فیها نعیم مقیم خالدین فیها ابدا ان الله عنده اجر عظیم وما الحیاة الدنیا الا متاع الغرور * لایغرنك تقلب الذین کفروا فی البلاد * وما عند الله خیر للابرار * وما الحیاة الدنیا الا لعب ولهو وللدار الاخرة خیر للذین یتقون افلا تعقلون * واعلموا انما اموالکم واولادکم فتنة وان الله عنده اجر عظیم * قل ان کان آباؤکم وابناؤکم واخوانکم وازواجکم وعشیرتکم واموال اقترفتموها وتجارة تخشون کسادها ومساکن ترضونها احب الیکم من الله ورسوله وجهاد فی سبیله فتربصوا حتی یأتی الله بامره والله لایهدی القوم الفاسقین * ارضیتم بالحیاة الدنیا من الاخرة فما متاع الحیاة الدنیا فی الاخرة الا قلیل * قل بفضل الله وبرحمته فبذلك فلیفرحوا هو خیر مما یجمعون * وفرحوا بالحیاة الدنیا وما الحیاة الدنیا فی الاخرة الا متاع * ماعندکم ینفد وما عند الله باق * المال والبنون زینة الحیاة الدنیا والباقیات الصالحات خیر عند ربك ثوابا وخیر املا * وتوبوا الی الله جمیعا ایها المؤمنون لعلکم تفلحون * وما اوتیتم من شئ فمتاع الحیاة الدنیا وزینتها وما عند الله خیر وابقی افلا تعقلون * فلا تغرنکم الحیاة الدنیا ولایغرنکم بالله الغرور * یعلمون ظاهرا من الحیاة الدنیا وهم عن الاخرة هم غافلون * وانیبوا الی ربکم واسلموا له * وهو الذی یقبل التوبة عن عباده ویعفو عن السیئات ویعلم ماتفعلون * اعلموا انما الحیاة الدنیا لعب ولهو وزینة وتفاخر بینکم وتکاثر فی الاموال والاولاد کمثل غیث اعجب الکفار نباته

ثم يهيج فتريه مصفرا ثم يكون حطاما وفى الاخرة عذاب شديد * قل ماعندالله خير من اللهو ومن التجارة والله خير الرازقين * ياايها الذين آمنوا توبوا الى الله توبة نصوحا * كلا بل تحبون العاجلة وتذرون الآخرة وجوه يومئذ ناضرة الى ربها ناظرة * فامامن طغى وآثر الحياة الدنيا فان الجحيم هى المأوى واما من خاف مقام ربه ونهى النفس عن الهوى فان الجنة هى المأوى * بل تؤثرون الحياة الدنيا والاخرة خير وابقى * والاخرة خير لك من الاولى ولسوف يعطيك ربك فترضا * ألهيكم التكاثر حتى زرتم المقابر كلا سوف تعلمون ثم كلا سوف تعلمون وحق تعالى احاديث قدسيه سنده بيورمشدركه * يا ابن آدم افنيت عمرك فى طلب الدنيا فمتى تطلب الجنة من اصبح حزينا على الدنيا فكأنما اصبح ساخطا على يا ابن آدم عجبت لمن ايقن بزوال الدنيا كيف يطمئن بها وعجبت لمن ايقن بالاخرة وبقائها ونعيمها كيف يصبر عنها يا ابن آدم عبدتم الدنيا ونسيتم لقائى انما مثلكم كالقبور المجصصة ظاهرها مليح وباطنها قبيح يا ابن آدم انما الدنيا دار من لادار له ومال من لامال له ولها يجمع من لاعقل له وبها يفرح من لا يقين له وعليها يحرص من لاتوكل له وفى شهواتها يرغب من لامعرفة له فمن أخذ نعمة زائلة وحياة منقطعة وشهوة فانية فقد ظلم نفسه ونسى ربه وغرته الحياة الدنيا يا ابن آدم لا تميتوا قلوبكم بحب الدنيا فان زوالها قريب فكل شئ هالك الا وجهى لو رغبتم فى كما ترغبون فى الدنيا لاسعدتكم فى الدارين يا ابن آدم ان اردت حبى اخرج حب الدنيا من قلبك فانى لم اجمع حبى وحب الدنيا فى قلب واحد ابدا لان الضدين لايجتمعان كما لا يجتمع الماء والنار فى اناء واحد ابدا يا ابن آدم كيف تطمع فى حبى مع حب الدنيا فاطلب حبى ورضائى فى ترك الدنيا وتفرغ لعبادتى املأ قلبك غنى ويدك رزقا وجسمك راحة يا ابن آدم من عرف الدنيا رفضها خلص ومن عرف الاخرة وسعى لها وصل يا ابن آدم كيف رغبتم فى الدنيا وهى فانية ونعيمها زائل وحياتها منقطعة فان عندى للمطيعين الجنان ابوابها ثمانية فمن طلب رضائى ودار كرامتى فليترك الدنيا ليقنع بالقليل يا ابن آدم تفرغ من الدنيا املأ قلبك محبتى يا ابن آدم الحلال يأتيك قطرة قطرة والحرام يأتيك كالسيل فان تركت السيل واستقبلت القطرة صفى وقتك وقلبك معى يا ابن آدم لاتحزن على مافاتك من الدنيا ولا تفرح بما اوتيت منها فانها اليوم لك وعذاب لغيرك فدع الدنيا واطلب الاخرة فانى اعددت لعبادى الصالحين مالا عين رأت ولا اذن سمعت ولا خطر على قلب بشر (نظم)

يار اقد الليل مسروره اباوٌ له
كر الجديدين اقبالا وادبارا
تفرد من الدنيا فانك انما
الفقر شفاء وسوى الفقر مرض
(نظم) انما الدنيا كظل زائل
فاذا ماذهب النوم بطل
اذا لم يكن لى فى الحياة عذوبة
ان السلامة فيها ترك مافيها
بيت * ومن ترك الدنيا واصبح زاهدا
وامن بل سرور فى حضور
فان المال يفنى عن قريب
عبدنا نحن خلاق البرايا
وان ركبوا خيولا سابقات
نزلنا فى المساجد والزوايا

ان الحوادث قد يطرقن اسحارا
(نظم) تجرد من الدنيا فانك انما
ستخرج من الدنيا وانت مفرد
العالم كله خداع وغرور
اوكضيف بات ليلا فارتحل
(نظم) الا انما الدنيا شراب مكدر
فان رحيق الموت احلى واعذب
لادار للمرء بعد الموت يسكنها
فما للاذى يوما اليه سبيل
(نظم) رضينا قسمة الجبار فينا
وعلم الله يبقى لا يزال
اذا افتخروا بديباج وقز
مشينا فى الحكلا يوما حفايا
رضينا القوت من خبز الشعير

افنى القرون التى كانت منعمة
خرجت الى الدنيا وانت مجرد
نظم الفقر جوهر وسوى الفقر عرض
والفقر من العالم سر وغرض
او كحلم قد رأه نائم
وكل حريص فى هواها معذب
نظم النفس تبكى على الدنيا وقد علمت
الا التى كان قبل الموت بانيها
(بيت) لاهل الزهد فى الدارين عز
لنا علم وللاعداء مال
(نظم) ملوك الارض اصحاب الرعايا
فخرنا بالمرقع والعبايا
وان نزلوا قصور اعاليات
اذا اكلوا الحلاوة والقلايا

(نظم) هى الدنيا اقل من القليل * وعاشقها اذل من الذليل
تصم بسحرها قوما وتعمى * فهم متحيرون بلا دليل

﴿نوع ثانى﴾ دنيادار بلا وجفا وساحر وغدار وبيوفا ومبغوض ومنفور عرفا وشرفا وآخرت عالم ذوق وصفا اولديغى احاديث حضرت محمد مصطفى عليه الصلاة والسلام الاوفى ايله بيلديرر (اى عزيز) معلوم اولسونكه

حضرت

حضرت حبيب اكرم صلى الله تعالى عليه وسلم امته رأفتيله شفقت ايدوب آخرتك برقرار ودنيانك محيل وغدار
اولديغنى طيورمشدر نتكيم احاديث شريفه سنده تنبيه بيورمشدركه اى بنم امتم واصحابم عيش طيبه اول
كمسه يتمشدركه دنيا آنى ترك ايتمزدن مقدم اول دنيايى ترك ايتمشدر وبيورمشدركه دنياده اويله اوله سنكه كنديكى
برغريب يابرمسافر بيله سن وقبور اهلندن عد ايده سن تاكيم تداركلى كيده سن وبيورمشدركه دنيانك
حب وطلبى هركناه وخطانك سروسببيدر وبيورمشدركه برمؤمنه دنيادن برزياده نسنه اصابت قيلمز
الا كه انك درجاتى عندالله نقصان بولور اويله قالمز وبيورمشدركه كيمككه قصد وارزوسى آخرت اولوب
طريقنه كيدر حق تعالى انك غناسنى قلبنده قيلوب امورينى جمع وتسهيلله معين اولوب دنيايى اكا خذمتكار
ايدروكيمككه قصدو آرزوسى دنيا اولوب آنكله قالور حق تعالى انك فقرنى كوزى اوكنده حاضر ايدوب
امورنى متفرق ومتشتت قيلوب اول متحير قالور ودنيادن اكا كلمز الا كه مقدر اولان كلور وبيورمشدركه
هركون برمنادى اوچ كره ندا ايدركه دنيايى اهليچون ترك ايديكز وسز آخرت يولنه كيديكز وبيورمشدركه
كيمكه دنيادن كفايتدن زياده اخذ ايلر اول كمسه كندى هلاكنى اخذ ايلر حال بوكيم بيلمزكه نيلر وبيورمشدركه
دنيايى ترك ايتمك قلب وجسدله راحته يتمكدر وبيورمشدركه ازهد ناس اودركه زينت دنيايى ترك ايدوب عالم
بقايى درك ايده ويارنكى كونى عمرندن عد ايتميوب كندويى موتادن صايوب تداركله كيده وبيورمشدركه دنيا
مؤمنك زندانيدر وكافرك جنت وسيرانيدر وبيورمشدركه دنيا برساعتدر انى طاعتله كچورمك كركدر
وبيورمشدركه دنيا مؤمن ايچون صافى اولمز وانده راحت بولمز نيجه صافى اولسونكه انك زندانيدر وبلاى
جانيدر وبيورمشدركه اعجب عجايبدركه دار خلود وحضورى تصديق ايدن مؤمن بودار فناوغروره نيجه ميل
ورغبت ايدر وبيورمشدركه تحقيقا دنيا برلذتلى سبزه وريحاندر حق تعالى انى سزه ويرديكه سزى تجربه
وامتحاندر زيراكه بنى اسرائيله دنيا بسط اولندقده آنلر البسۀ فاخره يه مائل واطعمۀ نفيسه يه طالب اولوب اشربۀ
لذيذه يه راغب اولمشلردر وانواع فتنه وفساده ساعى وذاهب اولمشلردر وبيورمشدركه مؤمن كندى نفسندن
نفسيچون ودنياسندن آخرتى ايچون وشبابندن هرميچون وحياتندن موتيچون تزود ايله تدارك ايلسون
زيراكه دنيا سزلر ايچون خلق اولنمشدر وسز آخرت ايچون خلق اولنمشسز وبعدالموت بردار يوقدر الا كه
ياجنت ويانار دروابو بكر الصديق رضى الله تعالى عنه حضرتلرى برشربت عسل استيوب شربى عندنده
بكاء شديد ايلمشدر بعدالسكوت اكا ديمشلردركه نيچون اغلدك جواب ايتمشدركه بركون اول حبيب اكرم
صلى الله تعالى عليه وسلم حضرتلرينى كوردمكه كندى اوزرنده برنسنه يى دفع ايدردى وانكله بيله بركمسه يى
كورمدم وقت آخرده ديدمكه يارسول الله سن كندكدن دفع ايلديكك نه ايدى كيم بن كمسه يى كورمدم
*جواب ايلديكيم اول بودنيا ايدى كيم تمثل ايدوب بكا كلدكده آنى دفع ايدوب ديدمكه بندن بعيد اول پس
اول رجوع ايدوب بكا ديديكه سن بندن خلاص بولدك لكن سندنصكره هيچ كمسه بندن خلاص بوله مزايمدى
بن انكچون آغلرم ديمشدر وحضرت حبيب اكرم صلى الله تعالى عليه وسلم بعض اصحابيله براولمش اوغلاق
لاشه سى يانندن كچركن اصحابنه ديمشلردركه قنغيكز بو اوغلاغى بردرهمه آلورسز ديمشلردركه مجانا دخى المازز
پس اول حضرت ديمشدركه والله بودنيا سزك عنديكزده بوجيفه دن ارذل واحقردر وبيورمشدركه
عبد دينار وعبد درهم وعبد خميصه تعس اولسون يعنى عمل آخرتى قويوب جمع ماله مشغول وملابس حسنه ايله
ملتذ ومكبول اولان غافل هلاك اولسون ديو دعا ايتمشدر وبيورمشدركه نار جحيم شهوات ايله محفوف
وجنت نعيم مكاره ايله مستوردر يعنى شهوات دنيايه تابع اولان ناره واقع اولور حالبوكيم نارى كورمز
مشتهاسنى كورر ومكاره دين اولان زحمتلره تحمل ايدن كمسه جنته داخل اولور حالبوكيم جنته نظر ايتمز
انجق زحمتلرى كورر وبيورمشدركه والله بن سزك ايچون فقردن خوف ايتمم لكن خوفم بودركه دنيا سزدن
مقدم كلنلره بسط اولنديغى كبى سزه دخى بسط اولنوب انلرى هلاك ايلديكى كبى سزى دخى هلاك ايدر
يعنى غفلتله دنيايه رغبت ايدرسز وانك جمع حطامنده شغلكز تمام اولوب حق تعالى يه توجه وطاعتكز
نقصان بولور ودنيالق سببيله مابينكزده عداوت حاصل اولور ودعاسنده بيورمشدركه (اللهم اجعل رزق

آل محمد قوتا کفافا وبیورمشدرکه اول مؤمن فلاح بولمشدرکه رزق کفاف ایله قناعت قیلمشدر وبیورمشدرکه
آدم اوغلی مالم مالم دیر اول مغرور اعتباردر انك مالندن بیوب کیوب افنا ایلدیکندن غیری یا تصدق ایدوب
ابقا ایلدیکندن غیری نسی واردر وبیورمشدرکه غنی اول دکلدرکه متاع دنیاسی چوق اولور بلکه غنی اودرکه
عطاء حق ایله قناعت ایده بیلور وبیورمشدرکه مزارع وبساتین اتخاذ ایتمیکزکه دنیایه رغبت ایدرسز
وبیورمشدرکه برسوری قیون ایچنه دوشن ایکی آچ قوردك اول قیونه اولان زیانندن کشینك دیننه مال
وشرف حرصنك زیانی زیاده چوقدر اما شرفدن مراد شرف جاه وعزت ومناصب وریاستدر وبیورمشدر
دنیایی ترك ایله که حق تعالی سکا محبت ایلسون وخلقك یدنده اولان مالندن قطع طمع ایله که خلق سکا محبت
ایلسون وبیورمشدرکه ربم بکا عرض ایلمشدرکه بطحاء مکه یی آلتون ایله طولدوره وبن دیمشمدرکه لا یاربی
استمم که دنیاده تنعم قیلم بلکه برکون جائع وبرکون شبعان اولهیم تاکیم جائع اولدقده تضرعله سنی ذکر وفکر
ایدهیم وشبعان اولدقده سرور ایله سکا حمد وشکر ایدهیم وبیورمشدرکه حق تعالی دنیایی اوچ جزؤ ایدوب
برجزؤنی مؤمنه وبرجزؤنی منافقه وبرجزؤنی کافره ویرمشدر پس مؤمن دنیاسندن تزود ایدوب طریق آخرته
کیدر ومنافق تزین وکافر تمتع ایدوب کیدر وبیورمشدرکه بو دنیا محمده وآلنه لایق دکلدر وبیورمشدرکه ناس
بالجمله خواب غفلتده اویورلر وقتاکه میت اولورلر اول وقت اویانورلر وحضرت حبیب اکرم صلی الله تعالی علیه
وسلم برکون برحصیر اوزرنده یاتوب اندن قالقدقده انك جسد شریفنده اثر حصیر آشکاره اولدیغندن اصحاب
کرام اندن استیذان ایتمشلردرکه سنکچون برفراش مهیا ایدهلم اول حضرت بیورمشدرکه بنم بو دنیا ایله ایشم
ندر بن بو دنیا ایله دکلم الا که برراکب مثالیم که طریق اوزرنده برشجره تحتنده مستظل اولوب برمقدار مکث
ایدر بعده اول شجره یی ترك ایدوب طریقنه کیدر وبیورمشدرکه بو دنیا برکوپریدرکه همان بوندن عبور
ایده سز بونی عمارت ایتمیوب کچوب یولکزه کیده سز وبیورمشدرکه دنیاده مکثکز قدرتدارك ایده سز
وآخرتده اقامتکز قدر اکا سعی ایده سز یعنی انك عمارتی طریقنه کیده سز وحضرت عیسی علیه السلامه
حواریون دیمشلردرکه یاروح الله بزه بریر کوستر سنکچون برعمارت بنا ایدهلم اول حالده بردریا کنارنده ایمش
انلره جواب ایتمشکه من ذا الذی یبنی علی موج البحر دارا ویلکم الدنیا لا تتخذوها قرارا ای حواریون دنیایی
رب اتخاذ ایتمیکزکه اول سزی عبد اتخاذ ایتمسون (نظم)

سر جمله خطاها حب دنیاست ‖ ندارد دوست اوراهرکه داناست ‖ نه شاید دوستی را این عدو هیچ
چو دل بستن نمیشاید بد وهیچ ‖ سراسر این جهان دردست واندوه ‖ که هر دردی بود مقدار صدکوه
کسی کو دوستدار جاودانیست ‖ سزاوار عذاب این جهانیست ‖ محمد که نکین انبیا بود
عمارت هم نکرد وهم نفرمود ‖ سراسر این جهان برروی آبست ‖ اکر برروی آبست این حبابست
نمیشاید عمارت کرد برآب ‖ وکر کردی شود البته غرقاب ‖ اکر تومردی وصاحب بصارت
مکن زنهار دنیارا عمارت ‖ نشان ابلهی اینست حاصل ‖ بود با این دنی بسیار مائل
بکلی دل براز دنیای برادر ‖ چو آخر میشود ویران وابتر ‖ ازین دنیا بغیر از محنت وغم
نصیبی نیست برفرزند آدم ‖ مکن زنهار میل ازدل بدنیا ‖ کذشتن زود بهتر از قدم جا
براه آخرت دنیا بود پل ‖ بکویم این سخن ازجزؤ وازکل ‖ مجاز آن جزؤی است وعین دنیاست
حقیقت آن کلست ومحض عقباست ‖ کمال دانش اینست ای برادر ‖ ازین پل تیز وتند وزود بکذر

﴿نوع ثالث﴾ دنیانك کیفیتن وکنه وماهیتن ومحنت ومشقتن واکا میل ایدهنك شقاوتن وانی ترك ایدهنك سعادتن
بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل الله دیمشلردرکه احوال دنیا مثال منامات وظلالدر ودنیا دار فنا وعنا
وزوالدر ودنیادار محنت ومشقت ووبالدر ودنیادار کلال وانتقالدر دنیا مطلقه اکیاسدر ومغر ومضر عوام
ناسدر ترك دنیا دولت وسعادت عظمادر ورغبت دنیا موجب مقت خدادر دنیا جبر ایتدیکنی کسر ایدر
ومحبت ایلدیکنه قهر ایدر دنیا ظل غمامدر وحلم منام واضغاث احلامدر وبو واقعهیی واقع ظن ایدن عوام
ناس نیامدر دنیا ظل زائل ونوم نائمدر واکا مائل اولان غافل البته نادمدر دنیا منتقلدرکه انی برحال اوزره

بولمز

بولمزسن واول سنکله قالسه‌ده سن انکله قالمزسن دنیا مؤمنك زندانیدر وموت امن وامانیدر وجنت انك مکانیدر کیمکه دنیایی ترك ایدر انك عیوبنی درك ایدر دنیادن جسدك چیقمزدن مقدم قلبکدن دنیایی چیقارمق الزمدر عنداللّه قدر دنیادنیدر واکامحبت هر بلانك معدنیدر لذات دنیایی ترك ایدن نعیم خلدی بولور وایکی عالمده عزیز ومحترم اولور دنیا برمنقش حیه‌در که مسی لین وسمی قاتلدر پس غافل اولان زینتنه مائلدر واندن اعراض ایدن عاقلدر دنیا خرابدر وشرابی سرابدر ونعمتی نقمتدر وصفاسی کدورتدر دنیا افنای ابدان وتجدید آمال ایدر کندی محبندن اعراض ایدر وتارکنه اقبال ایدر دنیا برطبق بالدر میانه میل ایدن مکس مثالدر دنیا مثال شبکهٔ طیوردر اکا مائل اولان عاقل دکلدر دنیا برحلوای مسمومدر حلاوتیله مغرورك حالی معلومدر دنیا نه صاحبنه وافیدر ونه شـاربنه صافیدر دنیانك نعمتلری منتقلدر واحوالی متبدلدر اکر اولسندن اعراض ایتمزدن مقدم سن اندن اعراض ایدرسك موت ایرشدکده سلامت چیقارکیدرسن دنیایه واهلنه اعتبار واعتماد اولنمز زیرا که دنیاده واهلنده وفا وصفا بولنمز طالب لقادار شقادن کچر وراغب بقا عالم فنادن کچر فانی اولانی ویرکه باقی قلانی آله‌سن حب دنیا رأس فتن واصل محندر وترك دنیا سر نجاح وسبب فلاحدر فانی‌یی ترك باقی‌یی درك ایتمك قدر واردر صحت دنیا سقمدر ولذتلری المدر (قطعه) چیست سر انکه درحمام هر کو بانهاد * بردل غمکین او بکشاید ازشادی دری * آن بودسرش که ازاسباب دنی نیست هیچ * غیر طاس وفوطهٔ آن‌هم ازان دیکری * عجبدر که نفسـنی اوکیم عارف اولور نودار فنا ایله نیچه انسیت ایده بیلور دنیانك غایتی فنادر ودینك غایتی رضادر رغبت اشقیادنیایه‌در ورغبت سعدا عقبایه‌در ودنیانك جمیع احوالی زلزالدر وملکی سلب وانتقالدر دنیانك کثرتی قلتدر وعزتی ذلتدر جاهل که دنیایی قبول واختیار ایتمشدر عاقل انی قبول ایتمکدن عار ایتمشدر (بیت) اکر جهانی کوکلدن جدا ایدرسك سن * حضورذوقله ذکر خدا ایدرسك سن * دنیا امرنده جاهل ودین امرنده عاقل اول بدنکله دنیاده اول وقلبکله آخرتی بول یقینی صحیح اولان باقی‌یی قویوب فانی‌یی آلمز وباقی‌یی بولان فانی ایله قالمز (قطعه) کیمم بن وغم عالم ندر جهان قندن * چو عمده‌یم غم باران وناودان قندن * دیاریارمه وارم نیچون بومزبله‌دن * مناسبت نه‌وطن قنده خاکدان قندن * شهوتلری ترك ایدن پاك اولور وآفتلردن سلامت بولور دنیا ایله مصارعه ایدنی اول آلور وآندن اعراض ایدنه اول کلور دنیایی اکلیان تزهد ایدر وناسی فهم ایدن تفرد ایدر قبلهٔ حاجات حضرت حقدر خلقدن استین حرمانه مستحقدر دنیایی ترك ایدنه محنتلری آسان کلور ودنیادن اعراض ایدن انس وحضوری بولور دنیایه رغبت ایدن راحت بولمز وآنی ترك ایدندن اول فوت اولمز موتی چوق ذکر ایدن دنیایه آلدانمز وکفاف ایله راضی اولوب نار حرص ایله یانمز وزینت دنیایه رغبتی قالمز دنیایی ترك ایدن نفسنی آزاد ایدر وربیسی رضاسیله کیدر کیمکه اللّه ایچون برنسنه‌یی ترك ایدر حق تعالی اکا اندن خیرلی عوض احسان ایدر دنیایی فهم ایدن مصیبتدن ملول اولمز وراحت وسلامت استین دنیا ایله قالمز ومشغول اولمز (بیت) چیست دنیا خاکدانی کهنهٔ ویرانهٔ * غصه زاری محنت آبادی ملامت خانهٔ * کیمکه نفسندن خبیر اولور دنیا آنك عندنده حقیر اولور کیمکه همتی دنیادن منصرف اولور اول نفسنی بیلوب ربیسنی بولور مولاسنه خدمت ایدنه دنیا خدمت ایدر ودنیایه خدمت ایدنی اول استخدام ایدر وکیمکه دنیادن برلذت آلور اول اکا البته برغصه اولور هرنه ولادت ایدرسز تراب ایچوندر وهرنه عمارت ایدرسز خراب ایچوندر (بیت) بودنیا بر کهن کروانسرادر * که بونده نیچه مهمات قوندی کوچدی * دنیاسنك ظلکدر زنهار ای یار قوارسن قچارطوارسن طورر قچارسن قوار دنیاذن کفاف ایله قناعت توکنمز دفینه‌در وطوفان جهانده مثال سفینه‌در (بیت) ای قناعت توانکرم کردان * که ورای تو هیچ نعمت نیست * بودنیا رغبت واعتبار ایدن ایچون دار محنتدر ولذتلرین ترك ایدن ایچون دار نعمتدر وعبادت ایدن ایچون دار غنیمتدر وعبرتله نظر ایدن ایچون دار حکمتدر ومعناسنی فهم ایدن ایچون دار سلامتدر ورحم مادره نسبتله مثال جنتدر وعالم بقایه نسبتله چاه ظلمتدر زیرا که دنیا محل ضیق وحرج ومشقتدر وعالم بقا محل وسعت وسرور وسعادتدر ومجلس انس وحضور حضرتدر

کرچه بن راکس بکفتی‌در رحم	هست بیرون عالمی بس منتظم	یك زمین خرم وباعرض وطول	

اندر اوصد نعمت وچندین اکول | کوهها وبحرها ودشتها | بوستانها باغها وکشتها
آسمانی بس بلند وپر ضیا | آفتاب وماه وانجم باسها | از جنوب واز شمال واز دبور
باغها دارد عروسیها وسور | بر صفت ناید عجایبهای آن | تو درین ظلمت چهٔ در امتحان
خون خوری درچار میخ تنکنا | درمیان حبس وانجاس وعنا | او بحکم حال خود منکر بدی
زین رسالت معرض وکافر شدی | همچنان کین خلق عام اندر جهان | زان جهان ابدال میکویند شان
کین جهان چاهیست بس تاریك وتنك | هست بیرون عالمی بی بوی ورنك | هیچ در کوش کسی زیشان نرفت
کین طمع آمد حجاب ژرف وزفت | همچنانکه آن جنین را طمع خون | شد حجابش زین جهان درجای دون
برتوهم طمع خوشیٔ این جهان | شد حجاب آن خوشیٔ جاودان | ازطمع بیزار شو چون راستان
تا نهی پا اندرون آستان | چشم جانت روشن حق بین شود | بی ظلام شرك نور دین شود

﴿نوع رابع﴾ دنیانك حد وحقیقتن اوچ قسمه قسمتن وتعیین قسم آخرتن وانکله قناعتك کیفیتن وقانمنك راحت وسلامتن بیان ایدر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل الله دیمشلردرکه هرنسنه کیم انسان ایچون قبل الموتدر خیر اولسون شر اولسون دنیانك جمله سندن عبارتدر پس انکچون حضرت حبیب اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم دنیایی ذم ایلدکده اندن خیر اولان اشیایی استثنا ایدوب بیورمشدرکه دنیا ومافیها ملعوندر الاذکرالله وتلاوت قرآن ورضاء الله ایچون بولنان اقوال واعمال واحوال واعیان جهان ملعون دکلدر حال بوکیم بو استثنا اولنان اشیانك جمله سی ینه دنیادندرکه بوعالمده بولنمشدر واشیای مذکوره یی دنیای ملعونه دن اخراج اتمشدر زیراکه عبدایله بعدالموت اشیای مزبوره مقارن وباقیدر وبیورمشدرکه سزك دنیا کزدن بکا محبتلی اولان اشیا اوچ نسنه درکه بری نسادر وبری خوش قوقلی نسنه لردر وکوزمك نوری نماز ایچنده در ونمازی دنیادن ولذاتندن عد ایدوب اکا نا قیلمشدر زیراکه انك قرائت وحرکاتی حواس ومشاهدهٔ ظاهره یه داخل اولمشدر پس بو بیاندن عیان اولان بودرکه هر لذتکه بعدالموت انك ثمره سی حاصلدر اول لذت ملعون اولان دنیادن دکلدر کرچه اول لذت بوعالمده بولنمشدر ینه اول محض آخرت عد اولنمشدر زیراکه دنیا آخرت ایچون مزرعه قیلنمشدر آخرت ایچون اولان اشیا آخرتدن بیلنمشدر ودنیادن بوقسم اولدرکه ممدوح ومقبول اولوب عین آخرت عد اولنمشدر اما اول اشیا کیم لذات عاجله سی چوقدر لکن بعدالموت انلرك قطعا بر ثمره سی یوقدر معاصی ومنکرات امثالی وحاجتدن زیاده اولان مباحات اشباه اشیادر وبو قسم ثانیدرکه ملعون ومذموم اولان محض دنیادر وبوقسم ثالث قالمشدرکه اول ایکی قسمك بیننده متوسط اولمشدر وبوقسم باقی مأکل ومشرب وملبس ومنکحدن ومکسب ومسکن ومزرع ومبحثدن مقدار حاجت اولان حظ عاجلدرکه اعمال آخرته معین وشاملدر وبوقسم اولکی قسمه واصل وآخرت حکمنه داخلدر زیراکه آخرت اعمالی بو وسیله لرله حاصلدر پس بر کمسه اطعمه دن هرنه یی حلال حاضر بولسه انك بونوعندن نصف بطنیله اکل وشربه اقتصار قیلسه وملابسدن هرنه یی حلال حاضر بولسه دفع حر وبرد ایده جك قدر ثیاب وسطله اکتفا قیلسه ومناکحدن کلیشی کوزل همان بر عاقله عورت آلسه وانکله قناعت ایدوب قالسه ومساکندن عرض ومالنی صیانت مقداری بر آلچق منزلده ساکن اولسه ومکاسبدن تعیش مقداری حیله سز صنعت یا انصاف ایله تجارت قیلسه ومزارعدن کفایت مقداری زراعتله قناعت قیلسه ومباحثدن مالایعنی سوزلری ترك ایدوب خیر ایله ناطق اولسه وعلوم نافعه دن کندی علم حالنی بیلسه تحقیقا اول کمسه لذات دنیایی ورضای مولایی بولور هم حظ دنیایه وهم حظ آخرته نائل اولمش اولورنتکیم حضرت حبیب اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم بیورمشدرکه انصاف بطون ایله اکل وشرب ایدیککه اول نبوتدن بر جزؤدر چونکه بونی بویله بیلدك پس تیقن قیلدك که تحقیقا مذموم اولان دنیا اول اشیادرکه سنی آخرت اعمالندن معزول ایدوب حضور حقدن مشغول ایدر اما هر اول نسنه که حق تعالی یه توجه وطاعتدن سکا معیندر اول عین آخرت اولدیغی اهلی عندنده تحقیق ویقیندر کرچه صورتا بوعالمده بولندیغیچون دنیادن عد اولنمشدر لکن حقیقتده دین امورندن بولنمشدر نته کیم برکامل دیمشدرکه کل ما الهاك عن مولك فهو دنیاك (مثنوی)

چیست

چیست دنیا ازخدا غافل شدن * نی قماش ونقره وفرزندوزن * کوزهٔ سربسته اندر آب زفت * ازدل پرباد فوق آب رفت * باد درویشی چو در باطن بود * برسر آب جهان ساکن بود * وحق تعالی عبادینه هدایتیله حقیقت دنیا بش نسنه اولدیغن طیورمشدر نتکیم کلام شریفنده * اعلموا انما الحیاة الدنیا لعب ولهو وزینة وتفاخر بینکم وتکاثر فی الاموال والاولاد * بیورمشدر وحق تعالی ینه جملهیه عنایتیله بوخبائث خمسهنك منبعی یدی نسنه اولدیغن طیورمشدر نتکیم قرآن مبیننده * زین للناس حب الشهوات من النساء والبنین والقناطیر المقنطرة من الذهب والفضة والخیل المسومة والانعام والحرث ذلك متاع الحیاة الدنیا) بیورمشدرکه پس بواشیاء سبعهٔ مذکورهدرکه جمیع خبائث وقبایح انجق بونلرله حاصل اولور حالبوکیم بواشیاء مذکوره کندی ذاتنده امور مذمومه دکلدر بلکه محللرینه صرف اولندقده جملهسی معین آخرتدر نتکیم حضرت حبیب اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم مالی مدح ایدوب بیورمشدرکه غبطه اولنمز الا که ایکی رجله اولنور بری اول کمسهدرکه حق تعالی اکا مال اعطا اتمشدر اول دخی اول مالدن لیل ونهار انفاق ایدر وبری اول کمسهدرکه حق تعالی اکا قرآنی ویرمشدر اول لیل نهار آنکله عمل ایدر وبیورمشدرکه نه کوزلدرکه صالح کمسهنك حلال مالی اوله پس بو حدیث شریف دخی دلالت ایدرکه مال کندی ذاتنده نه خیردر ونه شردر بلکه خیر وشر انجق نفس رجالدندرکه اکر آنی خیره صرف ایدرسه خیر اولور واکر شره صرف ایدرسه شر اولور پس بالاده تحریر اولنان آیات واحادیث ایله مذموم اولان اول ملعون دنیادرکه اعتبار خدادن جدادر زیراکه (لعب ولهو وزینة وتفاخر بینکم وتکاثر) قلبی حضور حقدن مهجور ایدن اشیادر انکیچون حضرت حبیب اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم (لا تتخذوا الضیعة فترغبوا فی الدنیا) بیورمسیله بساتین ومزارع اتخاذندن نهی اتمشدر زیراکه جمیع ناس عبادت ایچون خلق اولنمشدر حال بوکیم سر عبادت ماسوادن فارغ اولان قلب سلیم ایله جلال وجمال معبودی ذکر وفکر اتمك بیلنمشدر وضیعه صاحبی ایسه کیجه وکوندز ساعت بساعت باغبانلرك وبوستانجیلرك وآرغادلرك ومرابهلرك وخدمتکارلرك واعوان مکارلرك مکر وخصومتلریله وانلرك کندویه اولان خیانتلریله ومالنی سرقتلریله وبونك کبی انواع افکار وهموم ایله مشحون واصناف کدورات وغموم ایله محزون بولنمشدر وسائر اموال واصنافدن هر نسنهکیم قلبی توجه وعبادتدن مشغول وحضور عزتدن معزول ایدر اول نسنه صنعت یا تجارت اولسون ضیعه حکمندهدر وانك ذکر اولنمسی اغلب اولدیغندندر زیراکه هر مدار معاشه ضیعه دینلمشدر وحضرت حبیب اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم بیورمشدرکه اغبط اولیا نم عندمده اول مؤمندرکه اول خفیف الحاذ اوله وصلاة وصیامدن حظ وافر بوله وسر وعلانیتنده ربیسنه کوکچك عبادت قیله وناس ایچنده مشار بالبنان اولمیوب غامض اوله ورزقی کفاف اولوب آنکله صابر اوله وبویله دیوب بعده انك حسن حالندن وقلت مبالاتندن وکثرة طربندن وعدم خوف وحزنندن تعجب ایلدیکندن مبارك اهامنی وسطاسنه ضرب ایله سسلندروب دیمشدرکه هر آرزوسی مهیا وهر صفاسی مهنادر (نظم)

بو وجودك ملکی الدن چیقمدن	دور ایام اول حصاری یقمدن
صورت ومعنی ایکیسی یار ایکن	ایکی عالمده الکده وار ایکن
حب دنیایی ضمیرکدن کیدر	تا آله سن عالم جاندن خبر
نور وظلمتدن یوغورمشلر سنی	جانکی نور اکله ظلمت بوتنی
تن مرادی اکل وشرب وملك ومال	جان تمناسی جمال ذوالجلال
لاجرم ادنی یری ادنی سور	یعنی تن دنیا وجان مولی سور
عاریت کوملکدر اون کونلك تنك	بسله جانی عاریت نکدر سنك
عالمك سن جانی هم سلطانیسن	حیفدر کیم اولهسن مغلوب تن
مجمع البحرین سنسن آچ کوزك	جام جمسن هیچه صایمه کندوزك

﴿نوع خامس﴾ مذموم اولان دنیا غدار وساحر اولدیغن ومکر وحیلهسیله ناسی الدامقده ماهر اولدیغن واهل

سعادت كفافه قناعتله آنك مكرندن امين اولوب راحت وسلامت بولديغن بيلديرر (اى عزيز) معلوم اولسونكه اهل الله ديمشلردركه دنيا برساحره‌دركه كندوسن دائماسنكله ساكن اولور كوسترر سن اويله ظن ايدرسنكه اول سنكله ابد قرار اوزره‌در حالبوكيم تعاقب ليل ونهارايله اول سندن فرار اوزره‌در لكن ساعت بساعت تدريج ايله مرورندن عبورى ظهور ايتمزسن آنى صانورسنكه اول سنكله ساكندر كتمز پس عمردنيا امثال ظل جدار ساكن وپايدار كورينور حالبوكيم مدام حركت اوزره‌در يورر وعمرايسه ماء جارى كبى مقيم ظن اولنور لكن بصيرتله باقلسه دمبدم آقوب كيدر بولنور پس دنياده نيجه اقامت قيلنور (قطعه) اى دل تراكه كفت بدنيا قراركير * وين جان نازنين خوداندر حصاركير * جاى مقام نيست جهان دل بدومده * خود را مسافرى كن واين رهكذاركير * بودنيا برغداره‌دركه سكاصداقتلر عرض ايدوب محبتلر كوسترر تاكيم سنى كندى‌يه مائل وعاشق ايدر چونكه سن اكا ميل ومحبت ايدرسن پس اول دمده اول غدار سندن اعراض ايدوب قتلكه قصد ايدر همان دنيا اول عجوزه مثاليدركه جلوه اظهار ايدوب خلق حسننه حيران ومحبتله سر كردان وكندى خانه‌سنده مهمان ايلدكده مهمانه امان وزمان ويرميوب قصد جان ايدر (بيت) اذا امتحن الدنيا لبيب تكشفت * له عن عدو فى ثياب صديق * بودنيا برمكاره‌دركه كندى ظاهر خطاسيله تزيين ايدوب آفات ومحنتلردن ستر وتحسين ايدر تاكيم اهل جهل آنك ظهريله مغرور ومفتون اوله‌لر وحقيقتنه ايردكده ندامتله مغبون ومحزون اوله‌لر اول عجوزه كبى كيم كمخا وديبا كيوب زر وزيوره غرق اولور ونقاب لطيف ايله يوزنى ستر ايدوب نزاكتله صالنور تاكيم انك لباس وشكلنه ايراقدن باقنلر مائل اوله‌لر پس اكر برطالب آكا غفلتله راغب اولورسه واكا مفارقت قصدين قيلورسه لباسندن عريان ايلدكده عيوبى ظهوره كلور واول طالب ابدا ندامتده قالور (شعر) ياخاطب الدنيا الى نفسها * تنح عن خطبتها تسلم * ان التى تخطب غدارة * قريبة العرس من المأتم * نتكيم منبع فيض لايزالى امام محمد غزالى عليه رحمة المتعالى ديمشدركه نفسنى وربيسنى اونودوب اطعمهٔ نفيسه‌يه والبسهٔ لطيفه‌يه ميل ايدوب انلر كبى لذات دنيا ايله مغرور اولان عبدك مثالى اول حاجينك مثاليدركه طريق كعبه‌نك بعض منازلنده اكلنوب كاهى ناقه‌سنه علف ويروب كاهى نيجه حدمتلرله آنى تنظيف ايدوب الوان زين وپالان ايله تزيين ايدر وكاهى انواع حشيش ايله تربيه ايدوب صوين تبريد وياتسخين ايدر تاكيم قافلهٔ حجاج آنى آنده قويوب كيدر حال بوكيم اول حاجى كعبه‌دن ومرور قافله‌دن غافلدر واول باديه‌ده تك وتنها قالديغندن وناقه‌سيله صيد سباع اولديغندن ذاهلدر كذلك سالك طريق آخرت اكر تطييب مأكل ومشربيله مكبوب اولوب تزيين ملبس ومسكنيله مشغول اولورسه ونه ايچون خلق اولنديغن اونودوب عبادت ومعرفتدن معزول اولورسه اول كعبهٔ حضوردن دور وبودار وحشتده مهجور اولوب طبيعت ظلمتنده مغرور ونفس وشيطان النده مغلوب ومقهور اولور قالور (مثنوى) در زمين مردمان خانه مكن * كارخودكن كار بيكانه مكن * كيست بيكانه تن خاكئ تو * كزبراى اوست غمناكئ تو * تاتوتن راجرب وشيرين ميدهى * كوهر خود را نه بينى فربهى * تحقيقا عاقل وآكاه اول كمسه‌دركه كندى نفسى اورنده ودنياسى خصوصنده اصلا برغم چكمز واماڵن قصير ايدوب صباحه صاحب چقمز وعبادتده قوت بوله‌جق وراه عرفانه سالك اوله‌جق مقداردن زياده معيشت فكرين ايتمز پس بومضمونك مفهومى بودركه سعيد اودركه نه ايچون خلق اولنديغن بيلوب اكا مستعد ومهيا اولوب انك ماسواسندن اعراض واباء ايدر ودنيا امورينه ضرورتى وقتنده انجق حاجتى قدر كيدر وشقى اودركه شهوت وغفلت اكا غالب اولور نفس ودنيا امورينه طالب وراغب اولور پس اكل وشرب ايله تلذذ وتنعم ايچون ولمس ولبس ايله تعزز وتعظم ايچون عبادتى قويوب تجارته كيدر وسعى واهتمام ايله كار وكسب ايدر لاحول ولا قوة الا بالله العلى العظيم * اللهم نجنى واخوانى مما يقطعنا من جنابك واجعلنا هادين مهديين غير ضالين ولا مضلين وصل اللهم على النبى محمد وآله وصحبه اجمعين (نظم)

اى كوكل غفلتدن آكاه اول حذر قيل زينهار
مكر ايدر بيدار خصم اولمش سكا بو روزكار
قسمت ميراث خوردر ملك ومالك صانديغك
حب ملك وجمع مالى قوى هيچ ايتمه اعتبار

کیمکه وارلقدن فقط بوعالی بیلمش همان | عشق بحرندن آکا انجق کورنمش برکنار
طمطراق نه فلك شهر عظیم عشق ایله | خیمهٔ صحرادر اول بو پای تخت شهریار
نه فلك جوفنده بوقدر چار عنصر حرمتی | چارعنصر ایچره بوخاکك نه‌لطف وقدری‌وار
بویله ادنی خاکدان دستنده موجود اولنه | نافذ اولمز حکمك اول تبدیل اولوربی‌اختیار
که زبون آسمانسن تاکه طالع شمس اوله | که رهین غیم اولورسن تاکیم‌اولسون قطره‌بار
بوجهان دار البلادر اول جهان دار السرور | بوجهان بئس القرین واول جهان نعم القرار
زحمت دنیا قدر در نعمت عقبی سکا | غربتك جوری قدر لذت ویرر دار ودیار

﴿ نوع سادس ﴾ حب دنیا مانع حضور مولی اولدیغنی واندن انواع زهد ایله کوکل خلاص بولدیغنی بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل‌الله دیمشلردرکه محبت دنیا عبدی مولاسندن قطع ایدوب عبادت وحضورندن عوق ومنع ایدر پس دنیایی کوکلدن دفع ومیانه‌دن رفع ایتمك انجق تجرد وزهد ایتمکله اولور وبو تجرد وزهد انکیچون سکا لازمدرکه دنیایه میل ومحبتك سنی مشغول ایدر اما ظاهریکی طلب وسعی ایله مکبول واما باطنکی ارادت وآرزو ایله مشغول ایدر حالبوکیم ایکیسی دخی حضور وعبادتدن قاطع ومانعدر زیراکه نفس وقلب ایکیسی بردر وبرنسنه ایله مشغول اولدقده ضدندن معزول اولور حالبوکیم دنیا ایله آخرتك امثالی ایکی ضره مثالیدرکه بریسنی ارضا ایدن اوبرینی اغضاب ایدر تحقیقا دنیا ایله آخرت مغرب ایله مشرق کیدرکه برینه میل ایلدیکك قدر اوبرندن اعراض ایدرسن اما ظاهرده طلب وسعی ایله اولان شغل دنیا واقعدر زیراکه حضرت ابی الدرداء رضی‌الله عنه دیمشلردرکه عبادتله تجارتك بیننی جمع ایچون معالجه قیلدم جمع اولمدیلر پس تجارتدن اعراض ایدوب عبادته اقبال ایتدم * وحضرت عمر رضی‌الله تعالی عنه بیورمشدرکه اکر عبادتله تجارت نم‌غیرم ایچون جمع‌اولمق ممکن اولسه ایدی نم ایچون مجتمع اولوردی زیراکه حق‌تعالی بکاهم‌لین وهم قوت ویرمشدر واما کوکلده ارادت وآرزو ایله اولان شغل دنیا محققدر زیراکه حضرت حبیب اکرم صلی‌الله‌تعالی‌علیه‌وسلم بیورمشدرکه دنیاسنه محبت ایدن آخرتنه‌ضرر ایدر وآخرتنه محبت‌ایدن‌دنیاسنه ضررایدرپس باقی‌اوانی فانی اوزرینه ترجیح ایدیکز (قطعه) کسی‌چون‌بفانی نهددل‌زجان چو اوزازوالی رسدغم‌بود * چومن‌دل‌بباقی‌نهادم‌تمام * ازان‌خاطرم‌خوب‌وخرم‌بود * پس‌امدی محقق بیلدك‌که ظاهرك طلب‌دنیاایله وباطنك‌ارادتیله مشغول‌ایکن سنکچون نه‌عبادت میسر اولور ونه‌حضور واکر دنیایی ترك ایدوب‌ظاهروباطنکله اندن‌فارغ‌اولدکسه سنکچون‌هم‌عبادت میسردروهم‌حضور * امازهدك حدوحقیقتی دنیادن‌اعراضدرکه انك‌ضدی‌رغبتیدر وزهدایکیدرکه بری‌عبدك‌مقدوری وبری‌غیرمقدوریدر *امازهد مقدور اوچ‌نسنه‌در بری‌ترك‌طلب‌مفقود دنیادر وبری تفریق‌متاع مجموع‌دنیادر وبری‌ترك ارادت واختیار دنیادر وامازهدغیرمقدورزاهدك‌قلبنده‌برودت‌دنیادروزهدمقدورایسه‌مقدمات‌زهد غیرمقدوردرزیراکه عبداول زهدمقدورایله عامل‌اولوب‌بدنده بولنمیان‌دنیالغی طلب‌ایتمسه ویدنده اولان دنیالغی تفریق ایلسه وآفات‌دنیایی‌بیلوب انی‌قلبیله‌مرادواختیارایتمسه بواشیاانك‌قلبنده الله‌ایچون برودت دنیایی حاصل ایدوب اول زهد غیرمقدوره مالك اولورکه زهد حقیقی بومعنادر واصعب امور ثلاثهٔ مزبوره قلب ایله اون نفرت برودت‌دنیادر واندن‌اعراض واکراه‌وابادر زیراکه نیجه‌زاهدواردرکه ظاهریله‌دنیادن‌زاهد وباردوهاربدر وباطنیله اکامحب ومرید وراغبدر پس اول زاهد مشقت شدیده ایچنده نفسیله محاربدر اما اول‌نسنه‌که برودت‌دنیایه باعثدر ذکر آفات مهلکات‌دنیادرکه عیوبندن‌باعثدر.نتکیم‌برعارف دیمشدرکه دنیایی انکچون ترك‌ایلدمکه‌عناسی‌چوق‌وغناسی‌قلیل‌وفناسی‌سریع وشرکاسی خسیسدر وبرکامل بونی‌ایشیدوب دیمشدرکه بوکلامدن رایحهٔ‌رغبت فایحه‌در زیراکه برکمسه‌نك فراقدن شکوی‌ایدن وصالتی طالبدر وبرنسنه‌یی مکاره شرکاسیچون ترك‌ایدن منفردبولسه اکامائل وراغبدر بلکه‌قول‌شامل بوکلامدرکه دنیاعدوی مولی‌ایکن قلبك‌انك‌محبتنه ملازمدر محب‌ایسه حبیبك عدوسنه عداوت‌ایتمك‌لازمدر (نظم) ترك‌این شرب اربکویی یکدوروز * درکتی اندرشراب خلدبوز * یك‌دوروزی‌چه که‌دنیا ساعتیست * هرکه ترکش کرداندر

راحتیست * برسکان بکذار این مردارا * خردبشکن شیشهٔ پندارا * و برکامل ذیمشدرکه دنیا اصلنده بر جیفهٔ خبیثهٔ قبیحه مثالدر کورمزمیسنکه آخری قذر وفساد واضمحلالدر لکن ظاهر جیفهٔ دنیا انواع طیب وزیورله وسیم وزر وجوهرله مزین اولدیغندن ظاهر یله غافللر مغرور وکامللر اندن زهد ایله دوراولمشدر حالبوکیم دنیانك حرامندن زهد ایتمك فرض عیندر وحلالندن زهد ایتمك نفل وزیندر زیرا که دنیانك حرامی نار وحلالی میته مثالدر انجق ضرورت عندنده حاجت مقداری تناولی حلالدر مثلا برکمسه شروطیله برحلوا طبخ ایلسه بعده انك ایچنه برمقدار سم قاتل طرح ایلسه وانك بوطرحنی بر رجل کورسه وآخر رجل کورمسه بعده اول کمسه اول شکرلی حلوایی برمنقش طبق ایله اول ایکی رجلك اوکنه قویسه انده اول سمی کورن رجل اول حلوادن زاهد اولور وآنی اکل ایتمك خاطرینه کلز بلکه اول حلوایی آتش منزله سنده بولور پس انك ظاهر وزینتنه نظرله مغرور اولمز زیرا که انك آفتنی بیلور واما اول حلواده اول سمی کورمین رجل انك منقش ظرفیله ولذت وحلاوتیله مغرور اولوب حرصله مسرور اولور وزاهد اولان رفیقنه دخل وتعجب ایدرك اوحلوادن اخذ وتناول ایدر وهلاك اولور کیدر پس برحلوا اهل آخرتله اهل دنیانك حرام دنیا ایله اولان احوالنه مثالدر واما حلال دنیا اکرچه سم قاتلدن بعید اولمشدر لکن برحلوادرکه بزاق ومخاط امثالی اکراه اولنه جق نسنه لرله طولمشدر وظاهری طیب وحلاوتله زینت بولمشدر پس اورجل که آنده اوقاذورات مشاهد اولور اول اندن اکراه ایدوب زاهد اولور اول حلوادن تناول ایده مز مکرکه شدت حاجت عندنده غایت مضطر قالور اول زمان بالضرور اندن حاجت مقداری آلور واول رجل که اول حلواده اولان مکارهدن غافلدر آنك ظاهر یله مغرور وآکامائلدر واندن زاهد اولان رجله تعرض وتعجب ایدوب اول حلوایی حرص ایله آکلدر وبومثال اهل بصیرت واهل غفلتك حلال دنیا ایله اولان احوالنه شاملدر وبوایکی رجل طبع وخلقتده برابرایکن انکیچون احوالی مختلفدر بری علم وبصیرتله منکشفدر وبریسی جهل وعمی ایله متصفدر پس اکر اول راغب اول زاهدك بیلدیکنی بیلسه اول دخی انك کبی زاهد اولوردی واکر اول زاهد اول راغب کبی جاهل اولسه اول دخی انك کبی راغب اولوردی پس بوندن ظاهر اولان بودرکه فرق وتمییز انجق بصائرله در طبایعله دکلدر وبوبر اصل مفید کلام سدیددر

(نظم)

یوزك طوت بودیرك آینه سندن سیر قیل آنی
که بوصورتکه سن طوتدك نه معنا در انك شانی

چو سنسن احسن تقویم وحرفك ابجد آدم
سنکله اولدی مستخرج حساب چرخ دورانی

کوکلدن استه جانی حسن تندن کیچ که هیچدر بو
کر اولسه شمس جان تابان اولور آفاق مستانی

اکر جنت دیلرسن نفسدن کچ کوکلکه کل کیم
جهنم نفسدر بدخویلریدر نار سوزانی

نیچون عارف کوکلدن طشره چقسون سیره کیم دائم
آچلمش غنچهٔ دلدن انك یوزبیك کلستانی

اومعنی کلشنندن کیم دونوب برصوته باقسه
اولور آب روان زنجیر وصحن وباغ زندانی

جهاندر مزبله سیم وزریدر سنك استنجا
اکا دست طمع اورمز اوکیم پاك اولدی دامانی

طمع چون آتش کلخن دیلر زبل زر وسیمی
آنی جمع ایلین اهل طمع خور اولدی کلخانی

بوکلخندن کچن اهل قناعت واردی حمامه
تجرد ایلیوب عزتله پاك اولدی تن وجانی

رجال فقرك ادباریدر اهل دولت اقبالی
حقیقت فقردر دولتله اقبال اولمه نادانی

مسبب آشناسندن سبب فوت اولسه غم چکمز
که دریادن بتن ریحان نه بیلسون قحط بارانی

نیجه دوستی بولور اول خودپرست نفس پرور کیم
بوکون فرزند وزن استر یارین هم حور وولدانی

حظوظ نفسی ترك ایت وبرحقوقك حق پرست اول کیم
دو عالمدر حرام اول جانه کیم اولمش اوحقانی

محبت اهلنه بی دوست کلشن کلخن اولمشدر
بولان آنی ایکی عالمده اولمش مست وحیرانی

شیوع کل سر جاوز الاثنین ظاهر در
ایکی لبدن نهان طوت الامان سردل وجانی

پشیمان اولمش رازدر ون کتم ایدن هرکز
ولی افشای رازك چوغ اولور حقی پشیمانی

﴿نوع سابع﴾ دنیا واهل دنیا ونفس وهوا مؤمنه اعدا ومانع طاعت وحضور خدا اولدیغن بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل الله دیمشلردرکه عبد مؤمنی عبادت وحضور مولادن مهجور ایدن موانعدن حذر

ایدوب دوراولمق اهم اموردر حالبوکیم طاعت وحضور حقدن منقطع اولنلر یادنیا ایله ویاخلق ایله ویانفس ایله
فتور بولدقلری مجرب ومشهوردر امادنیاسکا لازمدرکه اندن زهدایدوب حذراوزره اوله سن زیراکه امر
اوچدن خالی دکلدر یاسن بصیرت وفطنت اهلندنسن پس بوسکا کفایت ایدرکه تحقیقا دنیاسنك صدیق
وحبیبك اولان ربکك عدوی مبغوضیدر وسنك قدر وقیمتك اولان مقلك خلاف ونقیضیدر یاخود سن
عبادتده همت اهلندنسك پس سکا کفایت ایدرکه تحقیقادنیانك شوم اولدیغندندرکه انی تفکر وارادت سنی
خضوع وعبادتدن منع ایلر وارقیاس ایله که وجود نفس دنیانچه نیچه منع وقطع ایله سکانیلر ویاسن جهل
وغفلت اهلندنسن نه بصیرتك وارکه حق ایله اوله سن ونه همتك وارکه اکاعبادت قیله سن تاکیم حضور انسی
بوله سك پس سکا کفایت ایدرکه تحقیقا دنیاباقی قالمزیاسن اندن مفارقت ایدرسن ویااول سندن مفارقت ایدر
اکرسن انکله قالسك اول سنکله قالمز ودنیا بویله یکن انی طلب اتمکده وعمر عزیزی انکله تلف اتمکده نه فائده
واردر (قطعه) ذرالدنیا تساق الیك سوقا * ألیس مصیر ذاك الی الزوال * ومادنیاك الامثل ظل * اظلك
ثم آذن بارتحال * واماخلق سکالازمدرکه انلردن عزلت ایده سن زیراکه اکرسن خلق ایله اختلاط ایدوب عادات
وهوالرنده انلره موافقت ایدرسن قلبك حالنی افسادو آخرتك امورنی برباد ایدرلر واکر انلره مخالفت ایلرسك
وهوالرنی ترك ایدوب حق سویلرسك جفالریله متأذی اولورسن وامور دنیاکی مکدر بولورسن بعده شرلرندن
امین اولمیوب عداوتلری فکرنده قالورسن واکرسنی مدح وتعظیم ایتسه سنکچون عجب وفتنه دن خوف
اولنور واکرسنی ذم وتحقیر ایتسه لرسنده اولدمده یاخزن ویاغضب بولنور پس مدح وذم آفات مهلکه دندرکه
حذر قیلنور بعده قبره واردیغندن اوچ کون صکره خلق ایله اولان احوالکی برکره فکر ایله که سندن نه مرتبه
اعراض ایدرلر وسنی نیچه نسیا منسیا ترك ایدوب کیدرلر وسنی برخیر ایله یاد وروحکی شادوخرم قیلمزلر کویاکه
برکون سنی کورممشلر کبی بلمزلر پس انده سنکله برکمسه قالمز انجق حق تعالی قالورکه (وهو معکم اینما کنتم)
بیورمشدرکه هیچ آیرلمز چونکه خلق ایله حالك بودر پس غبن فاحش دکلیدرکه بویله قلیل البقا وعدیم الوفا اولان
خلق ایله تضییع اوقات عمر ایدرسك واول مولایه توجه وعبادت ایلمزسنکه عاقبت اکا رجوع ایدوب کیدرسك
زیراکه اول برصانعدرکه جمله نك معطی ومانعدر جمله سی اندن یکاراجعدر (قطعه) ذرین نشیمن حرمان مکن بکس
پیوند * که هرکسی که نهی دل بر آشنایی او * اکر مخالف طبع تو باشد او ضاعش * عذاب روح بود صحبت ربایی او *
* وکر موافق طبع تو باشد اخلاقش * مذاق مرك دهد شربت جدایی او * واما نفسدن اعراض ایدوب
حذر اوزره اولمق ایچون سکا بو کفایت ایدرکه انك دنائت همتنی ورذالت حالتنی وردائت ارادتنی وسوء نیتنی
مشاهده ایدرسنکه شهوت حالنده مجنون هائمدر وغضب حالنده سباع بهائمدر ومصیبت حالنده طفل بی عوندر
ونعمت حالنده مثل فرعوندر واکر جایع قالسه جزع ایلر واکر شبعان اولسه لغو سویلر والحاصل اکر عقلله
ناظر اولورسك یقین اوزره بیلورسن که دنیا بر آلجق نسنه درکه انك اهلی آنی آزوزحمتله جمع وخسته حفظ ایدرکن
ینه حسرتله قویوب کیدرلر چون تحقیق ایدرسنکه دنیانك هرکز بقاسی یوقدر وانك نفعندن شغل قلب وزحمت
ایدن کبی ضرری چوقدر پس فضول دنیادن زاهد اولورسك واندن انجق عبادتده قوت بوله جق مقداری
آلورسك وکدورات ایله مختلط اولان نعمتلر وزینتلرندن اعراض واباایدرسك واکامیل ورغبتدن فارغ اولوب
قلب سلیم ایله حضور حقه کیدرسك وچون بیلورسنکه تحقیقا خلقك اصلا وفاسی یوقدر ومؤنتلری سکا
معونتلرندن چوقدر پس انلردن عزلت ایدوب خیرلریله انتفاع وشرلرندن اجتناب ایلرسن وناس ایله معامله نار
ایدوب توجه وطاعتله حضور حقی بولورسنکه خلقی دخی نیلرسن همیشه انك عبادتیله متنعم وکتابیله مستأنس
ودرکاهنه ملازم اولورسن پس من کان لله کان الله له فحواسنجه اول دخی سنك معینك اولدیغن بیلورسن
وخلقدن ایراغ اولدیغك قدر حقه یقین اولورسن وسعادت دارین ایله قرهٔ عینی بولورسن وچون بیلورسنکه
تحقیقا نفس اماره برمکارهٔ پرشردر واول عقل کله عاصی واهل آخرته عدوی اکبردر پس تقلیل طعام وتقلیل
منام وتقلیل کلام وعزلت انام ایله انی مطیع ورام ایدرسن وانك عداوت وشرندن خلاص بولوب کمال عبودیتله
متصف اولوب حضور مولایه کیدرسن نتکیم ابوطالب مکی رحمه الله تعالی دیمشدرکه ابدال اولنلر ابدال
اولمدیلر الا که جوع وسهر وصمت وعزلت ایله اولدیلر وبر کامل دیمشدرکه سرمایهٔ سعادتمز جوعدرکه جوعدر

يعنى بزم ايچون حاصل اولان توكل وراحت وتفويض وفراغت وصبر وسلامت ورضا وحلاوت وذوق ومعرفت وشوق ومحبت وعلم وحكمت وحلم وولايت وحضور وقربت وانس كرامت ووجد وحالت وجذب وعنايت وكمال وسعادت والهام وهدايت ودولت ووصلت جملەسى جوع ايله بولنور وبو مجملات انشاءالله تعالى فصول آتيەدە تفصيل اولنور وبو ابيات ايله بنه احوال دنيا بيلنور

(نظم)

كون وفساد عالمك شانيدر فنا
بوشش جهتيده غير تعلق ندر عنا

بيچارەدر اول دل كه ايدر چرخه اتكا
سركشتەدر اوكيم اوله بالينى آسيا

بوقدر وفا بوناسده هيچ اتمه اعتماد
جان وكوكلدن ايله همان حقه اتكا

آلدانمه بورسوم وبوعاداته زن كبى
كرمرد عشق ايسك يتر آزادەلك سكا

قلبك مقيد ايتمه صيد مكسله كيم
عنقا هم آشيانەدر اعلا شكار اكا

فرخنده مرغدر دل وعرفان غذاسيدر
جهل استخوانى ويرمه كه اكل اتمز اول هما

نور خدا اولور چو غدا روحه دمبدم
بونان وآبى بوكله اولمز اكا غدا

دل ويرمه بو حياته صقين قيلمه اعتبار
كيم سنده عاريتدر آنى هم آلور خدا

وير حقه بوامانتى سن زنده اول ابد
آب بقا ايله طوليدر كاسهٔ فنا

موت ارادىدر چو سكا آب زندەكى
مت قبلى ان تموت بيورمش اورهنما

مت بالاراده قوى امل وآرزولرى
كيم تحيى بالطبيعه فلاطون ايدر ادا

دل كامى اوزره موت اولور آسان مثال نوم
تاريخ مولدكدر اومعناده مرحبا

كر بولباس عاريەدن عارى اولمسه جان
خلقى مناسبنجه بولور حله وقبا

ياندكسه بو جحيم طبيعتده مژده كيم
قلبك بهشت نقدك اولوب جان بولور نوا

بردر ايكى جهان وبر آينەدر همان
ظهرى بو عالم اولدى يوزى عالم لقا

بوسمتى فرقت اولمش اوسمتى جهان وصل
بوسمتى ظلمت اولمش اووجهى قمرضيا

بويوزده محنت وألم اول يوزده ذوق جان
بويوز قمو كدورت واول يوز قمو صفا

آينەجى مكدر ايدر بريوزين انك
كيم اول كدردر آينەيە مايهٔ جلا

دارنى حق برآنده نيچون ويرمز آدمه
كروهم اولنسه بخل اكا اول فكردر خطا

ليل ونهار جمع اولامز برزمانده كيم
جمع ظلام ونور دكل ممكن وروا

حق جهان فانيه دل ويرمه فانى اول
تا عالم بقاده بوله جان ودل بقا

﴿نوع ثامن﴾ دنيادن واهلندن اعراض وابا اتمەيى ونفسنى قويوب كوكلدن ايچرى مولايه رجوع ايدوب كيتمەيى بيلديرر (اى عزيز) معلوم اولسونكه اهل الله ديمشلردركه كيمكه دنيادن زهد واعراض ايدوب مولاسنه توجه ورغبت ايدر حق تعالى اكا عنايت ايدوب معرفت ومحبتى اعطا واحسان ايدر وحضور انسيله انى خرم وشاد ايدر واندن راضى اولوب مكانن روضهٔ رضوان ايدر وكيمكه مولاسنى اونودوب ذكر وفكردن اعراض ايدوب دنيايه واهل دنيايه تماماميل ومحبت ايدر ونفسنه تابع اولوب هواسنجه كيدر حق تعالى اندن اعراض ايدوب عنايتنى سلب ايدر ونفسنه اصمرليوب اكا قهر وغضب ايدر ودنياده نصيبن انجق لقب ايدر وعقباده انى جهنم نارينه حطب ايدر نتكيم تواتر تفاسير ايله حكايت اولنمشدركه حضرت موسى عليه السلامك زماننده بلده من ارض روم رفعت لزومك جانب جنوبنده بيوك ايرلى شفوه نامله مشهور عالم اولان جبل اعظمك ذروهٔ اعلاسنده انزوا قيلان اكابر اوليادن بلعم بن باعور اسميله شهرت بولان مقامات اوليادن اوبله برمرتبەيه نائل اولمشديكه نظر ايلدكده رؤيت عرشه قوت بولمشيدى وانك زلەسى انجق بواولمشدركه دنيايه واهل دنيايه ميل ايدوب حضرت موسى عليه السلامه عصيان ايله مخالف كيتمشدر پس حق تعالى آكا قهر ايدوب معرفتنى اندن سلب اتمشدر وحضورندن طرد ايدوب مثال كلب اتمشدر نتكيم حق تعالى فرقان مبيننده اكا (فمثله كمثل الكلب) ديوب ابدالآباد انى بحر ضلالته اويله دوشورمشدركه ابتداى امرنده مجلس وعظنده اون ايكى بيك دويت

وقلم

وقلم ایله متعلملر انك الهامات ربانیه سیله علوم لدنیه سندن استماع ایلدکارین یازارلر ایکن اخرامرنده غرق بحر هلاك اولوب عالمك صانعی یوقدر دیو کتب تصنیف ایدنلرك ابتداسی اولمشدر نعوذبالله من غضب الله پس ایمدی بودنیانك نه مرتبه خبیث وشوم اولدیغن وارقیاس ایله که اکا میل ورغبت ایدن علما وصلحانی نه بلالره دوشورر ومتنبه اولکه امر خطیر وعمل بریا وتقصیردر ونافذ ایسه خبیر وبصیردر وانجق ربکه عبادت قیل که اول سکا هادی ونصیردر ودنیایی واهلنی ترك ایله که آفاتی کثیردر واکر خلق احوالکه واقف اولسه لرکه سن انلر ایچون عاملسن ورضالرینه مائلسن وخالقکدن غافلسن تحقیقا انلر سکا بغض وعداوت وطعن واهانت ایدرلر انلردن نیه نائلسن پس اویله بر کریم الله ایچون خلوص ایله عامل ورضاسنه مائل اولکه عملك مقبول وسعیك مشکور اوله وسندن راضی اولوب سکا محبت قیله وسنی جمله دن مستغنی ایدوب سکا عون وعنایتیله کفایت ایده وسنی هرحالده حفظیله صیانت ایده اگر ارادت وسعیکی رب العباد ایچون مجرد ایتمیوب عملکده رضای عبادی مراد ایدرسك اول مقلب القلوب قلوبی سندن اعراض وعبادن نفرت ایتدرر پس بووجهله سکا سخط الله وسخط ناس حاصل اولوب وقلبك حرمان وخسران ایله قالور کل بووفاسز ناسی اونودوب اول ربکه عبادت قیل که سنی یوغ ایکن وار ایتمشدر بعده حسن تربیه لریله جمله دن ترجیح واختیار ایتمشدر بعده حسابسز نعم ظاهره سیله والطاف باهره سیله سنی برخوردار ایتمشدر زیرا که دنیایی وخلقی ترك ایدوب هوای نفسندن کچن قلبندن مولاسنه کتمشدر واخلاص ایله مراقبه ایدن نسیان حظوظ ایله حضور حقه یتمشدر وماسوا قیدندن آزاد اولوب هرایشی انکله یتمشدر (ع) الله بسدر باقی هوسدر

(نظم) لکل شیء اذا فارقته عوض * ولیس لله ان فارقت من عوض (نظم)

سکا ای دل فلکلر کرچه ظاهر سایبان اولمش / ولی سن سنده سیر ایتکیم مقامك عرش جان اولمش
اوقاف قربی قویدك بوقفسده حبس اولوب قالدك / روامیدر که عنقانك یری بوخاکدان اولمش
برآچ شوقیله پرواز ایله جان افلاکی اوجنده / چو عنقاسن سنکچون اوج افلاك آشیان اولمش
نه دکده ایکی قوت وار ادراکی وتحریکی / بری اعضاده قدرتدر بری علم جنان اولمش
جناح آچ بوایکی قوتله پرواز ایله سن سنده / قدیمی آشیانك سیر ایدرسن خوش جهان اولمش
قفسده کرچه خسته بسته بردر مرغ جان اندن / خلاص اولدقده سیر ایتکیم همای پرفشان اولمش
نه قاصر عقلدر اولکیم صانور عالم بودر انجق / فلکلر بوفلکلر در جهان پابومکان اولمش
اووادیلرده کیم عشق اهلی راه عشقه کتمشدر / اویولده بوفلکلر چون غبار کاربان اولمش
جهان عشقه داخل اولسك اندن بوایکی عالم / کورینور صانکه برصحراده برسنك نشان اولمش
خطوط شش جهت اندن کورینور نقطهٔ موهوم / کرات نه فلك مرکز کبی اندر میان اولمش
اوعالمده بوسنك وخاکی لعل وزر بولورسن هم / اوعالمده قو خاری کورورسن کلستان اولمش
نه وادیده خرامان اولسك اندن شاد وخرمسن / نه یرده قالسك اندن دل کورورسن کامران اولمش
یوغ انده دردوغم خوف وخطر موت ومرض اصلا / دمادم هردل وجان اول جهانده شادمان اولمش
کهی قدوسیان ایلر سکا کوکلنجه عزتلر / بولورسن که سکا روحانیانی میهمان اولمش
ایدرسن میزبانلق عشرت ارواح عشاقه / هم ارواح مجرد روحکه خوش میزبان اولمش
بودنیاده بو مهمان اوخشه مقلر فکره کلدکجه / خجالتلر چکر سن کیم قصورك چوق عیان اولمش
اومهمانخانهٔ خاص الهیدن شرف بولسون / کورر سن غیرتك انی قمودن پاسبان اولمش
سنی سن انده بولمزسن اولورسن عشق ایله محرم / اوکیم فانیدر اول دوستیله باقی جاودان اولمش
کوکلدن اول جهانه یول دکل دور ودراز اما / انی اول بولدیکیم عالمده هر سودی زیان اولمش
ایکی عالم یولی بر خطوه در عشق اهلنه انجق / وجودندن کچن اول عالمه بران روان اولمش
برایاق جسمه باص اول برقدمده جان ظهور ایلر / انکله دلده ساکن اولکه جسم اهلی روان اولمش
کر اولسه عشق روحانی ندر لذات جسمانی / که عاشق وجد وحال استرتنی بارکران اولمش

عجب دولتدر اول کیم راحتی بی رنج وزحمتدر
عجب نعمتدر اول کیم ذوقی بی‌کام ودهان اولمش
وجود استخوان انجق بوغ ومغز ایچوندر اول
قنی بی مغزدر کیم ارزوسی استخوان اولمش
اول‌ایله کیم عبادتدن مرادی حور وغلماندر
اونور شمسدن محجوب ومست فرقدان اولمش
اکرچه بستهٔ کان ومکاندر بوتن خاکی
ولیکن روح پاك اصلن دیلر کیم لامکان اولمش
همای جانکه پرواز هوای لازمان استر
ولی نذسون جناحی بستهٔ دام زمان اولمش
طلسم صورتك کسری دکل ممکن. بوقوتله
انی‌فتح ایلر اول‌کیم عشقی بولمش قهرمان اولمش
صدای طبل فتح قلعهٔ دل عشق نامیدر
اودر سلطان هرلشکرکه چون شیر ژیان اولمش
جلای ژنك دلدر هرکدورتدن صفا کسب ایت
که خاکسترله هرآینه صافی بی طومان اولمش
زرناقص عیاری پوته ده‌زر کرکداز ایلر
سزای سکهٔ سلطان اولان زر امتحان اولمش
آکر یوغ اولسه وارلق غل وغشی نقد قلبکدن
کوررسن سکهٔ عرفان ایله روحك روان اولمش
چیقر شهر بدندن شهریار شهوت وخصمی
که سلطان جهان انلرله عبد ناتوان اولمش
پس‌اندن نخوت وکبری کوکل ملکندن اخراج ایت
که مسجود ملك چشمنده نخوتدن عیان اولمش
تواضع ایله مخلوق خدایی سندن اعلا بیل
که ذل وافتقار اوج علایه نردبان اولمش
نماز اولمش انکچون مؤمنك معراجی هرساعت
که رأسی ارضه وضع ایتمك عروج آسمان اولمش
نماز وروضهٔ عارف‌که حفظ حقدر اول صائمه
صلاتی حرز جان اولمش صیامی حفظ نان اولمش
رضای حق ایچوندر دائما افعال واقوالی
عباداللهه اکرامی قمو بی امتنان اولمش
کتاب‌وسنتی حفظ ایت عمل تخمن زراعت قیل
که محصول جهان جان مزرع بوجهان اولمش
چو بولدك نور قرآنی نه حاجت علم یونانی
که اول عشقی عیان ایتمش بواشیایی بیان اولمش
اولوم عشق ایله یکدر زنده اولمقدن بوعقل ایله
که عشقك شانی عرفاندر بوعقل اندن زمان اولمش
اکر عرفان وبرهانك دیلرسن فرقك اندن بیل
که عارف دوستنی بولمش اوعاقل نامه خوان اولمش
کوزك بندایله تامی قیل دیبندن برکوز آچلسون
لسانك بغله باق‌کیم هر سرمو بر لسان اولمش
بهشتك‌وارایکن دوزخده سن کریان وبیلمزسن
که قعر خانهٔ جسمنده مدفون زرکان اولمش
بهشت عدن ایکن دل قیلدك انی دوزخ سوزان
مراد وآرزولردن ایشی آه وفغان اولمش
تعلق کس قمو خواهشدن آزاد اول جهنمدن
کوزك‌یوم کندینه‌باق کیم جنانك چون‌جنان اولمش
کوزم تاکی بوخارستان صورتدن کل استرسن
کوکلدر کلشن معنی‌که اول برکار خان اولمش
امید ذوقله تلخ ایتمه کامن قوی بولذاتی
کوکل بزمنده ذوق ایتکیم صفاسی رایکان اولمش
لکن وحشت جهانندن بولور جمعیت خاطر
کورر کیم عشق وجان هم بربرینه مهربان اولمش
بوخودبینلك جهانی قوی کوکلدن بیخوداول‌ذوق‌ایت
که بیخودلق صفاسی آرزوی انس وجان اولمش
سنی الداتمسون الوان صورت قلبکه باق کیم
بوظلمت زنکی جان آینه‌سنده مستهان اولمش
قوصورت زینتن قلبك کوزل خویلرله تزیین ایت
که صورت زینتی معناده مار جانستان اولمش
کوزل صورتلر اشکالینه کیم سن بویله حیرانسن
عجب نیلرسن اولدم کیم کوررسن جان‌عیان اولمش
نه‌حسن ولطفی وار بوآب وکل جسمك بوعالمده
که شوقدن بونفسك هر نفس اتش فشان اولمش
جهان عشقه کل دل دیده‌سیله انی سیر ایتکیم
جمال عشقدن جان وکوکل برحسن وآن اولمش
اوحسن معنویدن پرتو المشدر بوصورتلر
اوپرتو زینتیدر اب روی ونام وشان اولمش
قمو خوف وکدورت شرك وغفلتدن ایدر نشئت
اوپان بول‌وحدتی کثرتده خوش‌امن وامان اولمش
بصیرت دیده‌سن اچ عالمك معناسنی سیر ایت
که اول وصفی‌که هر خارك دلندم داستان اولمش
هب اشیا پرتوی انوار حسن لایزالیدر
اکرخار وکل اولمشدر آکرزشت وحسان اولمش
صفای کوهر ولعل وکل ومل رنکنی سیر ایت
که آب دست استاد طبیعت خوش روان اولمش
رخ نفس نباتی سیر ایت ازهار فواکهدن
جمال نفس حیوانیله هر حیوان جهان اولمش

جمال نفس نطق جلوه‌سن سیر ایله انساندن — كه ناز وشیوه وغنج ودلال هر جوان اولمش
تماشای جمال نفس كلی قیل فلكلردن — كه تدویر ایله افلاكی اونور اختران اولمش
جمال عقلی كلی كندی جانكدن تماشا قیل — كه اول تشویر وشوق ووجد وحال عاشقان اولمش
جمال لایزالی جان كوزیله دلده سیر ایله — كه عقل كل ایله حیران اونور مستهان اولمش
چون ابراهیم‌سن دوش نار عشقه نور محض اول كیم — كوررسن هر سر مویك چوشاخ ارغوان اولمش
طوغارسن مادر ایامدن وحدت ظهور ایلر — ازلدر هم ابد برشیٔ دوطفل توأمان اولمش
بو الفاظ آتش معنی دخانیدر درونمده — كه پیر عشقدن كلك بیانی نكته دان اولمش
فهیم زنده دلدر باعث انشادهٔ اشعارم — سوزم یوق مرده دل ابلهله نطق آندن نهان اولمش
فقیر الله كه اسمعیل تلوی غوث علویدر — اوروح پاككه ابراهیم حقی ترجمان اولمش

﴿فصل ثالث﴾ محل فیوض عرفان درون دل وجان انسان اولدیغن وماسوایی اونودوب حظوظ نفسی قویان حضور وانسی قلبنده بولدیغی وقلب انسانك تعریف وماهیتن واحوال وخاصیتن وعقلك حدوحقیقتن وقلبه نسبتن یدی نوع ایله بیان وعیان ایدر ﴿نوع اول﴾ موضع فیوض عرفان درون قلب انسان اولدیغن آیات بینات قرآنیه ایله بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونكه اهل الله دیمشلردركه حق تعالی كندی مرحمتیله عبادینی كندیلردن ایراغه آتمشدر وكمال رأفتیله دولت ومعرفت ومحبتنی وسعادت حضور وقربتنی آنلردن دریغ ایتمشدر انكچون محل عرفانی درون دل وجان انسان قیلدیغن وكندی ذات پاكیله قلوبنه قریب ورقیب اولدیغن وارواح آنی هدایتیله نته لكسز بولدیغن جمله یه بشارتیله طیورمشدر نتكیم كتاب كریمنده لطف وعنایتیله بیورمشدر * واذقال ربك للملائكة انی جاعل فی الارض خلیفة * هو الذی جعلكم خلائف فی الارض * واذا سألك عبادی عنی فانی قریب أجیب دعوة الداع اذا دعان فلیستجیبوا لی ولیؤمنوا بی لعلهم یرشدون * واعلموا ان الله یحول بین المرء وقلبه وانه الیه تحشرون * انه علیم بذات الصدور * ان ربی قریب مجیب * واذقال ربك للملائكة انی خالق بشرا من صلصال من حمأ مسنون فاذا سویته ونفخت فیه من روحی فقعوا له ساجدین * ولقد كرمنا بنی آدم وحملنا هم فی البر والبحر ورزقناهم من الطیبات وفضلناهم علی كثیر ممن خلقنا تفضیلا * ویسألونك عن الروح قل الروح من امر ربی * وما اوتیتم من العلم الا قلیلا * والله خلقكم من تراب ثم من نطفة ثم جعلكم ازواجا وما تحمل من انثی ولا تضع الا بعلمه * والله اخرجكم من بطون امهاتكم لا تعلمون شیئا وجعل لكم السمع والابصار والافئدة لعلكم تشكرون * الم تروا ان الله سخر لكم ما فی السموات وما فی الارض واسبغ علیكم نعمه ظاهرة وباطنة * فانهم عدولی الا رب العالمین الذی خلقنی فهو یهدین والذی هو یطعمنی ویسقین واذا مرضت فهو یشفین والذی یمیتنی ثم یحیین * الذی احسن كل شیٔ خلقه وبدأ خلق الانسان من طین ثم جعل نسله من سلالة من ماء مهین ثم سواه ونفخ فیه من روحه وجعل لكم السمع والابصار والافئدة قلیلا ما تشكرون * والله خلقكم وما تعملون * وما رمیت اذ رمیت ولكن الله رمی * ولقد خلقنا الانسان ونعلم ما توسوس به نفسه ونحن اقرب الیه من حبل الورید * افرأیتم ما تمنون ءانتم تخلقونه ام نحن الخالقون * ما كذب الفؤاد ما رأی * وهو معكم اینما كنتم والله بما تعملون بصیر * قل هو الذی انشأكم وجعل لكم السمع والابصار والافئدة قلیلا ما تشكرون (بیت) استه‌سنده اودوستكی‌سن ها * ماسوایی قوی آنی بول تنها * استه‌سنده آنی كه اول معنی * ایتمش جمله عالمی رعنا * استه‌سنده آنی كه ربكدر * هم اودر نور جمله ارض وسما * استه‌سنده آنی كه چرخ فلك * آندن اولمش بورقص ایله شیدا * استه‌سنده آنی جمله نبات * آندن آلمش هزار نشو ونما * استه‌سنده آنی كه جسمه ویرر * روح وادراك وحس اولور دانا * استه حقی آنی كه باقیدر * هالك وفانیدر قمو اشیا ﴿نوع ثانی﴾ محل عرفان قلب انسان اولدیغن وقلبندن ایچری توجه ایدن حضور وانسی بولدیغن احادیث قدسیه ایله بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونكه اهل الله دیمشلردركه حق تعالی عبادینه عنایت ازلیه سیله احادیث قدسیه‌سنده بیورمشدركه لا یسعنی ارضی ولا سمائی ووسعنی قلب عبدی المؤمن الهین اللین الورع یا ابن آدم سافر فی نفسك تجدنی فی اول قدم * یا ابن آدم من حرم من سفر الباطن ابتلی بسفر الظاهر

ولا يزدادمنى الابعدا * ياابن آدم ان فى جسدك مضغة وفى المضغة قلبا وفى القلب روحا وفى الروح سرا وفى السر نورا وفى النور انا * ياابن آدم انا مكون الاكوان وليس لى مكان سوى سر الانسان * ياابن آدم من اعرض عن الدنيا فقد اقبل على الآخرة ومن اعرض عن الآخرة فقد اقبل على ومن اقبل على فقد دخل من الجسم الى الروح ومن الروح الى السر فوصل الى * ياابن آدم من اراد ان يدخل حضور حضرتى فلايلتفت الى الملك والملكوت والجبروت فمن رضى بواحد منها فهو من المطر ود عن حضور حضرتى لان المعراج هو العروج عما سوائى والانس بلقائى فان لى عبادا لم اخلقهم للجنة ولا للنار ولا للثواب ولا للعقاب بل خلقتهم لمحبتى وهم اهل البقاء المحترقون بنور اللقاء عبدى انا لك فذت لمن وانا معك فانت مع من عبدى ان اتيتنى بنفسك فلك رضائى وان اتيتنى بقلبك فلك جمالى ولقائى * ياداود انا بدك اللازم فالزم بدك اللازم * ياابن آدم انا لا انظر الى صوركم ومحاسنكم بل انظر الى قلوبكم ونياتكم * لولا حب الدنيا يحوم على قلب ابن آدم لنظر الى ملكوت السماء ولولا الاسباب تحجب قلب ابن آدم لوجدنى قريبا منه ابدا * ياابن آدم من تقرب منى شبرا تقربت منه ذراعا ومن تقرب منى ذراعا تقربت منه باعا ومن اتانى يمشى اتيته هرولة * لايزال عبدى يتقرب الى بالنوافل حتى احبه ومن احببته كنت سمعه الذى يسمع به وبصره الذى يبصر به ولسانه الذى ينطق به ويده التى يبطش بها ورجله التى يمشى بها فبى يسمع وبى يبصر وبى ينطق وبى يبطش وبى يمشى ولئن سألنى لاعطيته ماتقرب الى عبدى بمثل اداء ماافترضت عليه * ياابن آدم انا تقرب اليك بستر عيوبك وانت تهرب منى بالغفلة عنى * ياابن آدم لو ان اخوانك وجدوا رائحة ذنوبك لما جالسوك وانا الستار الحليم * ياابن آدم اذا اصبحت اصبحت بين نعمتين عظيمتين لاتدرى ايتهما اعظم عندك اذنوبك المستورة عن الناس ام الثناء الحسن عليك منهم ولو علموا ما اعلم منك لما كلمك احد من خلقى وانا الغفور الرحيم * ياابن آدم ماتكلمت كلمة ولا نظرت نظرة ولا سمعت صوتا ولا شممت رائحة ولا بطشت شيئا ولا مشيت خطوة ولا تفكرت خطرة ولا تألمت بحزن وتلذذت بسرور الا وانا معك وحاضر عندك ومطلع عليك وناظر الى قلبك وقريب منك ورقيب على كل ذرة من ظاهرك وباطنك ومحيط بك وحفيظ عليك ومتصرف فى جميع امورك فاشكرلى واعبدنى وهلم الى وفوض الى وتوكل على وارض عنى ارض عنك واحبك واكفيك فتجدنى معك انما كنت ان كنت لى كنت لك بقدر ماتكون لى اكون لك

انا المطلوب فاطلبنى تجدنى	وان تطلب سوائى لم تجدنى	انا المقصود لاتقصد سوائى
كثير الخير فاطلبنى تجدنى	انا الرب الذى يخشى عذابى	جميع الخلق فاطلبنى تجدنى
انا المعبود لاتعبد سوائى	انا الجبار فاطلبنى تجدنى	انا الله الذى لاشئ مثلى
انا الديان فاطلبنى تجدنى	انا الملك المهيمن جل قدرى	عظيم الملك فاطلبنى تجدنى
انا ملك الملوك وكل ملك	لى الميراث فاطلبنى تجدنى	انا قبل الدهور وقبل قبل
وبعد البعد فاطلبنى تجدنى	انا الوهاب ياعبدى سريعا	وفى العهد فاطلبنى تجدنى
انا للعبد ارحم من اخيه	ومن ابويه فاطلبنى تجدنى	تجدنى فى سواد الليل عبدى
قريبا منك فاطلبنى تجدنى	تجدنى فى سجودك حين تدعو	وحين تقوم فاطلبنى تجدنى
تجدنى راحما برا رؤفا	بكل الخلق فاطلبنى تجدنى	تجدنى واحدا صمدا عظيما
كثير البر فاطلبنى تجدنى	تجدنى مستغاثا بى مغيثا	انا القهار فاطلبنى تجدنى
تجدنى واسعا بالخلق عبدى	انا الخلاق فاطلبنى تجدنى	انا اللهفان نادانى كظيما
اقل لبيك فاطلبنى تجدنى	اذا المضطر قال الا ترانى	نظرت اليه فاطلبنى تجدنى
اذا عبدى عصانى لم تجدنى	سريع الاخذ فاطلبنى تجدنى	وان هو تاب لى تبت عليه
انا التواب فاطلبنى تجدنى	اتعرف ساترا للعيب غيرى	انا الستار فاطلبنى تجدنى
اتعرف غافر الذنب غيرى	انا الغفار فاطلبنى تجدنى	اتعرف من يغيث الخلق غيرى
من النيران فاطلبنى تجدنى	اتعرف منقذا غيرى سريعا	من الهلكات فاطلبنى تجدنى
اتعرف من يقل للشئ غيرى	بكن فيكون فاطلبنى تجدنى	اتعرف من له اسم كاسمى

انا الرحمن فاطلبنی تجدنی
اتذکر لیلة نادیت سرا
من النیران فاطلبنی تجدنی
وارحم من عبادی من عصانی
لی الاکرام فاطلبنی تجدنی
لی الدنیا وما فیها جمیعا
فلیس یکون فاطلبنی تجدنی
هلم الی ولا تقصد سوائی
غداة الحشر فاطلبنی تجدنی
انا الفرد الصمد بفوق عرشی

اهل فی الخلق من یعطی جزیلا
الم اسمعك فاطلبنی تجدنی
ولم یحللك بالفردوس غیری
تجهل منه فاطلبنی تجدنی
لی الآلاء والنعماء عبدی
لی الملکوت فاطلبنی تجدنی
تعزز فی فلم ترقط مثلی
انا المنان فاطلبنی تجدنی
واکرم من ارید بلا حساب
بغیر الکیف فاطلبنی تجدنی

سوائی لیس فاطلبنی تجدنی
فلا تجبك یاعبدی سوائی
انا الرزاق فاطلبنی تجدنی
واکرم من یتوب الی خوفا
لی الخیرات فاطلبنی تجدنی
ومن مثلی واین یکون مثلی
ولست تراه فاطلبنی تجدنی
سأغفر للعباد ولا ابالی
انا الوهاب فاطلبنی تجدنی

﴿نوع ثالث﴾ محل معرفت یزدان درون دل انسان اولدیغن احادیث شریفه ایله بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه حضرت حبیب اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم امتنه شفقت ومرحمتیله حق تعالینك عبادی قلوبنه قریب ورقیب اولدیغن بشارتله طیورمشدر * نتکیم احادیث شریفه‌سیله اشارت بیورمشدرکه ربمی نور مطلق بولمشم وتحقیقا بن آنی مشاهده قیلمشم وبیورمشدرکه کوزلرم نائم اولور وقلبم هیچ اویوماز رب الانام ایله حضور دائم بولور وبیورمشدرکه حق تعالی ایله بنم اویله بروقتم اولورکه آنده نه برملك مقربه اعتبار ایده‌بیلورم ونه‌ده برنبی مرسله التفات ایده‌بیلورم آنجق انکله مشغول اولورم وبیورمشدرکه ربمك عندنده بیتوتت ایلرم یعنی کیجه انك حضورنده انکله انسیت ایلرم وکندوسنی بکا بیدیروب ایچورر وبیورمشدرکه کیمکه بنی کورمشدر تحقیقا اول کمسه حقی کورمشدر کیمکه بنمله مصافحه اتمشدر تحقیقا اول کمسنه حق ایله مصافحه اتمشدر وبوید الله درکه انلرك اللری فوقنده‌در وبیورمشدرکه حق لسان عمر ایله نطق ایدر وبیورمشدرکه قلب مؤمن بیت الله‌در وبیورمشدر قلب مؤمن عرش الله‌در وبیورمشدرکه مؤمنك قلبی ارض وسمادن اوسعدر وبیورمشدرکه مؤمن مرآت مؤمن مهیمندر وبیورمشدرکه تحقیق الله تعالی مؤمن قولی قلبنده وعظ ونصیحت ایلر وبیورمشدرکه تحقیق الله تعالی مؤمنلر قلوبنه خیری الهام ایدر وبیورمشدرکه ای بنم امتم سزدن بریکز یوقدر الا که ربیسی آنکله ترجمانسز تکلم ایدر نتکیم حق تعالی (فالهمها فجورها وتقویها) کلامیله بوتکلمدن خبر ویرمشدر وبیورمشدرکه برامری ایشلمك مراد ایلدکده قلبکدن استفتا قیل اکر قلبك سکا فتوی ویردیسه یعنی اول امره خواهش واقبالی اولدیسه اول امری ایشله زیرا که خیر واردر قلب انکله مطمئن اولور وشر اودرکه قلب انکله متردد قالور اکرچه سکا ناس آنکله فتوی ویرزلرسه‌ده آنی ایشلمه وبیورمشدرکه حق تعالی هر امرده رفق وملایمتی سور وحزین ورحیم اولان قلبه محبتیله نظر ایدر وبیورمشدرکه قلوب عباد ارض اوزرنده حق تعالی ایچون اوانیدر وانك عندنده انلرك احبی ارق واشفق اولانیدر * وبیورمشدرکه تحقیق الله تعالی سزك صورتکزه ومحاسنکزه نظر اتمز لیکن قلوبکزه ونیتلریکزه نظر ایدر * وبیورمشدرکه والدهٔ مشفقه ولدی تربیه‌سنده هر نیجه ایسه تحقیقا رب العالمین عبادینه اندن ارحمدر وبیورمشدرکه برمؤمن یوقدرکه انك قلبنده کنز غیب اولمیه حق تعالی برعبدینه خیر مراد ایلدکده انکیچون قلبندن برقاپو آچوب عجایب آلاء وغرایب کبریاسنی اکاکوستررو بیورمشدرکه برمؤمن یوقدر الا که انك درت کوزی واردر ایکی کوزی باشنده‌درکه انلر ایله امور ظاهره‌یی کورر وایکی کوزی قلبنده‌درکه انلر ایله امور غیبیه‌یی مشاهده ایدر پس حق تعالی برعبدینه خیر مراد ایلسه انك قلبنده اولان بصیرت کوزینی فتح ایدر وبیورمشدرکه قلوب عباد اصابع رحماندن ایکی اصبع بینده‌درکه انلری هر نیجه مراد ایدرسه اویلجه دوندرر وبیورمشدرکه تحقیقا بنی آدمك قلوبنك جمله‌سی اصابع رحماندن ایکی اصبع ارasنده قلب واحد کبیدرکه هرنه سمته مراد ایدرسه تقلیب ایدر * وبیورمشدرکه قلب سلیم انی تقلیب ایدنی کورر ودعا اتمشدرکه اللهم یامقلب القلوب ثبت قلوبنا علی دینك وطاعتك برحمتك یاارحم الراحمین (نظم)

چو قلبه نازل اولور بر توجه ال حبیب | کورینه جان کوزینه بدر باکمال حبیب
نه التفاتی قالور کائنات لذتنه | آنك که جانده اولور لذت وصال حبیب
نه اعتبار ایدر اشکال چون خیاله اوکیم | همیشه دلده بولور ذوق وجد وحال حبیب
نه اقتضا ایدر آب حیات اوعاشقه کیم | مدام قلبنه طولمش می زلال حبیب
بودام ودانه‌یه میل ایتمدی اوبلبل جان | که اولدی دلده کرفتار زلف وخال حبیب
ایکی جهانی کتورمز خیاله اصلا | اودل که آنده اولور دمبدم خیال حبیب
ایکی جهانده بولنمز حبیبه مثل وبدل | اکرچه هر دوجهاندر بزه ظلال حبیب
نوال صورتی نیلر اومست روحانی | که اولدی جانی محبتله بر نوال حبیب
طلوع ایدنجه کوکل مشرقندن ای حقی | نجومی محو ایدر اول شمس بیزوال حبیب

﴿نوع رابع﴾ محل معرفة الله اولان قلب انسانك کنه وماهیتن بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل الله دیمشلردرکه چونکه قلوب عباد نظرکاه مولادر پس قلبی ماسوادن پاك ایتمك هرطاعتدن اولادر قلبندن استفتا ایدن ندامتدن جدادر وفتوی واقباله مخالف کیدنك ایشی خطادر قلب انسان باب رحماندرکه قول مولاسی حضورنده طوره جق مکاندر کوکل امیربدندر واسیر ذوالمنندر کوکل لوح قدرتدر ونقوش عقل ومعرفتدر کوکل صورتده نقطهٔ سویدادر معناده منبع روح ونظرکاه خدادر کوکل برلطیفهٔ ربانیه‌در ومعدنی بونقطهٔ جسمانیه‌در کوکل ظاهر عقل معادیدر وروح انسانی انك برآیدر کوکل برشیٔ عجیبدر وادراکنده بوعقل غریبدر قلب اصلاح اولسه جسد اصلاح اولور زیراکه امیرك صلاحیله رعیت فلاح بولور کوکل اصل خلقتدر وانك شانی محبتدر چونکه معامله قلبه منتقل اولور پس اعضا وجوارح راحت بولور صائمه که تفوق ابدال اقوال واعمالله‌در بلکه تفوقلری قلوب واحوالله‌در و برکامل دیمشدرکه ایکی سنه قلبمك حفظنده اولدم بعده محفوظ اولوب راحت بولدم قلب معدن ایماندر وفؤاد منبع توحید وعرفاندر قلب مقام حضوردر وفؤاد مدینهٔ نوردر (قطعه) مهرك فروغی سینه‌ده کالنور فی البصر * عشقك هواسی روحده کالروح فی الجسد * اولمش نفور نور حضورندن اهل جهل * حقاکه شمسدن قاچر اول صاحب رمد * بدن بردریدرکه محتاج دباغتدر ونفس بردابه‌درکه محتاج ریاضتدر وکوکل برجامعدرکه محتاج مرمتدر کوکل سرمایهٔ قبولدر لکن ظنون ایله مشغولدر کیمکه خطرات قلبنده مراقب قیومدر اول حرکات جوارحنده معصومدر وقلوب اهل وحدت اوعیهٔ معرفت ومحبتدر رؤیت ابصارکدر ومشاهده قلوبك ومکاشفه اسرارکدر (بیت) خواب غفلت باغلامش خلقك بصیرت چشمنی * یوخسه اول خورشید دائم دلده طوغمش بی سحاب * کوکل حاضر حضور اولسه حواس معمور ومسرور اولور قطع مفاوزدنیا رکوب ابله‌در وقطع مفاوز معنی قلوب ایله‌در قلب سلیمك قبله‌سی خدادر وعادتی قضایه رضادر * قلوب اوچدرکه بری قلب منتظر عطادر وبری قلب منتظر رضادر وبری قلب منتظر لقادر کلستان دلده کل وریحان عرفانی استشمام ایدوب کلستان وحدتی نوش ونغمات عشقی کوش ایتمك جمیع اشیادن الذواشهادر (قطعه) نظرکاه خدادر دل آنی سن بنلککدن سیل * چون اولدی صافی قلبك بیل کرك مستانه‌لك ایتمك * دل اولسه عشق ایله روشن اولور معشوقه خوش مسکن * جمالیله اولور کلشن بیلور بیمانه‌لك ایتمك * خابیدر اوکوکل که دنیا ابله‌در وذائبدر اوکوکل که عقبا ایله‌در وطیبدر اوکوکل که مولی ایله‌در قلب غافل دنیایه متعلقدر وقلب زاهد عقبایه متعلقدر وقلب عارف مولایه متعلقدر کوکل بررفیق شفیق خطیردرکه آنکه خوف وخطرامر عسیردر زیراکه اثر قلیل انك قتنده کثیردر قلبك حق ایله اولسون وقالبك خلق ایله قالسون کیمك که قلبنه حق استیلا ایدر جمیع خلق انك نظرندن دوشر کیدر حیات قلب انسان صفات حضرت رحماندر مثلا رحمت وعدل واحساندر عجایب قلب ادراك حواسدن مبرادر ونغمات روح افزاسی حیات اشیادر وترنمات خوش نواسی صدای ملاهیدن احلا واعلادر وخور محبتی هرنعمتدن الذواهنادر ولذات جمعیتی هرذوق وصفادن اعز واولیدر زیراکه اول مجمع هرمعنی وجامع اسما ونظرکاه مولادر (نظم)

کوکل بو نغمهٔ پستکه‌در بلند وجود | یا نفخ صور اونی سن یا قیامت موعود
ایشتمشم که نجه خلقك الدی جانلرنی | او ذوق لذت آواز نغمهٔ داود
سنك دمك اثری عکسیدر آنك نفسی | آنکه میت اولور حی دمکله هر موجود
ایرر جهانه دمادم دمکله بوی حیات | بو دمله عطر جهان سن عبیر سن یا عود
دکل نوالرك ای دل بو خلق وبو تندن | نوالرکه دونر مهر وماه چرخ کبود
ترنمکه انکچون جهان اولور پر ذوق | که نفخ ایدر نفخاتك خدای حی ودود
جهانی طوتدی چو انفاس طیبك ای دل | بو بحر ذوقه طالوب حقی اولدی خوش نابود

﴿نوع خامس﴾ مکان عرفان اولان قلب انسانك احوال وخاصیتن بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل الله دیمشلردرکه کوکل برقبه مثالیدر اکا کاوب کیدن خواطر واحوالدر کوکل مثال هدف منصوبدر هرجهتدن اکا کلن سهام ایله منقوبدر کوکل برمرآت منصوبه‌یه مشابهدر واشکال وصور اکا مواجهدر کوکل برلجهٔ طیبهٔ طاهره‌در ومجمع انهار حواس باطنه وظاهره‌در کوکل ینبوع هرحکمتدر واستاد هرصنعتدر وانتباه قلب اصل انتباهدر وانتباه عین آنمز تباهدر کوکل بدن کبی ملول اولوب یوریلور انجق طرایف حکمتله نشاط وقوت بولوب آچیلور قلبك نشاط وملالی اولور وادباری واقبالی اولور پس نشاط واقبالیله مباشرت امور خوشدر وملال وادباریله بولنان ایشلر منفعت ولذتدن بوشدر ضمائر قلوب اسرار غیوب اطلاعنه قریبدر صیام بطن شراب وطعامدندر وصیام لسان لازمسز کلامدندر وصیام قلب افکار واوهامدندر وصوم قلب ایسه عادات کرامدندر اول کوکلکه ماسوادن خالیدر ذوق حضور مولی انك حالیدر فقدان بصر فقدان بصیرتدن اسهلدر زیراکه بصر رؤیت فرعه وبصیرت شهود اصله محلدر اوکوکلکه حقی بولور خلقك جمله‌سندن اول مستغنی اولور نتکیم جسمك حواس ظاهره‌سی واردرکه انلرله عالم شهادتی ادراك ایدر کذلك قلبك دخی حواس باطنه‌سی واردرکه انلر ایله عالم غیبی ادراك ایدر زیراکه قلبك کوزی واردرکه انکله امور غیبیه‌یی مشاهده ایدر وسمعی واردرکه انکله کلمات اهل غیبی استماع ایدر وقوت شامه‌سی واردرکه انکله روایح غیبیه‌یی استشمام ایدر وقوت ذائقه‌سی واردرکه انکله حلاوت ایمانی وطعم عرفانی ولذت ومحبت حنانی ذوق ایدر ونتکیم حس لمس بدن جمیع اعضاسنده‌در کذلك جوهر عقل مرتبهٔ قلبك لمسی مثابه‌سنده‌در قلب انك واسطه‌سیله معقولاتك جمله‌سندن مستفید اولور وبو حواس باطنهٔ قلبیه‌نك عالم ارواحه فتح اولمسی حواس ظاهرهٔ بدنیه‌نك عالم اجسامدن سداولمسنه موقوفدر وقتاکه حواس ظاهرهٔ بدنیه نوم ایله یاعزلتله کندی مدرکاتندن مسدود اولوب معطل قالور اول حالده حواس باطنهٔ قلبیه‌نك یوللری آچیلور پس بوتقدیرجه تبدیل معنوی حصوله کلوب اول کمسه‌نك قلبندن ینابیع حکمت لسانی اوزره جاری اولور اکرچه کوکل سرچشمهٔ عالم ملکوت اولمشدر لکن طریق ینبوعنك درونده مسدود اولدیغندن انهار حواس ظاهره انواع کدورات وافره ایله طشره‌دن کلوب اکا طولمشدر وانده مجتمع ومتعفن اولوب قالمشدر پس اکر خلوتله طرق انهار ظاهره سدقیلنوب نفی خواطرله دلدن اول دماء مجتمع اخراج اولنسه (من اخلص لله اربعین صباحا تفجرت ینابیع الحکمة من قلبه علی لسانه) فحواسنجه طریق ینبوع آندن آچیلوب بحر احدیتدن قلبه ینابیع حکمت طولوب اول کوکل منبع انوار ومخزن اسرار اولوب واول کوکل صاحبی لسان حالله بوبیتی اوقور (بیت) آنکه اندر جهان نمی کنجد * در دل تنك من وطن دارد * چونکه کوکل بیت خدادر کوکلنه کلین خدادن جدادر (بیت) برو در خود ببین دیدار دلدار * که جانت جار حق دلدار دلدار * چونکه کوکل درکاه مولادر اکا توجه الزم واولادر (نظم) سرای لی مع اللهی کوکلدر * تجلی خانه واللاهی کوکلدر * نه استرسن یوری وار اندن استه * خدانك اولو درکاهی کوکلدر (بیت) کعبهٔ مردان نه ازآب وکلست * طالب دل شوکه بیت الله دلست (بیت) ای کوکل هرنه دیلرسن سنسن اول * سن سکا کل سنده استه بینده بول (بیت) هرچه بخواهی روخواه در تو * هرنه دیلرسن وار ایسته سنده (بیت) خضر وش آب حیاتی ظلمت تنده ارا * وار سنی وار ایلین مولایی سن سنده ارا * قلب غافل سجن مظلمدن اوحش واضیقدر وقلب عارف عرش وکرسیدن اوسع اولدیغی

محققدر زيرا كه عرش وكرسى ومدفيهما عالم جسمانيدر وقلب سليم ايسه روح انسانيدركه اول امر ربانيدر پس دل وجان محل عرفان وعرش رحماندر وقلبى ماسوادن پاك ايدن عارف وكامل انساندر وسلطان جهاندر

(نظم) جنت اعلادن اعلادر خم ايوان دل
كندى نورندن منوردر بهشت آباد جان
چونكه دل تختنده سلطان حقيقت حكم ايدر
جسمدر بر پردهٔ بر نقش جان دركاهنه
اولى بيل آخرى بيل ظاهرى بيل باطنى
دلده عشق ايلر چوهردم بشقه رنكيله ظهور
جمله عالمدر محيط دلده بر موج روان
چون بساط دلده بسط اولمش سماط عشق حق
وار ايكن عالمده حقى بويله برعالى مقام

انده لطفيله تجلى ايلر اول سلطان دل
حسن وجهندن مزيندر نكارستان دل
جمله جانلر حب وطاعتله طوتر فرمان دل
جان ندر بر پرده‌داردركه جانان دل
آندن اكلرسن ندن ياپلدى چار اركان دل
لاجرم هردمده بشقه رنك اولور الوان دل
موجدن كيچ اول غريق بحر بى‌پايان دل
اهل دل عالمده اولمش دمبدم مهمان دل
قبلهٔ جان اولماليدر حسن وهم احسان دل

﴿نوع سادس﴾ جوهر قلب انسان اولان عقل معادك حدو حقيقتن بيلديرر (اى عزيز) معلوم اولسونكه حضرت حبيب اكرم صلى الله تعالى عليه وسلم بيورمشدركه حق تعالى عبادنى تزيين ايلديكى زينتلرك احسنى عقلدر وداود عليه السلام بيورمشدركه عقل اودركه انسانه هرنسنه‌يى نسيان ايتديروب معرفت حقه نائل ايدر وهوا اودركه انسانه كندى نفسنى اونتديروب فانيلره مائل ايدر واهل الله ديمشلردركه حدعقل فانيدن انفصالدر وباقى‌يه اتصالدر حد عقل قضايه رضادر ومعرفت نفس ايله معرفت خدادر عقل زيندر ونفس شيندر عقل شفادر وهوا شقادر عقل برحديق صادقدر وهرشيدن عبرت آلور فايقدر عقلك شانى تسليم واطاعتدر عاقل اولان اهل سعادتدر كيمك كه عقلى كامل اولور انك كلامى نقصان بولور عاقل اودركه جاهلك مرغوبنه تنزل ايتمز وشريعته مخالف وعادته مغاير كتمز حق تعالى برعبدنه محبت ايلسه اكا قلب سليم وخلق كريم وعقل قويم احسان ايدر عقلك غايتى جهلنى اعترافدر عاقلك لسانى قلبنه مضافدر نيجه ذليلى عقلى جليل ايدر ونيجه قبيحى خلقى جميل ايدر عقلك نصفى تغافلدر ونصفى تحملدر تجاهل كبى عقل اولمز وتغافل كبى حلم اولمز بى ادبك عقلى يوقدر وبى خردك دينى يوقدر عقل قابل خطاب يزداندر وسرمايهٔ دولت دو جهاندر عقل برنور فطريدركه اقتباس انوار حكمتله ضياسى مزيد اولور عقل اودركه نفسى شهوتلردن قطع وقلبى شبهه‌لى نسنه‌لردن نزع وروحى خلقه نظردن منع ايدوب جمله‌يى حضوردائمده جمع ايدر عقل اودركه عواقب امورى سكا ارائت ودفتر كائناتى قرائت ايدر عقل برنور كاملدركه قلبك كلينه شاملدر وادراك محسوسات ومعقولات انكله حاصلدر عقل روح انسانيدر وراكب روح حيوانيدر وروح حيوانى كه نفس شهوانيه‌در اول راكب ابدان انسانيه‌در عقول وقلوب ملكوتيه وسماويه‌در ونفوس وابدان ملكيه وارضيه‌در پس انلر نورانيه وعلويه‌در وبونلر ظلمانيه وسفليه‌در عقل اطراف اكوانى جولانيله دائردر لكن حضور مكونده عاجز ومتحيردر عقل عبد حضرت خلاقدر وسيد حسن اخلاقدر عقلك ناموشانى بغايت چوقدر اولكى نامى بودركه دنيا ايله برشغلى يوقدر عقلك ظاهرى صمت لساندر وباطنى كتمان راز نهاندر عقل اودركه اشيايى حق ايله بولور وهرشيده حقه راجع اولور عقل برآلتدركه معرفت عبوديت ايچون دلده حاصلدر صانمه كيم معرفت ربوبيت ايچون قلبه واصلدر عقل بروزير ناصحدر وهوا بروكيل فاضحدر عقل نوركده برنورو بصارتدر واكا مخالفت خسارت وحقارتدر كيمكه صمته مائلدر وصدق ايله قائلدر وحق ايله عالمدر وخيرى خلقه واصلدر اول كمسه عاقلدركه عاقل اودركه حقى ماسوادن ترجيح واختيار ايدر وهواى نفسى قويوب حضور رانسه كيدر عاقل صديق خدادر صديقدن مخالفت جدادر علامت عقل حسن اخلاقدر وتوحيد حضرت خلاقدر عقل لب لبابدر ومحبوب رب الاربابدر عقل معادك شانى وداد ورشاددر ولطف وداد وسداددر هرنه كيم موجود عالم نيك وبددر بالجمله خوشه چين خرمن خردر چونكه عقل باركاه ازلدن كلمشدر امور علم وعمل انكله نظام بولمشدر كچمش وكلجك امور واحوالى عقلدر كوسترن آيينه مثالى حق يولنده دليل عقل بدر هرمكانده خليل عقل بدر مشرق

شمس عقل نورازلدر ومغربی هم حق عز وجلدر وعقل برقدرتلی پادشاهدر زیراکه عالمده ظل اللهدر عقل چون سایهٔ نورخدادر سایه صاحبندن قنده جدادر انجق اول صاحبنه تابعدر اختیار جزؤیسی نه مانعدر عقل باطن روح انسانیدر واول برجوهر لطیف ربانیدر عقل کوکلده برنوربارقدر وآنده حق ایله باطلی فارقدر عقل حس وقیاسدن اعلادر زیراکه اوسر مکتوم مولادر عقل وزیر یزداندر ومدبر امور دوجهاندر عاقلك برغمی اولمز زیراکه قضاده برقصور بولمز عقل نهاد عالمده رحمت حقدر عقل درون آدمده حجت حقدر عقلدر عالم اولان جمله اسمایی عقلدر عارف اولان برمسمایی عقلدر کتخدای شهر بدن عقلدر خیروشری فرق ایدن عقل سلطان وغیریلر حشمدر زیراکه عقل جملهدن اعلمدر عقل حیات قلب انساندر غیب باینده ترجماندر نفس ناطقه ایله بوعقل شریف پدر ومادر جهان لطیفدر کیمکه بوایکی چفت شریفدن تك وطاق اولور اول بوایکی اصلنه عاصی وعاق اولور نتکیم آفتاب آبی خاکدن بالایه جاذبدر کذلك عقل انسانی انانیتدن مولایه جاذبدر هوی کفر وعقل دیندر هوی اعمی وعقل عاقبت بیندر وعقلك بدولسانی کوتهدر مراد وآرزو سرمایهٔ ابلهدر طبایع اربعه مرید وعقل پیردر وحواس عشره سپاه وعقل امیردر بونلردن اکا مخالفت ایدن خور وحقیردر وقتاکه بدن خواب ایله راحت ایدر عقل بیدار اولوزمان کندی عالمده سیاحت ایدر عقل بردیدهٔ دوربیندر وانك نوری اصول دیندر کیمکه غضب وشهوتله مغلوب ومقهوردر آنك عقلی مثال چشم بی نوردر عقل عزیز دوجهاندر واول اهل برواحساندر کیمکه وجهی جمیل وعقلی قلیلدر انك حمقی سوء خلقنه دلیلدر اول کوزل که بی عقل وآییندر انك رویی کدوی رنکیندر عقلسز کوزلك کوکلی برکینهدر واول کأنه سیردن لوزینهدر عقل اوبله صورتلره باقماز عقل کندی صاحبنی آنلره یاقمز پس عقلله بوصورت قالبدن سرای قلبه دخول ایدن جهان فانیدن خوب جهان جانی بولور کوکلده عقل سیران ایدوب حسننه حیران اولور ودولت معرفته ایروب بادهٔ محبتی کوروب مست مدام اولور وحضور باریده مراد آلور (نظم).

عقل کیم کاری خلقه حیلهسیدر
صانمه عقل اول کوکل عقلهسیدر
عقل کیم برنفاق وتلبیسدر
دیمه عقل استراق ابلیسدر
ذهن قلاب وکاهن وساحر
رأی دزد ومشعبد وشاعر
جمله بوفطنت وذکا وحیل
هب عطای عطارد اولدی زحل
عقل دین اختیار ایدندر پیر
اسدالله اولدی جملهیه میر
عقل هیچ مال وجاهه میل ایتمز
عیب وعارك طریقنه کتمز
عقل اشعار دینده عار ایلر
کذب وصنعتدن اول فرار ایلر
کمهبی عقل مدح وذم قیلمز
عقل برکسهیه ستم قیلمز
خلق بدن چو عقل عاریدر
فعل بدپس آنك نه کاریدر
عقل دین ومعاده میل ایلر
بوامور معاشی اول نیلر
عقل برخواجهٔ محققدر
حق عرفانده هم مدققدر

﴿نوع سابع﴾ منشأ عقل انسان ومبدأ روح روان اولان عقل کلك عظمت شانی وآنافآنا جملهیه اولان لطف واحسانی وحق تعالینك اکا اولان محبت واکرامی وانك اجزای عالمه اولان فیوضات مدامی بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه حضرت حبیب اکرم صلی الله علیه وسلم بیورمشدرکه حق تعالی جمله عالمدن مقدم ابتدا عقلی خلق ایلدکده اکا جلوس ایله امر ایتمشدر عقل همان دم جالس اولمشدر بعده اکا قیام ایله فرمان ایتمشدر عقل فی الحال قیام ایتمشدر بعده اکا اقبال ایله اشارت ایتمشدر عقل اودمده اقبال ایتمشدر بعده اکا ادبار ایله تکلیف ایتمشدر عقل اول آنده ادبار ایتمشدر بعده اکا تکلم ایله اشارت ایتمشدر عقل اول ساعتده تکلم ایتمشدر بعده اکا استماع ایله امر ایتمشدر عقل اطاعتله استماع ایتمشدر بعده اکا نظر ایله فرمان ایتمشدر عقل اکا نظر ایتمشدر بعده اکا ادراك ایله اشارت ایتمشدر عقل اول دمده سرعتله جملهیی ادراك ایتمشدر بعده اکا انصراف ایله امر ایتمشدر عقل اول ساعتده منصرف اولمشدر بعده حق تعالی عقله خطاب ایتمشدرکه عزت وجلال وعظمتم وکبریا وسلطنتم ومخلوقاتمه اولان قدرتم حقیچون بکاسندن مکرم ومحبوب ومحترم برکمسه خلق ایتمشم وهرکز خلق ایتمم انجق سنکله معروف اولورم وسنکله معبود اولورم وسنکله عبادمی تزیین ایدرم وسنکله انلری تحسین ایدرم وسنکله دوستلریمی احیا ایدرم وسنکله منع واعطا ایدرم وسنکله محبت وعنایت

ایدرم وسنکله تربیت وهدایت ایدرم وسنکاه خطاب وعتاب ایدرم وسنکچون عالملر خلق ایدرم بیورمشدر پس بوعقل کل جملەدن اقدم وافضلدر وحق تعالی قتندهاحب واقربدر ومسند جمع جهاندر ومبدأ روح انساندر وحیات قلب اهل عرفاندر وانکله انسان قابل معرفت یزداندر وانکچون کائنات جهان خادم انساندر ونوع انسان انکله مشرف اولان اهل عرفانك طفیلی اولدیغی بومعنایه برهاندر نتکیم خطاب (لولاك لولاك لماخلقت الافلاك) اوروح پاکی تعظیم شاندر زیراکه بوعقل کل که روح اضافیدر ونور محمدی وعشق الهیدر اکر اول بی خدمت افلاك ونجوم وعناصر وطبایع ونبات وحیوان باطن انسانده ظاهر وعیان وقلبنده عارف ومعروف جهان اولمسی ممکن وآسان اولسه ایدی بوافلاك وعناصر وکائناتك بریسی وجوده کلمزدی پس علت غائیهٔ دوجهان ونتیجهٔ زمین وآسمان وخلاصهٔ دورزمان ومجموعهٔ جمیع اکوان بوحضرت انساندرکه روح اضافیله قلبی زنده اولدقده ولی رحماندر وجان جهاندر زیراکه بوروح اضافی برجوهر اعظمدرکه محیط اجزای عالمدر وبونك انوار باطنەسی حیات عقول ونفوس اهل جهاندر واطوار ظاهرەسی نظام اجسام اعیاندر وبوعقل کلدرکه مدبر امور انفس وآفاق ومقسم جمیع امطار وارزاق باتقدیر حکیم خلاق الحق بودر وجمیع اجزای عالم اکر فلك اکر ملك بوروح اعظمك آلات واعضاسی امثالی خدامیدر حالبوکیم قلبی صافی اولان انسانك باطننده بوروح اضافی ظاهر اولوب انی جام محبتله مست هائم وحی دائم وطیب وطاهر ایدر چونکه بوعقل اقدم اولان روح اعظمدن اجزای عالمك وبنی آدمك هربری کندی استعدادی قدر بهره منداولمشدر پس روح حیوانیسندن میت اولان انسان بوروح ربانیله حی وباقی اولمق استعدادین بولمشدر وانکله ابداً قالمشدر وجمیع اشیایی کماهی کوروب حقیقت احواله ایروب مبدأ ومعادن بیلمشدر ودائرهٔ وجودی تکمیل ایدوب انسان کامل اولمشدر زیراکه روح انسان ابتدا بوروحدن تنزل ایدوب مراتب وجوده کلمشدرکه افلاك وعناصردن نزول وموالید ثلاثەدن عروج ایله صورت انسانه کلوب ینه بوروحی کندی قلبنده بولوب تکرار اکا واصل اولمشدر نتکیم حق تعالی کلام قدیمنده (مثل نوره) بیوزوب روح اضافیدن کنایه قیلمشدر واهل تفسیرك تعبیراتیله انسانك وجودنده اولان روح طبیعی مشکاته وروح نباتی فتیله یه وروح حیوانی روغنه وروح انسانی زجاجه یه وروح اضافی مصباحه مثال اولمشدر پس تعدیل طعام وتقلیل منام وتطییب کلام وذکر مدام ایله مکان فانوسی خالی ومرتفع ودهن وفتیلەسی قرار ومعتدل وشیشهٔ قندیلی صافی ومصیقل بولنان کوکلده اول مصباح ملکوتی ملتهب ومشتعل اولوب نوریله کوکل طولوب کندویی بیلوب مولاسنی بولمشدر وبوروح اعظم برروح انوردرکه برحال اوزره دائمدر وجمیع اشیا انکله قائمدر اکر جهانه هزاران هزار انسان کاوب جملەسی عارف کامل اولوب روح اضافیله زنده اولمق استعدادینی بولسه بوروح اعظم انلرك جملەسنه حیات جان احسان ایدر واکر هزاران هزار انسان کامل جهاندن کتسه بوروح اضافی کندی حالی اوزره باقیدرکه اکا ذره قدر ازدیاد ونقصان کلمز مثلا یوز بیك خانه بنا ایدوب کونشدن یکاهر برندن برروزنه آچسەلر ضیاء شمس اوخانەلرك پنجرەلری مقدارنجه جملەسنی روشن ایدر وشمس اول خانەلردن ذره جه ازدیاد بولمز واکر یوز بیك خانه ویران اولسه انلردن شمسه ذره قدر نقصان کلمز کذلك شمس باطن که دمبدم فیاض هردوجهاندر ومظهر نور جمال حضرت یزداندر انك نور وضیاسی همیشه تاباندرکه بی زوال وبی نقصاندر وبوشمس انورك ضیاسی مظاهری افلاك ونجوم وطبایع وارکاندرکه نتیجەلری موالید واحوال جهاندر وبوروح ایله زنده اولان انسان کامل * المؤمنون لایموتون * زمرەسنه داخلدر زیراکه حیات ابدیه سعادتنه نائلدر واهل بقا مرتبەسنه واصلدر (بیت) حقی اهل بقایی یاد ایله * خاطرك یادی ایله شاد ایله * پس جمله عقول ونفوس وطبایع جهان وآباء وامهات وموالید واعیان وجمیع صور ومعانی وبیسان وهر کثیف پیدا ولطیف پنهان بلکه جمیع اسما واجناس وانواع واشخاص والوان واشکال واقوال وافعال واحوال دل وجان واطوار وانوار واسرار دوجهان وازل واید وازمان واکوان هپ روح اضافیله بولنمشدر وانکچون خلق اولنمشدر وهر کمال ومعرفت وجمال ومحبت اندن استفاضه قیلنمشدر زیراکه اول عباد ایچون وسیلهٔ مولی وتربیه وتکمیل ایچون خلیفهٔ خدا بولنمشدر (نظم)

ای عشق پاك جملەیه سن اولدك ابتدا * عالم سنکله بولدی وجود ای یم خدا

حب

حب ازلسن اولدی سنکچون فلك ملك — سر ابدسن اولدی سکا کل شیء فدا
سندن کلور جهانه فیوضات حق مدام — انجق سکا عقول ونفوس ایلر اقتدا
سن عقل کل واصل جهان ایکن ای پدر — کیدك لباس شاهی دخی کسوت کدا
جان جهانسن آن ایله سن جملهدن عیان — اذ قد بدا جمالك فی کل ما بدا
سنسن جهانده جلوه ایدن جمله ذرهدن — سندن کلور قلوبه ندا کوشه هم صدا
صلحکله نور عالم وجنککله نارسك — لطفك بهشت وقهرك ایدر دوزخی ادا
ذوقکله طولسه جان وکوکل آب ونانی قور — خمرکدر اهل ذوقه نهان دمبدم غدا
حق ره خدای هدی عشق پاکدر — کل عشقه والسلام علی تابع الهدی

﴿فصل رابع﴾ معرفت حقیقت دل وجان شرط راه یزدان اولدیغی وقلب انسان نه مرتبه فضل وکمال بولدیغی وقلب اطوار سبعهیه منقسم اولدیغی وکوکل عارف اولدقده تصرفله همت وقدرت بولدیغی وکامل اولدقده مراد وهمتدن خالی وتصرفات وقدرتدن عاری قالدیغی وتسلیم ورضا ایله طلوب جملهدن فارغ اولدیغی وکوکل الهام ونوم وموت ایله کندی عالمندن علم آلوب بهرهمند اولدیغی وکوکل کندی عالمن نسیان وتذکر قیلدیغی وکوکل کندی عالمنه ریاضتله روان اولدیغی وکوکل معرفت ومحبت مولا ایله عزت ولذت بولدیغی وکوکل کندی عالمنه توجهی جملهدن اهم والزم اولدیغی وروح انسان نیجه منازلدن سیر وسفر قیلدیغی وروح انسان بوجهانده نیجه نقصان وکمال بولدیغی ونه شکل مراتبه تنزل وترقی قیلدیغی اون درت نوع ایله بیان وعیان ایدر ﴿نوع اول﴾ قلب انسانك هرآنده برشان ایله انقلاباتی مقلب القلوبك تصرفاتیله اولدیغی آیات کریمه واحادیث شریفه ایله بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه حق تعالی لطفیله عبادینه کوکللری احوالن طیورمشدر نتکیم هدایتیله کلام قدیمنده بیورمشدر * ربنا لا تزغ قلوبنا بعد اذ هدیتنا وهب لنا من لدنك رحمة انك انت الوهاب * وما جعله الله الا بشری لکم ولتطمئن به قلوبکم * ولیبتلی الله ما فی صدورکم ولیمحص ما فی قلوبکم والله علیم بذات الصدور * ونقلب افئدتهم وابصارهم * فمن یرد الله ان یهدیه یشرح صدره للاسلام ومن یرد ان یضله یجعل صدره ضیقا حرجا * ویشف صدور قوم مؤمنین ویذهب غیظ قلوبهم * ولیربط علی قلوبکم * ولیس علیکم جناح فیما اخطأتم به ولکن ماتعمدت قلوبکم * ثم قست قلوبکم من بعد ذلك فهی کالحجارة اواشد قسوة * قل ارأیتم ان اخذ الله سمعکم وابصارکم وختم علی قلوبکم من اله غیرالله یأتیکم به * ولکن قست قلوبهم * وارتابت قلوبهم فهم فی ریبهم یترددون * وقالوا قلوبنا غلف * ختم الله علی قلوبهم وعلی سمعهم * فی قلوبهم مرض فزادهم الله مرضا * وجعلنا قلوبهم قاسیة * ونطبع علی قلوبهم فهم لایسمعون * وطبع علی قلوبهم فهم لایفقهون * وجعلنا علی قلوبهم اکنة ان یفقهوه * واما الذین فی قلوبهم مرض فزادتهم رجسا الی رجسهم * اولئك الذین لم یرد الله ان یطهر قلوبهم لهم فی الدنیا خزی ولهم فی الآخرة عذاب عظیم * ثم انصرفوا صرف الله قلوبهم بانهم قوم لایفقهون * اولئك الذین طبع الله علی قلوبهم وسمعهم وابصارهم واولئك هم الغافلون * افلم یسیروا فی الارض فتکون لهم قلوب یعقلون بها او آذان یسمعون بها فانها لاتعمی الابصار ولکن تعمی القلوب التی فی الصدور * فی قلوبهم مرض ام ارتابوا * اولیس الله باعلم بما فی صدور العالمین افلایتدبرون القرآن ام علی قلوب اقفالها * کذلك یطبع الله علی کل قلب متکبر جبار * فاتیهم الله من حیث لم یحتسبوا وقذف فی قلوبهم الرعب * فلما زاغوا ازاغ الله علی قلوبهم * کلا بل ران علی قلوبهم ما کانوا یکسبون کلا انهم عن ربهم یومئذ لمحجوبون * الذین آمنوا وتطمئن قلوبهم بذکر الله الا بذکر الله تطمئن القلوب * وربطنا علی قلوبهم اذ قاموا فقالوا ربنا رب السموات والارض * قال رب اشرح لی صدری ویسرلی امری * وبشر المخبتین الذین اذا ذکر الله وجلت قلوبهم * ثم تلین جلودهم وقلوبهم الی ذکر الله * اولئك الذین هدیهم الله واولئك هم اولوا الالباب * ان فی ذلك لذکری لاولی الالباب * هو الذی انزل السکینة فی قلوب المؤمنین لیزدادوا ایمانا مع ایمانهم * لقد رضی الله عن المؤمنین اذ یبایعونك تحت الشجرة فعلم ما فی قلوبهم فانزل السکینة علیهم واثابهم فتحا قریبا * والف بین قلوبهم * الم یأن للذین آمنوا ان تخشع قلوبهم لذکر الله وما نزل من الحق * ان فی

ذلك لذكرى لمن كان له قلب اوالقى السمع وهو شهيد * وجعلنا فى قلوب الذين اتبعوه رأفة ورحمة * اولئك كتب فى قلوبهم الايمان وايدهم بروح منه * ومن يؤمن بالله يهد قلبه * ونفس وماسويها فالهمها فجورها وتقويها قد افلح من زكيها وقد خاب من دسيها * الم نشرح لك صدرك * وحضرت حبيب اكرم صلى الله تعالى عليه وسلم بيورمشدر كه تحقيقا بدن انسانده بر پاره لحم واردر كه قچان اول اصلاح اولسه جميع بدن اصلاح اولور وقچان اول فاسد اولسه جميع بدن فاسد اولور آگاه اولكز كه اول قلب انساندر پس قلبك اصلاحى جمله دن اهم والزمدر زيرا كوكل بر نافذ الحكم سلطاندر كه جميع اعضاى بدن انك خدام ورعاياسيدر وقلبك اصلاحى اودر كه انى اوصاف ذميمه دن تخليه واوصاف حميده ايله تحليه ايده سن يعنى اول حضرتك اقوال وافعال واخلاقه تبعيتله ايزنجه كيده سن زيرا كه اول حضرت مكارم اخلاقى تكميل ايچون بعث اولنمشم بيورمشدر وانسان اخلاق حميده سيله ايكى جهان سعادتنه نائل اولديغن طيورمشدر (نظم)

كوكل دير ايدى نچون بيقرار ومضطربم
نه يوزدن اسمم اولور قلب ونجه منقلبم
چكن عنانى هر سمته دمبدم كيمدر
كيمك يدنده يم آيا كه بويله منجذبم
كهى مثال جبالم كهى چو دريايم
كهى چو جنت وكاهى چو نار ملتهبم
كهى چو خانهٔ اصنام وگه چو بيت حرام
كهى تمام اولورم رند وكاهى محتسبم
چون ايردى حقه بوهرنه صفتله بولسه انى
سجود ايدوب اكا طوعيله دير كه مقتربم
ضياى مهرك اكا انتسابى هرنچه در
كوكل دير انجلين بنده حقه منتسبم
او مهره سايه وهمسايه دوشدم اى حقى
بوكيم آنى كوردم وارلغمله محتجبم

﴿ نوع ثانى ﴾ قلب انسانك حقيقت معناسن وسر استواسن بيلديرز (اى عزيز) معلوم اولسونكه اهل الله ديمشلردر كه طالب عرفان ايچون حقيقت قلب انسانى وتعلق روح روانى كيفيتله بيلمك كركدر اما قلبك مقامى ومركزى بو يوركدر بالاده بيان اولنديغى اوزره يوركك وسطنده بر نقطهٔ سودا واردر كه اول محل سويدادر وبو نقطهٔ سودا مطلع شمس باطندر كه اوروح جهاندر وعرش عالم انساندر كه اسمى جناندر ومرآت نقطهٔ كبرادر كه مبدأ روح انساندر وبو نقطهٔ سودايه تعلق ايدن جان نفس ناطقه در كه اقليم بدنده سلطاندر وخليفهٔ عقل كلدر كه اول نقطهٔ كبراى نهاندر وبو نقطهٔ سودانك عظمت شانى صورت ظاهرسنده دكلدر انجق سر استواسنده حاصلدر وبو سره اول كمسه ايرمشدر كه بشريتدن كچوب ملائكه مقامنه وارمشدر وكوزلر كورمديكن كورمشدر ومجلس حضور وانسى بولمشدر زيرا كه نقطهٔ سودانك سر استواسى بر فرد ومجرد نقطه در كه اجسام واشكال والواندن ساده در وبو نقطهٔ مجرده اول عقل اول وروح اكمل اولان نقطهٔ كبرانك مقابلنده مرآت كامل ومظهر تامدر وعقل معاد اول نقطهٔ كبرانك آثاريدر كه بعض قلوبه كلمشدر نتكيم حديث شريفده * العقل نور فى القلب * وارد اولمشدر يعنى ضياء شمس باطن مؤمنلرك قلوبنه طولمشدر نتكيم نقطهٔ كبراى جهان على الدوام هر آن حروف مركبات وموالبد اظهارندن خالى قالمز كذلك نقطهٔ حقيقت انسانيه متصل ليل ونهار اظهار حروف خواطردن بر لحظه منقطع اولماز زيرا كه روح حيوانى خوابه واردقده وحواس بدن معطل قالدقده رؤيا كورن او نقطه در كه نوم بيلمز ومعطل قالمز وكوندز افكاريله افعال ايجادندن فارغ اولمز پس حقيقت انسانيه اول سر سويدادر هميشه موجد انديشه ورؤيادر ولب لباب حواس وقوادر وبو حروف اصوات ايله ظهور ايدن كلمات اول نقطه نك حروفى اولان خواطرك قشور وظروفيدر واول نقطه مغز نغز معنادر وبو سويدايه تعلق ايدن بر نقطهٔ فردا صفادر كه اول آيينهٔ قرص شمس معنادر وانك ضياء معنويسى عقل معاد اولمشدر كه يوركدن دماغه انعكاسيله پرتو صالمشدر نتكيم خورشيد جهان فلكده ايكن انك شعاعى ارضه كلوب اندن هوايه منعكس اولوب جهانى روشن قيلوب اشيايه حيات وقوت ويرمشدر كذلك شمس باطن سماء عمادن حقيقت انسانيه ده تابان ايكن انك ضياسى نقطهٔ سويدايه طولوب اندن دماغه منعكس اولوب حواس وقواى بدن انسانى منور قيلوب اعضايه حيات وقوت ويرمشدر وهر برى كندى كارينه مشغول اولوب لسان سويليوب قولاق دكليوب كوز كورمشدر وجمله يه اول نور معنوينك اشراق

وتأثيرى

وتأثیری ایرمشدرکه بدنك هرموضعده بربشقه ادراك ایله وبشقه فعلله وبشقه اسم ایله کندی مصلحتن کورمشدر (بیت) کل کوکل شمسن کوزت بوکوکده کی مهتابی قوی * دردریای قدمسن بوکچن سیلابی قوی * والحاصل محل سویدا یورکده برنقطهٔ سودادرکه اول حامل حقیقت جامعهٔ انسانیه‌درکانه بونقطه برکلمه‌درکه معناسی نقطهٔ حقیقت جامعه در وحقیقت جامعه ایسه برمجملدرکه تفصیلی جمیع کائنات علویه وسفلیه‌در نتکیم اهرمیوه‌نك نواتنده کندی شجره‌سی علی وجه الاجمال موجود اولمشدر کذلك بوحقیقت جامعه‌ده جمیع کائنات اجمال اوزره وجود بولمشدر چونکه نسخهٔ نامهٔ الهی کوکلدر وحامل اسرار نامتناهی کوکلدر پس هرکیمکه کندی کوکلنه دخول قیلمشدر اول آب وکل زحمتندن قورتلمشدر وجان ودل صحبتن بولمشدر وجانب حقه تعبسز منجذب اولمشدر ومحفل انس وحضوره کلش وهرمراد ومقصودنی المشدر وسعادت سرمدیه بولمشدر بومقامده قلبه نقطه‌و خواطرینه حروف اطلاق اولندیغی بوکورینن حروف ونقطه کبی دکلدر زیراکه بوصورتدر واول معنادر وبونك شانی فنادر وانك شانی بقادر وبوقابل قسمت وتجزیدر واول تجزیدن بریدر

(نظم)

دلدر بولان انوار جلالی وجمالی | حقدن دله هرآنده نظر در متوالی
دلدر چو نظرکاه رفیع شه حاضر | ناظر در اوسلطان وبو در منظر عالی
اول دلده بولنمز رخ دلداردن اورکه | کیم نقش جهاندن اولور اول آینه خالی
دلا عالمنك شمسی دکل شرقی وغربی | بوقدر اوجهان ایچره بو ایام ولیالی
دل ملکنی فتح ایلیه‌من عقل موسوس | اول ملکه بوعشق اولدی همان حاکم ووالی
عالم که خط یاریله در نسخهٔ حکمت | بونسخه‌یی دل صاحبیدر قاری وتالی
ای حق جهان خلقی نه بیلسون دل وجانی | کیم عالم دلدر بوجهاندن متعالی

(نوع ثالث) قلب انسانك عظمت ووسعتن ومقلبنه قریبتی نسبتن بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل الله دیمشلردرکه یورکده اولان نقطهٔ سودانك سر استواسی حقیقت انسانیه درکه انك روح روانیسیدر نتکیم حق تعالی کلام قدیمنده کندی حبیبنه (قل الروح من أمر ربی) بیورمشدر بوروح انسانی برامر ربانی اولدیغن طیورمشدر وامر ایسه برحی مدرکدرکه غیره حیات وادراك اعطا ایدیجی بولنمشدر وبوامرك مقام ومرکزی اول نقطهٔ سویدادرکه ایکی یوزلی برآینه کبی مدور ومجلادر اعنی عالم غیبه وعالم شهادته متوجه خلق اولنمشدر پس اکربوآینه مصیقل اولسه انده انوارغیب ظاهر اولور واسرار معانی انده صورت بولور اکرچه هربرانسانك دروننده بوآینه متصوردر لکن جهل وغفلت ژنکیله وغضب وشهوت جنکیله وحب دنیا رنکیله اول آینه مکدردر وانك صقیل وجلاسی وصفا وانجلاسی علم حقیقتله واتباع شریعتله ونظر عبرتله وحلم وعفتله وزهد وطاعتله وذکر وفکرتله اولدیغی امر مقرردر پس بوبرمدور آینه‌درکه مرآت وجود وقابل فیض معبود ومرکز امر معهود اودر وصاحب امرایسه امرایله بیله‌درکه بومعیت امره محض عنایتدر (وماتشاؤن الا ان یشاء الله) کلام شریفی بوعنایتدن کنایتدر (وهو معکم اینما کنتم) هدایتی بومعیتدن عبارتدر وبومعیتك کیفیتی برسرمکتومدرکه اول انجق اهل الله قتنده معلومدر واهل الله اول کاملدرکه نفسی تواضعله خاک وقلبی ماسوادن پاك بیت الله اولوب (ونحن اقرب الیه من حبل الورید) اشارتی قربیتندن آگاه اولمشدر لایسعنی ارضی ولاسمائی ووسعنی قلب عبدی حکمنجه کوکلی اول مرتبه وسعت بولمشدرکه عالم کبریا انك دروننده برخانه‌ده بردانهٔ خشخاش اولدیغی کبی اولمشدر نتکیم حدیث شریفنده * قلب المؤمن اوسع من الارض والسماء والعرش والکرسی * کلمشدر وحضرت حبیب اکرم صلی الله علیه وسلم قلب المؤمن بیت الله بیورمشدر وکوکل بیت خدا اولدیغن امتنه طیورمشدر چونکه قلب عبد مؤمن بیت حضرت مولی اولمشدر پس اول خانه‌ده کیم غیر اولمیوب صاحبخانه تنها قالمشدر شبهه یوقدرکه انده قائل وسامع وناظر وحاضر انجق صاحب البیت اولمشدر زیراکه (اذا احببت عبدی کنت له سمعا وبصرا ولسانا ویدا ومؤیدا) روایتی بومعنایه اشارتدر * ودخی من کان لله کان الله له * ارائتی بودولتله سعادتی بشارتدر واول کوکل کندی صاحبنك قهر

ولطف اصبعینی بیننده اولدیغن کوروب مرادی اوزره دوندردیکی سرینه اروب هر آنده برشان ایله آنی عارف اولمشدر * الرحمن علی العرش استوی * استیلاسندن اوصاف بشریتی محو اولوب اوصاف ملائکه ایله طولمشدر وبوحضور ایله حیات ابدیه بولمشدر (بیت)

تخت دل معمور شد پاك ازهوا * بروی الرحمن علی العرش استوی (نظم)

دلده در دلدار دائم صانمه بردم دور اولور | کرچه دل غفلتله اندن دمبدم مهجور اولور
خواب غفلتدن اویانسه دل بولور دلدارینی | جان اولور حاضر حضور ایلر کوکل مسرور اولور
جنت ارباب دل جانان جمالن سیر ایدر | حور وغلمان اولمز اول جنتده نور نور اولور
استه سك دیدار دلداری نظر قیل کوکلکه | حضرت موسی کبی جان عاشق ودل طور اولور
سن کتاب اللهسن ای جان سندهدر جمله علوم | هرنه وار ایکی جهانده سنده هم مسطور اولور
ناصر ومنصور ایدی دیردی انا الحق المبین | سویلین ناصردر اندن ترجمان منصور اولور
عارف اولدرکیم کورر نفسن بیلور حقی همان | اولکه نفسن بیلمدی بونده هم آنده کور اولور

﴿نوع رابع﴾ قلب انسانك فضل وکمال وشرف حالن بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل الله دیمشلردرکه هرفیض که عالم لاهوتدنکه وجود اقدسدر تنزل ایدر عالم جبروته که وجود مقدسدر واندن دخی تنزل ایدر عالم ملکوته که عالم اروا حدر واندن هم تنزل ایدر عالم ناسوته که عالم اجسامدر وبوکا عالم ملك وعالم ظاهر وعالم شهادت وعالم دنیا وعالم کون وفساد وعالم صورت هم دیرلر وبوندن دخی تنزل ایدر عالم باطن انسانه که استعداد اصلیدر * السعید سعید فی بطن امه * بومعنای مجملك تفصیلیدر وبوطریق مرقوم راه نزولدرکه ربدن مربوبه کله جك یولدر پس فیض رب العالمین قنغی یولدر هرنه وصف ایله تنزل ایدوب مربوبه کلدیسه بنه اول یولدن اول حال اوزره بسوی رب العالمین رجوع ایدوب جذبهٔ عنایت حق ایله مقامنه عروج ایدرکه * الطرق الی الله بعدد انفاس الخلائق * بودر چونکه قلب انسان سودای ماسوادن ظاهر اولور انده عجائب ملکوت ظاهر اولورکه وصفندن عقل بشر عاجز وقاصر اولور اکرچه قلبك محلی بولحم صنوبریدر لکن کندی محل ومکاندن وعیوب ونقصاندن بریدر اکرچه قلبك لباسی ناسوتیدر لکن کندیسی لاهوتیدر چونکه قلبك حیاتی روح اضافیدر پس بوجواب شافی معرفت قلب ایچون کافیدر نتکیم حق تعالی حدیث قدسی سنده قلب انسانك فضیلت وشانن عبادینه طیوروب بیورمشدرکه * لی خزانة اعظم من العرش واوسع من الکرسی وازین من الملکوت واطیب من الجنة ارضها الایمان وسماؤها المعرفة وشمسها الشوق وقمرها المحبة ونجومها الخواطر وسحابها العقل ومطرها المرحمة وانهارها الخدمة واشجارها الطاعة واثمارها الاخلاق الحسنة وقصورها الهمة ولها اربعة ارکان التوکل والتفویض والصبر والرضاء ولها اربعة ابواب العلم والحلم والذکر والانس الاوهی القلب من عبد عارف کامل * پس اعظم اکوان قلب اهل عرفاندرکه فیاض فیض یزداندر وبرزخ جامع هردوجهاندر وکلستان عالم جاندر ومرآت جمال جاناندر وخزانهٔ علم وعرفاندر ودریای لطف واحساندر وبیت حضرت رحماندر امدی فضل وکمال قلب انسانی بیلوب عارف نفس اولوب معرفة الله استعدادین بولمق ایچون بومقدار ایله اکتفا قلنمشدر زیراکه بحر محیط جهان برداغه صغمدیغی عیاندر واحوال قلب انسانی تحریر وتقریر ایله بیان اولنمدیغی نمایاندر وقناکه مداومت ذکر الله ایله کوکل مرآتی مصیقل وصافی اولور اول شمس باطنك عکسی کندنده بولور پس اول آینه کندوسنده بروارلق کوروب انکله تفاخر ایتمکله نیجه عارفه تقاضا ایتمشدر وانسان کامل انك عکسی اولدیغن بیلوب اصلنه یتمشدر ولکن اختیار ایله اظهاری ممنوع اولدیغندن اوسر پنهان ومکتوم قالمشدر آنی بیان دیمزودین بیلمز محروم اولمشدر پس امدی سن آشنای رموز اهل عرفان اولوب فهم ایله که طی مکان وسیر آسمان ومعراج روحانی وجذب رحمانی وحشر ارواح واتصال اشباح وقلب انسان وجان وجانان وفقر وفنا ولقا وبقا نه ایمش ایکی جهان دل وجان انساندن برنشان ایمش (نظم)

عالم دلده حقك جنت وباغی واردر | جان عشاقك اوکلشنده طوزاغی واردر
اهل دل دلده بولور اول کل وکلزاری مدام | مست اولور خوش قوقیدن اولکه دماغی واردر
وار ایکن دلده بودولت فلکه یوق منت | عارفك طشرهده یوق میلی فراغی واردر

قلب اياغيله بر آن ايچره جهانی دور ايت ‌ ‌ بشقه سياحدر اول بشقه اياغی واردر
عشق وجان حجلهٔ قلب ايچره چو دامادوعروس ‌ ‌ بولسه‌لر وصلت اودم قنده طوزاغی واردر
خانهٔ دل چو اولور خلوت اودم وصلتدر ‌ ‌ بويله جانككه غم عشقله داغی واردر
طشردن خوف ورجا ايله حق زيرا ‌ ‌ شاه عشقك حرم دلده اوتاغی واردر

﴿نوع خامس﴾ قلب انسانك اطوار سبعه‌سی احوالن بيلديرر (ای عزيز) معلوم اولسونكه اهل الله ديمشلردركه قلب انسان ونفس ناطقه وروح انسانی وحقيقت انسانيه ولطيفهٔ ربانيه بلكه عقل معاد جمله‌سی برجاندركه روح رواندر وبو اسما ايله مسمی اولان قلب انسان اول عقل كل اولان روح اضافی برله اول زمان حيات جاودانی بولوركه حيوان وملك مرتبه‌لرن قطع ايدوب انسان كامل مرتبه‌سنه واصل اولور نته‌كيم حضرت عيسی عليه السلام بيورمشدركه بركمسه ايكی كره طوغمدقچه ملكوت وسمواته وزمرهٔ ملائكه‌يه داخل اولمز پس بر ولادت بودركه رحم مادردن جهانه كلوب اول ضيق وظلمتدن خلاص بولوب قانلی صولردن پاك اولوب عالم صورتده برشخص معين وحواس وقوی ايله مزين ومبين اولمشسن وايكنجی ولادت اودركه صفات ذميمهٔ حيوانيه‌دن وكدورات مظلمهٔ نفسانيه‌دن چيقوب نظافت بولوب ملك خصلت اوله‌سن تاكيم كوكل عالمنه كلوب زمرهٔ ملائكه‌دن اولوب مجلس انسه يول بوله‌سن واول عالم معناده اهل دل اولوب اطوار قلبی كوره‌سن واطوار سبعهٔ دلده كليم الله كبی مناجاته ايره‌سن وقلبك هرطورنده بربشقه طوره كيره‌سن اما اولكی طورنده‌كه قلبه عاقل اولوب حق باطلدن فرق وتميز قيلوب مؤمن اوله‌سن واماايكنجی طورنده‌كه صدر القلبدر متفكر اولوب انشراح صدر بوله‌سن واما اوچنجی طورنده‌كه حبة القلبدر غم ونشاطی اونودوب واردات غيبيه ايله طائر اولوب اول هوا ايله منزل آله‌سن وامادردنجی طورنده‌كه مهجة القلبدر الهام جمالیٔ رحمانی والهام جلالیٔ نفسانی بولوب فراستله فرقی بيله‌سن واما بشنجی طورنده‌كه شغفدر سنی جذبهٔ حقانيه آلوب حب دنيادن بالكليه كچوب وازكه‌سن واما التنجی طورنده‌كه فؤاددر واردات رحمانيه حاصل اولوب الهامات نفسانيه‌دن خلاص بولوب مظهر جمال اوله‌سن واما يدنجی طورنده‌كه سويدادر تحصيل صدق ايدوب صديق اوله‌سن وقلبكی مرآت جمال ونظرگاه ذوالجلال بوله‌سن ونور وحضور وسرور ايله طوله‌سن وزمان ومكاندن خروج ايده‌سن ومقامك اولان سمای عمايه عروج ايده‌سن ومليك مقتدر عندنده انبيا ايله مقعد صدقه كيده‌سن وابدالاباد انده حضور وذوق ايده‌سن

كوكل تيز ايله وداع جهان كون وفساد ‌ ‌ سمای روحه سفر قيل سفر مبارك باد
سفر مبارك اولور عشق ايدرسه استقبال ‌ ‌ اوشيوه‌لرله ملاحتله قيلسه حسن رشاد
رشاد اودركه اولور مرتفع موانع وصل ‌ ‌ وصال اودركه اولور متحد مريد ومراد
بو باقی عشقی طلب قيل جهان فانيده ‌ ‌ بو آرزو ايله وير جان دی هرچه باداباد
عنان نفس نفيسی هوسلره ويرمه ‌ ‌ محبت ايليه تاكيم سكا هب اهل وداد
اكر حقايق اشيايی كاشف اولدكسه ‌ ‌ قودلك زمين حقيقتده چوق متين بنياد
عيان كتاب خدادر درونك ای حقی ‌ ‌ زهی صحايف تابان زهی بياض وسواد

﴿نوع سادس﴾ قلب انسان نائل عرفان اولدقده تصرفات ايله همت وقدرت بولديغن وكامل اولدقده مراد وهمتدن فارغ اولوب تصرفات وقدرتدن خالی قالديغن وتسليم ورضا ايله طولوب جمله‌دن آزاد اولديغن بيلديرر (ای عزيز) معلوم اولسونكه اهل الله ديمشلردركه قلب انسانك قدرت ملائكه جنسندن برقدرتی واردركه حيوانات سائره‌ده اول قدرت يوقدر نته‌كيم عالم اجسام اذن حق ايله ملكلره مسخردركه مراد الله اولدقده ملائكهٔ كرام ارسال رياح وانزال مطر واخراج حبوب وانبات نبات وشجر وارحام ايچنده اصلاح جنين وتربيت اشكال وصور ايدرلر كذلك قلب انسان ملائكه جوهرندن اولمغله عالم اجسام ايچنده مراد حقه مطابق نيجه اموری انواع تصرفاته قادردر اما قلبك عالم خاصنده اعنی كندی جسمی اعضاسنده انواع تصرفاتی

قنی ظاهردر مثلا حین کتابتده اصابع ید قلبك مرادی تعلقیله حرکته کلور و اکل اوقاتنده فم ایچنده لسان التنده ارادت قلب ایله بر رطوبت حاصل اولوب غدایه مختلط اولورکه انکله مضغ وبلع وهضم آسان اولور وقصد جماع اولندقده کوکل مرادیله جماع اقتضاسندن عروق ایچنده ریح وشهوت پیدا اولوب آلت جماعه کلوب انی حرکته کتورر تاکیم جماع ایشنی بتورر وهر کوکل کندی جسمی تصرفاتنده ماهردر وجمیع اعضا قلبه مطیع ومسخر اولدیغی ظاهردر اما اول کوکل که سجن طبیعتدن خلاص بولوب شبکهٔ عادتدن فارغ و آزاد اولمشدر واوصاف خبیثهٔ بهائمدن خالی وپاك اولوب اخلاق طیبهٔ ملائکه ایله طولمشدر اول ملك مثلی جسم آخرده هم تصرفاته قادر اولمشدر مثلا اول کوکل صاحبی شیر وپلنکه هیبتله نظر ایلسه هر بری هره مثالی ضعیف ومنقاد اولور واکر مریضه محبتله نظر ایلسه انك مرضی صحته منقلب اولور واکر صحیحه خشم ایله نظر ایلسه اولدمده سقیم اولور وبو تأثیراتك صحتی نیجه برهان وتجربه ایله ثبوت بولمشدر لکن بعض نفوس خبیثه اوصاف سباع ایله متصف ایکن امور غریبه یه مخصوص اولوب قلبی قوت بولدیغندن اندن دخی اجسام سائره ده تصرفات مذکوره امثالی ظهورات عجیبه ظهوره کلور نتکیم سحرده اولان مضرت وعینده بولنان اصابت وکوزلرده اولان حالت وعاشقلرده اولان محبت وحاکملرده اولان مهابت جمله بو قبیلدندرکه کوکل تصرفندن اولور مثلا اکر بر شخص خبیث النفس برکسه یه ضرر مراد ایدوب اول نیتله هرنه اوقورسه قدرت قلبی اول کمسه یه آغرلق ویروب اول ثقلتله اکا یا فتور نیت ویا انقطاع محبت ویا انقباض وکسل ویا انفعال ووجل ویا جنون ومرض ویا صرع وموت عارض اولور واکر بر شخص حسود بر کوزل کمسه یه یا بر کوچك نسنه یه نظر ایتدکده انك زوالن مراد ایلسه اول حسودك قلبی قوتی اکا تأثیر ایدوب یا فاسد اولور ویا هلاك بولور وقلبك سائر تأثیراتی بو قیاسه کلور وجمله سی مراد حقه مطابق اولور پس هرکیمك که جسم آخرده تأثیری ظهور ایتمشدر اکر اول کمسه ملك خویلی اولوب خالق حقه دعوتله مأمور ایسه اکا نبی دیرلر واکر خلقی خالقه تفویض ایدوب حق ایله مشغول ومستور ایسه اکا ولی دیرلر واکر حیوان خویلی اولوب ضلالتده مغرور ایسه اکا ساحر یا حسود دیرلر وبوندن فهم اولنان بودرکه معجزه وکرامت وسحر واصابت وجذب ومهابت جمله سی تأثیر حق ایله قلبك تصرفاتیدر وقلبك تصرفاتی اوچ نوع اوزره در اولکی نوع رؤیادرکه جمیع ناسه کشف اولور اما خلقه رؤیاده کشف اولان اسرار انبیا واولیایه حالت یقظه ده هم کشف اولور وایکنجی نوعی علمدرکه عموم خلقه تعلیم وتعلم ایله حاصل اولور اما انبیا واولیا واذکیا حق طرفندن دخی الهام ایله بیلورلر نتکیم نیجه علوم وصنعتلری استاد وتعلمسز اختراع وایجاد ایله بولورلر وبوکا علم لدنی والهام ربانی دیرلر واوچنجی نوعی قلبك تأثیریدرکه کندی بدننده تصرفلری ایدر بودخی عموم اوزره در اما انبیا واولیا واو یاغیری بدنلرده هم متصرف اولورلر لکن عبودیتله کماله ایرنلر وذروهٔ تحقیقه وارنلر وجمیع اموری ابدع وانسب کورنلر وکوکل عالمنه ایچری کیرنلر وحضور مولاده آداب ایله طورنلر مقام توکلده تسلیم وراضی اولورلر ودعا وهمته بر بولمیوب تدبیر وتصرفدن قالورلر زیرا که جمیع اموری مراد حقه مطابق بولورلر پس اول کاملده کیم بو اوچ خاصه اعنی یقظه حالنده رؤیا وعلم لدنی واجسام سائره ده تصرف بولنمشدر اول خواص اولیادن عد اولنمشدر واول تصرفات انك دکلدرکه متصرف حقیقینك بیلنمشدر وآندن خبرسز انك واسطه سیله تصرف قیلنمشدر زیرا که انسان کاملك درونی عزیمت ونیتدن وکبر وانانیتدن وحول وقوتدن وتصرف وقدرتدن ومراد وهمتدن وطلب ودعادن بلکه ماسوادن فارغ وآزاد وحقه مطیع ومنقاد ورضاسیله معتاد وحضوریله شاد وخرم بولنمشدر نتکیم انسان کاملك احوالی بالاده بیان اولنمشدر پس لب لباب جهان بلکه بیت شریف رحمان قلب اهل عرفان بیلنمشدر (نظم)

وصف لسان سنکله در	وصف ایده مم کوکل سنی	نطق وبیان سنکله در	وصف ایده مم کوکل سنی
هر هنرك کمالیسن	هر کوزلك جمالیسن	حسن ایله آن سنکله در	وصف ایده مم کوکل سنی
شوق وطلب که سنده در	ذوق وطرب که سنده در	عشق ایله جان سنکله در	وصف ایده مم کوکل سنی
فکرك اولورسه بر خدا	قالمیه سنده ماسوا	امن وامان سنکله در	وصف ایده مم کوکل سنی
اولمسه کبر ایله ریا	سنسن او بیت کبریا	کنج نهان سنکله در	وصف ایده مم کوکل سنی
اولسه غلاف تن جدا	آیینه سن جهان نما	عین عیان سنکله در	وصف ایده مم کوکل سنی

بیلدی

بیلمدی کمسه جوهرك	عالمه طولدی کوثرله	ذوق جنان سنکله در	وصف ایده‌مم کوکل سنی
اصل جهانسن ای کوکل	وصله مکانسن ای کوکل	کون ومکان سنکله در	وصف ایده‌مم کوکل سنی
چکمکه حق بنده در	جانی سنکله زنده در	جمله جهان سنکله در	وصف ایده‌مم کوکل سنی

﴿نوع سابع﴾ قلب انسانك کندی عالمندن خواب وموت ایله وتصفیهٔ قلب والهام ایله بهره منداولدیغن بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل الله دیمشلردرکه کوکلدن عالم برزخه روزنه‌لر فتح اولندیغنه ایکی دلیل روشن واردرکه بری واقعهٔ منام وبری خاطر الهامدر * اما واقعه منام وقتاکه انسان خوابه کیدر وکوکل پنجره‌لری آچلوب عالم ملکوت ایچنده لوح محفوظدن کله‌جك زمانده کندویه واقع اوله‌جق احوالی ادراك ایدر یاروشن سیرایدرکه همان بعینه واقع اولور ویامثاله کوررکه انجق تعبیر ایله بیلنور پس اکر حواس بدن پنجره‌لری نوم ایله مسدود اولسه ویاکوکل مرآتی کدورات اوصاف ذمیمه‌دن صافی اولوب جلا بولسه لوح محفوظه مقابل کلوب انده مسطور اولان صور معنویه وامور غیبیه مرآت قلبه منعکس اولوب نیچه اشکال عجیبه واحوال غریبه‌یی سیرایدوب کندوسنده بولوروا کر انسان اویقودن کلوب کوکلی محسوسات ایله مشغول اولوب کندی عالمنه توجه ایده‌بلسه ویاکدورات اوصاف حیوانیه‌دن صافی اولمسه کوکل کندی عالمنده محجوب اولوب برنسنه سیرایده‌مزاولور کرچه حالت نومده حواس ظاهرهٔ بدن معطل قالورلکن قوت خیال اول حالتده معطل اولمیوب کوکل آینه‌سندن منعکس اولان صورتلری محافظ اولور واول صورتلر خیال الله ضبط اولدیغندن صراحته عیان اولمیوب انجق خیالات رؤیا کورینور اما حالت موتده حواس بدن بالکلیه منقطع اولدیغندن حجاب جسم آره‌دن مرتفع اولوب کوکل عالم ملکوتی برق لمعان کبی سیرایده‌بیلور واسرار غیبه کرکی کبی مطلع اولور واما دلیل ثانی اولان خاطر الهام بودرکه هیچ برکمسه یوقدرکه انك خواطر قلبیه‌سی وتصرفات فکریه‌سی اولمیه یعنی هرکس کوروب ایشتمدیکی نسنه‌لری طریق الهام ایله ادراك ایده‌بیلور لکن کوکل عالم ملکوتدن ایکن اندن اعراض ایدوب بوعالم شهادتده حواس ظاهرهٔ بدن روزنه‌لرندن محسوسات ایله مشغول اولدیغندن یاخود اوصاف حیوانیه ایله کدورت بولدیغندن کندی عالمندن محجوب وسیر وطنندن ممنوع اولمشدر انکیچون خواطر الهام اکاقندن کلدیکن کورمیوب حیرتده قالمشدر انجق بیان اولنان روزنه‌لردن فهم ایله ادراك ایده بیلمشدر

عارفك آینهٔ قلبی مصفا کورینور ‖ وجه دلداری اول آینه ده پیدا کورینور
کندوبی کورسه اول آینه‌ده کدرت بولنور ‖ انی سیر ایلسه اول آینه اصفا کورینور
ظهر آینه ده محفیجه نکاه ایلر اکا ‖ جان ویررذوق ایله چون اول رخ زیبا کورینور
عشق سوداسنه دوش دل قبوسن بکله کیجه ‖ کیم تماشا که دلبر بوسو یدا کورینور
اسم جان بورونی شوق ایله تکرار ایده‌نك ‖ دل وجانده عیان نور مسما کورینور
نظر همت عشاقه کورنمز دوجهان ‖ حسن معشوق ایله حیرتده اوشیدا کورینور
طولسه دل ساغری ای حقی می عشق ایله خوض ‖ آنده حسن رخ ساقی نه هویدا کورینور

﴿نوع ثامن﴾ قلب انسان کندی عالمن نسیان وتذکر قیلدیغن بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل الله دیمشلردرکه قلب انسان اولان روحی عالم ارواحده ایکن کندی خالقن وصانعن بلاحجاب کورمش وبیلمشدی ونه خدمت ایچون خلق اولدیغن فهم قیلمشدی وقالوا بلی مجلسنده الست بربکم باده‌سیله مست اولمشدی وانده جمله‌نك مشاهده‌سی شبهه‌سز عین الیقین مرتبه‌سنی بولمشدی وجمیع ذریت آدم انده انبیا ایله برابر مراد آلمشدی بعده کوکل اول عالم وصلتدن بودار فرقته واول مجلس محبتدن بومنزل محنته واول روحانیتدن بوجسمانیته نزول ایتمکله سراپردهٔ حواسه دخول ایدوب بدن قیدیله مقید اولمشدر بعده شهوات جسمانیه اکاغالب اولوب اوصاف بهیمیه ایله طولمشدر پس قلب انسان لباس غفلتله مستور اولدیغندن اول مجلس انسی فراموش ایدوب بوفانی منزلی باقی صانوب بودار البواری جای قرار ایچون اختیار اتمشدر مکرکه اول کمسه‌لرکه انلره

عنایت ازلی وهدایت لم‌یزلی معین اولوب بصیرتلرندن غفلت حجابن آتمشدر پس اکرچه انلر بو عالم اسمامه کلوب تعلق ایتمشلر ایسه‌ده بعضلرندن عالم ارواح اصلا مستور اولمشدر وبعضلرنده مستور اولمش ایسه‌ده ادنی توجهله بنه کشف اولوب حجاب غفلتده قالمشدر وکیمکه بو کشفی بولمشدر اکر اول کمسه اصلاح خلق ایچون بر طریق مخصوص قیلمشدر اول پیغمبر وطریقی شریعت وخارق عادتی معجزه اولمشدر واکر اهل کشف اولوب دعوت خلق ایله مأمور اولمیوب غیرینك شریعتیله عمل قیلدیسه اول کمسه ولی واندن صادر اولان خارق عادت کرامت اولمشدر اکرچه کشف مذکور انبیایه مخصوص اولمیوب نوع انسان فطرت اصلیه‌سنده بو کشف ایله متصف اولمشدر لکن بو کثافت اجسام ایله محجوب اولدیغندن بو کشفك حقیقتی وایکی جهان سعادتی اولان معرفة الله تقلیل طعام تقلیل منام وتقلیل کلام وعزلت انام وذکر مدام وتوجه تام ایله حصول بولمشدر زیرا که بو ارکان سته ایله بین الافراط والتفریط عمل ایدوب شریعت محمدیه جاده‌سنده کیدن ودنیایی اونودوب کوکلندن ایچری مولایه توجه ایدن بو کشفی بولوب هر بلادن آزاد اولوب هر مرادین آلمشدر (نظم)

بو کوکل بنده ایکن ارض وسمایه دوشدم || بلمدم کندیمی اوهام سوایه دوشدم
خیلی اطرافه سکردوب آره‌دم دلداری || عین وصلتده ایکن غیری بلایه دوشدم
کرچه دوست اولدی بکا همره نزدیك ولی || آه کیم غفلت وجهلمله جدایه دوشدم
بنلکمدن که کوکل بسته وجان خسته ایدی || بن نی عشقه ویروب بحر صفایه دوشدم
نفسی دوشمن بیلوب اللهی صدیقم بولدم || فکر نفسی اونودوب ذکر خدایه دوشدم
تاکه دل خلوت اولوب دوست ایله تنها قالدم || هب دعا کتدی همان مدح وثنایه دوشدم
اصل هر نغمه چو حقك نفس رحمتیدر || حقی بو نغمه‌دن اول ذوق نوایه دوشدم

﴿نوع تاسع﴾ قلب انسان کندی عالمنه ریاضتله روان اولدیغن وعقل کلدن استفاده قیلدیغن وعلم حکمتله طولدیغن بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل الله دیمشلردرکه اکر طالب معرفة الله اولان کمسه بر خالی مکانده نیچه ایام اولوب حواس خمسهٔ ظاهره‌سن معطل قیلوب دل وجاندن اسم جلاله اخفا ایله مداوم اولورسه ونفسی حقوقن ویروب حظوظندن منع ایله مجاهده ایده بیلورسه وقلبنی اخلاق ذمیمه‌دن تخلیه واخلاق حمیده ایله تحلیه ایدوب اقوال وافعال واخلاق ایله حضرت حبیب اکرم صلی الله علیه وسلمك ازنجه بولنده کیده بیلورسه وبر کون بر کیجه‌ده بوز درهم طعام ایله درت ساعت منام ایله قناعت ایدوب بو ریاضتی تمام ایده بیلورسه انك قلبی عالم ملکوت ایله بر مرتبه مناسبت کسب ایدرکه عالم جسمانیدن بی خبر اولور کیدر وملکوت سمواتی سیران ودولت معرفته یتر (بیت) حکمت دنیا ومافیها بیلن عارف دکل * عارف اولدر بلیه دنیا ومافیهاندر * پس ملکوت عالمنکا کشف اولوب غیریلر حالت نومده رؤیا ایله کوردیکی اشکال واحوال وعجایبی اول عارف حالت یقظه‌ده مشاهده ایدر بعده ملائکهٔ کرام وارواح انبیا واولیای عظام اکا ظاهر اولوب انلردن بلکه روح محمدیدن استفاده ایدر واوله عظیم اشیا سیر ایدرکه وصف ایله بیان اولنمز وکورمدکجه حقیقتلری بیلنمز نتکیم حق تعالی کلام قدیمنده * وکذلك نری ابراهیم ملکوت السموات والارض ولیکون من الموقنین * بیوردیغی وحضرت حبیب اکرم صلی الله علیه وسلم (کشفت لی الارض فرأیت مشارقها ومغاربها) مشاهده‌سین طوبوردیغی کشف مرقومدن عبارتدر وحق تعالی قرآن مبیننده * واذکر اسم ربك وتبتل الیه تبتیلا * رب المشرق والمغرب لا اله الا هو فاتخذه وکیلا * واصبر علی مایقولون واهجرهم هجرا جمیلا) بیوردیغی ریاضت مذکوره‌یه اشارتدر تاکیم ذکر وفکر ایله مشغول اولوب مقام توکلی بولوب خلقدن عزلت نفع وضررلرندن فارغ وآزاده اوله‌سن وقلبك کدورات اعدادن صافی وشهوات دنیادن پاك واشتغال حواسدن خالی اولوب مشاهدهٔ جلال وجمالی بوله‌سن زیرا که قلب انسان اول حوضه بکزرکه اکا خارجدن بش نهر جریان قیلمشدر واول انهار خمسه گاه صافی وگاه مکدر اقدیغیچون اول حوضك قعرنده طین کثیر اجتماعندن متعفن اولوب قالمشدر نتکیم حوض مرقومك قعرنده مجتمع اولان طین متعفنی چیقاروب آنی تنقیه ایتمك مراد ایدن کمسه‌یه لازمدرکه اولا اول انهار جاریه‌نك بولارین سد ایدوب طشره‌دن بر آلتله اول طینی تحریك ایده تاکیم

اول حوضك قعرندن ينابيع تفجروجريان ايدوب اول ماءمتكدرى اندن اخراج ايده واول حوض طاهر ومائى طيب اوله كذلك حواس خمسهٔ ظاهره‌دن دمبدم كلوب قلبه ممتلى ومستولى اولان انواع نقوش وفنون واصناف افكار وظنون كونا كونك كيمى صالح وكيمى فاسدوكيمى مفسد اولديغيچون درون دلده اوصاف ذميمه جمع اولوب تمكن ايدوب قالمشدر پس تصفيهٔ قلب وتزكيهٔ نفس مراد ايدن كمسه‌يه لازمدركه ابتدا حواس خمسه يوللرين سد ايليه تاكيم مسموعات ومبصرات ومشمومات ومذوقات وملبوساتدن برنسنه قلبه دخول اتميه بعده نفى خواطرله اسم جلاله دون الجهر مداومت ايليه تاكيم كوكلده بحر احديتدن ينابيع حكمت تفجر ايدوب هر خيال محالى وهر كلال وملالى وهر خلق كاسدى وهر ظن فاسدى اندن اخراج ايده واول كوكل ماسوادن طاهر وعلم صدور ايله ماهر اوله * رباعى *

علمى كه حقيقتست درسينه بود | در سينه بودهر آنچه درسى نبود
صد خانه پراز كتاب سودى نكند | كر سينه كتابتست ترسى نبود

(نظم)
مرآت قلبه جور سفردر ويرن جلا | كرسير كعبه‌در سفرك كرره غزا
تندن خدايه دلده سفردر جهاد نفس | قطع طريق كعبهٔ جان طى ماسوا
عارف كه دلده سير وسفر ايلر اول مدام | مرآت قلبيدر اكا جام جهانما
قلبكده قيل سياحت واهل سعادت اول | اهل سفردر اهل سفر قيل سن انزوا
درمانن استه سنده‌سن اى دردمند عشق | دلدن ايراغه كتمه‌كه دلدرسكا شفا
ربك ديلرسن استه درونكده بول قريب | دلخانهٔ خدادر آنى صانمه سن جدا
چون پير عشق ايمش سنى ارشادايدن مدام | حقى كوكلده بول آنى بن غفلت اتمه‌ها

(نوع عاشر) قلب انسان معرفت يزدان ايله عزت ولذت جان بولديغن ومحبت حضرت رحمان ايله سعيد هردوجهان اولديغن بيلديرر (اى عزيز) معلوم اولسونكه اهل الله ديمشلردركه قلب انسانك عزت ولذتى معرفة الله در ودولت وسعادتى محبة الله در زيراكه هر نسنه‌نك ذوق وسرورى ولذت وحضورى طبيعتى مقتضاسى اوزره اولمسيدر وكندى جنسنه وصول بولمسيدر نتكيم لذت سمع اصوات حسنه ايله نغمات والحان طيبه استماعنده‌در ولذت بصر كوزل صورتلر ولطيف نسنه‌لر تماشاسنده‌در ولذت دماغ انواع روايح طيبه استشماميله معطر اولمسنده‌در ولذت ذوق شهوت اكل وشرب ومنام وجماعده درولذت غضب شتم وضرب ايله عدودن اخذ انتقامده‌در كذلك لذت عقل ادراك حقايق اشيا ودقايق معناده‌در وكوكل خوش مشاهدهٔ جلال وجمال مولى ايچون اولديغندن انك لذتى اول الذاشيادن اولان لقاده در پس انسانكه كوكلدر انك لذت وسعادتى انجق معرفة الله ومحبة اللهده‌در واما اول كوكلكه آنده سوداى معرفة الله وآرزوى محبة الله اولمزانجق طالب محسوسات وراغب شهوات اولوراول كوكل شول مريضه بكزركه انده اشتهاى غداى نافع اولميوب انجق تراب امثالى غدااولميان نسنه‌لراكلنه مائل اولور پس اول مريض اكر عجله ايله معالجه ايدوب اشتهاى غداى نافعى كسب اتمديسه اول مزاج فاسدايله قالوب تناول مضرات ايله يوما فيوما مرضى طبعنه غالب اولور وموت ايله جسمى فنابولوب دنياسعادتى الندن كيدر كذلك اكرقلبى مريض اولان كمسه علم ربانى برله وذكر وفكر الله ايله قلبنه معالجه ايدوب انده سوداى معرفة الله وآرزوى محبة الله حصولن سرعتله كسب اتمديسه اول افكار فاسده ايله قالوب مشغلهٔ دنيا ورغبت ماسوا ايله آنا فآنا امراض اوصاف ذميمه قلبه غالب اولوب معاذالله غفلتله كوكل هلاك اولوب سعادت ابديه الندن كيدر زيراكه امواج بحر امثالى اولان محسوسات فانيه ايله وجوده كلان لذات فانيه بالجمله موت طبيعى برله منقطع وزائل اولور الا كه عزت معرفة الله ولذت محبة الله كه قلبه متعلقدر اول باقى قالور وقتاكه موانع حواس ظاهره موت ايله مرتفع اولور وقلبك نور وضياسى غالب اولوب شهود جمال آرزوسى ازدياد بولور

كوكل كيمك مى ميخانه‌سن صوردرسن سن | كيمك دوديدهٔ مستانه سن صوردرسن سن
نه خانمانلرى ياقتش بوعشق عالسوز | كيمك بوآتش ايله خانه‌سن صوردرسن سن

هزار قیصر وخاقان وخسرو اولدی روان ... کیمك رباط ایله افسانه سن صورر سن سن
هزار کان ایله در یاسنك فقیرك ایکن ... کیمك جواهر در دانه سن صورر سن سن
جهان مثال فنردرکه شمعی سن ای جان ... کیمك بوشمع ایله پروانه‌سن صورر سن سن
بوجمله عالمه جانسن قمویه جانانسن ... کیمك بوحسن ایله جانانه‌سن صورر سن سن
بوجلدی قصر جنبانك چوسقف عرش مجید ... کیمك بوقصر ایله کاشانه‌سن صورر سن سن
سکا چوحال اوله سبحانی اعظم شانی ... کیمك بوحال ایله آیانه سن صورر سن سن
سنك‌که جرعهٔ جامك دکز در ای حق ... کیمك بو جام ایله پیمانه سن صورر سن سن

﴿نوع حادی عشر﴾ قلب انسانك کندی عالمنه توجهی جمله‌دن اهم والزم اولدیغن بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل الله دیمشلردرکه حق تعالی نوع انسانه عالم ارواحده جمال با کمالیله تجلی ایدوب کندی ذات وصفاتنی انلره استعدادلری حسبنجه بیلدیرمشدر وارواح انك جام محبتندن وبادهٔ وصلتندن نیجه مدت مست ومدهوش اولمشلر ایدی ومقام شوق ایچره دائم ذوق ایله قالمشلر ایدی صکره حکمت ربانیه اقتضاسیله ارواح مجنده اول عالم علویدن بوعالم سفلی‌یه دوشوب اول جهان وصلتدن بومکان فرقته کاوب مجرد ایکن بوقید نفسانیه ایله مقید اولوب تعلقات جسمانیه اشتغالیله طولوب وطن اصلیلرندن بعید وغریب اولدقلرندن اول مجلس الفتی واول ذوق وصلتی فراموش ایتمشلردر واول عالمدن ممنوع اولدقلریچون بعض انساندن حضرت یزدان مستور اولوب اول وصلت ازلیه وصحبت لم یزلیه بالکلیه زائل اولمشدر پس هرقنده بر حسن وجمال وبرلطف وکمال سیرایلسه انك روحی بلا اختیار اکامائل اولور لکن اول قدیم اولان آشنالقدن محجوب وآرزوی شهوات ایله مغلوب اولدیغندن اول میل ومحبتی بولذات دنیادن ظن ایدوب اکا اقتضای نفس ایله ناظر اولور بیلمز وآکلمز نیلسونکه خاطرینه کلمز امابعض انسانك روحی بدنه تعلق ایتدکده هدایت حق اکا رهنما اولمغله ینه کندی عالمندن محجوب اولمیوب اول مجلس انسی فراموش ایتمیوب ارواح ایله اولان احوالی خاطرنده قالمشدر ودنیاده هم تجلی صفات اندن مستور اولمیوب شوق مشاهدهٔ جمال اول کوکلده یوما فیوما ازدیاد بولمشدر وزلال وصالك تشنه‌سی اولمشدر پس اکر هدایت حق سکا دخی رهنما ایسه اول مجلس انسی فراموش ایتمیوب آرزوایدرسن وبوروح نفیسی علایق دنیادن وعوایق ماسوادن خلاص ایدوب کوکلدن اکا کیدرسن تاکیم اول کمال ودادایله اصلنی بوله اعنی کوکل کندی عالمنده فناسز بقایه وجفاسز صفایه وشبهه‌سز عرفانه ودریغسز جماله ونهایتسز دولته نائل اولور واکر انسان کوکل عالمنه توجهیله اصلنه رجوعی آرزو ایتمیوب همان عالم بدنده غفلتیله مشاغل محسوساته وهوای نفسیله شهواته مائل اولدیسه دنیاده اندن عاجز وناقص وفقیر وضعیف وذلیل وحقیر برمخلوق دخی اولمز زیراکه بوعالمده اول آدم کاه اسیردر وغم وکاه مبتلای مرض والم وکاه علیل جوع وشبع وکاه ذلیل شهوت وطمع اولوب برکون راحت قالمز واکا برذوق وصفاباشه‌دك میسر اولمز واکر برلذتی آرزوایله اله کتوردیسه نیجه مدت انك محنتلرندن خلاص بولمز مثلا لذت اکل ارزوسنده اولان کمسه ابتدا اول مأکولك کسب وتحصیلنده تدبیر وحرکت قیلوب اصلاح وطبخنده تعب ومشقت بولور وتناول ایلدکده هضمندن اکا ثقلت وفضلاتندن زحمت کلور بعده آندن تولدایدن امراض ایله محنتده قالور وبونجلین دنیانك هر برلذتندن مقدم ومؤخر نیجه غرامت ونیجه ندامت حاصل اولور پس اکر انسان اول جوهر نفیسی بولذات خسیسه ایله مبتلا قیلمدیسه وبرمراد آلمق ایچون یوزیرده رزالتله نامراد اولمدیسه همان هرمرادی ترك ایدوب کندوبی دنیاده مسافر بیلدیسه وکوکلدن ایچری کندی وطن اصلیسنه توجه قیلدیسه واخلاق ذمیمه‌دن طهارت وصحت بولوب سجن طبیعتدن چیقوب آزاد اولدیسه البته اول کمسه کوکل اقلیمنده تخت روح اوزره جلوس ایدوب کندی عالمنده سلطان اولور وماسوایی اونودوب غرق بحر شهود اولور مولاسین بولور (اللهم نجنا مناولاتجعل الدنیااکبرهمنا) پس امدی زنهار سن سندن ایراغ اولمیه‌سن وعالم صورتده بیهوده یورلمیه‌سن وبوعالم بدندن دخی کچوب عالم قلبه کله‌سن وحظوظ نفسی قیوب حقوقی ویروب کوکلده ساکن اوله‌سن وماسوایی اونودوب حقه توجه قیله‌سن تاکیم

سن کندیکی بیلوب انی کوکلده بولەسن

(نظم)

کیمکه جانندن ایراغ اولدی ایشی آه اولمش | نفسنی عارف اولان عارف بالله اولمش
سقر فرقته دوشمش سفر ظاهر ایدن | سفر باطن ایدن واصل در کاه اولمش
کدر عقلله دلدار دن اولمش دل دور | صاف اولان عشق ایله اول مهر ایله چون ماه اولمش
دل ودلبرسن ایراغ اوله همان سن سندن | اولمسون کمسەده شغلك که کوکل شاه اولمش
قلبکه ایله نظر کندیکی طانی کیمسن | کندویی دلده کورن اهل دل اکاه اولمش
نقد ایکن عشقله جان دلده او دیدار الان | انتظار اودینه یانلش اوکه کمراه اولمش
حیرت عشق ایله کندین بیلن اهل ذوقن | لذت جانی منا جات سحر کاه اولمش
کر سلیمان ایسك انجمه اکر مور اولسه | که قوذره دن اول شمسه نهان راه اولمش
چکمەدی کشمکش رد و قبول خلق | حق کیم قبلۀ جانی همراز الله اولمش

﴿فصل ثانی﴾ روح انسان نیجه عالملردن سیر وسفر قیلدیغن ربدن عالمنه کلوب بونده کمال ومعرفت بولدیغن بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل الله دیمشلردرکه روح انسانی بو عالم اجسامه کلزدن مقدم عالم ارواحده ایدی وعالم ارواحه کلزدن مقدم عالم عماده ایدی وعالم عمایسه عالم معانیدن کنایتدرکه حق تعالینك علم ازلیسنده اولان صورتلردن عبارتدر زیرا که حق تعالینك علمنده موجود اولان جمیع اشیانك صورتلری واردرکه نوعا زم تعقل وتصور من کیدر اکرچه علم الله ذاتك غیری دکلدر اکن نقوش علمیه اعتبار ایله اکا عالم عما وعالم معانی دینلمشدر وعالم عمانك اصلی عالم لاهوتدرکه اهل الله اصطلاحنده وجود اقدسدن عبارتدر ومرتبۀ احدیته اشارتدر پس عالم عماده صفات الله ایله روح انسانی بیننده مناسبت اولدیغی عظیم عزت و رفعت و دولت وسعادتدر وتذکر ایدن عارفه بیوك نعمت و هدایت وعنایتدر وکندی حالی اولان کامله بی نهایت ذوق وصفا ولذتدر وبو روح انسانی اول عالم معانیدن عالم ملکوته کلمشدرکه عالم ارواحدر واکا عالم غیب دخی دیرلر وانك اهلی ملائکه وکروبیون وعقول ونفوس وارواحدر واندن عالم ملکه کلمشدرکه عالم شهادتدر وبوکا عالم افلاك وانجم عناصر وموالیدهم دیرلر وعالم ملکوت ایله عالم ملك ارەسنده ایکی عالم دخی واردرکه بری عالم مثالدر وبری عالم خیال مقیددر اما عالم مثال خیال مطلقدرکه اکا برزخ دخی دیرلر وبو بر عالمدرکه اهل کشف جمله ارواحی آنده کوررلر ودخی واقعه ورؤیای صالحه که عینی واقع وظاهر اولور جملەسین بو عالم مثالده کوررلر واما عالم خیال مقیدکه انسانك قوت متخیلەسنه دیرلر بو بر عالمدرکه بونك اصلی عالم مثالدر واما عالم ملك اول ایکی قسمدر اما اولکی قسمی عالم ملکوته متعلقدرکه اول عرش وکرسی وسموات سبعەدر واکا عالم علوی دیرلر واما ایکنجی قسمی عالم ملکه متعلقدرکه اول عناصر اربعەدر وانلردن تولد ایدن کائنات جوسما وموالید ثلاثەدر وبوکا عالم سفلی وعالم کون وفسادهم دیرلر پس ارواح انسانیه بالجمله علویه ونورانیه اولوب آشنای حضرت یزدان ایکن ومقامات معلومەسی علی مراتبهم عرش وکرسی وهفت آسمان ایکن اول عالم علویدن بو عالم سفلی یه تنزل ایتمشلردر تاکیم تحصیل کمال ایدوب مقامات اصلیەلرینه رجوع ایدەلر یاخود کندی مقاملرندن اعلا مقاماته کیدەلر اما کسب کمال بی آلت حال اولمدیغندن حق تعالی عنایت ایدوب عالم علویدن اولان ارواحه عالم سفلیدن اولان ابدانی آلت احسان ایدوب وجود انسانی روح وجسم ایله مرتب وایکی عالمدن مرکب احسن واکمل قیلشدر تاکیم ارواح علویه بو بر عالم سفلیده ابدان اشترلرینه سوار اولوب کسب کمالله قطع مراتب ایدەلر ومقامات اصلیەلرندن عروج ایله اعلایه کیدەلر چونکه مبدأ ارواح اول عالم علویدر پس بو عالم سفلیده کسب کمال ایدنك یعنی انبیا علیهم السلام یولنه کیدەنك معادی ینه عالم علویدر وکسب کمال ایتمیوب هوای اسفله مائل اولنلر یعنی (تخلقوا باخلاق الله) امرینه امتثاالله تهذیب اخلاق ایتمیوب اوصاف حیوانان ایله ناقص قالنلر ونفسنی تربیه وتزکیەدن وقلبنی تخلیه وتحلیەدن عاجز اولنلر عالم علوی یه عروج ایدەمزلر ومقامات معلومەلرینه رجوع ایدوب کیدەمزلر معاذالله انلر بو عالم سفلیده قالورلر وحیوانات امثالی خائب وخاسر اولورلر والحاصل اصل کوکلدرکه اکا داخل اولان اصلنه

واصلدر وماسوادن پاك اولان كوكل صاحبی انسان كاملدر

(نظم)

تجرید وتجردره كاشانهٔ دلدر | هرخانه كه ویرانه در اول خانهٔ دلدر
جان سمعن آچوب دكله سماعی كه همیشه | آفاق طولی نغمهٔ مستانهٔ دلدر
مجنوندر ایچن لیلی یوزندن می عشقی | افلاك می وحدته پیمانهٔ دلدر
اول شعله كه پروانه سیدر جملهٔ ذرات | دور ایلر او شوقیله كه پروانهٔ دلدر
هرجانه جهان ایچره نهان باده ویرر عشق | اول خمر ایله عالم طولی میخانهٔ دلدر
اصلی دوجهان دلدر اودر رونق اشیا | معمورهٔ عالم همه ویرانهٔ دلدر
ای حقی كوكل صاحبیدر محرم دلدار | محروم لقادر اوكه بیكانهٔ دلدر

﴿نوع ثالث عشر﴾ روح انسانك عالم ابدانده نیجه نقصان بولدیغن ونه ایله كسب كمال قیلدیغن بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونكه اهل الله دیمشلردركه چونكه جمیع ارواح اول عالم علویدن بوعالم سفلی یه كلوب ابدان انسانی بولمشدر پس نوع انسانك جمله سی اوچ صنف اولمشدر * امااولكی صنفی بوعالمه نه ایچون كلدیكن ومطلوب اندن كسب كمال اولدیغن اصلا بیلمیوب اصنام ثلاثهٔ عوامه طاپمشدر یعنی اكل ونوم وجماعی كندویه ایش یاپمشدر پس بوصنف اول عالم علویده اولان مقامات اصلیه سنه عروج ورجوع ایده مزكه مغبوندن مغبوندر زیرا كه اوصاف ملائكه یی قومش صفات بهایمله مشحوندر * واما نوع انسانك ایكنجی صنفی بوعالم سفلی یه تنزلدن مقصود انجق كسب كمال اولدیغن بیلمشدر لكن اصنام اربعهٔ خواصه مائل اولمشدر یعنی حب نفس وحب ولد وحب مال وحب جاه ایله طولمشدر وبوصنف اول مقامات اصلیه سنه رجوع ایدر لكن ینه مغبوندر واصنام اربعهٔ مذكوره ایله مفتوندر زیرا كه تكمیل نفس ایله مقامندن اعلا مقامه واصل دكلدر وبوعالمه تنزلدن مقصود اولان ترقی حاصل دكلدر * واما نوع انسانك اوچنجی صنفی بوعالم سفلی یه تحصیل كمال ایچون كلدیكن بیلمشدر ورفیق هدایت اولدیغندن كندولرین بونده مسافر بولمشدر واصنام سبعهٔ مذكوره یی كسر ایتمكله كسب كمال قیلمشدر وبو صنف اول مقامات اصلیه سندن اعلا مقاماته واصلدر زیرا كه بوعالمده تكمیل نفس ایدن انسان كاملدر وحق تعالی عنایتیله اصناف ثلاثهٔ مذكوره یی طیورمشدر نتكیم كلام قدیمده (فمنهم ظالم لنفسه ومنهم مقتصد ومنهم سابق بالخیرات باذن الله) بیورمشدر چونكه وجود ملائكه لطیف ونورانیدر كیمی عقول كروبی وكیمی نفوس روحانیدر ومقاملری عالم علوی آسمانیدر پس انلرك برعالمی واردركه زیاده دكلدر اماارواح بهائم بالجمله ظلمانیدر ومقاملری عالم سفلی اركانیدر وانلرعالم علویدن بی بهره در پس انلرك دخی برعالمی واردركه ایكی دكلدر واما نوع انسانك ایكی عالمی واردر بری بدن وروح حیوانی اعتباریله عالم ملكك اسفلیدر وبری عقل وروح انسانی اعتباریله عالم ملكوتك اعلاسیدر زیرا كه حق تعالی ملائكه یی محض عقلدن خلق ایتمشدر وبهایمی صرف شهوتدن خلق ایتمشدر وانسانی عقل ایله شهوتدن خلق ایتمشدر پس عقلی شهوتنه غالب اولوب اصنام سبعه یی قیروب عابد صمد اولان انسان ملكلردن اعظم واكرمدر زیرا كه ملائكهٔ كرامك هر برینك مقامی معلومدركه ابدا آنده قالور انسان ایسه تكمیل نفس ایله مقام معلومندن اعلالره ترقی ایده بیلور واكر انسانك شهوتی عقلنه غالب كلوب عابد اصنام سبعه اولورسه اول صمدی ناسی وانك قلبی قاسی اولور اكرچه اول صورتده آدمدر لكن سیرتده بهایمدن كمدر زیرا كه خدمت بهایم طاعته بدلدر وحقدن غفلت ایدن انلردن اضلدر (اللهم لاتجعلنا من الغافلین) اما كمال روح انسان اودركه لذات فانیه یی ترك ایله اصنام سبعه یی كسر ایدوب لذت حضوری درك ایله ماسوادن لچوب كوكلده * كف اوله تا كیم مبدأ ومعادین بیلوب اسراره واقف اوله ونفسنی وربینی حالله عارف اوله وروح اضافیله ابدازنده قاله وحضرت حبیب اكرم صلی الله تعالی علیه وسلم بیورمشدركه یاعلی كندیكی فهم ایلیه سن تاكیم عمریكی ضائع ایتمش اولمیه سن وقلبكدن بیكانه قالمیه سن (نظم)

درون جاندر انجق جای جانان | مدام اولمش كوكل مأوای جانان
كوكل مرآت صاف اولسه ایچنده | كورینور خوش رخ زیبای جانان

سویدای

سویدای دل آکاه ایچنـده ‖ دمادم خوش ایدر سودای جانان
قو غوغای عالمدن چو قلبك ‖ اولور خالی طولر غوغای جانان
سفینه مثلی قلبه انقلابی ‖ ویرر اول جنبش دریای جانان
قو کبری اول قو ادنادن ادنی ‖ که اولدر قرب او ادنای جانان
بوحقی روحی پرشور ایدر اول ‖ لب شیرین وشکر خای جانان

﴿نوع رابع عشر﴾ روح انسانك تنزلاتی احوالن وترقیات وکمالن بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل الله دیمشلردر که روح انسانی اولان امر ربانی اعلای علیین عمادن بواسفل سافلین بدنه تنزلندن اول نورانیت بوظلمته واول لطافت بوکثافته واول استعداد بونسیانه واول محبت بوعصیوته تبدیل اولوب مجاورانس رحمان ایکن مقارن نفس وشیطان وهمجنس حیوان اولمشدر بعد المشرقین حیوان وملاهی قنده وروح انسانی وعشق الهی قنده پس انسان ابتدا مرتبهٔ بهایمدن بعده مرتبهٔ سباعدن بعده مرتبهٔ شیاطیندن بعده مرتبهٔ ملائکه‌دن بعده مرتبهٔ نفسانیتدن کچمدکچه مرتبهٔ انسانیته وصول بوله‌مز وکندیدن فانی اولمدقچه روح اضافیله باقی اوله‌مز وتهذیب اخلاق ایتمین حیوان مرتبه‌سنده قالوب انسان مرتبه‌سنه کله‌مز وعارف بالله اولویده مراد اله‌مز زیرا که انسانده اوچ روح واردر که سائر حیوانات ایله مشترکدر * بریسی روح طبیعیدر که انك موضعی جمیع بدندر * وایکنجیسی روح نباتیدر که انك موضعی جکردر واوچنجیسی روح حیوانیدر که انك موضعی یورکدر وغضب وشهوت وایکیسندن تولد ایدن اخلاق بدجمله‌سی اوصاف روح حیوانیدر وانسانك دردنجی روحی نفس ناطقه‌در که اکا مخصوصدر وانك موضع تعلقی انجق یورکده اولان نقطهٔ سوداده بولنان روح حیوانیدر وآنکله تعلق بونك شانیدر واکراو روح حیوانی بوروح انسانی اوزرینه غالب کلوب غضب وشهوتنه بونی اسیر ایلدیسه اول کمسه حیوان بیلنمشدر زیرا که حکم غالبك بولنمشدر ومادامکه روح انسانی مغلوب روح حیوانیدر اول کمسه‌نك قلبی میت ونفسی حی اولدیغندن اول نفسانیدر واکرعون حق ایله بوروح انسانی اول روح حیوانی اوزرینه غالب اولوب غضب وشهوتنه مالك اولدیسه کندی حیاتن بولدیغندن واول کمسه‌نك نفسی میت وقلبی حی اولدیغندن اول روحانیدر بلکه مکان وزماندن مجرد انسان کاملدر وکندی مقامندن اعلالره واصلدر وبوکیمیای سعادته استعدادنه کوره بربیلده یابر آیده ویا برکونده ویا برساعتده نائلدر وحق تعالی کلام قدیمنده (ونفخت فیه من روحی) بیوروب کندی ذات پاکنه مضاف ایلدیکی روح اضافی‌یه واصل وهر مرادی حاصلدر وروح اضافینك نیجه اسماسی وارد که عقل کل وعقل اول وجوهر اول وقلم اعلا ولوح اعظم وعرش اعظم وکلهٔ اهم وملك مقرب وروح اکمل وروح افضل وروح لایفنی وروح عارف وروح ناطق وروح قدس وروح محمدی ونور محمدی وآدم معنی وشمس باطن وشمس حقیقت ونقطهٔ وحدت ونقطهٔ کل ونقطهٔ کبری وسر اعظم ولطیفهٔ ربانیه وامر ربانی وجوهر ربانی وحقیقت ربانیه وعشق الهی ومبدأ اول ومنشأ ارواح وسلطان حقیقت وسر الهیدر اما مراتب مذکوره دن قنغی مرتبه‌ده بولندیغنی بیلمك مراد ایلدکسه همان کندی احوالکه نظر ایدرسن اکریبوب ایچوب اویورسن وشهوت آرزوسین کوررسن وغیری نسنه آرزوسندن بی خبر اولورسن ظاهر بودرکه بهایم مرتبه‌سنده‌سن واکریبوب ایچوب اویورسن وشهوت آرزوسین کوررسن وبونلر ایله هم غضب ایدوب خصومت ونزاع وجنك وجدال وشتوم ایله وعداوت وعنف وقهر وضرب هجوم ایله خلقی انجدوب انتقام آلورسن بیلورسنکه سباع مرتبه‌سنده‌سن واکریبوب ایچوب اویورسن وشهوت آرزوسین کوررسن وبونکله بیله یلان سویلیوب خلقه مکروحیله وکذب وخدعه ایله انلری غش ایلیوب دوزنلرله آلدادوب رنك ایدوب نفاق ایله یوررسن شبهه‌سز بیلورسنکه شیطان مرتبه‌سنده‌سن واکر آزییوب آزایچوب آزاویورسن وشهوتدن فارغ وآرزوسندن آزاد اولورسن وکمسه‌یی قطعا رنجیده اتمزسن وکمسه‌یه حیله ومکر ایله هرکز یلان سویلمزسن وجمیع خلقه رفق ومدارا ایله معامله ایلرسن وجمله ناسه خیر صانوب دوشمن خدمتلرین کوروب دعا وثنا ایله ملایم سویلرسن حقا که ملائکهٔ کرام مرتبه‌سنده‌سن واکر اعتدال اوزره

يبوب ايجوب اويورسن وغضب وشهوته مالك اولورسن ومعرفتله محبة الله يولنه كوكلدن سالك اولورسن وكندى صفاتكدن فانى وهالك اولورسن كنديكى يقين اوزره بيلورسنكه هم عارف وهم معروفسن واخلاق حق ايله موصوفسن وخزينهٔ علم اللهسن وحقيقتدن آكاهسن وانسان مرتبه‌سنده انسان كاملسن ومقام اعلايه واصلسن ومجلس انس وحضوره داخلسن وهر مراده نائلسن وجميع اموركده حالت وسطى ايله عاملسن وابداحقه مائلسن

(نظم)

اى روح پاك جسمله دنياده خوشميسن	وى نور محض ديدهٔ بيناده خوشميسن
اى مرغ عرش نيجه طوتلدك بودامه‌سن	صفرا وخون وبلغم وسوداده خوشميسن
كر بويورك دكلسه مكانك كوكل ندر	چون بويوركده‌سن بوسويداده خوشميسن
اول كلشنى قويوب نيجه دوشدك بوكلخنه	كلخنجيلر له حسن مدا راه خوشميسن
اول بزم انسدن او وطندن ايراقسين	قلبكله يا او مجلس معناده خوشميسن
مشغول رسم وعادت اولوب غم چكرميسن	ياهم حضور حضرت مولاده خوشميسن
اولمش سنكله مست ومحبت هزار دل	عاشقلر كله رفق ومواساده خوشميسن
عالم سنكله در نيجه عالمده‌سن عجب	سن سنده حسن عشق تماشاده خوشميسن
حقى صورر سنى سكا اى نفس ناطقه	دل حجله‌سنده عشق ايله تنهاده خوشميسن

﴿ باب ثانى ﴾

اركان طريق عرفان اولان تقليل طعام وتقليل منام وتقليل كلام وعزلت انام وذكر مدام وفكر تمامى فصول سنه ايله تفصيل ايدر ﴿فصل اول﴾ اركان ستهٔ راه عرفانك اولكى ركنى اولان تقليل طعامك فوائد وخواصنى سكز نوع ايله بيان ايدر ﴿نوع اول﴾ فضائل جوعى بر آيت كريمه ونيجه احاديث شريفه ايله بيلديرر (اى عزيز) معلوم اولسونكه حق تعالى عبادينه عنايتيله تعديل اكلى تعليم ايدوب كلام قديمنده بيورمشدركه (كلوا واشربوا ولاتسرفوا انه لايحب المسرفين) وحديث قدسيده بورمشدركه يا ابن آدم انى جعلت العزة فى الطاعة والناس يطلبونها فى ابواب السلاطين فكيف يجدونها وجعلت العلم فى الجوع والناس يطلبونه فى كثرة الاكل فكيف يجدونه وجعلت جلاء القلب فى السهر والناس يطلبونه فى كثرة النوم فكيف يجدونه يا ابن آدم كيف تطمع فى العلم والعمل مع الشبع وكيف تطمع فى جلاء القلب مع كثرة النوم وكيف تطمع فى الحكمة مع كثرة الكلام وكيف تطمع فى الانس بى مع الاستئناس بالناس وكيف تطمع فى حبى مع حب الدنيا فاطلب العلم والعمل فى الجوع وجلاء القلب فى السهر والحكمة فى الصمت وانسى ولقائى فى العزلة وحبى ورضائى فى ترك الدنيا يا ابن آدم الصوم لى وانا اجزى به ان للصائم فرحتين اذا فطر فرح واذا لقينى فرح * وحضرت حبيب اكرم صلى الله تعالى عليه وسلم امته شفقتيله آداب اكلى تعليم وآفات شبعى تفهيم ايدوب فوائد جوعى طيبورمشدر نتكيم احاديث شريفه‌سنده بيورمشدر آدم اوغلى بطنندن شرلى برقاب طولدر ممشدر اكا اوچ بش لقمه‌جق كفايت ايدركه صلبنه قوت وقوام اوله لر پس هر كيمكه شهوت اكله مبتلا اولوب بطنى طولدرمق استربازى ثلثى طعامنه وثلثى شرابنه اولسون تاكيم ثلثى نفسيچون قالسون وبيورمشدركه شبعان ايكن اكل طعام هم مرضدر وهم حرام وبيورمشدركه كثرت اكل شومدر ونوام واكول مذمومدر وبيورمشدركه شره ايله اكل ايدنك قلبى قاسيدر وحكمتدن محروم وحق ناسيدر وبيورمشدركه حق تعالى برقوله محبت ايلسه انى اوجوز طعام اولان يرده جائع ايدر وبيورمشدركه حق تعالينك مخلوقتدن اولياسى اهل جوع وعطشدر انلرى انجيدن شقى وبرى آتشدركيمكه انلره خورباقوب الجق طوترسه يا بر فعل ايله انجدوب يا برسوز آترسه اول عزيز ذوانتقام انى مجموعهٔ اسقام ايدوب رسواى عام وعيشنى حرام ايدر * وبيورمشدركه كيمك كه بطنى جايعدر وقلبى قانعدر وحقى ذاكردر انك مقربيندن اولديغى ظاهردر وبيورمشدركه تحقيقا شيطان ابن آدمك عروقنده جريان دم كبى جاريدر پس انك يوللرين جوع ايله وعطش ايله ضيق ايتمك مقربين كاريدر وبيورمشدركه جوعى اطولكز عند الله افضلكزدر

وتحقيق ايغضكزهرنوام واكولدركه تنبلكزدر وبيورمشدركه هركيمك كيم بطنى جايع اولور انك قلبنده نور معرفت لامع اولور وبيورمشدركه اهل جوع اهل حكمتدر وبدنلرى ملازم صحتدر وبيورمشدركه حق تعالى يه خلقك اقربى خلقى احسن اولاندر وبطنى اجوع واعطش وقلبى احزن اولاندر وبيورمشدركه حق تعالى مخلوقاتى شبعان ايدر واوليايى جامع وعطشان ايدر وبيورمشدركه نفسكزى جايع ايلكز تاكيم قلبكزه نور عرفان ساطع اوله وقلبكز ينابيع حكمتله طوله واهل ارض وسما سزكله فرح بوله وحضرت عمر رضى الله تعالى عنه كونده بركره طعام اكل ايلدكده اون بر لقمه ايله اكتفا ايدردى (نظم)

حبيب الله مبارك بطننه طاش باغلدى يعنى | طعام استرسه بطنك ور اكا طاش ويرمه سن نانى
شكم برورككه بر خاك ايلمش ديوار اعضاسن | او قالمش خانۀ مظلمده كورمز شمس تابانى
شكايت ايلين اوچ كونلك آچلقدن دكل عارف | اونادان كار وكسب ايتسونكه بوقدر حقه تكلانى
ديسن آچلقده وار ضعف اولكسلدر مانع طاعت | ديرز آچلقده در انس حق اولدر قوت روحانى
طعام حقدر اچلق انى مخصوص خواص ايتمش | بولور جوع اهلى وجد وحال وذوق وجذب حقانى
بولان آچلقده بولمشدر فنادن دولت فقرى | طويان آچلقده طويمشدر رموز سر سبحانى
كورن آچلقده كورمشدر اكر عشقى اكر روحى | آلان آچلقدن آلمشدر كنوز نفس انسانى
ايران آچلقدن ايرمشدر حضور حضرت حقه | بيلن آچلقده بيلمشدر علوم بحر عرفانى
قمو آچلقده در دولت سعادت عزت ولذت | اولور جوع اهل روحانى دخى سيماسى نورانى
شبعدن قلبه قسوتدر كلان هم شهوت ونخوت | بولور جوع اهلى علم وحلم اولور اخلاق ربانى
ضعيف ايت نفسى تاكيم قوت قدسى بوله روحك | حيات جاندر آچلق هم ممات نفس شهوانى
كل اى حق بو اكل ونومى قوى فقر وفنا ايسته | كه ويران اولسه تن كوشكى بولورسن كنج پنهانى

﴿نوع ثانى﴾ آفات شبعى وكرامات جوعى بيلديرر (اى عزيز) معلوم اولسونكه اهل الله ديمشلردركه هركيمكه نعمت بيلمز الاكه مطعم ومشربده بيلور انك علمى قليل وعذابى كثيردر بطنت فطنتى كاسد ايدر وتخمت حكمتى فاسد ايدر شبع منبع دادر وجوع انفع دوادر ادمان شبع مورث اصناف وجعدر تقليل طعام تقليل اسقامدر كثرت طعام موجب اسقامدر ومفسد احلامدر ادمان شبع مهيج عللدر وحكمته خللدر وكثرت اكل قلبه قسوت وجسده علت ويرر حق تعالى برقوله عنايت واكرام ايلسه انك بطنى طعامدن وفرجنى حرامدن پاك ايدر حق تعالى كيمه كه اكرام ايدر اكا قلت طعام وقلت منام وقلت كلامى الهام ايدر كيمكه جايع اولمز اول صفاى فكرى بولمز كثرت اكل انسانه ضرردر وكثرت نوم اكا كدردر هركيمك كه طعامى قليل اولور انك آلامى قليل وصحتى طويل اولور صحتله تخم جمع اولمز وجوع ايله سقم جمع اولمزكه نفسنده آرزوى انواع طعامى غرس ايدر اول اصناف اسقامى جلب ايله صحتنى برعكس ايدر جوع طعام انبيا عليهم السلامدر ومقام اولياء كرامدر جوع بحردر وفطنتدر وسحاب مطر حكمتدر جوع ترويح ارواحدر وتشريح اشباحدر جوع دواء داء فضولدر وجلاء صداى عقولدر جوع غداى اشتهاى روحدر ودواء قلب مجروحدر جوع ثمرۀ شجرۀ صحتدر وزينت صفت عفتدر جوع عطيۀ اصولدر ومطيۀ وصولدر جوع نفى دادر وقوت دوادر جوع تهذيب اولياى كرامدر وتعذيب اعدادر جوع تصفيۀ روحدر ومطالعۀ فتوحدر جوع قهر جنود شرهدر ونصر وفود ولهدر جوع هواى نفسه ممات ويرر وفؤاده صفا وحيات ويرر وعلم دقيقى ايراث ايدوب اكا اثبات ويرر جوع راغبين فترتدر وجوع زاهدين حكمتدر وجوع عارفين صفوتدر وجوع محبين قربتدر وجوع واصلين طهارتدر وجوع نفوسه مذلت ويرر وقلوبه رقت ويرر وعلم سماوى اطلاعنه دقت ويرر عارفك نور حكمتى لهب جوعن نجه ايام اطفا ايدر واول برنسنه تناول ايلدكده بش اون لقمه ايله اكتفا ايدر وسوسه بذر شيطاندر وانك مزرعى بطن شبعاندر كيمكه الله ايچون بركون جايع اولور انك قلبنده حكمتدن بربشقه باب آچلور جوع مورث علم وفطنتدر وشبع موجب جهل وظلمتدر اطيب اطعمه جوعدر واهل نفس اندن جزوعدر جوع ضيافت حضرت مولادر وشبع فقدان عقل وذكادر كيمكه بقرۀ نفسن جوع ايله ذبح ايدر اول نور معرفتله حيات قلبى ربح ايدر (ع) بند ايدن دهانى سير ايدر جهانى *

اولقمه‌که لذتندن بولدك ذوقی کاشکه بولسه انی دشمن خلق کیمکه شبعان اولنجیه‌دك اکلدر اول‌اکلنده حیوانه مشاکلدر جوع یریوزنده طعام یزداندر وابدان اولیا انکله شبعاندر وبطن ایسه عدو انساندر عارفك اکلی فاقه‌دندر ونومی غلبه‌دندر علم حکمت جوعده اولور وجهل ومعصیت شبعدن کلور جوعده اولان طربدن ملوك ارض محرومدر زیراکه جوع بدن خواصه مخصوص اولان ضیافت حی قیومدر

(نظم)

کلدی رمضان آیی * ای یار قمر سیما || اول صایم وآز اوبی * تاقلبك اوله بینا
خالی اول وحالی اول * نای اول لب نابی بول || نی مثلی دمندن طول * نوش ایت شکر وحلوا
بونهر شکمدن کل * نزح اولمیدر هر بیل || تاعین حیات دل * تن ارضن ایده احیا
صوم ایله تن وجانی * پاك ایله یمه نانی || طولسون می روحانی * تامست اوله هراجزا
بودملری کوش ایله * میدر بونی نوش ایله || سیللر کبی چوش ایله * تاقلبك اوله دریا
جوع اولدی طعام الله * قوت دل هر آکاه || ویرمش اوقولونه شاه * کیم عشق ایله‌در شیدا
حق دون وکون دائم * اول قائم وهم صائم || طول عشق ایله اول هائم * قوی صورتی بول معنا

﴿نوع ثالث﴾ رذائل شبعی وفضائل جوعی بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل الله دیمشلردرکه اوچ خصلت قلبه قسوتدرکه کثرت طعام وکثرت منام وکثرت کلامدر بطون شبعان اولدقده ارواح ابدان اولور وبطن جایع اولسه بدن روحه راجع اولور صحت بدن قلت طعامده‌در وصحت روح قلت منامده‌در کیمکه شبعان اولورسه اندن برعقل کیدرکه بردخی رجوع ایتمز جوع اسم اعظمدر وملك اکرمدر قلت طعام موجد قلت منامدر وقلت منام موجب قلت کلامدر وشبع داعیهٔ سقمدر وسقم داعیهٔ المدر شبع اصل جمیع داءدر وجوع اصل جملهٔ دوادر نیران وساوس واوهام بلکه جمیع نیران انفس انام جوع ایله منطفی اولور نفسی جایع اولانك وساوسی زائل اولور نتکیم مجنون جایع اولدقده جنونی قالمیوب عاقل اولور جوع مزرعهٔ عبرتدر وینبوع حکمتدر وروح فطنتدر ومفتاح محبتدر ومصباح معرفتدر ومنهاج حقیقتدر نفس برمریض جزوعدر وانك شفای عاجلی جوعدر شبع ایله کوکلدن حکمت زائلدر وجوع ایله انده هرعلم حاصلدر جوع صفای اصفیادر ورشاد اتقیادر (نظم) اجقمق کیم وجودنده صفادر * شعار اولیا واصفیادر * تقاضای طعام اولمز ولیده * ولینك قوتی چون ذکر خدادر * جوع منبع اخلاق حمیده‌در وشبع منبت اوصاف ذمیمه‌در بطن شبعان اولدقده اعضا جایع اولور وبطن جایع اولسه اعضا شبعان اولور جوع نفسه زنداندر وقلبه کلستاندر شبعده واقع اولان وساوس ثابت ونابت اولور وجوعده واقع اولان وساوس عاطل وباطل اولور کیمك که بطنی جایع اولور انك قلبی ایکی عالمدن کچوب مولایه راجع اولور جوع قلبی برحکم ایلر وشبع اصم وابکم ایلر جوع ابدانده خفت وعفتدر وکوزده عبرت کوکلده حکمتدر وجلاء قلب ایکی حصلتده مقرردرکه بری جوع وبری سهردر نان غدای ابداندر وجوع ایسه غدای دل وجاندر برشیخك مریدی برکون آچ قالوب شیخنه الجوع دیدکده شیخ الله دیمشدر پس اول مرید اول اسمه مداومت قیلوب ایکنجی کونده لابد من القوت دیدکده شیخ اکالابد من الله دیمشدر بعده اوچنجی کونده اول ذاکر صابر شیخنه ما القوت دیدکده شیخی ذکر الحی الذی لایموت بیورمشدر پس دردنجی کون تمامنده اول ذاکر صائم برجذبهٔ حق ایله افطار ایدوب برخوردار قوت جان اولمشدر ودولت معرفتی رایکان بولمشدر واجزای وجودی شراب عشق ایله طولوب مجذوب الهی اولمشدر (نظم)

چو عشق مردم خوردر پس ارکرك ای یار || که اوله لقمهٔ شیرین عشق شیرینکار
سن آجی لقمه کبی بویله هضم اولنمز ایکن || اوشاه عشقه نه لایقسن ایده نوشکوار
ریاضت ایله ضعیف اول که تنکدر اودهن || لذیذ لقمه اولوب قوی سنی یسون یکبار
نیچون دهانی یقارسك اودیك کرم ایله سن || سیاه اولور کهی اسباب وکه لب دستار
مثال دوزخ اومعده پر اولمدی هرکز || مکر قدم باصه بردم سکا شه جبار
خدادر ایلین احباب چشمنی شبعان || بوغ اولیاده نه بنلك نه حرص هر مردار
نه حرص علم هنر وار نه رنك وبو حقی || نه صلح وجنك اولور انلرده عشق اولور هربار

﴿نوع رابع﴾ تقليل طعامك كيفيت ومقدارين وفوائد واسرارين بيلديرر (اى عزيز) معلوم اولسونكه اهل الله ديمشلردركه تقليل اكلدن مراد نفس شهوانيهٔ حيوانيه‌يى ضعيف ايدوب اول مغلوب عقل ومكسور شهوت اولمقدر ومقصود يوركى تبييض وقلبى اوصاف ذميمه‌دن تصفيه قيلمقدر زيراكه جوع انسانده يوركك شحمنى اريدوب دمنى قليل ايلدكده بياض ورقيق اولور وكوكل كدورات نفس حيوانيه‌دن پاك وصافى اولوب جلا بولور وصفاسيله انوار اذكار واراداتى قبوله مستعد اولور بعده اول آينه‌دن اول انوار ارض نفسه منعكس اولوب ربيعى نوريله اشراق بولدقده ظلمت نفس مضمحل اولوب صدف شهوت ظلمتى دخى لؤلؤ محبتدن منشق اولور زيراكه شهوت مطيهٔ محبتدركه انساندن محبت مطلوبدر وانكله انسان ملائكه‌دن محبوبدر وجمله‌دن مرغوبدر اما سلوك طريق عرفانده مبتديلر ايچون طعامدن امساك نافع اودركه افراط ايله تفريطدن محفوظ اولوب اكل متوسط اوله واكل متوسط بركون وبركيجه‌ده اللى درهمدن يوز درهمه وارنجه‌يه‌دك تناولدر ومشروب دخى اول يوز درهمه داخلدر وبو تقليل اكل تزكيهٔ نفس وتصفيهٔ قلب وتجليهٔ روح ايچون امر لازمدر نتكيم حضرت عيسى عليه السلام بيورمشدركه بطنكزى جايع ايليكز اوله كيم قلبكزله ربكزى كوره‌سز وحديث شريفده بطن انساندن شرلى وضررلى برقاب طولمشدر مضمونى كلشدر زيراكه بدنه غدادن امداد اولور حالبوكيم امر غدا ايچون جكرده وضع اولنان قواى طبيعيه جنود شيطاندر پس حزب شيطان اولان قواى مذكوره غدادن حظ وافر آلدقده دواعئ نفس آنكله قوت بولور وظلمت نفس وطبيعت يوركه مستولى اولور ورطوبت غدادن عروق دماغه رخاوت كلور پس اندن كلال حواس وغلبهٔ نوم وكدورت خاطر حاصل اولور واكر غدا قليل اولورسه دواعئ نفس وقواى طبيعت ظلمتيله ضعف وقلت بولوب كوكل صافى اولور پس قلب مصفاده روح مجلا اولان عقل معلايى مدركاتيله تصرفدن منع ايده‌مزلر حكم آنده روحك اولوب انسان كندى مرتبه‌سين بولور وبونك سرى بودركه انسانك امر تغذيه‌سى مرتبهٔ نباتيه‌سيدر وامر شهوتى مرتبهٔ حيوانيه‌سيدر وعلم عرفانى مرتبهٔ انسانيه‌سيدر پس مجرد ازدياد بدن ايچون غدالره اقبال ايدوب انلرله مشغول اولان كمسه‌نك اوزرينه غالب اول مرتبهٔ نباتيه‌در وقضاء وطر ايچون شهوتلره اقبال ايدوب لذات فانيه ايله مشغول اولان كمسه‌نك اوزرينه غالب اول مرتبهٔ حيوانيه‌در وبوايكى مرتبه‌يى حق تعالى لطفيله عبادينه طيورمشدر نتكيم كندو كلام قديمنده (اولئك كالانعام بل هم اضل اولئك هم الخاسرون) بيورمشدر پس عاقل اودركه بوايكى مرتبهٔ دنيهٔ ناقصه‌ده قالميوب تصفيهٔ قلب وتجليهٔ روح ايله فتوحه توجه ايدوب انسان كامل اولوب مبدأ ومعادينه كيدر اعنى برنسنه يمز الاكه سد رمق واداء صلاته قادر اوله‌جق مقدارى برقاچ لقمه تناول ايدر ونفس شترى كبكدن خميرايله يافطير شعير ايله قناعت قلوب حفظ نفس وشغل قلب اولان اطعمهٔ نفيسه‌يى تحصيل وآرزودن فارغ اولوب انسان مرتبه‌سنه واصل ومجلس انسه داخل وهر مرادى حاصل اولور زيراكه نبات وحيوان مرتبه‌لرندن انسان مرتبه‌سنه وصول بولمقده تقليل طعام اصل مقدم وركن اعظم وشرط الزمدر اما انسان مرتبه‌سين بولمش ونفس وطبيعتدن آزاد اولمش كاملك جوعى ضرر ويرمز صبر جميلدر بلكه آنك جوع طويلى حضور جزيلدر

(نظم)

هر لحظه اول وحى علا * ارواحه ايلر خوش ندا
هر جانكه اول تنبل اولور * چون دردخم قعرن بولور
اولمازسه تنده خاك نان * صافى اولور بو آب جان
جانك چو شعله‌در همان * نورندن اكثردر دخان
آز اولسه كر بودود نان * قلبك بولور نورى عيان
سيرايت مكدر اولسه ما * نه صو كورينور نه سما
باد شمالى چون اسر * صافى اولور قالمز كدر
عشقك دمى هم برنفس * بوقلبه صيقل اورسه بس
اى جان يتر حبس جهان * سيرانكه كدر لامكان

درد اولمه خاكى اتمه جا * پاك اول كل ايت عزم سما
اعلاى خمه خوش كلور * كر بولسه كدرتدن صفا
اسرار اولور قلبه عيان * بولور قمو دردك دوا
دود ايچره نور اولمش نهان * دل خانه‌سى بولمز ضيا
روشن اولور خوش پيكمان * هم بو سراهم اول سرا
پنهان اولور شمس ضحا * غيم وطومان اولسه هوا
بوصيقل ايچون هر سحر * خوش خوش اسر باد صبا
بيل عشق جاندر هم نفس * نفس بهيمه‌در فنا
حقى ندر بو خاكدان * فرعى براق كل اصلكا

﴿نوع خامس﴾ علامات شبعی و کرامات جوعی بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل الله دیمشلردرکه منشأ جمیع امراض قلب انسانکه آنکله دل دوزخ اولمشدر واندن جمله اخلاق ذمیمه حصول بولمشدر وآنك ایچون آدم جنتدن طشره کلمشدر اول شهوت اکل نان اندرکه سرای جهانی جانه زندان ایتمشدر وعقل دانایی اسیر نفس نادان ایتمشدر لذت جوعی بولان شبعدن ملول اولور زیرا که بیلورکه اکول اولان مأکول اولور عاقل اولان شهوت اکلی ترك ایدوب نفسنی اسلمز وتراب قبر ایچون بدنن بسلمز کرچه نفس شهوانیه عقله طغیان وحقه عصیان ایدر لکن شمشیر جوع انی مطیع فرمان ایدر جوع انسان نافع جسم وجاندر وتنعم ایسه مضراین وآندر کیمکه عمرین ویروب طعام وشراب آلور اول عین حیاتی قویوب خیال وسراب آلور نان اکل ایدن کندی حیاتنی آکلدر وحیاتن اکل ایدنلره ممات حاصلدر عبد بطن اولان کمسه‌ده نه عقل اولور ونه هوش ونه چشم اولور ونه کوش تنپرور اولان عبد فرج اولور وعمری حیوان کبی شهواته خرج اولور جوع ایله نفس بهیمی ضعیف اولسه اول کوکلده روح قدسی قوت بولور ونفس شهوانیه حکمندن آزاد وعلم وحکمتله داد وحضور وانس ایله معتاد اولور اکر بودهان بند اولسه دهان جان آچیلور وانکله قوت جان بیلوب شراب عشق ایچیلور وخلعت عرفان بوینه بچیلور پس اول نان نور ایله بونان تنوردن کیچلور واول شراب طهور ایله بوجیفهٔ دنیادن قاچلور واول خلعت معرفتله عالم وحدته کوچلور وجناح عشق ایله زمرهٔ اولیایه قاریشلوب ارواح انبیا ایله اوچلور وپیر اولان جوان جاودان اولوب رخ زردی وردا حمر کبی آچلور وامطار انوار واسرار پروردکار لیل ونهار اول قلبه صاچلور واکر بودهان آچلسه دهان جان بند اولور وبدن مزبله سنده کوکل دردمند اولور زیرا که جسم خاکك غداسی ینه خاکدر اکرچه قند اولور وروح اسیر هوا وکوکل زندان بلا ودماغ انهار اوهام ناپسند اولور وجمیع اقوالی بد وافعالی پرحیله وفند اولور ونفس بهیمی تنعمله زنده وروح قدسی آندن خسته ومستمند اولور زیرا که هر لقمهٔ لذیذه‌ده اول جان عزیزه برزنجیر پابند اولور پس هر کیمکه خردمند اولور اول نان جوین ایله خرسند اولور وتقلیل اکل ایدوب لقمه سی یکچند اولور وبونکله نفسی ضعیف اولوب روح آندن خلاص بولوب جسم وجانی حلاوت ومحبتله طولوب لذیذ وارجمند اولور

(نظم)

عجب حلاوت پنهان ویرر خلو شکم — مثال چنك اولور آدم تنی نه بیش ونه کم
پر اولسه کرشکم چنك اوساز اولور مهمل — نه ناله ایلر اومهمل خشب نه زیر ونه بم
دماغ معده‌دك اورجدن پنارسه ای عاشق — بو سینه سوزش ایله ناله‌لر ایدر هردم
شکم تهی اول ودرد ایله ایکله نای مثال — شکم تهی اول واشعار سویله مثل قلم
مثال دوزخ اولور معده حلق بد ناری — شکم پر اولسه بد اخلاق ایله طولر آدم
اوروج طوتارسن اولور دل مثال باغ جنان — خصال خوب ایله کوکلك طولر چو حور وحشم
اوروجده حقی بولور علم وحلم چوق حکمت — بوجسم اوروجله سلیم اولدی جان دخی اسلم

﴿نوع سادس﴾ آفات شبعی ومنافع جوعی وفوائد صومی بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل الله دیمشلردرکه طعامی اول مقدار اکل ایله که اول سنی حامل اوله او لقدر یه که سن آنی حمال اوله سن طعامی اویله اکل ایله که سن آنی یمش اوله سن اویله ایتمه که اول سنی یمش اوله اکرسن آنی اکل ایدرسن جمله نور جان اولور اکر اول سنی اکل ایدرسه بالجمله دخان اولور (رباعی) درروزه چو ازطبع دمی پاك شوی * اندر پی پاکان تو بر افلاك شوی * ازسوزش روزه نور کردی چون شمع * وزظلمت لقمه لقمهٔ خاك شوی * برطالب عرفان برکامله نیاز ایتمشدرکه طریق معرفت یزدانی بکا بیان ایله اول کامل سائلك اکول اولدیغن بیلوب جواب ویرمشدرکه وارابتدا اکلی تعلم ایله بعده کل بزمله معرفت سوزنی سویله زکات بدن صیامدر وکیجه‌لرده قیامدر برعابد هر کون صائم اولوب هرکیجه بربطمان طعام ایله افطار ایدوب صباحه دك نماز قیلدیغن برکوکل صاحبی مرشد کامل اشیدوب دیمشدرکه اکر نیم نان ییوب اویوسه افضل ایدی (قطعه) اندرون ازطعام خالی دار * تادرو نور معرفت بینی * تهی ازحکمتی بعلتی آن * که پری ازطعام تابینی * اکلی کثیر اولنك صحتی قلیل ومؤنتی ثقیل اولور کیمك که همتی بطن وفرجیدر آنك قدر وقیمتی انلردرکه خرجیدر کیمك که همتی ادخال ایتدیکیدر آنك قیمتی اخراج

ایتدیکیدر

ایتدیکیدر کثرت اکل اسرافدر وقلتی عفافدر جوع انسان جمله خصالك ارفعیدر وجسم وجانك انفعیدر راحت بدن قلت طعامده‌در وراحت جان قلت منامده‌در وراحت عقل قلت کلامده‌در وراحت قلب قلت اهتمامده‌در ابدال ابدال اولمدیلر الا که جوع وسهر وصمت واعتزال‌الله اولدیلر (بیت) جوع وسهر وصمت وعزلت ذکر وفکر بادوام * ناتمامان جهانرا میکنند اینها تمام) وحضرت حبیب اکرم صلی الله علیه وسلم جوعدن منکب وملتوی اولوردی وابوهریره رضی الله تعالی عنه آجلقدن مجنون کبی مصروع اولوردی وپیرمز حضرت غوث علوی فقیرالله شیخ اسمعیل تلوی رحمةالله تعالی علیه بوحقی اوغلونه تربیه ایچون خطاب ایتمشدرکه ملاابراهیم انا آکل فی الیوم واللیلة مرة واحدة لقیمات مماحضر وآکل کل اسبوع رغیفی خبز مع ای طعام کان وماءاللحم غیرمانع للریاضة واصل هذ الخبز عفص حلال واشرب کل ستة ایام مرة ماءبکاسة مقدار فنجانین فقط وانام بعدالعشاء الی الانتباه ثم اقوم الی الصباح واصوم یوم الاثنین والخمیس

(نظم)

بند ایله ابن ناندن * طولسون کهر روزه
کتسون اوکدر جاندن * کلسون هنر روزه
بوعالمی بیل سجین * بلدرره علیین
قلبه نظر جان بین * ویرسون نظر روزه
قوی نفس بوتدبیری * هرحیله وتزویری
مکسوز اولور هرتیری * اولسه سپر روزه
روزه‌نه ضرر ایلر * بیك دورلی هنر ایلر
بر بشقه سفر ایلر * سودای سر روزه
روزه تنی رام ایلر * اخلاقی تمام ایلر
هم مست مدام ایلر * جانی اثر روزه
تن ظرف محبتدر * دل کلشن وحدتدر
جان حجلهٔ وصلتدر * فتح اولسه‌در روزه
حقی کیجه اول قائم * هم کوندزی اول صائم
تاقلبه طوله دائم * شهد وشکر روزه

﴿نوع سابع﴾ کثرت اکلك آفات عشره‌سن وقلت اکلك کرامات مبشره‌سن وتقلیل اکلك اسباب میسره‌سن بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل الله دیمشلردرکه طالب عرفان اولوب نبات وحیوان مرتبه‌لرندن انسان مرتبه‌سنه یتمك وتزکیهٔ نفس وتصفیهٔ قلب وتجلیهٔ روح ایتمك مراد ایدن کمسه‌یه لازمدرکه ابتدا بطنن حرامدن حفظ واصلاح ایده بعده تقلیل اکاله فضول حلالدن بیله اجتناب ایده اندن معرفت ومحبت یولنه طوغری کیده زیرا که بطن انسانك حفظ واصلاحی جمیع اعضادن اشق واعسردر وشغل مؤتی جمله‌دن اعم واکثردر وجسم وجانه ضرر واثری جمله‌دن اعظم واکبردر واول برمنبع ومعدندرکه عفت ونخوت وضعف وقوت اعضایه آندندر وآفات کثرت اکل حددن افزوندر لکن آفات مهلکه‌سی عددله اوندر * اما اولکی آفت بودرکه تحقیقا کثرت اکلده قلبك قاسی اولمسی ونورینك زوال بولمسی واردر نتکیم حضرت حبیب اکرم صلی الله علیه وسلم بیورمشدرکه * لاتمیتوا قلوبکم بکثرة الطعام والشراب فان القلب یموت کالزرع اذا کثر علیه الماء * زیرا که بدن انسانده یورك التنده معده غلیان ایدن قدره کبیدرکه بخاری اکا مرتفع اولور پس بخار معده کثرتندن یورکه سواد وتغییر وتکدر کلور * واما ایکنجی آفت بودرکه تحقیقا کثرت اکلده اعضانك فتنه وهیجانی وفضول وفساده انبعاثی واردر زیرا که انسانك بطنی شبعان اولسه عینی مالایعنی‌یه نظر ایتمك واذنی انی استماع ایتمك استر ولسانی مالایعنی سویلك ویدی انی طوتمق وایاغی اکا کتمك استر وفرجی شهوتن قضا ایتمك استر واکر بطن انسان جایع اولسه انك اعضاسی جمله ساکن اولوب برنسنه‌یه طمع ایتمز ومالایعنی اولان فضول ومحرماته کتمز زیرا که بطن برعضودرکه اکر اول جایع اولسه اعضای بدن شبعان اولور واکر اول شبعان اولسه اعضا جایع اولور والحاصل انسانك افعال واقوالی طعام وشرابی حسبنجه‌در اکر اکا حرام طعام داخل اولورسه اندن حرام افعال واقوال صادر اولور واکر فضول حلال داخل اولورسه مالایعنی اولان افعال واقوال خارج اولور کأنه طعام وشراب افعال واقوالك تخمیدرکه بونلر انلردن وجوده کلور * واما اوچنجی آفت بودرکه تحقیقا کثرت اکلده قلت فهم وعلم واردر زیرا که * فان البطنة تذهب الفطنة * دینلمشدر واکر دنیا وآخرت حاجتلرندن برحاجت مراد ایلرسك تا انی قضا ایتمدکجه برنسنه تناول ایتمیه‌سن زیرا که بخار غدا حجاب فهم وذکادر * واما دردنجی آفت بودرکه تحقیقا کثرت اکلده قلت عبادت واردر زیرا که انسانك اکلی کثیر اولدقچه بدنی ثقیل اولوب نومی غلبه ایدر وحواس وقواسنه فترت کلوب توجه طاعتدن آواره قالوب ایتمش

لاشئ لاشی کبی یاتوب اویقویه کیدر حالبوکیم عبادت برصنعتدرکه انك دکانی خلوتدر والاتی مجاهداتدر
* واما بشنجی آفت بودرکه تحقیقا کثرت اکلده فقد حلاوت عبادت واردر نتکیم حضرت صدیق اکبر رضی
الله تعالی عنه دیمشدرکه اسلامله مشرف اولدیغم وقتدن بوآنه دکین هرکز شبعان اولمش دکلم تاکیم ربمك
عبادتی لذتندن محروم اولمیم واولزماندن بوزمانه دك صودن قانمش دکلم تاکیم ربمك لقاسی اشتیاقدن
فترت بولمیم وبرکامل محقق دیمشدرکه طاعتك الذواحلاسین جانم اولزمان بولورکه جوع وظمأدن بطنم
ظهرمه ملتصق اولور (بیت) کرتواین انبان زنان خالی کنی * پرزکوهرهای اجلالی کنی * واماالتجی آفت
بودرتحقیقا کثرت اکلده حرامه دوشمك خطری واردر زیراکه حلال سکاکلمز الاکه آز آز کلور وحرام ایسه
هرجهتدن چوق کلور نتکیم حدیث شریفده * ان الحلال یأتیك قطرة قطرة وان الحرام یأتیك کالسیل
جزافاجزافا واردا اولمشدر * واما یدنجی آفت بودرکه تحقیقا کثرت اکلده اولا مأکولی تحصیل ایدوب حکمنه
المغله ثانیا انی اصلاح ومهیا قیلمغله ثالثا انی طابخ وهاضم اولمغله رابعا اندن خلاص وفراغ بولمغله خامسا
بدنده تولد ایدن امراض وعللدن سلامت قالمغله شغل قلب ومشقت بدن واردر نتکیم حدیث شریفده
هردردك اصلی تخمه وهردوانك اصلی جوع اولدیغی واردا اولمشدر وبونلردن بشقه ناسدن طمعله طلب دنیا
واشتغال اکل ایله تضییع اوقات واردر * واماسکزنجی آفت بودرکه تحقیقا کثرت اکلده شدت سکرات موت
واردر نتکیم حدیث شریفده * ان شدة سکرات الموت علی قدر لذات الدنیا ومن لذتها الاکل والشرب فمن
اکثر من هذه فقد اکثر من ذلك * وارد اولمشدر * واماطقوزنجی آفت بودرکه تحقیقا کثرت اکلده نقصان
آخرت واردر نتکیم حق تعالی * اذهبتم طیباتکم فی حیوتکم الدنیا * بیورمشدر حلاوت دنیا مرارت عقبا
اولدیغن طیورمشدر زیراکه دنیادن لذت الدیغك قدر آخرت لذتی سنکچون نقصان بولورو کثرت اکل ایسه
لذات دنیادن عداولنور وحضرت عمری خالدبن ولید رضی الله تعالی عنهما دعوت ایدوب انکچون برطعام
نفیس مهیا ایلدکده امیر المؤمنین اکا دیمشدرکه چون بوطعام نفیس بزم ایچوندر پس خبز شعیر ایله شبعان
اولمیوب آخرته کیدن فقرا ایچون نه واردر حضرت خالد رضی الله تعالی عنه اکا جواب ایتمشدرکه یاامیر
المؤمنین انلر ایچون جنت واردر پس حضرت عمر رضی الله عنه بیورمشدرکه انلر جنتله فوز بولمشلردر ودنیادن
بوطعام بزم حظمز اولدیغندن انلر بزدن تباعد ایدوب فوزعظیمه نائل اولمشلردر (بیت) نعیم خلد حلالست
برکسی صائب * کهدست ولب بنعیم جهان نیالاید * واما اونجی آفت بودرکه تحقیقا کثرت اکلده عار
وملامت واردرکه طلب شهوت واخذ فضولی ترك ایدرزیراکه دنیانك حلالی حساب وحرامی عذابدر ولذتی
سراب وزینتی تبابدر و آفات عشره بودرکه نهایت بولمشدر واهل هدایت ایچون بری دخی کفایت بولمشدر پس
طالب عرفان کثرتها اکل ومداومت شبعدن اجتناب ایدوب آفات مذکوره دن آزاد اولور وتقلیل اکلی
اعتیاد ایدوب کرامات ایله دلشاد اولور زیراکه قلت اکلك صحت بدن ونشاط قوی وقوت حفظ وصفای خاطر
وانجلای قلب ونور روان وسرعت ذکا وخفت مؤنت وامکان قناعت وتذکر جوع یوم قیامت وتیسر توجه
وحصول حضور ومداومت عبادت وحفظ وضوء وتمکن ایثار فضل طعام وتطییب قلوب فقرا وایتام وبونك
امثالی نیچه کرامتلری واردر * واماتقلیل اکلی تحصیلك نیچه طریقی واردر برطریقی بودرکه کثرت اکلك آفات
مذکوره سین تأمل قیله سن وبرطریقی بودرکه قلت اکلك کرامات ومنافعن تذکرله اکامائل اوله سن وطریق
اخری بودرکه مهیا بولنان اطعمه نك انفسن تقدیم ایده سن وطریق اهونی بودرکه برنوع یاغلی طعام اوزره
اقتصار ایده سن وطریق اسهلی بودرکه برکون برکیجه ده برکره تناول ایده سن وطریق اغربی بودرکه آچ اول
وجیعان ایله تناول ایتمیوب تنهایه کیده سن وطریق اقربی بودرکه وزن ایله بیوب ایچوب کونده بردرهم نقصان
ایده سن تاکیم اللی درهم قاله * رباعیات *

نفسم نی چوق یمکله ایلر برغم * آغرلشوب اولورم اصم وابکم
ازیوب ازایچسم اوله کوکلم خرم * جسمم هم اولور خفیف وجانم پردم
نفسم نی الدامقده فرصت بکار * چون سفره بولوراودم چکوب امکلر

ترغيب ايدر افراط يمك ايچمكلر | دشمن نى دوستمدن الى قور اكار
هرلقمه‌كه سن شره‌له يرسن انى | غفلتله طولوب كوكل اولور ظلمانى
حيوانه وير اول لذت آب ونانى | حق آنى ياد ايدوب بى قوت جانى
هر لقمه‌كه لذتيله بولدم ذوقى | اول لقمه‌يى كشكه بولسه دشمن خلقى
حيوانه وير اول نباتى سن اى حقى | جان لذتن ال كوكلدن ايسته حقى

﴿نوع ثامن﴾ جوعك اقسامن وحال ومقامن بيلديرر (اى عزيز) معلوم اولسونكه اهل الله ديمشلردركه جوع سهرى متضمندر نتكيم عزلت صمتى متضمندر وجوع ايسه ايكى قسمدر برى جوع اختياريدركه اول جوع سالكدر وبرى جوع اضطراريدركه اول جوع محققدرزيراكه محقق تجويع نفس ايتمز لكن بعض كره تقليل اكل ايدر اكر مقام انسده ايسه واكر مقام هيبتده ايسه اكلى زياده كثير اولور پس محققين ايچون كثرت اكل دليل اولمشدركه مشهودلرندن عظمت حاليله كوكللرينه انوار حقيقتك سطواتى صحت بولمشدر وانلر ايچون قلت اكل دلالت قيلمشدركه انلرك مشهودلرندن مؤانسه حاليله محادثه وجود وصحت بولمشدر وسالكين ايچون كثرت اكل دليل اولمشدركه انلر حق تعاليدن بعيد وبابندن مطرود اولوب انلره نفس شهوانيهٔ بهيميه تسلطيله استيلا فرصتن بولمشدر وانلر ايچون قلت اكل دليل اولمشدركه انلرك كوكللرينه نفحات جود الهى طولوب انلرى بدنلرى تدبيرندن مشغول قيلمشدر وافراط اولميان جوع ايسه هرحال وهرجهتله سبب وداعيدركه سالكين احواله واصل ومحققين اسراره نائل اوله‌لر لكن جوع افراط اولدقده اول هواى نفسه‌بادى وذهاب عقله مؤدى وفساد مزاجه باعث اولور پس مبتدى اولان سالكه سبيل اولمزكه نيل احوال ايچون تجويع نفسده افراط ايده لكن اكا متعين اولان بودركه استدامت صيام ايله تقليل طعام ايده وليل ونهار ماييننده اكلهٔ واحده‌يه ملازمت ايده وبرهفته‌ده ايكى كره ادام اكل ايده وادامك اعنى طعامك ياغليسن تناول ايده اكر منتفع اولمق ومعرفت محبت بولمق ديلرسه بويلجه ايده نتكيم * رب مخمصة شر من التخم * ديلمشدر وجوعك حالى ومقامى واردر اما جوعك مبتديلرده اولان حالى خشوع وخضوع ومسكنت وذل وافتقاردر وسكون جوارح وعدم خواطر رديه‌در واما محققينده اولان جوعك حالى رقت وصفادر ومؤانسه وذهاب ماسوادر وعزت الهيه وسلطنت ربانيه ايله اوصاف بشريتدن تنزهدر واما جوعك مقامى مقام صمدانيدر واول برمقام عاليدركه انك احوال عجيبه‌سى واسرار غريبه‌سى واردر پس مصاحب همت ومقارن عزيمت اولان جوعك فوائدى بودر عامه‌نك جوعى دكل زيراكه عامه‌نك جوعنده صحتله صلاح مزاج وتنعيم بدندن غيرى برفائده يوقدر وجوع انسانك برخاصه‌سى بودركه مورث معرفت شيطاندر ﴿رباعيات﴾

اجلق‌كه طوق ايلر اول قمو اعضانى | اجلقده بونفس ترك ايدر دنيانى
هم اجلق اچار رموز هر معنانى | آچلقده بولور بوجان ودل مولانى
ناندن بوش اولان كسنه بر حكمتدر | كوكلى كوزى اويانق ايشى عبرتدر
اجلق‌كه تمام خفت وعفتدر | هر درده شفادر اول تنه صحتدر
حق ازيى ايله بطنه حاقى ميزان | آجلقده بوغ اول زيان‌كه طوقلقده عيان
آجلقدن اولان زيانه پسدر برنان | طوقلقده مرضلره كرك چوق درمان
حق يمك آزيى آزاويى آز سويله | جان صاغلغى دلخوشلغى بولسن اويله
هرنه ديله‌سن كوكلده بول ذوق ايله | كيم ايكى جهان سعادتيدر بويله
بند ايله دهانى بوجهانى سير ايت | قوى خوابى كوكلده هرنهانى سير ايت
عشق آچه يوركده چون دهانى سيرايت | دريالر ايچوب صفاى جانى سير ايت
نفس اهلنه كرچه اجلق اولمش زندان | اما كه كوكل اهلنه‌در خوش سيران
آجلقده كوكل صفا بولور لذت جان | پس جوعدر اهل حقه حقدن احسان
حقاكه طعام انبيادر آچلق | هم حال ومقام اوليادر اچلق

هم صفوت قلب اصفیادر آجلق | هردرده دوا وخوش نوادر آجلق
حقا که صفای اصفیا جوع اولمش | تقوی ورشاد اتقیا جوع اولمش
هم فطنت رأی ازکیا جوع اولمش | بل زروهٔ جای ارتقا جوع اولمش
چوق اویومق اولدی علم وفضلی هادم | نوام واکول اولور علیل ونادم
شب قائم وکوندوزی دخی اول صائم | تا منبع علم وفضل اولهسن دائم
حق حق ایچون نهار ولیل اول قائم | اولمزدن اولوب سن اول غمندن هائم
اولدقچه بونفس حی کوکلدر نائم | نفس اولسه کوکل بولور حیات دائم

﴿فصل ثانی﴾ ارکان ستهٔ راه عرفانك ایکنجی رکنی اولان تقلیل منامك فوائد ومنافعن اون نوع ایله بیان وعیان ایدر ﴿نوع اول﴾ تقلیل منامی آیات قرآنیه واحادیث قدسیه ایله بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه حق تعالی عنایتیله عبادنی غفلتدن حضورینه دعوت ایدوب فضائل احیاء لیلی جمله به طیورمشدر نتکیم کلام قدیمنده بیورمشدر (الصابرین والصادقین والقانتین والمنفقین والمستغفرین بالاسحار * والذین یبیتون لربهم سجدا وقیاما * یاایها المزمل قم اللیل الاقلیلا نصفه اوانقص منه قلیلا اوزد علیه ورتل القرآن ترتیلا ان ربك یعلم انك تقوم ادنی من ثلثی اللیل ونصفه وثلثه * ومن اللیل فاسجدله وسبحه لیلا طویلا * ومن اللیل فتهجد به نافلة لك عسی ان یبعثك ربك مقاما محمودا * ونتکیم زبورنده بیورمشدر* تجدنی فی سواد اللیل عبدی * قریبا منك فاطلبنی تجدنی * وحدیث قدسیده بیورمشدر * یاابن آدم کیف تطمع فی انجلاء القلب مع کثرة النوم فأخر نومك الی القبر واطلب نور قلبك فی قلة النوم وسهر اللیل کذب من ادعی محبتی واذا اجنه اللیل نام عنی وبرکامل دیمشدرکه

(بیت)

عجبا للمحب کیف ینام | کل نوم علی المحب حرام

(نظم)

اویومهسن برکیجه ای مهلقا | تا سکا یوز کوستره کنج بقا
دل کونشندن کیجه چون کرم اوله | بو ایکی چشمك آچه اول توتیا
برکیجه صبر ایله یره قویمه باش | مرغ سعادت قونه تا باشکا
کوندز اولور کسب وکیجه عشق یار | عاشق ایدر هرکیجه ذکر خدا
خلق واروب اویقویه دوشلر کورر | بولمش اویانق کرم کبریا
حق دیدی داوده بنم عاشقم | کیجه اویوماز بکا ایلر ثنا
عاشق اولور طالب خلوتکه تا | کوستره دلداره داندن رضا
خواب کران تشنه یه ممکن دکل | اویوسه دوشده کورر اول عین ما
حق ایرر هرکیجه حقدن خطاب | قالق وتوجه بکا قیل بول هدا

﴿نوع ثانی﴾ فضائل قیام لیلی احادیث شریفه ایله بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه حضرت حبیب اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم امتنه شفقتله قیام لیلی ترغیب ایدوب هرکیجه کلن ندای خدایی طیورمشدر نتکیم احادیث شریفهٔ متشابههسنده بیورمشدر هرکیجه نصف اخیری قالدقده حق تعالی سماء دنیایه نزول ایدوب دیرکه (من یدعونی فاستجیب له ومن یسئلنی فاعطیه ومن یستغفرنی فاغفرله) وبیورمشدرکه هرکیجهنك اولکی ثلثی کیچدیکی حینده حق تعالی سماء دنیایه نازل اولوب تاجر مضی اولنجه یه دك دیرکه * انا الملك انا الملك من ذا الذی یدعونی فاستجیب له ومن ذا الذی یسئلنی فاعطیه ومن ذا الذی یستغفرنی فاغفرله * بیورمشدرکه نصف لیل کچدکده حق تعالی سماء دنیایه نزول قیلوب تا صبح منفجر اولنجه یه دك دیرکه * هل من سائل یعطی له هل من داع یستجاب له هل من مستغفر یغفرله * وبیورمشدرکه کیجهنك ثلث اخیرنده حق تعالی سماء دنیایه نزول ایدوب دیرکه * من یدعونی فاستجیب له اویسئلنی فاعطیه من یقرض غیر عدوم ولا ظلوم (بیت) ندا ایدوب کیجه ارواحه دیر اونور النور * بکا توجه ایدن جان بولور کوکلده حضور) وبیورمشدرکه عینای تنام وقلبی لاینام

عن

عن رب الانام (بيت) صاغ يانى اوزره ياتوردى قبله‌يه استقبال ايدوب * هرنفسده آچيلوردى اكا بيك غيبى قپو * وبيورمشدركه صباح آچلديغى وقت اويومق رزقى مانعدر وعمرى جامعدر وحبيب اكرم صلى الله تعالى عليه وسلم حضرتلرينك مؤذنى بلال حبشى رضى الله تعالى عنه حضرتلرى هركيجه وقت سحرده حسن صوت ايله بويلش بيتى اوقوردى

تيقظوا تيقظوا يانيام
ليلك قد اسرع فى الانهزام
ربك يدعوك الى بابه
احمدنا الهادى عليه السلام

قد هزم الفجر جنود الظلام
يامن قد استغرق نومه
فاسئله العفو بغير انتقام

يانائما من نومك فانتبه
انت تنام وربك لاينام
صل على سيدنا المصطفى

﴿ نظم ﴾

جهانى عشقله شورا كله بعد نصف الليل
زمان بزم حضور اكله بعد نصف الليل
چو ماهتاب شب ايلر شراب عشق طهور
پياله‌سن لب حوراكله بعد نصف الليل
شراب عشق ايچر قلبى صاف اولان كيجه‌لر
اويان كوكلده سروراكله بعد نصف الليل
شراب وحدتى سير ايله ماهتاب ايسه شب
ظلام ايسه دخى نوراكله بعد نصف الليل
براق اهل دل اولمش چور وشنايئ ماه
عروج روحى ضرور اكله بعد نصف الليل
بوخاك پاك زمين پرشراب وحدتدر
انى شراب طهوراكله بعد نصف الليل
اويومه شب نظر ايله جهانه اى حقى
جمال عشق ظهوراكله بعد نصف الليل

﴿نوع ثالث﴾ تقليل منامى وكيجه قيامى ونوم كرامى وغفلت عوامى بيلديرر (اى عزيز) معلوم اولسونكه اهل الله ديمشلردركه تقليل منام توجه مولاده اهتمامدر زيرا كه نوم عوام غفلت وانعدامدر وغفلت ايسه دلده ظلامدر وطالب عرفان ايچون كيجه اويومق حرامدر زيراكه انك مطلوبى قيوم لاينامدر (شعر) دع النوم ان النوم للفضل هادم * ولاترض من دنياك بالاكل والنوم * فكن ساهرا بالليل واطلب معاليا * اذاكنت ترجوان تسود على القوم * امانوم عارف مشاهده ومراقبه‌در وارواح ايله معارفه وملاطفه‌در واحباب ايله معانقه ومواصله‌در سهر عاشقلره نعمتدر ونوم المدن استراحتدر سهر ايكى حياتك بريدر جوع وسهرله كوكل ديريدر سهرعيون مخ عبادتدر وانتباه سحر علامت سعادتدر ذكرالله ايله سهرليل عبادت ابرار وعادت احراردر ذكرالله ايله سهرعيون صنعت مشتاق ودولت عشاقدر ذكرالله ايله سهرليل شعار اولياوكار اصفيادر ذكرالله ايله سهرعيون نزهت اولياء وسعدادر ذكرالله ايله سهرليل غنيمت رجال وفرصت ابدالدر ذكر الله ايله سهر عيون ربيع خاص وروضهٔ مقربيندر ذكر الله ايله سهر ليل تحفهٔ عارفين ودفينهٔ كاملين‌در

(نظم)

چون كلور شب وقت خلوتكاه اولور
قبلهٔ عشاق وجه ماه اولور
خوابى قوى مهتاب ايكن اى مه پرست
ماهدن آكاه اكا همراه اولور
اويقو بحرنده قمو خلق اولسه لا
اويقو سزلر وقتى الا الله اولور
عاشق ايلر آرزو شب خلوتن
كيم اكا شب وصلت ناكاه اولور
دانهٔ جان جسم ايله چون كاهدر
جسم اويورسه دانه‌سى بى‌كاه اولور
قوللرك شب قيل وقالى غرق اولوب
وقت الهامات شاهنشاه اولور
شب نزول ايلر چو سلطان تختنه
جمله سوز حقى اودم كوتاه اولور

﴿نوع رابع﴾ موجب تقليل منام اولان قيام ليلك فوائد وفضائلن بيلديرر (اى عزيز) معلوم اولسونكه اهل الله ديمشلردركه سرمايهٔ سعادتمز كيجه‌لردر وناسدن عزلتمز ودوست ايله خلوتمز كيجه عاشقلرك درد داشيدر كيجه عارفلرك سرداشيدر كيجه عاشقلرك دردى آرتر كيجه عارفلرك باشى دارتار كيجه روز فيروز كاملدر وسياه قلبنه شمسى نازلدر هركيجه اول كونش طلوع ايدر لكن خلقى بحر نوم آلور كيدر هرسحرده هرمراد

حاصلدر اول وقت اعمی کبی اویومق مشکلدر سحر وقتی مبارك ساعتدر واول ساعتده بیدار اولان اهل سعادتدر سحر وقتی عاشقلر خواب ایتمزلر وعارفلر کوکلدن ایراغه کتمزلر سحر وقتنده ابواب رحمت کشاده اولور واول زمان بیدار اولان ذوق جان وصفای خاطر بولور اللهم یسر لنا

(نظم)

اهل عشقك دیده‌سی بیدار اولور وقت سحر || جان اهل دل طولی اسرار اولور وقت سحر
شهر دل بی کثرت ناجنس تنهادر کیجه || بزم جان بی زحمت اغیار اولور وقت سحر
رفع ایدر دلدار وجهندن نقابن وقت صبح || انی سیر ایلر اوکیم هشیار اولور وقت سحر
مرده دل خواب ایچره غافل دولت بیداردن || عارف آکاهه دولت یار اولور وقت سحر
پرتو خورشید وجه دلبره مشتاق اولان || اهل حالك کوکلی پرانوار اولور وقت سحر
حق ندا ایلرکه هل من سائل هر نیم شب || کیم نه استرسه او برخوردار اولور وقت سحر
باب احسان خدا فتح اولمق استرسن سکا || دل قپوسن بکلمك خوش‌کار اولور وقت سحر
اول کها اکل وشرب اولور شغلی کیجه کوندز همان || اویقی لازمدر اکا بیمار اولور وقت سحر
حقی بیدار اول سحر وقتنده تنبل اولمه کیم || اویومق انسانه عیب وعار اولور وقت سحر

﴿نوع خامس﴾ تقلیل منام خلصت کرام اولدیغن بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه افضل اولیاء الله صدیق اکبر رضی الله تعالی عنه حضرتلری هر کیجه بعد الصلوة العشاء برایکی ساعت قدر اهل بیتیله صحبت ایدردی بعده اهل واولادی یاتدقده کندی قالقوب تجدید وضوء ایدردی وایکی رکعت نافله قیلوب سجاده اوزرنده جالس اولوب خشوع وخضوع ایله مراقبه‌یه کیدردی تا صباحه برساعت مقداری قالدقده مبارك باشن قالدیروب برکره آه ایدردی واول تاوه ایله فم شریفندن برنور ظاهر اولوردیکه انك شعاعندن بیت شریفی ضیا بولوب دیواری طیننده اولان صمان آشکاره ونمایان اولوردی واندن قالقوب اون رکعت تهجد واوچ رکعت وتر نمازی قیلوب اهل واولادین ایقاظ ایدردی بعده صباح اولدقده سنت صبحی قیلوب اندن جامع شریفه کیدردی * برکمسه برجاریه آلمش وآنکله بعد العشا تنها قالمش واکا جامه خوابی دوشه کیم نائم اوله‌یم دیدکده اول جاریه دیمشدرکه ای مولام سنکچون برمولی وارمیدر اغاسی دیمشدرکه بلی بندخی برعبدم که نم ایچون برمولی واردر پس جاریه‌سی سؤال ایتمشدرکه اول مولی نائم اولورمی اغاسی جواب ایتمشدرکه نم مولام برحی قیومدر ابدا نائم اولمز پس اول جاریه اغاسنه عتاب ایله دیمشدرکه یا سن هیچ حیا ایتمزمیسنکه هرکز نائم اولمیان مولی حضورنده یاتوب اویورسن پس بونکته انك قلبنه تأثیر ایدوب قیام لیلی کندویه عادت ایتمشدر واول کمسه عمری اولدقجه فراش ولحافه کیرمیوب تقلیل منام ایله اولیا مرتبه‌سنه یتمشدر زیراکه اولیا بولنه کیدن اوچ خصلتله کتمشدرز اولا برنسنه یمزالا که فاقه عندنده اکل قلیل ایلر ثانیا اویوماز الا که غلبه عندنده نوم خفیف ایلر ثالثا تکلم ایتمزالا که ضرورت عندنده مختصر سویلر کیمك که نومی کثیردر انك جانی علیل وامری عسیردر

(نظم) ای دیده ندر اویقو کل اویان کیجه لرده || کوکلرك ایت سیرنی سیران کیجه‌لرده
باق هیئت عالمده بو حکمتلری سیرایت || بول صانعنی اول اکا حیران کیجه‌لرده
چون کوندز اولورسن نیجه اغیار ایله غافل || قوی غفلتی دلداردن اوتان کیجه‌لرده
غفلتله اویومق نه روا عبد حقیره || شفقتله ندا ایلیه رحمان کیجه‌لرده
جمله کیجه‌یی اویومه قیومی سورسن || تا حی اوله‌سن حی ایله ای جان کیجه‌لرده
عاشقلر اویومز کیجه هم سن اویومه کیم || کوکلك کوزینه کورینه جانان کیجه‌لرده
دل بیت خدادر انی پاك ایله سوادن || قصرینه نزول ایلر اوسلطان کیجه‌لرده
آزپی آزاوپی حیرته وار فانی اول اندن || بول جان بقا اول اکا مهمان کیجه‌لرده
الله ایچون اول خلقه مقارن کیجه کوندز || ای حقی نهان عشق اودینه یان کیجه‌لرده

﴿نوع سادس﴾ نوم مذموم وکثرتی شوم اولدیغن بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل الله دیمشلردرکه نوم

غفلت

غفلت مذمومدر وكثرتی كسل وشومدر زیراكه نوم عوام تعطیل اعضای بدندر وتضییع اوقات عمر ایدندر نتكیم حق تعالی كلام قدیمنده * وهو الذی یتوفیكم باللیل * بیورمشدر كه بو نوم اخ الموت اولدیغن بزه طیورمشدر حقدن غائب اولان اهل حسرتدر واهل حسرته نوم هم برمصیبتدر وعارف ایسه حاضر حضرتدر واهل حضوره نوم توجه ولذتدر اول نوم كه حضوردن غفلتدر اول موجب طرد وبعد وندامتدر وموروث خسران وجهالت وملامتدر وعلم وحكمتدن محروم اولمغه علامتدر زیرا كه عارفك لذتی حضور عزتدر وحیاتی محبتدر وعلامات محبت مولی اوچ خصلتدر كه سهر لیالی وحسن مقال وثناء ذوالجلالدر پس نوم لیال اعراض ووبالدر اگر نوم برلذتلی نعمت اولسه ایدی البته جنتده هم نوم اولوردی حالبوكیم جنتده بولنمز پس نوم غلبه ایتمدكجه اكا التفات واعتبار اولنمز زیرا كه انكله تحصیل كمال قیلنمز

(نظم)

عزیز باشكچون كیجه یار ایچون اویومه	اوغورله لیلی فلكدن شكار ایچون اویومه
چون اویودك نیچه بیك كیجه حظ نفس ایچون	برایكی شب نه اولور یار غار ایچون اویومه
لطیف یاركه هركز اویوماز انك ایله	حضور ایدوب كیجه لر اول نكار ایچون اویومه
حلال اولورمی آغر اویقی خسته صاحبنه	ترحم ایله بو قلب افكار ایچون اویومه
خدا دیمشكه نم عاشقم كیجه اویوماز	حیا ایدرسك اگر شب اوعار ایچون اویومه
ایشتمدكمی كه شب كام آلور قو عشاق	بو عشق پادشه كامكار ایچون اویومه
هزار كره دیدم حق حقه كل كیجه لر	یوغ اولدیغك بیله سن تا اووار ایچون اویومه

﴿نوع سابع﴾ تقلیل منام جلاء قلوب انام وكحل بصیرت كرام اولدیغن بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونكه اهل الله دیمشلردركه مجاهده سز مشاهده اولمز زیرا كه مجاهده قیلمین مشاهده بولمز وكوكلی كوزی آچلمز اما مجاهده ایدن ایچون مشاهده حاضر اولور استرسه مراد ایلسون استرسه ایتمسون مشاهده یی بولور پس مشاهده حاصل اولنجیه دك مجاهده لازمدر ومجاهده یی مرادایدن جوع ایله سهره ملازمدر زیرا كه مجاهده ایدن طالب عرفان تقلیل طعام ایله تقلیل منام ایلدكده آنك بدننده اجزاء عناصردن حاصل اولان اخلاط اربعه اریبوب آزقالور وذكر الله ایله اجزاء بدنی لطافت بولدقده كوكلی حجب عناصردن مبرا ولباس بدندن معرا اولور ونومی حالنده عالم برزخه واروب راحت بولدیغی كبی یقظه حالنده هم برزخه وهم ملكوته مطلع اولوب هم راحت وهم سعادت بولور پس اعتدال منام راحت بدن اولدیغی كبی راحت جان دخی اولور نتكیم حق تعالی قرآنده * وجعلنا نومكم سباتا * بیورمشدر نوم انسان اعتدال اوزره بولنسه راحت بدن وروح اولدیغن طیورمشدر اما طالب عرفان ابتدا حالنده خواب وراحتی قویوب ظلمت شبده عین حیات جانی مشاهده ایله كورمشدر

(نظم)

صلح وصلاح اولدی بوغوغای شب	اولدی چو صحرا بزه دریای شب
شاهد غیبك تتق كیجه در	عاشقه روز اولمدی همتای شب
استمز اویقوبی قچار خوابدن	ایلسه بودیده تماشای شب
چوق دل پرنور ونیچه جان پاك	اولدی قمو بندهٔ مولای شب
دیك سهدر كوزه شب ظلمتی	دادمسه دل لذت حلوای شب
كوندز اولور كرچه بو سودای كار	بشقه صفادر دله سودای شب
باغلدی شب دستی جوهر كاردن	حق ایدر صبحه دك احیای شب

﴿نوع ثامن﴾ نوم انسانك اسرار وفوائدن بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونكه اهل الله دیمشلردركه روح انسانی عالم علویدن بو عالم سفلیه غریب كلمشدر ونفس حیوانیه نك اومورنی تدبیر ایله مشغول اولمشدر وانك منفعتی جلب ومضرتی دفع ایچون اكا تعلق وبدنه توجه قیلمشدر واول حیثیتله بو جهان ضیق وحرجده محبوس قالمشدر پس بو جسمه نوم حاصل اولدقده اول روح علوی كندی عالمنه كیدوب ایكی درلو فائده

بولمشدر اولکی فائده بودرکه بوعالم شقاده اولان غربت زحمتلرندن تمامیله راحت بولوب تدبیر اموربدندن فارغ وآزاد اولمشدر واول عالم لقاده ملاقات اورواحایله ذوق وحضور ایدوب مبدأ ومعادی صحبتنه کیدوب وطننده امین ومسرور اولمشدر وایکنجی فائده بودرکه روح علوی کندی وطننه واروب عقل اولدن بعض اسراره مطلع اولدقده عالم برزخده محبوس اولدیسه اندن واسطه ایله نیجه معانی تحصیل قیلمشدرکه عالم شهادتده اولان امثالیله وضوح بولمشدر وسر تعبیر واقعه بودرکه تنبیه امور ماضیه وتبشیر احوال آتیه رؤیای صادقه ایله معلوم اولمشدر واکر روح نائم برزخدن کچوب عقل کله مقابل کلدیسه اول بی واسطه مشاهده ایدوب الهامات آلمشدر ونومی یومی کبی یقظه اولوب مراقبه ایله بحر مکاشفه یه طالمشد پس بدن انسان بر تخته بند مثالیدرکه نوم حالنده روح روانك اندن آزاد ایدوب غیری منزله کتوررلر تاکیم بوجهات سته دن غیری بر منزل وبو عالمدن ایچری برلشقه عالم اولدیغن کوروب تیقن ایلیه کیم اندن کلمشدر وینه عندالموت اول عالمه کیده جکدر پس اندن بوعالم اسفله میل ایتمیوب اول وطن اعلایه محبت قیله واکا عروج واصلنه رجوع ایچون متوجه ومترقب اوله ومجاهده ایله کسب مشاهده ایدوب معرفةالله مرتبه سین بوله تاکیم محبةالله دولتنه نائل اوله ونومی حالنده بلکه موتی وقتنده بیله عالم برزخده قالمیوب ملکوته ایچری کیدوب کله بیله وسعادت انس وحضور اکامیسر اوله (رباعی) سرکشته دلا بدوست ازجان راهیست * ای کمشده آشکار ونهان راهیست * کرشش جهتت بسته شود باك مدار * کر قعر نهادت سوی جانان راهیست * بر کامل زواری کثرتندن ملول اولدقده ای یاران اذنکزله برساعت قدر وحدته وارایم دیرایمش ویاتوب خرقه سین باشنه چکوب اویورایمش زیرا که بصیرت کوزی کشاده اولان کاملك جسمی هجوع ایدرور روحی کندی عالمنه رجوع ایدر وحضور حضرتده خشوع وخضوع ایدر ومبدأ ومعادی اولان عقل کله کیدر

(نظم)

بو کثیف ایچره چون اوروح لطیف | قیلدی برلحظه خوشجه خواب خفیف
باد پای خیاله اولدی سوار | غیب صحرالرنده قیلدی شکار
دیده سن یومدی بوجهاندن اوجان | آچدی حسنی نقابنی جانان
بلی جانان یوزینه جان کوزینی | آچه من یوممیان جهان کوزینی
ینه جاننده بولدی جانانی | ینه تختنده کوردی سلطانی
وصف اولنمز جماله کوردی | کرچه چشم خیاله کوردی
قلب عارفده ظاهر اولدی اونور | قیلدی اولکی صورتیله ظهور

(نظم) دون کیجه تاروز انیس جان خیال یار ایدی | کوزلرم کرچه اویوردی عقل ودل هشیار ایدی
لذت کفتار جانان جانده قالمشدر هنوز | الله الله اول نه شیرین لب شکر کفتار ایدی
واه کندی خاطرمدن نه دیدی دوشده بکا | کرچه کارم تاسحر اول سوزلری تکرار ایدی
روز چشممده شب مظلمدر اول رخسارسز | ای خوش اول شبلرکه چشم دلده اول رخسار ایدی
نوم اهل دل حضور حضرت دلدار اولور | چونکه هردم آرزوسی دلده اول دیدار ایدی
عارفك چشمی اویور قلبی اویومز عشقله | کیم ازلدن عشق اکا هر حالده یار غار ایدی
خواب خوش اولسون حلال اوعینه کیم دوشده کورر | انی کیم حق انکچون برزمان بیدار ایدی

❀نوع تاسع❀ حقیقت منام نه اولدیغن ونفوس عوام برزخده قالدیغن وارواح خواص ملکوته یول بولدیغن بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل الله دیمشلردرکه حقیقت منام اودرکه رطوبتلی غذا بورکك طمرلرینه رخاوت ویروب انك بخاری دخی یورك ایله دماغ اراسنده حائل اولدقده کوکل دماغ ایچنده تعقل وتصرفدن معزول اولور وحواس واعضای بدن دخی حس وحرکتدن قالور وعروق کبد ایله جمیع بدن مغتذی اولوب نشو ونما بولور ونوم انجق بدنك بوحالتندن عبارتدرکه هرکسه عارض اولور ورطوبت وغذا موجب نوم اولدیغندندرکه کثرت شراب ایله نوم ثقیل حاصل اولور وبلغمیله غفلت ونسیان ازدیاد بولور پس اکر نائمك قلبی

نفسیله مقید ایسه کندی کمالی کسبنه توجهدن معطل اولور وعالم برزخده حبس اولوب خیالات رؤیا واضغاث احلام ایله قالور واکرنائمك کوکلی مجرد ایسه برزخدن کیچوب عالمنه ایچری کیدوب حضور ایدوب اصلانائم اولمز ونوم بدن بویله قلبی هرکز معطل قیلمز وبوتوجه وترقیدن برنفس خالی قالمز پس قوم تعطیل وغفلتدر وقوم روحانی حضور حضرتدر نوم جاهل موت حاضردر ونوم عارف کشاد خاطردر نوم عوام ادبار وغرامدر ونوم خواص توجه تامدر ونوم ناقص تضییع اوقاتدر ونوم کامل لب طاعتدر برکامل اهل دل برتکیه ده اون کون مسافر قالوب هرکون اون ادم طعامن ییوب طول لیل اویویوب طول نهار سویلر ایمش پس مریدان انك بوفرت اکلندن وثقلت نومندن وکثرت کلامندن نفرت ایدوب تکیه شیخنه شکوی ایلدکده اول شیخ اول مسافره دیمشدرکه ارکان طریق اولیای کرام تقلیل طعام وتقلیل منام وتقلیل کلام ایکن سن مثل عوام کثرت طعام وکثرت منام وکثرت کلام ایله مبتلا اولوب قالمشسن وبوتکیه اهلنه کلوب بارکران اولمشسن پس اول کامل مسافر بوسوزدن وافر تعجب ایدوب اول شیخك جوابن ویروب دیمشدرکه اکربزدن تشکی ایدن مریدان اهل عرفان اولسه لردی بدل تشکی بزدن تشکر ایدرلردی زیراکه بزطعام اکل ایتمیوب نورا کل ایدرزونائم اولمیوب حضوره کیده رز وما لایعنی سویلمیوب حکمت سویلرز پس اول شیخ انصاف وقصورنه اعتراف ایدوب اول کاملی اول تکیه ده مقیم ایدوب کندی اکا مرید وندیم اولمشدر وانك اشارتیله نیجه ایام جوع وسهر وصمته مداومت قیلمشدر تاکیم اولدخی اول نور حکمت وحضوری بولمشدر امابوکاله واصل اولمین عاشق کثرت اکل ونوم ایله خائب وخاسر قالمشدر

(نظم)

نیم شب عشـق ایلدی دلدن یکا وافرجه ناز	چوق عتاب ایتدی دیدی عاشق سن ایله خوابی آز
بز سنکله کیجه لر تاصبحه دك سـوز سویلرز	سن ایاغن اپلشسن جامه جواب ایچره دراز
کوندزك غفلتده سن بزدن دخی شب خوابده	یانه وقت ایلر سن ای عاشق بزه طاتلی نیاز
سـن بزی اویله فراموش ایلدك کویاکه سن	بردخی راجع دکلسن اصلکه کل ایتمه ناز
نیم شـب قالق آغله دردمله توجه قیـل بکا	تا سـنی جذب ایلیم کوتاه اوله راه دراز
نوم غفلتدر اخ الموت اوله حی اول عشـقله	دیکله هرشب سوزلرك معلوم اولسون جمله راز
حاضر اول هردم دمدن بر حیات تازه بول	کیجه حقی خوابی آزایت خوابی آز

﴿نوع عاشر﴾ سهرك اقسامن وحال ومقامن بیلهرز (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل الله دیمشلردرکه سهر نتیجۀ جوعدر زیراکه معده ده غذا اولمسه اویقو کلمز وسهر ایسه ایکی قسمدر بری سهر عین وبری سهر قلبدر اما سهر قلب طلب مشاهدات ایچون غفلت اویقولرندن انتباهیدر واما سهر عین طلب مشاهده ایچون کوکلده اولان همتك بقاسنه رغبتدرکه اوتوفیق الهیدر زیراکه عین نائم اولدقده غالبا قلبك عملی باطل اولور واکر عین نائم اولدقده کوکل اویومیوب عملی حالی اوزره قالدیسه اول مشاهده سهر متقدمك نتیجه سیدرکه حاصل اولور پس بوسهرك فائده سی عملی قلبك استمرار وبقاسیدر وعندالله اولان منازل علیۀ مخزونه یه ارتقاسیدر اماسهرك مبتدیلرده اولان حالی تعمیر اوقاتدر ومحققلرده اولان حالی ازدیاد تخلق ربانیدرکه اول مخ عنایاتدر ومبتدیلر انی بیلمزلرکه نه حالاتدر واما سهرك مقامی مقام قیومیتدر زیراکه حضرت الهیه ده براسم قالمز الاکه انسـان کامل انی حاملدر * وسهرك بر خاصه سی دخی بودرکه مورث معرفت نفسدر بر سلطـانك بربنده سی بن سکا عاشقم دیو عرضحال ایلدکده اوسلطان رحیم اوعبدنی برتنها حجره ده مقیم ایدوب سن بونده بکا منتظر اولکه بوکیجه نصف اللیل اولدقده بن بوحجره یه کلورم وجمله ناسدن مخفی سکا مهمان اولورم دیو وعدکریم ایتمشدر وانك اوزرینه حجره قپوسین بغلیوب کتمشدرو نصف اللیل اولدقده صادق الوعد اولان سلطان فتح باب ایدوب عبدی حجره سنه کیدوب وعده سنه وفا ایتمشدر لکن اول مروتکانی اول عبد نادانی یاتوب اویومش بولدیغیچون انك ذیلنی قطع ایدوب جبینه جوز وموز قویوب کتمشدر یعنی ملعبۀ صبیانی اکا لایق کوروب کلدیکن اشعار ایتمشدر وصباح اولدقده اول مسکین اویانوب ذیلنی مقطوع وجبینی مملو بولوب سلطـان کریمك کلدیکن بیلوب منـامندن پشیمان اولمشدر وعمری اولدقجه هر نیجه مهمـان عزیزنه

خواب وراحتن فداقیلمشدر تاکیم انس وحضور ایله بهره مند اولمشدر

(نظم)

صقين اى يار مهماندار اويومه | كلور دل بيتنه دلدار او يومه
قوخواب غفلتی شب قلبه سرایت | نیجه ظاهر اولور اسرار اویومه
دیلرسن حی وقیومك رضاسین | كیجه تنها اوتور زینهار اویومه
چوشب اقبال فرخ بولدی عشاق | كوزت سن سنده بول دیدار اویومه
ایدوب تضییع اوقات اویوسه خلق | سن ایتمه ضایع اول بیدار اویومه
غم عشق ایلسه شب قلبی مكسور | كلور تحتینه اول جبار اویومه
غم عشق اولسه مهمان قویمه تنها | اكا ویر حقی هرنه وار اویومه

﴿فصل ثالث﴾ اركان ستهٔ راه عرفانك اوچنجی ركنی اولان تقلیل كلامك فوائد ومنافعن آلتی نوع ایله اعیان وبیان ایدر ﴿نوع اول﴾ تقلیل كلامی آیات قرآنیه واحادیث شریفه ایله بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونكه حق تعالی عبادینه عنایت ایدوب تقلیل كلام عادات كرام ونظام امور انام ومفتاح باب سلام وموجب حضور مدام اولدیغن جمله یه طیورمشدر نتكیم كندی حبیبنه خطاب ایله كلام قدیمنده بیورمشدر (وقل لعبادی یقول التی هی احسن * وعباد الرحمن الذین یمشون علی الارض هونا واذا خاطبهم الجاهلون قالوا سلاما *والذین لایشهدون الزور واذامروا باللغو مروا كراما * واذاسمعوا اللغو اعرضوا عنه وقالوا لنا اعمالنا ولكم اعمالكم سلام علیكم لانبتغی الجاهلین * یاایها الذین امنوا لایسخر قوم من قوم عسی انیكونوا خیرا منهم ولانساء من نساء عسی انیكن خیرا منهن ولاتلمزوا انفسكم ولا تنابزوا باالالقاب بئس الاسم الفسوق بعد الایمان ومن لم یتب فاولئك هم الظالمون * فلاتزكوا انفسكم هواعلم بمن اتقی * یاایها الذین آمنوا اجتنبوا كثیرا من الظن ان بعض الظن اثم ولاتجسسوا ولایغتب بعضكم بعضا أیحب احدكم انیأكل لحم اخیه میتا فكرهتموه واتقوا الله ان الله تواب رحیم * مایلفظ من قول الالدیه رقیب عتید * فاماالیتیم فلاتقهر واماالسائل فلاتنهر واما بنعمة ربك فحدث * وحدیث قدسیسنده بیورمشدركه * یاابن آدم اذاوجدت قساوة فی قلبك وسقما فی بدنك وحرمانا فی رزقك فاعلم انك تكلمت فی مالایعنیك یاابن آدم كیف تطمع فی الحكمة مع كثرة الكلام فاطلب الحكمة فی صمت القلب واللسان * یاابن آدم لاتغتبن احدا ابدا فان من ترك الغیبة ظهرت سریرته وظهرت محبته وعلاقدره * یاابن آدم لایستقیم لك دینك حتی یستقیم لسانك ولایستقیم لسانك حتی یستقیم قلبك ولایستقیم قلبك حتی تستحی منی * وحضرت حبیب اكرم صلی الله تعالی علیه وسلم امتی شفقتیله صیانت ایدوب تقلیل كلام موجب اجتناب آثام وموزث نیل مرام ومنتج مودت انام وحفظ اسرار كرام اولدیغن طیورمشدر نتكیم نیجه احادیث شریفه سنده بیورمشدر سلامت انسان فی حفظ لسانده در وبیورمشدركه سویلرسن خیر سویله والاسكوت ایله وبیورمشدركه جرم لسان اعضادن اصغردر وجرمی جمله دن اكبردر وعملی ذللی اكثردر وبیورمشدركه كیمكه صامت اولور هر بلادن نجات بولور وبیورمشدركه كیمكه كاذب اولور اول خاسر وخائب اولور وبیورمشدركه كذب لسان مجانب ایماندر وكذلك اشدی بهتاندر وبیورمشدركه رؤیاده زیاده سویلك خدایه افترا ایلكدر وبیورمشدركه غیبت اخبث كلامدر واسلامده اوتوز زنادن اشد حرامدر ومؤمن معتابه نصرت ایدن منصورمنامدر وبیورمشدركه مؤمن طعان ولعان وبی حیا اولمز وناسی تعییب ایدن اول عیوب ایله مبتلا اولمدقجه اولمز وبیورمشدركه قرآنی لحون عرب ایله قرائت ایلیكز و لحون اهل فسقی فراغت ایلیكز وبیورمشدركه كلمهٔ طیبه صدقه در وتبسم دخی حسنه در وبیورمشدركه اطعام طعام وكیجه قیام وطیب كلام موجب رضای رب الانامدر وبیورمشدركه صفای قلب ایكی خصلتده تمامدر بری اعطای فضول مال وبری امساك فضول كلامدر وبیورمشدركه كثرت ضحك انسانك قلبن میت ایدر وكثرت مزاح وجدالله كشی ناره كیدر وبیورمشدركه فاسق مدح اولندقده رب غضب ایدوب عرشی مهتز اولور وبیورمشدركه وقتاكه مؤمنی مواجهه سنده مدح ایدرسن تحقیق انی كسكین اوستره ایله ذبح ایدرسن وبیورمشدركه كشی لسانن حفظ ایتمدكچه حقیقت ایمانی بولمز وخدا حقیچون زندانده حبس اولمغه لساندن

احوج

احوج بر یوزنده بر نسنه اولمز وبیورمشدرکه صمت لسان بر حکمت ممتازدرکه انی اشلین بك ازدر وبیورمشدرکه ذکر اللهدن غیری کلامی کثیر ایتمه که قلبك قاسی اولور حالبوکیم قلب وقاسی حق تعالیدن بعید وعاصی اولور وبیورمشدرکه طوبی اکاکیم لسانّنه مالك اولمشدر وکندی بیته صغوب ناسدن عزلت قیلمشدر وبیورمشدرکه قضای حوائجه کتمان ایله اعانت کرکدر زیرا که هر نعمت صاحبی محسود اولوب صیانت کرکدر وبیورمشدرکه بز جماعت انبیامز اولنمشزدرکه ناس ایله عقللری مقدارنجه تکلم ایده لم وبیورمشدرکه سن بر قومه عقللری ایرمدیکی سوزی سویلزسن الا که اول سوز اکثرینه فتنه اولور پس اویله ایلزسن وبیورمشدرکه فتنه نائم بولنمشدر انی ایقاظ ایدن طرد اولنمشدرکه وبیورمشدرکه افشاء سر حرامدر وافشاء ایدن ملامدر وبیورمشدرکه برکمسه برکمسه یه تنهاده بر سوز سویلسه اول سوزانده امانتدر انی کمسه یه دیمسونکه اول خیانتدر وبیورمشدرکه صدور احرار قبور اسراردر وصدیق اکبر رضی الله تعالی عنه حضرتلری فم شریفنده بر حجر حفظ ایدوب بیهوده سوزدن تحفظ ایدردی وضرورت عندنده طاش چیقاروب اندن تلفظ ایدردی وبولساندرکه نجی بلالره وقبیح اولان جفالره صالمشدر دیو احبابن متیقظ ایدردی وحضرت علی کرم الله وجهه بیورمشدرکه اکر ابو القاسم حضرتلرینك فم شریفندن ایشتدیکم اسراری بن سزه سویلسم سز بنم یانمدن چیقوب دیرسزکه تحقیقا علی کذابدرکه بونی کیم ایشتمشدر نتکیم حق تعالی کلام قدیمنده (بل کذبوا بمالم یحیطوا بعلمه) بیورمشدر وکشی بیلمدیکی نسنه نك دشمنی اولدیغن جمله یه طیورمشدر وبو معناده بو اوج بیتی زین العابدین بن حسین بن علی رضی الله تعالی عنهم أجمعین بیورمشدر (شعر) یارب جوهر علم لو ابوح به * لقیل لی انت ممن یعبد الوثنا * ولاستحل رجال مسلمون دمی * حتی یرواقبح مایأتونه حسنا * انی لاکتم من علمی جواهره * کیلایری الحق ذو جهل فیفتتنا ﴿نوع ثانی﴾ تقلیل کلام موجب اجتناب آثام ومورث عز واحترام اولدیغن بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل الله دیمشلردرکه بوزمان سکوت زمانیدر وملازمت بیوت زمانیدر انسان ایکی اصغر ایله مرهون اولاندر انك بری یورکدر وبری لساندر اکرچه کلام انسانده کرامتدر لکن صمت لسان هر بلادن سلامتدر لسان میزان انساندر وبرارسلاندرکه اطلاقی زیاندر صمت کسوت وقاردر وکفاف مؤنت اعتذاردر مادامکه سویلزسن کلامی کندی حکمکده بولورسن وقتاکه سویلرسن کلامك حکمنه داخل اولورسن قلیل الکلام اولان امین الملام اولور کیمك که صمتی طویلدر انك قدری جمیلدر کیمکه هر زمان ستار عیوب اولور اول مستور عیوب ومحبوب القلوب اولور کیمکه مغتاب ونمام اولور اول مبغوض جمیع انام اولور کثرت کلامنك وعاردر صمت لسان عز ووقاردر وصمت لسان امن وامانذر وصمت قلب موجب عرفاندر لسانك خطری چوقدر زیرا که اول خطا ایتمز اوقدر دیش طاش کیدر ولسان چاقدر وسوز آتشدرکه سویلین احمقدر وایشیدن یاپنبه دکانی ویا باروتخانه در پس پنبه وباروته چقماق چقان دیوانه دراوچ نسنه که مجلب جمیع آفاتدر بری هزل وبری مزاح وبری ترهاتدر مغتاب ونمامك عذابی شدید اولور واول ناسدن ورب ناسدن بعید اولور وکثرت کلام احبابه خللدر ومورث زلل ومللدر فضول کلام اظهار عیوبیدر وتحریك عداوت قلوبدر کیمکه آجی سوز سویلر اندن احبابی نفرت ایلر غیبت یاران رزالتدر وهر یوزدن خجالتدر اعقل ناس مجادله سمتنه کتمز وعقوبت ابلهده صمتی تجاوز ایتمز قدر سؤال قیمت نوالدن زائددر ونفع کلمۂ طیبه متکلمنه عائددر اکر کلامده بلاغت وارایسه عدم تکلمنده سلامت واردر مزاح آفت مهابتدر ومنت آفت سخاوتدر نطق ایدرسن طوغری سویله ووعد ایلرسن وفا ایله لین کلام وافشاء سلام سنت کرامدر لین کلام وبذل سلام مورث حب انامدر اعتیاد حسن کلام موجب نیل مرامدر استقامت لسان سلامت انساندن کثرت کلام ممل سمعدر وکثرت ابرام موجب منعدر کثرت صمت موجب وقاردر وکثرت ضحك خفت وعاردر کثرت مزاح تهمتی جلبدر وکثرت ضحك ممیت قلبدر کثرت هزل جهل نشانیدر وکثرت الفاظ نقصان معانیدر صمت زینت عقلادر وستر جاهلدر کوزل سوزلی اول وکولج یوزلی اول هر کنزیلان سویلیه وکندیکی رذیل ایلیه لسانی لذیذ اولان کوکللرده عزیز اولور ضحکی چوق اولنك هیبتی قلیل اولور ومزاحی چوق اولنك عقلی علیل اولور کیمکه سوزی ملایمدر انك محبتی لازمدر ضحکی چوق اولنك قلبی میت اولور وکذبی

چوق اولنك صدق كساد بولور مقالى صادق اولنك جمالى زائد اولور وكلامى قليل اولنك آثامى قلت بولورغيبت ايدن مشؤم اولور ونمام اولان مذموم اولور كيمكه مالايعنيله مشغول اولوراول مايعنيدن معزول اولور هذلى كثير اولنك قدرى حقير اولور خلقدن شكوا ايدن حقدن اكمش اولوب شاكر اوله من وخفيات عيوبى صوران مودت قلوبى بوله من نفسنى مدح ايدن ذبح ايتمش اولور ونفسنى ذم ايدن سلامت بولور صمت ايدوب سلامت بولن سويليوب مغتنم اولان كيدر صدق اقوال ورفق افعال وحسن احوال علامات اقبالدر كشى لسانيـله انساندر حالبوكيم لسانى كندويه دشمندر وبد جوابلى سوزى سويلين پشيماندر لازمدركه عاقل جاهله حسن معامله برله رفق ومدارا ايليه وطبيبك مريضه ايلديكى معامله كبى عقلنجه ملايم سويليه قيل وقالى ترك ايدن كوكل خوشلغن درك ايدر صمت زين ووقاردر وكذب شين وعاردر صمتك منافعى بى نهايه در وادنى منفعتى سلامت سرمايه در هلاك جان رأس لسانده در سريكى سن صاقله كه سر امانت اولمز سرى امانت ويرن سـلامت بولمز سريكى صاقلرسن سرك سـلامت اولور سرى اظهارك صوكى ندامت اولور دوستكدن هيچ برنسنه دريغ ايتمه لكن اكا هرسرى سويلمه

(نظم)

آچـه رازيكه زار اوليـه سن ‖ محنت ودرده يار اوليـه سن
صاقله سرى كه سرسلامت اوله ‖ سرى اظهار ايدن ملامت اوله
فكرنى فكر ايدن فكار اولدى ‖ آشـكاره ايدن شـكار اولدى
نيجه سر واركه كر زبانه كله ‖ نيجـه جانلر روان دهانه كلسـه
دل قفس راز مرغ وحشيـدر ‖ مرغ وحشى قفسـده بخشيدر
راه دولتـده كيم كه كنجه ايرر ‖ صاقلمزسـه هزار رنجـه ايرر
حق اولان خلقه آشكار اولمز ‖ صيد ايدم ديرايكن شكار اولمز

﴿نوع ثالث﴾ حفظ لسانده حفظ اوقات وحفظ اعمال وحفظ احوال وحفظ حيات وسلامت آفات وستر اسرار اولديغن بيلديرر (اى عزيز) معلوم اولسونكه اهل الله ديمشلردر صمت افضل علومدر وحكمت حى قيومدر لسان نطق ايلسه كوكل صمت ايلر ولسان صمت ايلسه كوكل حكمت سويلر كلام فضه اولسه صمت التون اولور نيجه ناطق نادم اولور وهر صامت سالم اولور صمت لسان الفاظى ترك ايتمكدر وصمت قلب اعتراض واعراضى ترك ايتمكدر صمت قلب مورث خيرتدر وحيرت موجب واردات وكشف بغتتدر عارف صمت ايلسه مالك اولور وعاشق صمت ايلسه هالك اولور وصمت افضل خصال مؤمندر واكثر عافيتى متضمندر وبلانطق ايچنده متعيندر صمت ايله كوكل كوزى كشاده اولور وعقل ازدياد وراحت بولور همان البته لسانكه ضبط وربط ايله كه انك عصيان وطغيانى سائر اعضادن اشد واعظمدر همان البته لسانكى قيد وبند ايله كه انك فساد وعداوتى جميع اعضادن اضر واعمدر پس حفظ لسان جمله دن اهم والزمدر زيراكه حفظ لسانده حفظ اعضا واردر نتكيم خبرده كلمشدركه آدم اوغلى صباحه داخل اولدقده جميع اعضاسى لسانه الله ايچون مستقيم اول ديرلر زيراكه اكرسن مستقيم اولورسك بزدخى مستقيم اولورز واكرسن معوج اولورسك بزدخى اعوجاج بولورز ديرلر پس نطق لسانك اعضاى انسانه توفيق وخذلان ايله تأثير بليغى ظاهر ونمايانددر نتكيم بالاده ذكر اولنان حديث قدسى دخى بو معنايه دليل وبرهاندركه اى آدم اوغلى اكر يوزككده بربركلك وبدنكده برضعيفلك ورزقكده برنقصان بولدكسه تيقن ايله كه مالايعنى كلام سويلمشسن اول كلامك تأثيرندن بوبلالره دوشمشسن وحفظ لسانده حفظ اوقات هم واردر زيراكه انسانك اكثر تكلمى لغويات دركه جمله سى تضييع اوقاتدر (شعر) واذا ماهممت بالخوض فى الباطل فاجعل مكانه تسبيحا * واغتنام السكوت خير من * النطق وان كنت فى الكلام فصيحا * وحفظ لسانده حفظ اعمال دخى واردر زيراكه چوق سويلين غافل البته غيبت ايدر پس انك اعمـال حسناتى اعداسنه كيدر نتكيم برعارف ديمشدركه اكر غيبت ايلسم كندى والده مك غيبتن ايدردم تاكم حسناتم اكا كيده ايدى وحفظ لسانده حفظ احوال دخى واردر زيراكم لسان مفتاح خزانهٔ عرفاندر پس كثرت كلام ايله كوكل جواهر حكمتدن خالى قالور

وناأهلی عندنده ضایع اولور وحفظ لسانده آفات دنیادن دخی سلامت واردر نتکیم دینلمشدرکه اول کلامی لسانه کتورمه‌که اول موجب کسر انساندر زیرا کم بسط لسان فسادشاندر ولسان کمینده ارسلاندر وصمت اندن امن وامانذر وحفظ لسانده آفات آخرتدن دخی سلامت واردر نتکیم حدیث شریفده وارد اولمشدرکه ناسی یوزی اوزره ناره القاایتمز الا که حصاید السنه‌لری ایدر پس حفظ لسان سلامت هردوجهاندر وسرمایهٔ اهل عرفاندر وحصن متین دل وجاندر نتکیم حضرت داود علیه السلامك حضورینه لقمان حکیم کلوب کورمشدرکه انك یدنده آهن پولاد ملایم بال مومی اولوب اندن حلقات صغار متداخله ایله برصنعت عجیبه قیلمشدر ولقمان انك بوفعلندن تعجب ایدوب اول حلقات منسوجه نه ایچون اولدیغن صورمق مراد ایلدکده لقمانك قلبنده اولان حکمتی انی سؤال ایتمکدن منع ایتمشدر پس وقتاکه اول خلیفة الله اول معجزه‌سین تمام ایدوب انی کیوب لقمانه خطاب ایتمشدرکه بوزرخ انسان ایچون حین محاربه‌ده برمتین قلعه‌در ولقمان حکیم اکا دیمشدرکه نم بوصمتمه نه دیرسنکه سؤال ایتمدم پس حضرت داود علیه السلام بیورمشدرکه صمت برحکمتدرکه فاعلی آزدر وذل وجان ایچون حین محاوره‌ده برحصن حصین ممتازدر صمت ایدن سلیم وبی باکدر وزلت لسان اشد هلاکدر اکر کتم ایدرسن سرك سرورکدر واکر افشا ایدرسن ضرر وثبورکدر سرك اسیرکدر وسن امیریسن اکر افشا ایلدکسه سن انك اسیریسن سوزوار خلق ایچنده سوزوار حلق ایچنده هرمقامك برمقالی وار هرامرك برمآلی وار (رباعی)

اسرار جهان چنانکه در دفتر ماست | خواندن نتوانکه آن وبال سر ماست
چون نیست درین مردم نادان امنی | کفتن نتوان هرآنکه در خاطر ماست

(رباعیات) مادامکه کوکلده‌در بوسوزلر سردر | هربر فکرنی ذکر ایدن دل مکثر در
کوش ایکی خبیر وذل چو برمخبر در | یعنی که ایشتمك ایکیدر سوز بردر

سوز وارکه اوخلق ایچنده اولمش دستان | سوزوارکه اوحلق ایچنده اولمش پنهان
پنهان سوزی دلده صقله هیچ ایتمه عیان | تاقالمیه سن ندامت ایچره نالان

حال اهلی اول ای دل ایتمه قیل وقالی | قال اهلی شراب عشقدندر خالی
حلوا دیمه‌دن حلاوت اولمز حلقه | ذوق ایلر اول دلکه بولدی وجد حالی

سفره اوزرنده بطنك ایتمه شبعانی | خفظ ایله لسانی چون کوررسن یاران
بش وقتی قیل حضور قلب ایله ای جان | بولده بولکه باق وبوش ایتمه سیران

﴿نوع رابع﴾ تقلیل مقال مورث عز واقبال ومنتج نیل کمال وموجب حفظ احوال اولدیغن بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل الله دیمشلردرکه لسانکی ذهبك کبی مخزون ایله تاکیم نکته ایله قلبك مخزون اولمسون لسانکی محبوس لب ودندان ایله تاکیم سنی مقیدبند وزندان ایتمسون اکر کلامی قلیل وصمتی طویل ایدرسن البته ستر وسلامت بولنه کیدرسن کشی کندی لسانی التنده کیزلنمشدر هرنه‌کیم لسانه کلور اول سوز زبانه کلور انسانك بلاسی لسانندن اولور (بیت) باغله ای حق دهانك خاموش اول مثل صدف * کیم زیانکدر زبانك خصم جاندر شبهه‌سز * نیجه لغو صاحبنه نقصاندر ونیجه لسان صاحبنه دشمندر مجلس امانتدر ونقل مجلس خیانتدر صلاح انسان حبس لسان وبذل انساندر اولا فکر ایله بعده سویله لسان عاقل قلبنده اولور وقلب احمق فمنده اولور حقی سویله غنیمت بوله‌سن وباطلدن سکوت ایله امین اوله‌سن هر انسان لسانیله مؤاخذه اولنور وکتم اسرار ایله هرمراد النور نتکیم برکیجه حال دیلنجه بربلبل برکلشنده برشاهین شاهد فریاد ایله سؤال ایتمشدرکه ندندرکه سن وبن قوش نوعندن ایکن سنك یرك یدسلطان نم یرم خار کلستان اولمشدر سن کوزل کلکلك بورك وبوکرکن اکل ایدرسن وهرطیری صید ایدوب مراد الورسن وسلطان عندنده قدر وقیمت بولورسن وسلطان طیور اولورسن وبن هرکیجه فریاد وآه ایله تاسحرکاه کشاد غنچهٔ کلی بکلرم بن اوبومدتجه اول آچلمز اویانورمکه کل اچلمش بن انك آچلدیغنی کوره‌مم برکره مرادیمه ایره‌مم بی مراد اولوب خارزار ایچنده زارزار اغلرم قانلر یودوب یوزکم طاغلرم پس شاهین انك جوابن شاهانه ویرمشدرکه

بن بيك مراد آلورم و برني سويلمم سن ايسه بر مراد المزدن بيك سويلرسن انك ايچون بي مراد قالوب آه ايلرسن (بيت) سكوت ايله حقي كه صمت ايچره وار * نيجه بيك لسان و نيجه بيك بيان * خير كلام لفظي قصير و مفهومي كثير اولاندر و نيجه سكوت ابلغ كلامدر نيجه كلام امثال سهامدر نيجه انساني هلاك ايدن لسانيدر نيجه نعمتيني سلب ايدن كلاميدر زلت لسان زلت قدمدن عظيمدر و جرح لسان جرح سناندن اليمدر اول صمت كه سكا سلامت و وقاردر اول سوزدن خيرليدر كه ندامت و عار ويرر حفظ لسان رأس ايماندر كلام ايله انوار ذكر الله كوكلدن زائل اولور پس كثرت كلام ايله كوكل مظلم قلور طوبي اكا كيم لساني ساكت و قلبي ذاكردر طوبي اكا كيم لسانته مالك و هر حالده شاكردر عارف كه اهل حال اولور انك لساني لال اولور (بيت) حقي بحث ايتمه اوذات پاكدن * حيرته وار كيم يوغ انده انبحاث * لسانن حفظ ايدن نفسنه اكرام ايدر سرني كتم ايدن روحنه احترام ايدر صدر عارف صندوق سردر صمت جاهل كندويي ستردر ديلنه مالك اولمينك ايشي ندمدر و ايكي لسانك بري دخي قلمدر لسان حفظ ايدن امين اولور و حكمتله نطق ايدن عزت بولور ناسه بيلدكارك سويله بيلمدكارك سويلمه انلري كندينه و اهل عرفانه باركران ايلمه بدن و لسانكله ناسه مقارن اول و دل و جانكله انلره مباين اول (بيت) ضياي شمسي خفافيش نيلر اي حقي * بو سر وحدتي كثرتده ايتمه هيچ افشا * بيلمم ديمك نصف علمدر عيوب اورتمك تمام حلمدر لا ادري لفظي ترك ايتمك جنك و جدال سمتنه كتمكدر عاقل اولان هر بيلديكن خلقه ناقل اولمز تكذيب اولنه جق كلامي خلقه سويلمه و هر بيلديككك حكمتي اظهار ايلمه (بيت) كوكل صقين شكر ازمه دهان رنجوره * كونش جمالني بيهوده سويلمه كوره * عورت و عبدينه كشف راز ايدن انلره عبد اولوب نياز ايدر سرني خلقه افشا ايدن نفسني عذابه القا ايدر فقرني خلقه اظهار ايدن قدرني بي اعتبار ايدر مالكله سخي اول دريغ ايلمه سركله بخيل اول صقين سويلمه مالنه بخيل اولان ذليل اولور سرينه بخيل اولان جليل اولور كندي سرني حفظ ايتمين احمقدر اول سنك سرني صقلميه جغي محققدر بر سرني كشف ايدنه بر دخي سويلمه كندويي بيلمزلر ايچنده كنديكي ذليل ايله (بيت) همان سر صقله اولسون سر سلامت * كه قابي صافي پر اسرار اولاندر * واقف اسرار اولمينه هتك استار ايلمه هر كسك هر سؤاله جواب سويلمه صقين كمسه يه سوء خطاب ايتميه سن تا كيم هر كز بد جواب ايشتميه سن صقين جاهله عقلي ايرمديكي حكمتي سويله كيم سني تكذيب ايلمسون زيرا كه حكمتك سنك اوزرنده حقي واردر و حقي بودر كه اني نااهلدن حفظ ايده سن تا كيم ضايع اولمسون (بيت) خبردار ايسك اسرار ازلدن حقي * صقله سري ديمه هر بر خبره طوي ايتمه * نتكيم خبرده كلمشدر كه انجويي افواه كلابه آتميه سز و جواهري اعناق خنازيره اصميه سز زيرا كه حكمت انجو و جواهردن كوچكدر و اني انكار ايدن كلاب و خنازيردن الچقدر سري صدرينه ضمين امين اولمز و كذاب اولان هر كز خير كورمز انسان بر لسنه يي كتم ايتمز الا كه صفحهٔ وجهنده كورينور و فلتات لساندن بيلنور اكر نطقك فضه اولورسه ده صمتك التون اولور (نظم)

عشقك احواليدر اسرار دينلمز اصلا * كنج پنهان كرك اي يار دينلمز اصلا
عاشق اول يار ايله اغياردن اولمش خالي * بو نيجه اغياره اوكفتار دينلمز اصلا
سخن عشق كه حكمتدر امانتدر هب * جان عاشقده نلر وار دينلمز اصلا
حسن كل وصفني صدبار هزار اه سويله * استمز چون كلي هر خاره دينلمز اصلا
نيچون اول شعلهٔ جواله دمادم ايلر * نيجه بيك دائره اظهار دينلمز اصلا
نقطهٔ حرف اولدي كلام اولدي كتاب اولدي جهان * اوله بر نقطه يه بسيار دينلمز اصلا
نقطهٔ عشق بو اشياده كورر خوش ممدود * اوقور اول محرم اسرار دينلمز اصلا
قطرهٔ واحده تكرار ايله دريا اولمش * بر شجر ويردي چوق اثمار دينلمز اصلا
نقطهٔ علمي كثير اكلدي چون ابلهلر * حقي اول يار در اغيار دينلمز اصلا

(نوع خامس) صمت لسان حفظ احوال دل و جان اولديغن و طالب عرفان ترك اعيان جهان قيلديغن و ماسوادن كچكله مقبول دركار اولوب مراد الديغن بيلديرر (اي عزيز) معلوم اولسونكه اهل الله

ديمشلر

دیمشلردرکه عارفك درونده اسرار غیبیه منکشف اولوب عرایس معنی ظهوره کلورسه زینهار وزینهار
اول اسراری کمسه یه سویلمیون واول ابکار معنایی نامحرم اولان اغیاره اراءت ایلمیون وحکمت اولیایی
نا اهل اولان اعدایه اعطا قیلمسون تاکیم یارغاری اولان حکمته ظلم ایتمش اولمسون وانی اهلندن
منع وستر ایتمسون تاکیم اهل حکمته ظلم ایتمش اولوب وباله بتمسون مثلا برسلطان اندرون اغالرندن
برقولنه کندی کنیزکارندن بر دختر زیبا اعطا ایدوب تنبیه ایلسه‌که صقین عوام ناس آنی کورمسون
وسنك اولدیغك بیله کمسه بیلمسون وانی کندی بیتکده حفظ وحمایت ایله ولیل ونهار انکله طاتلی
صحبت ایله پس بویله تنبیه فالقدنصکره اول عبد عاشقه سزا ولایقمیدرکه اول الذ اشیا اولان محرم
رعنایی قولندن طوتوب اکراه ایله بازاره کتوره ویوزین آچوب یوز نامحرم ایچنده انك عرض وحرمتن
یتوره وکندیله مستور اولان کلماتن انلرك قولاغنه یتوره واکر اول عبد غدار اولوب اول محرم
اسرارینی بویله بلایه کرفتار ایدرسه اول دلبر زیبا اندن ابا ایدوب بردخی بیتنه کلمز واکا هرکیز التفات
ورغبت قیلمز واهل سوقك هیچ برینه هم میل واعتبار ایدوب محرم اولمز بلکه حضرت سلطانه
کیدوب صاحبندن شکوی ایدر پس اول سلطان عادل اول عبد دونی باب همایوننددن بیرون ایدوب اول
دختر مخدره‌یی اندن مصون ایدر کذلك حق تعالی خواص قوللرینه تخصیص ایلدیکی حکمت نعمتنی
عوام قوللرینه حرام قلمشدر زیراکه انلرده اول حکمت دولتنه لیاقت اولمدیغن بیلمشدر پس حکمت
دفینه‌سین بولان حکیم انك قدر وقیمتن بیلوب انی کوکلنده حفظ وحمایت قیلوب جاندن عزیز ومحترم
طوتمق کرکدر (بیت) بامدعی مکوبید اسرار عشق ومستی * تابی خبر بمیرد دردردخود پرستی * وعوام
ناس ایله خواص اول مرتبه اضداد ومباین بولنمشدرکه عوامك مغایرتندن حاصل اولان خصومتندن
خواص مؤمنین احتیاط وحذر اوزره اولملریله امر اولنمشدر نتکیم حق تعالی کلام قدیمنده (یا ایها الذین
آمنوا ان من ازواجکم واولادکم عدوا لکم فاحذرهم) بیورمشدر وعوامك خواصه اولان عداوت
ومعارضه‌سین طیورمشدر پس برحکیم الهی‌که حکمت خواصی برکله ایله یابرحرف ایله عوامدن اول
شخصه ویرسه‌که اول مال واملاکندن واهل واولادندن وجسم وجاندن ونام وشاننددن بالکلیه
کچمیوب بویله قالمشدر اول عارف حکمتنه مخالف کیتمش وکندی قتلنه سعی ایتمش اولمشدر زیراکه حکمت
خواص ایچون لب علم دیندر وعقل عوام ایسه قشر دنیای دوندر پس قشر دنیا ایله قالمش عوامه لب معنی
اولان حکمتدن بحث ایدن مغبون ومفتوندر زیراکه دنیا مخالف دیندر واهلی اهلنه عدومیندر نتکیم
حضرت ابی هریره رضی الله تعالی عنه دیمشدرکه حبیب اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم حضرتلرندن ایکی
علم اخذ ایلمشم‌که برینی خلقه اظهار ایدوب سویلمشم اما برینی اظهار ایدرسم بندن بوبلعوم کسیلور
* انکچون حضرت جنید بغدادی علیه رحمة الهادی برمریدینه عتاب ایله خطاب ایتمشدرکه بز بوعلم
توحیدی سرادیب ایچنده پنهان ایتمش ایکن سن کلوب عوام ناسه عیان ایلدك حلق ایچنده اولان کلامی
خلق ایچنده سویلدك ونائم اولان فتنه‌یی ایقاظ ایلدك * وبر حکیم الهی‌کوکل احوالندن مکتوب ایله
سؤال اولندقده یازمشدرکه سائلی بیلمیکمدرکه اکا کوره جوابن ویریدم ومدام اهل ارشاده وصیت
خواص اودرکه اکر عوامك بری تواضع تام ایله سزه کلورسه اولا انصاف الجدوب جمیع امورنده
امرکزه مطیع اولورسه بعده کندویی بی‌حکم ونزاع ایچق حکمکزه تسلیم وسلیم بولورسه بعده تخلیص
نفس ایچون کلمۀ توحیدی سزدن تلقین آلورسه بعده هرنه‌سی وارایسه جمله‌سین سزه ایثار ونثار ایدرسه
بعده اولاد وعیالندن ونام وشانی خیالندن سزکچون تبری ایدوب خدمتکزه کیدرسه والحاصل برکمسه
نیل عرفان ایچون جمله‌یی ترك ایدوب سزه عبد مملوك اولدقدنصکره انك جمیع امورنده بر قصور
ایتمیوب جمله‌کسورین جبر ایده‌سز کانوا لنا کنا لهم دیوب برشبرکانه برذراع کیده‌سز والا ظالم حکمت
وخائن امانت ومطرود حضرتدر اول کمسه‌که محب دنیا ومنکر اولیا وجاسوس بی‌حیا اولان منافقلره
حکمت خواص اسرارندن برکلمه یا بر حرف سویلر وانلره قوت واستطابت وامید واستمالت ویروب
محفوظ ایلر زیراکه حکمت اولیای کرام علم لدنیدرکه اظهاری ممنوعدر واسرار خواصی عوامه
افشا غیر مشروعدر واظهار ایده‌نك سوزی غیر مسموعدر

(نظم)

الا ای جان بر سوداکه عشق اولمش سکا مأوا — خطاب مستطابن بیل حذر قیل اتمه هیچ افشا
اکر برجوهر آلدکسه محیط عشقدن زنهار — آنی جان ایچره حفظ ایت سویله برکمسه یه عمدا
سوزك سنکله شرع اولسون بولنسه عاقل آکاه — حدیث عشقی سرمد سور بولورسن مست ناپروا
اوکیم خرسند وساکندر بوجسم تنك مظلمده — اودل ملکنده سیر ایتسونکه دلدر کلشن زیبا
بوتندن ادم وحوا بغایت روشن اولمشدر — ولی معناده عقل ونفس کلدر آدم وحوا
اوکیم نفسیله قالمشدر انانیتله طولمشدر — اول اهل رسم عادتدر آکا سوز قالممش اصلا
حدیث عشق امانتدر آنی افشا خیانتدر — نه بیلسون غافل خود بین کلام عاشق مولا
کوکلدن حکمتی نا اهله اظهار ایلین ظالم — قالور محروم او حکمتدن دلی مظلم اولور اعما
رموز عشقی تصریح ایلیان مفتوندر ای حق — دینلمش خوش کلام العاشقین یطوی ولایروا

﴿نوع سادس﴾ صمتك اقسامی وحال مقامی نه اولدیغن واهل عرفان احوال قلبی رموز ایله اشارت قیلدیغن بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل الله دیمشلردرکه صمت لسان نتیجهٔ سهردر زیراکه سهران اولان کمسه ده آرزوی کلام اولمدیغی امر مقرردر وصمت ایسه ایکی قسمدر بری صمت لساندر وبری صمت قلبدر اما صمت لسان ماسوای ماسوا ایله سویلمکدن بالکلیه سکوت ایلمکدر واما صمت قلب کوکلدن نفی خواطر اکوان ایلمکدر پس اول کمسنه نك که لسانی صمت ایدوب قلبی صامت اولمز انك ذنوبی آز اولوب کندی راحت بولور وکیمك که هم لسانی وهم قلبی معا صامت اولور انك سری پاك اولوب مولاسنی بولور وکیمك که قلبی صامت اولوب لسانی سویلر اول کمسنه لسان حکمتله نطق ایلر وکیمك که نه لسانی ساکت ونه قلبی صامت اولور اول کمسه شیطانك مملکتی وانك مسخره سی اولوب قالور پس صمت لسان منازل ارباب سلوکدندرکه انلر ابراردر وصمت قلب صفات اهل شهوددندرکه انلر مقربیندر اما صمتك مبتدیلرده اولان حالی آفتلردن سلامتدر. ومقربلرده اولان حالی خطاب انسدر پس اول کمسه که احوالك جمله سندن صمتی التزام ایدر انك کمسه ایله برحدیثی قالمز الا که ربیسیله اولور زیرا که انسانك قلبنده ماسوا اولسنه صمت اکامحالدر وقتاکه اول ماسوا ایله حدیثدن مولی ایله حدیثه انتقال ایلسه اول نجی مقرب ونطقنده مؤید اولور ونطق ایلدکده صواب ایله ناطقدر زیراکه اول حقدن نطق ایدر صادقدر پس نطق باصواب نتیجهٔ صمت خطادر وماسوا ایله کلام ایسه هر حال ایله خطادر وماسوای سویلمك هر وجهله هوادر واما صمتك مقامی وحیك انواعیله مقامیدر وصمتك برخاصه سی دخی بودرکه مورث معرفة الله در اما اهل عرفان احوال قلوبی غیرت وحمیتلرندن کندی ارالرنده اشارتله سویلشوب کتابلرنده بیله رموز ایله یازمشلردر تاکیم بیکانه بولنان اهل نفس انلره عقل قاصرلر نجه سوء ظن ایله دیمسونلرکه آزمشلردر (بیت) سخن شناس نهٔ دلبرا خطا اینجاست * چو بشنوی سخن اهل دل مکو که خطاست * زیرا که اهل عرفانك کتبی اهل یدینه وناهل یدینه دوشوب کندی نفسین بیلمیان اهل جهل اول عبارات ایله ادعای عرفان ایده جکلرین سزمشلردر پس طریق معرفت مندرس اولمیوب واضح اولسون وکندیلردنصکره طالب عرفان اولانلری ارشاد ایچون جهانده نائب قالسون قصدیله اول بانده نیجه کتاب تألیف ایدوب اصطلاحاتن لؤلؤتركی دیزمشلردر تاکیم درر غررندن اول آشنالر بهره مند اولسونلر صحرای جهانده قالمیوب دریای دل وجانه طالوب اوزمشلردر زیراکه هر علمك اصطلاحاتی اهلندن سماع وتعلمسز بیلنمز ایکن طالب عرفان اولانلر بو علم قلوب اصطلاحاتی اهل دلدن تعلمسز مطالعه سندن ذوق ایله تماما سزمشلردرکه کأنه کندیلر وضع ایدوب یازمشلردر (بیت) مرشد کامل اولنجه نایاب * سکا مرشد نه شویر شمدی کتاب * واما کوکل احوالن رمز واشارتله نطق وکتابت ایلیان اهل عرفانك نیجه کلماتن عوام ناس آکلیوب انلری کفر وزندقه یه حمل ایله محبتلرندن محروم اولوب کتابلرندن ال اوزمشلردر حال بوکیم انلر نور ایمانی بولوب حق ایله باطلی فرق وتمییز قیلوب نفسلرین ومولالرین بیلوب عشق شرابیله طولوب کرمیتله قزمشلردر واهل جهل ایسه اهل عرفانی کاهی رد وانکار وکاهیجه قبول ایده کلمشلردر وبو انکار ومحبتده نیجه اسرار وحکمت واردرکه اهل دل انلری بیلمشدر پس عارفه لایق دکلدرکه اسرار محبتی اهل جهله اظهار ایده

مکر

مكر اول محنه‌كه كندی ذراعنی قصد ایلدكده انك ذراعندن قان روان اولمشدر حالبوكيم اول مرتبه مجتبده كندی علوم وعرفانی واحوال دل وجانی كوكل یولندن جذبه وذوق ایله حصول بولمشدر زیراكه علم قلوب انجق علم حالدركه تذكرله قلوبه طوغمشدر وعلوم عقلیه ایسه تعلم وتفكرله حاصل اولمشدر وحفظ اسراری شیخ عطار رحمة الله تعالی علیه سكز رباعی برله تنبیه قیلمشدر

(رباعیات)

ای دل بچو شراب معرفت كردی نوش — لب برهم نه سر الهی مفروش
درهر سخنی چو چشمهٔ كوه مجوش — دریا كردی كر بنشینی خاموش

چون لوح دل ازدوكون بستردم من — دوكون بزیر پای بسپردم من
ای بس سخنی راكه سرم كردی كوی — آمد بكلونم وفرو بردم من

چون برفكنند ازهمه چیزی سرپوش — چون دیك درآید همه عالم در جوش
چون می نتوان كرد بانكشت نشان — انكشت بلب باز همی دار وخموش

دل دربی راز عشق پویان میدار — جان میكن وراز عشق در جامیدار
سری كه سرت در سران باختهٔ — چون پیدا شد زخویش پنهان میدار

تابر جای بجای می باش وخموش — سرمی نه وخاك پای می باش وخموش
باخلق خدا رفق ومدارا میكن — نظاره كر خدای می باش وخموش

هرچند ترا محرم اسراری نیست — صابر میشوكه عمرتو بسیاری نیست
كر همدم مابی وترا یاری نیست — دم دركش وباهیچ كست كاری نیست

ازخلق جهان تاباید روی بپوش — بی زحمت لب شراب تحقیق بنوش
تاچند زنی ای دل برخاسته جوش — درماتم این لحدیث بنشین وخموش

آن به كه نفس زكار عالم نزنی — وزدست زمانه دست برهم نزنی
هم غصهٔ روزكار وهم قصهٔ خویش — مردانه فرو میخوری ودم نزنی

﴿فصل رابع﴾ اركان سته‌ء راه عرفانك دردنجی ركنی اولان عزلت انامك فوائد ومنافعین اون نوع ایله بیان وعیان ایدر ﴿نوع اول﴾ عزلت ناسی آیات قرآنیه واحادیث قدسیه ایله بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونكه حق تعالی عبادینه عنایت ایدوب عزلت انام موجب حضور مدام اولدیغن طیورمشدر نتكیم كلام قدیمنده بیورمشدر (یا ایها الذین آمنوا علیكم انفسكم لایضركم من ضل اذا اهتدیتم * فأعرض عنهم وتوكل علی الله * قل الله ثم ذرهم فی خوضهم یلعبون * ولا تركنوا الی الذین ظلموا فتمسكم النار ومالكم من دون الله من اولیاء ثم لاتنصرون * واذا اعتزلتموهم ومایعبدون الا الله فأووا الی الكهف ینشر لكم ربكم من رحمته ویهیئ لكم من امركم مرفقا * واصبر نفسك مع الذین یدعون ربهم بالغداة والعشی یریدون وجهه ولا تعد عیناك عنهم تریدزینة الحیوة الدنیا ولا تطع من اغفلنا قلبه عن ذكرنا واتبع هواه وكان امره فرطا * فمن كان یرجو لقاء ربه فلیعمل عملا صالحا ولایشرك بعبادة ربه احدا * وأعتزلكم وماتدعون من دون الله وأدعو ربی عسی ان لا أكون بدعاء ربی شقیا * وجعلنا بعضكم لبعض فتنة أتصبرون وكان ربك بصیرا * ام تحسب ان اكثرهم یسمعون اویعقلون ان هم الا كالانعام بل هم اضل سبیلا * فانهم عدولی الا رب العالمین * فأعرض عن من تولی عن ذكرنا ولم یرد الا الحیوة الدنیا * وان الی ربك المنتهی * یا ایها الذین آمنوا ان من ازواجكم واولادكم عدوا لكم فاحذروهم * قل انما ادعو ربی ولا اشرك به احدا * واذكر اسم ربك وتبتل الیه تبتیلا رب المشرق والمغرب لا اله الا هو فاتخذه وكیلا واصبر علی مایقولون واهجرهم هجرا جمیلا) وحدیث قدسیده بیورمشدركه یاابن آدم عجبت لمن ایقن انه یدخل القبر وحده كیف یستأنس بالناس * یاابن آدم لاتكن كالمصباح یحرق نفسه لیضیئ للناس * یاابن آدم كیف تطمع فی الانس بی مع الاستئناس بالناس فاطلب لقائی فی العزلة * یاابن آدم لوان لخوانك وجد واریح ذنوبك لماجالسوك وانا الستار الحلیم یاابن آدم لوعلم الناس ماعلم من ذنوبك لماكلمك احد من خلقی وانا الغفور الرحیم

(شعر) راحتی یا اخوتی فی خلوتی ‖ وبلائی کله فی عشرتی
کلما صاحبت قوما مدة ‖ اظهروا عیبی وابدوا راتی
لم اجد منهم خلیلا صادقا ‖ یحفظ الود ویرعی حرمتی
ماانقطاعی عنهم استحقارهم ‖ بل رأیت عزتی فی عزلتی

﴿نوع ثانی﴾ عزلت انام موجب عز واحترام اولدیغنی احادیث شریفه ایله بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه حضرت حبیب اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم امتنه شفقت ایدوب آفت ناس انجق ناس اولدیغنی طیورمشدر نتکیم حدیث شریفده بیورمشدر ناسك آفتی دکلدر الاکه ناسدر وبیورمشدرکه مؤمنك خیرلی مالی غنمدرکه انکله جبال اعالیسنده واودیه حوالیسنده بولنوب دینیله فتنه‌لردن امین اولور وبیورمشدرکه ملوك ایله جالس اولان فتنه‌یه واقع اولور وبیورمشدرکه مادامکه علما ملوك ایله اختلاط ایتمیوب دنیایه کیرممشلردر انلر عباد اوزرینه امنای رسل اولمشلردر وقتاکه ملوك ایله اختلاط ایدرلر پس انلردن ایراغ اولکزکه تحقیق انلر رسل خائنلری اولمشلردر وبیورمشدرکه کیمکه ظالمه ظلمنده اعانه ایله یرسوز سویلر تحقیق حق تعالی اوظالمی اکا مسلط ایلر وبیورمشدرکه بندنصکره حاکملر کلسه کرکدر وکیمکه انلرك قپوسنه کیدر وکذبلرین تصدیق ایدر وظلملرینه معین اولورسه اول کسه بندن دکلدر وبیورمشدرکه کوشهٔ وحدتده عزلت قیلمق سوء جلیس ایله مقازن اولمقدن اسلم والیقدر وبیورمشدرکه محب ریاست افلاح اولمز وطالب حکومت راحت بولمز وبیورمشدرکه جاهل کندی نفسنك عدوسی اولیجق غیریسنه نیجه صدیق اوله‌جقدر وبیورمشدرکه عقللی دشمن احمق دوستدن یکرکدر وبیورمشلردرکه زمرهٔ نسوان خیال شیطاندر ورجال ایچون بلای جاندر وضلع معوجدن خلق اولنمش ناداندر وبیورمشدر طائفهٔ نسا مغلوبات جاهل وغالبا غافللردر نسوان طائفه‌سی ناقصات العقل والدین درلر

(نظم)

اوسیمین ساعد شاهددن ال چك طوتمه هیچ انی ‖ که عقلك نیجه‌سین آخر بوکر مکرایله دستانی
اوسیب غبغبی سیر ایله ایوا ایتمه کیم دلده ‖ دوکلمش قطره قطره قان بولورسن نار پستانی
کوکلدن استه جانی حسن تندن کچ که فانیدر ‖ کر اولسه شمس جان تابان اولور آفاق مستانی
وجود آیینه‌سندن عکس جاندر کیم ظهور ایتمش ‖ انك عکس جمالیدر کوزللر حسنی هم آنی
فقیر اللهی حقیدن عیان سیران ایدن عارف ‖ عیان اهلیدر اول نیلر بیان وعقل وبرهانی

﴿نوع ثالث﴾ عزلت انام سبب قربت رب الانام وموزث انس مدام وموجب حضور تام اولدیغنی بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل الله دیمشلردرکه خلقدن بعید اولان حقه یقین اولور ناسدن مستوحش اولان ربیسیله مستأنس اولور ملکوته اطلاع ناسدن انقطاعده‌در عزلت ناس افضل شیم اکیاسدر ناسه تضرعدن خیرلی انلردن یأسدر راحت تنزهده وسلامت تفردده‌در ثمرهٔ عزلت انس باللهدر وخلقدن مستوحش اولان انیس درکاهدر دنیایی بیلن تزهد ایدر وناسی فهم ایدن تفرد ایدر کیمکه ناسدن بعید اولور اول حضور ایله سعید اولور ناسدن منقطع اولمین رب ناسه واصل اولمز طوبی اکا کیم ناسدن معتزلدر قلبیله مشتغلدر اختلاط ناس آفتدر وکثرت معارف محنتدر احمقدن بعید اولکه مداراتی کلال وملالتدر وموافقتی ضلالتدر ومخالفتی رذالتدر مودت احمقدن حذر ایله که اندن خیر کلمز سکا فائده ایدر صانور ایکن ضرر ایدر بیلمز ضدیله مألوف اولانك عیبی مکشوف وقلبی ملهوفدر صحبت جاهل عذاب الیمدر ومدارات احمق بلای عظیمدر عقلسزه مصاحب وقرین اولمه وکذاب وخائندن امین اولمه صحبت ایله الاکه عاقل متقی وعالم ذکی ایله صحبت ایله معصیت خالقده مخلوقه اطاعت ایلك اولمز وکثرت خلوت نسوان ایله کوکلده مودتلری قالمز عورت بیلاندر وانك لدغی بی زیاندر اکرچه عورت قسمی شرلیدر اکا احتیاجمز اندن شرلیدر عورت مکره ملازمدر پس اندن حذر ایتمك لازمدر نامحرم عورته نظردن غض بصر ایدن قلبنده حلاوت ایمانی بولور

نظم

(نظم)

اکر وصل دلداری استرسن ای دل ‖ همان غیری ترک ایله اول عشقه مائل
سکا عشقدر شهپر عرش پرواز ‖ انی ایتمه شهوتله آلودۀ کل
سنک ذروۀ اوج عزت یرکدر ‖ نیچون ایلدک مرکز خاکی منزل
بو آمیزش جسم وآویزشندن ‖ سن اولمشسن اوروحدن بویله غافل
کمالات وهمی وحالات حسی ‖ اووصلتدن اولمش سکا جمله حائل
آچارسن تماشای رخساد خوبه ‖ نظر کیم بودر مهر وماهه مشاکل
اوبر پوستدر کیم طولی خلط وخوندر ‖ آنی جانی صاندککه ویردک اکا دل
قنی تلخدر جست وجوینده عیشک ‖ که شکر دهاندر اوشیرین شمائل
انی بیلمدکمی که تاکه کوررسن ‖ اولطف آریلوب قالمش اول لاشه عاطل
اوغدار صورتدن اعراض ایدرسن ‖ اولور اول مرادک بنه سنده حاصل
بولورسن درونکده سن عشقی دائم ‖ که اولمش جمالی قمو حسنه شامل
بیلورسنکه مرآت عشق اولمش آدم ‖ کوزلر جمالنه طورمش مقابل
هر آینه‌دن لطف وقهرین کوررسن ‖ طانورسن جهانده اودرشاه عادل
همان حکم وحکمتلرین سیر ایدرسن ‖ هم اندن اولورسن قمو لطفه نائل
حقیقتده حکمتدر اشعار حق ‖ فیا نعم قول ویابئس قائل

﴿نوع رابع﴾ عزلت انام شیمت کرام ولذت مدام وحضورتام اولدیغن بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل الله دیمشلردرکه عزلت عبادتدر وعزت وسلامتدر خلقه باقق آفتدر باقیان راحتدر خلق ایله جلیس اولمیان حق ایله انیس اولور اخوان دنیامثال ناردر قلیلی نافع وکثیری ضاردر صحبت نادان عذاب جاندر صدیق احمق ثعبان وسرکرداندر ناس ایله استئناس علامت افلاسدر اختلاط ناس محرک وسواسدر ناس ایله اختلاط ایلین حیله‌لریله مفتوندر وعزلت ایلین شرلرندن مصوندر ناسی فهم ایدن انلره اعتماد ایلیه‌مز وهر بیلدیکن هرکسه سویلیه‌مز خلقه عرض احتیاج ایدن محروم ورذیلدر وخلقدن مستغنی اوله‌نک رزقی جزیل وقدری جلیلدر ناسدن مستغنی اولان حق ایله غنی اولور ناسدن مبرا اولان انس مولایی بولور ابنای دنیایه تذلل ایدن لباس تقوادن معرا قالور وخلقدن وکندودن حیا ایدن حق تعالیدن حیا ایتمش اولور اهل دنیا ایله کورشمه هیچ ایشلرینه قارشمه صدیقک عدوسنه کتمه واکا رغبتله صدیقک انجتمه ابواب ملوکه کتمه کیدرسن انلره مداهنه ایتمه ناسه نار کبی قرین اول نه چوق ایراغ ونه ده چوق یقین اول * سوسنی سونی صورمه‌سنی صورمیه‌نی * کندی قدرینی بیلن خلق اراسنه دوشمز انس حق بولان ناس ایله ایشلمز اهل دل السنه واجساد ایله خلقه مقارندر وقلوب واخلاق ایله جمله‌دن بعید ومباندر ابراهیم ابن ادهم حضرتلرینه دیمشلردرکه نیچون ناس ایله انسیت ایتمزسن جواب ایتمشدرکه کندمدن بیوکلرک کبرندن وکوچکلرک حمقندن واقرانمک حسدندن فرار ایده‌لیدنبرو فارغ البال اولوب تصدیعلرندن خلاص بولمشم محیل اولان انسان صورتنده شیطاندر وشاب ایسه شعبۀ حیواندر وصحبت احداث یعنی الفت غلمان فتنه وخذلاندر ومناکحی کثیر اولانک فضایحی کثیر اولوب متحیر قالور

(نظم) هرلذت وهر بوسه‌یه اورمه دوداغک تا ‖ دلدار لبندن اوله‌سن مست وشکرخا
اغیار ابی رایحه‌سی قالمیه‌سنده ‖ عشق ایچره مجرد قاله‌سن یکدل ویکتا
اول نور قدیم اولمیانی بیلکه حدثدر ‖ چیق مزبله‌دن کیم ایده‌سن نوری تماشا
اولکم حدث اولمش نه بیلور لذت پاکی ‖ پاک اولسنو حدثدن اوبولور پاک تعالی
چو نعمت فرعوندن ال بیتقدی موسی ‖ دریای کرم ویردی اکا ید بیضا
بند ایله بوچشمی که بودر احول مغرور ‖ بومعدنی بوش ایت بول اولذاتی مهیا
ای دل قنی اول جانکه اوله همتی عالی ‖ دریالری نوش ایلیوب اول قانمیه اصلا

امواجی قویوب غرقیم عشقِ اوله مصلق ‌ ‌ اول بحر صف ایچره اوله قلبی مصفا
پاك اولسه جدندن دل ایرر حقی قدیمه ‌ ‌ خمر ارلی نوش ایدر اقداح اولور اشیا

﴿نوع خامس﴾ عزلت انام موجب طاعت رب الانام وموروث حضور تام ومنتج صدق واخلاص وسبب نیل منازل خواص اولدیغنی بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل الله دیمشلردرکه طالب معرفت مولایه لازمدرکه ابنای دنیادن عزلت قیلسون تا کیم انلر حالنه مانع اولمیوب یومافیوما ترقی بولسون وانلره عرض شریفنی بذل ایتمسون وانلردن برنسه طمعیله قپولرینه کتمسون وانلر ایله تضییع اوقات عمر ایتمسون وانلره تملق ومداهنه ومجادله ایله سویلسون واعمال واحوالندن انلره برنسنه ارائت ایلمسون تا کیم نظر خلقه التفاتله نظر حقدن ساقط اولمسون ومعرفت ومحبتدن محروم قالمسون زیرا که هر آن جمیع ذرات وجودینه رقیب وحبل وریدندن کندویه قریب اولان مولاسنك نظرن ملاحظه ایتمیوب بیدا اولان عبیدك نظرن ملاحظه ایتمك نشان جهل وغفلتدر وشان اهل حسرتدر پس عندالله اوکمسه بر مرتبه یه نائل اولمزکه عندالناس اعتبار ومنزلت استرتکیم دینلمشدرکه رضای خلق ایله مسرور اولان رضای حقدن دور ومهجوردر زیرا که خلقك مدح وذمی بر ریلدرکه فملرندن چیقوب هوایه قاریشوب زائل اولور پس مدح وذم ناسه التفات ایدن کمسه انلرك اعتقاد وانکارینه اعتبار واعتماد ایدوب حق تعالیدن غفلت واعراض ایتمش وجهل وغفلت ظلماتنده متحیر قالور (بیت) بو عاجزلقدن اعراض ایدوب اول دوستی بول تنها * سکاسندن یقین اول واحد قهار یتمزمی * اما خلقك عوام واکابرن اغنام واباعر امثالی عاجز وقاصر بیلوب خلاق جهانه صادقانه متوجه اولان طالب عرفان لباس خمول ایچره مستور الحال اولورنه برفضیلت اظهار ایدرکه ناس اکا اعتبار ایده‌لرونه برفضیحت ایشلرکه اکا طعن وانکار ایده‌لر وناس ایله تضییع اوقات ایلیوب عزلت اختیار ایدر وبرتنها مکانده ذکر وفکر ایدوب انجق جمعه وجماعته کیدر تا عارف بالله اولنجه‌دك بویله ایدر (بیت) جهاندر آخور واصحاب نفسدر چودواب * کیم ایدنه استری تیمار ایشی فنا دوشمش * بعده اول طالب معرفت نائل مرام اولدقده انك عندنده وحدت وکثرت وعزلت والفت جمله برابر اولور زیرا که عزلت عارف نفسندن قلبنه هجرت ایتمکدر وقلبندن ایچری روحنه کتمکدر وروحندن سرینه وسرندن مولاسنه یتمکدر پس نفس انسان منزل اسلامدر وقلبی محل ایماندر وروحی مکان عرفاندر وسری موضع توحید یزداندر (بیت) موحد چونکه یکتادر قتنده خلق موتادر * او بولمش حی قیومی یونلمش کوکلی مولایه * نتکیم دینلمشدرکه عزلت حقیقتده صفات بشریتدن مفارقتدر پس بشریتدن کچن کامل اهل دلدر وصحبت ناس اکا مانع دکلدر زیرا که اول کائن وباینــدر یعنی ظاهریله مع الناس کائنــدر وباطنیله ماسوادن باینــدر پس ناس ایله کیدکلری البسه‌یی کیوب انلرله ییدکلری اطعمه‌یی ییوب عقللری مقدارنجه سویلر وسائر عادتلرینه موافق کیدوب انلرله مرافقت ایلر لکن باطن وسریله جمله‌دن مفرد ومجرد اولوب انجق مولاسنك رضاسنه موافقت ایلر

(نظم)

اتمه بیلاندن فرار * کوزمیه‌سن اژدها ‌ ‌ ایله برکده قرار * حالکه صبر ایله ها
بونجه‌که قیلدك طواف * روی زمینی کزاف ‌ ‌ خلقی جهان طولی لاف * هیچ بولنورمی وفا
قلبی مقلبله بیل * ویرمه سوایه سبیل ‌ ‌ غافل ایدر قال وقیل * حاضر اول ایله صفا
خلق ایله قالدك کیری * مرده‌یی صاندك دیری ‌ ‌ زنده‌دن اولدك بری * حیدن اوتان قیل حیا
باغلسه‌کر خلق صف * بت کیدر هر طرف ‌ ‌ جمله‌سی اولمش هدف * ناظر تیر قضا
نفسنی بیلمش خبیر * بولمش اودوستی نصیر ‌ ‌ خلق جهاندر فقیر * ویروب آلاندر خدا
بحر چو مواجدر * کل شیء امواجدر ‌ ‌ هب اکا محتاجدر * حقی سن اول آشنا

﴿نوع سادس﴾ عزلت انام عادت کرام وموجب حضور تام وموروث نیل مرام اولدیغنی بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل الله دیمشلردرکه اخوان زمانه قصور ارارلر هنرلره حسد ایدوب عیبلری صورر لرنتکیم

شیخ سعدی رحمة الله تعالی علیه دیمشدرکه حق تعالی عبادینک عیوبنی کوروب سترایلر وهمسایه ویاران کورمش ایکن سویلر (بیت) نعوذ بالله اکر خلق غیب دان بودی * کسی بحال خوداز دست کس نیاسودی * وابراهیم بن ادهم رحمه الله تعالی علیه دیمشدرکه جبل لبنانده زمرهٔ رجال الله ایله مصاحب اولدم وانلرك جمله سنك وصیتی بکا بوایدیکم قچان ابنای دنیایه رجوع ایدرسن انلره درت حکمتله وعظ ونصیحت ایله که کیمکه اکلی اکثار ایدر اول عبادت لذتن بولمز وکیمکه نومی اکثار ایدر اول عمرنك برکتن بولمز وکیمکه کلامی اکثار ایدر انك قلبی میت اولوب حیات بولمز وکیمکه خلقك رضاسن طلب ایدر اول رضای مولایی بولمز برکاملدن سؤال اتمشلردرکه نیچون بزمله جلوس واختلاط ایلمزسك وذوق والفتله سوز سویلمزسن جواب اتمشدرکه سزدن بکا عیش لذت کلز وبندن دخی سزلره ذوق وصفا اولمز بن سزکله نجه الفت ایده بیلورم که سزدیرسزکه انواع طعام ایله بطنکی طیور بن دیرمکه بر نوعدن انجق بش اون لقمه تناول بیور * وسزدیرسزکه نوم لیل صحت بدندر بن دیرمکه نوم تضییع اوقات ایدندر * وسزدیرسزکه سویله بن دیرمکه سکوت ایله سزدیرسزکه طلب ایله بن دیرمکه ترك ایله وسزدیرسزکه بیل بن دیرمکه اونوت پس سزك احوالکز سزك اولسون وبنم حالم بنم اولسون زیراکه مرادخداسزدن تخلیط وبندن توحید اولمشدر پس مخلطله موحدنه زمان الفت قیلمشدر همان بکامانع اولمکز تاکیم انکله برساعت حضور ایدهیم وخشوع وخضوع ایله خدمته کیدهیم زیراکه مولایه اختیار ایله عبادت ایلمین انك عبادینه اضطرار ایله عبد مملوك اولور نتکیم دینلمشدرکه خالقه طوعا خدمت اتمینی حق تعالی کرها خلقه خدمتکار ایدر شرك جمله سی قپودن طشره ده در پس قپودن طشره یه چیقان حجاب وفتنه یه کیرر وصحبت ناس ایله نجه رزالته دوشر نتکیم نان عزیز وآب لذیذ انسانه برکیجه مقارن اولمغله تبدیل ورزیل اولور واهلی قرآن وصلوة اولان رجل نسوانه برلحظه تقرب قیلمغله ملوث وجنب اولوب اکاغسل لازم کلور حدجماع ایسه برحیاء مرتفع وایکی ادب بری مجتمع اولمقدر وجوهر جسم انسانی ضایع قیلمقدر ومایهٔ محبتی کوکلدن صویوب المقدر وجناح مرغ جانی قیروب ویولمقدر جماع برنوع جنوندرکه اکامداومت هرمدر * واندن افاقت ندمدر حلالندن ولد اولورکه قالسه فتنه وغمدر وکتمسی هم حزن والمدر وحرامی سواد وجه آدمدر وخسران هردوعالمدر

(نظم)

شفقت ایت شهوتی قوی انی سکا خوی اتمه	عاشق پاك اول وهر ماده رخری بوی اتمه
اول وآخرك اول عشق ازلدر لاغیر	بیوفازن کبی سن کندیکه چوق شوی اتمه
جسمی قوی مثل شتر هرخس وخاره کتمه	قلبه کل ترك بهار وچمن وجوی اتمه
پاك یقه یوزیکی ایله طعن مرآت	نقدکی کیچکین ایدوب عیب ترازو اتمه
حق ایچون سویله سوزك یوحسه همان خاموش اول	دلده دلداری بول اطرافه تك وبوی اتمه
عاریتدر بوکوزللرده اولان حسن وجمال	کوز کولر نامنی غفلتله قرروی اتمه
قامت عشقه سزادرکه سماع ایلیه سن	عشقدن غیری یه سن رقص وهیا هوی اتمه
عاشق عشق اول ودایره دل ویرمه صاقین	بیوفالرله کوکلده غمی صدتوی اتمه
کر خبردار ایسك اسرار ازلدن حقی	صقله سری دیمه هر بخبره طوی اتمه

﴿نوع سابع﴾ عزلت انام موجب ذکروفکر تمام ومعین توجه تام ومورث انس وحضور مدام اولدیغن بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل الله دیمشلردرکه طالب عرفانه ناسدن عزلت ایکی امر ایچون لازمدر اما امر اول بودرکه ناس اول طالب معرفت مولایی ذکر وفکرندن مشغول ایدوب توجهنه مانع اولورلر نتکیم برعارف نقل اتمشدرکه برمیدانده برجماعت کوردم اوق اتارلر ایدی وبریسی انلردن ایراق اوتورمشدی پس مراد ایلدمکه انکله سویلیم دیدیکه سنك کلامکدن بکا ذکرالله اولی در دیدمکه سن بونده بویله تنها قالمشسن دیدیکه ربم نیمه بیله در صوردمکه بوجماعتك قنغیسی ایلرو سبقت اتمشدر جواب ایتدیکه اول کمسه که خلقی ترك ایدوب حق ایله حضوره یتمشدر بویله دیوب نی قویوب کتمشدر پس بوتقدیرجه ناس اللهك ذکروفکرندن طالب معرفتی مشغول ایدرلر بلکه شروهلاکه آلوب کیدرلر (بیت) قاچ هجوم دیو مردمدن

مكانك خلوت ايت * كيم انيس اهل خلوتدر همان پروردكار * وحضرت حبيب اكرم صلى الله تعالى عليه وسلم عزلت زمانني واهل وارباني وصف وبيان ايدوب اول زمانده ناسدن تفرد ايله امر وفرمان ايتمشدر حالبوكيم اول طبيب ارحم بزم نفسمزه بزدن انصح ومصالحمزي بزدن اعلم ايدي امدي چونكه انك وصف ايلديكي عزلت زماني كلمشدر پس انك امرينه امتثاله نصيحتن قبول ايتمك بزه لازم اولمشدر اما وصف وبيان مذكوردن خبر مشهورده كلمشدركه حضرت حبيب اكرم صلى الله تعالى عليه وسلم بيورمشدركه وقتا كه خلقي كورر سزكه عهدلرنده غدر ايدوب امانتلرنده خيانت ايدر وبري برلرينه عداوت ايدرلر تحقيق اولزمان فتنه زمانيدر اصحاب كرام اكا ديمشلردركه اولزمانده بولنان مؤمن نه ايلسون اول حكيم الهي بيورمشدركه اول زمانده اولان اهل ايمان امور ناسه قارشميوب لسانن تحفظ ايله سويلسون وخانه سنه ملازمت ايلسون ومعروفي اخذ ايدوب منكري ترك ايلسون انجق كندي اموريچون خانه سندن طشره يه كتسون بعده سلف صالحين اهل زمانندن احبالرين تحذير ايدوب هر بري كندي اولاد واتباعنه تفرد وعزلتله امر ووصيت قيلمشدر واشتباه يوقدركه انلر بزدن زياده خبرت وبصيرت بولمشدر وزمان ايسه انلردنصكره خير دكل شر بلكه اضر وامر اولمشدر وحضرت عمر رضي الله تعالى عنه بيورمشدركه عزلتده سوء قريندن راحت بولمق واردر پس ممكن اولدقجه معرفت ناسي قليل ايتمك كركدر زيراكه ناسدن خلاص بولمق مشكلدر وبر كامل ديمشدركه بو زمان حفظ لسان واخفاء مكان زمانيدر واسددن فرار ايدركبي ناسدن فرار اوانيدر ولزوم بيوت ورضا مافوت زمانيدر وبر كامل ديمشدركه خداي متعال حقيچون بو زمانده ناسدن عزلت حلالدر واندن ايكي وزييل صكره بر كامل اني ايشيدوب ديمشدركه چونكه عزلت اولزمانده حلال اولمشدر پس بو زمانده وجوب مرتبه سين بولمشدر واما امر ثاني بودركه ناس طالب عرفانك حالت حضورني فاسد ايدرلر زيراكه ناس ايله اختلاط ايدن طالب عرفانه بلكه صاحب عرفانه خلقك طرفندن رياوتزين داعيلري عارض اولوب حضور قلبي زائل اولور نتكيم رؤيت ناس بساط ريادر دينلمشدر وبر عارفك قپوسنه كيدوب ديمشلردركه زيارت ولقا ايله بزه اكرام ايله پس اول عارف اول قپويه كلنلره ايچرودن جواب ايتمشكه زيارت ولقادن انفع اولان غائبانه دعا ايله سزه اكرام ايدرز زيراكه زيارت ولقادن تزين وريا حاصل اولور وغائبانه دعا ايسه قرين خلوص اولمغله اجابت بولور واكثر سلف صالحين تزين ورياخوفندن زيارت وملاقاتي قويوب ناسدن عزلتله سلامت بولمشلردر وقوت لايموت ايله قناعت قيلمشلردر وجمعيت خاطر لذتيله طولمشلردر وحضور انس ايله خواص عباد اولمشلردر وحق ايله ابداقالمشلردر

(نظم)

قدر فقري بيل فنا اول * يار سلطان اولمه هيچ
فقرا ايمش جمعيت خاطر * پريشان اولمه هيچ

خلقي صيد ايتمك ايچوندر بو * كوكلې بوز طاتلي سوز
چونكه صياد اولمدن * كويا وخندان اولمه هيچ

ترك ذوق ولذت جسماني آساندر ولي
مرد ايسك لذات نفسانيده جويان اولمه هيچ

خرقه وسجاده وعمامه وتسبيحي قوي
سخرهٔ اوهام وتسويلات شيطان اولمه هيچ

حفظ ظاهر موجب اهمال باطندر همان
حفظ حسن خلق ايدوب جسمي نكهبان اولمه هيچ

عزت ورغبتده اولسك چوق اولور حاسد سكا
مثل يوسف مبتلاي مكر اخوان اولمه هيچ

كر سعادتمند ايسك تنهايه كل خلقي اونوت
حقي انس حق بول ستر ايت پشيمان اولمه هيچ

❊(نوع ثامن)❊ عزلت ناس ايدن عارفلر ايكي صنف اولديغن بيلديرر (اي عزيز) معلوم اولسونكه اهل الله ديمشلردركه ناسدن تفرد وعزلت حكمنده اهل عرفان ايكي صنف اولمشدر اما اولكي صنفدن اول عارفدركه نشر علم وبيان حكمتده خلقك اكا احتياجي اولمز اول عارفك حالي اروح واعلادر زيراكه ناسدن عزلت اكا اسلم واولادر وذكر وفكر اطيب احلادر وانس مولى الذاشيادر پس اول عارف كندي بيتي قعرينه ملازم اولور نه كمسه آني بيلور ونه ده اول كمسه يي بيلور انجق جماعت وجمعه يه ومجلس علم نافعه حاضر اولور (قطعه) آنانكه بكنج عافيت بنشستند * دندان سك ودهان مردم بستند * كاغذ بدريدندر وقلم بشكستند * وزدست وزبان حرفكيران رستند * واما ايكنجي صنفدن اول عارفدركه علمده قدوه بولنوب دين امورنده خلق اكا محتاج ومائلدر پس اول عارفه تفرد راحتي وعزلت عافيتي ممكن وميسر دكلدر بلكه ناس ايچنده نصب نفس

ايدوب

ایدوب نشر علم دینه ملازم اولور لکن صحبت ناس ایچون اکا ایکی امر شدید لازم اولور اما ایکی امرك بری صبر طویل وحلم عظیم وخلق حسن بولمقدر واما امر ثانی شخصیله ناسه اختلاطی حالنده قلبیله انلردن منفرد اولمقدر پس اکر انلکه تکلم ایدرلرسه عقللری قدر سویلر واکر زیارتنه کیدرلرسه هرکسه مرتبه سی مقدارنجه اکرام ایلر واکر اکا اطاله ٔ لسان ایدرلرسه سکوت ایله معامله قیلوب محزون اولور واکر اندن اعراض ایدرلرسه انی غنیمت بیلوب ممنون اولور واکر خیرله حق او وزره کیدرلرسه انلرله موافقت ایلر واکر شر ولغوه میل ایدرلرسه اندن مخالفت ایلر واکر قبول ایدرلرسه نصح وتربیه لرنده ملایمت ایلر واکر قبول ایتمزلرسه اول وقت انلردن مفارقت ایلر بعده ممکنی قدر زیارت وعیادت ودعوت واجابت امثالی حقوقی وعادتلرینه رعایت ایلر وانلره ظاهر یله تجمل ایدوب اذیتلرینه تحمل ایلر وانلردن احتیاجنی کتم واخفا ایدوب تنهاسنده علاج ومداوا ایلر وانلرك خدمتلرین اجر تمزادا ایدوب دوشن حاجتلرین منتسز قضا ایدر وهرخصوصده جمله یه رفق ولطف ایله مسامحه ایدوب خلق ایله خالق ایچون حسن معامله ایدر اما معروف ناس اولمین عارفه عزلت ناسی آسان ایدن امور ثلاثه در * اما امر اول وظائف عباداتی لیل ونهار ساعاتنه توزیع ایدوب جمیع اوقاتی عبادتده مستغرق ایتمکدر زیرا که عبادتله اشتغال آفتلردن راحت وسلامتدر وعزلت ولذت آلمغه ودولت معرفت بولمغه علامتدر وناس ایله استیناس افلاس وملامتدر نتکیم حضرت موسی علیه السلام لذت کلام خدا ایله مألوف اولوب طور سینادن رجوع ایلدکده ناسدن بغایت نفرت ایدوب مستوحش اولوردی حتی کلام ناسی اشتمك ایچون اصبعن قولاغنه وضع ایدوب انلردن ایراغه کیدوب تنها قالوردی زیرا که اولوقت انلرك کلامنی وحشت ونفرتده اصوات حمیره مشابه بولوردی * واما امر ثانی ناسدن قطع طمع ایدوب انلرك جمله سندن بالکلیه مأیوس اولمقدر پس جمیع ناس اول عارفك نظرنده حجر وشجر امثالی اولوب بلکه لاشیٔ کبی فنا بولور زیرا که لایضر ولاینفع اوله نك وجود وعدمی برابر اولور (بیت) حتی جمیع خلقدن مستغنیم بالله بن * خلاق عالم وار ایکن خلقی زمانی نیلرم * واما امر ثالث ناسی تخییل وتبصر ایدوب اخلاق واطوارن تفکر وتذکر قیلمقدر پس عارف مجرد بو امور ثلاثه یه ملازمتله صحبت ناسی قویوب درکاه خدا اولان قلبنه کاور وانس وحضوری بولوب سروری دائم اولور حقدندر عنایت وتوفیق نه کوزل صاحبدر ونه کوز رفیق زیرا که ناسدن بعید ایلان صدیق بمدی قدر حقه یقین اولور تحقیق (قطعه) اتخذ الله صاحبا * وذر الناس جانبا * قلب الناس کیف شئت تجدهم عقاربا * حق تعالی کندی حضورینه دعوت ایلدیکی عبدینه ایذاء ناسی اجرا ایدر تا کیم اول خلقه مائل اولمسون وهرنسنه دن تنفر ایدوب ماسوا ایله قلمسون وقلبنلن طشره برکمسه یه اعتبار واعتماد قیلمسون (قطعه) حق تعالی انی که ایده گزین * دوستلق مجلسنده صدرنشین * بندایدر اکا باب اسبابی * غیره میل ایتمك اولمز احبابی * غیره میل ایتسه کوشمال ایلر * قهرنك بردمن چوسال ایلر * پس ایذاء ناس اکا دولت وغنیمت وطربدر زیرا که اول انك ناسدن اعراض ورب ناسه اقبالنه سببدر (قطعه) درحقیقت هرعدو داروی تست * کیمیای نافع ودلجوی تست * که ازو اندر کریزی درخلا * استعانت جوی ازلطف خدا * درحقیقت دوستانت دشمنند * کز حضرت دورمشغولت کنند * حق تعالینك اصفیاسنده عادتی اولیاسنه بدایتلرنده خلقی مسلط ایلمکدر زیرا که کلام اعدا سوط خدادر که غیره میل ایدن کوکللره انکله اوروب ماسوادن دوندروب کندی حضورینه کوندرر .

(نظم)

خلقدن تاکی اسیر غم بیهوده اولم
ای دل انسیت عشق ایله آسوده اولم
دمبدم موج اورر اول بحر قدم قلبمده
جیفدر لوث حدثلرله بن آلوده اولم
وار الغم عشقله اکسلسه چو خورشید ایله ماه
ناقص اولدقچه بنه عشق ایله افزوده اولم
عشق نار یله یانوب کلی کل اولدم تاکیم
ظلمتم محو اولوب اول نور ایله اندوده اولم
زنده دلدر اوکه بی خواب وخور اولدی شب وروز
سعیم اولدر که دم عشق ایله اول سوده اولم
مقتضای می عشق اولدی چو سکر وحیرت
استر اول می که بن وسن دیمیوب هوده اولم
آله مم فقر وفنا رایحه سین ای حقی
تا که مزکوم غم بوده ونابوده اولم

(نوع تاسع) عزلتك اقسام وحالن بيلديرر (اى عزيز) معلوم اولسونكه اهل الله ديمشلردركه عزلت ناس موجب صمت لساندر زيراكه ناسدن عزلت ايدن كمسه صحبت ايده جك كمسه يى بوله مز تنها قالور پس اول انى صمت لسانه مؤدى اولور وعزلت ايكى قسمدر برى عزلت مريدين و برى عزلت محققيندر اما عزلت مريدين اغيار اختلاطندن اجسام ايله مفارقت قيلمقدر واما عزلت محققين اكوان التفاتندن قلوب ايله مبرا اولمقدر پس قلوب محققين معرفت مولادن غيرى برنسنه يه محل دكلدر اما عزلت ايدنلرك نيتلرى اوچدر برى خلقك شر وفتنه سندن نجات بولمق نيتيله عزلتدر و برى كندونك شروثقلتندن خلقى صيانت قيلمق نيتيله عزلتدر و بونيت اولكى نيتدن زياده معتبر ومختاردر زيراكه انده خلقه سوءظن و بونده ظن و بونده نفسه بدگمان واردر حالبوكيم نفسه بدگمان ايتمك لايقدركه اول عادت ابراردر اما اوچنجى نيت جانب ملأ اعلادن صحبت مولايى نفسه ترجيح وايثاردر پس اهل عزلتك اعلاسى نفسندن عزلت ايدندر وصحبت مولايى ماسوايه ترجيح ايدوب حضورينه كيدندر كيمكه عزلتى الفت اوزره ايثار ايدوب نفسندن قلبنه ايچرى كلور تحقيق اول كمسه مولاسنى ماسوا اوزره ايثار ايتمش اولور پس اول كمسه يه حق تعالينك اعطا ايلديكى مواهب اسرارى انجق كندى بيلور اكرچه عزلت ناس ايله صمت لسان ملزوم ولازمدر لكن صمت قلب اكا غير ملازمدر زيراكه منفرد اولان كمسه كندى نفسنده ماسواى ماسوا ايله سويلر بولنمشدر انكچون صمت اركان ستهدن استقلال اوزره بر ركن قيلنمشدر وكيمكه عزلتله ملازمت قيلوب ناس ونفسندن تنها قالور اول كمسه وحدانيت الهيه سرينه واقف اولور واحوال عزلتك اعلاسى خلوتدر ونتيجهٔ خلوت معارف واسرار احديتدر وعزلتك برخاصه سى دخى بودركه مورث معرفت دنيادر پس انسان غداى جسمانيدن اعراض ايدوب ناس اويوركن اول سهران اولسه وذكر الله ايله كندوسنده صمت ايدوب ناس ونفسندن عزلت قيلسه وبوخصال اربعه انده جمع اولسه انك بشريتى ملكيته تبدل قيلوب عبوديتى سيادته وغيبتى شهادته وباطنى ظاهره وعقلى حسه تبديل اولور وكندى زمرهٔ ابداله دخول ايدوب مقامات مقربينى بولورودولت ومعروفته نائل وسعادت محبته واصل اولور (رباعيات)

انسيت ناس ايدن كوكلدر ناسى
افلاس علامتى بيل استيناسى
قوى ناسى خوش ايله ياد رب الناسى
صحبتلرى غفلتيله اولدر قاسى

حق ايله حضور ايدن كوكل كاشندر
چون غفلته كوكلى صالان دشمندر
پس دشمن ودوستم بكا روشندر
غفلتده قلان كوكل دكل كلخندر

حق انى فكر قيل كه الفت اولدر
ازبى ازاويوازايچ كه نعمت اولدر
فقر ايله قنايى بولكه دولت اولدر
ناسى قوكتابه باق كه صحبت اولدر

حق انى ياد قيل كه لذت اولدر
ميل ايتمه قارشمه خلقه عزت اولدر
تنهاده كتابه باق كه صحبت اولدر
بنلكدن ايراغ اوتوركم عزلت اولدر

حق بوجهانى خلقه وير عزت قيل
يارانه بدل كتبله خوش صحبت قيل
حكمتله كوكلده دمبدم الفت قيل
مستغنى اولوب بوناسدن عزلت قيل

حق سكا دوست اولان اولور همدشمان
ياى كرچه اوقى ايدر درآغوش همان
كنديدن ايراغه آثار اوقى اوكمان
صومثلى سنى ايچن ايدر بول اوزمان

حق سكا دوست دائم اول مولادر
مجنوندر او دل كه قبله سى ليلادر
مولانه توجه ايتسه دل اعلادر
هم اتادن انادن سكا اولادر

حق دوجهانده جانه رحمان بسدر
تنهاده كتب سنكله ياران بسدر
اولمزسه كتب كوكلده جانان بسدر
قوى ناسى همان اوقى كه قرآن بسدر

(نوع عاشر) نهايت عزلت اولان خلوته دخولك شروط واركان واصولن ونتايج خلوت اولان واردات واسرار ووصولك كيفيت كشف وحصولن بيلديرر (اى عزيز) معلوم اولسونكه اهل الله ديمشلردركه سلوك راه عرفان ايدن حضرت يزدانك حضورينه كيدن اهل يقين ناس ونفسندن عزلت كزين وبربيت ضيق مظلمده

خلوت

خلوتنشين اولور وناسدن ظاهر وباطنيله بعيد اولديغى قدر مولاسنه يقين اولور ودخول خلوتك شروط واركان
واصولى ووارداتى واسرار ووصولى واردركه خلوتنشين ايچون انلر معين ومرشد ومونس قرين اولورلر اما
شروط خلوت عين شروط راه يزداندركه بيان اولنان تصحيح عقايد ايماندر وتعلم طهارت وصلوة ذى شاندر وترك
لذات جهاندر وتوجه بدرون جاندر ومعرفت حقيقت دل وجاندر پس بو شروط اربعه بولنمدقجه دخول
خلوت خطر جاندر واما اركان خلوت عين اركان راه عرفاندركه تقليل طعام وتقليل منام وتقليل كلام وعزلت
انام وذكر مدام وفكر تمامدر پس بو اركان سته بولنمدقجه دخول خلوت مثال حبس زنداندر واما اصول
خلوت عين اصول مقامات روح انساندركه بيان اولنه جق تحصيل توكل وتفويض وصبر ورضاى تامدر
پس بو اصول اربعه كوكلده حصول بولمدقجه دخول خلوت تهلكه وحرامدر زيراكه محكوم سلطان واهمه
اولان طالب عرفان ايچون بى مرشد كامل دخول خلوتْ عقلنه زياندر ومهلك بى اماندر اما كيمده كيم شروط
واركان واصول مذكوره تماميله بولنور اول اهل يقين هرخوف وخطردن امين اولمش بيلنور وبى مرشد
وتلقين خلوتنشين اولسه اهله ومحله دينلور واول خلوتده واردات احوال ومقامات وكشف اسرار وكرامات
ايله ابتلا اولنور پس اول اهل خلوت چله مردانى مراد ايلدكده اكا لازمدركه ابتدا ناس ايله كندى بيننده
بيتى بابنى غلق ايدوب عزلت قيلسون تاكيم خارجدن برخبرى اولمسون بعده اهل بيتيله كندى بيننده خلوتى
بابنى غلق ايدوبتك وتنها قالسون تاكيم ياننه بركمسه كلسون. وقبله يه متوجه ومتربع اوتوروب كلمهٔ توحيده
يااسم جلاله اخفا ايله شب وروز مشغول اولسون همان قضاى حاجت وجمعه وجماعت ايچون طشره يه
كلسون والا خلوتنه ملازم اولسون وطوارق خيالات فاسده دن تحفظ قيلسون تاكيم ظاهر وباطندن
برنسنه آنى ذكر وفكرندن مانع وقاطع اولمسون وغداسنده احتياط اوزره اولسون همان غير حيوان اولان
غداى دسمدن نصف معده سى قدر تناول قيلسون تاكيم مفرط اولان جوع وشبعدن بعيد اولسون ومزاجى
اعتدالنه ملازمت قيلسون تاكيم يبوست مزاج اوزره خيالاته مؤدى اولمسون اما قلبنه كلن واردات ايله
مزاجى منحرف اولورسه اول انحرافى غنيمت بيلسون تاكيم واردات ملكيه دن بهره مند اولسون پس
واردات روحانيهٔ نوريهٔ ملكيه ايله واردات روحانيه وناريهٔ شيطانيه نك فرقى واردك انقضاسى عندنده كندى
نفسنده بولديغى بردولذتله ياالم وحيرتله بيلسون زيراكه قلبه ورود ايدن وارد ملكى اولدقده تحقيق انك
عقيبنده بدن بردولذتله دردوحيرت بولمز وصورتى متغير اولمز وكوكلده علم وحكمت قالور ماسوا قالمز اما وارد
شيطانى اولدقده تحقيق انك عقيبنده اعضاى بدن تهريش والم وكرب وحيرت بولور وكوكلده تخليط وفساد
وفترت قالور پس اندن تحفظ قيلوب ذكر وفكر ايله مشغول اولسون تاكيم قلبنى اندن فارغ بولوب راحت
قالسون واول وارده معارضه ايتميوب تسليم اولسون اما اول مرد خلوت خلوتنه دخولى عندنده ايكى امرى
عقيده قيلسون اما برعقيده سى بو اولسونكه تحقيق الله تعالينك شريك وشبيهى اولمز نتكيم كندى كلام
قديمنده (ليس كمثله شئ) بيورمشدر صورتدن منزه اولديغن طيورمشدر پس اكا حلوتدن هرنه صورت
كورينوب انا الله ديرسه اكا سبحان الله انت بالله ديوب كورديكى صورتى حفظ ايتسون واندن اعراض
ايدوب ذكر وفكرينه كتسون واما ايكنجى عقيده سى بو اولسونكه خلوتنده حقدن انجق حقى طلب ايدوب
ماسوايه مائل اولمسون اكر جميع كائنات اكا بخش اولنورسه ادبله قبول ايدوب هيچ بريله قالمسون وحضرت
مكونه متوجه اولوب ذكر وفكرندن آيرلمسون زيراكه حق تعالى انى امتحان ايدوب عجائب ملكوتيه ايله
مبتلا ايدر اكر انلردن برنسنه ايله قالورسه اول نسنه اندن فوت اولور كيدر واكر مطلوبى تحصيل ايدرسه اندن
برنسنه فوت اولميوب هرمراده ايرر اما ابتدا اندن غائب اولان عالم حسى اكا كشف ايله انى مبتلا ايدر پس
حيطان ظلمان اكا خلقك بيوتنده اولان افعالندن حجاب ومانع اولمزوا اكا واجب اولوركه بركمسه نك سرنى
بركمسه يه سويلمسون فلان مغتاب وفلان شارب وفلان زانيدر ديوب نفسانيت ايلمسون وستار اسميله تحقق
ايلسون واول شخص اكا كلوب اندن پند ونصيحت استرسه اول وقت اول فعلنى كندويه تنهاده نصح ايله
سويلسون وطاقتى اولدقجه بو كشف حسيدن اعراض ايدوب ذكر وفكرينه مداومت ايلسون بعده كشف
خياليه كيدركه انكچون معانىٔ عقليه صور حسيه ده نزول ايدر پس انكله دخى توقف ايتميوب ذكر وفكرينه

كوچسون اكر اكا مشروبات اعطا اولنورسه انلردن صونى ايچسون كذلك عسل وارايسه ايچسون والا شرب خمردن قاچسون مكرماء مطرله ممزوج ايسه انى دخى ايچسون وذكر وفكرايله مشغول اولوب اول كشف خياليدن قاچسون تاكيم مذكور اكا عالم مجرداتى آچسون وانك حضور انسنه كوچسون پس وقتاكه مذكوراتى ذكردن افنا ايدر اول مشاهده‌در يانومه‌در وبوايكيسنك فرقى بودركه مشاهده‌نك شاهدى محلنده قالور پس عقبنده ذوق ولذت واقع اولور ونومه ايسه صاحبندن برنسنه قوميوب بالكليه الور پس عقبنده تيقظ وندم واستغفار واقع اولور بعده حق تعالى انى ابتلا ايچون مراتب مملكتى اكا عرض ايدر اكر ترتيب اوزره ايدرسه اكا ابتداحجاب اسرار معدنيه‌يى كشف ايدر پس اول زمان هر حجرك منافع ومضارده بولنان خاصيتن بيلور اكر اول كشفه تعشق ايدوب انكله توقف ايدرسه مطرود حضرت اولوب اولدخى اندن كيدوب خائب وخاسر قالور واكر اول كشفدن اعراض ايدوب ذكر وفكرينه مشغول اولورسه حق تعالى اسرار نباتاتى اكا كشف ايلر پس هر عشبه كندى خاصيتن اكا سويلر اما كشف معدنى عندنده انك غداسى حرارت ورطوبتى غالب اولان اشيا كركدر واما كشف نباتى عندنده حرارت ورطوبتى معتدل اولان اشيا كركدر پس وقتاكه بو كشف ايله توقف ايلمزسه حق تعالى اسرار حيواناتى اكا كشف ايلر وهر حيوان اكا سلام ويروب كندى مضار ومنافعن سويلر وهر عالم كندى تسبيح وتحميدنى انواع اذكار ايله اكا بيان ايلر واكر انكله قالمديسه حق تعالى اكا احيايه حيات سببيه‌نك سريانى عالمنى كشف ايلر واكر انكله توقف قيلمديسه اكا لوايح لوحيه كشف اولنوب مخاوفله خطاب اولنوب وانكيچون بر دولاب نصب اولنوركه انده صور استحالات اكا كورينور پس كثيف نيجه لطيف اولديغنى ولطافت نيجه كثافت بولديغنى بيلور واكر انكله قالمديسه اكا برنور متطاير الشرر كشف اولوركه اندن تستر ايدرلكن مادامكه ذكر حقه مشتغلدر اكا هيچ برنسنه مانع دكلدر واكر انكله قالديسه اكا نور طواليله تركيب كالنك صورتى كشف اولور پس حضرت الهيه‌يه آداب دخول ووقوف وخروجى وجوه مختلفه‌سيله بيلور ومشاهدهٔ دائمه وكيفيت تلقىٔ علوم الهيه واستدارهٔ جميع طرق اكا معلوم اولور واكر انكله قالمديسه اكا مراتب علوم دقيقه وافكار سليمه كشف اولور پس افهامه طارى اولان مغلطه‌لر اطوارنى وعلم ايله وهمك فرقنى بيلور وعالم ارواح ايله اجسام ارا سنده اولان تكويناتك تولدى نشانى واول تولدك سبب وشانى وسر الهينك عالم عنايته سريانى اكا عيان اولور واكر اول كشف ايله قالمديسه اكا عالم تصوير وتحسين وتزيين كشف اولور وعقولك صور قدسيه‌دن نه صورت اوزره اولديغن بيلور ونوش نباتيه‌نك حسن شكل ونظامى ولين ورحمتك موصوفلرينه اولان سريانى اكا ظاهر اولور وبو حضرتدندركه خطبا وشعرايه وزن وقافيه امدادى كلور واكر انكله قالمديسه اكا مقام قطبيه كشف اولور پس بوندن مقدم هرنه مشاهده ايلمديسه اول عالم يسار ايديكه موضعى يوركدر واكا بو عالم كشف اولدقده ترتيب موجوداتى وجمله‌يه سريان وجودى ونيجه اسرار كائناتى بيلور وحفظنه قوت بولور واهلنه رموز ايله تبليغنه قادر اولور واكر انكله قالمديسه اكا عالم غضب وحميت كشف اولور پس اهل عالمده ظاهر اولان غضب وحميتك وخلاف وعداوتك منشألرين واختلاف اشكال وصورك مبدألرين بيلور واكر انكله قالمديسه اكا عالم غيرت واظهار حق ومذاهب مستقيمه وشرايع منزله كشف اولور وهر كشف اولان مقام اكا توقير وتعظيم ايله استقبال ايدر واكر انكله قالمديسه اكا عالم حيرت كشف اولور پس اندن عجز وقصورين بيلور وبو عالم عليوندر واكر انكله قالمديسه اكا مراتب ودرجات جنان كشف اولور وبرى برينه تداخلن وانواع نعمتلرك تفاضلن بيلور واول طريق ضيق اوزرنده ساكن اولور واندن مراتب ودركات جهنمى وبرى برينه تداخلن وعذابى تفاصيلن كورر واكر اول كشف ايله قالمديسه اكا ارواح مستهلكه منكشفه اولور پس انلرك مشهدلرنده سكران ومتحير بولور وسلطان وجدانلره غالب اولمش اولور وانلرك حالى انى دعوت قيلمش اولور واكر اول دعوته اجابت قيلمديسه اكا بر نور كشف اولوركه انده كندوسندن غيرى كمسه‌يى كورمز اولور پس انده لذت روحانيه‌دن انى بر وجد عظيم وهيمان شديد آلوركه اندن مقدم انى بيلمزدى پس اول دم انك نظرنده هرنه كوررسه كوچك كوزينور وكندى اول نور ايچنده سراج كبى متمائل بولنور واكر انكله قالمديسه اكا نبى آدم شكلنده صورتلر كشف اولور ويوزلرينه پرده‌لر اصلوب چكلور وانلرك بشقه تسبيحلرى واردركه ايشتدكده بيلنور وكندى صورتن انلرك ارا سنده كورر وانكله مقامنى

وبولنديغى

وبولندیغی وقتی وکندی حالنی بیلور واکر انکله قالمدیسه اکا سرِ رحمانیه کشف اولور پس انده هرنسنه‌نك صورتن کورر وجمله کشف اولان اشیایی دخی آنده بولور وبرعین وبرعلم قالمز الا که انده عیان اولور واول زمان کندی حقیقتن ورتبه‌سی نهایتن بیلور ومعرفت وولایتدن نه مرتبه بولدیغن طانور واکر انکله قالمدیسه اکا هرنسنه‌نك استاذ ومعلمی کشف اولور پس انك اثرین کورر وتلقینن آلور واکر انکله قالمدیسه اکا محرك افعالیله متجلی اولور واکر انکله متسلی اولمدیسه اکا حق تعالی اسما وصفاتیله تجلی ایدر پس اول اسمك انواری سطوتندن اول عارف محو وفانی اولوب کندوسندن کیدر ومقتضاسنجه خلعتلرله بقایه ایرر اندن ایزی اوزره ینه عالم حواس مقید ارضیه‌سنه کلور یاخود اول عروج ایلدیکی عالم لاهوتده قالور وبو معراج روحانی دخول خلوتله حاصل اولور واول تجلیاته عروجك مدتی حضور غفلت حسبیله قصیر وطویل اولور وناسی نسیانی قدر حضور حقی بولور واکر اول خلوتنشین رب العالمین حضرتلرینه صدق ویقین ایله توجه تام قیلمدیسه اول اسرار واحوالك بریسی اکا کشف اولمیوب اول فتنه وبلالرله بولندن قالمیوب جمله‌سین طی ایدر حق تعالیدن عون وعنایتله وجذبات محبتله وامن وسرعتله تجلیات افعالی واسماء وصفات مرتبه‌سنه کیدر پس مرید ومجذوب اولان حضور وانسی تیز بولور ومرید وسالك اولان کشف وکرامات ایله عوق اولور وغافل مطرود اولان استیناس ناس ایله قالور (رباعیات)

حق واراولیدر بوناس وسن موهومسن
حاجت دیلسك کسنه‌دن محرومسن
امواته علاقه ایلسك مذمومسن
باغلرسن اکر خدایه دل مخدومسن

حقی حق وخلق اراسنه داخلسن
مفلسسن اکر بو ناسدن سائلسن
خور اولدك اکر خلایقه مائلسن
ویردکسه اورب ناسه دل نائلسن

معشوق مکانی اوله‌مز همدم وصل
وهو معکم دیر ایما کنتم حق
دردیله قالور عاشقی بی مرهم وصل
کندیله بولان انی اولور محرم وصل

خلقك نسی وارکه میل ایدرسن ای دل
هر بخبر ایزینه کیدرسن ای دل
کندك کبی عاجزی نیدرسن ای دل
کل حقه‌که خلقی سن نیدرسن ای دل

مخلوق خدایه شفقت ایت رحمت بول
سن هرکسه رفق ورغبت ایت رفعت بول
ایلهلره حلم وحرمت ایت راحت بول
کر ایده‌مدکسه عزلت ایت عزت بول

ویر خالقه خلقی سن ارادن چیق کیت
نجون دیوب اعتراض اودینه یانمه
هرایشده ظلم وشر وعدل وخیری فهم ایت
تسلیم ایله سیر قیل بهشته خوش بیت

رفق ایله قویه اول حلیم وستار
مخلوقی یوغ اکله خالقی بول ای یار
بیل قدریکی خالقه چوق آچلمه زینهار
هر دوسته بو سوز وصیتمدر هربار

حقی نجه بیك صفا که ایتدك دوشدز
اطرافی کزوب جفایه کندك دوشدر
هرنه کوروب دیوب ایشتدك دوشدر
بوکیم اوتوروب نوایه کتدك دوشدر

﴿فصل خامس﴾ ارکان ستهٔ راه عرفانك بشنجی رکنی اولان ذکر مدامك فضائل وفوائدن وخواص ومنافعن طقوز نوع ایله بیان وعیان ایدر ﴿نوع اول﴾ ذکر مدامی آیات قرآنیه واحادیث قدسیه ایله بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه حق تعالی عبادینه عنایت ایدوب ذکر مدام سبب نیل الهام وموجب حضور تام اولدیغن طیورمشدر نتکیم کلام قدیمنده بیورمشدر (فاذکرونی اذکرکم واشکروا لی ولاتکفرون * الذین یذکرون الله قیاما وقعودا وعلی جنوبهم * فاذکروا الله قیاما وقعودا وعلی جنوبکم * واذکروا الله کثیرا لعلکم تفلحون * واذکر ربك کثیرا وسبح بالعشی والابکار * وذکر ربك فی نفسك تضرعا وخیفة ودون الجهر من القول بالغدو والآصال ولا تکن من الغافلین * واذکر ربك اذا نسیت وقل عسی ان یهدینی ربی لاقرب من هذا رشدا * رجال لاتلهیهم تجارة ولابیع عن ذکر الله * الذین آمنوا وتطمئن قلوبهم بذکر الله الا بذکر الله تطمئن القلوب * ومن اعرض عن ذکری فان له معیشة ضنکا ونحشره یوم القیامة اعمی * واقم الصلوة ان الصلاة تنهی عن الفحشاء والمنکر ولذکر الله اکبر *

والذاكرين الله كثيرا والذاكرات اعدالله لهم مغفرة واجرا عظيما * يا ايهاالذين آمنوا اذكروالله ذكرا كثيرا وسبحوه بكرة واصيلا * شهدالله انه لااله الاهو * فاعلم انه لااله الاالله واستغفر لذنبك * ومن يعش عن ذكرالرحمن نقيض له شيطانا فهوله قرين * ولا تكونوا كالذين نسوالله فأنساهم انفسهم اولئك هم الفاسقون * يا ايهاالذين آمنوا لاتلهكم اموالكم ولا اولادكم عن ذكرالله ومن يفعل ذلك فاولئك هم الخاسرون * ومن يعرض عن ذكر ربه يسلكه عذابا صعدا * فسبح باسم ربك العظيم * واذكر اسم ربك وتبتل اليه تبتيلا * قد افلح من تزكى وذكر اسم ربه فصلى) واحاديث قدسيه سنده بيورمشدركه * يا ابن آدم تفرد لذكرى اذكرك فى الملأ الاعلى * يا ابن آدم انا عند ظن عبدى بى وانا معه اذا ذكرنى فان ذكرنى فى نفسه ذكرته فى نفسى وان ذكرنى فى ملأ ذكرته فى ملأ خيرمنه * يا ابن آدم انما ذكرنى من نسى غيرى اذكرنى بنسيان غيرى اذكرك بكشف حجبك عنى اذكرنى باللسان اذكرك بالرضى اذكرنى بالقلب اذكرك باللقاء اذكرنى تذللا اذكرك تفضلا اذكرنى فى النعمة اذكرك فى الشدة اذكرنى بالمجاهدة اذكرك بالمشاهدة اذكرنى بالعبودية اذكرك بالربوبية اذكرنى بالفناء اذكرك بالبقاء * يا ابن آدم تنسانى وتذكر غيرى وانت محفوف بخير لسانك بذكرنى وفى قلبك غيرى لوعرفتنى لماذكرت غيرى يا ابن آدم اذا ذكرتنى شكرتنى واذا نسيتنى كفرتنى يا ابن آدم بذكرى فتنعم وبى فافرح يا ابن آدم انما اتخذ خلقى من لايفتر عن ذكرى يا ابن آدم اذا كان الغالب على عبدى ذكرى عشقنى وعشقته يا ابن آدم من اشغله ذكرى عن مسئلتى اعطيته افضل مااعطى السائلين وقال النبى صلى الله تعالى عليه وسلم قال الله تعالى لا اله الا الله حصنى فمن دخل حصنى امن من عذابى يا ابن آدم من طلبنى وجدنى ومن وجدنى خدمنى ومن خدمنى ذكرنى ومن ذكرنى ذكرته وكنت له حبيبا

شعر

لايترك الذكر الا من يشاهده	وليس يشهده من ليس يذكره
فلا ازال مع الاحوال اشهده	ولا ازال مع الانفاس اذكره
نسيت اليوم من عشقى صلاتى	فلا ادرى غداتى من عشائى
فذكرك سيدى اكلى وشربى	ووجهك ان رأيت شفاء دائى

﴿نوع ثانى﴾ ذكر مدام سبب انس رب الانام اولديغن احاديث شريفه ايله بيلديرر (اى عزيز) معلوم اولسونكه حضرت حبيب اكرم صلى الله تعالى عليه وسلم امته شفقت ايدوب ذكر حضرت مولى اعز واللذ اشياء اولديغن طيورمشدر نتكيم احاديث شريفه سنده بيورمشدر برجماعت بر مجلسده حق تعالى يى ذكر ايتمزلر الاكه انلرى ملكلرى طواف ايدوب رحمت شامل اولور وكوكلرينه آرام وسكينت نازل اولور واونلرى حق تعالى كندى عندنده اولان ارواح ملائكه بيننده ذكر ايدر وبيورمشدركه ذكر الله ايله تلاوت قرآنه مداومت قيل كه تحقيقا انلر سكاروى زمينده نورمبيندر وفوق سماده ذكر جميلدر وبيورمشدركه كيمكه ذكرالله محبتنى بولمشدر حق تعالى اكا محبت قيلمشدر وبيورمشدركه مولانك عبدينه تصدقى اكا ذكرنى الهاميدر وبيورمشدركه كيمكه لااله الاالله ديرسه قلبندن حجابى رفع اولور وبيورمشدركه هرنسنه نك برمصقله سى واردر اما كوكل مصقله سى ذكراللهدر بيورمشدركه حق تعالى (ولذكرالله اكبر) ديديكى اول ذكريدركه (فاذكرونى اذكركم) قوليله انى سزه وعدايتمشدر زيراكه سزك انى ذكرايتمكزدن انك ذكرايتمسى اكبر واجلدر واتم واكملدر وبيورمشدركه تحقيقا شيطان انفى آدم اوغلونك يوركنه واضعدر اكر حق تعالى يى ذكر ايدرسه كيرويه هارب وراجعدر واكر اونودرسه يوركنى التقام ايله ماضغدر وبيورمشدركه سزك بريكز اولقدر چوق ذكرالله ايلسونكه ناس اكا مجنون سويلسون بيورمشدركم ذكر اللهدن افضل بر صدقه اولمز وبيورمشدركه انفاق ذهب وفضه دن وضرب اعناق اعدادن وجميع اعمال صالحه دن سزه انفع اولان ودرجاتكزى ارفع قيلان ذكراللهدر وبيورمشدركه بيسن ذكرايدنله ايتميانك مثالى حى ايله ميت كيبدر وبيورمشدركم بركمسه برعمل صالح ايشلمزكه ذكراللهدن اكا زياده نجات ويرراوله وبيورمشدركه اكر بركمسه ذيلنه دراهم طولدوروب فقرايه تقسيم ايلسه وبرآخر كمسه ذكرالله ايله مشغول اولسه عندالله اول متصدقدن بو ذاكر افضلدر وبيورمشدركه اكر رياض جنته مصادف اولور سز انلرله متنعم اولكز واول روضه لر ذكرالله مجلسلريدر وبيورمشدركه بر قوم بر مجلسده اوتروب ذكرالله

ايتميوب

ایتمیوب اندن متفرق اولسه‌لر کویا که انلر بر جیفهٔ حردن متفرق اولورلر واول مجلس ایچون انلر یوم قیامتده متحسر قالورلر وبیورمشدر که اهل جنت حسرت چکمزلر الا که اول ساعته متحسر اولورلر که انده ذکرالله ایتمیوب اول ساعت بوش کیچمشدر وبیورمشدر که کیمکه صلوة صبحی جماعتله ادا ایدوب طلوع شمسه‌دك ذکرالله ایله مشغول اولوب ایکی رکعت نماز قیلرسه آنکچون بر حج وبر عمره اجری تمامیله حاصلدر وبیورمشدر که صلوة فجری ادادنصکره طلوع شمسه دکین ذکرالله ایله مشغول اولدیغم دنیا ومافیهادن زیاده بکا محبوبدر وصلوة عصردنصکره غروب شمسه دکین ذکرالله ایله مشغول اولدیغم دنیا ومافیهادن زیاده بکا محبوبدر وبیورمشدر که حق تعالی حضرت یحیی علیه الصلاة والسلام ایله بنی اسرائیله امر ایلدیکی کلمات خمسه‌نك بری ذکراللهدر وبیورمشدر ذاکر مولانك مثالی اول رجل کیدر که انك قتلنی قصد ایدن عدو آنك ازنججه سکردوب ایریشجك ساعتده همان برمتین قلعه‌یه داخل اولور واول عدودن سلامت بولوب امین اولور کذلك عبد مؤمن کندی نفسنی شیطاندن محروز ومحفوظ ایده‌مز الا که ذکرالله ایله ایده‌بیلور صدق رسول‌الله صلی الله تعالی علیه وسلم یعنی کلهٔ طیبهٔ لااله الاالله حصن مولادر که انی جان وکوکلدن تکرار ایدوب اخفا ایله اکثار ایدن غفلت ماسوادن آزاد اولوب مجلس انسی بولور

(نظم)

اکر جهانی کوکلدن جدا ایدرسن سن — حضور وذوق ایله ذکر خدا ایدرسن سن
بوخارچون وچرادن کذار ایدرسن اکر — وصال کلشنی ایچره صفا ایدرسن سن
ظهور ایدرسه اکر دلده درد عشق وغمی — جمیع درده دمندن دوا ایدرسن سن
صفا بولورسن اکر نور عشق باقیدن — درون سینه‌کی باغ بقا ایدرسن سن
درون بحر معانیده جوهرك بیلسك — جهانده قیمتکه خوش بها ایدرسن سن
ریاضت آب حیاتی صفاسنی بولسك — کوکل کدورتنی هب جلا ایدرسن سن
منازل هوس اولدیسه قطع اکر حق — مقامکی حرم کبریا ایدرسن سن

﴿نوع ثالث﴾ ذکر مدامك فضائل وفوائدین بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل الله دیمشلردر که ذکرالله عمدهٔ راه عرفاندر وموجب انس یزداندر ومورث وصال دل وجاندر وذکرالله اشد اعمالدر واشد اقوالدر وقرع باب ذوالجلالدر ذکرالله صفات قلوب وعلامات ایماندر ومخ عبادت ومفتاح باب عرفاندر افضل ذکرالله اخفاء صوت ایله وحضور قلب ایله تکرار کلهٔ طیبهٔ لااله الااللهدر ذکرالله نور قلوب وحضور ارواحدر ذکرالله لذت اشباح وقوت ارواحدر ذکرالله جلاء بصائر ونور سرائردر ذکرالله مؤنس جان ومورث عرفاندر عادت عارف ذکر مولی ونسیان ماسوادر ذکرالله جلاء صدور ونور عقولدر ذکرالله حیات قلوب ولقای محبوبدر ذکرالله رسم لسان وفکر دکلدر بلکه اولا مذکوردن وثانیا ذاکردن حاصلدر ذکرالله ایله اشتغال اصل صلاح بالدر ذکرالله ایله سهر لیال افضل اعمال واحسن احوالدر اکر کورسنکه حق تعالی سنی ذکر وفکر ایله مشغول ومؤنس ایتمشدر بشارتکه اول سکا محبت ایتمشدر ذکرالله کوکلده سرور وثمره‌سی انس وحضوردر دوام ذکرالله منور دل وجاندر وقلبه اطمیناندر ذکرالله انیسدر ونعم الجلیسدر ذکرالله عطر اشباح وقوت ارواحدر ذکرالله منیر بصائر ومؤنس ضمائردر ذکرالله ایله کوکل هر حدثدن طاهر اولوب وجه قدیم اکا ظاهر اولور دوام ذکرالله ایله قلبی معمور اولنك افعال واخلاقی جمیل وروحی مسرور اولور ذکرالله قلبه نور وعنایتدر وروحه رشد وهدایتدر ذکرالله هر دردده دوادر وذکر ماسوا بلادوادر کیمکه حقی ذکر ایدر حق هم انی ذکر ایدر ذکرالله نور بصیرتدر وروحه غنیمتدر ذکرالله ایله اشتغال طیبت حالدر کیمکه حقی ناسی اولور انك قلبی قاسی اولور کیمکه حقی چوق ذکر ایدر انك قلبندن ماسوا محو اولور کیدر ذکری دائم اولنك قلبی نائم اولمز ذکری الله اولنك فکری الله اولوب جانی آکاه اولور مداومت ذکرالله شیمت اهل اللهدر وقوت جان آکاهدر حقی اونودوب لاهی اولمه وذکر ایدرسن ساهی اولمه قلبك لسانکه موافق وشامل اولسون تاکیم ذکرالله سنده کامل اولسه‌ن حقیقت ذکر مولی نسیان نفس ماسوادر ذکرالله سرمایهٔ معرفت ومحبتدر وکیمیای دولت وسعادتدر دوام ذکرالله ایله محبةالله غالب اولور وکوکل ماسوایی قویوب انی طالب اولور ذکرالله هرکسه هر حالده لازمدر

لازمدر واهل الله اكا ملازمدر عارفك عقوبت بولمسی ذكر حقدن منقطع اولمسيدر ذكرالله ايله قول مأموردركه هر زمان مشغول اوله ذكرالله لسان ايله ياقلب ايله ياروح ايله حاصل اولور ذكرالله لساندن قلبه واندن روحه واصل اولدقده اول كمسه خواص اوليادن اولوب جميع اعضاسيله ذكر دائم قيلوب انس مذكوری بولوب اخص خواص اوليادر لااله الاالله توحيد مولادر افضل ذكرالله اخفا وحضور ايله تكرار كلمهٔ بولور ذكرالله غنيمت اوليادر لااله الاالله توحيد مولادر افضل ذكرالله اخفا وحضور ايله تكرار كلمهٔ لااله الاالله‌در نتكيم حديث شريفده افضل الذكر لااله الاالله كلمشدر اكا مداومت ايدن حصن مولايه داخل اولمشدر ودو عالمده خوف وخطردن نجات بولمشدر زيراكه حديث قدسيده لااله الاالله حصنی فمن دخل حصنی أمن من عذابی وارد اولمشدر پس هركيمكه لااله الاالله قلعه‌سنده تحصن ايلديسه تحقيق اول كمسه دولت ابد ونعيم سرمد تحصيل ايتمشدر وكيمكه بومتين قلعه‌ده تحصندن تخلف ايلديسه اول كمسه شقاوت ابديه وعذاب سرمدی يولنه كتمشدر اللهم ادخلنا فی حصنك المتين

حدم دكل كه حمد وثنا ايليم سكا
لايقدر ايلسك بنه سن كنديكه ثنا
توحيد ايدم سنی دير ايكن لا اچوب دهن
برلقمه ايلدی دوجهانی اول اژدرها
چون نورك اولدی مسند الادن آشكار
ستر ايتدی وجه عالمی جمله نقاب لا
سن واجب الوجود ايله محو اولدی ممكنات
اول مهر سنكه ذره‌لركدر بو ماسوا
حدم نه بن كيمم كسل طاعتم ندر
سنسن هميشه معتمد ومتكا بكا
بنلكده قويمه خواب وخيالدن خلاص قيل
تا هيچ سندن اولميه دل بر نفس جدا
فتح ايت جهان عشقه بو دل بيتی بانی
جذب ايله حقی بنده‌كی قيل عشقه آشنا

﴿نوع رابع﴾ ذكر مداومتك خواص وتأثيراتن بيلديرر (ای عزيز) معلوم اولسونكه اهل الله ديمشلردركه چونكه ذاكر دون الجهر اولان انفاس خفيه ايله وتوجهات قلبيه ايله لااله الاالله كلمه‌سنه ياخود الله الله ديمسنه مداومت ايلر اول ذاكر ذكر لسان ايله ذكر قلبی جمع ايتمش اولور وخواص وتأثيراتی تيز بولور زيراكه ذكر لسانی محرقدر وذكر قلبی مشرقدر پس بوذكر جامعك بر صافی ناری واردركه ذاكرك فضای صدرنده هيچ برنسنه ترك ايتمز الاكه يقار * انا ولاغيردركه لااله الاالله كلمه‌سنك معناسيدر مثلا بر خانه‌يه آتش دوشسه اكر انده حطب وارايسه انی ياقوب نار ايدر واكر انده ظلمت وارايسه انی محو ايدوب نور ايدر واكر انده نور اولديسه نور علی نور اولور كذلك دل خانه‌سنده نار ذكرالله ماسوی بولديسه انی ياقوب نار ايدر واكر ظلمت جهل بولديسه انی نور معرفت ايدر واكر نور بولديسه او نور او نارك ضدی اولميوب اول نور ذكر وذاكر ومذكور اولور پس ذكرالله حقدر وصفتی هم حقدركه حظوظی افنا وحقوقی ابقا ايدر زيراكه ذكرالله ايله حقوق نفس ارا سنده ضديت متصور دكلدر اما حظوظ نفس اجزاء زائده وجوديه‌دركه اسراف باطلدر زيراكه لقيمات حرامدن حاصلدر پس نار ذكرالله اول اجزايه ايروب فنايه ويرر وسلطان ذكر حق كلوب وجود ذاكردن هر باطل زاهق اولور چونكه ذاكر منوال مذكور اوزره ملازمت ذكرالله ايدر البته اول انك لساندن قلبنه واقع اولوب انی آكاه ايدر وانك بصيرت كوزی اچيلوب ذكرالله ايله انسيت بولور وخلوتندن خارجه چيقمق استمز اولور مكر بر حاجت ايچون چيقارسه ينه تيز كلور وليل ونهار انده ملازم ذكرالله اولور پس جنود ذكرالله آری آوازی پرده‌سنده صدا لرله جراد امثالی اول ذاكرك اوزرينه وراسندن هجوم ايدر وحطبی نار احراق ايدر كبی انلر انی احاطه ايدوب ياقمغه باشلر واويله اولوركه اول ذاكر كيجه خلوتدن چيقوب يوررکن يمين ويسارنده بر عظيم نور كوررکه اول نور ذكرالله اولديغن بيلور واو نور انك درونده بر سلطان اولوركه انكله قلبنده بر نسنه قالمز وچوق كره اولوركه بو واردات اول ذاكره بر مرتبه‌ده هجوم ايدركه جمادات اندن كيجه غايب اولوب كوره‌مز الاكه زجاجات ايچنده زجاجات امثالی كورر وصفای وجود اول اثناده نهايت بولور پس وجود انك شهودنده شيشه كبی اولدقده انك وراسنده شمس روح اويله كورينوركه صانوركه درون ارض واوج سماده بر نار مشتعلدر پس قلب ذاكر نيران ذكر حقه مكان اولدقده نيران عشق ومحبت دخی شررامثالی اكا نازل اولوب

انلرله

آنلرله اولقدر ینارکه وجودی مضمحل اولورپس. اول حینده انك قلبنه نورحق متجلی اولوب نورایله جمیع
انوار مذکوره فنابولوب قلب ذاکرمذکور ایله متسلی اولور (شعر) بدالك سرطال منك اکتتامه * ولاح صباح
انت کنت ظلامه * فأنت حجاب القلب فی سیرغیبه * ولولاك لم یطبع علیك ختامه * چونکه وجود انسان
قلب ایله مقلب ارهسنده حجاب اولمشدر پس وجود وارکان وانانیت کدوراتندن صافی اولدقده کوکل دوستنی
بولوروانس حضوری نورعلی نوراولور انوارمذکوره جذبات حقدن اکا کلور وا کرذاکره ابتدای امرده
جذبه ایر شمدیسه انك سیری اولا کندی وجودینك عناصر اربعه سی اوزرینه واقع اولوب اندن روحنك افلاك
سبعه سی اوزرندن کلوب انوار جذبات اکا نازل وظاهر اورلوپس بوذاکر عنصر ترابیسی اوزرینه عبور
ایلدکده کندوی اولا عبار امثالی مواضع مظلمهٔ ضیقه دن خروج ایدر کورروجبال امثالی اماکن علیهٔ
مرتفعه دن صعود ایدربولور بعده بوعنصر ذکرالله ایله صافی اولدقچه بلادحسنه وقلاع مرتفعه کبی مساکن
صافی وعنصر ابیسی اوزرینه مرور ایلدکده کندویی ابتدا اویله میاه متکدره ده کوررکه خوفندن
اول صولرده اوزمکه قادراولمز بعده بوعنصر ذکرالله ایله صفابولدقچه انهارجاریه وبحار صافیه کوروب طرفة
العین ایچنده اوزمکله جمله دن کیچرکیدر وعنصر هوائیسی اوزرینه عبور ایلدکده کندویی ابتدا برفضای
واسعده کورربعده بوعنصردخی ذکرالله ایله صافی اولدقچه احوالنك الوانیله متلون هوالرده طیران ایدوب
متلذذ اولوروعنصر ابیسی اوزرینه مرورایلدکده کندویی ابتدانیران مظلمهٔ متکدره ده مشاهده ایدربعده
بوعنصرهم ذکرالله ایله صفابولدقچه کندویی صافی نار ایچنده کوروب لذات عظیمه بولور اندن سموات امثالی
دل وجان اطوارندن مرور وعبور ایلدکده لطائف سبعهٔ انسانیه نك الوان اندارندن کیچوب نورمحیطه واصل
اولور اما بعض اولیاء کرام انوارمذکوره یی مرتب قیلمشلردر وهرنورك لونی لطائف سبعه دن برلطیفه نك
سری بیلمشلردر اما لطیفهٔ نفسیه نك نوری لونی مکدردخانی ولطیفهٔ قلبیه نك نوری لونی ازرق صافی ولطیفهٔ
روحیه نك نوری لونی احمرعقیقی ولطیفهٔ سریه نك نوری لونی اصفرفاقع ولطیفهٔ سرسرك نوری لونی ابیض
صافی ولطیفهٔ خفیه نك نوری لونی اسود براق ولطیفهٔ اخفانك نوری لونی اخضرصافی مشاهده ایدوب جمله یی
فوق رأسدن نازل بولمشدرپس اول ذاکر بو انوار اطوارك بریله قالدیسه الوان واشکال وجهتلردن منزه اولان
نورقدیم الهیدن محجوب اولورواول نوراحاطی که جمیع انوارانك تحتنده مستغرق اولور اول نورمحمدیدرکه انی
نورمحیط الهی ظن ایدن خطا ایدرزیراکه انی مشاهده ایدن ذاکرده هنوز ادراك وشعوراولوروقتاکه ادراك
وشعورفانی اولوب وجودی اخذ اولنور پس اول وقت اکا تجلیات خدا احسان اولنور وفنافی الله اودرکه
شهوت ووجود اندن کیدوب معرفت ساقط قیلنور * شهدالله أنه لا اله الاهو * نظم کریمی انده بیلنور واما
اکثر اولیای عظام انوارمذکوره نك ترتیب الوانن واطوارمزبوره نك تشخیص احوالن مرکز بیان ایتمیوب
بلکه انلری خاطردن نفی واخراج ایله امروتنبیه ایتمشلردر زیراکه اول انوار واطوار ایله اشتغال واوقاتندن
ظهورینه انتظار وبری برندن تمییز وانتقال ذاکرك سرنی مشاهدهٔ جمال وکمال صانع متعال حضرتلرندن
مشغول ایدر واویله اولورکه انوارمرقومه نك اکثری طی اولنوب وقابل جذبه اولان ذاکر مافوقنده بولنان
انوارایله مکاشف اولور وچوق کره اولورکه ارباب یقین متین انوارمزبوره یی اصلا کورمیوب انجق نورمحیط
مذکور انلره متجلی اولور نه برمکشوف ایله عوق اولورلر ونه برمشهود ایله قالورلر انجق اندن تسلی بولورلر

(نظم)

ای کوکل هیچ ایتمه فکراین وان	اولسه ذکرك حق اولورسن جاودان	ماسوایی چون فراموش ایلدك
ذاکر اولدك انی بی نطق ولسان	خوش بولنمازدلده ذوق ذکر حق	سنده بنلك اولسه یاسود وزیان
فارغ اولسه کندی کندندن کوکل	شاهد مذکوری بولدی بی کمان	دلده قالمز ذکر اسماوصفات
ذات مذکوراولسه جان ایچره عیان	قلبه مستولی اولنجه ذکر ذات	خاطره کلمزدل وجان وروان
واله ومدهوش ایدر جانی مدام	اول جمال لایزال بینشان	نه دیلرسن حق ویرر انی ولی
سن سنی هم استمزسن اولزمان	حق حقدن استه بویله دوانی	ایتمه فکر جاه ومال وخانمان

﴿نوع خامس﴾ ذکرمدامك نتایج واستغراقاتن وحالات وکرماتن بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل الله

دیمشلردرکه ذاکرك حدیث نفسی آنی شهوات خسیسه یه جذب ایله عوق ایتمسه وذکرالله ایله مشغول اولوب روزوشب خلوتدن طشره یه کتمسه نیچه ایام ایچنده آنك قلبنده انوار حق لمعان ایدر ابتدا برق خاطف کبی لامع اولوب سرعتله کیدر بعده عودت ایدوب برمقدارجه قالور بعده ثابت اولوب کوکل آندن لذت بولور بعده ناطق اولوب روح آندن حکمت آلور وماسوایی اونودوب آنده مستغرق اولور پس دوام ذکرخفی لسانیدن ذاکره اوچ نتیجه حاصل اولور که انلره مستغرقات ثلاثه دیرلر امااستغراق اول وجودك ذکرالله ایله استغراقیدر وبواستغراق اولزمان حاصل اولور که نار ذکرالله ایله اجزاء خبیثه محترق اولوب اجزاء طیبهٔ لطیفه قالور پس اول حینده انك اجزای وجودینك هر برجزؤندن طبل وزورنا صدالری کبی صدای اذکار ایشیدر چونکه اذکارایله اجزاء استقامت بولورصدای اجزا آری آوازی مثالی ملایم اولور وبواستقامتدن مقدم نارذکرالله آنك رأسنه واقع اولدقده طبل وزورنا صدالری انکچون کلورکه سلطان ذکرالله اول موضعه دبدبه سیله کلور واز کره اولورکه دبدبهٔ مذکوره یه ذاکرخلوت نشین تحمل آیده میوب یامجنون ویامیت اولور لکن عقلی وهمنه غالب اولان ذاکره اصلاضرر ایتمیوب بلکه اکاذوق سماعی ویرر واول شدتلی صدالرك سری بودرکه ذکرالله ماسوانك ضدی بولنمشدر پس وقتاکه برموضعه کلور آنده ضدی نفییله مشغول اولور نتکیم ما ایله نار اجتماعندن صدای نفی ایشیدیلور کذلك نار ذکرالله اول ذاکرك وجودن محو ونفی واحراق صدالری کلور بعده نارذکرالله انك سائر اعضاسنه واقع اولدقده اکا کندی وجودی اجزاسندن دکرمن صداسی وامواج بحرك ساحلنده تلاطمی صداسی ومیاه انهارك احجار عظام ایله انصدامی صداسی ورياح عاصفه نك اوراق اشجاره هبوبی صداسی ونارعظیمه نك ریح شدید ایله اشتعالی صداسی ورعدشدیدك صاعقه سی صداسی وبونلرك امثالی اصوات عظیمه کلوب وهر برندن نیچه بیك ذوق وصفا بولور وبواصواتك سری بودرکه وجود انسان ارض وسماده ومابینهماده اولان جواهر کثیفه ولطیفه دن ترکیب اولنمشدر واصوات مذکوره جواهر مزبوره نك اذکار وتسبیحاتی بولنمشدر پس هرکیمکه اول اذکاری کندی وجودنده بولور تحقیق اول کمسه حق تعالی یی هرلسان ایله ذکر ایتمش اولور وامااستغراق ثانی بودرکه اندنصکره ذاکرك فوق رأسندن بردائره مثلی برفواره فتح اولوب اندن انك اوزرینه ظلمت اینرکه اول وجود ظلمتیدر بعده نار اینرکه اول ذکرالله نوریدر بعده حضرت نزول ایدرکه اول دل وجان حضرتیدر بعده اکا واردات انسیه وانوار قدسیه کلورکه انلر حق تعالی نك فضل ورحمتیدر پس اول ذاکرك اجزای وجودی من الفرق الی القدم امن وامان ورغبت وایمان ایله ویقین وعرفان ایله وذکر یزدان ایله مالامال اولور ودل وجانی ذوق وسرور ایله وشوق وحبور ایله وانس وحضور ایله طولوب کمال رغبتله مائل جمال ذوالجلال اولور واستغراق صفادن ذکرالله دخی قلبنده مستغرق اولور قالور پس اول حینده قلبندن اویله حس ایدرکه کوکل کأنه بربئرعمیق اولور وذکرالله اکا دلوکبی واقع اولوب آندن صوچکر بولور واول حالده اعضاسنه طیران وارتعاش طاری اولور واندن حرکات جبریهٔ غیرمعهوده وجوده کلور وترك ذکرالله ایلدکجه صدرنده قابی طلب ذکرالله ایله رحم مادرده ولدکبی حرکت ایلر کأنه قلب ذاکر ابن مریمدر وذکرالله انکچون لبندرکه انکله قوت بولوب کبیر اولدقده مذکورینه اشتیاق واحتیاجندن صیحات بلااختیاریه ایدوب اغلر (بیت) دل من درد میکند چکنم * نفسم سردمیکند چکنم * وذکر قلبینك آری آوازی کبی سسی کلور نه اخفی ونه اقوی اولور واکثر ذاکرین ذکر قلبی صداسنی حروفیله ایشیدر وذکراللهك قلبه انتقالی علامتی بودرکه ذاکر کندی درونده نوردن بر ینبوع مشاهده ایدرکه اول سریع النبعاندر پس انکله قلبی مطمئن اولوب انی مؤنس اتخاذ ایدر وامااستغراق ثالث بودرکه بوندنصکره ذکرالله کوکلدن سره واقع اولوب ذکردن ذاکرك مذکورده غائب اولمسیدر پس اولزمانده آنك ذکرایتمسی انجق هیمان واستغراقدر وبو استغراقك علامتلرندندرکه ذاکر ذکراللهدن فارغ اولسه ذکرالله انی ترك ایتمیوب انك درونده طیران ایدرکه انی غفلتدن ایقاظ ایدوب حضوره کتورور وبونك برعلامتی هم بودرکه ذکرالله انك اعضاسنی ورأسنی اویله محکم باغلرکه کأنه سلاسل وقیود ایله مسدود اولمشدر وبرعلامتی هم بودرکه نیران ذکرالله آندن خامد وانواری ذاهب اولمز بلکه اول ذاکر ابدا کندی حولنده نیران صافیه بولوب فوقنده انوار صاعده ونازله کورر * فاذکرونی * توفیقیله اذکرکم * دولتنه

نائل

نائل اولور اماصاعده انوارقلبیه در ونازله انوارعرشیه در واماابتدافتح بصیرت بصرندن اولور بعده وجهندن بعده صدرندن بعده جمیع بدنندن فتح اولور (بیت) راه ازتوکه تادوست بسی نیست تویی * درراه توخاشاك وخسی نیست تویی

(نظم)

سنکله اولدیغم آن ایچره پرصفا اولورم | سنکله چون اولورم ذوقدن جدا اولورم
سنکله پرطلب وشوق وذوق خوش خلقم | سنکله پرکدر وخوف وپر اذا اولورم
سنکله جنت اولور دل سنکله دوزخدر | سنکله جمله دوایم سنکله دا اولورم
سنکله قبلهٔ خلقم سنکله مردودم | سنکله خرم اولور دل سکا فدا اولورم
سنکله عزو سعادت میسر اولدی بکا | سنکله ظاهر وباطنده بی نوا اولورم
اوکیمسه کیم لحد سینه سی کلستاندر | دیمزکه قبرده مورانه بن غدا اولورم
لحدندرکه بوافلاکه هم بوجان صغمز | کیچنجه پنج وششی واصل خدا اولورم
کهیجه آینهٔ روشنم تحفظ ایچون | غلاف جسمه کیروب لابس ردا اولورم
کهی مجرد اولوب دوجهانی سیر ایدرم | بوخاك وآبی قویوب حق پرهوا اولورم

﴿نوع سادس﴾ ذکرمدامك مراتب ثلاثه سین بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل الله دیمشلردرکه ذکر حروف ذکرلسانیدر وابتدا اول بی حضوردرکه ذکر مدامك مرتبهٔ اولاسیدر بعده کوکل لسانه موافقت ایدوب ذکرالله اندن قلبه کیدوب ذکر قلبی اولور واول ذکر حضوردرکه ذکر مدامك مرتبهٔ ثانیه سیدر بعده اول حضوردن مذکوره اول غائب اولوب ذکرسری اولور واول ذکرغیبتدرکه ذکرمدامك مرتبهٔ ثالثه سیدر اکراول ذاکر بوغیبتدن حضوره کلوب ذکرالله ایلدیکن حس ایلدیسه اول بردرجه تنزل ایتمش اولور واکرحضور مذکوردن غافل اولوب ذکرمولایی لقلقهٔ لسانه اقتصار ایلدیسه اول ایکی درجه تنزل ایتمش اولور وذکرالله ایسه غفلتله اولورسه ده ترکنه یول بولنمز زیراکه ذکرالله ایچون بیوك سلطنت واردرکه انکار اولنمز لکن مادامکه ذاکرك وجودی باقی ومعموردر اوسلطنتدن محتجب ومهجوردر وقتاکه ذاکرنوم ایله یاغیبتله ویاضعف بدنله کندی وجودندن عاری اولور اول حینده سلطان ذکرالله انك قلبنه مستولی اولور واول برعظیم نوردرکه ذاکرك اوزرینه فوقندن یاقدامندن ویاوراسندن واقع اولدقده اول اندن منتقض ومتزلزل اولور بی اختیارصیحه ایله * لااله الاالله * یاخودالله یاخود هودیوب برقوت عظیمه وبرشدت شدیده بولورکه اندن سجده یه دوشوب مبهوت اولور ویااجزای وجود مشدوداولوب قالوروبرقاچ ساعتدنصکره ینه کندویه کلور وبوحالتا کاذکرالله ایله مواظبتی قدرحاصل اولور وذکرالله لساندن مداومتله قلبه انتقال ایدوب اندن مواظبتله سره واصل اولور وذاکرمذکورك ماسواسندن غائب اولور * وماذلك علی الله بعزیز الآیة * پس طالب عرفان اولان ذاکر یزدان مداومتله اول قدرذکرالله ایدرکه ذکرلسانی ذکرقلبی اولوب ذکرقلبی دخی ذکرسری اولور وذکرسری ذاکر انسی اولوب ذکرانسی دخی ذکرقدسیده نهایت بولور ورکن راه عرفان اولان ذکرالله ایله مشغول اولوب دوام اوزره مواظبت قیلدقجه ذاکرك روحانیتی قوت بولوب نفسانیتی حکمندن طشره یه کلور پس روح انسانی روح حیوانی اوزرینه غالب اولوب معرفت مولایه طالب اولور اکرذاکرلیل ونهار اوقاتنی ذکرالله ایله احیاایدرسه طریق حقی برق خاطف کبی سرعتله طی ایدوب کیدر والاذکراللهده اهمال ایدرسه انی نفسانیتی بشریتنه دوندروب تأخیر وعوق ایدر اوچ کونلك طریقی انجق اوتوزییلده کیدر چونکه اول ذاکر منوال مذکوراوزره ذکرمولایه مداوم اولور البته انك اعضا ومفاصلنده برنوع وجع پیدااولور واول وجع برمقدارجه حرقتله یورکنده هم حادث اولور وکندی بیلورکه بواوجاع وحرقتدن نه مرتبه ذوق وصفا بولور * اللهم لاتحرمنامن هذاالوجع اللذیذ ووفقنا ان نشکرك علیه یاعزیز * وبواوجاعك سری بودرکه اول ذاکرك ایام غفلتنده اعضاوقلبنده متمکن اولان لذات وحظوظی تأثیرذکرالله انلردن قلع ونفی ایدرکه قلبه ذکرحقك بدایت نفوذی بودر پس اول ذکرمدامك اثری کوکلدن روحه وصول بولوب روح ذاکر اولور وخلافتله تحت دلده جلوس ایدوب حواس باطنه وظاهره یه حکمنده قاهر وماهر اولور

ونفس شهوانيه تغلب ايله مالك اولديغى حكومتدن معزول اولوب روح پاكه محكوم وشاطر اولور بعده اول ذكر مدامك اثرى روحدن سره واصل اولوب اول ذاكر عارف وكامل اولور ذكر مدامك خلوصندندركه انك اثر كوكلدن جميع اعضايه كلوب جوارحده تصرف قيلدقده جمله اجزاى بدن عروق ضوارب كبى متحرك اولور پس اول ذاكره بو حالتدن خطر عظيم اولوركه نفسى غروريله ذكر الله وردن تدريج ايله تقليل ايده وقهقرى ايزى اوزرينه كيرويه كيده زيراكه انك روزنهٔ قلبى تدريج ايله مفتوح اولديغى كبى تدريج ايله مسدود اوله رق بالكليه مظلم قالور پس حق تعالينك * ومن اعرض عن ذكرى فان له معيشة ضنكا ونحشره يوم القيامة اعمى * بيورديغى قهرى تحتنه داخل اولور زيراكه بر قول مولاسنه بر طريق ايله كيتسه بعده اندن اعراض ايدوب رجوع ايتسه اول مولى اكا قهر ايدوب اشد بلا ايله كرفتار ايلديكى امر مقرردر وانك وبو اعراضى ذكر مولايه شروعندن مقدم اولان امتناعندن اقبح واكبردر واولياء الله عندنده اول معرض مرتد حكمنده در پس اول ذاكره واجبدركه بو خطر عظيمى نصب عين ايدوب جميع اوقاتى ذكر الله ايله قاپليوب غفلت قيلميه اويله كه انفاسندن بر نفسى ذكر حقدن خالى قالميه حالبوكيم افضل اعمال واشرف احوال واكمل صفات واسعد اوقات اودركه ذاكر كندوبى ذكر حقه تسليم ايده تاكه ذكر الله ده فانى اولوب ماسوادن كيجه وكندى نفسندن كيده وذكر اللهدن هم غايب اولنجه يه دك فارغ اولميوب ذكر مدام ايده

(نظم)

الله الله اسمنى ذكر ايله جاندن بر زمان	تا منسى عشق نورندن طوله ليل ونهار
بولسه دل سلطان عشق رهزن ديندن نه غم	رهبر دوندن غنيدر يوغ انكچون انتظار
عشق سويله عشق استه عشق اوقى عشق بيل	عشقى كوش اول عشقى پوش اول عشقى نوش اول عشقى خار
تاكه عشق اولسون وجودك سنده بنلك قالمسون	چونكه بنلك قالمز اولدك عين عشق وشهريار
بر قبادر قامت انسانه بو شرع شريف	عشق اكا اطلس بطانه عقل اكا نقش ونكار
ايكيسى بر جنسدر بيل شئ واحددر ولى	عشقدر بحر محيط وعقلدر موج وبحار
عقل برهانى كبى كرحسن عشق اولسه عيان	پردهٔ وهم وخيالاتى ايدردى تارومار
چون نظردن طى اولور طومار اوهام وخيال	پاك اولور مرآت عالم جمله قالمز بر غبار
خارزار كثرت ايچره ورد وحدت سير ايدن	عارفك چشمنده حقى عالم اولمش لاله زار

«نوع سابع» ذكر لسانك نهاياتى علاماتن بيلديرر (اى عزيز) معلوم اولسونكه اهل الله ديمشلردركه ذكر مدام مفتاح عجائب عالم ملكوت وقرب حضرت لاهوتدر وذكر مدام انجق لسان وقلب ايله اولان دكلدر بلكه دائما ذاكر كندى قلبنه ملازم اولمق لازمدر تاكيم قلبى خلقه ميل وعداوتدن وماضى ومستقبلى تذكردن وتدبير امورنى تفكردن محفوظ وخالى وساده وصافى اوله وهميشه حق تعالى يى مراقبه ايدوب انكله حاضر اولوب ذكر وفكريله طوله وذاكرنى خاطر ايدوب صيقل ذكر الله ايله قلبه جلا ويرمليدر حتى تصفيهٔ قلب ايتمزدن مقدم علم اعتقاده وعلم صلوة اوزرينه اقتصار ايدوب سائر معقولات ومحسوسات ايله مشغول ومكبول اولميوب نفى خواطرله حضور ومراقبه يه ايرمليدر زيراكه بركمسه علوم اولين وآخرينى تحصيل ايتمش اولسه انك خاتمهٔ عمرنده بر علما اكا نفع ايتميوب لوح مدركه سندن جمله سى محو اولسه كركدر واكر بركمسه ملكهٔ حضوره مالك اولوب دائرهٔ وحدته قدم باصمش اولديسه اول حضور وحدتدركه حالت نزعنده انكله قالوب دستكيرى اولسه كركدر پس ملازم وقوف قلبى اولمق هر زمان لازمدر زيراكه حضور انسى بولمق هر عارفه لازمدر (رباعى) اى خواجه بكوى اهل دل منزل كن * در پهلوى چپ خويش دلى حاصل كن * خواهى كه ببينى رخ معشوق ازل * آينهٔ تو دلست رو دردل كن * وذكر مدام ايله ذاكر بر مقامه بالغ اولوركه قلبنه علوم لدنيه منكشف اولوب انلره تشبث قيلوب متلذذ اولور اكر جذبهٔ حق ايرشمديسه اول علوم ايله قالور لكن حق تعالى ذاكر صادقه هدايت ايدوب انى اول علومدن كندى محبتنه جذب ايدر پس اول ذاكر بو دولت عظما ايله امواج بحر علم حق اولان علوم لدنيه ايله اشتغالدن بيله استنكاف ايدر وجادهٔ محبتدن منحرف اولميوب طريق حضوره كيدر وذكر مدام ايله ذاكر اوله بر مقامه ايريشوركه اكا دينلوركه ذكر ايلمه تاكيم مذكورك سنى يجه

ذكر

ذکر ایلدیکنی کوره‌سن زیراکه سن ذاکر دکلسن ابدا مذکورسن لکن وجودك حجابندن مذکور اولدیغك بیلمزدك وقتاکه ذاکر ذکر مدام ایله ذکراللهده مستغرق اولوب وجودندن فنا بولور اول زمان ذکر لسانی ترك ایدوب قلبیله حضور دائم ایچره مستغرق اولور پس اول ذاکرك قلبی ذکر لسان ایله مشوش اولدیغندن اول ذکر لسانیدن بر مرتبه ممتنع اولورکه نیجه شهور وسنین انك لسانته ذکرالله کلمز الا که صلوة ایچنده کلور وذاکرك بو مقامه وصولینك علامتی بودرکه ذکرالله انك سرینه واصل اوله وانك سرینه ذکرالله اول زمان واصل اولورکه اول ذکر ایتمکدن ساکت اولدقده ذکرالله انك لسانته ابره‌لر اوجی کبی غرس اولنه ویا اوجهی جمله لسان اولوب اندن نورفائض ایله ذکرالله ایدر بولنه وقتاکه ذاکرك وقتی صافی اولور اول قلبنده بر یدهمت بولورکه انکله غیبدن اخذ ایده بیلور وکندی حواسندن هر غائب اولدقجه اویله شدتلی اصوات ایشیدرکه انك صماخی پرده‌سی خرق اولمغه قریب اولور پس اختیارسز صیحه ایله سجده‌یه دوشوب اندن لطف حق آکا ایشوب طاقتی قدر تجرید ایدرکه آنك جسمی تحمل ایدوب میت اولیه * پس کنت سمعه الذی یسمع به اشارتیله ودخی * الله ولی الذین آمنوا یخرجهم من الظلمات الی النور * بشارتیله * هنالك الولایة لله الحق آتی‌اندن عبارتدر * ذلك فضل الله یؤتیه من یشاء والله ذوالفضل العظیم * وبو امر محقق ومجربدرکه اقرب طرق معرفةالله مداومت اشتغال ذکر اللهدر زیراکه اسم مسماسیله بیله‌درکه اندن مفارقت ایلمز پس ذکر لسانیله تلاوت اسمه اول قدر مشغول اولورکه قلبندن حجب رفع اولوب شهودی بولوروقلبی مشاهدهٔ مذکور ایله ذکر لسانیدن مستغنی اولور زیراکه عبد اول حضرتده مولایی فکر ایتمك مناسب دکلدر وآنکچون تکرار اسم آداب حضوره منافیدر نتکیم برکمسه سلطان حضورینه داخل اولوب مقام خدمتده آکا مقابل طورسه اول زمان اسم سلطانی علی التوالی تکرار ایتمك اکا اقتضا ایتمز زیراکه انی مجنون عد ایدوب حضور همایوندن اخراج ایدرلر کذلك خفی دکلدرکه ذکرالله دلیلدر پس مدلولی بولان کمسه‌نك دلیله احتیاجی قالمز (قطعه)

ذکر در مجلس مشاهده نیست * ذکر جز دررہ مجاهده نیست
فاخته غایبست کوید کو * تو اکر حاضری چه کویی هو

(نظم)

نه دولتدرکه دلدارم سن اولدك || انیس ومؤنس ویارم سن اولدك
دل بر دردمك درمانی سنسن || شفای جان بیمارم سن اولدك
سرومدن صغشمم بوجهانه || دمادم چونکه غمخوارم سن اولدك
بکا خصم اولسه عالم خلقی غم یوق || نه قورقی چون نکهدارم سن اولدك
صفالر کر جفالر بولسه جانم || رفیق جمله اطوارم سن اولدك
سکا دل ویرمشم ای جان عالم || ازلدن چونکه دلدارم سن اولدك
کوزلار وصفنی ایتسم دلده سنسن || مرادم جمله مختارم سن اولدك
دیسم اسم شریفنی یاد عزیزم || دلمده جمله کفتارم سن اولدك
سکا تعظیم ایدر دللرده حقی || دیرانکارم یوق اقرارم سن اولدك

﴿نوع ثامن﴾ ذکر مدامك آداب اشتغالنی وتأثیرات واحوالنی بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل الله دیمشلردرکه ذاکر ذکرالله ایدرکن اول حالده نیجه آداب ایله متأدب اولملیدر اولا قالب وقلبنی جمیع شواغلدن فارغ وخالی قیلملیدر ثانیا توبه ایچون غسل ایدوب یا آبدست آلملیدر ثالثا ایکی رکعت اسباغ وضوء نمازینی قیلملیدر رابعا خوش قوقلی بر پاك تنها مکان بولملیدر خامسا اول مکانك بر مظلم کوشه‌سنده اعتکاف احرامنی آصوب بر سجاده قدر برکسوب حصیر وکلیم اوزرنده بر سجاده صالملیدر سادسا اول سجادهٔ مبسوط اوزرنده قبله‌یه متوجه تربع ایدوب اللرینی فخذینك اوزرینه قویوب اخفا ایله ذکرالله ایتملیدر سابعا تغمیض عین ایله حواس باطنه فتحنه کتملیدر ثامنا خیال شیخی حفظ ایدوب طلب همت ایچون اکا محبتله روحانیتنه یتملیدر تاسعا کیجه وکوندز صائم اولملیدر عاشرا افراط جوع وشبعدن حذر اوزره اولوب لحم حیوان اولمین یاغلی طعامی حد وسط اوزره تناول قیلملیدر والحاصل حظوظ نفسی وراحت جسمی بالجمله ترك ایتملیدر وکیجه کوندز

یاتمیوب کمند ایله حوایه کتملیدر تا کیم بدنده بولنان اجزاءعناصر اندن محواولوب اول پرده‌لردن کوکل خلاص
بولوب عالم ملکوته بصیرتله نظرقیلوب حضور انسه یتملیدر وذکر اللهدن ساکت اولدقده حضورقلب ایله
صامت اولملیدر وکوکاده واردات ذکر الله ایچون مترقب اولوب توجهله برساعت قدر قالملیدر تا کیم اوتوز
ییللق ریاضتله بولنمین جذبه دولتنی برلحظه‌ده بولملیدر وذکرالله عقبنجه صوایچمکدن بغایت حذر قیلملیدر
زیرا که ذکرالله منتج تهییج وحرقتدر وموزث شوق وذوق وحالتدر وذکرایتمکدن مراد ومقصوداولان بونلک
کبی احوالدر حالبوکیم ذکر الله عقبنجه صو ایچمك انوار مذکوره‌یی اطفا ایدر وکلال وملالدر وموجب
ارتعاش اعضا وموزث امراض واستسقا وسعالدر وذاکر اول خلوتده هرکاه تحریك رأس ایله ملازم ذکرالله
اولملیدر وکلهٔ طیبهٔ لااله‌الاالله یاخود الله اسم شریفنه مواظبت قیلملیدر وبواسم اعظمی اسم ذات ومستجمع
جمیع صفات بیلملیدر وبوکلمه ایله بواسمك قنغیسندن قلبنده زیاده تأثیر ولذت بولدیسه اکا مشغول اولملیدر
اکرچه طرق معرفت مولی‌چوقدر لکن ذکرالله اصح واوضح طرقدر ولااله الاالله کلمه‌سندن لاحرفنی
مد ایدوب (الهدن) همزه‌یی تحقیق ایتملیدر تا کیم لایلاه دیمیوب اول کلهٔ طیبه‌یی طوغری‌سویلملیدر * پس
لااله دیدکده ماسوایی نفی ایدوب (الاالله) دیدکده قدم حقی اثبات ایتملیدر وبوکلمه‌یی دون الجهر اولان قوت
نفسیه وحضور قلب ایله روزوشب تکرار ایدوب هرکره معناسنه یتملیدر مادامکه ذاکرك بشریتی غالب
وشهواته راغب وانانیتنه ملازمدر اول لسانیله هر (لااله‌الاالله) دیدکجه قلبیله (لامعبود الاالله) دیمك
لازمدروقتاکه بشریتی ضعیف اولوب شوق وذوقی ازدیاد بولور اولزمان لسانیله (لااله‌الاالله) دیدکجه قلبیله
(لامطلوب‌الاالله) دیه‌بیلور چونکه آنك افکار وخواطری فانی اولوب وحدت وجود انك باطننده ظهوره
کلور اولزمان لسانیله (لااله الاالله) دیدکجه قلبیله (لاموجود الاالله) دیمسی جائز اولور پس بوذاکر (لااله)
ایله ماسوایی نفی ایتدکجه تأثیر (الاالله) قلبنده تمکن بولور واندن اعضاسنه سرایت ایلدکجه سرتاقدم اجزای
وجودی حرکته کلور وقلبندن فتح باب اولوب نیجه حالات ایله مقامات عالیه بولور وتجلیات مذکوره ایله
ذکردن غائب اولور واول غیبت مشاهده یاقومه صایلور ومشاهده ایله نومه‌نك فرقی بالاده ذکراولنان بیان
ایله طویلور والحاصل ماسوادن پاك اولان دلده معرفةالله اماتی قویلور نتکیم دینلمشدرکه کیمکه خواب
غفلتدن آیلور اول عارف آکاه صایلور وبوذاکر دون همت اولمیوب کشف وکرامات ایله قالمیوب کرامت حیض
رجال اولدیغن بیلملیدر وذکراللهدن ماعدا قرائت اوراد وادعیه ایله مشغول اولمیوب انجق فرائض وسنن
قیلملیدر واول قدر ذکرالله ایتملیدرکه صورت لفظ انك لساندن ساقط اولوب اثری قلبه اندن روحه اندن
سره کتملیدر تاکیم انك قلبی ماسوادن ساده وروحی آزاده وسری مقدس اولوب مذکوره یتملیدر نتکیم
جنید بغدادی علیه رحمة الهادی حضرتلرینك خدمتنه علمادن اون التی کمسه استرشاد ایچون کلدکده
انلره کلهٔ توحیدی تلقین ایدوب هربرینی بشقه علی‌حده خلوتنشین ایتمشدر اومنوال اوزره برهفته مرورنده
انلره دیمشدرکه قلبکزده نه بولورسز انلرجواب ایتمشلردرکه انجق محبت دنیایی بولورز پس تنبیه ایتمشدرکه
محبت دنیایی وما فیهایی قلبکزدن نفی والقا ایدوب وعزت ولذتلرین نسیا منسیا ترك ایده‌سز بعده برهفته
مرورنده انلره دیمشدرکه قلبکزه نه کلمشدر انلر جواب ایتمشلردرکه انجق محبت آخرت کلمشدر پس ینه انلره
تنبیه ایتمشدرکه انی دخی ترك ایده‌سز بعده برهفته مرورنده انلره دیمشدرکه قلبکزه نه طولمشدر انلرخبر
ویرمشلردرکه انجق محبت انانیت طولمشدر پس انلره تنبیه ایتمشدرکه وارلغکزی دخی ترك ایده‌سز بعده
برهفته مرورنده انلره دیمشدرکه قلبکزی نه آلمشدر انلر خبر ویرمشلردرکه انجق محبت‌الله آلمشدر پس
انلره اسم جلالی تلقین ایدوب اون‌کون قدر تعیین ایتمشدر چون عدد ایام اربعین اولمشدر حضرت جنید
آنلره کلوب دیمشدرکه قلبکزده نه قالمشدر انلرك جمله‌سی دیمشدرکه قلبمزدن ماسوی محواولمشدر انجق الله
عظیم الشان قالمشدر پس جنید انلره دعا ایدوب دیمشدرکه اکا ملازمت ایدیکز چونکه مراد
الدیکز قنده دیلرسکز کیدکز وفلاح بولدیکز تابع اولنی بوحضوره ییدیکز یعنی طبعی سلیم اولوب سزه
تسلیم اولنلری بویله ارشاد ایدیکز (بیت) هست تاج عارفان اندرجهان ازچارترك * ترك دنیا ترك عقبی ترك
هستی ترك ترك * پس بومقامه واصل اولان ذاکرك خلوت معنویه‌ده انسی بالله اولور نه خلوتله اولور ونه
خلق ایله اولور صورتی خلق ایله اولور کثرتده ومعناسی حق ایله اولور وحدتده خلق ایله حقدن غافل قالمز

وحق

وحق ايله خلقدن محجوب اولماز انك عندنده وحدت وكثرت وخلوت وصحبت مساوی اولور زيرا كه انك هرحالنده انسی باللّٰه اولور (بيت) كثرتی وحدتده بولمق وحدتی كثرتده هم * برعلمدر اولكه جمله علم وعرفان آندەدر * چونكه بو ذاكرك قلبی كلمهٔ طيبهٔ توحيدك ملازمتنده وضع اولنان انوار وحدانيتله منور اولور البته اول انوار اقطار قلبندن صفحات كائنات اوزرينه منعكس اولور پس اول زمان كورركه وجود موجودات امر حقيقی دكل اعتباريدر وجمله كائناتك ظل ذاتی انك شهودنده محو اولوب انوار مكون قالور وجميع احوالده خصوصا مظاهر افعالده غيريدن فارغ البال اولوب سری وحدانيت فعالله دوام اشتغال بولور وهرعطا ومنع وضر ونفعی اندن بيلور وجميع ايذا وايلامی واهدا وانعامی وافعال انامی وسائر احوال ونظامی حقدن كوروب خلق ايله برمعامله‌سی قالمز وحضور حق ايله سرور دائم بولوب هر كز متألم اولمز (بيت) رأيت خيال الظل اكبر عبرة * لمن هو فی علم الحقيقة راقی * شخوص واشباح تمر وتنقضی * اری الكل يفنی والمحرك باقی * وذكر باقی مدام ايسه منتج فكر تمامدركه اول خاتمهٔ اركاندر

(نظم)

كرديلر سنكه قالمسون افكار	حق ذكر ايتكه دل طوله انوار	كيمكه مست ايتمز انی ذكر الله
عشقی منكردر ايتسه‌ده اقرار	قيل انی بربهانه ايله برون	تا درون اوله منبع اسرار
دركنار ايله اورته‌دن كندك	سن سكا خوش صاريل همان ای يار	اهل دل حرص وشهوتی خوشدر
اولدی مقبول وخوب چون كل وخار	صورتا شهوت ايسه معناده	مثل نار خليلدر كلزار
ذكر حقدن كلور دله حالت	حق ذكر ايله حق ليل ونهار	

﴿نوع تاسع﴾ كلمهٔ توحيدك فضائل وكراماتنی وخواص تأثيراتنی بيلديرر (ای عزيز) معلوم اولسونكه اهل الله ديمشلردركه كلمهٔ طيبهٔ * لا اله الا الله * حصن اكبر واعلادر وعلم توحيد مولادر كيمكه اول حصن حصينه كيدر تحقيق اول كمسه نعيم سرمد وسعادت ابد تحصيل ايدر كيمكه آنكله تحصندن تخلف ايدر تحقيق اول كمسه عذاب مؤبد وشقاوت سرمد كسب ايدر پس مادامكه بو كلمهٔ طيبه قلبك دائره‌سنه حصن اولمامشدر وانك روحی بو دائره‌يه مركز كلمشدر وسلطنتله هوای نفسی اول نقطهٔ مركزه دخولدن مانع اولمامشدر تحقيقا سن اول حصنك خارجنده‌سن كه روحك اكا دخول قيلمامشدر ومجرد تلفظندن برفائده حاصل اولمامشدر پس تفكر ايله كه بو كلمهٔ طيبه‌دن سنك نصيبك نه قيلنمشدر اكر نصيبك انك روحی ومعناسی بولنمشدر تحقيق ايكی جهان سعادتی سنك بيلنمشدر واسمك زمرهٔ اهل افضل الجزء اوليا دفترنده رسم اولنمشدر واكر نصيبك آندن مجرد لقلقهٔ لسان بولنمشدر اول منافقلر حظی قيلنمشدر زيرا كه ذكر حصن منع ايتمز نتكيم ذكر سيف قطع ايتمز زيرا كه بو كلمهٔ طيبه معناسيله روح ايله جسد منزله‌سنده‌در ومعناسز همان جانسز جسد مثابه‌سنده‌در نتكيم جانسز جسددن بر فائده كلز كذلك بو كلمه معناسز حصن اولمز پس اول كمسه‌لركه عالم فضلادن اولمشلردر آنلر بو كلمه‌يی صورت ومعناسيله آلمشلردر وصورتيله ظاهرلرين ومعناسيله باطنلرين تزيين وتحليه قيلمشلردر وانكله ايكی عالم سعادتنی بولمشلردر مادامكه (لا اله الا الله) ديرسن حالبوكيم اهل واولادیله سكون ايدوب مال ومسكنه ركون ايدرسن انی صدق ايله قائل اولمديغك محققدر زيرا كه لسان حال لسان مقالدن انطقدر اكر (لا اله الا الله) ديديكك معناسنك قلبكده برثمره‌سی وار ايسه نيچون فلانه اتكا وفلانه التجا وفلاندن رجا وفلاندن خوف ايدرسن مادامكه لا اله الا الله ديرسن وماسوا الله‌ه نسبت ايدرسن نه سن آنكسن ونه اول سنكدر زيرا كه (من كان لله كان الله له) ديلمشدر * وكانوا لنا خاشعين * كنا لهم حافظين بيلنمشدر وقتا كه * لا اله الا الله * ديرسن اكر انك مسكنی سندن مجرد لسان اولوب قلبكده انك ثمره‌سی اولمديسه خوف اولنوركه منافقلر زمره‌سنده بولورسن واكر انك مسكنی سندن قلب ايسه حقا كه سن مؤمنسن واكر انك مسكنی سندن روح ايسه تحقيقا سن عاشق صادقسن واكر انك مسكنی سندن سر ايسه شبهه‌سز سن عارف مكاشفسن (لا اله الا الله) كلمه‌سنده حرف لا برمكنسه‌دركه انكله وجوه اسراردن غبار اغيار ازاله قيلنور تا كيم عرش تجلی (الا الله) وذات پاكه نظركاه اولدقلرندن آكاه اولوب انك انس ومحبتنه لايق وسزا اوله‌لر وشراب عشقيله مست اولوب ابدا حضورنده قاله‌لر نتكيم حق تعالی (يا داود طهر لی بيتا اسكنه) بيورمشدر شرط عرفان تصفيهٔ قلب اولديغن طيورمشدر پس مادامكه

ماسوایه نظرله مغبرسن (لااله) نفینه محتاج ومضطرسن وقتا که شهود صاحب کاده کل شیئدن غائب اولورسن اولزمان (لااله) نفیندن راحت بولورسن (والاالله) اثباتنه واصل اولورسن وتکرار اسم ذات ایله ذوق ولذت آلورسن اندن الله بس باقی هوس اولدیغن بیلورسن اکر سلطان (لااله الاالله) انسانیتك مدینه سنه تسلط قیلدیسه انك دیاری دائره سنده انانیتدن بر دار اولمز وانده اغیاردن بر دیار اقامت قیلمز وانکله سنك دخی صبر وقرارك قالمز (ان الملوك اذا دخلوا قریة افسدوها وجعلوا أعزة اهلها أذلة وكذلك يفعلون) آیت کریمه سی نحواسنجه عزیز کبرك ذلیل وعزیز کثرتك قلیل اولور وعزیز بشریتك محو اولوب عزیز وجودك فنا بولور پس هر وصف مذمومك بر خلق محموده متبدل اولوب هر سلطانك حکمی نهایت بولور انجق سلطان (لااله الاالله) اول والیدر که انك حکمی اولین و آخرینك جمله سنه شامل اولور وازل آزالدن ابد الاباد ثابت ونافذ قالوب کیمیسی طوعا وشوقا وکیمی کرها وقهرا اکا محکوم اولور زیرا که حق تعالی خلق طبیعت ظلمتنده عدلیله خلق ایدوب انلره کندی نورندن فضلیله رش ایتمشدر واول نوردن بهره مند اولان سعادت دارین وقرة عینه تمشدر وهرنه اولمش ایسه اول زمان اولمش کتمشدر پس کیمه کیم اول نوردن اصابت قیلمشدر اول کمسه عالم فضلدن اولمشدر واول نور اصابت ایتمین کمسه عالم عدلده قالمشدر ونور مذکور اویله دکلدر که صور واشباحه شامل اولور بلکه اول هدایتدن عبارتدر که قلوب ارواحه نازل اولور اکر فلك تفریدن شمس توحید ارض قلبکه اشراق ایدرسه رسوم نفس انکله مضمحل اولوب ظلمت بشریت آچیلور (واشرقت الارض بنور ربها) ضیاسیله صفوف خلایق لواء (لااله الاالله) التنده جمع اولدیغی سچیلور کلمهٔ طیبهٔ (لااله الاالله) بر شجرهٔ مبارکه درکه انك نتیجه سی معرفت واحدانیتدر وثمره سی اقرار فردانیتدر وجمیع کائناتك وجودنده مقصود انجق بو دولتدر نتکیم حق تعالی بیورمشدرکه * عبدی خلقتك من اجل التوحيد وخلقت الاشياء كلها من أجلك السماء تظلك والارض تقلك والانوار العلوية تشرق عليك والموجودات السفلية تخدمك وهي محل تصرفك فالكل من اجلك وانت من اجلي ولكنك اشتغلت بها عني وكل نعمة شغلتك عني فهي نقمة وكل عطية الهتك عني فهي بلية * اما سالك طریق عرفانك منازلی اوچدر بری عالم فنادر وبری عالم جذبه در وبری عالم قبضه در مادامکه عالم فناده سن (لااله الاالله) کلمه سنه مداومت ایدرسن وعالم جذبه ده اولدقچه مدام (الله الله الله) دیرسن وهمزه سن تحقیق ایله قطع ایدرسن وقتا که عالم قبضه یه کلورسن هو هو هو دیمکله مشغول اولورسن آنکچون مکاشف قلوب (لااله الاالله) دیرومکاشف ارواح الله دیرومکاشف اسرار هو دیرلر زیرا که (لااله الاالله) قوت قلوبدر والله قوت ارواحدر وهو قوت اسراردر بلکه (لااله الاالله) مقناطیس قلوبدر والله مقناطیس ارواحدر وهو مقناطیس اسراردر اما قلب وروح وسر بر حقه ایچنده صدف ایچنده انجو منزله سنده در یا بر بیت ایچنده قفس ایچنده طیر منزله سنده در پس حقه و بیت قلبه وصدف وقفس روحه ولؤلؤ وطیر سره مثالدر نتکیم بیته داخل اولمدقچه قفسه واصل اوله مزسن وقفسه واصل اولمدقچه طیره نائل اوله مزسن کذلك قلبه داخل اولمیان روحه واصل اوله مز وروحه واصل اولمیان سره نائل اوله مز وقتا که عالم قلوبه داخل اولورسن تحقیقا عالم ارواحه واصل اولورسن واندن عالم اسراره نائل اولورسن پس قلبك قپوسن (لااله الاالله) مفتاحیله فتح ایدوب روحك قپوسین لفظة الله مفتاحیله فتح ایدرسن وسرن طیرن هو قرطمیله تربیه ایدرسن زیرا که هو دیمك اول طیر دانه سیمکدر اما قلبی بیته وروحی قفسه وسری طیره تشبیهمز مجازی عبارتدر وانجق عالم قلوبدن عبور ایتمدکجه عالم ارواحه دخول اولنمدیغنه وعالم ارواحدن کچمدکجه عالم اسراره وصول بولنمدیغنه اشارتدر والا حقیقت امرانك عکسیدر زیرا که عالم قلوبدن عالم ارواح اکبردر وعالم ارواحدن عالم اسرار اوسعدر پس بونك مثال حقیقیسی اوچ دائره درکه بری برنی احاطه قیلمشدر اما دائرهٔ کبری عالم اسرار ودائرهٔ وسطی عالم ارواح ودائرهٔ صغری عالم قلوب بیلنمشدر وعالم قلوب عالم ارواحدن آنکچون اصغر عد اولنمشدر زیرا که عالم قلب ارواح واسرار عالملرندن شهادت عالمنه اقرب بولنمشدر وعالم شهادت ایسه عالم اشباح وصوردرکه ضیق وخطر وحزن وکدر وخوف وحذر عالمی قیلنمشدر وعالم ارواح واسرار ایسه فسحت وراحت وسرور وکرامت وامن وسلامت عالملریدر آیا بو سماده بر کوکب بولمشمیسن وبو دریادن بر قطره آلمشمیسن یاخود نفس مستولیه ایله وبشریت غالبه ایله وطبیعت ظاهره ایله قات قات ظلمات ایچنده قالمشمیسن پس

عالم

عالم نفسدن عالم قلبه وظلمت وجودکدن نور شهوده خروج وعروجه همت ایدرسن تاکیم کوزلر کورمدیکن کوروب قولاقلر اشتمدیکن اشیده‌سن زیرا که عالم نفس وعالم بشریت وعالم طبیعت بواوچی عالم عدلك درکات ومهالکیدر وعالم قلب وعالم روح وعالم سر بواوچی عالم فضلك درجات ومعارجیدر اما عالم نفس اهل غفلت درکه‌سیدر وعالم بشریت فاسقلر درکه‌سیدر وعالم طبیعت منافقلر درکه‌سیدر اول اسفل سافلیندر وعالم قلب عابدلر معراجیدر وعالم روح عاشقلر معراجیدر وعالم سر عارفلر معراجیدر وقتاکه ذکر مدام ایله طبیعتك وبشریتك ونفسك درکاتندن درجهٔ قلبه ترقی ایدرسن اول زمان تصرف حقه تسلیم اولور اکا کیدرسن واول مقلب القلوب آنافآنا قلبکی کاه خوفدن رجایه وکاه طربدن حزنه وکاه بسطدن قبضه وکاه بقادن فنایه وکاه صحودن سکره وکاه محودن محقه تقلیب ایدوب کاه احوال مذکوره‌یی عکسنه تحویل ایلدیکن مشاهده ایدرسن وکاه * جذبة من جذبات الحق توازي عمل الثقلین * اقتضاسنجه سنی سندن جذب ایدوب آلور وقلبك انکله مطمئن وساکن اولور پس کلمهٔ لااله الاالله درکه بدایت ونهایت اودر وکلمهٔ طیبه وقول صواب اودر وحصن حصین ودعوت رب العالمین اودر اللهم ادخلنا فی حصنك الحصین آمین یامعین

نه حدی وار بوخاکك نیجه توحید خدا سویلر — نه ممکندر که شمسی ذره مدح ایلر ثنا سویلر
نیه بکزر بزم اول ذات پاکی وصفمز کویا — دوشوب دریایه بزمور اول حدیث آشنا سویلر
حبیبی چونکه لا احصی ثنادیر پس دخی کیمدر — که اول وصف جمال باکمال کبریا سویلر
نیجه میت می توحید اولور اول دون همت کیم — خدا رزقن ویره خلقه خداوند عطا سویلر
هویت بیلمز اول صوفی که مغلوب هوا اولمش — صدای انکر الاصوات آش ولو بیا سویلر
حقیقت مشرك اولدر کیم حقیقتدن دم اورمشکن — واروب سلطانه عرض حاجت ایلر التجا سویلر
کل ای حقی کوکل قرآنه ویراندن خبر سویله — که قرآن وخبردن نطق ایدز چون اولیا سویلر

﴿فصل سادس﴾ ارکان ستهٔ راه عرفانك التنجی رکنی اولان فکر تمامك کنه وماهیتن وخواص وفوائدن وکیفیتن بش نوع ایله بیان وعیان ایدر ﴿نوع اول﴾ فکر وفراستله قلبی حفظ وحراست ایتمکی بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل الله دیمشلردرکه تفکر وتذکر بدایع صنایع ذوالجلال موجب معرفت حضرت صانع متعالدر نتکیم حق تعالی قرآنده بیورمشدرکه * ویتفکرون فی خلق السموات والارض * ان فی ذلك لآیات لقوم یتفکرون * وتلك الامثال نضربها للناس لعلهم یتفکرون * وحضرت حبیب اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم بیورمشدرکه برساعت تفکر ایتمك بریل عبادت ایتمکدن خیرلیدر وبیورمشدرکه کیمکه قلبنده فکرالله طولمشدر آنك معنی هرحالده الله اولمشدر وبیورمشدرکه حق تعالینك مخلوقاتی تفکر ایدیکز انجق ذات پاکنی تفکر ایتمکزکه آنك قدرینه قادر اوله‌مزسز وبیورمشدرکه مؤمنك فراستندن حذر ایدیکزکه تحقیق اول نور حق ایله نظر ایدر واهل الله دیمشلردرکه طوبی اکا کیم ذکر وفکر خدا آنك جالیدر وقلبی ماسوادن ساده وخالیدر وفکر ساعت قلیله مثال طاعت طویله‌در تفکر کبی عبادت یوقدر تفکرده حلاوت چوقدر (بیت) فی الفکر عندی کالوصال حلاوة * التذذوقا بالمعانی واشتفی * ذات حقی تفکر ایدن زندیق اولور وقدرت وحکمتن تفکر ایدن صدیق اولور مؤمنك ظن بالی فراست قالدر تفکر کوکلده برسراجدرکه خیر وشری فرق ایتمکده عقل اکا محتاجدر تفکر کوکلده اولان معرفتی احضار واراءتدر وقلبی بحر غفلته غرق اولمقدن حفظ وحراستدر تفکر موارد فوائد حال ایچون تصفیهٔ بالدر ومبدأ مراقبهٔ ذوالجلالدر تفکر حدیقهٔ اشجار حقایق ومشرق انوار دقایقدر تفکر مرآت حقایق اشیادر ومیزان دقایق معادر تفکر منبع ینابیع حکمتدر ومعدن وجواهر معرفتدر تفکر شبکهٔ طائر حکمتدر وملکهٔ نظر عبرتدر تفکر روح واردات وخواطردر ومقدحهٔ شرارت نوادردر تفکر معرفت مقصوده‌یی طلبدر وآیات آلاء مولی ایله طربدر تفکر کوکلده احضار غیبی روح ایله ابصاردر تفکرك هیجانی اصوات احزان ایله‌در نتیجهٔ تفکر آیات معرفة الله‌در ونتیجهٔ تفکر صفات محبة الله‌در تفکرله حرکت ارواح علامت سعادتدر ومعصیتله حرکت اجسام علامت شقاوتدر تفکرله دفع آرزو سلامتدر وتحرکله تحصیل ملامتدر اشرف مجالس تفکرله جلوسدر وبحر

محبتدن شرب كوسدر (بيت) اراك بفكري في فؤادي ممثلا * كأنك لي نصيب بكل مكاني * اما فراست مكاشفه يقينه در وفراست صاحبي اسرار بيندر وفراست بر خاطر در كه قلبه هجوم ايدر وضدني نفي ايله قلبه محكوم ايدر * فراست دلده برنور ساطعدر كه حقايق اشيايه لامعدر دوام مراقبه قلبي حفظ وحراستدر وتفكر منتج معرفت ومحبتدر ومورث فهم وفراستدر (نظم)

مراقب اول كه دم عشقدن اثر بوله سن ‖ اوميتداده درونكده بر خبر بوله سن
طلوع صبح سعادت ديلرسن اويومه شب ‖ سپهري دلده اومهري عيان سحر بوله سن
ايراغه كتمه سكا كل كه سنده در هر شي ‖ مراقب اول كه درونكده سن نلر بوله سن
سپهري زير قدم ايله تا جهان كوره سن ‖ بو خانه سقفني كچ تا كه بر مقر بوله سن
بلند همت اول اي دل سن اوبله پروازايت ‖ كه بيضهٔ فلكي سنده زير پر بوله سن
خيال وخوابي قوي اول پرهواي عشق ايله خوش ‖ بو خاك وآبي قوكيم دلده چوق شرر بوله سن
شراب عشق ايچوب نفسدن كچ ايله صفا ‖ بو عقل قاصر ايله تا بكي كدر بوله سن
چوق اولسه شوق اوقدر ذوق وصل اولور كه صودن ‖ نه دكلو تشنه ايسك لذت اول قدر بوله سن
سن اهل غفلته اسرار عشقي حق ديمه ‖ كه عشق سوزلريني دلده چون شكر بوله سن

(نوع ثاني) قلبه كلان خواطرك منشأ واساميسن وخير وشرلرينك علامات وموازينن بيلديرر (اي عزيز) معلوم اولسونكه اهل الله ديمشلردر كه انسانك قلبنه خطور ايدن خواطر بر الاي آثار معنويه در كه انلري حق تعالى عبدك قلبنده ايجاد واحداث ايدر واول آثار آني افعال وتروكه ارسال ايدر وجميع خواطر حق تعاليدن قلبه نازل اولور كلور واول دخي يا واسطه سز اولور ويا ملك ويا شيطان ويا طبيعت واسطه سيله كلور اما اكر خاطر حضرت مقلبدن قلبه واسطه سز كلورسه اكا فقط خاطر ديرلر وبونك علامتي بودركه محكم ومصمم اولوب احوال باطنه دن بولنور وبو خاطر اجتهاد وطاعت عقيبنجه كلورسه اكرام ايچوندركه اول خير اولور وبوكا توفيق وهدايت ولطيف وعنايت ديرلر نتكيم حق تعالى كلام قديمنده بيورمشدركه (والذين جاهدوا فينا لنهدينهم سبلنا * والذين اهتدوا زادهم هدى * واكر ذنب ومعصيت عقيبنده كلورسه اهانت ايچوندر اول شر اولور وبوكا خذلان واضلال وعقوبت ديرلر واما اكر خاطر قلبه اول ملك واسطه سيله كلورسه كه آدم اوغلونه مؤكل قيلنمشدر وقلبك اذن يمناسي اوزرنده جالس بولنمشدر اكا ملهم ودعوتنه الهام ديرلر وبو الهام اولمز الا كه خير اولور وبونك علامتي بودركه متردد اولوب اعمال ظاهره دن كلوب اغلب بلا سبق طاعت ومعصيت بولنور واما اكر خاطر قلبه اول شيطان واسطه سيله كلورسه كه آدم اوغلنه مسلط اولوب قلبنك صول قولاغنده اوتورمشدر اكا وسواس خناس ودعوتنه وسوسه ديرلر وبونك علامتي بودركه مضطرب ومتردد اولوب غالبا بلا سبق ذنب اولور وذكر الله ايله ضعف وقلت بولور وبو وسوسه اكثر شر اولور وذاكره خيره مفضول اولوركه فاضلدن منع ايدر ويا ذنب عظيمه چكر كيدر وبو خير مفضولك علاماتي بودركه قلب انده خشيتله اولميوب نشاط ايله اولور وتأنيله اولميوب عجله ايله اولور وبصيرتله اولميوب عمي عاقبتله اولور واما اكر خاطر قلبه اول طبيعت واسطه سيله كلورسه كه شهواته مائلدر اكا نفس ودعوتنه هوا ديرلر وهوا اولمز الا كه شر اولور وبونك علامتي بودركه محكم ومصمم اولوب ذكر الله ايله ضعف وقلت بولمز وبر حال اوزره ثابت اولور زائل اولمز وحق تعاليدن واسطه سز وواسطه ايله قلبه كلان خاطر خيرك وخاطر شرك علامتي معرفتيچون موازين اربعه وضع اولنمشدر * اما ميزان اول بودركه قلبه كلان خاطري شرع شريفه عرض ايدرسن اكر اول خاطر شريعت جنسنه موافق كلورسه خيردر واكر مخالف اولورسه شردر * واما ميزان ثاني بودركه قلبه كلان خاطري بر عالم عامله يا بر مرشد كامله عرض ايدرسن اكر اكا خيردر ديرسه خيردر واكر شردر ديرسه شردر * واما ميزان ثالث بودركه قلبه كلان خاطري صالحين اعمالنه عرض ايدرسن اكر آني ايشلمكده اقتداي صالحين وار ايسه خيردر واكر اقتداي صالحين يوق ايسه شردر * واما ميزان رابع بودركه قلبه كلان خاطري نفس وهواسنه عرض ايدرسن اكر نفس اندن بي نفرت خشيت حق نفرت طبع ايله تنفر ايدرسه

اول

اول خیردر واکر نفس اکا بی میل رجاء حق میل طبع ایله مائل اولورسه شردرکه شردر زیرا که نفس مکاره کندی طبعیله خالی قالدقده سوء ایله اماره‌در اللهم لاتکلنا الی انفسنا طرفة عین ولااقل من ذلك * امانار اسم جلال ایله نفسی پاك اولان ذاکرك قلبی صافی اولوب جمیع وساوس ودسایسدن فارغ و آزاد اولور وشراب معرفت ومحبتله طولوب حضورانسی بولور زیرا که اسم الله برناردرکه تکرار ایدنلرك قلبنده وساوس وافکار قومز بقارالله اسم ذاتدرکه جامع جمیع صفاتدر الله اسم اعظمدرکه ماسوادن صافی اولان آنکله محترمدر عارفدن بسم الله الله‌دن کن کیدر بوبر کلمه‌درکه همی زائل ایدر بوبر کلمه‌درکه سمی باطل ایدر بو آنك اسمیدر بودار شقاده یانه رتبه بولور اودار لقاده بو آنك اسمیدر بودار محنتده یانجه اولور اودار محبتده بو آنك اسمیدر قپوده قالنلره یانه شکل اولور مجلس انسه کانلره بو آنك اسمیدر ندا ایدنه یانه حالت اولور حضور عزتنه کیدنه واکا مناجات ایدنه الله هرغالبه غالبدر الله مبدأ غرایبدر الله تعالینك سلطانی بدیعدر الله تعالینك برهانی صنیعدر الله تعالی عبدینه مطلعدر وقریبدر الله انك فؤاد وقلبنه رقیبدر الله قاهر جباره‌در الله عالم سر وعلانیه‌در الله تعالی یه محبت ایدن ماسوایی اونودر الله یولنه کیدن آنی تیز بولور الله تعالی یه واصل اولان آنك حمایه سنده قالور کیمکه حقه مشتاق اولور انك انسی بولور کیمکه ماسوایی تارك اولور انك وقتی الله ایله صافی اولور

(نظم)

اولکه مطلوب دل وجاندر قریب دلدر اول ‖ لکن اندن بیخبردر دل عجب غافلدر اول
منزل جانانی دل خارجدن ایلرکن طلب ‖ جان ایچنده بولدی انی اکا کیم منزلدر اول
جان تنه میل وتعلقله تنزل ایلمش ‖ روح انسان امرحقدر صانمه آب وکلدر اول
کرچه هردلدن اوکنج ذاته وار برکیزلی یول ‖ لیك بوبنالك طلسم اولمش اکا مشکلدر اول
غرق دریای وجود اولسه دل ایلرسیر بحر ‖ سیر امواج ایلر اولکیم ساکن ساحلدر اول
غیریم ظن ایتدی کندن چون هوایه اویدی موج ‖ هرهوادن کیجه عین بحردر کاملدر اول
عالمی یوغ اکله کیم شمس وجودك ظلیدر ‖ ظلدن اعراض ایلین شمسی بولور فاضلدر اول
لوح دلدن محو قیل جمله نقوش غیری کیم ‖ حقدن اوزکه هرنه بیلسك حق دکل باطلدر اول
حقی حقدن غیری برشی قالمسون قلبکده چون ‖ ماسوادن قطع اولور دل دوستنه واصلدر اول

﴿نوع ثالث﴾ اصل اصول اولان قلب انسانك اهم والزم بولنان حفظ وحراستن اصول خمسه ایله بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل الله دیمشلردرکه قلبی حفظ ایتمکده حسن نظر وبذل مجهود واهتمام تام ایله ملازم اولمق زیاده لازمدر زیرا که جمیع اعضادن قلبك خطری اکبر واثری اکثردر وامری ادق واصلاحی اشقدر وحفظنده اصول خمسه مقرر ومحققدر * اما اصل اول حق تعالینك قلبه اطلاعیدر نتکیم کلام قدیمنده (یعلم مافی قلوبکم انه علیم بذات الصدور) بیورمشدر قلبه علیم وخبیرك اطلاعی قوانی خواطر شروره میل ایتمکدن تحذیر اولدیغن طیورمشدر زیرا که علام غیوب ایله معامله امر خطیردر پس قلب ادبلی کرکدرکه مقلبی سمیع وبصیردر * واما اصل ثانی بودرکه قلب الله تعالینك نظرکاهیدر نتکیم حدیث شریفنده (ان الله لاینظر الی صورکم وابدانکم وانما ینظر الی قلوبکم ونیاتکم) وارد اولمشدر چونکه قلب انجق موضع نظر رب العزتدر پس اول کمسه‌نك امری عجیبدرکه نظرکاه خلق اولان وجهنی اهتمام ایله اقذار وادالسدن غسل وتنظیف ایدوب ممکن اولان اشیا ایله تزیین وتطییب ایدر تاکیم خلق اندن برعیبلی نسنه کورمسون دیو مخلوق عاجز ایچون سعی واهتمامده بومرتبه دقتله کیدر ونظرکاه خالق وباری اولان قلبنی تخلیه وتحلیه‌ده اعنی اوصاف بهیمیه‌دن تطهیرده واخلاق ملائکه ایله تزیینده اهتمام ایتمز تاکیم اول علام غیوب آنده افات عیوب کورمسون بلکه قلبنی اویله اکدار وفضایحله واقذار وقبایحله اهمال ایدرکه اکر خلق اول فضایح وقبایحك برینه مطلع اولسه‌لر اول کمسه‌دن اعراض وابا ایدوب بعید وبری اولورلردی پس اهم امور دین قلبی تطهیر وتزییندر * واما اصل ثالث بودرکه قلب برملك مطاعدر ورئیس متبوعدر وجمیع اعضا اکا مطیع وتابعدر پس ملك مستقیم اولدقده رعیت استقامت بولور ومتبوع اصلاح اولدقده توابع

اصـلاح اولور نتكيم حديث شريفده (ألا وان في الجسد مضغة اذا صلح الجسد كله واذا فسدت فسد الجسد كله ألا وهي القلب) كلشدر چونكه جمله بدنك صلاحی قلبك صلاحنه ملازمدر پس حفظ قلبه صرف همت امر لازمدر * واما اصل رابع بودر كه كوكل انسانك هرجوهر نفيسنك وهرمعنئ شريفنك مخزنيدر اول جواهر انسانيه نك ابتداسی عقل وهدادر واعلاسی معرفت خدادر كه سعادت دارين وقرة عين اودر بعده استعداد كسب كمال معاديدر بعده نيت صالحه سی وحسن اعتقاديدر بعده انواع علوم واصناف حكمتلريدر بعده لطيف خويلری وشريف خصلتلريدر پس بويله برمخزن جواهر واسرار ومنبع خواطر وافكار اولان بيت شريفی اوصاف ذميمه اولان ادناسدن وآفات جهل ووسواسدن حفظ وصيانت ايتمك وسراق واغياردن وجميع اكداردن حرز وحراست ايتمك جمله دن اهم والزمدر تاكم انواع كرامات ايله مكرم اوله ونيجه آفات واكدارلردن سلامت بوله واول جواهر عزيزه يه دنس لاحق اولميه ودست سراق انلره ظفر بولميه (ولا حول ولا قوة الا بالله العلي العظيم) واما اصل خامس بودر كه قلبك بش حالی واردر كه اول احوال اعضاء سائره ده يوقدر اما قلبك اولكی حالی بودر كه اكا عدو قاصد ومقبل وملازمدر زيرا كه وسواس خناس قلب اوزرنده جاثم وقائمدر چونكه قلب منزل وسوسه والهامدر پس بوايكی دعوت كشمكشندن انك تعب ومشقتی تمامدر واما قلبك ايكنجی حالی بودر كه انك شغلی جمله دن اكثردر زيرا كه عقلله هوانك بری بريله جنك وجدالنه محلدر چونكه قلب ابدا بوايكی پادشاهك مقاتله سنه وايكی عسكرك محاربه سنه موضع ومكاندر پس بويله برمعركهٔ عظيمه دن غفلت زياده نقصاندر وبويله برقلعه يی هواكبی عدودن حفظ وحراست موجب امن وامانددر وموروث معرفت يزداندر واما قلبك اوچنجی حالی بودر كه انك عوارضی بحد وبحساب حاصلدر زيرا كه قلبه خواطر حق طرفندن سهام امثالی واقعدر بلكه مطر كبی لاينقطع كيجه كوندز نازلدر وقلبك خواطردن حفظ وفراغی ممكن دكل مشكلدر زيرا كه قلب ايكی جفن اراسنده اولان مقله منزله سنده دكلدر كه تغميض ايله راحت بوله وانسان ايله شفتين انجنده اولان لسان كبی دكلدر كه سكوت ايله سلامت بوله بلكه قلب انسان سهام خواطر ايچون نصب اولنمش برنشاندر كه هيچ برزمان برحالله اول اوقلردن خالی قالمز پس قلبك خواطردن تحفظی برامر عسيردر آسان اولمز واما قلبك دردنجی حالی بودر كه انك علاجی امر عسيردر زيرا كه اول نظردن غائب اولديغندن اكا برآفت لاحق اولدقجه بيلنمز پس دقت نظرله كثرت رياضت قيلنمدقجه محافظهٔ قلب بولنمز واما قلبك بشنجی حالی بودر كه قلب انقلابه اقرب اولديغندن اكا عروض آفت اسرعدر زيرا كه قلب انقلابده غليان قدر انقلابندن اسرعدر واكر كوكلدن زله صادر اولديسه انك وقوعی جمله دن اصعبدر وادنی وقوعی قسوتدر وماسوايه ميل ومحبتدر ونهايتی كفر وضلالتدر وانكار رب عزتدر نتكيم حق تعالی قرآنده بيورمشدر كه (ونقلب افئدتهم وابصارهم كما لم يؤمنوا به اول مرة ونذرهم في طغيانهم يعمهون) انكچون خواص عباد كوكللری خصوصنده اهتمام تام ايله جد وسعی ايدوب ذكر وفكر حق ايله معتاد اولمشلردر وعنايت حق ايله هدايت بولمشلردر وماسوادن فارغ وآزاد اولوب ابدا حضور بارده قالمشلردر (نظم)

طشره يه ميل ايتمه ای دل سنده استه دلبری
دوست آرسك دوست اودر كيم سندن آيرلمز مدام
جانده بول جانانی طولسون دل كوزل افكار ايله
حسن فانی آلمه صاتمه عشق باقی فانی يه
سنكه ای دل دار واسعسن او دلداره مدام
نقش دلبر پردهٔ جاندر جهان دلبرلری
خاموش اول حقی كوكل احوالن اظهار ايتمه

ايچری كل سنده بول اول يارغار رهبری
برك وباری جسمی قوی جان دلبرندن يی بری
ايكی عالمدن بری اول اولمه سن سندن بری
بوايكی نهری كيچ اندن ايچ اوياقی كوپری
آرامم بوجسم وجانی خانه نی سر سری
پرده يی رفع ايله سيرايت حسن روی دلبری
سری افشا ايتمه استرسك سلامت بوسری

(نوع رابع) حفظ بدندن حفظ قلب اهم والزم اولديغن بيلديرر (ای عزيز) معلوم اولسونكه اهل الله ديمشلردر كه دنياده انسان ايكی نسنه يه محتاجدر كه انك بری بدنی هلاكدن حفظ ايدوب سلامته ايرمكدر

وبری قلبی هلاکدن حفظ ایدوب غداسنی ویرمکدر چونکه هر نسنه‌نك مقتضای طبعی نه ایسه انك
محبوب ومطلوبی وغدا وشفاسی انی بولمقدر وانك مرض وهلاکی مقتضای طبعندن مهجور وجدا قالمقدر
پس غدای قلب انسان معرفت ومحبت مولایه واصل اولمقدر زیرا که قلبك مقتضاسی مقلبنی بیلوب بولمقدر
واکا جاندن میل ومحبت قیلمقدر (قطعه) یا انیس القلوب فی الخلوات * بك مأوی الوحوش فی الفلوات
خمر عشقك جهانی مست ایتمش * نشوة العشق اطیب النشوات * وهلاك قلب اندن غافل وماسوایه مائل
اولمقدر وهوای نفسه اویوب دریای اندیشهٔ دنیایه طالمقدر (قطعه) اندیشه ایتمه دلده قومه فکری ای خبیر
زیرا برهنه‌در کوکل اندیشه زمهریر * فکرك بودر که کورمیه‌سن هیچ الله غم * حالا که فکر درسکا سر چشمهٔ
زحیر * اندیشه‌لردن ایچری کل وجد وحالی بول * عشقك شرابن ایچکه حضور ایده‌سن کثیر * حال بو کیم
ذکر وفکر حق ایله کوکلدن جهل وغفلت محو اولوب ماسوا زائل اولور پس کوکل جمیع امراض وهلاکدن
شفا بولور قورتلور ومراقبه ایله حضور انسه نائل اولوب معرفة الله ومحبة الله ایله حیاة ابدیه بولور اما بدن
قلبك ظرف وقالبی اولدیغندن انی دخی حفظ ایتمك لازمدر لکن بدن رعایتنده دقت واهتمام اقتضا ایتمز که
اصل ومخدوم کوکلدر وبدن فرع وخادمدر واهل دل رعایت قلبه ملازمدر زیرا که اول بیت شریفك
عمارتی لازمدر (قطعه) خانهٔ قلبك عمارت قیل که ویران خوش دکل * ماسوا خاشاکی طولسه قصر سلطان
خوش دکل * دردعشقی دلده حفظایت ویرمه راه اغیاره کیم * کنج ویران ایچره غیری کنج پنهان خوش
دکل * هیچ اشتباه اولمز که تن پرور اولان اهل نفس البته عمرنی ضایع ایتمشدر وجان پرور اولان اهل دل تحقیقا
کعبهٔ قلبه طوغری کتمشدر نتکیم حاجی شترنی مرکب قیلمشدر کذلك قلبك مرکبی بدن اولمشدر ونتکیم
حاجی‌یه لازمدر که شترینه علفله صو ویرمکله وتیمار ایله راحت سورمکله رعایت ایده تا کیم اول شتر اوزرنده
ذوق وحضور ایدرك انی منزلنه آلوب کیده کذلك طالب عرفانه لازمدر که بدننه اکل وشرب ونومده حقوقنی
ویرمکله وحالت وسطاده نظافت وراحته ایرمکله رعایت ایده تا کیم صحت وجودیله قلبی ذوق وحضور
ایدرك منزل مقصوده کیده ونتکیم اول حاجی لیل ونهار انجق شتری خدمتنه مشغول اولورسه اول کعبه‌یه
واصل ومرادی حاصل اولمز بلکه خائب وخاسر اولور وابدا حسرت وندامتده قالور کذلك اول طالب عرفان
ایام عمرنی بدنی حفظنده ونفسی رعایتنده صرف ایدرسه وطعام وشراب ومنامده ولباس ونکاح ومسکنده
نفسی حقوقندن زیاده حظوظی طرفنه کیدرسه اول طالب عرفان معرفت منزلنه کیده‌مز وبادیهٔ
حسرتده پشیمان اولوب خائب وسرکردان قالوب کعبهٔ مطلوبنی زیارت ایده‌مز امابدنك دنیاده اوچ نسنه‌یه
احتیاجی واردر بری طعام وبری لباس وبری ساکن اوله‌جق داردر وبدنك بو اوچ حقنی وبونلرك لواحقنی
اعتدال وکفاف اوزره ویرمك کرکدر تا کیم بدن محفوظ اوله وجوع وامتلا وبرد وحر ایله وسائر امورنده
تفریط وافراط ایله هلاك اولمیوب صحتله قاله وقلب انکله تحصیل کمال ایده‌بیله انکیچون طالب عرفان انواع
طعام ایله تلذذدن ابا ایدوب الوان لباس ایله تزیندن اعراض ایدر وهمیشه قلبنی اخلاق ذمیمه‌دن تخلیه‌ده
سعی ایدوب واخلاق حمیده ایله تحلیه سمتنه کیدر وترك تنعم ایدوب قوت لایموت ایله قانع اولور وقوت القلوب
اولان معرفت ومحبتدن متنعم اولوب حیات جان بولور زیرا که غدای بدن کندی حدندن زیاده اولدیسه مهلك
بدندر وغدای قلب ایسه هر نه قدر زیاده اولورسه‌ده اول انفع واحسندر چونکه حق تعالی جمله جهانی انسان
ایچون وانسانی کندی معرفت ومحبتیچون خلق ایتمشدر پس هر کیمکه نفسنی بیلمکله کندی خالقن بیلوب محبتی
یولنده بذل وجود ایله کتمشدر تحقیق اول کمسه اوقات عمرنی لماخلق له جانبنه صرف ایدوب عندالله دوکنمز
دولته یتمشدر وخاص الخاص اولوب مقعد صدقه کتمشدر واما اول کیم کندی نفسنی جاهل اولدیغندن محبوب
حقیقیدن غافل اولوب محبتندن محروم اولمشدر وفانی صورتلره میل ورکون ایدوب محبتلریله طولمشدر اول
مغرور تضییع اوقات ایله عمر عزیزن تلف ایدوب مبغوض حق وخلق اولمشدر وظلمت جهالتده مغبون اولوب
متحیر قالمشدر (قطعه) یار استمز که عاشقی اغیاره یار اوله * هر لحظه بر ترددایله بیقرار اوله * استر که لوح ساده اوله
نقش غیریدن * پیوسته کندی حسننه آیینه‌دار اوله * وجمیع نوع انسانك اخلاق واوصافنك نقصانی کمالده
ایکن وانسانك کندی دخی اوصافی کبی معرض زوالده ایکن ینه بری برینه بونجه انواع میل ومحبت ایتمه
وعزت ورغبت لازم کلیجك انصاف ایدملم که حق تعالینك هر صفاتی کمالده وهر اسمی جلالده ایکن وهر فعلی

حكمت اوزره وهركسه رأفت ورحمت اوزره ايكن عجبا نه شكل بهايم سيرتنده بشرز اوله‌كه اكا جان وذلدن ميل ومحبت ايتميه ونيجه انسان صورتنده حجر اوله‌كه انك عشقى يولنه باش وجان ايله كتميه مكركيم (يحبهم ويحبونه) بشارتن ايشتميه

(مثنوى)

اى‌كه صبرت نيست از دنيا دون	صبر چون دارى زنعم الماهدون
اى‌كه صبرت نيست از ناز ونعيم	صبر چون دارى ذالله الكريم
اى‌كه صبرت نيست از فرزندوزن	صبر چون دارى زحى ذو المنن
اى‌كه صبرت نيست از پاك وپليد	صبر چون دارى ازان‌كين آفريد
اى برادر توهمان انديشهٔ	ما بقايت استخوان وريشهٔ
كر كاست انديشهٔ توكلشنى	وربود خارى توهيمه كلخنى
هرچه جزعشق خداى احسنست	كرشكرخاريست آن جان كندنست

﴿ نوع خامس ﴾ قلبك اصول آفاتى واصناف علاجاتى واسماء صفاتى اجمالا بيلديرر (اى عزيز) معلوم اولسونكه اهل الله ديمشلردركه طالب عرفان ايچون ابتدا لازم اولان بودركه نظركاه خدا اولان قلبنى تخليه وتحليه‌ده فكر تمام ايله اهتمام ايليه وتخليه وتحليه‌نك طريق اهونى بودركه ابتدا اوصاف ذميمه‌نك اصول اربعه‌سندن قلبكى تخليه قيله‌سن وانلرطول امل وعجله وحسد وكبردر بيله‌سن زيراكه بواصول اربعه نفوس وعقوله كدردر وحضورقلبه خللدر وامهات آفات عللدر وثانيا بورذائلك مقابلى اولان فضائل اربعه ايله قلبكى تحليه قيله‌سن وفضائل اربعه قصر امل وتأنى فى‌الامور وخلقه نصح وجمله‌يه تواضعدر بيله‌سن زيراكه بونلرقلبه كرامات حللدر ونيل مقصوده وسائل بى‌بدلدر اماطول امل منشأغرور وكسلدر وموجب ترك عملدر ومورث نسيان موت واجلدر زيراكه حق تعالى بيورمشدركه (يا ابن آدم اجلك يضحك من املك وقضائى يضحك من حذرك وتقديرى يضحك من تدبيرك) وحضرت حبيب اكرم صلى الله تعالى عليه وسلم بيورمشدركه املكزى قصيرايدوب اجلكزى حاضر بيلكز وبيورمشدركه دنيا اوچ كوندر برى كچمش دونكى كوندركه اندن‌بدكده برنسنه قالمشدر وبرى كلجك يارينيدركه اكا وصولك معلوم اولمشدر وبرى بوكوندركه هنوز ايچنده‌سن زوال بولمشدر پس عمرك انجق بوانديغك بركوندر انك قدرنى بيل‌كه قيمتى حددن افزوندر وديلمشدركه دون كتدى كلمز ويارينه اعتماد اولنمز پس بوكونى غنيمت بيل‌كه بوده كيدرقالمز وديلمشدركه دنيا اوچ ساعتدر برى كچمش خيالدر وبرى كلجك بيلنمز نه حالدر پس دم بودمدر وساعت بوساعتدر (بيت) تأمل الى الدنيا طويلا ولاتدرى * اذاجن ليلك هل تعيش الى الفجر * تعاقب ليل ونهار ايله بقاى اعماراولمز وصباحه صاحب چيقوب فكرين چكن فلاح بولمز عمرك اول وقتدركه ايچنده سن مقدار عمر انجق عدم انفاسدر زيراكه انفاس اجزاى عمرناسدر سن انجق عدد ايامسن هركونكه عمركدن مرور ايدر اول سنك بعضكى آلوركيدر دنيايه رحم مادردن مسافركاش لحد مزاره كتمكده‌سن انفاسك خطوات راه وبلادوقرى سال وماه اولمش قونوب كوچورك وطنكه تمكده‌سن وديلمشدركه دنيا اوچ نفسدركه انجق برينه مالكسن املى اوزاتمه هرنفس حق ايله اول اكرسالكسن پس دمبدم حق ذكروفكر ايتمك وماسوايى اونودوب مراقبه‌يه كتمك ودرون دلده حضور انسه يتمك جمله‌مزه امر لازمدر زيراكه اول واحد حى ودود الطاف وجوديله ابدا جميع قلوبه رقيب وملازمدر وفكر خدا ايسه قلبه غذادر وجانه حيات وجسمه دوادر

(مثنوى)

ذكر وفكرت دائما الله باد	آرزويت حضرت آن شاه باد	باش خالى هين ز افكار جهان
تاكه فكر تو خدا ماند همان	فكر هاى نا سزاى نفس بد	روى جانرا همچو كژدم مى خلد
فكر هاى فاسد دار الغرور	ميكند جانراز بزم دوست دور	كرتهى كشتى ز افكار جهان
برشدى اى دل زاسرار نهان		

واما

واماعجله قلبی مضطرب ایدر بر بلای عظیم وبار کراندرکه صفت شیطاندر وموورث ندامت وخذلاندر نتکیم خبرده کلمشدرکه هر ایشده تأنی رحماندندر وعجله ایتمك شیطاندندر ودینلمشدرکه ایکی صفتله کوکللر مضطرب ومحزوندر اول ایکی صفت اول نسنه یی طلبدرکه مقدردن افزوندر وایکنجیسی بر نسنه یی وقتندن مقدم طلبدرکه امور اوقاتیله مرهوندر پس عجله بر خلق رذیل ودوندرکه غفلت وشهوته مقروندر ومانع انس وحضور خدای بیچوندر واماحسد اخلاق ذمیمه نك اقبح واشریدر وامراض قلوبك امر واضریدر نتکیم حق تعالی قرآنده نهی ایتمشدرکه (ولاتتمنوا مافضل الله به بعضکم علی بعض) بیورمشدر وحق تعالی عبادینه عنایتیله شر شیطاندن استعاذه ایله امر ایلدیکی کبی شر حاسددن دخی امر ایدوب (ومن شر حاسد اذا حسد) بیورمشدر وحضرت حبیب اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم بیورمشدرکه آتش حطبی یدیکی مثال حسد حسناتی اکل ومحو ایدر پس حسد بر عذاب الیمدرکه معارض فضل کریمدر (الحسود لایسود) مصداقنجه قلب حسود بغض وعداوتله مشدود اولور وحی ودودك انس وحضورندن مطرود وقرب ومحبتندن مردود اولور * واماکبرام العیوب واعظم ذنوبدرکه اخلاق ذمیمه نك منشأ ومادریدر وآفات قلوبك اثقل واکبریدر بوکبردن خلاص بولان کوکل هر مرضدن بعید وهر کدردن بریدر انکچون اولیاء کرام ازالهٔ کبرده اهتمام تام ایدرلردی وطریق ذل وافتقاره کیدرلردی زیراکه حق تعالی کندی کلامنده بیورمشدرکه (والله لایحب کل متکبر جبار) وحدیث قدسیده بیورمشدرکه * الکبریاء ردائی والعظمة ازاری فمن نازعنی فی واحد منهما ادخلته ناری * وحضرت حبیب اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم بیورمشدرکه حق تعالی جمیع شرلری بر خانه یه وضع ایدوب انك قپوسینی کبر ایلمشدر * بر کامل دیمشدرکه مادامکه انسان ظن ایدرکه جمیع مخلوقات ایچنده کندودن شرلی بر دیار واردر اول متکبر جباردر وقتاکه کندوسیچون بر مقام و بر حال کورمز اولور اول زمان متواضعلر زمره سنه کاور زیراکه رأس مال احرار ذل واحتقاردر * نتکیم ابراهیم بن ادهم رحمة الله علیه دیمشدرکه مدت عمرمده اوچ موضعده بغایت مسرور اولمشمدر امابر سرورم بودرکه بر تاریخده بر سفینه ده بولندمکه انده بر مضحك مسلمان وارایدی واهل سفینه یه دیرایدیکه بن برزمان ترکستانده حمار وحشی یالیسنی بویله چکردم واول اثناده بنم صاچمی طوتوب باشمی تحریك ایدوب بنی استهزا ایله آلمشدی پس بکااندن بر عظیم سرور کلمشدی زیراکه اول مسخره اول سفینه ده جمله سندن احقر بنی بولمشدی واماایکنجی سرورم بودرکه بر مسجد ایچنده خسته ایدم بر یره کیده مزدم انك مؤذنی ایچری کلوب بکا خروج ایله امر ایلدکده ضعفمدن امتثال ایده مدم همان ایاغمدن طوتدی بنی چکوب سوریده رك خارج مسجده آتدی پس اندن اویله محظوظ اولدمکه سرورمدن ایشم بتدی واما اوچنجی سرورم بودرکه بر کون بر دیوار دیبنده جالس ایدم بر آدم کلوب ذکرینی الله آلوب بکا ای شیخ آل سکاکل صوبی دیوب اوزریمه تبول ایتمشدر واندن بکا بر سرور کلمشدرکه هیچ اویله مسرور اولدیغم یوغیدی حاصل کلام بر کمسه کندی نفسنی بیوك عدوسی اولدیغنی تجربه ایله تیقن ایلسه اکاذل وحقارت لاحق اولدیغندن مسرور اوله جغنی استبعاد ایلمز امااوکیم نفسنی فهم ایتمیوب بیوك صدیق اتخاذ ایتمشدر اکار ذالت لاحق اولدقده فرح وسروری محال وممتنع دیمش کیتمشدر * و بر کامل دیمشدرکه اکر عالم خلق مراد ایدسه لرکه بنی کندی عندمده حقیر اولدیغمدن زیاده تحقیر ایده لر قادر اوله مزلر زیراکه بن کندی عندمده ادنالردن ادنایم ومحققدرکه اصحاب کرام وتابعین وسلف صالحین رضوان الله تعالی علیهم اجمعین جمله سنك سیرت وعادتلر تطهیر باطنده استغراق واهتمام ایدی وتطهیر ظاهرده تساهل واهمال ایدی انکچون انلر انجق کوکللری تخلیه وتحلیه سنده فکر تام ایله اهتمام ایدوب تهذیب اخلاق ایتمشلردر وصفای باطنله حضور انسه یتمشلردر وتطهیر ظاهره التفات ایله مشغول اولمیوب تصفیهٔ باطنه کیتمشلردر زیراکه اصحاب کرام اللری غسل ایچون صابون واشنان بیلمزلردی واللرینی مندیل ایله سیلمزلردی انلرك یاغلقلری مدام قولتقلری ایدی أت یدکده پارمقلرینی رمل وتراب ایله دلك وفرك ایدرلردی واستنجاده طاشه اقتصار ایدوب طین شوارعده یالین ایاق یورورلردی ونصاری برداغندن ابدست آلوب مسجدلرده ارض اوزرنده نعلین ایله نماز قیلرلردی وسلف صالحین آرپه وبغدای اتمکین یرلردی حالبوکیم خرمن دوکن دواب اول حبوب اوزرینه بول ایتمشدر وابلك وخیلك ترندن احتراز ایتمزلردی حالبوکیم ابل وفرس نجاسات ایچنده چوق یاتمشدر واصحاب کرام وسلف

صالحین رضی الله تعالی عنهم اجمعین انلردن بریسی دقایق نجاساتی سؤال ایتمشدر اماشمدی نوبت برطائفه یه
کلمشدرکه انلر رعونته نظافت تسمیه ایدوب انی اساس دین بیلمشلردر وایماندن اولان بذاذتی قذارت صانمشلردر
پس انلر تزیین ظواهرله مشاطه کبی تضییع اوقات ایدرلر وباطن ایسه کبر وهوا وعجب وریا وحب دنیاکبی
خبائثله مشحون ایکن انلردن تعجب وتنفرا یتمزلر انجق برکمسه یاغلی الن قولتوغنه سیلسه یا مجرد احجارایله
استنجا قیلسه ویاقوری یرده یالین ایاق یورراولسه ویا پرنار پرهیز اولان کمسه نك بارداغندن آبدست آلسه
ویاحصیر مسجد اوزرنده سجاده سز نماز قیلسه انك باشنه حاللر کتوررلر واندن اعراض ومخالطه سندن
عار ومؤاکله سندن استکراه ایدرلر چونکه زمانه ده امر برعکس اولمشدر پس عزلت ناس وجوب مرتبه سن
بولمشدر وفکر تمام ایله تخلیه وتحلیه ایدن هر مرادین المشدر وتخلیه اولنه جق آفات قلب اللی خلق اولمشدرکه
کبر حسد عجب ریا بخل اسراف جهل کفران نعمت سخط قضا جزع امن یأس حب الظلمة بغض الصالحین
تعلیق القلب بالاسباب حب جاه خوف ذم حب مدح اتباع الهوی تقلید طول امل طمع تذلل حقد شماتت
عداوت جبن تهور غدر خیانت خلف وعد سوء ظن طیره وقاحت حزن فی امر الدنیا خوف فیه غش فتنه
مداهنه انس بمخلوق خفت عناد تمرد صلف نفاق جربزه غباوت شره خمود اصرار (تمت) واماقلبی تحلیه وتزیین
ایده جك فضائل یتمش یدی خلق اولمشدر ایمان اعتقاد اهل سنه تواضع نصیحت ذکر منت اخلاص احسان
سخا ایثار تصوف غیرت غبطه فی عمل الآخرة مروت فتوت حکمت شکر رضا صبر خوف من الله رجا من الله
بغض فی الله حب فی الله توکل علی الله حب خمول استواء مدح وذم مجاهده تحقیق قصر امل زهد قناعت ذکر
موت تفویض تسلیم تملق فی طلب العلم سلامة الصدر عن الحقد رقت شفقت شجاعت حلم رفق امانت وفاء
العهد انجاز الوعد حسن الظن رشد سعی تأنی فی الامور مبادرت فی عمل الآخرة حیا صلابت فی امر الدین
ارادت طول الحیاة للعبادة کظم غیظ عفو استقامت انس بالله شوق الی الله وقار محبة الله ادب فراست صدق
تفکر ذکاء عفت توبه مرابطه مشارطه مراقبه محاسبه معاتبه معاقبه نیت ارادت خشوع یقین عبودیت
حریت حزن لله تمت الاخلاق

(نظم)

کوکل فرح دیلمه غمده در چو میل نکار | که پنجهٔ اسد ایچره اسیر سن نچو شکار
چون ایتدی حکم کوکل قلعه سنده نفس عدو | جفا چکلمسه چیقمز کوکلدن اول سکسار
کلیمه ضرب عصا دوکمك اولمدی حاشا | ولی غرض بوکه چیقسون کلیمدن اوغبار
غبارلر که درونکده نفس خویلریدر | کیدر دل آینه سندن غباری بول دیدار
دباغت ایلسه کندیده جلدی اول دباغ | آچی دوالر ایله دلك ایدر انی صدبار
که تابمید اوله اندن اوعلت پنهان | اوسختیان اوله خوشبوهم اوله مصحفه یار
خشب تراشی هلاکی صایلمز ای حق | تراشی مصلحتیدر انی بیلور نجار

﴿ باب ثالث ﴾

اصول مقامات روح انسان اولان توکل علی الله وتفویض الی الله وبلایه صبر وقضایه رضایی فصول اربعه
ایله تفصیل ایدر ﴿فصل اول﴾ اصول اربعه راه عرفانك اولکی اصلی اولان توکل نامك فضائل وفوائدین یدی
نوع ایله بیان وعیان ایدر ﴿نوع اول﴾ فضائل توکلی آیات قرآنیه واحادیث نبویه ایله بیلدیرر (ای عزیز)
معلوم اولسونکه حق تعالی عبادینه عنایتیله توکلی تعلیم وترغیب ایدوب کلام قدیمنده بیورمشدر (فاذا عزمت
فتوکل علی الله ان الله یحب المتوکلین * حسبنا الله ونعم الوکیل * فأعرض عنهم وتوکل علی الله وکفی بالله وکیلا *
وکفی بالله ولیا وکفی بالله نصیرا * وعلی الله فتوکلوا ان کنتم مؤمنین قل لن یصیبنا الا ما کتب الله لنا هو مولانا
وعلی الله فلیتوکل المؤمنون * الله یبسط الرزق لمن یشاء من عباده ویقدر له ان الله بکل شیء علیم * فان تولوا
فقل حسبی الله لا اله الا هو علیه توکلت وهو رب العرش العظیم * انی توکلت علی الله ربی وربکم ما من دابة
الا هو آخذ بناصیتها ان ربی علی صراط مستقیم * وما توفیقی الا بالله علیه توکلت والیه انیب * ان الحکم الا لله
علیه توکلت وعلیه فلیتوکل المتوکلون * قل هو ربی لا اله الا هو علیه توکلت والیه متاب * ولله غیب السموات

والارض

والارض واليه يرجع الامر كله فاعبده وتوكل عليه * ومالنا ألا نتوكل على الله وقد هدانا سبلنا ولنصبرن على ما آذيتمونا وعلى الله فليتوكل المتوكلون * واعتصموا بالله هو موليكم فنعم المولى ونعم النصير * الذين صبروا وعلى ربهم يتوكلون * وتوكل على الحي الذي لا يموت وسبح بحمده * وتوكل على العزيز الرحيم * وتوكل على الله انك على الحق المبين * وتوكل على الله انه هو السميع العليم * ومامن دابة في الارض الاعلى الله رزقها ويعلم مستقرها ومستودعها كل في كتاب مبين * اليس الله بكاف عبده * قل حسبي الله عليه يتوكل المتوكلون * فاستعذ بالله انه هو السميع البصير * ربنا عليك توكلنا واليك انبنا واليك المصير * ومن يتوكل على الله فهو حسبه * رب المشرق والمغرب لا اله الا هو فاتخذه وكيلا * وهو على كل شئ وكيل * وحق تعالى حديث قدسيده بيورمشدركه يا ابن ادم اعتصم بي اهدك وتوكل على اكفك وان توكلت على غيري قطعت اسباب السموات والارض عنك يا ابن آدم انظر الى الدهر هل انقطع الى احد فلم اعزه اوتوكل على فلم اكفه انا راض بصلاتك يومافيوما فارض عني برزقك يومافيوما يا ابن آدم ان كنت قد تكفلت لك بالرزق فالاهتمام لماذا واذا كان كل شئ بقضائي فالجزع لماذا يا ابن ادم هلم الي وتوكل على اكفك يا ابن آدم ليس لك شئ عندي افضل من التوكل على والرضى بما قضيت * وحضرت حبيب اكرم صلى الله تعالى عليه وسلم احاديث شريفه سنده بيورمشدركه اي امتم اگر سز الله تعالى يه توكل تام ايله توكل ايلسه كز اول رزق طيوري ويرديكي كبي سزك رزقكزي دخي ويركه طيور آچلقله صباحليوب شبعان اخشاملر وبيورمشدركه سزدن بريكز ياقي آچرسه يا اوسلنورسه تحقيقا توكلدن بعيد اولور وبيورمشدركه كيمكه ناسدن زياده متين وقوتلي اولمق ديلرسه حق تعالى يه توكل قيلسون وبيورمشدركه كيمكه حق تعالى يه توكل ايدوب قضاسنه راضي اولور تحقيق اول كمسه طلبدن كفايت وكدردن راحت بولور وبيورمشدركه تشؤم وتطير شركندر لكن توكل انلري كوكلدن ازاله ايدندر وبيورمشدركه حقه توكل قيلمق ناسدن مأيوس اولمقدر زيراكه ناس نه معطي ونه مانعدر ونه ضار ونه نافعدر بلكه جمله سي امثال آلات صانعدر اصحاب كرامك بريسي ناقه سندن نزول ايدوب ديمشدركه يارسول الله ناقه مي صاليوروب توكل ايده يم يوخسه ربط ايده يم اول حضرت اكابيورمشدركه ناقه كي باغله اندن توكل ايله وحضرت موسى عليه السلام بيورمشدركه طفلك پدرينه اولان توكلي قدر مولاسنه توكلي اولميان مؤمن دكلدر

(نظم)

بكا حلوا كرك اي دوست حلوا	قومه فرداية ويرحلوايي حالا
اوشيرين نرم حلوايي كرم قيل	كه بوندن دل وجان اولدي شيدا
نرم حلوا دهنمز مثل انجير	كوكلدن ذوق ايدوب ال اورم اصلا
اول الدندر بوحلوا چون اول الدن	بي اچ اي دل اول الدن شير وخرما
چوزاده عقل كللر مثل عيسى	ايدر دعوت بزي شفقتلي بابا
رجوع ايلك بكادير اي اوغللر	بسزكچون مانده قيلدم مهيا
نماله صلح اولان خير خلفدر	انك جشمنده جنتدر بودنيا
زهي بابا عجب خواني الهي	كه عالم خلقيدر اندن مهنا
كل اي حقي اجابت قيل اكاكيم	انك مهماني اولمش اهل معنا

(نوع ثاني) كمال توكلك تعريفات وكراماتن وتأثيرات وحالاتن بيلديرر (اي عزيز) معلوم اولسونكه اهل الله ديمشلردركه توكل خلقدن خالي اولوب حقه اعتماد كلي قيلمقدر توكل خلقك يدنده اولاندن مأيوس اولوب عندالله اولنه اعتبار واعتماد ايتمكدر توكل ترك تدبير ودرك تقديردر توكل وعدكريمه اعتماد تامدر ويارين ايچون ترك اهتمامدر توكل حقه اعتماددر وانكله اكتفادر وهرضامن اولديغن وقتيله استيفادر توكل انقطاع مطامعدركه عزت وسعادتي جامعدر توكل بدني عبوديته وقلبي ربوبيته باغلمقدر توكل ترك ماسوادر وجمله دن اسقاط خوف ورجادر توكل سؤال ايتميوب رد ايتميوب حبس ايتمكدر توكل رزق ايچون خزينه دار حق تعالى يي اختيار ايتمكدر توكل هرحالده حقه كليتله اقبال ايتمكدردر توكل قليل وكثيري كوكلده هب براولمقدر توكل معاينة اضطرار وترك اختياردر توكل رأس مالدر وفراغ بالدر توكل افضل اعمالدر واشرف احوالدر

توكل ترجيح خلاقدر وتهذيب اخلاقدر توكل اصل ايماندر وقوت قلب وراحت جاندر جمله يه لازم اولان توكلدر زيرا كه حق تعالى كفايتله متكفلدر درت فضلت اخلاق اوليا واصفيادر برى توكل وبرى تفويض وبرى صبر وبرى رضادر طوبى اكا كيم توكلده متانت وتفويض ايله راحت بولمشدر وصبر ايله تسليم وقضايه تسليم وراضى اولمشدر خلقك جمله سى عيال ذوالجلالدر ورب العالمين متكفل عيالدر پس وظيفهٔ متوكل ملال دكل دلالدر اهل توكل حقدن عنايت بولور وخلقدن مستغنى اولور متوكل حق ايله غنيدر وجمله دن مستغنيدر متوكل ايچون سببلر مهيا وصعبلر آسان اولور ومشكلاتى حل اولوب مؤناتى كفايت بولور متوكل اولان حروزيزك اولوروانك اهل دنيايه كبرى كوچك اولور وكمال توكلى حضرت ابراهيم عليه السلام اظهار واجرا ايلمشدر نتكيم ناره القا اولنديغى حالده جبريل امينك اكا (هل لك من حاجة) سؤالنه (اما اليك فلا) ديوب (اطلب منه) ديدكده (علمه بحالى حسبى عن سؤالى) سويلمشدر پس ابراهيم عليه السلام اويله بر حالنده مولى ايله ماسوايى كورمديكى كمال توكل وخلاصهٔ توحيد اولمشدر انكچون نار نمرود اكا كلستان اولوب سلامت بولمشدر توكل نه كسب وكاره كتمكدر ونه كسب كارى ترك ايتمكدر بلكه حق تعالى ايله مطمئن اولوب قلبى اكا برك ايتمكدر توكل عبدايله مولاسى آراسنده برسر فاتقدر اكا ناسى مطلع ايتمك مروت دكل غير لايقدر حق تعالى (ومن يتوكل على الله فهو حسبه) بيورمشدر توكلك عزيز وشريف اولديغنى طيورمشدر وحديث قدسيده بيورمشدركه * ايها الشاكر الزيادة لك وايها الذاكر القربة لك وايها المتوكل انا لك وانا حسبك

(نظم)

كافيم بدهم ترامن جمله خير	بى سبب بى واسطه يارئ غير
كافيم بى نان تراسيرى دهم	بى سپاه ولشكرت ميرى دهم
كافيم بى داروبت درمان كنم	كورر اوچاه راميدان كنم

متوكل خلق ايچنده غريبدر وحق تعالى يه قريبدر متوكلك حالى قبضهٔ قدرتده ميتك حالى كبيدر بدغاسلده توكل حقه اعتماد ايله متانت بولمقدر وسلطان واعدادن امين اولمقدر متوكل طفل كبيدركه بركسه دن استمداد ايتمز آنجق والده سن بيلور كذلك متوكل هر حالنده مولاسنه متوجه وراجع اولور توكل نفسى تواضع ايله خاك وقلبى ماسوادن پاك ايتمكدر توكل قطع اسباب وايثار رب الاربابدر توكل هرنسنه يى حقدن بولمقدر واندن استعانت قيلمقدر توكل ترك هوادرونى ماسوادر توكل برنوردركه قلبى معمور وماسوادن دور وحضور ايله مسرور ايدر توكل جمله دن اعراز ايتمكدر وجمله نك صاحبنه كتمكدر توكل حريته يتمكدر وكوكلدن ماسوى محو ايتمكدر توكل ترك اختيار وتفويض وترك اعتراضدر توكل نفس دنيه يى طرح ايدوب حقه رجوع ايله كتمكدر توكل دست اموالدن وقلب آمالدن فارغ اولمقدر وهر حالده حضور حقى بولمقدر متوكل هر فعلى حقدن بيلمشدر وعندنده مدح وذم وسرور وغم وعز وهوان وربح وزيان جمله يكسان اولمشدر انكچون حدتلرى قويوب شدتلره تحمل قيلمشدر وبر كامل ديمشدركه توكل حالدر قال دكلدر (شعر) توكلنا على رب السماء وسلمنا الاسباب القضاء * وافنية الملوك محجبات * وباب الله مفتوح الفناء * توكل ابتدا اعتماددر بعده تفويضدر بعده تسليمدر بعده رضادر وحضرت شيخ اسماعيل رحمة الله عليه بو حقى اوغلنه بيورمشدركه ملا ابراهيم توكل على الله وفوض امرك الى الله كيف مايفعل الله هو الاحسن هو المبلى والمعين وهو ارحم الرحمين (نظم)

كيمدر اوكيم رأيكه ويرمز رضا	كيمدر اوكيم اولميه مست لقا
كيمدر اوكيم قلبى يدكده دكل	كيمدر اوكيم جاننى ويرمز سكا
كيمدر اوكيم تربيتكده دكل	كيمدر اوكيم بولدى سندن نوا
ايكى جهاندر سكا چون ايكى يد	يدنه ويرر اولمسه سندن سخا
غافل اولان جور صانور خلقدن	خلق ايسه دستكده مثال عصا
جمله عصاسندن آلور جنبشى	سندن ايرر جمله يه درد ودوا

خواجه

خواجه ویررز زحمتی کیمدراغاج | کیمدر اوکیم اولمیه بند قضا
پس چبوغك دیشلین ایت خویلیدر | اکامدی کندویه ضربك جزا
حقی نزاع ایتمـه قدرله همان | محنت درد وغمه‌دی مرحبـا

﴿نوع ثالث﴾ حق تعالی یه توکل رزق امرنده‌هم اهم والزم اولدیغن بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل الله دیمشلردرکه حق تعالی یه رزق امرنده وسائر حاجتلرده توکل ایتمك جمله‌یه ایکی امر ایچون واجب ولازمدر اما اولکی امر عبادت وحضور ایچون تفرغدر زیرا که حقه توکل ایتمین تحصیل رزق وحاجات ایله عبادات وحضوردن مشغول ودور اولور واول اشتغال انك یا ظاهریله ویا باطنیله بولنور اما اشتغال ظاهری عامهٔ راغبین امثالی طلب وتجارتله وکسب یدخدمتله اولور واما اشتغال باطنی دنیایه قلبی متعلق اولان زاهدین امثالی آرزوی نفس ایله وفکر قلب ایله وتدبیر عقلله اولور حالبوکیم عبادت وحضور اولمزالا که فراغ جسم ایله وخلوبال ایله حصوله کلور وفراغ جسم وخلوبال ایسه انجق متوکلین زمرهسنه میسر اولور اما عابده متوکل ضعیف اول عابد مغلفنده مشدود اولان دواب امثالی وثقبه‌سنده محبوس اولان دجاج اشباهی ابدا تحیر وترددله محنت ومشقت بیننده قالوب صاحبندن اعتیاد ایلدیکی وظایفه منتظر اولمشدر وبو وسوسه‌لر کشمکشندن منفك اولمیوب اول عذاب روحانیله عمری نهایت بولمشدر وقصد امور شریفه‌دن نفسنی تقاعد ایدوب همتی منقطع اولمشدر وعبادات ومعارف امثالی امور شریفه نیلندن محروم قالمشدر واما عابد متوکل متین جمله علایقدن قلبی قطع ایدوب توکل تامی کندویه سرمایهٔ سعادت قیلمشدر پس فارغ وآزاد اولوب دولت عبادت وحضوری بولمشدر وامور عظام اولان علوم وعرفان امثالی کمالاتی کسبه موفق اولمشدر نتکیم حدیث شریفده کلمشدرکه هر کیمك که ناسدن غنی اولمق مرادی اولور اول کندی یدنده بولناندن زیاده یدالله‌ده اولان رزقه اعتبار واعتماد ایلسونکه غنا بولور وبر کامل دیمشدرکه حق تعالی یه صدق ایله توکل ایدن متوکلنه ملوك وامرا بیله محتاج اولوب کله وانك مولاسی غنی حمید ایکن اول غیره نیچه محتاج اوله حق تعالی عبادی ارزاقنی ضامن اولمشدر وجمله‌یه توکلی فرض عین قیلمشدر وبر متوکله دیمشلرکه نره‌دن تعیش ایدرسن اول جواب ایتمشدرکه بر بللو یردن دکلدر زیرا که اکر تعیینم مکان معینده اولسه ایدی شمدیه‌دك بونهایت بولمشدر (والله خزائن السموات والارض آیت کریمه‌سن اوقومشدر وبر متوکله دیمشلرکه سن بونجه صحرالری بی زاد وراحله نیجه قطع ایده بیلورسن اول جواب ایتمشدرکه بنم زادم درت نسنه‌در اولا بودرکه ایکی جهانی مملکة الله کورورم ثانیاً بودرکه جمیع خلقی عبید وعیال الله کورورم ثالثا جمیع ارزاق واسبابی یدالله‌ده کورورم رابعا قضاء اللهی جمیع خلقنه ارض وسماسندن نافذ کورورم صادق اوکیم دیمشدر (شعر) اری الزهاد فی روح وراحه * قلوبهم عن الدنیا مراحه * اذا ابصرتهم ابصرت قوما * ملوك الارض شیمتهم سماحه * واما امر ثانی که متوکله رزقی خصوصنده اقتضا ایدر اول بودرکه ترك توکل جرم کبیر وخطر عظیمدر زیرا که حق تعالی خلق ایله رزقی مقارن ایلدیکن طیورمشدر نتکیم قرآن عظیمنده * خلقکم ثم رزقکم * بیورمشدر پس بو معنی دلالت ایدرکه رزق ویرمك خلق ایتمك کبی حق تعالی دندر غیریدن دکلدر بعده وعده ایله اکتفا ایتمیوب ضامن اولدیغن طیورمشدر نتکیم کندی کتاب کریمنده * ومامن دابة فی الارض الا علی الله رزقها * بیورمشدر بعده ضمان ایله اکتفا ایتمیوب قسم ایدوب * فورب السماء والارض انه لحق مثل ما انکم تنطقون * بیورمشدر بعده بو جمله ایله اکتفا ایتمیوب توکل ایله امر وتأکید ایدوب تارکن انذار ایلمشدر وتوکل علی الحی الذی لا یموت * وعلی الله فتوکلوا ان کنتم مؤمنین) بیورمشلردر کیمکه حق تعالینك کلام قدیمنه اعتبار ووعدیله اکتفا ایتمیوب ضمانیله مطمئن اولمدیسه وقسمنه قناعت ایلیوب امر وتأکید ایله لاابالی اولوب اعتماد کلی قیلمدیسه انك حالی نه مشکل اوله‌جقدر ونه محنتلر چکوب نه بلالر بوله‌جقدر والله بو بر مصیبت عظمادرکه بوندن غافلك قلبی اعمادر * اویس قرنی رحمة الله علیه حضرتلری بر دوستنه دیمشدرکه اکر حق تعالی یه اهل ارض وسما قدر عبادت قیلسك انی سندن قبول ایتمز تاکیم کندویی تصدیق ایتمدکجه دینلمشدرکه انی تصدیق ایتمك نیجه‌در جواب ایتمشدرکه حق تعالی رزقك امرنده تکفل ایلدیکنه اعتماد ایدوب قالب وقلبکی انك عبادت وحضوریچون

فارغ و آزاد ایله که انی تصدیق ایتمش اوله سن وهرم بن سنان اویس قرنی رحمة الله علیه حضرتلرینه دیمشدر که بکانه مکانی امر ایدرسنکه انده اقامت ایده یم اول دخی مبارك یدیله شام شریف سمتنه اشارت ایلدکده هرم دیمشدر که شامده معیشتم نه جهتله اوله جقدر پس حضرت اویس انك بو سوزندن تعجب قیلمشدر و دیمشدر که حیف اولمش بو کوکللره کیم شك وشبهه ایله مختلط اولمشدر و بونلره موعظه تأثیر ایتمز که ظلمت ریب ایچنده قالمشدر اما اول کوکل که نور یقین ایله طولمشدر اول مسبب الاسبابه جمیع امورنده وهر حالنده توکل قیلمشدر وتفویض ایله راحت بولمشدر

اکرچه خوابنا کز دولت بیدارمز سنسن
دکانی عاشقك بیلمزکه سنسن کان دکانی
بزم جانبخشمزسن اول سببدن کوکلمز خوشدر
غدامز درشکر طوطی کبی چون کان سکرسن
انکچون کلشن اولدق کیم قلوبی نوبهار ایتدك
سنك بحرکده سیارز چوکشتی بیسر و پایز
کهی حق کمان ایلرکه بردندر قمو ایشلر

بزی بی کار وکسب ایتدك روان دینارمز سنسن
نه حاجت سیر بازار جهان بازارمز سنسن
انکچون بویله بسر مستزکه هم سردارمز سنسن
چون بلبل ایلرز فریاد کیم کلزارمز سنسن
سنکله سینه روشندرکه هم دلدارمز سنسن
سکون وجنبش ورفتار وهم کفتارمز سنسن
بوهم سندن کاور کیم پردهٔ پندارمز بسنسن

﴿ نوع رابع ﴾ توکل تامك حدو حقیقتی ووجوبی حکمتن بیلدیر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل الله دیمشلردرکه لفظ توکل وکالتدن تفعل بابنه منقول توکلدر پس برکمسه یه توکل ایتمك انی اول وکیل منزله سنده اتخاذ ایتمکدرکه امریله قائم واصلاحنی ضامن اوله ومؤکلده بی تکلیف واهتمام امورینك عهده سندن کاه اماحد توکلده بعضیلری دیمشلردرکه توکل قلبك ماسوادن یأسیله حقه اتکا ایلدر وبعضیلری دیمشلردرکه توکل قلبی مصالح مواضعنده حقك غیریسنه تعلیق ایتمیوب انکله خفظ ایتمکدر وبعضیلری دیمشلردرکه توکل ترك تعلیقدر وتعلیق ایسه قوام بنیتی غیر حقدن بیلکدر وبرکامل دیمشدرکه توکل اودرکه قوام بنیتك وسد خلالك وکفایت امرك نه برکمسه دن ونه برنسنه دن اولمیوب انجق حقدن اولدیغنده قلبك متوطین ومطمئن اولور بعده حق تعالی دیلرسه برکمسنه یی سکا سبب ایلر واکر دیلرسه اسباب ووسائطسز قدرتیله سکا کفایت ایلر پس بونی بویله بیلوب قلبکه تیقن قیلسك وجمیع مخلوقات وهر سببدن بالکلیه منقطع اولسك ومؤثر حقیقی آنجق حق تعالی یی بولسك کمال توکله نائل اولمش اولورسن وعارف بالله اولوب انکله قالورسن وتوکلك حصنی وباعثی ذکر مدامدر وحصننك حصنی حق تعالینك علم وقدرتنده جلال وکمالن وسهو وعجزدن براءت ونزاهتن تفکر وتذکر ایتمامدر وبوذکر مدام وفکر تمام ایله اهتمام رزق امرنده باعث توکل تامدر اما ارزاق عباد انواع اربعه ایله منعوتدرکه رزق مضمون ورزق مقسوم ورزق مملوك ورزق موعوددر اما رزق مضمون اودرکه قوای بنیه وغدای جسم آب وکلدرکه اسباب سائره دکلدر وحق تعالی رزقك بو نوعنه ضامندر وتوکل ایسه آنجق بو رزق مضمونك مقابلنده واجبدرکه وجوب دلیل عقل وشرع ایله ثابتدر زیراکه حق تعالی کندی طاعت وخدمتن ابدانمزله بزه تکلیف قیلمشدر وتکلیفاتی ادا قلمق ایچون ابدانمزك خللی سد اولنه جق رزقه ضامن اولمشدر وضمان ارزاق عباداتك حکمتنده امورتلانه ایچون وجوب مرتبه سن بولمشدر اما امر اول بودرکه حق تعالی مولادر وبز اکا عبیدز پس مقتضای حکمت مولی کفاف مؤنت عبیدی ویرمکدر وعبده لازم اولان مولاسنی خدمتن کورمکدر اما امر ثانی بودرکه حق تعالی عبادن محتاج ارزاق ایلمشدر وطلبی ایچون انلره یول ویرمشدر زیرا که انلره ارزاقی نه اولدیغن ونه دن ونره دن ونه وقت اولدیغن بیلدرمشدر تاکیم آنلر آنی عینیله برنده ووقتیله طلب ایدوب بوله لر پس مقتضای حکمت انلره ارزاقن ایصال ایتمکدر واما امر ثالث بودرکه حق تعالی عبادینه تکلیف خدمت قیلمشدر حالبوکیم طلب رزق امر اولنان خدمتدن شغل شاغل اولمشدر پس مقتضای حکمت آنلرك رزق امرینی ضامن اولمقدر تاکیم مأمور اولدقلری خدمت ایچون خالی قالوب مهیا اوله لر وحق تعالی یه برنسنه واجب دکلدر آنجق مقتضای حکمتیله بو رزق معلومه متکفلدر واما رزق مقسوم اودرکه حق تعالی آنی عبادینه قسمت ایدوب لوح محفوظه یازمشدر

وبورزق مقسومی هر کس مقدار مقدریله ووقت موقتیله اکل وشرب ولبس ایدرکه اول کتابتدن نه ازدیادونه نقصان بولورو نه متقدم ونه متأخر اولور نتکیم حدیث شریفده * الرزق مقسوم ومفروغ عنه لیس تقوی تقی بزائده ولا فجور فاجر بناقصه * وارد اولمشدر واما رزق مملوك اودرکه حق تعالی انی عبادینه تملیك ایتمشدر پس برکسه اموال دنیادن برنسنه مالك اوله من الا که تقدیر وکتابت حسبنجه مالك اوله بیلور نتکیم حق تعالی کتاب کریمنده * وانفقوا مما رزقناکم * بیورمشدر بورزق مملوکی طیورمشدر واما رزق موعود اودرکه حق تعالی انی متقی اولان عبادینه حلالدن زحمتسز تقوی شرطیله ویرمکی وعده ایلمشدر نتکیم کلام شریفنده * ومن یتق الله یجعل له مخرجا ویرزقه من حیث لا یحتسب * بیورمشدر بورزق موعودی بزه طیورمشدر وارزاقك انواع اربعه سی بونلردرکه بیلنمشدر اما غذا وقوام اولان رزق مضمون معلومی طلب ممکن دکلدر زیراکه اول حیات وموت ومرض کبی حق تعالینك مخلوقاتنه اولان افعالندندر عبد انی تحصیل ودفع ایتمکه قادر دکلدر واماسیلردن اولان رزق مقسومی طلب عبده لازم اولمز زیراکه عبدك اکا احتیاجی قالمز انجق رزق معلومدرکه عبد اکا محتاجدر لیکن اول رزق حقدندرکه انك ضمانندهدر وحق تعالی رزق معلومی ضمان مطلق ایله ضامندرکه کسب وطلب شرطیله مقید دکلدر زیراکه انبیا واولیا حق تعالی یه توکل ایدوب سعادته تمشلردر وهیچ برحالده بررزقی برجهتله طلب ایتمیوب عبادت وحضور ایچون تجرد ایتمشلردر حالبوکیم انلر خطا ایتمیوب طریق حقه کتمشلردر پس رزقی طلب ایتمك واسبابی تحصیله کتمك عبده لازم کلمز وورزق ایسه طلب ایله زیاده اولمز وترك طلب ایله نقصان بولمز زیراکه لوح محفوظده مکتوب ومقدوردر وموصوف وموقتدرکه بویله یازیلان بوزلمز وحکم حق تبدیل وتغییر اولمز نتکیم حدیث شریفده * کلمشدرکه حق تعالی درت نسنه دن فارغ اولمشدر یعنی خلق وخلق ورزق واجلدرکه انلر رحم مادردن هر بچه کلمشدر بی تبدیل وتحویل وبی تغییر وتأخیر اومنوال اوزره قالمشدر پس بواصول اربعه یی تفکر وتذکر ایدن تارك اسباب ارزاق اولمشدر وفراغ ظاهر وباطنله حضور وانس رزاقی بولمشدر ونهایتسز دولته نائل اولمشدر ماسوادن راحت قالمشدر * (نظم) *

خدادر مانع ومعطی فلکله کار وبارم یوق
کوکل مرآت صافیدر جهاندن برغبارم یوق
بلند وپست عالمدن غنیدر همت طبعم
که اندوه سما وارض ودرد روزکارم یوق
کوکلم کم باب مولادر یوغ اندن طشره برشغلم
انك عشقیدر انجق دلده بر غیری نکارم یوق
تجرددر لباسم فقردر فخرم بوعشق ایچره
لباس جسمه اول یوزدن نه هیچ اعتبارم یوق
هیولی صورتن قویدمکه ایرم لب معنایه
هیولادن بوصورتدر مجرد برذه دارم یوق
انانیتله خوار اولمشکن ایردی عشقدن عزت
کوکل ملکنده سلطان اولدم اصلا اعتذارم یوق
علو همت عشقی بولوب دل کچدی افلاکی
ادای عزت ولذات عشقی اقتدارم یوق
درون دلده برعشق خدادر یار غارم کیم
ایکی عالمده هم اندن جدا بر یارغارم یوق
جهان جای قرار اولمز اکا دل ورمم ای حقی
فدای عشقدر جانم بر آن انسز قرارم یوق

﴾نوع خامس﴿ توکل تامك تأثیرات وکراماتن واهل توکلك بعض حکایاتن بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل الله دیمشلردرکه قلب عبده عارض اولوب انی حضور مولادن مشغول ایدن عوارضی اندن کف ودفع ایتمك امر لازمدر تاکیم قلب انلرله حضور مقلبدن مهجور اولمیوب انسیله مسرور اوله وعوارض مذکوره درت نوعه منحصردر اما اولکی عارض رزق امریدر وانی طلبده اهتمامدر وانك کفایتی انجق توکل تامدر واما ایکنجی عارض اخطار ومخافتدر وانلری ارادات وارتکابدر وانك کفایتی انجق تفویض ایله در واما اوچنجی عارض شدائد ومصائبدر وانك کفایتی انجق صبر ایله حاصلدر واما دردنجی عارض قضا وقدردر وانواع ورودندن کلن کدردر وانك کفایتی انجق رضاده مقرردر پس رزق امرنده توکل ایدوب خطرلرده تفویض قیلان وشدتلرده صبر ایدوب قضایه راضی اولان عبدك قلبی صافی اولوب حضور انسی بولور وعارف وکامل اولوب هر مرادین آلور وبوعوارض اربعه نك کفایت وعلاجی اولان اصول اربعه که توکل وتفویض وصبر ورضادر بونلرك هر بری کندی فصلنده مفصلدر اکرچه عوارض مذکوره نك هر بریسی قلبه نیجه شغل شاغل آجل

آجل وعاجلدر وانی حضور حقدن آناً فآناً مانع وقاطعدر لكن جمله نك اعظم واغلظی رزق امری بولنمشدر وانك تدبير وتداركی بيلنمشدر زيرا كه رزق امر عامهٔ ناسه بر بليهٔ كبرادر كه اندن بدنلری زحمتده وجانلری مشقتده قالمشدر وكوكللری ملول وعقللری مشغول اولمشدر وانك تدبير وتداركنده همّلری عسير وغمّلری كثير اولمشدر وفكرلری تارمار وعمرلری بی بار ودار دنيا باشلرينه طار اولمشدر ونيجه لر ناچار اولوب كسب وكار ايچون خدمت باب پروردكاری قويوب ابواب اهل دنيايه كيدوب خدمتكار اولمشدر وحرّ وآزاد ايكن كندی كبی عاجز قوللره عبد مملوك اولوب انواع تذلل وتملقله زار وبيزار اولمشدر پس دنياده سجن طبيعتده نالان وظلمت غفلتده سركردان اولوب هزاران تعب ونصبلرله پريشان روزكار اولمشدر بعده مولايه رجوع ايلدكده خائب وخاسر وپشيمان اولوب كثير الاوزار وسزاوار نار اولمشدر (قطعه) اختلاط عوام بر كدرست * منقطع باش تاندانندت * اين همه جهد وجهد حاجت نيست * آنچه روزيست می رسانندت * اما اولو الابصار اولان اخيار وارباب همت اولان احرار اسباب ارضه باقيوب طريق سمايه اعتبار ايتمشلردر ورب الاربابه اعتصام ايدوب كمال توكله يتمشلردر پس انلر خلايقله تكثير علايق ايتميوب تجراد وعزلت اختيار ايتمشلردر وكار وكسبی قويوب كوكلدن ايچری كتمشلردر وناس ونفسندن كچوب محبت شراب ايچوب مقام حضوره يتمشلردر نقل اولنمشدر كه احراردن بر متوكل ديمشدر كه باديه ده منفرد سير وسفر ايدركن نفسم بكا وسوسه ايلدی وديديكم سن بويله مجردسن وبو بر صحرای بی پایاندر بونده نه عمارت وار ونه بر ديار پس نفسمی تأديب ايچون عزم ايلدمكه ناسدن تباعد ايچون طريق جاده ايله كتميم واغزيمه ياغ ايله بال وضع اولندقچه بر نسنه تناول ايتميم اندن باديه ده وافر كتدم بردن انی كوردمكه بر قافله يولدن شاشمش اوغورومه كلورلر بن انلری كوردكده كنديمی ارضه القا ايتدم وبنی كورمسونلر ديو ارقه اوزرينه ياتدم چونكه حق تعالی انلری بكا طوغری كوندردی پس بن اغماض عين ايتدم انلر بكا يقين كلوب بری برينه ديديلركه بو بر يولجيدر كه آچلقدن عقلی كتمشدر ياغ وبال كتوركز آغزينه آقيدهلم تاكيم افاقت بوله وبن فم واسنانمی محكم طوتدم بر بچاق كتورديلر اغزيمی آچاركن بن ضحك ايدوب اغزيمی آچدم چونكه انلر بنی بويله كورديلر سن مجنونميسن ديديلر پس بن ربمه حمد وشكر ايلدم ونفسمله اولان ماجرايی انلره سويلدم سبحان الرزاق الكريم * وبر كامل ديمشدر كه بر سفرمده متجرد ايدم بر بلده كنارنده بر مسجده نزول ايتدم نفسم بكا وسوسه ايلديكه بو مسجد ناسدن بعيددر وسنكله افطار ايده جك زاد يوقدر اوليه بر جامعه وار كه بين الناس اولوب انك جماعتی سنی كوروب كفايتكله قائم اولهلر پس نفسمی تأديب ايدوب عهد ايلدمكه بن بو كيجه اكلنمم الا بو مسجد ايچنده اكلنورم وبر نسنه اكل ايتمم الا كه حلوا يرم وانی دخی لقمه به لقمه اغزيمه وضع اولندقچه تناول ايتمم چونكه اكلمی بو شروطه تعليق ايدوب باب مسجدی بعد المغرب تغليق ايلدم پس بعد العشاء بريسی دق باب ايلدی مقيد اولمدم وقتاكه دق كثير ايلدی دخی فتح باب ايلدم كوردمكه بر عجوزه والنده بر شمعه وبيله سنجه بر شاب ايچری مسجده كلوب بكا دعا وثنا قيلوب اوكومه بر طبق حلوا قويدی وديديكه بو خسته جوان بنم اوغلومدر نيجه ايام اكل وشرب ايلميوب وبر كلام سويلميوب بيخود ياتوركن بو كيجه كوزين آچوب انا حلوا استرم ديدی پس بن شكر ايدهرك بو حلوايی طبخ ايدنجه يه دك آرامزده بر سوز كچدی خسته اوغلوم آنداجديكه بو حلوايی نمله بيله بر غريب يدكچه بن يمم همان قولتغنه كيردم النه عصا ويردم وديدمكه مسجده كيدهلم انده بر غريب آدم كورمشدم انكله بونی اكل ايدهلم تاكيم يمينكده حانث اولميه سن نيدهلم شكر كه بيلدك وسنی بونده بولدق پس اول عجوزه بكا بيورديوب حلوادن بر لقمه بنم آغزيمه وبر لقمه اوغلی اغزينه ويرمشدر تاكيم ايكيمزه بيله غنا كلمشدر اندن انلر كيدوب نفسم تعجبده قالمشدر ربمك رزاق اولديغن يقيناً بيلمشدر وناسی اونودوب رب الناسه توكل قيلمشدر وانس وحضوری بولمشدر وانكله مطمئن اولمشدر واهل توكل تحقيقاً بو ايكی قصهدن نيجه يوز حصه آلمشدر

(نظم)

ای نوين نسخهٔ مجموعه راز	غنچه باغچهٔ ناز ونياز	ايلمه كمسه يه عرض حاجت
اولمسه خمكشتهٔ بار منت	دهنك خواهش ايچون ايلمه باز	اوله آلوده لب حرف نياز

صاحب

صاحب حرص وطمع رسوادر
کیمیای شرف استغنادر
اولکه مقسوم دکل کیرمز اله
اولکه مقسومك اوله كتمز ایله
عالی ایت قیمتکی خوار اولمه
کوردیکن شیشه طلبکار اولمه
عبد دستنده نه وارکه استیه‌سن
آنی یابونی بکا ویر دیه‌سن
اوده محتاج عطـای حقـدر
بسته موهبهٔ مطلقـدر
عاجزك لطف ایده‌جك حالی وار
سکا بخش ایلیه‌مز مالی وار
لطف حق هر کسه‌یی منتدر
دست عبـد آره‌ده برآلتـدر
ترك اسباب دکل کرچه صواب
بی مسبب نیه یارار اسباب
صانمه ارزاقکی محتاج طلب
چکمه بیهوده یره رنج وتعب
اول عطـایاسنه حقك واثق
اولدی رزقك سکا سندن عاشق

﴿نوع سادس﴾ کمال توکل رزاق امرنده هم جمله‌یه اهم والزم اولدیغنی درت نکته ایله بیلدیریر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل الله دیمشلردرکه کیمکه رزق امرنده درت نکته‌یی تأمل وتذکر ایدوب مضامیننجه عامل اولورسه اول کمسه کندی رزقی خصوصنده قلبنه عارض اولان هموم وغمومك جمله‌سندن فارغ وآزاده اولور وتوکل تام ایله خرم ودلشاد اولور * اما اولکی نکته بودرکه برکره فکر ایده‌سنکه حق تعالی کندی کتابنده ارزاق جمیع مخلوقاتی ضامن اولمغله البته سنك دخی رزقکی ضامن اولوب سکا دخی رزق ایله تکفل ایتمشدر * پس نه دیرسن اکر ملوکدنیادن بری سکا وعده ایلسه که بوکیجه بنم مسافرمسن وسکا عشا اطعام ایدرم سن اکا نه شکل حسن ظن ایدرسنکه اول ملك صادقدر خلف وعد ایتمز بلکه براهل سوقك صاحب جودی ویاخود برمالدار یهودی برمعقول آدم حضورنده سنی دعوت ایلسه سن انك وعده‌سنه اعتماد ایدوب دعوتنه اجابت قیلمزمیسن واول کیجه‌نك عشاسی فکرندن انك وعده‌سیله مطمئن اولمزمیسن * امدی بونه حالتدرکه جواد کریم اولان رب العالمین حضرتلری کندی کلامنده عظمت شانیله سکا رزقکله تکفل ایدوب ضامن اولمش ایکن وسکا وعده ایدوب قسم قیلمشکن سن انك تکفل وضمانه اعتماد ایتمیوب سکونت بولمزسن ووعده‌سن تصدیق ایدوب قسمیله مطمئن اولمزسن وانك بونجه لطف وانعامنه وانواع تربیت واکرامنه برنظر قیلمزسن بلکه اهتمام نفس ایله قلبك مضطرب اولوب رزقك فکرندن خالی قالمزسن پس بوبر مصیبت عظمادر اکر بیلورسن وبر فضیحت کبرادر اکر مطلع اولورسن نتکیم بومعنایی حضرت علی کرم الله وجهه ایکی بیت ایله ادا بیورمشدر (قطعه) اتطلب رزق الله من عند غیره * وتصبح من خوف العواقب آمنا * وترضی بصراف وان کان مشرکا * ضمینا ولاترضی بربك ضامنا * امدی بواجلدن بوامرك عاقبتی شك وشبهه‌یه منجر اولوب صاحبندن عرفان وایمان سلب اولنمقدن خوف اولنور زیراکه حق تعالی نظم کریمنده * وعلی الله فتوکلوا ان کنتم مؤمنین * بیورمشدر * واما ایکنجی نکته بودرکه رزق مقسوم تبدیل وتحویل اولمز ایکن ولوح محفوظه یازیلان بوزلمز ایکن اکرسن قسمتی انکار ایدرسن ویابوزلمسنی جائز کوررسن نعوذ بالله ضلالته واررسن واکر قسمة الله حق اولدیغنی وتغییر بولمدیغنی یقینا بیلورسن پس اهتمام ایله طلب ایتمکده ایکی عالمده ذل وهوان وشدت خسراندن غیری نه فائده بولورسن نتکیم حدیث شریفدن خبرالورسنکه حب ونوی ظهرنده یازلمشدرکه فلان اوغلی فلانك رزقیدر انکچون اهل توکل عزتله رزقن آلور واهل حرص اولان ذلیل اولور زیراکه حرص ایله رزق نه زیاده اولور ونه نقصان بولور چونکه رزق مقسوم سکا عاشق وملازمدر پس رزقکی عزتله آل تذلل نه لازمدر * واما اوچنجی نکته بودرکه بیلورسنکه رزق انجق تعیش وحیات ایچوندر ورزق ایله حیات انعام خدای بیچوندر وابدا ایکیسی بری بریله مقروندر پس نتکیم حیات عبد الله تعالینك خزائن غیبنده وانك یدنده‌در کذلك رزق انك عندنده‌در دیلرسه اعطا ایدر ودیلرسه منع ایدر اول عبدندن غائبدر مولاسی نیجه دیلرسه اویله‌جه تدبیر ایدر پس نه شکل قولسنکه تدبیر مولا ایله ساکن دکلسن * واما دردنجی نکته بودرکه حق تعالی عبدك رزقنی ضامندر حال بوکیم ضامن دکلدر الا که غدا وتربیت وقوام وعدت اولان رزقی ضامندر اما طعام وشراب امثالی اسباب اول قولکه مولاسیچون تجرد ایدوب اکا متوکل اولور کاه اولورکه حق تعالی اول قولندن اویله سببلری حبس ایدوب اکا کندی عندندن قوت وقدرت ویرر واول قول سببلرك حبسندن مضطرب ومتألم اولمز بلکه مسبب انسیله مطمئن ومتلذذ اولور زیراکه اول حقیقت امری بیلورکه ضمان حق قوام بنیه

ایچوندر وحقـه رزق امرنده توکل انجق بومعناده‌درکه قوام بنیه‌در وحق تعالیدن معنای مذکورده منتظر بولنان متوکله بی‌شبهه‌قوت وامداد ایریشور تا کیم عمری اولدقجه اادای خدمت مولایه قدرتی اوله ورزق امرنده مقصود اولان بودرکه‌قوای بنیه‌سی آخر عمره‌دك قاله وحق تعالینك قدرتی کاملدر هرمرادینه شاملدر دیلرسه عبدینك بنیه‌سنه اکل وشرب ایله غداویرر ودیلرسه ملائکه امثالی تسبیح وتهلیل ایله قوت ویررومطلوب اولان ایسه عبادت ایچون قوام وقوتدر یوخسه اکل وشرب شهوت دکلدر پس بوتقدیرجه سبیلره هیچ اعتبار اولنمز وبومعناندرکه زهادوعبادلیالی وایامی جوع ایله طی ایتمکه واسفار بعیده‌یه کتمکه قوت بولمشدر حتی کیمی اون کون وکیمی یکرمی کون وکیمی بر آی وکیمی ایکی آی برنسنه تناول ایتمیوب ینه حالی وقوتی اوزره قالمشدر وحق تعالی نتکیم ابراهیم ادهمه طینی وبعضیسنه رملی غدا قیلمشدر ونیجه مریضی کوررسنکه نیجه ایام اصلا برنسنه یمزایکن حیاتده قالمشدر ومریض ایسه هرحالده صحیحدن ارق واضعف اولمشدر اماجوعندن هلاك اولانك موتی انك اجل مسماسیدرکه کلمشدر نتکیم شبع وامتلادن هلاك اولانك وعده‌سی طولمشدر * ابوسعید خدری رضی الله تعالی عنه دیمشدرکه حق تعالی ایله حالم اویله‌درکه بکا هراوچ کونده برکره اطعام ایدر بوحال اوزره بادیه‌ده سیر ایتدم وتمام اوچ کون کتدم اصلا برنسنه اکل ایتمدیکمدن دردنجی کون نفسمده ضعف بولدم همان مکانمده جالس اولوب قالدم اول حالده هاتفدن برندا کلدیکیم یااباسعید سببی دیلرسك قوتمی دیلرسن دیدمکه دیلمم الا که قوت دیلرم همان اول دمده قوت بولوب قائم اولدم واون ایکی کون اندن اقامت قیلدم اکل ایده‌جك برنسنه بولمدم وجوعدن هرکز متألم اولمدم دیمش قسم ایتمشدر * پس برکمسه کوررسه که سببلر کندوسندن محتبس اولمشدر ونفسنده توکل تام رسوخ واستحکام بولمشدر اول تیقن ایلسونکه حق تعالی اکا کندی عندندن قوت وقدرتله مددوعنایت قیلمشدر وقطعا مضطرب اولمیوب چوق شکر ایلسونکه حقدن لطف ورحمت وانس وکرامت بولمشدر زیراکه حق تعالی اول عبدندن مؤنت مشقتن رفع ایدوب اکا معاونت سعادتن کرم قیلمشدر واندن واسطه وشغلی دفع ایدوب مقصود اصل اولان مجلس حضورینه المشدر وانك حالنی ملکلر حالنه تشبیه ایدوب بهائم وعامه حالندن اعلایه صالمشدر وانکچون علایق عاداتی خرق ایدوب انی عجایب قدرتنه مطلع قیلمشدر پس توکل تام ایله بودولته نائل اولان ربح عظیم بولمشدر ورزق کثیر ایله مغتنم اولمشدر بلکه نفس ربیسن قیلمشدر

(نظم)

عالم ایچنده عیان وپنهان	کلور البته سکا قسمت اولان	کشینك کیجه وکوندوز طلبی
اوله‌من رزق کثیرك سببی	رزقنه قانع اولان اهل مذاق	اولیسر مظهر اسم رزاق
سنی یوقدن وار ایدن آچ ایتمز	غیری قپولره محتاج ایتمز	یوری وار حقـه توکل ایله
حالکـه صبر وتحمل ایله	کنج کاشانه‌ده راحت خوشدر	دادهٔ حقـه قناعت خوشدر
بیلور احوالکی رزاق حکیم	رزقنکی وقت ایله ایلر تسلیم	ماله موقوف دکل ارزاقك
غیری یوزدن یتورر رزاقك	چشمکی خاطریکی ایله غنی	کرم ایت اولمه کدا چشم دنی
چکمه هیچ کرسنه لکدن خشیت	قولن آچ قورمی ولی نعمت	بزی ای حی خدای متعال
رزق ایچون قیلمه پریشان احوال	ذکرکی دلده غدای روح ایت	جانده حکمت قپوسن مفتوح ایت

﴿نوع سابع﴾ توکل تامك تحصیل نظامك واهلنك راحت مدامن بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل الله دیمشلردرکه چونکه توکل حق تعالی‌یه اعتماد ایتمکدر پس هرکیمکه یقین ایله دنیا وآخرتی ملك خدا بیلور وجمیع اشیانی انك یدقدرتنده بولور وجمله خلقی کندی کبی مسکین وعاجز کورر وبیلورکه جمله‌نك رزقن حق ویرر تحقیق اول کمسه مقام توکله قدم باصمشی اولور کیمکه شك وشبهه‌دن خلاص بولمشدر اول کمسه‌نیچون غم رزقی یرکه حق تعالی کفیل اولمشدر نتکیم * ومامن دابة فی الارض الاعلی الله رزقها * آیة کریمه‌سی بومعنانی اثبات قیلمشدر وحق تعالی ایکی جهان خبرتی توکلده وضع ایتمشدر پس جمیع امورنده حقه توکل ایدن کمسه ایکی جهان سعادتنه یتمشدر زیراکه هرنه‌کیم خیرلیدر حق تعالی آنی اکا

اتمشدر ومتوكل هركز ذخيره جمع اتمز ويارينكى رزق ايچون هيچ غم چكمز زيرا كه اول كندويى غريق بحر نعمت خالق بولمشدر نتكيم بالق دريايه غرق اولمش قالمشدر وادخار ماء بحردن مستغنى اولمشدر كذلك متوكل جمله‌دن مستغنى اولوب غناى طبع ايله طولمشدر ومتوكلك نفسى تقاضاى طعام ايلدكده نفسنه دير ايديكه رزقك غمنى يمه وكنديكه زحمت ويرمه زيرا كه سن رزقى حيات ايچون طالبسن حالبوكيم رزق وحيات ايكيسى برى برينه مقارندر مادامكه حيات واردر البته رزقى دخى واردر پس باشكدن سوداى رزقى چيقار حق تعالى سنى كندى معرفتيچون خلق اتمشدر حالبوكيم سنك فكرك انى قويوب غم رزقه كيتمشدر همان حقه توكل ايده‌سن وجميع اموريكى اكا تفويض ايدوب كيده‌سن وهر بلاده صبر ايده‌سن وهر قضايه رضا ويره‌سن تاكيم هر شرده بر خير اولديغن كوره‌سن (مامن شر جزئى الاويتضمن خيرا كليا) حديث شريفى رمزينه ايره‌سن ومقام توكلده ثابت اولوب طوره‌سن تاكيم مقام تفويضه واندن مقام صبره واندن مقام رضايه واره‌سن واندن مقام معرفته واندن مقام محبته ايره‌سن واندن حكيم الهى اولوب اوليا زمره‌سنه كيره‌سن ومقربندن اوله‌سن

(نظم)

هين توكل كن ملرزان پاودست	رزق تو برتو زتو عاشقه‌ترست	اين سببهاى جهان برده‌است وبس
اصل روزى از خدادان هر نفس	روزى ازوى جوبجو از زيدوعمرو	مستى ازوى جوبجو ازبنك وخمر
قوت اصلى را فرامش كردهٔ	روى در قوت مرض آوردهٔ	قوت اصلى بشر نور خداست
قوت حيوانى مراورا ناسزاست	ليكن ازعلت درين افتاده دل	كه خورد او روزشب زين آب وكل
چون مزاج آدمى كل خوارشد	زرد وبدرنك وسقيم وخوارشد	چون مزاج زشت او تبديل يافت
رفت زشتى ازرخش چون شمع تافت	چون چنين بود آدمى خون بدغدا	ازنجس پاكى برد مؤمن كدا
ازفطام خون غدا اين شيرشد	وزفطام شير لقمه كيرشد	وزفطام لقمه لقمانى شود
طالب مطلوب پنهانى شود	پس حيات ماست موقوف نظام	اندك اندك جهد كن تم الكلام

﴿فصل ثانى﴾ اصول اربعهٔ راه عرفانك ايكنجى اصلى اولان تفويضك فضائل وفوائدين ونتايج وعوايدين سكز نوع ايله بيان وعيان ايدر ﴿نوع اول﴾ فضائل تفويضى آيات بينات واحاديث شريفه ايله بيلديرر (اى عزيز) معلوم اولسونكه حق تعالى عبادينه عنايتيله تفويضى تعليم وترغيب ايدوب كتاب كريمنده بيورمشدر * فسيكفيكهم الله وهو السميع العليم * وعسى ان تكرهوا شيئا وهو خير لكم وعسى ان تحبوا شيئا وهو شر لكم والله يعلم وانتم لاتعلمون * قل اللهم مالك الملك تؤتى الملك من تشاء وتنزع الملك ممن تشاء وتعز من تشاء وتذل من تشاء بيدك الخير انك على كل شئ قدير * تولج الليل فى النهار وتولج النهار فى الليل وتخرج الحى من الميت وتخرج الميت من الحى وترزق من تشاء بغير حساب * ليس لك من الامر شئ قل ان الامر كله لله * ويدعو الانسان بالشر دعاءه بالخير وكان الانسان عجولا * وان يمسسك الله بضر فلا كاشف له الا هو وان يردك بخير فلا راد لفضله يصيب به من يشاء من عباده وهو الغفور الرحيم * ولا تقولن لشئ انى فاعل ذلك غدا الا ان يشاء الله * ان الله يفعل مايريد * وعسى ان تكرهوا شيئا ويجعل الله فيه خيرا كثيرا * والله خير وابقى * وربك يخلق مايشاء ويختار ماكان لهم الخيرة * ويفعل الله مايشاء * قل لا املك لنفسى ضرا ولا نفعا الا ماشاء الله * يمحو الله مايشاء ويثبت وعنده ام الكتاب * لايسئل عما يفعل وهم يسألون * وله اسلم من فى السموات والارض طوعا وكرها واليه ترجعون * الله خالق كل شئ وهو على كل شئ وكيل * وافوض امرى الى الله ان الله بصير بالعباد * ولو بسط الله الرزق لعباده لبغوا فى الارض ولكن ينزل بقدر مايشاء انه بعباده خبير بصير * وما تشاؤن الا ان يشاء الله ان الله كان عليما حكيما * وما تشاؤن الا ان يشاء الله رب العالمين * وحق تعالى حديث قدسيده بيورمشدر كه يا ابن آدم كلكم ضال الا من هديته وكلكم مريض الا من شفيته وكلكم فقير الا من اغنيته فكونوا لى اكن لكم معينا ونصيرا عبدى انت تريد وانا اريد ان لم تسلم لما اريد اتعب نفسك بما تريد ثم لايكون الا ما اريد من استسلم لقضائى وصبر على بلائى كتبته صديقا عندى عبدى لاتطلب منى ان اجملك فى حال واحدا وادعك على كيفية

واحدة فلست بفاعل ذلك لانی خلقتك لتعرفنی بجمیع صفاتی فلو اقمتك فی العافیة لتعرفنی نافعا وجملت صفاتی وشؤنی وان کنت طالبا فاطلب منی ان اطلعك علی اختلاف صفاتی وشؤنی * وحضرت حبیب اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم دعاسنده بیورمشدرکه * اللهم انی اسلمت نفسی الیك ووجهت وجهی الیك وفوضت امری الیك والجأت ظهری الیك رغبة ورهبة الیك لا ملجأ ولا منجأ منك الا الیك اللهم لا مانع لما اعطیت ولا معطی لما منعت ولا راد لما قضیت ولا ینفع ذا الجد منك الجد لا اله الا الله وحده لا شریك له له الملك وله الحمد یحیی ویمیت بیده الخیر وهو علی کل شیء قدیر والیه المصیر ولا حول ولا قوة الا بالله العلی العظیم * وامته تفویض تعلیم ایدوب بیورمشدرکه جری ماجری وجف القلم بما انت ملاقی وبیورمشدرکه ذروهٔ ایمان ایکی خصلتدر بری حق تعالی یه تسلیمدر وبری قضاسنه رضادر وبیورمشدرکه مؤمنك افضل خصالی توکل وتفویض وتسلیم وصبر ورضادر وبیورمشدرکه عبدك ایمانی کامل اولمز تاانده بش خصلت حاصل اولمدقجه بری حق تعالی یه توکلدر وبریسی اکا تفویض اموردر وبری انك امرینه تسلیمدر وبری انك بلاسنه صبردر وبری قضاسنه رضادر وبیورمشدرکه غمك تدبیرنی قلیل ایله که سکا تقدیر اولان سنی بولور واولمیان بولمز اولور وبیورمشدرکه بش نسنه ایماندندرکه هرحالده حق تعالی یه توکلدر وجمیع اموری اکا تفویضدر وانك هر امرینه تسلیمدر وصدمهٔ ولی عندنده صبردر وانك هرقضاسنه رضادر وبیورمشدرکه خیرانده درکه حق تعالی انی اختیار ایدوب وجوده کتورمشدر وبیورمشدرکه خیرانده درکه واقع اولمشدر پس تفویض ایدن کمسه راحت وتسلیم اولان سلامت اولمشدر وبیورمشدرکه سزه لازمدرکه عاجزلر عادتیله معتاد اوله سز یعنی تدبیر امور ایله یورلیوب تقدیره حواله قیله سز وحق تعالینك تدبیر وتصرفنه تسلیم اوله سز

(نظم)

از تو مقصود ازل تسلیم تست
ای مسلمان بایدت تسلیم جست
خرم آن کین عجز وحیرت قوت اوست

درد وعالم خفته اندر ظل دوست
هم در اول عجز خودرا اوبدید
مرد شد دین عجاز راکزید

عارفان از دوجهان کاهلترند
زانکه بی شد بار خرمن می برند
کاهلی راکرده اند ایشان سند

کار ایشانرا چو یزدان میکند
کار یزدانرا نمی بینند عام
زان نیاساید ازکد صبح شام

جز توکل جزکه تسلیم تمام
درغم وراحت همه مکرست ودام

(نوع ثانی) تفویض وتسلیمك تعریف وحقیقتی وتأثیر ومنفعتی بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل الله دیمشلردرکه تفویض دنیا امورندن برنسنه اختیار ایتمیوب اختیار مولی یه تسلیم اولمقدر تفویض اعتراضدن اعراضدر وخلقك عیوبنده اغماضدر تفویض نزول قضادن مقدم اولور وتسلیم بعدالنزول وجوده کلور تفویض معلوم اولمیان امری فاعلنه اعطادر وبومقدمهٔ رضادر تفویض ترك تدبیر اختیاردر ونزول قضایه انتظاردر تفویض ترك مراد وانتظار قضادر ودمبدم حقدن کلنه تسلیم ورضادر تفویض ترك تدبیر وهوادر وهر ایشده حقه التجادر ومفوض اودرکه کندی نفسندن مأیوس اوله وهر حالنده حقه التجا قیله مفوض اودرکه حول وقوتدن بری اولور وجمیع احکامی حق تعالیدن بیلور وجمله خلقی کندی کبی عاجز بولور وهر امر تدبیرنی ربیسنه ویرر مفوض قلبنده سکونت بولور واضطراب دعوادن آزاد اولور تفویض بدنده تسلیم وکوکلده اعتماد وجانده رضادر تفویض شدت ونعمتده خلقدن اعراض وحقه رجوعدر تفویضك علامتی اوچدرکه * بریسی تدبیری تقدیره ویروب سکونت بولمقدر وبری ارادت واختیاری تدبیر مولی یه ویروب معطل قالمقدر وبری ساعت بساعت قضایه مترقب اولمقدر حقا که قدر نازل اولدقده حذر باطل اولور ونزول قدر حذری سبقت ایدر امور تقدیر ایله در تدبیر ایله دکلدر چونکه مرادك وجوده کلمز پس موجودی مراد ایله چونکه مراد حاصل اولمز پس هرنه اولورسن اول اولدم اوله سبه سویله چونکه قضای مبرم رد اولمز پس حذر فائده قیلمز (بیت) مرادحقه مطابق کلور جمیع امور * مرادی ترك ایت وطرح کوکلدن ایله حضور * اما تفویض ثمرهٔ توفیق وکرامتدر وموروث راحت وسلامتدر کیمکه امورنی حق تعالی یه تفویض ایتمشدر اول کمسه ایکی جهان سعادتنه یتمشدر قوله تعالی (الحمد لله الذی اذهب عنا الحزن) یعنی اول خدایه حمد اولسونکه حزن اولان تدبیر واختیاردن بزی خلاص ایلمشدر زیراکه جنته داخل

اولان

اولان مؤمنلرك دنیاده دكل ایدی الا كه سیاست نفس وتدبیری عقل ایدی چونكه قرب مشاهده ایله اول بار كران انلردن ساقط اولور پس اندن نجات بولدقلریچون حمد وثنا ایدر كیمكه اموری مولاسنه تفویض ایدر اول دنیاده ایكن جنت عرفانه كیدر (بیت) ففوضت للمحبوب امری كله * فان شاء احیانی وان شاء اتلفا * واما تسلیم انقیاد اتمكدر تسلیم قضایه رضا وبلایه صبر ونعمایه شكردر تسلیم مصیبت شربتی تأوه وتضرعسز تجرعدر تسلیم محنت ومنحتی وسقم وصحتی واعراض واقبالی اعنی هر حالی مساوی كورمكدر تسلیم نزول بلا عندنده حجر اسفل رحا كبی اولمقدر تسلیم ایكی نوع ایله جائزدر بری اضطراری وبری اختیاریدر اما تسلیم اضطراری اودر كه صاحبی قضایه مخالف كتمكه قدرتی اولمدیغن بیلمشدر * پس ممكنمز قالوب كراهت واضطرار ایله جمله اشیایه تسلیم اولمشدر واما تسلیم اختیاری بودر كه صاحب ملك وتدبیر انجق رب العالمین حضرتلری اولدیغن بیلوب تیقن قیلمشدر پس ملكی مالكنه تسلیم ایله امر اولندقده محبت واختیار ایله حضرت مولایه تسلیم اولمشدر امری مدبرینه تسلیم ایدن فتنه سندن امین وسلیم اولور كیمكه حق تعالی آنك بانیسی ومالكی اولدیغن تفطن ایدر اول كمسه تیقن ایدر كه بانی احوال بنانی بنادن اعلمدر ومالك ملكنه اندن ارحمدر واكا توكل وتفویض ایدر وتسلیم ایله مقام رضایه كیدر راحت تفویضده‌در وسلامت تسلیمده‌در افعال خدا هپ خیر اولور تسلیم اولان نجات بولور تسلیمده سلامت واردر وتدبیرده ندامت واردر كیمكه تارك تدبیر وعناد ومائل تسلیم وانقیاد اولور اول كمسه قائم مقام زهاد ونائل مرام عباد اولور قلب ایله مقلب آراسنده اعظم حجب تدبیر نفس ایله اشتغالدر وسببلرده عاجز قوللره اعتماد واتكالدر * بر كامله دینلدی كه نیجه‌سن جواب اتمشدر كه بو ملك قدرك قبضه‌سنده براسیر مكه نی نه ایده‌جكندن خبیر دكلم حسرت امور ماضیه وتدبیر امور آتیه بركت ساعت حاضره‌یی كیدرمشدر احكام خدایه تسلیم اولان وقضاسنه رضا ویرن حقیقتده تسلیم تامه ایرمشدر تسلیم نعیمدر واعتراض جحیمدر تسلیم ولادر وتدبیر بلادر عبدك حالی انقیاد ومسلمك شانی تسلیمدر (شعر) ترك التفكر تسلیم لخالقنا * فلا تفكر فان الفكر معلول * ان لم تفكر تكن نفسا مطهرة * جلیس حق عن الافكار معزول *

(نظم)

توكل چون واقف اسرار اولورسن	اودم هر كاردن بی كار اولورسن	تفكر كسب ایچوندر حال بو كیمسن
تمام باشدن باشه ایثار اولورسن	حقه تسلیم اولوب سود ایله طول	نیچون خودكام اولوب هشیار اولورسن
بوری حفظ ایله ترتیب جنونی	كه هر ترتیبدن بیزاز اولورسن	واراول معموره كیم سن انده ایدك
یتر ویرانه‌ده سیار اولورسن	كوزل عنقا كبی كل كوه قافه	نیچون هر بوم شومه یار اولورسن
كل ای حق توكل میخانه‌سینه	كه خوش بوییله خوش خمار اولورسن	

﴿نوع ثالث﴾ تفویض وتسلیمك شروط وفوائدین بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونكه اهل الله دیمشلردر كه حق تعالی كندی حكمتیله برقولنی سببلرده قائم قیلمش ایكن اول كندی تجریدنی مراد اتمسی شهوت خفیه‌دندر وحق تعالی آنی تجرید ایله قائم ایكن آنك سببلری مراد اتمسی همت علیه‌دن منحط اولمسیدر زیرا كه حق تعالی عبدنی هر نیه ادخال ایلسه آنده اكا معین اولور وهر نیه كه عبد آرزوی نفسیله داخل اولور حق تعالی انده انی نفسنه اضمرلر كه انك عهده‌سندن كلممز * پس حق تعالینك رضاسی بودر كه عبدنی هر نه حالده قائم قیلمش ایسه انده مكث ایلیه تاكیم انی اكا حق تعالی ادخال ایلدیكی كبی ینه آندن حق تعالی انی اخراج ایلیه زیرا كه عبدك شانی اودكلدر كه كندی سببی ترك ایلیه بلكه انك وظیفه‌سی اودر كه سبب انی ترك ایدنجیه‌دك تسلیم اولوب ساكن اوله نتكیم بر كامل دیمشدر كه نیجه كره سببی ترك ایلدم ینه اكا محتاج اولوب عودت قیلدم بعده سبب بنی ترك ایلدكده عودت همم اقتضا اتمدی پس هر كیمكه جمیع امور الله تعالینك تقدیریله اولدیغن بیلور اول كمسه كندی امورنی حقه تفویض ایدوب قضاسنه تسلیم اولور ونفسی تدبیرندن خلاص وراحت بولور كوكل راحتی كه واردر ترك تدبیر واختیاردر تدبیر واختیاری ترك ایدن مفوضك عیشی متكدر اولمز چونكه تدبیر اتمكدن كیجمزسن باری اوله تدبیر ایله كه تدبیر اتمیه‌سن زیرا كه ترك تدبیر واختیار

اساس راه عرفان وسرمایهٔ دل وجاندر * پس عبدك شانی بودركه نفسی مولاسنه تسلیم ایدوب كالشی كوزل دیوب اولذم اولهسیه اوله وهرسوزی حقدن اكلیوب هرایشی آندن بوله هواسنه مخالف اولی بیله كندویه خیرلی بیله وهرنسنهدن برعبرت آلوب علم وحكمته طوله وماسوادن كیچوب حضور حقه كله وكندی نفسین بیلوب عارف بالله اوله وابدا انكله قاله (بیت) اولسه استعداد عارف قابل ادراك وحی * امرحق ارسالنه هرذرهدر برجبریل * كیمكه بولندیغی وقت ایچنده حق تعالینك موجود ایلدیكی نسنهنك غیریسنی اول وقتده احداث اتمك مرادایدرسه اول كسه جهالتدن برنسنه ترك ایتمیوب تمامیله متصف اولمش اولور پس حقدن طلب اتمهكه سنی بولندیغك حالكدن اخراج ایلیه كیم غیرحالتله استعمال ایلیه زیراكه اول مراد ایلسه سنی حالت موجودهدن اخراجسز دخی حالت مطلوبه ایله استعمال ایده بیلور اكر عارفسن آندن طلبك آنی اتهامكدر وآنی طلبك آندن غیبتكدر وغیریدن طلبك قلت ادبكدر وغیریدن طلبك وجود بعدكدر پس جمیع انواع طالب عارفلر قتنده مدخول ومعلولدر اغیاردن فراغكه مترقب اولهكه اول ترقبه حق تعالی سنی قائم قیلدیغی حالده آنی مراقبهدن مانع اولور جاهل وغافل صباحه چیقدقده ابتدا قلبنه اول فكركاوركه بوكون بن نهایشلر ایشلسم كركدر وعارف آكاه صباحلدقده ابتدا خاطرینه بومعنی كلوركه كورهیم بوكون ربم بنی نه ایشلرده استعمال ایلسه كركدر زیراكه عبدك قلبنه ابتدا ورودایدن خاطر آنك عرفانی میزانیدر اماجاهل صباحه چیقدقده قلبنه ابتدا كان خاطر فعلی نفسنه نسبت ایدوب دیركه كورهیم بوكون بن نهایشلسم كركدر زیراكه اول جاهلك قلبی غافل اولدیغیچون نفسی تدبیرایله مولاسندن مشغول ومعزولدر پس اول مستحقدركه ربیسی انی نفسنه اصمرلیوب مرادلرن بوزوب امورن داغدوب قلبن پریشان ایدر واما عارفك كوكلنه علی الصباح ابتدا كان خاطر فعلی حقه نسبت ایدوب دیركه كورهیم بوكون حق تعالی بنی نه ایشلره موفق ایلسه كركدر وبوعارفك كوكلی آكاه اولدیغیچون حق ایله حاضردر وانك افعالنه ناظردر واندن كندویه نزول ایدن قضاسنه منتظردر وآفات اختیاراتده اولدیغن بیلمشدر زیراكه كندی منفعتی ومضرتی قنغی نسنهده اولدیغی معلوم دكلدر واختیار انجق فاعل مختار اولان رب العالمین حضرتلرینه مخصوصدر پس لاجرم حضرت مولی بوعارف قولنی تعلق آمالدن حفظ ایدوب جمیع اشغالدن فارغ وآزاد ایلر وانك مصالحنی قوامیچون الزم واحسن اولان افعال واحوالدن آنی راضی ودلشاد ایلر وبوبردولت دائمدركه بوكانلی اولان دولتلی تدبیرواختیاری دخی نیلر هرصباح انجق لسان حاله بومناجاتی سویلر * اللهم انی اصبحت لاااملك لنفسی نفعا ولاضرا ولاموتا ولاحیاة ولانشورا * اللهم وفقنی لماتحبه وترضاه من القول والعمل انك ذوالفضل العظیم * اللهم ان الامر عندك وهو محجوب عنی ولا اعلم امرا اختاره لنفسی فكن انت المختارلی انك علیم قدیر (شعر) یا ایها الراضی باحكامه * لابدان تحمده بكل الرضا * فوض الیه واستلق مستسلما * فالراحة العظمی لمن قد فوضا * وكمال تفویض وتسلیم سرمایهٔ دولت خیرتدركه اول وسیلهٔ نعمت معرفتدر (نظم)

مرغ دل پران اولوب بولسه هوای حیرتی	شمس جان نوریله پرایلر فضای حیرتی
كرهزاران دولت ونعمت كوررسه اهل دل	كلمز آنك چشمنه استر نوای حیرتی
سندهكی درد وبلا ومحنته باقمه صقین	كیم بولور قلبك جفالردن وفای حیرتی
جان ندربیك جان فدا اولسون بوحیرت ذوقنه	قوی غبار وفهم وفكری بول صفای حیرتی
حیرت بیخودلق ایسته سرور اولمق استمه	كیم سر سرورلك استر خاكپای حیرتی
كرچه لذات وصفا عالمده چوقدر لیك هیچ	برصفا طوتمز دل وجان ایچره جای حیرتی
آفتاب عشق حق عاشقلره تابندهدر	آرزو ایلرلر اول ظل همای حیرتی
كردیلرسه دلده دلداركله اولمق دائما	نفسككه بیكانه اول بول اشنای حیرتی
فتح باب بیت دل حیرتدر ای حق تمام	حیرته ویرسن سنی آل مهلقای حیرتی

(نوع رابع) تفویض وتسلیم انسانه اهم والزم امور اولدیغن سبب وسرین بیلدیرور (ای عزیز) معلوم اولسونكه اهل الله دیمشلردركه حكم ازل علل نسبتدن اجل واعظمدر زیراكه حق تعالی آنك عطاء سابقنه عبدك طلب

لاحق

لاحق سبب اوله‌مز پس صنع باری هر نسنه‌یه علتدر وصنعنه بر نسنه علت دکلدر آنك سكا عنایتی سندن
بر نسنه ایچون دکلدر وانك عنایتی سكا توجه ایدنده سن قنده ایدك هر نسنه مشیته مستند اولور واول
بر نسنه‌یه مستند اولمز زیراكه حق تعالی مراد ایلدیكن ایشلر ومراد ایتدیكی نسنه وجوده كلمز * فعال
لمایرید * بیورمشدر جمله اشیا انك مشیت وقدرتیله مستعمل اولدیغن طیورمشدر بوسببدندركه دعا ایتمك
اهل توكل وتفویض اولان عارفلرك مذهبی دكلدر زیراكه عالمده هر نه ظهور ایدرسه حكمتدن وفائده‌دن
خالی اولمدیغن آنلر بیلمشدر ونیجه عارفلری ذكرالله آنك سؤالندن مشغول قیلمشدر ونیجه كامللری قسمت
مولی‌یه اعتماد ایله ادب ترك طلب قیلمشدر وقضا وقدر تصلرلرندن انلره جاری اولان احواله انلر راضی
اولمشدر عارفلر مشاهده قیلمشدركه طومار قسمت برخطدر وانسانك كلامی سقطدر دوستلق مذهبنده دعا
لجاجدر زیراكه مولی بیلوركه عبدی‌نیه محتاجدر عارف مشیت مولی ایله اكتفا قیلمشدر واحتیاجنی اكا
عرض ایتمكدن حیا قیلمشدر پس اندن نیجه حیا ایتمزكه مخلوقاتنه عرض حاجت ایلیه زیراكه حق تعالینك
مشیتیله اكتفا وقسمت سابقه‌سنه رضا وعدم طلب ودعا آداب اولیادر چونكه عارف بالله اندن سؤال ایتمدن
حیا ایدر یا مخلوقدن سؤال ایتمك سمتنه توجهله كیدر پس عارفلر ناسدن بر نسنه طلب ایتمزلر وعرض حاجتله
بركسه‌یه كیتمزلر زیراكه انلر فقرا ایسه مولالری غنیدر وانلر احتیاج ومصیبت حالنده ناسدن مستغنیدر
وبیلورلركه هب ایدوب ایلین برخالقدر واول كندی امرینه غالب وجمله‌دن فائقدر وحق تعالی جمیع ساعات
لیل ونهار ایچنده جمله قلوبه مطلع وناظردر قنغی عبدك قلبنی كندینك غیرینه احتیاج ایله متوجه بولدیسه
اكا فقری مسلط ایدوب امورن متشتت ایلر پس عارفلر عرض احتیاج ایده‌مزلر الا كه مولالرینه عرض ایدوب
اكا متوجه اولورلر وجمیع اموری مراد حقه موافق بولورلر وكندی مرادات وآرزولرین ترك ایدوب راحت
قالورلر (بیت) مانم الامار یرید اترك مرادك وانطرح * واترك خواطرك التی شغلت فؤادك تسترح .

(نظم)

زاولیا اهل دعا خود دیكرند	كاه میدوزند كاهی میدرند	قوم دیكر می شناسم زاولیا
كه دهان شان بسته باشد از دعا	از رضا كه هست رام آن كرام	جستن دفع قضا شان شد حرام
در قضا ذوقی همی بیند خواص	كفرشان آید طلب كردن خلاص	حسن ظنی بر دل ایشان كشود
كه نپوشند از غمی جامه كبود	جملكی یكسان بود شان نیك وبد	ازچه باشد این زحسن ظن خود
هرچه آید پیش ایشان خوش بود	آب حیوان كردد ازآتش بود	زهر در حلقوم شان شكر بود
سنك اندر راهشان كوهر بود	باخدا نبود ولی را اعتراض	هرچه بستاند فرستد اعتیاض
كر بسوزد باغش انكورش دهد	درمیان ماتمی سورش دهد	لانسلم واعتراض ازما برفت
چون عوض می آیدان مفقود رفت	چونكه بی آتش مرا كرمی رسد	راضیم كر آتش مارا كشد

بی چراغت چون دهد اوروشنی * كه چراغت شد چه افغان میكنی

﴿نوع خامس﴾ تفویض وتسلیم اكسیر عظیم بلكه جنت نعیم اولدیغن بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونكه
اهل الله دیمشلردركه كیمیای سعادت واكسیر دولت بودركه ناسدن بالكلیه قطع امید اولوب حق تعالینك
علم ازلیسنده سنككچون تقدیر وقسمت ایلدیكندن غیری نسنه‌سكا ویرمسندن دخی ناامید اوله‌سن یعنی ناسی
قلبكدن اخراج ایدوب ازلده تقدیر اولان قسمتكدن غیری بر نسنه حقدن طلب قیلمه تاكیم بو كیمیا ایله
اغنی الناس اوله‌سن سرعت فهم وكثرت علم انسانك عرفانه دلالت ایتمز علامت عرفان انجق حق تعالی‌یه
اعتماد وانكله غنادر وماسوادن ابا واستغنادر وبر كامل دیمشدركه الهی سنك اختلاف تدبیرك عارف
قوللریكی منع ایتمشدركه برعطاده سكون وقرار ایده‌لر یا بر بلاده‌سندن مأیوس اولوب كیده‌لر پس انجق سكا
تعلق ایتمشلردر وبر كامل مناجات ایدوب دیمشدركه الهی بنده بولنان اختلاف آثاردن وتنقلات اطواردن
تیقن ایلدمكه بندن سنك مرادك هر نسنه‌ده بكا بیلنمكدر تاكیم هیچ بر نسنه‌ده سنی بیلمز اولمیم یعنی ظاهرمده
اولان صحت ومرض وغنا وفقرا مثالی آثار اختلافندن وباطنمده اولان ذل وعز وقبض وبسط امثالی احوالك

تنقلاتندن وبونلردن غیری سنك شؤنكدن اولوب بنده ظهور ایدن احوال مختلفه‌مك دمبدم توارد وتعاقبندن بیلدمكه بنی حلق ایتمكدن مرادك هرتسنه‌ده بربشقه‌تعرفله وبرحالت مخصوصه‌ده بكا بیلنمكدر تاكیم وحدانیتكی عظمتكله بیلوب جلال وجمالكی وقدرت وكمالكی هرتسنه‌ده هرزمان مشاهده قیلوب جمیع افعال وصفاتكله سنی عارف اوله‌یم‌پس امدی بوحالات ایچنده‌بن برجنت‌معجله‌ده حالاسرور وحضور ایله متقلبم‌كه مراد ایلدیكم مقاماتكده متمكن ومتنعم اولمشمدر وبولندیغم بونوال عظیم انواع‌نعیم ایچره بنی مستغرق ایدوب سؤال ودعادن مشغول ومعزول ایتمشدر پس بكا ظاهر وباطنده كرم ایلدیكك نعمتلر مقابلنده سكا یوز بیك حمد وشكر اولسون (نظم)

كفت بهلول آن‌یكی درویش‌را ‌ چونی ای درویش واقف كن مرا ‌ كفت‌چون‌باشد كسی كه جاودان
بر مراد او رود كار جهان ‌ سیل وجوها بر مراد او روند ‌ اختران زانسانكه اوخواهد شوند
زندكی ومرك سرهنكان او ‌ بر مراد اوروانه كو بكو ‌ هرکجا خواهد فرستد تعزیت
هركجا خواهد بخشد تهنیت ‌ سالكان راه هم بر كام او ‌ ماند كان راه هم دردام او
بی مراد او نجنبد هیچ رك ‌ در جهان ز اوج ثریا تاسمك ‌ كفت ای شاه راست كفتی همچنین
درفرو سیمای تو پیداست این ‌ این وصد چندنی ای صادق ولیك ‌ شرح كواین‌رابیان كن‌نیك‌نیك
آنچنان شرحش بكن اندركلام ‌ كه ازان هم بهره یابد عقل عام ‌ كفت ای‌باری‌یقین شدپیش عام
كه جهان درامر یزدانست رام ‌ در زمین وآسما نهـا ذرهٔ ‌ برنجنباند نكردد پرهٔ
جز بفرمان قدیم نافذش ‌ شرح نتوان كردوجلدی نیست خوش ‌ این قدر بشنوكه‌چون كلی كار
می نكردد جزبأمر كردكار ‌ چون قضای حق رضای بنده شد ‌ حكم حق‌رابندهٔ خواهنده شد
بی تكلف نی پی‌مزد وثواب ‌ بلكه طبع اوچنین شد مستطاب ‌ زندكی‌خواهد نخواهدبهرخود
بلكه خواهد اوپی ملك احد ‌ هر كجا امر قضارا مسلكیست ‌ زندكی ومردكی پیشش یكیست
بهر یزدان میزید نی بهر كنج ‌ بهر یزدان مردنه از خوف رنج ‌ هست‌ایمانش برای خواست‌او
نی برای جنت واشجار وجو ‌ ترك كفرش هم برای حق بود ‌ نی زبیم آنكه در آتش رود
آنچنین آمد زاصل آن خوی‌او ‌ نی بجهدونی بجست وجوی او ‌ آنكهان خنددكه اوبیند رضا
همچو حلوای شكر اورا قضا ‌ مرك او ومرك فرزندان او ‌ بهر حق‌پیشش‌چوحلوادركاو
بندهٔ‌كش‌خوی وخلقت‌این‌بود ‌ نی جهان برامر وفرمانش رود ‌ پس چرالابه كند او بادعا
كه بكردان‌ای خداونداین قضا ‌ پس نكوید او دعا الامكز ‌ دردعا بیند رضای دادكر
آن شفاعت‌وان‌دعاازرحم خود ‌ میكند آن بندهٔ صاحب رشد ‌ رحم‌خودرا اوهمانیم‌سوختست
كه‌چراغ عشق‌حق افروختست ‌ دوزخ اوصاف اوعشقست واو ‌ سوحت‌مراوصاف‌خودراموبمو

﴿نوع سادس﴾ تفویض وتسلیمك‌تأثیرات‌وفوائدین‌بیان‌ایدر (ای‌عزیز) معلوم‌اولسونكه‌اهل‌الله‌دیمشلردركه قلب عبدی حضور مولادن مشغول ایدن عوارض اربعه‌دن‌عارض ثانی اخطار ومخافاتدر وبونلرك مراد وارتكابدر وبونلرك كفایتی انجق تفویض‌ایله بولنمشدر نتكیم بالاده اشارت قیلنمشدر پس جمیع اموری مدبرینه تفویض ایكی امر ایچون لازم بیلنمشدر اما اولكی امر اول حالده اطمینان قلب وسكون نفس بولنمشدر زیراكه‌امور‌مبهم ومخطوراولدقده‌صلاحی‌فسادندن‌فرق‌اولنمیوب‌كوكل‌مضطرب‌اولوب نفس هایم قالور بیلمزكه خیروصلاحی بولورباشر وفسادمی واقع اولورپس بركمسه‌جمیع امورنی حق‌تعالی‌یه تفویض ایلسه اول‌محقق‌بیلوركه واقع‌اولمزالاكه‌خیروصلاحه‌واقع اولوروا‌ول‌هرحالده‌هركدروآفتدن‌سلیم اولوب هر خطری مخافتدن امنیت بولور وقلبی‌مطمئن اولوب‌نفسی راحت بولور حالبوكه وقت ایچنده بوسلامت وامنیت‌وبواطمینان وراحت‌نهایتسزغنیمتدر وحضرت‌شیخمز رحمةالله‌علیه‌دیمشدركه‌تدبیری‌خالقكه تسلیم ایله‌تاكیم‌راحت وسلامت بوله‌سن اماایكنجی امرانك مستقبلنده حصول‌وخیر وصلاحدر وعواقب امور ایسه بللی‌دكل‌مبهمدرزیراكه‌نیجه‌شروازدركه صورت‌خیردەدر ونیجه نفع واردركه لباس ضررده‌در ونیجه

زهر

زهی واردرکه ظرف عسلده‌در چونکه عقل بشر عواقب اموری بیله‌من واسرارینه مطلع اوله‌من پس اکر انسان اموری قطعی مرادایدوب اختیاریله ایشلیوب حکم ایلسه اول سرعتله هلاکه واقع اولور حالبوکیم بیلمز مغرور اولور قالور واکر اموری حق تعالی‌یه تفویض ایدوب انك اختیاراتی‌ایسن طلب قیلسه اول کمسه ملاقی اولمز الا که خیر وسداده ملاقی اولور همیشه صلاح وفلاح بولورنتکیم حق تعالی عبدصالحدن حکایت ایدوب * وافوض امری الی الله * بیورمشدر وآنك تفویضن * فوقیه الله * کلامیله تعقیب ایدوب وقایه ونصرتله آنك معینی اولدیغن طیورمشدر اما تفویضك معناسی مخاطره‌لی امرك اختیارنی مدبر عالم اولان ومصلحت مخلوقاتی بیلن وجمله‌یی تربیه قیلن فاعل مختاره تسلیم اتمکدر واما تفویضك حصنی خطر اموری تفکر وفساد وهلاکن تذکر اتمکدر واما حصنك حصنی کثیر انواع خطردن اعتصامندن عجزینه تمکدر وجهل وغفلت وضعفیله ضروب خطره وقوعندن امتناع اتمکدر پس بوایکی حصنك تذکرنه مواظبت موجب تفویض جمیع امور اولمشدر وامورنده حکم اتمکدن تحفظنه سبب کلمشدر وبی‌شرط خیر وصلاح اموری ارادتندن امتناعه باعث اولمشدر اکرچه حق تعالی‌یه بر نسنه واجب دکلدر لکن عادتی اویله جاریدرکه اکا تفویض ایدن عبدینه حکمتیله اصلحی ایشلر وافضلی ایشلمز نتکیم اول حبیب همانه وانك اصحاب کرامنه بعض اسفارنده لیلی طلوع شمسه‌دك اویومق تقدیر ایتمشدر تاکیم اویقودن افضل اولان صلاة لیل وصلاة صبح انلردن کچمش کتمشدر ونیجه قوللرینه دنیاده غناونعمتله تنعم تقدیر اتمشدر اکرچه فقر افضلدر ونیجه قوللرینه ازواج واولادیله اشتغال تقدیر اتمشدر اکرچه تجرد افضلدر زیرا که رب العالمین احوال عبادی خبیروبصیردر وهرقولنه اصلح اولنی ایشلمسیله مربی ونصیردر نتکیم طبیب خبیر مریضنه ماءشعیر اختیار وتدبیرایدر اکرچه مریضه شکر وعسل الذو افضلدر لکن صلاح علتی ماء شعیر ایله کورر آنکیچون اول علیله انی ایچورر کذلك رب الاربابك تربیه‌سندن مقصود اولان عبدك فساد وهلاکیله نجات وسلامت بولمسیدر یوخسه عبدك فساد وهلاکیله فاضل وشریف اولمسی دکلدر پس بو بیان ایله عیان اولمشدرکه نجات وراحت بولان تفویض وتسلیم ایله بولمشدر (نظم)

خواهی امید کیر وخواهی بیم	هیچ بر هرزه نافرید حکیم	عالمست اوبهرچه کرده کند
تونداني بدانت دردکند	به‌ز تسلیم نیست در علمش	تا بدانی حلیمی وحلمش
درجهان آنچه رفت وآنچه آید	وانچه هست آنچنان همی باید	تومکو هیچ درمیانه فضول
راندهٔ اوبدیده کن توقبول	درکفتار بیهده‌در بند	بقضای خدای شو خرسند
ابلهی دید. اشتری بچرا	کفت نقشت همه کجست چرا	کفت اشترکه اندرین پیکار
عیب نقاش میکنی هشدار	درکژی من مکن بنقش نکاه	توزمن راه.راست رفتن خواه
نقشم از مصلحت چنان آمد	کزکجی راست چون کمان آمد	توفضول ازمیانه بیرون بر
کوش خردر خورست باسرخر	باید ونیك جز نکو نکند	هرچه اوکرد غیر او نکند
هست حق راز بهرجان شریف	اندر انثای صنع لطف لطیف	داندآن کس‌که خرده دان باشد
کانچه اوکر دخیر آن باشد	سوی‌تونام زشت ونام‌نکوست	ورنه محض عطاست آنچه ازوست
بد از ودر وجود خود ناید	بخد ابی بد ازکجا شاید	باشد از مادر ان ما.برما
هم حجامت نکووهم خرما	زشت ونیکو بنزد اهل خرد	سخت نیکست ازونیایدبد

﴿ نوع سابع ﴾ تفویض وتسلیم انسان ایچون جمیع امورنده جمله‌دن اهم والزم اولدیغن بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل الله دیمشلردرکه تفویض وتسلیم امرنده ایکی اصلی تأمل کرکدر تاکیم سهولتله حاصل اوله‌لر اما اصلی اول بودرکه تیقن ایده‌سنکه تدبیر واختیار مناسب ویاراردکلدر الا که اول فاعل مختاره یرارکه جمیع اموری جمله جهاتیله بیلمش وهرنسنه‌نك ظاهر وباطننه وحال وعاقبتنه مطلع اولمش اوله والا افساد وهلاکی خیر وصلاح اولان امور اوزرینه ترجیح اختیارندن امین اولمزنتکیم اهل قرادن برینه دراهم عرض ایلسه‌لر وبزم ایچون نقد ایدوب جیدن ردیسندن فرق وتمیزایله دیسه‌لر اول دهقانی ناقد اوله‌من بلکه اهل سه تك بریسی اول دراهمی نقدوفرق ایلسه اکا بیله اعتماد اولنمز تاذهب وفضه‌دن وانلره اولان خواص واسرار

طبايعدن خبرداراولان صرافه عرض اولنوب اندن جواب شافى المدقجه اطمينان قلب حاصل اولمز چونكه جميع امورى جمله وجوهيله محيط اولان علم انجق رب العالمين حضرتلرينه مخصوصدر پس اندن غيرى تدبير واختيار ايتمكه بر كيمسه لايق دكلدر انكيچون حق تعالى فرقان ميننده * وربك يخلق مايشاء ويختار ما كان لهم الخيرة * بيورمشدر نقل اولنمشدركه انبياى عظامدن برينه طرف حقدن دينلمشدركه طلب قيل كه اعطا اولنه سن اول موفق اولوب ديمشدركه هر وجهله برعالم هر وجهله بر جاهله ديركه طلب قيل كه اعطا اولنه سن بكا اصلح اولانى بن نه بليم طلب قيله يم ينه سن نم ايچون تدبير واختيار ايله كه سلامت بوله يم واما اصل ثانى بودركه اكر سكا بر كيمسه ديسه كه تحقيق بن سنك جميع امورك نظامك ويريرم ومحتاج اولديغك مصالحن تدبير وتداركن كورورم سن هر امرك تدبيرن بكا تفويض والقا ايله همان وار كندى شانكله مشغول اولوب ذوق وصفا ايله حالبوكيم سنك عندكده اول كيمسه اهل زمانك اعلم واحكم واقواسيدر وارحم واشفق واصدق واوفاسيدر سن انى دولت كبرى ومنت عظمى بيلمزميسك واكا وافر شكر ايدوب اجمل ثنا قيلمزميسك بعده سنكچون اول حكيم اويله بر شربت اختيار ايلسه كه انده وجه صلاحى بيلمزسن ينه انك شربتندن منفعل ومضطرب اولمزسن بلكه انك تدبيرينه اعتماد ايدوب مطمئن اولورسن زيراكه اول سكا احسن وانفعى اختيار ايدوب الزم واصلحى ايشلديكن بيلورسن وجميع امورنى اكا تفويض ايدوب تسليم اولورسن اولدخى اموركى ضامن اولدقده هر نيجه قيلورسه سن انك جمله سين نظام اوزره بولورسن پس بو تقديرجه سكا نه اولمشدركه جميع اموركى رب العالمين حضرتلرينه تفويض ايتمزسن واكا اعتماد ايله تسليم ورضاسمتنه كيتمزسن حالبوكيم جمله عالمى وبنى آدمى ايجاد وتصوير ايدن اودر وليالى واياملى وقلوب انامى تقليب وتغيير ايدن اودر وامطار وارزاقى وافكار واخلاقى تقسيم وتقدير ايدن اودر وارض وسماواتك وجمله مخلوقاتك جميع امورنى ابدا اختيار وتدبير ايدن اودر نتكيم * يدبر الامر من السماء الى الارض * كلاميله قوللرين تبشير ايدن اودر پس حق تعالى هر عليمدن اعلم وهر قويدن اقوى ايكن وهر رحيمدن ارحم وهر غنيدن اغنا ايكن وهر حكيمدن احكم وهر صديقدن اوفا ايكن واكا تفويض وتسليم ذوق وصفا ايكن نيچون جميع امورنى اكا تفويض ايدوب تدبيرينه تسليم اولمزسن تا كيم اول لطائف علميله وحسن تدبيريله سنك علمك بالغ اولميوب فهمك ادراك ايلمديكى امورى سنكچون اختيار ايده وقلبك اول باركراندن چيقوب سرور وحضور ايله مجلس انسه كيده اكرسن جميع امورنى حق تعالى يه تفويض ايدوب تقديرينه تسليم اولورسن اول سنكچون سرى دقيق اولان امورى اختيار ايلدكده اكا دل وجاندن رضا ويررسن وهر نيجه ظهور ايدرسه خير محض وصلاح وفلاح اولديغن بيلورسن عجز وحيرتى كنديته سرمايهٔ سعادت ايدوب انك تدبير وتربيه سيله اطمينان قلب وراحت جان بولورسن

(نظم)

آن نديى كه طفل رادايه	وقت خردى بأولين پايه	كاه بندد درو بكهواره
كاه برير نهدش همواره	كه زند صعب وكاه بنوازد	كاه رويش كند بيندازد
كاه بوسد بمهر رخسارش	كاه بنوازد وكشد بارش	مرد بيكانه چون نكاه كند
خشم كيردز دايه آه كند	كويدش نيست مهربان دايه	بيرادست طفل بكم مايه
توجه دانى كه دايه به داند	شرط كار انچنانكه مى راند	بنده را نيز كردكار بشرط
ميكزاود بجمله كار بشرط	آنچه بايد همى دهد روزى	كاه حرمان وكاه پيروزى
كاه برسر نهدز كوهر تاج	كه بد انكى كندورا محتاج	توبحكم خداى راضى شو
ورنه بخروش پيش قاضى شو	تاترا از قضاش برهاند	ابله آنكس كه اين چنين داند
نوش دان هرچه زهر اوباشد	لطف دان آنچه قهر اوباشد	هرچه هست ازبلا وعافيتى
خير محضست وشر عارتى	انكه آردجهان بكن فيكون	چون كندبد بخلق عالم چون
خير وشر نيست درجهان سخن	لقب خير وشر بنسبت ومن	آن زمان كايزد آفريد آفاق
هيج بدنا فريد براطلاق	مرك اين راهلاك وانرا برك	زهر اين راغدا وانرا مرك

نوع

﴿نوع ثامن﴾ تفويض وتسليمك كيفيت ونتايجى واسباب وروابجن بيلديرر (اى عزيز) معلوم اولسونكه اهل الله ديمشلردركه عبدك ربيسيله مثالى مريضك طبيبيله اولان احواليدر مثلا برمريض آنى تيقن ايلسه‌كه برطبيب حاذق دقايق طبى علميدر ومرضندن خبيروحالنه مشفق ورحيمدر بيلمسه‌كه نه‌ايله صحت بولورندن سقيمدر پس اول مريض امورنى اول طبيبك رأى وتدبيرينه تفويض ايدوب اكابى معارضه تسليم اولوراكر كندويه طاتلى شربت ايچوررسه قبول ايدوب نوش ايلر واكر آجى شربت ايچوررسه آنى دخى قبول ايدوب تجرع ايلروبيلوركه كندويه شيرين شربت آنك ويرديكى وقتده آجيدن انفعدر وآجى شربت اول وقتده شيريندن انفعدرزيراكه آنك كيفيت احوالنى طبيبى اعلمدر كذلك عبداكر تحقيق ايلسه‌كه حق تعالينك علمندن زمين وآسمانده برذره مقدارى نسنه غائب اولميوب جمله‌يى عليم وحكيمدر وجمله عبادينه لطيف ورؤف ورحيمدر وتيقن ايلسه‌كه نفسى قلبنه عدوى عظيمدر وآفات نفس ايله قلبى مريض وروحى سقيمدر واسباب فوزونجاتى وعلل جوروهلاكنى غير عليمدر پس اول عبد عاجز جميع امورنى اول عليم وحكيم ورحيمك تقديرينه تفويض ايدوب تدبيرينه تسليم اولور وقضاسنه رضا ايله فوز وفلاح بولور اكر حق تعالى انك وقتنى مطيب ايدوب قلبنى بسط ايله مسرورايدرسه اكا شكرايدوب تيقن ايلركه شفاى قلبى اول وقتده اول حالتده‌در وعلاج علتى اول كيفيتده‌در واكر حق تعالى انك حالنى مكدر ايدوب قلبنى قبض ايله محزون ايدرسه اكاهم شكرايدوب تيقن ايدركه صحت قلبى اول وقتده اول حالتده‌در ومعالجهٔ مرضى انده مستوردر پس اكرعبد اول طبيب مذكورى ماهر بيلوب اقوالنى تصديق وكندويه اعتبار ايدن مريض مزبوركبى كندى مولاسنى خالق ورزاق بيلوب كلام قديمنه ايمان كتوروب ذات پاكنه اعتماد ايدرسه اول عبد مقام توكله قدم باصمش اولور واكرعبد اول طبيبك بدننده اولان مريض كبى كندى تدبير وارادتن ترك ايدوب جميع امورن مولاسنه تسليم ايدرسه اول قول مقام تفويضه نائل اولمشدر واكرعبد اول طبيبك مهارت وشفقتن تيقن ايدوب ويرديكى تالخ وشيرين شربتلرى قبول وشرب ايدوب امرينه امتثال ايدن مريض كبى حق تعالينك حكيم ورحيم اولديغن بيلوب بلا ونعمتلرين قبول وشكرايدوب امرينه مطيع اولورسه اول قول مقام تسليمه واصل اولمش اولورواكر عبد اول طبيبك جميع اقوال وافعالى موجب صحت وعافيت اولديغن تيقن ايدوب اندن بغايت خشنود اولان مريض كبى حق تعالينك كلمات وافعالى بالجمله خير محض وصلاح خالص وبرحكمت ومنفعت اولديغنى تجربه ومشاهده ايدوب اندن دل وجان ايله بغايت خشنود اولورسه اول قول مقام رضايه بالغ اولمش اولور (شعر)

مالا يكون فلا يكون بحيلة ابدا وما هو كائن فيكون سيكون ما هو كائن فى وقته
واخو الجهالة متعب محزون شعر) دع المقادير تجرى فى اعنتها ولانبيتن الا خالى البالى
مابين غمضة عين وانتباهتها (يغيرالله من حالى الى حال (رباعيات تقديرچوسابقست تعليم چه سود
جزبندكى ورضا وتسليم چه سود پيوسته ذبيم عاقبت مى سوزى اين كارچوبودنيست اذبيم چه سود
هردل كه زحكم رفته فرسوده شود افسوس كه فرسودهٔ بيهوده شود زيراكه هرآنچه بودنى خواهدبود
كرجهد كنى ورنكنى بوده شود تارخت وجودت بعدم درنكشند هركاركه كرده شدبهم درنكشند
سربرخط لوح ازلى دار وخوش كز هرچه قلم رفت قلم درنكشند آنجاكه قرارگاه عالم دادند
هرچيزكه دادندمسلم دادند اين دم كه تراخوشست وناخوش بتونيست چون بى‌توقرار اين دم وان دم دادنر
آنجاكه بعلم وعقل درپيشانند كى فعل تو ومن ادتو ومن دانند اى دل بدست من عاجزچيزيست
من ميكردم چنانكه ميكردانند مى نرهانى مرا زمن من چكنم سير آمدم زجاج وتن من چكنم
من ميخواهم كه راه يابم سوى تو توره ندهى بخويشتن من چكنم كرتن كويم بخويشتن مى نرود
ورجان كويم بحلم تن مى نرود تاچند باختيار خود خواهم كار چون كار باختيار من مى نرود

﴿فصل ثالث﴾ اصول اربعهٔ راه عرفانك اوچنجى اصلى اولان صبرك فضائل وفوائدين ونتايج وعوائدين التى نوع ايله بيان وعيان ايدر ﴿نوع اول﴾ فضائل صبرى آيات بينات واحاديث شريفه ايله بيلديرر (اى عزيز) معلوم اولسونكه حق تعالى عبادينه عنايتيله صبرى تعليم وترغيب ايدوب قرآن مبيننده بيورمشدركه

* يا ايها الذين آمنوا استعينوا بالصبر والصلاة ان الله مع الصابرين * ولنبلونكم بشئ من الخوف والجوع ونقص من الاموال والانفس والثمرات وبشر الصابرين الذين اذا اصابتهم مصيبة قالوا انا لله وانا اليه راجعون اولئك عليهم صلوات من ربهم ورحمة واولئك هم المهتدون * والذين صبروا ابتغاء وجه ربهم واقاموا الصلوة وانفقوا مما رزقناهم سرا وعلانية * ويدرؤن بالحسنة السيئة اولئك لهم عقبى الدار * سلام عليكم بما صبرتم فنعم عقبى الدار * والصابرين فى البأساء والضراء وحين البأس اولئك الذين صدقوا واولئك هم المتقون * والله مع الصابرين * والله يحب الصابرين * واصبروا ان الله مع الصابرين * واصبر فان الله لا يضيع اجر المحسنين * ولنجزين الذين صبروا اجرهم باحسن ما كانوا يعملون ولئن صبرتم لهو خير للصابرين * انما يوفى الصابرون اجرهم بغير حساب * واصبر وما صبرك الا بالله * واصبر على ما اصابك ان ذلك من عزم الامور * واصبر ان وعد الله حق * ولمن صبر وغفر ان ذلك لمن عزم الامور * فاصبر كما صبر اولوا العزم من الرسل * واصبر لحكم ربك فانك باعيننا * فان مع العسر يسرا ان مع العسر يسرا * وتواصوا بالمرحمة اولئك اصحاب الميمنة * وتواصوا بالحق وتواصوا بالصبر * وحق تعالى حديث قدسيده بيورمشدركه * يا ابن آدم من لم يرض بقضائى ولم يصبر على بلائى ولم يشكر على نعمائى ولم يقنع بعطائى فليطلب ربا سوائى يا ابن آدم من صبر على بلائى فقد رضى عنى * وحضرت حبيب اكرم صلى الله تعالى عليه وسلم احاديث شريفه‌سنده بيورمشدركه اى امتم ايمان ايكى نصفدر بر نصفى صبردر وبر نصفى شكردر وافضل صبر ابتداى مصيبتده بولنان صبردر وبيورمشدركه صبر ابتداى مصيبتده بولنان تسليميتدر وبيورمشدركه صبر هر طاعتك مبدئيدر وهر مصيبتدن اجتنابك اصليدر وبيورمشدركه هر عبادتك اصلى صبردر وبيورمشدركه طوبى اكا كيم محنتلره صابردر وبيورمشدركه بر آجى كلمه‌يه صبر ايلميان كمسه نيجه آجى كلمات استماع ايلسه گركدر وبيورمشدركه صبر مورث ظفردر وبيورمشدركه صبر مردى آنى تجرع ايدن حردر وبيورمشدركه محنتلره صبر حسن يقينه تمكدر وبيورمشدركه حق تعاليدن زياده صبرلى كمسه يوقدركه مشركلر اكا افترا ايلديكن ايشيدوب انلره ينه عافيت ورزق احسان ايدر وبيورمشدركه صبرك اولى آجى وآخرى طاتلى ولذتليدر وبيورمشدركه صبر صفت حقدر وبيورمشدركه ايمانك باشى صبردر وبيورمشدركه ايمان صبر ايله سماحتدر وبيورمشدركه بر كمسه‌يه صبردن خيرلى برعطيه اعطا اولنمشدر وبيورمشدركه صبر الله تعاليدندر وعجله شيطاندندر وبيورمشدركه نصرت صبر ايله‌در وفرج كرب ايله‌در وبيورمشدركه كيمه كيم مالنده يانفسنده برمصيبت ايرشه وآنى كتم ايدوب كمسه‌يه شكوا ايلسه تحقيقا حق تعالى اكا لذت ايمان وعزت اخوان كرم واحسان ايدر وجميع ذنوبن مغفرت ايلر وبيورمشدركه حضرت ايوب عليه السلام اول ديدان ايله مبتلا ايكن هر سحر وقتنده حق تعالى آنى واسطه‌سز عياده ايدوب لطف وكرميله حبيبم ايوب نيجه‌سن بلامز حلوليله نيجه‌سن دير ايمش * وحضرت ايوب عليه السلام * حلاوت خطاب عزتله مستطاب اولوب مرارت صبرى اونودر ايمش وقتاكه ايوب عليه السلام عافيت وانجه‌سين آلمشدر اول انس عيادتدن مستوحش اولمشدر آنكچون جسرتله ضرندن شكوى قيلمشدر وبيورمشدركه يوم قيامتده صابرلرله مجازات اولندقده دير لركه الهنا بزى بردخى دنيايه كوندركه كندى لحومزى مقصلرله كنديمز طوغرايوب المنه صبر ايدهلم تاكيم بو دولته بوندن دخى زياده ايرهلم · (نظم)

آتش دخانه دير نه ثچارسن ايراغه زود	بنسز قرار يوقدر اولور خوش بمله عود
اولدر بكا محبت ايدوب قدريمى بيلن	زيرا كه بولدى كندى فناسنده عود سود
اى يار شعله خواريمز اهلا ومرحبا	اى فانئ شهيد مزاى مفخر شهود
محو اولدى خاك نان اولوب اول ياندى معده‌ده	نان اولدى طاتلى جانكه اودر زبدۀ وجود
محو اولسه جان اوقور اوعدم لوحنى عيان	محو ايله جانى قويمه جهالتده اى ودود
جان عشق اودينه يانسه سقردن امين اولور	فقر وفنايه ايرسه بولور دولت خلود
عشاقه عشق بيرنى دير حقى اولسه‌لر	اصحاب كهفى مثلى هم ايقاظ وهم رقود

﴿نوع ثانى﴾ صبر وتحملك حد وحقيقتن وحلاوت وكرامتن بيلديرر (اى عزيز) معلوم اولسونكه اهل الله

دیمشلردرکه صبر نفسی جزعدن حبس ومنع ایتمکدر صبر حظوظ نفسدن مجاهده ایله خروج ایدوب
کتمکدر صبر فطام نفس اوزرینه دوام وثباته تمکدر صبر ایکیدر بری مکروهله صبردر وبری محبوبسز
صبردر صبر قلبه مصیبت قدرنازل اولور مصائبه صبر ایتمک افضل مواهبه تمکدر صبر جمیل جالب اجر
جزیلدر صبرقیلوب سترعیوبدر سراده شکور وضراره صبور اول زلازلده وقوزوشد ایدده صبور غضبده حلیم
اول صبرایله مصیبت اولمز صبرایدن مصیبتدن الم بولمز بلایه صبرایدن قضایه راضی اولمش اولور ورضاایله صبر
آسان اولور صبوره بلابال اولور صبرایله قورق حلوا اولور صبرمنتج ظفردر ایمانك اصلی صبردر واسلامك
اصلی رضادر اکر کورورسنکه حق تعالی بلالری اوزرینه یاغدرمشدر تیقن ایله که سنی ایقاظ ایتمشدر
نعمت بولدقده شکور اول مبتلا اولدقده صبور اول مصیبتده جزع وفزع مصیبتدن اشد واصعبدر جزع
صبردن زیاده تعبلیدر صبروالم وبلوادن ترك شکوادر صبر بلایی رضاایله استقبالدر صبوره نعمت ونقمت برابردر
صبرلی باش سلامتدر صبر کوزل علامتدر بلاحقدن عطادر پس بلادن جزع خطادر بلا کوزلدر زیرا که اول
بخش ازلدر صبر بر مبارك شربتدرکه موجب عافیتدر

(نظم)

فقر وفنا استه سن ای بوالوفا ... تابوله سن کنج بقادن صفا ... کندیکی یوغ آکاه یقین فقر اودر
هم بن وسن اودیمه اولدر فنا ... کبری قوی اول دل ایله برآندن آل ... کبره بدل انجلین کبریا
خاك اول پاك اول سنی سن کورمه ... هیچ * تابته خاککده کوزل توتیا ... ویرسن اکر عشقه بوجانی روان
بیك جان آلورسن خوش وبی منتها ... قلبه ویرر عشق دمی خوش حیات ... جان جهاندر اودم جانفزا
بلکه برالله‌در ایدوب ایلین ... هرنه اولورسه ویرا کاخوش رضا ... مانع ومعطی چون او در جمله‌دن
خلقی اونوت خالقه ایله ثنا ... حقی ایدوب حقه کوکلدن رجوع ... صابر اول اندن کانی بیل عطا

﴿نوع ثالث﴾ صبروتحملك تأثیرات وفوائدن بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل الله دیمشلردرکه قلب
عبدی حضورمولادن مشغول ایدن عوارض اربعه‌دن عارض ثالث شدائدومصائبدر وبونلردن جزع وفزع
ایتمکدر وبونلرك کفایتی انجق صبرایله بولنمشدر نتکیم بالاده اشارت قیلنمشدر پس صبرك جمیع مواضعنده
صبوراولمق ایکی امرایچون لازم بیلنمشدر امااولکی امرعبادت وحضوره وصول عد اولنمشدر زیراکه مبدأ
ومبنای امر عبادت وحضور صبر وتحمل بولنمشدر پس صبور اولمیان کمسه عبادت وحضوردن برنسنه‌یه
وصول بوله‌مز زیراکه بودنیادار محنت وجای مشقتدر مادامکه انسان دنیاده معمردر انك انواع شدائد
ومصائبله مبتلاسی مقرردر وانسانه عارض اولان شدائد ومصائبدن کشینك اهل واولاد واقربا واخوان
واصد قاسنده بولنان فقروفاقه وفقدوفراق ومرض وموت امثالی مصائبدن ونفسنده بولنان انواع امراض
واوجاع واسقام وهموم وغموم وآلام ووساوس ومخاوف واوهام امثالی مصائبدر وعرضنده بولنان خلقك
آنکله عداوت ونزاع وجدالی واکاحسد وشتم وقتالی وآنی تعییروتحقیر واهمالی واتی اغتیاب وتهبت واجمالی
امثالی مصائبدر ومالنده بولنان اصلاح وتدبیر وحفظ وتلف وزوال وفقدوغصب وسرقت امثالی مصائبدر
ومصائب مذکوره‌نك هربرینك بر لدغه‌سی وبر حرقتی واردرکه انلرك مرارتلری وحرارتلری وشدت
وزحمتلری نوع آخردر پس بومصیبتلرك جمله‌سنه صبروتحمل ایتمك کرکدرتاکیم جزع وفزع قلب عبدی عبادت
وحضور ایچون تفرغدن منع وقطع ایتمسون نتکیم دینلمشدرکه درت کونه موت ایله میت اولمیان حلاوت
عبادتی بوله‌مز ولذت حضوری الەمز امااولکیسی موت ابیضدرکه جوعدر وامااایکنجیسی موت اسوددرکه ذم
ناسدر وامااوچنجیسی موت احمردرکه مخالفت هوادر وامادردنجیسی موت اخضردرکه جریان قضادر کیمکه
بودرت موته صبروتحمل قیلمشدر اول کمسه عبادتله حضوره نائل اولمشدر (بیت) هجرانکه تحمل ایدن وصلکی
بولور * طوبی لمن یساعده الصبروالثبات * بیت * ألا بالصبر تبلغ ماترید * وبالتقوی یلین لك الحدید * واما امر
ثانی صبرده اولان کنوز دارینددر واول کنوزك بعضیسی نجات وفوز ورزقه ومرادات واعدایه ظفردر واقران
اوزره تقدم وکوکللرده توقر وکندویه زیب وفردر وحقدن رحمت ومحبت وثنادر وعندالله علو درجات ونیل
کرامات وبی حساب اجروجزادر وحق تعالی عبدینه برساعت صبر ایچون بونجه کرامتلر احسان ایدر پس

دنيا وآخرت خيري صبرده در نتكيم حضرت عمر رضي الله تعالى عنه بيورمشدر كه مؤمنك جميع خيري برساعت صبرنده در (شعر) اذا ضاق الزمان عليك فاصبر * ولاتيأس من الفرج القريب * وطب نفسا فان الليل حبلى * عسى تأتيك بالولد النجيب * وصبرك فضيلتنده سكا بو كفايت ايدركه حق تعالى صبري كندي كتابنده نيجه وجهله مدح ايتمشدر پس بو خصلت شريفه يي غنيمت بيلوب بونكله متصف اولمغه جهد ايله تاكيم عسر ايله يسري بولوب ابدا فوز ايله مسرور اوله سن (شعر) اذا ما اتاك الدهر يوما بنكبة * فهيئ لها صبرا ووسع لها صدرا * فان تصاريف الزمان عجيبة * فيوما ترى عسرا ويوما ترى يسرا * اما حسن صبر شدتك وقت ومقدارني تذكر دركه اول نه تقدم ايدر ونه تأخر ايدر ونه زياده اولور ونه ده نقصان بولور وجزع وفزعده بر لطف ومنفعت يوقدر بلكه ضرر وكدر چوقدر زيرا كه امور اوقاتيله مرهوندر وهب ايدوب ايلين خداي بيچوندر (بيت) هر ايشي حقدن بيلور خلقي اونوتمش حق شناس * اول كورركيم خيره شر وعدله ظلم اولمش لباس * واما بو حصنك حصني حق تعالينك صبرلي قولنه صبرده اولان حسن عوضني تفكر وكندي عندنده اولان اجركريمني تذكردر حالبوكيم بودخي توفيق باريدر (بيت) ايها الصابرون في البلوى * طرقوا طرقوا الى المولى

(نظم)

اي روح سير عالم امكان نكاكرك	دلده سياحت ايله بو زندان نكاكرك
وحدتكه مشربكدر اولور خلوتن جهان	ترجيح غار وكوه وبيابان نكاكرك
كرمشربك وسيع ايسه بيل جنت ايچره سن	سير وبهار وباغ وكلستان نكاكرك
جنك ايچره چون ايدر لب خاموش كارتيغ	ويرمك جواب مردم نادان نكاكرك
وقتنده عقد غنچه مثالي چون آچلور	پس اشتغال ناخن ودندان نكاكرك
چون دردكامران اولور اولدر دواي محض	اظهار درد وخواهش درمان نكاكرك
دل خرم اولسه عشق ايله تيزترك ايدرسني	اولدوستي استه حق بودشمن نكاكرك

﴿نوع رابع﴾ صبر وتحملك اقسام ومنافعن وجزع وفزعك آفاتن بيلديرر (اي عزيز) معلوم اولسونكه اهل الله ديمشلردركه صبر بردواي مر نافعدر وشربي هر منفعتي جامعدر وهر مضرتي دافعدر بر دوا كه بو صفتله متصف اولور عاقل اولان نفسنه ابرام ايدوب اني تجرع قيلور برساعتك مرارتي برسنه حلاوتيدر ديوب اول دوانك حدت ومرارتنه صبر وتحمل ايدر اما صبر درت قسمدر برقسمي طاعت اوزرينه صبردر وبري ترك معصيتده صبردر وبرقسمي فضول دنيادن صبردر وبرقسمي شدائد ومصائبده صبردر * پس بو مواضع اربعه ده مرارت صبره تحمل ايدن صابره نيجه منافع وفوائد حاصل اولوركه آنلر طاعتده منازلنه واصل اولمقدر واستقامتدر وثواب جزيلني بولمقدر ومعاصي وبلياتندن ايكي عالمده آزاد اولمقدر بعده طلب دنيانك اشتغال حاليله وتعب مأليله مبتلي اولمقدن فارغ البال وراحت قالمقدر * پس صبرايله طاعات ومنازل شريفه سي وحضور ومكارم جليله سي وانس بالله ومنافع جميله سي حاصلدر وصبور اولان كمسه قهر وسخط قضادن وجزع وفزع وغوغادن ومشقت دنيادن وعقوبت عقبادن وآرزوي نفس وهوادن وشماتت اعدادن ونيجه بيك بلادن نجات بولوب مرادينه واصلدر وسعادت دارين ايله مقام رضايه نائلدر وصبره طاقت كتورميوب جزع وفزع ايلين هر منفعتدن محروم وهر مضرتله مغموم وهواسنه مائلدر زيرا كه اول ضعيف كمسه عبادت مواظبتنه صبر ايده مزكه حضور انسي بوله غافل قالور ويامعصيتدن صبر ايده ميوب ارتكابيله خائب وخاسر اولور ويا فضول دنيادن صبر ايده ميوب بلاسن بولور ويامصيبتده صبر ايده ميوب جزع وفزعله فضائل صبردن محروم قالور ونيجه كره كثرت جزعله عوض صبر دخي فوت اولوب بر مصيبت ايكي اولوركه بري حلول مكروه وبري فوت صبردر نتكيم ديمشلردركه مصيبتده صبردن محروم اولمق مصيبتدن اشد مصيبتدر پس كثرت جزعده نه فائده واردركه حاصل موجودي زائل ايدر وذاهب مفقودي سكا رد ايلمز باري جزع وفزعي چوق ايتمه كه سندن بري فوت اولورسه اوبري فوت اولمسون وكلام جامع بودركه حضرت علي كرم الله وجهه برشخصي تعزيه ايدوب بيورمشدركه اكر صبر ايدرسن مقادير اوزرينه جاري اولور وسن مأجور اولورسين واكر جزع وفزع ايدرسن مقادير اوزرينه جاري اولورسن مأمور اولورسن چونكه ايدوب ايلين برخالق وباريدر وقضا وقدري عالمده

جاريدر

جاریدر واحکامی اوقاتیله جملەیه ساریدر پس تدبیر وتدارکله جزع وفزع ایدن خلعت عافیتدن عاریدر تفویض وتوکل وصبر وتحمل عارفلر کاریدر زیرا که بونلر معرفت آثاریدر (مثنوی)

ای قراری داده ره را کام کام
خام خامی خام خامی خام خام
ناظر فرعی زاصلی بی خبر
فرع مایم اصل احکام قدر
چرخ کرد از اقضا کمره کند
صد عطارد را قضا ابله کند
تنك کرداند جهان چاره را
آب کرداند حدید وخاره را
کفت حق ایوب رادر مکرمت
من بهر موی توصبری دادمت
هین بصبری خودمکن چندین نظر
صبر دیدی صبر دادن را نکر
چون بدیدی کردش سنك آسیا
آب جوراهم ببین آخر بیا
خاك را دیدی بر آمد بر هوا
در میان خاك بنکر بادرا
دیکهای فکرمی بینی بجوش
اندر آتش هم نظر میکن بهوش
چند بینی کردش دولاب را
سربرون کن هم ببین تیزآب را
توهمی کویی که می بینم ولیك
دیدانرابس علامتهاست نیك
کردش کفرا چو دیدی مختصر
حیرتت باید بدر یادر نکر
آنکه کف رادید سرکویان بود
وانکه دریا دید او حیران بود
آنکه کف رادیدر کردش بود
وانکه در یادید اوبی غش بود
آنکه کف رادید سرکردان بود
وانکه در یادید اوبس آن بود
آنکه کف را دید نیتها کند
وانکه دریا دید دل دریا کند
آنکه کف رادید باشدر شمار
وانکه در یادید شد بی اختیار
آنکه کف رادید آیدر سخن
وانکه در یادید شد بی ماومن
آنکه کف رادید باوده شود
وانکه در یادید آسوده شود
آنکه کف رادید باشد مست او
وانکه در یادید کرد دنور هو

﴿نوع خامس﴾ صبرایله هر کمال حاصل اولدیغن وصبرایله هرکس عافیت بولدیغن وصبرك نهایتی رضا اولدیغن بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل الله دیمشلردرکه جمله علوم واعمالك وهرمعرفت وکمالك علت موجدەسی صبروتحملدر وهرندامت وملامتدن نجات وسلامتك سببی موجب صبر وتأنیدر ونهایت مرارت صبرالبته بدایت حلاوت رضادرکه اول سعادت دارین وقرة عیندر * نتکیم نقل اولنمشدرکه برقدرجی یورینه علم آرزوسی غالب اولوب قدرلرین یغما قیلمشدر وخانەسنده برحامله اهلی اولوب انك جمیع مصارفن کوروب اندن دستور آلمشدر ورضاسیله تحصیل علم ایچون اقلیم آخره کیتمشدر ویکرمی سنه ظرفنده علوم عربیه ودینیه تحصیلنی تکمیل ایتمشدر بعده وطننه عودت ایلدکده اثنای طریقده برپیر کامله مهمان اولوب احوالن اکا سویلمشدر واول کامل اول عالمه علوم واعمالك اصلی ندر دیوسؤال ایلمشدر اول عالم بوجوابه قادر اولمیوب اوکامله حواله قیلمشدر واول کاملدن اکر بزه برمدت خدمت ایدرسن اصل علومه ایروب خانەکه کیدرسن جوابن آلمشدر پس اول عالم خدمت بیری قبول ایدوب انك یاننده ایکی ییل قدر قالمشدر بعده اول کامل اول عالمه شفقت ایدوب دیمشدرکه بنم اوغلوم کل سکا جوابنی ویرەیم که اهلنه کیدەسن وعمرك اولدقجه بزه خیرایله دعا ایدەسن امدی تحقیق ویقین ایله که جمله علوم واعمالك وهرمعرفت وکمالك اصلی صبردرکه صبرایله حاصلدر وتحمل وتأنی صبره داخلدر اکر هرایشده صبرلی اولورسن هرندامتدن سلامت بولورسن وایکی عالمده هریوزدن کام آلورسن وبوجوهر نفیس ایچون سنی برمدت عوق ایلدیکمده حکمت بودرکه قدروقیمتن بیلوب کوشکده کوشواره قیلوب هرکز فراموش ایتمیەسن پس اول عالم بوجوهره مالك اولدقده اول کاملك دعاورضاسن آلوب دیارینه راهی اولمشدر چونکه کندی بیتی بابنه بعدالعشا وصول بولمشدر اودمده خاطرینه کلمشدرکه یکرمی ایکی ییلدن برو برخبر الەمدیغم خانەقپوسن بووقتده دوکمزدن مقدم روزنەدن برنظر ایدوب کورەیم که بونجه زماندن برو بوخانەده کیم قالمشدر وقتا که روزنەدن مخفیجه نظر قیلمشدر کورمشکیم کندی اهلیله برتازه جوان ملاعبه طرزنده معانقه ایتمشدر هماندم غیرتندن عقلی کتمشدر وکندویی اونودوب روزنەدن تیرایله اول جوانی اولدرمك تدبیرنده ایکن ینه خاطرینه صبر خطور ایتمشدر ودیمشدرکه ایکی ییل بکلیوب کسب ایلدیکم جوهری عجلە ایله ضایع ایتمیوب قپویه کیدیم اندن بوغلامی قتل ایدەیم چونکه صبرایدوب دق باب ایلمشدر درون خانەدن غلام اکا کیمسن دیدکده بوبیتك اسکی صاحبی یم دیوسویلمشدر همان اهلی صداسندن انی طانیوب شادکام اولوب اول جوانه دیمشدرکه های اوغل قپویی آچ که سن دوغمزدن اقدم غربته کیدن

بدرك كلمشدر چونكه اول صابر بوسوزدن جوانی كندی اوغلی اولدیغن بیلمشدر وكرامت صبر ايله اويله
برندامتدن سلامت بولمشدر پس بغايت سروردن اكا صبر احسان ايدن صبوره چوق حمد وثنالر قيلمشدر
ومدت عمرنده مراعات صبر ايله سعادت بولمشدر واول مرشد كامله دعالر ايدوب مدرس ومصنف اولمشدر وعلم
فقه حنفی يی احيا ايدوب قدوری كتابن تأليف قيلمشدر (بيت) عسى الكرب الذی امسيت فيه * يكون وراءه
فرج قريب (بيت) هضم اولنمز بلالره صبر ايت * عاقبت خوشكوار اولور ای دل * نقل اولنمشدر كه بر كامل وفاتی
عندنده اوغلنه ديمشدر كه برنصيحتم واردر كه آنی سكا وصيت ايلرم اكر انی قبول ايدوب عمل ايده بيلورسن ايكی
عالمده مقبول خالق وخلق اولورسن وهر حالكده سعادت وسلامت بولورسن واول كامله اوغلی رجا اتمشدر كه
بكا اول نصيحتی وصيت بيوركه باش وجان ايله قبول ايده يم وهر نه يول كوستررسن اكا كيده يم چونكه اول
پدر محتضر اوغلينك قبولن ايشتمشدر همان اوغل موم مقصی اول ديمش آخرته كتمشدر بعده بو حكمت
غامضه يی كيمی صبر ايله وكيمی رضا ايله تأويل اتمشدر ورضا ايله تأويل ايدن اول كاملك مرادينه تمشدر زيرا كه
صبر ومصيبتدن اريشن المی كتم ايدوب جزع وفزع قيلمقدر ورضا ايسه بلادن اصلا متألم اولمقدر پس موم
مقصينك درونی مومك فتيله سی آتشندن متألم اولمديغی ودخان رائحه سندن اذيت بولمديغی دلالت قيلمشدر كه
او كاملك همان اوغل موم مقصی اول بيورمسی قضايه رضايی اوغلنه تطيورمسيدر زيرا كه مقام صبردن مقام
رضا اعلادر صبر ايله رضايی حاصل ايدن واصل مولادر (شعر) سهل علی نفسك الامورا * وكن علی مرها صبورا
فكم رأينا اخا هموم * اعقب من بعدها سرورا (قطعه) هر غمی راشادئ در پی بود دل شاددار * هيچ دردی
نيست كوراينست درمان مخور * بی سحر هركز نماند شام بی صبری مكن * هرچه دشوارست روزی كردد
اسان غم مخور (رباعی) باحار غم اريكد وشبی بنشينی * بس روزكه بی غم كل شادی چينی * ازجام غم ار خمار
ديدی خوش باش * پس مستيها كزمی شادی بينی (نظم) صبر قيل اتمه اموركده شتاب * صبر ايله
ديرلر اولور غوره دوشاب * صبر ايله دوستك اولور دشمنلر * صبر ايله رهبر اولور رهزنلر * صبر
اسمای الهيدندر * حكمت نا متناهيدندر * اولكه حكمتده شكرلر يديلر * صبره مفتاح فرجدر ديديلر *
صبردر عقده مكشای هركار * اريشور صبر ايله صبحه شب تار *

﴿ نوع سادس ﴾ صبر وتحملك تحصيلی طريقن نيجه تمثيله بيلديرر (ای عزيز) معلوم اولسونكه اهل الله
ديمشلردركه جمله امرن وحاصل كلام بودركه اكرچه توكل محض ايله قلبی علائق مألوفه سندن قطع ايدوب نفسی
عادت راسخه سندن منع اتمك وتفويض تام ايله وتدبير اموری ترك ايدوب اسرارينه وقوفمز حقه تسليم
اتمك وصبر جميلله مصائبه تحمل ايدوب تنفر نفس ايله شربت صبری تجرع اتمك وكمال رضا ايله قضايی استقبال
ايدوب سخط وجزعدن لجام نفسی جذب اتمك بر امر عسير وعلاج شديد وطريق محجر وحمل ثقيلدر لكن تدبير
سديد وطريق مستقيمدر كه احوالی سعيد ونهايتی نعيم مقيمدر (بيت) فرصتلری فوت اتمه كه تأخير حرجدر
* مختلره صبر ايله كه مفتاح فرجدر (بيت) هر غمی را كه خوری درعقب آيد فرحی * هر شبی را كه بوددر اثر
آيدروزی * عجبا نه ديرسن بر پدر مشفق غنی حقنده كچن ولد عزيزنی اكل فواكهدن منع وحجر ايلسه
يا انی بر معلم غليظه تسليم ايدوب طول نهار انی عندنده حبس ايله تنبيه ايلسه ويا انی توجيع ايله قان الق ايچون
حجامه كوتورسه اول پدرك ولدنی فواكهدن منع اتمسی انك بخلندنميدر ديرسن يا نيجه ديرسنكه اول كان سخا
اجنبيلره بيله بذل نعمت ايلر يا اول پدرك انی حبس ايتدرمسی اكا ايذا واهانتميدر ديرسن يا نيجه ديرسنكه
اكا تعظيمندن جميع مالن ويروب انك امن وراحت اولديغن استر ويا انی اندن قان الدرمسی اكا بغض
وعداوتميدر ديرسن يا نيجه ديرسنكه اول پسر قرة عين پدردر وثمرة فؤاديدركه انی اسن يلدن بيله صاقنور حاشا
وكلا اكا نيجه ضرری طوقنور لكن پدری انك صلاحنی بونلرده بولمشدر وبويله تعب قليل ايله نفع كثيره واصل
اوله جغن بيلمشدر ونه ديرسن بر مجتلی طبيب حاذق حقنده كه يوره كی يانان مريض عطشانی بر مشربه صودن
منع ايلسه يا اكا اويله بر آجی شربت ايچورسه كه انك مرارتی مهابتندن اعضاسنه لرزه دوشوب اندن طبيعتی اكراه
ايلسه يا اكا بر معجون يا بر سفوف ايدرسه كه استفراغ ايدوب اسهال اولسه اول طبيبك مريض ايله بو معاملاتی
اكا ايذا وعداوتميدر ديرسن حاشا ثم حاشا كلدر بلكه بو معاملات اكا محض نصح وصداقتدر زيرا كه اول طبيب

اويله

اولیه بیلمشدرکه تحقیقا مریضك فساد وهلاکی اکا برساعت آرزو ایلدیکی نعمتلری ویرمکده‌در- وانك شفا
وبقاسی آنی انلردن منع ایتمکده‌در وموادفاسده‌سی استفراغ واسهال ایله بدنندن کتمکده‌در انکچون طبیب
حاذق لذت مریضی ارمیوب منفعتنی ویرمکده‌در وصبور وتسلیم اولان علیل صحته ایرمکده‌در پس
رب العالمین وارحم الراحمین وعلیم وحکیم ونعم المعین حضرتلری وقتا که سندن برزغیفی ویا بر درهمی حبس
ایلسه بونی تأمل ایله که تحقیق اول سنك محتاج اولوب مراد ایلدیکك اشیایه مالکدر وانلری سکا ایصال ایتمکه
قادردر وفضل وجود اکا مخصوصدر وسنك هرحالك وجمیع اشیا آنك معلومیدر زیرا که آنکچون فقر وعجز
وبخل وجهالت متصور دکلدر بلکه جمله‌دن اغنی واقوی واکرم واعلمدر بوتقدیرجه یقینا بیلورسنکه حقیقتده
حق تعالی اورغیف ودرهمی سندن حبس ومنع ایتمشدر الاکه سنك صلاح وخیرك ایچون ایتمشدر یانیجه
صلاح وخیرك ایچون دکلدر زیرا که فرقان مبیننده * وسخر لکم مافی السموات ومافی الارض جمیعا منه *
بیورمشدر ونیجه صلاح وخیرك ایچون دکلدر زیرا که دنیا ومافیهایی جنبنده محو ایدن معرفتنی سکا کرم
واحسان ایلمشدر واودرکه حدیث قدسیده * انی لامنع اولیائی عن نعیم الدنیا کما یمنع الراعی الشفیق الابل
عن مبارك العزة المنتنة * بیورمشدر پس اکر حق تعالی سنی برشدته مبتلی ایلدیسه تیقن ایله که اول سنی
امتحان ایچون ابتلا ایتمکدن غنیدر وسنك حالکی علیمدر وضعفکی بصیردر وسکا رؤف ورحیمدر زیرا که
* الله ارحم بعبده من الوالدة الشفیقة بولدها * حدیث شریفدر وسکا بر کوچك مکروه انزال ایتمز الاکه اول
بربیوك صلاحك ایچوندر ولکن سن انی بیلمزسن اول بیلور نتکیم حدیث شریفنده * مامن شر جزئی
الاویتضمن خیرا کلیا * کلمشدر آنکچون عسر ایله بیله یسر اولمشدر (بیت) اذا اشتدعسر فارج یسرا فانه *
قضی الله ان العسر یتبعه الیسر * وبومعنی ایچوندرکه اعز عبادی بولنان اولیا واصفیاسنی چوق مبتلی
قیلمشدر نتکیم حدیث شریفده * اذا احب الله قوما ابتلاهم * وارد اولمشدر وقتا که کوررسنکه حق تعالی
دنیایی سندن حبس ومنع ایتمشدر وشدائد ومصائبی اوزریکه صب وجمع ایتمشدر اندن تیقن قیلکه تحقیقا سن
انك عندنده عزیز ومحترمسن ومقامات عالیه‌ده شریف ومکرمسن زیرا که اولسنی اولیاسی منازلنه تنزیل
ایتمشدر وروحك آنك مواهب کریمه‌سنه یتمشدر پس ایمدی سکا لازم بودرکه هرحالده صبور وشکور
اوله‌سن تا کیم مرارت صبر ایچنده حلاوت ورضا بوله‌سن وتوکل وتفویض وصبر ورضا امورنده حکیم
سینایی رحمة الله علیه حضرتلرینك بوفرق بریتنی وردلسان قیله‌سن تا کیم تفویض وتوکلك وصبر وتحملك
وتسلیم ورضانك حقیقت وماهیتلرین بیله‌سن وبونلرله متصف اولوب جان ودلدن لذت آله‌سن

(نظم)

هست حق رازبهرجان شریف | اندر اثنای حکم صنع لطیف | داند انکس که خرده‌دان باشد
کانچه اوکرد حیرت آن باشد | نام نیکو وزشت ازمن وتست | کار ایزدنکو بودبه درست
نیك داند خدای سردلت | زانکه زاول خود اوسرشت کلت | خیر وشر نیست درجهان اصلا
نیست چیزی ازان نهان اصلا | مرك اکرچنده بدنکوست ترا | مال ومیر انها ازوست ترا
هرچه‌در خلق سوزی وسازیست | اندران مرخدایرا رازیست | ای بساشیر کان ترا آهوست
وی بسادردکان ترادا روست | بندکان راکه ازقدر حذرست | آن نه زیشان که آن هم ازقدرست
پیش دیوان حکم حق جز مرد | بشکر سیلیٔ حق که داند کرد | که کنند باقضای او اوهی
جز فر ومایهٔ وکمراهی | باقضا مرترا چونیست رضا | بشناسی خدا را بخدا
هر بلایی کرو نماید ازو | کرنکی کر هزار شاید ازو | حکم تقدیر او بلا نبود
هرچه آید بجز عطا نبود | تلخ وشیرین چوهردوزو باشد | زشت نبود همه نکو باشد
باش درحکم صولجانش کوی | هم سمعنا وهم اطعنا کوی | هرکجا ذکر او بودتوکه ئی
جمله تسلیم کن بد وتوچه‌ئی | آن اوبی توکم ستیز برو | کر کریزی ازو کریز برو
مال وتن رابکر دکار سپار | نادرون دلت بیابی یار | جان واسباب ازو عطاداری
پس دریغ ازوی این چراداری | بندکی نیست جزره تسلیم | ورندانی بخوان توقلب سلیم

نرهی ای فضولیٔ رعنا
دل زچون وچراجدا دارند
چون زبالا بلا نهد بتو روی
خون مکردان بهیهده جکرت
هرچه جزحق بودتودرمپذیر
صدف در عشقش ایمان کن
کرد بیرون سر ازدریچهٔ جان
کرد کردان چوکوی کردهوا
کفت هرچند یابم ای دلبند
علم او جبرئیل من نه بسست
چون ندای خطاب حق بشنود
سوسن مهر وتوکل توفیق
چون خلیل ان خویشتن بکذاشت
چشم بردوزپس توناظر شوت

جزبه بی دست وپای ازدریا
که بنشست بوتوسود وزیان
روتو الله کوی آه مکوی
آتشی راهمی کند تسلیم
دل زاغیار جملکی برکیر
آن شنیدیکه آن خلیل شکفت
کای برادر تودور نشوز زمان
کفت من بس دلیل راه توام
هست برکردن ضعیفم بند
چون عنانرا بدست حکم سپرد
بر دمید ازمیان اتش ورود
آری آری چودوست آن باشد
آتش ازفعل خویش دست بداشت

آنکه دلهای آشنا دارند
امر قل لن یصیبنا برخوان
باقضا سودکی کند حذرت
داغ نمرود وباغ ابراهیم
هدف تیر حکم اوجان کن
وقت آتش بجبرئیل چه کفت
کشته از منجنیق حکم رها
جبرئیل که نیک خواه توام
عصمت اودلیل من نه بسست
آتش سی وهفت روزه بمرد
عبهر عهد وسنبل تحقیق
نار نمرود بوستان باشد
بی توبردر کهش توحاضر شو

﴿فصل رابع﴾ اصول اربعهٔ راه عرفانك دردنجی اصلی اولان رضانك فضائل وفوائدین ونتایج وزوایدین التی نوع ایله بیان وعیان ایدر ﴿نوع اول﴾ فضائل رضایی آیات بینات واحادیث شریفه ایله بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه حق تعالی عبادینه عنایتیله رضایی تعلیم وتبشیر ایدوب کلام قدیمنده بیورمشدرکه * رضی الله عنهم ورضوا عنه ذلك الفوز العظیم * ومن آناء اللیل فسبح واطراف النهار لعلك ترضی * مغفرة من الله ورضوان یبشرهم ربهم برحمة منه * ورضوان من الله اکبر وذلك الفوز العظیم * رضی الله عنهم ورضوا عنه * اولئك حزب الله الا ان حزب الله هم المفلحون * یاأیتها النفس المطمئنة ارجعی الی ربك راضیة مرضیة * رضی الله عنهم ورضوا عنه ذلك لمن خشی ربه * وحدیث قدسیه ده بیورمشدرکه * یا ابن آدم من لم یرض بقضائی ولم یصبر علا بلائی فلیلتمس ربا سوائی * یا ابن آدم ارض عنی حتی ارضی عنك وارزقك محبتی * یا ابن آدم انت تریدوانا ارید ولا یکون الاما ارید فمتی رضیت بما ارید اعطیتك ماترید * یا ابن آدم لیس لك شفاء سوی الرضی بقضائی فیك یا ابن آدم انا راض بصلواتك یوما بیوم فارض عنی بقوتك یوما بیوم ولا تطالبنی برزق غد کما انا لا اطلبك بصلوات غد یا ابن آدم لن یتقرب الی المتقربون بشیٔ احب الی من الرضی بقضائی * وقال عز وجل عبدی انك لن تتقرب الی بشیٔ احب الی من الرضی بقضائی * وقال عز وجل عبدی ان رضیت عنی رضیت عنك وان افردتنی بحاجتك قضیتها لك * وقال عز وجل عبدی ان رضائی فی رضائك بقضائی فمتی رضیت بقضائی وجدت رضائی * وحضرت حبیب اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم دعا ایتمشدرکه * اللهم انی اسألك الرضی بقضائك * وبیورمشدرکه حق تعالی اول کمسه یه مرحمت ایلسونکه نفسنی بیلمشدر ولسانینه مالك اولمشدر وربیسی قضاسنه راضی اولمشلردر وبیورمشدرکه تحقیقا حق تعالینك یریوزنده اویله قوللری واردرکه کوکللری کونشدن انوردر وفعللری انبیا فعلیدر انلر ایچون دنیادن نه از واردرونه چوق حق تعالی انلره هرنه قسمت ایلمش ایسه اکا راضی اولمشدر ورضای حق دخی بولمشلردر وبیورمشدرکه حق تعالی راحت وسروری رضاده قیلمشدر وتعب وغمومی سخط قضاده قیلمشدر وبیورمشدرکه کیمکه حق تعالیدن آز رزق ایله راضی اولورسه حق تعالی اندن آز عمل ایله راضی اولوروبیورمشدرکه کیمکه حق تعالیدن راضیدر بیلسکونکه حق تعالی دخی اندن راضیدر زیراکه حق تعالی * رضی الله عنهم ورضوا عنه * بیورمشدرکه کندی رضاسی عبادی رضاسندن مقدم اولدیغن طیورمشدر وبیورمشدرکه افضل اعمال حق تعالیدن راضی اولمقدروا کامحبت قیلمقدروبیورمشدرکه کیمکه رضای حق سخط ناس ایله طلب ایدرسه حق تعالی اندن راضی اولوب ناسی دخی اندن راضی ایدروکیمکه رضای ناسی سخط حق ایله طلب ایدرسه حق تعالی اکا سخط ایدوب ناسی دخی اکا سخط ایتدیررو بیورمشدرکه خیرك جمله سی قضایه رضاده در اکر راضی اوله بیلمزسن صبر ایله تا کیم صبر تدریج ایله رضایه منقلب اوله وبیورمشدرکه

كمال ايمان قضايه رضادر وبلايه صبردر (نظم)

حبيب حقدن اوكرن كيميا خوش	نه كيم الله ايدرسه وير رضا خوش	كلور چون قلبكه حزن والم غم
چك انى سن سكا بل آشنا خوش	نزول ايلر خواطر قلبه حقدن	قبول ايت جمله يه دى مرحبا خوش
مسافردر غم ايت عزت اكا كيم	كيده سندن خدايه هر بلا خوش	سنى غم بولمسون الا كه خندان
صقين رد ايتمه دردى بيل دوا خوش	مباركدر بوغم هر كز دوكنمز	نه غمدر بيل نعمدر دلربا خوش

جفادن قاچمه نامرد اولمه حقى * جفادن مرد حق بولمش صفا خوش

﴿نوع ثانى﴾ قضايه رضانك تعريف وحقيقتن بيلديرر (اى عزيز) معلوم اولسونكه اهل الله ديمشلردركه رضا قلبك مجارئ احكام آلتنده سكونيدر رضا قلبك مر قضا ايله سروريدر رضا كوكلدن كراهيتى چيقارمقدر وانده سرور دائم بولمقدر رضا كندى عقلى تدبيرندن فارغ وآزاد اولمقدر وتقدير حقه موافقت قيلمقدر رضا مختار حق ايله قلبك ساكن اولمسيدر واكا ضميرك موافقت قيلمسيدر رضا عبد ايچون حقك اختيار قديمنه قلبك نظريدركه ترك سخط قضا انك اثريدر رضا احكام قضايى سرور ايله استقبال ايتمكدر رضا قبول مجارئ حكم جبادر وآنكچون رفع تدبير واختياردر رضا مر وحلو ايچره نوازل احكام ايله سرور دلدر رضا قضا عندنده سكون روحدر رضا باب اعظم خدا ومقام اعلى وجنت دنيادر كيمكه كندى ايچون اولان اختيار حقه راضى اولور واول كمسه ايكى عالمده سرور دائم بولور زيراكه رضا ايله معرفة الله ميسر اولور محبت ورضا خوف ورجادن اعز واعلادر زيراكه حب ورضا صفت مولادر وبونلر عبد ايله باقى واكا كافيدر وخوف ورجا ايسه بونلرك خلافيدر حضرت مولى برقوله محبت ايدوب راضى اولورسه اول قول دخى مولاسنه محبت ايدوب اندن راضى اولور زيراكه اول مولاسنك حب ورضاسى عكسن كوكل آينه سنده بولور (قطعه) بو عشق پاكى او عقل اكله مزكه انك ايشى * هميشه خوف ورجادر بونى ثواب وعقاب * قو خوفى عشقه فدا اول فنا بول اى حقى * بونقدى آل يارنى بكلمكله چكمه عذاب * رضا غنادر وسخط عنادر رزق مقسومدر وحريص محرومدر رضا حزنى نفى ايدندر وسخط زحمت جان وتندر قضايه راضى اولان ارواحدر وبلايه صبور اولان اربحدر قضايه رضا بيوك بلالرى طاتلى بال ايدر وراضى اولان سعادت بولنه كيدر قسمتنه راضى اولان غنا ايله تعيش ايدر رضايه ملازم اولانه كرامت ملازمدر رضانك اصلى حقه اعتماد ايتمكدر امورك جريانى رضايى خلق ايله دكل قضاى حق ايله در فوز وغنا قضايه رضاده در ثمرهٔ رضا سرور وغنادر نتيجهٔ رضا معرفت ومحبتدر درت خصلت سعادت دنيا وعقبادر توكل وتفويض وصبر ورضادر قضايه رضا رأس قناعتدر قضايه رضا اصل عبادتدر قضايه رضا تفويض ايچون زيندر رضا وقناعت سرمايهٔ سعادتدر قضايه رضا شدت ورخاده كركدر عبدك قضايه رضاسى علامت رضاى مولادر غايت اسلام تسليمدر وغايت دين رضادر وغايت مطلوب رضاء اللهدر هر غنا قناعت ورضاده در هر راضى راحت وصفاده در رضا كبى غنا اولمز راضى اولان جفا كورمز راضى اولكه مرضى اوله سن هر نه ظهور ايدرسه اكا تسليم وراضى اول كمال علم حلمدر وكمال حلم رضادر قضايه راضى اولان بى نهايه دولت بولور كيمكه قضايه راضى اولمشدر اول جان صاغلغن وكوكل خوشلغن بولمشدر قضايه راضى اولان هيچ كمسه يه سخط قيلمز عارف اولوب حضور حقدن بردم آيريلمز (نظم)

عارفك جان ودلى مست لقا اولمشدر	نه بلا كلسه اكا عين عطا اولمشدر
حق رضاسيله بزى ايلسه لر صد پاره	اكا هم دل طولى تسليم ورضا اولمشدر
هر كوكل دوستنى بر بشقه طريق ايله بولور	راهمز طوغرى يقين فقر وفنا اولمشدر
ماسوا قالمسه بر دلده او بيت اللهدر	علم وحكمتله طولى ملك وبقا اولمشدر
كوكلمز مملكتدركه كرمكله خوش طوت	مالك الملك سن اول ملك سكا اولمشدر
جانمز ناى كبى كنديدن اولمش فارغ	دم عشقكله پر ايتكيم اوهوا اولمشدر

دیدۂ جانی آچوب عالمه باق ای حق * که جهان آینۂ عشق خدا اولمشدر

﴿ نوع ثالث ﴾ قضایه رضانك فضائل وفوائدین وعلامات واقسامن بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل الله دیمشلردرکه رضا اودرکه حق تعالیدن نه برنعمت رجا ایدهسن ونه برنقمتدن استعاذه وابا ایدهسن کیمك که قضایه رضاسی کرچکدر انك بلایه صبری کوکچکدر کندی قسمتنه راضی اولان هیچ برنسنه ایچون محزون اولمز کیمکه رضای حقی سخط ناس ایله طلب ایدرسه حق تعالی انی ذم ایدنلری دوندروب اکا ثنا ایتدیرر رضا نه ملیحدر سخط نه قبیحدر وبرکمسه بلادن امین اولمز الا که تسلیم ورضا ایله اولور قضایه راضی اولان سلطان جهان اولور تسلیم ورضا نه کوزل خویدر قضایه راضی اولان مولاسنی بولور تسلیم کبی اسلام اولمز رضا کبی صفا اولمز حقدن راضی اولمیان رضاسی نیجه استر قبل القضا بولنان رضا عزم رضادر وبعد القضا اولان رضا عین رضادر حد رضا عبدك دیمسیدرکه الهی اکر بکا اعطا ایدرسن قبول ایدرم واکر بندن منع ایدرسن خشنود اولورم اکر بنی دعوت ایدرسن اجابت ایلرم کیمده کیم اوچ خصلت بولنمشدر اول اولیا زمرهسندن عد اولنمشدر اول خصال ثلاثهدن بری هر نسنهدن حقه فراردر وبری هر نسنهدن انکله قراردر وبری هر نسنهده اندن رضادر رضا اودرکه نعمتدن بولدیغك سروری مصیبتدن دخی بولهسن اخلاق اولیا قضایه رضا وانس بالله ومحبت اللهدر رضا نهایت صبردر حقدن رضا هر طاعتدن اعلادر رضا استواء مرارت وحلاوت ومنع عطادر رضا نفسی احکام حقه ارسالدر حقدن رضا وخلقه مرحمت منازل اولیادندر وعلامت رضا سجن غفلتدن فضای مشاهدهیه عروجدر رضا منبت محبتدر ومنبت روحدر وغنیمت فتوحدر رضا وسیلۂ حیات ابددر وذریۂ نعیم سرمددر وبرکامل مناجات ایتمشدرکه * الهی ان لم تفعل ما ارید فارضنی بما ترید انك فعال لما ترید * رضا هر عملدن افضلدر وهر خلق حسندن اجملدر رضا حق تعالینك قضاسنده عدلنی بولمقدر وحکمنده حکمتن تیقن قیلمقدر رضا تقدیر خدایه اعتراض ایتمکدر علامت رضا مریض اولدقده صحت وفقیر اولدقده غنا ونعمت آرزو ایتمکدر برکامله خبر ویرمشلرکه تحقیقا فلان دیمشدرکه فقر بکا غنادن محبوبدر وسقم بکا صحتدن مرغوبدر واول کامل انلره دیمشدرکه الله تعالی اول فلانه رحمت ایلسونکه اویله سویلمشدر امان دیرمکه کیمکه حق تعالینك کندی ایچون اولان حسن اختیارینه اعتماد ایتمشدر اول کمسه اختیار حقدن غیری برنسنهیی اختیار ایتمیوب اختیار مولایه تسلیم اولوب رضا مقامنه یتمشدر زیراکه توکل حق تعالی یه اتکال واعتمادر وتفویض عدم تدبیر واختیاردر وتسلیم احکام قضایه انقیاددر ورضا اختیار حقله سرور وانبساطدر حق تعالی رضایی ایکی قسم ایتمشدر برقسمی کندینك عبدندن راضی اولمسیدر وبرقسمی عبدك کندندن راضی اولمسیدر وکندی رضاسنی عبدی رضاسنه تقدیم ایدوب * رضی الله عنهم ورضوا عنه * بیورمشدر نتکیم حق تعالی افعال ابداندن اولان اعمالی بیانده عبدی تقدیم ایدوب * فاذکرونی اذکرکم * بیورمشدر وافعال قلوبدن اولان احوالی بیانده کندویی تقدیم ایدوب * یحبهم ویحبونه * بیورمشدر وکندی مقلب القلوب اولدیغنی بوتقدیم ایله طیورمشدر پس رضاء الله قلب عبده نزول ایدن احوالدندر ورضای عبدایسه مقامات مکتسبهدندر ورضا ایله مکرم اولان ترحیب اوفی ایله محترمدر وتقریب اعلا ایله معظمدر زیراکه توکل وتفویض وتسلیمك نهایتی رضادر (شعر) اتخذ الله صاحبا * ودع الناس جانبا * وتلذذ بحبه * ان فی حبه الشفا * ثم سلم لامره * وارض عنه بما قضی * اما توکل بدنك قوامنی الله تعالیدن بیلمکدر واما تفویض امری مالکنه ویروب تدبیرینه اعتماد قیلمقدر واما تسلیم امر حقه منقاد اولوب طبعنه ملایم اولمیان ایشلرده بیله مطیع اولمقدر واما رضا نفسه هرنه اصابت ایدرسه وهرنه اندن فوت اولورسه اصلا متغیر اولمیوب خشنود اولمقدر (نظم)

برصفا فوت اولسه سندن اولمه هیچ اندوهکین * کیم سکا اول بشقه صورتدن کلور هم بیل یقین
اول صفا برخمر معنیدرکه هر نقشه کلور * قلب اومعنیدن بولور خوشلق قوی اولسون ظرف طین
شیر ودایه صورتندن طفله کلمشدر صفا * کتسه شیر اول طفل ذوقنه بدلدر انکبین
که صو نقشندن کلورکه اتمك واتدن او ذوق * اول صفانك پردهسیدر دلبروزر اسب وزین
اول صفا بو پردهلرسز کوکلکه خوشلق ویرر * ماسوی محو اولسه دلدن کتسه افلاك وزمین

جسم

جسم اوبوركن جان چيقار آندن جهان برزخه ‌ | جسم اولور معزول وعاطل بشقه صورتدر مبين
دشده كوردم كنديى ديرسن مثالى سرو ناز | وجهمى مثل كلستان جسمى چون ياسمين
صورت سروى قويوب جان هم كلور بو صورته | ان فى هذا التصور عبرة للعالمين
بسدر اى حقى امين سر حق اول تامدام | روحكه ذوق وصفا بخش ايده اول نعم المعين

﴿نوع رابع﴾ قضايه رضانك تأثيرات وفوائدين بيلديرر (اى عزيز) معلوم اولسونكه اهل الله ديمشلردركه قلب عبدى حضور مولادن مشغول ايدن عوارض اربعه‌دن عارض رابع قضادر وبونك انواع ورودى بيلنمشدر وبونك كفايتى انجق رضا ايله بولنمشدر نتكيم بالاده اشارت قيلنمشدر پس قضايه رضانك جميع مواردنده راضى اولمق ايكى امر ايچون لازم بيلنمشدر اما اولكى امر عبادت ايتمك وحضور حقه ايتمك ايچون فارغ البال اولمقدر زيرا كه اكرسن قضايه راضى اولمزسن دائما قلبك مغموم وخاطرك مشغول اولوب ابدا متحير قالورسن ونيچون بويله اولدى ونيچون شويله اولمدى ديوب متكدر اولورسن وقتاكه بركوكل بونككبى هموم وغموم ايله مشغول اولور اول عبادت وحضور ايچون نيجه متفرغ اوله بيلور زيرا كه سنك بر قلبك واردر اول دخى امور ماضيه وآتيه افكارينه داردر ونيجه انواع هموم ايله طولمشدر پس انده حضور وانسه برموضع قالميوب معرفت ومحبتدن محروم اولمشدر نتكيم بر كامل بو حكمتى بيلمشدر وبو دريى دلمشدركه تحقيق امور ماضيه‌نك حسرتى اندكسارى امور آتيه‌نك تدبير وانتظارى بولنديغك ساعتك بركت وراحتن زائل قيلمشدر واما ايكنجى امر سخط قضاده اولان خطر غضب خدادر زيرا كه محقق روايت اولنمشدركه انبياى كرامك برينى كندويه اصابت ايدن مكارهك برندن مولايه شكوى ايلدكده مولاسى اكا عتاب ايله خطاب ايلشدركه بندن تشكيمى ايلرسن كيمدن كيمه نه سويلرسن بندن حيا قيلمزميسن ونه اهل ذم وشكوى اولمديغم بيلمزمسن چونكه نه علممده سنك صلاح شانك انجق بويله دركه سنده اظهار ايتمشمدر پس نيچون سنده جارى اولان قضامه سخط ايلرسن يوخسه استرميسنكه سنكيچون جهانى تغيير ايده‌يم ياهواى نفسكيچون لوح محفوظى تبديل ايده‌يم اندنصكره نه مرادم اوزره تدبير وحكم ايتميوب سنك مرادك اوزره ايده‌يم ونه محبت ايلديكم اولميوب سنك محبت ايلديكك وجودكله وهب ارزولرك حاصل اوله اكر بو فكر فاسد بر دخى سنك صدركده حركت ايلديسه عزوجلالم حقيچون سندن نبوت خلعتن سلب ايدرم وسنى ناره القا ايدوب مبالات ايلمم پس امدى عاقل اولان بو قصه‌دن حصه منداولور زيرا كه حق تعالينك انبيا واصفياسيله بويله سياست عظيمه‌سى وار ايكن سائر عباد ايله معامله‌سى نه طرز اولسه كركدر واكر بو فكر فاسد بر دخى سنك صدركده حركت ايلديسه حق تعالينك كلامنى بركره تفكر قيل كه حديث نفس وتردد قلب ايچون انك معامله‌سى بويله ايكن اول كمسه‌نك حالى نيه منجر اوله‌جقدركه اويله بر محسن وكريم اولان ربيندن ملاء ناس ايچنده سخط وويل ايله نداو شكوا ايدر وبو سياست عظيمه قضايه بركره سخط ايدن كمسه ايچون اوليجق پس عمرى اولدقجه قضايه سخط ايدنلرك احوالى نيجه اولسه كركدر وبو عتاب مذكور كندوسنه شكوا ايدن عبدينه خطاب اوليجق مولادن عبادينه شكوا ايدنلرك احوالى نه شكل اوله‌جقدر نعوذ بالله من شرور انفسنا ومن سيئات اعمالنا ومن سوء آدابنا * اللهم اجعلنا راضين بقضائك وصابرين على بلائك وشاكرين على نعمائك ومستوحشين عن غيرك ومستأنسين بك اناء الليل والنهار يامعين ياستار * پس رضا ترك سخطدر وسخط ايسه قضاى مولانك غيريسنى فساد وصلاحى متيقن اولنميان ايشلرده كشى كندويه اصلح واولى بيلمكدر اكر ديرسنكه شرور ومعاصى قضا وقدرله‌دكليدر پس عبده رضاى شر نيجه لازم اولور جواب اولدركه رضا انجق قضايه لازمدركه قضا شر دكلدر شر اولان انجق مقضيدر پس قضايه رضا اشره رضا عد اولنمز (شعر) رضيت بماقسم الله لى * وفوضت امرى الى خالقى * لقد احسن الله فيما مضى * كذلك يحسن فيمابقى * اوچ نسنه علامات رضادندر برى قضادن مقدم ترك اختياردر وبرى نزول قضادنصكره فقدان مرارتدر وبرى وسط بلاده هيجان محبتدر زيرا كه جميع احوال محبوب احباسى عندنده محبوب ومرغوب اولور (بيت) اثن. رضيت لبلى بقتلى فى الهوى * فاهلا بماتهوى وسهلا بماترضى

(نظم)

ای درین مرحلهٔ تنك بساط
کاهی آزرده وخشم آلودی
نوك پیكان قضا برجان خور
فاتح کنج کرامات رضاست
منه ازبو الهوسی برخود بند
سیر کردون بمراد توشود
نبودش خواست درین تنك قفس
باشد اندر همه درعین مراد
باهمه بندکی آزاد زید
هیچ تلخش نکند روی ترش
هرچش ازرنج وبلا پیش آید
رایض طبع رضا اندیشان
دل راضی بقضایت طلبم
هست بر سینهٔ ماداغ جحیم
دامن ازخوف ورجایش بفشان
سازش ازنشوهٔ آن بیهش ومست

مانده در ربقهٔ اندوه ونشاط
تلخ را بردل خود شیرین کن
درجبین چین مفکن همچون سیر
بند بر بند بود کار جهان
از هوسها چو بری پیوند
هرکه دارد زمرادات فراغ
غیرچیزی که خداخواهد وبس
دل وی ازهمه خرم کردد
باصد اندوه والم شاد زید
تلخ را عین سماحت بیند
یك بیك را برضا پیش آید
قبلهٔ همت کار آکاهان
روضهٔ حسن ریاضت طلبم
بنده جامی که طلبکار رضاست
بر سرخوان رضایش بنشان

کاهی ازدور فلك خشنودی
خوردن آن بخوشی آیین کن
رافع رنج مقامات رضاست
زین هوسها که بود در تونهان
بند ایام کشاد تو شود
نامرادی ننهد بروی داغ
هرچه آید بوی ازبند کشاد
رنج وغم کرد دلش کم کردد
هیچ شغلش نشود پردهٔ هش
درجراحت همه راحت بیند
ای رضا بخش ریاضت کیشان
قاضیٔ حاجت حاجت خواهان
بی رضای توکل باغ نعیم
مانده درکشمکش خوف ورجاست
بنهش جام محبت بر دست

﴿نوع خامس﴾ رضانك منافع هنرلرین وسخطك انواع ضررلرین بیاندردر (ای عزیز) معلوم اولسونكه اهل الله دیمشلردركه قضایه رضایی تحصیل ایچون ایکی اصلی تأمل لازمدر امااولکی اصل رضاده اولان فوائد حالیه ومآلیه‌در امافوائد حالیه‌فائده‌سز غملردن فراغ قلب وخلوخاطردر آنکچون برکامل دیمشدركه چونكه قضا وقدرحقدر پس اهتمام وحذر ارتقدر * وحضرت حبیب اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم ابن مسعود حضرتلرینه بیورمشدركه همومك قلیل اولسونكه مقدراولان اولور ومقدراولمیان اولمز وبوکلام نبوی برحکمت جامعه ونافعه‌دركه لفظی آز ومعناسی چوقدر واما فوائد مالیه حق تعالینك ثواب جزیلی ورضای جمیلیدر نتكیم حق تعالی * رضی الله عنهم ورضوا عنه * بیورمشدر حالبوکیم سخط قضاده غم وحزن وضجرحالی واردر وبی فائده وزر وعقاب مآلی واردر زیرا قضاءرامرنافذدركه سخط وهموم ایله رد ودفع اولمز ومردعاقل ایسه رضای حق ایله اولان راحت قلب اوزرینه وزرایله اولان فائده‌سز همومی ترجیح قیلمز واماایکنجی اصل سخط قضاده اولان خطرعظیمدر مکرکیم حق تعالی بوآیهٔ کریمه‌یی تأمل ایدن عبادینه امداد ایلیه‌که قوله تعالی * فلا وربك لایؤمنون حتی یحکموك فیماشجر بینهم ثم لایجدوا فی أنفسهم حرجا مماقضیت ویسلموا تسلیما * چونکه حق تعالی کندی رسولی قضاسنه سخط ایدن قوللردن واول حکمدن نفسنده حرج بولانلردن نفی ایمان ایلمشدر پس کندی قضاسنه سخط ایدنلرك احوالی نیجه اولسه کرکدر خصوصا حق تعالی بیورمشدركه * من لم یرض بقضائی ولم یصبر علی بلائی ولم یشکر علی نعمائی فلیتخذ ربا سوائی * پس حق تعالیدن غافل اولنلر ایچون بوبرتهدید شدید ووعید عظیمدر وبرکامل دیمشدركه رب العالمینك شانی حکم قیلمقدر وعبدك حالی راضی اولمقدر وقتاکه رب حکم ایتسه‌ده عبد اندن راضی اولمسه اول تقدیرجه نه ربوبیت ونه عبودیت اولمش اولورچون بوایکی اصلی تأمل قیله‌سن اوله کیم قضایه راضی اوله‌سن والحاصل هرحالده سکا لازم اولان بودركه انجق حق تعالی‌یه اعتماد کلی قیلوب جمیع اموركی اکا اصمرلیوب جمله بلالرینه تحمل قیله‌سن وهب امر وفرمانته محکوم اولوب هرنه ایشلرسه اندن خشنوداوله‌سن وتیقن قیله‌سنکه حق تعالی ازلده سنکچون هرنه قضا ایلمش ایسه تحقیقا سنك خیر وصلاحك آنده‌در زیراکه اول کندی عبادینه رب ودود ورؤف ورحیمدر پس مودتلی مولادن وجوده کلمز الاکه شفقت ومرحمت کلور خصوصا حدیث شریفده حق تعالینك قضاسنه راضی اولان سعادت سرمدیه بولور وارد اولمشدركه پس اکر سکا دنیاده برمشقت ایریشورسه

رب

رب ودودك رأفت ورحمتن تذكر وتيقن ايدەسنكه اول سنى اوبله مشقت ايچنده قومبوب تدبيريكى قلاندر وبوكون باشكه كلن احوالك جملەسى ازلده سنكچون تقدير اولاندر حالبوكيم حق تعالينك تقديرى تبديل اولنمز واول قوللريله بيلەدركه هركز آيرلمز نتكيم كلام قديمنده * وهو معكم اينما كنتم * بيورمشدر هرحالمزده بزمله بيله اولديغن ظهورمشدر پس بومعيتدن خبير اولان بلادن نەقايرمشدر

(مثنوى)

كر هزاران دام باشد در قدم
چون توبا مايى نباشد هيچ غم
هر شبى ازدام تن ارواحرا
مى رهانى مى كنى الواحرا
ميرهند ارواح هرشب زين قفس
فارغان نى حاكم ومحكوم كس
شب ززندان بى خبر زندانيان
شب زدولت بى خبر سلطانيان
نى غم واندیشهٔ سود وزيان
نى خيال اين فلان وآن فلان
حال عارف اين بود بى خواب هم
كفت ايزدهم رقود زين مرم
خفته از احوال دنيا روز وشب
چون قلم در پنجهٔ تقليب رب
آنكه او پنجه نبيند در رقم
فعل پندارد بجنبش از قلم
شمهٔ زين حال عارف وانمود
خلق راهم خواب حسى درربود
رفته در صحراى بى چون جانشان
روحشان آسوده وابدان شان
چونكه نور صبحدم سر برزند
كركس زرين كردون پرزند
فالق الاصباح اسرافيل وار
جمله رادر صورت آردزان ديار
روحهاى منبسط راتن كند
هر تنى راباز آبستن كند
اسب جانهارا كند عارى ززين
سر النوم اخ الموت است اين
ليك بهر آنكه آيد روز باز
برنهد برپاش پابند دراز
تاكه روزش واكشدزان مرغزار
وز چراكاه آردش در زيربار
كاش چون اصحاب كهف اين روحرا
حفظ كردى ياچو كشتى نوحرا
تا ازين طوفان بيدارى وهوش
وارهيدى اين ضمير وچشم وكوش
چون بحق بيدار نبود جان ما
هست بيدارى چودر بندان ما
اوليا راچون شكر باشد اجل
جان ايشان مست نبود در ودل
تلخ نبود پيش ايشان مرك تن
كه روند از چاه وزندان در چمن
وار هيدند از جهان پيچ پيچ
كس نكريد برفوات هيچ هيچ
برج زندانرا شكست اركانئ
هيچ ازو رنجد دل زندانئ
كاى دريغ اين سنك مرمرراشكست
تاروان وجان من ازحبس رست
تلخ كى باشد كسى راكش برند
از ميان زهر ماران سوى قند
جان مجرد كشته از غوغاى تن
مى پرد با پردل بى پاى تن
همچو زندانئ چه كاندر شبان
خسبد وبينه بخواب او كلستان
كويداى يزدان مرادرتن مبر
تادرين كلشن كنم من كروفر
كويدش يزدان دعاشد مستجاب
وامروا والله اعلم بالصواب
اينچنين خوابى ببين چون خوش بود
مرك ناديده بجنت در رود
هيچ او حسرت خورد بر انتباه
برتن باسلسلەدر قعر چاه
آن يكى ميكفت خوش بودى جهان
كر نبودى پاى مرك اندرميان
وان دكر كفت ار نبودى مرك هيچ
كه نير زيدى جهان پيچ پيچ
خرمنى بودى بدشت افراشته
مهمل وناكوفته بكذاشته
مرك راتو زندكى پنداشتى
تخم رادر شوره خاكى كاشتى
هيچ مرده نيست پرحسرت زمرك
حسرتش آنست كش كم بود برك
ورنه از چاهى بصحرا اوفتاد
درميان دولت وعيش وكشاد
زين مقام ماتم وتنكين مناخ
نقل افتادش بصحراى فراغ
مقعد صدق اونه ايوان دروغ
بادهٔ توحيد نه مستى زدوغ
مقعد صدق وجليس حق شده
رسته زين آب وكل آتشكده

(نوع سادس)

خلاصهٔ خواص اصول اربعهٔ مذكورمى بيلديرر (اى عزيز) معلوم اولسونكه اهل الله ديمشلردركه اكر تيقن قيلدكسه كه تحقيقا حق تعالى بقا وقيام وجودكده لازم اولان رزقكى متكفل وضامندر وتحقيقا هر مراد ايلديكى نسنەيه نيجه مراد ايلرسه قادردر وتحقيقا سنك حاجات وحالتكى دمبدم خبير وبصيردر پس آنك وعد صدقنه وضمان حقنه واعتماد ايلرسك وآنكله سكونت بولوب مطمئن القلب اولورسن وجميع اسبابى مسببسز بى فائدەكوروب انلرى تفكردن وانلره تعلقدن اعتراض ايدوب راحت بولورسن زيراكه طعام وشرابك اكل وشربنى سكا ميسر ايدن حق تعالى اولديغن بيلورسن بعده انلردن سكا حلاوت ولذت ويرن وانلرى سهولتله هضم ايتدروب سكا عافيت ويرن وانلرك قوت ومنفعتلرن اعضاى بدنكه ايرشدرن وانلرك ثقل

وضررلرندن جسمكى فارغ وجانكى آزاد ايدن حق تعالى اولديغن تجربه قيلورسن حالبوكه حق تعالى مراد
ايلمسه بى اكل وشرب انجق عنايتيله سكا كفايت ايدوب مفيد وشافى اولور ولذت وقوت ويرركه وجودك
قوام وبقا بولور چونكه جميع امورالله تعالينك مراد شريفى اوزره وجودپذير اولور پس ماسوايه اعتماد
ايتمك وانجق اكاتوكل قيلمق لازم كاور وكذلك اكرسن تدبير اموركى مدبر ارض وسمايه تسليم ايدرسن
تحقيقا علم وفكر ونظرك بالغ اولميان هرنسنه دن فارغ البال اولورسن عجبا فلان نسنه يارين وجوده كاورمى
كلزمى وكلدكده نه شكل اوله جقدر ديمك امثالى لعل ولوترددلرندن راحت بولورسن وامورى فكر
وتدبير ايتمكده اشتغال قلب واتعاب نفس وتضييع اوقات اولديغن بيلورسن زيراكه چوق كره اولوركه
خاطريكه خطور ايتمين امور بر آن ايچره ظهور ايدوب سبقت ايدن فكر وتدبيركى تقدير حكيم اولان قضا
وقدر تبديل وتغيير ايدر پس اوقات عمرعزيزك خيالات لغويات ايله ضايع اولور كيدر (بيت) سبقت مقادير
الاله وحكمها * فارح فؤادك من لعل وليت لو * ونفسكه ديرسنكه اى نفسم بزه اصابت ايتمز الا كه حق
تعالينك بزم ايچون تقدير ايلديكى اصابت ايلر اول بزم مولامزدركه بزه كفايت ايلر ونه كوزل وكيلدركه
بزه عنايت ايلر زيرا كه اول برقادردركه قدرتنك نهايتى اولمز وبرحكيمدركه حكمتى حسابه كلمز وبررحيمدركه
رحمتنك حد وغايتى اولمز حالبوكيم بوصفات ايله متصف اولان ذات پاكه توكل واعتماد انسب وانفعدر وتدبير
وتداركى ترك ايله جميع امورى اكا تفويض وتسليم اهم والزمدر وكذلك اكر سكا برمصيبت اصابت ايدرسه
ويابرمكروه حلول ايدرسه اول زمان كندى نفسكه مالك اولدكسه وقلبكى ضبط وربط ايده بيلدكسه تحقيقا
سن جزع وفزعدن فارغ وآزاد اولورسن وقلق وشكوادن راحت وسلامت بولورسن خصوصا صدمهٔ
اولى عندنده صبر وثبات ايله متين اولورسن حالبوكه صدمهٔ اولى عندنده نفسى جزع وفزعه بغايت متسارع
كوررسن پس اكا ديرسنكه اى نفس البته بوصدمه حق تعالى طرفندن واقع اولمش براوقدر وتدبير وحيله
ايله بونك دفعنه برچاره يوقدر پس بوكا تحمل ايدوب قائل اولكه حق تعالينك خزانهٔ غيبنده انواع بلالرى
چوقدر حالبوكيم بوندن بيوك بلالرى دفع ورفع ايلديكن بيلورسن وبومصيبت برغيم اسودكيدركه قريبا
آچلوب كونك طوغوب مراد آلورسن وبونده صبر وتحمل قيل كه بونكچون اجر جزيل وفوز عظيم
بولورسن نتكيم حق تعالى كلام قديمنده * سيجعل الله بعد عسر يسرا * بيورمشدر صبر جميل اردنجه
اجر جزيل اولديغن طيورمشدر پس صبر وتحمل قيل كه ربك بدايع صنايعندن عجائب وغرائب سيران
ايده سن (شعر) توقع صنع ربك سوف يأتى * بما تهواه من فرج قريب * ولا تيأس اذا ماناب خطب * فكم
فى الغيب من عجب عجيب * وكذلك اكر قلبكى قضا ايله توطن ايتديروب حلو ومرندن مساوى خشنود
اولورسن تحقيقا كيفيت واسرارى معلومك اولميان اموركده حق تعالى سكا هرنه ايشلرسه انى سن كندى
حقكده اوفق واصلح بيلورسن وهر ظهوره كلن احكامندن نيجه ذوق ولذتلر آورسن وكندى نفسكه
ديرسنكه اى نفس البته ازلده مقدر اولان وقتيله وجوده كلور ياصنع مولايه سخط ايدن كمسه نه فائده
بولورسن رضيت بالله ربا ديوب قضاسنه نيجه راضى اولمزسن مكركيم قضا ربوبيت شانندن اولديغن
بيلمزسن پس ترك سخط ايليوب هرقضاسنه راضى اولمدقجه انك رضا ومحبتن بولمزسن واكر حق تعالى
بروقتده دنيايى سندن حبس ومنع ايدرسه ديرسنكه اى نفس اول سنك هرحالكى سندن اعلمدر وسكا
جمله دن اكرم وارحمدر واول رب الارباب ورزاق عالمدركلبى حستيله وكافرى عداوتيله تربيه ايدن كريمك
عندنده كندوبى عارف وموحد اولان عبدى بر رغيف يابردرهم دكمزمى لكن تيقن ايله كه حق تعالى دنيايى
سندن حبس ومنع ايتمشدر الا كه سكا نيجه فوايد عظيمه ايچون حبس ومنع ايتمشدر پس بلانيكودر زيراكه
ايدن اودر اكرسن بواذكار مذكوره يى تكرار ايله تفكر وتذكر ايلدكسه تحقيقا اصول اربعه كه توكل وتفويض
وصبر ورضادر بالجمله سنده رسوخ بولورلر وعوارض شاغلهٔ مذكوره دخى هموم وغموم ايله كوكلدن مندفع
اولورلر پس لذت عبادت وحضورى بولورسن ودولت معرفت ومحبته نائل اولورسن وحق تعالينك عندنده
اهل توكل وتفويض وصبر ورضا زمره سندن عد اولنورسن ودنياده جسم وجانك سلامت وراحت
بولوب عقباده قدر جليلله مقعد صدقه واروب سعادت دارين وقرة عينى جامع بولنورسن (تفويضنامه).

حق

حق شرلری خیر ایلر	ظن ایتمه که غیر ایلر	عارف آنی سیر ایلر	مولی کورەلم نیلر	نیلرسه کوزل ایلر
سن حقه توکل قیل	تفویض ایت وراحت بول	صبر ایله وراضی اول	مولی کورەلم نیلر	نیلرسه کوزل ایلر
قلبك اکابرك ایله	تدبیریکی ترك ایله	تقدیریکی درك ایله	مولی کورەلم نیلر	نیلرسه کوزل ایلر
خلاق رحیم اولدر	رزاق کریم اولدر	فعال حکیم اولدر	مولی کورەلم نیلر	نیلرسه کوزل ایلر
بیل قاضیٔ حاجاتی	قیل آکه مناجاتی	ترك ایله مراداتی	مولی کورەلم نیلر	نیلرسه کوزل ایلر
بر ایشی مراد ایتمه	اولدیسه عناد ایتمه	حقدندر اورد ایتمه	مولی کورەلم نیلر	نیلرسه کوزل ایلر
حقك اولیجق ایشلر	بوشذر غم وتشویشلر	اول حکمتنی ایشلر	مولی کورەلم نیلر	نیلرسه کوزل ایلر
هب ایشلری فائقدر	بر بیرینه لایقدر	نیلرسه موافقدر	مولی کورەلم نیلر	نیلرسه کوزل ایلر
دلدن غمی دور ایله	ربکله حضور ایله	تفویض امور ایله	مولی کورەلم نیلر	نیلرسه کوزل ایلر
سن عدلی ظلم صانمه	تسلیم اول اوده یانمه	صبر ایت صقین اوصانمه	مولی کورەلم نیلر	نیلرسه کوزل ایلر
دیمه شو نیچون شویله	بیر نیجه‌در اول اویله	باق صوکنه صبر ایله	مولی کورەلم نیلر	نیلرسه کوزل ایلر
هیچ کمسه‌یه خور باقمه	انجتمه کوکل یقمه	سن نفسکه یان چیقمه	مولی کورەلم نیلر	نیلرسه کوزل ایلر
مؤمن ایشی رنك اولمز	عاقل خوبی جنك اولمز	عارف دلی تنك اولمز	مولی کورەلم نیلر	نیلرسه کوزل ایلر
خوش صبر جمیلمدر	تقدیر کفیلمدر	الله که وکیلمدر	مولی کورەلم نیلر	نیلرسه کوزل ایلر
هر دلده آنك آدی	هر جانده آنك یادی	هر قوله‌در امدادی	مولی کورەلم نیلر	نیلرسه کوزل ایلر
ناچار قاله حق برده	ناکاه آچار اول پرده	درمان ایدر اول درده	مولی کورەلم نیلر	نیلرسه کوزل ایلر
هر قولنه هر آنده	که قهر وکه احسانده	هر آنده اوبرشانده	مولی کورەلم نیلر	نیلرسه کوزل ایلر
که معطی وکه مانع	که ضار وکهی نافع	که خافض وکه رافع	مولی کورەلم نیلر	نیلرسه کوزل ایلر
که عبدك ایدر عارف	که ایمن وکه خائف	هر قلبی اودر صارف	مولی کورەلم نیلر	نیلرسه کوزل ایلر
که قلبنی بوش ایلر	که خلقنی خوش ایلر	که عشقه دوش ایلر	مولی کورەلم نیلر	نیلرسه کوزل ایلر
که ساده وکاه رنکین	که طبعن ایدر سنکین	که خرم وکه غمکین	مولی کورەلم نیلر	نیلرسه کوزل ایلر
اری آزاوی آزایچ	تن منزله‌سندن کیچ	دل کلشننه کل کوچ	مولی کورەلم نیلر	نیلرسه کوزل ایلر
بو ناس ایله یورلمه	نفسکله دخی قالمه	قلبکدن ایراغ اولمه	مولی کورەلم نیلر	نیلرسه کوزل ایلر
کچمشله کیری قالمه	مستقبله هم طالمه	حال ایله دخی اولمه	مولی کورەلم نیلر	نیلرسه کوزل ایلر
هر دم انی ذکر ایله	زیرکلکی قوی شویله	حیران حق اول سویله	مولی کورەلم نیلر	نیلرسه کوزل ایلر
کل حیرته طال بر بول	کندیڭ اونوت آنی بول	قوی غفلتی حاضر اول	مولی کورەلم نیلر	نیلرسه کوزل ایلر
هر سوزده نصیحت وار	هر نسنه‌ده زینت وار	هر ایشده غنیمت وار	مولی کورەلم نیلر	نیلرسه کوزل ایلر
هب رمز واشارتدر	هب غمز وبشارتدر	هب عین عنایتدر	مولی کورەلم نیلر	نیلرسه وزل ایلر
هر سویلینی دکله	اول سویلدنی آکله	خوش ایله قبول جانله	مولی کورەلم نیلر	نیلرسه کوزل ایلر
بیل السنهٔ خلقی	اقلام حق ای حقی	اوکرن ادب وخلقی	مولی کورەلم نیلر	نیلرسه کوزل ایلر

والله کوزل ایتمش * بالله کوزل ایتمش * تالله کوزل ایتمش
الله کورەلم نتمش * نتمسه کوزل ایتمش

﴿باب رابع﴾ مطلب اعلا اولان معرفت مولا الله اهل عرفان کندیلرین مقام اعلایه صالدیغنی وعارف بالله اولان دولت انس وحضوری بولوب بحر محبت وعشقه طالدیغنی وحکمت واولیالب معنی وعلم صدور اولوب کوکل اندن لذت جان آلدیغنی وزمرهٔ اولیا عوام ناسدن اولی اولوب غفلتدن حضوره کلوب انس حق ایله قالدیغنی وخواص اولیاء کرام خمر عشقی شرب مدام ایله اوصاف بهایمدن فانی اولوب اخلاق حق ایله بقا بولدیغنی وکرامات اولیا لایح ومقامات طریقتلری واضح اولدیغنی فصول خمسه ایله تفصیل ایدر ﴿فصل اول﴾ معرفت نفس مفتاح معرفة الله اولدیغنی ونور عرفان قلب عارفه نزول قیلدیغنی ومعرفة الله مطلب اعلی اولدیغنی وعارف اولان ماسوایی اونودوب ومعروفنی بولدیغنی وکندیدن کیچوب آنکله قالدیغنی وهر خوف وحزندن

همیشه امین اولدیغی وحق تعالینك صفات سلبیه‌دن عاری وصفات ثبوتیه‌ایله متصف باری بولدیغی طقوز نوع ایله بیان وعیان ایدر ﴿نوع اول﴾ معرفت مولانك آیات بینات واحادیث شریفه ایله بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه حق تعالی عبادینه عنایتیله کندی معرفتنی ترغیب وتحصیلی طریقنی تعلیم ایدوب قرآن عظیمنده بیورمشدرکه * فعرفهم وهم له منکرون * تعرفهم بسیماهم * تعرف فی وجوههم نضرة النعیم * مما عرفوا من الحق * اومن کان میتا فاحییناه وجعلنا له نورا یمشی به فی الناس کمن مثله فی الظلمات لیس بخارج منها * ومن لم یجعل الله له نورا فماله من نور * انا عرضنا الامانة علی السموات والارض والجبال فأبین ان یحملنها واشفقن منها وحملها الانسان انه کان ظلوما جهولا * ان الله هو السمیع البصیر * وحق تعالی حدیث قدسیده بیورمشدرکه یاابن آدم من عرف نفسه فقد عرفنی ومن عرفنی فقد طلبنی ومن طلبنی فقد وجدنی ومن وجدنی نال کل مناه وفوق ماتمناه فلایؤثر علی غیری یاابن آدم تواضع تعرفنی تجوع ترانی تجرد لعبادتی تصل الی یاابن آدم اناالرب فاعرفنی یاابن آدم انما عرفنی من عرف نفسه وانما وجدنی من ترك نفسه أعرف نفسك یاانسان لتعرفنی یاابن آدم من ازال معرفتی عن قلبه فقد عمی قلبه یاابن آدم من دخل بیت معرفتنا زال عنه الخوف والحزن وکان آمنا یاداود کنت کنزا مخفیا فاحببت ان اعرف فخلقت الخلق لیعرفونی یاداود تقرب الی بعداوة نفسك واعرفنی بالمعرفة التی لایقابلها الجهل یاداود تعلم العلم النافع والعلم النافع ان تعلم ان جلالی وعظمتی وکبریائی وقدرتی غالب علی کل شیء لان هذه المعرفة هی التی تقربك منی یاداود من عرفنی جعلت البلاء قیده والصبر صیده * وحضرت حبیب اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم احادیث شریفه‌سنده بیورمشدرکه * جذبة من جذبات الحق توازی عمل الثقلین * وبیورمشدرکه * انا اعلمکم بالله وان المعرفة فعل القلب * بیورمشدرکه * اوعرفتم الله حق معرفته لزالت بدعائکم الجبال * وبیورمشدرکه * اعرفکم بربه اعرفکم بنفسه * ومناجاتنده دیمشدرکه سبحانك ماعرفناك حق معرفتك یامعروف وبیورمشدرکه * اللهم یاحی یاقیوم یابدیع السموات والارض یامالك الملك یاذاالجلال والاکرام نسئلك بعزتك ان تحیی قلوبنا وابصارنا بنور معرفتك یامعروف * وبیورمشدرکه * اللهم اجعل لی فی قلبی نورا وفی سمعی نورا وفی بصری نورا وعن یمینی نورا وعن شمالی نورا وامامی نورا وخلفی نورا وفوقی نورا وتحتی نورا وفی شعری نورا وفی بشری نورا وفی لحمی نورا وفی دمی نورا وجعلنی نورا * وبعض احادیث متشابهه‌سنده بیورمشدرکه * خلق الله آدم علی صورته * وبیورمشدرکه * رأیت ربی علی صورة شاب امرد قطط * وبیورمشدرکه رأیت ربی فی احسن صورة فوضع یده بین کتفی فوجدت بردها بین ثدیی فعلمت مافی السموات والارض صدق رسول الله فی حدیثه (نظم)

سندن کاور کوکللره چون دمبدم مدد	فضلکدن استرم مدد ای مفضل احد
وارلق ثناکی ثبت ایدیجی بر صحیفه در	کیم ابتداسیدر ازل انجامیدر ابد
رخسار وحدت اوزره دخی بشقه حسن ایله	چشم شهوده کلدی بوحال وخط عدد
چون کثرت زبدله دکل بحر مختفی	واحدت محیطی سن دوجهاندر سکا زبد
چون قربکه بو فقر وفنادر سبب همان	طوبی لمن تهیا للقرب واستعد
مهرك فروغی سینه‌ده کالنور فی البصر	عشقك هواسی روحده کالروح فی الجسد
اولمش نفور نور حضورکدن اهل جهل	حقا که مهردن قچر اول صاحب رمد
هب ایشلرك همیشه کوزل خیر محضدر	پس کار کاهمزده اولور نقش نیك وبد
نشو ونمای شبنم فیضکله بولدی خوش	کلزار جان حق مسکینك ای صمد

﴿نوع ثانی﴾ معرفت نفس موجب معرفت الله اولدیغنی بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل الله دیمشلردر کیمکه کندی نفسنی عارف اولور تحقیق اول کسه ربینی دخی بیلور کیمکه نفسنی عارف در اول هر معرفت وعلمه واقفدر نفسنی عارف اولان مقرب وسعید اولور وعارف اولمیان حضرت حقدن بعید اولور کندی نفسنی بیلن معرفت حقه مالکدر وبیلمین ضلالتده هالکدر معرفت نفس انفع معارفدر ونفسن بیلن اسرار عالمه واقفدر کیمکه کندی نفسنه عارفدر انك همتی عالم فانیدن منصرفدر کیمکه معرفت نفسه واصلدر اکا فوز اکبر حاصلدر

نفسنی

نفسنی عارف اولان فاضلدر نفسنی بلین حقدن غافلدرکه کیمکه نفسنی عارف اولور اول بعد وغفلتدن نجات بولور وقرب وحضور حضرت حقه کاور عقلك افضلی معرفت نفس انساندر وحکمتك افضلی معرفت قرب نزداندر کیمکه نفسنی جاهلدر اول کیمسه ربیسندن غافلدر نفسنی بلین عجبا ربیسن نیجه بیلور ونفسن بیلن آیا بودارفنا ایله نیجه انسیت بولور هرعاقل مغموم اولور وهرعارف مسرور اولور وهر محب محبوب اولور کندی نفسنی بلین غیرینی نیجه بولور یا معرفت حقی نیجه بولور انسانه معرفت نفس کفایت ایدر زیراکه اول معرفت حقی ارائت ایدر دنیایی بیلن تزهد ایلر وناسی بیلن تفرد ایلر ونفسن بیلن تجرد ایلر وربیسن بیلن توحد ایلر نفسنی عارف اولان خلقه متواضع اولور زیراکه اول حق ایله حاضر واکا خاضع اولور نفسنی عارف اولان کمسه یه لازمدرکه قناعت وعفت واستقامته ملازم اوله وماسوایی تارك اولوب حقه عازم اوله حق تعالی حضرت داود علیه السلامه بیورمشدرکه یاداود نفسکی بیل تاکیم بنی بیله سن واول سؤال ایلمشکه یاربی نفسمی نیجه بیلیم وسنی نیجه بیلیم حق تعالی اکا جواب ایتمشدرکه نفسکی ضعف وعجز وفنا ایله بیل تاکیم بنی قوت وقدرت وبقا ایله بیله سن اندن بنی بنمله بوله سن (نظم)

شمس آرار دیرکه آفتاب قنی | هر یکا صو آقرکه آب قنی
دون کیجه خواب دیده دن صوردم | ای جهان سیر ایدن دی خواب قنی
مست کندنی آرار صورر خلقه | دیرکه اول بی خود وخراب قنی
دور ایدر باده اهل عشرتی | مجلس ایچنده دیر شراب قنی
جمله سرکشته مضطرب قالمش | راحت اولمش بی اضطراب قنی
جمله سی پرده لرده کندن آرار | عارف نفس ایدر حجاب قنی
دوست خوش بی نقاب سیر ایلر | دیر بنمچون عجب نقاب قنی
کنج دل فتحیدر چو فقرو فنا | نه صوررسن که فتح باب قنی
شمس روحك کوکلده سیرایله | صورمه حقی که آفتاب قنی

﴿نوع ثالث﴾ معرفت مولی مطلب اعلی اولدیغن بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل الله دیمشلردرکه معرفة الله کوکلده برنوردر ومحبتی جانه فوز وسروردر وتوحیدی مفتاح انس وحضوردر معرفة الله برکنز عظیمدر ومحبتی برفوز مقیمدر کیمکه عارف بالله اولور اول کمسه آکاه اولور وناسدن عذرخواه اولور وعلمك ثمره سی معرفة اللهدر ومعرفتك ثمره سی حفظ حدود اللهدر فسخ عزایم وحل عقود دلیل وجود رب ودود دراوچ نسنه معرفة الله ایچون براهین وترغیبدر ذل لبیب وفقر ادیب وسقم طبیبدر حقی عارف اولانك معرفتی کامل اولور عارف بالله اولانك لسانته کلال کاور کیمکه عارف بالله اولمشدر اول سعادت ابدیه بولمشدر عابدك همی دعادر وعارفك همی ثنادر زیراکه عابدك همی نفسیدر وعارفك همی خدادر حقی مشاهده عیان ایله عیون ادراك ایده بیلمز لکن قلوب انی حقایق ایمان ایله ادراك ایده بیلور علم انفع معرفة اللهدر وانك موضعی قلب آکاهدر حقك واحدانیتن طانیمق معرفتدر وفردانیتن بیلمك توحید حقیقتدر اکر تعریف حق اولمسه کمسه انی عارف اولمزدی معرفة الله بطن جایع وعین ساهر وقلب ذاکر ایله جانده حاصل ودلده ظاهر اولور حق تعالی کندی معرفتیله عزیز ایلدیکی عارفه لازمدرکه انك معصیتیله نفسنی ذلیل ایتمیوب طاعتنه ملازم اوله حقیقت عرفان حقایق اشیایه ایرمکدر واشیایی ذاتنده اولدیغی کبی کورمکده معرفة الله آنك اول وآخر وباطن وظاهر اولوب هرنسنه یی علیم وهرفعلنده حکیم وجمله یه رزاق کریم اولدیغن بیلمکدر معرفة الله وحدانیتندن آکاه اولمقدر وغایت معرفة الله آنی مطلع قلب بولمقدر معرفة الله ماسوادن فارغ اولمقدر وآنکله کوکل حیاتی بولمقدر علامت معرفة الله اکا محبتدر وهر امرنه اطاعتدر ایکی نسنه افضل عطاء اللهدر بری معرفة الله وبری محبة اللهدر معرفة الله کوکلده نور وضیادر محبة الله نار محرق ماسوادر وعارف بالله اولمق ذکر الله ایله حیات بولمقدر وظلمت جهلده قالمق ذکر اللهدن غافل اولمقدر معرفة الله هرشیده قدرتنی بولمقدر وهرحالده حول وقوتدن بری اولمقدر معرفة الله نفسیله ترك ماسوی اللهدر وقلب ایله حضور مع اللهدر حقیقت معرفة الله انی لسان ایله ذکر

اتمکدر وقلب ایله محبته تمکدر وهمتله حضورینه کتمکدر معرفةالله جانده برنقیندرکه اعضا آنکله ساکندر وکوکلده برحیاتدرکه روح آنکله مطمئندر معرفةالله تعریف الله ایله خاصلدر زیراکه عقل الله ایله معرفته واصلدر علم تعلیم خلق ایله اولور معرفت تعریف حق ایله اولور پس علم تعلم ایله ومعرفت تعرف ایله در ومعرفت الله اشیایی اللهدن؟ والله‌ك والله ایله والله‌دن یکا راجع بیلمکدر معرفةالله موجود قدیمه وجود تعظیمدر وعارفی اظهار معرفتدن منع ایدن بوتعظیمدر معرفةالله کوکلده برنقطهٔ کبرادر اول جانه برنعمت عظمادر کوکلده نورمعرفت فلکده کونش کبی طالع اولورلکن شمس فلك افقدن طوغوب ضیاسی ارضه واقع اولور وشمس معرفت ایسه درون دلدن طلوع ایدوب نوری عرشه ساطع اولور معرفةالله کوکل عالمنده شمس مثالیدر وعقل قمر وعلم نجوم امثالیدر معرفةالله برجوهردرکه مادون عرش انکله منوردر معرفةالله ایله انانیته کتمك ونفسانیت ایتمك تمام شقاوتدر معرفت بحرنده مستغرق اولمق ونور حقیقتله فنا بولمق کمال سعادتدر

(نظم)

هر نفس قلب مقبلدن آلور بر مشرب | بشقه بررسم ایله برراهی ایدر دل مذهب
کوکل اولمز ایکی آن ایچره برامری طالب | دمبدم بشقه اولور جان وکوکلده مطلب
بورخ وزلف ولب وغبغب وتندن غیری | دلده وار بشقه رخ وچشم ودهادن وغبغب
لب جاناندن آلور هردم اوبشقه برجان | دخی هرجان ایچون اولدمده کلور برقالب
بشــقه در عالم دل مهر وسپهری بشقه | عرش وفرش وفلکی بشقه چوق انده کوکب
برق خاطف کبی دل عالمی ســیرایت کیم | انده بوقدر بوقش ویازوقش وروزایله شب
حقی دل لوحنه چون جمله‌سی اولمش مسطور | عارف اول جمله‌یی سن دلده بول اول اهل طرب

﴿نوع رابع﴾ عارف ماسوایی اونودوب حضرت مولی‌یی بولدیغن بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل الله دیمشلردرکه عارف اودرکه آنی حقدن برشاغل مشغول ایتمز وطرفةالعین انس وحضوردن غفلته کیتمز عارف اودرکه کندی سکوت ایلر وحق انك سرندن سویلر عارف اودرکه ماسوادن معزول ومعروفیله مشغول اولور عارف اودرکه کندی تدبیرندن غائب وتدبیر حقه مترقب وراغب اولور عارف اودرکه هیچ برنسنه ایله متکدر اولمز وهرنسنه انکله صفابولوب کدری قالمز عارف اودرکه دنیاوسعتیله باشنه طار اولور وعادتی ناسدن حقه فرار اولور وآنك حضور وانسیله برقرار اولور عارف اودرکه تفکر طویل ایله کیدر ومفاوز ملکوتی قطع ایدر عارف اودرکه عرفانی سرمایهٔ سعادت بیلور وانی غیر موضعنه وضع ایلمه‌دن اعنی نا اهله سویله‌دن متنفر اولور وعارف اودرکه غیر معروف ایله انسیت قیلمز وماسوای معروف اصلا خاطرینه کلمز عارف اودرکه کندی صفاتی معروفی صفاتنده افنا ایده تاکیم ماسوایی بیلمیوب انکله سویلیوب اندن ایشیده عارف نیجه محزون اولورکه انك قلبی سرور ایله مشحون وجانی حضور ایله ممنوندر عابدن قوتی آب ونان‌در وعارفك قوتی نور عرفاندر عارف حق چق ایله عارفدر ونور حق ایله عالمه واقفدر عارفك حضوری معرفتدر وسروری محبتدر ونوری توحید حقیقتدر عارف اودرکه ریاض دلده سیاحت ایدوب حیاض جانده سباحت ایلر ومعروفنه جنانیله مناجات ایدوب لسانیله سویلر عارف اودرکه غیر حقی لاحظ وغیری کلامن لافظ اولمز ونفسیچون حقدن غیری حافظ بولمز عارفك سروری معرفتله وانسی وحدتله اولور وصبر وثباتی شدتده بولور علم نهردر وحکمت بحردر علما طواف انهاردر وحکما غواص ابحاردر وعارفلر نجات سفینه‌لرنده سیاردر عبادت اهل عرفان مثال تاج سلطاندر عارفلر انلردرکه نطق ایتسه‌لر انی سویلرلر وعمل ایلسه انکیچون ایلرلر وطلب ایتسه‌لر اندن ایدرلر ورغبت ایتسه‌لر اکا کیدرلر صادقون وسابقون آنلردر وخواص ومقربون آنلردر ریای عارف اخلاص محجوبدن زیاده مرغوب ومحبوبدر عارف معروفی تعظیمنده اهتمام تام ایدر واداء فرائضیله واجتناب محارمیله اکا توقیر واحترام ایدر عارف اودرکه اسرار معروفی نااهله اظهار ایلمز وفرح وسرورن وبث وحزنن برکسه‌یه سویلمز علامت عارف اودرکه ربیسیله اولدقده افتخار ایدر ونفسیله بولندقده احتقار ایدر عابد جسمنی اریدر وعارف جانی اریدر قلب عارف قندیل حکمتدر وفتیله‌سی معرفتدر ودهنی محبتدر وسراجی نور ملکوتدندر عالمه ادب وعابده طلب لازمدر وعارفه ذوق وطرب ملازمدر زیراکه عارفك معروفیله سروری دائمدر خائفك حالی هربدر

وعارفك

وعارفك شانی طاربدر علامت زاهد ترك دنيادر وعلامت عارف ترك دعادر وميل ثنادر

(نظم)

اهل عرفان که محبتدن اثر بولمشلر | کندیدن بی خبر اولمغله خبر بولمشلر
عالمه آچدیلر چشم هوس چون یعقوب | تاکه پیراهن یوسفله نظر بولمشلر
برزمان کیجه کبی ظلمته طالمشلر ایدی | تاکه چاك جكر ایچنده سحر بولمشلر
باشلرین یاقه لرندن نیجه رفع ایتسون | خانهٔ قلبی اومحبوبه مقر بولمشلر
وادی دلده تردد ایدن اولمز محروم | که اوسیمرغدن اول قافده پر بولمشلر
عشقدر لذت آلان حسنله اندن هرآن | عشقدن اهل نظر نور بصر بولمشلر
عشقدر صیقل آینهٔ جان ای حقی | نفسدن چون دل وجان تنده کدر بولمشلر

﴿نوع خامس﴾ عارف کندی وجودندن فانی اولوب معروفیله بقا بولدیغن بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل الله دیمشلردرکه عارف جمله یی وکندوبی ترك ایدوب وجود عقبه سندن نزول ایدرسه تحقیق اول عالم قلبه دخول ایدر بعده اسب خیاله بنوب نیجه ایام خیال توکلدن اینوب صحرای تفویضی کچوب میدان صبری سیر ایله کیدر تاکیم ریاض رضایه کلوب بساتین عرفانه واصل اولوب بعده مجلس محبته کیروب محفل انس وحضوره داخل اولور بعده بساط انبساط اوزرینه چیقوب مراتب مناجات وقربه نائل اولور بعده اخلاق حمیده ایله صفات واسما خلعتلرین کیوب بوکرامات عزتلرینه وبو مقامات لذتلرینه ایروب عمری اولدقجه بوحالات ایچنده تنعم ایدوب آنکچون سعادت سرمدیه حاصل اولوروانك شخصی دنیاده وقلبی عبادده قالور وبوما فیوما زیاده ترقی وتلقی بولور تاکیم دنیاده اباایدوب ناسدن اکاملامت کلور وملاء اعلایه شوقی کماله ایروب موتی آرزوایدر وقتاکه وعده سی کلور رسل رب رحمان کل وریحان وبشارت رضوان ایله اکا کیدر واول طیب نفس ایله وبشر وانس ایله بودنیای لاهیه دن کچوب اول حضرت الهیه قربنه کوچر پس بوفقیر وضعیف نفسیچون انده ملك عظیم ونعیم مقیم کوروب رب رحیمدن اویله ترحیب وتقریب وسلام وتکریم بولورکه وصف ایله بیانه کلمز واول دولت دائمه ابدالاباداندن زائل اولمز * اللهم یاذالرحمة العمیمة نسئلك ان تمن علینا بهذه الدولة المقیمة والسعادة العظیمة بحق صفاتك القدیمة اللهم انك تلطفت باولیائك فعرفوك ولوتلطف باعدائك لماجحدوك * وخبرده کلمشدرکه تحقیقا دنیاده برجنت واردرکه آنی بولان کمسه ده جنت آرزوسی قالمز دیدیکم جنت معرفة اللهدور وینه خبرده کلمشدرکه ناس بودنیادن چیقوب رحلت ایتدیلر حالبوکیم بوندن اولان اطیب اشیا ذوقندن محروم کتدیلر واول اطیب اشیا معرفت مولادرکه هرنعمتدن الذواشهادر (بیت) بوکونکی جنت عرفانه داخل اولسه لرعشاق * یارنکی وعدا اولان حوری وباغلمانی نیلرلر وحضرت علی رضی الله تعالی عنه بیورمشدرکه عجب اودکلدرکه برکمسه آخرتده جنت بوله بلکه عجب اودرکه اول دنیاده جنت بولمش اوله وعجب اودکلدرکه برکمسه دخول جنت ایله افتخار ایده بلکه عجب اودرکه جنت آنك دخولیله افتخار ایده (شعر) ان عرفان ذی الجلال لعز * وضیاء وبهجة وسرور * وعلی العارفین ایضابهاء * وعلیهم من المحبة نور * فهنیئا لعارف بکمال * هو والله دهره مسرور * پس عارف بالله نعیم نعیم وجنت جنتدر وسرور سرور ولذت لذتدر وحضور حضور وعزت عزتدر نتکیم جنته داخل اولان کمسه موت ومرض وهرمدن وفقر وذل وغمدن خلاص بولور کذلك قلب عارفه داخل اولان کمسنه خوف وحزندن وجمیع محندن آزاد اولور

(نظم)

زندهٔ جانانم ای جان بوسوزی فهم ایله سن | کیچ بوجاندن بوله سن تاسنده عشق ذوالمنن
چون شراب نام عرفانی ایچون مست اولسه دل | محرم وخدتسن آندن دیمه اصلا بر سخن
کندیکی بیلدکسه شاد ومنصف اول کردیسه لر | قیلجه بوقدر قدرتك قطع ایتمه اول سوزدنسن
کرچه بیلمدم دوستمی بیلمجه‌در دائم ولی | شمس دیدارندن اولمش قلبه حائل ایرتن
عارفك جانی شهود بار ایله طولمش حضور | غافلك قلبنده قالمش عقدهٔ تخمین وظن

سر توحید خدایی ایتمه افشا مشرکه	آکلهمز آنی اوکیمدر بنلکیله سن وبن
بولدی حق لذت جاویدی لطف حق ایله	جانه چون اولدی میسر خلوت اندر انجمن

﴿ نوع سادس ﴾ عارفك خوف وحزندن امین و آزاد وانس وحضور ایله خرم ودلشاد اولدیغن بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل الله دیمشلردرکه مولاسنی عارف اولانك بلاسی قالمز زیراکه اکا بلا بال اولور متألم اولمز عارفك حق ایله مابینی معموردر آنکچون خلق ایله دخی مابینی معموردر زیراکه انك شهودنده جمله سی مجبور کبی معذوردر عارف جسم وجانن مولاسنه هبهبه ایتمشدر وملکی مالکنه ویروب کندی آره دن کتمشدر وبوتقریب ایله دولت قرب حقه یتمشدر عارف قلبنی مولاسنه وروحنی بلواسنه ویرمشدر وجسمنی وفق رضاسنده مخلوقنه وقف ایدوب راحته ایرمشد عارفك حق ایله معامله سی خلقه موافقتله دکلدر بلکه خلق ایله معامله سی حقه موافقتله حاصلدر عارفدن هر آرزو زائل اولورکه آنك هیچ برمرادی اولمز زیراکه قلبنه معرفت نوری نازل اولورکه انده ماسوایه محل قالمز عارفك عروجندنصکره هبوطی اولمز زیراکه حضوره کان حجاب ایله قالمز عارف کندی عندنده نه مرتبه ذلیل اولدیغن ناس بیلسه‌لر نیجه‌ الن اوپرلردی بلکه یوزونه توکروب باشنه طپراق سپرلردی عارفه آنکچون عارف دینلمشدرکه غیریلر بیلمدیکن اول بیلمشدر ومطلع اولمدقلرینه مطلع اولمشدر اکرعارفك قلبنده طلوع ایدن شمس معرفتدن برذره عابد محجوبه ظاهر اولسه اکا تحمل ایده میوب مضمحل اولوردی (بیت) طربدن خانه یه صغمزدی بلکه عالمه زاهد * اکرعارف کبی واقف اولیدی تارو پودندن * عارفك برعلامتی بودرکه انك عرقی مشك وعنبردن اطیب اولور عارفك برعلامتی دخی بودرکه سکاوجهیله اویله اقبال ایدرکه کانه سندن غیری کمسه یی بیلمزوسندن اویله قفاتله اعراض ایدرکه کانه سنی هیچ برکره کورمش بیلمز نتکیم حضرت حبیب اکرم صلی الله تعالی وسلم اهل بیتیله عادت اوزره الفت وصحبتده ایکن استماع آذان ایلدکده اویله سرعتله قیام ایلردیکیم کانه انلرله صحبتده دکل ایدی عارفك لسانی ذکرالله ایله ناطقدر وقلبی محبتده صادقدر وسری ابدا اکا عاشقدر عارفك قلبی نائم اولمز وماسوایه میلی قالمز زیراکه آنك کوکلی محبت المندن لذت بولمشدر ودرد وغم عشق ایله طولمشدر ونظرکاه عزیز علام اولدیغن بیلمشدر پس اول نیجه هائم اولوب کیجه نائم اولور برکوکلکه ماسوادن کچوب اعلایه کتمشدر رونسیم قربی استشمام ایتمشدر ومجلس انس وحضوره یتمشدر اول کوکل حقدن نیجه غافل اولوب خلقه مائل اولور

(نظم)

جهانده کندیکی بیل حامد اول دخی محمود	که زبدۀ دوجهانسن نهایت مقصود
عزیز عمریکی اعلا محلنه صرف ایت	طریق عشق ومحبتده ایله ترك وجود
شراب عشقی ایدن نوش اومست اولورمدهوش	زهی حلاوت جانوزهی شراب ودود
شراب وحدتی نوش ایلین سور ذلی	کوکلدن ایلر او هر ذره یه رکوع وسجود
اوکیم مشاهد اولور بو وجود وحدتی	اودر همیشه دو عالمده شاهد ومشهود
ولی مراتبك احکامنی قبول ایلر	امین وحدت ایدر کثرت ایچره حفظ حدود
جمیع خلقی سور چون موحد ای حقی	اول اهل وحدت وشفقت سعید وهم مسعود

﴿ نوع سابع ﴾ اهل زهد ایله اهل عرفانك یعنی ابرار ایله مقربین بزدانك فرقنی بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل الله دیمشلردرکه زاهد سیاردر وعارف طیاردر عالم دیدیکندن ادنادر وعارف کلامندن اعلادر وعارف اهل دنیایه واهل آخرته معرفتی وصف ایلمز واهل اللهدن غیری آنی کمسه یه سویلمز عارفك سکوتی انفعدروکلامی اطیبدر عارف معروفیله مستأنسدر آنکچون ناسدن مستوحشدر واکا مفتقردر آنکچون جمله دن مستغنیدر واکا ذلیلدر آنکچون جمله یه عزیزدر زاهدك عبادتی علاقه ایله در وعارفك طاعتی حلاوت ایله در وزاهد طالب عقبادر وعارف طالب مولادر زاهد نفسیله در عارف ربیسیله در زاهد عبد نفس وهوادر وعارف محضا عبد خدادر زاهد حقی لسانیله ذکرایدروعارف آنی دل وجان ایله ذکرایدر زاهدك قلبی اسباب ایله در وعارفك جانی

رب الارباب ایله‌در مؤمن نورالله ایله نظر ایدر وعارف الله ایله نظر ایدر مؤمنك اعتصامی حبل الله ایله‌در وعارفك اعتصامی الله ایله‌در مؤمن ذکرالله ایله مطمئن اولور وعارف الله ایله مطمئن اولور مؤمنك قلبی واردر عارفك عقلی واردر خلق حجاب نفسدر ونفس حجاب درکاهدر پس خلقی ترك ایدن نفسندن آکاهدر ونفسن ترك ایدن عارف بالله‌در عارفی جسمندن روحنه تمشدر وروحی معروفنه فدا اتمشدر عالمك شغلی طلب‌در وعابدك حالی تعبددر وعارفك شانی طربدر زاهد نفسیله خلقه باقوب خصومتلریله مضطرب اولمشدر وعارف مولاسیله مخلوقاتنه باقوب جمله‌یه شفقت ایدوب راحت بولمشدر عارف قلبیله حضوردن کتمز وروحیله مشاهدهٔ ماسوی اتمز عارفك قلبی هرمراد و آرزودن خالی وخوشدر نتکیم انك یدی هر سببدن فارغ وبوشدر عارفك برراحتی یوغ ایکن هرراحتده اودر وبرنعمتی یوغ ایکن هرنعمتده اودر عارفك نظرندن کونین ساقط اولمشدر زیرا که اول کندی سرنده مکونی بولمشدر عارفك نفسی دنیاسی وروحی عقباسنی ترك اتمشدر وسری مولاسنه تمشدر زیرا که مسافهٔ راه خدا دنیا ایله عقبادر انلردن عبور ایدن حق ایله حضور ایدر عارفك شهودنده حقیقت برازلدر وماسوی مجاز ومهملدر وانکیچون واجد جمله‌یه بدلدر * نقل اولنمشدر که بغداد ایچنده شبلی نامنده برعارف وار ایمش برکون برکوزه‌جی دکانی اوکندن کچوب کیدرکن کوزه صاتان دیمشدر که مابقی الاواحد همان دم شبلی برصیحه ایدوب هل کان الاواحد دیمشدر عارفه اشارت کفایت اتمشدر عارفك قوتی ذکر یزداندر وعابدك قوتی آب ونان‌در عارفك قبله‌سی نورو صالدر عقل مفلسفك قبله‌سی خیالدر عارفك قبله‌سی رب رحیمدر غافلك قبله‌سی زروسیمدر

(نظم)

قطره‌سن بحردن اماجد اولمش ماسن	بنلکك قورسن اکر قطره دکل دریاسن
عشق دریاسنه صال کندیکی خوف اتمه صقین	کیچ هوادن که م عشقه حباب آساسن
بحرایله بحرسن امواج ایله محکوم هوا	عشق ایله عارف حق علم ایله مولاناسن
طربك عشق غمیدر تعبك نفس وهوا	عشقدر مونسك جان غیر ایله برغوغاسن
کاه دل کاه زبان کاه عیان کاه بیان	کاهی آینه کهی طوطیٔ شکرخاسن
خودبین اولدکسه طولار خانهٔ دل جنك وجدل	بیخود اولدکسه قوخلق ایله هم تنهاسن
محو ایدوب وارلغکی عشق ایله وار اول حق	عشق سز پادشه اولسك دخی سن لالاسن

﴿نوع خامس﴾ اهل عرفانك علوشاننی وکمال عرفاننی بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل الله دیمشلردر که حق تعالی‌یی کندی بیلور کندیدن غیری کمسه بیلمز پس عارفلر حقی ینه حق ایله بیلمشلردر آنکیچون آنلر هرشیده حقه رجوع قیلمشلردر عارفك بصری عبرتله وقلبی فکرتله وروحی لذتله مشغولدر عارفلر فوت ماسوایه تأسف قیلمزلر زیرا که آنلر اشیایه خیال وزوال نظریله باقوب ماسوی بیلمزلر عارفلر معروفی بولمشلردر وماسوادن صم وبکم وعمی اولمشلردر عارفك سروری معرفتدر وذوق وحضوری محبتدر عارف بومافیوما عرف واقربدر زیرا که ساعت بساعت معروفنه مقربدر * وجنید بغدادی علیه رحمة الهادی سری سقطی حضرتلرینه سؤال اتمشدر که * کیف اصبحت سری * اکا جواب اتمشدر که * لیس عندالله صباح ولامساء * یعنی عارف بالله تشخیص اوقات واحوالدن معزولدر انجق اومستغرق حضوردرکه معرفتله مشغولدر عارف معروفیله اولدقده عیشی مزین اولور ومحبته ایردکده حالی احسن اولور عارفك قلبی معروفنه توجهده ریح عاصفدن وبرق خاطفدن اسرعدر عارفلرك علوم عجیبه‌سی واردر که آنی لسانی ازلیه ایله تقریر وعبارت ابدیه ایله تعبیر ایدرلر هرقومك برعقوبتی محققدر واهل عرفانك عقوبتی حضور عزتدن منقطع اولمقدر عارفك شغلی معروفیله استیناسدر وماسوادن اباو یأسدر عارفك علاقه‌سی اولمز ومحبك شکواسی اولمز وعبدك دعواسی قالمز ناسك حالی اولور وعارفك حالی اولمز زیرا که انك رسومی نورمعرفتله محو اولوب قالمز عارف نه محتاجدر ونه مستغنیدر زیرا که بونلر وارلق شانیدر عارف ایسه کندیدن فانیدر علامت عارف ایکی جهاندن فارغ اولمقدر ونفسندن دخی فنا بولمقدر غایت معرفت ایکی حالتدر بریسی دهشتدر وبری حیرتدر نقل اولنمشدر که ابایزید بسطامی رحمة الله علیه حضرتلرینك زماننده برشیخ برمریدنی مکهٔ مکرمه‌یه کوندردکده اکا وصیت ایلمش که

اثنای طریق مکه ده سلطان اولیای زمان اولان ابا یزید حضرتلرینك زیارت ایده سن وسلام ودعامزی اکا تبلیغ ایدوب دعاء ورضاسین آلوب آندن کعبه یه کیده سن وقتا که اول مرید مسافر حضرت ابا یزیدی زیارت ایدوب شیخك سلام وکلامن آکا شویلشدر حضرت ابا یزید اکا خطاب ایلمشدر که شیخك کیمدر آنك کلاتندن برین بزه سویله تاکیم معرفتده انك مقامی کندی کلامندن معلومز اوله پس مرید مرقوم اکا خبر ویرمشدر که بنم شیخم دیرکه آکر سما حدید وارض حجر اولسه نه برقطره نازل اولوب ونه برحبه نابت اولسه وجمیع خلق اولاد واتباعم بولنسه لر انلرك رزقی تدبیرنده بنم درونمه برغم وکدر کلمز وقلبم اصلا متحرك ومتغیر اولمز بوکلامی اول کامل ایشیدوب دیمشدر که یاهذا تحقیقا سنك شیخك هنوز نه عارف اولمش ونه توحید خدا قیلمشدر بلکه انانیتله شرك خفیده قالمشدر چونکه مرید مسافر بو حکمتی ایشتمشدر آکلدیغندن وافر منفعل اولوب یولنه کتمشدر وقتا که حجدن عودت ایدوب شیخنی کورمشدر ابا یزید حضرتلرینك کلام حکمتن وکندی حزن ونفرتن اکا خبر ویرمشدر شیخ اکا دیمشدر که ابا یزید حضرتلری بزدن اعرف واکملدر آنك کلامی دقایق غامضه یه محتملدر همانده اول شیخ اکا برمکتوب یازمشدر که یامولانا ابا یزید توکلده کلامم ومقامم بودر بوکلامده قصورم ندر بنی ارشاد ایله دیمشدر وقتا که اول مکتوب اول مرشد کامله واصل اولمشدر آنك جوابنده اول شیخی بویله ارشاد قیلمشدر که بنم ایچون نه سما واردر ونه ارض واردر ونه برقطره واردر ونه برحبه واردر ونه اولادم واردر ونه اتباعم واردر ونه تدبیرم واردر ونه حرکتم واردر ونه وجودم واردر وامضای مکتوبی من ابی یزید فانی لفظن قیلمشدر واول شیخه وصولنده آنکله ارشاد ومسرور اولمشدر (التوحید اسقاط الاضافات) نه اولدیغن بیلمشدر ونفسنده فنا بولمشدر

(نظم)

وجود مزید مولاده مثل ساغردر	شرابی کاه حیات اولدی کاه آزردر
مطیع مؤمن اولان جانه قند ذوقی ویرر	اونفسه زهر ایچورر کیم کنود وکافردر
قلوبی تکری دمادم آچار دخی باغلر	بو ایشلرندن آنی بیلمیان عجب خردر
خر آکلمشدر آچوب بغلمقله صاحبنی	که حکم راکبنکدر یدنده مضطردر
کیمك یدنده ایچریر جوانی آلمش	اوبیلمش آنی که هب ایلیان اومهتردر
عجب بودرکه خدادن دل اولمدی آکاه	که بسط وقبض ایله قلبی مقلب اظهردر
چو دلدر اصبع لطفیله قهری بیننده	کیمك یدندن ایمش دل نه شاهه منظردر
اولطف وقهر ایله مرآت قلبه ناظردر	آنکچون آینه که صاف وکه مکدردر
چو بولدی لطفی توجهده قهری غفلتده	دل اولسه حق ایله حقی اوخوش منوردر

﴿نوع تاسع﴾ اهل عرفانك معروفی حضرت خالق وباری صفات نقصان وسلبیه دن منزه وعاری وصفات کمالیه وثبوتیه ایله متصف وباری وجمله ذرات کائنات واجزای عالم وجمیع امور مخلوقات واحوال بنی آدم انك تأثیر وقدرتیله وتدبیر وحکمتیله همیشه هردم مراد شریفنه موافق وتام وجود ونظام بولدیغن ومتحرك وجاری اولدیغن بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل الله دیمشلردرکه رب العالمین حضرتلری بردرکه قطعا شریکی ونظیری یوقدر اکل وشرب ونوم ولبس عادتدن واهل واولاد وولادتدن منزهدر کوکده ویرده دکلدر مکاندن منزهدر صاغده وصولده اوکده وآرده واوسته والتده دکلدر جهتدن منزهدر وصورتدن وشکلدن ورنکدن واعضادن منزهدر وارلغنك اولی وآخری یوقدر وارلغی کندیدندر غیریدن دکلدر ذات شریفی برحال اوزره ثابتدر خوف وحزن ومرض امثالی تغیرلردن منزهدر وجمیع نقصان اولان صفاتلردن منزهدر بوجمله عالم یوغیکن اول وارایدی هیچ برکسه محتاج دکلدر عاجز اولمقدن منزهدر مراد ایلسه بوجمله عالمی برآنده یوغ ایدر ومراد ایلسه برآنده ینه وار ایدر اکا هیچ برایش چتین وکوچ کلمز بربعوضه یاراتمغیله سموات واراضی یاراتمق اکا برابردر برکسه اکا حکم ایده لمز اول جمله یه حکم ایدر اکا هیچ برنسنه واجب دکلدر برکسه دن نفع کورمکدن ویاضرر چکمکدن منزهدر جمیع کافرلر مؤمن اوله لر وجمله فاسقلر مطیع اوله لر عبادتده سعی واهتمام قیلسه لر اکا برفائده حاصل اولمز واکر جمله ناس فاسق وکافر اوله لر اکا هیچ ضرر کلمز وبونلر صفات

سلبیه

سلبیه‌در که ذات پاك حضرت باری بو صفتلردن بری وعاریدر اما اول ذات پاکك صفات ثبوتیه‌سی سکز
صفت بیلنمشدر * بری حیاتدر و بری علمدر که حق تعالی حیدر وعلیمدر هر نسنه‌یی بیلور سموات وزمینده
اولنلری وجمله عیان وپنهان اولانی بیلور واعداد اوراق واشجاری وحساب حبوب وازهاری وجمیع رمل
وبحاری بیلور اصلا بیلمدیکی نسنه یوقدر جزؤیاتی وکلیاتی وکچمشلری وکلجکلری بیلور آدمك کوکلنه کلان
خاطره‌لری ولسانیله سویلدیکی سوزلری وباطن وظاهرین جمله بیلور حاضرلری وغائبلری بیلور اما غائبلری انجق
اول بیلور وهیچ برکمسه غیبی بیلمز مکر الله تعالی بیلدیره اول نسیان وسهو وغفلتدن بریدر وحیات وعلمی ازلیدر
وقدیمدر حادث وفانی دکلدر * وصفات ثبوتیه‌نك بری دخی سمعدر که حق تعالی سمیعدر اهر صوتی اشیدر جهر
اولسون خفی اولسون برکمسه‌نك قولاغنه مخفیجه سویلسه‌لر اول اشتمدیسه حق تعالی اشیدر وسمعی ازلیدر
ابدیدر حادث وفانی دکلدر وصفات ثبوتیه‌نك بری دخی بصردر حق تعالی بصیردر هر نسنه‌یی کورر لیل مظلمده
نمله سودانك حجر اسود اوزرنده یوریدیکن کورر واباغی خشلتیسن اشیدر لکن ایشتدیکی بزم کبی قولاغله
دکلدر وکوردیکی کوزایله دکلدر کوزدن وقولاقدن منزهدر وبصری ازلیدر ابدیدر حادث وفانی دکلدر
وصفات ثبوتیه‌نك بری دخی ارادتدر که حق تعالی مریددر مراد ایلدیکن ایشلر ومراد ایلدیکی نسنه وجوده
کلمز وهیچ برنسنه اکا لازم اولمز برکمسه اکا کوج ایله برامری ایشلتمکه قادر دکلدر هر نسنه کیم جهانده
وجود بولمشدر اکرخیر واکرشر جمله انك مرادیله اولمشدر پس اول مؤمنلرك ایمانن ومطیعلرك طاعتن مراد
اتمشدر اکر مراد اتممش اولسه برکمسه مؤمن ومطیع اولمزدی وکافرلرك کفرین وفاسقلرك فسقن مراد
اتمشدر اکر مراد ایلممش اولسه برکمسه کافر وفاسق اولمزدی وبر بعوضه جناحن تحریك ایدەمز حق تعالی
مراد ایلدکجه وهر نسنه کیم ایشلرز انك ارادتیله ایشلرز ومراد ایلدیکی نسنه وجوده کلمز زیراکه مراد ایلدیکی
وجوده کلمك علامت عجزدر اکر مراد ایلسه جمله‌یی مؤمن ومطیع ایدردی واکر مراد ایلسه جمله‌یی کافر
وعاصی ایدردی * اکر سؤال اولنورسه یا نیچون جمله‌نك مؤمن اولمسون مراد اتمیوب اکثرك کافر اولمسن مراد
ایلمشدر * جواب اولدر که اکا مراد ایدوب ایشلدیکی نسنه‌لردن سؤال اولنمز واول جمله‌یه سؤال ایدر فاعل
مختاردر (بیت) کسمش آنمشدر انی اتمه جدل * تیغ لایسئل عما یفعل * وهر مراد ایدوب ایشلدیکی
نسنه‌لرده نیجه فائده‌لر وحکمتلر واردر که بنی آدمك عقلی اکا ایرشمز پس کافرلری یارادوب کفرلرین مراد
ایلدیکنده وماری وموری وعقارب وشروری خلق ایلدیکنده انواع فوائد حاصلدر که انلری بیلمك بزه لازم دکلدر
همان بزه لازم اولان جمیع افعال خدایی برحکمت بیلمکدر وانك ارادتی ازلیدر وابدیدر حادث وفانی دکلدر
* وصفات ثبوتیه‌نك بری دخی قدرتدر که حق تعالی قادردر وهر ممکن اولانی خلق ایدر مراد ایلدکده میتی
احیا ایدر وحجری وشجری سویلتمکه یوروتمکه قادردر وبو سموات واراضی یوق اتمکه وینه وار اتمکه قادردر
ونیجه بیك بو سموات وارض امثالی سموات وارضین ایجاد اتمکه قادردر وبو جمیع جبالی فضه یا ذهب اتمکه
قادردر وانهاری یوقاری اقتمغه واقارکن فضه اتمکه قادردر وبرعبدین برساعتده مشرقدن مغربه ومغربدن
مشرقه کتورمکه قادردر وبرعبدین برساعتده یریوزندن یدنجی سمایه کتوروب کیرو کتورمکه قادردر
وقدرتی ازلیدر ابدیدر حادث وفانی دکلدر * وصفات ثبوتیه‌نك بری دخی کلامدر که حق تعالی متکلمدر
سویلر لکن سوزی بزم کبی لسان ایله دکلدر بعض عبادینه ابی واسطه سویلر حضرت موسی علیه السلامه
وحبیب اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم حضرتلرینه لیله معراجده وغیریده سویلدیکی کبی وبعض
عبادینه جبریل امین علیه السلام واسطه‌سیله سویلمشدر انبیاء کرامه اکثر اوقاتده بویله ایلمشدر وقرآن قدیم
الله تعالینك کلاملیدر ازلیدر ابدیدر مخلوق وفانی دکلدر * وصفات ثبوتیه‌نك ثامنی تکویندر که اول معدوم
اولان اشیایی موجود اتمکدر حق تعالی خالقدر که عالمی جمیع اجزاسیله یارادن اودر اندن غیری خالق یوقدر
جمله حیواناتك حرکاتن وسکناتن وجمیع انسانك افعال وحالاتن ومعاصی وطاعاتن وایمان وکفرلرین وهر خیر
وشرلرین خلق ایدن اودر الك قیلدادیغن ودلك سویلدیکن وکوزك آچلوب یوملدیغن یارادان اودر نتکیم
حق تعالی (والله خلقکم وماتعملون) بیورمشدر که جمله‌نك اعمال وافعالن یاراتدیغن کندی طیورمشدر
وبزه جزؤیجه اختیار اعطا ایدوب بزی کندی فعلمزك فاعلی قیلمشدر واول اختیار اکثر افعالمزه سبب عادی

اولمشدر وانکله هرکس ایکی عالمده اجر وجزا بولمشدر نتکم خبرده * انما الاعمال بالنیات ولکل امریٔ مانوی کلمشدر * پس بزی وبزم اعمالمزی وجمله حیوانلری وانلردن صادر اولنلری وکوکلری واچنده بولنانلری ویرلری واوسته‌سنده خلق اولنانلری یارادن اودر جمله‌نك رزقن ویرن وخسته وصاغ ایدوب دیرلدوب اولدیرن اودر آتش دکدیکی آنده الك اسی اولمسن ویانماسن یارادن اودر وقاردکدیکی وقتده الك صوغق اولماسن واوشومه‌سن یارادن اودر * قادردرکه برکمسه‌یی آتشه قویسه‌لر آنی یاقمیه نتکیم نمرود آتشنده خلیلی یاقمشدر وقادردرکه قار اچنده قاعد اولانی بارد اتمیه بلکه یاقه لکن عادة الله اویله جاری اولمشدرکه آتش دکدکده یانمق یارادر وقاردکدکده اوشومك یارادر ویانمغی یارادن آتش دکلدر واوشومکی یارادن قاردکلدر بلکه الله تعالیدر وشبعی یارادن حق تعالیدر اکرشبعی خلق اتمسه یوزرطل طعام اکل اولنسه طویمق حاصل اولمزدی وآجقمق دخی بویله‌در وغیریسی دخی بومنوال اوزره‌در * وبالجمله حقدن غیری مؤثر یوقدر جمله اشیا بالذات آنك مخلوقیدر * پس حق تعالینك بوسکز صفتلریکم حیات وعلم وسمع وبصر وارادت وقدرت وکلام وتکویندر جمله‌سی قدیمدرلر وذات شریفیله قائمدرلر وزوال وتغیردن بریدرلر کیمکه حق تعالی حضرتلرین صفات سلبیه‌دن منزه وصفات ثبوتیه ایله متصف بولمشدر تحقیقا اول عارف بالله اولمشدر والاخیالات شیطانیه‌یی تجلیات یزدانیه صانوب ضلالتده قالمشدر وحقیقت عرفانی برعارف شیرین بیان نظمله عیان قیلمشدر

(نظم)

ای بهین نسخهٔ مجموعهٔ ذات
نقش زیبندهٔ مرأت صفات
ایله بوبندیمی آویزه کوش
کمسه‌یه اولمه صقین فضل فروش
اتمه خلقه صاته‌جق علمه هوس
قیلمه بیهوده‌یه تضییع نفس
اویله برعلمه چالش کیم مطلق
انی برسن بیله‌سن بردخی حق
حکمت فلسفه‌دن ایله حذر
اولیا نسخه‌سنه ایله نظر
نفس پاك عزیزان طریق
ایدر انسانی قرین تحقیق
مرشد کامل اولنجه نایاب
سکامر[illegible] یتشور شمدی کتاب
عارف اول زاهد خشك اولمه صقین
همت ایت تا اوله‌سك اهل یقین
سعی ایدوب عارف بالله اوله کور
نائل معرفة الله اوله کور
اولمه‌شك مزلقه‌سنده کمراه
علمادر علمای بالله
چون ان عرف دیدی خلاق ودود
معرفتدر دوجهاندن مقصود
معرفت زینتیدر انسانك
پست اولور مرتبه‌سی نادانك
معرفت دولت روحانیدر
معرفت خلعت ربانیدر
جاهلك معرفتی رده سبب
بهره یاب اولمدیغندندر هپ
اولمز آلودهٔ چرك خذلان
جامهٔ علم لباس عرفاف
حق کتورمش سنی کندین بیله‌سن
تا اکا جان ایله قوللق قیله‌سن
ذکر وفکرك همان الله اولسون
مشهدك اول اولو درکاه اولسون
دوزخ وجنته اتمه نظر
صاحبن استه بول ای نور بصر
اول سنك اولیجق ای روح روان
هپ سنك اولمش اولور ایکی جهان
اره بول کندیکی بیل کیمسن سن
تا سکا اوله دو عالم روشن
قیل تکاپوی بلاد اطوار
کندیکی بلمیجك اتمه قرار
بیلمیان کندویی نابینادر
کاو وخرنده بیله ادنادر
اولمیان واصل نور عرفان
ینه ظلمتده قالور سرکردان
اکله‌سن تولدیغن ای درعدن
اوغرمز دائره‌که خوف وحزن
اکله کیم معنیٔ توحید بودر
واصل اول دولت جاوید بودر
مایهٔ جان دل آکاه بودر
غایت معرفة الله بودر
جکه کورچشمکه کحل عرفان
اولمیه تا سکا محشر زندان
نور دیدم هله مشکل معنی
ایکی عالمده‌ده اولمق اعمی
اولدر اعمی که دکل اهل شهود
اوله ابواب حقایق مسدود
حضرت فخر رسل قیلدی دعا
کیم حقایق اوله مکشوف اکا
جملهٔ نسخهٔ مردان خدا
ویرر آیینهٔ ادراکه جلا
طالب حقه اولور راهنما
نسخهٔ مثنویٔ مولانا
همت ایت آکله کفتارین
حرزجان ایلیه کور اسرارین
دخی چوقدر نسخ اهل الله
عبدی اللهدن ایلر اکاه
رمزی ایمالری روحانیدر
جمله‌سی باطن قرآنیدر
ظاهر احکام شریعتدر هپ
باطن اسرار حقیقتدر هپ

ذوقی

ذوقی عرفان ایله‌در انسانك فرقی	یوق جاهلله حیوانك	عارف حقك اولور قلبی سلیم
کوکلی مرآت نظرکاه علیم	عارفك کوکلی دخی اعلم اولور	معرفت نوری ایله محرم اولور
عارف وعابد اولان مرد کزین	اولدی کنجینهٔ یزدانه امین	جانده کیم علم خدا قیلسه ظهور
کوزده اول نور اولور ودلده سرور	عالم ایچره او نور ایله کورر	کوردیکن جمله او نور ایله کورر
مظهر معرفة الله اوله کور	پرتو مهر حق ایله طوله کور	یا الٰهی بنی بر نور ایله
دمبدم انس ایله مسرور ایله	کوکلی حضرتکه حاضر قیل	کوزمی نورك ایله ناظر قیل

﴿فصل ثانی﴾ محبة الله مقصد اقصی اولدیغن وشوق وعشق ووجدانه نهایت بولدیغن ومحبت مولانك حد وحقیقتن وکنه وماهیتن ومنافع ومقاماتن وعلامات وکراماتن وکوکلده ظهوراتن وتعریف واقسامن واسماء خواصن وذاتیه وصفاتیه‌سن وافعالیه وآثاریه‌سن وملازم وتراکیبن وآثار وثمراتن ونتایجی اولان شوق وحالاتن وعشق وحرارتن ووجد وکمالاتن وطریق تحصیل نهایاتن یکرمی درت نوع ایله بیان وعیان ایدر

﴿نوع اول﴾ فضائل وثنای محبت مولایی آیات قرآنیه واحادیث قدسیه ایله بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه حق تعالی عبادینه محبت ورأفتیله کندی محبتنی ترغیب وتبشیر ایدوب تحصیلی طریقن طیورمشدر نتکیم کندی کتابنده عظمتیله بیورمشدر * ان الله بالناس لرؤف رحیم * والله رؤف بالعباد * یحبهم ویحبونه * * ان الله یحب التوابین ویحب المتطهرین * فان الله یحب المتقین * ان الله یحب المحسنین * ان الله یحب المقسطین * * قل ان کنتم تحبون الله فاتبعونی یحببکم الله ویغفر لکم ذنوبکم والله غفور رحیم * وألقیت علیك محبة منی * واصطنعتك لنفسی * ماأصابك من حسنة فمن الله وماأصابك من سیئة فمن نفسك * ان ربی رحیم ودود * سلام قولا من رب رحیم * وجعل بینکم مودة ورحمة * وأسبغ علیکم نعمه ظاهرة وباطنة * وان تعدوا نعمة الله لاتحصوها * واحادیث قدسیه‌سنده بیورمشدرکه یا ابن آدم ان أردت حبی فاخرج حب الدنیا من قلبك فانی لم أجمع حبی وحب الدنیا فی قلب واحد أبدا * یا ابن آدم کیف تطمع فی حبی مع حب الدنیا فاطلب حبی ورضای فی ترك الدنیا * یا ابن آدم تفرغ لعبادتی أملأ قلبك بمحبتی واقبل علی اکفك * یا ابن آدم اخدمنی فانی احب من یخدمنی اذا أحب العبد لقائی أحببت لقاءه لایزال عبدی یتقرب الی بالنوافل حتی أحبه فاذا أحببته کنت سمعه الحدیث * یا ابن آدم أوجبت محبتی للمتحابین فی یاداود جنتی للمطیعین وذکری للذاکرین وکفایتی للمتوکلین وزیادتی للشاکرین ورحمتی للمحسنین وانسی للعارفین وانا خاصة للمحبین یاداود انی اذا اطلعت علی قلب عبدی ولم اجد فیه حب الدنیا والآخرة ملأته من حبی * یاداود انی اذا أحببت عبدا شددت علیه البلایا حتی یدعونی فانی احب صوته کما أحبه * یاداود بلغ اهل ارضی انی أنا حبیب لمن احبنی وجلیس لمن جالسنی وأنیس لمن أنس بذکری وصاحب لمن صاحبنی ومختار لمن اختارنی ومطیع لمن أطاعنی ما أحبنی عبد من قلبه الا قبلته لنفسی * یا داود ماعرفنی من لم یحبنی فکیف یحبنی من لایعرفنی کذب من ادعی محبتی اذا جنه اللیل نام عنی الیس کل محب یحب الخلوة مع حبیبه * یاداود لیس للمحبین دواء سوی لقائی * یاداود أنا بدك اللازم فالزم بدك اللازم * یاداود سلنی أن أحب لك الشوق الی فانی جعلت قلوب المشتاقین من رضوان ونورتها لهم بنور وجهی الکریم یا عبدی أنا وحقك لك محب فبحقی علیك کن لی محبا یا عبادی لم تشتغلون بغیری وأنا مشتاق الیکم ماهذا الجفاء ألا طال شوق الابرار الی لقائی وانی الیهم لاشد شوقا اذا کان الغالب علی عبدی ذکری عشقته وعشقنی فوجدنی

(نظم)

یحبهم ویحبونه بیوردی ودود	که یزدن ایتدی محبت می قلوبه ورود
جمال پاکنی مرآت جانده سیر ایتدی	محبت ایلدی هم شاهد اولدی هم مشهود
چو عکس حب ازلدن ظهوره کلدی بو عشق	هزار یوزدن ایدرلر بو حسن عشقه سجود
شرابخانهٔ عشق اولدی عالم ایتدی خروش	هزار نعمهٔ عاشق هزار بیت سرود
چو عشق سنده ایمش جان ودین ودل سنده	خوش اکه کندیکی سنسن او طالع مسعود
ایراغه کتمه اویوب وهمه کندیکی فهم ایت	که نیم حبه‌یه دکمز حبیب نا موجود

كوكل اودركه مى عشق ايجنجه اى حق * مثال جرعهٔ جامى اولور بو بحر وجود

(نوع ثانى) محبت مولانك فضائل وفوائدين احاديث شريفه ايله بيلديرر (اى عزيز) معلوم اولسونكه حضرت حبيب اكرم صلى الله تعالى عليه وسلم امته شفقتله محبت مولايى تبشير ايدوب اكا محبتك طريقن طيورمشدر نتكيم احاديث شريفه سنده بيورمشدر تحقيقا حق تعالى نك يوز رحمتى واردركه آندن بر رحمتله خلق عالم برى بريله تراحم ايدرلر وطقسان طقوزيله يوم قيامتده كندى عبادينه مرحمت ايلسه كركدر وبيورمشدركه حق تعالى جميلدر ومحبت جمالدر * وبيورمشدركه حق تعالى بر عبدينه محبت ايلسه جميع اهل سموات وارض اكا محبت ايدرلر * وبيورمشدركه والدهٔ مشفقه نك ولدينه اولان مرحمت وشفقتدن حق تعالى عبدينه ارحمدر * وبيورمشدركه محبت ازلده قديمدر وهميشه باقيدر * وبيورمشدركه حق تعالى يه محبت ايدن كمسه قراءت قرآنه محبت ومداومت ايلر * وبيورمشدركه سن محبت ايلديكك كمسه ايله بيله سن وبيورمشدركه هر كس محبت ايلديكى كمسه ايله بيله در * وبيورمشدركه حب فى الله ترحب اللهدر پس الله ايچون محبت ايدن محبوب دركاهدر وبيورمشدركه حق تعالى سزك دنيا كزدن اوچ نسنه يى بكا محبوب ايدوب سودرمشدر برى نسادر وبرى طيبدر وقرت عينم صلاة ايچنده در * وبيورمشدر كيمكه چوق ذكر الله ايدرسه حق تعالى اكا محبت ايدر * وبيورمشدر كيمكه محبة اللهى محبت خلقه ترجيح ايدرسه حق تعالى مؤنت خلقدن اكا كفايت ايلر وبيورمشدركه حق تعالى محبت ايدركه عبادى بيننده اولان مودت قديمه حفظ اولنه وبيورمشدركه تحقيقا نم سنم كبير وجسمم ضعيف وعظمم رقيق واجلم قريب اولوب لقاى مولايه وارواح انبيايه واخوان صفايه محبت وشوقم مشتد اولمشدر * وبيورمشدركه كيمكه عاشق وعفيف اولوب محبتن كتم واخفا قيلوب ميت اولمشدر اول كمسه شهيد اجرن بولمشدر * وبيورمشدركه اهل عشق ايله مشورت ايلمكز زيرا كه انلرك يوركلرى محترق وعقللرى مسلوب اولديغندن رأى وتدبيرلرى اولمز * وبيورمشدركه ارواح كندى عالمنده جنود مجنده ذيرلر وقتاكه بو عالمه كلورلر حق تعالى ايله برى برين عارف اولنلر الفت ايلر ومنكر اولنلر مخالفت ايلر هواده برى برينه ملاقات ايلدكده خيول امثالى برى برين استشمام ايلر وبيورمشدركه كيمكه قلبنده مولاسى محبتن بولمشدر اول كمسه بيلسونكه مولاسى دخى اكا محبت قيلمشدر زيرا كه محبت اكا حق طرفندن كلمشدر واول حضرت نماز قيلديغى حالده ازيز مرجل صداسى مثلى مبارك صدرندن صوت غليان استماع اولنوردى وكل ريحان قوقوسى آلنوردى (بيت) اتش شمع جمال ازلى * اودلره ياقمش ايدى اول كوزلى * وصديق اكبر رضى الله عنه حضرتلرينك مبارك يوركى نار محبتدن محترق اولمش ايدى انكچون فم شريفندن جكر كبابى قوقوسى كلوردى وحضرت حبيب اكرم صلى الله تعالى عليه وسلم دعا ايتمشدركه * اللهم ارزقنى حبك وحب من يقربنى اليك. ودعاسنده ديمشدركه * اللهم اجعل حبك احب الى من نفسى وسمعى وبصرى واهلى ومالى ومن الماء البارد * ودعا ايتمشدركه * اللهم انى أسئلك الرضى بقضائك وأسئلك الشوق الى لقائك والنظر الى وجهك الكريم برحمتك يا أرحم الراحمين

(نظم)

يحبهم ندن اولمشدر اول مراد مريد ‖ مكركيم آينهٔ جانه باقدى اول خورشيد
اودر جميل ومحب جماليدر دائم ‖ هزار كل ديرر اوز كلشنندن اول جاويد
كلور هميشه خبر عشقدن درون دله ‖ كه تازه جانه مرجح دكل بو پير قديد
محبت اودينه يان اول امين جهنمدن ‖ كه عشق اودنده يانر هر قلادهٔ تقليد
خلاف نفس وهوا عادت موحددر ‖ جهاد اكبر ايدندر محبت ايچره فريد
سعادت دوجهان بولدى زنده اولدى مدام ‖ اوكيم قوبى قويوب اولدى عبد عشق مجيد
وصال عشق ايدى هردم اميدم اى حق ‖ هزار شكركه عالمده حاصل اولدى اميد

(نوع ثالث) محبت مولانك حدو حقيقتن بيلديرر (اى عزيز) معلوم اولسونكه اهل الله ديمشلردركه محبة الله كليتله اكا اقبالدر محبة الله نسيان ماسوى الله در محبة الله اجزاى وجودك آنك اولديغن شهود كدر محبت قلب هائمه دائمدر محبت نه احسان ايله زياده اولور ونه جفا ايله نقصان بولور محبت حقى بولمقدر وكوكلدن هر محبت

ساقط اولقدر محبت اقامت حرمتله بيله خوف ترك حرمتدر محبته تمك محبوبى جمله يه ترجيح ايتمكدر محبت ذات انك صفاتنده افناى صفاتدر ورضاسنده افناى حياتدر محبت مشهد ومغيبده موافقت حبيبدر محبة اللهه تمك اكا وانك اولانه ميل ايتمكدر محبت صادقى كاذبدن وكريمى شحيحدن فرق وتميز ايلر * محبت اودركه كنديكى بالكليه محبوبكه هبه ايده سن وسندن سنكچون برنسنه قالمسون تاكيم آنك اولوب كيده سن محبت حق تعاليدن ارادتدر وعبددن موافقتدر محبة الله انى ذكر ايله دوام انسدر محبت برعلتدركه هر دوا اندهدر محبت عادتلردن مفارقتدر محبت بوركده برناردركه كوكلده ماسوى قومز يقار محبت فقد نومدر وعزلت فقد قومدر محبت برطير مرغوبدركه انك مأكولى حبة القلوبدر محبت هرغالى نسنه نك ثمنيدر وهر عالى مقامك سلميدر كيمكه ذوق محبت مولى ايله مشغولدر اول كمسه ايكى جهان طلبندن معزولدر ومحبة الله انى عارف اولقدر وانسيله حضور بولقدر محبت نه رغبتدن اولور ونه رهبتدن اولور محبت برحسنه دركه انكله برسيئه ضرر ويرمز زيراكه محبة الله مرتبه سنه واصل اولان معاصى دائره سنه اوغرامز (شعر) تعصى الاله وانت تظهر حبه هذا وربى فى الفعال بديع * لوكان حبك صادقا لاطعته * ان المحب لمن يحب مطيع * محبت ماسواى محبوبدن محبنى اصم واعمى ايدر كيمكه مولاسنه نعماسيچون محبت قيلمشدر اكابلواسى نازل اولدقچه محبتى زايد اولمشدر واولكه مولاسنه نعماسيچون محب اولور اكا بر بلا نازل اولسه محبته زوال كلور * نقل اولنمشدركه بغداد ايچنده برجماعت شيخ شبلى نك زيارتيچون قپوسنه واردقده انلره ديمشدركه سزكيملرسز انلر جواب ايتمشلردركه بزلر سكا محبت ايدن احبابكز همان انلره طاش اتمغه باشلامشدر پس جمله سى اندن فرار ايتمشدر الا كه انلردن ايكى محبوبى قپوسنده قرار طوتمشدر واول شيخ اول فرار ايدنلره عتاب ايتمشدركه سزه نه اولمشدركه بندن كيچرسز اكرسز بنم احبابمسز طاشمدن نيچون قاچرسز واول ايكى محبنه محبتله خطاب ايتمشدركه بنم دوستم انجق سز اولمشسزكه طاشمه تحمل قيلمشسز پس صحبت خاصمزه لايق بولمشسز محبة الله ايچون نهايت اولمز محبوبك غايتى اولمديغى كبى محبتك دخى نهايتى اولمز مقام احباب آرزى لقادر ومحبوبك قضاسنه رضادر (شعر) بحر المحبة ليس يدرك قعره * من خاض فيه فقد تناهى امره * لايستطيب بلاءها وعذابها * الا الذى قدطاب فيها سره * حبيب اكرم صلى الله تعالى عليه وسلم حضرتلرينك روحانيه سين بركامل واقعه سنده كوروب اندن عذر خواه اولمشدركه محبة الله سنك محبتكدن بنى مشغول قيلمشدر بوسوزدن اول حضرت تبسم ايدوب بيورمشدركه يامبارك هركيمكه محبة الله مرتبه سنه واصل اولمشدر تحقيقا اول كمسه بزه محبت قيلمشدر آنكچون اول سعادتى بولمشدر محب صادق اودركه محبوبندن اكا هرنه كلور آنكله متلذذ ومحظوظ اولور (بيت) هرنه كلورسه بخشيدر * زيرا اودوستك بخشيدر * چون جمله آنك ايشيدر * بن بدكانى نيلرم * ابايزيد بسطامى رحمة الله عليه ديمشدركه ابتداى امرمده درت نسنه يى غلط بيلمشدم زيراكه توهم قيلمشدمكه بن انى طالب وذاكر وعارف ومحب بعده انتهاى امرمده آكاه اولوب كوردمكه اول بندن اقدم بنى طالب وذاكر وعارف ومحب اولمشدر

(نظم)

اى ازلى رفيقمز	كلشنمز بهاريمز	وى ابدى شفيقمز	محرم يار غارمز
دلده سن اى سرورمز	حاضرمز حضورمز	مايهٔ سكر وشورمز	صبر ايله خوش قرارمز
اولمز آخيرمز	ظاهرمز ضميرمز	يار مريد وپيرمز	مونس غمكسارمز
ناظرمز بى نظيرمز	ناصر بى نصيرمز	دلبر دستكيرمز	جمله دن اختيارمز
عاشق وهم حبيبمز	ناصب وهم نصيبمز	مرهم وهم طبيبمز	جابر انكسارمز
رافعمز رفيعمز	صانعمز بديعمز	جامعمز جميعمز	حاصل كار وبارمز
جمله يه ايلدك عطا	صحت ومحنت شفا	حقى يه بخش قيل فنا	تا اوله فقر كارمز

(نوع رابع) محبت مولانك كنه وماهيتن وانواع خاصيتن ومنافع ومقاماتن بيلديرر (اى عزيز) معلوم اولسونكه اهل الله ديمشلردركه محبت الله برسر خفيدركه بيانه كلمز وبرامر معنويدركه عيان اولمز لكن هر بركامل كندى سيرندن محبته متعلق تكلم ايلمشدر وانك خواص ومنافعنده نيچه حكمت سويلمشدر تاكيم قلوب

عباده میل واشتیاق وشوق واحتراق انواری طولوب جان ایله طالب محبة الله اوله‌لرتکیم کامل دیمشدرکه محبت اودرکه صاحبنه دنیا وآخرت سودالرین فراموش ایتدیره وبرکامل دیمشدرکه محبت اودرکه سنک چوق خدمتکی آز کوره‌سن وحبیبك ازاحسانن چوق کوره‌سن وبرکامل دیمشدرکه محبت اودرکه محبوبکه کلیتله مائل اوله‌سن وآنی مالکدن وجانکدن اعز والذ بوله‌سن واکا ظاهر وباطنده موافقت قیله‌سن بونکله بیله انك حقنده کندیکی برقصور بیله‌سن واندن عذر خواه اوله‌سن وبرکامل دیمشدرکه محبت اودرکه محبوبکه واصل اولمقله بیله حددن زیاده مائل اوله‌سن وبرکامل دیمشدرکه محبت اودرکه ایکی جهان حظوظندن سنی معزول ایدوب کندی اوصافکدن دور ایدوب قلبکی همیشه محبوبکله مشغول ایده وبرکامل دیمشدرکه محبت اودرکه محبوبکه کلیتله تسلیم اوله‌سن حتی سنده بنلکدن براثر قالمیوب فنا بوله‌سن وبرکامل دیمشدرکه محبت اودرکه صاحبی کندی نفسندن کیچوب حبیبی ذکروفکرینه مستغرق وقلبی دائم انکله قاله وبرکامل دیمشدرکه محبت اودرکه حق تعالینك کلامن خلقك کلامی اوزرینه اختیار ایده‌سن وآنك لقاسین خلقك ملاقاتی اوزرینه ترجیح ایده‌سن وانك عبادتن خلقك خدمتندن مقدم طوته‌سن وفوت اولان لذات فانیه ایچون غصه چکمیوب ذکر اللهدن غفلتله کیچن وقت ایچون غمناك اوله‌سن وبرکامل دیمشدرکه کیمکه حق تعالی یه محبت ایلر اول معروف ناس اولمقدن نفرت ایلر وبرکامل دیمشدرکه ربکله اولکه سکا رعایت ایلیه وآنك اولکه سکا محبت ایله کفایت ایلیه وبرکامل دیمشدرکه الهی اکر نی پاره پاره قطع ایلسك وبلایی اوزریمه صب ایلسك سکا اولان محبت واشتیاقم اولمز الا که زیاده اولور وذوالنون مصری رحمة الله علیه حضرتلرینك احبابی کورمشلرکه یدی مغلول ورجلی مقیدوحولنده ناس آغلشورلر واول انلره سرورایله خطاب ایدرکه تحقیقا بوحالم حق تعالینك احبابنه مواهب وعطایاسندندر وانك جمیع افعالی نم جانمه عذب وحلو وطیب وکوکچکدر میل محبة الله ایله اکتحال ایدن اعمی اولور خلقی کوره‌مز حقی بولور وبرکامل دیمشدرکه (شعر) محب الله فی الدنیا غریب * له نور واسرار عجیب * وعند الناس مستور بدلق وفی المعنی الی المولی قریب * وبرکامل دیمشدرکه توکلك جمله‌سی ترك انفعالدر وتفویضك جمله‌سی طرد اختیاردر ورضانك جمله‌سی ترك اعتراضدر ومحبتك جمله‌سی حبیبی جمله‌یه ترجیحدر وبرکامل دیمشدرکه هرمجالسه‌یه صالح اولان موانسه‌یه صالح اولمزوهرموانسه‌یه صالح اولان مؤتمن اسرار اولمز ومؤتمن اسرار اولمز الاکه احباب احرار اولور وبرکامل دیمشدرکه حق تعالی برقومی خدمتنده قائم قیلمشدر وبرقومی کندی محبتنه تخصیص قیلمشدر پس اهل خدمت اهل زهد وتقوادرکه انلر جنته لایقدر وانلره ابرار دینلمشدر واهل محبت اهل عرفاندرکه انلر قربتله فایقدر وانلر مقربین بولنمشدر وبرکامل دیمشدرکه قرآن کریمده مذکور اولان شراب طهور اول کأس معرفتله شراب محبتدر وبرکامل دیمشدرکه عارف حلاوت محبته اول وقت واصل اولورکه خلقك اذیتی اکا شکرکاور وفقروفاقه اکا عسل اولور وبرکامل دیمشدرکه محبت خوفدن افضلدر زیراکه عبدمحب هرحالنده مولاسنی حضور وغیابنده صیانت ایدر اما عابد خائف مولاسی غیابنده مخالف کیدر هرکسك کندی قیمتی کندی کوکلنك همتیدر پس همتی دنیا اولانك قیمتی شهوتدر وهمتی آخرت اولانك قیمتی جنتدر وهمتی محبة الله اولانك قیمتی بی حدوغایتدر وبرکامل دیمشدرکه محبت میل دلدرکه تعلیم خلق ایله دکلدر انجق موهبة حقدر وبرکامل دیمشدرکه محبت قلب ایله قائم بروصف باریدرکه جمله‌یه ساریدر واختیاری دکل اضطراریدر وبرکامل دیمشدرکه محبة الله فؤاد ایچنده برنور لامعدرکه قلبه نازل اولدقده مسرور وشاد اولوب وماسوادن فارغ وآزاد اولور وبرکامل دیمشدرکه کوکلده محبت وشفقت الهام ربانیدر وبغض وعداوت وسوسهٔ شیطانیدر زیراکه محبت وشفقت رحمان صفتیدر وبغض وعداوت شیطان صفتیدر برکامل برعارفه مکتوبنده یازمشدر امابعد تحقیق انك کأس معرفتندن شراب محبتن ایچوب سکران اولمشمدر واول کامل اکا جوابنده یازمشدرکه هنوز ایچمه‌مش سن سکران اولمش سن وسنك غیرك بحرسموات وارضی ایچمشدروهنوز قانمیوب عطشندن هل من مزید آرزوسیله عمری کیچمشدر وبرکامل دیمشدرکه کیمکه عطشان محبت حقدر اول انك انسی بحارنده مستغرقدر وبرکامل دیمشدرکه کیمکه مولاسی محبتیله مشغول اولمشدر اول حزوبردی وذوق ودردی وصاف وردی فرق ایتمکدن معزول اولمشدر وبرکامل دیمشدرکه محبة الله برنارموقده‌درکه انی

اولياسي قلوبنده ايقاد ايلمشدر تاكيم اول نار انلرك قلوبنده اولان خواطر وارداتي وعوارض وحاجاتي ياقوب محو ايليه وبركامل ديمشدر كه حق تعالى كندى محبتن برعبدينه القا ايلسه اني كورنلر كلفت والفتسز اكا ميل ومحبت ايدرلر وفرصت بولنلر انك زيارتنه كيدرلر لكن اول انلردن فرار وانس حق ايله قرار ايدر نتكيم حضرت يوسف عليه السلامه بركسه عرض محبت ايتمشدر اومحبوب حكيم انك جوابنده بندن غيرى كمسه نك بكا محبتن استمم بيورمشدر مولاسي محبتنده صديق اولديغن طيورمشدر

(نظم)

بر خدادن غيرى يارى استمم | اول كلك عندنده خارى استمم | غيرى يارك وار ايسه وار انده كيم
دلده بارى غيرى بارى استمم | اندن اوركه بخت ورختي آرەمم | ذكر حقدن غيرى كارى استمم
دوجهاني اهلنه ويردم همان | استرم دلدارى دارى استمم | قاف دلده بولمشم سيمرغي بن
كركس مردار خوارى استمم | باز سلطانم انك دستندەيم | خاكدان ايچره غبارى استمم
يارغارم غمكسارم حق بسن | استمم بن غيرى يارى استمم |

﴿نوع خامس﴾ محبت مولانك بعض علامات وكراماتن بيلديرر (اى عزيز) معلوم اولسونكه اهل الله ديمشلردركه محبة الله برهماى دولتدركه هركيمك باشنه نزول ايدرسه اول كمسه ايكي جهانده سلطان صاحب تخت وتاج اولور وبركيمياى سعادتدركه هركيمك قلبنه دخول ايدرسه اول كمسه غني وايكي عالمدن مستغني وجمله خلق اكا محتاج اولور واول كوكلده كيم محبة الله ظاهر اولميوب مستور قالمشدر اول برميت كيدركه جاندن بي خبر اولمشدر اكرچه ذوي العقولك جمله سي محبة الله دعواسين ايدوب يولنده باش وجان ويررز ديرلر لكن محبت مولانك يدى علامتي واردركه هركيمده كه اول علامتلر بولنمشدر اول كمسه محبت دعواسنده صادق ومسلم بيلنمشدر * اما علامت اولى بودركه محب مولى اولمكدن خوف ونفرت ايلميوب دائما حاضر باش ومهيا اولوب موته منتظر ومترقب اولور زيرا كه انجق موت ايله محب محبوبنه وطالب مطلوبنه وغريب اوطاننه وصول بولور پس مادامكه دنيادن قطع علاقه اولنمامشدر اول كوكلده محبة الله اثرى ظاهر بولنمشدر واكر موتدن فرارى هنوز حقه وارمغه حاضر اولميوب ليل ونهار اول تداركده اولمق ايچون اولورسه اولدخي محبة اللهدن براثردر * واما علامت ثانيه بودركه اول محب مولى دنيادن هرنيه محبت ايدرسه اكا مولاسي محبتيله محبت ايدر وينه انك يولنده انكچون صرف وبذل ايدر وهرنه كيم قلبني مولاسندن مشغول ايدر اني ترك ايدوب حضورينه كلوب رضاسنجه كيدر واكر جميع احوالنده حضور ورضاده بولنمديسه اول عدم محبت مولايه دلالت ايلمز زيرا كه هر كوكلده محبة الله كمال اوزره ظاهر دكلدر بعضى كوكلده نقصان اوزره حاصلدر * واما علامت ثالثه بودركه اول محب مولى ليل ونهار انك ذكر وفكرندن خالي قالمز زيرا كه محب محبت ايلديكي نسنه يي وكمسنه يي محبتي قدر ذكر ايلر يعني اول محبوبك اوصافن اكثرا ايله سويلر حتى اكر كمال اوزره محبت ايلمش ايسه اني هركز فراموش ايلمز واكر بركمسه هم حق تعالى يه وهم دنيالقدن برنسنه يه محبت ايلرمدرسه نظر اولنور قنغيسين زياده ذكر ايدرسه محبتا كاحكم اولنور زيرا كه اول كوكلده چوق ذكر اولنان طرفك محبتي غالب كلمشدر حالبوكيم غالب مغلوبي يومافيومامحو ايدر اولمشدر * واما علامت رابعه بودركه محب مولى انك كلام قديمنه تعظيم ايدوب انبياء واولياسنه ودوستلرينه رعايت ايدر بلكه جمله مخلوقاتنه محبت وشفقت ايدوب رفق ومدارات ايله ملايم سويلر پس هركيمكه محبة الله مرتبه سنه وصول بولمشدر اندن كبر وحسد وبغض وعداوت وكين وكدورت وعجب وانانيت افكارى دفع ورفع اولمشدر واول جميع موجوداته عبرت وحكمتله نظر ايليوب جمله يي دوست اتخاذ ايدوب هركس ايله الفت قيلمشدر * واما علامت خامسه بودركه محب مولى ناسدن عزلت اختيار ايدوب ليله منتظر ومشتاق اولور تاكيم عوايق وعلايق دنيا كوكلدن منقطع اولوب محبوب قديم بي انبازه نيجه ثنا ونياز ايليه نتكيم حق تعالى حضرت داود عليه السلامه بيورمشدركه ياداود اول كمسه يلان سويلركه بكا محبت دعواسين ايلر حالبوكيم اول كيجه لرده نائم اولوب بندن غافل قالور زيرا كه دوست دوستك ديدارينه طالب وصحبتنه راغب اولمزمي بني خوش كيمكه استرسه بولور بردخي بركمسه ايله مألوف اولميوب هيچ نسنه ايله مأنوس اولمز وبنسز قرارى قالمز * واما علامت سادسه بودركه محب مولايه عبادت آسان كلور

وشوق وذوق ايله خدمتده اولور بلكه عبادتی روحی غذاسی بولور واندن نیجه لذتلر آلور * واما علامت سابعه بودر كه محبة الله مرتبه سین بولان حق تعالینك دوستلرینه حب فی الله ایله محبت ایدوب انلری كندویه دوست اتخاذ ایدر وانك اعداسن كندویه دشمن بیلوب انلره دخی ستر وحلم ایله معامله ایدر (شعر) محب الله لا تأوى به دار ولا يأوى مكانا فيه عار * ولا يهتم في الدنيا برزق * ويكره ان يكون له عقار * ومحب مولانك اوچ كرامتی واردر كه بری دریا كبی سخاوتدر وبری كونش كبی شفقتدر وبری تراب كبی تواضعدر زیراكه منبع كرم وجود محبتدر بلكه اصل خلقت وجود محبتدر ومحبت مولانك دخی نتایجی اوچ تمامدر كثرت صیام وكثرت قیام وقلت كلامدر اما حقیقت محبت تامه ترك مجالسهٔ عامه‌در محب صادقك بدنی وحشیدر وقلبی عرشیدر وطبیعتی روحانیدر وهمتی ربانیدر وسیماسی نورانیدر

(نظم)

كوكل عشقكده نا پروادر ای دوست / سنی سومك عجب سودادر ای دوست
عدو بیلمز بو معنایی كه دائم / دل عاشق سكا مأوادر ای دوست
جهانك آرزو ایلر قمو شئ / جهان پرشور وپر غوغادر ای دوست
ایكیلك پرده‌سی رفع اولدی دلدن / دو عالمدن كوكل یكتادر ای دوست
چو كلمز خاطره پروای اغیار / كوكل شوریده وشیدادر ای دوست
اكرچه رتبهٔ عقل اولدی عالی / مقام عشق هم اعلا در ای دوست
جهان لذتلرن بولدم چو حلوا / ولی عشقن می احلادر ای دوست
شؤنك سیر ایدر عالمده اول جان / كه چشمی عشق ایله بینادر ای دوست
چو سنسك اول اخر سر وظاهر / بوحقی هیچ ونا پیدادر ای دوست

﴿نوع سادس﴾ محبت مولانك كوكلده ظهور وجولانن بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونكه اهل الله دیمشلردر كه انسانك قلبنده ظهور محبتك سببی احسان اولدیغی اندندر كه انسان افتقار واحتیاج اوزره خلق اولنمشدر امادین اموزنده انسانك علمایه احتیاجی بودر كه انی ظلمات جهالتدن وكدورات غفلتدن تخلیص ایدوب اكا دین وایمانی وآداب واركانی وشریعت غرایی تعلیم وتفهیم ایده‌لر وانك اولیایه احتیاجی بودر كه اكا آداب واركان طریقنی واحوال ومقامات حقیقتی بیان وعیان ایده‌لر ونفس اماره‌نك اوصاف ذمیمه‌سی نفس مرضیه‌نك اخلاق حمیده‌سنه تبدیل اولنمسنك سبیلرن بیلدیره‌لر ودنیانك فناسین واكا محبتك خطاسین بیان ایده‌لر وانی معرفة الله ومحبة الله طریقنه الوب كیده‌لر ودار بقانك ذوق وصفاسین وحضور مولانك انس ولقاسن اكا ادراك ایتدیروب دنیادن عوق وآخرته سوق ایده‌لر پس بو سببدندر كه هر شاكرد استادینه وهر مرید مرشدینه میل ومحبت ایدرلر ورضالرن نجه كیدرلر وامادنیا اموزنده انسانك هر كسه احتیاجی چوقدر كه انك حد وحسابی یوقدر مثلا اش واتمك حاصل اولوب دهانه داخل اولنجیه‌دك هیچ بیلورمیسنكه قاچ خدمتكارك خدمتیله حصوله كلوب سكا غذا اولور والحاصل انسانك اطعمه والبسه‌ده ومسكن وتزوجده صنعتلرك جمله‌سنه احتیاجی حكمته بیلنمشدر نتكیم * الانسان مدنی بالطبع * دینلمشدر بلكه ریاح ومطره وشمس وقمره وارض وسمایه بیله محتاج بولنمشدر پس ای طالب محبة الله بصر افكار ایله بر نظر قیل كه اكر سكا بر كیمسه ایكی درهم ویرسه یا بر لباس كیدرسه ویا بر كون بر خدمتك كورسه عمرك اولدقجه سن اكا محبت ایدوب هر ذكر اولدقجه خیر دعا وثنا ایدرسن حالبوكیم انك احسان وخدمتی ینه حق تعالینك ارادت وقدرتیله وجوده كلمشدر كل ایمدی بر كره انصاف ایله كه سكا هر بر نفسده انواع نعمتلر احسان ایدوب جمیع مصالحنی سن طلب ایتمزدن مقدم كوروب جمله حوایجكی خبرك یوق ایكن قضا ایدن ربكه وسن اندن اعراض ایدوب اكا عصیان اوزره ایكن ینه رزقكی كسمیوب عیوبكی ستر ایدن دوستكه اغنی جهانی خلق ایدوب جمیع اموركی تقدیر وتدبیر ایدن رب العالمین حضرتلرینه نیچون دائما دل وجانكله میل ومحبت وخضوع وتذلل ایلمزسن وهر دم لسانكله اكا حمد وشكر ومدح وثنا سویلمزسن وباش وجانكی وجمله واریكی انك محبتنه فدا ایلمزسن هیچ لایق وسزامیدر كه انك بی دریغ احسانلرینه وبی نهایه نعمتلرینه مستغرق ایكن ینه انك لطف

وكرملرك غيريدن بيلورسن وميل ومحبتله مدح وثنايي اول كريم وستارك غيريسنه قيلورسن اكرچه هركوكلده محبةالله موجود اولديغي مقرردر لكن آتش چقماق طاشنده پنهان اولديغي كبي محبةالله كوكللرده پنهان ومضمردر پس اكرسن پولادشوق وطلب ذكرالله ايله حجرقلبكه ضرب ايدرسن آندن آتشلر ظاهر اولوروداونك آنلرله نور وضيا بولور واول نيران ايله آنده بولنان بغض وعداوت خس وخاری وحقدوحسد غباری وكبر وانانيت باری يانوب محو اولور وجميع كدورات نفسانيه كيدوب قلبك صافي قالور وحضور وانس ايله تجلياته لياقت بولور واكر برمدت غفلت ايدوب مداومت ذكرحقدن اعراض ايدرسن دلده مضمر اولان نار محبت همان رماد ايله مستور اولان جمرات امثالي طول مكث ايله منطفي اولور بعده قلبك ظلمات شهوانيه وكدورات نفسانيه ايله طولوب انوار تجليات حقدن محروم اولوب متحير قالور زيرا كه ذكرالله محرك حب الهيدر ومهيج شوق نامتناهيدر اما اهل محبتك شوقن واهل عشقك ذوقن زياده قيلمق ايچون حكمت اوليا معين وقوتدر وآنلرك قلبي ولدينه شبر حكمتدر اهل محبتدن بربصيرت صاحبنك بصری اعمى اولوب سببندن سؤال اولندقده جواب ايتمشدركه بوعمی بصر مقتضای غيرت حقدركه خلقه نظردن نهی منع ايتمشدر زيرا كه محبوب استمزكه محبی اغيار ايله يار اولوب هردمده برترددله بی صبر وقرار اوله استركه غبار اغياردن قلبی صافی اولوب علی الدوام آيينهٔ ديدار اوله

(نظم)

ای كوكل سن اوله كندكدن جدا
آندن اوزكه كمسه‌دن كلمز وفا
زندهٔ پاينده دوست اول عشقدر
هم سنكله بيله‌در خوش دائما
شفقت ايلر عشق اودم دير چكمه غم
نفس ايله بيكانه اولدك سن بكا

فارغ اول كاسون سكا عشق خدا
يا اولور يا ايريلور يا ترك ايدر
كيم كلور هرقلبه اندن برصفا
ختم عمركده چونا چار اوله‌سن
كل بكا اهلا وسهلا مرحبا
جسمی ترك ايله بوخاكی خاكه‌ور

عشقدر يار ايتمه غيری اختيار
هركيم آندن غيری يار اولدی سكا
هرغمك غمخوار ايدر اول يار غار
هپ سكا بيكانه‌در اول آشنا
بن سكا دوستم ازلدن برقرار
پاكسن حق روان كل اصلكا

﴿ نوع سابع ﴾ محبت مولی نك تعريف وحقيقتن بيلديرر (ای عزيز) معلوم اولسونكه اهل الله ديمشلردركه حق تعالی محبتی خزائن وجوده مفتاح ايدوب دقايق كنوز جودنی مكامن غيبدن انكله اظهار ايتمشدر واسرار اظهارنی * أحببت أن أعرف قوليله افتتاح ايدوب عرفان ايچون تحبيله عوالم ظلمات وانواری وار ايتمشدر پس محبت لب لباب حقيقتدر ونهايت مقاصد اهل معرفتدر آنك مقالات ومقاماتی نهايتسزدر وعجايب آياتی حد وحسابسزدر وغرايب حالاتی غايتسزدر زيرا كه محبت بدايت رتبهٔ ابداعدر ونهايت اجناس وانواعدر ومحبتله جميع وجودك كمالی ويرلمشدر وآنكله هرمراده سعی اولنوب آيرلمشدر (شعر) حقيقة الحب لاتجلی لفاقدها * واستشنع الوجدوالتعريف بالقيل * لايعرف الشمس الامن يشاهدها * لكمه تعريفها فی عين تضليل * محبت برحقيقتدركه آنی صاحبندن غيری كمسه بيلمز وطالبندن غيری آنكله كمسه متصف اولمز واندن سؤال ايدن آنی تحصيل ايدرسه سؤالدن معطل قالور واكر تحصيل ايده بيلمديسه محالی طلبده سعی ايتمش اولور زيرا كه وجدانيات اولان معانی حدود ورسوم ايله بيلنمز وماهيتلری عقول وفهوم ايله بيلنمز (شعر) تعالی العشق عن همم الرجال * وعن وصف الفراق أوالوصال * متی ماجل شیٌ فی الخيال * يجل عن الاحاطة والمثال * محبت لسان ايله تقرير وبيان ايله تعبير اولنمز زيرا كه اول حق تعالينك برپرده‌سيدركه اوليـاسی قلوبنه چكمشدر محبت برصفت سرمديه وبرعنايت ازليه‌دركه كتاب وايمان آنكله بيلنمشدر محبت برسروردركه مدركنك كمالی اولان ذاتك حضورينی تصورله كوكلده حاصل اولور وبوتعريف حقيقت حسبيله دكلدر بلكه اسم ايله‌در زيرا كه سرور برامر وجدانيدركه آنك حقيقتی بيلنمز وبرتقريب ايله تعريف اولنمز محبت حقيقتده برامر ذوقی وبرنور شوقيدركه واحد حقيقينك ذاتی ذاتيله ادراكندن لمعان ايدرزيرا كه اول بغايت جميل ومحب جمالدر وغايت جمال ايسه نهايت كمالدر چونكه مدركك كمل اولدقچه ادراكی اقوی اولور محبتی احلی واصفا اولوب كمال قوت بولور پس محبت خالص اولمزالا كه انده اولور وانی صافی بوله‌مز الاكه صاحب (لولاك) بوله بيلور اما مراتب سائره‌ده تعددوتكثر آياتی حسبيله وتفرق وتغير امكانی سبيل محبته حزن وغم ودرد والم شايب

اولور پس محبت ابتهاج صرف وسرور محض اولیوب حزن وكدرله ممزوج وخوف وخطرله مخلوط اولور (شعر) ومافی الخلق أشقى من محب * وان وجد الهوى حلو المذاق * تراه باكیا فی كل حين * مخافة فرقة اولاشتياق * فيبكى ان نأى شوقا اليه * ويبكى ان دنا خوف الفراق * محبتك منشأى حضرت احديتدر نتكيم عداوتك منشأى كثرت وضديتدر چون نور وحدتك اكوانه سريانى قدر اعيان جهانده محبت ظهور ايدر پس اول نقطهٔ اولى يه انسب واول حضرت عليايه اقرب اولنلرده محبت اكثر واقوى اولور واندن ابعد واسفل اولانلرده محبت اقل واضعف بولنور نتكيم حق تعالى * ولكن الله ألف بينهم * بيوروب اهل قربك محبتى كثرتن طيورمشدر واهل بعدك محبتى اقل اولديغندن حق تعالى انلره * بعضكم لبعض عدو * بيورمشدر محبت برشيرين حالدركه انكله آجيلر طاتلى بالدرو محبت براكسير عظيمدركه انكله مس وآهن زروسيمدر محبت بردوادركه انكله هرعلت شفا بولور محبت برجلادركه آنكله هركدر صافى اولور محبت برشربتدركه آنكله هرمرض صحتدر محبت برحالتدركه آنكله هرقهر مرحمتدر ومحبت برجاندركه آنكله مرده زنده اولور محبت برسلطاندركه آنكله شاه بنده اولور محبت نتيجهٔ معرفتدر ووسيلهٔ قرب حضرتدر محبت برسروردركه آنكله هرمحنت حضوردر محبت برصفادركه آنكله هرجفاعين وفادر محبت برنوردركه آنكله ديولر حوردر

(نظم)

الا اى عشق بى پروا ‖ كه سنسن مقصد اقصا ‖ كه سنسن احسن الحسنى ‖ هم اولدك عاشق شيدا
عجب حسن ايچره يكتاسن ‖ عجب موزون ورعناسن ‖ عجب ماه دلاراسن ‖ زهى يكتاى بى همتا
جمالك وصفى هردم ‖ نوجهيله كه سويلرسم ‖ قمو ذرات ايدرلرهم ‖ كه آمنا وصدقنا
سنك ذاتك كه دائمدر ‖ دمكله جمله قائمدر ‖ كر انسان كربهايمدر ‖ اكر اعلا اكرادنا
مضارع ماضى وحالسن ‖ دخى تفصيل واجمالسن ‖ شه پرلطف واجلالسن ‖ دمكدر عروهٔ وثقا
جهاندر حسنكه حيران ‖ كه سنسن جمله يه جانان ‖ زهى محسن زهى احسان ‖ زهى مهر جهان آرا
اوجانكيم شوقه مائلدر ‖ دوكنمز ذوقه نائلدر ‖ سكا حقى كه واصلدر ‖ نه حاجت قصهٔ فردا

﴿نوع ثامن﴾ محبت مولانك اقسامن بيلديرر (اى عزيز) معلوم اولسونكه اهل الله ديمشلردركه محبت لازمهٔ وحدت اولمشدر انكچون اول بوكثرته منافى كلمشدر (بيت) الواحد الفرد حقا كيف ينقسم * والواجب الحق صدقا كيف ينعدم * پس حقيقتده محبت قسمت قبول قيلمز وآنك حقيقتى خلقه صافى اولمز بلكه ظهور وخفاسيله شدت وضعف بولور وصفا وكدرتده احوالى مختلف اولور وتعدد مظاهرله اول متعدد اولور وتفاوت مشاعر ومناظردن اكا تفاوت كلور نتكيم ماء بسيط بى رنك اناسى لونيله متلون اولدقده نيجه اقسامه منقسم اولور ياخود مقرو مجراسنده مخالط ومجاوريله تغير بولدقده مذاق ونام ايله حالى مختلف اولور حالبوكيم اول صوحد ذاتنده حقيقت واحده در كذلك محبت واحده عالم كثرتده اعيان مختلفه يه سارى اولدقده نيجه اقسامه منقسم اولور ومظاهر متنوعه ظهور بولدقده مظاهرى حسبيله وصفى مختلف اولور حالبوكيم لازمهٔ وحدت اولان محبت حد ذاتنده حقيقت واحده در نتكيم ماء صافى اضافت وآفتدن مطلق وسليم اولمدقجه كندى لطافت ونظافت اصليه سى اوزره بولنمز كذلك محبة الهيه كندى منشأ اصليه سندن غير موضعده محض وخالص بولنمز وآنك حوضى منبعنه خوض وغوص اولنمز واول مشرب عذبك شاربلرى عباد خواص مقربيندركه انلر بحر وحدتده غريق ومجرددرلر وانانيتلرى تعيناتندن منسلخدرلر وحق تعالينك حضور وانسنده منقسمدرلر وآنك جلال جمالندن منطمسدرلر وفنالرندن صكره آنك بقاسيله دائمدرلر وآنك ذات پاكيله ابدا قائمدرلر وصفات باكاليله متصفدرلر وآنك محبتيله آنى محب ومؤتلفدرلر وآنك قبابى تحتنه كيدرلر وعين كافور اولان شرابى صفوتندن شرب ايدرلر وعين نسيم وبردولذت يقين ايله فرح بولورلر وافق مبين محفلنه ترقى ايدوب درجات رفيعه يه نائل اولورلر وبونلرك ماعداسى اولان ابرار واخيار اول مشرب عذب صافيدن اسفلده قالورلر زيرا كه انلر كندى كأساتنده انجق زنجبيله ممزوج اولان عين سلسبيلدن بولورلر پس شراب صافى محبت ذاتيه در وشراب ممتزج محبت صفاتيه در اما ابرار انكچون شراب ممزوج ايله قالوب انجق اندن حظ المشلردر زيرا كه انلر كرچه صفتلرى ملابسندن مجرد اولمشلردر وكندى نفسلرندن نعتلرى جلابيبن رفع وازاله قيلمشدر

لكن

لكن انلر كندی اعيانيله منطمس اولميوب اركانی قواعدن تخريب قيلميوب كندی تعينات وبقايالريله محتجب قالمشلردر زيرا كه بو تعينات انلرك ذنوب مقاماتی بولنمشدر نتكيم * وجودك ذنب لا يقاس به ذنب * دينلمشدر پس ابرار انجق حضرت واحديتده مراتب اسمايه كيدرلر ومحبوبی عظمت وكبرياسی استارنك وراسندن مشاهده ايدرلر هنوز انلر فنای محض ايله بحر احديته طالمشلردر وكدورات خوف وحزندن خلاص بولمشلردر نتكيم آنلر بحر ذاتی كثرت اوصاف ايله مكدر قيلمشلردر كذلك كندی مشربلرين مزج صافی صفت عدل ايله مكدر بولمشلردر اما شراب ممزوجك مادونی عباد وزهاد اولان اهل تقوی يه مناسب مشرب كلمشدر زيرا كه محبت ممزوجه نك مادونی آندن زياده مكدر اولمشدر پس محبت خالصهٔ ذاتيه زبدهٔ صافيه مثالی بيلنمشدر ومحبت ممزوجهٔ صفاتيه لبنه مشابه بولنمشدر ومحبت متكدرهٔ افعاليه دوغ بی فروغه نظيره قيلنمشدر وبو محبت فعال اصحاب آمال اولان عباد وزهاده تخصيص اولنمشدر زيرا كه انجق آنلر اعمال ايله متوسل بولنمشدر وبو محبتك ضعف وادناسی محبت آثار اعتبار وعد اولنمشدر وابنای دنيا انجق انی بولمشلردر ومحبت آثار اهل دنيايه مخصوص اولوب انكله قالمشلردر پس اول محبت خالصهٔ عليه بو محبت ضعيفهٔ دنيه ده اجزای شجرده صو مثالی بيلنمشدر حالبوكيم صو انده پنهان اولديغندن صافی قالميوب مكدر بولنمشدر پس بونجه صور حسنه ده واشكال جميله ده والبسهٔ فاخره ده واطعمهٔ نفيسه ده وفواكه لذيذه ده وآثار عزيزه ده واطوار غريبه ده ومصنوعات عجيبه ده محبوب القلوب اولان اول محبة ذاتيهٔ صانع حكيمدر لكن اهل محبت آثاره مائل واول مؤثردن غافل اولوب كثرت صورتله وحدت معنادن ذاهل قالدقلريچون بيلمزلركه محبت ايلدكلری كيمدر (بيت) دلی كو عاشق خوبان دلجوست * اكر داند وكرنه عاشق اوست * پس بومقامده محبتك اقسامی درده منحصر قيلنمشدر بری محبت ذات وبری محبت صفات وبری محبت افعال وبری محبت آثار اعتبار اولنمشدر

(نظم)

ای عشق وی جان جهان — ای مبتدا وی منتها — ای رستخيز ناكهان — وی رحمت بی انتها
ای رشك ماه مشتری — بزدن نهانسن چون پری — ويردم دل وجان وسری — بن هم سكا قربان شها
دهی طربسن كاه تعب — كه نور اولورسن كه لهب — سنسن عجب اندر عجب — حيران سكا اهل النها
ای طالب انوار لجان — سير ايله سن كهسار جان — اول بلبل كلزار جان — قيل قلبكی غمدن رها
عالم چو كوه طوردر — ذره بذره نوردر — اعمادن اول مستوردر — عبرتله سن سير ايله ها
هر دم كلور جاندن ندا — كيم بنلكندن اول جدا — يوغ اول هان قالسون خدا — مهركله پرنور اول مها
حقی كوكلدن ديله سن — كيم علم عشقی بيله سن — اكلی آز ايت شربيله سن — اولسهك دخی بر اشتها

(نوع تاسع) محبت مولانك اسماسن بيلديرر (ای عزيز) معلوم اولسونكه اهل الله دينمشلردركه اسمای محبت كندی مراتبی حسبنجه مختلف اولور ومحبتك اسماسی آثارندن بدأ اولندقده اول مرتبه ده اكا ارادت تسميه ايدرلر وبو ارادات قربنده كمال اولان كمسه به اطاعت وتحبيله وانك اخلاقيله تخلقله اكا تقربده رغبت صادقه در نتكيم حق تعالی حديث قدسيده * لا يزال العبد يتقرب الی بالنوافل حتی احبه فاذا احببته كنت له سمعا وبصرا ويدا ومؤيدا * بيورمشدر وبو ارادتك علامتی اول كمسه نك مرادات ومرضاتی جميع همتيله طلب اتمكدر تاكيم كندينك اندن غيری بر فكری اولميه وانك مرادندن غيری بر آرزوسی قالميه نتكيم دينلمشدر (بيت) اريد وصاله ويريد هجری * فاترك ما اريد لما يريد * وبو ارادتك ظهوری مراد اولنان كمسه نك محاسنن ادراك حسبيله اولور واول ادراك استعداد اقتضاسنجه بولنور بعده محبتك اسمی شوق اولور وشوق ايسه روحك وصلتدن يكا حركت ايدوب كتمسيدر وكندويه محبوبی وصالندن ممكن اولان ومرغوبی جمالندن حظن توفير قيلانی جين بطوندن ظهوره كتورمكله تكميل اتمسيدر بعده محبتك اسمی توقان اولوركه اول شوقك كماليدر نتكيم شوق ارادتك كماليدر بعده اسمی نزاع اولوركه اول سلطان محبتك قرار ووقار اوزره قوت وقدرت بولمسيدر وحسن محبوبك جاندن شدت ظهورندن وكوكلده لمعان ايدن وجهی نوردن زمام صبر واختياری جذب ايدوب آلمسيدر بعده اسمی صبابت اولور واول قوت اصطبار قالميوب اضطراب ايله حبيبنه منصب اولمقدركه انك جانبندن غيريسنه ميل ورغبت قيلمز واصلا لوم وتعييب ايله منزجر اولمز وصبابت نزعك كماليدر نتكيم

دينلمشدر (شعر) واللّه ماغيرتنى بعدك الغير * ولاسلوت ولالى عنك مصطبر * ولانظرت الى شى اسربه * الاالیك فانت السمع والبصر * بعده اسمى هوا اولوب اول محبوبك بابنده معتكف اولوب اقامت قیلمقدر وانك حسن حسى لذتنده حسندن ذاهل اولمقدر بعده اسمى مودت اولورکه اول قرب محبوبه واصل وفائدهٔ محته نائل اولدقده وشدت اتصالله حرارت شوق امتزاج بولدقده وبرودت وصل اعتدال اوزره قالدقده حاصلدر پس غائلهٔ انقطاعندن ونائرهٔ شوقك التياعندن امين اولەماز زیرا كه انك اتصالى عدم اتحادى مشعردر پس قریب اولورکه الم بعاد واقع اولور وبو مودتك علامتى كندى تدبیرنى محبوبه ویرمکدر ومودوده واقف اولوب حضورینه ایرمکدر بعده اسمى خلت اولورکه اول بقيهٔ انانيتله اولان محبت ذاتيه‌در وبو حلت اول مودتك استحكامندن حاصل اولوب محبت خالصه‌یه واصل قیلمشدر لکن اثنینيتى مشعر بولنمشدر زيرا كه تخلل وحدت عينيه‌نك غيريسى بيلنمشدر پس ايكى متحلل بر دكل ايكى عد اولنمشدر نتكيم دينلمشدر (بيت) قدتخللت مسلك الروح منى * ولذاسمى الخليل خليلا * بعده محبت صافى اولورکه نه انانيت ونه اثنينيت قالوب پس محبت خالصه خلتدن اعلى ومادونندن اصفا اولور نتكيم حضرت حبيب اكرم صلى اللّه تعالى عليه وسلم خليل اللّه عليه السلام حضرتلرينك منزله‌سنه يتوب اندن قاب قوسينه ارتقا ايدوب مقام اوادنايه كيتمشدر زيرا كه خليل اللّه عليه السلام صفات بارياله اكا توسل ايدوب علمه بحالى حسبى عن سؤالى ديمشدر وحضرت حبيب اكرم صلى اللّه تعالى عليه وسلم صفات ايله قالميوب ذات پاك ايله طورمشدر نتكيم * حسبى اللّه ونعم الوكيل * بيورمشدر پس وقتا كه محبت صافى اولوب صاحبنك حالى بيلنور اكا مقه تسميه اولنور پس مقه محبت صافيه صاحبنك حاليدركه اكا مقام اولمشدر ومبادئ مشاهده‌یی هنوز بولمشدر وقتا كه محبت خالصهٔ ذاتيه مستمر اولوب تمكن ودوام استقامت بولور ومحبك نه عينى ونه اثرى قالور اندن رسم انتفا بولوب خبر منقطع اولور وبحر محبت طغيان ايدوب انده اولنلرك جمله‌سى محو وفنا بولور اولزمان محبتك اسمى عشق اولور واول محب رق ايكن آزاد اولور زيرا كه رق مملوكيت لوح انانيتده مرقومدر ورسم عبوديت بقاى بقيده مرسومدر وقتا كه انانيت مرتفع اولوب فنا بولور غمايم اضافات اول دمده منشق ومنتفى اولور پس عبدك لعينى محق اولديغندن محبت حق كندى ذاتنده قالور (بيت) العشق اكبر انيكون لغيره * واجل انيعزى اليه تشارك

(نظم)

عشقكدر ايدن تربيه اعيان جهانى	افلاك ايدر آنكله بو رقص ودورانى
عشكله هميشه بولور اشيا بو وجودى	ذرات جهان جمله زمينى وزمانى
عشك دوشوروب سلسلهٔ موج ايله باغلر	واديلره فرياد ايده‌رك آب روانى
عشقكله يانوب فانى اولان بولدى بقايى	عشق اولدى وجود وعدم ونام ونشانى
عشقكدر اولان عاشق ومعشوق ومحبت	آنكله بولور جان ودل اسرار نهانى
چون ساغر اجسامه طولر بادهٔ ارواح	عشقكدر اوساقى كه ويرر بادهٔ جانى
برشى كه عياندر اوبيان استمز اصلا	حق نيجه بروصف ايده‌سن عشق عيانى

﴿نوع عاشر﴾ محبت مولانك خواص وعجايبن بيلديرر (اى عزيز) معلوم اولسونكه اهل اللّه ديمشلردركه محبتك خاصيتلرى كندى مراتبى حسبنجه ظهور ايدر نتكيم دينلمشدر (بيت) واخوان صدق فى المحبة سافروا * فقدفاز منفيها اليها يسافر * وخواص محبتدندركه تحقيق اول هم مبدأ وهم مقصددر وهم مسافه وهم مركبدر پس محبت هرنسنه‌دن اغرب واعجبدر زيرا كه محب كندى نفسندن محبوبنه توجه ايلدكده محبت اوديه‌سندن مرور ايدر واول واديلرى قطع ايده‌مزا لا كه محبت قدميله كچوب كيدر نتكيم دينلمشدر * سيرزاهد هرمهى يك روزه راه * سيرعاشق هردمى تاتحت شاه * زاهدان باترس مى تازدبپا * عاشقان پرانتراز برق وهوا * كى رسند اين خائفان دركردعشق * كاسمانرا فرش سازد دردعشق * پس محبت كندى طبعيله ايكى ضدى حاويدر انكچون ايكيسن دخى مقتضى ومراعيدر زيرا كه محبت اول مشاهده‌يى مقتضيدركه اول انجق فنافى المحبوب ايله وجوده كلور وينه اول وجوب امتثال امرى مقتضيدركه اول بقاى وجود ايله حاصل اولور حالبوكيم بقا ايله فنا برى برينه متضاد ومغاير كلور وبردخى محبت بحسب الذات اتصال محبوبى مقتضيدر ومحبوبك محبوبى فراق اولدقده

محبوبك

محبوبك فراقنى مقتضيدر زيراكه محبوبك محبوبى محبك دخى محبوبيدرحال بوكيم وصال ايله فراق برى برينه متباين ومتنافيدر وخواص محبتدندركه محب محبوبنى ايكى جهانه ترجيح ايدوب كندى نفسندن اعلا بيلور والامحب صادقه‌يى بولمش اولور وكتمان محبتدن امتناع ايدوب افشاقيلور والامحبتا كاغالب كلمش اولور نتكيم دينلمشدر (بيت) فاش ميكويم وازكفتهٔ خود دلشادم * بندهٔ عشقم وازهردوجهان آزادم * وخواص محبتدندركه اول تمام اولوب كالن بولدقده انقسامى قبولندن امتناع ايدر نتكيم دينلمشدر (بيت) سهرالعيون لغير وجهك باطل * وبكاؤهن لغير حنبك ضائع * وخواص محبتدندركه محبك غيريسى حبيبه مناجات ايدوب واصل اولمقدن اكاغيرت كاور پس آنك بساط انس محبتى اوزره خدمتنده آندن يكاسابق اول محب اولور وخواص محبتدندركه محب محبوب ايچون ملامت اولندقچه تلذذايلر زيراكه آنى لوم ايدنلر اكا تسليه ايدوب محبوبك اسمن سويلر وخواص محبتدندركه محب محبوبك عزتيچون تذلل ايدر وكندى مطلوبى امتناعنده تحمل ايدر وخواص محبتدندركه محب محبوبك ذكر وفكرندن فتور ايتمز وعطاياسيله متسلى اولميوب حضورندن ايراغه كتمز نتكيم ديمشلردر (بيت) عشقى بول عشق ايله اول عشق ايله طول اى حق * هرشيك وار بدلى بولمديلر عشقه بدل * وخواص محبتدندركه محبت هرعسيرى يسير وهرقبيحى جميل ايدر نتكيم دينلمشدر (بيت) ازمحبت نارنورى ميشود * ازمحبت ديو حورى ميشود * وخواص محبتدندركه اول جفا وايذا ايله ناقص ومتغير اولمز وبروعطا ايله ازدياد وكثرت بولمز نتكيم دينلمشدر (بيت) هوايى له فرض تعطف ام جفا * ومشربه عذب تكدر ام صفا * وخواص محبتدندركه محب محبوبى مدح وثناده ترك تكلف ايدر وخطاب ودعاده شرائط وآدابى اسقاط ايدركيدر وخواص محبتدندركه محب صادق سماع ذكر حبيب ايله اهتزاز ايدر وآنك اسمنه قريب اولان الفاظ ايله بيله التذاذ ايدر وخواص محبتدندركه محب اولان صفات محبوب ايله متصف اولور واكا منسوب اولان نسنه‌لردن فرح وسرور بولورزيراكه محبك كليتى محبوبك كليته مطابق كلور پس محبك قيامى محبوب ايله اولدقده كندى اوصافنى خلع ايده بيلور وخواص محبتدندركه محب محبوبك جفاسندن ينه اكا التجا ايدرزيراكه اول كندويه آندن اشفق وارحم كمسه‌يى بيلمز وكندى عندنده آندن احب واكرم كمسه اولمز آنكيچون آندن ينه اكا كيدر نتكيم حضرت حبيب اكرم صلى الله تعالى عليه وسلم كندى دعاسنده * اللهم انى اعوذ برضاك من سخطك وبمعافاتك من عقوبتك وأعوذبك منك لااحصى ثناء عليك انت كما اثنيت على نفسك خطابيله محبوبنه مناجات ايتمشدر نقل اولنمشدركه بر آدم كندى ولدنى تأديب ايچون ضرب ايلدكده مكانندن قاچوب والدى قوجاغنه قعود ايتمشدر وكريان ونالان بدرينه الامان ديوب كوركه نه سويلمشدراى پدر دنيا باشمه طار اولمشدر وسندن سكا قاچدم مروت سكا قالمشدر زيراكه سنسن بكا محبت ايدن وبن هم سكا محبيم ديدكده پدرى اكا مرحمت قيلمشدر وخواص محبتدندركه اول محبى دعواى معانيدن تخليص ايدرزيراكه محبت حقايق اشيايى تجريد ايدوب دقايق معانى‌يى توضيح ايدر وخواص محبتدندركه محب مخبوبه كال محبتدن وقدرنى تعظيمندن آندن اولان حظنى واكا اولان احتياجنى اونودركيدر نتكيم دينلمشدر (بيت)

ليست حظوظى منك ثم حوائجى ‌‌ ‌‌ ‌‌ ‌‌ اليك حياء من جلالة قدركا

(نظم)
مرحبا اى عشق باقى مرحبا ‌‌ ‌‌ ‌‌ ‌‌ پر وفاسن پر وفاسن پر وفا
كل صالين كوكلمه اى جان جهان ‌‌ ‌‌ ‌‌ ‌‌ دلرباسن دلرباسن دلربا
آسمان دلده ماهسن تمام ‌‌ ‌‌ ‌‌ ‌‌ مهلقاسن مهلقاسن مهلقا
اول آخر يارغارمسن مدام ‌‌ ‌‌ ‌‌ ‌‌ جانفزاسن جانفزاسن جانفزا
مبتداى جمله اشيايه روان ‌‌ ‌‌ ‌‌ ‌‌ منتهاسن منتهاسن منتها
سندن اولدى خار كل هم خاك زر ‌‌ ‌‌ ‌‌ ‌‌ كيمياسن كيمياسن كيميا
واصل ايلرسن قولى مولاسنه ‌‌ ‌‌ ‌‌ ‌‌ رهنماسن رهنماسن رهنما
خلقدن بيكانه اولمش عاشقه ‌‌ ‌‌ ‌‌ ‌‌ آشناسن آشناسن آشنا
حق حقدن غافل اولمزسن مدام ‌‌ ‌‌ ‌‌ ‌‌ پرصفاسن پرصفاسن پرصفا

﴿نوع حادی‌عشر﴾ محبت ذاتی بیاندیرر (ای‌عزیز) معلوم اولسونکه اهل‌الله دیمشلردرکه محبت ذاتیه بر کونشدرکه اول‌حقایق اشیایه‌اشراق ایدوب‌نورپاش اولمشدرواجزای جهان‌اول‌نورایله طولوب وجوده کلمشدر واطوار اعیان آنك ضیاسیله ظاهر اولمشدر واشکال اکوان آنك شعاعیله زینت بولمشدر نتکیم دینلمشدر (شعر) شمس المحبة فی‌الحقائق اشرقت * سبحاتها فتظاهر الاعیان * ظهر الوجود بنورها فتلألأت * انواره فتشعشع الامکان * وبهاالجمال بدالکل مکون * فی‌ذاته فتزین الاکوان * تحقیقا جمال مطلق ذات‌احدیته مخصوص وملازمدر وحب مطلق‌ایچون وجود حقایق بالضروره لازمدرپس حقایق اشیایه جمال مطلقدن توزیع اولنوب هر بری کندی حظ‌فایقن آلمشدرلکن‌کمال جمالی‌قبول ایتمکدن عایق امکان ایله‌محتجب قالمشدر وهرحقیقت آنجق کندی نصیبندن مشاهده ایلدیکنه عاشق اولمشدر پس بواعتبار ایله‌هرحقیقت کندی حبیبنك عینی بولنمشدر اکرشهودی هویت مطلقه حیثیتدن اولدیسه وآنی تعین واضافتدن مجرد بولدیسه اول‌عاشق‌موحد صادق بلنمشدر واکر کندی هویتیله محتجب اولوب اول جمالی تعین واضافت حیثیتدن مشاهده قیلدیسه اول‌غافل مشرك مایق‌بولنمشدر زیراکه اول‌حقیقت اولکی اعتباریله جمال حقدرکه ذاتی‌ذاتیله کوروب محبت‌ذاتیه‌سیله کندی‌ذاتنه عاشق‌اولمشدروایکنجی اعتبارایله خیال مخلوقدرکه عینی عینیله کوروب حجب صفاتیه‌سنده کندی نفسنه عاشق اولمشدر اما اولکی محب کندی عیننه عین‌فناایله باقوب حبیبندن محبت وولا بولمشدر واماایکنجی محب کندی‌نفسنه‌عین‌بقاایله باقوب حبیبی‌قپوسندن عداوت‌وبغض‌ایله‌مطرود اولمشدر وبومقامده حجاب انانیت حجابیدر ابلیس * اناخیرمنه * وفرعون * انا‌ربکم‌الاعلی * دیدکاری حجابلر کبیدرواهل‌قریب‌افرادندن‌هرکیمکه‌محبتده‌تعیندن‌مجرد اولور آنك‌حالی سراوضراده‌تفاوت‌قیلمز ومحبتی‌بلاونعماده‌متغیراولمز (شعر) هجرت‌الخلق‌طرافی‌هواکا * وأیتمت العیال لکی اراکا * فلو قطعتنی فی‌الحب‌اربا * لماحن الفؤاد الی‌سواکا * وبومحبت ذاتیه‌ده متحاب اولنلر ذوات وحقایقلریله صادقدرلر وارواح واعیانلریله عاشق‌درلر بونلر بربرلرینك اذیتلرندن متأذی اولمزلر وجنایتلرنده بری برین‌معاقبه ایله‌مؤاخذه‌قیلمزلر وکوکللری خوشلغندن مرارت‌صبری بیلمزلر ومحبتلری بری برینك ذاتنه اولدیغندن بری برینك وجودوصفاتندن‌وافعال وعاداتندن‌دخی راضی‌اولوب بری برینك قصورینه باقمزلر زیراکه اصالتده ذاتی نورانی وحقیقتی صافی اولدیغندن بعض اعماله مباشرتله اول حالده عارض اولان ظلمت وحادث اولان کدورت اول محبوبه ضرر ویرمز اول‌صبغت‌الهیه‌که بومحبوب آنکله منصبغ اولمشدرواول طهارت‌ازلیه‌که بومطلوب‌آنکله‌تطهر قیلمشدر اول‌صبغت واول‌طهارت آنك ذاتی الوان حاجبه ایله‌تصبغدن مانعدر وحقیقتنی اکوان‌حادثه ایله‌تکدردن حافظدر پس‌اول‌جمیع‌ظلماته مصادف کلسه‌ده متغیراولمز وجمله کدورات ایله‌مختلط اولسه‌دها کاکدورت کلمزوانواع قاذورات ایله‌ملاقات ایلسه‌ده متدنس اولمز دریاکبی نفی ارجاس ایدوب طهارتی اوزره اولور ودفع اخباث‌ایدوب نظافتی اوزره قالور (شعر) هم‌الاصفیاء الخالصون ذواتهم * مقدسة عن انیغیرها الاذی * حقایقهم طابت سرایرهم صفت * فصارت بحار الا یکدرها القذا *

مرحبا ای عشق پاك ای یار غار | هرکوکل اکلنجه‌سی سن ای نکار
عقل کلسن جانه جانسن ای پدر | هب سنك دستکده‌در تدبیر کار
جان عالمسن دخی عین عیان | عالمی شوقکله قیلدك بی قرار
حسن معشوق وغم عشاقسك | سن سکا عالمده سن معشوق ویار
روزشب سندن بولور نور وظلام | زلف ورویك عکسیدر لیل ونهار
باغبان دلسن ای‌ساقی مدام | رونق عالمسن ای باغ وبهار
جان کلستانی سن ای بحر حیات | حسن واحسانکله بولدك اشتهار
عالمی مست ایلش خوش دملرك | عطر جان ودلسن ای مشك تتار
بولدی حقی دلده تنها صحبتك | غوث علوی سنسن ای‌یوسف عذار

نوع

﴿ نوع ثانی عشر ﴾ محبت صفاتی بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل الله دیمشلردرکه حضرت یزدان بر کنج پنهـان ایکن کندی جلال وجمالی تجلیاتیله اظهار کمالی مراد ومحبت ایلدکده حضرت احدیتدن حضرت واحدیته تنزل ایدوب صفات علیه‌سی نراقعیله کندی وجه پاکن ستر ایلمشدر تاکیم سبحات وجهی جمیع کائناتی محو وافنا قیلمسون وهیچ برکمسه خیر وشرن فرق ایتمزاولمسون چون تکثر صفات اقتضاسنجه اسما دخی کثرت بولمشدر وتعینات واعتبارات اعدادنجه وجودهم متعدد اولمشدر پس تأثیرات وافعال اختلافیله مظاهر وظلال وجوده کلمشدر وتکثر استمرار ایدوب تأثیر وتأثر وظاهر اولمشدر واحباب وتحبب منتشر اولوب تسبیب وتسبب اعتبار بولمشدر وخالقیت ومخلوقیت متخالف اولوب عاشقیت ومعشوقیت متباین اولمشـدر وهر مفتقر کندی فقر وفاقه‌سی شدایدنه عاشق اولوب طلبنده وسع وطاقتنه ایرمشدر برکمسه عاشق اولمز الا که معشوقی جمالندن طانیوب بیلدیکنه اولور ومشاهده ایده‌من الا که معروفی کمالندن وحصولی ممکن اولی کوره بیلور وهرکسك استعدادی مرأت حق اولور وجمال مطلقدن انده کورنمز الا که کندی تعینی قید ایلدیکی جمالی کورر * وماقدروا الله حق قدره * نظم کریمی بومعنایی مؤید اولور زیرا که هر عارف کندی طورنده منحصر قالور وبیلمز الا که کندی آیینه‌سنده کندویه تجلی ایدن وجهی بیلور وجمیع اسمادن اول کندویی تربیه ایدن اسمه عاشق اولور وفرقت عندنده مشتاق اولمز الا که اول وجهك حسن وجمالی آرزوسنده قالور وقتا که اول کندی مربیسی اولان وجه معینی مشاهده اولور آنك وصالی تمام اولوب شوق وکمالی نهایت بولور وبو محبت اربابی عموما کندی مشاهدلریله مقید اولمشلردر وبونلرك عابدلری دخی عبادت ذاتیه قیلمیوب صفات ایله قالمشلردر زیرا که عبادتلرین معبود مطلقدن بولنان معروفلرینه تخصیص ایتمشلردر وانجق اول مقصود مشهودك لقاسی طلبنده کتمشلردر پس اختلاف تجلیات اولدقده محبتلری دخی تغیر بولور ومعروفلری صور وصفات آراسنده تحول قیلدقده جمله‌سی انی منکر اولوب مثلا منعمه عاشق اولان منتقمی انکار ایدر وغفاره محبت ایدن قهاردن فرار ایدر وبو محبت صفاتیه ایله متحاب اولنلرك تشکی وتلاومی کثرت بولور وبونلرده تخاصم وتحاکم غالب اولور نتکیم برکمسه بر ولی معصومه ولایت وعصمتیچون محبت وخدمت ایدر آندن بر غفلت یا بر معصیت کوردکده آنی لوم ایدوب کوزدن وکوکلدن صالر کیدر ویا برکمسه بر زاهد عابده زهد وتقواسیچون محبت والفت ایدر آندن بر طمع یا بر فترت کوردکده اول زاهددن اعراض ایدوب آنك اعتراضنه کیدر یاخود برکمسه بر موسر منعمه مال وجاهیچون محبت ورغبت ایدر آنی فقیر یا حقیر کوردکده آندن اعراض واباایدر کیدر یاخود برکمسه بر محبوب زیبایه حسن وجمالیچون میل ومحبت ایدر انی علیل یا پیر کوردکده ترك ایدوب کیچر کیدر (شعر) اذا تغیر اهل الحب فهو هوی * من عالم الخلق لا من حضرت الاحد وکل عاشـق وصف لاحبیب له * عند الحقیقة غیر النفس والجلد * اما اهل محبت ذاتیه احبابلرندن صفاتی انکار ایدرلرسه‌ده ذواته محبت واعتبار ایدرلر وافعاله مقت ایدرلرسه‌ده فعاله محبت ایدرلر وبرقرار اوزره کیدرلر (مصراع) علی کل حال ام عمرو جمیلة

(نظم)

چوسنسن عقل کل ای عشق اعلا ‖ عقولك روحی سـن ارواحه معنـا
سـنکله قائم اولمش جملـه عالم ‖ که سندن جمله اشیادر هویدا
قمو آینـهٔ وجهکدر ای روح ‖ ایدرسن جمله‌دن کندك تماشا
یوزك آینـه‌یه صـغمق نه ممکن ‖ که نوردن اولور لاجملـه اشیـا
جفـای صیقلی کورمز او مرأت ‖ که اولمشـدر جمـالکله مصـفا
سـنی جانمـده بولدم راحت اولدم ‖ یوزك عکسـیله طولمش زیر وبالا
جهانی عکس بیلـ فرع آکله حقی ‖ کوکلده اصـلی بول یورلمـه اصـلا

﴿ نوع ثالث عشر ﴾ محبت افعالی بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل الله دیمشلردرکه محبت افعالی انجق حجاب صنع ایله صانعدن محتجب قالنلر ایچون اولور وبو محبتی وجود مانع الله وصلتدن محروم اولنلر بولور ومانعلری بودرکه آنلر کندیلر ایچون بر وجود بولمشلردر پس نفسلریله مشغول اولوب قالمشلردر وطبیعت

ظلمتنده بیتوتت قیلمشلردر ونقصانلری حضیضنه کندیلرین صالمشلردر انجق تبدیل امور کوروب تغیر احواله واقف اولمشلردر پس مؤثر متصرفی استدلال عقلله بولمشلردر و آنلرك منشأ محبتلری اولان عقللری ورای اطوار انانیتلرنده محتجب اولمشلردر و آنلر اهل خوف ورجادرکه کندی محبتلرین سر اوضرادہ متغیر بولمشلردر و آنلرك عمللری ورای حجابده‌در وهمتلری ثواب وعقابده‌در عبادتله رضای معبودی طلب ایتمزلر ومحبت ذاتیله دولت شهوده یتمزلر نتکیم حق تعالی حدیث قدسیده بیورمشدر * ان احب الاحباب الی من عبدنی لالنوال ولکن لیعطی الربوبیة حقها فمن اظلم ممن عبدنی لجنة اونار * پس انلر عبید احساندرکه حقیقت معرفتدن ولذت محبتدن بی‌بهره قالمشلردر انجق انلر محبت افعالله بری برلرینه متحاب اولمشلردر انلرك عندنده فراق ووصال متفاوت اولور بلکه محبتلری نوال عطا ایله ازدیاد بولور ومنع وامساك ایله اکسیلور زیراکه نظر وهمتلری منفعتده قالور پس محبتلری انجق منفعته متعلق اولور انلرك بریسی ربیسی عبادتیله بیله نفعی طالب اولور اکر طمعی خلافنه مصادف کلدیسه شکایت سمتنه کیدوب محبته تغیر ونقصان کلور وحقوق محبوبی اونودوب رعایتنده تقصیر ایدوب بلکه اکا عدوی اکبر اولور اکرچه محبوب اوصاف وکمالات وافعالیله حالی اوزره قالور لکن اول محبت منفعته نسبتله متغیر اولور پس حقیقتده اول اصلا محبوب صایلمز زیراکه ترك اولندیغی حالده محبوب قالمز وبو محبت تحصیل اغراض ایچون محبت اعراضدر وانواع هوادن اشد امراضدر وبو محبتدن اصلا خیر کلمز واهلنده وفا وصفا اولمز زیراکه محبت افعال سرعتله زوال بولور وعلتك انتفاسیله منتفی ومنتقل اولور وبوکا نسبتله محبت وصفات اعتباره سزا ولایقدر ومحبت ذاتیه جمله‌دن فایقدر زیراکه اول هر علتدن مجرد وثابتدر

(نظم)

شرح عشق حقدر اشعارم سعورایت بی فسوس ... کشف اولور چون عشق روحانی بی ارشاد ودروس
اهل وسواس وغرض اول عشقه دیر عیب ومرض ... کیم علاج ایلر اکا شهوتله داماد وعروس
عشق روحانی اولور پاك اول قارشمز نسنه‌یه ... عشق شهوتدر همان سرمایهٔ آغوش وبوس
عشق شهوتدر اوکیم مجبورز اخفاسنده بز ... عشق روحانی چالر فوق فلکده طبل وکوس
ماسوادن نورحق مشهود وعشق پاك اولور ... کرچه معشوقکدر اهلی هندو ترك وروم وروس
غیر معشوق استین معشوقدن مغبون اولور ... اول بولور انجق جمله‌دن صوف وماهیدن فلوس
چون حقیقت معنی عشق اولدی میل اتحاد ... میل سعد اولمش سعودی میل نحس اولمش نحوس
اتحاد عقل ومعقولی بیلور برهان ایله ... کیمکه اولمش بهره مند حکمت جالینوس
هیئت حلاق دلدار اولدی علم اهل دل ... علم هیئت اولدی حق صنعت بطلیموس

﴿نوع رابع عشر﴾ محبت آثاری بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل الله دیمشلردرکه آثار ایکی قسمدر برقسمی محبوبك آثاری اولدیغیچون آثاره محبتدر وبرقسمی آثاره مجرد کندی اعیانیچون محبتدر اما محبت اولی بحر محبت ذاتیه‌دن بر رشحه‌در یاظلال محبت صفاتیه‌دن برکولکه‌در اما محبت ثانیه ظلمت محبت عداد اولمشدر اول موجب مقت وبعاد اولمشدر وموروث فتنه وفساد اولمشدر نتکیم حق تعالی کلام قدیمنده * ومن الناس من یتخذ من دون الله اندادا یحبونهم کحب الله * بیورمشدر الله ایچون اولمیان محبت بعد ومقت اولدیغن طیورمشدر وبو محبت اولمز الاکه غایت بعدایله حجاب کثافتده قالنلرده اولور وخذلان ایله مطرود باب اولنلرده اولور وبو محبت اهلی اصحاب طبایع فاسقه‌در وارباب قلوب قاسیه‌در سفلیات مظلمه‌یه میلله باشلری منکوس اولمشدر وابدان مجرمه‌لرینه کوکللری باغلنوب قالمشدر انلرنه اهل خدمت وطاعت اولمشلردر ونه باشلرن قالدرمقده استطاعت بولمشلردر وکوکللری ذوق وصفادن محروم اولمشدر وجوهر محبتلرینه ظلمت جهل وشهوت مناسب کلمشدر علت ابصار وشدت قصور اقتضاسندن خفافیش امثالی اولوب جمله‌سی نور عرفان اوزره ظلمت جهلی ترجیح ایدوب متحیر قالمشدر وحق تعالی آنلری غفلت اغترار ایله استدراج ایدوب محبت اغیار ایله بلالره صالمشدر نه قباحتدر اول شهوت ردیه ونه سفاهتدر اول همت دنیه پس جوهر محبتلری کدورتدن شهوت اولمشدر وطبعندن تغیر بولوب مستلزم جفا اولوب راحتلرین آلمشدر نتکیم حق تعالی

زین

* زين للناس حب الشهوات من النساء * بيورمشدر وشهوتدون ايله مغبون اولان عذاب هون ايچره مفتون اولديغن طيورمشدر اما هر كيمكه نور ايله اوفر اولور آنك محبت ذاتيه سى اكثر اولور پس اكر ظلمت عارضه انى محبت رجسه دعوت ايدر اولسه اول نورذاتى انى جناب قدسه جاذب اولور زيرا كه محبت الهيه انده غالب اولديغندن روح قدسى اكا راغب اولور نتكيم حق تعالى * والذين آمنوا اشد حبا لله * بيورمشدر حب الهى غيرمتناهى وجمله يه غالب اولديغن طيورمشدر وحضرت على كرم الله وجهه بيورمشدر (شعر) اميل الى الشكل المليح اذا بدا * انزه طرفى فيه ثم اردد * ومامذهبى فعل القبيح وانما * اشاهد صنع الله ثم اوحد * وحديث شريفده الحب يعمى ويصم كلمشدر وبر كامل آنى بومعنايه آلمشدر كه يعمى عن الغير غيرة وعن المحبوب هيبة ويصم عن الغير حرمة وعن المحبوب طاعة

(نظم)

عاشق يارم آنكچون بودياره كلدم | يوخسه بن دير جهان ايچره نه كاره كلدم
ندر اول قصهٔ تعطيلكه بوقدر تعطيل | پادشاهم كه بوبحر ايه شكاره كلدم
همتم چونكه بلند ايدى ازلدن حالا | خوش تماشاى رخ زلف نكاره كلدم
عشق ميداننه لايق يوغ ايدى برمركب | تن براقيله روان بوس وكناره كلدم
كربكا اولسه ايدى انده ميسر بومراد | پس نيچون شهر عدمدن بوديارا كلدم
يار اغيار صانور كندوبى بيلمز جاهل | شكر كيم معرفت نفس ايله ياره كلدم
دربدر كزمه كوكل غاربنه كل اى حقى | كه بن اول يار ايله بوخلوت غاره كلدم

﴿نوع خامس عشر﴾ محبتك اقسام اربعه سنك بربريله ملازمتى كين بيلديرر (اى عزيز) معلوم اولسونكه اهل الله ديمشلردركه محبت ذات ومحبت صفات ومحبت افعال ومحبت آثار بالجمله بربرينه متلازم وبربريله مترافقدر اما اول محبت ذاتيه كه حق ايله عبد ارەسنده بولنمشدر اول محبت * يحبهم ويحبونه * نظم كريمله تعبير اولنمشدر زيرا كه اول محبتك تعلقى غيرصفاته دكل عين ذاته قيلنمشدر اما عبدك جانبندن اولان محبت ذاتيه محبات باقيه نك جمله سنى مستلزمدر زيرا كه صفات بارى شهود اعتباريله عين ذاتيدر ونظر عقل اعتباريله ذاتنه ملازمدر پس ذات بارى صفات ثبوتيه سندن عارى اولمق محالدر وصفات ممكنه سى دخى ذات پاكيله قائم واكادالدر پس هركيمكه ذات بارى يه محبت قيلور تحقيق اول كمسه آنك وجه قديمنه محبت ايتمش اولور وآنك وجهى جميع صفاتيله موجود اولان ذات پاكى اولديغن بيلور آنكچون بومحبته ايرن عارف كامل اولور ولطيف اسميله قهار اسمنى فرق ايتميوب لطف وقهرى شئ واحد بولور وجلال وجمال اكا مساوى كلور زيرا كه جمله سى اول محبوبك كمالى اولديغن بيلور نتكيم ديتلمشدر (بيت) كل شئ من الحبيب حبيب * سخطه كالرضاى لدى طبيب * كذلك آنك جميع افعال وآثارى اول محبك عندنده محبوبدر زيرا كه انلرك جمله سى انك ذات پاكنه منسوبدر اما افعال واسطهٔ صفات ايله ذاته منسوب اولمشدر زيرا كه افعال انلردن صادر اوله كلمشدروا اما آثار واسطهٔ افعال له ذاته نسبت بولمشدر زيرا كه آثار افعالله وجودپذير اولمشدر پس محب ذات افعاله دخى محب اولور زيرا كه اول محب افعال ايچره فعالى مشاهده ايده بيلور حتى انك تعذيبندن تقربى كبى لذت آلور ومحب ذات آثاره دخى محبت قيلور زيرا كه اول جميع آثارى اندن بيلوب انكله بولور وبرتسنه كورمز الا كه محبوبى اول اينه ده بصيرتله كورر واما محبت ذاتيه كه جانب حقدندر واول محبات باقيه نك هيچ برينى مستلزم دكلدر زيرا كه عبد اصل خلقتده نور وظلمتدن تركيب اولنمشدر وجمله مخلوقاتك جميع اطوار واحوالن جامع بولنمشدر پس انك نيچه افعالى واردركه نفس بهيمهٔ سبعيه سى قواسندن خلقت بشريه سى مقتضاسنجه صدور ايدر ومصدرلرى صفات نفس دركه حواسله عالم شهادتده حكم ايدروانك نيچه افعالى دخى واردركه خواطر قلبيه وروحيه سندن صدور ايدر والهامات ملكيه ورحمانيه دن ظهور ايدوب مقتضالرنجه ذوق حضور ايدر پس عبدك ذاتى بوتركيبك وجودندن فعل وصفتله منفرد اولمزكه ذاتنك محبوبيتى انك صفات وافعال وآثار واعراضنك محبوبيتن ايجاب واقتضا ايليه زيرا كه حق تعالى ذات عبده محبت ايدروفعلنى سومز نتكيم قرآنده * عبس وتولى ان جاءه الاعمى * بيورمشدركه حبيبنك اول اعمادن اعراضنه محبت

ایلدیکین اکا طیورمشدر وحضرت حبیب اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم بیورمشدرکه حق تعالی عبدینه محبت ایدوب عملینه بغض ایدر وعملنه محبت ایدوب جسدینه بغض ایدر وحق تعالی محبت ذاتیه ایله عبدك صفاتن دخی انکار ایدر نتکیم کندی حبیبنه * وتخشی الناس والله احق ان تخشاه * بیورمشدر خشیت ناس اکا لایق اولمدیغن طیورمشدر اکر بویله اولمسه ایدی عبد ایچون ذنوب وآثام اثبات ایلزدی لکن بومحبت ذاتیه موجب غفران وموروث اکرامدر واما محبت صفاتیه که عبدك جهتندندر اول محبت افعالی موجب ومحبت آثاری مستلزم بولنمشدر زیراکه اول ایکی محبت بومحبت صفاتیه نك لوازم وعوارضی قلنمشدر وبومحبت اول محبت ذاتیه یی غیرمستلزم بیلنمشدر زیراکه حجب صفاتیه ایله موقوف ایدن محبت ذاتیه دن محروم قالمشدر نتکیم منعمه محبت ایدن منتقمدن نفرت قیلمشدر حالبوکیم ذات منتقم عین ذات منعم اولمشدر پس اول محبت ذاتیه دن منفرد اولوب انجق محبت صفاتیه ایله قالمشدر (بیت) بردر اول مصدر جلال وجمال * بربیلور قهر ولطفی اهل کمال * واما محبت صفاتیه که جانب حقدندر اول محبتلرك هیچ برینی مستلزم دکلدر زیراکه حق تعالی کلام قدیمنده * والله یحب الصابرین * بیورمشدر متعلق محبت ذات صابر اولمیوب صفت صبر اولدیغن طیورمشدر پس اکرچه ذات صابر سعدا زمره سندن اولور لکن محبت کرامتن قنده بوله بیلور وبومحبتك محبت افعالی ومحبت آثاری مستلزم اولمدیغی ظاهردر زیراکه صفت صبر افعال وآثارك جمله سنك جمیل اولمسنی موجب دکلدر واما محبت افعال که عبدك جهتندندر اول محبت آثاری مستلزم بیلنمشدر زیراکه آثارك جمله سی مفعولات ومخلوقات باری بولنمشدر وبومحبت افعال اول محبت صفاتیه دن اویله برکمسه ده منفرد اولورکه انك نفسی غالب وعقلی قاصر اولور انجق افعالی ادراك ایدوب انلرله فعالی بولورهنوز اول مقام قلبه وصول بولمشدر وصفات حقی دخی مشاهده قیلممشدر ومحبت ذات پاکه نائل اولمشدر واما محبت افعال که جانب حقدندر بومحبت اول آثار حسنه یه محبتی مستلزمدرکه انلر اول افعال محبوبه یه ملازم اولور واعمال صالحه یه لازم کلور اما آثار سائره یه محبتی مستلزم دکلدر وبومحبت نه محبت صفاتی موجبدر ونه محبت ذاتی مقتضیدر نتکیم حق تعالی کلام قدیمنده * ان الله یحب الذین یقاتلون فی سبیله صفا * بیورمشدر متعلق محبت انجق فعل اولدیغن طیورمشدر واما محبت آثار که عبدك جهتندندر اول سائر محبتلرك هیچ برینی مستلزم دکلدر زیراکه آثار حجب افعالدر وافعال حجب صفاتدر وصفات حجب ذاتدر پس محبت آثار ایله توقف ایدن انس حقدن محتجب قالمشدر زیراکه آثار مختلفه عبد ایله مولاسی اراسنده حجب مظلمه اولمشدر واما محبت آثار که جانب حقدندر اول محبات سائره یی مستلزم دکلدر نتکیم کافرك هیئتی محبوب خلق اولنمشدر لکن افعالی مردود وصفاتی مذموم وذاتی شوم بولنمشدر واما محبات اربعه بین العباد اولورسه کاه درت محبت وکاه اوچ محبت وکاه ایکی محبت مترکب اولور وکاهیجه برمحبت منفرد قالور وکاه ایکی متحابك جانبلرندن محبت مختلف اولور وکاهیجه برجانبدن محبت متحد قالور زیراکه ایکی متحابك مبادئ افعالی مختلف ایکن کوکلرینه طریان ایدن احوالك تعاقبیله دخی طبیعتلرینه تغیر کلور وعادتلری دخی تبدیل وتغییر اولور پس محبتلری ازدیاد ونقصان بولور امانهایة محبت مولا که عشق حقدر اول بی تغیر ابدا ثابت قالور وهرخیر واحسان اندن کلور وجمله یه سرایتی قدر معین وظهیر اولور

(نظم)

عشق حقدرکیم مفرح بخش رنجوران اودر	لطف ورحمت اراسنده جانلری جویان اودر
قنده کیم بند اولسه برایش چشم بند اولور اکا	قنده برایش روشن اولسه مشعل تابان اودر
بیل حقیقتده اودر کریان وخندان جمله دن	جان ودل بیننده حائل پردهٔ پنهان اودر
کنج زندانی همان برفکر ایله بستان ایدر	رنج هرزندان اودرهم ذوق هر بستان اودر
خانه مثلی تنلرك مهمانیدر ارواحمز	ظل عشق ارواحمزدر جان هر مهمان اودر
عشقدندر چون کوکلر قبض وبسطی دمبدم	پس بیلندی شبهه سز هرجان ایچنده جان اودر
حقی اوکرن شفقت اول مشفق پدردن جمله یه	عشقدر بابای عالم جانلره جانان اودر

﴿نوع سادس عشر﴾ محبات اربعهٔ مذکوره نك آثار وثمراتن بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل الله

دیمشلردرکه

دیمشلردرکه محبت ذاتك ومحبت صفاتك ومحبت افعالك ومحبت اثارك هر برینك نتیجه آثار وثمراتی واردراما حق تعالینك ذات عبده اولان محبتنك آثار وثمراتی انی حملهدن اصطفاسیدر وعبدك حق ایله تحقق وبقاسیدر ومحبوب القلوب ومقبول خلق اولمسیدر وانك صیت ونامی ایله جهانه طولمسیدر واکا محبت ایدنلرك هر مرادی آلمسیدر نتکیم حضرت حبیب اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم بیورمشدرکه وقتاکه حق تعالی بر عبدینه محبت ایلر انك محبتنی نجه صوبه القا ایلر وهر کیمکه اول صولردن ایچر اکا محبت ایدر پس اول عبدك محبتی کوکلرده زراعت اولندقده اول زرعك ثمرهسی خلقك اکا اکرامیدر واهل عالمك شفقت واحترامیدر واکا محبت ایدنلر دخی حق تعالی محبت ایدر وآنی وسیله ایدن جانب قربه کیدر واما حق تعالینك صفات عبده اولان محبتنك آثار وثمراتی مقربین جوارنده علیین مقامنه ارتقادر وتکریم وتعظیم ایله نعیم ولقادر نتکیم حق تعالی کلام قدیمنده بیورمشدر * تعرف فی وجوههم نضرة النعیم یسقون من رحیق مختوم ختامه مسك وفی ذلك فلیتنافس المتنافسون * واما حق تعالینك افعال واثار عبده اولان محبتنك آثار وثمراتی بودرکه آنلر ایچوندر اجر وثواب * فطوبی لهم وحسن مآب * واما عبدك ذات پاك مولایه اولان محبتی حق تعالینك اکا اولان محبتنك لوازمندندر زیراکه اکر مولادن عنایت سبقت ایلمسه بر عبد ایچون ولایت حاصل اولمزدی پس عبد مولاسنه محبت ایدهمز الا که مولاسی آنی اختیار ایلدکدنصکره محبت ایدهبیلور نتکیم حق تعالی * یحبهم ویحبونه * بیورمشدر هر محبتك منشأی کندی محبتی اولدیغن طیورمشدر وبو محبتك آثار وثمراتی وفا وصفادر بعده فنا وبقادر اندن مقعد صدقه ارتقادر واما عبدك صفات مولایه اولان محبتنك آثار وثمراتی مولاسی حکمنه تسلیم ورضادر وطیب نفس ایله استقبال جریان قضادر وبو رضا صفات مولاده فنا بولدقده اولور وبو دواتی قول کندی عالم حیاتندن منسلخ اولدقده بولور نتکیم حق تعالی * رضی الله عنهم ورضوا عنه * بیورمشدر بو محبت رضانك مبدأی کندی محبت ورضاسی اولدیغن طیورمشدر واما عبدك افعال مولایه اولان محبتنك آثار وثمراتی کندی امورنی مولاسنه تفویض واکا توکلدر وترك تسبب وتوسلدر زیراکه اول محب فنا فی الافعال اولمشدر وفعالی مشاهده قیلمشدر نتکیم حق تعالی کندی کتابنده * ان الله یحب المتوکلین * بیورمشدر بو محبتی موجب کندی محبتی اولدیغن طیورمشدر واما عبدك آثار مولایه اولان محبتنك آثار وثمراتی مشاهدهٔ نور یقین وایماندر ومطالعهٔ فیض عالم رحمانیدر وبو محبتك منشأی حق تعالینك بو کلامیدر * فانظر الی آثار رحمة الله کیف یحیی الارض بعد موتها * بیورمشدر وبو قولیدرکه * خلقت الخلق وتحببت الیهم بالنعم حتی عرفونی * بیورمشدر وبو محبتك دخی اصلی کندی محبتی اولدیغن طیورمشدر واما عباد ارا اسنده منعقد اولان محبت ذاتیهسنك سببی تعارف ارواحدرکه اول موجب تواصل اشباحدر وبو محبتك ثمراتی متحابین مظهر محبة الله اولمقدر وایواء ظل الله کرامتن بولمقدر ومغبوط مخلوقات اولمقدر نتکیم حق تعالی * وجبت محبتی للمتحابین فی * بیورمشدر بو محبت کندینك اولدیغن وکندوبی بولدیغن طیورمشدر زیراکه محبت بر نور الهیدرکه اعیان متحابین انکله منور اولمشدر وبر شراب کافوریدرکه جانلری آنکله قانوب طولمشدر پس آنلر انس وحضور ایله سرور وحبور بولمشدر نتکیم دینلمشدر (شعر) ان المحبة نور ذرشارقة * من مطلع الافق لالا وقد سطعا * مستشرقا فی سماء الجمع منتشرا * اضواؤه فی فضاء الکون ملتمعا * بدا فصیر ارض الفرض مشرقة * کأن من کل جزء کله طلعا * الیس کل کثیر فی تحققه * من وحدة کررت بالوحدة اجتمعا * اذا تعاکس اشراقا اشعته * من کل مرآة قلب فی الصفا سعی * فذاك یجمع اهل الحب فی قرن ان تصرم حبل الوصل وانقطعا * ارواحهم فی عناق مع تباعدهم * وکلهم لاحیه بالدنو دعا * بو محبت ذاتیه ایله متحاب اولان اهل صدق وصفا آزال وآباد ایچنده اموال واولاده بولنان محبتدن اوفر واوفا بری برلرینه عاشق اولورلر وبری برینك حضور وغیابنده خیرخواه وصادق اولورلر حقا که انلر اولیاء اللهدر وحضور قربیچون کوکلری درکاهدر حق تعالی انلردن مخلوقاتنه رحمت نظری ایله نظر ایتمشدر وانلرله عبد اول حضرت قربه یتمشدر کیمکه انلره محبت ایتمشدر تحقیق اول کیمسه عروهٔ وثقایی طوتمشدر وسعادت عظمایه ایروب انلرك زمرهسنه کتمشدر * المرء مع من احب * حدیث شریفی بو معنایی تبشیر ایتمشدر وانلرك برینك رضاسی نظرینه مظهر اولان مولاسنه یتمشدر واما اول محبت وصفیه که کوزل شمائلله ابتهاجدر وفضائلده اشترا کدر اول

انجق تشاهد قلوبدن حاصلدر وبو محبتك ثمراتی سیرتده عدالتدر وصورتده سلامتدر وبو محبت اول صداقتدر که صلاح دنیا وآخرت اکا منوط ومربوط اولور واعمال واخلاق فاضله آنکله مضبوط اولور واما محبت فعلیه نك ثمراتی افراز صدقات ایله مودته توسلدر وبو محبتله محبت وصفیه‌دن یکاتوسلدر واما محبت آثار کائنات آثاری اولدیغیچون اولسه مثلا حسن وجماله آثار صنع ذوالجلال اولدیغندن محبت قیلسه آنك ثمراتی زیادت ایقاندر وآرزوی احساندر وارشاد وتکمیله مائل اولمقدر واستعداد اهلنی تربیه قیلمقدر وفعل خیر جزیله رغبت ایتمکدر وبقای ذکر جمیل ایچون همت ایتمکدر وکندی مقتضاسنجه نام وشانه تمکدر وبونلرله جانب حقه کتمکدر واما محبت آثار آنلر آثار صنع باری اولدیغیچون اولمیوب آنام نفس اماره ایچون اولسه وغفلتله عین آثاره محبت قیلسه اول محبت اکرچه کندی نفسنده لذیذ ونافعدر ومدرکی عندنده جمیلدر لکن تحصیل کمال ایچون آنده برفائده یوقدر بلکه هوای نفسه باعثدر وآندن حرص وشهوت حادثدر وجناب قدسدن بعدی مورثدر وظلمات عالم جسمه موقعدر وکدورات عادات رجسه مسقطدر پس بو محبته غالب اولان شردر وبوندن حاصل اولان ضرردر وبو محبت اولمز الاکه اهل همم دنیاده اولور واصحاب نفوس خسیسه انجق بونی بولور ومعتاد افعال ردیه بونکله قالور واما ارباب همم عالیه واصحاب نفوس شریفه بو مرتبهٔ دنیه‌دن عارایدوب بونده مکث وقرار ایتمزلر بلکه محبت ذاتیه وصفاتیه‌دن غیری مقاماته کتمزلر واوصاف سنیه‌دن ومراتب علیه‌دن غیری کراماته میل ایتمزلر (شعر) ان الشریف اخا الفضائل حبه * یختص من بین الوری بافاضل * انسو بوجه حبیبهم واستوحشوا * بقلوبهم من حب ظل زائل * پس عاقل وعارفه سزاولایق بودرکه قصد اولده بالذات اصالتله انجق حق تعالی یه محبت ایلیه بعده انبیا واولیا واحبابنه حب فی الله ایله محبت ایلیه بعده صفات واسمادن اولان کمالاته انکله محبت ایلیه بعده افعال وآثاردن بولنان حسناته انکچون محبت ایلیه زینهار افعال وآثاره اصالتله محبت قیلمیه‌سن تاکیم ماسوایه میل ومحبتله مشغول ومشغوف اولمیه‌سن ومحبت صفاتیه وذاتیه‌دن خائب وخاسر قالمیه‌سن انجق عشق ایله اوله‌سن وهردم آنی بوله‌سن

(نظم)

ای عشق سن حق کیش سن * قیلمه بزی سندن جدا
هم نوش سن هم نیش سن * ای نوش دار ومرحبا

ای عشق سندن سرخوشم * سنسز ملول وناخوشم
سندن نیجه بن سرکشم * کیم باش وجان ویردم سکا

سنسن قمو حالده همان * یار ومرادم هرزمان
سندن اراغ ایتمه برآن * هر امرکه ویردم رضا

ای عشق شیرین چون شکر * سنسن رواج هرهنر
سندن اولور جان معتبر * سندن بولور عز وعلا

ای عشق پرامن وامان * سنسن قمودلده نهان
هم جمله یوز دنسن عیان * آیینه‌لردر وجهکا

دل سندن آبادان اولور * خوش کلشن خندان اولور
جان بلبلی نالان اولور * ایلر سکا مدح وثنا

چون عقل فکر غیرایدر * ای حق اول عقلی کیدر
تا ویرمسون قلبه کدر * دلبرله دل بولسون صفا

(نوع سابع عشر) محبت مولانك مراتب اعتباریله اولان اقسام واسمای سبعهٔ مشهوره‌سن برر ثمره‌سیله بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل الله دیمشلردرکه محبت برجوهردرکه آنك انواری اولدن لمعان ایدوب آثار تاابد قالور ونفس آنی انکار ایده‌مزکه آندن نیجه بیك حظ الور واسرارزی قلبه منکشف اولور واول جوهر فرد ایکن مراتب ومقامات اعتباریله یدی قسم اولمشدر وهرقسمی خصوصیله بربشقه اسمی بولمشدر اولکی قسمی محبتدر وثانیسی خلتدر وثالثی مودتدر ورابعی ولایتدر وخامسی صداقتدر وسادسی ارادتدر وسابعی هوادر پس هوی ریح معوقه‌در وارادت حرارت محرقه‌در وصداقت نار مشرقه‌در وولایت نور مضیئدر ومودت نور منشوردر وخلت نور قلوب احراردر ومحبت نور انواردرکه عشق حقدن عبارتدر اما محبت مقام حبیب اکرم صلی الله تعالی علیه وسلمدر وخلت مقام خلیل علیه السلامدر ومودت مقام داود علیه السلامدر وولایت مقام اولیادر وصداقت مقام صدیقیندر وارادت مقام مریدیندر وهوی مقام مجانیندر پس هوانك ثمره‌سی جنوندر وارادتك ثمره‌سی تجریددر وصداقتك ثمره‌سی تفریددر وولایتك ثمره‌سی توحیددر ومودتك ثمره‌سی خلافتدر وخلتك ثمره‌سی معرفتدر ومحبتك ثمره‌سی وصلتدر اما محبت

عالم

عالم وحدتده اخفادندر وخلت عالم عماده خفی دندر ومودت عالم لاهوتده سر سردندر وولایت عالم جبروتده سردندر وصداقت عالم ارواحده روحدندر وارادت عالم برزخده کوکلدندر وهوای عالم شهادتده نفسدندر

(نظم)

ای کوکل احوالکی بوکره تشخیص ایلەسن　　کیم قرین عشق وجانسن یارفیق نفس وتن
ماوندن کچیچ دکلسن بندۀ ماومنی　　وحدت عشق استەکیم کثرتدر اصل ماومن
کثرت وصورتدن اول فارغ فنا بول عشقه کل　　وحدت معناده برخوردار عمر اول بی فتن
امر موتوا قبل موتی طوت سهرله جوعدن　　حیرته وار یوق اول آندن بول حیات تازەسن
بنلکك ترك ایله کندك کورمه خودبین اولمه کیم　　خودپرست وبت پرست اولمز موحدای شمن
اولمه زنهار اول هوالرده چو آزربت تراش　　چون خلیل حق هوبتده مدام اول بت شکن
برق اوره تا باطنکده ماه ومهر معرفت　　لااحب الافلین‌دی کیم سنکدر ذوالمنن
محنت غربتده سن بو تنکنای جسمدن　　چیق فضای دلده عشقی بول اودرحب الوطن
دلده مهر عشقی طالبدر جهان خلقی ولی　　کندوبی بیلمز صانور مطلوبدر ماه ختن
عشقه جان بخش ایلین بولدی حیات جاودان　　کیم اکا وارین ویرن یاد اولمدی آلدی ثمن
عشق دیداریله برخوردار اولان آکاه اولور　　هرسوزی مقبول اولور چون دردریای عدن
نفش صورتدن کچوب معنای عشقی استەکیم　　بحر عشقك موجیدر صورت بودر طوغری سخن
لن تنالوا البر حتی تنفقوا دیر ذوالجلال　　عشقه ویر محبوب جانی یوق اول اصلادیمه بن
سیر دیدار عروس عشق اولور قلبه محال　　اولسه آغوشنده حائل دیو شهوت چون وثن
کسر ایدرسك کر طلسم اژدهای شهوتی　　تیز بولورسن کنج سر عشقی مدفون بدن
فقر ایچنده فخری بیل فقر وفنادن بول بقا　　دین درون کفردر وحدت درون مردوزن
رنك بی رنکی طلب قیل خمر وحدتدن بویان　　براوتان کیم شرك وشکواده اولورسن مرتهن
کل شیء هالك اول کسر نفس ایت بول فنا　　پس بقای عشقدن مسرور اول اولمه بوالحزن
خضر مثلی زنده اول بحر حیات عشقدن　　چون جنین تاکی چکرسن حبس جسم چون جنن
قوی بوچار وپنج وششله هفت وهشت ونەدهی　　نفس عقل اوزره کوزل عشق اختیاریدر حسن
عشق استەعشقی اوقی عشقی فهم ایت عشقی طوت　　قیلمەسن تدبیر وفکر وحیله وتزویر وفن
قابل فهم علوم پیر عشق اولدکسه سن　　مخزن اسرار اولورسن حاوی سر وعلن
علم حالك نفعی چوقدر قالدن بی قیل وقال　　حل اولور چون حالله احوال رمز ما بطن
کرفقیه اولدکسه فهم ایت انهم لا یفقهون　　کر فقیر اولدکسه سلطان جهانسن بی محن
فقه فقر ونحو محو اوکرن حدیث عشقدن　　آشنای عشق اول آندن سویله هردم بی‌دهن
عشقدر نزدیك ایدن دوری ویادی آشنا　　دور اولور بی عشق ایکی تن کیسەلر بر پیرهن
معنویدر قرب وبعد دل نه حاجت صورته　　تا یمندن بولدی دوستن مکده ویس قرن
کندیدن فانی اولوب ویس اولدی باقی حق ایله　　پس دمندن بوی حق آلمشدی حضرت مکدن
محفل معناده حاضر اهل شرق واهل غرب　　صورتا غائبدر اهل مکدن اهل یمن
ساقیٔ دل چوق فقیرالله ایمش حق مدام　　روضهٔ روحك طولو کلدر سمن دریا سمن

﴿نوع ثامن عشر﴾ شجرۀ محبتك اوراقی اولان شوق واشتیاقی بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل الله دیمشلرکه شجرۀ محبتك ورقی شوقدر وعشق آنك ثمریدر بلکه شوق نتیجۀ محبتدر زیرا که شوق آندن متولددر پس شوق حقیقت محبتدر مولاسنه محبت ایدن البته آنك لقاسنه مشتاق اولور کمال شوق اعضایی شهوتلردن کسمکدر ومولایه شوق اوانی سومکدر شوق محبتك جوهریدر وعشق ایکیسنك جانیدر شوق محبوب آکلدقده کوکل هیجانیدر شوق آدمك قلبنده قندیلده فتیله کبیدر وعشق آنده روغن کبیدر مشتاقك کوکلی نورحق ایله منوردر اشتیاقی حرکت ایلدکده اول نور ارض وسما اراسنده ضیا ویرر (بیت) جانکه

برشوق ومحبتدر ایدر ذوق وحضور * اول نهانخانهٔ وحدت طولیدر نور وسرور * رابعهٔ عدویه رحمها الله تعالی دیمشدر که والله بن اکانه خوف نار ایچون طاعت ایدرم ونه رجاء جنت ایچون عبادت ایدرم بلکه بن اکا انجق محبت وشوقمدن طاعت ایدرم شوق احتراق اخشادر یکبار * پس نار شوق ایله محترق اولانی نار جهنم نیجه یقار مولایه مشتاق اولانه هرنسنه مشتاق اولور کیمکه مولاسنه مشتاق اولور البته آنك انسیله حضورین بولور * برکامله دیمشلر که ربکه مشتاقمیسن اول آنلره جواب ایتمشدر کها کامشتاق دکلم زیرا که شوق آنجق غائبه اولور غائب شاهد اولدقده شوق اولمز مشاهده اولور مولایه مشتاق اولانا کاقلبیله ندا ایدوب سریله مناجات ایدر (شعر) الشوق حیرنی الشوق احرقنی * الشوق فرقنی بین الجفن والوسن * الشوق قربنی الشوق اغرقنی * الشوق اقلقنی الشوق ادهشنی * شوق ایله اشتیاقك فرقی بودر که شوقی انی رؤیتله ساکن اولور اشتیاق اکا ملاقات ایله ازدیاد بولور شوق اولیادن خواصکدر واشتیاق اخص خواصکدر اشتیاقه داخل اولان آنده اویله هایم اولور که اثری کورنمز عارفك نیجه انواری واردر بری نور عقل وبری نور قلب وبری نور توحید وبری نور معرفت وبری نور شوق وبری نور محبت وبری نور عشق وبری نور وجد وحالتدر برکاملدن سؤال ایتمشلر که حوری قزلرینه مشتاقمیسن اول آنلره جواب ایتمشدکه حوریلرك خالقنه مشتاقم زیرا که آنلرك یوزلری نوری آنك نوری سایه لریدر (قطعه) حق تعالی شوق ویردیسه سکا * کل همان حیرت بولندن قلبکاه * ماسوادن فارغ اول کندك اونوت * تا که قالسون جانده برعشق خدا * برعارف دیمشدر که (واشوقاه الی من یرانی ولااراه) مشتاقك علامتی اودر که محبوبندن قطع طمع ایدوب برنسنه استمز انجق رضاسین استر ولیل ونهارا کاتضرع ونیاز ایدوب لقاسین استر مشتاق اولان حقدن غیری برنسنه بیلمز الا که آنکله بیلور ارباب حقایق اعلا مقاماتی خلایقدن انقطاع وخالقه اشتیاقدر * الست بربکم * میثاقی مجلسنده حلاوت ندای خدایی ارواح ذریت آدم تشرب ایتمشدر آنکچون برخوش صدا ایشیدن انسان آنکله طرب ولذت بولور وبردخی ندای خدایی شوق ایله آرزومند اولور (رباعی) بی روی تومن قرار نتوانم کرد * احسان ترا شمار نتوانم کرد * کر بر تن من زبان شود هرمویی * یك شکر توازهزار نتوانم کرد * مولایه مشتاق اولان کوکل جسم وجانی نیلر اول هرفرعی قویوب اصلنه وصلن آرزو ایلر

نظم

ترك ایله فراقی اصلکا کل * اغیاری قوی اهل ونسلکا کل * اجماله قالمه فصلکا کل
کیچ فرعدن اصل اصلکا کل قوی فرقت فصلی وصلکا کل

بیخودلق ایله چورام اولورسن * آزاد جمیع دام اولورسن * دلدار ایله بردوام اولورسن
کیچ فرعدن اصل اصلکا کل قوی فرقت فضلی وصلکا کل

جسمکله اکرچه سن زمین سن * سررشتهٔ کوهر یقین سن * چون سر محبته امین سن
کیچ فرعدن اصل اصلکا کل قوی فرقت فصلی وصلکا کل

صورتده اسیر غربت اولدك * پابستهٔ دوام محنت اولدك * معناده چوکنج دولت اولدك
کیچ فرعدن اصل اصلکا کل قوی فرقت فصلی وصلکا کل

بوعالم درنه چشم آچارسن * حیف اصل اصولدن قاچارسن * چوق عالم تنده سن ناچارسن
کیچ فرعدن اصل اصلکا کل قوی فرقت فصلی وصلکا کل

ظاهرده طلسم وجسم وجانسن * باطنده دفینهٔ نهانسن * جان دیده سن آچده باق نه کانسن
کیچ فرعدن اصل اصلکا کل قوی فرقت فصلی وصلکا کل

حق دیمك اولمز اهل حالسن	طالعله سعیدونیك فالسن	چون زادهٔ پرتو جمالسین

کبج ورعدن اصل اصلکا کل　　قوی فرقت فصلی وصلکا کل

﴿نوع تاسع عشر﴾ شجرهٔ محبتك ثمرسی اولان عشق حقیقیی بیلدیر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل الله دیمشلردرکه محبت بدایت عشق اولوب عشق آنك نهایتی اولمشدر وعشق حق لذتلری ترك ایدوب زحمتلره تحمل ایتمکدر عشق بر نار موقدهدرکه انك مشاعلی افئدهدر عشق انسانه عذاب اکبردر عشق آدمه بر غریمدرکه آنك شفیعی بولنمز وثقلین اعانهسیله حقی ادا اولنمز عشق آدمك قلبنده برناردرکه آندهماسوای مولایی قومااز یقار عشق مختار هتك استار وکشف اسراردر عشق حق بر مرضدرکه عاشقی یقارکیدر عاشق ایسه انکله افتخار ایدر عشق خداداء فؤاد کرامدر عشق حق بر بادهدرکه آنی کأس ودادایله نوش ایدن عاشقك باشنه بلاد وقری طار اولور عشق حق بر جوهر ربانیدرکه سماع ایله زیاده اولور وجماع ایله نقصان بولور عشق بر مرضدرکه آنك دواسی دردندهدر (بیت) فداء الحب لیس له دواء * ولوکان المسیح له طبیبا * طعامدن لذت وآندن منی وشهوت متولد اولور وشهوتدن محبت واندن عشق واندن وجد ویا حیرت وجوده کاور بعده بونلرله کوکل هر لذت وشهوتدن فارغ اولوب لذت حضوری بولور عشق ارادت اختیاریه اوزرینه غلبهٔ میل معشوقدر عاشقك علامتلری اصفرار لون احمرار عیندر وحرقت صوت ومحبت وموددتدر ولقای محبوب عندنده صمت وحیرتدر عشق غایت محبت اولدیغندن صفت خواص اولیادر محبت کسب ایلهدر عشق ایسه موهبهدر عشق صفت معشوقدرکه قلب عاشقه القا ایلمشدر عشق جبانی شجیع وغبینك فهمن صافی ایدر وبخیلی سخی ومتکبری متواضع وقبیحی جمیل ایدر عشق جلیس محرس وانیس مونسدر وملك قاهر ومسلط قادردر عشق اوسلطاندرکه نفوس اکا ذلیل وعقول اکا منقاد وقلوب آکا مسخردر وآنکله خاطر مسرور وحواس معطردر (قطعه) چون عشقدر سلطان جان * خوش تخت سلطاندر کوکل * عشق اولدی خاقان جهان * اقلیم خاقاندر کوکل * جانلرده هب جویان اودر * دیللرده هم کویان اودر * شاهنشه فرمان اودر * تسلیم فرماندر کوکل * حقی کوکلدر عشقه یول * واراول نفس بحر یله طول * سن دلده دلدارکله اول * چون کان عرفاندر کوکل * عشق مزکئ نفوس ومهذب اخلاقدر آنك اظهاری طبیعی واضماری تکلیفدر عشق بر حاکمدرکه انك حاجبی صبر وتحملدر وخادمی حواس واعضادر عاشقك قصوری معشوقدن اعراضدر سائر قصوری انك عندنده مستور وازدر عاشقك قلبی شوق ایله معموردر وروحی ذوق ایله مسروردر وسری وصلله پرنوردر * عشق بر مرضدرکه فارغ وآزاد اولان قلوبه عارضدر بر حکیم دیمشدرکه عشق انسانك قلبنده بر سرور وفلکه منسوب بر نوردرکه نتیجهٔ شعاع نجومدر وطبایع وصلت اشکالله آنی تولید ایدوب نفوس دخی لطف خواطر یله آنی قبول ایدر اول معتدل اولدقجه صقالهٔ عقول واذهاندر لکن افراط اولدقده سقم قاتل اولور وعلاج ایله ازدیاد بولور عشق عاشقك افلاطون وجالینوسیدر آنك دواری کبر وناموسیدر عاشقك علتی هر علتدن جدادر عشق اصطرلاب اسرار خدادر (قطعه) سنکله بولمشم ای عشق راحت جانی * کهسندن الدی کوکل جملهدردده درمانی * بر آن قرار ایدهمز فرقتکله جان ای دوست * سنکله حی اولور انجق بو روح انسانی * بر کامل دیمشدرکه عارف اولان مسرور اولور ومسرور اولان عاشق اولور وعاشق اولان مقرب اولور ومقرب اولان واصل اولور وهر مرادی حاصل اولور امام احمد بن حنبل رحمة الله علیه حضرتلرینه دیمشلردرکه اویله بر جماعتك حقندهنه دیرسنکه شویله تغنیله بویله رقص ایدرلر * اول جواب ایتمشدرکه آنلرك محبتلری نهایت بولوب عاشق اولمشلرسه وتواجدسز وجدی بولمشلرسه آنلرك نفوسی میت اولوب قلوبی عشق ایله حیات بولمشدر پس آنلره مانع اولمکز تاکم حق ایله بر ساعت مسرور اولسونلر * بر کمسهیی کورمشلرکه بیك قمچی ضرب اولندقده نهسویلدی ونه بر آه ایلدی بعده حبس اولندقده آکا دیمشلرکه نیچون ضرب اولندك جواب ایتمشکه عاشقم آنکیچون ضرب اولندم ودیمشلردرکه نیچون ساکت اولدك جواب ایتمشکه معشوقم حاضر اولدیغندن ساکت اولدم ودیمشلرکه معشوق قدیمی عارفمیسن همان بر صیحه ایدوب میت دوشمشدر * نقل اولنمشدرکه بر عاشق بر جاریهسن

صاندقدنصکره بیعندن پشیمان اولمشدر لکن حالت عشقی خلقه اظهار ایتمکدن حیا ایدوب کیجه مخفیجه مولاسنه دعا قیلمشدر صباح اولدقده اول مشتری اول جاریه یی آلوب کلمشدر و آنی آکا رد ایدوب ثمنن دخی بخش ایتمشدر ودیمشدر که رؤیاده بکا دینلمشدر که جاریه نك بایعی ولی اللهدر و بوکا محبتی فی الله ولله در اکر بونی اکا بلاثمن رد ایدرسك تحقیق انبیا علیهم السلام ایله جنته کیدرسن * آنکچون بونی سکا بلاثمن رد ایلدم دیمش کتمشدر * عشق بر بحر بی پایاندرکه آنك امواجی اعیان جهاندر عشق دموری موم وطاشی قوم ایدر وارضی حرق . وافلاکی خرق ایدر * اول حضرتك نوری عین عشق پاك ایدی آنکچون اول مخاطب تشریف لولاك ایدی علو عشقه افلاك وذل عاشقه خاك شبیه ومثالدر وثبات عاشقه جبال راسیات اوصاف حالدر عشق بر دریادرکه افلاك وعناصر اندهکف مثالیدر آکر عشق اولمسه جهان منجمد اولوردی وافلاك عناصر وموالید آنسز معطل قالوب محو اولورلردی عشق بر عظیم جیحوندرکه مدبر دولاب کردوندر عشق آدمك قلبنده بروفالی دوستدر قلب ایسه مقرولیدر وبدن آکا پوستدر سباع وبهایم بیله بیلورلرکه عشق نه طاتلی جاندر زیراکه جمله نك وجود وحیاتی وذوق ولذاتی آندندر

(نظم)

وجود عشق ایدر اشکال دمبدم پیدا — محیط جمله ایکن جمله دندر اول اخفا
هزار موج کلور اول نفس محیطندن — روان کیدرینه بزدن اوموج اولور دریا
کوکلده ایله سفر کر خدایی استرسك — خویکدن ایت کذر اول آشنای خلق خدا
جهانده سیر وسفردر سقر بو وارلغ ایله — یوغ اولکه جمله مکاندر چو جنة المأوی
حضور حق ایله زندان دخی کلستاندر — کوکلده اولسه انانیت اولمزانده صفا
کوکل که پاك اوله مولایه عرش اعظمدر — کر اولسه غیر ایله مشغول اولور اودار بلا
باقلسه صورته چوقدر وجود عشق ولی — ایکی دکلدر احددر همیشه اول معنا
بوسره واقف اولان دل حضورایدر هردم — بولور بوکثرت صورتدر وحدتی تنها
جهانی دیدهٔ وحدتله سیر قیل حقی — ظهور عشق خدادر خدادن ایله حیا

(نوع عشرون) عشق حضرت مولا عقل بشردن اشرف واولی اولدیغن بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل الله دیمشلردرکه عشق مولا عقل بشردن اشرف واولادر یعنی عقل معادکل معاش جزؤیدن اعز واعلادر زیراکه عشق پاك وصف خدادر عاشق صادق عیوب وکدردن جدادر کیمکه اول وصف پاکی بولور انك اوصاف بشریتی هلاك اولور جام عشقك مدامندن جامه چاك ایدن اوصاف بهیمیه دن پاك اولور عشق اوساخ هرعیبی چاك ایدر وحجب واستارغیبی چاك ایدر کیمکه عاشق شکل ورنك اولور انلرفنا بولدقده اول مات ومتحیر قالور نتکیم تاب آفتاب ایله عاشق دیوار اولان بعد الغروب اندن بیزار اولور زیراکه معنی مغز ونوردر وصورة مظلم وقشوردر معنی بحر صورت کفدر معنی لؤلؤ وصورة صدفدر معنی صورتده هویدادر. عارف صورتده عاشق معنادر عاشق صورت بی وفادر عاشق معنی پرصفادر عاقلك فخری عز وغنا ایله در عاشقك فخری فقر وفنا ایله در عاقلك حظی نفس وهوادر عاشقك ذوقی عشق خدادر هر ذوق وصفا که غیر عشق خدادر اول عین بلا وجور وجفادر هر مشقت که نتیجهٔ عشق خالقدر اول سرور وحضور جان عاشقدر (قطعه) ای دل غنا ایتدر سکا * کر عشقدن کلسه بلا * عشق مجازیدر هوا * عشق حقیقی منتها * معشوق اکر انسان اولور * اول عشق بار جان اولور * معشوق جان کران اولور * جان یاریدر عشق خدا * عشاق بری بریله حالداش اولدیغندن بری بریله مصاحب ومحرم وسرداش اولورلر عاقلك صفاسی بحث وجدالدر عاشقك ذوقی وجد وحالدر عاقلك فکری شهرتله نام وشاندر عاشقك همتی ماسوایی نسیاندر عاقلك قیدی مال ومجد وجاهدر عاشق ایسه مست مستغرق الهدر عاقل عقله وعاشق عشقه رامدر عاقللر خام وعوامدر وعاشقلر خاص وکرامدر عقل انواع فنونی طالبدر وعشق انجق ذوق جنونه راغبدر عشق ایسه عقل وجانه غالبدر (قطعه) عشق سلطان عالم جاندر * عشق عندنده عقل ناداندر * روحدر خاك وعشق بحر حیات * عقلدر مور واول سلیماندر * عاشق لذت عشقی آلمشدر ولذات جهاندن مستغنی اولمشدر کیمکه عشق ایله پر درد اولمشدر

وشوق

وشـوق واشتیاق ایله رخ زرد اولمشدر تحقیق اول کندیدن بی خبر قالوب انکله مشغول اولمشدر وعندالله
مقبل ومقبول اولمشدر کیمکه براق عشقه سوار اولور اکا راز معراج آشکار اولور عاشـق حق درویش
اولور ماسوای قوربی تشویش اولور موت عاشق مرك حبابدر بادهستی میاندن کندکده قالان آبدر عاشق
حق موتی طالبدر عاقل ایسه اولمدن هاربدر عاشقه بیم جانی عیب وعاردر زیرا که انك موتی وصلت یاردر
عاقلده غایتله خوف موت اولور زیرا که انك مطلوبی موت ایله فوت اولور عاشق نار عشقه یانمغه راغبدر عاقل
اول مشکل ایشدن هاربدر (بیت) حق محبت اهلی حبیب القلوبدر * کیم نار عشقه یانسه اونور العیون اولور *
عاشق معشوقیله محرم وهمخانهدر عاقل اندن محروم وبیکانهدر عاشق صورتده خور وکدادر لکن سلطنت
ابدیه عشق خدادر عاشق کنج عشقه کنجینهدر وجمال عشقه آینهدر عاشق برسیل رواندرکه برصمان التنده
پنهاندر عاشقك جسمی پرخلط وخوندر وقلبی عالمدن برونددر وروحنك صفاتی حددن افزوندرکه (بیت) اطوار
عشق دلده بولانسیر ایدر مدام * هرموج اوبحره هرشئ اول اصله روان اولور * عاشقك ظاهری کلخندر وباطنی
کلشندر عاشقه حظ بدن خطا وجفادر وحظ دل وجان اکا ذوق وصفادر عاشقك کوکلی جمال استر وجانی وجد
وحال استر عاقل دانای احوال جهاندر لکن نادان اسرار نهاندر اما عاشق محرم راز دل وجاندر وآشنای
حضرت یزداندر عاقلی زیرکلك فنونه چکر عاشقی حیرت جنونه چکر زیرکلك انی امیر جهان ایدر حیرت بونی
قطب زمان ایدر (بیت) عاشق کوکلده حیرت ایله پرجنون اولور * عاقل جهانده عزت آرار ذوفنون اولور *
عاقل میدان جهانی دوران ایدر عاشق شهرستان دل وجانی سیران ایدر عقل بشرپای جانه عقالدر جان عاقل
کندی عالمی سیرنده بی مجالدر (بیت) عشق اولدی لب عالم وهرشئ اکاقشور * لب لباب عشق ایله عالم برون
اولور * عاقللر عز وناموس ووقار ایله چرلر عاشقلر وحدتده شراب عشقی ایچرلر عاشقك کوکلی برشهر عظیمدرکه
سلطان بی نظیر آنده مقیمدر عاقلك دل وجانی زندانیدر مادامکه اول محبوس جسم فانیدر وقتا که اول زندان
جسمی ویران ایدر اولزمان فضای لامکانی سیران ایدر عشقك آفتابی دلده عیان اولسه عقل اودم سایه کبی
نهان اولور (بیت) عشقك همیشه همتی اول ذات پاکدار * عقلك خیال وفکری همان نفس دون اولور * عاشق
دریادل اولور وصلت معشوق اکا حاصل اولور عاشق رنك وبودن عار ایدر انکچون اهل دنیادن فرار ایدر
عشق حق لسان ایله بیانه کلمز بحر محیطی برکوزه آلمز هر کوکل مولاسیچون برمدرسهدر درس انده یاالهام
ویاوسوسهدر عاشق الهام ایله عاملدر عاقل وسوسهیه مائلدر عاشق ذوقندن اهل حال اولوب غیرتندن لسانی لال
اولور عاقل حرف وصوت ولغتله قیل وقاله کاور (بیت) عشقك کلامی حق یقیندر ورپر صفا * عقلك حدیثی
حیله ومکر وفسون اولور * هرکس برجهته متوجهدر عاشق بی جهته متوجهدر عاقل صیاد خلق اولور
عاشق صید عشق اولور عاقل لذات نفس ایله مسرور اولور لکن جانی حبس بدندن رنجور وبی حضور اولور
عاشق طبیعت لذتندن خلاص بولمشـدر وجانی مست می عشق اولمشدر عاشقك ذکر وفکری دائم اللهدر
وآرزوسی انجق اول درکاهدر لطف یزدان قهرنده پنهان اولمشدر عاشق انك قهرندن لذت قند آلمشدر عاقل قهرندن
قاچوب انده اولان لطفندن محروم قالمشدر (بیت) عشقدر کاشف اسرار حقایق مطلق * عقل خارجدر احلمز
اکا اسرار درون * عاشقك اکل وشرب اشتهاسی طوتلمشدر زیرا که عشق اکا قوت جان اولمشدر وهرقیدن پاك
اولوب می وحدتله طولمشدر عاشقك درونی پرذوق شراب وشاهددر انك بوذوق وصفاسنه بیخودانی شاهددر
اما شرابی شیرین وبی خمار وطهور وجلالدر وشاهدی قدیم وبی زوال وجمالی بی نظیر ولایزالدر (بیت) حق چو
ویردی منزل معشوقدن نشان * ای اهل عشق دلدهدر اول این تذهبون * عاشق طوپ چوکان عشق اولور
ورستم میدان عشق اولور عاشق غم عشق ایله مردانهدر وجهان اهلندن بیکانهدر وحق ایله انیس وعشق ایله
همخانهدر (قطعه) عشقدر یارغار هرعاشق * دلده دلدار جانده جاناندر * عشق بابای جمله عالمدر * هرایشی
خلقه لطف واحساندر * بولدی عشق اهلی دولت وراحت * که قوشغل انکله آساندر * عاشق که مست جام
خدادر انك قول وفعلی وفکری عدل وصواب وصفادر وقلب آکاهی سهو وخطادن جدادر عاشق غواص
دریای عشقدر وطیار صحرای عشقدر عاشق مخزن اسرار عشقدر وقلبی مطلع انوار عشقدر عاشقك همتی
جملهدن اعلادر زیرا که انك آرزوسی انجق مولادر عاقل مشغول کار جهاندر عاشق مشغوف راز نهاندر

عاشق اوصاف بشردن خالیدر انکچون لایق وصف اجلالیدر عاشقك جانی غرق بحر جان اولور اول قطره ایکن بحر بیپایان اولور عاشقك هر مرادی کندی درونده حاصلدر کندودن طشره یه محتاج ومائل دکلدر عاشقك فراق ووصلت ولقادر عاشق معشوقدن قنده جدادر عاقل لذت وسروری باغ وبستانده بولمشدر عاشق ذوق وحضوری دل وجانده بولمشدر عاقلك مکانی جهان آب وکلدر عاشقك مقامی درون جان ودلدر

(نظم)

پردهٔ جان ایچره عشقك نیجه بیك انوار وار	حسن عشق پاك ایله عاشقلرك بیك کاری وار
عقل دیرکیم شش جهتدن طشره جانك یولی یوق	عشق دیر واردر یقین یول نیجه بیك سیاری وار
عقل بو بازاری کورمش ایلمش بیع وشرا	هم بو بازار ایچره عشقك بشقه بر بازاری وار
دردکش عاشقلرك کوکلنده یوزبیك ذوق اولور	تیره دل عاقللرك قلبنده بیك افکاری وار
عقل دیر راه فنایه کتمه کیم پر خاردر	عشق دیر واردم فنایه نیجه بیك کلزاری وار
عشق دیر ای عقل وارلق پرده سن رفع ایله باق	کیم کوکلده سیر ایدرسن جنت وانهاری وار
عشق حق حق کونشدر ابر حرف ایچره نهان	چون ظهور ایلر حضورنده کیمك کفتاری وار

عاشقك قولی قنادی عشقدر ومبدأ ومطلب ومعادی عشقدر عاشقك نور دیده سی عشقدر وانك سرور سینه سی عشقدر عاشقك روحی آفتاب روشندر عالم انك چشمنده کلشندر عاشق عشق ایله هر مرادن آلمشدر عاقل عقلله محجوب قالمشدر عقل انسان حجاب دیدهٔ جاندر انکله اسرار عشق اندن نهاندر چون جام عشق ایله جان سکران اولور عقل اولزمان حیران اولوب اسرار نهان جانه عیان اولور (قطعه) ساقی کتور اوباده بی بوچند وچون ایچون * اول بحر عشقدن که قوماز دلده چند وچون * بندن بنی خلاص قیلوب عقل الندن آل * کیم علم عشقی فهم ایده من عقل ذوفنون * عقل انسان اول مهر درخشان ایله دل وجان آره سنده ابر سیاه اولمشدر وانکچون دل وجان بوزمین ابدانده محجوب وسرکردان قالمشدر * چونکه عشق حق دل عاشقده بادصرصر کبی هبوب ایدر بو غمام عقل اولزمان اره دن رفع اولور کیدر ومعشوق جان شمس تابان کبی سمای دلده جانه عیان اولور وجان انکله شادان اولور وحسنته حیران اولور وآکا ثنا خوان اولور واول کله مقابل بلبل خوش الحان اولور (بیت) اسر عشقك یلی اسحاره قارشی * اوتر بلبلری کلزاره قارشی * علم عشق ایله مشغول اولان عاشقك قلبنده عشقك یللری اسر زیرا که علم عشق آنك جانی کوزن آچوب جهاندن رغبتن کسر عقل انجق تدبرله تفکر ایدر عشق ایسه تحیرله تذکر ایدر عقلك ایشی تکلف ایله تأسفدر وعشقك شانی تحیله تألفدر عاقل انجق اجتهاد ایله استناد ایدر عاشق مبدأ ومعادینه طوغری کیدر عشق ودود اصل هر سود ومایهٔ شهوددر

(نظم)

دولت عشقی بولکه سرمد اولور
کر افلاطون اولورسه هرزه اولور
عقل جزؤ عقل کله دشمندر
صمت وحیرتله اول معود اولور
علم عشقك همان برآیتك
اهل دل عشق ایله مؤید اولور

عزتی بی نهایه وحد اولور
عشقسز عمرین ایلین آخر
دوست اولان عقل کله اسعد اولور
حظ عقل اولدی نقل وبحث وقیاس
شرح وتفسیری بیك مجلد اولور
عمریکی حقی عشقه صرف ایتکیم

کیمکه سرمست جام عشق دکل
موتدنصکره خردر اول رد اولور
علمدن عشق پاك فارغدر
جمله سی درس عشقه ابجد اولور
اهل نفس اولدی عشقدن محروم
عاشقك عمری بیحد وعد اولور

﴿نوع حادی وعشرون﴾ عشقك حالت وکرامتن وعاشقك حرارت وملامتن ومعشوقك راحت وستر وسلامتن بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل الله دیمشلردرکه عشق محبتك نهایت وغایتیدر وحقك دوستلرینه هدایت وعنایتیدر عاشقلری دلبرلر جان ایله طلب قیلمشلردر هر معشوق البته عاشقنه شکار اولمشدر کرچه تشنه آبی طالبدر آب هم تشنه یه راغبدر عشق جان ودلده نور اوزره نوردر مثال داماد وعروس انده مستوردر عشق فایق بی قرار وبی سکوندر جان عاشق انکچون پرجنوندر عشق آتشی عاشقی یاقمشدر انکچون اول فکر وعباراتی بوراقمشدر قلب عاشقه اسرار القا اولنور انده کلام ورؤیت بری بریله ممتزج بولنور عشقك مشربی هر مشربدن جدادر عاشقك مشربی وحدت ومذهبی خدادر عشق بریار دوربیندرکه یادی آشنا واراغی یقین

ایدر

ایدر عشق براستاد کاملدرکه آنکه صدهزار ارواحه اتحاد حاصلدر عاشق کندوبی حقیر وذلیل ایدرآنکله
معشوقه تعظیم وتبجیل ایدر عاشق عشق ایله زنده اولور اوقات مختلفه‌یه بنده اولمز عاشقه درد وغم حلوادر
کرچه عاقله جمله بلوادر عاشقك جانی غداسی خوش الحان صداسیدر (نظم) مؤمنان کویند کاثار بهشت *
نغز کردانیدهرا آواززشت * ماهمه اجزای آدم بوده‌ایم * دربهشت آن لحنها بشنوده‌ایم * کرچه برمار یخت آب
وکل شکی * یادما آید از انها اندکی * پس غدای عاشقان آمد سماع * که دروباشد خیال اجتماع * قوتی کیرد
خیالات ضمیر * بلکه صورت کردد از بانك وصفیر * عاشق روی زیبایه بی پرواباقد قذه آنکچون کریان اولور که اول
جیرانی رایکان وبی‌شوبان صانوب اکا حیران اولور برده آنی کورر که آنك تیرغمزه‌سی همان سینه‌سنه کلور تا کیم
شهوتله نظردن انی مانع اولور عاشقك مدرسی حسن یاردر وجه معشوق اکا دفتر ودرس وتکراردر (بیت)
بکا برعلم کشف اولدی سنك حسنك کتابندن * که یوز بیك عقل عاجزدر انك برفصل وبابندن * حکمت باری
قضاوقدرده بری بریمزه عاشق ومائل قیلمشدر هرچند ایکی بدن بری برندن بعیدوبیکانه اولمشدر لکن کوکلدن
کوکله یقین یوللر واردرکه هردمده بری برینی بولمشدر نتکیم ایکی چراغك سفالی بشقه ایکن ضیالری ممزوج
اولمشدر قنی عاشق که وصاله طالبدر تحقیق انك معشوقی دخی عاشقدر وانك وصلنه راغبدر لکن عاشقك
عشقی بدنن خسته وضعیف ایدر معشوقك عشقی آنی سمین ولطیف ایدر اکر برکوکلده برق اوران مهریاردر
تیقن ایله که اول کوکلده هم مهر ومحبت واردر معشوق اولان صورت بدندکل معنی جاندر زیرا که عندالموت
اول صورت بی‌معنی اولان تن بی‌جان منفور عاشق اولدیغی ظاهر ونمایاندر * پس عاشق صورت شقیدر وعاشق
معنی سعید وحقیقیدر اول دلبرلرکه آنلر اطبای دلدرلر کندی خسته‌لرین صورمغه مائلدرلر اکرننك ونام
ایچون حذر ایدرلرسه بر بهانه ایله خبر ایدرلر والا انلری خاطردن چیقارمیوب تخیل ایدرلر زیرا که هیچ
برمعشوق اولمزکه عاشقندن بی‌خبراوله * پس اکرسنك قلبکده محبت مولی ایکی قات اولمشدر تحقیق اول
دخی سکا محبت قیلمشدر زیرا که برالك سسی قنده کلمشدر تشنه اغلرکه قنی آب ریان آب روان هم چاغلرکه قنی
اول عطشان جانمزده بو عطش جذب بی‌چوندر بزانکچون موجود اول بزم ایچوندر عالمده اکر انسان واکر
حیوان واکر نبات واکر جمادر همیشه هرمراد البته آنلر عاشق هربی‌مراددربی‌مراد اولنلر مرادینه کیدرلر
واول مراد اولنلری انلرجذب ایدرلر لکن کهربا مستغنی شکلنده عاشقدر وخار وخس ایراقدن اکا عازم
ولاحقدر معشوقك میلی جمله‌دن پنهاندر عاشقك میلی بیك طبل وظهورنا ایله عیاندر معشوقك قلبنده هردم
عاشقدر عذر انك قلبنده همیشه وامقدر کیمکه عاشق مولی اولور اول سایه کبی شمس ایله لااولور عاشق خدامثال
بعوضه وهوادرکه تندباد ایله ایشی فنادر کرچه عشقك نهایتی معشوق ایله بقادر لکن بدایت بقای عاشق
کندودن فنادر فضل عشق انسانی فضول ایتمشدر بوظلم نفس وجهل عشق ایله ظلوم وجهول ایتمشدر
نتکیم طوشان نفسنه ظلم ایدوب ارسلانه قارشی کتمشدر وانی جهلندن آرزو ایله درآغوش ایتمشدر
یاخود بر ضعیف پروانه کندوبی ناره آتمشدر لکن انسان بو ظلم ایله هرعدله وبو جهلله هرعلمه
یتمشدر زیرا که سموات وارض وجبال ابا ایلدیکی امانت یوکی التنده یاتمشدر
(بیت) حق ظلوم نفس وجهول هوا اولان * میلیله باز عشقه چوعصفور اولور شکار

(نظم) عشقدر واسطهٔ وصلت یار	عشقدر رابطهٔ قرب نگار	آدمی مهر خدای متعال
مهر بالایه چکر ژاله مثال	عشق ایله زائل اولور ظلمت جان	نتکیم مهر ایله تاریك جهان
عشق اولور سینهٔ عاشقده سرور	عشق اولور دیدهٔ غمدیده‌ده نور	بربرینه بو وجود انسان
اولدی اینهٔ عشق یزدان	عشق یار آره‌ده بر صورتدر	اول همان واسطهٔ وصلتدر
عارف قال لعشق الانسان	جذبهٔ من جذبات الرحمن	عشق مولایه اوکیم مائل اولور
صبح صادق کبی صافی دل اولور	یولنی پاك ایدر ایرماغ کبی	سویلمز سویلدن طاغ کبی
خانهٔ جانن ایدر نورانی	واردات قبیل رحمانی	قدح ساقی باقیدن ایچر
بادهٔ عشق خدا ایله کیچر	نه صوررسك سکا تفسیر قیلور	نی کبی جمله مقاماتی بیلور

عالمه شاه اولانك اوتاغی   کورینور آکا اورمجك آغی   عالم وحدتی ادراك ایلر
غیریدن خاطرنی پاك ایلر   ایلز زینت دنیایه نظر   کندویه کندوسنك دردی یتر
حرم ایلر آنی دائم دم عشق   کوکای اکلنجه‌سی اولور غم عشق   عاشق اول اویمه عوامك سوزینه
عشقدر نور ضیا جان کوزینه   چان کوزن آچسه وجود انسان   حائل اولمز اکا بو کون ومکان
مغرب ومشرقی سیران ایلر   قابی ارواح ایله جولان ایلر   ایشیدر اهل سما آوازین
آچمز اماکه ولایت رازین   عشق ایله کامل اولان اهل فنا   سویلشور خضر ایله بی حرف وصدا
نیجه وصف ایلیه عشقی وصاف   که آنك دامنیدر قلهٔ قاف   مولوی مثلی فلك ایله نظر
طورمیوب حالت عشق ایله دونر   صبح صادق یقه‌سن چاك ایلر   عارف اولان بونی ادراك ایلر
اولبدی چون سلسلهٔ عشق ایله بند   صولر آغلر ایکلر کوه بلند   مست لا یعقل اولور هر بلبل
چاك ایدر جبه‌سنی لاله وکل   جنهم بی عشقه دیمشدر عشاق   شمعه‌سز خانه وآتشسز اوجاق
کان آینهٔ کونین اولملم   عشق ایله تاسروپا عین اولملم   ایدملم مهر خدائی مقصود
بولملم ذره وش آنکله وجود   عشقدر عاشقه مانند براق   اولمز آنکله اکا منزل ایراق
عشق ایله روح بولور حقه وصول   موجب قطع منازل اولور اول   جام عشق ایله اولان بر حالت
کسب ایدر کندویه نورانیت   هر دم ای حی خداوند عزیز   ویر بکا درد محبت آمیز

کوکلی حامل اسرار ایله * عزت عشقه سزاوار ایله * ای قو عاشقه معشوق ومرام * جانمه عشقك انیس ایله مدام ﴿نوع ثانی وعشرون﴾ عشق مولانك خواص عیانن واسرار نهانن وعلو شانن بیلدیرر (ای عزیز معلوم) اولسونکه اهل الله دیمشلردر که عقل جزؤی که عقل انساندر اول عشق حق امرنده حیراندر عشقك تمش ایکی دیوانه‌لکی واردر وایکی عالمدن بیکانه‌لکی واردر عشقك کندی پنهان وحیرتی عیاندر جان عشاق آنك حسرتنده نکراندر عشق حق بحر عدمدر عقل آنده شکسته قدمدر عشقدر که بادهٔ تحقیقدرهم اودر که ساقی هر صدیقدر (قطعه) عشقك شرابن ویر بکا * تاقالمسون خوف ورجا * اندیشه‌لردن قیل رها * مست ایله میدن ساقیا * نان استمم آب استمم * آسایش خواب استمم * یاران واحباب استمم * عشقك میدر پس بکا * عشق ابتدا عاشق ایله خونیدر تا کیم فرار ایده اولکیم برونیدر عشق استیلا وخشم ایلدکده عاشقك چشمنده هر لطیفی قبیح ایدر عشق نان وبی نان غدای عاشقدر وجودیله بند اولمز اوکیم صادقدر عاشقك وجودی ایله ایشی یوقدر آنك سرمایه‌سز کاری چوقدر عاشقلر عدمده خیمه قورمشلردر عدم کبی یك رنك ونفس واحده اولمشلردر عاشق قدمده شیٔ کورمشدر نتکیم عاقل عنبده‌می کورمشدر عاشق اولمزدن اقدم میت اولمشدر وعشق سرمدله حیات ابدی بولمشدر عاشق شکسته اولور وغم وحزن ایله بسته اولور عاشقك سروری ذل وتلفده‌در نتکیم عاقلك حضوری عز وشرفده‌در (قطعه) بر زماندر که غم عشق نم دیمدر * الم وحزنی سرور دل غمکینمدر * شحنه ومیر ایله اولکیم بزی تخویف ایلر * بیلمدی منزل سلطان دل مسکینمدر * عشق ایمش اهل وجودك غرضی ای حقی * خار راز غم ودردی کل ونسرینمدر * عاقلك طاعتی کراهت واضطرار ایله‌در عاشقك طاعتی محبت واختیار ایله‌در (ائتیا طوعا) عاشقلر بهاریدر (ائتیا کرها) عاقللر مهاریدر بونلرك حقه محبتی علت ایچوندر و آنلرك محبتی خالص خلت ایچوندر اکر بونلر اولسون واکر انلر اولسون جمله‌سی طالبدر حق تعالی جمله‌سنی کندویه جاذبدر لیکن عاشقلر درد وغم زهرنی شهد وشکر بولورلر وچاه محنت والمده خرم وشاد اولورلر وذل وحقارتدن ذوق ولذت آلورلر وعز وجاه ارامقدن فارغ وآزاد اولورلر (نظم) عاشق رهین مهر ووفادر بلاخلاف * عارف قرین صدق وصفادر بلاخلاف * عقل بهانه جویه ایدر عاقل اقتدا * عاشق انیس رنج وبلادر بلاخلاف * سن عشقه یولداش اولکه آنی دلده بولانك * البته حظی انس ولقادر بلاخلاف * بحر محبت ایچره جهان برسفینه‌در * اول بحر صودکل که هوادر بلاخلاف * عشقك دمیله طولسه کوکل حی اولور مدام * حقی بو عشق وصف خدادر بلاخلاف * عشق آدم اتامزدن بزه میراث قالمشدر زیرکلك قلبه واسطهٔ شیطان ایله کلمشدر زیرکلك دریاده سیاحتدر که هلاکدر وحدر عشق ایسه عشاق ایچون مانند سفینهٔ نوحدر عقلك زیرکلکی ظن

وخبردرعشقك حيرتی عين نظردر پس عشقه عقلی قربان ايدنك وجه معشوقه حيران اولمسی امر مقرردر عشق ايله عقل جزؤی بيچاره اولورنتكيم صبح ايله قنديل آواره اولورزيرا كه عقل انجق شحنه درعشق ايسه اولوسلطاندر عقل اول سايه دركه عشق اكا مهر درخشاندر (قطعه) كوكادن حج عشقه واردركه اولدرقبلهٔ هرجان * رفيق عقل وفهم اولمه كه آنلردرسكادشمان * جهان كروانسرادركلدی بيك جان كتدی دردیله * قوحزن وحسرتی كل دلده حسن عشقه اول حيران * كوزك يوم ظاهر اشياده تضييع ايتمه اول نوری * كه تاباطنده لب عالمی خوش قبله سن سيران * عاشقك غم وسروری معشوقدروهرخدمتنك اجرتی اودرعاشق كه معشوقدن طالب ماسوادر اول عاشق صايلمزكه مائل نفس وهوادرزيراكه عشق مولا برناردركه قلب عاشقده ماسوايی قومز بقار بی عشق اولان عمربدنه باركه خاطردر حقدن غائب اولمق موت حاضردرعشقك بوزنازايله كبری اولورعشق انجق يوزنازايله الله كلور (نظم) اولدركه عشق شيوهٔ نازابتداايدر * عاشق همان اكادل وجانن فداايدر * آزاداولور جهانده حيات ابد بولور * اول جان معتقدكه آكااقتداايدر * دوستك مراديدربزه انجق مراديمز * عالمده هرنه اولسه چون آنی خداايدر * عاشق بولورجفايی وفادله عشق اكا * جوروجفاايدرسه اوذوق وصفاايدر * ظلمتده قالمه قلبكه كل نورعشقی بول * حق كه مهرعشقی سنی برضياايدر * عشق حق كان وفادرقلب عاشق انكله برصفادر عاشقك كالی موت وفنادر عاشق فانی كندوبی جانانی صانوب تعظيم ايله اوتانوب سرورايله محبت ايتمك انك شانيدر (قطعه) ايدرعشاقی اول عشق فانی بووجودندن * پس اندن بخش ايدر كندی وجودن عين جودندن * وجودی عشق اولندرلوح محفوظ اندهدرهرشی * بيلن ديمزدين بيلمزاول اسراری ورودندن * كداكيم دربدراولمشدی شیء لله ديرايكن اول * كوربنورتاكه اول كنج نهان دلق كبودندن * عشقك يوزبيك جناحی واردركه هربری عرشك فوقندن تحت ثرايه واصلدر عشق مولی دهن بندوساوس وجدالدر عشق ايله نفس ناطقه لالدر عاشق مولی ماسوايه التفات ايتمزوخير وشرين ارامیوب عشقه تابع اولور آنكله رضای معشوقی بولورعشق حق عشاقك پيريدروهرناميدك دستكيريدرونظام اموررعالم آنك تدبيريدر (نظم) بزعشق زاده يزكه اودمدرم خدا * اطفالزيا نجه كيدوب ايلرزندا * اول مادرك سودين ايچرز دمبدم مدام * اول شرق وغربدن بروكوكدن ويررغدا * هم شهروهم بياباندهبز آنكله هم رهز * جاندرغلام مادرمهروی خوشلقا دل شهراولورچوجانلره اول مهر اولورعيان * دل خانماندر ايلسه خلوت اودلربا * چون باغبان روضهٔ هرجان ودل اودر * بولمش روانی حقی اوساقيله خوش بقا * عاشقك مذهبی يوق اولمقدر وعروج فلك فنابولمقدرعاشق كندی وجودندن مردود اولوروعشق ايله موجوداولورعشق وناموس بركوكده جمع اولمزعاشقك ناس ايله برايشی قالمازعشق برمالك ملك قهاردركه عاشق آكاچابك خدمتكاردر عشق برشيردركه عاشق اكاشكاردر عشقه شكاراولنلركندی نفسلرندن آزاد واحراردرعشق براسن يلدركه عشاقی اوكنه قاتمشدرعشق صرب اقار سيلدركه عشاق اكاجان آتمشدر (قطعه) كلدی اول جيحونكه آندن نه فلك جولان ايدر * كلدی اول مهركه ماه وزهره بی حيران ايدر * كلدی اول چوكان روحانی كه دشت روحده * هرطرفدن بيك كوكل طوبن روان كردان ايدر * كيمكه اندن خرقه كيدی وارلغن خرق ايلدی * كيمكه اندن لقمه براولدم انی لقمان ايدر * عاشقك كمسه ايله شغلی اولمزكندی قلبندن طشره برنسنه بيلمزعاشق برمست لاابالیدركه معشوقنه اطاعت انك حاليدر (بيت) ملك دنياتن پرستانرا حلال * ماغلام ملك عشق ذوالجلال * عاشق حيات عشق استرجان استمزوشراب عشق استرآب ونان استمز عاشق كندی وجودندن فارغ اولمشدر ودرونی بادهٔ عشق ايله طولمشدر پس اول كوزه دن اولمی ترشح قيلمشدر ونقطهٔ عشقی بركتاب ناطق بولمشدر (نظم)

نقطه سی بركتابدر عشقك — ذره سی آفتابدر عشقك * — غرق اولور قطره سنده كون ومكان
كنزلنور ذره سنده هردوجهان — عشق پاك ايله آدم آدم اولور — مرشد كامل مكرم اولور
عشقدر نور ديدهٔ عشاق — عشقدر سالكه رفيق وبراق * — دلدهٔ عشقك ضميری مضمردر
ذات انسان عشقه مظهردر — هركيم اولديسه عشق النده اسير — غيره راجع كركز انده ضمير
عشق ديوانه ايلر انسانی — كسمك ايچون علاقه دن آنی — اولدی زيرا تعلق دنيا
مانع انس حضرت مولی — عبد اولان عشقه شاه عالم اولور — عشق درديله شاد وخرم اولور

عاشق اولان توكل اهلی اولور
عشق ایله جان كوزینی ایدوب بیدار
قیلسه بر نقطه یه اكرچه نظر
ذره خورشید دلكشاسی اولور
عالم ایچره بحق نور رسول
وی جهان ایچره راه عشقه كیدن
ذره نور بسیطه روزن اولور
نور عشقی كورر بور وزندن
عاشق اولمق قبای مطلقدر
تاكیم اسراره اولهسن لاحق

وارہ وارہ مرتبهسنی بولور
فتح اولوب هب حقایق اشیا
آندن جمله جهانی سیر ایلر
اولدی بو سرده عقل وجان حیران
عین عشقده مرد مكدر اول
مرشدی عشق اولنجه انسانك
قطره بحر محیطه مخزن اولور
عاشقه پرده دار دربو وجود
عشق اودینه یانوب كل اولمقدر
كورمه دلبر جمالنی حذر ایت

بر كون اوله كه كشف اولوب اسرار
كشف اولور پردهٔ جناب خدا
نقطه جام جهان نماسی اولور
درج اولور نقطهده علوم جهان
ای بصیرت كوزین كشاده ایدن
آچیلور عین عبرتی انك
عالم روحی سیر ایدن تندن
جان كوزینه غباردر بو وجود
اهل باطن اوله كور ای عاشق
صورته باقمه سیرته نظر ایت

سكا لایقمیدر بوكیم اوله دوست | قان ایله استخوان ایله بر پوست
حضرت حقه اولكه اولدی خلیل | بولدی دل كعبه سنده نور جمیل

﴿نوع ثالث وعشرون﴾ عشق مولانك مجاز وحقیقتن وكنه وماهیتن ووجد وحالتن بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونكه اهل الله دیمشلردركه عشق المندن فارغ اولان دل كوكل دكلدر كوكل دردنی چكمین بدن آب وكلدر عشقك اسیری هر غمدن آزاد اولور انك غمیله معتاد اولان همیشه دلشاد اولور جهان غوغای عشق ایله پرفتنهدر فلك سودای عشق ایله سركشتهدر بادهٔ عشق آدمه حرارتله مستلك ویرر غیرسی افسردهلكله خودپرستلك ویرر عشق ایله عاشق تازهلك بولور اكا انتسابیله ذكری خیر اولور مجنون ولیلی بومیدن حظ آلمشدر آنكیچون عالمده كوزل نامی قالمشدر جهانه یوز بیك عاقل كلوب فرزانه كتمشدر ولكن جملهسی عاشقلقدن بیكانه كتمشدر (نظم) عشق درد ایله دوررونم طولیدر معمورم * ذوق خمریله دل وجان خوش اولور مسرورم * عشق ایله اولسم اولور هر دل وجان ایچره یرم * عقله یار اولسم اودم جمله كوكلدن دورم * عشق سلطان جهان ایمش اكا قول اولورم * تابكی وسوسهٔ عقلله بن مغرورم * عشقدر جوهر جان جمله یه اولدر جانان * نیچون اول مادر مشفقدن ایراغ ودورم * محو عشق اولدی قمو نام ونشانم حقی * غیر نسبتلری قوی عشق ایله بن مشهورم * كرچه عالمده بیك كار ایله مشغول اولورسن لكن سن كندكدن آنجق عشق ایله خلاص اوله بیلورسن عشقدن اعراض ایتمه كرخود مجازیدر زیرا كه مجازی حقیقینك كارسازیدر نتكیم ابتدا لوح اوزرنده الف بایی اوقور بیلورسن اندنصكره قرآندن درس المغه قادر اولورسن بر مریدالله ایچون بر پیره كتمشدر طریق محبتده انی دستكیر اتخاذ ایتمشدر پس اول مرشد راه عشق اكا اكر عاشق دكلسك وار برینه عاشق اول آندن بزه كل بیورمشدر زیرا كه المجاز قنطرة الحقیقة مصداقنجه بنی صورت جامن چكمدكجه معنی جرعهسن طاتمق ممكن اولمدیغن طیورمشدر لكن مجازی قنطرهسن سرعتله كیچهلك كركدر ومعنی حقیقتدن دریالر ایچمك كركدر وبادهٔ محبتله كندیدن كچمك كركدر (نظم) كندی حسنن وجه دلبردن هویدا قیلدی عشق * چشم عاشقدن دونوب آنی تماشا قیلدی عشق * كرچه دلبر كندیدر هم كیدی عاشق كسوتن * پس جمالی جلوهسن كندی تمنا قیلدی عشق * كل یوزینه زلف مشكیندن سلاسل بغلیوب * اهل عشق بستهٔ زنجیر سودا قیلدی عشق * صغمدی ارض وسمایه حسن عشقك لشكری * بو عجب كیم سینهٔ عشاقی مأوی قیلدی عشق * نار ونور ایله ایدر محو اسم ورسمن عاشقك * سر قیل حقی بو خوش رسمیكه پیدا قیلدی عشق * عشقك بدایتی محبتدر ونهایتی وجد وحالتدر وجدك بدایتی مكاشفهدر ونهایتی مشاهدهدر وجد اودركه قلبیله موجودی مشاهده ایدوب وجدیله مخاطبه ایدر وجد اول كلام ربانیدركه وحدانیت اسرارین عیان ایدوب انسانیت صفاتن پنهان ایدرو رحمانیت احكامن اجرا ایله كیدر (قطعه) جاهلك فخری جمع مالله‌در * عارفك عزتی كمالله‌در * عشق وشوق اهلی وجد وحالی استر * نه كمال استر ونه مال استر * عشق دردیكه مردی فرد ایلر * كندینك غیرین اكا درد ایلر * وجد اهل عشقك دلنده بر سر مشكلدركه اكا بركمسنه مطلع دكلدر وجد الله تعالینك عبدی سرینه مطالعهسی عندنده روحك خضوعیدر وجد اول وارد حقدركه قلب عاشقی حقه جاذبدر عشق استغراق وحیرتدر وجد ایسه هلاك بشریتدر (نظم) بر بلبل عشقم كه كلی

خاریده

خاريده بيلمم * يازم بيلورم كنديمى اغياريده بيلمم * حيران اوله لى عشق جمالينه بوعقلم * ادراكندر فكر ايله كفتاريده بيلم * دوست اصبعى بيننده مثال قلمم بن * شعرى يازارم دفتر اشعاريده بيلمم * چون قلب تقلبده مقلبله درانجق * انكارنه دربيلمزم اقراريده بيلمم * هرانده چوبرشانده ظهوراتديم عشق * حقى بومراتبندر اطواريده بيلمم * وجد اهلى عشقه حلاوت ذكرالله استيلا ايلدكده غلبهٔ شوقى تحملدن روحك عجزيدر و جد اول منفرددركه منفردى بولور وجد اول موجود انوارنده فقدان واجددر وجد انس وحضور انواريدركه رياح قدس اول انوارى درون عشاقه رش ايدرانكچون واجدين ارواحى معطردر وكوكللرى متنوردر و بدنلرى رفيقدر واشارتلرى دقيقدر وسوزلرى حيات قلوب وعقولدر وجمله نك عندنده مرغوب ومقبولدر پس بوصفات ايله متصف اوليان فاسد المزاجدركه محتاج علاجدر (نظم) سعادت اهلى قتنده سعادتى واردر * انك كه هردوجهاندن فراغتى واردر * بيوك سعادت اودركيم سلامت دلدن * طريق عشقه درونى ارادتى واردر * دخى سعادت اعلى واعظم اولدركيم * وقوف عشق ايله جاندن شهادتى واردر * اوجانكه عاشق صادقدر اول جو پروانه * دل آتشنده انك وجد وحالتى واردر * هميشه حقى مشتاقك اهل عشقه نهان * فناى عشق ايله شيرين حكايتى واردر * مواجيد قلوبك بركاتى ابداننده ظاهر اولور مواجيد ارواحك بركاتى اسرار يله قالور وجدك اهونى شديد اولور وشديدى غايت شديد اولور وجدك كيفيتى عبارته كلز برمعنادر زيراكه اول صدور اوليا ده سر مولى در وجد اهل عشقك وجودى كتمسيدر وحركات ظاهره سى تمسيدر طوبى اكاكيم حضورندن غائب اولوب غيبتندن حاضر اولوب (نظم) مقرر اولدى كه جاننده بولمش اهل كمال * هزار حسن وجمال وهزار جام زلال * ايكى جهان كدرندن خلاص ايدرجانى * شراب ناب محبتله كأس مالامال * هميشه ساقى جان اهل عشقه كشف ايلر * هزار لطف وملاحت هزار غنج ودلال * مدام بزم محبتده مست اولور عشاق * جدالجى مست دكل مست مستقيم الحال * روان حقى ايرسه حالت نزعه * هم آرزوى وصالكه دپره در پروبال * جهان درياى عشقك برقطره سيدر فلك صحراى عشقك برسبزه سيدر عشقك شغلندن معتبر پيشه اولمز انك سوداسندن لذتلى انديشه اولمز عشقك اسيرى ازاد اولمق استمز غمدن جان ويرسه شاد اولمق استمز عشق اكرچه شور انكيز اولور لكن دردو غمى نشاط آميز اولور عشقك بهارى پژمرده اولمز شوقك شرارى افسرده اولمز (نظم) عشقك دميله تازه اولور عهد خرمى * ايلر غميله خرم وخندان هر آدمى * كرايله سك كمان كه بودردك دواسى يوق * بيل سنده يوغيمش بوغمك نيم درهمى * درياى فيض تشنهٔ ديدار تشنه در * كيم زخم اولورسه بولدى اوتشريف مرهمى * كل غنچه مثلى قلبكه سن طشره يى اونوت * كندكده مدغم اولكه كوكل جكمسون غمى * قوى بندلكك يوغ اولكه جنانك جنان اوله * چون اختلاط نفس ايله بولدك جهنمى * بحر درونه سن سنى صالكيم وصال اودر اى ماهى طبيده قوساحلده بونمى * تن خوابكاهلك اولمش اويان حقى عشقه كل * ياد اولمه سنده استه اودرينه همدمى * عشق اكر مجازى واكر حقيقيدر دولت اول عاشقك رفيقيدر زيراكه حقيقت مجاز ايله بيله در اوخزانه نك فتحى بومفتاح ايله در (نظم) معنى الوجود فى صور الكون قدظهر * ماضر سر وحدته كثرة الصور عشقك دمى سرايت ايدرجمله يه مدام * اول دمله زنده اولدى جهان بولدى زيب وفر * عشق اولدى كوزده نور وكوكلده غم وسرور * ادراك هر بصيرت اودر نور هر بصر * هم سويليوب اشيدن اودرجمله دن ولى * عارفدر انى فهم ايدوب اندن الان خبر * حقى چو عالم آينهٔ وجه عشقدر * سن حسن عشق پاكه بواشياده قيل نظر * عشقك مقامى غايتله عاليدر انك اساسى خللدن خاليدر بى عشق افلاكك دونمسى اولمز آنسز عالم بونظامى بولمز عالم عشق ايسه خوش عالمدر عاشق اولان عارف وكامل آدمدر عشقك وصفى لسان ايله بيانه كلز عشق اكر قيامته دك وصف اولنسه يوز قيامت كيچر كه اول تمام اولمز

عشـق مخفيكن آشـكار اولدى	جمـله ارواح اكا شـكار اولدى	عشـق آثارين ايلمش اظهـار
فاعتـبر منـه ياذوى الابصـار	عشـق بنيـاد هزد وعالمـدر	جوهر اصـل روح آدمـدر
عشـقدر بلكـه مبدأ اشـيا	جمـله نورندن اولديلر پيـدا	عشـق بنـاى چرخ اعظمـدر
عقل كلدر اوروح اكرمدر	عشق عرش اولدى فرش لوح وقلم	بولدى اندن شفاى درد والم
عشق جنات حور وعين اولمش	كوثر وشير وانكبين اولمش	عشق چون عين سلسبيل اولمش

هر کوکلدن اکا سبیل اولمش
عشقدر حسن ادم وحوی
قبلهٔ جمله عالم اولمشدر
عشق معراج انبیا اولمش
جمله سرور سرینه اولدر تاج
عشق مفتاح هر فتوح اولمش
اصل اودر عقلی سن کزاف اکله
عشق کان علوم و عرفاندر
هب علوم ایچره ذو فنون اولمش
عشق توحید صادق اولمشدر
رحمت و حب خاص یزدانی
عشقدر سر نفی و هم اثبات
جمله مشکل انکله اساندر
عشق اینهٔ جمال اکله
تشنه دللرده اول دراب حیات
عشق کندیله عشق باز اولمش
ایشدر کندیدن بنه او جواب
عشقدر شاه وطالع مسعود
مثل جور زبز اول سلیماندر
عشق بیلمز زن وبنین وبنات
جمله یکسان اکا شهادت وغیب
عشق ایدر قلبدن چو کشف حجاب
بخش ایدر صکره نور عرفانی
عشق هرنه کوکلده قیلسه قرار
مرد ازاده‌یی ایدر بنده
عشق هر کیمه کیم عنایت ایدر
ذات معشوقه رهنمالق ایدر
عشق دل خلو تنده جاناندر
قبلهٔ جسم آب وکلدر هم
عشق جانك طبیب حاذقیدر
کیمکه عاشقدر اکا یوقدر بیم
عشق بی شرح وبی بیان اولمش
جمله اوصافی پر کمال اولمش
عشق ایچون صد هزار نام اولمش
جمله‌دن باطن اولدی هم ظاهر

عشق خورشید وماه تاباندر
مقصد صدق وجنت مأوی
عشقدر مطلب خفی وجلی
خلعت وتاج اولیا اولمش
عشق شهباز لا مکانیدر
مونس عقلی وقلب وروح اولمش
عشق ایسه نور عقلی وایماندر
نور هر چشم وجان هرجاندر
عشق استاد وپیر هر فندر
مونس جان عاشق اولمشدر
عشقدر نور منبع انوار
بحر توحید اودر قمو ایات
عشق سیمرغ کوه قاف اولمش
سر اسرار ذوالجلال اکله
عشقدر لذت صیام ونماز
کندی حسننه پرنیاز اولمش
عشق هم عارف اولدی هم معروف
هم ایاز ایله عاقبت محمود
عشق سلطانی نام وشان بیلمز
سیئاتی ایدر قمو حسنات
عشق ایچون قرب وبعد یکساندر
بیلمز اولور ندر ثواب وعقاب
عشق دیوانه ایلر انسانی
ماسوی قویمز انده جمله بقار
عشق صیاد مرغ انساندر
جمله حالده انی حمایت ایدر
عشق کوردن کوکلده پنهاندر
بیلمیان خلق ایچنده جویاندر
عشق هم نوش جان اولور هم نیش
کاه معشوق وکاه عاشقیدر
عشقدر ذوق جان ولذت شوق
واصف عشق بی لسان اولمش
عشق وصف ودود بیچوندر
جمله اشیاده خاص وعام اولمش
عشقدر اصل و فرع جود ووجود

ورد وریحان وباغ وبستاندر
عشق مقبول آدم اولمشدر
هم اودر قصد هر نبی وولی
عشقدر سر شبلی وحلاج
نکتهٔ سر کن فکانیدر
عشق بی عین وشین قاف آکله
سر اسلام وحسن واحساندر
عشق مانند ارغنون اولمش
قلب عشاق انکله روشندر
عشقدر دلده سر سبحانی
هم اودر سر معدن اسرار
عشق تفسیر سر قرآندر
جمله معناده موشکاف اولمش
عشق حج وحقیقت اولدی زکات
هردم ایلر اوزرینه ناز ونیاز
عشق ایدر کندویه سؤال وعتاب
کندی هم واصف اولدی هم موصوف
عشق دل تختی اوزره سلطاندر
اولدی ازاده خانمان بیلمز
عشق پاك ایچره بوقدر اصلا عیب
وهوالآن هم کما کاندر
عشق فاسق ایدر مسلمانی
محو ایدر غفلتی ونسیانی
عشقدر نار ونور تابنده
جامع شمل هر پریشاندر
عشق هر کیمسه اشنالق ایدر
دائما جان ایچنده اول جاندر
عشق محراب جان ودلدار هم
همدم اولدر قمویه مرهم وریش
عشق دل حجره سنده‌در چو مقیم
کیمکه عاشق دکل اولمدی ذوق
عشق باقی لا یزال اولمش
عدو حددن شئونی بیروندر
عشق هم اول اولدی هم آخر
عشقدن اولدی کل شیٔ موجود

عشقدر عشق جمله بالتحقیق　　　حق ایچون قدر بوسوزلر ایت تصدیق

﴿نوع رابع وعشرون﴾ عشق مولا یه وصول طریقنك اصولن بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل الله دیمشلردر که حق تعالی یه کیدن یوللر کرچه کثرتده مقدار عدد انفاس خلایقدر لکن اهل محبته راه فنا وجذبه مناسب ولایقدر زیرا که طریق فنا بغایت قریب ورشید وواضح ووفاقدر وبو طریق مختاری اهل عشقك

شطاری جذبه ایله قطع ایتمده سریع وسابقدر وبوطریق فقروفنا ایسه انجق موت ارادی اوزرینه مبنیدرکه
اول اصول عشره یه منحصر ومطابقدر * اما اصل اول توبه درکه اول حق تعالی یه ارادتله رجوع ایتمکدر نتکیم
موت ارادتسز کتمکدر زیرا که حق تعالی بیورمشدر * ارجعی الی ربك راضیة مرضیه * چونکه توبه ذنوبك
جمله سندن چقمقدر وذنب ایسه عبدی مولادن محجوب ایدن مراتب دوجهانه باقمقدر پس عاشقه لایق وسزا
اولان ماسوای معشوقی نظردن براقمقدر بلکه انانیتن قوبوب وارلغندن چیقمامقدر زیرا که وجودك ذنب لایقاس
به ذنب محققین عندنده امر محققدر * واما اصل ثانی زهددرکه اول دنیانك زینت ولذتندن ومال وجاه وعزتندن
آزندن وچوغندن خروج ایتمکدر نتکیم موت انلردن کتمکدر وحقیقت زهد ایکی جهانی بیله ترك ایتمکه
یتمکدر نتکیم حضرت حبیب اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم بیورمشدرکه * الدنیا حرام علی اهل الآخرة
والآخرة حرام علی اهل الدنیا وکلاهما حرامان علی اهل الله * واما اصل ثالث توکلدرکه اول حق تعالایه اتکال
واتکا ایله اسباب وتسببدن بالکلیه خروج ایتمکدر نتکیم موت اول حالته یتمکدر زیرا که حق تعالی
بیورمشدرکه * ومن یتوکل علی الله فهو حسبه * واما اصل رابع قناعتدرکه اوشهوات نفسانیه دن وتمتعات
حیوانیه دن خروج ایتمکدر نتکیم موت اول غایتلره یتمکدر پس عاشقه لایقدرکه مأکل وملبس ومسکنده
مقدار حاجت اوزرینه اقتصار ایلسون اسراف ایتمسون نتکیم حق تعالی * ولاتسرفوا * بیورمشدر * واما اصل
خامس عزلتدرکه اول انقطاع وانزوا ایله مخالطهٔ ناسدن خروج ایتمکدر نتکیم موت اهل عالمدن کسلوب ایراغه
کتمکدر الا که نفسنی تربیه ایدن مرشد کاملك خدمتن قیلملیدر ومیت غاسل الندهٔ اولدیغی کبی اکا تسلیم
اوللیدر تاکیم کندوبی ماء ولایتله جنایت اجنبیتدن غسل ایدوب لوث حدوثندن طهارت بوللیدر وعزلتك
افضلی خلوتله حواسی محسوساتنه تصرفدن عزل ایتمکدر زیرا که هرآفت وفتنه وبلا که روح آنکله مبتلا
اولمشدر ونفسه قوت ویروب صفاتن تربیه قیلمشدر ونفسی آنکله روحه مستولی اولوب فرصت بولمشدر وآنی
اسفل سافلین بدنه چکوب تعلقات کائنات ایله مقید قیلمشدر جمله سی حواس خمسهٔ ظاهره پنجره لرندن درونه
کلمشدر پس خلوتله حواس خمسه مسدود اولوب محسوساتندن معزول اولدقده اول شهوات وهوادن وشیطان
ودنیادن نفسك مددی منقطع اولور وبو اجتهاد وتحفظدنصکره مسهل ذکرالله ایله فضلات میل ونفرت وجهل
وغفلت وجمله شهوت زائل اولوب کوکلی صحت وعافیت بولور واما اصل سادس ملازمت ذکرالله در واول ذکر
ماسوادن نسیان ایله خروج ایتمکدر نتکیم موت اول نسیانه یتمکدر زیرا که حق تعالی * واذکر ربك اذا نسیت *
بیورمشدر نسیان ماسوایی رمز ایله طیورمشدر وکلمهٔ طیبهٔ لااله الاالله برمعجون معنوی بولنمشدرکه اول نفی
واثبات ایله ترکیب اولنمشدر اما نفی لا ایله موادفاسده زائل اولورکه قوای نفس وامراض قلب وقیود روح
انلردن متولد اولور واما اثبات الاالله ایله صحت قلب وسلامت مزاج اصلی حصوله کلور وتجلی صفات واسما ایله
دل وجان متحلی ومتسلی اولور * واما اصل سابع توجه تامدرکه اول ماسوایه دعوت ایدن هرداعیه دن خروج
ایتمکدر نتکیم موت اول حالته کتمکدر پس اول عاشقك مولاسندن غیری نه برمطلوبی قالور ونه برمحبوبی اولور
ونه اندن غیری برمقصد بولور ونه اندن برلحظه غافل اوله بیلور زیرا که دینلمشدرکه * لواقبل صدیق علی الله ألف
سنة ثم اعرض عنه لحظة فمافاته اکثر ممانااله * واما اصل ثامن صبردرکه اول مجاهده ایله نفسی حظوظندن خروج
ایتمکدر نتکیم موت اول مقامه یتمکدر پس اول عاشق نفسنی مألوفات ومحبوباتندن فطامه صبر ایله ثابت
اولور تاکیم نفسی پاك وشهواتی خامد اولوب شریعت غراده استقامت بولور وقلبی صافی وروحی مجلی اولور
نتکیم حق تعالی بیورمشدرکه * وجعلنا منهم ائمة یهدون بامرنا لما صبروا وکانوا بآیاتنا یوقنون * واما اصل تاسع
مراقبه درکه اول کندی حول وقوتندن خروج ایتمکدر نتکیم موت اول فنایه کتمکدر پس اول عاشق مولاسی
مواهبنه مترقب اولوب نفحات الطافنه منتظر اولور وماسواسندن اعراض ایدوب بحر هواسنده مستغرق
اولور تاکیم مولاسی رحمتندن کندی نفسنه اویله برنور لامع ساطع وواقع اولورکه آنکله برلحظه ده ثقلین اعمالی
ثمره سن بولور واوتوزسنه ریاضتله زائل اولمیان ظلمت نفس اماره زائل اولور وآنك سیئاتی حسناته متبدل اولور
بلکه حسنات ابرار کاسیئات امثالی کلور نتکیم حق تعالی بو مقامه اشارت بیورمشدرکه * ذلك فضل الله
یؤتیه من یشاء والله ذوالفضل العظیم * واما اصل عاشر رضادرکه اول عبدك مولاسی رضاسنه دخولله نفسی

رضاسندن خروج ایتمکدر نتکیم موت اول مقامه یتمکدر پس اول عاشق مولاسنك احکام ازلیه سنه تسلیم اولوب تدبیر ابدیه سنه امورین تفویض ایدر وقضاسندن اعتراض ایله قدرینه اعراض ایتمیوب رضاسی یولنه کیدر نتکیم دینلمشدر (بیت) جعلت الا المحبوب امری کله * فان شاء احیانی وان شاء اتلفا * کیمکه بو اوصاف ظلمانیه سندن کندی اراده سیله میت اولور کیدر تحقیقا مولاسی انی نور عنایتیله یکیدن احیا ایدر نتکیم حق تعالی بیورمشدرکه (اومن کان میتا فاحییناه وجعلناله نورا یمشی به فی الناس کمن مثله فی الظلمات لیس بخارج منها) یعنی شجرهٔ انسانیه سنده اوصاف ظلمانیه سندن میت اولان کمسه یی حق تعالی اوصاف ربانیه سیله احیا ایدوب انوار جمالندن اکا بر نور احسان ایدرکه اول نور ایله احوال خلقی کوروب فراستیله اسرار ناسه مطلع اولور نتکیم (اتقوا فراسة المؤمن فانه ینظر بنور الله) حدیثی بو معنایه کاور اما اوصاف نفسانیه سیله زنده اولان کمسه شجرهٔ انسانیه سی ظلمتنده قالورنه زهرهٔ معرفتله نور حضوره کلورونه ثمرهٔ محبتله واصل محبوب اوله بیلور پس بشریت اوصافندن میت اولان عاشق البتده اوصاف معشوق ایله حیات ابدیه بولور وآنکله قالور

* مستزاد *

ای مالك ملك دوجهان واحد قهار
یوقدر سکا ثانی
سن دائم وباقیسن ویوق دارده دیار
اشیا همه فانی

موجود حقیقیسن ومعدوم در اشیا
چون سایه ورؤیا
سنسن هب ایدوب ایلین ای فاعل مختار
احوال جهانی

صنعکله وارایتدك نیجه بیك انفس وارواح
اشکال اشباح
نورکله سموات وزمین ایلدك اظهار
هب کون ومکانی

ای اول وهم آخر وهم باطن وظاهر
سندن بو مظاهر
هب حول دخی قوت آلور اندك وبسیار
هم نام ایله شانی

عشقکله دونوب روز ایله شب رقص ایدر افلاك
حیرتده قالور خاك
شوقکله یانار شمس وقمر ثابت سیار
ایلر دورانی *

افلاك وعناصرله موالیده چو همراه
نورکدر ای الله
ذراتی قو ایلدی سرکشته چو پرکار
عشقك خفقانی

عشقکله هوا جوش ایدوب امواج اولور ابحر
شوقکله قمو بر
عشقك دوشرر شوقله وادیلره ناچار
هر آب روانی *

عشقکله معمای جهان حل اولور انجق
ای واحد مطلق
برشعله ایمش عالم ایدرمش آنی تکرار
عشقك جولانی

هر جان وکوکل طبع ایله در نورکه مائل
نور انلره شامل
ذرات جهان وحد تکی ایلمش اقرار
بی نطق لسانی

نورکله دل ودیده مزه کوستر الهی
اشیای کماهی
تا سیر ایدهلم شانلرك ای قلزم زخار
هر آن وزمانی

نورکله ظهور ایتدی چو ارواح ایله اسما
عشق اولدی مسما
کوستریزه هر مرتبه ده سائر اطوار
برعین عیانی *

کر عشق جهانکیریکه میل ایلسه زاهد
اولوردی مشاهد
هم کعبه مثالی سوب ایتمزدی اول انکار
هر سنك نشانی

حقاکه اولان عشق صفابخشکه واقف
اولمشدر اوعارف
خوش جانی کبی شفقت ایدر جمله یه هر بار
انجتمز او جانی

آدمده قودك سریکه مخزن دل آکاه
اولمش اونظر کاه
چون آینه در لطفکه دل ای شه جبار
کسر ایله آنی

صاف ایله بودل آینه سن تا طوره کامل
باقدقجه اکا سن سنی بول کیم طوله انوار

اول حسنه مقابل | هم راز نهانی
هر حمدوثنا مدح ودعادر سکا راجع | هب سندن الورلر دون وکون عاشق ودلدار
سن جمله‌یی جامع | هم عشق وهم انی
مهرکله پرایتدك بر آوچ خاکی درخشان | نورکله هم ایتدك یوزنی مظهر دیدار
اسمن دیدك انسان | بولمش لمعانی
یولکده چوترك ایلشم جمله‌یی مولی | دل کرچه سنکچون سور اول جمله‌یی یکبار
بیلدم سنی اولی | اولمز نکرانی
عشقکله رفیق ایله بنی اولسون انیسم | شیرین دهنی جانه دکر ایلیه کفتار
هم دلده جلیسم | اسرار بیانی
بی عشق تنم بارکراندر بکا ای دوست | عشقکله تحمل قلنور یوکله نه کیم وار
کرمغزواکر پوست | هر بار کرانی
بی عشق بلادرکه نه وار دولت ونعمت | عشقکله بلا بال اولور آتش کل وکلزار
عشقکله سعادت | اولدر زرکانی
عشقك الم ودردی ویرر کوکله لذت | کیم غمله یانوب جسم اوله کل جان اوله چون نار
اولدر بکا عزت | عطر اوله دخانی
عشقکله طولان بولدی عیان دولت واقبال | بنلکده قالان نفسه اویان مدبر بیمار
هم عزت واجلال | چکمش اوزیانی
برکره ایچن عشق الندن می صافی | جسمی اویوشوب قلبی اولور خانهٔ خمار
اولمش اکا کافی | قورآب ایله نانی
عشقك چون اولور عاشقه دریالری ساقی | شوقك بتورر کلشن جانده جوق ازهار
حی اولور او باقی | اثمار جنانی
بنلکدن ایراغ ایت بنی قیل عشقکه واصل | آنکله نه کیم کوررسه کوکل ایلیه تذکار
اولسون بکا حاصل | اول روح روانی
اوهام خیاله ایشم خوف وخطردر | حزنکله پرایت کوکلی تاقالمسون افکار
اوددن بو بتردر | ویرامن وامانی
قهرکله اولان منقبض ایلرسه توکل | مهرکله طولار قلبی کیدر ظلمت اغیار
هم صبر وتحمل | قورتیر وکمانی
حکمتله نظر ایدنه‌در هیئت عالم | اشیاده عیان نوریقین بولمش اوهشیار
چوق آیت محکم | قورغیری کمانی
شوقکله فغان ایدن اولور عشقکه محرم | فریاد ایله چون بحره ایرر بحر اولور انهار
ذوق ایلر اوهردم | قالمز اوفغانی
چون نور حبیبکله اولدریم عرفان | اول بحر حقیقتدن اولور هردله فوار
قیلدك بزی شادان | عشقك غلیانی
هر دلده سکا حمد وثنا ایلدی حق | عشقکله ایدر نظم خوش افکار ایله اشعار
یوق اکلدی خلقی | ابکار معانی

﴿فصل ثالث﴾ حکمت اولیا علم صدوراولدیغن واندن کوکل ذوق وهدایت بولدیغن وعلم احکامدن اخص وانفع اولدیغن وکتاب وسنته مطابق کاوراهلی نقطندن تأثیری بلیغ اولدیغن درت نوع ایله بیان وعیان ایدر ﴿نوع اول﴾ حکمت اولیانك فضائل وفوائدین آیت قرآنیه واحادیث شریفه ایله بیلدیرر (ای عزیز معلوم اولسونکه حق تعالی عبادینه عنایتیله کندی حکمتن تبشیر وترغیب ایدوب تحصیلی طریقن طیورمشدر نتکیم کلام

قديمنده لطفيله بيورمشدر * وعلم آدم الاسماء كلها * يؤتى الحكمة من يشاء ومن يؤت الحكمة فقد اوتى خيرا كثيرا ومايذكر الا اولوا الالباب * ربنا لاتزغ قلوبنا بعداذهديتنا وهب لنا من لدنك رحمة انك أنت الوهاب * رب قد آتيتنى من الملك وعلمتنى من تأويل الاحاديث فاطر السموات والارض أنت ولي فى الدنيا والاخرة توفنى مسلما والحقنى بالصالحين * فوجدا عبدا من عبادنا آتيناه رحمة من عندنا وعلمناه من لدنا علما * ولقد آتينا ابراهيم رشده من قبل وكنا به عالمين يهدى الله لنوره من يشاء * ادع الى سبيل ربك بالحكمة والموعظة الحسنة * ذلك مما اوحى اليك ربك من الحكمة * هل يستوى الذين يعلمون والذين لايعلمون انما يتذكر اولوا الباب * ففهمناها سليمان وكلا آتينا حكما وعلما أفمن شرح الله صدره للاسلام فهو على نور من ربه * الرحمن علم القرآن خلق الانسان علمه البيان * علم الانسان مالم يعلم ونفس وماسويها فالهمها فجورها وتقواها * الم نشرح لك صدرك * انا اعطيناك الكوثر * وحق تعالى لحديث قدسيده لطفيله بيورمشدركه * يا ابن آدم العلم الباطن هو سرا خفيته عن خلقى واودعته عند خاصة عبادى وهو نتيجة معرفتى يا ابن آدم تخلق باخلاق اظهر العلم من قلبك حتى يعظك ويعمرك يا ابن آدم كيف تطمع فى العلم مع الشبع وكيف تطمع فى الحكمة مع كثرة الكلام فاطلب العلم فى الجوع والحكمة فى الصمت يا ابن آدم انى اهب الهبة فى قيام الاسحار وأنتم نائمون واضع الحكمة فى البطون الخالية وأنتم تشبعون فكيف تجدون * وحضرت حبيب اكرم صلى الله عليه وسلم امته شفقتيله تعليم علم دين ايله تفهيم علم لدنى قيلوب طريقتن كوستروب حقيقتن طيورمشدر ونتكيم بعض احاديث شريفه سنده بيورمشدر حضرت خضر ايله حضرت موسى عليهما السلام برسفينه ده ايكن برطير آنك كنارنه قونوب دريادن صو ايچمشدر * پس انى كوردكده خضر عليه السلام حضرت موسى عليه السلامه خطاب ايتمشدركه ياموسى تحقيقا حق تعالى بكا برعلم اوكرتمشدركه آنى سن بيلمزسن وسكا برعلم اوكرتمشدر آنى بن بيلمم نم علمم وسنك علمك علم الله عندنده دكل الا كه بوطيرك دريادن الديغى ايكى قطره صو كبيدر وبيورمشدركه كيمكه قرق كون حق تعالى يه خلوص ايله عبادت ايلرسه آنك ينابيع حكمت لساننه جريان ايلر يعنى هرنه سويلرسه كتاب وسنته موافق حكمت سويلر وبيورمشدركه كيمكه علميله عامل اولور حق تعالى اكا بيلمديكى علمى الهام ايدر اول بيلور وبيورمشدركه قلب مؤمن ينبوع حكمتدر وبيورمشدركه حكمت كوكلده برنوردر وبيورمشدركه حكمتك ثمره سى فوز وفلاحدر وبيورمشدركه مؤمنك مطلوبى حكمتدر ومنافقك مطلوبى شهوتدر وبيورمشدركه حكمت مؤمنك يتيكيدر انى قنده بولورسه آلور وبيورمشدركه حكيمك سرمايه سى حكمتدر وبيورمشدركه علم ايكيدر برى علم ظاهر قرآندركه حق تعالينك مخلوقاتى اوزرينه حجت وبرهانيدر * وبرى باطن قرآندركه اول علم نافع ربانيدر

(نظم)

علم قلوب اولدى چونكه علم تصوف	قلبكى صاف ايله چكمه بار تكلف
هر نه كيم معدوم اولورسه ايتمه تمنى	هرنه كه موجود اولورسه ايتمه تصرف
كيم برى ايكى كورر بوجلوه كاه ايچره	ياقسه كرك آخرانى داغ تأسف
ديده وديدارى فى الحقيقه برآكله	چشم زليخاده ايدى طلعت يوسف
نور محقق جهانى ايلدى روشن	شمع مقلد سونر كوررسه اوبر پف
عارف نفس اولدى برنفسده محقق	چون دله دلبردن ايردى جذب تلطف
مهبط عرفان دكلسه خاطر حقى	درس عوارف نه سود وبحث تعرف

﴿نوع ثانى﴾ حكمت اوليانك حدو علامتن وقدر وقيمتن وحفظ وحراستن بيلديرر (اى عزيز) معلوم اولسونكه اهل الله ديمشلردركه حكمت اول عقل معادك كلاميدركه اكر تصور اولنسه انكله شمس مظلم اولور حكمت علم لدنيدركه الهام ربانيدر حكمت قلب عارفده برنقطه در وعلم اول برنقطه دركه اهل جهل انى چوغالدوب فنون ايتمشدر حكمت عارفك قلبنده مثلا برمناره باشنده برطير اغزنده برقيل كبيدر حكمت كمال فهم وفراستدر حكمت مكاشفه يقيندر حكمت معاينه غيبدر حكمت برنوردركه روح اضافيدن قلب عارفده ظهور ايدر حظى اوفر اولان عارفك حكمتى اتم واكثردر حكمت تكلمده اصابت قيلمقدركه حق ايله ناطق

وحق

وحق ايله ساكت اولمقدر برحكيم الهى ديمشدركه نور حكمت قلبمه نزول ايده لى اوتوز ييلدركه لسانمدن ندامت اولنه جق بر كلام صادر اولمشدر حكمت اقوال وافعال وارادتده اصابتدر زيرا كه حكيم اولان نطق ايتمز الا كه حق ايله ايدر وعمل ايتمز الا حق ايچون ايدر ومراد ايتمز الا كه مراد حقى مراد ايدر كسب حكمت اجمال نطق واستعمال رفقدر حكمت خزائن غيب الهيدر ظهور ايدوب قلوب اوليايى پرنور ايدر اولياى كرام ينابيع حكمتدر ومواطن رحمتدر كوكلده شهوت حجاب حكمتدر قلبك ظلمتى شهوتدر ونور وحضور حكمتدر نتكيم جهانده بر مكانده نور ايله ظلمت جمع اولمز كذلك حكمتله شهوت بر كوكلده جمع اولمز پس شهوتلرى تارك اولان حكمتلره مالك اولور ورأس حكمت حقه ملازمتدر ترك شهوت زينت حكمتدر وكوكلده حكمت قوت بولدقجه انده شهوت ضعيف اوله رق محو اولور كوكل هر شهوتدن وحب رياستدن فارغ اولدقده انده نور حكمت ظهور ايدر اما علامت حكمت ترك حب شهوات دنيادر وطلب انس وحضور مولادر علامت حكمت قلت اكل وشرب ومنامدر وصمت مدام وحاجت مقدارى كلامدر وكوكلدن مولايه توجه تامدر علامت حكمت حقه توكل وتفويض وتسليم ورضادر وخلقه حسن خلق ايله تواضع ورفق ومدارادر حكمت كنديدن اكبره تسليم اولمقدر واصغره تعظيم وشفقت قيلمقدر بو اوصاف ايله متصف اولان عارف حكيم الهيدر انك اقوال وافعالنك فوائد حكمتلرى غير متناهيدر (نظم) الهى اويله مشرب ويركه اويسون آكه مشربلر * دل اولسون عشقكه ذاهب كه اندندر بو مذهبلر * ديلردم بى مراد اولمق چون اولهم بر مراد اولدى * او مطلبدن دخى كچدم بولندى جمله مطلبلر * چو تدبير خردن تمدى ايش دردعشق آلدم * كه داغ دل كبى برشب چراغى بولمدى شبلر * چو نور عشق نورجانه اول هم جسمه رآكيدر * اورا كيدن خبير اولسه بولور عزت بومركبلر * همان ناسفته يكدر بحر حكمت دردى اى حق * قووهم وفهم وعقل وفكرى كسر اولسون بو مثقبلر * حكمت قلوب ميته يى احيا ايدر وصدور ضيقه يى فضا ايدر حكمت رأس مال حكيمدر انى نطق ايله افنا ايدن كيمدر لذت حكمتك كوكلدن كتمسى حكيم انى قبل السؤال نطق ايتمسيدر حكمتى اهلندن منع ايتمك اهلنه ظلمدر وحكمتى نااهلنه سويلمك حكمته ظلمدر حكمته ظلم ايتمك بيوك خطادر زيرا كه او ظالمك خصمى خدادر برحكيم الهى ديمشدركه بدايت امرمده غليان حكمتى صدرمده مشاهده ايلردم وانى اهلندن ونااهلندن دريغ ايتميوب سويلردم پس بكا عتاب اولنديكه بو مخصوص خواص اولان حكمتى عوام ناسه نيچون سويلرسن وبو عظيم القدر اولان دولتى نيچه بر تخفيف ايلرسن تحقيقا تخفيف حكمت تخفيف حقدر تعظيم ايله تخفيفى نيلرسن حكمتك قدر وقيمتن بيلمينلره حكمت سويلمه خنازير اوكنده نثار لؤلؤ ايله زيرا كه حكمت اوليا لؤلؤ تردن اعلادر وانى انكار ايدنلر بهائمدن ادنادر پس حكيم الهينك شاننه لايق اولان بودركه حكمتى انجق اهلنه سويليه ونااهلندن حفظ ايليه تاكيم حكمتك نور وسرورى انك درونندده منطمس اوليه ولذت وحلاوتندن بى بهره قالميه

(نظم)

صفير مرغ جان اسرار سويلر
اشيدنجه انى زنهار سويلر
چو عاشق مست ايكن بازاره وارسه
حديث قلزم زخار سويلر

ولى آكاهه اول هم بار سويلر
پشيماندر اوعارف اول آخر
حديث خانه يى ناچار سويلر
همان بر بحردندر بونجه انجو

نيچون حكمت كلامن دير اكا كيم
كه ماده سر كنج يار سويلر
عجب حالت بوكيم برقطره يمدن
اكر ملا اكر عطار سويلر

خموش اول كرفنا بولدكسه حقى ‖ كه دلدن عشق خوش كفتار سويلر

﴿نوع ثالث﴾ حكمت اوليا علوم نافعه دن الذوانفع اولديغن بيلديرر (اى عزيز) معلوم اولسونكه اهل الله ديمشلردركه حكمت اوليا علم باللهدر نتكيم حق تعالى * فاعلم انه لا اله الا الله * بيورمشدر وحكيم سنايى اوچ بيت ايله بو معنايى طيورمشدر (نظم) علم سوى در اله برد * نه سوى نفس ومال وجاه برد * علمها جمله زير اين كله است * هست صورت يكى وليك همه است * علم هر دو جهان جز اين مشناس * ميشنو فرق فربهى ز آماس * پس علم باللهدركه علم حقيقتدر وعلم حالدر وعلم عرفاندر وعلم عشقدر وعلم باطندر وعلم لدنيدر وعلم صدوردر وعلم قلوبدر علم باالله كشف كروبدر وستر عيوبدر وكفارت ذنوبدر علم باالله حكمت ناميله معروفدر وقرآنده خير كثير ايله موصوفدر وبونك طالبى جوع وظمأ بر له مألوفدر علم ايله حكمت برى برندن جسم ايله جان كبى منفك اولمزلر

نتکیم دینلمشدر (بیت) علم باطن همچو مسکه علم ظاهر همچو شیر * کی بود بی شیر مسکه کی بود بی پیر پیر * علم تعلم ایله اولور وحکمت تجوعله اولور پس علم لساندن لسانه کلور وحکمت غیبدن قلبه کلور وعلم ظاهر لساندن خروج ایدر انجق صماخ اذنه کیدر علم باطن درون دلدن چیقار نفسه تأثیر ایدوب داخل قلبه آقار علم ظاهر لسان اعمالندندر لسان ایسه عالم ملکك خزانه سیدر علم باطن کوکل احوالندندر کوکل ایسه عالم ملکوتك خزانه سیدر علم ظاهر خلق ایچنده مشهوردر وکتبده مسطور ومنشوردر علم باطن حق ایچون صدور ایچنده مستوردر وخلق اظهاری ممنوع ومحفوظدر علم باطن واردرکه انکار اولنمز واظهارینه هرکز محال بولنمز حکمت اولیایی انکار ایدن ابله ونادان‌در انك اهون عقوباتی ذوق حکمتدن حرماندر علم تعلم ایله اولدیغندن حدوغایتی اولور معرفت حقدندرکه نه حدی اولور ونه ده نهایت بولور علم تفکرله بیلنور وحکمت تذکرله بولنور علم بالله اقرب طرق اللهدر (نظم) اکر علم عشقه کوکل اولسه قابل * یازارسك او بر نقطه‌دن بیك رسائل * انك حفظ وتکراری حیرتله درکیم * تذکرله‌در علم عشق اولمه غافل * تفکرله‌در چونکه عقلك علومی * کرکدرا کادرس وفهم مسائل * اصول وفروع ایچره اولدك مسلم * ولی اولمدك فرعدن اصله واصل * چو عقل اولدی ظاهر بو عشق اولدی باطن * قو خارجده عقلی سن اول عشقه داخل * علوم عقلیه‌ده مؤمنله کافر مشترکدر نور معرفتی بولمغه مؤمن کرکدر پس علم معرفتدن اعمدر ومعرفت علمدن اخص واهمدر نور علم انجق کائناته متصلدر ونور معرفت اول حضرته واصلدر انکچون من علم نفسه دینلمیوب * من عرف نفسه فقد عرف ربه * دینلمشدر علمدن معرفت زیاده مرغوبدر زیراکه علم اسما وصفاته ومعرفت عین ذاته منسوبدر حق تعالی عبادندن ایکی نسنه مراد ایتمشدر بری علمدرکه علم عبودیتدر وبری معرفتدرکه معرفت ربوبیتدر بو ایکیسنك ماعداسی اولان علوم عقلیه بالجمله حظوظ نفس وفنون غفلتدر (نظم) حساب وهندسه علم اولمش بیل عین نادانی * هدایت اوقودك لکن هدایت صانمه سن آنی * هدایت عشق بولمقدر دمندن نفسی بیلمکدر * که اول بحر نفسدندر بو نفخ روح انسانی * او بحرك زورقیدر چون بو شکل وهیئت عالم * آنك شوقیله ایلر نه فلك بورقص ودورانی * او بحر امواجیدر افلاك وارکان وموالیدی * اودر ماهیت اشیا اودر حکمت انی طانی * یورك دترتمه خوف ایتمه یقیندر دوست ایراق کتمه * درونك سیر قیل خوش بول کوکل تختنده سلطانی * بولورسن دلده جانانی اکا بخش ایله بو جانی * کوررسك عالمه طولمش همیشه عون ربانی * سنکدر عشق وهم عرفان سنکدر حسن وهم احسان، هدایت بولدك ای حقی بودر عارفلرك شانی * مؤمن حکمت استر ومنافق شهوت استر پس مغلوب شهوت اولان محروم حکمتدر حکمت انشراح قلوب وطهارت نفوسدر وحلاوتدر ارواح ولذت اسراردر نقل اولنمشدرکه ذوالنون مصری رحمة الله علیه حضرتلرینك اصحابندن بریسی اکا سؤال ایتمشدرکه حکمتده اولان حلاوت ندندرکه افواه اولیادن صادر اولدقده انی استماع ایدنلر اندن ملتذذ اولورلر جواب ایتمشدرکه حکمت الهام علمیدرکه قلب حکیمه القا اولنور حق طرفندن قلبه نزولی قریب العهد اولدیغندندرکه انده بونجه حلاوت بولنور زیراکه اول حکیم الهی حدثنی فلان عن فلان دیمیوب * حدثنی قلبی عن ربی * بیورر واول حکمتك اصول دینیه‌دن وامور یقینیه‌دن بولنمسی الهام ربانی اولدیغن طیورر (نظم) قلب عارفده همان حکمت مولی اولدی * جانی خوش مظهر انوار تجلی اولدی * کیمکه غرق یم عشق اولمش او وحدت بولمش * لاجرم کوکلی اوی مسجد اقصی اولدی * سویله هرکسه حکمت سوزنی ای حقی * کیم آنك سوزلری هپ رمز ومعما اولدی * نتکیم ابو طالب مکی رحمة الله علیه دیمشدرکه عالم بالله اولان کاملك اوچ علمی واردر بری علم ظاهردرکه اهل ظاهره بذل اولنور وبری علم باطندرکه انجق اهلنه دینلور اما اوچنجی علمی نه ظاهردر ونه باطندر اول برسر خفیدرکه بینه وبین الله مستور ومخفیدر انك مغز معرفتی وذوق محبتی ولب حکمتی وعلم حقیقتی اودر وانك سرمایهٔ دولتی ومایهٔ سعادتی وغایت قربتی ونهایت عزتی ولذتی اودر واول علمی نه اهل ظاهره اظهار ایده بیلور ونه اهل باطنه افشا ایتمك اولور اول علم انجق مولی ایله اول عبد اراسنده قالور نتکیم * صدور الاحرار قبور الاسرار * بو معنایه کلور (رباعی) علمی حقیقتسن درسینه بود * درسینه بود هرانچه درسی نبود * صدخانه پراز کتاب سودی نکند * کرسینه کتاب کشت ترسی نبود * نتکیم صو آلچقلره مائلدر کذلك حکمت متواضع کوکللره نازلدر * اللهم یسرلنا (نظم)

نقشبند جانه جانلر جانه هم مايلدر اول
دلده حكمت چون سمادر بويدندر چون زمين
دل سحاب آسماندر سينه‌لر طام اوستيدر
نطق دلدن طيب وطاهر اينر هر سينه‌يه
حكمت اول سطحك اولور كيم ابرى باران ياغدرر
ناودان غيريدن كيم آب الور ساروقدر اول
كندى نفسك بيلمين جاهلدر اول عارف دكل
كيمكه بيلمش نفسن اولمش ماسوادن روحى پاك
چون اياق طانور قابك ظلمتده اى حق دخى

عاقلك ميلى لساندن عاشقه حاصلدر اول
بو زمينندن تا سمايه فرق چوق منزلدر اول
نطق باراندر لسان ميزابنه نازلدر اول
سينه كر آلوده ايسه آنده هم باطلدر اول
ابردن باران آلان سطح اول سوزى قائلدر اول
حكمت آلان خلقدن قائل دكل ناقلدر اول
هر جوابى كيم او سويلر معنيده مائلدر اول
نطق پاكندن صفا بول حكمته نائلدر اول
هر كوكل دوستن طانور ذوقيله خوش قابلدر اول

﴿ نوع رابع ﴾ حكمت اوليا آنلرك نطق پاكندن الذواحلا اولديغن وقلوبه زياده تأثير قيلديغن وحكيم الهى علمادن اعرف واشرف اولديغن بيلديرر (اى عزيز) معلوم اولسونكه اهل الله ديمشلردركه بر قلب حكيم بيك قلب عليمدن زياده حليم وسليمدر كلام عالم مرضايه شفا ويرر كلام حكيم موتايه حيات ويرر علم حكمت سهم قدسيدر ونطق حكيم انك قوسيدر وقلب طالب انك هدفيدر ورامى حى قيومدر انكيچون خطا معدومدر عالمك تجارتنه رأس مال غيريسيله‌در حكيمك تجارتى كندى سرمايه‌سيله‌در علم فضه‌در ومعرفت ذهبدر وحكمت جوهردر عالم سؤال اولندقده جواب اظهار ايدر حكيم ايسه ترك جواب ايچون اعتذار ايدر عالم خلقه ديدوكندن ادنادر حكيم ايسه خلقه ديدوكندن اعلادر خلقه هر مشتهالرنده فتوى ويرن مجنون وساهيدر اون مسئله‌نك طقوزندن سكوت ايدوب برندن جواب ايدن حكيم الهيدر حكيمك دل وجانى ماسوادن فارغ وعاريدر انكيچون انك قلبندن حكمت لسانه جاريدر * نتكيم امام احمد بن حنبل محمد شافعى ايله بر يرده قضاى صلاة اجتهانده تكلم ايدركن آنلرك ياننه اولياء كرامدن بر چوبان كتمشدر وامام احمد امام شافعيدن اول چوبانى امتحان ايچون استئذان ايتمشدر امام شافعى رحمة الله عليه اكا دستور ويرمش ايكن واول چوبانك قلبنه طوقنمنى اكا لايق كورممش ايكن اول چوباندن سؤال ايتمشدركه نه ديرسن بر مؤمن حقنده‌كه بر وقت نمازين فوت ايتمش اولسه واوقات خمسه‌نك قنغيسى فوت اولديغى خاطرندن كتمش اولسه اول كمسه قنى وقتى قضا ايلسون همان اول چوبان اكا دقتله برنظر ايدوب اول كمسه غفلتده قالمشدر اكا بش وقتى بيله قضا ايتمك لازم اولمشدر ديديكنده امام همام انك مهابتندن بيهوش اولوب ياتمشدر واول چوبان قالقوب يولنه كتمشدر وامام احمد رحمة الله تعالى عليه اغماسندن افاقت بولدقده چوبانك اول جوابن تحسين ايدوب هيبتندن تعجب قيلمشدر واولياء كرامك چوبانى بويله ايكن عالملرى نه مرتبه آكاه اولورديوب عبرت المشدر بعده طريق محبته سلوك ايدوب امام ايكن خواص اوليادن اولمشدر عالم علميله نفسنى ملاحظه ايدر حكيم ايسه ترك نفس ونفى وجود ايله ربيسنى ملاحظه ايدر نتكيم امام اعظم ابوحنيفه رحمة الله تعالى عليه خواص اوليادن ايكن ابن ادهم حضرتلرينه سيدنا ابراهيم ديرايمش اصحابى اكا تعظيمندن سؤال ايلدكده جواب ايتمشدركه بز علممز ايله نفسمزى ملاحظه ايده‌رز واوليا كنديلرين اونودوب حكمتله مولالرين ملاحظه ايدرلر عالمك حكيمه احتياجى چوقدر حكيمك عالمه احتياجى يوقدر نتكيم حضرت موسى عليه السلام خضر عليه السلامه محتاج اولوب صحبتنه كتمشدر وخضر عليه السلام اكا محتاج اولميوب مفارقت ايتمشدر عوام ناس عالم ايله متأدب اولور وعالم حكيم ايله متأدب اولور وحكيم انجق ربيسيله متأدبدركه * ادبنى ربى فاحسن تأديبى * دينلمشدر نتكيم جاهل وناقص اولان عام كالانعام ابتدا اوروب بر عالمدن علم اوكرنوب اصول وفروعى تحصيل ايدر بلكه علوم ادبيه عربيه‌يى تكميل ايدوب عقلى علم ايله عالم وعامل اولور لكن نفسى حالى اوزره جاهل وناقص قالور بعده اول عالم كيدوب بر مرشد كاملدن حلم اوكرنوب تهذيب اخلاق ايدر بلكه سلوك ايله مقام سابعه كيدوب نفسى دخى عبوديتله عارف وكامل اولور پس اول كامل كندى قلبنه واروب ربيسيله حاضر اولوب حكمتنه ناظر اولوب انك شريعتيله حبيبى ايزنجه كيدوب بوبيتنه خشوع وخضوع ايدوب كمال عبوديته واصل اولور وجميع آداب

وارکان وعلوم وعرفان انده حاصل اولور زیرا که انسان کامل رضای مولایی کندی کوکلنك انبساط وانسنده بولور وسخط مولایی قلبنك انقباض وهیبتیله بیلور پس اول بشارت اشارت ایله حکیمانه یورر (قطعه) لطف وقهرك اثری دلده سرور وغمدر * امر ونهی اول فرح وغمده عیان ظاهردر * کلسه غم بلکه کناه ایشلدك استغفار ایت * کیم کوکل خوشلغی هر خیره نشان ظاهردر * اولیادن برحکیم برحکیمه کیدوب حضورنده قعود ایدوب دیمشدر که سندن برمسئله سؤال ایدیسم کرکدر اول جواب ایتمشدر که سن علمایی قویوب بکا کلوب مسئله سؤال ایتمك مثلا برسلطان بولندن شاشوب برصحرایه دوشدکده انده اولان چوبانلری قویوب اول یولی کندی مانندی برساطاندن سؤال ایتمك کبیدر حکیم الهینك عادت قدیمه‌سی بودر که ناس ایله بولندقده سکوت ایدر وقلبیله حضور انسه کیدر پس اندن هرنه کیم سؤال اولنورسه کوکلدن اکا فتح اولنان جوابی سویلر پس برحکیم الهی برکون برمجلسده غلبهٔ وجدندن لسان حکمتله شیرین تکلم ایدر ایکن معنیٔ حقیقتده غایتده تدقیق ایلمشدر وذوق ادراکیله سینه چاك ایده‌جك نکته‌لر سویلمشدر بعده اکا دینلمشدر که اول نکته‌لرك برینی بزم ایچون بردخی تکرار ایاسك خوش اولور اول حکیم انلره دیمشدر که اول حالت عشق آکربنم ایچون بردخی تجدد ایلرسه خوش اولور والا ذوق ولذتدن سوزم بوش اولور (نظم) سنسن ای عشق که هرجانده سخن سویلرسن * لیك عشاق دیلندن سوزی سن سویلرسن * دائما حضرت معشوق ازلدر یارك * دمبدم انك ایچون حب وطن سویلرسن * حسن دلدار ایله خوش ذوق وصفا بولدقجه * جانه جان بخش ایدوب آندن ینه تن سویلرسن * هرسوزك مهر ومحبتده خطاسز سوزدر * سنکه اوصاف رخ ماه ختن سویلرسن * لشکر روح روان ایچره چو منصور اولدك * اول سببدن سخن دار ورسن سویلرسن * مژدهٔ یوسفی یعقوب حزینه کتوروب * هم حبیبه صفت ویس قرن سویلرسن * تابکی حقی به‌دیرلرکه سوز افشا ایتمه * نتسون اول عاشق مجذوبکه سن سویلرسن * برحکیمه دینلمشدر که جامعده جالس اولکه ناسه نفعك اولسون اول جواب ایتمشدر که جامعده جلوس ایتمز الا که جامع ایدر بن خوش جامع دکلم مجموعم حق تعالی قلب عارفده حکمت اشجارین غرس ایتمشدر که انلری انهار جوع ایله سقی ایدر حکیم الهینك قلبیله اولان حالی بوستانجینك بوستانیله اولان حالی مثالیدر زیرا که حکیمك حالی وشانی بودر که دائما کوکلی ریاضه دخول ایدوب هر بردن حقه لایق اولمیان اشیایی قطع وطرح ایدر ابتدا روضهٔ توحیده کیدر انده شرك وشك بولدیسه انلری قلع وطرح ایدر بعده روضهٔ توکله کیدر آنده خوف وحذر بولدیسه انلری قلع وطرح ایدر بعده روضهٔ تفویضه کیدر انده تدبیر واختیار بولدیسه انلری قلع وطرح ایدر بعده روضهٔ صبره کیدر انده جزع وفزع بولدیسه انلری قلع وطرح ایدر بعده روضهٔ رضایه کیدر انده سخط وغضب بولدیسه انلری قلع وطرح ایدر بعده روضهٔ معرفته کیدر انده نفس وهوی وماسوی بولدیسه جمله‌سین قلع وطرح ایدر بعده روضهٔ محبته کیدر وانده میل واعتبار اغیار وحلاوت خلق ودثار بولدیسه انلری بالجمله قلع وطرح ایدر بعده روضهٔ حکمته کیدر انده اولان اشجاری آب جوع ایله سقی ایدر تاکیم ازهار واثماری کمالیله بتر وذوق ولذتندن جانته جان قاتار پس اول حکیم ایکی جهاندن قاچوب اول ریاضه جان آثار وبحر وحدتده غرق اولور یاتر وهر مراد ومقصودینه یتر کیمکه عاقلدر اول حکمت اولیایه مائلدر وانکله عاملدر کیمکه عارفدر اول بوحکمته واقفدر غنیمت اکیاس مدارسهٔ حکمتدر وحکمتله تلذذ نعمت وغنیمتدر حکمت اولیایی حفظ ایدن حقایقله منتفع اولور وانکله نطق ایدن قدر وقیمتیله عز ورفعت بولور وقلبندن ایچری کیدن عارف عقل کلدن درس حکمت آلور وعلم حکمتله طولوب بحر بی‌پایان اولور قالور

(نظم)

معلم عشقدر کنج سکوت اولمش دبستانی — سبقدر بیلمك دلدر انك طفل سبق خوانی

لسانی بی‌زبانلقدر بوفاضل کامل استادك — ولی عالمده یوق انك لسانك اکلر اقرانی

کوکل چون بیلمك ذوقن بولور هردفتر فکری — که یازمش کلك عقل انی ایدر محو آب نسیانی

طویل الذیل برطوماردر بو بیلمك علمی — که عمر جاودان ایچره بولنمز حد وپایانی

شهود الحق فی القلب اولدی مضموننده برنکته — سواد الوجه فی الدارینده ممدوح عنوانی

تصور ایده‌مز بر کمسه تصدیق ایده بوعلمی — معرف اولمدیسه کشف وبهجت ذوق وجدانی

علومك انفعى حكمتدر آنى عشقدن اوكرن ۱ رموز سر عشقى اكلمقدر عارفك شانى
الهى عزتك حقى انيس ايت جانمه عشقى كه انك حكمتى ذوقيله كندمدن اولم فانى
فقير الاهى حقيدن عيان سير ايليان عارف عيان اهليدر اول نيلر دليل عقل وبرهانى

﴿فصل رابع﴾ اولياء كرامك فضائل وبركاتن ورسوم وعاداتن ووجد وتعريفاتن ووجد وحالاتن واوصاف وعلاماتن وحركات وسكناتن ومراتب وكراماتن وغايت مشاهداتن ونهايت مقاماتن طقوز نوع ايله بيان وعيان ايدر ﴿نوع اول﴾ اولياء كرامك فضائل وبركاتن آيات قرآنيه واحاديث شريفه ايله بيلديرر (اى عزيز) معلوم اولسونكه حق تعالى عبادينه عنايتيله كندى اولياسنى تعريف ايدوب انلره اولان محبتن طيورمشدر * نتكيم كندى كلامنده عظمتيله بيورمشدر * الله ولى الذين آمنوا يخرجهم من الظلمات الى النور * الا ان اولياء الله لا خوف عليهم ولا هم يحزنون * ان اولياؤه الا المتقون * والله ولى المتقين * والله هو الولى * انت وليى فى الدنيا والآخرة توفنى مسلما والحقنى بالصالحين * وعباد الرحمن الذين يمشون على الارض هونا واذا خاطبهم الجاهلون قالوا سلاما * والذين يبيتون لربهم سجدا وقياما * رجال لا تلهيهم تجارة ولا بيع عن ذكر الله * وحق تعالى احاديث قدسيه ده بيورمشدركه * من كان لى وليا كنت له مطيعا فليثق وليحكم بى على فوعزتى لوسئلنى زوال الدنيا لازلتها له ومن اكرم وليالى وجبت كرامته على * اوليائى تحت قبابى لا يعرفهم غيرى * وحضرت داود عليه السلامه وحى ايتمشدركه * ياداود بنم محبتمه ميل ايدن اولياقوللريمه خبر ويركه چونكه انلرله ميانمزده اولان حجابلرى بن لطفمله رفع ايدرمكه انلر بنى بصيرتلريله كوره لر اول حالده خلقدن محجوب اولسه لر انلره هيچ وحشت كلمز وقطعا ضرر ويرمز وبنم جانبمدن انلره لطف وانبساط ايرشديكى حالده خلقدن كلان حقد وغضب انلره هركز تأثير ايتمز واصلا كدر ويرمز ياداود اكرسن بنم محبتم دعواسن ايدرسن ابتدا دنيا محبتن قلبكدن اخرج ايتمليسن زيرا كه تحقيقا بنم محبتمله دنيا محبتى بر كوكلده جمع اولمز ياداود ابتداسن بنم محبتمى كندى قلبكده خالص ومحكم قلدكسه وهر نسنده بنم قدرت وحكمتمى كورر اولدكسه بعده دنياايله واهل دنياايله اختلاط ايلسكده محبتم نقصان بولمز وسكا بر كدر كلمز ياداود اكرسن بكا دوست اولورسك نفسكه عداوت ايدوب انى شهواتندن منع ايله تاكيم بن سكا محبتمله نظر ايدوب ارامزده اولان حجبى رفع ايليم ياداود بنم عبادمدن ير يوزنده نيچه اولياقوللرم واردركه انلر بنم دوستلرمدر بندخى انلره دوستم وانلر بكا مشتاقدرلر بندخى انلره مشتاقم انلر بنى ذكر ايدرلر بندخى انلرى ذكر ايدرم غربا اوطانن آرزو ايلدكلرى كبى انلر كيجه يى آرزو ايدرلر وطيورا وكاريله مسرور اولدقلرى كبى انلر كيجه ايله مسرور اولورلر وقتا كه ليل اولوب ظلمت كلسه وهر دوست انجق كندى دوستيله تنها قالسه انلر بنم ايچون قيامده طوروب بيونلرين بوروب يوزلرين بسط ايدرلر وبكا تضرعله مناجات ايدوب انعام واحسانمه تملق ايدرلر انلر كاهى قيام وكاهى قعود ايدوب كاهى ركوع وكاهى سجود ايدرلر ومحبتمدن غيرى بندن هيچ بر نسنه طلب ايتميوب رضا يولنده كيدرلر پس بندخى انلره كمال محبتمدن اول حالتلرنده اوچ عطيه احسان ايدرم * اولكى عطيه بر نوردركه انلرك قلبنه القا ايدرم اكر انلر دائما سويلسه لر آنكله بندن خبر ويررلر * وايكنجيسى نودركه بن انلره ذات وصفاتمله توجه ايدرم هيچ بيلورميسنكه بن توجه ايلديكم دوستمه نه لر احسان ايلرم واول نيچه دولتلره نائل اولور * واوچنجيسى براكرامدركه انى انجق بن بيلورم بر ده اول عبدم بيلور ارض وسماده اولان اشيا اول اكرامه نسبتله شئ قليل اولور وحضرت حبيب اكرم صلى الله تعالى عليه وسلم امتنه محبتيله امتنك اولياسى علاماتن طيورمشدر * نتكيم احاديث مشهوره سنده بيورمشدر امتمك اولياسى رؤيت اولندقده حق تعالى ذكر اولنور زيرا كه ديدار اوليا ايله مشرف اولانك قلبنده فكر حق بولنور وبيورمشدركه تحقيقا بنم امتمده اويله رجال اولوركه انلر ناسدن منفرد اولورلر وناس انلردن تعجبده قالورلر انلر عند الناس مجانين عد اولنورلر وناس انلرك عندنده مجانين بولنورلر آكاه اولكزكه تحقيقا انلر ابدالدر وبيورمشدركه حق تعالينك خلقندن اولياسى اهل جوع وظمادر كيمكه انلره اذيت ايلرسه حق تعالى اندن انلر انتقامن آلور وبيورمشدركه دنيا اهل آخرته حرامدر وآخرت اهل دنيايه حرامدر وايكيسى دخى اهل الله ايچون حرامدر اهل الله اولياى كرامدر (نظم)

کل جان کوزن آچ ای پسر / قیل اولیایه خوش نظر / جان مثلی هب بی پا و سر / دل مثلی هب زیر و زبر
بی کسب وکاراولمش قمو / زردّ ونزار اولمش قمو / چون مست یاراولمش قمو / انلرده بردر خیر وشر
کلـدن قمو دلشادرك / هم سرودن آزادرك / اشتردن اول منقادرك / آینـه‌دن در صافتر
ذرات وش طولمش هوا / شمس انلره اولمش قبا / وارلقلری بولمش فنـا / خورشیده‌قارشی چون قمر
خار ایچره درلر کل کبی / حبس ایچره‌درلر مل کبی / آب وکل ایچره دل کبی / لیل ایچره‌درلر چون سحر
بوتـنلری ارواحدر / اول جانلری اقداحدر / عشق انلره خوش راحدر / کیم بیلمدیلر نفع وضرر
حق اکر جوینده سن / دلدن اکا پویـنده سن / عشق اهلنه کوینده سن / ویرغوث علویدن خبر

﴿نوع ثانی﴾ اولیای کرامك رسوم وعاداتن وقلوب ایله سیاحاتن بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل الله
دیمشلردرکه خلقك کیمی اهل دنیادر وکیمسی اهل عقبادر وکیمسی اهل معنادر پس اهل دنیایه عقبی حرامدرکه
اکانائل اولمزلر واهل عقبایه دنیا حرامدرکه اکا تنزل قیلمزلر واهل معنایه ایکیسی بیله حرامدرکه هیچ برینه میل
والتفات ایده بیلمزلر اما اهل دنیانك جمله‌سی چونکه ظلمت طبیعتده قالمشدر وکدورات بشریت آنلره مستولی
اولمشدر پس طلب عالم اعلادن آنلره یأس وفترت کلمشدر ومیل وارادتلری انجق عالم ادنایه توجه قیلمشدر وعقل
وهمتلری حظوظ دنیایه تشبثله قالمشدر حالبوکیم دنیا برجیفه‌درکه برمزبله‌یه آتلمشدر پس بوقومك امللری
خایب وعمللری خاسر اولمشدر وبونلر دایکی عذاب الیمی چکمك رسم وعادتدر بریسی بوحالده عذاب فرقتدر
وبری مآلده عذاب حرقتدر (نظم) بوخاکدن تنده بوجان مستهان اولور * مصر درونه وارسه عزیز جهان
اولور * وخاکداندن ایتسه فراراول اسیرخاك * بی جسم اوروح طائرعرش آشیان اولور * نفس وهوایه تابع اولان
قلب اولور جحیم * عشقك دمیله طولسه دل وجان جنان اولور * خوف وخطردن اولدی امین عبدعشق اولان *
عاشق همیشه ساکن دارالامان اولور * فقر وفناده‌در ابدی دولت وبقا * وارلقده دولت استینه چوق زیان
اولور * وارلق بلاسیدر چکیلان دردوغم همان * عاشق یوق اولسه عشق ایله خوش کامران اولور * کرجسم
اولورسه پیروضعیف اولسون اول نه غم * حق همیشه عشق ایله تازه جوان اولور * واما اهل عقبا عموماعلو
درجاته مائل اولوب آرزولری جنتده قالمشدر زیرا که حق تعالی عبادنی دنیادن جنته دعوت ایدوب انی دار
کرامت قیلمشدر پس بوقومك کوکللری عالی وشریف ایله مشغول اولوب اعلی واشرفدن محجوب اولمشدر وبونلر
اکرچه مآلده نیران حرقت عذابندن نجات بولمشدر لکن تحقیقا بوحالده جمله‌سی نیران فرقت عذابنده قالمشدر
حالبوکه اهل محبته نیران فرقت نیران حرقتدن اشد واصعب کلمشدر نتکیم * الانتظار اشد من النار * بومعناده
ضرب مثل اولمشدر (بیت) یاندك یارنکی وعده‌یه سن انتظار ایله * نقدآل وصال یاری نه حاجت بوانتظار *
وبونلرك اکثری بشریت حسبیله انانیت ایدوب کبروعجب ریاستنه کیدوب نفس لوامه‌سیله کشاکش بلاسنده
قالمشدر (نظم) اوجانکه دوست فراقیله بی نوادوشمش * اویارغاروفادار دن جدا دوشمش * بهاوقیمتی چوق
جوهرایکن اولدن * کلوب بوآب وکله شمدی بی بها دوشمش * مقرب در ودرکاه کبریاایکن اول * بودام
کبروریاده قالوب کدادوشمش * بوچارمیخ طبیعتله باغلنوب محکم * بوشش جهتده اومحبوس وبرجفادوشمش *
انی ازل بیلان ایتدی بوحالده بولسه نه‌در * وطندن آیری بوغربتده حسرتا دوشمش * خلاف جنسی غراب ایله
حبس اولان طوطی * مثال نفس بهیمیله مبتلا دوشمش * اوشمس باطنی باطنده سیر ایدن حق * مثال
ذرهٔ سرکشته برضیا دوشمش * واما اهل معنی عالم طبیعت حبسندن چیقوب عالم بشریت آشیانندن
اوچمشلردر وانلرده کندی رسملرندن برنسنه قالمیوب اکوان وموجوداتی آلمیوب کیچمشلردر وجمیع خلقی
غائب ایدوب حضورحقه کلمشلردر ودارینی اهلنه ویروب صاحبن الوب اهل الله اولمشلردر انلرجنت وناری
اونودوب انجق انکیچون انا عبادت قیلمشلردر زیرا که انکله دوجهانی جنت وآنسز دوزخ بولمشلردر پس انجق
انی استیوب هرنعمت انی بیلمشلردر وانك معرفتی جامیله مست مدام اولمشلردر وزلال محبتیله طولمشلردر
وابدا آنکله قالمشلردر عوامه وعدا اولنان انلره تعجیل اولنمشدر وغیریلره غیب اولان انلره بیلنمشدر بدنلری
بریرده ایکن کوکللری مغرب ومشرقه کیدوب عرش وکرسیده بولنمشدر هرچنداشباح ایله عروج ایتمزلرسه

ارواح

ارواح ایله معراجه کیدرلر اکرچه حق ابصار ایله کورمزلرسه اسرار ایله مشاهده ایدرلر آنلر عالمده هر کس ایله هر نه معامله ایدرلرسه انجق رضای حق ایچون ایدرلر کندیلره تابع وتسلیم اولان احبابی حضور حقه یدرلر پس طوتی اکا کیم انلره میل ومحبت ایتمشدر وسوزلریله ایزلرنجه کتمشدر و آنلرك ارشادیله مولاسنه یتمشدر

(نظم)

کوکل السه بوبی آندن	اکا دوجهان کورنمز	یوزنی کورسه جاندن	دخی جسم وجان کورنمز
دله ساقی اولسه جانان	دل اولور کل وکلستان	چون اولور ریاض رجمان	اکا خاکدان کورنمز
اوکه ملك جسمی یقمش	اوکاوی نفسی صیقمش	دخی عرش جانه چیقمش	اکا نردبان کورنمز
یم نطقك ابری جاندر	بولسان چونا وداندر	کوکل اهل بحریاندر	غم وناودان کورنمز
یوری سن بولوح دلدن	اوعلوم عشق اوکرن	دله طولسه حکمت اندن	قلم ولسان کورنمز
قم آدمی کماندر	سوزی تیروش رواندر	اتان انی جانی جاندر	عمل کمان کورنمز
کوزه‌در رضای حق	بولن آنی دلده حق	بوجهانی قور بوخلق	که بوجاودان کورنمز

﴿نوع ثالث﴾ اولیای کرامك حدوتعریفاتن ووجد وحالاتن بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل الله دیمشلردرکه ولی الله اودرکه افعالی موافقت اوزره اولور ولی الله اودرکه دنیادن بعیدومولایه قریب اولور ولی الله اودرکه فارغ البال اولوب کلیتله اکااقبال ایدر ولی الله اودرکه قلبیله حقه متوجه اولور ولی الله اودرکه سروعلانیتی حق تعالی ایله اولور ولی الله اودرکه دولت دنیانك نه اقبالیله مسرور اولور ونه ادباریله محزون اولور وانك عندنده سیم وزر خاك وحجردن احقردر ولی الله یریوزنده بی کس در آنك انیسی ربیسی بسدر ولی الله اودرکه کندی نفسنده اختیاری اولمز وماسوای حق ایله قرار ایتمز وکوکلندن خارجده برشغلی قالمز واولمکدن اجتناب وحذر قیلمز (نظم) انك که درونده ذوق وطربی واردر * دل بابی بکلرسه انك سببی واردر * دل بابی شب بکلر تاکیم که دلداری * کالدکده خضوع ایلر روحك ادبی واردر * عارفکه قوشیدن کندی یوزنی کوردی * صاحب نظر اولمشدر شیرین لقبی واردر * اول جانکه جدا اولمش جویان خدا اولمش * عشقینه فدا اولمش میل عجبی واردر * هر کیمکه او عاشقدر عشق ایچره او صادقدر * جان ویردیکی ساعتده انك طربی واردر * کرپابی طاشه دکسه دستینه کیرر کوهر * نه غم لبه کاسه جان کیم قندلبی واردر * ای حق سکوت ایله رمزیله سوزك سویله کیم جمع سبك روحك چوق بولهبی واردر * ولی الله اودرکه خلق ایله حلیم اولور وحق ایله ثابت مقیم اولور ولی الله اودرکه دوپا کبی سخی وجبل کبی ثابت ویل کبی مطیع ولیل کبی ستار سما کبی عالی همتلی اولور واسددن فرار ایدرکبی فتنه‌دن قاچوب سلامت بولور انبیای عظامه اظهار معجزات انکچون واجبدرکه خلق انلره تابع اولوب هدایت بولسونلر اولیای کرامه اخفای کرامات انکچون واجبدرکه خلق انلرله فتنه‌یه دوشمسونلر وانلر خلقدن مستور وحق ایله مسرور اولوب حضور وانسیله قالسونلر ولی الله ابدا مستور الحال اولوب جمیع کائنات انك ولایتیله ناطق اولور ولی الله یریوزنده حق تعالینك ریحانیدرکه انی صدیقلر استشمام ایدرلر انك عطری انلرك قلوبنه وصول بولدقده مولایه مشتاق اولورلر اولیاء الله عرایس منزله سنده درلر نتکیم عرایسی نامحرم کورمز کذلك عرایس الله انك عندنده حجال انسنده مخدردرلرکه انلری کمسه کورمز وصورتلرین کوررلرسه‌ده حقیقتلرینه هر کس ایرمز (نظم) بوفلك جوفنده بزوافر مشعشع اخترز * نارز اما جسم ایله معمورهٔ خاکسترز * مثل شمشیرز طبیعت ژنکنه غرق اولمشز * طشره کلسك تن غلافندن سراپا جوهرز * جلوه‌کاه ماورای چرخدر میدانمز * بوجهان غیری جهاندر بزجهان دیکرز * جزرومددر بوکه کاهی بحر وکاهی قطره‌یز * بسط وقبض دلدر اول کیم که لهب که اخکرز * جوهر شرع عزدرون حقهٔ دیوز رهین * شبچراغ عقلز اندر بحر نفس بی فرز * کریدی بحر اولسه طوفان چون صدف قعرنده یز * نه فلك هم صوکسلسه بزچور وغن برسرز * حق بولمش کوکلز چون عشق خمرندن صفا * حسن ایچون آینه یز مرآنه وجه انورز * ولی الله اودرکه حق تعالینك کندویه متعلق اولان اومورنده موافقتدن کندینك حق تعالی‌یه موافقتن بیلور ولسانی دعایه منطلق اولمز الا که اجابت وقتنده اولور پس بویله آکاه اولان ولی الله یریوزنده شاهد حقدرکه عادل کواهدر قلوب مؤمنین غفلت وغموم ایله‌در وقلوب اولیا حضور وسرور ایله‌در

وقلوب اعدا وحشت ونفور ايله‌در عقوبت مؤمنين ارتكاب منهيات ايله‌در وعقوبت اوليا اظهار خارق عادات ايله‌در اولياء الله ايكي جهاندن برنسنه‌يه طالب اولمازلر وحضور حقدن برلحظه غفلت قيلمزلر وانلره خدمت ايدنلر جام محبتلرندن محروم قالمازلر اولياي كرامك كوكلنه كيرنلر آنلره الحاق اولوب دنيا ومافيهاني برحبه‌يه آلمزلر (نظم) درون مطلب هر طالب اولدي مطلبمز * برون مشرب هر شارب اولدي مشربمز * سپهر كوكبمزدر بوچرخدن بيرون * كيم اولدي روح مجرد سپهر كوكبمز * هنوز بور وروز وشب وكائنات يوق ايدي كيم * اوروي روزمز اولمشدي زلفي هم شبمز * نه قلسه حق بزه اول خوش كاور صفا بولورز * انكله حوق خوش اولورهم لطيف مشربمز * جهان وجاني ويروب عشقي پاكي هر كيم آلور * عيان اولور اكا ربح وزيان ومكسبمز * بولوح دلده نقوش سوايي قويميه كيدر * صفاي قلب ايله‌در كسب علم مكتبمز * تخلق ايله‌سن اخلاق حقله اي حقي * كه دين ومذهب حقدر بودين ومذهبمز * ولي الله احداث اولان قيزاوغلاندن فارغ وهاربدر اول انجق جمال قديمه طالب وراغبدر ولي الله وجدي حالنده حسن حادثدن محجوب ومعزول اولور آنك روحي انجق وجه قديم ايله مسرور ومشغول اولور * نتكيم شيخ شبلي بركون وجد وتحيماني حالنده شيخي جنيد بغدادي عليه رحمة الهادي حضرتلرينك زيارتنه اوليه برساعتده وارمشدركه جنيد اهليله طعام ايدر بولنمشدر اول خاتون اني كوردكده يمكدن ال چكوب كتمك مراد ايتمشدر هما جنيداني كتمكدن منع ايدوب الن طوتمشدر وديمشدركه مكانكده راحت اولكه شبلي سني نه كوررونه بيلور بعده حضرت شيخ اول مريدهايم ايله برساعت قدر صحبت ايلمشدر تاكيم شبلي دائرهٔ عقله كلوب اغلامشدر پس اول دمده شيخ جنيد اهلنه شبليدن تستر له امر ايلمشدر وديمشدركه شبلي شمدي سكرندن اويانوب عالم جسمه كلمشدر وصورت اشخاصي تشخيص ايدر اولمشدر زيراكه انك بواحوالنه كندي كوزلري وسوزلري دلالت قيلمشدر خصوصا اولياي كرام انوار فراستله جواسيس القلوب اولمشدر (بيت) بندكان خاص علام الغيوب * درجهان جان جواسيس القلوب (نظم)

جانلرك سيرانيدر فوق السما	كرچه تنلر طوتديلر خاك اوزره جا
حكمت اولمش قوت جان اهل دل	جسم حيواني ديلر آب وچرا
عالم ارواحه صغمز بوبدن	محرم سلطان اولورمي هر كدا
دلده جانك كنديدندر مطربي	كنديدندر ساقي وجام صفا
انبيا واوليا خوش اولديلر	عقل كل بحرنده جمله آشنا
عد امواج اولمش اسمايه مثال	برمسمادر اودر پاي هوا
بوجهانك وارلغي باشدن باشه	اولمش اول جان جهانه چون قبا
قبض وبسط اول بحردندر هر نفس	اندن اولور هر جفا وهر وفا
حق ذرات جهان حكمنده‌در	غيريدن بيلمك اولور عين خطا

﴿نوع رابع﴾ اولياي كرامك اوصاف وعلامتلرين وحضور وسلامتلرين بيلدير (اي عزيز) معلوم اولسونكه اهل الله ديمشلردركه اولياي كرامك ايكي علامتي واردركه بريسي امر حقه تعظيم وحرمتدر وبري جميع خلقنه شفقتدر علامت اوليا اداي حقوق مولادر وحب مخلوق خدادر علامات ولي الله بينه وبين الله اولان اسرارني حفظ ايتمكدر ومخلوقاتنك ايذالرينه بي مكافات صبر وتحمل ايتمكدر وانجنميوب رضايه تمكدر وعباد ايله حسن مدارات ايدوب كمسه‌دن كمسه‌يه شكوي ايتميوب جمله‌يي ستر وصيانتله حكيمانه كتمكدر (قطعه) عوامزده دل انجذه قايم اولمش ايكن * دل اولدي زندهٔ عشق الحبيب اخياني * نفس قبول قيل اي حق خلقي انجتمه * كيم انجدرسه سني حقدن اكله‌سن اني * علامات اوليا لطف لسان ونطق حكمتدر وحسن اخلاق ويوزده بشاشتدر وطيب رايحه وجود وسخاوتدر وجميع خلقه تمام شفقتدر وعدم اعتراض وقبول اعتذاردر ومصاحبي كندي نفسي اوزرينه ايثاردر نقل اولنمشدركه برولي الله ايله برفقير آدم همراه اواوق مراد ايلدكده اول مروت كاني كورمشكه اول فقير اختيار دروارقه‌سنده آغر هكبه‌سي واياغنده اسكي جزمه‌سي واردر اكا ديمشدركه اكر بزمله رفيق اولوب بوطريقه كتملو اولورسن البته بزه تسليم اولوب هر سوزيزي طوتمليسن

والا

والا بزدن مفارقت اتمایسن پس اول اختیار اکا تسلیم ویار اولمغه قول وقرار ایلدکده اول معدن ایثار اول اختیار ایله کندی یکی جزمه سن دکشوب هکیه سن یوکلنوب انکله برابر یوله کیتمشدر هر ولی الله البته مقارن اولدیغی کمسه ایله بویله معامله ایتمشدر زیرا که انلر مقام محبته یتمشدر اولیانک عادتلری مولایه عبادتدر وخویلری خلقه شفقتدر وایشلری تأنیله رفق وخدمتدر وسوزلری مدح وثنا والفتدر زیرا که انلرک کوکللری دریای محبتدر وآشنای وحدتدر (نظم) قطره یز عالمده لیکن دلده دریا اولمشز * جوهرز دهرک بساطی اوزره یکتا اولمشز * سیریمز صحرای جاندر غیری یردن فارغز * کندی صحرامزده سیاحز که صحرا اولمشز * برقزله یاقمشز بزخود تمالق پرده سن * غیریدن پنهانز انجق دلده پیدا اولمشز * بز بو بحر عشق بی قعرک مسلسل موجیز * کرچه زنجیرز ولی مجنون معنا اولمشز * کمسه یی انجتمک انجتمک دکلدر شانمز * یارغار جمله یز شفقتلی بابا اولمشز * انجیدن نادانه دوستز هم دعالر ایلرز * کیم قودن بزبزه محو تماشا اولمشز * عاشقز مثل زلیخا دلبرز یوسف کبی * بز بزی سومکده حق فرد وتنها اولمشز * علامت اولیا اسرار حقه یتمکدر وناسدن کتم ایتمکدر ولی الله اودر که اول حق حفظ ایلدکجه حق تعالی دخی انی حفظ ایلر واول حقه تعظیم ایلدکجه حق تعالی دخی اکا تعظیم ایلر ولی الله اودر که کندیدن صادر اولان کراماتی نه حس ایلر ونده کمسه یه سویلر ولی الله اودر که قالبن خلقه تسلیم ایدر وقلبیله حضور حقه کیدر (قطعه) کوکلده خالقه صورتده خلقه تسلیم اول * مخالف اولمه که شهرتدر آفت وشر وشوم * کوکل که عشق ایله حی اولدی موتی کورمز کیم * همیشه عرش خدادر او خانهٔ معمور * ولی الله اودر که انک کوکلی سرور ونور ایله طوله وروحی انس حضور ایله اوله علامات اولیا هر شیدن حقه توجه قلمقدر هر شیدن انکله غنا بولمقدر وهر شیدن اکا راجع اولمقدر ولی الله انکله حاضردر وهر حالنده انی ذاکردر علامت اولیا هر نسنه یی کندیده بولمقدر ومجمع اضداد اولمقدر (نظم)

عشق اهلی مانند ملک	خوش خوی وهم خوشبو	اولور جانی ایدر سیر فلک	کوکلده اول مهر واولور
هم ملک وهم سلطان اولور	هم خلد وهم رضوان اولور	هم جان وهم جانان اولور	هم شیر وهم آهو اولور
هم تلخ وهم حلوا اولور	هم صورت ومعنا اولور	پیدا وناپیدا اولور	جان طبعنه همخو اولور
چون ماسوادن جان کچر	چرخه مسیحانک اوچر	خمر محبتدن ایچر	یکتوی ایکن صدتو اولور
شیرین اولور دل شور ایسه	نزدیک اولور جان دور ایسه	بی پرده در اول نور ایسه	شوقیله وصلت جو اولور
چون جانده قالمز بوهوس	دل زنده اولور هر نفس	ذکر ایلر اعضا چون جرس	فکری همان یاهو اولور
محو اولسه حق جان اولور	برقول ایکن سلطان اولور	هر درده خوش درمان اولور	هر زخمه هم دارو اولور

﴿ نوع خامس ﴾ اولیای کرامک خارق عادتلرین وهر خطردن امن وراحتلرین بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل الله دیمشلردر اولیای کرامک همت وایثارلری مولادر ومیل وقرارلری اندن یکادر وقول وقرارلری انکله در واکادر وماسوای مولی انلرک عندنده هبادر عبادت اولیا حضور حضرتده ملازمتدر وعادتلری کتم اسرار وستر کرامتدر برعابد برعارفی صومعه سنده کورمشدر واکا دیمشدر که حق تعالی سکا بو خلوتده نه فائده ویرمشدر پس بو عارف اول عابده بویله جواب ویرمشدر که بروزیر کورمشمیسنکه سر سلطانی افشا ایلیه یا آنی افشا ایدوبی سلطان نیلیه پس اول عابد بیلمدیکم نه سویلیه ولی الله اودر که مراد ایتمز الا که موجود اولانی مراد ایدر پس وجوده کلمز الا که انک مرادی کلور (قطعه) جور وجفانک اصلیدر ذوق وصفالر استمک * ترک تلذذ ایلسک زهر کوار اولور سکا * حق مرادک استمکدر سنی بی مراد ایدن * بوخسه مراد وآرزو وجمله نثار اولور سکا * ولی الله اودر که خلقه نهان اولان اکا عیان اولور وانلره مشکل اولان اکا آسان اولور وبر حبشی ولی الله وار ایمش که اکا وجد وحالت غالب اولدقجه لونی ابیض اولور ایمش ولی الله اودر که انک حیاتی حبس اولوب مماتی اطلاق اولور وحظوظ نفسی اونودوب ذوق وحضور وانسی بولور ولی الله اودر که حق تعالی انی هر حالده حفظ ایدوب برلحظه نفسنه اصمرلدیغندن کندویه طیورمشدر نتکیم عنایتیله * وهو یتولی الصالحین * بیورمشدر برعارف دیمشدر که خلوتده ذکر الله ایله مشغول ایدم برکون نفسم اکل رمان اشتها ایلدکده

قلبمه واقع اولدی پس طلب زمان ایچون بازاره کیدر ایکن بر دیوار دیبنده بر علت شدیده صاحبن کوردمکه
یاتمشدر وذباب وزنابیر انك اوزرینه قونوب لحمندن اخذ ایدرلر همان نی کوردکده خدایه حمد وشکر ایتمشدر
پس بن اکا سلام ویروب شکرینك سببن سؤال ایلدیکمده جواب ایتمشدرکه سنی کوردمکه بر زمان آرزوسیله
رحماندن اعراض ایتمشسن بن انکیچون شاکرمکه قلبم انکله حاضردر دیدمکه چونکه سنك حق تعالی ایله
حضورك واردر نیچون اکا دعا ایلمزسنکه اول سنی بو علتدن خلاص ایلسون دیدیکه سن حق تعالی یه دعا
ونیاز ایلهکه اول سنی بو شهوتدن خلاص ایلسون زیراکه لدغ زنابیر انجق نفوسه لاحقدر ولدغ شهوات ایسه
درون قلبه واقعدر پس عقوبت اولیا طلب ماسوادر (نظم) کوکلده عشق جمالن کورر همیشه خواص *
اوجانکه واصل عشق اولمش اولدی خاص الخاص * بو عقل ووهم ایشیدر جهل وحزن وخوف وخطر * قوعقلی
عشق ایله اول کیم اودر بو جانه مناص * بلا ومحنته دوشمش بو جان بوبنلکدن * اوکیم یوق اولدی بلادن
همیشه بولدی خلاص * کر اولسه خلوت دل غیر عشقدن خالی * بوسینه دف چالر اول مده جان اولور رقاص *
جمال جانی درونکده سیر قیل که بوتن * جمالی عاریتیدر مثال صفر ورصاص * اوجانکه کندوبی بیلمش همای
عرش اولمش * طیور جانه بو اجسامی بولمش اول اقفاص * نه سمته قیلسه نظر عشق سیر ایدر حق * که اول
نکاره چوا قاصدرقوا شخاص * حق تعالی عبدینی کندویه ولی مقرب قیلمق مراد ایلسه هدایتیله ابتدا انی
حب دنیادن آزاد ایدوب کندی عبادتیله معتاد ایلر بعده همان تقلیل اکل وشرب ونوم وکلامی وعزلت جمیع
انامی اکا الهام ایدوب ذکر مدام وفکر تمام ایله اکا اکرام ایلر بعده توکل وتفویض وصبر ورضا مقاماتنه انی
واصل ایدوب کندی معرفتی دولتنه ومحبتی سعادتنه نائل ایلر بعده حضور وانسی مجلسنه انی ادخال ایدوب
علوم حکمتیله کوکلنی مالامال ایلر بعده کندی وحدانیت وفردانیتله اکا تجلی ایدوب روح پاکنی متسلی ایلر
پس اول عبد اول دمده کندی نفسندن بعید وبری اولوب مقرب درکاه وولی الله اولور واندن خوف ورجا
کیدوب انلره بدل اول کاملك قلبنه هیبت وانس کاور بعده کندی صفاتندن فانی اولوب صفات حق ایله بقا
بولدقده اول هیبت وانس اندن کیدوب جلال وجماله مست اولور قالور (نظم) مست ومستور بولنمز اکر اول
هم بولنور * قبله اهل دل اولمش اومکرم بولنور * عشقك اسرارینی فاش ایتمز اوبیکانه لر * انجق ارشاد ایدر
اول یاری که محرم بولنور * عشق نفخ ایتدی دمندن دل عاشق طولدی * همدم زازدر اول دلکه اومحرم
بولنور * طالب عشق اولوب اندن دل وجان کیچ کیم * جان ودل رتبه سنه عشق مقدم بولنور * مال وجاهی
براقوب فقر وفنا بولدکسه * بیل سکا قاعدۀ عشق مسلم بولنور * هیئت وحکمتی قوی وسوسه یی ترك ایتکم
* عارفك کوکلی دخی اعلم واحکم بولنور * خوش صفا بخشدر اول جام محبت حقی * بو بله بر جام صفا لایق
اول جم بولنور * حق تعالی اولیا قوللرندن انکیچون خوف وحزنی نفی ایدوب * الا ان اولیاء الله لا خوف علیهم
ولا هم یحزنون * بیورمشدر زیراکه خوف انجق زمان مستقبله متعلقدرکه فوت مطالبدن وحصول مکارهدن
حذر ایدوب متنفر اولمقدر وحزن ایسه اولزمان ماضی یه متعلقدرکه فوت مطالبدن وحصول مکارهدن
ندامت چکوب متألم اولمقدر حالبوکیم ولی الله ابتدا ابن وقت وحال اولور بعده ابو الوقت وصاحب کمال اولور
اول نه ماضی بیلور ونه خاطرینه مستقبل کاور پس انده نه حزن ونه غم قالور ونه خوف وخطر اولور بر حکیم
الهی دیمشدرکه اولیادن خوف وحزن انکیچون منفیدرکه انلرده نه نزاع اولور ونه معارضه قالور پس مقام
رضاده موافقت قیلان وکمال عبودیتله متصف ومطمئن اولان ودولت حضور وانسی بولان ولی امینك قلبنده
خوف وحزنی اولور زیراکه انك شانی امن وامان ایله ذوق وسرور اولور (نظم)

عاشق فقیر اولورسه ده فخر وغناده در | فانی اولورسه عمر لقادن بقاده در
عشاقه وصف ملك سلیمانی ایتمه کیم | عشق اهلی دلده عالم بی انتهاده در
انلکه سوز سینه سی یوق شوق یاردن | تسلیم روح ایدنده اویا حسرتاده در
عاشق که بر یوزنده انك خانمانی یوق | هر شب جناح عشق ایله کوکلی سماده در
اول کیم علو همت ایله کچدی جمله دن | خوف ورجایی قویمش اول انس خداده در
تدبیر واختیاری قویوب بی مراد اولان | کام آلدی هپ اموری نظام ونواده در

عارف

عارف که بیلدی هر ایشی حقدن نچون دیمز	دوستك همیشه هر ایشنه خوش رضاده‌در
مرأت قلبه کلمسه اغیاردن غبار	هردم جمال یاره مقابل صفاده‌در
حق کوکلده‌در اوکونش کیم اکا مدام	جانلر چوذره شوق ایله رقص وثناده‌در

﴿نوع سادس﴾ اولیای کرامك حرکات وسکناتن وبرکات وعباداتن ووصول وتصرفاتن بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل الله دیمشلردرکه اولیانك اوضاع واطواری واوصاف واحوالی مثال انبیادر وانلرك آداب وارکانی وآیین وشانی انبیاشانیدر اولیاء الله انك عندنده مرتبهٔ انبیایه قریب شهدا منزله سنده‌در انلر انبیا کبی طلب رضای حق ایچون امهات وآبادن واولاد واقربادن فرار ایدرلر وانلر حب جاه ومالی ترك ایدوب تواضع وقناعتله کسر نفس ایدرلر وحظوظ نفسانیه ولذات فانیه‌دن کیچر کیدرلر ومحبت الله ایله غم چکوب درد یله تنعم وحزنیله تلذذ ایدرلر ومولایه سوز وکداز ایله تضرع ونیاز ایدوب انبیا طریقنده کیدرلر وانلرك قلوبی مقلبنه متعلقدر وارواحی انك اخلاقیله متخلقدر وانلرك علومی الهام وحکمتدر وبرساعت علتلری بر ییللق طاعتدر ونظرلری عین عبرتدر وتکلملری خیر ونصیحتدر ولطیفه‌لری دفع ثقلتدر وتبسملری لطف وشفقتدر وصمتلری حضور حضرتدر وتنفسلری تسبیح وعبادتدر ونوملری سیر عالم وحدتدر وموتلری عید سعید وسور وسرور ووصلتدر وانلر قبضهٔ قدرتده محفوظ ومستوردرلر وایکی عالمده امین ومسروردرلر ومعارض ومخالفلری اوزرینه غالب ومنصوردرلر (نظم) جانمز دولت دردکله دوا بولمشدر * کوکلمز صیقل عشقکله صفا بولمشدر * عشق سلطان کریم آکله ولی حکمتی واردر * خسته‌دل اندن اکر جور وجفا بولمشدر * حال عشاقی پریشان ومشوش قیلمز * عشق عاشقده مکر غیری هوا بولمشدر * جنت اولمش او کوکل کیم بولور اول دوستی مدام * دوزخ اولدرکه همان خلقه ریا بولمشدر * دوزخ افسرده‌لك وغفلت وجهل اولمشدر * جنت اولدرکه کوکل عشق وولا بولمشدر * کوکلمز ظلمت تندن خوش ایرشدی جانه * سندن ای عشق هر آینه جلا بولمشدر * آتش عشقه یانان موت وسقردن کیچمش * حق اول فانی اولوب ملك بقا بولمشدر * اما طریق وصول اولیای کرام طول وقصرنده اقدامله قطع اولنان مسافات امثالی دکلدرکه قوت وضعفه کوره قطع اولنه انجق بو بر طریق روحانیدرکه کوکللر انده سیر وسلوك ایدوب همم وخواطر حسبنجه افهام وبصائر مقداری کیدوب تذکر وتیقن وشهود ایله قطع ایدرلر وبونك اصلی بر نظر الهیدن بر نور سماویدرکه قلب عبده واقع اولدقده اول عبد انکله بر نظر ایدوب ایکی عالمی حقیقتیله کورر وانکله عقل کله ایردکچه روحنی موجوداته ساری کوروب اشیایی اعضاسی مثالی بولور واول حالتده عون باریله جمیع امور عالمی تدبیر ایده بیلور آنکیچون اول کامل صاحب تصرف اولور (رباعی) من یك جانم که صدهزار ست تنم * چه جان وچه تن که هردوهم خویشتنم * خودرا بتکلف دکری ساخته‌ام * تاخوش باشد دل آن دکری را که منم * اویله واقع اولورکه اول نور مذکوری برکمسه یوز سنه طلب ایدر قلبنده اندن بر اثر بوله‌مز زیرا که اول نوری جهلندن طلبنده خطا ایدوب مراد الهمز وکیمیسی التی اللی ییلده انجق بولور وکیمیسی اون ییلده بوله بیلور وکیمیسی بر آیده بوله بیلور وکیمیسی بر کونده وکیمیسی بر ساعتده بلکه بر لحظه‌ده عنایت حق ایله اول نوری کندی کوکلنده بولور وانکله معرفت دولتنه واصل اولوب محبت سعادتنه نائل اولور وعارف وکامل اولوب هر مرادن آلور (نظم) کیم بی خبرسه عشق ایله طولمش خبردر اول * عاشق که عشق بین اوله صاحب نظردر اول * خواب وخور ایتدی عاشقی محجوب کندیدن * وصلتده‌در اودمده که بی خواب خوردر اول * دوشدیسه نور عشق دل وجان عاشقه * بالله که آفتابندر خوبتردر اول * باشدن ایاغه عشق ایله بر نوردر اوکیم * درد وبلای عشق ایله بی پا وسردر اول * مهر جمال عشقی کورن جمله ذره‌دن * علم نظرده ماهر ونور بصردر اول * فقر وفنایه ایردی ایرن جوع وصمت ایله * دولتده باقیدر ابدی معتبردر اول * ای حق نار عشق ایله صاف ایله قلبکی * بو کیمیایی عامل اولان عین زردر اول * اول هر کیمکه بو طریقته سلوك ایدوب اول حقیقته وصول بولور تحقیق اول محقق اسقاط اضافت ایله ذات حقی توحید ایتمش اولور پس حق تعالی اکاملك وتصرف کرم قیلور زیرا که ملك اصلنده نفاذ مشیتدر وبوملك ایسه دنیاده قضایه راضی اولان اولیای کرامه مخصوصدرکه ارضك بر وبحری انلرك کوکانه برخطوه‌در وحجر ومدر انلر ایچون ذهب وفضه‌در وجن وانس ووحوش وطیور انلره مسخردر اونلر برنسنه‌یی مراد ایتمزلر الا که اول نسنه ارادتلرینه موافق حاصل اولور زیرا که انلر مراد ایتمزلر الا که حق

تعالینك مراد ایلدیكی نسنه‌یی مراد ایدرلر حال بو كیم مرادجقه مطابق كلور جمیع امور مراد ایلدیكی نسنه وجوده كلز اولور وانلر بركسه‌دن مهابت المزلر وجمله خلق انلردن مهابت آلورلر ومولادن غیری كمسه‌یه خدمتكار اولمزلر وجمیع مخلوقات انلره خدمتده اولورلر وانجق خدمت عشق حق ایده‌بیلورلر (نظم)

همیشه خدمت عشق حق اولدی عادتمز
جمالی طلعتیدر دولت وسعادتمز
خداچون آدمی خلق ایتدی صورتی اوزره
بولندی احسن تقویم ایچون سیادتمز
اوفوردی آدمه لطفیله عشقی روحندن
نه‌غم كه عشق ایله‌در خلقت وجبادتمز
یاركه ناز ایدملم نامزجه لطف ایده اول
كه عكس حیدر انجق اكا ارادتمز
عزیز عام اولور عبد عشقی اولان لابد
كه عزو رفعتمز در اكا عبادتمز
انكله حزن والمدر سرور ولذتمز
انكله اولدیغمز در غمو زیادتمز
جفاسی ذوق وصفادر كوكاده ای حقی
تذلل استه تذللدر اسكی عادتمز

﴿نوع سابع﴾ اولیای كرامك مراتب ومقاماتن ومیامن وكراماتن بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونكه اهل الله دیمشلردركه اولیای كرام سلاطین كلیم پوش وهشیاران باده‌نوشدرلر اولیای مخموران خمر بیخودی ومنظوران نظر احدیدرلر اولیادینار ودرهمسز اغنیا وطبل وعلمسز امرادرلر اولیا قباب عزتله مستور وبساط قرب اوزنده مسروردرلر انلرك كوكللری عرشی وبدنلری وحشیدر ارض انلره بساط وسما سقفدركه كونش دثار وقمر سراج وقفدر انلرك ابدانی وارواحی علویدر واقوالی نبوی وافعالی ملكیدر واخلاقی الهیدر انلرك معیشتلری تفویض وتوكلدر وصنعتلری صبر وتحملدر انلرك تمسكلری تسلیم ورضادر وتلذذلری فقر وفنادر انلر هایم ودائمدرلر وحق ایله مستأنس وقائمدرلر * طوبی لهم ولمن احبهم * پس ملوك دنیا بو سلطنتك عشر ومعاشرینه مالك‌میدرلر اما آخرت ملكینی حق تعالی وصف ایدوب طیورمشدر نتكیم قرآنده * واذا رأیت ثم رأیت نعیما وملكا كبیرا * بیورمشدر (نظم) جهانه پادشهز چون سكا كدایزبز * غدامز اولدی جهانكیم سكا غدایزبز * جهانكه حضرتكه بندهٔ كمین اولمش * بزم غدامز اولور چونكه سكا فدایزبز * بزمله ذاتك اولور چونكه مرتدی ونهان * حجابمز بزز اما سكاردایزبز * جمالن استین انجق بزی كورر ای شه * سكا بو عرصه‌ده هم چتروهم لوایزبز * همان سن اول بزه ناظركه حسنكی كوره‌سن * سكا چو آینهٔ روی جانفزایزبز * لقای ذاتك ایدرسن كر آرزو ای عشق * قلوبه لطف ایله سیرایت كه خوش لقایزبز * علو همت ایله كندك اكله ای حقی * كه صور عشق حقز بردم ونوایزبز * اما انواع كرامات اولیایی منبع فیض لایزالی اما محمد غزالی علیه رحمة المتعالی بیان ایدوب دیمشدركه حق تعالی كندی اولیاسنه قرق عدد كرامت اعطا قیلمشدركه یكرمیسن دنیاده ویكرمیسن عقباده احسان ایلمشدر امادنیاده اولان كرامتلر حق تعالینك انلره ثناسیدر وانلره تعظیمیدر وانلره محبتیدر وانلرك امورنی تدبیریدر وانلرك ارزاقن تكفلیدر وانلره نصرتیدر وانلره انیس اولمسیدر وانلری خلقه خدمت واستخدامدن حریتله عزیز ایلسیدر وانلرك همتن دنیاده واهلندن عالی قیلمسیدر وانلره هرنسنه‌دن غنای قلب احسان ایلسیدر وانلره هرحالده طیب نفس انعام ایلسیدر وانلرك قلبنه حكمت وهدایت اولان نوری انزال ایلسیدر وانلره وقار ومهابت ویرمسیدر وانلره انشراح صدر احسان ایلسیدر وانلری محبوب القلوب ایلسیدر وانلره مضاف اولان اشیایه بركت ویرمسیدر وانلره عناصر وموالیدی مسخر قیلمسیدر وانلره مفاتیح كنوز ارضی تملیك ایلسیدر وانلری محتاج ومبتلالره شفیع ایلسیدر وانلرك دعالرین قبول ایلسیدر واما عقباده اولان كرامتلر حق تعالینك انلره سكرات موتی آسان ایلسیدر وانلری ایمان ومعرفتده ثابت قیلمسیدر وانلره روح وریحان كوندرمسیدر وانلرك قبرین توسیع ایلسیدر وانلری فتن واهوالدن محفوظ وبعید ایلسیدر وانلره انس وحضور ایله متنعم قیلمسیدر وانلری اكرام واحساننده مخلد قیلمسیدر وانلره حلل وتاج الباسیله اكرام ایلسیدر وانلرك یوزلرین آغ ومنور قیلمسیدر وانلره امن وامان ایله بشارت ویرمسیدر وانلر ایچون اكتفاء كتابدر وعدم حسابدر وترك میزاندر وانلری مذنبلره تشفیعدر وانلرك نوریله ناری تخمیددر وانلری سرعتله صراطی كیچورمسیدر وانلره حوض كوثردن ایچورمسیدر وانلره ملك ابد ویرمسیدر وانلری مقعد صدقه ایردرمسیدر وانلره جمال باكمالن نته‌لكسز كوسترمسیدر * اللهم ارزقنا حبهم واجعلنا معهم (نظم)

خواجه

خواجه بزمست بادهٔ ازلز	عاشق حسن عشق لم یزلز
بزه تعلیم ایدر معلم عشق	بز بو علم ایچره نا سیٔ عملز
صورتا کر خفیف چون کاهز	لیك دلدن متین چون جبلز
بولمشز عشق حی وقیومی	عشق ایله بزده حی بی اجلز
ملك فقر وفنا کدالری یز	هم سلاطین ملك بی خللز
ذوق دل بولدق اکل وشربه بدل	شارب خمر عشق بی بدلز
بز بو عشق جیلی وصف ایده رز	صاندی حقیکه منشد غزلز

﴿نوع ثامن﴾ اولیای کرامك غایت مشاهداتن وانك علاماتن بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل الله دیمشلردرکه مشاهده نتیجهٔ مجاهده‌در مشاهده احوال غیوبه اطلاع قلوبدر نتکیم خبرده کلمشدرکه غایت کورمدیکنی مشاهد مشاهد مشاهده ایدر مشاهده کندی فناسیله اشیایی کورمکدر مشاهده موصوفی صفاتنده بولمقدر مشاهده ماسوادن تبری قلوب هرحالده حق ایله اولمقدر مشاهده هرموجود ایله مقصودی کورمکدر (قطعه) دوستم ذره‌لر آینهٔ دیدارکدر * نفسنی بیلمش اوعارفکه خبردارکدر * کرچه جاندن بکا نزدیکسن ای جان جهان * جمله‌دن دور بکا وعدهٔ دیدارکدر * مشاهده چشم بصیرت کنه مطلوبه واقع اولمقدر مشاهده بر حالت لطیفه‌درکه ارواح وقلوبی جمال محبوب ایله مسرور ومعمور ایدر مشاهد مطالعهٔ جبارك انوار اسراریله مکاشفات غیوبدر وحضرت عمر رضی الله تعالی عنه دیمشدرکه بنم قلبم ربمی کورمشدر وحضرت علی رضی الله تعالی عنه دیمشدرکه مشاهده رؤیت بصردکلدر لکن نور عرفان ایله رؤیت جاندرکه لم اعبد ربا لم اره کلامی بو کلامنه برهاندر مشاهده کوکل دوستنی کورمکدر حقی سرنده مشاهده ایدن عاشقك قلبندن جهان ساقط اولوب کوزندن محتجب اولور وانك کوکلنده وکوزنده انجق عشق مولی قالور (نظم) پیشه‌مزدر عشق وحیرت کارمز * شهرت ونام اولدی ننك وعارمز * کفتکودن فارغ وآزاده‌یز * عشقدر اوضاعمز اطوارمز * خودنمالق پرده‌سن رفع ایتمشز * عالم اولمز پردهٔ پندارمز * وجه عشق اولمش قمویه روبرو * طوتمز اول آینه‌یی ژنکارمز * کوکلمز چون طولدی نور عشق ایله * عین یار اولدی قمو اغیارمز * جمله شیدن بز بزی کوردك عیان * اولدی هب آینهٔ دیدارمز * بز بزی سیر ایلرز حقی مدام * عشقدر چون قرهٔ ابصارمز مشاهده اوچدر بریسی ربی مشاهده‌در وبریسی ربدن مشاهده‌در وبریسی رب ایچون مشاهده‌در مشاهده اودرکه عبد کندی صفاتندن فانی اولوب ربیسی ربوبیتیله باقی قاله اویله دکلکه اول کندی ذاتندن فانی وذات پاك ایله باقی اوله حاشا وکلا اول اتحاد محالدر انی قائل اولنلر اهل ضلالدر خواص اولیا مشاهده‌دن بر لحظه محجوب اولسه‌لر هلاك اولورلر * ذوالنون مصری رحمة الله علیه دیمشدرکه صبیانی کوردمکه بر رجلی طاشلرلر انلره دیدمکه بوندن نه استرز دیدیلرکه ربیسنی کورر ظن ایدر مجنوندر پس انلرك بو جوابن اندن سؤال ایلدم همان اغلیوب دیدیکه والله اکر بن انی مشاهد اولمسم اکا عابد اولمزایدم برعارف دیمشدرکه بر کون تیمارخانه‌یه واردم انده برشاب مغلول کوردمکه رجلنده قیدی واردر وکندی علو صوت ایله دیر ایدیکه ای ربم اکر سمواتی عنقمده اغلال ایدرسن وارضی رجلمده قید ایدرسکده بنه بن سندن طرفة العین قطع التفات وغفلت ایده‌مم (نظم) جمالك استرم ای مه قمرده فائده یوق * سن اولمزسن بکا همره سفرده فائده یوق * بو داره کلدم اودیداره یوخسه ای دلدار * نه بکلرم بو سفرده مقرده فائده یوق * بنم فنا وبقادن مرادم اولدی لقا * پناهك اولمسه ای شه سپرده فائده یوق * سن اولمینجه بنم جانم این وآنده نه سود * خوش اولمینجه کوکل پاوسرده فائده یوق * سنکله عالمه باقسم مثال جنت اولور * سنکله باقسم اول بوش نظرده فائده یوق * عنایتکله نظر قیل بکا که یوق هنرم * عنایت اولمسه سندن هنرده فائده یوق * کیچور بنی بشریتدن ایله مثل ملك * فرشته اولمسه حق بشرده فائده یوق * مشاهده هر لحظه‌ده ملاحظهٔ رب ایله مراعات سردر افضل طاعات دوام اوقات اوزره مراقبهٔ حقدر علامات مشاهده حق تعالینك ترجیح ایلدیکن ترجیح ایلمکدر وانك تعظیم ایلدیکن تعظیم ایلمکدر وانك تصغیر ایلدیکن تصغیر ایلمکدر علامت مشاهده جمله‌دن اعراض ایدوب حق تعالی ایله

مشغول اولمقدر ولیٔ مشاهدك علامتی اودركه انك یقظه‌سی اویور كبی ونومی یقظه كبی اولور وانك حركتی سكون وسكونی حركت كبی اولور پس انك فعلی لاشیٔ وكندی غائب كبی مست می عشق اولور (نظم)

چون اهل حال حدینده امس وفردا یوق — صفای وقت اولور اول حال وغیری سودا یوق
كوكل چون ایچدی می عشقی بزم وحدتده — حدیث عشقدر اول دلده غیری معنا یوق
اوجانكه بولمش اوجانانی خلوت دلده — انكله‌در هر ایشی آنده غیری دعوا یوق
او رتبه عشق ایله مستغرقم كه بی خبرم — كه غیر عشق جهان ایچره وارمیدر یا یوق
جهانكه فرعدر اصلی بو عشقدر انجق — كوكلده جمله‌در اول اصل وفرع اصلا یوق
مثال موج بو دریایه غرق اولان بیلدی — كه موج بحر ایله وار اولدی غیری دریا یوق
وار اوقی صومعه‌ده ورد اوقورسن ای حقی — كه بزمزه همان صمت وار غوغا یوق

﴿نوع تاسع﴾ اولیای كرامك فنای صفاتن وبقای ذواتن ونهایت مقاماتن بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونكه اهل الله دیمشلردركه عبد كندی صفات بشریه‌سندن فانی اولدقده صفات مولا ایله بقا بولور پس * تخلقوا باخلاق الله * امر شریفنه امتثال ایدوب اسمای حسناسیله متصف اولمش اولور فنافی الله نفس سفلی‌یه مخالفتدر وروح علوی‌یه موافقتدر نفسندن فنا اولمق حق ایله بقا بولمقدر فنای خلق بقای حقدر فنافی الله فنای مادون حقدر وبقا بالله بقای حقدر فنافی الله بقا باللهدر بدایت حقایق بقا جمیع ماسوادن فنادر پس حقی بیلمزالا كه حقی بیلوروانی كوره مزالا كه كندی كورر واكا واصل اوله مزالا كه كندی واصل اولور (نظم) انت شمس البقا وغیرك فیٔ * كل شیٔ سواك لیس بشیٔ * ممكنه ممكن اولمدی قربك * اولمدقچه بساط امكان طی * مشت كلدر بوكارخانه كدن * دست كرد خلقته بیدی * همدم عشق اولمز اول جانكیم * وارلغندن دكل تهی چون نی * درعشق اولدیررسه عشاقی * نفخه‌سی هم ایدر كوكللری حی * خمر عشقكله درجهان مملو * جام هرنسنه‌در اوجمله‌ده می * بی‌خود اول آره‌دن چیق ای حقی * ایره تانفخ عشقی پی‌درپی * افنا اوچ نوعدر وبقا دخی اوچ نوعدر امالانواع فنانك بریسی بودركه عبد اوبله فانی اولوركه كندی نفسنده برحظی قالمز وبریسی بودركه حقی نفسیچون طلبدن حیا ایدر وبریسی بودركه حقدن حقك غیریسین طلب اتمكدن حیا ایدر پس اول عبد انس مولاده مدهوش وحیران اولور كیدر واما انواع بقانك اولی معرفت بقاسیله بقادر بعده محبت بقاسیله بقادر بعده انس بقاسیله بقادر پس فنا عبدك اوصافی زوال بولمقدر وبقا عبدك اوصافنه بدل اوصاف حق بادی اولمقدر بركامل دیمشدركه كندیكی مولا ایچون اوبله افنا ایله كه سنده سندن سنكچون برنسنه قالمسون پس نهایت مقامات اولیا فنا وبقادر وغایت راه عرفان محبتله فنادر وغایت فنا محبوب ایله بقادر ثمرهٔ بقا انس لقادر وابدا ارتقادر (نظم) بز صوفیٔ صفهٔ صفایز * درزیرقباب كبریایز * بزارض سمایه صغمایزكیم * بزجوهر عالم عمایز * جون جام الست مستی‌یز خوش * پس طالب شاهد بقایز * آزاده وفارغز جهاندن * بوجسم ایله كرچه مبتلایز * وارلق دیلر اهل عقل دائم * بزطالب فقرایله فنایز * بزحضرت حقه بك یقینز * اندن بزی صانماكیم جدایز * تن پرده‌سی رفع اولنده حقی سیرایله كه بزنه مهلقایز * فنا صفت كوندز وبقا صفت مكوندر نتكیم حق تعالی قرآنده (كل من علیها فان) بیورمسیله فنای كونی طیورمشدر (ویبقی وجه ربك) بیوروب كندی بقاسن طیورمشدر وجد حالتنده حضور دل جمیتدر وبشریتده غیبت وذهول تفرقه‌در اماحضور وجمعیت الذنعمادر وذهول وفرقت اشدبلادر نتكیم (لانعمة كالجمعیة * ولاعذاب كالتفرقة) مضمونی بو معنادر عبد فانی اودركه نفسنی وجمیع اشیانی رب العالمین ایله وآندن وانك واكا راجع مشاهده ایلیه (نظم)

بزركان دین رابجان بنده باش — بنزدیك ایشان سرافكنده باش
بكن خدمت این فرقه راباادب — بدان كار ایشان بود كار رب
كورهی كه از خویشتن فانی اند — سراپای اخلاق ربانی اند
بودنطق وسمع وبصر شان تمام — مشاكیت انوار رب الانام

چکویم ازان صاحبان کمال ۔ که حالات ایشان نیاید بقال
فراموش ایشان بود ماسوی ۔ نباشند یکدم جدا ازخدا
زحکمت بکویند چون دم زنند ۔ عبث نبودار چشم برهم زنند
چو بلبل بکلزار عالم همی ۔ سرایند ذکر حق از خرمی
چو کردند ساکت نمایند فکر ۔ کشایند ابواب فکرت بذکر
بظاهر نمایند خاك کدر ۔ ولی ازدو کونند بیرون بسر
کر ایشان نباشنداندر جهان ۔ نیایدنمی بر زمین زآسمان
دل پاك ایشان زخواهش جداست ۔ رضا شان همیشه رضای خداست
ز حق میدهد باد دیدار شان ۔ بجزوی نباشد خریدار شان
بود صعب عرفان ایشان بسی ۔ جزاز حق کجاشان شناسد کسی
مقیمنداز ترك کبر وریا ۔ بزیر سرا پردهٔ کبریا
بفعل وصفت در طریق هدا ۔ رونداز پی احمد مقتدا
زخوان سعادت بودنان شان ۔ کرامت بودریزهٔ خوان شان
بعشقند باقی بتوحید حی ۔ نه بینند موجود جز دوست شی
بنزد خداشان بسی آب روست ۔ مقامات شان برتراز کفتکوست
دعاشان بهر درد باشد دوا ۔ به بیمار بخشند دردم شفا
چوزیشان یکی خواهدازکردکار ۔ کنند مرده رازنده برور دکار
وکر آنکه قهر آورد جان شان ۔ کنندزنده رامرده فرمان شان
نداشان رسد دمبدم بی صدا ۔ نمایند تصدیق حق دائما
الست ازازل همچنان شان بکوش ۔ بفریاد قالوا بلی در خروش
بیك نعرهٔ شهری بهم برزنند ۔ بیك حمله کوهی زجابر کنند
کسی کوبدیشان بشد آشنا ۔ یقین دانکه رست ازعذاب خدا
چوبیکانه باشد بد ایشان یکی ۔ بدوزخ رود عاقبت بی شکی
به بینند از خلق آزارها ۔ کشنداز بد ونیکشیان بارها
بپاشان رود خار انکار شان ۔ بودحلم باناکسان کارشان
ازآن هرچه خواهند آن میشود ۔ چو کویند چیزی چنان میشود
توهم بارکش باش نی بارنه ۔ که این کار باشد از آن ان کار به
بکش بارتا آنکه بارت کشند ۔ مکن خشم ورنه بدارت کشند
زمردم بدی بکذران تاخدا ۔ زتو بکذراند بهر ماجرا
بود حلم پیرایهٔ عارفان ۔ نشان خرد وصف صاحبدلان
ازین حلیه عاری بود عام خام ۔ بدان متصف مردخاص تمام

﴿ فصل خامس ﴾ خواص اولیانك مختاری اولان طریق نقش بندی راه پنهان واقرب طرق یزدان اولدیغی وانك انواع ثلاثه‌سندن هربری سرمایهٔ دولت عرفان اولدیغی واول طریقه سالك اولان هركماله مالك اولوب مستور الحال ومسرور البال انس وحضوری بولدیغی وخوف ضلال وخطر وملالدن امین اولوب زلال وصاله کام الدیغی یدی نوع ایله بیان وعیان ایدر ﴿ نوع اول ﴾ طریق نقشبندینك اركان وحقایقی واصول ودقایقن بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه خواص اولیادن حضرت پیر بزرکوار ارجمند خواجه محمد بهاءالدین نقشبند وانك خلفاء کرامی خواجکان علیهم الرحمة والرضوان دیمشلردرکه افضل انبیا محمد المصطفی علیه من الصلاة اوفاها حضرتلرینك افضل اولیا ابا بکر الصدیق رضی الله تعالی عنه حضرتلرینه مخفیجه تعلیم

ايلدكارى افضل علوم اولان علم حضور وعرفان عوام ناسدن مكتوم وحفظه دن بيله محفوظ ومستوردر واول كنج نهانه طريق وصولك اصولى وانواع اصولى واردركه بو فصل ايچره تفصيل اوزره مسطوردر اما بو طريقك اركانى اوچ تمامدركه قلت طعام وقلت منام وقلت كلامدر اما قلت طعام قلت منامه وقلت منام قلت كلامه وقلت كلام ذكر قلبيله توجه تامه معين وقوتدر وبونلردن مراد انجق دل وجان ايله حضور عزتدر پس طعامده ومنامده وكلامده حدوسطه رعايت كيفايت ايلر (بيت) آزيمك آزاويومق آزسويلمك * كيمده كيم جمع اولدى بيل آنى ملك * واما بو طريقك حقائقى دخى اوچدركه دوام نفى خواطر ودوام ذكر قلبى ودوام مراقبه وبونلردخى برى برينه معين وقوتدر ومراقبه ايسه حق تعالينك جميع زرات كائناته ابدا مطلع اولديغن كوكلدن برلحظه كيدر مكدر وبو طريقك نهايتى انجق بو حضوره ايرمكدر (بيت) ترابك پندبس ازهردوعالم * زجانت برنيايدى بى خدادم * واما بو طريقك مجموع اصولى بواون ايكى كلمه ده مندرجدر نفى وجود وبذل موجود ترك صورت وعمل بعزيمت هوش ونظر برقدم سفردر وطن وخلوتدر انجمن احتما عن البدعة واقتدا بسنت ذكر مدام وتوجه تامدر پس طريق وصول بو اصول ايله كلور واما بو طريقك شرطى برمعنادركه دل وجانده محبت مولادر پس بركوكلكه انده دردطلب و آرزو ظهور ايتمعدر انى بيوك نعمت بيلمك كركدر وليل ونهار اوزديادنه سعى وهمت ايتمك كركدر زيراكه اول حب ازليدركه مرآت دلده منعكس وجليدر آنكيچون اول كوكل ارادت ومحبت وشوق ايله ممتليدر پس مريد مولا بولنان كمسه مراد اولنمش وليدر نتكيم حق تعالى * يحبهم ويحبونه * بيورمسيله كندى محبتى كندويه محبتلرك اصلى اولديغن طيورمشدر واما بو طريق نقشبنديه يه بل باغليانلر وبودرد طلبله دمبدم اغليانلر ظاهرده خلق ايله اختلاط ايدوب خدمتده اولورلر وباطنده انجق حضرت حقى بيلورلر وبولورلر كندولرين كثرت ايچنده كيزلرلر وكوكلرندن وحدت بولنى ايزلرلر بدنلرين خلقه وكوكللرين حقه تسليم ايدرلر بورسم وراه ايله محفيجه حقه طوغرى كيدرلر طشره دن بيكانه ايچريدن همخانه اولورلر بدن اغيار ايله كوكل يار ايله قولاق صدا ايله كوكل خدا ايله كوز رقيبده كوكل حبيبده لسان كفتار ايله كوكل دلدار ايله ال صنعتده كوكل حضرتده اياق كتمكده كوكل ذكر ايتمكده بدن پوست ايله نائم كوكل دوست ايله قائم بدن راحتله مكانده كوكل سياحتله جولانده بدن اسباب ايله غوغاده كوكل مطلق انس مولاده بولنور (بيت) صورتلرى كثرتده معنالرى وحدتده * صورتلرى فرقتده سيرتلرى وصلتده * انلر بو طريق ايله خاطرلرين مسرور وايدرلر هرنه ايدرلرسه كوكلده مستور ايدرلر محبتلرى اسرارى خلقه فاش اولمز وكوكللرى ذوقنه هيچ حلل كلمز پس شهرت آفتندن جدا وخاص الخاص خدا اولورلر وانلر ذكر قلبيله مذكورى يقين وتيز بولورلر زيراكه ذكر قلبى اقرب طرق خدادر وهر آفتدن محفوظ وجدادر ومفتاح عجايب عالم وحدتدر وجاذب جمعيت حضور حضرتدر * الارادة ترك الارادة فى الارادة * مضموننجه فنافى الله اولورلر ودولت فقر وفنا ايله بقابالله بولورلر وعزت ورفعتله ايكى عالمده كام الورلر (بيت) كرهمى خواهى كه كردى سربلند * درطريق نقشبندى نقش بند (نظم)

قسمده نون وقلمدر اوقامت وابرو	كه دل هميشه اودلبرله اولدى روى برو
نشان وصلتى بولمش هزار كلشنده	چوسروى فاخته بيلمز فغان ايدر كوكو
هزار شكركه هجران غمندن آزادم	كوكل كه عشق ايله در همنشين وهمزانو
كوكل كوزنده ايراغ ويقين برابر اولوب	كه طوب عالم اولور باغ دلده مثل كدو
برى دمش نيجه در حالى قلبك اى مجنون	فراق يار ايله مجنون دمش نه سوزدر بو
بكانه غم بوجدالقكه دلده ليلى ايله	بن اوليمكه بيلمز بو بنميم يا او
سوزمدن ايتمه اميد شفا ديدك حقى	حبيبى انت طبيبى فكيف لاارجو

﴿نوع ثانى﴾ نقشبنديك طرق ثلاثه سندن اولكى طريقن بيلديرر (اى عزيز) معلوم اولسونكه حضرت خواجه بهاء الدين وآنك خلفاسى خواجكان كزين رحمة الله عليهم اجمعين دمشلردركه تصحيح اعتقاد واتيان مأمورات واجتناب منهيات ومكروهاتدنصكره بو طريقمزك حاصلى حضرت حق ايله دوام حضوردركه هر آنده آنى بيلوب

انکله اولدقده اندن عدم غفلت وفتوردر چون حضور مزبور ملکهٔ نفس اولوب دلده رسوخ بولور انک اسمی مشاهده اولور وبو دولته وصولک طریقی اوچ نوعدر اولکی نوعی طریق ذکر قلبیدرکه ذاکر حضور قلبله *لا اله الا الله* کلمه سین تکرار ایدر ونفی طرفنده جمیع محدثاتی عدم وفا نظریله مطالعه ایدر واثبات طرفنده وجود واحد معبودی قدم وبقا نظریله مشاهده ایدر وبو کلمهٔ طیبه یی تکرار ایلدکده لسانن اوست دماغنه الصاق ایدر وقلب حقیقی یه متعلق ومتصل اولان قلب صنوبریسیله اکا توجه ایدر وحبس نفسله نافه سن درونه جذب ایدوب وتمام قوتله اویله ذکر ایدرکه انک اثری جمله اعضاسنه سرایت ایدوب عظیم لذت بولور فرضا برکمسه نک یاننده جالس اولسه بو تکرارندن خبردار اولمز وجمیع اوقاتی ذکر مذکور ایله کیچروب هیچ برشغلله اندن خالی قالمز حتی قعود وقیام وسماع وکلام وتناول ومنام ایله بیله ذکر مذکوره برفتور کلمز اکر بعض اشغالله اکا فتور عارض اولدیسه اول ذاکره لازم اولورکه اندن کلیتیله غفلت ایلیوب بصیرتله اکا ملازم اوله لر واکر سحر وقتنده بو کلمهٔ طیبه نک تکرارنی مبالغه ایله ایدرسه انک برکتی اول نهارک تمامنه دکین کیدر واکر قبل النوم اول ذکر مذکوری مبالغه ایدرسه انک برکتی اول کیجه نک تمامنه ایروب نومی حالنده بیله قلبی ذاکر اولور چون اول ذاکر بو منوال اوزره ذکر مذکوره مواظبت ایلر بعض اوقات اکا بیخودلق کیفیتی عارض اولوب بی شعورلق حالتن بولورکه اول مقدمهٔ جذبه در پس اکا لازمدرکه اول کیفیت وحالته کندویی ویروب تسلیم اوله وقادر اولدقجه انی حفظ وصیانت قیله چونکه اول کیفیت وحالت نقصانه یوز طوتار همان اول تکرارینه باشلر وچون حیرت مذکوره مرة بعد اخری حصوللهٔ متصل اولور اول ذاکره برملکه حاصل اولورکه هرچند اول کیفیت بالفعل انک حالی اولمیوب حالی علمده مندرج اولورسه ده هرنه وقت انی مراد ایلسه جزؤیجه توجهله اول کیفیتی بولوب اول حالتنه متحقق اوله بیلور واکر ذاکرک مزاجی حبس نفسه تحمل ایده بیلورسه نفی خواطر ایتمه وبیخودلقله حیرت عالمنه کتمه بونک دخلی تمامدر وحلاوت عظیمهٔ وجدانی انده مدامدر پس بونی مراد ایدن ذاکر ذکر مذکوره وجه مشروع اوزره مشغول اولدقده نفسین حبس ایدوب نافه سن درونه اویله محکم آلورکه جمیع اجزای بدنی اندن متأثر اولور وکلمهٔ طیبه نک معنای مزبورنی قلبنده طوتار وغیر خواطرنفی ایدوب آثار کلمهٔ توحیدی عد ایدوب اوچده وبشده ویدیده برتنفسله کیدرک تکرارده برتنفس ایدوب ترقی ایدرک برتنفسده عدد کلمه یکرمی بر اولور پس اولزمان نور ذکر الله انک قلبنه نزول ایدر واندن افکار ماسوی کلیتله کیدر وانشراح صدر ایله لذت عظیمه یه ایرر اکر یکرمی برده بو حالت ال ویرمدیسه وکوکل اول ذوق ولذته ایرمدیسه باشدن تکرار عد ایدوب تکلرده برتنفسله ترقی ایدرک ومعناسین قلبنده طوتوب نافه سن جذب ایله کیدرک یکرمی بره کلسون تاکیم انشراح صدر ایله ذوقیاب اولوب لذتله طوتلسون واول حالتله فقر وفنادولتن بولسون وقلبی دائما حضرت حقدن آکاه اولسون اویله برمرتبه رسوخ بولسونکه اول آکاهلغی کیدرمک مراد ایلسه قادر اولمیه وکوکلده وکوزده فکر وخیالی حق اولوب کندویی بولمیه مراد انجق بودرکه ذاکرک صفاتی فانی اولوب مذکورک صفاتیله باقی قاله وذکر ایتمدن فارغ اولوب انکله مشغول اوله وانک انس وحضوریله دولت ابدیه بوله وسعادت سرمدیه ده قاله اللهم یسرلنا

(نظم)

عشق اودینه یاندی هب دفتر نطق وبیان ‖ طولدی دل وجان طرب اولدی حقائق عیان
قطره وبحر اولدی جمع اورتادن ایراولدی قمع ‖ نورکی خوش بولدی شمع کتدی ارادن دخان
بو نفحات بخوری جانلره ویردی سرور ‖ جمله جهان طولدی نورعود ایله مجمر نهان
خواجه در آینه دن طوطیه نطق اوکردن ‖ آینه یوخسه ندن مرغ ایله سویلر لسان
جامه یی ویرجانی آل حیرته وار عشقه طال ‖ بیدل وبی خویش قار ربح اوله عین زیان
فقر وفنایی بولان عشق دمندن طولان ‖ حسننه حیران اولان حی اولور اول جاودان
عشقکه بی کیف وکم جمله یه دربیش وکم ‖ سویلسه عقله حکم حقی اولور ترجمان

﴿نوع ثالث﴾ طریق نقشبندینک ایکنجی طریقن بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه حضرت خواجه بهاء الدین وانک خلفاسی خواجکان کزین رحمة الله علیهم اجمعین دیمشلردرکه طریقمزک انواع ثلاثه سندن ایکنجی

نوعی طریق توجه قلبیدر که ذاکر قلبیله اسم جلاله مواظبت ایدوب اسم مؤثر مبارکندن مفهوم اولان معنی بچونی ملاحظه ایدر واول معنایی حفظ ایدوب جمیع مدارك وقواسیله قلب صنوبریسنه متوجه اولور وبوتوجهه مداومت ایلیوب اول معنایی تکلفله حفظ ایدوب تااول کلفت میانه‌دن رفع اولنجیه‌دکین کیدر اکر اول معناتصرف جذبه‌دن مقدم اول ذاکرك وجودینه تمامیله تأثیر ایدرسه اکا لایقدرکه اول معنایی بوجمیع موداته شامل برنور بسیط کامل صورتنده بصیرتنه مقابل طوتوب آنکله وجمیع مدارك وقواسیله کندی قلب صنوبریسنه توجه ایده تااولی زمانه دکین که اول صورت آرادن قالقوب کیده ومعنی مقصود اندن ترتب ایده پس بوذاکر قلبیله الله دیدیکی حالده انی نته لکسز محیط ذرات عالم بیلوب بوفکر ایله اول قدر ذکر ایدرکه کندیلکندن بالکلیه کیدر اندن برمرتبه‌یه کلورکه بوحالت انك قلبنده وصف اولور ورون جانی اول نور ایله طولوب عظیم حلاوت بولورو کوکل بوذکر ایله مشغول ایکن انی برحیرت آلورکه عجایب ملکوت اکا منکشف اولور پس اول حالتده ذکر وفکری قویوب اول حیرته طالسون واحوال دل هرنه ایسه ینه دلده قالسون البته رازنهانی خلقه عیان ایتمسون وشریعت غرادن خارج کتمسون اول حیرت اندن زائل اولدقده ینه ذاکر اولسون ینه حیرت کلدکده انکله اولوب اشتغالدن وازکلسون زیراکه ذکر ایتمك دق باب معنادر بوحیرت ایسه فتح باب مولادر پس فتح باب اولدقده دقه حاجت قالمزکه صمت قلب اولیدر وبوحیرت کتدکجه تعلق ایدوب بومافیومازیاده کلور تاکیم اول ذاکرا کثرا وقاتنده بوحیرتله اولوروبوحیرتده اویله مستغرق اولورکه کندی صفاتندن فنابولوب صفات مذکوره ایله قالوروق بشریتدن ازاداولوب کندی عالمنده سلطنت بولور صدورالاحرار قبورالاسرار مصداقنجه کوکل احوالن ستاراولور پس بوحیرته غرق اولان ذاکر صاحب قوتدر وبوفنایی بولان کامل صاحب سعادتدر غلبه اکا اعتکاف وخلوتدر وکثرت اکا وحدت وعزلتدر تنفسی تسبیح وعبادتدر وتکلمی عین حکمتدر وافعالی طاعت وخدمتدر وعادتی رفق وموددتدر ونظری محض عبرتدر وفکری علم وخبرتدر خلقی جمیع خلقه حلم وشفقتدر زیراکه اول مست خمر وحدتدر وغریق بحر محبتدر وهرحالده حاضر حضور حضرتدر وجمیع اضداد ایله رفاقت والفت ایدروهرقنده بولندیسه صفای خاطرله ذوق وراحت ایدر غبار مخالفات ایله متکدر اولمز وجانی جاناندن بردم آیرلمز کوکلدن خارجه میل واتکا قیلمز وکمسه‌دن خوف وزجاسی قالمز بلکه درون وبرونده ماسوی بوله‌مز کوزن یومسه فنافی الله مرتبه‌سنده‌در واکر آچارسه بقابالله مرتبه‌سنده‌در (نظم) کوکل دلبرده‌در الحمدلله*لبی کوثرده‌در الحمدلله*نه‌فرزندوزن استرونه زینت*نه‌سیم وزرده‌در الحمدلله*چودل دلبرله سیرایلر جهانی*دخی بی پرده‌درالحمدلله * کوکل دوستن طانور تنهاجهانده*عدوکم کرده‌در الحمدلله*دکل غم یوق اولورسه تن که‌جانم*عجب خوش یردر الحمدلله*درون دلده‌روشن دیدهٔجان*رخ انورده‌در الحمدلله*ازلدن خمر عشقی ایچدی حقی*هنوز اول سرده‌در الحمدلله*بوحالات ومقامات وبومراتب وکمالات برسنه‌ده بلکه برار بمینده بلکه اون کونده بلکه برکونده بلکه برساعتده بلکه برآنده عنایت واستعداده کوره حاصل اولور وکوکل صدق ایله توجهنه کوره دوستنه واصل اولور*الطرق الی الله بعددانفاس الخلایق*بشارتی بوتفاوته اشارتدر اکر بوذاکر هرلحظه‌ده وهردمده ملاحظهٔ مولادن خالی قالمسه وکندینی نوم آلورایکن بیله حق ذکر حقدن فارغ اولمسه انك نومی یومی کبی حضور حضرت اولور ودولت فقروفنایی تیزبولورزیراکه بواسم ذاتك خواص وتأثیراتی چوقدروبونده اولان تأثیرات اسمای صفات اشتغالنده یوقدر وبواسم ذاته مداومت ایدن یعنی الله الله دیوب کیدن ذاکر برحضور اندن قدرت بولور وملك وملکوته صاحب تصرف اولور وهرمرادین آلور

(نظم)

هرمرادك سنده ایسته خوشانك بول‌ای کوکل | ایچری کل عالمکده پادشاه اول ای کوکل
دردعشق حقه‌یانوب اولا اکا قول ای کوکل | عشق حقدن غیری برشی‌ایتمه مأمول‌ای کوکل

حیرته وار کیم یقیندر حقه‌اول یول ای کوکل
بحرعشقه طال دمندن دمبدم طول ای کوکل

ازبی

آزنی آزاوبو وار ذکر قلبی ایله قوت | وهم وفهم وفکری نفی ایت کیم کوکل قیلسون سکوت
هوش دردم یعنی هردم حق یول خلقی اونوت | اولمدن اول کیم سنی حی ایده حی لایموت

حیرته وارکیم یقیندر حقه اول یول ای کوکل
بحر عشقه طال دمندن دمبدم طول ای کوکل

امر حق طوت جمیعی خلقه شفقت ایله سن | ســوء خلقی دلده قویمه تاطوله خلق حسن
حق ایله اول خلق ایچنده خلوت اولسون انجمن | نفسی قوی حقه کوکلدن کل سفر قیل در وطن

حیرته وارکیم یقیندر حقه اول یول ای کوکل
بحر عشقه طال دمندن دمبدم طول ای کوکل

جمله‌دن ارحم هم اشفق دوست اتمش رحمان سکا | چکمه غم کر خلق عالم اولسه‌لر دشمن سکا
کاسه عشقك دردی مسرور اول اودر درمان سکا | هرنه کاسه خوش کلور حقدن کلور مهمان سکا

حیرته وارکیم یقیندر حقه اول یول ای کوکل
بحر عشقه طال ذمندن دمبدم طول ای کوکل

اول نفس بحرنده محو اول قالمسون هیچ اول امین | بحر عشقه طال صویه دوشمش مدرمثلی همین
جمله‌یی کندك کوررسن سویله اصلا صقین | عالم وآدم قو چون نفس واحددر یقین

حیرته وارکیم یقیندر حقه اول یول ای کوکل
بحر عشقه طال دمندن دمبدم طول ای کوکل

کثرت صورتده قالمه وحدت معناسنه طال | هرنیه باقسك انی بیل کندی جزؤك فی المثال
عارف اول فقر وفنادن خوش یقابول انده قال | مست اولوب وحدت مینندن ذوق ایدوب اول اهل حال

حیرته وارکیم یقیندر حقه اول یول ای کوکل
بحر عشقه طال دمندن دمبدم طول ای کوکل

حق سکا سر معیتله معیندر هرزمان | حق حق جانده بول چون موج ایله بحدر نهان
عین بیت الله ایکن دل طولمسون غیری کمان | اول سکا سندن یقیندر سن ایراغ اولمه همان

حیرته وارکیم یقیندر حقه اول یول ای کوکل
بحر عشقه طال دمندن دمبدم طول ای کوکل

﴿نوع رابع﴾ طریق نقشبندینك اوچنجی طریقن بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه حضرت خواجه بهاء الدین وانك خلفاسی خواجکان کزین رحمة الله تعالی علیهم اجمعین دیمشلردرکه طریقمزك انواع ثلاثه سندن اوچنجی نوعی طریق رابطۀ قلبیه‌درکه مرید حضور عزت بربر یوروه قلبنی ربط ایدرکه اول مشاهده مقامن بولمشدر وتجلیات اسما وصفاتیه ایله متحقق اولمشدر پس اول کبریت احمردن اعز بولنان عزیزك دیدار شریفی * هم الذین اذا رأوا ذکر الله * مقتضاسنجه ذکر الله فائده‌سین ویررو انك صحبت لطیفی (هم جلساء الله) موجبنجه مذکورك صحبتی نتیجه‌سن ویرر چونکه بو تجلیلن برعزیزك دولت دیداری وحکمت کفتاری الدویروب میسر اولور اول مرید اسرار بو عزیزك آثارنی قلبنده نقش ضمیر ایدوب قادر اولدقچه آنی حفظ وحراست ایلر واکر اول معنایه برفتور کلورسه تکرار انك صحبتنه مراجعت قیلسون تاکیم انك صحبتی برکتیله اول معنی پرتو انداز

اولسون و بونجلین اول عزیزك حضورینه کیدرك ومرة بعد اخری اکا مراجعت ایدرك اول معنی انك ملکه‌سی اولور و بر مرتبه رسوخ بولورکه اول عزیز آندن غایب اولسه بیله انك صورتن خیالنده طوته‌بیلور وجمیع قوای ظاهره وباطنه‌سیله کندی قلب صنوبریسنه متوجه اولور وقلبنه هرکلان خاطری نفی ایدوب انك خیالن آلور تا کیم اکا بر کیفیت غیبت وحالت حیرت کلور و بو معامله‌یی تکرار ایله اول کیفیت وحالت اکا ملکه اولوب فقر وفنا دولتن بولور بوندن یقین طریق اولماز چوق اولورکه مرید مولی قابلیتلی اولور پیر انده تصرف ایدوب ابتدا صحبتنده انی مشاهده مرتبه‌سنه واصل ایده‌بیلور پس مرید قابل بر پیر کاملی معرفت حقه واسطه ایتسه ولیل ونهار اقوال وافعالنده ایزنجه کتسه واول پیرك صورت ظاهره‌سی بلکه ایکی قاشی اراسی انك خاطرندن بر آن کتمسه طورمقده اوتورمقده یمکده سویلمکده اندن بر دم غفلت ایتمسه بو مافیوما کیدرك اول کشی بوایشی زحمتله ایدرك بر رتبه‌یه کلورکه شکل پیر انك قلبنده رسوخ بولور وهر آنده زحمتسز تخیل ایده بیلور پس هر فیض معرفتکه عالم غیب احدیتدن باطن پیره نازل اولور اول فیض انك قلبندن مریدی قلبنه دخی یول بولور لکن ترك ادب سببیله طریق فیض انده بوزیلور انکچون بو طریق رابطه زحمتله دوزیلور (قطعه) صورت شیخی دلده یازسه مرید * بوکا اولان اکاده حاصلدر * لیك ترك ادبله زائل اولور * اول سببدن زیاده مشکلدر (قطعه) سر رشتهٔ دولتی ای برادر اله آل * بو عمر کرانمایه‌کی آزاتمه خیال * دایم قو ير ده قو ایشده قو حال * آك باریکی کوکلك کوزك اندن یکاصال (قطعه) سر غم عشقی دردمندان اکار * صانمه دل سرن خود پسندان اکار * نقاشه ایرر عارف اولان نقشندن * بو نقش غریبی نقش بندان اکار (قطعه) نقش بند به عجب قافله سرورلریدر * کیزلی یولدن کتوررلر حرمه قافله‌یی * ایرسه چون سالکه صحبتلرینك جاذبه‌سی * محو ایدر وسوسهٔ خلوت وفکر چله‌یی * چونکه بو زمانده انجلین عزیزك صحبتن بولمق کبریت احمردن اعز واعلادر پس طالب عرفانه لازم اولان بودرکه ایکی طریق سابقك بریله کیده تا کیم اولیا مرتبه‌سین حاصل ایده بعده یاولی عزلت اولوب تنهایه کلور ویاولی عشرت اولوب ناس ایچنده قالورزیرا که اولیاء الله ایکی صنف اولور بر صنفی عزیمتله عملی اختیار ایدر و بر صنفی رخصتله عمله اقتصار ایدر کرچه ولی عزلت حال حسبیله اشرفدر لکن ولی عشرت کمال حسبیله اعرفدر اکر ولی عزلتدر واکر ولی عشرتدر ایکیسنك دخی مرادی خلقه نفع وخدمتدر زیرا که انلر انانیتدن کچمشلردر وکأس محبتله شراب وحدت ایچمشلردر دوستی تنها بولمشلردر وانسیله کام المشلردر فعللری کوکللرینه هرکز مانع اولمز وکوکللری حضور ایله درکه بر دم غافل قالمز بو مقامده ایمان عیان اولور وعیان اول عین ایچنده پنهان اولور پس وصال وهجران انلره یکسان اولور وحیات وممات آسان اولور طوبی اکا کیم انلرك برینك صحبتن بولور وقدر وحرمتن بیلور وصدق ایله خدمتن قیلور وامرینه تسلیم اولور (نظم)

ایلسون الله چوق تحیاتی اکا کیم ویرمش علم غایاتی || کیزلی سلطاندر سر سجاندر مرشد جاندر هب مقالاتی
قطب حقایق بحر خلایق فرد جامعدر هب اشاراتی || نقطهٔ کبری کورمز اعمی کیزلیدر زیرا جمله‌دن ذاتی
قلبنی کشاف ایلمش شفاف کورینور آنده هب بریاتی || ارایوب بولان قوللغن قیلان تلقینن الان بولدی حالاتی
ای نیجه جانلر یانتی بکلر کورمدك دیرلر بونده لذاتی || نیلسون تعلیم اوله‌مز تسلیم یانیجه بولسون اول کمالاتی
حی جانمده نشری ذاتمده صاوار اوستمده هب بلیاتی || پیریکی حق بیل ای نیازی کیم پیر یوزندر حق هدایاتی

(نوع خامس) طریق نقشبندینك سالکی هر کاله مالك اولوب وقوف قلبی بولدیغن وانوار وواقعات امثالندن اعراض ایدوب مطلوبنه متوجه اولدیغن ومسرور البال اولوب مستور الحال قالدیغن وحضور حقه کلوب غافللردن اجتناب قیلدیغن بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه حضرت خواجه بهاء الدین وآنك خلفاسی خواجکان کزین رحمة الله تعالی علیهم اجمعین دیمشلردرکه طرق ثلاثه‌مزك تفصیل وبیانندن ظاهر وعیان اولان بودرکه قلب صنوبری‌یه توجهکه اکا وقوف قلبی دینلمشدر اول جمیع اوقات ایچنده امر ضروری بولنمشدر وبو طریقك لوازمندن قیلنمشدر نتکیم بوایکی بیت ایله تنبیه وتأکید اولنمشدر (بیت) مانند مرغی باش هان بربیضهٔ دل پاسبان * کز بیضهٔ دل زایدت مستی وذوق وقهقهه (بیت) رو بر در دل بنشین کان دلبر خرکاهی * وقت سحر آیدیانیم شبی باشد * واما وقوف زمانی تفرقه ایله یاجمعیتله کیچن اوقاتی محاسبه‌دن عبارتدر اول بو طریقده

لازم

لازمدکلدر کذلك وقوف عددیکه شومقدار عددذکر ایامك نتیجه ویروب ویرمدیکن ملاحظه‌دن عبارتدر بو دخی لازمدکلدر واویله اولورکه بوطرق ثلاثه‌نك هر برینك اثناسنده سالکه واقعات وانوار یوز کوسترمکه باشلار پس اول اثناده اول سالکه لازمدرکه انلردن اعراض ایدوب مطلوب حقیقیسیله مشغول اوله زیراکه واقعات وانوار انجق علامات قبول طاعتدرکه بعد الرؤیة انلرك برفائده‌سی قالمز (بیت) چوغلام آفتابم همه زافتاب کویم * نه‌شبم نه‌شب پرستم که حدیث خواب کویم * هر کیمه کیم توفیق حق رفیق اولوب بوطریق ایله تحقیقه وصول بولدیسه اکا واجبدرکه انکله کندویی مشهور عوام ایتمسون ممکن اولدقجه انك اخفاسنده سعی واهتمام ایلسون وانی محرمدن ونامحرمدن کتم ایتمکی البته التزام ایلسون زیراکه بوطریقك بناسی ظاهرده خلق ایله اولمقدر وباطنده حضور حقی بولمقدر (بیت) درونی آشنا اول طشره‌دن بیکانه صانسونلر * عجب زیبا روشدر عارف اول دیوانه صانسونلر * وبوطریقك حجاب لطیفی صورت استفاده وافاده‌درکه اول صورتله علماء راحت وسلامت وصفاده‌در پس اهل علم امر اولنمشدرکه اول وصول وحضوری بوصورتله مستور ایدوب خلقك نظرندن دور ایلسونلر انجق کتاب ایله سویلسونلر * (نظم) کیزلی کل ای یار بیور * ای شه مختار بیور * چونکه هب اغیار اویور * بوکیجه تکرار بیور * خانه پرشور یکه کل * عاشق مهجورینه کل * تشنه مخموریکه کل * ساقی خمار بیور * لطف ایدوب اول نور فرم * نطق ایله سمع وبصرم * جمله حواس وهنرم * سن بزه هر بار بیور * هم الم اول هم ایاغم * هم یورکمده طایاغم * دلده کلستان وباغم * ای کل کلزار بیور * روشنی روزم اولوب * شادغم سوزم اولوب * ماه شب افروزم اولوب * ای مه عیار بیور * دیده‌دن اول دکسه نهان * دلده سن ای جان جهان * جاندن ایراغ اولمه همان * ای دل ودلدار بیور * ساکت اول ای ناطق کان * کوملمسون طبل بیان * حقی بتر قول زبان * بی دم وکفتار بیور * وبوطریق اهلنه بر دخی واجبدرکه اضداد ایله صحبتدن اجتناب ایلیه خصوصا نور ایماندن دور وظلمت طبیعتله مستور اولوب فیض نور اعطاسی دعواسیله فقر الباسین کیوب کدا بلقده عمر افنا ایدن مباحیلردن اعراض واباایدوب انلردن بعید اوله تاکیم شقاوته دوشمیوب سعید اوله نعوذبالله من خبث عقائدهم وشر مکائدهم (رباعی) باهر که نشستی ونشد جمع دلت * وزتو نرمید زحمت آب وکلت * زنهار زصحبتش کریزان میباش * ورنه نکند روح عزیزان بحلت * وبوطریق اهلنه بر ده بو واجبدرکه امور ماضیه‌دن واحوال آتیه‌دن اعراض ایدوب تذکر وتفکر ایتمیه وبولندیغی حالدن بر لحظه کیری یا ایلری کیتمیه هر حالده همان فکر حق ایله طوله وایکی جهانی اونودوب هر بر نفسده انی ذاکر اوله تاکیم حضور روانسی بوله وکندی صفاتندن فانی اولوب انکله قاله (رباعی) ای مانده زبحر علم بر ساحل عین * در بحر فراغتست وبر ساحل شین * بردار صف نظر زموج کونین * آکاه بحر باش بین النفسین (رباعی) هاغیب هویت اولدی ای حرف شناس * انفاسکه هب اوحرف اولمشدر اساس * اول حرفدن آکاه اوله کور هر دمده * بر حرف دیدم اکاه ده قیل حقه سپاس * وبوطریقك آداب وارکانندن اهم والزم اولانی بو وصیتلردرکه هر حالده علم نافع وعمل صالح سمتنده بولنوب اهل سنت وجماعته ملازم اوله‌سن وتفسیر وحدیث وفقه اوکرنوب جاهل صوفیلردن بری کله‌سن ومؤذن وامام اولمیوب نمازی جماعتله قیله‌سن وهر کز شهوت استمیوب آفتدن سلامت قاله‌سن وهیچ بر منصبله مقید اولمیوب غوغادن آزاد اوله‌سن ومحکمهٔ قضایه حاضر اولمیوب حجت ومحضرلرده آدك یازدرمیوب کمنام اوله‌سن وکمسه‌یه وکیل وکفیل اولمیوب خلقك وصیتلرینه قارشمیوب راحت بوله‌سن وامرا واولادیله مصاحب اولمیوب سماع اولان تکیه‌لرده اکلنمیوب علم مجلسنه کله‌سن وعوام واغنیادن قاچوب غلمان ونسوان ایله صحبت ایتمیوب تنها قاله‌سن وقادر اولدقجه مجرد اولوب عورت آلمیه‌سن تاکیم طالب دنیا اولمیه‌سن وطلبنده دینکی یله ویرمیه‌سن وکثرت عیال ابتلاسیله رذالته ایرمیه‌سن وحلال ایله قناعت ایدوب حرامی تناول قیلمیه‌سن وهزل ومزاحی ترك ایدوب چوق کولمیه‌سن تاکیم قلبکی میت بولمیه‌سن وهر کسه شفقت نظریله باقوب هیچ بر فردی حقیر کورمیه‌سن وکمسه‌دن بر نسنه ایستمیوب کمسه‌یه بر خدمت بیورمیه‌سن واحتیاج وعلتکی وذهب ولذتکی ستر ایدوب حلقه طیورمیه‌سن تزیین ظاهری قیوب کوکلك اخلاق ایله تزیین باطنه کیده‌سن واولیای کاملین وعلمای عاملین اولان کرامی بولدقده انلره تعظیم ایله سلام ویروب اللرین تقبیل ایده‌سن وحضورلرنده خضوع ایله مؤدب طوره‌سن ودوشن خدمتلرن مال وبدنکله جان ودلدن کوره‌سن وخدمتلرندن سلطنت وصحبتلرن غنیمت

ومحبتلرن سعادت بیلەسن وانلرك یولنده باش وجان ویرەسن تا کیم دعا ورضالری دولتنه ایرەسن وانلرك اقوال وافعالن قیاس عقلله انکار اتمیەسن وخضر ایله موسی علیهما السلامك قصەسین اونوتمیەسن زیرا که انکار شومدر واولیایی انکار ایدن انلرك محبت وعلومندن محرومدر وهیچ کسه ایله مجادله اتمیوب معارض ومغایر کیتمیەسن وخلقی خالقه اصمرلیوب کسەیی غیبت اتمیەسن وزینت دنیایه اعتبار واهلنه اعتماد اتمیەسن زیرا که اهل دنیا انك کبی وفاسزدر وصحبتلری دخی حضور وصفاسزدر پس البتەسنك رأس مالك شریعت غرا ومکانك مسجد وصحرا ومونسك حضرت مولی اولسون (بیت) یا انیس القلوب فی الخلوات * بك مأوی الوحوش فی الفلوات * تحقیق اسرار خواص وعوام بو مقامده تمامیله یازلمشدر والسلام کرچه بو کلمات امثالن سویلمك یا کتاب ایلمك بو حقیر فقیرك وظیفهٔ حالی دکلدر لکن اهل محبتك خدمتنده بولنمق نیتیله کتب اولیادن ایکیوز کتابك جواهر اسراری انتخاب وترجمه قیلنوب بو کتابك بو فن ثالثنده تحریر اولنمشدر (رباعی) یا این همه بحاصلی وهیچ کسی * درمانده بنارسایی وبوالهوسی * دادیم نشان ز کنج مقصود ترا * کرما نرسیدەیم توشاید برسی

(نظم)

تممت عظمـای جمعیتده ایدك بر زمان دوشدك اندن بو عذاب غفلت وجهله همان
آشنـای حق ایکن بیگانه اولدك بی‌گمان عین بیت‌الله ایکن بتخـانه اولمش دل همان

حاضر حق اول حضور ایت غافل اولمه هر زمان

حاضر اول کیم نعمت جمعیت خاطر اودر غافل اولمـه کیم عـذاب تفرقه حاضر اودر
حقـه جاندن قیل توجـه قلبکه ناظر اودر اول وآخر اودر هم باطن وظـاهر اودر

حاضر حق اول حضور ایت غافل اولمه هرزمان

جهل وخوف وغم غضب هب غفلت ونسیاندەدر غافل اولان سوء خلقیله ینـار نیرانده در
عارف آکاه اولان جان رحمت رحمـاندر غرق بحر وحدت اولمش جنت عرفانده در

حاضر حق اول حضور ایت غافل اولمه هرزمان

آب ونانی قوی بو جسمه ذکر حق اولسون ادام ذوق ذکرالله ایله دل مطمـئن اولسون تمام
حـیرته وار کیم اودر دل بیتنه باب السـلام حق ایله هر حالده اول تا اول سنك اوله مدام

حاضر حق اول حضور ایت عاقل اولمه هر زمان

ای کوکل هر نه دیلرسك سنده استده سنده بول کر سعادت مند ایسك کندکده بول اول دوسته یول
باب حـیرتدن حضـور حضرته ایله دخول ماسوادن فارغ اول عشقك دمندن بردم اول

حاضر حق اول حضور ایت غافل اولمه هرزمان

نفسنی لاشی بیلن دل حق بیلور آکاه اولور رؤیت وسمع وکلامی هر ایشی الله اولور
جمله اشیـادن اکا بر آن تماشـاکاه اولور قنده اولسه حق انکله دائما همراه اولور

حاضر حق اول حضور ایت غافل اولمه هرزمان

حق حقدن غافل اولمه حاضر اول ایله حضور دل نظرکاه خدادر صاف قیل کیم طوله نور
شاه طمرلردن یقیندر حق سکا سن اولمه دور وهم وفهم وفکری قوی طال حیرته اول برسرور

حاضر حق اول حضور ایت غافل اولمه هرزما

﴿نوع سادس﴾ طریق عرفانده جادهٔ هدایتدن وهادضلالته دوشن مباحیلرك وجوه خطالرین بیلدیر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل الله دیمشلردرکه اول مباحیلرکه احکام خدادن اعراض ایتمشلردر ودین مبین یولندن چیقوب یکلش کتمشلردر انلر اول جهل وخطایه بش وجهله تمشلردر * امااولکی وجهله خطاایدن اول طائفه‌درکه حق تعالی‌یه ایمان کتورمیوب انك حقیقت ذاتی وکیفیت صفاتی وهم وخیالله وقیاس ومثالله بیلمك مراداتمشلردر چونکه‌انی ادراك ایده‌مدیلرپس خطا ایدوب عالمده اولان تصرفات امورینی طبایع ونجومه حواله قیلمشلردر واویله ذاهب اولمشلردرکه بوعالم غریب وبوترتیب عجیب انجق کندیدن صادر اولمش قدیم وباقیدر نفس انسان وسائر حیوان ونبات ومعده‌نیاتك جمله‌سی طبایع ونجومك تأثیراتندن دوزلمشدر وعالمدن خارج برخالق یوقدر بوکوزل خط کندیدن یازلمشدر * واماایکنجی وجهله خطاایدن اول طائفه‌درکه بعث وحشره ایناتمیوب انکار ایتمشلردر انسان وحیوان واشجار ونبات امثالی بتر ویترکه هلاك اولدقده بردخی وجوده کلمز دیمشلردر وارواح اجسادن بولوب بر یره جمع اولمق ممکن اولمدیغندن حساب وکتاب وثواب عتاب اولمز دیمشلردر بوطائفه‌نك خطالری کندی نفسلرین بلمدکلرندندر زیراکه بونلر اویله ظن ایتمشلردرکه روح انجق روح حیوانیدر بیلمشلردرکه حقیقت انسان اولان روح روانکه نزاکاکوکل دیرز محل عرفان ومخاطب یزدان اودرواکاهرکز فنا کلمز باقیدر انجق بدندن جدا اولورکه اول جدالغه موت اطلاق اولنمشدر پس اول طائفه بوروحی ادراك ایتمیوب غافل قالمشلردر * واما اوچنجی وجهله خطاایدن اول طائفه‌درکه تهذیب اخلاقی انکار ایدوب دیمشلردرکه شریعت بزه امر ایتمشدرکه قلبمزی غضب وشهودتدن وریانخوتدن پاك ایده‌لم بوایسه ممکن دکلدر زیراکه نفسمز بوصفتلرله مجبول خلق اولنمشدر وجبلیت وبشریت ایسه تبدیل اولمق امر محال اولنمشدر نتکیم جسم اسود یونمغله ابیض اولمز کذلك قلب اوصاف جبلیه‌سندن خالاقالمز وخوی جان آلتنده‌در چقمدقجه ترکنی قیلمز بویله ذاهب اولمشلردر لکن بیلمشلردرکه شرع شریف اول صفتلری کوکلدن بالکلیه محو ایدوب کیدرمکی امر ایتمشدر بلکه انلری عقل وقلبك تصرفلر تحتنده قیلمغله امر ایتمشدر بوایسه امر ممکن ومیسر ومجربدر نتکیم حضرت حبیب اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم * انماانابشر مثلکم اغضب کمایغضب البشر * بیورمشدر صباوتی حالنده صفات بشریت اکا غالب ایکن صکره کندویه مغلوب اولدیغن طیورمشدر وحق تعالی کلام قدیمنده * والکاظمین الغظ والعافین عن الناس * بیورمشدر غیظ وغضبن کظمله مغلوب عقل ایدنلر ممدوح ومقبول اولدیغن طیورمشدر وغیظ غضبی اولمیانلری مدح ایتممشدر زیراکه انسان انلرسز انسان کامل مرتبه‌سنه یتمشدر * وامادردنجی وجهله خطا ایدن اول طائفه‌درکه نفسلرینه مغرور اولوب کندیلرن منتهی وکامل بللیوب دیمشلردرکه بزاویله حالتلره وصول بولمشزدرکه معاصیدن بزه برضرر کلمز وبوحالات ایله کوکلمز دریاکبی اولمشدرکه قاذورات ایله ناپاك اولمز لکن بونلر بیلمشلردرکه دریاکبی اولمق برسکونت بولمقدرکه هیچ برهوا ایله متحرك اولمیه وبرنسنه‌دن خاطرینه کدر کلمیه حالبوکیم اکر برکمسه انلرك بریله تکلم ایدرکن اثنای کلامنده اکا تعظیم ایتمیوب عزیزم دیمیوب تخفیف ایلسه ویاانی تحقیر ایدوب عرضنه خلل ویرر سوز سویلسه اکاشهور وسنین ایله عداوت ایدوب ضرری قصدنده قالور واکر برکمسه انك النذن براقچه‌سن ویابرحبه‌سن آلسه دنیا باشنه طار وجهان کوزینه تار اولوب کدرندن عقلی تارومار اولور هنوز اول ابلهلر غضب وشهوت النده اسیر اولمشلردرور یاوکبر ایله طورلمشلردرور جولیتده بالغ وانسانیتده کامل اولمیوب ناقص قالمشلردر پس انلر جهل غفلتله مغرور اولدقلریچون بویله دعوالره طالمشلردر زیراکه اولیادن وانبیادن بیله برخطاصادر اولدقده اغلیوب تائب اولمشلردر * واما بشنجی وجهله خطاایدن اول طائفه‌درکه حق تعالینك حلم وسترینه اتکا ایدوب قهر ومکرندن امین اولوب دیمشلردرکه الله غفور وکریمدر ورؤف ورحیمدر وعبادینه پدر ومادردن زیاده ودود ومشفقدر البته اول ستار عیوب عیبلریمزی ستر ایلدیکی کبی اول غفار ذنوب کناهلریمزی دخی عفو ایدر لکن بیلمشلردرکه حق تعالی ستار وغفار اولدیغی کبی جبار وقهار اولمشدر ودیمشلردرکه حق تعالی بزم طاعتمزدن مستغنیدرکه اکا برفائده حاصل اولمز وعصیانمزدن هم اکا هیچ ضرر کلمز اکرچه طاعت افضلدر وعبادت ایدن ثواب عظیمه نائل اولور لکن حق تعالی‌یه برفائده‌سی اولمدیغندن ایتمینجه نه لازم کلور همان اول غافللرك بوسوزلری اول مریضن شوسوزینه مشابهدرکه طبیب اکاتأکید ایله تنبیه

ایدوب پرهیز ایله که مرضدن خالی وراحت قاله سن ومعالجه قیل که صحت وقوت بوله سن دیدکده اول طبیبه سویله که پرهیز وعلاج ایتمشم یا ایتمشم بنم پرهیز وعلاجدن سکا نه فائده اولور ونه ضرر کلور اول خسته بو سوزنده صادقدر لکن پرهیز وعلاج ایتمدیسه کندیسی هلاك اولور یازقدر پس بو طائفه نك عندنده معصیتله طاعت برابردر انلر بونی فهم ایتمدیلر که معصیت مهلك وشردر وطاعت هر خیره قائد ورهبردر نتکیم مرض بدنی تباه ایدر کذالك معصیت قلبی سیاه ایدر ونتکیم پرهیز وعلاج صحت بدنه سببدر کذلك تقوی وطاعت موجب انجلای قلب ورضای ربدر معصیت شقاوتدر وطاعت سعادتدر معصیت راه نفس وهوادر وطاعت راه حق ولقادر (رباعی)

ای برده کمان که صاحب تحقیقی | واندر صفت صدق ویقین صدیقی
هر مرتبه از وجود حکمی دارد | کر حفظ مراتب نکنی زندیقی (نظم)
کوکل سجاده اوزره جالس اول تسبیحسز طورمه | نماز اهلندن اوزکیله صقین سن طورمه اوتورمه
عبادت اوزره اول دائم ایکی عالمده عزت بول | دمادم آل وضو بول تازه جان بونفسی یاتورمه
یوزك سور یرلره کل بو ریانك مسجد ایچنده | اوتور منبر کبی دائم قفسده قوش کبی طورمه
مؤذن نغمه سن دیکله داغلسون دلده تشویشك | جهنم بابن آچدرمه عیوب ناسدن صورمه
جماعته نمازی ترك ایدن طولمش کدورتلر | انك ترکیله لطف ایت بر کدورت سنده آرتورمه
خطیب وواعظلك افعال واقوالینه اول تابع | امامك غیریسنه کندیکی زنهار طبشورمه
نیازی طاعتی ترك ایتلك بمد وفضو للقدر | کرم قیل ترك طاعتله شاشوبده خلقی شاشورمه

﴿نوع سابع﴾ اهل تصوف اون ایکی فرقه اولدیغن وبر فرقه سی نجات بولوب اون بری ضلالتده قالدیغن وفرق ضاله دن هر بری نه طریق ایله بلاسن بولدیغن وطریق مستقیم ایله حقه کیدن فرقه منزله ایروب مراد الدیغن بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل الله دیمشلردر که علم تصوف برعلمدر که حق تعالینك صفاتنه اکا وصول حیثیتندن باحثدر ومحبت مولادر که عبدی بو علمه باعثدر وقلبی ماسوادن صاف ایدن صوفیدر که بو علمی وارثلر زیرا که تصوف کشی کندی قلبنی محبت ماسوادن قطع ایدوب انجق محبت مولایه ربط ایتمکدر وبالاده بیان اولنان اهل سنت وجماعت مذهبی اوزره تصحیح اعتقاد ایدوب اول حبیب اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم حضرتلرینك اقوال وافعال واخلاقه تبعیتله ایزنجه کتمکدر وتهذیب اخلاق وتبدیل مزاج ایدوب ذکر مدام وتوجه تام ایله مقام انس وحضوره یتمکدر امابشیوز الالی بش تاریخنده اهل تصوف اون ایکی فرقه اولمشدر برفرقه سی شرع شریفه اتباع ایله هدایت بولمشدر ومنزل مقصوده ایروب مراد آلمشدر واون برفرقه سی طرق بدعته سالك وضلالتده هالك اولمشدر وفرق ضاله مذکوره نك آدلری بونلردر که قلمه کلمشدر اولیائیه حبیه شمراخیه اباحیه حالیه حلولیه حوریه واقفیه متجاهلیه متکاسلیه الهامیه بونلرك جمله سی فساد وفتنه ایله طولمشدر وبونلردن ایراغ اولان حقه یقین اولمشدر ودین واعتقادی فتنه وفساده واقع اولمدن سلامت ومتانت بولمشدر زیرا که انلر ظلمت جهالتده قالوب بحر ضلالته طالمشدر انلر ایمان ایله مشرف ایکن هوای نفسه اویوب شرع شریفی تخفیف ایتدکاری ایچون حق تعالی انلری اول خیالات باطله ایله بلایه صالمشدر وهر برفرقه باطل مذهبیله مشهور اولوب درکاه خدادن دور ومهجور اولمشدر * اما اول اولیائیه مذهبنده بولنان فرقه دیمشلردر که سالك درجۀ ولایته واصل اولدقده اندن جمیع تکالیف شرعیه ساقط اولور واولیا انبیادن افضل اولوب مقام اعلی بولور حال بوکیم بویله اعتقاد ایدن کسه نك قلبنده دین وایمان قالمز زیرا که جان بدنده چیقمدقچه بو تکالف شرعیه ساقط اولمز وهیچ برولی هیچ برنبی مرتبه سن بوله مز * واما حبیه مذهبنده بولنان فرقه دیمشلردر عبد الله تعالینك محبتی مرتبه سنه واصل اولوب غیری محبتلردن منقطع اولدقده اندن صوم وصلاة وسائر مأمورات ومنهیات ساقط اولوب محرمات انجق اکا حلال اولور حالبوکیم حرامی حلال اعتقاد ایدن دینسز قالور وبو طائفه قابل تفهیم والزام اولمیوب مناهی ومحرماتی مرتکب اولور پس انلردن اجتناب ایدن سلامت بولور * اما شمراخیه مذهبنده اولان فرقه دیمشلردر که عبد انس وحضوری بولوب مصاحب مولی اولدقده اوامر

ونواهئ شرعیه اندن ساقط اولوب صدای دف ونای ایله سماع اتمك ورياحين امثالی نسائی استشمام واستمتاع اتمك اکا لازم اولور وبونلر عبدالله شمرا خینك قومیدر که صورت صلاح ایله اطراف عالمی سیر ایدوب کیدرلر وبونلری قتل اتمك واجبدر که حیله ومکر ایله نیجه فساد وفتنه‌لر ایدرلر * واما اباحیه مذهبنده اولان فرقه دیمشلردر که بز نفسمزه مالك دکلز که انی معاصیدن منع ایده‌لم وهر کسك مالی وفرجی بزه حلال ومباحدر که اله‌لم وکیده‌لم ومشتبهاته مانع اولمق کفردر دینده‌لم حالبوکیم بونلردن اکفر واضر بر فرقه یوقدر زیرا که بونلرك شری چوقدر * واما حالیه مذهبنده اولان فرقه دیمشلردر که سماع ورقص ایله ال اله چالمق حلالدر واول حینده بیهوش اولوب شیخمزدن بزه حالت کلدی دیدکاری دخی ضلالدر * واما حلولیه مذهبنده بولنان فرقه دیمشلردر که جمیله عورته ومحبوب اوغلانه باقمق حلالدر زیرا که اول احداثه قدیم حالدر وکوزللره نظر ایتدکاری حالده سرور ایله رقص ایدوب دیرلر که بو حالات هم صفات حقدن بر صفتدر که بزه کلمشدر جائزدر وایدالمز جمله انك اولمشدر بویله دیوب بری بریله معانقه ایدوب اوپوشورلر وحلقه اولوب رقص ایله تبشورلر بونلر دخی ضلالته یاپشورلر * واما حوریه مذهبنده بولنان فرقه دیمشلردر که بیهوش اولدیغمز حالده جنتدن بزه حوری قیزلری کلور بز دخی انلرله جماع ایدرز آنکچون بیهوشلغمز زائل اولدقده بزه غسل اتمك لازم اولور حالبوکیم بویله دین کافر اولور * واما واقفیه مذهبنده اولان فرقه دیمشلردر که عبد الله تعالیی بیلمدن واکلمدن عاجز وقاصردر عقل بشر انی ادراك اتمکه قادر دکلدر دیوب توقف اتمشلردر حالبوکیم آیات واحادیث اقتضاسنجه ادراك توحید خدا انسانه میسردر والا تکلیف مولا عبث اولمق لازم کلور بویله اعتقاد ایدن خود ضلالتده قالور * واما متجاهلیه مذهبنده اولان فرقه دیمشلردر که بز ریا وسمعه‌دن خوف وحذر ایده‌رز آنکچون صلحا کسوتن قویوب فاسقلر لباسن کیوب خلق ایچنه کیدرز حالبوکیم بو دخی شرع شریفه مخالف بولنمشدر زیرا که * من تشبه بقوم فهو منهم * دینلمشدر * واما متکاسلیه مذهبنده اولان فرقه دیمشلردر که بو جهانه کلمدن مراد الحق تن بسلمکدر غیری نسنه یوقدر بونلر کار وکسبی ترك ایدوب قپولرده دیلنجیلك ایدرلر همان هرنه بولورلرسه ییوب ایچوب کیدرلر حالبوکیم انلر بونی شریعته مخالف ایدرلر * واما الهامیه مذهبنده اولان فرقه دیمشلردر که کتب شعرا قرآن طریقتدر وجمله‌سنی تفسیر حقیقتدر پس انلر قرآنی وحدیثی وفقهی اوکرنمدن اعراض ایدوب شعرا وحکما وظرفا کتابلرین اوقیوب الهام ربانیدر دیوب کیدرلر حالبوکیم عمرلرین ضلالته صرف ایدرلر (بیت) علم دین فقه است وتفسیر وحدیث * هر که جوید غیر ازین کردد خبیث * واما طریق مستقیم ایله حقه کیدن فرقه دیمشلردر که قرآن کریم وحدیث شریف دینمزه ودنیامزه کافیدر وشریعت بزه وافیدر پس بونلر اولیا لازمه‌سیدر که هدایت بولمشلردر وطریقت محمدیه ایله سالك اولمشلردر وراه مولادن منزل المشلردر وعلم حقیقته مالك اولمشلردر ومجلس حضور وانسه کلمشلردر ومحبت دریاسنه طالمشلردر وفنا فی الله اولوب انکله قالمشلردر ودولت ابدیه ایله سعادت سرمدیه بولمشلردر

(نظم)

سرای دین اساسیدر شریعت   طریق حق هداسیدر شریعت
بودر اول قپو درکاه حقه   که یولك ابتداسیدر شریعت
دخی بونکله بو یول ختم اولینور   بوراهك انتهاسیدر شریعت
صراط مستقیمه دعوت ایدن   منادیلر نداسیدر شریعت
شریعت انبیانك سنتیدر   قمونك اهتداسیدر شریعت
خدانك لیلهٔ معراج ایچنده   حبیبنه عطاسیدر شریعت
یکرمی اوچ ییله‌دك جبرائیلك   اکا وحی خداسیدر شریعت
جهانده چوقدر انواعی علومك   قموسینك هماسیدر شریعت
بونفس کافری قتل اتمك ایچون   حقك حکم وقضاسیدر شریعت
جهاد اکبر ایدن اهل عرفان   قلوبینك صفاسیدر شریعت
طریقت کار باننیك اوکنجه   دلیل ومقتداسیدر شریعت
حقیقت کرچه سلطانلقدر اما   اوکنده انك لواسیدر شریعت

شریعتدن ولی یاد اولمز اصلا | ولینك آشناسیدر شریعت
شریعتله طورر ارض وسموات | بو بنیانك بناسیدر شریعت
نه بیلسون شرع پاکی اهل الحاد | اول اعدانك جفاسیدر شریعت
همان انلرده عقلنجه صانور کیم | نظام ایچون اولاسیدر شریعت
صقین جانم صقین انلر کبی هم | دیمه سنده نولاسیدر شریعت
شریعتسز حقیقت اولور الحاد | حقیقت کون ضیاسیدر شریعت
ضیاسی اولمیان شمسیده یوق بیل | حقیقتله قیاسیدر شریعت
جهانه بر ولی کلمزکه الا | الندە انك عصاسیدر شریعت
دخی باشنده تاج وشال وکسوت | هم اکننده عباسیدر شریعت
حقیقت جانیدر انجق ولینك | جاندن ماعداسیدر شریعت
حقیقت عرش اعلادر محقق | او عرشك استواسیدر شریعت
بدن بولمز بقا جان اولمدقجه | حقیقت تن بقاسیدر شریعت
صقین صویمه انی نامحرم ایچره | یوزك ضوبی حیاسیدر شریعت
جمیع انبیا واولیانك | لیسازی رهنماسیدر شریعت

﴿باب خامس﴾ حضرت ملك ملوكك درکاه ودیوانته سیر سلوك جانی ومرور وعبور مقامات سبعهٔ نفس انسانی وآداب وارکان حضور حضرت یزدانی وکرامات وامارات مرشد راه رحمانی وصفات وعلامات مرید قابل عرفانی وانواع مداخل ومکاید واهمهٔ شیطانی ومناقب ومکارم قطب اولیای زمانی فصول ثمانیه ایله تفصیل ایدر ﴿فصل اول﴾ احوال واطوار سیر وسلوك جانی وا كامتعلق اولان حجت اعیانی ومقام اولده بولنان نفس انسانی وا كاانده ایکن لازم اولان آداب وارکانی سکز نوع ایله بیان وعیان ایدر ﴿نوع اول﴾ مبدأ ومعاد روح انسانی بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل الله دیمشلردر حق تعالی کندی حکمتیله اسرار ذاتنی سمای عمادن طبیعت کلیه ارضنه انزال ایدوب اسما وصفاتی خواصنی اظهار ایچون اول اسراری نطفه‌لر اصدافنده پنهان ایلدکده انلر ظلمات نفسانیه ایله بر مرتبه حجابه کتمشلردرکه مقدم مالك اولدقلری اعتبارات وکمالاتی اونودوب محسوسات وشهواته میل ورکون ایله مقام بهایمه یتمشلردر واول وطن اصلیلری اصلا خاطرلرینه کلیوب مبدأ ومعاد اصلیلرین نسیا منسیا ترك ایتمشلردر بعده انلره صورت ظاهره‌لری اوزره نیجه رسل ارسال ایدوب صورت باطنه‌لری اوزره دخی نیجه مرسل ارسال ایلمشدر تاکیم انلرك ظلمات بشریتلرنده مصابیح ملکوتیه ایفاد ایله پرتو صالسونلر وانلرنه شکل خیانتلرده اولدقلرینه مطلع اولسونلر وانواع کمالاته وصول واستعدادلری اولدیغن بیلسونلر وحجب ظلمانیه ونورانیه کشفنه جدوسعی ایدوب اول مبدألرینه رجوعی طلب وآرزو قیلسونلر پس اول طلب وارزو ایله اندن یکا بر قارش تقرب ایدنلره اول بر ارشون تقرب قیلمشدر واکا بر ارشون یقین اولنلره اول بر قولاج یقین اولمشدر واکا مشی ایله کیدنلره اول هروله ایله کلمشدر تاکیم ید الطاف انلری اویله بر جذبه ایله حضوره جذب ایتمشدرکه انلره عادات وطبایعلرن کلیتله اونوتدرمشدر واول جذبه ایله انلرینه حضرت احدیته کتمشلردر وکندی صفتلرن آنك صفاتنده محو ایتمشلردر زیراکه انلر کمال عبودیتله متصف اولدقلرندن انك ربوبیتنده هیچ بر نزاعلری قالمیوب انکله مطمئن اولمشلردر واندن راضی وعندنده مرضی اولوب حضورنی بولمشلردر تاکیم انلری بعض آدلریله دعوت ایدوب * یاایتها النفس المطمئنهٔ ارجعی الی ربك راضیة مرضیة * بیورمشدر وعبادی زمره سنه دخول امریله خلافت آدمیه‌لری تحقیقن طیورمشدر وانلره خلعت قیومیه الباس ایدوب کمالات ابدیه ویروب نعمت سرمدیه ایله طیورمشدر پس اول طلب رجوع وانجذاب معهود نور هدایت حی ودود داولوب انجق عنایت وداد ازلی وسعادت مادرزاد لم یزلی بولان سلالهٔ باهره ونطفهٔ طاهره اولان طبایع سلیمه واخلاق کریمه اصحابی انبیا واولیا قلوبنه طولمشدر وهر بری کندی استعدادی مرتبه سنجه معرفت نفس ایله معرفت حقه ایروب حضورنی بولمشدر وانلر لذات دنیایه التفات ونعیم اخرته اعتبار ایتمیوب قلوب صافیه‌لری مولالرینه توجه قیلمشدر وارواح قدسیه‌لری آناء لیل ونهارانك ذکر وفکرینه مستغرق

اولمشدر ونفوس زكيه‌لری حواس ظاهره لذتلرين صاتوب بصيرت باطنه‌لرينه ظهور ايدن عزت ولذتلری المشدر ثم روحم اكر بوزمرهٔ اوليادن بولنمش ايسك سعادت سنكدر وهرنه ديه‌سك واكر بونلره محبتله خدمت ايدر بولنمش ايسك بشارت سنكدركه انلرله بيله‌سن وخبرده * المرء مع من أحب * كلديكن بيله‌سن اماظلمت سجين طبيعته هبوط ايدوب اسفل سافلين بدنده مربوط اولنلرك كوكللری غضب وشهوته اسير وخوف وخطری كثير اولمشدر وشبكهٔ مخالفت ايچنده مأيوس وقفس عادات ايچنده محبوس قالمشدر زيراكه انلر بهايم كبی كثرت اكل وشرب ونوم وجماع ايله مشغول اولوب معرفت نفس ايله مبدأ ومعاد اصليلرين بيلمدن معزول اولمشلردر * منه بدأ الامر واليه يعود * اشارتن بشارت بيلميوب جهانه حيوان كلوب حيوان كيدن آكل ومأكول اولمشلردر (نظم)

بوتن بوجهاندر كوكل اول جهان — هوا يار تندر خدا يار جان
كوكلدر غريب وغمی هم غريب — دكلدر يری ارض ويا آسمان
اكر يار جان وحرد سن مدام — ايررسن او جانا اندر جنان
ولی يار حس وهواسن اكر — يركدر بو خاشاك ايله خاكدان
مكر ناكهان اول عنايت ايروب — سنی جذب دلدار ايده ناكهان
كه بر جذبه‌در بيك عملدن كوزل — عملدر نشان جذبه‌در بی نشان
نشان موجدر بی نشان بحردر — نشاندر بيان بی نشاندر عيان
كونشدن چو برار به ظاهر اولور — فلكدن همان سوريلور كهكشان
سكوت ايله حق كه صمت ايچره وار — هزاران لسان وهزاران بيان

{ نوع ثانی } انسانك وجودنده بولنان نفس شهوانيه ايله نفس ناطقه‌نك حقيقتلرين وايكيسنك بری بريله اولان احوال واطوار واسمالرين بيلديرر (ای عزيز) معلوم اولسونكه اهل الله ديمشلردركه انسانك ايكی روحی واردركه حكمای اسلام انك برينه روح حيوانی وبرينه روح انسانی ديرلر اماانلرك روح حيوانی ديدكلری جوهر بر بخار لطيفدركه بدنده اولان حيات وحس وحركت اراديه‌يی حاملدر وبز بوروحه نفس شهوانيه ونفس بهيميه اطلاق ايدرز پس بونفس ابدانه مشرق برجوهردركه اكر بدنك باطن وظاهرينه برابر اشراق ايلديسه حالت يقظه حاصل اولور واكر بدنك باطننه اشراق ايدوب ظاهرينه اتمديسه حالت نوم حاصل اولور واكر بدندن اشراقنی بالكليه قطع ايلديسه حالت موت حاصل اولور * سبحان الصانع الحكيم * واماحكمانك روح انسانی ديدكلری جوهر نفس نفس ناطقه‌دركه اول ذاتنده ماده‌دن مجرد برجوهر عد اولنمشدر لكن كندی افعالنده ماده‌يه مقارن بولنمشدر وانجق بونفسدركه اماره ولوامه وملهمه ومطمئنه وراضيه ومرضيه وكامله اسماسيله تسميه قيلنمشدر وبرنيچه صفات ايله متصف اولدقچه بواسمانك بريله ذكر اولنمشدر پس اكر بونفس ناطقه اول نفس شهوانيه‌نك مطيع ومنقادی اولوب اكا هر حالده مرافقت وموافقت ايليوب انك تحت حكمنده بولنديسه بوكا اماره ديرلر واكر اوامر تكليفی تحتنده ساكن اولوب حقه تابع اولديسه لكن هنوز انده ميل شهوات فانيه قالديسه اكا لوامه تسميه ايدرلر واكر بوميلی زائل اولوب نفس شهوانيه ايله معارضه‌ده متانت بولديسه وكندی عالمنه زياده ميل ايدوب قابل الهامات اولديسه بوكا ملهمه اطلاق ايدرلركه واكر نفس شهوانيه‌نك حكمندن چيقوب مقام عبوديته يتديسه واضطرابی ساكن اولوب شهواتی كليتله فراموش ايتديسه بوكامطمئنه ديرلر واكر بوندن ترقی ايدوب مقاماتی نظرندن صالديسه وجمله مراداتندن كيچوب فانی اولديسه بوكا راضيه تسميه ايدرلر واكر بوحالی كمال بولديسه عندالله مقبول وعندالناس محبوب القلوب اولديسه بوكامرضيه اطلاق ايدرلر واكر جميع صفات كماله متصف بولنديسه وتكميل عباد ايچون خلقه رجوع ايله امر اولنديسه بوكا كامله تسميه ايدرلر وبونفس ناطقه‌نك اسمای سبعهٔ مذكوره‌سندن غيری نيچه اسماسی دخی واردر پس بوجوهر مجرده قلب ديوب كوكل مراد ايدرلر وبو برمدرك عالمدركه اوامر شرعيه ايله مخاطب وعبادت ومعرفتله مطالبدر وبوجوهرك ظاهری ومركبی واردركه اول نفس شهوانيهٔ مزبوره‌در وبونك باطنی واردركه روحدر وروحك باطنی واردركه سردر وسرك باطنی واردركه سر السردر وسر السرك باطنی

واردركه خفيدر وخفينك باطنى واردركه اخفادر اما برنسنه‌نك باطنى انك حقيقتى ومادهٔ‌سيدر مثلا سرير
برنسنه‌دركه انك باطنى خشب قطعه‌لريدر وخشب قطعه‌لرينك باطنى شجره‌در وشجره‌نك باطنى عناصر اربعه‌در
وعناصرك باطنى هيولاى اولى در پس بو امر واحد ربانى غايت لطافتده بولنديغى حالنده اخفى تسميه اولنور
وبردرجه تنزل ايدوب برمقدار تكثف ايلديكى حالنده خفى تسميه اولنور وايكنجى درجه تنزل ايدوب اندن
زياده تكثف ايلديكى حالنده سر السر تسميه اولنور بعده كذلك تنزلنده سر تسميه اولنور بعده كذلك تنزلنده روح
تسميه اولنور بعده كذلك تنزلنده قلب ونفس ناطقه ولطيفهٔ انسانيه وحقيقت انسان دينلوركه بو درجه‌ده
اسماى اربعه ايله تسميه اولنور واكر بردرجه دخى تنزل ايلديسه انسان حيوانى ونفس اماره تسميه اولنور
وبو روح اعظم كه انك حقنده حق تعالى * قل الروح من أمر ربى * بيورمشدر بو امر ربانى برسر يزدانيدركه انك
كنه وماهيتن حق تعالى انجق كندى نفسن بيلن خواص عبادينه طيورمشدر وبو روحك عالم كبيرده نيجه
اسما ومظاهرى واردر وعالم صغيرده اعنى عالم انسانده هم نيجه اسما ومظاهرى واردر واما عالم كبيرده اولان اسما
ومظاهرى عقل اول وقلم اعلى ولوح محفوظ وحقيقت محمديه وروح محمدى ونور محمدى ونفس كليه‌دركه حق
تعالى قرآنده * خلقكم من نفس واحدة * بيورمشدر واما عالم انسانده اولان اسما ومظاهرى آنفا بيان اولنان
اخفى وخفى وسر السر وسر وروح وقلب ونفس ناطقه ولطيفهٔ انسانيه وحقيقت انساندر وحق تعالينك ابداع
وايجاد ايلديكى موجوداتك جمله‌سندن بو جوهر اقدمدر وخليفهٔ اكبر وسر اعظمدر وبونك ابتداى تنزلاتى
اخفى الخفيدر وآخرى قلبدركه نفس ناطقه‌در وبونك تفصيلى كچمشدر .

(نظم)

عشق دير عقله نى صانمه كه جسم بشرم ... نه قوايم نه بخارم كه بن امر دكرم
روح روحم كه تعلق ايدرم آب وكله ... نور محضم كه ضيا بخش صفا وكدرم
جوهرم كرچه مجردر ايكى عالمدن ... هم هيولا كبى هر شكله بن جلوه كرم
مطلقم شكله صورتده مقيد دكلم ... بن امير صورم صانمه اسير صورم
ديده‌لردن كورورم كندى جمالم تنها ... طوطئ جانمه ديللرده چو شهد وشكرم
هرنيه باقسم انى كندى وجودم بولورم ... بو مرايده عيان كندى سيران ايدرم
خلقدن عارف ومعروف بنم اى حقى ... آن معشوقم وعشاقده نور بصرم

﴿ نوع ثالث ﴾ نفس ناطقه‌نك بدن انسانه واسطهٔ نفس شهوانيه ايله اولان تعلقنى وايكى عالمه بولنان توجهنى
بيلديرر (اى عزيز) معلوم اولسونكه اهل الله ديمشلردركه مقام اخفادن مرتبهٔ قلبه تنزل ايدن روح
اعظمدركه جسم انسانه تعلق ايدوب امورى تدبيرينى التزام اتمشدر وبو تعلق عاشقك معشوقه اولان تعلق
مرتبه‌سنه كتمشدر وبو روح انسان بو جسمك تدبير وتصرفنه واسطهٔ نفس شهوانيه ايله تمشدر زيرا كه بو روح
شريف بغايت لطيف وجسم ايسه بغايت كثيف اولوب نفس شهوانيه لطافتله كثافت اراسنده متوسط
اولمشدر انكچون تنزل ايدن روح پاك ايله جسم خاك اراسنده واسطه اولمغه لياقت بولمشدر وبو روح
علوى نفس شهوانيه ايله تعلق ايلديكندن اسمى قلب ونفس ناطقه اولمشدر پس بو قلبك ايكى جهتى واردركه
برجهتى عالم حس وشهادت سمتنه طوغريدر وبرجهتى عالم قدس وغيب سمتنه طوغريدر ونفس شهوانيه
كثيف اولديغندن روح انسانك برجهتنده زجاجه مرآتك بريوزينه طلا اولنان كثيف حسى اعنى سليمانى
كبى ملازمدر وآخر وجهنده صورتلر كورنمك لازمدر پس انكچون قلب انسان اشرف اعضا واعظم
اشيا ومحل تجليات صفات واسما اولوب مطلع انوار ومخزن اسرار وكارگاه انتقاش حقايق اشيا ونظرگاه حضرت
مولى اولمشدر وحق تعالى كلام قديمنده * لمن كان له قلب * بيورمشدر اندن مراد انسان كاملك قلبى اولديغن
طيورمشدر زيرا كه آز كمسه‌نك قلبى عبرت المغه ايرمشدر پس اكر كوكل عالم شهادته اويله توجه قيلسه كه
عالم غيب وتنزيهى كليتله فراموش ايلسه اندا اولان خواص علويه‌دن محتجب قالوب حيوان اولور واكر كوكل
عالم غيبه اويله برمرتبه توجه قيلسه كه عالم شهادت وتشبيهى كليتله فراموش ايلسه كندويه عرض

وعارض اولان خواص سفلیه‌دن محتجب قالوب ملك اولور واكر كوكل ایكی عالمك برینه توجه ایلدكده اوبرندن غفلتله ذاهل اولمسه اول كوكل صاحبی انسان كامل اولور وبو كمال اویله برمقام عالیدركه انجق تزكیهٔ نفس وتصفیهٔ قلب ایله حاصل اولور ومقربین طریقنه سلوك ایدن بو كماله واصل اولور پس مادامكه قلب انسان تنعمات جسمانیه ایله وشهوات نفسانیه ایله بدنه توجه قیلمشدر اول قلب البته مقلبندن تمش حجاب ایله منحجب قالمشدر وبو مرتبه‌ده قلبك آدی نفس اماره اولمشدر زیراكه قلب اول حینده مذموم اولان غضب وحسد وكبر ایله وعجب وغرور وسوء خلق ایله وحرص وشره وشهوت ایله طولمشدر وبو اخلاق ایسه قلبی مقلبدن بعید وكشمكشله علیل ایدر خصوصا غضب وشهوت عزیز اولانی ذلیل ایدر چونكه قلبك حقی امیر بدن اولمقدر وبدن انك هر حكمنی قبول قیلمقدر پس غضبله شهوت قلبه غالب كلسه امیر اولان مأمور اولوب امر برعكس اولور انكچون مغلوب غضب واقعه‌ده كندوینی كلب اوكنده ساجد كورر ومغلوب شهوت رؤیاده مركوب حمار اولور اكر كوكل بو مرتبهٔ ملعونه‌ده كندوینی اونودوب مدت مدیده مكث ایلدیسه انك عالم غیبه توجه اتمكه قدرتی قالمز زیراكه قلب آینهٔ مثالیدركه غبار وپاسدن صافی اولدقده انسان انده اشكال وصورتلری كورر واكر آینه برمدت صقالت اولنمیوب پاس انك جوهرنده توغل وتمكن ایلسه صكره اول پاس اندن صیقل ایله دخی زائل اولمیوب خاصیتی باطل اولور نتكیم خبرده * ان القلوب لتصدی كما تصدی الحدید وجلاؤها ذكر الموت وتلاوة القرآن * كلمشدر اكر كوكل كندی عالمنه اعنی عالم غیبه متوجه اولدیسه البته اول ذكر وفكر ایله حجب مذكوره‌نی بربربر كشف اتمكه سعی واهتمام ایدر وكثرت شهوات ومعاصیدن حاصل اولان ژنك وكدر بالجمله زائل اولور كیدر پس حقایق اشیا ودقایق معنی انده منتقش اولوب تجلیاته مستعد اولور زیراكه كشف حجبك معناسی بودركه كوكلدن شهوتلر زائل اولدقجه ابتدا تنزل ایتدیكی مقاماتی بولور چون كوكلده شهوات وارزولردن هیچ برنسنه قالمز مطلوبنه واصلدركه اول قلب ایله مقلبی اراسنده برحجاب اولمز نتكیم حق تعالی بیورمشدركه * لم یسعنی ارضی ولا سمائی ووسعنی قلب عبدی المؤمن الهین اللین * یعنی آنی كوره‌مز الا كه حلیم وسلیم اولان مؤمن قولمك كوكلی بصیرتله كورر اویله دكلدركه حق تعالی عبادینك قلوبنه حلول ایده حاشا اول محالدر لكن وقتا كه قلب مؤمن صیقل ذكر وفكر ایله آینه كبی تصفیه اولنور نتكیم عالم شهادتده اولان صور محسوسات آینه‌ده بولنور كذلك عجایب عالم غیب اول كوكلده مشاهده قیلنور وذهنده حاصل اولان صور اشیانی تفسیر ایدن بو مشاهدهٔ علمیه‌در زیراكه ذهندن مراد نفس ناطقه‌دركه بیلدیكك كبی كوكلدر

(نظم)

كل ای نكار قیل اینه‌دن یوزك ادراك — كه نقش غیریدن اولدی بودل چو آینه پاك
اكرچه آینهٔ وجه پاكك اولمشدر — قمو عقول ونفوس وعناصر وافلاك
ولی سكا سنی انجق تمام كوسترمش — جهان انجنده بو آینهٔ دل غمناك
تمام چهرهٔ خوبك كوكلده سیرایت كیم — دل اولدی مظهر تام ولطیف وصافی وپاك
ندن تنزلك اولمز بوپاك خلوته كیم — اذا مررت به ما وجدت فیه سواك
سكا چو نسخهٔ مجموع كائنات اولدم — روامیدركه قالم بن قتادهٔ كل وخاك
اكرچه ساحله آندك نبی هم آل بحره — كه بحر عشقكه موجم اونوتمه چون خاشاك
نمله‌در چو ظهورك وجودم اولدی سنك — فلست تظهر لولای لم اكن لولاك
سن آفتاب جهانسن چو سایه در حقی — قمو ظلال كونشدن بولور وجود وهلاك

﴿ نوع رابع ﴾ قلب ایله مقلب اراسنده اولان حجب نه اولدیغن وقلب انلردن نوجهله خلاص بولدیغن بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونكه اهل الله دیمشلردركه محب ملك ملوك اولان اهل سلوك ایچون جمله‌دن اقدم اهم والزم بودركه دنیا ومافیهادن بلكه ماسوای مولادن اعراض ایده‌لر وهر تدبیر وآرزودن كچوب جمیع ذنوب وشهوتلردن توبه ورجوع ایدوب حضور حقه كیده‌لر زیراكه حق تعالی كتاب كریمنده بیورمشدر * یا ایها الذین آمنوا توبوا الی الله توبة نصوحا * وتوبوا الی الله جمیعا ایها المؤمنون * ان الله یحب التوابین ویحب المتطهرین

وحضرت حبيب اكرم صلى الله تعالى عليه وسلم حديث شريفنده بيورمشدركه كناهدن توبه ايديجى هيچ كناهى اولميان كمسه كبيدر وبيورمشدركه توبه ايديجى كمسه حق تعالينك دوستيدر وبيورمشدركه مادامكه برقول حالت نزعه وارممشدر اول هرنه زمان توبه ايدرسه حق تعالى انك توبه سين قبول ايدر اما حق تعالى يه توبه ورجوع ايتمك حقنده آيات واحاديث قتى چوقدر وجمله سين يازمغه حاجت يوقدر زيرا كه حق تعالى هدايتيله عنايت ايلديكى عارفه بو اشارت كفايت ايلر وحضرت عمر رضى الله تعالى عنه بيورمشدركه قابم ربى كورمشدر كيمكه بوسعادته واصل اولمق ودرجات كمالك اعلاسنه ترقى قيلمق مراد ايدرسه ابتدا باب ابوابدن داخل اولسونكه ماسواى مولادن توبه ايتمكدر بوتوبه انكچون باب الابواب اسميله تسميه اولنمشدركه عبد ابتدا ماسوادن توبه قيلور اندن جناب ربك حضرتى قربنه داخل اولور حالبوكيم اجماع امت انك اوزرينه دركه توبه على الفور واجبدر زيرا كه ترك منهيات وفعل مأمورات البته على الدوام واجبدر اكرسن كندى نفسكه انصاف وشفقت كوزيله نظر ايدرسن بو توبه يه احتياجكى اكل وشربه احتياجكدن زياده كوررسن زيرا كه ميل شهوات وذنوب قلبكى محبوبكدن محجوب ايتمشدر حالبوكيم عبدايله مولاسى اراسنده اولان يتمش حجابك اعظم واكثفى حجب ذنوبدركه انلر ظلمانيدر اگرچه حجب سائره يى دخى رفع ايتمك لازمدر لكن انلر نورانيدر وانلرله بيله مشاهده ايلك عبدك شانيدر زيرا كه اول حجب كه قلبه ذنوب ايله حاصلدر انلر سنكله مطلوبك ميانده بولنان جدار حائله مماثلدر پس انلرله مطلوبك نه ذاتى كورينور ونه اثرى بولنور اما حجب نورانيه زجاجات مثاليدركه قلتيله مطلوب مشاهده اولنور وكثرتيله نهان اولورسه ده ماوراى جداره قياس اولنميوب ينه شكلى بيلنور نتكيم بصر ايله محسوسات اويله كورينور كذلك بصيرت اكا قياس اولنور اكر چشم بصيرت طبع وختم اولوب ظلمات ذنوب مستور اولديسه انوار غيبيه يى كورمدن دور اولور پس اول حضور وطاعتدن مهجور اولور وارتكاب معاصيدن منفعل اولميوب مسرور اولور واكر ذنوبك جمله سندن توبه قيلديسه انك بصيرتندن حجب ظلمانيه آچلور كيدر پس اول كمسه حضوره كلوب خشوع وخضوع ايله متأدب اولوب مولاسندن حيا ايدر وانده اول حينده حجب نورانيه قالوركه انلر انك لذات جنانه التفاتيدر واحوال ومقاماته وتجليات وكراماته اعتباريدر وكندودن صادر اولان اعمال صالحه يه اتكا واعتماديدر زيرا كه بوكمسه اويله ظن ايدركه موجد اعمال انجق كنديدركه طاعت انك معتاديدر بعده بركات ذكر وفكر ايله بوحجاب اندن منكشف اولور اول حالتده توفيق خدايى مشاهده ايدوب شكرنده تقصيرينه معترف اولور كوركه معطى ومانع وضار ونافع انجق رب العالمين حضرتلرى ايمش وبرقولينه خير ونوامر ادايلسه انى لباس تقوى ايله مزين وفايق ايدوب حضور حضرتنه لايق ايدرايمش وكوركه عبد اكرچه فعلنك فاعليدر لكن انك الندن نه خير كلور ونه شر بلكه هپ ايدوب ايليان انجق اول خالق البشر ايمش چون انك كوكلى بوكشف ايله غفلتدن اويانور اول دمده سرور ولذتندن كندويى وصلتده صانور اكر اول مشاهده يه نائل اولان الطاف خفيه ايله محفوف ومحفوظ اولديسه اول البته بوكشف محظوردن ترقى قيلور وحجب نورانيه باقيه دخى شيئا فشيئا زائل اولور ومنازل مقربين ومقعد صدقه واصل اولور اما حجب مذكوره يى جدار وزجاجات ايله تمثيلمزدن ظن اولنمسونكه اول ذات بيچون بوعالم دونده بوعين رأس ايله كورينور زيرا كه اول ذات اقدس بوديدۀ جهان بين ايله كورنمدن تنزيه اولنور انجق ماسوادن پاك اولان قلبك بصيرت كوزيله مشاهده قيلنور اما بوتوبۀ مرقومۀ ذنوب ماضيه دن نادم اولمقدر بوعوامك توبه سيدركه توبۀ مقبوله در واما توبۀ خواص قلبى مقلبدن مشغول ايدن اشيانك جمله سندن توبه قيلمقدر واما توبۀ خاص الخاص انس وحضور حقدن برنفس غفلت وذهول ايتمدن تائب اولمقدر وبوتوبه اذكيا وصديقين توبه سيدر وبونلر انفاس طيبه لرى قيمتن بيلمشلردر وهر برنفسلرين دنيا ومافيهادن خيرلى بولمشلردر وبونده حجبدن مراد قلبى تجلى حقدن منع ايدن صوركونيه نك قلبه طولوب انده منتقش اولمسيدر پس مادامكه سالكك قلبنده ماسوى الله اولور اول تجليات انوارندن محتجب قالور كاه انده غير الله چوق اولدقده حجاب ظلمانى اولور وكاه اغياراز اولوب حجاب نورانى اولور انكچون اولياى كرام طالب تجليات اولان مبتدى سالكلره ترك اسباب ايله امر ايدوب خلوتده جلوس ايله تنبيه ايتمشلردر تاكيم انلرك قلوبنه صوركونيه طولمسون وتجلياتى

مانع

مانع اولمسون اماقلبه مانع تجلیات انجق انتقاشی صور کونیه اولدیغنه دلیل قاطع بودرکه سالك طریق مقربین اولمیان عابدی کوررسنکه حق تعالی حضرتلرینه خضوع وخشوع ایله یتمش ییل عبادتلر ایدر ایکن سالکارده حاصل اولان شوق وذوق ووجد وحالتلردن انك قلبنده برنسنه حاصل اولمز زیراکه سالك اولمیان عابدك قلبی اغیار ایله طولمشدرکه برساعت خالی قالمز واول عابد اول اغیاری قلبندن کیدرمکه سعی ایتمز وسالکلر مرادنی مراد ایتیوب کندی جانندن ایچری کتمز اول انجق جنتده وعد اولندیغی نعمتلره منتظر اولور پس اکر حق تعالی انك عبادتلرین قبول ایدرسه واول دنیادن آخرته ایمان ایله کیدرسه اول عابد جنتده اولان نعم موعودهسن بولور زیراکه حق تعالی خلف وعده ایلمز البته هروعدهسی یرینه کلور واما عابد سالکه حق تعالی دنیاده تجلیات وآخرتده عالی مقامات احسان وکرم قیلور پس بونکله اثبات اولنمشدرکه حجب قلب انتقاش صور کونیهدندر

(نظم)

بوکهن دیر جهان صورتیدر دار غرور	وقتیدر کیم اوله سیر انکهمز ملك سرور
چونکه احببت ان اعرف دیدی اول حی ودود	عشق سنجاغن آچوب ایلدی خوش عزم ظهور
جانمز کورمش ایدی انی ورای انوار	اول سببدندر انك وردی بویا نورالنور
وارلغکدن برایاق طشره یه چیقسك ای جان	اوله اول دمده قمو جرم وکناهك مغفور
وارلغك کیدرکه ایدر خانهٔ قلبك ویران	فانی اولکیم اوله کاشانهٔ قلبك معمور
بنلکك چون سنی دور ایتدی یقین دوستکدن	محو اولوب دوسته یقین اولکه هیچ اولمازسن دور
عالم دلده مقربلر ایچون مولانك	جنتی وارکه یوق ایچنده نه حور ونه قصور
عشقه جان ورکه دمندن ایدی حی اولهسن	اسم ورسمك اکا وردلده مدام ایله حضور
ماسوایی اونودوب حق ایله اول ای حقی	وار اودر چونکه بووارلغه سن اولمه مغرور

﴿نوع خامس﴾ اجمال مقامات سبعهٔ نفس انسانی وترتیب حجب ظلمانیه وحجب نورانیهٔ جانی وحجب مرتبهنك رفعنه بادی اولانی بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل الله دیمشلردرکه سلوك طریق مقربین انبیا ومرسلین اخلاقندندر وخلاصهٔ عباد صالحین اطوارندندر حالبوکیم انلرك سلوك طریق حقدن مراد ومقصودلری بودرکه اول امر ربانی اعنی روح انسانی منازل تنزلات مذکورهسندن تدریج ایله یینه اولکی مقامنه ترقی قیله ومعرفت نفس ایله معرفت حقه واصل اوله وکمال محبتله مقعد صدقه کلوب حضور وانسی بوله وبوطریقك اهلی بیننده منازل معلومهسی واردرکه سالك انلری بر بر ذکرله قطع ایدوب آخرینه وصول بولور اندن سلوك منازل منقطع اولور وتجلیات حق منقطع اولمز زیراکه تجلیاتك نهایتی اولمز وبو منازلی قطع ایتمکده بوسالکك حالی ومنازل طریق محسوسی قطع ایدن مسافرك حالی کیدرنتکیم مسافر اثنای طریقنده احوال طریقی بیلن دلیله وزاد وراحلهیه ورفقا وسلاحه محتاجدرکه اکا بونلر لازمدرکذلك بوسالکه بر مرشد لازمدرکه اکا بویولك خیرنی وشرنی بیلدیره وبوکا تقوی لازمدرکه خیرلی زاد اولدر وبوکا راحله لازمدرکه همتدر وبوکا رفقا لازمدرکه مطلبنی طلب ایدن سالکلردر وبوکا سلاح اقتضا ایدرکه ذکرالله در تاکیم انکله نفس وشیطاندن تحصن ایلیه ونتکیم مسافر اثنای راهنده نیجه بلدهلره مصادف اولوب هر برنده برمدت اقامت ایدر بعده اندن رحلت ایدوب مطلوبنه کیدر کذلك بوسالك سیروسلوکنده اهل الله ارهسنده مشهور اولان مقاماتی کچوب کیدرکه انلر یدی مقام بولنمشدر اولکیسی مقام ظلمات اغیاردرکه انده بونفس ناطقهٔ اماره نامیله تسمیه قیلنمشدر وایکنجیسی مقام انواردرکه بونفس انده لوامه تسمیه اولنمشدر واوچنجیسی مقام اسراردرکه بونفس انده ملهمه اسمیله بیلنمشدر ودردنجیسی مقام کمالدرکه بونفس انده مطمئنه تسمیه قیلنمشدر وبشنجیسی مقام وصالدرکه بونفس آنده راضیه تسمیه اولنمشدر والتنجیسی مقام تجلیات افعالدرکه بونفس انده مرضیه اسمیله بولنمشدر ویدنجیسی مقام تجلیات صفات واسمادرکه بونفس آنده کامله نامیله بیلنمشدر وسالك بومقامات سبعهنك هر برنده اولدقچه اول مقام ایله مابعدندن محجوبدر پس اولکی مقامده بولنان اول اغیار ایله شهود انواردن محجوبدر وایکنجی مقامده بولنان انوار ایله اسراردن محجوبدر واوچنجی

مقامده بولنان اسرار ایله کالدن محجوبدر ودردنجی مقامده بولنان کالله وصالدن محجوبدر وبشنجی مقامده بولنان وصالله تجلیات افعالدن محجوبدر والتنجی مقامده بولنان تجلیات افعالله اولمش تجلیات اسما وصفاتدن محجوبدر ویدنجی مقامده بولنان تجلیات اسما وصفات ایله قالمش تجلیات ذاتدن محجوبدر وتجلیٔ ذات ایسه ممتنعدرکه قرص شمسه نظرکبی ظلمت ویروب برنسنه کورنمز اولور پس مقاماتك اعلاسی تجلیات صفات واسمادر انکچون عامهٔ مقربین اوبله بولمشلردرکه حق تعالی موجوداته ذات یاکیله تجلی قیلمز الاکه حجب اسماسی وراسنده تجلی قیلمشدر نتکیم حدیث شریفده * ان الله سبعین حجابا من نور وظلمة لو کشفها لاحرقت سبحان وجهه ما انتهی الیه بصره من خلقه * کلمشدر اما عبد ایله مولاسی اراسنده نور وظلمتدن اولان حجب سبعین بالجمله عبده راجعدر زیراکه حق تعالی بی هیچ برنسنه محجوب ایده مز اکرانك حاجبی اولسه ایدی قاهری اولوردی حالبوکیم جمله یه قاهر اودر پس محجوب اولان عبدك کندیدر وحقیقتده حجبدن مراد انجق بعدمناسبتدر نه حجب امور حسیه درونه بعداوقات ومسافه‌در زیراکه حق تعالی بعدوقرب حسیدن وزمان ومکان وجهتدن منزهدر اما سلوك طریق حق بوتمش حجابی تمزیق ایچون وضع اولنمشدرکه حجب سبعین مرقومه مقامات سبعهٔ معلومه یه راجعدر پس نفس ناطقه مقامات سبعه‌دن هر برنده اون حجاب ایله محجوبدرکه اول حجب عشره‌نك اولکیسی ایکنجیسندن آکثفدر وایکنجیسی اوچنجیسیدن آکثفدر تا اوتجی یه دك بومنوال اوزره‌در پس طقوزنجیسی اوتجیسندن آکثفدر وبوقیاس ایله هر برمقامك حجبی مابعدنده اولان مقامك حجبندن آکثفدر تامقام سابعه‌دك بوترتیب اوزره کلمشدر انکچون سالك صادق مقامات سبعه‌دن برینه واصل اولدقچه ظن ایدرکه حق تعالی یه واصل اولمشدر چونکه بواحواله واقف اولدك پس یقینا بیلدك که عبدك مولاسیندن ابعد اولدیغی مقام اولده قالدیغیدر زیراکه نفس ناطقه اولدرجه‌ده سوء ایله اماره بولنمشدر وبونفس اماره‌نك حجبی ظلمانیدر وماعداسنك حجبی نورانیدر پس اکر سالك مقام اولده ایکن اولکی اسمی * اعنی لااله الاالله * کلمهٔ طیبه‌سنی مرشدندن تلقن ایدوب آناء لیل ونهار آنی اخفا ایله قیام وقعود وهرحالنده مداومتله تلاوت ایدرسه حق تعالی بواسمك برکتیله انك باطننده برمصباح ملکوتی ایقاد ایدرکه اول سالك مرتکب اولدیغی قباحتلری بصیرت کوزیله کوروب انلرله متصف اولدیغندن اکراه ایدوب فوت اولان اوقاتنه متحسر ونادم اولورزیراکه اول مقدم غریق خواب غفلت اولدیغندن قبیح ایله ملیحی بری برندن فرق ایده مزدی الاکه لسان ایله ایدردی پس آکاه اولدیغی دمده مشمئز اولوب اول مرتکب اولدیغی ترك صلاة ولبس حریر وشرب خمروزنا ولواطه کبی قبایح ظاهره‌دن خلاص بولمغه سعی مدام ایدر ودرونده اولان طول امل وعجله وکبر وبخل وحسد کبی قبایح باطنه‌یی اخراج ایتمکه اهتمام ایدر وبواسمی تلاوتده مداومت ایلدکجه افعال قبیحه‌دن واخلاق ذمیمه‌دن کراهت ونفرتی زیاده اولوب انلردن خلاص بولمقده اهتمامی تمام ایدر پس عین توبه اولان ندم حصوله کلور نتکیم نقل اولنمشدرکه شیخ عبدالقادر کیلانی رحمة الله علیه حضرتلرینه برکمسه واروب بر مأموری ترکندن ویا بر منکری فعلندن اکا تشکی ایتمز ایمش الاکه اول کمسه یه لااله الاالله کلمه‌سین چوق تکرار ایله امر وتنبیه ایدرلر ایمش تاکیم اول معصیتدن آزاد اولسون وبوامر محققدرکه بونی انکار ایتمز الاکه تجربه قیلمیان ایلر وبو اولکی کرامتدرکه حق تعالی انی بوسالکه اکرام ایدرتاکیم انکله بوکا قطع طریق آسان اولسون ایچون ویریلور وسالك صادقك هر بر مقامده نیجه کرامتلری واردر سلوکنده ثابت اولمق ایچون اکرام اولنور ومصباح مذکور ابتداجذبهٔ رحمانیه‌درکه مجاهده ایله ذکر حقه مداومت اولندقچه اول جذبه قوت بولور تاکیم ذروهٔ درجات کماله ایروب حمل امانت قوتن بولوب دولت فقر وفنا ایله تجلیاته نائل اولور

(نظم)

وجه دلداره بن نقاب ایتمشم	چهرهٔ یاره بن حجاب ایتمشم	شمس وجهی بنمله ستر اولمش
بن بکا ابر آفتاب ایتمشم	دیدهٔ دل اوکنده وارلق ایله	پردهٔ ظن وارتیاب ایتمشم
اول محیط محبت اوزره روان	بردم عشق چون حباب ایتمشم	تا که وارم عتاب باقیدر
موجب هجرت وعتاب ایتمشم	درلو درلو عذابی هپ بکادر	علت موجد عذاب ایتمشم

ظن

ظن ایدردمکه آب ریانم واقف اولدم همان سراب ایمشم کندیمی بر حسابه صانمز ایکن
عارف اولدمکه هپ حساب ایمشم هر نه سویلرسه عشق ای حقی خوش اکا قابل خطاب ایمشم

﴿نوع سادس﴾ تخلیه وتحلیه عین کمال اولدیغی وبی سلوك اول کمال امر محال اولدیغی وسلوك طریق مقربین اشرف خصال اولدیغی واول وسیلهٔ حضور ذوالجلال اولدیغی بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل الله دیمشلردرکه طلب کمال اشرف خصال انساندر وکمال ایسه تخلیه وتحلیهٔ دل وجاندر اعنی قلبی اوصاف ذمیمه بهیمیه دن تخلیه قیلمقدر وروحی اخلاق حمیدهٔ ربانیه ایله تحلیه قیلوب حضور وانسی بولمقدر اما اوصاف ذمیمهٔ جهل وغضب وعجب وریادر وحقد وحسد وکبر وعنف وسخط قضادر وبخل وغرور وحب جاه وحب دنیادر وحب مدح وخوف ذم وخلف وعد وسوء ظن واتباع هوادر وتفاخر وتهاجر وعجله وطول امل کبی اشیادر واما اخلاق حمیده علم وحلم وفکر وصدق وصفادر اخلاص ومراقبه وصبر وشکر وثنادر وزهد وتوکل وتفویض وتسلیم ورضادر وخشوع وخضوع وحزن وحضور وحیادر ونصح وتواضع وتحمل ورفق ومدارادر وحب عزلت وحب خمول وحب فی الله وجود وسخادر ومرحمت وشفقت ومروت وفتوت وعهده وفادر والفت وخدمت وعفو وتودد وبشر وتلطف ودعادر وستر مساوی وافشای محاسن وموافقت احبادر وبذل جاه وحسن خلق وتصغیر نفس وتوقیر اخوان صفادر وسکینت ووقار وتأنی وایثار وقصر امل کبی کوزل اشیادر پس ایمدی سلوك طریق حقدن مقصود اوصاف ذمیمهٔ قبیحه دن خلاص بولمقدر واخلاق حمیدهٔ جمیله ایله متصف اولوب کسب کمال قیلمقدر زیرا که انسانده اوصاف ذمیمهٔ بهیمیه چوقدر وبی سلوك طریق خواص انلرك جمله سندن خلاص کائن بوقدر وبو طریق خواصه دخولی مرادیدن سالك ابتدا اصل اوصاف ذمیمه اولان کبر وانانیتی قلبندن قلع وطرح ایله امر اولنمشدر نتکیم * طریقنا هذا لا یصلح الا لقوم کنست انفسهم المزابل * دینلمشدر بعده بو طریقه سالك اولمغه لایق وسزا بیلنمشدر واما منشأ اوصاف ذمیمه ومادر فساد وفتنه اولان کبر وانانیتك سببلری یدیدر اما اولکی سببی علمدر واول جمله سندن اعظمدر وعلاجی دخی اصعبدر زیرا که علمك قدر ومرتبه سی عندالله والناس عظیم وعالیدر وعلم انسانه فرض اولدیغندن تعلمنی ترك ایده مزکه انك حسن حالیدر پس بونك علاجی ایکی معرفتله اولور بری بودرکه بیله سنکه علمك فضیلتی نیت صالحه یه مقارن اولدقده کرکدر انکه عامل اولوب اجر تسمز لوجه الله انی نشر ایتمك ایله حاصل اولور والا علم انك صاحبنه وبال اولوب مرتبه سی جاهلدن ادنی قالور وآخرتده عذاب شدید بولور پس اویله علم ایله نیجه کبر ایده بیلور وایکنجی معرفت بودرکه بیله سنکه قوللردن کبر وتکبر حرام وزیاندر وکبر وعظمت مختص ملك مستعاندر ومخلوقاته لایق اولمدیغی عیاندر واکر عالمك نیتی خالص اولوب علمیله عامل اولدیسه اول علم اکا خشوع وخضوع ایراث ایدر پس تواضع تام ایله انبیا واولیا طریقنه کیدر حاشا که اول برکمسه یه تکبر وانانیت ایده بیلور زیرا که کندویی جمیع خلایقدن ادنی واحقر بولور واما ایکنجی سببی عبادتدرکه انکه فاسقلره کبر اولنور وبونکله کبر ایتمك بنه جهالتدن بیلنور وبونك علاجی بودرکه بیله سنکه عبادتك فضیلتی اول وقت اولورکه نیت خالصه ایله بولنوب ریا وسمعه دن وسائر مفسدلردن سلامت قاله بو ایسه بزم امثالمزدن متعسر ومتعذر بولنمشدر پس بویله عبادتك خطرندن خوف اولنه جق ایکن بونکله کبر انجق جهالتدن کلمشدر واما اوچنجی سببی نسب وحسبدر وانلرله کبر ایتمك جهل مرکبدر نتکیم دینلمشدر (بیت) لئن فخرت بآباء ذوی شرف * لقد صدقت ولکن بئس ما ولدوا * واما دردنجی سببی حسن وجمالدرکه نساده جایکیر اولان اول خیالدر بونکله کبر ایتمك عادت جهالدر زیرا که حسن وجمال سریع الزوالدر اول مغرور جمال اعضای ظاهره سیله محجوب اولمیوب انسانیتله اجزاء باطنه سنه برکره نظر ایلسونکه اولی بر نطفه درکه بوسدك یولندن چیقوب اوبرنسه طولمشدر وآخر نطفه ایله ودم حیض ایله مختلط اولمشدر وآخری بر قوقمش جیفه درکه لحدی ایچنده چوریوب قالمشدر وبو ایکی حالی اراسنده کندوسی حمال قاذورات اولمشدر چرك اذننده وچیق عیننده وسومك انفنده در وتوکرك فمنده وقان عروقنده وبلغم صدرنده وصاری صوی بدننده ونجاست بطننده وسدیك مثانه سنده در وکونده برکره قدمکاهه واروب نجاسته الی اوروب غسلنده در حالبوکیم بو مذکوراتك جمله سی موجب

تواضع وذل وحیادر دکلکه سبب کبر وخیلادر واما بشنجی سببی بطش وقوتدر وبونکله کبر ایتمك محض
جهالتدر زیرا که قوتله بهایم انساندن فایقدر پس برصفتکه حیوان انده سابقدر انکله کبروتکبرنه‌لایقدر
خصوصا برکونلك حما ایله زائل اولان صفات خیال زاهقدر واما التنجی سببی مالدر ومتاع دنیا ایله تلذذ
واشتغالدر بونکله کبر ایتمك دخی صنعت جهالدر زیرا که مال سریع الانقلاب والانتقالدر وانده شرکاسی
أهل کفر وضلالدر وبرلحظه‌ده سارق‌ایله ماهیتی‌زوالدر پس مالله کبر اوهام وخیالدر واما یدنجی سببی بنین
واقارب واتباع وغلماندر وقضا وتدریس وقرب سلطاندر وبونلر اقبح اسباب کبرناذاندر زیرا که جمله‌سی انك
ذاتندن خارج اولاندر واکر اتباع واولادی هلاك اولدیسه یامنصبندن عزل اولوب سلطاندن جدا قالدیسه
تحقیقا ذل وحقارتله رذالتده قلاندر وصفت کبر انسانك قلبنده اویله پنهاندرکه صاحبی ظن ایدرکه اندن بعید
وپاك اولاندر پس علامات کبری بیان ایده‌لم تاکیم نهان ایکن عیان اوله وکوکلدن قلع وازاله‌سی آسان اوله اما کبر
ومتکبرك علامتلری اون ایکیدر بری تعظیم نفس ایچون حضورنده یاقدومنده قیام ناسی محبت ایتمکدر
وبری آردنجه برکمسه یورر اولمدقجه بریره کتممکدر وبری دین امورنده استفاده اولنان کمسه‌لری زیارت
ایتمکدر وبری کندی قربنده غیرینك جلوسندن استنکاف ایلمکدر وبری اثنای تکلمده مصاحبندن صوابی
قبول ایدر اولمقدر وکندی خطاسنه اعتراف ایله اکاشکر ودعاقیلمقدر وبری مریض وعلتی اولان کمسه‌لرله
مجالسه‌دن صاقنوب یقین اولمقدر وبری اغنیا دعوتنه اجابت ایدوب فقرا دعوتنه کتممکدر وبری کندی
خانه‌سی خدمتلرین حین اقتضاده کندی الیله ایتمکدر وبری کندی بیتی حاجاتن بازاردن کندی یدیله
کتورممکدر وبری اقربا ورفقانك بازارده بته‌جك حاجتلرن عار ایدوب بتورممکدر خصوصا اشکمبه وجکر وکله
وپاچه وصابون وقنا وطراق وصاقز وزرنیخ امثالی اشیای خسیسه اشتراسندن عار ایدوب الیله کتورممکدر
وبری مشی وجلوسی حالنده اقران وامثالینك اندن ایلری تقدملری اکا کران کلوب انلردن ایراغه کیدوب اول
الفتی باشه بتورممکدر وبری ثیاب خشن مرقع کیممکدر حالبوکیم سالك طریق کمالك رأس مالی ذل واحتقاردر
پس عبدك وظیفه‌سی بودرکه ابتدا قلبندن کبری قلع ایلیوب کمسه‌یه تکبر ایتمسون اندنصکره هیچ کمسه‌یه
ظاهرده تذلل ایتمیوب هرکسه حدنجه تواضع قیلسون اماکندی قلبنده نفسنی جمله‌دن ذلیل ورذیل واحق
بیلسون وبولسون اکر برعالمه نظر قیلدیسه دیسونکه بوبندن اعلمدر بن نیجه بونك مثلی اوله بیلورم بواعلادر
بن ادنایم واکر برجاهله نظر قیلدیسه دیسونکه حق تعالی‌یه بوجهلله عاصی اولمش ایسه بن علم ایله عاصی اولمشم
پس بوبندن اعذر واعلادر وبن بوندن احقر وادنایم واکر یاشده کندودن بیوکه نظر ایلدیسه دیسونکه بوبندن
مقدم حق تعالی‌یه مطیع اولمشدر بواعلادر بن ادنایم واکر یاشده کندودن کوچکه نظر ایلدیسه دیسونکه بن
بوندن اقدم حق تعالی‌یه عاصی اولمشم بن بوندن ادنایم واکر کندی یاشداشنه نظر ایلدیسه دیسونکه بن
کندی سوء حالی بیلورم وبونك حالی بیلمم معلوم اولان ذنوب ایسه معلوم اولمیاندن زیاده تحقیره سزادر
پس بواعلادر بن ادنایم واکر برمبتدعه یا برکافره نظر ایلدیسه دیسونکه بیلنمز اوله که بوکافر اسلام ایله ختم اولنور
وبنم عاقبتم بونك شمدیکی حالی کبی بولنور واعتبار ایسه خاتمه‌یه قیلنور پس بن بوندن ادنایم واکر برکلبه یا برایلانه
ویاسائر حیوانه نظر ایلدیسه دیسونکه حق تعالی‌یه بوعاصی اولمغله بوکانه عتاب اولورونه عذاب اولور
حالبوکیم بن معصیت دریاسنه طالمشم هم عتابه وهم عذابه مستحق اولمشم بن بوندنده احقر وادنایم بومنوال
اوزره مخلوقاتك جمله‌سنی کندیدن اولی واعلا بولوب نفسنی جمله‌سندن اذل وارذل بیلسون پس اول عبد ذلیل
انس مولای جلیل ارزوسیله طریق مقربینه بیان اوله‌جق منوال اوزه سالك اولسه اول جمیع آفات باطنه‌دن
ورذائل ظاهره‌دن کلیتله نجات بولوب مکارم اخلاق ایله هرکماله مالك اولور زیرا که بوعلاجات آتیه ایله جمیع
آفات ورذائل مرقومه‌یی اول سالك اویله برمرتبه اصولندن قطع ایدوب عرشن قلع ایده بیلورکه قطعا اثرلری
بیله قالمیوب جمله‌سندن فارغ وآزاد اولوب صحت وسلامت بولور واباحاضر حضور حضرت حی ودود اولور
واما برعابدبی سلوك طریق مقربین آفات مذکوره‌دن خلاصنی مراد ایلسه تحقیقا اول امر محالی طلب ایتمش
اولور انکیچون سادات ابراری کورسنکه صفات ذمیمه‌نك برندن خلاص بولمغه برکون سعی ایدرلر ومیسر اولور
لکن ایرتسی کون اندن امر واقبح برغیری صفتله مبتلا اولورلر ویربشقه خصلتده مضطرب قالورلر زیرا که انلر

جمیع

جميع آفتلردن خلاص ايدن طريق مقربينه سلوك اتمديلر وكبر وأنانيتلرين قويوب حضور وحقه كتمديلر انكچون
زحمت ومشقتده قالوب راحت وسعادته يتمديلر پس ابرار اعمالنده اخلاص ايلسه لرده ينه خطر عظيم اوزره
بولنمشلردر واكر بومعنايي فهم ايده بيلورسن سلوك طريق مقربينك بر فائده سين بولمش اولورسن امامقصود
بالذات اولان فوائدى حضرت ربدن منازل قربه دخولدر وتجليات اسمائيه وصفاتيه قلبه حصولدر
وخلافت آدميه دولتنه وصولدر پس طريق مزبورك مقامات سبعهٔ مشهوره سندن عبور ايدن نفس ناطقهٔ
مذكوره نك هر برنده بولنديغى اثناده اولان اسمنى وسيرنى وعالمنى ومحلنى وحالنى وواردنى وصفتنى
وفوقنده اولان مقامه ترقيسنك كيفيتنى بيان اتمك لازمدر تاكيم سالك طريق مقربين اول مقاماتك
قنغيسنده بولنديغن بيلوب نفسنى اوصافيله عارف اولوب هواسنه غالب اوله وهر برندن ترقى ايدرك
مقامات عاليه وصولنه طالب اوله (نظم)

غم فراق يتر عزم وصل يار ايدرم
انكله كوكلمى باغ وكل بهار ايدرم

نى فنايه ويرر چون جهان كون وفساد
كوكلده سير كلستان پايدار ايدرم

جو خاك تنده قرار ايلز بوجان حوتى
محيط عشقه طالوب انده خوش قرار ايدرم

چوجذب ايدر نى ناچار عاقبت غم عشق
پس اختيار ايله بن عشقى اختيار ايدرم

چوشاه عشقدن آلمش بوكار وبارى ملوك
اوشاهه قول اولورم بن دخى نه كار ايدرم

بوبوم جسمه بوويرانه يى ويروب كيدهرم
كوكلده كل رخمه نغمهٔ هزار ايدرم

كليم وش او شجردن خليل تك حقى
اونار عشقه كيروب ميل كلعذار ايدرم

﴿نوع سابع﴾ مقامات سبعه دن مقام اولده بولنان نفس امارهنك وجه تسميه سنى وسيرنى وعالمنى ومحلنى وحالنى
وواردنى وصفاتنى وفوقنده اولان مقام نفس لوامه يه ترقيسنى بيلديرر (اى عزيز) معلوم اولسونكه اهل الله
ديمشلردركه مقام اولده نفس ناطقه مغلوب نفس شهوانيه اولوب سوء ايله اماره اولديغندن اندن اسمى اماره
اولمشدرنتكيم قرآنده * ان النفس لامارة بالسوء * كلمشدر وانك سيرى الى اللهدر وعالمى عالم شهادتدر ومحلى
صدردر وحالى ميلدر وواردى شريعتدر وصفاتندندر جهل وبخل وحرص وكبر وغضب وشهوت وشره
وحسد وسوء خلق وخوض فيمالايعنى واستهزا وايذا وغيرى كبى نتكيم ديلمشدر (نظم) هر دلى كوپيرو
اماره شد * از بلاد معرفت آواره شد * كرچه نتوان كفتن اوصافش تمام * ليك نك جندى بيايد بردنام * بخل
وحرص وعجب وحب جاه ومال * هزل وهمز ولمز وغمز وقيل وقال * حب غلمان حب نسوان حب جهل *
حمق ونسيان بغض وعصيان كار سهل * اكل وافر نوم غار كبر وكين * منكرى بر حالت مردان دين * هم حسد
هم لعب وهم قول خطر * هم نشاط وهم بطالت هم بطر * شرح يكچندى بكفتم زين صفات * بازدانى
كربود دردل صفات * خوش بالاده بيان اولنمشدر بونفس اماره بر لطيفهٔ ربانيه بيلنمشدر لكن طبيعته
ميلى حسيله وشهواته ركونى سببيله متدنس بولنمشدر ونفس شهوانيهٔ حيوانيه نك تحت حكمنده قالوب اكا
متابعت وموافقتيله سلك حيواناته منخرط اولمشدر پس كنديسنك اوصاف حميده سين انلرك اوصاف ذميمه سنه
اويله تبديل اتمشدركه انك انلردن فرقى انجق صورتده قالمشدر وشيطانك عسكرندن اولوب اندن قوت
بولمشدر وبونفس خبيثه دركه انك وصفنده * اعدى عدوك نفسك التى بين جنبيك * خبرى كلمشدر وانك
عداوتى برهان عقلله دخى ثابت اولمشدر زيراكه هر دشمن احسان وخدمتله انسانه دوست اولوب صداقت
قيلمشدر امابونفس احسان وخدمت بيلميوب عداوتنده مصر وانسانيتنه مضر اولوب قالمشدر وحضرت
حبيب اكرم صلى الله تعالى عليه وسلم حديث شريفنده * رجعنا من الجهاد الاصغر الى الجهاد الاكبر * بيوروب
جهاد كفارى اصغر وجهاد نفسى اكبر بيورمشدر زيراكه بونفس اول طبيعت ظلمتنده قالديغندن
حق باطلدن وخيرى شردن فرق وتميز ايده ميوب شيطانه معين اولمشدر پس بومقامده سالك قابل كندى
نفسندن امين اولمز واندن حذر ايدوب اكامساعده قيلمز اكر بركسبه انى انجيدرسه استصحاب نفس اتمز
بلكه اول كسه يه انجتمسنده معين اولور ونفسى طرفنه كتمز زيراكه بو سالك عداوت نفسى تيقن اتمشدركه

انکله بر ایشی تمز پس اول همان اکل شرب ونومی قلیل ایدر تا کیم نفس شهوانیهٔ حیوانیه ضعیف اولسون وانك شبكه‌سندن بواماره تسمیه اولنان نفس ناطقهٔ فایقه خلاص بولسون وسالك بو مقامده ذکر * لااله الاالله * ایله مشغول اولوب حرف لانی مد ایله وهمزهٔ لفظهٔ الهی تحقیق ایله سویلر وهاسنه فتحهٔ حفیفه ویروب انکله الاالله * اراسین کسمیوب آخر لفظ جلالی ساکن ایلر وهمزهٔ لفظهٔ الهك تحقیقنده اهتمام تام ایدرکه یا یه منقلب اولمسون وذکری لا یلاه الاالله اولوبده تکراری تأثیر وفائده‌سز قالمسون بو سالك ذاکر بوکلهٔ طیبه‌یی بو تحقیق اوزره دون الجهر وقول نفس اولان اخفا ایله تکرار ایدر وقیام وقعود واضطجاعنده وجمیع احوال واوقاتنده تلاوتن اکثار ایدر زیراکه بوکلمه‌دن مقصود اولان تأثیر معهود انجق آناء لیل ونهار اکا مداومتله وجوده کلور نتکیم حضرت حبیب اکرم صلی الله علیه وسلم * جددوا ایمانکم واکثروا من قول لا اله الاالله فان قولها لایترك ذنبا ولایشبهها عمل لیس لها دون الله حجاب حتی تخلص الیه * بیورمشدر وبوکلهٔ طیبه هرحسنه‌دن اعلا وهرعملدن اولی وحصن متین مولی اولدیغن طیورمشدر وسالك مبتدی برمدت لسانیله لااله الاالله دیدکده معناسیله متلذذ اولمز لکن بعد ایام ذنوب ماضیه‌دن حاصل اولان حجب ظلمانیه قلبندن تدریج ایله منکشف اولور وحق تعالی‌یی مقلب القلوب ومحول الاحوال بیلوب خالق الاعیان وموجد الافعال بولور پس انك معطی ومانع وضار ونافع اولدیغن وجمیع اشیاده مؤثر ومتصرف وجمله‌یی جامع اولدیغن چشم بصیرتله کورر وانك بوشهودی اعتقاد وقالندن بشقه ذوق وحاله اولور حالبوکیم شهود ذوق وحالی بیلمز الا که حال اهل بیلور وبو شهودك علامتلرندندرکه بونك صاحبی اصلا بر مخلوقی بد کورمز وهیچ کمسه‌دن اکراه ونفرت قیلمز واندن نه برمؤمنه ونه برکافره ونه برحیوانه ونه کندویه عداوت ایدن نادانه قطعا بر زحمت ومشقت یا برضرر وکدر دکمز وبوشهودك اثرلرندندرکه بونك مالکی ذل ومسکنتله متصف اولوب وجهی نور وبشاشت بولور وکوکلی سرور دائم ایله طولوب آداب شریعتله متأدب اولور مادامکه سالکده اوصاف نفس اماره باقیدر بوکلهٔ طیبه‌یی طهارت اوزره تنها یرده کوزن یوموب اخفا ایله تکرار ایدر وصفیر انفاسنه سمعی القا ایدوب قلبنده معناسنی اضمار ایدر وقوت وشدتله الاالله دیدکده خشوع وخضوع ایله صدری یسارینه باشیله ایما ایدر تا کیم اندن اوصاف شقاوت زائل اولسون وقلبنه توحید وافعال نازل اولسون واشدای سعادته نائل اولسون وحصن مولایه داخل اولسون وهرمراد آلسون (نظم)

اوچونکه دوستنی بیلمز نیچون طلبده دکل — اکر بیلورسه انی یا نیچون طربده دکل
حجاب اولورسه ابو جهل نفس اکا هردم — نیچون غزای ابو جهل وبو لهبده دکل
عجب دکلی که دل تنبل اوله دلبردن — نیچون هوای قد دلبر عجبده دکل
نه حائل اولدی کوکل بدرینه خسوف ایردی — نیچون او مهر ضیاسین یومه طلبده دکل
عجب دلیدر او مجنونکه ایکی لیلی سور — نیچون محبتی بر باغ وبر عنبده دکل
چو وحدت اولدی عزیزخانهٔ موحد حق — خدا ایچون نیچون اول خانهٔ عزبده دکل
او ماه بدر شب چشم ایکن عجب حق — نیچون دعا ومناجات نیم شبده دکل

﴿نوع ثامن﴾ نفس امارەنك مقام اولدن خلاص وترقیسنك علاج وطریقن بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل الله دیمشلردرکه سالك طریق کمال اولان طالب زلال وصال بومقام کلال وملال ایچنده قرین وبال ونکال ایکن انجق عقایدن تصحیح وتوفیق ایدوب اهل سنت وجماعت مذهبنه تطبیق ایدر وطهارت اموری تحقیق ایدوب صلاة امرنده تدقیق ایدر علم حالنده مثلا وصیتنامهٔ برکوی برله قناعت ایدوب انکله عامل اولور کیدر تا تزکیهٔ نفس وتصفیهٔ قلب ایلدکجه فنون علومك تحصیلنده توغل قیلمز وتدبیر امور دنیا ایله مشغول ومکبول اولمز زیراکه بومقام ضیق وحرجده بولنان سالك نفسنی طبیعتدن خلاص ایدوب مرآت قلبنه جلا ویرمدن اهم والزم برنسنه بولمز پس ابتدا کلهٔ توحید ایله قلبنی مصیقل ایدر تا کیم ادراك حقایق اشیادن وفهم دقایق معنادن انی محروم ایدن کدورتلر زائل اولوب تحصیل فنون وعلوم آکا سهولتله حاصل اوله چونکه بومقام اسفلده اولان سالکك مرآت قلبنی زنك اوصاف ذمیمهٔ بهیمهٔ مهیمیه طوتمشدر

پس

پس اکا بونده اهم امور اودرکه ذکر کثیر ایله قلوبی غیوب انوارندن محجوب ایدن قاذورات قلبندن ازاله ایدوب اکل وشرب ونومی آز ایلسون تا کیم انك قلبی خالص وماسوادن ظاهر اوله ومسالك شیطان انده ضیق اولوب کوکلی وطننه کله وحقیقت ایمانی بولوب اول شمس عیانی مشاهده قیله زیرا که بو مقام پر اسقام سجین طبیعت محندر واسفل سافلین بدندر پس بوندن نجاته سعی ایتمك هر عملدن افضل وهر حسنه دن احسندر وسالك صادق مقامات سبعه نك جمله سنده ابواب شریعت اوزرنده قائم اولور خصوصا بو مقام غفلتده دمادم نفسی سکرات موت وعذاب قبر ایله واحوال محشر واهوال جحیم ایله تخویف ایدوب خوفی دائم اولور تا کیم نفس ناطقه غفلتدن اویانوب نفس شهوانیه دن اعراض ایده وشرع شریف ایله عامل اولوب طریق حقه کیده زیرا که بو مقام اولده ومقام ثانیده سالکه ایکی حالت کلوب ترادف ایدرکه بری خوف وبریسی رجادر بعده سالك مقام ثالثه نقل ایلدکده انك خوفی قبضه ورجاسی بسطه تبدیل اولوب بعده اول مقام رابعهٔ واصل اولدقده وابتدای درجات کماله ایروب انك قبضی هیبته وبسطی انسه تبدل ایدر ومقام خامسده وسادسده بو منوال اوزره کیدر بعده اول مقام سابعه ترقی ایلدکده انك هیبتی جلاله وانسی جماله منقلب بولنور انشاء الله تعالی بو احوالك جمله سی محللرنده تفصیل اولنور پس هر کیمکه کندوبی بو مقام قبیح وضیقده بولدیسه اکا واجبدرکه نفس شهوانیه سجننده روح رحمانی فضاسنه خروج وعروج ایتمکه سعی واهتمام ایلسون وتقلیل اکل وشرب ونوم وکلام ایدوب ذکر مدام وفکر تمام ایلسون وتهذیب اخلاقی تکمیل ایدوب وتوکل وتفویض وتسلیم وصبر وتحمل ورضایی تحصیل قیلسون تا کیم انك کبری تواضعه وبغضی محبته وشهوتی عفته وسائر اوصاف ذمیمه سی اوصاف حمیده یه تبدیل اولوب کوکل امراضندن صحت بولسون واکر ناس ایچنده مشهور ایسه لباس فاخردن صویونوب ثیاب خمولی کیوب کمنام اولسون تا کیم آفات شهرتدن امنیت بولوب خلقك مدح وذمندن آزاد اولوب مولاسیله تنها قالسون وقلبنی انك حضورندن مشغول ایدن اشیادن خالی قیلسون ویدنده هرنه بولنورسه اکر کثیر واکر قلیل انکله قانع اولسون ولذات فانیه دن اعراض ایدوب حق تعالی یه رغبتله توجه ایلسون تا کیم اندن ایشیدوب اکا سویلسون کیمکه سلاسل امتحان ایله ـ تمدنیکا سوق اولنمزدن مقدم معاملات احسان ایله اکا اقبال وتوجه قیلدیسه وبو علامت روحانیه ایله آفات قلبندن تخلیص نفسه اهتمام ایدوب تهذیب اخلاقه موفق اولدیسه اول بشریتی صندوقنده مخزون اولان اسرار عجیبه یی مشاهده قیلور وعلی المرتضی کرم الله وجهه حضرتلرینك بو کلامن فهم ایده بیلور (شعر)
دواؤك فيك وما تبصر * وداؤك منك وما تشعر * وتزعم انك جرم صغير * وفيك انطوى العالم الاكبر * وتنظر فى الكتاب تقرؤه * وآياته عن شانك يخبر
(نظم)

چون اولدی تفرقهٔ مولوی بو جمع کتب | بو جمعی قویکه بولنمز بونکله رفع حجب
کوکلده عاشقه هر بر ورق حجاب اولیجق | کوزنده رهم دا اوقات قات حجب سن اوقی کتب
جماله عشقی نهان ایتدی پردهٔ کثرت | فما سواه علی وجهه الجمیل نقب
اوحسن عشقی دروننده سیر ایدر عارف | که حسن لب جهاندر بو عشقدن لب لب
چو مصر عشق محبتده سن عزیز جهان | دکل بو یوسف روحك بری غیابهٔ جب
معاد ومرجعك ای روح ایکی جهانده عیان | چو غیر عشق دکلدر فعد الیه وتب
بو عشق وصفنی کیمدن صوررسن ای حقی | که بو محیطی بیلندر غریق لجهٔ حب

﴿فصل ثانی﴾ مقامات سبعه دن مقام ثانیده بولنان نفس لوامه نك کیفیت احوالن وصفات واطوارن ومقام ثالثه ترقیده اذکارن وعالم مثاله دخول واسرارن وتزکیه وتصفیه ده طریق ورفتارن وقطاع وموانعدن اعراض وفرارن طقوز نوع ایله بیان وعیان ایدر ﴿نوع اول﴾ نفس لوامه نك وجه تسمیه سنی وسیرنی وعالمنی ومحلنی وحالنی وواردنی وصفاتنی بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل الله دیمشلردرکه مقام ثانیده نفس ناطقه سوء ایله امر ایتمدن نادم اولوب کندوبی چوق لوم ایلدیکندن اسمی لوامه اولمشدر نتکیم حق تعالی * ولا اقسم بالنفس اللوامة * بیورمشدر وبونك سیری الی الله در وعالمی عالم برزخدر ومحلی کوکلدر وحالی محبتدر

ووادی طریقتدر که افعال حبیب حقدن عبارتدر وصفاتی لوم وهوس وفکر وعجب وعشرتدر وخلقه
اعتراض وقهر وتمنی وریای خفی وحب ریاست وحب شهوتدر وبعض اوصاف نفس اماره بنه بونفس ایله
قالورسه‌ده عادتدر لکن بونفس اوصاف مذکوره‌سیله بیله حقی حق وباطلی باطل کورر وبیلورکه بوصفتلرله
بی‌حضوردر لکن نیلسونکه خلاصی غیرمقدوردر وشریعته محبتی وطریقته رغبتی مدام وبرقراردر وقیام
وصیام وصدقه‌دن اعمال صالحه‌سی واردر لکن بونفسه عجب ایله ریای خفی داخل اولور اوکاری پراخطاردر
پس بونفسك صاحبی محبت ایلرکه ناس انك اعمال صالحه‌سنه مطلع اوله‌لر وانك اعمالی خالق ایچون اولیوب
الله ایچون اولدیغنه بیله وخلقك جمله‌سندن اخفا قیلدیغنه بیله بنه استرکه اعمالی جهتندن مدح اولنوب
کندویه ثنا قیلنه واول بوخصلتدن دخی آکراه ایدوب راحت بولمز لکن نه‌یاپسون بونی کلیته قلع ایتمك اکا
ممکن اولمز زیرا که اکر بوخصلتی قلبندن اصلیله قلع ایده‌بیلسه خطرسز مخلص اولوردی حالبوکیم هرمخلص
خطرعظیم اوزره‌در نتکیم حضرت حبیب اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم بیورمشدر * الناس کلهم هلکی
الا العالمین والعالمون کلهم هلکی الا العاملین والعاملون کلهم هلکی الا المخلصین والمخلصون علی خطر عظیم *
زیرا که مخلص محبت ایلرکه خلق انك مخلص اولدیغن بیله‌لر حالبوکه ریای خفی بودرکه خلقك اطلاعن استر
امارپای جلی ناس ایچون عمل اتمکدر واول بوندن زیاده مذمومدرکه شرك خفی سمتنه کیتمکدر پس وقتا که
سالك بواوصاف ایله متصف اولور اول کندونی بومقام ثانیده بولور ونفسنه لوامه دیرلرکه ابرار واتقیادن
اولمش اولور وبوبرمقامدرکه بونك صاحبی اعمالنده اخلاص ایلسه‌ده بنه خطردن سلامت بولمز وبومقام اول
مقربین سلوکنه نسبتله مقام ثانیدرکه انلر کندی نفسلرندن فنایی ومولالریله بقایی طلب ایدوب اجللری
کلزدن مقدم موت ارادیله امراولنوب راه فنایه کیتمشلردر زیرا که سیدلری انلره * موتوا قبل ان تموتوا * بیور
مسیله نفسلری موتنه سعی ایتمشلردر واما اهل یمین اولان ابراره نسبتله بومقام انلرك نهایت مقاماتی وذروهٔ
منازلی بولنمشدر انکیچون حسنات الابرار سیئات المقربین * دینلمشدر زیرا که اولیای مقربین بومقام ثانیده توقف
ایتمیوب بوندن اعلی نیجه مقاماته صعود ایدرلر تامقام سابعه دکین کیدرلر پس بومقامك فوقنده انلر ایچون
مقامات خمسه دخی محققدرکه فصول آتیه‌ده تفصیل اولنه‌جقدر ومقربین انکیچون بومقام ثانیده توقف
قیلمزلرکه بونده خطرعظیم وتعب مقیم اولدیغندن بونده قالنلر سلامت وراحت بولمزلر زیرا که بومقامك
درجاتنك اعلاسی اخلاصدر ومخلصون ایسه خطرعظیم اوزره‌درلر وبوخطردن خلاص بولمق ممکن اولمز
الا که محرك ومسکن انجق حق تعالی اولدیغن شهود ذوقی برله مشاهده ایدوب اخلاصی شهودندن فنا بولمغله
اولور حالبوکیم بوشهود ذوقی طریق مقربین سلوکنه موقوفدرکه ابرار انك رایحه‌سین بیله المزلر زیرا که
مقربین ادله وکشف ایله تیقن قیلمشلردرکه حق تعالی عباداتی شرع وابواب ایلمشدر ومراد ایلدیکی عبادن
اول قپولردن حضور حضرتنه ادخال ایلمشدر پس انلر اول قپولردن امرحقه امتثال ایچون داخل
اولمشلردر وبصیرتلریله انجق انی مشاهده قیلمشلردر ابواب مذکوره‌یه نه التفات واعتماد اتمشلردر
ونه عجب وریاسمتنه کتمشلردر بلکه منت خدایی کندی اوزرلرنده کوروب بیلمشلردرکه انلره توفیق رفیق
ایدوب ابواب عباداتی فتح اتمسیله لایق دخول واهل قبول اولمشلردر پس احوالی بویله اولان کامل
اخلاصه محتاج اولمز بلکه اخلاص انك خاطرینه بیله کلمز زیرا که اول کندی نفسیچون برعمل کورمزکه
انده اخلاص اقتضا ایده وفعال حکیمك غیریسیچون برایش بولمزکه انکله متضرر ومتألم اوله پس اول
اعمالنده خالص اولوب احوالنده سروروسلامت بولور واما سادات ابراراول شهوده ایرمیوب کورمشلرکه
عملارین کندولر ایجاد ایدر بولنمشدر پس انلرك هربری کندی عملنده اخلاص ایله مطالبه اولنمشدر چونکه
ابرار حق تعالینك جمیع اعیان وافعال عبادی خالق اولدیغن مشاهده ایده‌میوب محجوب اولمشلردر
پس انلر بعض افعال الله متألم اولوب زحمت ومشقتده قالمشلردر وتعب واذیتلری برمرتبه‌یه ایرمشدرکه اکر
انلرك بریسی مثلا نقب فاره‌یه کیرسه اکا برنیچه‌لی هر ره مسلط اولوب انده اذیت ویرمشدر نتکیم خبرده
* لودخل المؤمن فی جحر ضب لقیض الله له فیه من یؤذیه کلمشدر * زیرا که انلرده تعب وضجره وضیق صدره باعث
عجب وکبر امثالی اوصاف ذمیمه‌یی مقتضی اولان بشریت واردر (نظم)

کیم

کیم انجیدرسه سنی شیخ ووعظکدر اوخار	او حق دباغتیدر پاك اولورسن اتمه فرار
چوپاك اولور دل وجانك جهانی اکلرسك	که موج یم کبی طوتمز جهانده کمسه قرار
بری اوینه دیر ایمش همیشه ای خانه	بیقلمه اوستمه فجأتله قیل خبر زنهار
اوخانه صاحبی اوزره ییقلدی برکیجه اول	دیدی ای اوقنی بونجه وصیتم هربار
جواب ویردیکه ایتدم خبر شکافم ایله	بن آچدیغمجه دهن سن قاپتدك ای معمار
مثال خانهٔ تنکدر شکافی امراضك	تن آچدیغنجه دهن باغلدك ره کفتار
باش اغریسی دیر اولم کلدی دوشدی تن حق	قوی ادهان ودوایی خدایه کل ای یار

﴿نوع ثانی﴾ مقام ثانیده توقف ایدن ابرار ایله مقامات عالیه یه صعود ایدن مقربین آراسنده اولان فرقی بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل الله دیمشلردرکه اصحاب نفس لوامه اولان ابراردن ارباب نفوس زکیه اولان مقربینك فرق وتمییزی واضح اولمق ایچون وابرارك تعبی ومقربینك راحتی ثبوت بولمق ایچون بو مثال مطابق حجت وبرهان اولمشدر مثلا برشجرهٔ خبیثه واردرکه جثهٔ عظیمه سی اغصان کثیره یه شاملدر وهر زمان انواع سموم اول اغصاندن حاصلدر وهر غصنك ثمره سی بربشقه نوع سم قاتلدر واول شجره یه برطائفه کلوب اصلنده نهر جاری بولمشلردر همان اول شجره یه چیقوب اغصانی قطع ایله مشتغل اولمشلردر نه شجره نی اصلنده قطعه مباشرت ایتمشلردر ونه یابس اولمسیچون اصلندن صوبن کسوب ترابن آتمشلردر پس انلر اول سموم ایله هلاك اولوب کتمشلردر زیراکه اول شجره نك اصلی باقی اولدیغندن اغصانك برسمتنی قطع ایلدکجه کورورلرکه او بر سمتندن تکرار اغصان کثیره بتمشلردر واول شجره یه بر بشقه طائفه دخی کلوب انك اصلندن صوبن قطع ایدوب ترابن کرو المشلردر پس انك اغصانی ضعیف اولوب اسبابد سمیه وبرمدن قالوب اندن کلیتله خلاص بولمشلردر وقطع اغصان کثیره ایله تعب ومشقت چکمدن فارغ وآزاد اولمشلردر اما شجرهٔ خبیثه بطن انسانه مثال کلمشدر واما اغصان کثیره اخلاق ذمیمه یه مشابهت بولمشدر واما اثمار سموم قاتله مثال آثار صفات ذمیمه درکه انلردن وجوده کلان ذنوب وآزار اولمشدر چونکه سادات ابرار اخلاق ذمیمه نك مهلك انسان اولدیغن وانلر انسانی ایکی عالمده بلالره صالدیغن انجق دلیل عقلله واخبار نقلله بیلمشلردر پس انلر اول صفاتی برر برر ازاله یه مباشرت قیلمشلردر لکن اول صفتلردن کلیتله خلاص اولمیوب تهذیب اخلاق ایتمده عاجز قالمشلردر زیراکه انلر برکون برصفتدن پاك اولسه لر برغیری وقتانی کورورلرکه ینه اول صفتله یابتریله مبتلا اولمشلردر پس انلر بومنوال اوزره سی ایله عمرلری نهایتنه دك مشقت بولمشلردر زیراکه انلرك معده لری طولوب بشریتلری قوت بولمشدر وقانلری چوق اولمغله شیطان انلره غالب کلوب وسوسه سیله کوکللری طولمشدر نتکیم خبرده * ان الشیطان لیجری من أحدکم مجری الدم فی العروق فضیقوا مجاریه بالجوع * کلمشدر پس هیچ اشتباه اولنمزکه برکمسه یه شیطان یول بولسه وانك طمرلرنده دم کبی جاری اولسه انك قلبی صفات ذمیمه ایله طولمشدر واول صفاتك برینی کلیتله ازاله دن عاجز قالمشدر کرچه بعض اوقات استماع سکرات موت وعذاب قبر واحوال محشر واهوال جهنمدن عارض اولان خوف ایله بعض اوصاف ذمیمه زائل اولورسه ده اول خوف آندن کتدکده انی کورررکه اول زائل اولان صفت رجوع ایدوب کلمشدر واما اولیای مقربین ادله وتجربه ایله بطنی منبع فساد وفتنه بیلمشلردر ومعدن جمیع صفات ذمیمه اولدیغن تیقن قیلمشلردر پس تقلیل اکل ایله انك شرندن بالکلیه خلاص بولمشلردر واوصاف ذمیمه یی اصولندن قلع ایدوب آفاتندن سلامت قالمشلردر وجمیع اوصاف حمیده ایله متصف اولمشلردر وهمیشه انس وحضور ونور وسرور ایله طولمشلردر زیراکه بونلرك اکلی قلیل اولدقجه شربی دخی قلیل اولمشدر وشربلری قلت بولدقده نوملری هم خفت بولمشدر وبوسببدن کلاملری آز قالمشدر زیراکه جایع وسهرانك تکلمه اشتهاسی قالمیوب سکوت قیلمشدر انکچون بونلر ناسدن عزلت ایدوب تنها قالمشلردر پس بونلرده صفات ذمیمه دن هیچ برنسنه قالمیوب راحت بولمشلردر نتکیم دینلمشدرکه ابدال ابدال اولمدیلر الاکه جوع وسهر وصمت واعتزال ایله اولمشلردر پس بومثالدن ظاهر اولان بودرکه مقربین اولیله

برطائفه‌در که آنلرده عجب وکبر وحسد امثالی اوصاف ذمیمه‌دن اصلا برنسنه اولمز زیرا که بونلر اول صفاتك
جمله‌سنی اصلندن برمرتبه محو ایتمشلردر که هیچ بری خاطرلرینه بیله کلمز آنکچون سن بونلری کوررسنکه جمیع
هموم وغمومدن خالی اولوب کوکل حضورینی بولمشلردر وذوق وسرور وحبور ایله طولمشلردر پس بونلر اصلا
برکیمسه‌دن انجنمیوب جمله ناس ایچنده محبوب القلوب اولمشلردر زیرا که بونلردن صادر اولمز الا که افعال خیر
اولور بونلر بویله ایکن ینه اهل حسد بونلره هم حسد ایدوب ضررلری ایچون مکر وحیله قیلمشلردر لکن آنلرك حسد
ومکرندن بونلره نه ضرر کلور ونه ده برخبرلری اولور زیرا که بحر شهوده طالمشلردر وآنلر بونلر ایچون قازدقلری
قویلره کندیلر دوشوب بلالرینی بولمشلردر وبونلر حصن مولاده امن وامان ایله سلامت قالمشلردر وسعادت
دارین ایله کام آلمشلردر نتکیم حق تعالی * الا ان اولیاء الله لاخوف علیهم وهم لایحزنون * بیورمشدر مقرب
قوللردن دنیا وآخرت هموم وغمومدن فارغ وآزاد ایلدیکن طیورمشدر اکر سؤال ایدرسنکه بوکلام حضرت
پیغمبر علیه الصلاة والسلامك * الدنیا سجن المؤمن * حدیث شریفنه وامثال منیفنه منافیدر بو جواب
شافی سکا کافیدر که بو حدیث شریف وبونك امثالی نه کیم وار جمله‌سی اول سادات ابرار حقنده صادر اولمشدر
آنلرك احوالی خوش سکا ظاهر اولمشدر آنلر اهل صلاح وفلاح وتقوی‌درلر وعباد وزهاد واهل عقبادرلر
ومطیع ومنقاد شریعت غرادرلر وممدوح ومقبول حضرت مولادرلر لکن آنلر کدورات نفسانیه‌دن کلیتله
خلاص بولمشلردر وصفای قلب ایله ذوق حضوره نائل اولمشلردر پس بودنیا آنلره زندان بلا اولمغله تعب
ومحنتدن خالی قالمزلر لکن آخرتده صواب جزیل موعودی بولورلر محروم اولمزلر واما مقربین افراد قلیل
مستغرقدرلر نه اهل دنیادرلر ونه اهل عقبادرلر بلکه اهل معنادرلر وحاضر حضور حضرت مولادرلر جمله خلقی
فراموش ایتمشلردر وذکر وفکر خالق ایله کوکلدن ایچری کتمشلردر وجمیع کائناتی قویوب مکونه یتمشلردر
چونکه بونلر نه لذات دنیا آلوب نه نعیم آخرت بیلورلر پس قنده مسجون اولوب نه ایله اسیر اولورلر ونه ایچون
محزون اولوب نه‌دن خوف آلورلر آنجق ذوق وصفای وانس مولایی بولورلر وکندی نفسلرندن کچوب مقعد
صدقه کوچوب دولت فقری بولوب فانی اولوب حق ایله قالورلر (نظم)

کنج عشق وحکمت وفقر وفناسن ای پسر ‖ لطف بحریسن صدف مثلی بدنده پرهنر
کرچه سن بوندن مقدم زهد ایله مشغول ایدك ‖ امدی بوندن بویله زهدی قوی مدام اول باده خور
اول شراب روحی ایچ کیم حق آنی قیلمش طهول ‖ نوش ایدوب پاك اول وجودکدن بر اولسون خیر وشر
نفع وضرر فرق اولمز اصلا نه بهار ونه خزان ‖ نورو حدت قلبه ایرسه بی نقوش وبی صور
عشق مستی فارغ اولمشدر حیات وموتدن ‖ کلشن وکلخن آکا خوشدر بهشت اولمش سقر
وهم وفهم وعقلی قویمش عاشق عالی جناب ‖ دوجهاندن کندودن اول دوسته قیلمشدر سفر
حق بولنده عاشقك کتسه ایاغی قالمسه ‖ حق ویرر حق ایاغینه عوض بیك بال وپر

﴿نوع ثالث﴾ نفس لوامه‌نك مقام ثانیدن مقام ثالثه ترقیسنك علاجی طریقن بیلدیرر (ای عزیز) معلوم
اولسونکه اهل الله دیمشلردر که کیمکه جمیع آفات وآلامدن خلاص بولمق وعلی الدوام راحت قالمق مراد
ایدرسه اولیای مقربین طریقنه سلوك ایدوب برمقامدن اوبرمقامه ترقی ایدرك آنلرك ازلرنجه کتسون تا کیم
نفسنی کامل اولوب مقام سابعه یتسون وآنده عجائب وغرائب سیر ایتسون وترقی مذکوری مجاهده نفس
ومداومت اسم ایله قلسون وهر مقامده آکا مخصوص اولان اسم ایله مشغول اولسون چونکه اسم الله اشتغالی
چوق ایلدکجه طریق آکا قریب اولور واشتغالی اهمال ایلدکجه طریقی بعید اولور پس اول لوم ایتسون الا که
نفسنی لوم ایدوب وقصوری کندیده بولسون وبو سالکه مجاهده هم لازمدر ومجاهده‌یه موفق اولان ترك جمله
عادته ملازمدر وعادات ایسه عدایله حساب اولنمز لکن عادتلرك جمله‌سنی ترك ایتمك طریق مقربین ایچون
وضع اولنان ارکان سته‌ده مندرجدر که بری خارج بولنمز وارکان سته مذکوره مشهور انامدر که تقلیل طعام
وتقلیل منام وتقلیل کلام وعزلت انام وذکر مدام وفکر تمامدر وبو ارکان سته آنجق ترتیب مرقوم اوزره
بری برینك حصولنه معین تامدر که آنفا بیان اولنمشدر پس اکر سالك بو ارکان سته‌یی صدق ایله تحصیل ایده

بیلور

بیلورسه جمله عادتلری ترك ایدوب مجاهده‌یی تکمیل ایتمش اولور وبوارکان سته‌دن مطلوب اولان افراط ایله تفریط اراسنده بولنان اعتدال وحالت وسطی بیلنمشدر انکچون ترك طعام دینلمیوب تقلیل طعام دینلمشدر پس اولیای مقربین طریقنده سالکه نافع اولان بودرکه جایع اولمدقجه برشنه‌یه یمیوب یدکده قبل الشبع یمکدن فارغ اولسون وغدا وعشاعادتن ترك ایدوب قنقیسی وقتنده شبعان بولندیسه اوبر ایله قناعت قیلسون قبل الجوع نفسنی اکلدن مانع اولوب طعام تقلتن کندودن دافع اولسون نتکیم حضرت حبیب اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم غدا اکل ایلدکده عشا اکل ایلمزدی وعشا ایدکده غدا یمزدی پس بوسالك اکا اقتدا ایلسون ولازمدرکه برسفره‌ده انواع طعامی جامع اولمیوب برنوع ایله قانع اولسون وحقوق نفسی ویروب اعنی اللی درهمدن یوز درهمه‌دك یدیروب حظوظنی مانع اولسون واکر بوحالت وسطی مبتدی سالکه متعسر اولوب نفسن بوحقوقنی تجاوز ایندیسه وحظوظیله افراط سمتنه کتدیسه اکا لازمدرکه نفسنی تأدیب ایچون حقوقن دخی ویرمسون اعنی یکرمی درت ساعتده درت ساعت اویقی اویوتمیوب اللی درهم طعام یدرمسون اولقدر جوع وسهر ایله معتاد اولسونکه نفسی ادبلنوب حقوق مذکوره سیله قانع ودلشاد اولسون وشرع شریفه مطیع ومنقاد اولسون وبومقام ثانیده سالك بوکا مخصوص اولان اسم ثانی برله مشغول اولور الله الله الله دیوب آخرنی اعنی هانی ساکن قیلور وبواسمك تأثیر مطلوبی حصوله کلنز وقلبه عجایب ملکوتیه ظاهر اولمز الاکه قیام وقعود واضطجاع اوقاتنده آناء لیل ونهار اخفاواکثار ایله حصول بولور وعجایب عالم غیب اکاعیان اولور واکثر اوقاتنده قبله‌یه متوجه اولوب تغمیض عین ایدوب بواسم اعظمی صفیر انفاس ایله ذکر ایدر وهر تکرار ایلدکجه باشنی قالدیروب صدرینه ایندیرر وتحقیق همزهٔ لفظة الله ایدوب هانك ماقبلی اولان الفی مدایله هانی ساکن اوقور وتحقیق همزه‌ده اهمال وتکرار اسمده استعجال قیلمسون تاکیم هلا هلا هلا دیمش اولمسون زیراکه بولفظده اول معنی قالمز وتکرارنده تأثیر اولمز وبومقامده سالکك وساوس وافکاری کثیر اولور اکر بواسم شریفه مداومت ایلدیسه افکار وخواطری قلت بولور زیراکه بواسم جلال برناردرکه بونکله جمیع افکار وخواطر محترق اولور اول ذاکر انجق بواسم ذات ایله مشغول اولوب افکار وخواطرله مقید اولمز وبومقامی سرعتله کچوب بوافکار ایله قالمز چونکه انك مرآت قلبی خلقه توجه قیلمشدر شبهه یوقدرکه آینه هرنیه مقابل اولسه اول نسنه انده منتقش اولمشدر پس بومقامده سالکك مرآت قلبنده خلقك صور اشکالی وعادات وافعالی واوصاف واقوالی واوضاع واطواری ومحاسن واکداری منتقشدر وبونقوشی دفع ورفع ایتمکده سعی ایدر لکن دفعی مشکل ایشدر مندفع اولمز زیراکه آینه مقابلی نقوشندن خالی قالمزمکرکه خلقك جمله سندن اویله اعراض ایده کیم نه صورتلرین کوره ونه سوزلرین اشیده وجمیع لذتلرندن اویله بعید اوله کیم نه قوقولرین اله ونه طعملرین بوله ونه انلردن برینی لمس ایده بیله تاکیم اول وساوس خیالنده قالمسون وانلردن عذاب الیمی بولمسون وخلق ایله حقدن محجوب اولمسون پس زلال وصاله متعطش اولان سالك خلقی وجمیع لذتلری تارك اولور ومنتج مشاهده اولان مجاهده بودر طوبی اکا کیم بومجاهده‌یی ایده بیلور

(نظم)

خدایه شکرکه اولدم رفیق اهل کمال	قمو حکیم وحلیم وسلیم وخوب خصال
صفیر ذکر اورورم بالعشیّ والاشراق	ندیم فکر اولورم بالغدو والآصال
بوذکر وفکر ایله ایردم اوحاله کیم بولدی	جهان حجابی حقیقت یوزندن اضمحلال
وجود واحد ونور بسیطی کوردی کوکل	شئونی صورت اضواء وهیئتیله ظلال
کورندی کثرت ظاهرده وحدت باطن	روان چو دود سیاه ایچره شعلهٔ جوال
اودر قدیم اکر اعیان مراتبنده مدام	هرآن ایدرسه شئونی تعاقب امثال
کوکلده حقی جواهر دفینه‌سی وارایکن	بوسفله طبع ایله کلمش درونه حب سفال

(نوع رابع) مقام ثانیده عبدی مولاسندن قاطع اولان موانعك اعظمی اختلاط ناس اولدیغن بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل الله دیمشلردرکه اکرچه قطاع طریق مقربین چوقدر لکن خلقه میل

ومحبتدن وانلرله صحبتدن اعظمی یوقدر زیراکه بو یولده لازم اولان مجاهده‌نك اساسی عادات خلقه مخالفتدرکه ترکیله اولور پس انلرله موافقت ایدوب مجلسلری مشتمل اولان مزاح وملاطفت امثالنده انلره موافقت ایدن سالك قنده منزل آلور ونیجه مجاهده ایله مشاهده ایده بیلور اما مقامات عالیه‌یی مراد ایدن کمسه جمیع خلقی ترك ایدوب تنهایه کلور واحباب واهلندن مستوحش اولوب مولاسیله مستأنس اولور وقلبندن عجائب وغرائب سیر ایدوب جاننده لذات عظیمه بولور واما بوعلاجات ایله عامل اولمیان کمسه تعب وعناده قلور وتضییع اوقات ایدوب مطلوب اولان قرب مولادن محروم اولور زیراکه خلقدن انزاغ اولان حقه یقین اولوب سعادت بولور واولیای مقربین زمره‌سنه کلور پس بومقامده سالکه لازمدرکه متنبه اولسون ونفسنده قلان کبر وحسد وعجب وریا وسوء ظن واعتراض امثالی آثار نفس اماره‌یی ناسدن بالکلیه اعراض ایله محو وازاله قیلسون واکا امر معروف ونهی منکر ایتمك دخی لازم اولمز زیراکه امر معروف اول مأموره لطف وتواضعله کرکدرکه تأثیری اوله اول سالك ایسه بومقامده اول رفق وتواضعی ایده بیلمز نتکیم حدیث شریفده * من امر بمعروف فلیکن امره بمعروف * کلمشدر وبردخی کندی نفسنی هلاك ایدیدن تخلیص ایدوب قلبنی موانع مشاهده اولان آفتلردن تطهیر ایتمك کندی حقنده جمله‌دن اهم والزم اولمشدر زیراکه کوکل نظرکاه خدادر ومعرفت مولی جمله‌دن اعلادر پس قلبی تصفیه قیلمق جمله‌دن اولادر وبومقامده سالکه لازمدرکه طلوع وغروب عندنده قلبی تصفیه‌دن مقدم * یامصرف القلوب صرف قلبی الی طاعتك * دعاسنی اوقوسن وتصفیه‌دنصکره * یامقلب القلوب ثبت قلبی علی دینك وطاعتك * دعاسنی اوقوسن اماتقلیب قلوبك معناسی حق تعالینك کوکللری غفلتدن حضوره وعکسنه وحزندن سروره وعکسنه ورجادن خوفه وعکسنه وبسطدن قبضه وعکسنه وبونك امثالی اضدادینه دوندرمسیدر وبو دعادن مراد انجق بوطریقته استقامتدر وبومقام ثانیده (قلوب العباد بین اصبعین من اصابع الرحمن یقلبها کیف یشاء) حدیث شریفنك سری بوسالکه ذوقیله ظاهر اولورکه سلوکه رغبتی زیاده قیلوب مجاهده المنی اونوتدیرر واحوال قلبه واقف ایدوب ماسوادن اعراض ایتدیرر اماحال بومعنادرکه اکتساب وتصنعمز حق تعالیدن قلبه وارد اولور واول معنا یاحزندر ویاطربدر ویاخوفدر ویا رجادر ویاقبضدر ویابسطدر ویاهیبتدر ویا انسدر ویاجلالدر ویاجمالدر ویاغیر معنادرکه قلبه کلور اکر اول معنا کوکلدن زائل اولدیسه اکا حال دیرلر واکر ملکه اولوب دائما قالدیسه اکا مقام دیرلر پس احوال مواهبدر ومقامات مکاسبدر احوال عین جوددن کلور ومقامات بذل مجهود ایله اولور وسر مزبورك ظهوری اولمز الا که مجاهدهٔ معهوده ایله اولور واکر سالك بی مجاهده بوسرك ظهورك ادعا ایدرسه اول سرك ظهوری دکلدر بلکه نفسی غروریدر زیراکه نفسك شاننده‌در کندوده اولمیان کمالی استماع ایلدکده انی ادعا ایدر ومشاهده ایسه حاصل اولمز الا که مجاهده‌دن اولور پس البته سالك صادق نفسیله مجاهده ایدوب واندنه اولان دفینه‌لری استخراج ایچون قلبندن ایچری کیدر ولقلقهٔ لسان ایله قالمیوب نفسنی تأدیب ایدر زیراکه نفسنده بولنمیان کمالی ادعا ایدنی شواهد امتحان تکذیب ایدر پس نفسنی کندی امتحان ایدوب انی تصدیق تمیز واوزرینه محتسب اولوب حظوظنی ویرمز وحقدن اعراضنی کوردکجه اکا عداوت ایلر وقباحتلرین جمله‌سیچنه حکایت ایلر واندن برسرنی کتم ایتمیوب هر دردنی اکاسویلر واول پیر تدبیر اول مریدك تقصیرك غرضندن مرضن بیلوب اکا کوره علاج ایلر پس پیر ایله مرید اراسنده اولان کلمات اسرار ایکیسنده امانتدر عمرلری اولدقجه لسانه ویاقلمه کتورمك بری برینی اهانتدر وعندالله اول غدر وخیانتدر سر کیدر سر کیتمز دیوب عهدنده ثابت اولان محل اسرار وحامل امانتدر

(نظم)

عجب نه عشق ایله تخمیر اولندی بوکلمز — نه کنج مخفی‌یه کنجینه اولدی بودلمز
نه‌مادر بوکه کوکدن یره نزول ایتدی — انکله اولدی منور بروج ومنزلمز
نه موجلردر او کیم دمبدم بیپایدر — بولور بو جنبش دریادن آنی ساحلمز
هزار نقشی چوبر دمده دل قبول ایلر — عجب نه نقش پذیر اولدی قلب قابلمز
شئون بیحد ایله دوست ایدر کوکلده ظهور — تمام حل اولور اندن هزار مشکلمز

نسیم حب ازل دلده عشق دملریدر ‖ بوریح راح ایله روح اولدی نفس کاملمز
قو آب ونانی اوخیدن حیات بول حقی ‖ که اول آخر اودر جان جان مقبلمز

﴿نوع خامس﴾ مقام ثانیده نفس لوامه‌نك عالم مثاله دخولی وانده اولان روحانیلره وصولی واکا مشافهه حصولی بیلدیریر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل الله دیمشلردرکه مقام ثانیده اولان سالك نفسی مجاهده‌سنده ثابت اولدیسه اسرار عجایب قلب اکا منکشف اولوب مثاله داخل اولورکه اول بوعالمدن غیری بر بشقه عالمدر وانی بیلمز الاکه مقام قلبك نهایتنه ایرن بیلور زیراکه عالم مثال نهایت مقام ثانیدرکه مجاهده ایدن بیلور وسادات ابراره نصیب اولمزکه اول عالمی سیران ایدرلر مکرکه انلرده مجاهده ایله طریق مقربین سمتنه کیده‌لر اما عالم مثال ابتدای مقامات مقربیندرکه حواس خمسهٔ ظاهره ایله ادراك اولنمین اموری سالك صادق انده ایشیدوب کورمشدر وحضرت حبیب اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم * قلب المؤمن بیت الله * بیورمشدر یعنی کوکل مخزن اسرار خدا اولدیغن طیورمشدر پس اول سالك شریعتله عامل اولورکه اقوال حبیب خدادر وطریقتله متخلق اولورکه افعال نور هدادر مثلا جوع کثیر ونوم قلیل وصمت طویل کبی اشیادر واول حضرتك تبسمله تکلم ایلدیکی تواضع وشفقتدن کلور پس بوسالك انك اخلاق واحوالنی تتبع ایدوب اکا تبعیت قیلور تاکیم ینابیع حکمت انك قلبندن تفجر ایدوب لسانی اوزره جاری اولور وبونکله برابر اوزرینه فایق اولوب رتبه‌سین عالی ایدر وبوندن مفارقت ابرار ایدوب ومسافرتله حضرت جباره کیدر وسالکك بوسفرنده ابتدای منازلی عالم مثالدرکه انده کثافت اجسام ایله لطافت ارواح ارانسنده اولان صور اشباح ایله جمع اولور واکا سرور ولذت کلوب همتی متین اولوب منزل آلور وشوق وذوقن ازدیاد ایدن اسراره مطلع اولوب مقامات عالیه سمتنه ترقی بولور وقلبنده نار محبت مشتعل اولوب شهوات نفسانیه بالجمله کسیلور کرچه لذات روحانیه قالورسه‌ده مانع دکلدر زیراکه مقام ثانیده مقصود اولان مابعدینه نسبتله حجب ظلمانیه بولنان شهوات نفسانیه‌دن کچمکدر وعالم مثاله داخل اولمز الاکه سالکلر داخل اولور وبودخول ایسه نوم ایله یقظه بیننده متوسط برحالتدرکه سالکه اغلب جلوسی حالنده کلور وبوکا واقعه‌دیرلرکه اول بونده کوردیکن کورر اول شروط ایله‌که اولدیغی مکانی وبولندیغی زمانی بیلور وکندی کیم اولدیغن ونه هیئتده بولندیغن بیلور ونوم ایله یقظه ارانسده اولدیغن بیلدیکی حالده کورر اگر بوشروط خمسه‌نك برندن غفلت ایدرك کوررسه اول عالم برزخدر عالم مثال صایلمز وکوردیکی رؤیادر واقعه دینلمز چونکه بوحالت اول سالکی نوم ایله یقظه بیننده آلور وبدایتی حالنده یقظه‌دن جانب نوم اکا غالب کلور بعده تدریج ایله ترقی بولور تاکیم انده جانب یقظه اغلب اولور پس اول زمان بعض روحانیلری کوررو طانور وانلری یقظه‌ده کورمش صانور حق بودرکیم اول سالك اول روحانیلری بوحالتده بولمشدر لکن علو همتندن انك بوحالتی یقظه‌سنه اویله قریب اولمشدرکه حواس ظاهره‌سنی ذهولندن غفلت قلمشدر وبو حالتی عین یقظه بیلمشدر واصحاب کرامه بوحالتده جبریل امین اعرابی صورتنده کلمشدر واولیای عظامه بوحالتده حبیب اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم حضرتلرینك روحانیتی کورینور وبودولت عظمایه مشافهه تسمیه اولنور فلان کمسه اول حضرتی مشافهه ایله کورمش دینلور والحاصل ابتدا حواس ظاهره‌یی برذهول آلور بعده اول احوالی اوقلبه منکشف اولمق ممکن اولور نتکیم برکامل دیمشدرکه برسالك مجاهد بکایمین بالله ایلدیکه بن حضرت پیغمبری باش کوزمله کوردمکه اصلا اویور دکلدم بن اول سالکه دیدمکه نیجه کوردك دیدیکم فلان مکانده ایدم وبنمله فلان وفلان یارانم بیله ایکن اول حضرت مجلسمزه کلدی وبنمله مکالمه ایلدی بن دخی اکا لسانمله سویلدم وکوزمله کوردم اول سالك بویله دیدکده بن اکا دیدمکه سنکله بیله بولنانلر دخی انی کوزدیلرمی جواب ایلدیکم انلر کوره مدیلر پس اول سالکی ارشاد ایدوب دیدمکه اگر اول حضرتی بوکورمك باش کوزیله اولسه‌ایدی سنکله بیله بولنانلرك جمله‌سی انی کورورلردی انجق سنی اول وقتده برذهول آلمشدر انکچون سکا اول روحانیت کلمشدر وعالم مثالده بصیرتکه ظاهر اولمشدر همان اول دمده اول سالك بوخطاسین بیلوب ارشادمی جان ایله قبول ایدوب دعا قیلمشدر پس هیچ اشتباه یوقدرکه محض یقظه‌ده کورنمز الاکه عالم ملك

ایچنده بولنان اشیا کورینور واما عالم ملکوتکه عالم مثال انك برشعبه‌سیدر انلرده اولانلر کورنمز الا که بصیرت کوزیله کورینور اکرچه باش کوزی مفتوح اولورسه‌ده کورن بصیرت کوزیدر (نظم)

معشوقی خرامانده ر	اولدقجه بوطرز اولسون	عشاق اکه حیراندر	اولدقجه بوطرز اولسون
دل صالح صلاح اولدی	شب کتدی صباح اولدی	کفر ایتدی هبا ایماندر	اولدقجه بوطرز اولسون
هم رقت محزوندر	هم همت مجنوندر	اول سلسله جنباندر	اولدقجه بوطرز اولسون
نفس اولدی چو رحمانی	دیر اسلم شیطانی	بو تن که مسلماندر	اولدقجه بوطرز اولسون
اول مهر در خشاندر	کونین کلستاندر	اشخاص قمو جاندر	اولدقجه بوطرز اولسون
عشقك لبی کوثردر	شیرین سوزی شکردر	عالم شکرستاندر	اولدقجه بوطرز اولسون
عشقك غمی نعمتدر	زهری دله شربتدر	حق شکر افشاندر	اولدقجه بوطرز اولسون

﴿نوع سادس﴾ عالم مثالده اولان فهوانیه‌یی وعلامات تصفیه وتزکیه‌یی بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل‌الله دیمشلردرکه سالك صادقك اویله وقتی کاورکه عالم مثالده فهوانیه حالتن بولوب خطاب حق ایله مستطاب اولور وکاه اولورکه بوامری ابلیس تلبیس ایدوب سالکه صانورکه حقه ایرمشدر حالبوکیم اول کندی شیطانن کورمشدر اکر بوحالتك عقیبنجه سالکده علوم حکمت واتباع شریعت وانقیاد طریقت ظهور ایلدیسه اول حالت اکا اکرام چقدرکه فهوانیهٔ صحیحه‌در واکر بوحالتك عقیبنجه زندقت وشیطنت وهوایه تبعیت ظهور ایلدیسه اول برشیطاندرکه قاطع طریق رحماندر سالکی مطلوبندن عوق ایتمك ایچون کلمشدر حق تعالی انك شرندن حفظ ایلسونکه اول مضل اولمشدر امافهوانیهٔ صحیحه‌یی حضرت حبیب اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم طیورمشدر نتکیم حدیث متشابهنده بیورمشدرکه * رأیت ربی فی احسن صورة فقال فیم یختصم الملأ الاعلی یامحمد قلت انت اعلم ای ربی مرتین فوضع کفه بین کتفی فوجدت بردها بین ثدیی فعلمت ما فی السموات والارض ثم قال فیم یختصم الملأ الاعلی یامحمد قلت فی الکفارات قال وماهن قلت المشی علی الاقدام الی الجماعات والجلوس فی المساجد خلف الصلوات وابلاغ الوضوء اماکنه فی المکاره من یفعل ذلك یعش بخیر ویمت بخیر ویخرج من خطیئته کیوم ولدته امه ومن الدرجات اطعام الطعام وبذل السلام وان یقوم باللیل والناس نیام فقال قل اللهم انی أسئلك الطیبات وترك المنکرات وفعل الخیرات وحب المساکین وان تغفرلی وترحمنی وتتوب علی واذا ارادت فتنة فی قوم فتوفنی غیرمفتون * پس فهوانیهٔ صحیحه بودرکه نتیجه‌سی بوعلوم اولمشدر واما نتیجه‌سی وساوس اولان ابلیس تلبیس اول فهوانیه دکلدر بلکه امور شیطانیه‌در وبوطریقتدن مراد ایسه اول علوم ومعارف الهیه‌درکه انلر نتایج تصفیهٔ قلب وتزکیهٔ نفس انسانیه‌در وبوتصفیه وتزکیه‌نك علامتلری واردر اماتصفیهٔ قلبك علامتی علوم ربانیه‌نك الهام اولمسیدر والهامك کتاب وسنته موافق کلمسیدر واماتزکیهٔ نفسك علامتی جمیع اوصاف ذمیمه‌دن نجات بولمسیدرکه آنده نه عجب وکبر اولور ونه بغض وکدورت قالور ونه میل شهوت بیلور ونه کمسه‌دن متنفر اولور ونه کمسه‌یی ارزوقیلور پس جمیع خلق انك قتنده مساوی اولوب سلامتله راحت بولور وحضور قلب ایله مجلس انسه کاور ومولاسیله تنها قالور زیراکه خلقك بعضیسنه اویله محبت ایلمزکه انك میلیله حقدن منقطع اوله وبعضیسندن اویله نفرت ایلمزکه باطنی متغیر اولوب حقدن غافل قاله بلکه خلقه حبی فی الله وبغضی لله اولور وبومقام ثانیده اکبر مهمات سالك قطع شهوتدرکه شهوت اکل وشهوت لبسدن عبارتدر مادامکه سالك کندی نفسنده وبعض مأکولدن زیاده بعضیسنه شهوت بولور وملبوساتك بعضیسندن زیاده بعضیسنه رغبت قیلور پس جمیع مأکولات وجمله ملبوسات اکا مساوی اولنجیه‌دك مجاهده لازم کاور چونکه سالکك عندنده جمیع مأکولات وملبوسات مساوی بولنور اول وقت انك نفسنه زکیه اولمش وشرندن خلاص بولمش دینلور وابتدای درجات کماله یتمش وعالم حسدن اعراض ایدوب عالم قدسه توجه ایتمش بیلنور اکرسالکك نفسی شهواته مائل اولدیسه ومجاهده ایله تدارکندن عاجز قالدیسه اول سالك مالك طریق حق دکلدر واکرادعای سلوك ایدرسه اول ضال ومضلدر آنکله الفت وصحبت ضلال وخسراندر واندن اجتناب ونفرت

علامت

علامت ایقان وسلامت اماندر پس اهل سلوکه آندن اجتناب امر لازمدر که طریق حقدن شاشمیه‌لر واتباع شهواتله ضلالته دوشمیه‌لر زیرا که طریق حق خلقك مبتلا اولدیغی عادتلرك جمله‌سنه مخالفتدن عبارتدر پس کندی نفسندن خرق عاداته قادر اولمیان اسیر شهوت ایچون خرق عادت اولمق خلاف عادتدر اما سالك صادق عادتلری ترك ایلدکده اوضاع ناسه مخالف کتمش اولور پس خلق انی مجنون صانور حالبوکیم اول عقل کله یتمش اولور وسالك اول مطلب اعلایه نائل اوله‌مز الا که خلقی مجنون کبی ترك ایله اوله بیلور زیرا که آنك قلبنده بر حقیر نسنه‌یه ادنی میل اولدیسه آنك حجابی اولور حضور حقدن قالور (نظم)

بولیدم دلده دلدارم بکا مونس کیم اولمزدی ‖ بکا یار اولمسه یارم اکا دل محکم اولمزدی
دل اهلی بولمسیدی دلده یوزبیك ذوق روحانی ‖ قومزدی شهوتی وجسمی اعزواعلم اولمزدی
طمعسز آدمك خلق جهان هب اقرباسیدر ‖ قناعت قیلمسیدم هب بکا خال وعم اولمزدی
غم ودرد وبلا هب حب دنیادن کلور قلبه ‖ قوبی ترك ایدیدم خوش کوکلده ماتم اولمزدی
قو دنیا وما فیها خیال وخوابدر اما ‖ بلیدی خفته کیم دوشدر آنکچون بر غم اولمزدی
اوجانکیم غفلته طالمش خیال وخوابله قالمش ‖ اویانسه خواب غفلتدن اصم وابکم اولمزدی
بری زندان غم کورمش بری خوش کلشنه ایرمش ‖ دل اکا اولسه کندیدن اوغیره همدم اولمزدی
قو نام وشانی درویش اول سنی سن کورمه بی خویش اول ‖ اولایدی بر درونی دمادم بر دم اولمزدی
اکر ترك ایتمسه خلقی وذوق وشهوت حلقی ‖ او شاه عشقه بو حقی کوکلده محرم اولمزدی

﴿نوع سابع﴾ تصفیهٔ قلبك وتزکیهٔ نفسك وجه احسن ایله طریق اهون بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل الله دیمشلردر که سالك صادق واردر که جمیع ماسوادن اعراض ایدر انجق حق تعالی‌یه توجه ایله قلبنه کیدر وهیچ بر انسان ایله انیس اولمز حضرت حضر اولسه بیله جلیس اولمز زیرا که قلب ایچنده نور حکمت بش قپولی بیت ایچنده بر شمعهٔ موقوده‌یه مشابه کلور نتکیم ابواب خمسه بالجمله مسدود اولدیسه اول شمعه راحتله ملتهب اولور واول بیت آنك نوریله ضیا بولور واکر ابواب مسدوده‌دن بری آچلدیسه شمعهٔ ملهوبه منطفی اولوب اوخانه صباحه‌دك مظلم قالور کذلك حواس خمسهٔ ظاهره ایله درون دلده بولنان حکمتك حالی ابواب مذکوره ایله اول شمعه‌نك مثالیدر پس اکر قلب اول حواس خمسه‌نك مدرکاتندن اعنی سماع مسموعات وابصار مبصرات وشم مشمومات وذوق مذوقات ولمس ملموساتك جمله‌سندن عزلت وخلوتله اعراض کلی ایلدیسه اول جمله شهواتی فراموش ایدر پس قلبندن لسانه عیون حکمت جوش وخروش ایدر وبو حکمت اونوردر که اول حضرت اذا نزل النور فی القلب انفسح وانشرح * بیورمشدر وآنك قلبنه نزولی دارغروری قویوب دار خلوده انابت علامتیله طیورمشدر واکر قلب استماع مسموعاته ویا ابصار مبصراته ویا شم مشموماته ویا ذوق مذوقاته ویا لمس ملموساته توجه ایلدیسه آنده حکمت باتوب نوری منطفی اولور وخانهٔ دل طبیعت ظلمتیله اجل صباحنه‌دك مظلم قالور پس بو بیان ایله عیان اولان بودر که قلبك عالم شهادته بولنان جهتی حواس خمسهٔ ظاهره‌در زیرا که قلب امور عالم شهادتدن بر نسنه ادراك ایده‌مز الا که حواس مرقومه واسطه‌سیله ایده‌بیلور وقلبك عالم غیبه اولان جهتی آنك حواس خمسهٔ باطنه‌سیدر که عالم غیب ایچنده بولنان اموری آنلرله ادراك ایدر بولنمشدر نتکیم بالاده بیان اولنمشدر پس کوکل صافی اولمزدن مقدم ایکی عالمك برینه توجه ایلسه اوبر عالمدن اعراض ایدر واکا بر حالده ایکی عالمه بیله توجه ایتمك میسر اولمز چونکه بو عالم شهادت حضرت حقدن بغایت بعید وبی‌قدر وقیمتدر پس اکر کوکل بوکا توجه ایدوب عالم غیبی کلیتله ترك ایلدیسه آنك صاحبی انسان صورتنده حیوان اولور آنکچون آنی کوررسنکه بهایم کبی اکل ونومی کثیر وغضب وشهوتنه اسیردر وخصومت وجدالی چوق وعواقب اموره نظری یوقدر وجهل غفلتله مجبور ومالایعنیله مشغولدر واکر کوکل مولاسین تذکر ایدوب اکا مائل اولدیسه ومناهیدن اجتناب ایدوب اوامریله عامل اولدیسه ونفسی حظوظندن کچوب حقوقنه قائل اولدیسه اعنی فضول اکلی قویوب بر کون بر کیجه‌ده یوز درهم غدا ایله قانع اولدیسه وفضول نومی قویوب

بكرمى درت ساعتك دردينى هاجع اولديسه وخيرسويليوب فضول كلامدن لسانن مانع اولديسه وعالم غيبه توجه ايدوب اكا راجع اولديسه آنك صاحبى ايكى عالمدن ذهول ايتميوب ايكيسن بيله جامع اولور وطريق حقه سالك اولوب اوصاف ملائكه ايله متصف اولور وغضب وشهوتنه مالك اولوب آنلر اكا عبد مملوك ومؤتلف اولور وظلوم نفس وجهول غير اولوب حمل امانته لايق اولور وانسان كامل اولوب جمله دن فائق اولور زيرا كه غضب وشهوت انسان وملك بيننده مشترك اولان روح ايچون ظهور آيينه يه ملتصق اولان كثيف نسنه مقامنده در نتكيم آيينه نك برجهتى بركثيف نسنه ايله مظلم اولمدقجه آنده عكوس اشكال صورت بولمز كذلك روح انسانى غضب وشهوتى مشتمل اولمدقجه تجليات اولمز لكن اول شرط ايله كه غضب وشهوت عقل وشريعت حكمى تحتنه كله لر وتعديدن محفوظ ومعتدل بولنوب مقبول ومحمود اوله لر اگرچه غضب وشهوت ايچون انسان ظلوم وجهول تسميه اولنمشدر لكن بونلر عقل وشريعتله محفوظ اولدقده حمل امانت ايچون علت موجده قيلنمشدر زيرا كه انسان غضبلى وشهوتلى اولديغندن سموات وارض وجبال طاقت كتورمدكارى امانت حملنى قبول ايدوب محل امانت بولنمشدر نتكيم قرآن كريمده * وحملها الانسان انه كان ظلوما جهولا * بيورلمشدر پس غضب وشهوتنه غالب ومالك اولان كامل وارث خلافت آدمدر زيرا كه * انى جاعل فى الارض خليفة * خلعتيله عزيز عالمدر اما غضب وشهوتنه مغلوب ومملوك اولان كمسه انسان صورتنده حيوان بولنور بلكه حيوان آندن خيرلى عداولنور زيرا كه اول نه مكلفدر ونه عصيان ايدر ونه معذب اولوب جهنمه كيدر واما سالك طريق حق اولان غضب وشهوتنه مالك اولور قلبنده بغايت عالى همت بولور پس نفس شريفنك قدر وقيمتن بيلور وآنى درجه بهايمدن تنزيه ايدر ومرتبۀ نباتيه وحيوانيه دن رجوع وسهر وصمت وعزلت وذكر وفكر ايله ترقى ايدوب مقام خلافت آدميه كيدر زيرا كه آنك صدر منشرحنده شرك وجهل اولمز كه اكا خوف وحزن يول بوله ومقتضيات بشريت قالمز كه آندن ذنوب صادر اوله پس اول كامل سعادت اخرويه ايله سعيد اولور وآنك وصف جميلى ناس ايچنده منتشر اولوب مهابتيله اهل حسدك درونى طولوب مكر وشرلرندن امين اولور پس اول عزيز سعادت دنيويه ايله دخى سعيد اولوب ايكى جهان سعادتن بولور پس بر كاملك كه احوال واطوارى بودر بر يوزنده شبهه سز خليفة الله اودر

(نظم)

نه روحدر بو كه مست مدامى اولدى جهان	نه باده در بو محبت كه جامى اولدى جهان
نه خودر بو كه بو شست كائناته دوشر	نه دانه در نه هما در كه دامى اولدى جهان
كوكل او كوندوزه ايرمشكه روزلر شبدر	او صبح وجهنى كورمش كه شامى اولدى جهان
ظلال عالم فانى ايله قالمه قلبكه كل	او نورى بول كه ظلال وظلامى اولدى جهان
اكا كه توسن نفسى مطيع ورام اولمش	تيقن ايله حقيقتده رامى اولدى جهان
جهان غلامك اولور كر غلام عشق اولسك	كه شاه عشق غلامى غلامى اولدى جهان
قو مرادى قودى حقى كامران اولدى	كه هر زمانده همان طبق كامى اولدى جهان

﴿نوع ثامن﴾ مقام ثانيده سالكده بولنوب اكا غالب اولان غضبك منشأنى وحقيقتنى وتحمله علاجاتنى بيلدررز (اى عزيز) معلوم اولسونكه اهل الله ديمشلردركه بدايت مقام ثانيده سالك عجب ايله كبردن خالى اولمزكه آنلر منشأ غضبدر زيرا كه غضب رماد آلتنده جمرۀ مستوره كبى قلب ايچنده نار مستوره دركه آنى كبر استخراج ايدر اما كبر انسانك نفسنده برصفتدركه اول كندويى كورمدن نشأت ايدر وبو كبرك حقيقتى عجبدر واما خارجده حاصل اولان خلقه تكبر ايتمك اول صفتك اثريدركه ظاهر اولور زيرا كه نفسنده مضمر اولان كبرك اظهارى تكبردركه قولدن حرامدر پس مذموم وشوم اولان اول غضبدركه رؤيت نفسدن نشأت ايدوب صاحبنه غالب كلور وسياست عقل واشارت شرع التنه داخل اولميوب آنكله صاحبى مضطرب ومغلوب اولور وصورت ظاهره سى قبيح اولوب تغير بولور شبهه يوقدركه صورت باطنه سى آندن اقبح اولور زيرا كه بو غضب شيطان خلق اولنديغى آتشدندر نتكيم عائشه انامزك غضبى حالنده اول حضرت اكا جاء شيطانك بيورديغى بو ناره اشارتدر وحق تعالى نيچه حكمت ايچون بونارى باطن انسانه وضع ايتمشدر وبونار ايسه برسببله مشتعل اولدقده

يوركك

یورکك قانی غلیان ایدوب طمرلره متفرق اولور بعده اعالئ بدنه چیقوب ظاهر بشره‌یه منصب اولور پس اکر کندودن ادنایه غضبلنمش ایسه تهورندن لونی احمر اولور واکر اعلایه غضب ایتمش ایسه خوفنده لونی اصفر اولور واکر غضبی کندی نظیرینه ایسه لونی کاه احمر وکاه اصفر اولور وبوغضب غایتله مذمومدر وصاحبنی مهلك برعدوی شومدر پس هرمهلکه‌دن نجات استین بوخصلت قبیحه‌نك ماده‌سی اولان کبری جوع ایله اصلندن قطعه مباشرت قیلسون تا کیم غضبی ضعیف ومغلوب اولوب اول رزالتدن تخلیص نفس ایدوب امن وامان بولسون اماغضبك هیجانی عندنده اولان علاجاتی ضعف نفسنی تأمل ایلمکدر واول خسته‌له سائرلره تساطنی لایق کورممکدر وثواب کظم غیظی تفکرله عذاب مجازاتی تذکر ایتمکدر وحق تعالینك کندویه قدرتنك کندینك غیریه قدرتندن چوق اولدیغنی بیلوب عقاب وانتقامن خاطرینه کتورمکدر ونفسنی عاقبت غضبدن تحذیر وتخویف ایلسون واکا خطاب ایله سویلسونکه ای نفسم اکر غضبله خصمندن انتقام آلدکسه شبهه یوقدرکه اول سکا دشمن اولور وسندن اضعف اولسه‌ده انتقام آلمق ایچون تشمر قیلور پس قلبك مشغول اولوب افکار خوف ایله طولوب هموم وغمومك چوق اولور واکر تحلم ایلدکسه اونجه افکار وغمومك جمله‌سندن فارغ و آزاد اولوب امن وراحت بولورسن وحلمك یوق ایسه‌ده باری تحمل وتحلمله انبیا واولیایه تشبث وتشبه ایتمش اولورسن اکرچه حلم امر اضطراریدر لیکن تحلم امور اختیاریه‌دندرکه غضبی کظم ایتمکدر پس تحلمله مکلفسنکه نهایتی حلمه یتمکدر زیراکه اکر سن کرات ومرات ایله تحلم ایلدکسه حالت اضطراریه اولان حلمی بولورسن وعقلك کامل اولوب تکلفسز غضبکه مالك اولورسن نتکیم حدیث شریفده * انما العلم بالتعلم والحلم بالتحلم ومن یتحر الخیر یعطه ومن یتوق الشر یوقه * وارد اولدیغنی بیلورسن وغضبك برعلاجی دخی بودرکه غضب حالنده قائم اولان قعود ایلسون وقاعد اولان آرقه‌سی اوزرینه یاتوب بودعایی اخفا ایله سویلسون * اللهم اغننی بالعلم وزینی بالحلم واکرمنی بالتقوی وجملنی بالعافیة آمین * پس سکا لازمدرکه غضب وحلمك بینی فرقنده انصاف ایله کیده‌سن وایکیسندن احسننی ترجیح ایدوب انکله تخلق ایده‌سن زیراکه سکا واجب اولان بودرکه نفسکی تزکیه وقلبکی تصفیه قیله‌سن تا کیم کدورات خبیثه درونکدن زائل اولوب صفای قلب ایله انسان کامل اوله‌سن پس بوادویهٔ مذکوره‌یی استعمالله ذات شریفکه معالجه قیله‌سن تا کیم امراض جسمانیه‌دن اعظم اولان امراض نفسانیه‌دن خلاص وشفا بوله‌سن وانفع وادویه نفسکدن کبری ازاله ایتمك اولدیغنی بیله‌سن زیرا انك زوالیله فرعی اولان غضب دخی زائل اولور کوره‌سن وکبرك مددی قطع اولنمدقچه زوالی محال اولور ومددی امتلای بطن وشبعدرکه انکله کبر استیلا وقوت بولور واندن غضب وتهور ظهوره کلور پس امدی البته والبته سن جوع ایله سهری کندیکه عادت قیله‌سن تا کیم صمت ایله عزلتی سهولتله حاضر بوله‌سن وذکر وفکر توحیده اختیارسز کله‌سن پس جمیع اوصاف بهائمدن خلاص بوله‌سن واوصاف ملائکه ایله متصف انسان اوله‌سن وماسوایی اونودوب صفای حضور ایله طوله‌سن وبحر عشقه طلوب جواهر آله‌سن وانس مولایی بولوب انکله قاله‌سن (نظم)

آل عشقدن ای دل غمی الصبر مفتاح الفرج ‌ ‌ تا بوله‌سن اول مرهمی الصبر مفتاح الفرج
چك درد وحزن وغم همان تا بوله‌سن سنده عیان ‌ ‌ افلاك وعرش اعظمی الصبر مفتاح الفرج
قلبه اینوب نور جهان مسرور اولورسن ناکهان ‌ ‌ کورمزسن اصلا ماتمی الصبر مفتاح الفرج
کرسینه چون آینه‌در بی کبر وهم بی کینه‌در ‌ ‌ سیر ایله آنده همدمی الصبر مفتاح الفرج
ترك ایله سن ماومنی کورمزسن اصلا دشمنی ‌ ‌ هردم بولورسن ارحمی الصبر مفتاح الفرج
آلدانمه ظل زائله طالمه خیال باطله ‌ ‌ بول دلده عشق اقدمی الصبر مفتاح الفرج
حقی سکوت ایت برزمان عشقك غمی قالسون نهان ‌ ‌ حقدر بو سرك محرمی الصبر مفتاح الفرج

﴿نوع تاسع﴾ مقام ثانیده بولنان قطاع طریق حقی سالکدن دفع ایدن امور اربعه‌نك تفصیلن وبو مقامدن مقام ثالثه ترقی ودخولك واندن مقام رابعه وصولك کیفیت حصولن بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل الله دیمشلردرکه موجوداتك جمله‌سی رشك وغیرتلرندن سالکه حسد ایدوب انی حضور حقدن قطع ومنعه جد

وسعی ایدرلر زیرا که قرب ملك ملوکه صدق ایله سیر وسلوك ایدن خلیفهٔ رب اولوب جمله یه تسلط ایده بیلور پس حالی بویله اولان کمسه البته محسود عالم اولور لکن حسددن ضرر کلمز الا که ینه اهلنه کلور پس طریق حقده سیر ایدن سالکه لازمدر که هیچ برنسنه یه التفات واعتبار قیلمسون وهیچ برکمسه دن خوف وحذر اوزره اولمسون زیرا که حق تعالی اکا جمیع اشیادن اقربدر وبرقرنجه نك ایاغی حرکت قیلمز الا که انك قدرت وارادتیله قیلور وزمین واسمانده انك علمندن برذره غایب اولمز که جمله نك ظاهر وباطنن بیلور وقلوبك اطوارینه وجمیع احوال وافکارینه مطلع اولور وحق تعالی اکا جمله دن ارحمدر که پدر ومادرندن انی ارفق واشفق بولور وحق تعالیدن صادر اولمز الا که افعال خیر اولوب عبادینه انفع کلور اما بوظهور ایدن شرلر ظاهره نسبتله شرکمان اولور لکن باطن حقیقته عین تحقیق ایله نظر قیلنمسه جمله سی خیر نافع بیلنور انکچون شره شر وکدر وضرر دینلور زیرا که اکثر طبایعه مخالف بولنور حالبوکیم خبرده * مامن شر جزئی الاویتضمن خیرا کلیا * حدیثی نقل اولنور نتکیم اول حضرتدن * ان الخیر مقضی اولا وبالذات وان الشر مقضی ثانیا وبالعرض * روایت قیلنور پس اول سالك بوسره واقف اولمزدن مقدم تصفیهٔ قلبه اهتمام ایله همت قیلسون تاکیم بوسر عظیمی ذوق ایله مشاهده ایده بیلسون وقلبی حضور حضرتدن قطع ایدن موانعك جمله سن دفع ایچون امور اربعه یی تیقنده ملازم اولسون اما امر اول حق تعالینك هرنسنه یه قادر اولمسیدر وامر ثانی حق تعالینك هر نسنه یی بیلمسیدر واما امر ثالث حق تعالینك جمله یه رؤف ورحیم اولمسیدر واما امر رابع حق تعالینك جمیع افعالی محض خیر اولمسیدر چونکه سالك بوامور اربعه یی تصدیق ویقین ایلر اول جمله دن امین اولوب خوف کید حسودی نیلر وشیاطین انس وجندن هرکز مهابت آلمز وهیچ برکمسه یه ونسنه یه التفات واعتباری اولمز زیرا که حق تعالینك هرنسنه یه قدرتن تیقن ایده نك انك ذات پاکنه توجهده همتی زیاده قوت بولور وحق تعالینك هرنسنه یی بیلدیکن ورؤف ورحیم اولدیغن وهرفعلی خیر ونافع قیلدیغن تحقیق ایله تیقن ایدن ایچون توکل ومقامات وتفویض وتسلیم ورضا ومعرفت وصفا ومحبت ووفا وفقر وفنا وقرب ولقا ووصل وبقا امثالی احوال مرضیهٔ علیه حاصل اولور خصوصا بومقام ثانیدن مقام ثالثه واندن مقام رابعه ترقی قیلمسنه معین اولوب اندہ سعادت دارینه نائل اولور کرچه عادة الله اویله جاری اولمشدر که مقام ثانیدن مقام ثالثه ترقی قیلمق طریق مقربینك مقامات واحوالن بیلن عارفك یدیله اولور لکن ممکندر که حق تعالی عادتن خرق ایده فهیم وزکی اولان سالك بی مرشد عارف مقام ثالثه کیده خصوصا بوکتاب مستطابك بوبابنی مطالعه ایله استعانت ایلسه اول سهولتله ترقی ایده بیلور زیرا که بوبابك هربرفصلی مابعدنده اولان فصلنه مقدمه بولور مثلا سالك نفس اماره فصلنده بولنان ادویهٔ روحانیه ایله عامل اولسه مقام لوامه یه ترقی قیلور وبومنوال اوزره ترقی ایدرك برمقامدن برمقامه کیده رك مقام سابعه واصل اولور وهرمرادی انده حاصل اولور اما مقام ثالثدن مقام رابعه ترقی قیلمق عارفك یدیله بیله اولمیوب انجق مرشد کاملك انفاسی برکاتیله حصوله کلور زیرا که مقام ثالثده نفسی ملهمه اولان سالکه عارف دینلور لکن مقام رابعه ترقی برله نفسی مطمئنه اولمدقچه اکا مرشد کامل دینلمز پس هرعارف کامل دکلدر هرکامل عارفدر وبونلرك فرقی واضحدر ومقام ثالثدن مقام رابعه ترقی ایتمده انفاس کامل انکچون لازمدر که مقام ثالث مقاماتك اصعب واخطریدر زیرا که مقام ثالث خیر وشر ونفع وضری جامع اولدیغندن انده حق ایله باطل وتحقیق ایله زندقه بری برندن فرق اولنمز التباس یریدر مکر اول عارفه ملتبس اولمز که محبت مولی اکا غالب کلمشدر وآداب شریعت وارکان طریقتله عمل وحرکت اکا خلق وعادت اولمشدر ونفسی شریف استعدادی لطیف وفکری مصیب وکشفی قریب وهمتی عظیم واصلی کریم اولوب بوصفاتی بولمشدر پس بوکرامات ایله سعید اولان عارف ایچون مرشد کامل اولمسه ده ینه حقی حق وباطلی باطل کوروب مقام سابعه ترقی قیلوب نفسی مطمئنه اوله کلمشدر واما مقام رابعدن مقام خامسه واندن مقام سادسه واندن مقام سابعه ترقیده مرشده احتیاج اولمز اکر اولورسه ده نادر اولور زیرا که حق تعالی قلب سالکده سراج کمالی ایقاد ایلدکده اول جمیع کمالاتی کوروب توفیق حق ایله همتنه کوره اول کمالاتی هم بولور زیرا که مقام رابع درجات کمالك ابتداسیدر هرچند ادناسیدر (نظم)

ای پادشاه عقل وجان * وی جان کوزینه توتیا * برسورمه احسان قیل همان * تاچشم جان بولسون صفا

سن

سن جانى پيدا ايلدك * مجنون وشيدا ايلدك * كه مست ليلى ايلدك * كه مست ومجنون لقا
عشقك مثالى صولجان * چون كوى سركردان بو جان * اندن دونردل هر زمان * كه راحت وكه مبتلا
كه جانب خوابه كيدر * كه سمت اسبابه كيدر * كه جانب شهر بقا * كه سمت صحراى فنا
كه قصدى تاج اوزره‌در * كه ميلى اسب وخرده‌در * كه كوكده دركه يرده‌در * كه پادشاه وكه كدا
كه خار اولور دل كاه كل * كه شيره كاهى خل ومل * كاهى دهلزن كه دهل * تاكيم بوله زخم عصا
قاب اولمش اوله برشجر * كيم ويرمش انواع ثمر * كه ميوه‌سيدر كاشكر * كه‌در دوغم كاهى صفا
نهر عجيب اولمش درون * كه صو كوريتور كاه خون * كه باده اولمش لعل كون * كه شير وكه شهد وشفا
حق بوتلويدن اويان * تسليم ويكرنك اول همان * خوش صبغة الله بويان * چون يفعل الله مايشا

﴿فصل ثالث﴾ مقامات سبعه‌دن مقام ثالثده بولنان نفس ملهمه‌نك كيفيت احوالن وصفات واطوارن وبيرينه تسليم اختيارن وشرع شريف اتباع ايله رفتارن واجمال خلع عذارن وشريعت باطن حقيقت اولديغى مثالن واسم ثالثه اشتغالن ورجوع نفس ميالن وبونفسك حسن حالن وخلع عذارك تفصيل مقالن وروحانيلرك خطاب وخيالن وقبض وبسطك تعاقب وانتقالن وانقباض ايله ذل وافتقارن واسم ثالثك تأثير واسرارن اون نوع ايله بيان وعيان ايدر ﴿نوع اول﴾ نفس ملهمه‌نك وجه تسميه‌سنى وسيرنى وعالمنى ومحلنى وحالنى وواردنى وصفاتنى وفوقنده اولان مقام نفس مطمئنه‌يه ترقيسنى بيلديرر (اى عزيز) معلوم اولسونكه اهل الله ديمشلردركه مقام ثالثده نفس ناطقه‌نك فجور وتقواسنى حق تعالى اكا بى‌واسطهٔ ملك وشيطان الهام ايلديكيچون اسمى ملهمه اولمشدر نتكيم قرانده فالهمها فجورها وتقواها * كلمشدر وبونك سيرى على اللهدر يعنى بومقامده باطن سالكده حقيقت ايمانيه ظهور ايلديكندن انك شهودنده ماسوى قالمز وعالمى عالم ارواحدر ومحلى روحدر وحالى عشقدر وواردى معرفتدر وصفاتى علم وسخاوت وقناعتدر وتواضع وصبر وتحملدر وقبول عذر وحسن ظن وتحمل اذادر وبومقامده سالك نواصىٔ جميع ناس ودواب اول رب الاربابك قبضهٔ قدرتنده اولديغن مشاهده قيلديغندن قطعا برمخلوقه اصلا بر اعتراضى قالمز وينه بونفس ملهمه‌نك صفاتندندر هيمان ويكا وقلق وخلقى اهمال وحق ايله اشتغال وتلون وتعاقب قبض وبسط وعدم خوف ورجا وحب اصوات حسنه استماعيله زيادت هيمان وحب ذكر الله وفرح بالله وبشاشت وجه وحكمتله تكلم ومشاهده ومراقبه وبونلركبى اشيا * پس بوصفاتلر صفات نفس ملهمه‌در وبونفس ملهمه بومقامه ترقيدن مقدم مقام بهايمه قريب اولديغندن بى‌واسطهٔ ملك وشيطان الهام ايشتمزايكن بونده ايشيدر اولمشدر انكيچون بومقام اكا صعب وخطرلى كلمشدر بونده سالك مرشد كامله محتاجدركه آنى شبهات ظلماتندن تجليات انوارينه اخراج ايده زيراكه بومقامده انك حالى ضعيفدر حقه كيده‌مز وجلال ايله جمالى فرق ايده‌مز وطبيعتدن كليتله خلاص بوليوب مقتضيات بشريتك جمله‌سى اندن زائل اولمديغيچون آكا خوف اولنوركه نفسندن غفلت ايلديكى ساعتده نفسى همان كيرويه دونوب سجين طبيعته اينوب اسفل سافلين بدنه هبوط ايلركه مألوف اولديغى اولكى مقامدر پس ينه اسكى عادتلرينه رجوع ايدوب اكل كثير وشرب كثير ونوم كثير واختلاط ناس ايله مشغول اولور وچوق اولوركه اعتقادى فاسد اولوب ترك طاعات ايدوب مرتكب معاصى اولور وبونكله بيله ظن ايدركه موحد ومحقق اولمشدر وحقايق اشيايى كشف ايله بولمشدر وكندودن ماعدا اهل طاعت انك شهودندن منحجب قالمشدر حالبوكيم ظلمت بحرينه كندوسى طالمشدر اكر اعتقادى فاسد اولديسه اول سالك دكل هالك اولمشدر وطبيعت نارى قلبنده ايمانى ياقوب كفره‌يه ملحق اولوب بونجه‌سعى وتعبى جمله ضايع اولمشدر ونائل مرام اولمسنه بوضلالت مانع اولوب هواسنه تابع اولمشدر اول خيالات شيطانيه‌يى كوردكجه تجليات رحمانيه صانوب شيطان ايله قالوب وساوس ودسايسيله طولمشدر بوسالكك بشريتى ضعيف اولوب روحانيتى قوت بولمش ايكن ومجاهده نصيب ومقام كماله قريب اولمش ايكن بومصيبته كرفتار اولمسنه سبب اولكى مقامه قريب العهد اولمسيدر زيراكه مجاهده‌اكا عادت اولمزدن مقدم قلبندن بعض حجب زائل اولوب اول حجبدن حاصل اولان خوفى دخى زوال بولمشدركه اول خوف انى معاصيدن عوق وطاعاته سوق ايدردى

پس انك خوفی زوال بولدیغندن طریقته میلی قالمز بلكه شرع شریفه تابع اولمز مكركه همتی عالی وارداتی صادق اولدیسه اول طاعت لذتن آلوب استقامتده دائم اولور وبومقام خطردن مقام كماله ترقی قیلوب امن وامان ایله ایكی جهان سعادتن بولور

(نظم)

حق دیركه ای قولم بكا كل دلدن ایت رجوع — جان كوكلرینه چیق كیجه‌لر ایله هجوع
جان كاشنی قپوسی سنكچون كشاده‌در — قوی خاروزارخواب وخوری آل طعام جوع
قدابته سن چوسر وسهی باغ عشقه كل — كیم كوزین ایلر آدمی بوچرخ هم هلوع
حی حیاتبخش رفیقكدر ای كوكل — ده روزه عمره باقه اوحی یول ایت خضوع
جانی ویرن اودر سكا هم دردوغم ویرن — دردی ویرن دواسن ایدر اولمه سن جزوع
چون حق سنكله‌در دخی سن وارانكاه اول — كوزله رضاسین ایله حیا قیل اكا خشوع
حقی همیشه جق ایله اول دلده بول سرور — ذوق حضوردن سنی نفس اولمسون منوع

﴿نوع ثانی﴾ مقام ثالثده بولنان سالكك مرشد كامله تسلیم وارادتن بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونكه اهل الله دیمشلردركه مقام ثالثده اولان سالكه جمله‌دن اهم والزمدركه مالك اولدیغی مرشد كامله ارادت واهتمام ایله تبعیت ایدوب هر امرینه تسلیم تام ایله مطیع ورام اولسون واكر بومقامده سالك نفسنی مرشدندن اكمل صانوب انی انكار ایلدیسه امان همان اكا اوحالده واجبدركه كندی نفسنی آداب شریعتله مؤدب واركان طریقتله مقید قیلوب اكا مخالفتله مجاهده ایده تاكیم اول مطمئن اولوب مقام رابعه كیده زیراكه بومقام ثالثده نفس اطلاقه مائل اولوب خلع عذار ایله بی قید وبی پروا قالمغه ملازمدر حالبوكیم اول مقام رابعه ترقی ایدوب مطمئن اولنجیه دكین اكا مخالفت نافع ولازمدر زیراكه مقام رابع سعادت دارین وقرت عیندر چونكه عنایت حق ایله سالك مقام رابعه كلور اول جمیع آفات نفسانیه‌دن خلاص بولور وجمله مقتضیات بشریت حیوانیه‌دن فارغ وآزاد اولور وتلوینندن تمكینه ایروب ابتدای درجات كمالی بولوب نفحات انس حق ایله مطمئن اولوب آنكله قالور پس طالب كمال اولان سالك صادق رعونات نفسی ترك ایدوب مطالب علیه‌سین بولور اول توحید افعالله مغرور اولمزوانی حقدن رجوع وانقطاعنه بهانه قیلمز وهمتن عالی طوتوب وطن لصلیسی اولان حضرت احدیته كلور واكا ظهور ایدن بوارق علویه‌نك هیچ برینه التفات ایلمزكه انلرك حجب نورانیه اولدیغن بیلورزیراكه آنلر سالكی قرب حقدن منع ایدوب مقام بهایم اولان مقام اوله رجوعنه سبب اولور پس اكر مقام ثالثده سالك نفسنی بولندیغی انكشافه مالك ایدن اركان ستهٔ مذكوره‌یه مداومتده مقیم اولورسه ومرشد كاملك اتكنه تشبث قیلورسه وخاطرینه خطور ایدن خواطر جمیله وقبیحه‌یی بالجمله اكا خبرویره بیلورسه وانك ویردیكی علاجاتی جان ایله قبول ایدوب قلبنده اندن رضا بولورسه انكشافی زیاده اولوب مقام رابعه تیز ترقی ایده بیلور زیراكه مرشدینه حسن ظنی یقین واعتقادی متین اولدقجه قلبی خطرلردن امین اولوب عالم قدسه انجذابی قوت بولور وبشریته میل وانجذابی ضعیف اولور اكر مقام ثالثده سالكك ظنی غالب اولدیسه‌كه مرشدندن كندی اعرف واكملدر اول زماندن اندن اكا كلن طریق فیض درونی مسدود اولوب مددندن محروم قالور پس اول وقت اول سالكه لازمدركه بوبابك فصل سابقنی مطالعه ایله اول ظنی دفع ایلسون اكر مرشدنی كامل بولدیسه اكا بیعتله تبعیت ایدوب تحت حمایه‌سنه داخل اولسون وانك یدیله خلاصنی جزم ایدوب هر زحمتنه تحمل قیلسون همان غاسل یدنده میت كبی آكا تسلیم اولسون وپدر ومادرندن ایلر ویارغار وهر صدیقدن صدق وهر قریبندن اقرب محرم اسرارنی بیلسون وهر مرادنی وهب عیوبنی اندن كتم ایتمیوب تنهاده صوردقجه سویلسون وخاطرینه انی انكار ومعارضه كلدكده اندن اعراض ایتمیوب اكا عرض وتوبه ایلسون خسته علتلرین طبیبنه دیمسونده نیلسون زیراكه سالك مرشدندن انكارنی اقتضا ایدن احواله واقف اولور مثلا كورركه مرشد برقیمتسز نسنه‌یی اتلاف ایدن خادمنه تعزیز عظیم ایله ضرب شدید ایلر واول شیٔ قلیل ایچون الم كثیر ایله غم چكوب انی سویلر نقل اولنمشدركه برمرید مبتدی بركون مرشدنی ایت صورتنده كوروب اندن اعراض ایدوب انی تودیع ایلمشدر پس اول مرشد اندن اول وداعك سببین صوردقده جواب طوغری

سویلمشدر

سويلشدر همان اكا كندوبى دراغوش ايتمكله امر ايلشدر اولدخى مرشدنى دراغوش ايلدكده نفسن دراغوش ايدركورمشدر پس اول مريده معارض بو عارض اولان امر غامضك سرين مرشدندن صورمشدر اولدخى انى ارشاد ايدوب بيورمشدر كه سنده بو حالده نار غضب مشتعلدر اول صورت غضبك عكسيدر كه بزدن سكا ظاهر اولور زيرا كه بز خلق ايچنده بر آينه مثالز كه هر كيم بزه نظر ايدرسه كندين بولور نتكيم * المؤمن مرآة المؤمن * حديث شريفى بو معنايه كاور پس اول مريد ارشاد اولوب احواله واقف ونفسنى عارف اولوب ومرشده تسليم ايله اندن فيوض آلور پس بو سالك مرشدندن بونك كبى احوالى كوردكده زنهار انى انكار ايتميوب حسن ظن ايله توجيه ايلسون وحضرت خضر وموسى عليهما السلامك قصه سين نفسنه سويلسون زيرا كه احوال كامل غيره قياس اولنمز وانك حقيقتى بو عقلله بيلنمز ديوب انكارنى دفع ايتسون واعتذار واستغفار ايدوب رضاسيله كتسون (نظم)

پير مغان كجاست كه آن مرددور بين	چون فكر دردل آيدو چون شير دركمين
هر جا كه هست پير مغان بامراد دل	مارا هميشه روى نيازست برزمين
باروى او كفايت اياك نعبدست	باخوى او شفاعت اياك نستعين
وصفش چكونه كويم وشرحش چسان دهم	ازراكه آفتاب عيانست در جبين
پير مغانه كفت وغلط كفت قاسمى	پير مغان مكوى كه نوريست مستبين

(نوع ثالث) مقام ثالثده سالكك اتباع شرع ايله رفتارين واجمال حال خلع عذارك وخير وشرنك غلبه سى آثارين بيلديرر (اى عزيز) معلوم اولسونكه اهل الله ديمشلردركه اكر مقام ثالثده سالكه صحبت كامل ميسر اولمديسه اكا جملهدن اهم والزم بودركه شرع شريفه اتباع ايدوب اكمل الكاملين وروح المرشدين وحبيب رب العالمين حضرتلرندن وارد اولان ادعيه واوراد ايله واكا صلاة وسلام ايله نفسنه معالجه قيلوب ابرار ايله مصاحب اولسون تاكيم استقامتله نفسى مطمئنه اولوب مقام كمالى بولسون وبو اوراد واذكار وصحبت ابرار واخيار بو سالكه او حالنده لازمدر كه خطره واقع اولمش اوله ونفسنك شرى خيرينه غالب كلمش اوله اما اكر خطره دوشميوب خيرى شرينه غالب اولديسه ونفسى شريعت وطريقتده حالت وسطاده مدام واستقامتده بولديسه هميشه منبسط ومنشرح اولسون ودرونى هر دمده حضور وسرور ايله طولسون وخلع عذار ايله قلع اكدار ايلسونكه انده نه قيد نام اولسون ونه عار ونه جنت فكرى قالسون ونه نار زنهار اول ماسوادن فرار ايدوب هر بار انس شهرياره كلسون ومحجوب اغيارك بدكفتارينه اعتبار ايتميوب مشغول خلع عذار اولسون واهل معارضه دن اعراض ايدوب طريقنه موافق رفيق شفيق بولسون (شعر) خلعت عذارى واعتذارى * لابس الخلاعة مسرور انخلاعى وخلعتى * وخلع عذارى فيك فرضى وان ابى * اقترابى قومى والخلاعة سنتى * وليسوا بقومى ان اعابوا تهتكى * وابدوا قلى واستحسنوا فيك جفوتى * فاهلى فى دين الهوى اهله وقد * رضوا لى عارى واستطابوا فضيحتى * فمن شاء فليغضب سواك فلا اذى * اذا رضيت عنى كرام عشيرتى * والحاصل بو مقام ثالث خير ايله شرى جامع بر مقامدر پس اكر بو نفس ملهمه نك خيرى شرينه غالب اولديسه مقامات عاليه سمتنه ترقى ايدر واكر شرى خيرينه غالب كلديسه سجين طبيعته هبوط ايدوب اسفل سافلين بدنه كيدر تا مقام رابعه ترقى قيلنجه دك نفسى اتعاب وتحقير ايتمك لازمدر زيرا كه اول بو مقامده اسفله مائل وبشريتنه رجوع ايتمكه مترقب وعازمدر اما خيرك شره غلبه سى علامتى اودركه بو سالك باطنى حقيقت ايمانيه ايله پرنور وظاهرين شريعت اسلاميه ايله معمور بولورينى قلبى مشاهده ايدركه جميع موجودات الله تعالينك وفق مرادى اوزره جارى اولور وقالبى طاعات ايله معتاد اولوب جميع كبائردن واكثر صغائردن اجتناب وحذر قيلور بين الناس اولسون تنهاده اولسون اصلا فرق ايتمز زيرا كه بويله اولان سالك قطعا حضور حقدن غفلته كتمز واما شرك خيره غلبه سى علامتى اودركه بو سالكده بشريت قالوب شريعتله مؤدب اولمامش ايكن شهود حقيقت بونده قوت بولور پس ترك طاعات ايدوب مرتكب معاصى اولور زيرا كه شهود حقيقت بونده غالب اولوب كوركه جميع موجودات عالم وكنديسنك افعالى بيله هردم مراد حقه موافق ومطابق كاور پس اول زمان اسرار شريعتدن

انوار حقیقتده محجوب ودوروضدانی جمع ایدن حضرتك ابوابندن مطرودومهجور وحقیقتده بری ایکی
کورمدن محروم وکوراولورقلورخاسردنیاودین برزندیق مهین اولورکه هیچ بردینده طورمز وبرمذهبه
هم کیرمز بلکه انسان ایله حیوانك فرقنی بیله بیلمز انانیتدن بری اولمز * ربنالاتزغ قلوبنا بعداذهدیتناوهب لنا
من لدنك رحمة انك انت الوهاب * وبوسالك بومصیبتله هالك اولمسنه سبب بودرکه شرع نفیسی قویوب
هوای نفسه اویوب هویتدن شاشمشدر وعبودیت کمالی ذروه سندن انانیت ضلالی چاهنه دوشمشدر زیراکه
روح انسانی برجوهر لطیف ربانیدرکه غایت لطافت وحسن استعداد انك شانیدر وکمالی طلبده حرکتی دائمدر
لکن ظلومیت وجهولیتله مجبول وقائمدر وقتاکه جبلتی مقتضاسنجه طبیعت سفلیه سنه تنزل ایدوب عالم حس
وشهادته مائل اولور پس اول کمالی مالی جمع ایتمده کوروب کسب وتجارت قیلور بعده اول کمالی جاهی طلبده
بیلوب مالی اکاصرف ایدوب آلور بعده انی حکم وتسلطده بولوب ملوك ارضی قهرایچون صاحب خروج اولور
وجمیع سفلیاته مالك اولدقده ینه کمالی طلبده قانع وساکن اولمیوب اول ملك وجبار جبابره نك
منازعه سنه کاور ونمرود مردود آسا * انااحیی وامیت ولیس للعالم رب الاانا * دیمکه باشلر وانك جوهری فاسد
واستعدادی کاسد اولدیغندن کمال انسان تمام عبودیت اولدیغن بیلمیوب اول ایشلری ایشلر وقتاکه پیغمبر
صلی الله تعالی علیه وسلم حضرتلرینك شریعت مطهره سیله یاانك نائبی اولان مرشد کاملك حسن تربیه سیله
اول مفسدك جوهری اصلاح اولوب استعدادی سلامت بولور پس نفس نمرودنك باشنه لااله الاالله کلمه سی
چکوجیله اولقدر اوررکه وجودی طاغوتنه بلکه ماسوا پوتنه کافر اولوب الله تعالی یه ایمان کتورر وقایی
الله ایله مطمئن اولوب هویتیله حضورینه کلور اول زمان * فاعلم انه لااله الاالله واستغفر لذنبك * امریله عامل
اولوب اعظم ذنوب اولان وجودنده بالکلیه فنابولوراندن * لیس فی الوجود سوی الله وصفاته وافعاله وآثاره
دیوب اکا کمال عبودیتیله انك کمال ربوبیتن بیلور ونفسانیتی کیدوب وحدانیت قالور پس نفسنك شرندن
وکبر وانانیتندن فارغ وآزاد اولور وعبد مولی اولوب زمرۀ احراره کلور وانس حضور ایله کامل بولور

(نظم)

کوکل قومدرسه یی رسم خانقاه آرامه
بورسم راهی براق سندن اوزکه راه آرامه

طریق فقر وفنایی طوت اول بقایه روان
کیرویه باقمه همان غیر پیشکاه آرامه

اول اهل فقر وفنادن رسوم فقر وفنا
آنی که اولدی کرفتار مال وجاه آرامه

بوتنکنای بدندن بر آدیم ایله کذر
اودر حظیرۀ قدسی وپادشاه آرامه

عیان اولور سکا اول دمده خیمۀ سلطان
اوپادشاهی بولورسن دخی سپاه آرامه

سکا عیان ایکن ای دوست جمله احوالم
عیوبی ستر ایدیجی سن امان کواه آرامه

اونوتدی کندویی حقی سکا رجوع ایتدی
وجود ذنبنی محو ایله پس کناه آرامه

﴿نوع رابع﴾ شریعت باطن وسر حقیقت اولدیغن وآداب شریعتله کیدن مقام قربه وصول بولدیغن وادبسزلك
ایدن ضلالته کیدوب محروم قالدیغن وهر مراد آلان عبادتله اولدیغن برمثالله بیلدیرر (ای عزیز) معلوم
اولسونکه اهل الله برمثال کتورمشلردرکه بومقام تا نده سالکه شهود حقیقت غالب کلوب حدود شریعت
نظرندن ساقط اولدقده اول مثالله حقیقتك باطنی وسری شریعت اولدیغن یقینا بیلسون واحکام وآدابیله عمل
قیلسون وانکله بومقامك شرندن سلامت بولسون ومقام رابعه واصل اولسون اما مثال معهود بودرکه
برسلطان برسرای عظیم بناایدوب انسان ایچون لوازم دنیویه ولوازم اخرویه وجمیع امورخیریه دن وامور
شریه دن هرنه طلب قیلنه جق ایسه وهرنه دن حذر اولنه جق ایسه جمله سین اول سرای ایچنده وضع ایلمشدر
وخیر انواعندن هربرنوع ایچون برباب تعیین ایدوب عبدینه خبر ویرمشدرکه تحقیقا بنم عادتم بویله جاری
اولمشدرکه خیرك برنوعن اعطا ایلمم الاکه بوقپودن اعطاایلرم وشر انواعندن هربرنوع ایچون کذلك برباب
معین قیلوب عبدینه تنبیه ایلمشدرکه تحقیقا بنم عادتم اویله جاری اولمشدرکه شرك شونوعن اخراج ایلمم الاکه
شوقپودن اخراج ایلرم مثلا ماء ایچون برباب وخبز ایچون برباب ولحم ایچون برباب ولباس انواعندن هربرنوع
ایچون برباب تعیین ایلمشدر ورؤیتیچون نیچه ابواب وخدمتیچون نیچه ابواب ومحبتیچون نیچه ابواب

ورضا

ورضاسیچون نیجه ابواب وسخطیچون نیجه ابواب وبونلرك امثالیچون نیجه ابواب متعین قیلمشدر بعده اوسلطان عیدینه بر وزیر ارسال ایلمشدر که اول سرای ایچنده مخزون اولان لوازمی اعطا واخراج ایچون تعیین ایلدیکی ابوابی انلره بیان ایدوب تبشیر وترغیب ایلسونکه هر کیمکه ابواب خیر اوزرنده واقف اولوب خیری طلب قیلدیسه اول قپولردن تعیین اولنان خیر البته اکا وصول بولوب سلطان اندن راضی اولور وینه اول وزیر اول عبدی تخویف وتحذیر ایلسونکه هر کیمکه ابواب شر اوزرنده واقف اولوب شری طلب قیلدیسه اول قپولردن تعیین اولنان شر اکا اصابت ایدوب سلطان اکا غضب ایلر پس بعض عبدی کلوب ابواب خیر اوزرنده ذل وافتقار ایله واقف اولوب اول سلطاندن فضل وکرمیله تعیین ایلدیکی خیری طلب قیلمشدر وابواب مذکوره نظرنده اولمیوب انجق تعیین سلطان ایچون انلره اعتبار ایدوب کلمشدر پس بوصنفك اول ابوابه اویله نظری انلری شهود سلطاندن واکا تذلل واتقاندن محجوب ایتمشدر ونعم سلطانی تعیین ایلدیکی قپولردن اعراض ایدوبده انلری طلب ایچون غیری بابه کیتممشدر تاکیم ادبی اهمال وحکمت سلطانی ابطال ایتمش اوله لر پس عبیدك بوصنفیدر که عندالسلطان مقرب دوست اولمشدر زیراکه بونلر هر نسنه یی موضعنه وضع ایدوب آداب ایله حضور عزته کلمشلردر اما عبیدك ایکنجی صنفی اولکی صنفك اعمالی کبی عامل اولمشلردر لکن بونلر اول ابواب اوزرنده امتثال امر ایله طوردقده ابوابه نظر واعتماد کلی قیلوب حضور سلطاندن محتجب قالمشلردر وکندی نفسلرین کوروب عجب وکبر ایله طولمشلردر زیراکه انلر امر سلطانه امتثال ایتمیان قوللردن کندولرین افضل بولمشلردر پس بونلرن بوعجب وکبرلردن اول سلطان حس ایلدکده بکنمیوب بوصنفی اولکی صنف کبی حضرتنه مقرب ایتممشدر لکن بونلره دخی تعیین ایلدیکی خیرلردن کرم واعطا ایلمشدر واما عبیدك اوچنجی صنفی ابواب خیر اوزرنده واقف اولممشدر وتعیین اولنان خیردن بر نسنه چیقوب انلره وصول بولممشدر زیراکه انلر اویله صانمشلردر که اول ابوابك دخلی یوقدر بلکه انده اصلا ابواب دخی یوقدر ومعطی انجق سلطاندر که بی ابواب اعطا ایده بیلور دیمشلردر وسلطانك حکمتنك اقتضاسی یوق ظن ایدوب ترك ادب ایتمشلردر پس انلر حکمت سلطانی بیلمیوب ابواب اوزرنده طورمدقلری ایچون انك حضورندن ایراغه کیتمشلردر هم انلر اویله بر مرتبه یولدن شاشمشلردر که مطرود اولدقلرن ادراك ایتمیوب انك محبتی دعواسنه دوشمشلردر حالبوکیم سلطان انلردن اکراه ایتمشدر که حددن اشمشلردر بوتقدیرجه اقسام عبید اوچ قسمه ایرمشدر * اولکی قسمی سلطانی فضلیله تعیین ایلدیکی قپولردن معطی کورمشدر * وایکنجی قسمی انلر کبی کوروب ابوابی ونفسلرن دخی کورمشدر * واوچنجی قسمی سلطاندن غیری بر نسنه کورمیوب ابواب خیرك غیریسنده طورمشدر امدی بونده سلطان الله تعالی یه مثالدر که * ولله المثل الاعلی * بیورمشدر وسرای معظم خزائن غیبه مثالدر وابواب خیر وشر حدود شریعته مثالدر وسلطاندن خبر کتورن وزیر اعظم اول حبیب اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم حضرتلرینه مثالدر وعبید سلطان امت اجابته مثالدر پس رسول رحمان بزه بیان وعیان ایلدیکی حدود شریعتك بری مثلا نمازدر کأنه بزه خبر ویرمشدر که نمازی تعدیل ارکان ایله قیلکز تاکیم صلاة ایچنده بولنان قرة عین البته سزه حاصل اولوب رب العزة سزدن راضی اولسون پس هر کیمکه انك خبر صدقیله امر حقه امتثال ایدوب وعد کریمی اولان قرة عین ودولت دارین ورضای شریفن امید ورجا ایدرك صلاتی شروطیله ادا ایلدیسه اول کمسه مقربین زمره سنه کلوب امیدندن زیاده نائل مرام اولور وکیمکه بوصلاتی بومنوال اوزره ادا قیلدیسه لکن صلاتی ونفسنی کوروب امر حقه مطیع اولدیغندن نفسنه عجب وکبر کلدیسه اول کمسه قرب حضوره لایق اولمیوب ابرار زمره سنده قالور وکیمکه نمازی ترك ایدوب دیسه که تحقیقا حق تعالینك تجلیات ومحبتلری ورأفت ورحمتلری وجنت ونعمتلری وحور وغلمانی ولطف واحسانی وسائر اکرامی نمازه موقوف دکلدر وانك عطاسنه هیچ بر مانع یوقدر که جمله یه شاملدر بویله دین جاهل باب سرایی ترك ایدوب دیوار ظهرندن داخل اولمغه مائلدر پس اکر نمازی ترك ایلدیسه معاذالله اول زندیق اولور وصلاة ایچنده اولان قرة عین اکرامندن محروم قالور اکر صلاة بابندن مقربین ایچون وعد اولنان تجلیات اومطروده اعطا اولنسه ایدی انك عمری اولدقچه بونمازی ترك ایتمزدی وحدود شریعتدن خارج بر خطوه کیتمزدی واوامر ونواهی اولان حدود شرعیه نك جمله سی نمازی قیاس ایله بیلنور چونکه حق تعالینك رضاسی وتجلیاتی عبده کلمز الا که ابواب

طاعتدن كلور وسخطی وطردی عبده اصابت قیلمز الا كه ابواب معصیتدن قیلور پس سالك عارف ابواب شریعت اوزرنده عبد ذلیل اولوب طورر ومولای جلیلندن محتاج اولدیغی رضا ولقاسنی طالب اولور زیرا كه حق تعالی انی هركز خائب ایتمز البته رضاسن بولور

(نظم)

چون كیچدی نفسم تن سوزنندن | كلشن كوردی دل روزننده ن
صیغمم دیدی حق ارض وسمایه | كنزم بیلدم دل مخزننده ن
كون ومكاندن كیچ قلبكه كل | سیر ایله عشقی دل مسكننده ن
قیلسك تماشا دیدار عشقی | كوزلر آثار دل كلشننده ن
كنج نهاندر بی حد وپایان | اولمش نمایان دل معدننده ن
ساقی ومی هم محبوب ومطرب | دلدر قمو طوت دل دامننده ن
حق نظر قیل كیم جمله عالم | چورچوب كیدر دل خرمننده ن

﴿نوع خامس﴾ مقام ثالثه مخصوص اولان اسم ایله بو سالكك اشتغالن والتفات ورجوع نفس میالن بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونكه اهل الله دیمشلردر كه مقام ثالثده بولنان سالك تلاوة اسم ثالثه مداومت ایلسون یعنی مدها وسكون واو ایله هو هو هو سویلسون تا كیم جمله یه ساری وجمله دن عاری اولان نور هویت انك باطننده ظاهر اولسون ابتدا یا ندا ایله یاهو بعده یاسز هو تلاوت قیلسون وقیام وقعود واضطجاع اثنالرنده آناء لیل ونهار اخفا ایله تكرار ایدوب تأثیرنی بولسون چونكه سالك بو اسم ایله مشغول اولور پس بونك بركتیله مقام ثالثك خطرلرندن خلاص بولور وبونكله نفس ملهمه نك بو مقامندن اسفل بولنان ایكنجی مقامه وبرنجی مقامه تنزل والتفاتی منقطع اولور وبو نفس ملهمه ایسه تطبع ایلدیكی مقام ثالثدن كندی طبعی اولان مقامین اسفلین سمتنه التفات ورجوع ایتمدن خالی اولمز وسالكك غفلتنه مترقبدر كه آنی سوق وزجردن غافل اولدقده عادت مألوفه سنه عودت ایدر قالمز زیرا كه تطبعه طبیعت غالب اولور تطبعله قرار اولماز ومقام ثالثدن مقام رابعه سوق نفس انجق جمال محبوبی ولقای معشوقی تفكر وتذكر وآرزو ایتمكله اولور وعشق وهیمان ووجد وحاله تمكله مقام كمالی بولور اول زمان نفسنك اسفله میل ورجوعندن امین اولور پس بو مقام ثالثده سالك نفسنی ورائسنه راجع كوردكده قلبی منقطع وعینی مندفع اولوب مبهوت قالور نتكیم مجنون ولیلادن بر حكایت بو معنایه اشارتدر كه مجنون دیمشدر كه ناقه می بنوب حی لیلی سمتنه توجه ایتدم وهمتله ناقه می سوق ایدوب خیلی مسافه یول كتدم چونكه بنی نوم آلوب ناقه دن غافل اولدم پس اویاندم انی ولدی اولان یرینه رجوع ایتمش بولدم بعده بردخی آنی بنوب مطلوبه توجه ایدوب اولكی همتمدن اقوی همتله سوردم اولكی مسافه دن زیاده یول كیتمش ایكن ینه برغفلته واردم وقتا كه غفلتدن اویاندم كندیمی اولكی مكانمده كوردم وبو منوال اوزره نیجه یوز كره ناقه می بنوب همتله سوروب حی لیلی سمتنه توجه قیلدم بن اندن غفلت ایلدكچه او كوچكنه عودت ایدوب كندیمی اولكی یرمده بولدم تا كیم ذلیل وناچار اولوب عاجز ومتحیر قالدم وچاره وتدبیرم كسیلوب ظهر ناقه دن كندیمی یره صالدم ایاغم قیریلوب ایمكلیه رك سوروندم تا حی لیلی یه واصل اولدم پس مجنون كندوبی ناقه سی ظهرندن ارضه القا ایتمسنه عجز ومذلت وانكسار وعبودیت اظهارینه اشارت واردر زیرا كه بو اوصاف رابعه جمیع مطالبك حصولنه معین ومداردر خصوصا ذل وافتقار ومسكنت اكسیر سعادتدر وسالك صادق ایسه ذل ایله متلذذ وافتقار ایله متنعم ومسكنتله راضیدر كه اكا عادتدر (شعر) ذلت لهاني الحي حتى وجدتني * وادنى منالي عندهم فوق همتي * ومن درجات العز امسيت مخلدا * الى دركات الذل من بعد نخوتي * امدی بركره بصیرتله نظر قیل كه بو طریق مقربین نه كوزل طریق هموار در ونه لذتلی حالاتی واردر وسالكلرینك مقاماتی عجایب عالیدر وكوكللری خوش لاابالیدر زیرا كه خوف وحزندن خالیدر اكر ذلیل اولسه لر عزیز انلردر واكر فقیر اولسه لر غنی انلردر وسرمایه لری ذل وافتقاردر ومسكنتلری اظهاردر (نظم)

میل مجنون پیش آن لیلی روان | میل ناقه ایش پس پی طفلش روان
یکدم ارمجنون زخود غافل بدی | ناقه کر دیدی وواپس آمدی
عشق وسودا چونکه پربودش بدن | می نبودش چاره اذبی خود شدن
آنکه او باشد مراقب عقل بود | عقل را سودای لیلی درربود
لیك ناقه پس مراقب بود چست | چون بدیدی اومهار خویش سست
فهم کردی زوکه غافل کشت ودنك | روپسش رفتست برفرسنك شنك
درسه روزه ره بدین احوالها | ماند مجنون درتردد سالها
کفت ای ناقه چوهرد وعاشقیم | مادوضد پس همره نالا یقیم
نیست بروفق منت مهر ومهار | کردباید ازتو عزات اختیار
کین دو همره یکدکررا راه زن | راه آن جان کوفرو ناید زتن
جان زهجر عرش اندر فاقهٔ | تن زعشق خاربن چون ناقهٔ
جان کشاید سوی بالا بالها | درزده تن در زمین چنکالها
تاتو بامن باشی ای مرده وطن | پس ذلیلی دو رماند جان من
خطوتینی بود این ره در وصان | مانده ام درره زشتست شصت سال
راه نزدیکست وماندم سخت دیر | سیر کشتم زین سواری سیرسیر
سرنکون خودرا زاشتردر فکند | کفت سوزیدم زغم تاچند چند
چون چنان افکند خودرا سوی پست | ازقضا آن لحظه پایش هم شکست
پایرا بربست وکفبا کوشوم | درخم چو کانش غلطان می روم
زین کند نفرین حکیم خوش دهن | برسواری کوفرو ناید زتن
عشق مولی کی کم از لیلی بود | کوی کشتن بهر اواولی بود
این سفر زین پس بود جذب خدا | وان سفر برناقه باشد سیرما
اینچنین سیریست مستثنا زجنس | کین فزود ازاجتهاد جن وانس

﴿نوع سادس﴾ مقام ثالثده نفس ملهمه نك حسن اوصاف واحوالن وخلع عذارینك تفصیل ومقالن بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل الله دیمشلردرکه مقام ثالثده سالك صادق لطیف روحانی وعاشق رحمانی اولور واول قلبنده نورعرفانی بلکه تاب آفتاب عیانی بولور وروخنه بشیر کمال اقبال ایدوب نسیم وصال اکا هبوب ایتمشدر وقلبندن حجبك اکثرواکثفی کشف اولوب نفسندن حظوظك اعظم واقبحی زائل اولوب کیتمشدر چونکه مقام ثالث مقام روح خویدر وروح ایسه شهود مطلقدن محجوبدر زیراکه روح ایله حظوظی جامعدرکه انلر انی وصلندن قاطعدر لکن حجب نورانی وحظوظی مقبول ونافعدر زیراکه انك حجب وحظوظی طلب مشاهدهٔ جمالدر و آرزوی دولت وصالدر وذل وافتقار ایله متلذذ ومتنعم اولور وشوقی غالب اولدقجه صبروقراری کسیلور وبو مقامده اولان عاشقك معشوقنه شوقی غالب اولدقجه وسادات صوفیه نك بو مقام اهلیچون انشاد ایلدکاری اشعار والهیات نغمات ایله استماع ویاترنم قیلدقچه محبوبی شوقندن ذوق وقراری قالمز وخلع عذار ایدوب ناموس وعار ایله کرفتار اولمز ولباسن تبدیل ایدوب اعتبار ناسی برحبه یه آلمز واویله حرکت ایلرکه برکمسه نك عندنده هیچ قدروقیمتی قالمز واول عاشقده بو اشیا ایله تلذذ بولنور بوحب خموللە صادق کاذبدن فرق اولنور زیراکه محبتی مدعی چوغ ایسه ده دعواسنده صادق آز بولنور ومحبتده صادق اولدرکه قلبنده محبوبندن غیری برنسنه قالمیه وناسی اویله نسیان ایده که خاطرینه برکمسه کلمیه وناس هم انی اونودوب کمسه نك خاطرنده قالمیه ومحبتك برشرطی بودرکه محب اولان البته محبوبنه مطیع ومنقاد اوله کاتمدر نتکیم تفصیلی بالاده محبت فصلنده کچمشدر (شعر) تعصی الاله وانت تظهر حبه * هذا العمری فی القیاس بدیع * لوکان حبك صادقا لاطعته * ان المحب لمن یحب مطیع * واماعالم طبیعتده قالان وعام

خبر اولان ملاحده وزنادقه اویله ظن ایتمشلردرکه خلع عذاردن مراد انجق ترك وامر وفعل
نلر تارك صوم وصلاة ومانع حج وزكاة اولوب تابع شهوات ومرتکب منکرات اولور وبونکله
ودرکه بوتروك وافعالمز جمله خلع عذاردر وکسر نفس واسقاط اعتباردر وبز محب وموجد
انی بولمشدر وبزم امثالمزدن تکالیف شرعیه ساقط اولمشدر حالبوکیم انلر بیلمدیلرکه بوخیال
لالدر ومبغوض حضرت ذوالجلالدر زیرا بوافعال واقوال نه بردینه مطابقدر ونه برمذهبه
بومذهب اصحابنه خیالات شیطانیه غالب اولوب خلع عذاری امور نفسانیه صانمشلردر
مات ایله کوکلری سیاه اولوب ظلمتده قالوب عبادت وریاضتدن اوصانمشلردر واما عاشقلر یقینا
خلع عذاردن مراد ومرام موجب توقیر واحترام اولان جاه واحتشاملرن خلقك نظرندن اسقاط
ادات عوامدرکه انلر امور شرعیه ده تبعیت حدود واحکام واقتدای افعال اصحاب کرام
ات اولیای عظام بونظام اوزره تمامدر (بیت) جهانده صدر صفا لاابالیلر یریدر * نه اعتبار
اعتباراستر * پس بونلر کسر نفس ایچون خلع عذار ایدوب خانه لری حاجتلرن اللریله و آرقه لریله
ب کتوررلر وخمیر تحته سن واتمك تکنه سن اوموزلر وباشلری اوزره یوکلنوب پشوررلر وعیال
ن صو کتوروب اودون قیروب قپولرن سپوررلر وفرس وحمار وبقر وغنم خدمتلرن کوررلر وباغ
وخرمن وصنعت ودکان وبونلر کبی ایشلری بتوررلر وقالین وکیرلی واسکی ثیاب کیوب عریان
یالین ایاق یوررلر وبونلر کبی یوزبیك انواع امور شرعیه ایشلیوب اغیار اعتبارندن دوشوب کسر
بوخلع عذار شرعی براه بونلر لقای محبوبك جمیع موانع اصولندن قطع ایدوب کیدرلر مثلا
حصیلندن انواع تعب وحیله ایله مشغول اولمیوب انجق دفع بردوحر ایچون ادنی لباس ایله قانع
اغ بالله محبوبه توجه قیلوب جمعیت خاطر بولورلر پس بومثاله قیاس ایله بونلر جمیع موانع وقواطعی
ب حضرات قربه وصلتدن حظ آلورلر ومقام ثالث مقام عشق اولدیغندن بوعاشقه خلع عذار
روحنه ذوق ولذت ویروب عارفلر قتنده عزت ورفعت کوروب محبوبی عندنده قدر وقیمت
سفها مغتاظ اولوب تنفر ایدرسه ده اول اوغور اولسون دیوب خیرایله قالور

(نظم)

قه توجه قیل سن اول کندکله بیکانه | وفای جسم وجانی بیل ورای شمع وپروانه
ترسن اول فانی بونفسی ایله ربانی | بقااندر فنابول اولیم وحدتده دردانه
م مطلبی حقدر حدیثی عشق مطلقدر | مدقق عقلی ترك ایلر اولور آزاده دیوانه
چونکه یکتادر قتنده خلق موتادر | اوبولمش حی قیومی بولنمش کوکلی رحمانه
ن ادهم سن بوعالم ملکنی قوی سن | اولورسن شاه ملك دل ایرر جانك اوجانانه
ربهم حاضر طهور اول شربت طاهر | اودر اول اودر آخر اودر ساقی وپیمانه
شرب اول حق حقیقت آکله برحقی | خیال وکولکه بیل خلقی قوتقلید وافسانه

مقام ثالثده سالکه روحانیلرك خطاب وثناسن وانك انلردن اعراض واستغناسن وحقه توجهله
دیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل الله دیمشلردرکه وقتاکه مقام ثالثده سالك خلع عذاری

حاسه کندی محسوساتندن ذهول ایدوب ادراك ایدر کبی اولور حالبوکیم هر بری کندی ادرا کندن معطل قالور مثلا کوزی باقمسیله بیله مقابلنده اولان اشیادن ذهول ایلدکده بو سالکك حالی اول اهل مصیبتك حالی کبی اولورکه اول غم حالنده بر مصاحبنك یانندن کیچوب نظری بوزینه واقع اولمش ایکن اکانه سلام ویررونه تکلم ایلر وقت آخرده اومصاحب او مصاحبه سؤال ایلرکه نم سنکله قصورم ندرکه یانمدن کیچر کیدرسن نمله سلام ونه کلام ایدرسن اول دخی اکا جوابنده والله بن سنی مصیبتم غمندن کوره مدم دیوب یمین ایدر کذلك قولاق اصواتی ایشتمزو کانه ایشدر وکذلك جمله حواس انواع محسوساتندن ذهول ایدوب کیدر وعقل بشر دخی جمیع معقولاتندن ذاهل اولور وبو حالتی کاهی بیلمز الا که بونکله متصف اولان بیلور وبو حالتدن اول عارف خبر ویرمشدرکه * اوقفنی ربی وقال اعرفنی بالمعرفة التی لا یقابلها الجهل فان المعرفة التی یقابلها الجهل جهل * بیورمشدر پس اولکی فنا بودر واما ایکنجی فنا مقام خامسده کامله عارض اولور واما اوچنجی فنا احدیت مرتبه سنده هلاك صفت بشریتدرکه حق الیقیندر وبو اوچنجی فناء عین بقادر (بیت) فیفنی ثم یفنی ثم یفنی * وکان فناؤه عین البقاء * اما اولکی فناده سالك روحانیلر کلامن ایشیدر لکن بو قولاغیله ایشتمز وانلردن بر نسنه فهم ایتمزبلکه حالت فنا کندودن زائل اولدقده احساسه کلوب هر سوزلرن اولزمان فهم ایده بیلور وسرینه القا ایلدکلرن حفظ ایدوب کوکلی آیینه سنده منتقش اولان احوالی تصور قیلور پس اکراولدمده نطق ایدرسه حکمت سویلر زیرا که حکمت ینابیعی قلبندن غلیان ایدوب لسانه جریان ایلر وبوطرز اوزره اولان کلام روحانیلره صلصلة الجرس دیرلر * اللهم یامن اذا سئل اعطی لا تحرمنا والمحبین من هذا الفناء ولا تجعل حظنا منك الغنا ولا حظوظ انفسنا ولا تجعل الدنیا اکبر همنا ولا مبلغ علمنا واصرف عنا کل شیء عنك یقطعنا آمین * وبوفنانك سبب عروضی اول امور اربعه درکه ابدال انلرله ابدال اولمشلردر وانلر جوع وسهر وصمت وعزلتله بو حالتی بولمشلردر واعظم اسباب فنا جوعدرکه اول مقام ثالثده مطلوب وماقبلنده ممنوعدر (نظم)

وحدت مینك برقدری وار ایسه سویله	اول صافی شکردر کدری وار ایسه سویله
وهم ایتمه که عشقك یولی برخوف وخطردر	کرتیر قضانك سپری وار ایسه سویله
چون جان جهان عشقدر اول عشقدن اوزکه	برکسنه نك اشفق پدری وار ایسه سویله
برجانکه اوچار عشقدر انجق بر وبالی	برغیری اکر بال وپری وار ایسه سویله
بو عالم امکان ایله اول ملك بقانك	کرغیر فنا رهکذری وار ایسه سویله
سدره اولور وارلق اویندن اوزکه	وحدت یولنك برخطری وار ایسه سویله
حقی دله ناظر بیل اوحاضر بیله حقی	قلبك آکاهم برنظری وار ایسه سویله

﴿ نوع ثامن ﴾ مقام ثالثده اولان سالکك عشقی حالاتن وقبض وبسطنك تعاقب وتبدلاتن بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل الله دیمشلردرکه مقام ثالثده سالك نفسیله مجاهده سنده مداومت قیلدیسه عشقی زیاده اولوب هیمانی قوت بولور وشوق وسکر وخلع عذار امثالی احوال وافعالدن بغایت متلذذ اولور زیرا که بو مقام روح مقام عشق وحالتدر ومقام عشق ایسه مقام لذتدر حتی عاشق لذات عظیمهٔ روحانیه بولدیغندن عشق حجاب معشوق ایکن بیله مقام عشقدن ترقی ایتمك استمز وبولدیغی تقطع احشادن وضیق صدردن خلاصه رغبت ایتمزبلکه بو حالاتك دوام وثباتن طلب ایلر پس حالت عشق اکرچه کندی فوقنده بولنان حالاته نسبتله مذموم ایسه ده بر حالت مقبوله در حتی انسان کامل عشقك اوقات وحالاتن تذکر ایلدکجه انده اولان روحانی لذات وعدم مبالات وخلع عذار ایچون کوزرسنکه تحسر چکر اما حالت عشق انجق مجاهده ایله حالت صادقه در وصاحبی عشاق اشعارندن هرنه اوقورسه صادقدر وتکلم ایلدکده درون دلدن ناشی تأوه وحرقتله اولان شیرین کلماتی مؤثر ومحرقدر واما بو حالت بلا مجاهده بربلانجی حالتدر واشعار وکلماتی بی مزه وترنمات ونعماتی بی حلاوتدر نمایشدنلر برلذت بولورونه ده کوکللرده برتأثیری اولور نفوس آندن اکراه ایدوب نفرت قیلور چونکه مقام ثالث مقام روح مقبولدر وروح ایسه محل عشق وهیمان وذهولدر پس بونده سالکك

مدت اقامتی زمان طویله مائلدر زیرا که عاشق کندی نفسندن ذاهلدر وذکر اسم معشوق ایله وجمال وکمالی وصفنده اولان ابیات واشعاری نغمات والحان وقراءتله معشوقندن دخی مشغول وغافلدر وبومذکوراتك جمله‌سی انك بسطی حالتنده اولور اما انك حالت بسطندنصکره حالت قبضی واردر اولوب نوم عشق وهیماندن اویاندقده صدری اویله ضیق اولورکه یورکی صدرندن قوپمغه یقین کلور پس اول زمان عاشق ذل حقیقتله ذلیل اولوب خضوع حقیقیله خضوع ایدوب متحیر قالور وبو مقامده بو سالکه بو قبض وبسط حالتلری بری برینی تعاقب ایدرك مقام رابعه ترقی قیلور وعشقی ساکن اولوب قبض وبسطی هیبت وانسه تبدل قیلوب هر تعبدن خلاص بولور وبونلر ایکی حالتدرکه مقام رابعه کلان کاملك قلبنده تعاقب ایدرلر کانجق ذوق ایله بیلنور اما قبض ایله هیبتك فرقی بودرکه قبضدن صدر ضیق اولوب نفس ناطقه تعب کورر وهیبت ایسه اویله دکلدرکه اندن صدر منشرح اولوب نفس راحت بولور واما بسط ایله انس اراسنده فرق اودرکه بسطك صاحبنه غالب اولمسی بولنورکه حق تعالی‌یه ترك ادب ایلمسندن خوف اولنور حالبوکیم انس اویله دکلدرکه انکله خضوع قیلنور والحاصل خوف اویله رجا وقبض ایله بسط وهیبتله انس بو جمله ایکی حالتدر لاغیر انجق اشخاص ومقامات اعتباریله آدلری تبدیل اولنور پس بو ایکی حالتله مقام اولده بولنان نفس اماره صاحبی یا مقام ثانیده اولان نفس لوامه صاحبی متصف اولسه بونلرله خوف ورجا دینلور واکر بونلرله نفس ملهمه اولان سالك متصف اولدیسه بونلره قبض وبسط اطلاق اولنور واکر بونلره نفس مطمئنه یا راضیه یا مرضیه اولان کامل متصف اولدیسه بونلره هیبت وانس اطلاق اولنور واکر بونلرله نفس کامله اولان خلیفه متصف اولدیسه جلال وجمال تسمیه قیلنور پس خوف ورجا مبتدینك وقبض وبسط متوسطکدر وهیبت وانس کاملك وجلال وجمال خلیفه‌نکدر اما خوف ورجا وقبض وبسط حالتلری ضیق وتعبدر وهیبت وانس راحت وطربدر وجلال وجمال اعجب واغربدر ومنفعت وکرامتدر خصوصا جلال حالتنده کامل برنسنه‌یه توجه ایلز الا که اذن الله ایله انك وفق مرادی اوزره واقع اولور زیرا که اول حینده اول کامل حق تعالینك خالص عبدیدر ویریوزنده خلیفه‌سیدر وانك غضبیچون غضب ایدوب انتقامیچون انتقام ایدر ومحبتیچون محبت ایدوب اکرامیچون اکرام ایدر پس اول کامل مقام جمع الجمعه واردقده ظاهرده جریان ایدن تأثیرات کندی یدیله اولدیغن کوزیله کوروب هویته ایروب مجلس انسه کیدر ومولاسیله ادبی زیاده اولوب مقام عبودیتدن ذهوله خشوع وخضوع ایله استغفار ایدر

(نظم)

عشق ایله معمور اولوب	خانهٔ ویرانمز	حزن ایله مسرور اولور	طالب جانانمز
هر نه‌که عالمده وار	عشق ایمش ای یارغار	اولمش او لیل ونهار	علم ایله عرفانمز
عشق ایله خوش طولمشز	مست مدام اولمشز	فقر وفنا بولمشز	اولدی بقاشانمز
کرچه حقیرز چو خاك	اولدی ولی عشق پاك	دلده چو مه تابناك	اولدی چوزرکانمز
حوره منزه نه فلك	دور ایدر اول چون کلك	کیم شه ملك وملك	تحتیدر ایوانمز
عشق کدای اولان	سلطنت ایلر نهان	لاجرم اولمش جهان	بندهٔ فرمانمز
حقی چو دیوانه‌در	عاشق جانانه‌در	عشق ایله میخانه‌در	شوق ایله حیرانمز

﴿نوع تاسع﴾ مقام ثالثده سالکك انقباض ایله اولان ذل وافتقارن بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل الله دیمشلردرکه مقام ثالثده سالکه ضیق صدر عارض اولوب خطردن خالی قالمز زیرا که بو مقام روحه شاملدر وروح ایسه اطلاقه مائلدر پس اول ساعات قبض ایچنده بدن قفسن قیروب وطنی اولان عالم مجرداته متصل اولمق مراد ایدر قادر اولمز لکن اول ساعات قبضك حرارتنه اهتمام تام ایله تحمل ایدوب صابر اولور زیرا که اول حرارتده حد وحسابسز فائده‌لر بولور حتی دینلمشدرکه اکر حالت قبضك حرارت وناری اولمسه نفوس خبیثه قال وپاك اولمزدی وافضل اعمال ثقلین اولان جذبهٔ رحمانیه‌یی کوکلر بولمزدی پس بو ولده سالکك اکرام اولندیغی کرامتك اعظمی والزمی اوصاف مهلکهٔ حیوانیه‌سی اخلاق منجیهٔ رحمانیه ایله تبدیل اولمسیدر وتحلیه وتخلیه‌دن عبارت اولان کیمیای سعادتی بولمسیدر زیرا که سیر وسلوك ایتمدن مقصود ومأمول اولان

ملك ملوكه تقرب ووصولدر وحصول وصول ایسه بالاده بیان اولنان حجب سبعینی رفع ایتمکه موقوفدر حجب سبعین ایسه عبدایله مولاسی اراسند بعد مناسبتدن عبارتدر پس تبدیل صفات وکسب کمالات البته تقریب مناسبتدر مثلا سالك اسفل اولان شبعی طعام حق اولان جوعه تبدیل ایدوب وصفت حیوان اولان نومی صفت ملك اولان سهره تحویل ایدوب صفت شیطان اولان عجب وکبری صفت آدم اولان ذل افتقاره تبدیل ایلدیسه قرب مولا ایچون کسب مناسبت قیلمش اولورزیراکه عدم اکل وعدم نوم وبونلرکبی اوصاف حمیده صفات ملائکه‌در وبونلرك اضدادی اوصاف ذمیمه‌درکه صفات بهائمدر وانسان ایسه ایکیسی اراسنده متوسط قائمدر پس اول صفات حیوان ایله متصف بولندقده حیواندن ادنی اولور وصفات ملائکه ایله متصف اولدقده ملائکه‌دن اعلی اولوب انلر نائل اولمدقلری مرتبه‌یی بولور وذل وانکسار ایله مرأت عبودیتی مرأت ربوبیت مولایه مقابل طورر (بیت) نه فلك راست میسرنه ملکرا حاصل * آنچه‌در سرسویدای بنی آدم هست * پس درجات کمالك اعلاسی عبدك کمال عبودیتله متصف اولمسیدر وبواشعار ایدرکه ذل وانکسار اکسیر سعادتدر واسرارربوبیت مسکنت وعبودیتده مودوع وموضوعدر وسالك ذل وافتقار ایله رق اغیاردن آزاد اولور عبودیتله عبید احراردن اولورنتکیم اهل دل طریق مقربینی اول قومه لایق کورمشدرکه انلرك نفوسی مزبله لاسپورمشدر پس بوسالك خمول ارضنده وجودن دفن ایدوب * موتوا قبل ان تموتوا * امرینه امتثالاً شخصن اخفاقیلور حضرت طبع صدیق اکبره اقتدا ایله یریوزنده میت متحرك مثالی یورر وسالکك بوموتی آکاموت طبیعی مقامنده طورر حتی قبض ارواح ایچون مؤکل اولان ملك کوتورمك ایچون کلدکده کالطف ایله سلام وبروب رفق ایله معامله ایدوب غربتدن وطننه کوتورر زیراکه اول مطلوب اولان موت ارادیله فانی اولمشدرکه بوفصل ایچره بیان اولنان فنایی بولمشدر وبوفنا ایسه برحالتدرکه بونکله بوعارفك اصلا اموال واولاده وهیچ برنسنه‌یه قطعیا برمیلی قالمز وهیچ برمکروهدن هرکز خوفی اولمز پس اشتباه یوقدرکه بوحالت حالت امواتدر نتکیم امواته عالم برزخ کشف اولور کذلك بوسالك هم عالم برزخ وعالم مثال کشفنی بولور وبوایکی عالمه اول ملکوت عالمندن شعبه‌لرکاور (نظم)

بو نفس مشربی جام فنادن المدی حظ | بوعقل مذهبی ملك بقادن المدی حظ
فنای عشق اولوب اندن فنادن اول فانی | که بی فنای فناجان خدادن المدی حظ
کوکلده طالب حظ اول که طشره‌ده آره‌یان | ایکی جهانده اوبر آشنادن المدی حظ
کوکل که یار ایله یار اولدی یادی یاد ایتمز | قالان سوی ایله عشق وهوادن المدی حظ
عبادی فقر وقبای غنای فرق ایلر | اوجانکه فقر وفنایی لقادن المدی حظ
بلای عشق ایله اولملك الذاشیادر | که درد عشقی بولان بردوادن المدی حظ
چوحظ اهل محبت بلا درای حقی | بلای جان بویتر کیم بلادن المدی حظ

﴿نوع عاشر﴾ مقام ثالثده بولنان سالکك قلبنده اسم ثالثك تأثیر وخاصیتن ومشاهده‌نك انواع وماهیتن بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل الله دیمشلردرکه اسم ثالثك تأثیر وخاصیتی بودرکه بوکا مداومت ایدن عارفك قلبنده هویت مطلقه ظهور ایدوب جاننه حقیقت ایمانیه عیان ومعارف ربانیه نمایان اولور پس لذات دنیای دنیه‌دن تنفر ایدوب حیات ابدیه‌ دولتنه شوق ایله رغبت قیلور لکن بواسمك خاصیتی حصوله کلمز وبوذاکر تأثیر مطلوبه نائل اولمز الا که ذکر خفی وقوینك کثرتیله نائل اولور وآداب شریعتله مؤدب وارکان طریقتله مقید اولوب صفیر انفاسنه سمعی القا وخلوبال ایله نطقنه اصغا ایدرك مداومتله اول هویتی بولور وبوعارف بعض اوقاتنده لاهو الاهو اسمنه لام وواوی مدایله مشغول اولورزیراکه بواسمی بغایت عظیم الشان بولوروبو اسم ایله اشتغالی حالنده کائنه اعضاسنه خطاب ایدرکه * لیس فی الوجود الاهویة الحق وان ماسواه فهو افعاله وآثاره * پس مشهد کاملین انجق بومشهددر وبوعارف بوشهودی کندی نفسنه تکلیف ایدرك ادمان ایلدیسه شهود معهود انده اویله رسوخ بولورکه هرکز اندن منفك اولمیوب اکا مقام اولور مقصد اقصی وغایت قصوری بوشهودی بولور پس بوشهودك صاحبی اصلا برحالده قطعا برنسنه ایله حضور حقدن ذهول ایتمزنه خلق ایله

حقدن ونه حق ايله خلقدن مشغول اولور ونه كثرتله وحدتدن ونه وحدتله كثرتدن منحجب قالور بلكه اول كثرتى عين وحدتده ووحدتى عين كثرتده بصيرتيله كوره بيلور (بيت) وحدتى كثرتده بولمق كثرتى وحدتده هم برعلمدر اول كه جمله علم وعرفان آنده در * چونكه بوكامل فرق اولده مسجون اولان محجوبلر مشهدى كبى مظاهرى بى ظاهر مشاهد اولمز وفرق ثانى يه وصول بولميان موحدلر مشهدى كبى ظاهرى بى مظاهر مشاهده قيلمز بلكه مظاهر ظاهرده وظاهرى مظاهرده مشاهده ايدوب كمال علوم وعرفانى بولور پس مشهدلر اوچ نوع اولور برنوعى كامل وبرى ناقص وبرى انقصدر اما مشهد كامل بونده بيان اولنان مشهد انفس اخصدر واما مشهد ناقص اوموحد عارفلر مشهديدر كه ظاهر ومظهر انلرك مشاهده لرنده متحد اولور وانلرك عندنده مظاهر ظاهرده فنا بولور پس انلرك شهودنده نه كثرت اولور ونه ده ماسوى قالور وبو مشهد انكيچون ناقص عد اولنور كه بونده تعطيل وابطال خواص اسما وصفات حق بولنور لكن بو مشهدك صاحبى معذوردر زيرا كه مقام ناقص اولان مقام ثالثده بولنديغندن مغلوب نوردر وفرق ثانى شهودندن مستوردر واما مشهد انقص اومبتديلر مشهديدر كه مظاهرله ظاهردن محجوب اولورلر وكورمزلر الا كه مظاهر كوررلر وكثرتله وحدتدن مشغول اولور قالورلر وبولمزلر الا كه كثرت بولورلر حالبوكيم كمال اودر كه وحدتى عين كثرتده وكثرتى عين وحدتده مشاهده ايدوب بريله اوبرندن محتجب قالمز پس انسان كامل خلق ايله حقدن وحق ايله خلقدن محجوب اولمز كه طرفينى معموردر (نظم)

بسم الله اى محب لقا جوى دل نشين — بسط ايتدى دلده سفرهٔ عشقى دل آفرين
هم عام وخاص رحمتى خرمن ايتدى كيم — اعيان كائنات اوله لر آنده خوشه چين
هر حمد اوروب عالمه در كيم مدام اولور — هم اولين غريق توالى هم آخرين
چون مالك قواى عباد اولدى روز كسب — سرمايهٔ جزاهم اودر خلقه يوم دين
عشقكده فانى اولمدر اياك نعبد — آندن بقا سنكله در اياك نستعين
سنسن هدايت ايليجى اهدنا الصراط — تا نورك اوله قلبمه عالمده مستبين
فرق فقط نتيجهٔ قهركدر اول عظيم — جمع فحسب حكم ضلالتدر اول مبين
وير قلبمه جمع تفرقه وجمعى تا بولام — فرق ايچره جمعى جمع ايله فرقى اولم امين
حق قولك دعاسى فنادر فنا همان — فقر وفنايى بخش قيل آمين يا معين

﴿ فصل رابع ﴾ مقامات سبعه دن مقام رابعده بولنان نفس مطمئنه نك كيفيت احوالن وصفات واطوارن وكراماته ميل والتفاتن وفتن وآفاتن وحبيب حقه محبتن وماله ميل ورغبتن ومرشد اولمغه لياقتن وترجيح سلوك اذكيا واذكيابى وتطبيق طريق جميع اوليايى درت نوع ايله بيان وعيان ايدر ﴿ نوع اول ﴾ نفس مطمئنه نك وجه تسميه سنى وسيرنى وعالمنى ومحلنى وحالنى وواردنى وصفاتنى وفوقنده اولان مقام نفس راضيه يه ترقيسنى بيلدرر (اى عزيز) معلوم اولسونكه اهل الله ديمشلردر كه مقام رابعده نفس ناطقه كندى اضطرابندن خطاب حق ايله اطمئنان بولديغيچون اسمى مطمئنه اولمشدر نتكيم حق تعالى بو نفسه * ياايتها النفس المطمئنة * كلاميله خطاب قيلمشدر وبونك سيرى مع اللهدر وعالمى حقيقت محمديه در ومحلى سردر وحالى اطمينانيهٔ صادقه در وواردى بعض اسرار شريعتدر وصفاتى جود وايثار وتوكل وتفويض وصبر وحلم وتسليم ورضادر وصدق وعبادت ورفق وبشاشت وشكر وثنادر وشهود تام وحضور مدام وتعظيم كرامدر وسرور قلب والطف لسان وستر عيوب وعفو وقصوردر وسالكك مقام رابعه دخولى علامتى بودر كه شريعتدن برشبر مقدارى مفارقت ايتميوب اتباع ايله بورر ومتلذذ اولمز الا كه اخلاق حبيب الله ايله تخلق ايله اولور ومطمئن اولمز الا كه آنك اقوال وافعالنه اتباع ايله اولور زيرا كه بو مقام تمكين وعين اليقين وايمان كامل مقاميدر وبو مقامده بوكاملدن ناظرلرك ابصارى وحاضرلرك اسماعى ذوق ولذت بولور حتى طول دهر اكر تكلم ايلسه شيرين كلماتندن سامعلره كلال وملال كليوب صدق وصفا كلور زيرا كه آنك لسانى طرف حقدن سرينه القا اولنان حقايق اشيا ودقايق معنى واسرار شريعت غرانك ترجمانى اولور پس اول بركلام سويلمز الا كه قرآن كريمه موافق وحديث شريفه

مطابق كلور اولمه كه نه بر كتاب مطالعه ايتمشدر ونه بر كمسه دن اشتمشدر چونكه حق تعالينك بو كاملك سرينه القا ايلديكي الهاماتي بي حاسهٔ سمع اشيدر پس بو كامل * انا سرك ايها الحبيب وانت سري * الهاميله كندي اضطراباتندن مطمئن اولوب ادب وحيا درياسنه غرق اولمشدر واكا هيبت وخشيت ملازمت ايدوب وقار وقبول خلعتلري ويرلمشدر وعالم كون وفسادك حقيقتي اكا ظاهر اولوب * كل من عليها فان * رمزني الهام ايله بيلمشدر وبو كامل ناس ايله احيانا كوريشوب درونته القا اولنان حكمتدن انلره سويلر وعلم سطوري تحصيل ايدوب علم صدوري هم آرزو ايدن احبابي استعداد وقابليتلري قدر ارشاد وبهرمند ايلر واكثر اوقاتنده ذكر وفكر ايله كندي شغلنه مقيد اولور تاكيم مقامات باقيه نك ترقيسندن محروم اولمسون ودرجات كمالك اعلاسن قويوب ادناسندن قالمسون وفاني اولمسون كندويي بولمسون

(نظم)

كورندي دلده بر دريا كه عشق آندن بديد اولمش | او دريادن بو جان طولمش كوكل ذوقي مزيد اولمش
هوادن كيچسه جان موجي نفس بحرنده ساكندر | حيات اول حوت بولمش كيم او بحردن مستفيد اولمش
بو جان جانانه كفو اولمق بعيد اولمشدي عقلمدن | ولي مهر جهان هر ذره دن رخشان بديد اولمش
كوكلدن چاكر عشقم كه جانمدر اكا قربان | دمادم ذوق وشوقدن بكا عيش جديد اولمش
مقلب قلبني آلمش بو قالب خلق ايله قالمش | تنم كثرتده دل طالمش بو وحدتده فريد اولمش
دل اهلي بكلمز بر بيل كه كلسون عيد شاد اولسون | كه دائم عارفك هر ساعتي بر بشقه عيد اولمش
كل اي حق اونوت جاني يوق اول آنكله بول آني | او جانكيم دوستي بولمش قمو وقتي سعيد اولمش

﴿نوع ثاني﴾ مقام رابعده بولنان كامل ايچون خوارق عادات اولان كراماته ميل والتفاتك فتن وآفاتن بيلديرر

(اي عزيز) معلوم اولسونكه اهل الله ديمشلردركه مقام رابعده اولان كامل اسم رابع ايله مشغول اولور حق حق حق ديوب يا حرف ندا ايله يا حرف نداسز تكرار ايله تأثيرني بولور ودرونده ظهور ايدن علوم غريبه دن واحوال عجيبه دن اعراض ايدوب علام غيوبه توجه قيلور وكندي بدي ايله ظهور ايدن خوارق عاداته وانواع كراماته التفات واعتبار ايتميوب اكرام ايدن حضرت مولايه كلور زيراكه اظهار كرامك حيض رجال اولديغن بيلور واكامل ومحبتي حجاب وفتنه بولور انكيچون كامللري كوررسنكه آنلردن بر كرامت صادر اولسه حس ايتمزلر وصدورندن خبرلري اولسه ده كمسه يه سويلمزلر نتكيم بر كامل بر كمسه نك يانندن كچوب جامعه كيدركن اول كمسه اوكاملك اياغنه بر كوچك طاش اورمشدر وبو كامل ايسه اول ضاربه نه التفات ايتمش ونه طاشي كورمشدر لكن اول ضارب اول زمان آنده دوشوب جان ويرمشدر پس آنده حاضر اولنلر اكا ديمشدركه شان اولياء عفو ورضا ايكن قتل نفس ايتمك سكا نه روادر واول كامل انلره بويله جواب ويرمشدركه والله نه بو ايشدن اصلا خبرم يوقدر نه طاش المني حس ايلشمدر ونه ضاربي كورمشمدر لكن عادة الله اويله جاري اولمشدركه اولياسنه اكرام ايچون انلردن خبرسز نصرت واعانت قيلور وانلره اهانت ايدنلردن انتقام آلور پس هر كامل محفوظ آندن ظهور ايدن كراماتي بيلمز وبيلسه ده كراماته التفاتي اولمز والتفات ايلسه ده ميل ومحبت قيلمز اما ظهور ايدن كراماتنه مائل اولوب انلرله توقف ايدن سالكك حالي اول حاجينك حالي كيبدركه بيت شريفي طلب ايدوب حجاج ايله كيدوب طريقك اكثرن قطع ايلدكده ناكاه اويله بر كوچك عورت كورينوركه عقلن آلوب اني مدهوش ايدر پس اول حاجي آنك محتاجي اولوب وصلتن كندي علاجي بيلوب آرزوسيله يانندهقالمق وصحبتيله كام المق مراد ايلدكده امير حاج اكادركه بونده بونكله ساكن اولمه وحجاج ايله كعبه يه كل منقطع اولوب يولده قالمه تاكيم بيت شريفي طواف وزيارت قيلهلم بعده رجوع مزده آني سكا نكاح ايله آلهلم واول سنك اولوب حلالكله قاله سن لكن اكرسن امدي بونده توقف قيلدكسه انك وصالي سكا حاصل اولمز اولسه ده حرام اولور پشيمان اولورسك وبيت اللهدن منقطع اولوب محروم قالورسن پس اول حاجينك هواسي غالب اولوب حجاجدن آيريلوب واول عورته شوق ايله يقين كلوب يوزندن برقعن ذوق ايله قالدرر كوركه معاذ الله انك اغزي قوقمش صوبي آقمش ديشلري دوشمش يوزي قيرشمش كوزي قارشمش قپاغي ششمش قولتوغي پشمش رنكي كتمش ايشي بتمش صاچي دوكلمش بلي بوكلمش بر قره قوري عجوزه ايمش همان اولدمده نادم اولوب حجاجه ايرشمك مراد ايدر اما قادر

اولمز جزعه باشلر ليل ونهار اغلر فائده قيلمز امابونده حاجی سالکه مثالدر وکعبه بولی طريق حقه مثالدر وبيت شريف حضرت احديته مثالدر وعورت اول کرامته مثالدرکه سالك اثنای طريقده اکا مائل وطالب اولور واميرحاج مرشدکامله مثالدر وحجاج اهل سلوکه مثالدر پس شبهه يوقدرکه سالك طريق حضرات قربه وصولندنصکره جميع کرامات اکا مطيع ومنقاد اولور حال بوکيم کندی جملهسندن فارغ وميل ومحبتلردن آزاد اولور وآکر اکا هواسی غالب کلوب وقتيله مرهون اولان امری وقتندن مقدم طالب اولديسه وکراماته ميليله طولاشوب قالديسه عبث يرده نفسنه تعب ويروب مطلوبندن منقطع اولور اکر کرامات اکا حاصل اولورسه ده حقيقتنه واصل اولدقده کوررکه بربيهوده نسنه ايمش که نه دنياسنه برفائدهسی واردر ونه آخرتنه برمنفعتی واردر پس اول سالك ندامت نارنده يانوب ياقيلور زيراکه انواع مشقتله ترقی قيلديغی مقامندن اول ميل ومحبتله تنزل قيلور اما کرامت کندی نفسنده بربدنسنه دکلدر زيراکه حق تعالينك اولياسنه اکراميدر لکن اکا ميل ومحبت سالکك فتنهسی ودامیدرکه جوهر عشقك عرض خاميدر (نظم)

جوهر وجود عشقدر اول مابقی عرض || فوت اولسه اول بولنمز اکا غيری شی عوض
عهد ايلدمکه عشقه وفا ايليم مدام || خوش کچدی عمر وعهد مز انکله ماانتقض
قيل غير عشقدن بصرك غض که عاقبت || عض انامل اولدی مکافات ترك غض
افسرده اولسه جهل وکسلدن طبيعتك || عشقی آتشيله زائل اولور انجق اول مرض
ای دل تحمل ايله بو بار محبتی || محبوبدن نه کلسه قبول ايله مافرض
فرضن ادا ايدنده ويرر قلبه انبساط || اعراض ايدنده دوست هم القلب انقبض
حقی شراب عشقی مدام ايله نوش کيم || آدم وجوده کلمهدن اولدر همان غرض

﴿نوع ثالث﴾ مقام رابعهده بولنان کاملك حضرت حبيب حقه محبتی ومالہ ميل ورغبتی ومرشد اولمغه لياقتی بيلديرر (ای عزيز) معلوم اولسونکه اهل الله دعشلردرکه مقام رابعهده بولنان نفس مطمئنه صاحبی اولان کامل اوراد وادعيۀ مأثورهيه ميل ايدوب حبيب اکرم صلی الله تعالی عليه وسلم حضرتلرينه مقدمکی محبتندن زياده بشقه برمحبت قيلور وبو مقامده بوکامله حب مال عارض اولور انجق فقرای سالکينه اعانت ايچون ماله مائل اولور حال بوکيم تحصيل مال انك کوکلنی حقدن برلحظه غافل قيلمزدن ودولت حضورينه هرکز مانع اولمز وتحصيل اولنمش مالی خلقدن اخفا ايليوب اظهار غنا قيلور وکمسنهدن برنسنه استميوب غنای طبع ايله اعطا اولنان فتوحاتی آلور پس بوکيفيتده اولان حب ماله انجق بوکاملك شاننه کلور وبونيتله اولوب بوکيفيتله بولنان حب مال الله ايچون صاييلور پس بويله اولان حب مال اصلا مذموم اولميوب مقبول وممدوح اولور اکر بومقام رابعهده بولنان کاملی حق تعالی قبای خمولله ناسك جملهسندن ستر ايدوب آفات شهرتدن حفظ ايلديسه فنعم الکرامه ونعم السلامه بودر واکرانی مقبول خواص ومشهور عوام ايدوب مشيخت خلعتن کيدروب قائم مقام ارشاد ايلديسه اول کامل بونی قبول ايدر لکن اول بومشيختی نه طلب ومراد وآرزو ايدر ونه اندن اعراض واجتناب وفرار ايدر کيدر انجق حق تعالی انی محبوب القلوب ايدوب احبابنی کندويه مطيع ومنقاد ومريد ارشاد ايلديکيچون اول دخی انلره تسليم اولوب کندوبی انلره ممنونی بيلور وجملهبی کندی نفسندن افضل واعلا کورديکی حالده طالب وراغبلرن لطف ورفق ايله تهذيب اخلاقه ارشاد وارائت قيلور وطريق ذل وافتقاری انلره ترغيب وتحسين ايله مرشد ومعين اولور پس من عندالله اکا کلان مشيختی قبول ايتمش اولور زيراکه اول کامل السنه خلق اقلام حق بيلورپس بواوصاف ايله متصف اولان کامل مرشد اولمغه لايقدر کرچه کندويه تعب لاحقدر واکر اول يرده کندودن اکمل بولنديسه انی غنيمت عظمی بيلور وکندويه کلان طالبلری اکا کوندروب راحت بولور ومقام خامسه وسادسه وسابعه ترقی قيلوب خليفه اولوب حق ايله قالور (نظم)

جمله اولکه سکا بن انيسم اندر کور || او شب که ايليهسن خانمانی ترك وعبور
سلاممی اشيدوب قبر ايچنده خوش بيلهسن || که سن برانده دکلسن حضوردن مستور

مثال عقل نم جانده هرزمان حاضر	بولانده ذوق وسرورچنك ونيده رنج ونفور
مزار ایچنده سکا عشق تحفەلر ویرەجك	شراب وشاهد وشمع كباب ونقل وبخور
آچلسه چشم بصیرت بر اوله مشهودك	همیشه بركورنه عین ناظر ومنظور
نەسمته باقسه كوزك كندی صورتك كورەسن	اكرچه كوردیكك اولسه جماد ویاشر وشور
بشردەكی صوركدن بری اول ای حقی	كه بی‌نهایه كوزلدر بوروح وعشق غیور

﴿نوع رابع﴾ ترجیح سلوك اذكیایی وتطبیق طرق اولیایی بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونكه اهل الله دیمشلردركه سالكك طریق مقربین ایچره ترقی ایلدیكی مقامات مشهورەیدی مقامدر لكن بعض اهل الله دیمشلردركه سالكك سلوك ایدەجك مقاماتی اوچ مقامدر زیراكه طریق مقربینی اوچ مقام اعتبار ایدن اولیای كرام اولكی مقامی مقام اعتبار ایتمیوب ایكنجی مقامی عد ایتمشلردركه نفس ناطقه آنده لوامه تسمیه اولنور واوچنجی مقامی عد ایتمشلردركه نفس آنده ملهمه تسمیه قیلنور ودردنجی مقامی عد ایتمشلردركه نفس آنده مطمئنه بولنور امابشنجی والتنجی ویدنجی مقاماتی مقام اعتبار ایتمیوب جذبات حق ایله كتمشلردر زیراكه بوطریقی اوچ مقام اعتبار ایدن بعض اهل الله انجق فطرت وجبلت حسبیله طیب وكریم وشریف اولان نفوس زكیه سلوكن اعتبار ایتمشلردر ونفوس خبیثهٔ لئیمهٔ امارەیه التفات ایتمیوب آتمشلردر پس بونلر قبول ایلدكاری سالكه اوچ اسم اوكردرلركه نفس لوامەده لااله الاالله ونفس ملهمه اوائلنده الله الله واواخرنده هوهوهو تلقین ایدرلر وبواسم ایله اول سالك مقام نفس مطمئنەیه كاوب كامل اولدقده آكا ارشاد ایله اذن وتربیه ایله دستور ویررلر چونكه زكی النفس اولان سالك مقام نفس مطمئنەیه ترقی ایلدكده ارشاد ایتمكه لایق اولور پس شبهه یوقدركه اول كندی نفسنی دخی مرشدسز تربیه قیلوب درجات كمالك اعلاسنه واصل اولوب اخص خواصدن اوله بیلور امابوكتاب مستطابك بوباب ختامی * وسیروسلوكی یدی مقام اعتبار ایدن اولیای كرامك طریق نظامك بیلدیرر زیراكه هرسالكك نفسی فطرت حسبیله زكی دكلدر بعض لئیم النفس اولان سالك مقام امارەدن ترقی ایدرك مقام مطمئنەیه واصل اولور لكن آنده لایق ارشاد اولمز تامقام كاملەیه ترقی قیلمدقجه مقام ارشادی بولمز پس بوباب فاصل طرق اولیانك جملەسنه شامل وهرسالك ایچون مرشدكاملدر وجمیع اهل الله دیمشلردركه چونكه مقام رابعده بولنان كاملك نفسی مطمئنهٔ رحمانیه اولور وكتاب وسنته اتباع ایله ذوق ولذت بولور ولحمیله دمی كبی شریعتله ممتزج اولوب آدابیله عمل قیلور پس اولزمان یدالطاف آنی كامللر جذبەسیله جذب ایدوب نفسنه سرالسر لسانیله ندا كلور * یاایتها النفس المطمئنة ارجعی الی ربك راضیة مرضیة * دینلور وآنی اویله برنسیان استیعاب ایدركه اموزدنیاو آخرت بالجمله آنك ادراكندن چیقاركیدر انجق آنك عندنده حاضر اولان نسنه خاطرینه كلور واما اول نسنه كه بوكاملدن غایب اولور بودخی آندن غایب اولوب آنی اونودر زیراكه بوكاملك كوكلی مشاهدەدن برلحظه ذهول ایتمیوب حق ایله اولور (نظم)

عجب كیم كوردی برعاشق	كه وازكچمش بوسودادن	عجب كیم كوردی بربالق	كه اوصانمش بودریادن
ید نقاشدن بیرون	بولنمز نقش كوناكون	عجب كیم كوردی برمجنون	كه اعراض ایتدی لیلادن
ومجنون اولسه بی لیلی	قالور بر اسم بی معنی	اولور معشوق مستغنی	كه فارغدر هب اسمادن
الا ای جان جان سنسز	قرارم یوق بر آن سنسز	كەزنداندر جهان سنسز	مرادم سنسن اشیادن
خیالك جانه سلطاندر	كوكلده خوش خراماندر	كلور كویا سلیماندر	درون بیت اقصادن
بوجامع بیت اكبردر	ایچی قندیل انور در	بهشت وعین كوثر در	طولی ولدان وحواردن
كوكلده حق بول هر آن	كه اولدر منظر رحمان	كوكلدر جنت عرفان	بوجەدر عرش اعلادن

﴿فصل خامس﴾ مقامات سبعەدن مقام خامسده بولنان نفس راضیەنك كیفیت واحوالن وصفات واطوارن وتجلیات افعال واسما وصفات ایله بولنان حالاتك وعلم الیقین وعین الیقین وحق الیقین مراتبی تمثیلاتن اوچ نوع ایله بیان وعیان ایدر ﴿نوع اول﴾ نفس راضیەنك وجه تسمیەسنی وسیرنی وعالمنی ومحلنی وحالنی وواردنی وصفاتنی وفوقنده اولان مقام نفس مرضیەیه ترقیسنی بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونكه اهل الله دیمشلردركه مقام

خامسده نفس ناطقه جمیع احوالنده کال رضا ایله متصف اولدیغیچون اسمی راضیه اولمشدر نتکیم حق تعالی بو نفسه * ارجعی الی ربك راضیة مرضیة * کلامیله خطاب قیلمشدر و بونك سیری فی الله در و عالمی عالم لاهوتدر و محلی سر السردر و حالی فنادر لکن مقام ثالثده بیان اولنان فنادکلدر و بو ایکی فنانك فرقی بودرکه فنای سابق سالك متوسطك حالیدرکه حواسك محسوساتندن ذهول اتمسیدر و بو فنا ایسه سلوك او آخرنده بولنوب بقا به مشرف اولانك حالیدرکه صفات بشریه نك محو اولوب کتمسیدر و سالك بقایه مهیأ اولوب آکا یتمسیدر زیرا که بقاعین فنای ثالثدرکه بو فنای عقیبنده کلور و اول حق الیقیندرکه مقام سابعده حاصل اولور و بو نفس راضیه نك واردی یوقدر زیرا که وارد اولمز الا که بقای اوصاف ایله اولور حالبوکیم بو کاملك اوصاف بشریه سی اویله زائل اولمشدرکه اثری بیله قالممشدر آنکچون بو مقامده بو کامل فانیدرکه نفسیله باقیدر بوندن مقدم اولان مقاملرده اولدیغی کبی و نه ربیسیله باقیدر مقام سابعده اوله جغی کبی * پس بو بر حالتدرکه بیلنمز الا که ذوق ایله بیلنور و بو نفسك اکرام ایچون اعطا اولندیغی صفتلری ورع و خلوص و محبتدر و انس و حضور و کرامتدر و ترك و نسیان ماسوادر و کال تسلیم و رضادر زیرا که بو کامل جمال مطلقك شهودنده مستغرق اولور * پس عالمده هر نه کیم وجوده کلور بو آنی بی اعتراض و خلجان کوکل خوشلغیله قبول ایدوب محظوظ اولور و هیچ بر مکروهی کندی نفسندن دفع ایچون توجه اتمیوب ایسم طورر و بو حالتله بیله خلقه نصیحتله امر و نهی ایده بیلور و بو حالت آنی ارشاد عباد خدادن محجوب اتمیوب عهده سندن کلور حال بوکیم آنك کلامن بر کسه اشتمز الا که آنکله منتفع اولور و بو جمله ایله بیله بو کامل سر السر ایله عالم لاهوتی بولور و بو مقامك صاحبی حضور حق ایله ادب دریاسنه غرق اولور قالور و بونك دعاسی هرکز رد اولمز لکن ادب و حیاسی غالب اولدیغندن بر نسنه طلب ایده بیلمز اکر مضطر قالدیسه دعا ایدر و قبول اولور و بو کامل حق تعالینك عندنده عزیز و مکرمدر و اکابر و اصاغر ناس ایچنده هم محترمدر و خلقك آکا تعظیم و احترامی جبری و قهریدر بیلمزلرکه آکا تعظیم و حرمتلری نه ایچوندر و بو نجه تعظیم و احترام ایله بیله بو کاملك ناسه اصلا میلی اولمز و ظالملره قطعا رکون و محبت قیلمز پس آنلرك طبیعتلری نارندن سلامت بولور هر چند اول فقیر اولوب آکا احسان ایلسه لرده ینه انلردن اعراض ایدوب ربیسیله مشغول اولور زیرا که اول تجربه قیلمشدرکه ناسدن اعراض ایلدکجه اکا میل و محبتلری زیاده اولوب برقرار اوزره قالور و بیلمشدرکه آنلرك مالندن نصیبی وار ایسه البته بر بهانه ایله کندویه کلور پس اول خلقك یدنده بولنان حطام دنیا رجاسیله نیچون آنلره میل و رغبت قیلور حالبوکیم بو کامل عالم باطنده اویله بر سلطنتله مشرفدرکه جمیع ظواهرانك قهری تحتنده قالور پس اول بعض رعایاسنه نیجه تنزل قیلوب میل و اعتبار ایده بیلور و نجه خلقه رکون و اعتمادی اولور و بو مقام خامسده بو کامل اسم خامسله مشغول اولوب حی حی حی دیمکه مداومت قیلور تاکیم فناسی زائل اولوب حی ایله بقا بولور و آنك فوقنده اولان مقام سادسه کلور و باب اوزرنده واقف ایکن منزل احبابه دخول ایده بیلور و بو اسم ایله مشغول اولدقجه فنادن چیقوب بقایه ایروب صفات حی ایله متصف اولور پس آنکله اشیدوب آنکله کورر و آنکله نطق ایدوب آنکله بیلور و آنکله بطش ایدوب آنکله یورر و تجلی افعالی کچوب تجلی اسما و صفات ایله قالور

(نظم)

اولمش سماع شوق ایله تسبیح خوان ملك | رقص ایلر اول ترانه ایله دمبدم فلك
تسبیح ایدوب جهانده قوسی خدایه دیر | المجد والکرامة والکبر یاء لك
آلاف قیلدیلر الف وحدتی همان | احاد ممکنات که صفر اولدی یك بیك
باقی قلاندر اول الف وحدت وجود | کر لوح اعتبار دن اولسه بالجمله حك
بزلره عشق کندی یوزن سیر ایدر عیان | چشم جهانز اولمش او بو چشمه مردمك
دل ویر بلایه قیلدك ایسه دعوی ولا | نقد ولایه کوه بلادر کوزل محك
حق بو غشق سویله که بیوصف عشق شعر | دیرسنکه اهل ذوقه طعام اولدی بی نمك

(نوع ثانی) مقام خامسده بولنان کامله حاصل اولان تجلیات افعال و اسما و صفاتی و بونلرله حاصل اولان کراماتی بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل الله دیمشلردرکه نفس راضیه صاحبی اولان کامل اواخر مقام

خامسده

خامسده تجلی افعالی کچوب تجلیات اسما وصفاته کلوب مقام سادسه ترقی قیلور پس علم الیقیندن عین الیقین
مرتبه‌سنه کلور واندن برجذبه ایله مقام سابعه داخل اولوب انده حق الیقینا کاحاصل اولور اما تجلی افعال
اودرکه حق تعالینك افعالندن برفعل انك عبدی قلبنه منکشف اولور چونکه حق تعالی کندی افعالندن
برفعلیله برعبدینه تجلی قیلور پس انك جمیع اشیاده جریان قدرتی اول عبده منکشف اولور واول عبدانجق
حق تعالی‌یی محرك ومسکن بولور وبوحالی اکا مشاهده ایله اولور وبوحالی بیلمز الا که اهلی بیلور وبوتجلی افعال
مزالق اقدام اولوروبوندن مبتدیلره خوف وخطر کلور زیراکه انلر فعلی کندولردن کلیتله نفی ایدرلر لکن حق
تعالینك محفوظ قوللری استقامت اوزره کیدرلر اکر بومقامده اولان کامل بوتوحید افعال اولان تجلیده
ثابت قدم اولوب محرك ومسکن حق تعالی‌یی بولدیغیله بیله احکام شرعیه‌یی کندی نفسنده اجرا قیلدیسه
تحقیق اول محفوظ بوتجلی مخطوری کچوب تجلی اسماء وصفاته عروج ایده بیلور واکر ثابت اولمدیسه طریق
حقدن رجوع ایدوب زندیق اولور واسفل سافلین بدنه هبوط ایدوب سجین طبیعتده قالور * لاحول ولاقوة الا
بالله العلی العظیم * واما تجلی اسماء اودرکه حق تعالینك اسماء حسناسندن براسمی عبدی قلبنه منکشف اولور
چونکه حق تعالی کندی اسماسندن براسمیله برعبدینه تجلی قیلور پس اول عبد اول اسمك انواری
تحتنده اویله مغلوب ومصطلم اولورکه اکر حق تعالی اول وقتده اول اسم ایله ندا اولنسه اول عبد آنك جوابن
ویرر واما تجلی صفات اودرکه حق تعالینك کندی صفاتندن برصفتی عبدی قلبنه منکشف اولور چونکه
برعبدك جمیع صفاتی فنا بولور وحق تعالی انك قلبنه کندی صفاتندن برصفتیله تجلی قیلور پس اول صفتك
بعض آثاری فضل حق ایله اول عبد فانیده ظاهر اولور مثلا حق تعالی اکا سمعی صفتیله تجلی قیلدقده اول عبد
اعیان جماداتك بیله نطقن اشیدوب فهم ایده بیلور زیراکه اول عبد فانی علم الیقین وعین الیقین مرتبه‌لردن کچوب
حق الیقین مرتبه‌سن بولمش اولور سائر صفتلری بوقیاس ایله بیله بیلور (نظم)

جمله صفاتکه همان | آینه در صفاتمز | بحر حیاتسن روان | مثل زبد حیاتمز
کنج سن وطلسم بز | ذاتکه یوز بیك اسم بز | روح سن وچوجسم بز | عشقدر اصل ذاتمز
بولسه فنا وجودمز | باقی اولور شهودمز | ساقی اولور ودودمز | حل اوله مشکلاتمز
لوح وجود سرتسز | طولدی حروف خوش صور | اولدی مفصل ایت نظر | جمله مجملاتمز
اولدی جهان آب وکل | نقش جهان جان ودل | ایکی جهاندر آنی بیل | صورت ممکناتمز
بزکه جهتده‌یز همان | بزدن اودوست اولور نهان | بی جهت اولسه اول عیان | محو اوله هب جهاتمز
بزکه وجوده کلمشز | دوسته سجوده کلمشز | حقی شهوده کلمشز | عشق ایله در ثباتمز

﴿نوع ثالث﴾ علم الیقین وعین الیقین وحق الیقین احوالن وشهود وحدت وجودك شروط وارکانن بیلدیرر
(ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل الله دیمشلردرکه چونکه سالك صادق علم الیقین مرتبه‌سن کچوب عین
الیقین مرتبه‌سنه کلور پس جذبهٔ حق ایله حق الیقین مرتبه‌سن بولور اما علم الیقین دلیل عقلیدن حاصل اولان
علمدر واما عین الیقین مشاهده ایله حاصل اولان علمدر واما حق الیقین عبدك صفاتن حقك صفاتنده فانی اولوب
کندی آنکله علما وشهودا وحالا بقا بولمقدر چونکه حقیقتده عبدك آنجق صفاتی فانی اولوب ذاتی فنا بولمز پس
عبد فانینك عینی باقی اولمق لازم کلور وحقه افترا ایدن جهله‌نك زعم باطلی کبی عبدك ذاتی حقك ذاتنده فانی
اولمز قالور زیراکه قول مولاسنه تمام عبودیتله اظهار ذل وعجز ومسکنت قیلمغله ونقیض عبودیت اولان
صفتلرك جمله‌سندن فنا بولمغله اکا تقرب ایلدکچه اولدخی کندی فضلیله اول عبدینه فانی اولان صفات ذمیمهٔ
خلقیه‌سنه عوض کندی صفات حمیدهٔ حقیه‌سندن عطیه قیلور کرچه هرنسنه‌یه قادر مولی اولوب
هرنسنه‌دن عاجز عبد اولور لکن مولی مراد ایلدکده برعبدنده اولان خباثاتی کیدروب بدلنه سائر عبادی عاجز
اوله‌جق کراماتی ویرر اول فعال حکیمدرکه برعاجز قولنه قدرت ویرسه مولاسی اذنیله کائناتنده متصرف
اولور زیراکه عبودیتله ربوبیت بری برینه آینه اولوب بری برندن عکس آلور وعبودیت ایسه موجوده
رضا ومفقوددن صبر وحدودی حفظ ایله وجوده کلور وبونك مثالی برپاره کومردرکه اکر نارك ضوئی بردیواره

دوشوب اندن اول کوم‌ره منعکس اولوب انی روشن قیلدیسه بوعلم الیقین مثالیدر واکر نارك شعله‌سی اول کوم‌ره حجاب وواسطه سز مقابلنده واقع اولدیسه بوعین الیقین مثالیدر واکر اول کوم نارك جانبنه یقین کلدیسه وانك حرارتندن یانوب رنك ناره بویانوب اوصافی اوصافده فنابولدیسه اویله کیم اول کوم‌رك ظلمتی اشراق ناره وبرودتی حرارت ناره وانفعالی فعل ناره متبدل اولدیسه بوحق الیقین مثالیدر پس مجاهده ایله سالك مقام سادسه واصل اوله بیلور لکن مقام سابعه وصولی جذبات حقدن برجذبه‌یه موقوفدر واول مرتبهٔ حق الیقین ومرتبهٔ احدیت ومرتبهٔ جمع الجمع ومرتبهٔ عماسیاسیله موصوفدر اکر بوتحقیقه واصل اولوب توحید حالی اولان کمالی بولدکیسه توحیدمقالی برله موحداولان مقلدلرك اول سهو وغلطی سکاظاهر اولورکه انلر ادناس طبیعتله معیوب وغضب وشهوتنه مغلوب وحجب مانعه‌ایله محجوب ایکن ظن ایتمشلردرکه هرکیمکه وحدت وجودی عارفدر اول موحددرکه حقیقته واقفدربلکه برفاضلدرکه ذروهٔ درجات کمال واصلدر حالبوکیم اویله دکل بوظنونك جمله‌سی باطلدرزیراکه معرفت وحدت وجوداصحابنه اصلا بر فائده ویرن دکلدر بلکه اویله اولورکه انك سببیله طریق الحاده کیدرلروزندیق اولوب سجین طبیعته هبوط ایدرلر اما سالکه سلوکنده مفید اولان شهود وحدت وجوددر مجرد معرفت مفیداولمزکه ناتمامدر وشهوداسه برحالت اضطراریه درکه مجاهده ایله حاصل اولورو ذل وافتقارایله وجوده کلور زیراکه مشاهده انجق مجاهده‌دن تولد ایدوب رسوخ بولور وبوحالت شهود اولزمان صاحبنه مفید اولورکه بونکله اتباع شریعت واوصاف حمیده بوله والامهلکهٔ زندقه‌یه دوشر (نظم)

بوعالمی پرنقش ونکار اکله‌ده سیرایت	طوفان کل وجوش بهارا کله‌ده سیرایت
باغ‌ـله دهـن آچـله نادیدهٔ جانك	آفاق طولی جلوهٔ یارا کله‌ده سیرایت
یارنکه قوطالب ومطلوب اوله یکرنك	اول بیری بوکون نیچه هزارا کله‌ده سیرایت
اول اتش پنهان که جهانی یقان اولدر	افلاکی طولی دودوشرارا کله‌ده سیرایت
اول نوش که نیش ایچره نهاندرانی فهم ایت	کیمشدر اوکل کسوت خارا کله‌سیرایت
اجسامی غبارا کله که جان وجهنه قونمش	اول ماهی عیان زیرغبارا کله‌ده سیرایت
اول جان جهانی آره‌سن سندبول آنی	اول زلف ورخی لیل ونهارا کله‌ده سیرایت
چون میوهٔ شیرین درخت دوجهانسن	بونیجه شجر در نه ثمارا کله‌ده سیرایت
ای حقی بصیرت کوزن آچ باق بوجهانه	هم محشر وهم جنت ونارا کله‌ده سیرایت

﴿فصل سادس﴾ مقامات سبعه‌دن مقام سادسده بولنان نفس مرضیه‌نك کیفیت واحوالن وصفات واطوارن وبعض حالات واسرارن وطبیعتك تعریف واساسن اوچ نوع ایله بیان وعیان ایدر (نوع اول) نفس مرضیه‌نك وجه تسمیه‌سنی وسیرنی وعالمنی ومحلنی وحالنی وواردنی وصفاتنی وبوندن مقام سابعه دخولنی بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل الله دیمشلردرکه مقام سادسده نفس ناطقه‌دن حق تعالی راضی اولدیغیچون اسمی مرضیه اولمشدر نتکیم حق تعالی بونفسه * ارجعی الی ربك راضیة مرضیة * کلامیله خطاب قیلمشدر وبونك سیری عن اللهدر وعالمی عالم شهادتدر ومحلی خفیدر وحالی حیرتدر وواردی شریعتدر وصفاتی اخلاق حق ایله تخلقدر وترك بشریت وحسن خلقدر وعفو ذنوب وستر عیوب وحسن ظن وجمله‌یه تلطف وشفقتدر وخلقی ظلمات طبایعندن انوار ارواحنه اخراج ایچون انلره میل ومحبتدر لکن بومیل ومحبت فی اللهدر الله ایچون اولدیغندن مقبول درکاهدر نفس اماره مقامنده اولان میل ومحبت کبی دکل بورأفت ومرحمتدر زیراکه اول محبت نفس ایچون اولدیغندن مذموم وشوم وظلمت وغفلتدروبونفس مرضیه‌نك صفاتندندرکه خلق ایله خالقك محبتن جمع ایده بیلورو بوبرعجیب نسنه‌درکه برکمسه‌یه میسر اولمزالاکه بومقام سادس اصحابنه میسر اولور انکیچون بومقامده اولان کامل ظاهری حسبیله عوام ناسدن فرق وتمیز اولنمز اماباطنی حسبیله کبریت احمر کبی مثلی بولنمز برخاص الخاصدرکه منبع انوارومعدن اسرارو قدوهٔ اخیار ودائرهٔ علم الهی حالیدر وشهودنده اغیاردن دیار قالمیوب درونی ماسوادن خالیدر وبومقامك صاحبی عندالله والناس مرضیدر وکندی جمله‌دن راضیدر وقدری عالیدرو بوکاملك سیری عن اللهدر یعنی حضرت حی وقیومدن

محتاج اولدیغی علومی اخذ ایدوب عالم غیبدن عالم شهادته اذن الله ایله رجوع ایتمشدرکه کندویه انعام اولنان معارفدن خلقه افاده ایله به وهرکسه لازم اولان حکمتی فهمنجه سویلیه وبو کاملك حیرتی مقبول خصلتدرکه حضور حضرتدر بو حیرتدرکه * ربی زدنی فیك تحیرا * دعاسی حضرت صدیق اکبردن روایتدر بو حیرت سلوك اوائلنده اولان حیرت دکلدر اول محض غفلتدر و بو کاملك صفاتندندرکه هر وعدینه وفا ایدوب هرکز خلف وعد ایتمز وهر نسنه یی موضعنه وضع ایدر وعدالتدن خارج کتمز پس محلنه مصادف اولدقده اویله چوق انفاق ایدرکه آشناسی اولمیان کورسه انی مسرف ظن ایدر ومحلنه مصادف اولمدیسه اویله آز انفاق ایدرکه انی بیلمیان بخیل ومقتر صانور وکندویی مدح ایدن کمسه محل اعطاده دکلسه اکا برنسنه ویرمز واکر ذم ایدن محل احسان ایسه کندویی ذم ایلدیکیچون حقنی منع ایتمز کرم کانیدر بو احوال سنیه ایسه ارباب قلوب اولان کامللرك شانیدر وبو مقامك صاحبی جمیع احوالنده حالت وسطیده اولورکه افراط ایله تفریطك میانیدر وبو حالت وسطی لسانده خفیف وامتحانده ثقیلدر وبو کوزل خصلتله متصف اولمنی هرکس آرزو ایلر ومتصف اولنلره محبت ایدوب حسن حالن سویلر لکن حالت وسطی صعب اولدیغندن انکله متصف اولان قلیلدر زیراکه اول بومقام اهلنه مخصوص برلطف جلیل ووصف جمیلدر ﴿ نظم ﴾

کرعیاندن واقف ایسك کوزله عین || این تمشی این این
نحن اقرب دیر اومن حبل الورید || عالمك مقصو دیسك فی النشأتین
زین جانسن قالمه شین نفس ایله || بر یره جمع اولمز ایکی زین وشین
شارب شرب خدادر جان ودل || خواجه ظن ایلر بیقدر شار بین
جنت عرفانه داخل اولانك || چشمنه عالم کورینور زین زین
عارف اشیایی کاهی سیر ایدر || غالب اولمز چون آنك عیننه غین
حق افراط ایتمه هم تفریطی قوی || ایشلرك هرحالده اولسون بین بین

﴿نوع ثانی﴾ مقام سادسده بولنان کاملك بعض احوال واقوال واسرارن بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل الله دیمشلردرکه مقام سادسك اوائلنده بولنان کامله خلافت کبری بشارتلری لایح اولوب اواخرنده خلعتلری ویریلوب واول خلعتلری * کنت سمعه الذی یسمع به وبصره الذی یبصره به ولسانه الذی ینطق به ویده التی یبطش بها ورجله التی یمشی بها فبی یسمع وبی یبصر وبی ینطق وبی یبطش وبی یمشی * حدیث قدسی مضمونیدرکه نتیجهٔ قرب نوافلدر وبو قرب نوافل عون حق ایله تأثیر اول عبدك اولمقدر فهم ایله که بو معنا بغایت دقیق ومغلقدر حاشاکه اکا براولیا کتبن مطالعه ایدوب مقاصدن فهم ایتمیان ملاحده نك اعتقادی کبی عبد عین حق اوله اویله دکل مطلقدر زیراکه جمیع کتب اولیای کرام شرع شریفه موافقدر خصوصا کتب محیی الدین عربی رحمة الله تعالی علیه اصول وفروعه مطابقدر لکن قارئینك سؤ فهمندن عوام ناسه شبهه لاحقدر پس تحقیق مقام بودرکه مقام راضیه ده اولان کامل فنای ثانی یه واصل اولدقده محل انفعال وشقاوت اولان صفات ذمیمهٔ بشریتی قرب نوافل اولان مجاهده سببیله محو اولدیسه عادة الله اویله جاری اولمشدرکه اکا کرمیله آنك محو اولنان صفاتنه مناقض صفتلر بخش ایدرکه اول اذن واهب ایله تأثیرایده بیلور پس بیان اولنان حق الیقین بودرکه مطابق کلور زیراکه حق تعالی برنسنه یه ویا برنسنه اکا حلول ایتمدن منزهدر حق بودرکه بو امور ذوقیه یی عقول ادراك ایده منز عقل ایله ادرا.ك مراد ایدن خطا ایدر طوغری کیده منز * پس بو امور انجق حال ایله ادراك اولنور اهل حال اولمیانلره ادراکی امر محال بیلنور زیراکه بو فنا وبقانك خارجده برنظیری یوقدرکه اکا قیاس اولنه وقرب نوافل وقرب فرایضك دخی نظیری یوقدرکه مثال ایله بیلنه پس بو اموری بو بابك بو فصلنده تحریر ایتمزز بو مقامده اولان کامله خطاب وتقریر ایتمزدرکه جملهٔ کاحال اولوب ذوق ایله بولور وبو امور ایله بو مقامده اولدیغن بیلور زیراکه سالك طریق حقك مقاماتنك آخری واعلاسی قبلهٔ ملائکه اولان صورت آدمیه سنده وصولیدر بو اول صورتدرکه آنك حقیقتی حقیقت محمدیه در ولطیفهٔ ربانیه در وسر اعظم هودرکه غایت قرب مولا بودر پس نه زمانکه سالك بو مقامه وصول بولور اول محض عبودیتله وذل وعجز ومسکنتله متصف

كامل اولور ونفسنی بو اوصاف ایله بیلدکده ربیسنی اوصاف ربوبیته بیلور زیرا که بو کامل نفسنی ذل وفنا ایله بولدیغندن ربیسنی عز وبقا ایله بولور ومرآت عبودیتی مرآت ربوبیته مقابل طورر پس هر برنده نه وار ایسه او برنده منتقش اولور نتکیم حق تعالی * ماوسعنی ارضی ولاسمائی ووسعنی قلب عبدی * بیورر پس اول عبد خالص جمیع حقایق اشیاده موضوع اولان دقایق اسراری علم الهی برله بیلور نتکیم حق تعالی * وعلم آدم الاسماء کلها * بیورمشدر بو اسراری اشارتله عبادنه طیورمشدر وبو مقامده بعض اسرار خفیه واردرکه عبارتله بیانه کلمز * فسبحان من عز عن الشبیه والمثیل وجل عن التشبیه والتمثیل * وبو مقام سادسده بو کامله بو صورت آدمیه کشف اولدقده بونك اعظم مطالب سالکین واعلای مقامات کاملین واعز موجودات اولدیغن بیلور پس بو صورتی طلبده اذیال شریعته تشبثله وارکان طریقتده استقامتله واسم سادس قیومی تلاوتله جد وسعی وهمت قیلور تاکیم حسنات ابراری کندی سیئاتی بولوب آداب شریعت وطریقت وحقیقتله دخی زیاده متأدب اولور وصورت آدمیه ایله حقیقت محمدیه نك تحقیقنه ایروب مقام سابعه کلور

(نظم)

اول کان حسن ایله یوق ایدی غیریدن نشان — الان ان عرفت علی ماعلیه کان
برعشق ایمش بو کثرت صورتده جلوه کر — فالکل واحد یتجلی بکل شان
اول نور محض قیلدی بو اوصاف ایله ظهور — نام تنوعات ظهوراتیدر جهان
هر چند غیر عشق نهان وعیانده یوق — فی حد ذاته نه نهان اولدی نه عیان
جود یله اولدی فایض اعیان انس وجن — لطفیله اولدی ساری اطوار جسم وجان
جاندن سور کوکلده بیلور تنده حس ایدر — پس عشق ایمش کورن ایشیدن سویلیان همان
آندن ایشت اکادی اکاباق انکله بیل — فاش ایتمه عشق سرینی بو عقله الامان
چون جهل نفس ووهم سودادر عذاب روح — نفس وسوای عشق بیل ایت ذوق جاودان
اصل اصول عشق ایمش ای حقی چکمه غم — قوی حظ نفسی اصلکه وار و برا کاروان

نوع ثالث طبیعت وذل ونفس رحمانی بو اوچی برجوهر اولدیغن بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل الله دیمشلردرکه حکمانك طبیعت دیدکاری برقوتدرکه جمیع اجسامه سرایت ایدوب جسم آنکله کمال طبیعیسنه واصل اولور وبز بوکا ذل دیرز زیرا که بو بر وجود اضافیدرکه نفسنده معدوم اولان ممکنات ایله احکامی اوزرینه منبسطدر نتکیم حق تعالی کلام قدیمنده * الم تر الی ربك کیف مدالظل * بیورمشدر یعنی وجودی ممکنات اوزرینه بسط ایلدیکن طیورمشدر (نظم) بو عالم عشقدن طولمش مکاندر * بو صحرا جمله کلدر ارغواندر * جرس فریاد وفیغان ایلر اندن * که اول لیلی بو محمله نهاندر * بو صدر محملی سیر ایله جاندن * که بورفتله بوسقف جناندر * پشیمان اولسه عقلك عشق حقدن * سوزن طوتمه که دزدکارباندر * سکاسن پرده اولمش سن والا * جمال عشق هر یوزدن عیاندر * بو افلاك عناصر عشقه انجق * مظاهردر ولی نامی جهاندر * جهانی صورت عشق آکلین جان * بیلور نفسن که اول برکیزلی کاندر * قمو آیینه دن ظاهردر اول یوز * اکرچه قلب جاهل برکماندر * جهانی عشق بیل سیر ایله حقی * که آندن جمله سی نام ونشاندر * وطبیعت مرقومه کندی نفسنده برهوای سادج وعاری اولوب صور حروف ایله مختلف بولنان نفس انسانه مشابه اولدیغیچون واعیان موجودات جهان هم کلمات انسانه مماثلت بولدیغیچون اهل الله کاذل تسمیه ایلدکاری کبی نفس رحمانی دخی تسمیه قیلمشلردر نتکیم کلمات انسان نیجه معنالره دلالت ایدر کذلك اعیان موجودات اول موجودینه وآنك اسما وصفاتنه دلالت ایدر زیرا که حق تعالی کلام قدیمنده * قل لوکان البحر مدادا لکلمات ربی لنفد البحر قبل ان تنفد کلمات ربی ولو جئنا بمثله مددا * بیورمشدر پس کلماتدن مراد اعیان موجودات اولدیغن طیورمشدر نتکیم انسانك کلماتنك هر برنده برمعنی واردرکه آخر کلمه سنده اولان معنانك غیریسیدر کذلك اعیان موجوداتك هر برنده بر سر واردرکه عین اخرا ده اولان سرك غیریسیدر پس حق تعالی اول اسراری نفسن بیلن عارف قوللرینه بیلدرمشدر وعارف اولمین قوللرندن ستر ایلمشدر مثلا بو کتاب ایچنده یازیلان کلمات امثالی کیم اهل علم اکا نظر قیلسه اوقیوب معناسن فهم ایده بیلور واهل جهل

اکاباقسه آنی نه‌اوقور ونه‌اکلر ونه برلذت الور انجق آنی خطوط متداخله ایله منقش بولور * سبحان المعطی المانع جل‌شانه (بیت)

چندانکه در کتاب جهان میکنم نظر	یك حرف بیش نیست‌که تکرار میشود
(نظم) ای‌مهندس نه‌در اول تفرقهٔ نقطه وخط	بیل خط کون ومکان نقطهٔ عشق اولدی فقط
نقطه‌خط‌اولدی وخط‌حرف‌اولوب اول اولدی حروف	چونکه تبدیل صور قیلدی وتغییر نقط
نقطه‌دن غیری نه‌کیم لوح شهودك اوزره	نقش اولنمش انی محو ایت‌که اودر سهو وغلط
نقطه بیل نقطه‌یه باق نقطه اول اندن غیری	هر نه کیم ایلسك اولدر سبب بعد وسخط
بحردن دور ایکن انهار فرات وشطدر	بنه صوبحره اریشسه نه فرات اوله نه‌شط
نه اولور تنبل اوعارف نه‌سکردوب یوریلور	اهل عرفان روش وراهی اولور سیر وسط
چیقسه حق چه طبعندن اولور ظاهر اکا	سر لو دلی حبل لعلی الله هبط

﴿فصل سابع﴾ مقامات سبعه‌نك سابعنده بولنان نفس کامله‌نك کیفیت واحوالن وصفات اطوارین وعلامات وکراماتن ومرشد کاملك تربیه‌سی اماراتن وسالك قابلك متانت وعلاماتن وحالت قبض ایله باطنی عماراتن وسالکه شیطانك مداخل ومکاید وغاراتن سکز نوع ایله بیان وعیان ایدر (نوع اول) نفس کامله‌نك وجه تسمیه‌سنی وسیرنی وعالمنی ومحلنی وحالنی وواردنی وصفاتنی وسالکلری تربیه ایتمسنی بیلدیرر ﴿ای عزیز﴾ معلوم اولسونکه اهل الله دیمشلردرکه مقام سابعده نفس ناطقه جمیع کمالاتنه وصول بولدیغیچون اسمی کامله اولمشدر وبونك سیری بالله‌در وعالمی کثرتده وحدت ووحدتده کثرت عالمیدر ومحلی اول اخفادرکه انك خفی‌یه نسبتی جانك جسمه نسبتی کیبیدر وحالی بقادر وواردی جمیع نفوسك بیان اولنان واردلریدر وصفاتی نفوس مذکوره‌نك جمیع اوصاف حمیده‌سیدر وبوکاملك مشغول اولدیغی ورداسم قهاردرکه اسم سابعدر وبومقام سابع جمیع مقاماتك اعظم واعلاسیدر زیراکه بونده سلطنت باطن کماله ایروب مجاهده‌هم تمام اولمشدر وریاضته حاجت قالمیوب حالت وسطی کفایت قیلمشدر پس بومقامك صاحبیچون برمطلب قالممش هرمرادن المشدر انجق رضای مولایی طلبده قالمشدر وبوکاملك حرکاتی حسنات وعبادتدر وانفاس طیبه‌سی قدرت وعنایتدر وکلات لینه‌سی محض علم حکمتدر وبرلذت وحلاوتدر ودیدار شریفی حضور ونزهتدر بوعزیزی کورنلرك قلبنه ذکروفکر مولی کلور واکاخشوع وخضوع ایله متوجه اولور یانچه کلسونکه اول ولی الله دیدارین کورر بلکه اول مقام رابعده ایکن ولی‌الله ایدی زیراکه مقام رابع مقام عوام اولیادر ومقام خامس مقام خواص اولیادر ومقام سادس وسابع مقام خاص الخاص خدادر * سبحان من لامانع لما اعطی ولامعطی لمامنع جل جلاله * وبوقهاراسمی قطبه مخصوص اولان اسمادندرکه قطب انلکه سالکره امداد ایدوب انوار وهدایات وبشارات ارسال ایدر حتی سالکلرك درونده بی‌سبب ظهور ایدن جذبه وسرور وحضور امثالی احوال دل وجان مدد قطب زماندرکه انلرك اذکار وتوجهاتندن بدل وعوض اولاندر وبومقامك صاحبی عبادتدن برلحظه خالی قالمز واول جمیع اعضای بدنیله یایدیله یارجلیله یالسانیله یامجرد قلبیله عبادتده‌در غافل اولمز وبوکاملك استغفاری چوقدر وتواضعی برنده‌در رضا وسروری خلقك حقه اقبال وتوجهلرنده‌در وغضب وحزنی انلرك حقدن اعراض وغفلتلرنده دروطالب حقه رغبت ومحبتی ولدصلبندن زیاده‌در وبوکامل کثیر الاوجاع وقلیل الحرکات وضعیف القوادر امرمعروف ونهی منکر ایدوب رفق وتواضعله سویلر اهل محبته محبت ایدوب مستحق کراهته کراهت اظهار ایلر بونکله بیله هیچ برکمسه‌یه درونده کراهت اولمز الله‌ایچون اولان اموری ایشلرلوم لائمدن حذر قیلمز وبونك قهری لطفیله وغضبی حلمیله وجلالی جمالیله ممتزج اولمغله عین غضبدن راضی اولوب عین رضادن غضب ایدر لکن هرنسنه‌یی محلنه وضع ایدوب هرحالنده عدالت اوزره کیدر وقتاکه همتیله برامرك حصولنه متوجه اولور انی مرادینه موافق حاصل اولمش بولور زیراکه بوکاملك مرادی مرادحقه ملازمدر ورضا وسخطی انلکه قائمدر وروحی انلکه هایم وحضورنده دائمدر (نظم)

کل من رام تف بوجه سما	رجع التف بوجهـه ابدا

كر تو مردی بكو كه چندين چيست	نى مستان حق على العميا
باده نو شان جام لم يزلی	ماه زويان احسن الحسنى
پادشاهان عرصهٔ ملكوت	شاهبازان قرب او ادنى
در بحر محيط كن فيكون	جان مقصود ومقصد اقصا
حيف باشدكه باز نشناسى	جوهر جان زصخرهٔ صما
قاسمی هرچه هست ارادت اوست	وعلى ربنا توكلنا

(نوع ثانی) مرشد كاملك علامات وكراماتن وسالك قابلی تربيه سی اماراتن وكندی عادات وعباداتن بيلديرر (ای عزيز) معلوم اولسونكه اهل الله ديمشلردركه مرشدكامل جمله ناسه رؤف ورحيم اولور خصوصا طالب حق آنی پدر ومادرندن ارحم واشفق بولور پس مرشدكاملك عادت جميله سی بودركه حق تعالى حضرتلرينك معرفت ومحبتن طالب وكندی خدمت وصحبتنه راغب اولوب حضورينه كلان سالكاره ابتدای صحبتده تعليم علم دين ايدوب عقايدلرين تصحيح وشبهه لرين حل وتوضيح ايدر اهل سنت والجماعة مذهبنه تطبيق ايله كيدر بعده طهارت وصلاة امورن تماميله تعليم ايدوب توكل وتفويض وصبر وتسليم ورضايى ترغيب وتفهيم ايدر بو منوال اوزره صحبتيله برمدت كيدر وسالكك حالنه نظر ايدر اكر آنی قابل سلوك طريق حق بولديسه اكا كلمهٔ توحيدی تلقين ايدوب طريق مقربينی تحسين ايدر وترك اسبابنده اكا ماالله اعانت ايدوب جميع موانعدن هروجهله صيانت ايدر وآنك دستكيری اولوب طريق حقه طوغری يدر واكر سلوكی مراد ايدنی غيرقابل كورديسه اكابند ايدوب ديركه صنعتك واراسه وار آنی ايشله يوق ايسه انصاف اوزره بيع وشرايه باشله زيراكه حق تعالى تنبل وآواره قوللرن سومز وبوكسل واهالله بوطريقه كيدلمز واكر بومرشدكامل اول سالك غيرقابلی صنعتنه كوندرمديسه آنی الدايوب غش ايتمش اولور حالبوكيم مرشدكامل غشاش اولمز كندويه صانمديغن خلقه دخی صانمز نتكيم حضرت حبيب اكرم صلى الله تعالى عليه وسلم * من غشنا ليس منا * بيورمشدر غل وغش صاحبی خائب وخاسر اولديغن طيورمشدر واكرمرشدك خادمه احتياجی واراسه اول زمان بو مرشد آنی خدمتنده استخدام ايده بيلور لكن اول شرطله كه آنك سالك طريق مقربين اولمديغن مقدم كندويه بيلديرر بعده اكر خدمتنده اكلنورسه خادم يرينه قالور ومرشدكاملك علامتلرندندركه ستارعيوب اولور كسه نك عيبنی كسه يه سويلمز خصوصا سالكلر اكا اظهار ايلديكی احوال واسراری ستاردركه هركز افشا ايلمز وبوكاملك نفسی غنيدركه هيچ بركسه دن برنسنه مأمول ايتميوب جمله دن مستغنيدر واويله حسن خلقه مالكدركه اصلا بركسه يه قطعا غضب ايلمز وهيچ كسه يه بربد سوز سويلمز مكركه الله ايچون بعض ايلرده سويلر وبوكاملك عندنده جميع مأكولات ومشموماتك نفيس وخسيسی هب برابر اولمشدر وجمله ملبوسات وملموساتك حسن وخشنی بوكا مساوی كلمشدر پس بونك عندنده خميرايله فطيرك وپرنج ايله شعيرك وماايله عصيرك وثوم ايله عبيرك وصوف ايله حريرك وفراش ايله حصيرك وجوان ايله پيرك وخطيرايله حقيرك واميرايله فقيرك هيچ برفرقی اولمز وبونلرك قنغيسی بولنسه مقابلنی ترجيح آرزو قيلمز وبوكامل جوع ايله شبعده ونوم ايله سهرده وصمت ايله تكلمده وعزلتله الفتده وجمله عادات وعباداتده خيرالامور اولان حالت وسطايی بولور يعنی هرحالنده هرايشی بين الافراط والتفريط اولور نتكيم اكمل الكاملين وروح المرشدين حضرت حبيب اكرم صلى الله تعالى عليه وسلم * اما والله انی لاخشاكم لله واتقاكم له لكنی أصوم وأفطر وأصلی وأرقد وأتزوج النساء * بيورمشدر وبوحالت وسطی ايله اتصافه قادر اولمز الا كه نفسندن حر اولان اوليا مرتبه سنه ايرن كامللر اوله بيلور انكيچون حالت وسطی أحسن احوال واشرف خصال ومخصوص اهل كمال اولديغن طيورمشدر پس اشتباه يوقدركه حالت وسطی ايله متصف اولان كامل لايق ارشاد اولور پس بوعلامات وكرامات ايله مرشدكامل ظاهر وعيان اولور (نظم)

مرد خدا سرخوش اولور بی شراب	مرد خدا خوش طوق اولور بی كباب
مرد خدا واله وحيران اولوز	مرد خدا عادتيدر ترك خواب
مرد خدا اولمدی نار وهوا	مرد خدا اولمدی هم خاك وآب

مرد خدا پادشه دلق پوش	مرد خدا کنز خفی فی التراب
مرد خدا عقلله جان لیسدر	مرد خدایه چه خطاچه صواب
مرد خدا عارف وآکاه اولور	مرد خداکوکلی طولیدر کتاب
مرد خدا حقی اولور آشکار	مرد خدادن کورینور آفتاب

(نوع ثالث) سالك قابلك متانت وعلامتلرن بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل الله دیمشلردرکه سلوك طریق مقربینه قابلیتی اولان مریدك متانت وعلامتلری بودرکه کندی نفسنه عداوت ایدوب اکا جوع وظمأ وسهر وصمت وعزلتله زحمت چکدیروب انواع مشقتله مخالفت ومقاومت قیلوروانی قبضهٔ قهرینه الوب اکا غالب خصم اولور اکر برکسه انی انجدرسه اول دوکوب سوکنه عتاب ایتمیوب قصوری نفسندن بیلور ودیرکه اکر نفسم خبیث اولمسه حق تعالی قوللرن اکا جفا ایله مسلطا یلزدی واکر اندن مرشدینه شکوی ایدرلرسه اکادیرکه والله مشتکیلره بن ظلم ایتمشمدر نم ظالم هب قباحت بندهدر * وقتاکه سالك نفسنه غالب ومالك اولور وبو صفتلرله متصف اولور هر قصوری نفسندن بیلور تحقیق اول سالك قابلدرکه طریق مقربینه کیده بیلور هرچندانده بعض اوصاف ذمیمه بولنوب بعض قباحت صادر اولورسه ده مانع دکل معذور اولور زیراکه اندن برمکروه ایش صادر اولدقده راضی اولمیوب نفسنی لوم ایدوب کسه یه بدسوز سویلمز وهر قصوری نفسندن بیلوب هیچ بروجهله اکا نصرت ایلمزامانه زمانکه سالك نفسندن راضی اولوب مجاهدهسندن عاجز قالسه وحین اقتضاده اوچ کونلك جوع وضمأ وسهرله نفسنه مقاومتده مغلوب اولسه وکندوبی سوکوب دوکنلره قصور وکسور بولسه وانلره انکسار وعداوت ایدوب انتقام آلسه ونفسن استصحاب ایدوب راحتن آره یوب نصرت قیلسه اول قابل سلوك اولمزوطریق اولیانك رائحه سن بیله آلمز اول نفسانی واروب کندی صنعتیله مشغول اولسونکه تجارت روحانیین انك الندن کلمز زیراکه اساس طریق مقربین انجق نفسندن راضی اولمیوب عداوت ایتمکدر وانکله مجاهده ایدوب مشاهده قربنه تمکدر پس اکر سالك سلوکنی بو اساس اوزرینه بنا ایلمسه بناسی تملسز اولوب تیز منهدم اولور (قطعه) طپراغه بکزر اودرویش حقیر * که آنی چیکنه یه هر پای وفقیر * ایتسلر جانینه بیك درلو عذاب * سویلمز کسه یه مانند تراب * اما سالك قابل انجق نفسنه ساخط اولور اکر متألم اولسه انجق نفسندن متألم اولور واکر شتم ایلسه انجق نفسنه شتم ایلر واکر غضب ایلسه انجق نفسنه غضب ایلر زیراکه حق تعالی حضرت داود علیه السلامه * یاداود تقرب الی بعداوة نفسك * بیورمشدر نفسنه عداوت وسیلهٔ حضرت قرب اولدیغن طیورمشدر پس نفسه مساعده ایدن قابل سلوك اولمز وطریق مقربین احوالندن برلذت آلمز زیراکه دشمنی اولمیان دوستی بولمز (نظم)

دیلر بوهمتم کیم کندی کندمدن چکوب دامان	کریبان تجردده قالام خوش بی سرو سامان
یومام نفس وهوا چشمن که اولدز فتنهٔ راهم	کسم عقلك باشن کیم ایلر اندن بوسرم دوران
کسم هر صحبت امیدن یاام درد محبتدن	دوکم لذت شرابن موت ایریشوب قاله دل عطشان
چومهمانخانهٔ عزت ذلیل منکسر دلدر	زهی حلوای دردوغم زهی لوزینهٔ حرمان
جهانك عزت ولذتلری بی قدر وقیمتدر	انك عندنده کیم بولمش کوکل تختنده برسلطان
کوکل بیت خدادر غفلتندن جای دیواولمش	که بی زحمت کیررایت بولسه کر برمسجدی ویران
سکازخم اورسه نامرد اورمه سن مرد ایسك حقی	حسام المرأ مسئول ولکن لاعلی الذوان

(نوع رابع) سالك قابل حزن وانقباض ایله منشرح ومنبسط اولدیغن وحالت قبضده عمارات باطن بولدیغن بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل الله دیمشلردرکه سالك قابلك علامتلرندندرکه سر وعلانیه سنده طلب وآرزوسی کندی نفسنی اوصاف ذمیمه سندن پاك ایتمك اولورزیراکه نفسی انك عدوی اکبری وخطرلی امراضنك معدنی اولدیغن بیلور پس نفسندن خلاص بولمغه سعی واهتمام ایدر واکر اندن طریقته مخالفت برحرکت صادر اولدیسه مرشدینه شکوایه کیدر اولدخی اوتجاوزك ضدینه مداومتله اکا امر ایدر مثلا سالکك شکواسی وفرت طعام یاکثرت منام یاکثرت کلامك افراطندن ایسه بونلرك تفریطی اولان جوع

وسهر وصمت طويل ايله تكليف ايدر تاكيم سالكك نفسی حالت وسطی اولان تقليل طعام وتقليل منام وتقليل كلام ايله راضی اولوب استقامت اوزره كيدر و بو سالك قابل اكثر حالنده چاره سز مصيبته كرفتار اولان كمسه كبی قلبی محزون وباشی منكوس اولور منشرح اولدقده اول مصيبت صاحبنك انشراحی كبی نيم انشراح بولور حق بودركه بو سالك قابلك مصيبتی هر مصيبتدن اعظم اولمشدر زيراكه انك اسمايه مداومتی بركاتيله نفسنك مجبول ومنطوی اولديغی رذائل وخبائثی بيلمشدر وبو موانع وقواطعك بقاسيله محبوبنه واصل ومطلوبی حاصل اولميه جغنی فهم ايدوب انلردن خلاصنه توجه قيلمشدر لكن مانع وصال اولان خصال ذميمه نك جمله سندن خلاصی ممكن اولمديغيچون محزون ومتحير قالمشدر زيراكه نفسك اخلاق ذميمه سی خبيث وكثيردر ونفس انلرله آلوده اولديغندن خلاصی عسير وبر خصلهٔ ذميمه دن خلاص بولدقجه اندن اخبثنه واقع اولور پس شبهه يوقدركه حالی بويله اولان سالكك قلبی منكسر وعينی باكی اولوب كندی نفسندن شاكی اولور وسالك قابله بسط ورجا حالی عارض اولدقجه رفع رأس وجهر صوت ايله ترك ادبدن وضحك ومزاح ايله اظهار طربدن تحفظ ايدوب بينه وبين الله اول حالی صرف اتمك ايچون تنهايره كيدر وحق تعاليدن اول حالتك زوالنی وكندوسيله محفوظ اولمق حالنی طلب ايدر زيراكه اول بيلوركه حالت قبض البته سلامتدركه انكله سالك اوزرينه خوف اولنمز لكن بر صعب حالتدركه نفوس جاهله يه ملايم بولنمز واما سالك عارف اسددن خوف ايدركبی حالت بسطدن خائف اولور واهل دنيا دنيالرندن لذت بولدقلری كبی حالت قبضدن لذت بولور زيراكه تجربه قيلمشدركه حالت بسط ايچره عمارت ظاهر وهلاك باطن واردر وحالت قبضده هلاك صفت نفس خبيثه وعمارت باطن واردر اكر بر سالك ديرسه كه حالت بسط ايچره نيم اول حضرتله حضور ومراقبه ومشاهده ومناجاتم واردر وحالت قبضده نيم ايچون بوفضائلك بريسی يوقدر پس بو سوزدن ظاهر اولمشدركه اول سالك نه حقی بيلمشدر نه ده انكله حضوری بولمشدر ونه لذت انس المشدر اول دعواسنك اهلی دكل خطا قيلمشدر زيراكه حق تعالی ايله حضور انجق ماسوادن غيبتله اولور حالبوكيم جميع ماسوادن انسان غائب اولمز الا كه حالت قبضده اولور نقل اولنمشدركه بركون بر سالك سرور بسط ايله رقص ايدركن مرشد آنی كوروب ديمشدركه نيچون سروری اظهار ايدرسن جواب اتمشدركه نيچه منبسط اولميم ونيچه سروری اظهار قيلميم كه اول بكا رب وبن اكا عبد اولديغم حالده صباحه داخل اولمشم پس اوخكيم آنی ارشاد ايدوب ديمشدركه فرح وسرور انكله دخی اولورسه ده مدخول ومذمومدر حالبوكيم حق تعالی هر قلب حزينه محبت ايلر پس بو قبض وحزن مقبولدر ؛

(نظم)

ای دل دلدارمز دلده غمكدر ونشاط	وی مه عيارمز دلده غمكدر نشاط
دلده غمك ای عزيز شهد وشكردن لذيذ	ای يم افكارمز دلده غمكدر نشاط
لطف ايله باقسك دله دل بر اولور ذوقله	ای غم وغمخوارمز دلده غمكدر نشاط
قهر ايله قلبه اكر باقسك اولور بركدر	ای شه مختارمز دلده غمكدر نشاط
سندن آلور دل سرورسندن ايدر جان حضور	محرم اسرارمز دلده غمكدر نشاط
هر سوزك الهام اولور امريكه دل رام اولور	ای دم اقرارمز دلده غمكدر نشاط
حقی دل ايتسون سكوت جان سوزيدر قلبه قوت	ابر كهربارمز دلده غمكدر نشاط

﴿نوع خامس﴾ سالك طريق مقربين مقام نفس اماره ده ايكن شيطان لعين انی طريق حقدن قطع ايچون اكا صورت حقدن كلديكی ابوابی بيلديرر (ای عزيز) معلوم اولسونكه اهل الله ديمشلردركه طريق مقربين سلوكن مراد ايدن كمسه ابتدا كندی نفسی حالنه باقسونكه انده سالك قابلك اوصافی وارميدر بعده احوال مرشده نظر ايلسونكه بيان اولنان اوصاف ايله متصفميدر اكر نفسنی قابل ومرشدنی كامل بولديسه اكا واجبدركه طريق مقربينه سالك اولوب سجين طبعندن خلاص بولوب صفات كماله مالك اوله اكر مدت وصولی طويل اولورسه ده غم يمسون منقطع وناقص قالدم ديمسون زيراكه البته كمالاتنه واصل اولوب مراداتی حاصل اولور حتی اكر كندی نفسنده سالك قابل اوصافنی بولديسه * لكن مرشد كامل بولمديسه اكا لازمدركه

مرشدسز منفرد سلوك ايده و آداب شريعتله مؤدب واركان وطريقتله مقيد اولوب اكمل الكاملين وروح المرشدين حبيب اكرم صلى الله تعالى عليه وسلم حضرتلرينك ايزنجه كيده واكا چوق صلوة وسلام ايدوب احاديث شريفه‌سن يازوب مطالعه ايده زيراكه سالك قسمندن شيطان لعين برلحظه غافل اولميوب ابواب كثيره‌دن اكا داخل اولور واكا هر برمقامده نيجه يولدن كاور اماسالك مقام نفس اماره‌ده ايكن شيطان لعين انى طريق حقدن قطع ايچون كاوب اكا ديركه سنك بوطريق ايله نه‌مناسبتك واردر بوبرطريقدركه اهلى فوت اولمشدر وبوندن قالمامش الاكه عبارات واصطلاحات قالمشدر حالبوكيم سن برزمانده سن كه دينك حفظ ايدن جمره‌يى قبض ايدن كيبدر چونكه مرادك سلوك طريق حقدر كيمك يديله سلوك ايده‌جكسن قنى اصحاب مجاهدات ومشاهدات قنى ارباب حالات وكرامات انلرك جمله‌سى دنيادن كتمشدر وچوغنك رسوم وعاداتى بتمش وباتمشدر همان سن انلردن استمداد ايدوب ظاهر شريعتده قالوب انكله قناعت قيل كه اول سلامت وراحتدر پس اكر سالك بوكلامه اصغا ايدوب همتى بارد وعزيمتى منحل اولديسه وسلوكه شروع ايتمش ايكن اعراض ايدوب قالديسه بعده ينه لعين اكا كاوب ديركه حق تعالى كندى فرائضن ادا ايدنلره نيجه محبت ايدرسه كذلك رخصتلرن قبول قيلوب عمل ايدنلره اويلجه محبت ايدر وقول مولاسى مغفرتن نيجه سورسه كذلك مولاسى رخصتلريله عملن اويله سور پس نفسكه تشديدى ترك ايدوب رفق ايله معامله ايله كه اول سنك مطيه ومركبكدرنتكيم حق تعالى * يريد الله بكم اليسر ولا يريد بكم العسر * وليس عليكم فى الدين من حرج * بيورمشدر وعبادينه كمال رأفتيله رفق وراحت مراد ايلديكن طيورمشدر اكر سالك بوكلامه اصغا ايدرسه واقوال ائمه‌دن بولنان رخصتلرله مائل وانلرله عامل ايدوب كيدرسه شبهه‌يوقدركه اول بين الحلال والحرام اولان شبهاتى اكل ايدوب حرامه قريب اولور حالبوكيم شبهاتك شانندندركه قلبى سياه ومظلم قيلور پس اول قلبنك ظلمتى سببيله حلالى فرق ايتميوب حرامه واقع اولور سالك اولميوب هالك اولور قلور زيراكه مدام اكل حرام ايله بطنن ممتلى ايدن غافلك خاطرينه كلمز الاكه حرام ايشلركاور وكلامى كذب وغيبت ونميمه وشتم اولور وموجب ارتكاب مخاطر وكسرخواطر اولان فعل شرى بولور وبدى حركت ايلدكده حرامه حركت ايدرور جلى مشى ايتدكده حرامه كيدر وفسق ظاهرله ظلم قاهر ايدر پس آندن لعينك مرادى حاصل اولور وايكى عالمده مكافات ايله جزاسن بولور واكر سالكه لطف حق ايروب آنك دسيسهٔ شيطانيه اولديغن كوررسه بيلوركه رخصتلره ميل ايتمك تنبللر ايشيدر وانلرله عمل دون همت اولان عاجزلر روشيدر پس آداب شريعتله واركان طريقتله وعلوهمتله سلوك ايدر تاكيم نفسى لوامه اولوب ايكنجى مقامه كيدر (نظم)

اى كوكل كيچ هرهوسدن پاك اولوب كل راه‌سن
تاكه مقبول اوله‌سن شايسته اول دركاهه سن

بو جهان ويرانه‌سن بايقوش مثالى بكلمه
چون شهك شاهينى سن اوچ وار اوشاهنشاهه سن

لا اله تيغن آل اشيانى دلدن قطع قيل
خوش خرام ايله جهان پاك الا اللهه سن

دو جهانك قوت جانى خمر وحدتدر اكر
نوش ايدرسن ماحق اولدك مردم آكاهه سن

چون سكا بوقوت اولور حاصل قوميل ورغبتى
برآلاى حيوان ايچون اولان كياه وكاهه سن

عشق ايله عقلك ايشى بوقدر آچق سوز سويله
شير يزدان شيوه‌سن بيلدرمه هر روباهه سن

عشق حقدر اهل عشقك يارغارى دمبدم
حقى افشا ايتمه سرن هر دل كمراهه سن

﴿نوع سادس﴾ سالك طريق مقربين مقام نفس لوامه‌ده ايكن شيطان لعين آنى طريق حقدن قطع ايچون اكا صورت حقدن كلديكى ابوابى بيلديرر (اى عزيز) معلوم اولسونكه اهل الله ديمشلردركه سالك طريق حق مقام نفس لوامه‌ده ايكن شيطان لعين آنى طريق حقدن قطع ايچون كلوب اكا اعمال صالحه‌سن مزين كوستروب قلبنه عجب كتورر پس اول سالك طريق عملدن عجب ايله طولوب نفسن بكندكدنصكره لعين آكا صورت حقدن كلوب ديركه علمدن مراد عملدر حالبوكيم سن اعمال صالحه‌يه موافق اولوب تحصيل ايتمشسن پس نه تعلم علمه ونه صحبت علمايه ونه استماع وعظه هيچ احتياجن قالمشدر اول سكا وعظ ونصيحت ايدن عالم كاشكى كندى نفسنه سوز كيچروب منتصح اولسه وسنك اعمالن عشرى مقدارى عمل قيلسه دولت آنك اولوردى

پس بو عجب انده تمکن ایلدکده نفس عظیم کوروب غیریلری تحقیر ایدوب خلقه سوءظن ایله قالور پس اویله بدخویلی اولور که عالمدن بر نصیحت قبول ایتمز اولور وعقل مقتضاسنجه عبادت ایدوب ظلمت جهالتده هلاك اولور قالور بعده بو سالکه اول لعین دیر که سنك حقکده خلقك حسن ظنی واردر اعمالکی کوچك ایله کیم سکا اقتدا ایدهلر وثوابك اضعافیله زیاده اوله پس اکر بو سالك بو نیتله اعمالنی تحسین ایدرسه علتلی اولور بعده بو سالکه اول لعین دیر که سن همان عبادتی اخفا ایله قیل تا کیم حق تعالی اخفا ایله اولان عملی قبول ایدوب سکا محبت ایلیه وناس اخلاصکه مطلع اولوب انلر دخی سکا محبت ایدهلر پس اکر بو سالك بو کلامه تابع اولوب خلقك کندویه محبتی آرزوسیله عملن اخفا ایدرسه ریایه دوشر خبری اولمز اما انواع دسایس لعینی چوقدر اکر قادر اولدیسه سالکك عملن افساد ایدر واکر افسادده قادر اولمدیسه انك قلبنه اول عملدن افضل بر عمل القا ایدر که انك فعلنه قادر دکلدر لکن ایکنجی عمل اکا ترغیب وتسهیل وتحسین ایدر تا کیم اکا مباشرت سببیله اولکی عملدن کسلوب ایکنجی عملی هم اتمامه قادر اولمیوب ایکی عملدن بیله محروم اوله * مثلا سالکه اول لعین دیر که سن نجه الله ورسولی محبتن دعوا ایدرسنکه نه بیت شریفی حج وطواف ایدرسن ونه روضهٔ مطهرهٔ زیارتنه کیدرسن بو کسل واهمال شان محبین دکلدر نیدرسن همان سکا لایق اولان بودر که حقه توکل ایدوب بیتنی حج وحبیبنی زیارت قیلهسن واثنای طریقده صلوة وصوم واذکار وادعیهٔ یومیه ایله ینه مشغول اولهسن تا کیم بو عبادتله بیله حج وزیارت ثوابن دخی بولهسن پس اکر سالك بو وسوسهیه اصغا ایتدیسه وزاد وراحلهسز فقر وفاقهسیله حجاج قافلهسیله بیت شریفه توجه ایدوب کتدیسه اول یول زحمتندن بدننه کسل عارض اولدقده واوراد واذکاری فوت اولوب قلبنده ملالت بولدقده لعین اکا دیر که نفسکه ظلم وتضییق ایدوبده طاقتندن زیاده تحمیل ایتمه نمازك فوت اولورسهده قضاسی مکهده ممکندر تعصب سمتنه کتمه پس بو سالك عجزندن لعینك بو کلامنه امتثال ایدوب ادای فرایضدن هم تکاسل ایدر واکا جوع وظمأ غالب کلوب خلقی طار اولدقده ینه لعین اکا دیر که حق تعالی حجی اغنیایه فرض ایتمشدر سنك کبی فقیر اول بیته نجه کتمشدر شبهه یوقدر که سنی طریق حجه کوندهرن داعیه انجق وسوسهٔ شیطانیه ایمش پس اول فقیر انك بو کلامندن محزون اولوب اکا ندامت کلور وقضایه سخط ایدوب قلبی مظلم اولور وخلقك غیبتن ایدوب شتوم ایله عرضنه کیچوب انلره عداوت قیلور زیرا که حج یولنده اکا بر کمسنه نه تصدق ایلر نه ده التفات ایدهبیلور پس اول قافلهیی نمونهٔ محشر بولوب وهر کس کندی نفسی قیدنده اولدیغندن اول طلب قوت ایله مشغول اولوب حج وزیارتدن بی بهره قالور واکر بهرهمند اولسهده بیك بلا ایله اولور ومقدم بلدنده مقیم ایکن صدری منشرح وخلقی مفرح بر حلیم وسلیم ایسهده وناسی نفسنه ترجیح وایثار ایدر سخی وکریم ایسهده ایمدی اثنای طریق حجده باشنه کلان احوال اهوالدن خلقی ذمیم وصدری ضیق اولوب ونفسی بخیل وحریص ولئیم اولور چونکه بو سالك حجه کتمکله کندی یولندن قالور وباشنه بو نجه بلالر کلور پس اول لعین بونك طریقن قطع ایله مرادن آلور واکر حق تعالینك عون وعنایتی سالکه ایریشوب اول لعینك بونك کبی مکر وحیلهلرندن نجات بولدیسه آداب شریعتله وارکان طریقتله وعلو همتله سالك اولور تا کیم نفسی ملهمه اولوب مقام ثالثی بولور (نظم)

نه مست بادهٔ عشقم نه مرد مستورم — نه مخبرم نه ده مستخبرم عجب دورم
درون دلدهکی دلداری طشرهده آرارم — وصال ایچنده ایکن غفلتمله مهجورم
شراب وشاهد وشمع کوکلدهدر اما — نه بهره بیلمشم باکرم چو باکرم
طولار جهانه دمادم هزار نفخهٔ صور — عجب نه مردهدلم تنده ساکن کورم
کوکل بو خانهٔ غفلتدن ایتمسه طشره خرام — یقین ایدر که حقیقتده بیت معمورم
جمال عشقی کوررسم کوکل کوزیله عیان — اودمده بن بکا خوش ناظرم که منظورم
شراب ناب محبتدن ایچسم ای حقی — او جام جان ایله الحق مدام مسرورم

﴿ نوع سابع ﴾ سالك طریق مقربین مقام نفس ملهمهده ایکن شیطان لعین انی طریق حقدن قطع ایچون اکا صورت حقدن کلدیکی ابوابی بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل الله دیمشلردر که سالك طریق حق

مقام نفس ملهمه‌ده ایکن شیطان لعین انك طریقنی قطع ایچون اکا مناسب قپولردن دخول ایدر زیرا که بو سالك عقبات مذکوره‌یی کچوب مقام ثالثده درجهٔ عرفانه کلمشدر ودسایس مزبوره ایله مغرور واولقدن امین اولمشدر پس بو عارفه اول لعین صورت حقدن کلوب دیرکه سن خوش احوال عالمه واقف اولوب وحدت وجودی عارف اولمشسن پس لاموجود الا الله دیرسن که هو الاول والآخر والظاهر والباطن نوری لمعاننی بولمشسن زیرا که * الله نور السموات والارض * اشارتن * فأینما تولوا فثم وجه الله * بشارتیله بیلمشسن وجمله‌مز حقدن کلمش اکا کیده‌رزکه * انا لله وانا الیه راجعون * بیورمشدر ومبدأ ومعادمز انجق اودرکه * منه بدأ الامر والیه یعود * حصری ظیورمشدر وجنت اهلی جنت ایچوندر ونار اهلی نار ایچوندرکه * جری ماجری وجف القلم * بومضموندر وبر متحرك حرکت ایتمز الا که انك محرکی خالقدرکه * والله خلقکم وما تعملون * بیورمشدر وبو رموزی برکمسه بیلمز الا که اول سنك کبی عارفلره الهام ایله طویورمشدر بوندن صکره سن نه ایچون اعمال شاقه ایله کندیکه زحمت ویررسن بوندنبویله سنك شانکه لایق اولان بودرکه بو اعمال ظاهرده‌ده بولنان عبادات وریاضاتك جمله‌سین اول محجوب اغیار اولان اهل ظاهر ایچون تارك اوله‌سن واهل تقلید اموریله مشغول اولمیوب انجق کندی قلبکه کلوب ذوق وشوق ایله طوله‌سن واهم والزم اولان مراقبه ومشاهده کبی اعمال باطنه ایله تلذذ قیله‌سن * پس اکر بو عارفك قلبی قدمی سورچوب بو وساوس ودسایسه اصغا ایتدیسه عبادت ومجاهده‌یی ترك ایدوب هوای نفسنه تابع اولوب کتدیسه انك قلبی من حیث لایشعر مظلم اولوب اول لعین انده تمکن بولور بعده اکا دیرکه‌ربك سنك حقیقتکدر وسن انك حقیقتی سنسکه * وهو السمیع البصیر * بیورمشدر پس هرنه دیلرسن ایشله که * لایسئل عما یفعل * کلامیله سنکدخی مسئول اولمدیغك طیورمشدر پس اول زمان حجب ظلمانیهٔ طبیعیه انك بصیرتن اویله ستر ایدرکه هیچ کورمز اولور باشلر سرقت وخیانتله زنا ولواطه ایشلر ومسکرات ایچوب انواع حرام اکل ایدر واعتقادی بوزیلوب خدادن خوف ایتمز اولوب ضلالت یولنه کیدر ولعینك اویله برملعبه‌سی اولورکه رحمانی قویوب انی ولی اتخاذ ایدر ارض طبیعته میل ایدوب کلام لعین انك هواسنه معین اولان غافلك حالی بودر واکر بو عارفه عنایت حق ایریشوب عبادت ومجاهده اوزره ثابت قدم اولدیسه تحقیقا انك نفسی مطمئنه اولوب علو همتله مقام رابعه کلور وسعادت دارینی وقرهٔ عینی بولوب لعینك مکرندن امین اولوب سلامت قالور

(نظم)

غفلتدن اویان ای دل کیم باد صبا کلدی	عشقك یلی اسدی بیل کیم جانه صفا کلدی
ای عاشق روحانی وی عارف رحمانی	تنها کیجه بول آنی کیم جانه هدا کلدی
ویر خوابکی امواته کل قاضیٔ حاجاته	خوش باشله مناجاته آوان ثنا کلدی
قوی خواب وخیالاتی ترك ایله محالاتی	بول عشق ایله حالاتی کیم شوق لقا کلدی
کثرت کدرندن کیچ وحدت مینی صاف ایچ	سن صایمه وجودك هیچ اول نور وضیا کلدی
خواب ایچره اولور غملر عشق ایچره اولوردملر	آکاه اولك آدملر چون عون خدا کلدی
حق قو بو اغیاری بول دلده اودلداری	فوت ایله اسحاری کیم وقت ندا کلدی

﴿نوع ثامن﴾ سالك طریق مقربین مقام نفس مطمئنه‌یه واصل اولدقده حصن مولایه داخل اولوب شیطان لعینه غالب کلدیکن بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل الله دیمشلردرکه سالك صادق مقام رابعه‌واصل اولدقده اکا اویله برکمال حاصل اولورکه اول ماسوادن هارب وانس حق طالب اولور وذات پاکنه محبت ایدوب حبیبنه تبعیت قیلور وانك اقوال وافعال واخلاقنی جان ایله قبول ایدوب اندن حیات جان ولذت ایمان آلور ونور عرفان ایله حضور جنان بولور وشرع شریفیله طوغری کیدر تا کیم موت طبیعیله انتقال ایدر پس بو کاملك قلبنه هرنه کیم خطور ایلسه انی حبیب اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم حضرتلرینك اقوال وافعالنه قیاس ایدر اکر موافق کلدیسه انکله عمل ایدر والا رد ایدوب دیرکه شیطاندر سویلر ومحقق بیلمشدرکه حضرت حبیب اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم وفات ایله انتقال ایدنجیه‌دك فرائض وواجباتك برینی ترك ایتمشدر وترك عمل صالح نه اولیادن ونه علمادن اشیدلمشدر پس محب صادق اولان کامل تیقن قیلمشدرکه شریعته

موافق اولمیان خواطرك جمله‌سی ضلالت اولمشدر زیرا که اول اهل باطن ظاهره مخالف اولان باطنی باطل بولمشدر پس طریق عبادتده استقامت قیلوب شیطان لعینه غالب اولمشدر وحق تعالینك * ان عبادی لیس لك علیهم سلطان * بیوردیغن بیلمشدر وسر شریعت اکا منکشف اولوب انی ظاهر شریعتده پنهان بر بحر بی‌پایان کورمشدر اما ظاهر شریعتله عامل اولمیان غافل نه عارف نه‌ده کامل اوله‌بیلور ونه باطن وسری اکا منکشف اولور بلکه زندیق اولوب ضلالتده قالور چونکه حق تعالینك حبیبنه * قل ان کنتم تحبون الله فاتبعونی یحببکم الله * وحی نازل اولمشدر پس بو آیهٔ کریمه دار آخرته انتقال ایدنجیه‌دك باب شریعت اوزرنده وقوفی التزام ایتمك حقنده جمله‌یه کفایتده نهایت بولمشدر واما شریعتله عامل اولان عارف وکامل انك باطن وسرینه داخل واندن اسرار خدایه نائل اولور وقلبیله مقلب اراسنده واقع اولان خصوصیاته واصل اولور وبو اسراری انجق ظاهرلری شریعتله مزین وباطنلری حقیقتله منور اولان کامللر بیلورلر که انلره هیچ بر نسنه ملتبس اولمز وشیطان لعین انلره یقین کلمز وکلسه‌ده هیچ بر جهتدن یول بولمز ومراد ایلسه‌بیله انلری اضلال ایده‌بیلمز نتکیم شیخ صمدانی عبدالقادر کیلانی حضرتلرینه بادیه‌ده شیطان کلوب * یا عبدالقادر انی أنا الله وقد ابحت لك المحرمات فافعل ماشئت * دیدکده بو شیخ کامل رحمة الله تعالی علیه اکا کذبت انك شیطان ان الله لایأمر بالفحشاء جوابن ویرمشدر ای حقی بصیرتله بر کره باق که بو شریعت نه عظیم قلعهٔ کرامتدر وبونکله عامل اولان ایکی عالمده نه عجب عزیز وشریف وهر خطردن امین وسلامتدر پس جمیع ابرار وعابدین واخیار وعارفین واحرار کاملین زمره‌سنه داخل حصن حصین وابلیس لعین تلبیساتندن امین ایلمز الا که توفیق نعم المعین ایله تشبث بشرع کزین واتباع روح کاملین وصحبت علمای عاملین ایلر * وصلی الله علی سیدنا محمد وآله وصحبه اجمعین والحمد لله رب العالمین * چونکه بو کتاب مستطابك فن ثالثدن بورایه کلنجیه‌دك جمیع شروط وارکان طریق عرفانك ورسوم وآداب حضور یزدانك وعموم اسباب قرب رب الانامك ظاهر شریعت غرایه موافق اولان حکمت اولیای کرام ایله ترکیب وترتیب وترغیبنده اهتمام تام اولنوب بو مقدار اظهار وکتابتله نظامی ویرلمشدر پس امدی بو مقامده بو فنك بو باب اخیرینك ختامی تبرك ایچون پیرمز غوث علوی فقیرالله شیخ اسماعیل تلوی رحمة الله تعالی علیه حضرتلرینك اوصاف جمیله‌سن بیان ایدن فصلله تمام اولمق مناسب کورلمشدر نتکیم * عند ذکر الصالحین تنزل الرحمة * دینلمشدر زیرا که نزول رحمت حب ابرار ایله بولنمشدر (بیت) حمدی اهل بقایی یاد ایله * خاطرك یادی ایله شاد ایله

(نظم)

نز محب قمرز دور قمردن سویله ‖ طوطیٔ جانه هم اول شهد وشکردن سویله
قوی شش وپنج ایله رنجی اونهان کنجی بول ‖ عشقدر اصلمز انجق اوپدردن سویله
حسرت عشق ایله دیوانه اولوب اغلردم ‖ بونده‌یم بن دیدی سن نور بصردن سویله
جمله یوزدن سکا یوز ویرمشم ای جان پدر ‖ سن انانیتی قوی حسن نظردن سویله
بر قمر یوزلی کورندی دیدیکم عشق نم ‖ عقلی قوی محرم اول سر قدردن سویله
قلبکه هر نه دینم کیزلی همان تسلیم اول ‖ سرمی عقله دیمه طور بشردن سویله
صحبت عشق ایله قیل دلده حضورای حقی ‖ ایتمه جسمکله سفر دلده حضردن سویله

﴿فصل ثامن﴾ حضرت غوث علوی فقیرالله شیخ اسماعیل تلوینك حسب ونسبن ومذهب ومشربن ولسان وادبن ووطن وولادتن ورسم وعادتن وعلم وعبادتن وحکایت بشریه‌سن وولایت کشفیه‌سن وعزلت کلیه‌سن وقوت قدسیه‌سن وفضائل جلیله‌سن وشمائل جسمیه‌سن وعبادات یومیه‌سن وعادات انسیه‌سن وثیاب لبسیه‌سن وپدرم عثمان افندی ایله صهرانی محمد افندی‌یه غایبانه میل ومحبت صالدیغن وپدرم نه شکل دردمند اولوب نه طریق ایله واروب انی بولدیغن واول حکیم الهینك یاننده قالوب هر دردینه درمان آلدیغن وحضرت شیخك بعض کراماتی نیجه ظاهر اولدیغن ونام وشان وجاهی صیتیله جهان طولدیغن ومرحوم پدرمك وفاتندنصکره بو حقیر یتیمی بر نظر ایله تعزیه ایدوب بعده نیجه حکمتله توصیه وحکیمانه تربیه قیلدیغن وحضرت شیخك وعده‌سی ایروب حقه جان ویروب مراد آلدیغن وجام فنایی ایچوب عالم بقایه کوچوب بو جهانده

ذکر جمیلی وخیر جزیلی قالدیغن اون نوع ایله بیان وعیان ایدر ﴿نوع اول﴾ حضرت غوث علوی فقیر الله تلوی
مرحومك حسب ونسب ومذهب ومشرب ولسان وادن ووطن وولادتن ورسم وعادتن وعلم وعبادتن
بیلدیررر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اول ولی مولای جلیل ووصی نبی جمیل پیرمز شیخ اسماعیل فقیر الله رحمه
الله حضرتلری علمانسلندن شافعی المذهب وعربی الاصلدرکه اجداد کرامنك لسانی عربیجه تکلم قیلمشدر
وجد اعلاسی مولانا منلا علی پای تخت کردستان اولان جزیرة الاکراد رئیس علماسی بولنمش ایکن طقوز
یوز اون تاریخنده همان ظلمه‌دن دینن آلوب هجرت قیلوب ایکی مرحله مسافه جانب شماله کلمشدر وبلده مز
ارض رومك جنوب وشرقی جانبنده اون مرحله قدر مسافه‌ده یتمش سکز درجه طولنده اوتوزیدی درجه
عرضنده واقع جمله بناسی جص وجمیع ناسی عرب اولان قصبهٔ طیبهٔ سعردك نقطهٔ مشرقی سمتنده اندن ایکی
ساعت مسافه‌ده برمرتفع مکانده واقع لطیف الهواء وکثیر الکروم والاشجار وقلیل الماء وکثیر الصهاریج
والابار جملهٔ بیوت الجودن ایکیوز دار ایله بچه دکان وبرخان وبرحمام واوچ مسجد وبرجمعه جامعی واراولان
تلو نام عرب قریه‌سنده توطن ایدوب اول جمعه جامعنده امام وخطیب ومدرس اولمشدر وآنك ولد عزیزی
مولانا منلا عبد الجمال آندن علوم عربیه‌یی اخذ ایدوب پدری وفاتندنصکره مکاننده قالمشدر وآنك مخدوم
عزیزی مولانا منلا قاسم اندن تعلم علومی تمام ایدوب پدرندنصکره آنك مقامن بولنمشدر چونکه تاریخ هجرت
نبوی بیك التمش یدی اولمشدر پس مولانا منلا قاسم حضرتلرینك اوسنه رجب شریفنك ابتدا جمعه کیجه‌سی
لیلهٔ رغائبك نصف اخیرنده سعد اکبر اولان مشتری ساعتنده سعادتله براوغلی دنیایه کلمشدر وصدقی رسمیله
اسماعیل اسمن آلمشدر وانك سعادت مادرزادی انی قرق ییل همان فوا که لطیفه ایله تربیه قیلمشدر وطبع پاکی
جمیع اطعمه‌دن بلکه خبز واشربه‌دن تنفر قیلدیغیچون صفات بهایمدن طاهر قالمشدر وانك درون وبیرونی
علم وعبادت لذتیله طولمشدر واول خشوع وخضوع ایله ملائکه حضورن بولمشدر وحقوق والدینه رعایتیله
دعا ورضالرن غایتیله آلمشدر وپدری ملا قاسمدن تحصیل علوم ایدوب یکرمی درت یاشنده ایکن تکمیل معارف
واولسنه آخرنده مرحوم پدری آخرته کیدوب کندی تأهل ایدوب امامت وخطابتده وتدریس وعبادتده
قائم مقام پدر اولمشدر وکندیسی اوتوز یاشنه واردقده مادر مشفقه‌سی دخی آخرته کیدوب کندی اهل
واولادیله قالمشدر وزهد وورعی مقتضاسنجه باغلر نهایتنده برخالی یری احیا ایدوب کندوسیچون براوزوم باغی
دیکمشدر واهل واولادیچون دخی برترلا احداث ایدوب میشه‌دن جمع ایلدیکی مازیله برکسبی حلال آدمدن
تخم ایچون براوجك حنطه آلوب کندی یدیله قازمه ایله اندا ایتمشدر اما اوزوم باغی خدمتن کندی یدیله کوروب
آرقه‌سیله میوه‌سن اوه کتوررردی واما ترلاسی صوسزدرکه سائر باغلر وترلالر مثالی غوغاسزدر وحصادی
وقتنده تلامیذی آبدست آلوب آنی اوراق ایله بیچوب دسته دسته توقمله دوکوب غربال الله صاورررلردی بعده اهل
بیتی اول حنطه‌دن تخم مقدارن حفظ ایدوب زیاده‌سن آهسته ال دکرمنیله دقیق ایدرلردی بعده کون بکون
خمیر واوجاقده فطیر ایدوب بی ضرب وایذای حیوان وبی کسب خبیث نادان حلال لقمه یرلردی اما
کندوسی همیشه حبات عنب وزبیب ایله افطار واکتفا ایدرردی وهریوم جمعه غسل ایدوب ثیابن دکشدکده
جیبنه برمقدار زبیب قورلردی وجمعهٔ آخرده بنه آنك بقیه‌سنی بولورلردی زیرا که اول عزیز هرلیلی قائم
وهرنهاری صائم ایدی ومولاسیله حضوری دائم ایدی وکندویه ذکر وفکر وعبادتی عادت ایتمشدر وانلر
اکاقوت جان اولوب لذت ایمانه یتمشدر تاسن سنینی اربعین اولنجیه‌دك بومنوال اوزره کتمشدر وقرقنجی سنه
مزاج لطیفی منحرف اولوب قرق کون علی التوالی بلا اکل وشرب وتکلم قالوب بیخود یاتمشدر بعد الاربعین
اول مبارك کوزن آچوب برطاس صو ایچوب اکثی زمان اشی استیوب خبز ایله اکل ایتمشدر اندن افاقتله
مزاجی صحت بولوب هرطعامه اشتهاسی کلوب تناولی حدوسطه یتمشدر منوال مذکور اوزره قرق سکز یاشنه‌دك
حجن ادا ایدوب علم وفضلله آبا واجدادی یرلرین طوتمشدر وبو زمانه‌دك بش اولادی وجوده کلوب
درد معمر اولوب برکریمه‌سی صبیه ایکن کتمشدر واولاد کرامنك اکبری شیخ عبد القادردرکه اول علم وفضلده
مثلی نادردر واوسطی ملا عبد الله درکه اول متخلق باخلاق الله در واصغری حاجی صالحدرکه اول هم عارفدر
هم صالحدر وحفصه نامنده جمله‌دن شفقتلی اولان کریمه‌سنه زیاده محبت ایتمشدر وبیوك اوغلی عبد القادر

افندی کندودنصکره مقام قطبیته یتمشدر (نظم)

جان دماغی دمبدم بر بوی جانان اولدی خوش ‖ قعر بحر لم یزل امواج احسان اولدی خوش
جمله یه سر معیتله چو عشق اولمش رفیق ‖ ذره لردن دائم اول خورشید رخشان اولدی خوش
خلقدن احببت ان اعرف چون اولمش قصدیار ‖ بو ظهورات فراوان ایچره سیران اولدی خوش
چین زلف عشقدن برحلقه آچدی چون صبا ‖ لمعهٔ حسن رخی شمع شبستان اولدی خوش
زلفی سوداسنده رنجور اولمش ایکن شکر کیم ‖ جان بوزن کوردی کوکلدن شادوخندان اولدی خوش
جمله ذرات جهانه عشقدر ساری مدام ‖ اول سببدن هرکله بلبل ثنا خوان اولدی خوش
چون حرمدن قلبه قیلدی برنظر سلطان عشق ‖ جان عاشق محرم اسرار سلطان اولدی خوش
عشق بی پرده ظهور ایتدی چودلدن عاشقه ‖ مست اولوب طولدی درونی بحر عرفان اولدی خوش
حق بیل هر مظهرك بر رتبه سی وار حفظ قیل ‖ صانمه کیم هب مظهر عشق اولدی یکسان اولدی خوش

﴿نوع ثانی﴾ غوث اعظم علوی شیخ اسماعیل تلوی فقیرالله رحمه الله حضرتلرینك حکایت بئریه سن وولایت کشفیه سن وعزلت کلیه سن وقوت قدسیه سن بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه چونکه غوث علوی فقیرالله تلوی رحمة الله علیه حضرتلرینك سن شریفی قرق سکز نجی ییله کلمشدر وتاریخ هجرت بیك یوزاون دردده بالغ اولمشدر پس قضارا آنك جیرانندن برمسلمان رجب آینك آخرنده آخرته کتمشدر واول مروتکانی شعبان آینك غره سی جمعه اخشامی واروب میتك خانه سنده اصحابن تعزیه ایتمشدر اول قریه نك هردارنده بربئر اولمغله بوزییل قدر صوبی چیقوب بعده یابس قالمغله اول جارینك دارینك حولیسی دیوارنده بربئر یابس وارایدی وانك عمقی یکرمی سکز ذراع ودیواری مبنی احجارایدی اول صیف ایامنده تبریدماو حفظ اشیا ایچون مثال کلار ایدی واویله صوسز قیولره فواکه ومأکولات آصارلردی چونکه اول امام همام بعد التعزیة والطعام قبل العشا قیام ایدوب جماعته دیمشدرکه سز بونده مکث ایدیکز بن یالکز جامعه کیدرم وصلاة عشا تدارکن ایدرم پس اولدمده انلری کیفنجه قویوب اوستی آچوق حولی یه تنهاجه کیدوب باب خارجدن خروج قصدنده ایکن یمین بابه متصل دیوار ایچنده مخفی اولان بئر عمیقه دخول ایلمش خبری اولمشدر وقعرینه نزول ایلمش آنی بئر اولدیغن دخی بیلمشدر وقعرنده قائم بولنوب برقارشدن آزچقوره دوشمش ظن اولنوب بئره دوشدیکن تخیل قیلمشدر چونکه اول عبدمحفوظ اول بئر یابس ایچنده اطرافن دورایدوب باب خارجی بولمدیغندن محزون ومتحیر قالمشدر * پس اول حین اول دلیل المتحیرین انك درونندن فتح باب ایدوب برجذبه ایله انی آلمشدر واول مجلس معناده ارواح اولیایی بولمشدر واول دمده هرمرادی وجوده کلمشدر وهرنه اولمش ایسه اول حالتده اولمشدر وکأس محبتله مست مدام اولمشدر وتجلی نورینه حیران اولوب قالمشدر وروحك نور اخضری اول بئره منعکس اولمغله اولدمده انك یشلی بئره چالمشدر حتی بو وقعه دنصکره بعض قصایدنده سکری حالتنده بو وقوعنه اشارت قیلمشدر (شعر) وقعت بئر خضراء وطیها من احجار * وکان قعرها اذرع وجدته اقصر اشبار * رأیت النور من بئر الی فوق السموات * اضاءلی بضوء مایضیئه قطب انوار * اول دولتلی بوسعادتده بحر عشقه طالمشدر وولایت مرتبه سن بولوب مشاهده لذتن آلمشدر حالبوکیم انك بوحالنی بیلمیان جماعت جامعده وخانه سنده آره یوب بری برینه صورشوب انك غمنده قالمشدر انجق برمسلمان جولها اول حولی ایچنده اولان دکاننده بز طوقور ایکن اوکیجه دن درت ساعت کچدکده اول قیو درونندن بوعاشقك لذتلی صداسن آلمشدر اول همان خلقه خبر ویروب جمیع اهل محله شمعه لرله رأس بئره کلمشدر لکن انی اویله استغراق آلمشدیکه اول جمله دن بی خبر اولمشدی پس اول بئره آدملر صالوب انی چیقارمشلرکه عمامه سی باشنده ونعلینی ایاغنده وجمیع وجودی سلامت قالمشدر انجق مبارك جبهه سی صول حاجبی فوقنده برطرنق مقداری صیرلمشدر پس انی سعادت خانه سنه کوتوروب سلامتیچون جمله سی مسرور اولمشدر وبوحکایتی اول عزیز کندی لسانیله نقل ایلدکده دیمشدرکه بن اول بئره نه دوشدیکیمی بیلورم نه ده چیقاردقلرن بیلورم انی چیقارمق مرادایدنلره

دیرایمشم که الله تعالی بی سورسکزنی ترك ایدیکز نیم سزله ایشم قالمدی بندن ایراغه کیدیکز بوسوزیی دخی بیلمم انجق آنی بیلورمکه بنی ایکی آدم طوتمش محله باشنده اوه کتورورلر واهل محله ونسوان وصبیان جمله اطرفده ازدحام ایله یوررلر وهر کس النده بر شمعه طوتمشدر کیمکه بکا یقین کلوب یوزمه بر نظر ایتمشدر همان سرور ایله سلامتیم ایچون شکر ایدوب دونوب کتمشدر تم کلامه رضی الله عنه * چونکه اول یوسف ثانی بوچاه ظلمانیده نورعیان یزدانی بولمشدر پس اول مصر دلده عزیز و محترم جان و سلطان اولیای زمان اولمشدر و قدر و جاه ثانی دللرده داستان اولوب جهانه طولمشدر اماقیوده نوش ایلدیکی صهبای محبتدن سکز ییل استغراق ایله علی التوالی مست مدام اولمش قالمشدر وناسك جمله سندن بالکلیه عزلت ایدوب اهل واولادندن بیله تجرد وتفرد قیلمشدر زیرا که خلقدن ایراغ اولان حقه یقین اولدیغن بیلمشدر پس ناسدن قاچوب انیس المستوحشین ایله تنها قالمشدر ولذت حضور انسی جمله نعمتلردن الذ واعز بولمشدر انجق بیوك اوغلی عبدالقادر افندی بی خدمتیچون قبول ایدوب ایچری آلمشدر واول سکز ییل ظرفنده اهل واولادی آنك خدمتنه کلدکجه امتناع ایدوب دیرایمش که نیم ایکی خادمم واردرکه هر بری بریردن کله جکدر وهر خدمتمی انجق انلر کوره جکدر چونکه طقوزنجی سنه عزلت والفت وغلبه وخلوت اکار ابر اولمشدر وسکر واستغراقدن صحو وافاقت بولمشدر پس بر صومعه بنا ایدوب انده سجاده نشین اولمشدر واحبابنه زیارت بابن کشاده قیلمشدر وقتاکه پدر عزیزم عثمان افندی و برهفته دنصکره صهرانی محمد افندی انك زیارتنه کلمشدر حضرت شیخ انلره عظیم التفات ورغبت قیلمشدر وایکیسن بیله تبشیر ایدوب من عندالله اعطا اولندیغم ایکی خادم منلا عثمان ایله منلا محمد ایمش دیدکده ایکیسی بیله سجدهٔ شکره واروب هر بری بیك سرور ایله طولمشدر وایکیسی برابر مثال دو برادر اوشفقتلی پدر خدمتنده اون ییل قدر قالمشدر وایکیسی برهفته ده وفات ایدوب جنازه‌لری نمازن کندی قیلمشدر وانلر مراد المشدر (نظم)

عجب عشقی وعجب عشق ونه دریادر الهی
کوزلدر نه کوزلدر نه رعنادر الهی
عجب بادهٔ حمرا عجب حسن دلارا
عجب بحر مصفا نه معنادر الهی
عجب نفخ وعجب صور عجب نار وعجب نور
عجب ناظر ومنظور نه زیبادر الهی
عجب شور وعجب شوق عجب وجد وعجب ذوق
بزی حسنه ایدر سوق نه غوغادر الهی
عجب شیوه عجب سیل وعجب زلف وعجب لیل
عجب عشق وعجب میل نه سودادر الهی
عجب ماه وعجب شاه اودر هر دله همراه
عجب عارف عجب اکاه ونه دانادر الهی
عجب حقی عجب شین عجب روح وعجب زین
عجب عشق وعجب عین نه اعلادر الهی

﴿نوع ثالث﴾ غوث اعظم علوی شیخ اسماعیل تلوی فقیرالله رحمه الله حضرتلرینك فضائل جلیله‌سن وشمائل جسیمه‌سن وعبادات یومیه‌سن بیلدیرر (ی عزیز) معلوم اولسونکه فقیرالله رحمه الله حضرتلرینك توکل وتفویض وتسلیم ورضا واخلاص له صدق وصفا وتخلیهٔ قلب ازغیر خدا واشتغال باحضرت مولی وعبادت حق باحب وثنا وافتقار بفقر وفنا وتواضع ومروت بارفقا وقطع تعلق ازدنیا واهلها وجود فقر ایله اظهار غنا واستوای سرا وضرا وترك اعتراض بتقدیرات قضا وصبر وشکر در وقت بلا وعدم متابعت نفس وهوا وامتناع ازعجب وریا ومتابعت اوامر بی ملال وعنا واجتناب مناهی درخلوت وملا وثبات قدم برشریعت غرا وکرم وجود وسخا وعفو وعلم وحیا ورفق وشفقت ووفا واحتراز تعصب وجفا ونصیحت اصدقا واعدا وبذل وایثار احبا ومحبت علماء وصلحا وتعظیم اولیا وانبیا کبی صفات ذاتیهٔ جلیله‌سی جمله اخلاق حمیده واوصاف پسندیده ایدی * قربه الله من جنابه وقبل رجانا به * اماحضرت شیخك شکل وشمائل جسیمه‌سی حسن وجماله وقیافت اعضای رسمیه‌سی لطف واعتداله باصنع حکیم احسن تقویم اوزره هر عیبدن مبرا ومعرا خلق اولنمشدی زیرا که انك قد موزونی نه طویل ونه قصیر ایدی لطیف ومعتدل وبی نظیر ایدی ورأس شریفی کبیر وشعر براقی عبیر ایدی ومعتدل جبهه‌سی جمیل وچین جبینی طوبل ایدی واذن لطیفی معتدل وبهین وحاجبینی مقوس ومفروق ومابینی بی چین ایدی والا کوزلرینك هر صفتی اوسط وباقشی کوچ واتنشط ایدی ووجه وجیهی انور ومتبسم

واسمر ایدی وانف نظیفی معتدل ودقیق ایدی وفم شریفی اوسط وشفه‌سی رقیق ایدی وصوتی بی‌غنه ملیح ونطق
صریح ولسانی فصیح وکلامی صحیح ایدی ونکهتی طیب واسنانی بیاض وصاغ ومبارك لحیه‌سی تمام وآغ ایدی
وعنق ومنکبینی لطیف وساعدین ویدینی ضعیف ایدی وکف شریفی لین واصابع لطیفی طویل وکیرویه انحناسی
هین ایدی وصدری وسعتی چوق وشعری هیچ یوق ایدی وبطنی خفیف وجمله جسمی نحیف ایدی واصابع قدمی
طویل وباشدن ایاغه جمیل ایدی حق تعالی اول دوستنی اوکمش یاراتمش ایدی وبوزبیك کوکلده اکابر
اتمشدی اکرمه الله بتجلیاته ونفعنا بتخیلاته * واما حضرت شیخك عبادت یومیه‌سی مخصوص خواص اولان
حالت وسطی ایدی وعادت قدیمه‌سی هر ایشده اقتدای حبیب خدا ایدی زیرا که اول عزیز ابتدا مراقبه وفنا
عداولنان منامندن هر سحر وقتنده انتباهی عندنده فراشندن قیام ایدردی * الحمد لله الذی احیانا بعد ما اماتنا
وردالینا ارواحنا والیه البعث والنشور واشهد ان لا اله الا الله واشهد ان محمدا عبده ورسوله حقا * دیوب
وضوء وتهجده اهتمام ایدردی بعده سجاده اوزرنده مستقبل القبلة تربع قیلوب دعوات واستغفار ایله مناجات
غفار ایدوب احیای اسحار ایله صباحه دك آرام ایدردی بعده اصبحنا واصبح الملك لله الواحد القهار رضیت بالله
ربا وبالاسلام دینا وبمحمد علیه الصلاة والسلام نبیا وبالکعبة قبلة وبالقرآن اماما وبالمؤمنین اخوانا وبالمؤمنات
اخوات ولا حول ولا قوت الا بالله العلی العظیم * دیوب صباح اولدقده شافعی وقتنده کندی صومعه‌سنده کرج
قدر برحجر اوزرنده تکمیل صوت ایله کندی اذان اوقیوب * اللهم رب هذه الدعوة التامة والصلوة القائمة آت
سیدنا محمدا الوسیلة والفضیلة والدرجة الرفیعة وابعثه مقاما محمودا الذی وعدته انك لا تخلف المیعاد * دعاسیله
اذانی ختام ایدردی بعده سنت صبحی قیلوب یوز کره سبحان الله وبحمده سبحان الله العظیم * دیوب صلوة فرضی
اولاد کرام ایله ادای تام ایدردی بعد السلام * اللهم لا مانع لما اعطیت ولا معطی لما منعت ولاراد لما قضیت
ولا ینفع ذا الجد منك الجد سبحان الله والحمد لله ولا اله الا الله والله اکبر ولا حول ولا قوة الا بالله العلی العظیم * دیوب
آیة الکرسی اوقیوب تسبیح وتحمیدی وتکبیراتی صاغ الینك اصابع مفاصلیله اوتوز اوچر عدددن تمام ایدردی
* بعده لا اله الا الله وحده لا شریك له له الملك وله الحمد یحیی ویمیت وهو حی لا یموت بیده الخیر وهو علی کل شیء قدیر
دیوب دعاسنك اولنده وآخرنده حضرت پیغمبره صلوة وسلام ایدردی بعد الدعا اون کره لا اله الا الله اونتجیده
* محمد رسول الله * دیوب فاتحه ایله انجام ایدردی وآبدستی مسواك وادعیه‌سیله آلوب خشوع وخضوع ایله
قیلوب دعای خلوص وتفویض ایله ایدوب والدین واستاذن واقربا واتباعن وخیر دعا ایله وصیت ایدن احبابن
آدلریله آکوب اوقات خمسه بو نظامی التزام ایدردی وطلوع شمسه دك سوره یس ایله اسمای حسنایی اوقیوب
مسبعات عشره کبی ادعیه واذکارك تمام ایدردی بعده صلوة اشراقی ادا ایدوب اندنصکره اهل واولادیله کلام
ایدردی بعده کندی یازدیغی مصحف شریف ایله درت بش جزؤ قدر قرآن تلاوة ایدوب صلوة ضحی ایله اختتام
ایدردی بعده احباب وزوار ایچون فتح باب ایدوب وقت ظهره دکین کلان اهل درده پند وحکمتله ودعاوهمتله
درمان ایدوب فقرایه احسان وغربایه اطعام ایدردی وعاشقلری دیداریله مسرور وعارفلری کفتاریله مست مدام
ایدردی وظهر اولدقده ینه صومعه سندن منارهٔ مزبوره اوزرنده کندوسی اذان اوقیوب یاننده بولنان
جماعت اکا اویوب ادای صلوة ظهری تسبیح ودعاسیله تمام ایدردی بعده عصره دك زیارتنه کلان مخلوق خدایه
ظلمدن ماعدایه لطف ادا ایله عادتنجه کلام ایدردی وهر کسه رفق وتواضعله معامله ایدوب امراء اغنیادن
زیاده ضعفا وفقرایه اکرام ایدردی وجمله‌یه توجه برله عقل وهمتنجه نائل مرام ایدردی وعصر اولدقده
ینه کندی اذان اوقیوب یاننده بولنان احباب اکا اقتدا ایدوب صلوتی ادا ایلدکده ختم کلام ایدردی وبعد
العصر اول محبوب القلوب احبابندن انزوا ایچون غلق باب ایدوب جناب رب الاربابه توجه تام ایدردی
ومعتادی اولان ادعیه واذکار ایله اخشام ایدردی اخشام اولدقده * امسینا وامسی الملك لله الواحد القهار
اللهم انی اعوذبك من شر هذه اللیلة وشر مافیها وشر ما بعدها واعوذبك من همزات الشیاطین واعوذبك رب
ان یحضرون ولا حول ولا قوة الا بالله العلی العظیم * دیوب صلوة مغربك تعجیلنده اهتمام ایدردی وصائم ایسه
صو ایله افطار ایدوب * اللهم لك صمت وبك آمنت وعلیك توکلت وعلی رزقك افطرت * اوقیوب رمضان ایسه
* واصوم غدا من شهر رمضان نویت فاغفر لی ماقدمت وما اخرت) دیوب دعای تمام ایدردی وبعد صلوة المغرب

فتحى اوقويوب اولاد كراميله بر اوزرنده بزدن سفره اوستنده آغاج قابق ایچنده آداب
ام ايدردى بعدالفراغ * اللهم اشبع كل جايع كما شبعتنا * ديوب صاغ الينك رؤس اصابعن
وب تقبيل ايلدكده ايكى الن قالديروب * الحمد لله حمدا كثيرا طيبا مباركا فيه غير مكفى ولا
ى عنه الحمد لله الذى اطعمنا وسقانا وكسانا وجعلنا من المسلمين وهدانا ورحمة الله وبركاته
الا آكلين والحمد لله رب العالمين * ديوب اللرن يوزينه سوروب اول نعمته احترام ايدردى
ديله صحبت ايدوب انلرك كيفنجه كيدوب تدبير معاش ومنزل امورنده اعلام واستيذان
كسورى حكيمانه تكميل واتمام ايدردى وتجديد وضوء ايدوب صلوة عشايى اولاد كراميله
ى اوقويوب ليلهٔ جمعه ايسه دعايى ختم قرآن ايدوب هديهٔ روح پاك فخر افلاك عليه الصلاة
وقبله يه طوغرى دوشنمش فراش صوف اوزرنده بلا تأخير قصد منام ايدردى وفراش
وب برر فاتحه وآية الكرسى واوچ اخلاص شريف وبرر معوذتين اوقويوب هر برى آخر
جودينه اوفوروب اللرين كوكسنه سوروب بوافسونى مدام ايدردى بعده صاغ يانى اوزره
سى اوزره سمواتى متفكر ياتوب * باسمك ربى وضعت جنبى فاغفر لى ذنبى او دعتك نفسى فان
وان ارسلتها فاحفظها بما تحفظ به عبادك الصالحين اللهم ايقظنى فى احب الاوقات اليك
ن الاعمال لديك اشهد ان لا اله الا الله واشهد ان محمدا عبده ورسوله * ديوب عالم كثرتدن
يه ايله عالم وحدتده خوش خرام ايدردى * نفعنا الله ببركاته وسلك بنا مسالكه (نظم)

و بيله دم باد صبا كلشدر
ى ونسيمى دله جان بخش ايتدى
ده ايدر نكهت باد سحرى
حق متجلى كن او دوستينه مدام
شق بولان جان اشيدر هر يردن
كار كلور قلبه مسافر حقدن
تله بلالرده صبور اول سير ايت

خوف واندوه كيدوب ذوق وصفا كلشدر
شاد مانم كه بكا بوى ولا كلشدر
آنده خوش بوى دم اهل بقا كلشدر
دم ويسيدن اكا بوى خدا كلشدر
نيجه بيك نعرهٔ مستان هوا كلشدر
جمله دن خوش دله تسليم ورضا كلشدر
حق حقدن نه كلور جانه صفا كلشدر

وث اعظم علوى شيخ اسماعيل تلوى فقير الله رحمة الله حضرتلرينك عادت سنيه سن ومساعدات
لبسيه سن بيلديرر (اى عزيز) معلوم اولسونكه فقير الله رحمة الله حضرتلرينك عادات
حقه تعظيم وجمله خلقه رفق وتكريم ايدى زيرا كه انك ياننده حق تعالينك اسم شريفى ذكر
يدوب جل شانه دير ايدى وحضرت پيغمبرك اسم شريفى ذكر اولندقده صلى الله تعالى عليه
وسائر انبيادن برينك اسم شريفى ذكر اولندقده عليه الصلاة والسلام دير ايدى وجبرائيل
ميكائيل ويا عزرائيل اسملرى ذكر اولندقده عليه السلام دير ايدى واصحاب كرامك برى
لله تعالى عنه دير ايدى واوليادن برى آكلدقده قدس الله روحه دير ايدى وعلما وصلحادن
ه ر[illegible] وسلطان اسلامه عادل ومنصف اولمغله واعدا اوزرينه فرصت

وسائر انواع هدایایی کندی یدیله اهل واولادی بیننده تقسیم ایدردی امافوا که وما کولات امثالی هدیه‌لری
مجلسنده حاضر بولنان احباب وزواره تفریق ایدوب کندی هم تناول ایدردی و برکون برکیجه‌ده براتمك
ربعن آنجق تناول قیلوردی وبش آلتی کونده انجق برکاسه صوایچه بیلوردی واکثراوقاتنده اکا وجدوحالت
کلورایدی واول وجدی حالنده اطراق رأس وتغمیض عین ایدوب صوت صداسز قالوردی وجمله وجودیله
قعودی حالنده حرکت دوریه قیلوردی یعنی ابتدا صاغه وصاغدن کیرویه وکیرودن صوله وصولدن ایلرویه
وایلرودن صاغه تمایلیله بلندن یوقاری برقراراوزره متحرك اولوردی وصول الن آچوب ارقه سن اوکنده یره
قویوب کفی ایچنده صاغ الینك شهادت برمغی اوجیله کندی حرکتی جهتیله دائرهٔ محیطی رسم ایدر کبی
اولوردی وقتا که بوحالت جاذبه اول کاملی آلوردی آنك حواس وقواسی اویله استغراقه واردیکه نه برکلام
سویلیه بلوردی نه ده برکسه‌دن خبری اولوردی هرنسنه‌دن بی خبر قالوب کندی حالیله مشغول اولوردی پس
یاننده بولنانلری جمله مهابت آلوب طشره یه کلوردی وقوبی وقعه‌سندنصکره ملك مشربلی حصور اولدیغندن
اهلیله یاتمزدی وهیچ برکمسه‌نك خانه‌سنه کتمزدی اما کندی زیارتنه کلن مسافرلره کونده برقزان آش وبرقزان
پلاو ایله ایکیوز اتمك یتمزدی وجمله بدعتلردن احتراز ایدردی سنتلرین ترك ایتمزدی وبش وقتی کندی
صومعه‌سنده اذان وجماعتله ادا ایدردی وایام جمعه غسل ایدوب ثیابن دکشوب جامع شریفه کیدردی
وصلوة اشراق وضحی واوابین وتهجده مداومت ایدردی ویوم اثنین وخمیس ابدا صائم اولوردی وهریوم
جمعه‌ده قبل الصلوة البته سورهٔ کهفی اوقوردی وجمیع اقوال وافعال واخلاق واطوارنده حضرت حبیب
خدایه اقتدا ایدردی وعادات عبادات واعتقادات ایله انك اثرنجه کیدردی حتی بوحقیٔ ضعیف اول فاضل
کاملدن کتاب مصابیحی سکز آی ظرفنده اوقویوب اکا مراقب اولمشدم هرحالنده جمله حرکات وسکناتن اول
کتاب شریفه موافق ومطابق بولمشدم والحاصل برعالم وعامل وفاضل وکامل ایدی ودنیادن معرض ومولایه
مقبل ایدی ونوظایف عبادتده مقیم ولطایف عبادتده مستقیم ایدی رضی الله تعالی عنه وارضاه واما حضرت
شیخك لبسیه‌سی دخی سنت اوزره مصنع ایدی زیراکه آنك لباسی خشین وابیض واخضر واسود وقصیر ومرقع
ایدی ابتدا رأس شریفنه آق بزدن ایکی عددکله بوش اوزرینه برکوچك عمامهٔ بیضا ضارار ایدی وآق اورته
بزدن کوملك ایچلك کیوب آنلرده بیله نظافت آراردی وآق انجه بزدن ترلك وظبونی وقصه خفتانی وارایدی
ومبارك بلینه بیاض انجه شال قوشاق باغلر ایدی وجبه‌سی یشل انجه مخبر شال ایدی وانك کمی مرفقنده
وذیلی رکبه‌سنده ایدی ورنکی زمرد مثالی ایدی والبسهٔ مذکورات ایکیشر قات او منوال اوزره ایدی
وانجه شالدن ایکی قولسز بول عباسی وارایدی هرنمازی انلرله قیلرایدی صیف ایچون اولان عباسی اق وشتا
ایچون اولان سیاه وبراق ایدی وبیاض ایلك چورابنه صاری مسح وپابوش ایکیشر جفت الحاق ایدی وسیاه
اورته بزدن ایکی سجاده‌سی وارایدی ویشیل خشین بزدن دیکلمش آنلره استار ایدی واستارندن اطرافه
ایکیشر پرمق بوکلمش حاشیه‌لری وار ایدی برنی صدرصومعه‌سنده نیم لحاف اوستنده آچوب ابدا اوزرنده
جالس اولمشدی وبرنی جمعه نمازی ایچون مهیا قیلمشدی یوم جمعه جامعك جانب شرقیسنده انکچون بسط
اولنوردی زیرا که قوبی وقعه‌سندنصکره امامت وخطابت خدمتنده بیوك اوغلی بولنوردی وایکی هفته‌ده
برکره تراش اکا عادت اولمشدی انکچون اوچ اوستره وبرمقراض وبرقایش وبربیلکی وبرپیشکیری برکوچك
صندوق ایچنده مهیا قیلمشدی واول خدمتی دولتن مانند اولادی اولان پدرم بولمشدی بعده آندن بویتیمه
اودولت میراث قالمشدی تسریح لحیه ایچون ایکی صندل طراق وقلم اظفار ایچون برچاق آلمشدی * النظافة
من الایمان) دیوب ونظافت ارایوب زینته باقمزدی حتی سیم خاتمین بیله اصبعنه طاقمزدی وفص خاتمی یمنی
وشکلی بادامی وحلقه‌سی سیم ایدی ونقشی بندهٔ حی اسمعیل بن قاسم ایدی وزمزملی بزدن کفنی سائر بخور
ولوازمیله حاضر برصندوق ایچنده محفوظ ایدی زیرا که هردمده وفات آنده ملحوظ ایدی وبرصندوقده
سائر ثیابن صاقلردی وجمعه اخشاملری صومعه‌سنده بخور یقارلردی وانك مشربه‌سی بربیاض فنجان ایدی
وچنغی آغاج قاپق وقاشقی شمشیر کوچك قاشق ایدی وشمعدانی یشل چینی شمعدان ایدی وصندل عصاسی
پدرندن یادکار ایدی وآبدست وغسل ایچون اق طپراقدن درت ابریق وار ایدی ایکیسی بیوك ایدی غسل

ایچون

ایچون وایکیسی کوچك لوله‌لری یك طار ایدی مسواکی چوق وتسبیحی بردن آرتق یوق ایدی و آبا
واجدادندن قالان کتابلر بشیوزدن چوق ایدی اما صومعه‌سنده کندی حسن خطیله قرائت عشره‌سی
اشارتیله بر مصحف شریف وینه کندی خطیله ایکی مجلد بر تفسیر معالم تنزیل وینه کندی خطیله بر
مجلد مصابیح شریف وپدری خطیله درت مجلد احیای علوم دین وینه پدری خطیله ایکی مجلد انوار
فقه شافعی وجد اعلاسی ملا علی خطیله درت مجلد برقاموس اکبر وبرمجلد کتاب شفای شریف وبر
شرعة الاسلام بونلر کندی عندنده قالورلردی وحرم حوالیسندن صومعه حوالیسنه برقپو واردرکه اهل
واولادی آنجق اندن یاننه کلورلردی واصومعه‌سی برمربع قبه‌درکه ایکی حصیر ایله ایکی کلیم انی استیعاب
ایدر بولنمشدر وطول وعرضنك شکل ومقداری بوجدولدن بلنمشدر وصیف ایامنده صومعه حولیسنك
نصف مسقفنده جلوس ایدوب زیارت اولنمشدر اول بر ایواندرکه اکا عربجه بهره دینلمشدر واوکنده
کندی مبارك یدیله طاتلی نار اغاجی دیکمشدر وخانه‌سی شکلی بودر

بوقبله ديوارى طريق عامه در جنوب ميزاب باش اوجاق قبله صومعه جامع طوغريدر

طولى شبر ٢
وعرضى شبر ٢

اوجاغك طولى قدم ٤ وعرضى قدم ٢

وبوقبه نك بناسى جص
وحجردر طولا وعرضا اون
اوچر قدمدر وطولى
اون درت شبردر
وفرش الجوايل مشفوخدر
وديواروسقفى سوافزدر

قبله مكان سجاده

باب القبه

وبوكيلاردر

طعام طولى شبر
وعرضى شبر
طولابى

شجرة رمان

پنجره نك طولى شبر ٣
وعرضى شبر ٢

طولى شبر ٦
باب الزيادات
وعرضى شبر ٢

وبومطبخ اوينك
سقفى كرددر وزمينى الجودر

مطبخ اوجاغيدر

قبله
مكان السجاده
فى الصيف

طولاب

طولاب

باب البيت

مكان اللحاف

روزنه البيت

باب مابين

قدمكاه
عدد درجات ٦

بوحجره حوليسى تحت السمادر
وزمينى طاش ايله دوشنمشدر

بولغور ديه كيدر

باب
الحرم

مكان
قزان

بكمز وبلغور طبخيدر

بو ديوارك طولى شمال ٣٢ قدمدر

مشرق

مغرب

(نظم) جاندلده خانه قیلدك عاقبت ‖ كوكلی ویرانه قلدك عاقبت
اول جنون زنجیرنی تحریك ایدوب ‖ سین بنی دیوانه قیلدك عاقبت
عشق بی پروایه محرم ایلدك ‖ عقلدن بیكانه قیلدك عاقبت
دانهٔ ناچیز ایدم بن زیر خاك ‖ دانهٔ یوز دانه قیلدك عاقبت
دانه ایكن باغ وبستان ایلدك ‖ خاكی پركاشانه قیلدك عاقبت
جمله‌دن قطع ایلدك چون كوكلی ‖ واصل جانانه قیلدك عاقبت
خمر وحدتدن ایچوردك طبعمه ‖ روحمی پیمانه قیلدك عاقبت
ساقیٔ كلزار جانسن دمبدم ‖ كوكلی میخانه قیلدك عاقبت
ای فقیرالله بوحقی بنده‌كی ‖ عاشق فرزانه قیلدك عاقبت

﴿نوع خامس﴾ غوث اعظم علوی شیخ اسمعیل تلوی فقیرالله رحمة الله حضرتلرینك رئیس خدامی باكه مانند اولاد كرامی اولان پدر عزیزم درویش عثمان حسنی حقیرالله رحمة الله حضرتلرینك وطن ومیلاد ومیثاقن وحسن اطوار واخلاقك وحزن وحیرت واحتراقن بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونكه ارضروم رفعتلزومك جانب شرقیسنده التی ساعت مسافه‌ده پروسعتلی صحرانك اوسط شمالنده پای تخت پاسین علیا اولان حسن قلعه‌سی اهالیسندن طورسون محمد اوغلی ملا بكر دیمكله معروف ومسافره اكرام وفقرایه اطعام ودرویشانه احترام ایله موصوف ودیوان وزراو امراده رأی وتدبیر ایله امور عظام عامه‌یه نظام ویرمكله مألوف اولان جدامجدمز مرحومك بیك سكسان برتاریخنده ربیع الاولك اون دردنجی كونی یوم الاثنین اول نهارده یوزی نقابلی وحیا وحجابلی براوغلی دنیایه كلوب اسمی حضرت عثمان اولمشدر وآنك ولادتندن پدری بغایت محظوظ اولوب مراد آلمشدر وحق تعالی‌یه حمدوثنالر ایدوب اهالیٔ قلعه‌یه ضیافتلر قیلمشدر واول مخدوم چلبی یكرمی یاشنه وارنجیه‌دك ینه قلعهٔ مزبوره‌ده ظاهرالكرامه مرحوم قره شیخ اوغلی سید ابراهیم افندی رحمة الله علیه حضرتلرندن صرف ونحو وفقه وفرایض اوقیوب حدیث وتفسیر وعلم عقاید بیلمشدر والطف طبع خداداد وحسن خلق مادرزاد ایله معتاد اولوب درویش افندی نامیله شهرت بولمشدر بعده والده‌سی خسته دوشوب دوت اولمشدر پس انی پدری ابرام ایله تزویج ایدوب قلعه‌نك قربنده فندیغی نام قریه‌ده سادات كرامدن شیخ اوغلی مرحوم دده محمودك قیزن آلمشدر اول حنیفه خاتون بزم والدهٔ مشفقه‌مز اولمشدر اكرچه عثمان افندینك حیاسی غالب اولدیغندن زفاف احشامی ناسدن حجاب ایدوب مناره‌ده مختفی اولمشدر لكن اول ودود یچون آنك اهلیله سكونیچون بینلرنده نیجه مودت ومرحمتلر قیلمشدر وبری برینه نیجه رغبتلر ایدوب بری برندن نیجه لذتلر آلمشدر ومرقوم جدمز ملا بكرك سخای طبعی مقتضاسنجه مسافردن حظ وافر بولمشدر وهر احشام البته آز وچوق مسافر كلمشدر یكرمی یازیاده اقلی اون غریب آدم اولمشدر مسافر كلدیكی احشام محزون اولوب آج قالمشدر براحشام كوز ایامنده درویش زكریا نامنده برعزیز اوزبكلی مسافر كلمشدر ومریض اولوب اول قیش آنده قالمشدر واوغلی درویش افندی‌یی اول عزیزك خدمتنه تعیین قیلمشدر اولدخی بوخدمتی كندویه نعمت عظمی بیلمشدر وباش وجان ایله كیجه وكوندز اكا مقید اولمشدر وابتدای اربعینك شب یلداسنده اول مخدوم خادم اول عزیز مریضك اوطه‌سنده بكلر ایكن عزیزی برجازبه آلمشدر واول حالتله فراشندن قالقوب برساعت قدر درون منزلده فریاد ایده‌رك كلوب كیدوب كان استانبول حریقن اطفا قیلمشدر واستانبولدن حسن قلعه‌سنه خمسینك ابتداسنده بروزیر چوقداری كلمشدر اول شب یلدا حریقندن خبر ویردیكندن بوخادمك عزیزینه حسن ظن یقین اولمشدر وعزیز مریض ایام بهار اولدقده صحت بولمشدر وحین ذهابنده اوطه‌بابنده خادمنك یوزینه برباقوب خطاب قیلمشدر كه سزكا اكرامكز آلتی آی ظرفنده تمام اولوب بزمكی قالمشدر همان مراد استه‌كه سنكچون مراد قپوسی فتح اولمشدر پس بوخادم اول عزیزه نیاز ایله جواب ایتمشدر كه مرادم انجق دنیادن آخرته ایمانله كتمكدر وجنت اعلادولتنه یتمكدر تكرار اكا خطاب ایتمشدر كه همتك یوجه طوطكه ایمانك اصلی همتی عالی ایتمكدر پس خادم اغلیوب دیمشدر كه اقصای مرادم عالم عقباده لقای مولایه نائل اولمقدر تكرار اكا دیمشدر كه علوهمت اول دولتی بونده عالم دلده پیشین بولمقدر همان

خادم بونی ایشدوب یانینه دوشمشدر واولدمم اکاهدایت حق ایرشمشدر پس اول عزیز آنی تبشیر ایدوب دیمشدر که باشکی قالدیر که بودولت نقد آنده قرار طوتمشدر روکندی صورتنی ینی ایکی قاشی آره سن نقش ضمیر ایتمکله اکا تنبیه ایتمشدر وکلمهٔ توحیدی صفیر انفاس ایله کونده اون بیک کره تکرار ایتمکی اکا تلقین ایدوب کتمشدر پس اول عزیزک وتنبیه وتلقینی درویش افندی حرز جان وورد لسان قیلمشدر ولیل ونهار اومنوال اوزره تکرار ایله مشغول اولمشدر واول اثناده آنک بدری ملابکر ازاق سفرینه کیدوب کفه ده وعده سی یتوب آنده اولو جامعده قالمشدر پس آندن کیرو بونده قالان تجارت وزراعت وفیدان وخدمتکار وچفت وکوتان وعربه ومرابه وخانمان وکلن کیدن فقرا ومهماتک تدبیر امور کرانی وخانه ده بولنان اخوان وصبیانک فریاد وفغانی وسبب وجودی اولان پدر برجودی موتنک حسرتی وفراقی نیرانی درویش افندینک ذکر وفکر وحضورینه مانع اولدیغندن آنک طبعی بسته وروحی خسته وقلبی شکسته ومحزون ومتألم اولمشدر وهرساعت وهرآن کریان ونالان اولوب هموم وغموم بحرینه طالمشدر وبرمرشد کامل بولمش که آنی کوکلدن ایچری الله انکچون طشره ده قالمشدر پس نور کلمهٔ توحید ونارالم شدید اجتماعندن بر مرضه مبتلا اولمشدر که جمیع اجزای بدنی صوقدن یانوب بوزکی برد ایله طولمشدر وبو اثناده کندی اوتوز یاشنه وتاریخ هجرت بیک یوز اون سنه باشنه کلمشدر وعمرنده تهور بیلمیوب احسن خلقه مالک اولان درویش افندی اول آتشدن خسته مزاج اولوب هرکوردیکی نسنه دن وهرصدادن اکاغضب کلمشدر اوبله حسن خلقه مالک ایکن بوبله سؤ خلق ایله هالک اولدیغی آکاربشقه الم اولمشدر وهرسنه براوغلی طوغوب اوچ درت آیلق اولدقده مهد ایچنده فجأتله بوغولمشدر وانلری کوزکوره بوغان کورنمیوب یوغ اولمشدر ونتیجه بومذکورات امثالی آلام واکدار ایله دنیادن اعراض واکراه ایدوب مات ومتحیر قالمشدر ورد ایله یأتمش یاقلمشدر (نظم)

عشق میداننده مرد اولمقدن اوزکه کار یوق
بونده جاندن کیچملیدر غیری برکفتار یوق

برنفس آسوده اولمز عاشق دیدار یار
آفتاب عشق ایچون بر سایهٔ دیوار یوق

عشق یار آهسته سویلر جان قولاغینه مدام
هرکیمک شغلی وار اکا دردمزدن باریوق

اجنبیلک سرمه سن کوزدن یودم قان یاشیله
قنده سیر ایتدمسه غیر جلوهٔ دلدار یوق

بر قدم یول کتمدکجه بولمق اولمز آنی کیم
غایت قربندن اوزکه مانع دیدار یوق

حوت بحری کورمدی تاچقمدقچه بحردن
وارلغکدن چیقکه بودریادن اوزکه واریوق

مردایسک بکل رنک دردعشقه ای حقی بویان
باق که بودار ایچره بزدن غیری بردیار یوق

﴿نوع سادس﴾ غوث اعظم علوی شیخ اسمعیل تلوی فقیرالله رحمة الله حضرتلرینک رئیس خدامی بلکه مانند اولاد کرامی اولان حلم وحیامعدنی درویش عثمان حسنی حقیرالله رحمة الله حضرتلری کندی امرنده استخاره قیلوب ابراهیم اوغلی دنیایه کلوب کندی جمله دن کچوب قلعه دن ارضرومه کوچوب تصوف آشنا اولوب صاحبنک خبرن آلوب سیاحت رفیقی بولوب تدارک قیلدیغن بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه چونکه درویش افندی مرحوم امورنده متحیر ومغموم قالمشدر وتاریخ هجرت بیک یوز اون بشنجی سنه یه بالغ اولمشدر پس اول محرمک ابتدا جمعه کیجه سی تدبیر امور ایچون صدق ایله استخاره قیلمشدر ورؤیاسنده ترک دنیا وطلب مولا ایله مأمور اولمشدر واویاندقده سیاحت قیلمق ومرشد کامل بولمق آرزوسیله طولمشدر واول صباحی یوم جمعه زهره ساعتنده طلوع شمس ایله برابر انک بر اوغلی دنیایه کلمشدر واسم ورسمی ابراهیم حقی اولمشدر وجان وجسمی عشق وشوق ایله طولمشدر وکدورات جسمانیه دن وآفات روحانیه دن عنایت حق ایله سلامت بولمشدر وانک اجمالی بواوچ بیتدن معلوم اولمشدر (قطعه) هجرتک تاریخی بیک یوز اون بش اولدی اول بهار * قلعهٔ احسنده ابراهیم حقی طوغدی زار * اختیاری علم ایدی تاسال بیک یوزقرقه دک * عشقه دوشدی عارف اولدی وجدوحالی قیلدی کار * سال بیک یوزیتمش اولدی سن حقی اللی بش * کندی کاری بارو واری اختیاری قیلدی یار * حالبوکیم بدری اندن بلکه جاندن کیچوب مرشد آرزوسیله سیاحت فکرنده قالمشدر واخوان وعیالی شهر کوشه سنده راحت قالسون ایچون برکیجه مخفیجه قلعه دن ارضرومه کوچوب کلمشدر

وارضرومده كمركجی درويش افندی كندی اوغلونه استاد اتمكه طالب اولمشدر ونيجه اكرام ايله بهرماه اوتوز غروش آيلق تعيين ايدوب ارايه آدملر صالمشدر واول جملهدن اعراض ايدوب مروتلی حبيب افندی يی آرايوب بولمشدر واول مرحمتكانی مرحومدن حرمده محرمانه تصوف علمنده كتاب سير وسلوك اوقيوب تماميله بيلمشدر واول حبيب القلوب بومحرمنه محبت قيلوب احترام ايله امام ايلك ايچون مهدی محلهسنده برجامع بنا قيلمشدر لكن امام همام بدر افندی هموم وغموم آتشيله مثال مجموم اولوب برداله يانمش ياقلمشدر ومرشد آرزوسی آنك صبرو آرامن كسوب عقل وفكرن آلمشدر واول اثناده لالا پاشا جامعنه برمرشد كامل اوزبكلی واعظ كلمشدر ودرويش افندی واروب اول كاملی تنها كوروب امراض واحوالن اكا سويلمشدرو آنی مرشد اتخاذ ايليوب برابر كيدهجك اولمشدر واول كامل اول كيجه مراقبهسنده حق تعالينك بيلديرمسيله بونك حقيقت احوالن بيلمشدر پس بردخی كورشدكده اول حكيم بومريضه عظيم التفات ايله تبشير وتسليه قيلمشدركه ای مؤمن برادر بزسنی قبول واستصحاب ايدردك لكن بزدن مقدم سنی سلطانمز آلمشدر سكا بشارتكه سنك بربيوك صاحبك واردركه اول مرشد اكمل چون كبريت احمردر آلتی سنهدنبرو انك سكا اشتياقی مقرردر وايكی سنهيهدك ملاقاتكز ميسردر همان سن بونيرانه تحمل ايدوب غنيمت بيلكه كوزل علامتدر ومولايه توكل ايدوب تيقن قيل كه صوكی سلامتدر چونكه درويش افندی اول كامل اوزبكليدن بوخبری آلمشدر پس بواشارت وبشارتله محظوظ ومسرور اولمشدر وصاحب موعدنی بولمق آرزوسيله سياحت ايچون عارف بالله ايوب افندی رحمة الله تعالی عليه حضرتلرين رفيق شفيق طريق بولمشدر وايكی سنه ليل ونهار انكله يارغار ومحرم اسرار وانيس وغمكسار اولوب قالمشدر اول اثناده آنك اهلی حنيفه خاتون بوابراهيم اوغلن ترك ايدوب آخرته رحلت قيلمشدر پس درويش افندی عالم تجرده ايروب براوغلن ايكی قرنداشنه ويروب كندی يول تداركن كوروب سياحت فرصتن بولمشدر (نظم)

كر اولمسه بوعشق ايله ارواح كرفتار | جان ودلمز اولماز ايدی طالب ديدار
ميل اتمسه كر عاشقه اول دلبر معشوق | دوشمزدی بوعشاق ايچنه كرمیٔ بازار
عالمده اكر اولمسه نه عشق نه دردی | بوجان وكوكل اولماز ايدی عاقل وهشيار
كوسترمسه كر دور وتسلسل رخ وزلفی | قيلمزدی بوعاشقلری سركشته چوپركار
هم كندی رخن كورمسه كر پردهده اولمه | كندويی پس اول پردهدن اولمزدی خريدار
صورتلر اولوردی همه بی حاصل ومحصول | عارفلر اكر اولمسهلر واقف اسرار
ای حق اكر اولمسه جان آينهٔ عشق | عندنده آنك اولمز ايدی جانكه مقدار

(نوع سابع) غوث اعظم علوی شيخ اسماعيل تلوی فقيرالله رحمة الله حضرتلرينك رئيس خدامی بلكه مانند اولاد كرامی بولنان حلم وحيا معدنی درويش عثمان حسنی حقيرالله رحمة الله حضرتلری اول صاحب موعدی اولان محب محبوبنه تقريب ايله بولوب خدمتنده قالوب دردينه درمان اولوب مرادين الديغن بيلديرر (ای عزيز) معلوم اولسونكه چونكه فقيرالله رحمة الله حضرتلری قوبی وقعهسندن بزی درويش افندی يدری كندی خدمتنه لايق وصحبتنه موافق كوروب محرم وهمدم ايلك ايچون محبتيله دمبدم جذب اتمشدر ودرويش افندی هم بوطرفده استخاره كيجهسندنبری دمبدم مرشد كامل جاذبهسنی آرزوسيله صبرو قراری كسلوب ايشی تمشدر وتاريخ هجرت بيك يوزيكرمی ايكی سنهسی رجب شريفك ابتداسنه تمشدر پس درويش معهود اول مرشد موعودن بولمق ايچون ربع مسكون ايچنده اون بيل سياحت قيلمق عزيمتيله رفيق شفيق شيخ ايوب افنديله بيله بدليس طرفنه كتمشلردر ورفيق شفيقی اول سمته مقدم واروب ملا محمد ارواسی نامنده بركامل بولوب برمدت يانندهقالوب اندن تحصيل علوم وعرفان ايلديكندن اولطرفی ترجيح اتمشلردرو درويش افندی بلدهٔ نفيسهٔ بدليسه واروب انك بيوت عاليهسن وانهار جاريهسن واشجار متواليهسن واثمار متداليهسن كوردكده تعجب قيلوب بورهسی جنتميدر ديوب رفيق شفيقنه صوروب برهفته انده قالوب سير اتمشلردر بعده ايوب افنديك شيخی ملا محمد دارواسی رحمة الله عليه حضرتلرينك مرقد شريفن زيارت ايچون كردستانده

طرف مكه كتمشلردر انده هم بر هفته قدر مكث ايدوب درويش افنديك صبر وقراری كيدوب جانان ايلنه توجه ايتمشلردر انده رفيق شفيقيله قصبهٔ سعرده طوغری حج نيتيله كعبه يولن طوتمشلردر (مصرع) جانان ايلينك ايشده جانم طاغی كورندی * خيزاندن سعرده واران كاربان ايله يولداش اولوب انلرك لسانندن بلد سعردك يانده تلو نام بر قريه ده شيخ اسماعيل نامنده بر عزيزك خبرن ايشتمشلردر وآنی زيارت ايچون كاربان اهلندن بر اختيار ايله اكا خبر كوندروب كنديلری اول كيجه بر قريه ده ياتمشلردر وايلرو كيدن آدم اول عزيزه خبر ايتمشدركه يارين ايكی ارضرومی ملالر سنك زيارتكه كلجكدر عجب اونلر كيملر اوله جقدر اول عزيز اكا بويله جواب ايتمشدركه آنلرك بری ينه ارضرومه كيدوب بری بونده قاله جقدر پس درويش افندی رفيقی ايوب افنديله شعبان شريفك ابتدا كونی اول عزيزك يانه جان آتمشلردر واون ييللق مسافه ده استدكلری دولتلی بی اون كوللك يرده بولوب ديدار دولتنه يتمشلردر همان ابتدای لقاده ايوب افندی نور عرفان ايله انی طانيوب بی توقف سجدهٔ شكره كتمشدر واول عزيز اكا ملا ايوب * ارفع رأسك هذا حجك * ديوب انی تبشير ايتمشدر اما درويش درويشن اول عزيزی مريض اكليوب كبريت احمر وخورشيد انور اولديغن طكليوب قياس نفس ايتمشدر وكندی مرشد حكمين وصاحب قدمين بولمش ايكن بيلميوب انی ارامقده عقلی كعبه يه وكندی سعرده كتمشدر اوچنجی كونی قريهٔ تلو يه كلوب كورمشكه رفيقی ايوب افندی ارادیغن بولوب قدرين بيلوب يانده قالمشدر وبيرامه دك اول جامعده معتكف اولمغله وكونده بر لحظه اول عزيزك جمالندن مراد المغه نيت وعزيمت قيلمشدر پس اول دخی رفيقنه تبعيت ايدوب انكله جامعده قالوب بحر حيرته طالمشدر لكن بومافيه ما علتی زائل اولديغندن انا فانا اول عزيزه توجه قيلوب اكا مائل اولمشدر وتدريج ايله جسمی سلامت وجانی راحت بولمشدر وساعت بساعت قلبندن غم وغفلت كيدوب سرور وحضور ايله طولمشدر وبيرامه دك صاحبن طانيوب اكا عبدا كبرا اولمشدر واول عزيز اول درويشن بر مرتبه آلمشدركه رفيقی نرده قالمشدر اما شيخ ايوب افندی بعد العيد ارضرومه كلمشدر واما درويش خادم حضرت مخدومن بيلمشدر وسكز ييلدن بر وآرزو ايلديكی مرشدن بولمشدر وسرمايهٔ تسليم ايله دولت معرفته نائل اولمشدر وكتاب سير وسلوك ايله عامل اولوب اول كاملك صحبتيله كامل اولمشدر ونيران غمومی انطفا وهر علتدن شفا بولمشدر واول عزيزه صدق وصفا ايله مهر ووفا ايدوب وخدمتنده ملازمت قيلمشدر وذوق حضور ايله عمری اولدقجه انك يانده قالمشدر پس اول عزيزك انطاقی برن بولمشدر (نظم) كوزل شوق وكوزل شوق كوزل عيش وتمنا كوزل عشق وكوزل ذوق كوزل حسن وتولی * كوزل صورت وقامت * كوزل روز قيامت كوزل لطف وكرامت * كوزل صحبت والفت * كوزل نور وتجلا * كوزل يار وكوزل يار * وكوزل مؤنس احرار كوزل معدن اسرار * كوزل منصب اعلا * كوزل نور وكوزل نور * كوزل رايت منصور * كوزل آيت مشهور تقدس وتعالی * كوزل طالع مسعود * كوزل حامد ومحمود * كوزل واجد وموجود * كوزل صورت ومعنا * كهی فتنهٔ جانسن كهی شور جهانسن * كهی امن وامانسن * كهی بحر مصفا * عجب حقیٔ محمول * عجب علت ومعلول * عجب قابل ومقبول * عجب اسم ومسما * چونكه رئيس الخدام درويش عثمان افندی اول مخدوم عزيزن شعبان شريفك ابتداسنده بولمشدر پس اول شهرك يدنجی كونی خادم ثانی ومحب روحانی وفنون علومك بحر عمانی ملا محمد صهرانی دخی اول ولی رحمانی وعصرك اولياسنك سلطانی اولان عزيزك زيارتنه كلمشدر وماسوايی ترك ايدوب خلوتنشين اولوب مرادن آلمشدر وصدق وصفا ايله اول عزيزه خدمت قيلوب مدح وثنا ايله وصفن ايدوب صحبتنده قالمشدر وعمری اولدقجه درويش افنديله رفيق اولمشدر وايرتسی ييلی شعبانده مرحوم شيخ علی عجم بن طقوز ياشمده ايكن بنی آلوب بدر افندی يی بولمشدر وابتدا ملاقاتمز اول وقتده ميسر اولمشدركه حضرت شيخ ايله بدر افندی صلوة عصری معا قيلمشدر وابتدا كورشمده حكمت باريله اول عزيزك ديداری بدرمدن زياده بكا بيلش وطانش كلمشدر همان اولدمده جذبهٔ ديدار ايله كوكلم آلمشدر وعقلم انك حسن وجماله ولطف ومقاله وخلق وكماله ايرديكی قدر حيران اولوب قالمشدر وبدر عزيزم بنی حجره طاش ايدوب حلم ورفق ايله علم اوكردوب لطف ايله تربيه قيلمشدر نيم ايسه اول عزيزه ورد جانم السلام عليك يا روحی اولمشدر (نظم)

سن عين عيانمسن وارمده سن اى روحى | بل روح روانمسن يارمده سن اى روحى
سن بخت سعيدمسن هم وعد وعيدمسن | بل عمر مزيدمسن كارمده سن اى روحى
سن جان وجهانمسن هم امن امانمسن | بل كنج نهانمسن دارمده سن اى روحى
سن راحت روحمسن هم فتح وفتوحمسن | بل جام صبوحمسن غارمده سن اى روحى
سن قدر وبرانمسن هم آب حياتمسن | بل عين نجاتمسن بارمده سن اى روحى
سن ذوق حضورمسن هم حزن وسرورمسن | بل كوزده‌كى نورمسن نارمده سن اى روحى
حقى ديدى درويشم فريادكه دلريشم | امدادكه بى خويشم جارمده سن اى روحى

﴿نوع ثامن﴾ غوث علوى شيخ اسماعيل تلوى فقير الله رحمة الله حضرتلرينك كندودن طلبسز وخبرسز صادر اولان خوارق عادات وكشف كرامتنك بيكده برين بيلديرر (اى عزيز) معلوم اولسونكه مرحوم شيخ على عمم ايله تلويه واروب پدر عزيزم عثمان افندى كوروب حضرت شيخك ديدار شريفيله مشرف اولديغم اثناده بركيجه رؤياده كورمشدمكه سما يوزنده هوا بياض سرچه‌لرله طولمشدر وجمله‌سى خلقك اوزرينه هجوم ايله كلمشدر وبكا حمله ايدنلرى پدر افندى اوزرمدن دافع اولمشدر الا كه برسرچه فرصت بولوب صاغ ابطمه صوقيلمشدر صباحى پدرمه سويلدكده انده ايله طاعون اثرى بولمشدر وبنم مطعون اولديغمدن اول غايت محزون اولمشدر بش كون بى خبر ياتوب التنجى كيجه كوزم آچوب كوردمكه پدرم اغلمقده وحضرت شيخ باشم اوجنه كلمشدر وحضرت خضر آسا امدادمه ايريشوب الن قالديروب بكا دعا قيلمشدر همان اول دمده جانم حيات وجسمم شفا وقلبم صفا بولمشدر واللرين مبارك يوزينه سوردكده پدرمك يوزينه سرور ايله باقوب انى تبشير اتمشدركه ابراهيمك ايشى بتمش ايكن حق تعالى انى مجددا احيا اتمشدر * واما ايكنجى سنه مزده صادر اولان كراماتندن برى بودركه شتا ايامنده بركون پدرم حضرت شيخ ايله صلاة عصرى ادا ايدوب بمله حجره مزه كلجك اولمشدر حالبوكيم صومعه‌نك اوجاغنده پليد كوزى چوق يغلمشدر ومرحمت كانى شيخ افنديمز بوچراغنه شفقتك كوسترمشدر ملا ابراهيم اوشومسون انكچون حجره‌يه كوز كوتور ديوپدرمه بيورمشدر انك امرينه امتثالا پدرم اوجاغ اوكنه كيدوب عباسى اتكين بسلط ايدوب ايكى الن آتشه صالمشدر لكن حضرت شيخ آنى كوروب دمور طاوا ايله كوتور ديو اشارت قيلمشدر پس پدر افندى‌يى كوردمكه الين واتكين چكوب دمور طاوا ايله كوز آلمشدر وقتا كه حجره‌يه كلوب بمله تنها قالمشدر بنم اول مشكلمك حلى وقتى كلمشدر پس پدرمه ديدمكه سنك الن نار ايله يانمزميكيم اوله آتشه طالمشدر ديديكه بنم جميع وجودم سن دنيايه كلمزدن بش ييل مقدم نار برد ايله يانمش ياقيلمشدر وديدمكه ان شاء الله اول برد آتادن اولاده سرايت قيلوب ميراث اولمشدر بوندن حظ ايدوب وجودعوامى آتش اوزرنده بوش قورى اغاج كوزه‌يه تشبيه ايدوب وجودخواصى ماايله مملو ومنجمد كوزه‌يه تمثيل قيلمشدر بعده ديدمكه نيچون دمور طاوا ايله امر اولندك جواب ايلديكه سن انده بولنديغكى بيلمشدر زيرا كه خلقك عاجز اولديغى امورى اظهار ايلمك كندوبى خلقه صاتمق صايلديغندن انك عندنده اول ترك ادب اولمشدر پس بزه خوارق عاداتى ستر واخفا ايله تنبيه واشارت قيلمشدر * واما اوچنجى سنه مزده صادر اولان كراماتندن بريسى بودركه باغ بوزومى وقتى كوز ايامنده حضرت شيخك قريه‌سندن شرق وشماله طوغرى درت ساعت مسافه‌ده بولنان قلعه‌ده شروان بكى اوزرينه وان پاشاسى بيك قدر عسكر وبرطوب ايله كلوب اول قلعه‌يى محاصره ايلدكده بشنجى كونى حضرت شيخ اكا مكتوب ارسال اتمشدركه امت محمدك فقراسنه مرحمت ايده‌سن باغلرى يغما اولنمزدن برساعت اقدم عسكرى آلوب كيده‌سن واول عاصى بكن جزاسى ترتيبن سمت آخرله وقت آخره تأخير ايده‌سن چونكه مكتوب شريف اكا قوشلق وقتنده كيتمشدر پس اول پاشا حقى اصغا اتميوب همان دم قالقوب كيتميوب خطا اتمشدر فرمان سلطان ايله كلمشم ديوب قلعه‌نك فتحنده اصرار ايدوب بردخى طوپ آتمشدر همان اول دمده اول طوپ قلعه‌يه دكوب كيرويه دونوب ايكى پاره اولوب كندى فرسن هلاك اتمشدر ودرعقب برقره سحاب اول عسكرى احاطه ايدوب ايكى ساعت قدر ايرى طولو ياغوب ايشلرى بتمشدر وخيول ودواب اول طولودن فرار ايدوب اصحابى انلرى ارامقده ايكن طاغدن نيجه

سیللر كلوب خیامی قلع ایدوب جمله سین الوب كتمشدر پس اولزمان پاشا اویانوب بر آته بنوب سكز پیاده چوقدار ایله بعد العصر انجق بزم حجره یه جان آتمشدر و پدر افندیله واروب حضرت شیخی كوروب اباق اوزره طوروب قان تره باتمشدر وحضرت شیخ اكا التافت ایتمیوب آنجق * یاظالم أنت ماتخاف من رب العرش * خطابیله عتاب ایتمشدر اول مسافر مثال محموم ارتعاد ایله استغفار ایدوب اشارت پدر ایله صومعه دن فهقری طشره كتمشدر وحجره مزه كلوب عرقن سیلوب مهابتدن ایشی بتمشدر بن شوكتلو سلطان احمد مصاحبی ایدم بو دولتلی كبی مهابتلی بر كمسه كورمدم دیو یمین ایتمشدر واول كیجه پدر افندی ایله هیچ اویومیوب صباحدن چیقمش كتمشدر * وامادر نجی سنه مزده صادر اولان كراماتندن بریسی بودركه كوز ایامنده سطوح منازلده اوچیوز كیله قدر بلغورمز سرلمش ایكن آیك اون ایكنجی كیجه سی ماهتاب اولمش ایكن وجمعه اخشامی عشا وقتی كلمش ایكن اذان ایچون مناره یه چیقدم باقدمكه قریه نك مشرق سمتن سحاب آلمشدر ورجال ونسا سطوح منازلده بولنان اشیایی بومكه دن حفظ ایتمك تدارككنده عجله قیلمشدر بندخی اذان اوقویوب عجله ایتدم بزم بلغورلری دوشورمكه یاردم ایچون كتدمكه حضرت شیخك اولاد واحفاد كرامی وغلمان وخدامی بالجمله باب جامعه كلمشدر انلره دیدمكه یوقاری محله ده عجله ایله مطر تداركی اولمشلردر دیدیلركه بزدخی اول تداركده ایكن سیدمز بزی منع ایلمشدر بزه بلغوری یغموری قویوب جامعه كیدیكز جمعه كیجه سنه تعظیم ایدیكز سویلمشدر پس جمله مز جامعك صفه سنه كیدوب صلواة عشایی تحت السما ادا ایدوب یوقاری باقدقكه سحاب ایكی یاریلوب قمر قبله یه كلمشدر وقریه اوزرنده ذره قدر غیم اولمیوب اطرافی سحاب اسود آلمشدر واویله شدتلی مطر كلمشدركه اطراف قریه دن سیللر كتمشدر پس حق تعالی اول قریه اهلنه آیدنلق ویروب اول عبد عزیزینه اكرام ایتمشدر * واما بشنجی سنه مزده صادر اولان كراماتندن بریسی بودركه صیف ایامنده برجمعه كیجه سی پدر عزیزم جالس مراقب ایكن بن یاتمش اویومشدم دوشمده كوردمكه خرمن یرینه صحراده بیكدن زیاده سوار وپیاده عسكر كلمشدر واتلردن اینوب جمله سی میدانه جمع اولمشدر انلرك كیمیسی مشایخ هیئتنده وكیمی علما لباسنده قامتلری ایكی آدم بویی قدر یوجلمش وزبن وزینتلی انلر خرمن یرنده قالمشدر وكندیلری حضرت شیخك صومعه سی بابنده صف صف دیزلمشدر بن بوجمعیت كبرایه تماشاده ایكن صومعه بابنك صاغ یاننده طوران صفدن بریسی همان اكیلوب بنی قوجاغنه آلمشدر وتبسمله تقبیل ایدوب یسارنده طورانك قوجاغنه ویرمشدر اولدخی بنی آلوب محبتله اوپوب صولنده طورانك قوجاغنه ویرمشدر بومنوال اوزره نوبت سكزنجی روحه ایرمشدر اولدخی بنی آلوب تقبیل ایدوب یسارنده باب صومعه اولمغله اكیلوب رفق ایله بنی یره قومشدر بندخی بابی آچیق بولدم ایچری داخل اولدم نظر قلدمكه حضرت شیخك صومعه سنه سكز اختیار دولتلی كتمشدر واول حضرت عالم صورتده هیچ كمسه یه قیام ایدمز ایكن انلره قیام ایدوب جمله سیله معانقه ومصافحه ایتمشدر بن تعجبده ایكن اویاندمكه بورؤیانك لذتی جانمه جان قاتمشدر بورؤیایی سرورمدن همان اول دمده كمند ایچنده قاعدپدر ارجمندمه سویلدم مكر اول ولی آگاه بومعنانك غورینه یتمشدر بورؤیا اكا واقعه كلوب انلری مشاهده ایله كوروب سوزلرین ایشتمشدر پدر افندی بكا تنبیه ایلدیكه اكرچه بورؤیاسكا كوره غیبدر لكن تكلم ایله كه بوروحانیلردن عیبدر وقتاكه صباح آچلوب جمعه نمازی قیلنوب بین الصلوتین اولمشدر بن قپو اوكنده طورر ایكن كوردمكه سعرد سمتندن برقیر آتلی آق صقاللی سید كلمشدر آتندن اینوب المی اوپدكده بن انی كورمشدم اول بنی طانیوب صومعه قپوسین بیلشمدر وبنی هدیه سیله حرم قپوسندن كوندروب زیارت اذن استدكده اكا زیارت ایچون فتح باب اولمشدر و بنمله ایچری كلوب حضرت شیخه سلام ویردكده وعلیكم السلام ورحمة الله اهلا وسهلا التفاتیله سلامن آلمشدر وقعود ایله امر ایدوب ابتدا كلامی بو اولمشدركه یاسید حمزه بوجمعه كیجه سی بزه چوق مسافر كلمشدر و آنك بوخوش خطابندن سید حمزه مات ومتحیر قالمشدركه و برمقدار اكلنوب آغلیوب درلیوب قالقوب سجاده سین اوپوب بنمله بزم حجره یه كلمشدر وپدر افندی یه احوالن حكایت قیلمشدركه بن سعرد اعیانندن سید حمزه یم بویاشمه كلمشدر عمرمده بوقریه یی كورمشمدر وبوشیخك زیارتی دولتنه ایرمشمدر تا بوكیجه دوشمده بشیوز قدر یوزی نورلی آتلی وبشیوزدن زیاده اوزون بویلی پیاده اولیا عسكرینه بلد سعرد اوكنده قارشوب بودولتلینك زیارتنه كلدم وبوقریه یی طریقیله رؤیاده كورمكله بیلدم

وفتا كه اولياعسكرى بوخرمنلره كلديلرجملەسى خيولندن نزول ايدوب بوقپولر مقابلنده صف اندر صف ديزلديلر ونوبتله جملەسى بوعزيزك صومعەسنه دخول ايدوب بونى زيارت قيلديلر بكادخى پيادەلرله زيارت نوبتى كلمشدر وباب صومعەنك صاغنده صف طوران اوليانك قوجاغنده ايشده بواوشاغى كوردمكه برى برينه ويروب آلمشدر قپو يانندهطوران بواوشاغى قوجاغندن ايندردكده صومعەيه داخل اولمشدر بن قپوده ايكن اوياندمكه كوكلم لذت ايمان ايله طولمشدر پس بوكون جمعه نمازين قيلوب فرسمه سوار اولوب كيجه كلديكم طريق ايله طوغرى كلدم وكمسەدن سؤال ايتمزبوقريەيى بولوب سزلرى طانيوب بيلدم وحضرت شيخه كلدمكه بورؤيايى سويليم وبعداليوم اكا مريد اولوب محبت ايليم بوايسه بندن مقدم بكا خبر ويرمشدركه ياسيد حمزه بوجمعه كيجەسى بزه چوق مسافر كلمشدر سبحان الله بنم اسم ورسممى قنده بيلمشدر ورؤياكورديكم بوكانيجه عيان اولمشدر وسيدحمزەنك بوتعجبنه بدرافندى بويله جواب ويرمشدركه سنك بوكورديكك رؤيايى عينيله بواوغلم دخى كورمشدر لكن عوام ناسك كورديكى رؤيالره خواص اوليامشاهده ايله ايرمشدر حق تعالى هرقوانه برعطيه ويرمشدر * واماالتنجى سنه مزده صادر اولان كراماتندن بريسى بودركه بهار ايامنده بركون ضحى وقتنده بردلى بك اوتوزقدرخداميله زيارته كلمشدر وباب صومعەدن بى پرواكيروب اياغ اوزره طوروب تبسم وسرور ايله سلام ويروب مهابت ومخافتسز اول عزيزه ديمشدركه كوزل جانم بن ديرايدمكه سكاقنده ايرەيم سن خوش بونده ايمش سن دخى بن نه طورايم اللهى سورسن برقيام ايله كه قامتكى كورەيم اندن بوطاتلى جانمى سكافدا قيلەيم همان اول مروت كانى قائم اولمشدر وامير مجنون اياغنه دوشوب بيهوش اولوب قالمشدر پس حضرت شيخ انك خدامنه اشارت قيلمشدركه بو اميرى مسافر اوطەسنه كوتوروب اوزرينه چوق لحاف اورتكز اويوسنكه افاقت بولمشدر وعقلى كال اول باشنه كلمشدر التمش كوندنبرو اويوميان مجنون التى لحاف التنده التى ساعت اويقويه طالمشدر انك اويقوسى التى ساعت اولدقده حرمدن بكاخبر اولمشدر كتدمكه والدهٔ عزيزه مز برطبق ايچنده قورى ايرى قرمزى اوزم كتورمشدر وحضرت شيخ اول زبيب احمرى مبارك يديله تقليب ايدوب اوقويوب اوفورمشدر اول عزيز بوقولنه بيورمشدركه واراول ياتان مسافرك باشى اوجنده اوتوراويانوب نه استرسه كل ويرەلم كوتوربن همان كتديكم كبى اويانوب ديديكه بن حضرت شيخك اوكنده طبق ايچنده اولان زبيب احمرى استرم بندخى حضرت شيخه كلدم خبر ويروب اوزوم طبقن آلدم مسافره كتوردكده اوزومى كوروب المدن آلمشدرو كفيله آغزين طولديروب كوزل آغردوب دلبجەسنه تناول قيلمشدر اوزوم نهايت بولدقده قالقوب آبدست آلوب افاقت بولمشدر التمش كون نماز قيلميان مجنون اويله نمازين قيلمشدر واول كيجه بدر افنديله قالمشدر چونكه ضحى وقتنده كيدەجك اولمشدر پس حضرت شيخه وداع ايچون كلمشدر لكن دخول صومعەيه جسارت ايدەميوب مهابتله طولمشدر وحجابندن ايچرى بيله نظر ايدەميوب قپوده اياغ اوزره قالمشدر انجق عتبهٔ بابى خضوع ايله تقبيل ايدوب سرور ايله يولنه روان اولمشدر زيرا كه انك عقلى باشنه كلوب ذونكى كوزل جانك بوكون كيم اولديغن بيلمشدر * واما يدنجى سنه مزده صادر اولان كراماتندن بريسى بودركه صيف ايامنده صهرانى شيخ على افندى نامنده برپير فانى اللى ايكى مريدانيله بلاامير حاج كعبەدن كلمشدر وضحى وقتنده حضرت شيخ ايله ملاقى اولمشدر نه سلام ويروب نه بركلام ايدوب ونه تقبيل ونه مصافحه قيلمشدر همان واروب متأدب اوتوروب صمت وسكوت ايله اطراق رأس ايدوب ظهره دك حضرت شيخك يانندهقالمشدر وبعداداء الصلاةبى وداع وسلام اول عزيزك يانندن چيقوب بزم حجره مزه كلمشدر وينه بلاسلام وكلام اطراق رأس ايدوب مربع اوتوروب عصره دك بدر افنديله مراقبه قيلمشدر وبدر افندى اول پيره تعظيم ايدوب توقير كثير ايله خدمتنده اولمشدر واول پير اختيار اخشام افطار ايلدكده هرطعامدن برلقمه ياپرقاشق آلمشدرواول كيجه ينه اويلجه ساكت وجالس حجره سطحنده ماهتاب آيدنلغنده بدرافنديله تنهاجه قالمشدر غالبا انلر صباحدك بحر مكاشفه يه طالمشدر على الصباح اول پيرمسافر واروب حضرت شيخى كوروب برلحظ ينه ساكت اوتوروب قيام ايلدكده حضرت شيخ اكااكرام ايچون قالقوب اياغ اوزره دعاقيلمشدر بعد الدعاءمبارك الن تقبيل ايدوب صمت وسكوت ايله قهقرى صومعهٔ بهيەسندن طشره يه كلمشدر وحضرت شيخك اكاقيامى ايچون جمله مز اول پيره اكرام ايله يدين تقبيل ايدوب آتنه بنديروب احترام ايله تشييع

ایلشمز تاکیم خرمن یری نهایت بولمشدر بعده اول پیرشهسوار بزمله وداع ایدوب پیاده مریدان ایله راهی اولمشدر پس عودتندنصکره پدرافندیه دیدمکه بونه شکل مسافردرکه جمله‌دن زیاده عزت وحرمت بولمشدر جواب ایلدیکه بومسافر سائره‌لره قیاس اولنمز کاملدر وخواص اولیادن صاحب دلدر وبزم خاص الخاص افندیمزك حال وشانه قریب وقابلدر زیرادیمشدرکه بن چوق زماندنبرو سیاحت ایدوب اطراف عالمه کیدوب ربع مسکونك بلادوقراسین کورمشمدر واللی سنه‌دنبرو زمانه‌ده اولان اولیای کرامك جمله‌سنك زیارتنه ایرمشمدر ظاهرده معروف اولمیان اولیایی مجلس معتاده خوش کورمشمدر بوعزیزی جمله‌سندن اقرب واکرم وغوث اعظم بیلمشدر وحالا بونك وجود شریفن آتش عشق حق ایله یانمش بولمشمدر چونکه بوعزیزك صومعه‌سنه کلمشمدر ودیدار شریفله مشرف اولمشمدر وکوکلی عیانا کوزمله کورمشمدر پس بنم سیاحتم تمام اولوب مرادم آلمشمدر پدرافندی‌یه دیدمکه هیچ تکلم ایتمیان مسافر بووافر سوزلری نه زمان سویلشدر جواب ایلشدرکه بزاشراق قلوب ایله تکلم ایلشمزدر وبوندن غیری دخی چوق حکمت سویلشمزدر * واماسکزنجی سنه مزده صادر اولان کراماتندن بریسی بودرکه حضرت شیخك قریه‌سندن اوچ ساعت مسافه برواده برقریه اهلندن بر محبی واراید یکه انك باغنده عنب مسبق نامنده بر دورلی سیاه اوزوم اولوردیکه عنبك سائر انواعندن یکرمی کون مقدم ایرشوردی واول عنب ایرشدکده اول محب اندن ابتدا حضرت شیخه برسپد کندی آرقه‌سیله هدیه کتورمکی هرسنه عادت قیلمشدی پس اول سنه عادتندن برهفته صکره کلشدی وتأخیرنده مروتکانندن بویله عذرخواه اولمشدیکه شیخم بنی معذور طوتکه بن عادتم اوزره ابتدا ایریشن عنبی سزافندمزه کتورور ایکن غیری کوبك چوبانی اولان دوستم بول اوزرینه کلمشدر واودره‌ده بکاتصادف ایدوب بوسپته کلدیکمی بیلمشدر بکادیدی کل بوصوکنارنده‌سنکله برساعت راحتلنوب سویلشه‌لم ویدر ومادرك خیرینه ایکی صالقم اوزوم ویره‌لم چوق بهانه ایلدم لکن بك مصر اولمشدی بن دخی ناچارا کاتسلیم اولدم تاکیم سپدك نصفی بولمشدی اندنصکره دونوب بکانکته ایله تعزیر ایدوب دیمشدرکه تکری سکاماله ویرمش اماعقل ویرمشدر بوعاقل ایشی دکلدرکه اولادیکی قویوب کندی مالکی مستحق اولمیان ایلره بویله زحمتله کوتوروب ویررسن شیخ اولمق مشکلدر بوخسه عنب بولمدیغن نه بیلورسن بنم کوزم بوسوزنی طوتوب فلان اوزمی بوفقیر چوبانه احسان ایله که ثوابی والدینك جاننه دکسون دیوب اوزمی تمامیله آلمشدی بن دخی بوش سپدی آلوب کیرویه دونمشدم انجق بوقوش یاری اولمشدی همان دره‌دن امان امان صداسی کلمشدی بزده آنی کوردمکه اول چوبانی کندی کلبی یاتورمش آلتنه آلمشدی وآزی دیشلرین صاحبنك بوغازینه صالمشدی همان سکردوب چوبانی کلبندن تخلیص ایلدم امانه دنصکره آزمش بلاسن بولمشدی پس انك قریه‌سی اهلنه خبر ایتدم بن دخی بیله کتدم بعض علاج ایله صحته دوندی لکن بنی برهفته بوخدمتدن عوق ایتدی عذرم بواولمشدی پس حضرت شیخ اول محبنك بوعذرین قبول ایدوب اکادعا قیلمشدرکه * جزاك الله عنا خیرا کثیرا من کان لله کان الله معیناو نصیرا *

واما طقوزنجی سنه‌مزده صادر اولان کراماتندن بریسی بودرکه حضرت شیخك کندی اقرباسندن عباس نامنده بر اختیار اول عزیزك حضورینه کلمشدر کوردمکه آغزی اکلوب صول قولاغنه متصل اولمشدر صول یوزینك جلدی قات قات قیرشوب شفه‌سیله قولاغی اراسنده بوروشوب کوزنمز اولمشدر وصاغ یوزینك جلدی اویله اکریلوب آچلمشدرکه کونشده قلان دف کبی ازرق وبراق اولمشدر وسویلر اماسوزی فهم اولنمدن قالمشدر اول مرحمت کانی انی اویله کوردکده اغلیوب مبارك یدیله انی مسح ایدوب ال قالدیروب دعا قیلمشدر بعدالفاتحه اغزی کالاول طوغریلوب تمام یرینه کلمشدر بعده تکلم ایدوب دیمشدرکه الامان شیخم بنی عفو ایله که سنك حقکده قصور ایلشمدر بوکیجه سکاغیبتکده ناسزا سوزسویلشمدر بن اویقویه وارد قده غائبدن برسله کلمشدر اغزمی بوحاله صالمشدر توبه‌لر اولسون دیوب یوزین یره سورمشدر واول حکیم الهی اول بیوك کناهی عفو ایدوب دیمشدرکه سکا بزدن بکا اولان قصورك حلال اولسون وحق تعالی سکاهدایت قیلسون صقین کمسه‌یی غیبت ایله که مؤمن مؤمنی غیبت ایتمك نص قاطع ایله حرامدر وبزی سویله که بزم کبی عبدذلیلك صاحبی عزیز ذوانتقامدر * واماحضرت شیخك نقل اولنان کراماتنك اونجی کرامتی بودرکه برکون حضرت شیخك صومعه‌سنه برساعت مسافه‌ده برقریه‌دن برحافظ متورع وفقیه متشرع کلمشدر وحضرت شیخه معارض بولنمشدر

ابتدا

ابتدا دیمشدرکه یاشیخ سن نیچون جامعه کلزسن اول دریای حلم آکا لطف ایله جواب ویرمشدرکه یا حافظ بوصومعه مسجد نیتنه بنا اولنمشدرکه بونده دنیا کلامی سویلنمك مکروه بیلنمشدر تکرار دیمشدرکه نیچون جماعت ثوابن طالب اولمزسن بنه رفق ایله جواب ویرمشدرکه اوقات خمسه ده اولاد واحبابم جماعت اولوب فرایض انلرله ادا اولنمشدر تکرار دیمشدرکه نیچون اذان محمدیه اجابت قیلمزسن بنه لطف ایله جواب ویرمشدرکه بومسجدك مناره سی شوکرپیج قدر حجره درکه انك اوزرنده بش وقتده اذان اوقونمغله بومسجدك اذاننه اجابت قیلنمشدر وصلاة جمعه جامعده ادا اولنمشدر تکرار دیمشدرکه نیچون جماعت کثیره نك فضیلتن بولمزسن بنه تبسمله جواب ویرمشدرکه قوبی وقعه سندن مقدم اولدیغی کبی حضورمه خروج اکر مانع اولمسیدی جماعت کثیر ثوابی جانمه منتدر غنیمت بولنمشدر چونکه معذورم حق تعالی اول ثوابدن محروم ایلمسونکه * نیة المؤمن خیر من عمله * خبرده روایت قیلنمشدر پس حافظ افندی کندی حدن بیلمیوب جواب آلوب کتمشدر اول کیجه خانه سنده یاتوب صباحی اویانمشکه قرآن وفقهی بالجمله اونوتمشدرکه ایکنجی کونی آبدست آلمغی ونماز قیلمغی بالکلیه اونوتمشدر اوچنجی کونی کوزی اعمی اولوب نوری یکباره کتمشدر دردنجی کونی متحیر قالوب آتنه بنوب ایکی اوچ آدمله حضرت شیخك قپوسنه جان آتمشدر اول مرحمت کانی آنی اعمی کوردکده آغلیوب دعا ایتمشدر ومبارك الن کوزینه سوردکده نوری کلوب ظلمتی کتمشدر واول اعتذار ایدوب خجالته باتمشدر ومروت کانی اکا تحسین ایدوب حقی سویلدك امر معروف ایلدك سعیك مشکور اولسون دیوب تسلیهٔ خاطر ایتمشدر پس حافظ افندی تائب اولوب حدن بیلوب اوکیجه بزم حجره ده یاتمشدر صباحی قالقوب کالاول شفا بولوب اونوتدقلری هب خاطرینه کلوب مسرور وممنون اولوب حقه حمدوثنا وشیخه چوق دعا قیلوب یوزین کوزین عتبه یه سوروب پیاده کوینه کتمشدر اکرچه فقیرالله رحمة الله حضرتلری معدن استقامت اولدیغندن منبع کرامات اولوب مقام خلافته یتمشدر لکن بومحلده بوذکر اولنان کراماتی ارادت اهل محبته کفایت ایتمشدر زیراکه فنافی الشیخ اولان نور محمدی یه ایروب فنافی الله مرتبه سنه کتمشدر (نظم)

فقیر فانی اولان دیر جم جهانم بن | امیر دیر اوجه بندهٔ شبانم بن
فقیر دیرکه جهان ایچره شمس تابانم | امیر دیرکه اکا سایهٔ نهانم بن
امیردیر بوزمان بروبحره حکم ایدرم | فقیر دیرکه شه ملك جاودانم بن
امیر دیرکه قموناس ایچنده مقبولم | فقیر دیرکه کوکلرده طاتلی جانم بن
فقیر دیرکه جهان محنتندن آزادم | امیر دیرکه بلا سهمنه نشانم بن
فقیر دیرکه اولومدر قتمده شهد وشکر | امیر دیرکه اولمدن حقی جبانم بن
فقیردرکه قیامتده نم حساب اولنور | امیر وحقی دیر اول عمله بد کمانم بن

﴿نوع تاسع﴾ غوث اعظم علوی شیخ اسمعیل تلوی فقیرالله رحمة الله حضرتلرینك رئیس خدامی ومانند اولاد کرامی بولنان حلم وحیا معدنی درویش عثمان حسنی حقیرالله رحمه الله حضرتلرینك رحمت حقه انتقاله مراد الدیغن وحضرت شیخ اندنصکره بویتیمی برنظرله تعزیه ونیجه حکمتله توصیه وحکیمانه تربیه قیلدیغن بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه چونکه مرحوم پدرافندی بیك سکسان برتاریخنده حسن قلعه سنده دنیایه کلمشدر واوتوز ییل قدر اوقویوب یازوب چلبی افندی اولمشدر وبوز اون تاریخنده نارباردہ ایله یانمغه باشلمشدر وبوز اون بشده دنیادن اوصانمش مرشد کامل آرزوسین قیلمشدر وارض رومه کوچوب درت بش ییل انده قالمشدر وبوزیکرمی ایکی تاریخنده اون ییل سیاحت قصدیله ارضرومدن اون کونلك یره کلمشدر وعدیم المثل اولان عزیزی آنده بولمشدر پس انك سایه سنده اون سنه سعادتله قالمشدر وهموم وغمومی سرور وحضوره تبدیل اولمشدر وصحبتی برکاتیله خواص اولیا مرتبه سین بولمشدر واحوال اهل قبوره مطلع اولوب کشف حسیدن حظ آلمشدر واشراق قلوبه واصل اولوب کشف خیالی بی بیلمشدر اعنی حضورنده بولنان کمسه نك خیالی انك قلبنده منعکس اولمشدر ووحوش وطیور انکله الفت قیلمشدر وبونوبت جهاننده اللی ایکی سنه جلوه ایله هرمرادن آلمشدر لکن عالی همتیله اقصای کمال اولان زلال وصال آرزوسندن قالمشدر وسائر مقامات وکراماتی بلکه ماسوی اولان خیالاتی نظرندن صالمشدر ومراد ومقصودی انجق موت ایله

بولنان كمال وصال اولمشدر حتى كندى يارانندن ملا زياده نامنده اول قريه ده بر مسجد امامى تنهاده بر كون پدر
افندى يه ديمشدر كه سن بو عزيزك عندنده اولادندن اعزايكن اون سنه دنبرو نائل مرادم اولمدكمى اولدخى
جواب ايتمشدر كه هنوز اقصاى مراده نائل اولمامشمدر سنكله وعده مز اولسونكه نائل مرام اولديغم كبى
سكا خبر ويره يم تا يانوراولسك بيله سنى قالديره يم وبو وعده اوزينه اون كون مرور ايتمشدر بعده پدر عزيزم
مريض اولوب امام موعود اكا بش كون بش كيجه خدمت ايتمشدر بو مدتده او مرحوم اكل وشرب وتكلم
ايتميوب حرارتله بيخود ياتمشدر چونكه سن سنينى اللى ايكى اولوب وعده سى يتمش وتاريخ هجرت بيك يوز
اوتوز ايكى يه كلوب ماه رجب اصم نصفنه كتمشدر پس نم اول يارغارم پدر ومادرم وغمكسارم وهجره داشم
وغربت يولداشم درويش عثمان افندى جمعه كيجه سى صباحه يقين دنيادن آخرته انتقال ايتمشدر وبو دار
شقادن اول دار لقايه كتمشدر وحق يولنده جان ويروب قرب وصاله يتمشدر ونائل مرام اولوب رحمت درياسنه
باتمشدر وبو يتيم اول كيجه بشقه جه مسافر اوطه سنده ياتمشدر صباحى قالقوب خسته پدرى كورمك مراد
ايلدكده انى بكلينلر بنى الداتمشدر ديديلر سن وار ابتدا نمازى قيل صكره كل كه خسته شمدى راحت ايتمشدر بن
بو سوزى تصديق ايدوب جامعه كيدوب كوردمكه جمله جماعت مسح انف ايتمشدر ينه تفطن ايده ميوب ظن
ايلدمكه خلق زكام طوتمشدر چونكه نمازى قيلوب حجره مزه كلوب كوردمكه پدر افندى كتمشدر پس
بندخى نه اكلنورم ايشم بتمشدر همام كوكلم اوى ظلمت غيوم غموم ايله طولوب حسرت فراق مرحوم ايله مثال
ويرانه بوم اولمشدر ومسموم اولان كبى اويله فرياد وفغان ايده جك ايدم كه سقف حجره يى رفع ايدوب صدارى
انينم سمايه كيده جك ايدى بن بوتداركده ايكن انى كوردمكه خلق اوركشوب اول مرحمت كانى كلمشدر
وبندن خوش اول حزن والمى آلمشدر بنده قيام ايدوب كوكلدن ديدمكه شمدى عيدر صبور اولورم عزيز
افندمز كتدكدنصكره نه صيحه لر ايده جكم بن بيلورم همان اول حضرت وقت ايدوب جمله يه سلام ويروب
غريب اوغلنك باشى اوجنده قاعد اولمشدر وشهيد عشقنك روحيچون بر فاتحه اوقويوب مراقبه يه طالمشدر وبو
حقير اول عزيزك قارشوسنده مرحومك اياغى سمتنده اياقده قالمشدر مكر سه عنايت حق اريشيجك وقت
اولمشدر همان انى كوردمكه رأس شريفن قالدروب نظر كيميا اثريله يوزيمه باقوب تبسم ايدرك فقط ملا ابراهيم
ملا عثمان لفظيله بو يتيمى تعزيه قيلمشدر اول اثناده انك مبارك صدرندن شمشك مثالى بدنور رمع وبرق اوروب
انده قالمشدر اول دمده نم درون سينمده يوره كم سرعتله دتره يوب حزن والم كيدوب يرينه سرور ولذت
طولمشدر واول باباى عالم بو يتيمى مجددا احيا ايدوب كندى مكاننه روان اولمشدر وكوكلم اول ذوق ايله اويله
طولمشدر كه حواسمدن بيله دوكيلوب طاشمشدر بيرا ملق جديد آل يشيل اثوابمى كيدرمكه اول روزماتم
بو يتيمه عيد اكبر وسور اعظم اولمشدر وفكرمده قالقوب غمم چكن احباب اول سرورمدن تعجب قيلمشدر
حق تعالى اول پدرى غريق رحمت ايلسونكه بو اوغلى اندن نه حياتى حالنده مغموم اولمشدر ونه وفاتى وقتنده
محزون قالمشدر ومرحوم پدر افنديك يوزين آچوب باقدم كأنه كولمشدر وبشره سى نورانى وبدنى كرم واعضا
ومفاصلى نرم كويا كه اول نائم اولمشدر وجنازه سى نمازين حضرت شيخ افندى كندى قيلمشدر وانك جنازه سى
نمازينه اوچ قريه خلقى وجميع سعرد اهلى كلمشدر وبشيوز قدر ذمى دخى آغلشوب خرمن يرينك
بر كوشه سنده جمع اولمشدر وانك وفاتيچون بر اوغلندن غيرى اول مملكتك خلقى بالجمله محزون قالمشدر زيرا كه
حضرت شيخك محبتيله درويش اوغلى دخى محبوب القلوب اولمشدر وبعد الدفن والتلقين امام موعود
اويقوسز قالديغندن همان واروب اول ساعت كندى خانه سنده اهل واولادى يانندهحزن ايله ياتوب اويقويه
طالمشدر فى الحال امام اولدمده كندويى اياقده مسرور بولمشدر پس انك اهلى واولادى انى نائم ايكن فجأةً
قائم كوروب تعجبله يانته واروب صورمشلركه سكا نه حالت اولمشدر امام اغليوب انلره جواب ويرمشدركه
اون بش كوندن مقدم عثمان افندى مرحوم ايله وعده مز وار ايديكه نائل مرام اولديغن بكا اعلام ايده نائم
اولسم بيله بنى قائم ايدوب كيده پس اول وعده سين وفا ايچون شمدى سرور ايله كلمشدر بنى قوشاغمدن طوتوب
نه ياتورسن قائم اول كه بن مرادمله دائم اولدم ديوب بنى خرم قيلمشدر همان امام آبدست آلوب حضرت
شيخه كلمشدر واول وعد ووفا ماده سين نقل ايلدكده اول عزيز اكا خطاب ايتمشدر كه ياملا زياد اوغلم ملا عثمان

حليم وسليم ومستور وتسليم اولديغندن حال حياتنده كماله ايروب خواص اوليا مرتبه‌سنه يتمشـدر غالبا همتى عالى اولديغندن اخص خواص ايله اولمغى مراد ايتمشدر انشاءالله تعالى آنلرك زمره‌سنه كتمشدر پس بدرافندى مرحومك اون ييل سياحت عزيمتى آنك عمرى بقيه‌سنه اشارت ايمش رحمة الله عليه روحيچون الفاتحه وبدرافندى مرحومك وفاتى كونى انك رفيقى اولان ملامحمد صهرانى دخى عليل اولوب برهفته قالوب اولدخى وفات ايتمشدر رفيقندن برهفته صكره كلوب برهفته صكره كتمشدر وحضرت شيخ آنك دخى جنازه‌سى نمازين قيلوب اولدخى مرادينه يتمشدر رحمة الله عليه روحيچون الفاتحه * امابابای عالم افندمز بويتيمنه شفقتيله التفات ايلديكندن مرحوم بدر افنديدنصكره انك خدمتلرى بزه ميراث قالمشدر واول حكيم الهى بوخوى خسته‌سين نيجه حكمت شربتلريله تربيه قيلمشدر كوكل امراضندن صحت بولدقده محبتيله انى ايچرى آلمشدر پس توحيد وتوكل وتفويض وتحمل وتسليم ورضا رياضنه داخل اولمشدر وجان وجهاندن اعز والذ نعمتلر بولمشدر وجمله‌دن اولى واعلا معرفت ومحبتله فنايى بيلمشدر واول طبيب قلوبك بومريض عيوب ايچون تركيب ايلديكى حكمت شربتلرى الفاظينك ظروفيله تيمنا بومحله نقل اولنمشدر * پس اول مرشد كامل بوجاهل غافل غلامن ارشاد ايدوب اقتضا ايلدكجه برر ايكيشر حكمت بيورمشدر ونيجه اشارت وبشارتله كوكل علاجاتن طيورمشدر * ملاابراهيم من وحدالله نجا من عذاب الله * منلا الكل من الله والكل الى الله * منلا الكل مع الله والكل لله * ملا الكل بيدالله والكل افعال الله * ملامن احب الله احب قراءة القرآن ملاقراءة القرآن غذاء روح الانسان * ملاقراءة الفاتحة جالبة ودافعة * ملامن احب الله عمل بمضمون القرآن * ملاابراهيم من احب الله اتبع حبيب الله * ملامن احب الله احب حبيب الله من احب حبيب الله اكثر من الصلاة عليه * ملا من احب حبيب الله عمل بسنته من احب حبيب الله قرأ حديثه منلا كتاب المصابيح كله من الاحاديث الصحاح * ملاابراهيم انامأذون من ابى وهومأذون من اجدادى بتعليم العلوم اجمعين واذنت لك فى تعليم المصابيح وتفسير المعالم وعلوم الدين * ملا افضل العبادة هو تعليم علم الدين للمسلمين وافضل العلم علم الصلاة فانها معراج المؤمنين انت صل الفرائض فى الوقت مع السنن اماالجماعة على الامكان * ملاالشريعة المحمدية ثمرة شجرة الوجود واتباع الشريعة يعطى السعود احذر ان تخرج من دائرتها اياك ان تفارق اجماع اهلها * ملا ابراهيم الدنيا ملعبة الصبيان الدنيا خيال ونقصان الدنيا كالظل الزائل الدنيا كالرؤيا الباطل * ملاامور الدنيا ليست بعملى الدنيا مثال قدريغلى * ملاالدنيا خراب والبقاء لله اترك الكل وتوجه الى الله الدنيا عدى والعقبا مددى والمولى ابدى * ملاابراهيم الاصل هو القلب والشرط هو المحبة وجد المولى من فى قلبه طلبه لانه قريب من العبد وهو معه * ملا ابراهيم الرياضة للمحب عادة تقليل الاكل والشرب صحة وراحة * ملاكتاب ابيك يقول ماء اللحم لا يمنع الرياضة انه آكل خمسة ايام مرة اشرب الماء بهذه الكأسة وان فلانا بقى يوما عطشان فشرب جرة من الماء وذلك يفسد الرياضة * ملااصل هذا الخبر عفص حلال انا اكل فى اليوم والليلة مرة القيمات من اى طعام وجده ملاابراهيم تقليل النوم حضور وسرور * ملاالليل نهار المحبين الليل محرم العاشقين * ملاانافى بداية حالى كنت احيى الليال وانتظر طلوع الفجر وانظر كيف يضئ والآن اصلى العشاء واتوضأ وانام الى ماشاءالله * ملاابراهيم الصمت حكمة بليغة وخصلة مليحة * ملاصمت اللسان معين لصمت القلب وصمت القلب موجب لمعرفه الرب * ملا سلامة الانسان فى حفظ اللسان والقلم احد اللسانين * ملاالسر صديق ملازم وستره امر لازم لاتقل غير الاصدق ولاتقل كل صدق * ملااحوال القلب على اللسان نقصان الحال وحسران اذا كان افشاء سر المخلوق يوجب العقاب فكيف سر الخالق * ملاابراهيم الراحة فى العزلة والسلامة فى الوحدة * ملاالناس مايخلون على حالنا الناس مايخلوا احدا على عمله * ملانحن خليناك مع قلبك فكن انت مع ربك انت مابقى لك شغل مع احد ولاميل الى عدو * ملانحن مالنا معاملة مع المخلوقات ولاالتفات الى الكائنات صحبة الخلق صداع والانس فى الانقطاع * ملاالخلق حجاب لبصرك عن شهودك وانت حجاب لقلبك عن شهود ربك فانت محجوب عنك بهم الحق محتجب عنك بك * ملا كن مع الله كأن لاخلق ومع الخلق كأن لانفس واذا كنت مع الله كأن لاخلق فقد وحدت وعن الكل فنيت واذا كنت مع الخلق كأن لانفس فقد عدلت وبقيت * ملاليس الاالخلق والخالق فان اخترت الخالق فقل فانهم عدولى الارب العالمين ملاانت بين الله والخلق فان علقت قلبك بهم خذلوك وان علقته

بالله خدموك اترك الخلق وادخل الى قلبك وحدك ترى مونسك فى خلوة سرك * ملا ابراهيم افضل الذكر لا اله الا الله * وتكرار الاسم منتج لمحبة الله من ذكر الله وحده ذكره الله واحبه * ملا حقيقة ذكر الله نسيان ماسواه ان نسيت الكل بقيت مع الله * ملا من قال كل يوم خمسمائة مرة * لا اله الا الله * واسم الجلال الى ماشاء الله بالاخفاء فقد سلك طريق الاولياء وطريقنا اويسى والتلقين فيه من الله * ملا الذاكر من لا يخطر بباله سوى مولاه ولا يغيب عن معناه ولا يميل الى هواه الذكر المدام غذاء الارواح ملا ابراهيم الفكر التام عادة الاولياء الكرام تفكر ساعة فى نفى وجودك خير من عبادة سنة باثباتك له * ملا الخواطر خطاب يرد على الضمائر فاذا كان من قبل الملك فهو الالهام واذا كان من قبل الشيطان فهو الوسوسة واذا كان من قبل النفس فهو الهوى واذا كان من الله بالذات فهو الخاطر الحق فعلامة الالهام ان يرد بضعف موافقا للعلم وعلامة الوسوسة ان ترد بضعف مخالفا للعلم وعلامة الهوى لجاج فى الطلب بسوء وشر قويا فى الالحاح معاودا حتى يأتى به وعلامة الخاطر الحق انه يرد على القلب بقوة ولذة ومعرفة يعرف بغتة عند وجد انه فى الخير والخلق والاصل ويعقب سرورا وعلما وحلما وراحة وامنا وتوكلا وتفويضا وتسليما ورضاء ورحمة ومعرفة وحيا وحكمة ولطفا ومن كان اكله من الحرام لا يقدر ان يفرق بين هذه الخواطر * القلب رباط اضياف الخواطر * ملا ابراهيم توكل على الله وفوض امرك الى الله * ملا توكل بالله وسلم امرك الى الله ملا انت مثلنا سلم امورك الى الله * ملا انت محسوب علينا نحن نبعث لاهل بيتك نحن نعطى لاولادك ملا المتوكل ماؤه فى البئر وخبزه فى الغيب لاهم له فى القلب ولا دراهم فى الجيب * ملا ابراهيم مااختار احدها الا كان عليه وبالا * ملا فى الاختيار آفة وفى التفويض راحة فدع الاختيار الى ربك لانك لا تدرى نفعك ولا ضرك * ملا انظر الى ابراهيم عليه السلام كيف توكل على ربه واعتمد عليه فى كل حاله وحين التقى فى النار مااستعان من احد ولا من جبرائيل عليه السلام قال له جبرائيل هل لك من حاجة قال اما اليك فلا واما اليه فبلى قال فاسئله قال علمه بحالى حسبى عن سؤالى واستعان يوسف عليه السلام من صاحبه المسجون فقال له ربه كيف وثقت بمخلوق عاجز وعرضت قصتك عليه ورفعت حاجتك اليه وانا المعطى والمانع وانا الضار والنافع * ملا التوكل والتفويض والتسليم والصبر والرضاء اصول فى طريق حصول الوصول الى الله تعالى * ملا ابراهيم الصبر الهام من الله والعجلة دسيسة الشيطان التحمل امن وامان * ملا الصبر اوله مر كالحنظل وآخره حلو مثل العسل * ملا الله صبور يحب الصابرين هو يبلى عبده ويعين * ملا العلم بالتعلم والحلم بالتحلم القلب سلطان وتخته التوحيد وتاجه الحلم العلم مرتبة علية والحلم عطية عظيمة * ملا ابراهيم من رضى عن الله فقد رضى الله عنه ملا الرضا بالقضاء من شان الاولياء * ملا البلاء من الحبيب عطاء فالسخط للعطاء خطاء * ملا الخير فيما اختاره الله والاحسن مافعله الله * ملا كيف مافعل الله المليح ذلك المليح ماسواه الله فارض بما قدر لك الله * ملا اول مقامات المعرفة الصبر على مراد الله واوسطها الرضاء بمراده وآخرها ان تكون بمراده * ملا ابراهيم انت موعود بمعرفة ربك ومحبته وعطية الله تعالى ليست بالسعى والجهد بل بعنايته وهدايته ملا لو اردت معرفته عشرة ايام بالصدق لاعطاك بل ان اردتها يوما وليلة بالتوجه التام لهداك * ملا ارجو من الحق سبحانه ان يبلغك الى مقصودك * ملا اسال الله العظيم ان يعطيك مرادك ملا انى قد دعوت الله تعالى وسألته ان يسهل عليك جميع مراداتك * ملا اذا اراد الله تعالى ان يتعرف لعبده وضع نوره فى قلبه ليعرفه به * ملا نور المعرفة فى قلب العارف كالشمس فى العالم اذا طلعت من خلا بحضوره البسه من نوره * ملا ان الطاعة والمعرفة تجعلان العبد اميرا وان ضدهما يجعلان الامير * اسيرا ملا ان عرفت نفسك ذليلا فقيرا عرفت ربك عزيزا قديرا ان جهلت ربك تحركت وان عرفته سكنت معرفة الله سعادة الدارين ومحبة الله قرة العين * ملا المحبة ثمرة المعرفة والمعرفة هداية ازلية * ملا اول مايطلع فى سماء القلب نجم الحكمة ثم قمر العلم ثم شمس المعرفة فبضوء نجم الحكمة تشاهد حقائق الاشياء وبضوء قمر العلم تشاهد عالم المعنى وبضوء شمس المعرفة تشاهد حضرة المولى * ملا ابراهيم من كان له حبيب مثل الله فكيف يميل الى غيره ومن كان له طبيب مثل الله فكيف يركن الى غيره ومن كان له صديق مثل الله فكيف يخاف من غيره ومن كان له صاحب مثل الله فكيف يشتغل بغيره ومن كان له جميل مثل الله فكيف يشاهد غيره كما قال الله تعالى * كذب من ادعى محبتى وخطر بباله غيرى * ملا من احب الله آثره على ماسواه من ترك غير الله صفى وقته مع الله من احب الله فقد احبه الله ملا من احب الله غلق على نفسه ابواب المقالات وعلى قلبه ابواب الكونين

فى

في جميع الحالات * ملا ليس كل عبد يصلح للتذكار ولا كل قلب يصلح لمحبة الجبار * ملا قلوب المشتاقين منورة بنور
الله فاذا تكلموا اضاء النور من انفاسهم * ملا الشوق يكون الى العبد الغائب وهو قريب مجيب فكيف نشتاق
اليه بل يحبه من نحبه ونحب من يحبه * ملا انا فقير الله احب من يحب الله * ملا انت محبنا منذ خلق السموات
والارض * ملا انت لست للجنة ولا للنار بل لاجل محبتنا فى الله * ملا انت ولدنا انت عندى مثل عبد القادر انت
كمثل اولادى * ملا انت لى دع الاستحياء وعلى فاقبل انت منى اى شئ ماتفعل انا اقبل * ملا ابراهيم قريبنا بعيد
وبعيدنا قريب انت عندى انما كنت لو رميتك فى البحر لردك الله على * ملا هناك ايضا نحن نربيك الله معك
هو معينك ويحفظك الله يعطيك عمرا طويلا واولادا كثيرا ويجعل عاقبتك خيرا * ملا ابراهيم النفس الزكية
نجم والقلب السليم قمر والسر الصافى شمس فمقام النفس فى الباب ومقام القلب فى الحضرة ومقام السر فى المخدع
قائم فى الحضور بالخضوع فيتلقن الحكمة ويلقنها القلب والقلب يلقنها النفس والنفس تملى على العين او اللسان
او القلم * ملا المؤمن اذا عمل صالحا انقلبت نفســه قلبا ثم انقلب قلبه روحا ثم انقلب روحه سرا وصار فناء
ثم انقلب الفناء وصار وجودا فحينئذ يسقيه ربه مايسقى ويزرع مايزرع * ملا متى طلبته بالعقل والتفكر
فقد ضللت ومتى طلبته باالسر والتحير فقد اهتديت وهو معكم اينما كنتم فى الدنيا والآخرة * ملا اذا كنت معه
حجبك عنك واذا كنت معك استعبدك له فالفناء خروجك عنك والبقاء توحيدك اياه * ملا مادمت انت انت
فانت مريد فاذا افناك عنك فانت مراد فالسعادة العظمى غيبتك عنك والدولة الكبرى وجودك به * ملا المعرفة
طريق الفناء والفناء طريق التوحيد ماصلحت لنا وفيك بقية لسوانا فاذا فنيت عنك صلحت لنا فاودعناك سرنا
وابقيناك بنا * ملا اذا استأنست بك استوحشت عنه واذا استوحشت عنك استأنست به * ملا ان سلمت اليه قربك
وان نازعته ابعدك قربك منه خروجك عنك وبعدك عنه وفوقك معك * ملا ان جئت بلا انت قبلك وان جئت بك
حجبك فانفصل عنك تشهده فى قلبك فتفنى عنك وتبقى به فلا تشهد فى مرآة الوجود الا الوجه الموجود انتهى
كلامه * ملا ابراهيم غلامه رضى الله عنه وارضاه وجعل مقعد الصدق مأويه (بيت) خذ العلم من افواه الرجال
بقلب لايعقل ذى جدال * وحضرت پیر پر تدبیرك بو حقير فقيره اعطا ايلديكى هدايا سنك برى زين العابدين
حضرتلرينك بو منظومه سيدركه مطلوب اولان اوقونمسيدر (منظومه)

عباد الله رجال الله	اعينونا بعون الله	وكونوا عوننا الله	عسى نحظى بفضل الله
	بحق الله رجال الله	اعينونا بعون الله	
فيا اقطاب ويا اوتاد	ويا ابدال ويا اسياد	اجيبوا يا ذوى الامداد	وفينا اشفعوا الله
	بحق الله رجال الله	اعينونا بعون الله	
الى من غيركم اذهب	ومالى دونكم مذهب	ومنكم يحصل المطلب	وانتم خير اهل الله
	بحق الله رجال الله	اعينونا بعون الله	
تعالوا وانظروا بالله	تعالوا وانصروا لله	بحق الله بجاه الله	بحب الله بعون الله
	بحق الله رجال الله	اعينونا بعون الله	
اجيبوا ياكرام القوم	وخلوا عنكموا اذا النوم	وهبوا او انصرونا اليوم	وكونوا عوننا الله
	بحق الله رجال الله	اعينونا بعون الله	
نقصدنا كرام الحى	وزادت نار اهل الغى	وانتم باب رب الحى	ومالى غير باب الله
	بحق الله رجال الله	اعينونا بعون الله	
فيا ربى بساداتى	تحقق لى مراداتى	عسى تأتى بشاراتى	ويصفو وقتنا بالله
	بحق الله رجال الله	اعينونا بعون الله	
فيا رباه يا ربى	ويا غوثاه يا حسبى	انزل يا سيدى كربى	والحقنى باهل الله
	بحق الله رجال الله	اعينونا بعون الله	
فياطه ويا طس	ويا حم ويا يس	انا عبد انا مسكين	ومالى غير ذكر الله
	بحق الله رجال الله	اعينونا بعون الله	

سمعنا منك يامحبوب	وجاء السؤال والمطلوب	واسمك عندنا مكتوب	ووصفك زين اهل الله
	بحق الله رجال الله	اعينونا بعون الله	
سألناكم سألناكم	وللابواب جئناكم	وفى امر قصد ناكم	فشدوا عزمكم بالله
	بحق الله رجال الله	اعينونا بعون الله	
بقرآن وجبريل	وتوارة وانجيل	وما فى آى تنزيل	اعينونا لاجل الله
	بحق الله رجال الله	اعينونا بعون الله	
باسماء واوصاف	وذات ذات اوصاف	وابرار واشراف	واخيار ورسل الله
	بحق الله رجال الله	اعينونا بعون الله	
بطه سيد الكونين	وسيد ولد الشايين	واتم نور عين العين	انلنى مقصدى لله
	بحق الله رجال الله	اعينونا بعون الله	
برب قد تولاكم	واعطاكم واولاكم	وفى الاكوان والاكم	اعينونا بجاه الله
	بحق الله رجال الله	اعينونا بعون الله	
فسلوا سيفكم ياقوم	وهبوا وانصرونا اليوم	لخاشى يعتريكم نوم	عن الراجى لكم بالله
	بحق الله رجال الله	اعينونا بعون الله	
فهبوا يا اولى الالباب	تعالوا وافتحوا لى الباب	واتم جملة الاحباب	واتم خير اهل الله
	بحق الله رجال الله	اعينونا بعون الله	
فزين العابدين واقف	على ابوابكم عاكف	ومن تقصيره خائف	ولايشكو لغير الله
	بحق الله رجال الله	اعينونا بعون الله	
واتم بابه ياهو	فياهوا اشفعوا ياهو	واهل النبى قدنا هوا	ولم يدروا باهل الله
	بحق الله رجال الله	اعينونا بعون الله	
باسم الله فتحنا الباب	وصلينا مع الاحباب	ودارت بيننا الاكواب	شربناها بسم الله
	بحق الله رجال الله	اعينونا بعون الله	
فطفنا ثم وافينا	وحيينا ولبينا	وفى الابواب ناجينا	وجدنا كل اهل الله
	بحق الله رجال الله	اعينونا بعون الله	
ونادانا منادى الحى	اجبناكم وزال الغى	وجاءت فى حماكم حى	وقولوا الف شى الله
	بحق الله رجال الله	اعينونا بعون الله	
وما كنا بذى الاشباح	ولكن تفرح الارواح	من الفتاح للفتاح	بهذا جاء سر الله
	بحق الله رجال الله	اعينونا بعون الله	
فيا اركان بيت الله	ويا جيران حجر الله	بكم طبنا وحق الله	وهذا شأن اهل الله
	بحق الله رجال الله	اعينونا بعون الله	
وزين العابدين ملقى	على ابوابكم حقا	لخاشا بعده يشقى	ايا سادات شى لله
	بحق الله رجال الله	اعينونا بعون الله	

﴿نوع عاشر﴾ غوث اعظم علوى شيخ اسمعيل تلوى فقير الله رحمه الله حضرتلرينك هر حالتده متانتن وطريقتده استقامتن وحقيقتده امامتن واندن جمله نك استعانتن وحيات مستعاره سنده مدت اقامتن وزمان انتقال ورحلتن بيلديرر (اى عزيز) معلوم اولسونكه فقير الله رحمه حضرتلرينك روح پاكى عالم فضلدن بولنمشدى وحجرۀ عنايتده تربيه قيلنمشدى وانك ولايت فطريه سى خداداد ايدى وسعادت جبليه سى مادرزاد ايدى انى كورنلرك قلوب ونفوسى اكا محب ومنقاد ايدى واول محبوب قلوب ملوك ايدى ومخدوم عموم اهل سلوك ايدى

ایدی انك جنـاب سعادتی كعبهٔ حاجات خواص ایدی وباب دولتی مقصد عامهٔ ناس ایدی انی كورن علما وعامه ولایت تامه سنه تسلیم ایدی واول عصرنك فریدی ودهرنك وحیدی وقدری عظیم ایدی انك صیت جلیلی عربستان وكردستان اقطارنده مشهور اولمشدی وذكر جمیلی اسلامبولدن هندستانه واروب ایران وتورانه طولمشدی احرار اكا اختیار ایله خدمتكار اولوب رقبتن قبول قیلمشلردی وصحبتن بولوب خدمتن قیلنلر حالات وكمالاتك اعلاسین بولمشدی انك مبـارك باشنده وصدر شریفنده كونش كبی نور مشعشع كورمشلردی وانی كورنلر اول عزیزی خبرسز سو مشلردی. واندن الدقلرن آلوب انكله ایردكارینه ایرمشلردی وانك جمالی خیالن نقش ضمیر ایدنلر صفاسین سورمشلردی واول واسطه ایله مجلس حضوره كیرمشلردی زیرا كه اول وصی همام طریقت محمدیه ده امام ایدی وعلامات مرشد كامل انده تمام ایدی توفیق انك رفیقی وحالت وسطی طریقی ایدی وانس انك ندیمی وبسط انك نسیمی ایدی وحكمت انك مشیری وفكیر انك وزیری ایدی وصدق انك راتبی وحلم انك صناعتی ایدی ومكاشفه غذاسی ومشاهده شفاسی ایدی واداب شریعت انك ظاهری واطوار حقیقت انك سر طاهری ایدی اول معدن عرفان منشرح الصدر وعظیم الشان ایدی وخوارق عجیبه سی بی حد وحالات غریبه سی بی پایان ایدی وقطب اولیای زمان بلكه غوث هر لهفان ایدی نتكیم عالم دلده اوروح روان اولیای عصرینه سلطان وجمله یه صاحب فرمان ایدی وعاشقلره جانان ودردلیلره درمان ایدی وجمال وكمال ایله شمس تابان واهل بصیرت انك علوشاننده حیران ایدی كذالك ملوك عالم صورت اولان شریف مسعود مكهٔ مكرمه وسلطان هندستان وسلطان محمود آل عثمان وانك اكثر وزراسی وجمیع امرای كردستان اكا عیان وپنهان مكاتیب ونذور وارمغان ارسال ایدوب هر بری انك دعا ورضا وهمتن جویان ایدی وقبول دعاسی ولذت رضاسی ظاهر ونمایان ایدی واقبال عزتی ونفوذ همتی كونشدن عیان ایدی وانك احبابه لقاسی وفقرایه عطاسی بی امتنان ایدی وزائرلره نصح وثناسی وسائرلره حب ودعاسی مفت ومجان ایدی وتلقین اكا تعظیم واكرام ایله امرینه رام اولوب رضاسین خواهان ایدی زیرا كه اول مرشد انس وجن شیخ اهل عرفان ایدی وعزیز اهل عالم ووارث خلافت آدم ووصی حبیب رحمان ایدی نفعنا الله تعالی ببركاته امین * اماشرف مسعودك اول محبوب قلوبه كوندردیكی مكتوبك عنوانی بودر الحمد لله الذی جعل مراتی قلوب اولیائه مجالی جمال وجهه الكریم والاح منها علی صفایح وجوههم لوایح نور القدیم فصار وایحیث اذا رؤوا ذكر الله والصلاة علی افضل من ارتفع حجب الكون عن بصر بصائرهم وانكشف سر سریان وجوده السـاری فی الكل علی سرائرهم فمار أو وافی الوجود الا ایاه بعد ابلاغ جواهر بواهر الاسلمة والتحیات وزواهر نوادر الاثنیة الوفیات بالروایح الطیبات واللوایح المكرمات الی من عنده قلبی مقیم ومن بشوقه جسمی سقیم معدن اللطف والجود ومنبع فیض الودود شیخنا وشیخ الثقلین عین الانسان وانسان العین ظل الله فی العالم ووصی النبی المحترم صلی الله تعالی علیه وسلم اعنی به العالم العامل الفاضل الكامل حضرت مولانا فقیر الله الغوث التلوی قدس الله سره العلوی * واماسلطان محمودك اول عزیزه كوندردیكی مكتوبك عنوانی بو ایله در الحمد لله الذی كشف لباب مالا یحیط بعلمه العقل والقیاس واوصل محبیهم ومعتقدیهم الی مالا یمكن الوصول الیه لسائر الناس وقرب خواصهم منه بحیث من وجدهم عرفه ومن عرفهم وجده بلا التباس فمن قبل احدهم نجا ومن قبله احدهم فقد وصل الا الله بالاستیناس والصلاة والسلام علی من شرب من بحار القدس وجلس علی بساط الانس وعلی آله واصحاب الذین شاهدت اسرار هم اجلال الاحدیة فتلاشت اوصافهم فی شهود الربوبیة امابعد فسلام قولا من رب الرحیم الی حضرت شیخنا العظیم امام الطریقة وهمام الحقیقة قائم مقام الارشاد وناظم امور العباد المتوجه الی الله تعالی فی جمیع احواله والداعی للخلق الی الحق بحاله وقاله خلاصة الاشباح والارواح وسر الزجاجة والمصباح عارف احوال الملك والملكوت والواقف علی اسرار القدس واللاهوت المعروف العارف بالله والمنقطع الواصل الی الله عزیزنا ومولانا فقیر الله ادامه الله به وابقاه انتهی * عنوان المكتوبین چونكه اوروح پاك عرصهٔ خاكه اینوب كسب كمال ایدوب عارف حق ومعروف خلق اولمشدی ومظهر عنایات ازلیه ومنبع فیوضات ابدیه اولوب ایكی جهانی كوكل آیینه سنده بولمشدی وجمله یی اونودوب انجق ربیسن بیلوب انكله تك وتنها قالمشدی پس بو جهانك جور وجفاسندن اعراض ایدوب عالم ذوق وصفایه متوجه اولمشدی وبو جهانك كثرت كدرندن اوصانوب عالم وحدتده زلال وصال مدامی آرزو

قیلمشدی وبوکار خانه‌ده برجلوهٔ عجیبه‌ایله نوبتن‌صاوب رحلت وقتی کلمشدی وبودارفنادن اول داربقایه انتقال‌اکا آسان اولمشدی زیرا که‌اول اهل‌بقا بتره وقوعنده موت‌اختیاری برله اولمشدی وروح پاکی‌بدنی مرقدنده حبس اولمش قالمشدی وقتاکه اول عزیزك سن‌سنینی ثمانینی تجاوز قلمشدی وتاریخ هجرت بیك یوزقرق یدی‌سنه‌یی بولمشدر پس‌اول‌ییلك شهر شوالی نصفنده اول‌جمله‌نك‌پدری برهفته‌قدری بحردرونه طالمشدر خلق‌ایسه اویله‌صانمشدرکه‌اول مریض اولوب بیخود قالمشدر بعده‌برجمعه کیجه‌سی بعدالعشاءاول حالتدن‌بوعالم حسه کلمشدر واولاد واحفادین یانه‌دعوت ایدوب علم‌وصلاح‌ایله وصیت قیلمشدر وجمله‌نك ذمتن ابراایدوب تربه‌سی اوقافنه بیوك اوغلی عبدالقادرافندی‌یی متولی قیلوب * یس‌شریف * اوقومه‌یی خاطرلرینه صالمشدر واول اثناده صومعهٔ شریفه‌سی رایحهٔ طیبه‌ایله طولمشدر کویاکه بررحقه عودوعنبر یاقلمشدر واولاد واحفادی غموم واحزان ایله‌طولمشدر واکااول کیجه لیلهٔ عید وسوراولمشدروقتاکه‌اکا * سلام‌قولامن‌رب‌رحیم * صداسی کلمشدر الله‌دیوب‌جسمن‌قویوب حقه‌جان ویروب مراد آلمشدر کندوسی انده کیدوب وجسم‌لطیفی بونده‌قالمشدر چونکه اول‌اهل حضور بودار غروری قویوب اول‌دار سروره رحلت‌قیلمشدرپس‌اولادواحفادی فراقیچون آغلیوب‌بورکلرین داغلیوب جمله‌سین‌حیرت آلمشدراول‌شب اکاعید اکبروسور اعظم‌ایکن انلره یأس‌وماتم اولمشدر همان اول‌کیجه اولادکرامی تنهاجه صباحه دکین غسل وتکفینن تکمیل ایدوب اول‌وصیتی‌برن بولمشدر وکیجه‌دن سعردداخلنه وبش التی قریه خلقنه آدم کیدوب بالجمله صباحی کلمشدر وبی حد ونهایه جماعت کثیره جمع‌اولوب عبدالقادر افندی اوغلی صلوٰةجنازه‌سین قیلمشدر ومرقد شریفی پدرم عثمان افندی ایله محمدافندینك تربه‌لری قدامنده قازلمشدر واهل‌قریه‌قرق کون صباح ومساءمرقدشریفنه‌کلوب قرآن تلاوت‌قیلمشدر وآنده برقبهٔ‌عظیمه بنااولنوب ایچنده‌تاریخ وفاتی یازلمشدر ومرقدی‌اوزرینه‌مزین ستاره‌لرله اورتولی برتوجه‌صندوقه یاپلمشدر وهفته‌ده برکون اول‌قریه اهلنه مرقدی‌عندنده برراینکیشر اتمك کندی اوقافندن تعین قیلنمشدر ومرقد منوری زیارت قیلوب انکله تبرك اولنمشدر قدس‌الله سره روح پاکی ایچون الفاتحه (نظم)

ای خواجه بو زنداندن بن عزم سفر قیلدم   افلاك دل و جاندن خوش راهکذر قیلدم
جان عزم سما ایتدی تا معدننه بتدی   اول سمته‌که‌جان کتدی اول سمته نظر قیلدم
سیل مثلی روان اولدم وحدت یمنی بولدم   اول‌خمرایله خوش‌طولدم بن بحری مقر قیلدم
دلدن اومه تابان کوستردی‌یوزن‌رخشان   مهرله ایدوب دوران بن سیر قمر قیلدم
جان ایچره او جانا ندر دل حسنه حیراندر   عارف ایشی سیراندر بن ذوق دکر قیلدم
اول وصلت روحانی خوش‌بولدی‌بوروح آنی   سیر وسفر جانی بن خوف وخطر قیلدم
حقی دل‌وجان طولسون اول‌خمرایله‌مست‌اولسون   بی پرده انی بولسون بن جسمی سپر قیلدم

﴿ خاتمة‌الکتاب ﴾ کیفیت‌صحبت حبیب خالق وخلق زمانی ورغبت اقارب واباو اخواتی والفت وازواج واولاد وغلمانی ومعاشرت‌مجاهیل ومعارف وجیرانی ومباشرت اطعام‌فقراواکرام مهمانی وامورخارجهٔ اعیان وامثال وقرانی ومعاملاتی عوام‌وخواص اهل‌جهانی وموجب مودت‌والفت بولنان لطف‌واحسانی وهر برصحبت والفته مخصوص اولان آداب وارکانی و آفات اعضای سبعه‌ایله آفات ابدانی‌واسباب فقروغنا وحفظ‌ونسیانی‌وبوجمله‌یی انسانه آسان‌ایدن توحید‌حضرت یزدانی فصول‌اربعه‌ایله‌تفصیل‌ایدر ﴿فصل‌اول﴾ اجمال معاملات‌حبیب خدایی وحسن معاشره‌یی ترغیب ایدن آیات‌قرآنیه‌یی‌واحادیث قدسیه‌یی اوچ نوعله بیان‌وعیان‌ایدر ﴿نوع‌اول﴾ مکارم‌اخلاق‌رسول‌امینی واصحاب کزینی وانلره‌تابعینی‌وعلمای‌دینی اجمالاً بیلدیرر (ای‌عزیز)معلوم اولسونکه اهل‌ادب دیمشلردرکه اول‌حنان ورحمان ورؤف ورحیم وستار وحلیم وودود وکریم اولان‌الله‌تعالی حضرتلرینك کلام‌قدیمنده *وانك لعلی خلق عظیم* خطابی مقامنده مقیم اولان‌رفیق وشفیق‌وحلیم‌وسلیم محمد امین‌ومعین‌مساکین وحبیب اکرم‌ونبی محترم‌صلی‌الله‌علیه وسلم حضرتلرینك مخلوق خدا ایله اولان‌مکارم اخلاق وجمیع‌ناس‌ایله عشرت واستیناسی وامت واصحابیله صحبت ومعامله‌سی واهل واولادیله الفت ومکالمه‌سی واکا اقتدا ایدوب‌ایزنجه کیدن وانك*تخلقوا باخلاق‌الله*امرینه امتثال ایدن

اصحاب

اصحاب کرامك واولیای عظامك وعلمای دینك وسلف صالحینك دائما رسم وعادتلری وطور وطبیعتلری جمله خلق ایله حسن خلق ایله معامله ولطف ولین ایله مکالمه ایدی ومسامحه ایله معاشرت وموافقتله مباشرت ایدی واختلاط ایله رغبت وامتزاج ایله صحبت ایدی وحلم ایله نصیحت ورفق ایله محبت ایدی وتواضعله شفقت وبشاشتله الفت ایدی وایثار ایله خدمت واحسان ایله فتوت ایدی وکرم ایله مودت وحیا ایله مروت ایدی ومدارات ایله مرافقت وتحمله مجاورات ایدی وعفو ایله شفاعت وجود ایله سخاوت ایدی وتوددله طلاقت وتلطفله ظرافت ایدی ووقار ایله سکینت ورجا ایدنه رأفت ایدی وصدق ایله صیانت وهرکسه اعانت ایدی وجمله یه خیر دعا وحسن ظن ایله ثنا ایدی وتصغیر نفس وتوقیر احبا وستر عیوب وصفح اذا ایدی وناسك احسان ومحاسنن افشا وکندی احساننی اخفا ایدی وکوچکلره ترحم وبیوکلره وفا ایدی وبونلر امثالی کوزل خصال ایدی حالبوکیم بزلره جمله دن اهم والزم اول حبیب اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم حضرتلرینه اتباع واقتدا قیلمقدر وانك آل واصحابنك عادات وآدابیله معتاد ومؤدب اولمقدر ورضای مقلب القلوبی کوکللرده آرایوب بولمقدر انکچون جمله خلقنه رفقت وشفقت قیلمقدر

(نظم)

معدن الطاف ایدی پیغمبر ایتمزدی غلو
حسن اخلاق ایله ذاتی اولمشیدی طوپطلو
خلقه ایلردی تواضع کر شریف وکر وضیع
نفسی طبراقکبی الچق کوکلی صو مثلی طورو
سوسه کر بغض ایلسه الله ایچون ایلردی اول
کندی نفسیچون سوب هم اولمدی هرکز عدو
کولمدی هیچ قهقهیله سوکمدی هیچ نسنه یه
لطف ایله بسام ایدی یوزی کولچ اول ماهرو
حرمت ولطف وحیا وحلم ایله موصوف ایدی
کمسه یه لادیمدی کیم کلسه اکا یالوارو
کندی اهل بیتی حاجاتن کورردی کندیسی
دائما مسکینلر ایله اوتورردی اول اولو
نعل وثوبینه یمالقلر دیکردی کینوب
خسته کورمك تعزیه ایچون یوررردی ای عمو
که بنردی ناقه که آت وقاطرکه مرکبه
اردینه آدم آلوردی اولسه ایدی المالو
که تربیع ایلر ایدی که دیکردی بر دیزین
مجمع الآداب ایدی مخفی عیان یوزی صولو
اربه اتمکینه یاخود مرجمك چوربا سنه
قیلسه‌لر دعوت واروردی آره‌مزدی رنك وبو
یردی اوج پارمقله طاتلی یالاردی آنلری
بسمله ایله اوج نفسده صو ایچردی دیکلنو
اعتذار ایتسیدی کمسه عذرن ایلردی قبول
یوغ ایدی عندنده لطفیله کرمدن سوکلو
طورسه ذکرالله ایدی اوتورسه ذکرالله ایدی
کمسه یه ویرمزدی جان وکوکلنی الا که هو

﴿نوع ثانی﴾ جمله خلق ایله حسن خلق ایله معامله یی ولطف ولین ایله مکالمه یه آیات بینات ایله بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل ادب دیمشلردرکه حق تعالی عبادینه عنایتیله قیلدیغی رأفت ورحمتی وبری برلرینه لازم اولان شفقت والفتی طیورمشدر نتکیم کلام شریفنده لطفیله بیورمشدر ٭ یرید الله بکم الیسر ولا یرید بکم العسر ان الله بالناس لرؤف رحیم ٭ والله رؤف بالعباد ٭ وان تعفوا اقرب للتقوی ولا تنسوا الفضل بینکم ٭ ان الله بما تعملون بصیر ٭ واذکروا نعمة الله علیکم اذ کنتم اعداء فالف بین قلوبکم فاصبحتم بنعمته اخوانا ٭ والکاظمین الغیظ والعافین عن الناس والله یحب المحسنین ٭ فبما رحمة من الله لنت لهم ولو کنت فظا غلیظ القلب لانفضوا من حولك فاعف عنهم واستغفر لهم وشاورهم فی الامر ٭ ولا تکن للخائنین خصیما ٭ والصلح خیر واحضرت الانفس الشح وان تصلحوا وتتقوا فان الله کان غفورا رحیما ٭ فاعف عنهم واصفح ان الله یحب المحسنین ٭ والمؤمنون والمؤمنات بعضهم اولیاء بعض ان ربی رحیم ودود ٭ ولو شاء ربك لجعل الناس امة واحدة ولا یزالون مختلفین الا من رحم ربك ولذلك خلقهم ٭ ان الله یأمر بالعدل والاحسان وایتاء ذی القربی وینهی عن الفحشاء والمنکر والبغی یعظکم لعلکم تذکرون ٭ وان عاقبتم فعاقبوا بمثل ما عوقبتم به ولئن صبرتم لهو خیر للصابرین ٭ ان احسنتم احسنتم لانفسکم وان اساتم فلها ٭ ان الله مع الذین اتقوا والذین هم محسنون ٭ وقضی ربك الا تعبدوا الا ایاه وبالوالدین احسانا اما یبلغن عندك الکبر احدهما او کلاهما فلا تقل لهما اف ولا تنهرهما

وقل لهما قولا كريما واخفض لهما جناح الذل من الرحمة وقل رب ارحمهما كما ربيانى صغيرا * وقل لعبادى يقولوا
التى هى احسن ان الشيطان ينزغ بينهم ان الشيطان كان للانسان عدوا مبينا * قل كل يعمل على شاكلته
* وليعفو وليصفحوا الا تحبون ان يغفر الله لكم والله غفور رحيم * وعباد الرحمن الذين يمشون على الارض
هونا واذا خاطبهم الجاهلون قالوا سلاما والذين يبيتون لربهم سجدا وقياما والذين لا يشهدون الزور واذا مروا
باللغو مروا كراما اولئك يجزون الغرفة بما صبروا ويلقون فيها تحية وسلاما خالدين فيها حسنت مستقر
ومقاما * واذا سمعوا اللغو عرضوا عنه وقالوا لنا اعمالنا ولكم اعمالكم سلام عليكم لا نبتغى الجاهلين ومن آياته
ان خلق لكم من انفسكم ازواجا لتسكنوا اليها وجعل بينكم مودة ورحمة ان فى ذلك لايات لقوم يتفكرون
ووصينا الانسان بوالديه احسانا حملته امه كرها ووضعته كرها * ولا تستوى الحسنة ولا السيئة ادفع بالتى هى
احسن فاذا الذى بينك وبينه عداوة كانه ولى حميم وما يلقاها الا الذين صبروا وما يلقاها الا ذو حظ عظيم * الله
لطيف بعباده * والذين يجتنبون كبائر الاثم والفواحش واذا ما غضبوا هم يغفرون * وجزاء سيئة سيئة مثلها
فمن عفا واصلح فاجره على الله * ولمن صبر وغفر ان ذلك لمن عزم الامور * انما المؤمنون اخوة فاصلحوا بين اخويكم
واتقوا الله لعلكم ترحمون * يا ايها الذين آمنوا لا يسخر قوم من قوم عسى ان يكونوا خيرا منهم ولا نساء من نساء
عسى ان يكن خيرا منهن ولا تلمزوا انفسكم ولا تنابزوا بالالقاب بئس الاسم الفسوق بعد الايمان
ومن لم يتب فاولئك هم الظالمون * يا ايها الذين آمنوا اجتنبوا كثيرا من الظن ان بعض الظن اثم ولا تجسسوا
ولا يغتب بعضكم بعضا ايحب احدكم ان يأكل لحم اخيه ميتا فكرهتموه واتقوا الله ان الله تواب رحيم * ربنا
اغفر لنا ولاخواننا الذين سبقونا بالايمان ولا تجعل فى قلوبنا غلا للذين آمنوا ربنا انك رؤف رحيم ويؤثرون
على انفسهم ولو كان بهم خصاصة ومن يوق شح نفسه فاولئك هم المفلحون * يا ايها الذين آمنوا ان من ازواجكم
واولادكم عدوا لكم فاحذروهم وان تعفوا وتصفحوا وتغفروا فان الله غفور رحيم * وتواصوا بالصبر وتواصوا
بالمرحمة * خذ العفو وأمر بالعرف واعرض عن الجاهلين * واصبر وما صبرك الا بالله ولا تحزن عليهم ولا تك فى ضيق
مما يمكرون * فاما اليتيم فلا تقهر واما السائل فلا تنهر واما بنعمة ربك فحدث (رباعى) مخلوق خدا يه شفقت
ايت رحمت بول * ابلهلره حلم وحرمت ايت راحت بول * سن هر كسه رفق ورغبت ايت رفعت بول * كرايده مدكسه
عزلت ايت عزت بول ﴿نوع ثالث﴾ جمله خلق ايله حسن ايله معاملهيى ولطف ولين ايله مكالمهيى احاديث
قدسيه ايله بيلديرر (اى عزيز) معلوم اولسونكه اهل الله ديمشلردركه حق تعالى عبادينه عنايتيله
قيلديغى رأفت ورحمتى وبرى برلرينه اقتضا ايدن صيانت وشفقتى وحمايت ورغبتى طيورمشدر نتكيم احاديث
قدسيه سيله تنبيه وتعليم بيورمشدر يا ابن آدم انكم لا تحسنون الا الى من احسن اليكم ولا تصلون الا من
وصلكم ولا تكلمون الا من كلمكم ولا تطعمون الا من اطعمكم ولا تكرمون الا من اكرمكم وليس لاحد
فضل على احد انما الفضل للذين يحسنون الى من اساء اليهم ويصلون من قطعهم ويكلمون من هاجرهم ويطعمون
من حرمهم ويكرمون من اهانهم فاعفوا واصفحوا وتواضعوا واستروا وارحموا ارحمكم * يا ابن آدم لا يدخل
جنتى الا من تواضع لعظمتى وقطع نهاره بعبادتى وكف نفسه عن الشهوات من اجلى وآخى الغريب ورحم
المصاب واكرم اليتيم وكان له كالاب الرحيم وللارامل كالزوج الشفيق فمن كانت هذه صفاته ان دعانى لبيته
وان سألنى اعطيته وفى قلوب عبادى احببته يا ابن ادم المال مالى وانت عبدى والضيف رسولى فان منعت
مالى عن رسولى فلا تطمع النعيم المقيم * يا ابن ادم المال مالى والاغنياء وكلائى والفقراء عيالى فمن بخل
بمالى على عيالى ادخلته النار ولا ابالى يا ابن ادم احسن خلقك لعبادى حتى احبك واحببك فى قلوبهم * يا ابن آدم
ضع يدك على صدرك فما تحب لنفسك فاحبه لغيرك * يا ابن ادم من ترك العنف والغيبة والنميمة اظهرت محبته
فى القلوب ونجيته من العيوب والكروب * يا ابن آدم كما ترحم كذلك ترحم وكيف ترجو ان ارحمك وانت لا ترحم
عبادى * يا ابن آدم من اسند اليه اليتيم والارملة ابتغاء مرضاتى جعلته فى ظلى يوم لا ظل الا ظلى * يا ابن ادم انفق
انفق عليك * وبيورمشدركه ياموسى انى اصطفيتك لسبب شفقتك على خلقى لانك كنت ترعى غنم شعيب
فندت شاة من غنمك واتبعتها فاصابك الجهد فى طلبها حتى ادركتها فلما اخذتها ضممتها الى حجرك وقلت لها
يا مسكينة لم اتعبتنى واتعبت نفسك فبرحمتك عليها اكرمتك بالنبوة يا ابن ادم اذكرنى حين تغضب اذكرك حين

اغضب

اغضب وارض بنصرتی لك فان نصرتی لك خیر من نصرتك لنفسك*یاابن آدم احسن خلقك لعبادی وعد
المریض منهم حتی احبك فی قلوبهم*ویقول الله یوم القیامة یاابن آدم مرضت فلم تعدنی فیقول یارب کیف
اعودك وانت رب العالمین فیقول اماعلمت ان عبدی فلانا مرض فلم تعده اماعلمت انك لوعدته لوجدتنی عنده
*ویقول الله تعالی یاابن آدم استطعمتك فلم تطعمنی فیقول یارب کیف اطعمك وانت رب العالمین فیقول
استطعمك عبدی فلان فلم تطعمه اماعلمت انك لواطعمته لوجدت ذلك عندی* ویقول الله تعالی یاابن آدم
استسقیتك فلم تسقنی فیقول یارب کیف اسقیك وانت رب العالمین فیقول استسقاك عبدی فلان فلم تسقه اما
علمت انك لواسقیته لوجدت ذلك عندی*یاابن آدم اذاابتلیتك فلم تشکنی الی عوادك اطلقتك من اساری ثم
ابدلتك لحماخیرامن لحمك ودماخیرامن دمك ثم تستأنف العمل*یاابن آدم اوجبت محبتی للمتحابین فی*ویقول الله
تعالی یوم القیامة این المتحابون فی فوعزتی وجلالی الیوم اظلهم فی ظلی یاابن آدم المسکین رسولی فان اعطیته
فقد اعطیتنی وان منعته فقد منعتنی یاابن آدم لاتؤذی احدامن خلقی رعایة لحق (بیت) جهان باغنده
ای عاقل بودر مقبول انس وجن*نه کیمسه سندن اینجنسون نه سن برکیمسه دن اینجن﴿فصل ثانی﴾جمله خلق ایله
حسن خلق ایله معامله یه ولطف ولین ایله مکالمه یه متعلق اولان احادیث واخباری وکلام کباری وهرکسله
عقلنجه رفتار وکفتاری واجمال امورخارجیۀ مختاری وترهیب وترغیب تأهل بی کاری درت نوع ایله بیان
وعیان ایدر﴿نوع اول﴾جمله خلق ایله حسن خلق ایله معامله نك ولطف ولین ایله مکالمه نك فضائل وفوائدن
احادیث شریفه ایله بیلدیرر(ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل ادب دیمشلردرکه حضرت حبیب اکرم صلی الله
تعا علیه وسلم امت واصحابنه شفقت ورأفتیله حسن معاشره یی تعلیم وتفهیم ایدوب فضائل وفوائدن
طیورمشدر نتکیم بعض احادیث شریفه سنده بیورمشدر رحمان اولان الله مرحمت ایدنلره مرحمت ایلر
سزیرده اولانلره مرحمت ایلیکز تاکیم کوکده اولانلرك خالقی سزه مرحمت ایلسون وبیورمشدرکه سزدن
کوچکلره مرحمت ایلیکز تاکیم سزدن بیوکلر سزه مرحمت ایلسون وبیورمشدرکه مؤمنلره لازمدرکه
بری برینه خیر صانوب نصح ایده لر وبری برینه مرحمت ایدوب اعانه سنه کیده لر وبری برینك المیله متألم اولوب
مسرت سمتنه بیده لر نتکیم بدنك برعضوی متألم اولدقده جمیع اعضای بدن انك المن بولور تااول عضوك المی
زائل اولنجیه دك جمله بدن راحتسز اولور وبیورمشدرکه مؤمنلر بری برینك قرنداشیدر وعالمر نفس واحده
کیدر وبیورمشدرکه بری بریکزه نسنه بخش ایلیکز تاکیم بری بریکزه محبت ایده سز وبیورمشدرکه خلقك
خیرلیسی ناسه منفعتلیسیدر انکیچون اصحاب کزین وانلره تابعین وعلمای دین مبین بربرلرینه معین اولوب
منفعت ایدرلردی بلکه اهل کتاب وذمی یه وجمیع مخلوقاته بیله مرحمت ایدوب معاونتلرینه کیدرلردی
وبیورمشدرکه امتمك ابدالی کثرت صلوة وصیام ایله جنته داخل اولمزلر بلکه رحمت قلوب وسلامت صدور ایله
وسخاوت نفوس ایله داخل اولورلر واول حضرت کندی مبارك یدیله یتیم اوشاقلرك باشین مسح ایلردی وانلره
تلطف ایدوب تبسمله سویلردی وبیورمشدرکه یامعاذ یتیم اوشاقلره مرحمتلی پدرکبی اوله سن واکدیکك کبی
بیچرسن یقینا بیله سن وبیورمشدرکه کیمکه مسلمان قرنداشن دنیاده مسرور ایدسه حق تعالی انی دنیاده
وآخرتده مسرور ایدر وکیمکه مؤمن قرنداشن دنیاغصه لرینك بریسندن خلاص ایدرسه حق تعالی آنی یوم
قیامت غصه لرندن آزاد ایلر وبیورمشدرکه حق تعالینك عبدی مادامکه مؤمن قرنداشلرینك یاردمنده در
مولاسی انك یاردمنده در وبیورمشدرکه پدرومادرینه اکرام واحسان ایدن ایچون جنتك ایکی بابی
مفتوحدر وبیورمشدرکه حق تعالی اول کمسه یه رحمت ایلسونکه کندی ولدینه معاونت ایلریعنی اول امری
اکاتکلیف ایتمزکه اول امری اشلمکده کندویه عاصی اولمسندن خوف اولنه وبیورمشدرکه اعمالك افضلی
مؤمنك باطنه سرور ادخال ایتمکدر وبیورمشدرکه برکمسه کندی عیالنه بردرهم انفاق ایلسه نم عندمده حق
یولنه بیك دینار انفاقندن احسندر وبرکمسه پدرومادرینه برکون مطیع اولسه نم عندمده بیك ییل عبادتندن
خیرلیدر وبیورمشدرکه برکمسه عیالی عندنده برساعت اکلنسه نم عندمده برمسجدمده اعتکافندن
افضلدر وبیورمشدرکه ایمانی اکمل اولان مؤمن کندی اهلیله خلقی احسن اولاندر وبیورمشدرکه نسوانه
خیرصانوب رفق وحلم ایله معامله ایلیکزکه انلر کندی نفسلرینه مالك اولمیوب سزك عندیکزده اسیر اولوب

امانة الله بولنمشلردر وبیورمشدرکه کندی عبدینه بدیله ضرب ایده نك کفارتی انی آزاد ایتمکدر وبیورمشدرکه
لسانینه مالك اولانك عیوبی مستوردر وکظم غیظ ایده نك ذنوبی مغفوردر وبیورمشدرکه جواری وغلمانکزه
لطف ولین ایله مکالمه ایده سز برکونده یتمش کره تقصیرات ایدرلرسه ده عفو ایله معامله ایده سز وانلره کندی
مأکولاتکزدن اطعام ایلیه سز وکندی ملبوساتکزدن الباس ایدوب اولادکز کبی اکرام ایلیه سز وانلره
طاقتلرندن زیاده خدمتلر تکلیف ایتمکزکه بدنلری لحم ایله دمدر وانلر سزلر کبی بنی آدمدر انلره ظلم ایدنلرك
خصمی خلاق عالمدر وبیورمشدرکه هرکیمکه پدر ومادرینه مطیع اولوب صلهٔ رحم ایلسه واهل واولاد
وخدامیله ملایم سویلسه واخوانه اکرام ایدوب کندی خانه سنه ملازمت ایلسه تحقیق اول کمسه تکمیل
مروّت ایتمشدر وبیورمشدر اولیا ایله مجالسه وعلما ایله مکالمه ایلیکز وحکما ایله صحبت وفقرا ایله انسیت ایلیکز
وبیورمشدرکه ایکی مصاحبك کلماتی بری برنده امانتدر پس برینه حلال اولمزکه او برینك کیزلی سوزن کمسه یه
سویلیه یا انك سر مستورن خلقه اظهار ایلیه وبیورمشدی که مؤمن مؤمنه روح ایله جسد مثابه سنده در
وبیورمشدرکه مؤمنك مؤمنه نظری عبادتدر ویوزینه تبسمی کفارتدر وبیورمشدرکه مؤمنك قلبنه سرور
ادخال ایتمك موجب رضای رحماندر وبیورمشدرکه هرکیمکه حق تعالی یه وعالم عقبایه ایمان کتورمشدر اول
کمسه جارینه اکرام وضیفنه احترام ایلسون وخیر سویلسون یا سکوت ایلسون وبیورمشدرکه یا اباهریره
نفسکه محبت ایلدیکك امری ناسه محبت ایله که مؤمن اوله سن وجارکله مجاورتی کوکچك ایله که مسلمان
اوله سن وبیورمشدرکه جبریل امین بکا حسن مجاورتله اویله چوق وصیت ایدردیکه قومشی قومشیسندن
میراث الور ظن ایدردم واول حضرته کلوب جارندن شکوی ایدن مؤمنه بیورمشدرکه کندی جارکدن اذیتکی
کف ایدوب انك اذیتنه صبر ایدرسن تاکیم موت ایله اندن آریلوب کیدرسن پس حسن جوار انجق کف
اذیت دکلدر بلکه حسن جوار اذیت جاره صبر وتحملدر وبیورمشدرکه تحقیقا حسن خلق وحسن جوار
وصلهٔ رحم اسباب رضای مولادر ومذیب جمیع خطایادر وبیورمشدرکه حسن خلق الله تعالینك رحمتندن
صاحبی انفنده بر بولاردرکه برملك بدنده در وملك ایسه انی خیره چکر کیدر وخیر انی جنته ادخال ایدر
وسوء خلق الله تعالینك عذابندن صاحبی انفنده بر بولاردرکه برشیطان الندهدر وشیطان ایسه انی شره
چکر کیدر وشر آنی جهنمه ادخال ایدر وبیورمشدرکه هرکیمده که اوچ خصلت اولمز اول کمسه ایمان طعمنی
بولمز برحلمدرکه انکله جاهلك غضبن ردایلر وبری ورعدرکه انکله محارمدن منع ایلر وبری حسن خلقدر
انکله خلقه مدارات ایلر وبیورمشدرکه افضل صدقات مدارات ناسدر وبیورمشدر ادای فرایضله امر
اولندیغم کبی مدارات ناس ایله مأمورم وبیورمشدرکه رفق ومدارادن بهره مند اولان دنیا وآخرت خیرن
بولمشدر ورفق ومدارادن محروم اولان دنیاو آخرت خیرندن بی بهره قالمشدر وبیورمشدرکه ایماندنصکره
عقلك باشی مدارات ناسدر وخلقه تودد له حسن امتزاج واستیناسدر زیراکه استشاره ایده نك ایشی راستدر
وکندی رأینه قانع اوله نك صوکی افلاسدر وبیورمشدرکه دنیایی ترك ایدن عندالله مرغوب اولور وخلقك
بدنده اولانی ترك ایدن محبوب القلوب اولور وبیورمشدرکه امانت قبض ایتمین راحت بولور وناسدن برنسنه
سؤال ایتمین عزیز اولور وبیورمشدرکه مؤمنلره نصح وشفقت علامت سعادتدر وبیورمشدرکه حق تعالی
رفیقدر ورفیقی سوب عنفی آلمز ورفق ایچون ایلدیکی لطفی عنف ایچون قلمز وبیورمشدرکه حق تعالی بربیت
اهلنه خیر مراد ایلسه انلری رفق ایله معتاد ایدوب عنفدن آزاد ایدر زیراکه رفق برنسنه ده بولنمز الاکه انی زین
ایدر وعنف برنسنه ده بولنمز الاکه انی شین ایدر وبیورمشدرکه یا اباذرا اکر مؤمن قرنداشکه نفعك اولمدیسه باری
ضررك اولمسون واکر اول سندن سرور بولمدیسه غم هم بولمسون واکر انی لسانك مدح ایتمدیسه ذم هم قیلمسون
زیراکه مسلمان اودرکه انك یدندن ولساندن مسلمانلر سلامت بوله لر وجمله سی انك ضرر وزیانندن امین اوله لر
(بیت) نفس قبول قیل ای حقّ خلقی انجتمه * کیم انجدرسه سنی حقدن ایکله سن آنی ﴿نوع ثانی﴾ جمله
خلق ایله حسن خلق ایله معامله نك ولطف ولین ایله مکالمه نك ماهیت وکیفیتن نیچه اخبار وآثار ایله بیلدیرر
(ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل ادب دیمشلردرکه حضرت حبیب اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم امت واصحابنه
مودت ومحبتیله الفت وصحبتك آداب وارکانن تفهیم وتعلیم ایدوب ماهیت وکیفیتك بیورمشدر نتکیم

احادیث شریفه‌سنده لطفیله بیورمشدر ای امت واصحابم اخلاق حق ایله متخلق اولکز تحقیقا علم وحلم
انك اخلاقندندر وعلم آنجق تعلمله ووجوده کلور وحلم هم تحلمله حاصل اولور وخیری اختیار ایدن کمسه خیر بولور
وشردن حذر ایدن حفظ اولنوب سلامت قالور وبیورمشدرکه علمی طلب ایلکز وعلم ایله بیله حلم وسکینتی‌ده
طلب ایلکز وتعلیم ایلدیککز طالبلره ملایم سویلکز وتعلم ایلدیککز استادلره تعظیم ایلکز جبابرهٔ علمادن
اولمکزکه جهلکز سزه غالب اولمسون بیورمشدرکه ای امتم سزدن قطع رحم ایدنه صلهٔ رحم ایلکز وسزی
محروم ایدنه سز کرم قیلکز وسزه جهلله معامله ایدنه سز حلم ایله اولکز وبو خصال ایله عندالله رفعت بولکز
وبیورمشدرکه حق تعالی دین اسلامی مکارم اخلاق ایله محفوف ومحاسن اعمال ایله مزین قیلمشدرکه انلر
حسن معاشره وکرم طبیعتدر ولین جانب وبذل ومعرفدر واطعام طعام وبذل سلامدر وعیادت مریض
وتوقیر بر واختیاردر وعفو مسیٔ وحسن جواردر وکظم غیظ واصلاحدر وجود وکرم وسماحدر
واظهار محاسن وستر عیوبدر * وبیورمشدرکه مسلمانك مسلمان اوزرنده حقوق التیدرکه مسلمانی
ملاقی اولدقده اکا سلام ویره‌سن وسنی دعوت ایلدکده اجابت ایدوب کیده‌سن وسندن نصیحت استدکده
اکا نصیحت ایده‌سن وعطسه‌سی عقیبنده حمد ایلدکده آکا دعا ایده‌سن ومریض اولدقده عیاده‌سنه کیده‌سن
وفوت اولدقده جنازه‌سنه کیده‌سن * وبیورمشدرکه مؤمن هین ولین اولوب ناقه کبی چکلورسه کیدر
واکر برطاش اوزرنده نخ اولنورسه ایدرو اول حضرتك غزاده مبارك سن رباعیه‌سی شهید اولدقده اصحاب
کرامه کران کلوب دیدیلرکه بوقومه لعنت ایله که سکا بوفعلی ایشلدیلر پس اول حضرت اصحابنه جواب
اتمشدرکه بن مخلوق خدایه لعنت ایچون بعث اولنمدم آنجق انلری حقه دعوت ایچون بعث اولنمشمدر
ورحمة للعالمین بولنمشمدر * اللهم اهد قومی فانهم لایعلمون * بیورمشدر انکچطن دینلمشدرکه کیمکه ظالمنه
بددعا ایدرسه تحقیق اول کمسه محمد امینی محزون ایدوب ابلیس لعینی مسرور اتمش اولور وکیمکه ظالمنی عفو
ایدرسه تحقیق اول کمسه محمد امینی مسرور ایدوب ابلیس لعینی محزون اتمش اولور وبیورمشدرکه یتیم اوشاق
دوکلسه انك اغلمسیچون عرش رحمان حرکت ایلر پس حق تعالی دیرکه ای نم ملکلرم سز شاهد اولکزکه اول
یتیمی راضی ایده‌نی بن کندی عندمده راضی ایدرم وبیورمشدرکه کیمکه بازاردن اولادنه برترقنده میوه
کتورسه تصدق اتمش اولور ابتدا اناثه ویرسونکه آنلرده رقت اغلب اولدیغندن حق تعالی انلره ارحمدر
وبیورمشدرکه ولدك والدنی اوزرنده اوچ حقی واردرکه طوغدقده اسمن کوزل اتمکدر وعاقل اولدقده
کتابت اوکرتمکدر وبالغ اولدقده تزویج ایلمکدر وبیورمشدرکه زوجك زوجه‌سی اوزرنده اولان حقوقی
بودرکه اکر عورت بردوه تکلیفی اوزرنده بولنسه بیله کندی نفسن زوجندن منع اتمسون وآندن اذنسز
رمضانك غیریسنده برکون اوروج طوتمسون وزوجندن خبرسز خانه‌سندن بریره کتمسون ثواب اومار ایکن
کناهه باتمسون وبیورمشدرکه اکر برعورت زوجی خانه‌سندن فرار ایدرسه انك نمازی قبول اولمز تا رجوع
ایدوب الن النه ویروب هرنه ایشلرسن ایشله دیمدکجه خلاص بولمز وبیورمشدرکه تحقیقا برعورت بش وقت
نمازن قیلسه وبرآی اوروجن طوتسه وکندوین نامحرمدن حفظ ایتسه وزوجنه اطاعتله کتسه اول
عورت جنت اعلایه داخل اولور وبیورمشدرکه جارك جار اوزرنده اولان حقوقی سکزدر اکرسندن برنسنه
بورج استرسه اعطا ایده‌سن واکرسنی دعوت ایدرسه دعوتنه کیده‌سن واکرسندن استعانت ایدرسه اعانت
ایده‌سن واکر برخیره ایررسه تهنیه ایده‌سن واکر برمصیبت ایریشورسه تعزیه ایده‌سن واکر مریض اولورسه
عیاده ایده‌سن واکر موت ایریشورسه جنازه‌سنه کیده‌سن واکر غایب اولورسه منزل وعیالن محافظه ایده‌سن
وبیورمشدرکه جار اوچدرکه بعضنك اوچ قات حقی واردر وبعضنك ایکی قات حقی واردر وبعضنك برقات
حقی واردر اما اوچ قات حقی اولان جارسنك قریب ومسلم جارکدرکه بری قرابت حقی وبری اسلام حقی
وبری جوار حقیدر واما ایکی قات حقی اولان جارسنك مسلم جارکدر واما برقات حقی اولان جار ذمی جارکدر
وبیورمشدرکه قصور جنان اول مؤمنلر ایچوندرکه انلر اطعام طعام وافشای سلام وکوندز صیام وکیجه قیام
ایدرلر نتکیم ابراهیم علیه السلام حضرتلری اطعام طعامی اویله آرزو ایدردیکم تناول غدا مراد ایلدکده
کندوسیله بیله آکل ایدر کمسه بولمدیسه ایکی میل مقداری یره واروب مسافر ارارادی وقصرینك جهات

اربعه‌یه درت بابی وارایدیکه هر برن نظر ایدوب ضعیف آرزوسیله منتظر بولنمشدر انکچون خلیل الرحمن
ابو الاضیاف اسمیله تسمیه اولنمشدر وبیورمشدرکه تحقیقا بودیندرکه بن سزه لایق کورمشمدر حالبوکیم
بونی اصلاح ایلمزالا که ایکی خصلت ایلر بری حسن خلقدر و بری سخادر پس بونلرله بودینه اکرام ایتملک لازمدر
وبیورمشدرکه مؤمنه حلال اولمزکه اوچ کیجه‌دن زیاده کوسی طوتوب هجرت ایلیه و بری برینه ملاقی
اولدقده یوزلرن دوندروب اعراض ایده‌لر وایکیسنك خیرلیسی ابتدا اسلام ویروب سویلیاندر وبیورمشدرکه
صدقهٔ یسیره فضائل کثیره‌در اصلاح ذات البیندرکه تهاجر وتقاطع ایدرلر وبیورمشدرکه کیمکه ایکی مؤمنك
مابینن اصلاح ایلر حق تعالی اکا هر برکله ایچون بر رقبه عتقی ثوابن بخش ایلر وبیورمشدرکه برمیل
مسافه کیدوب برخسته عیاده ایله وایکی میل مسافه یوروب برمؤمن قرانداشکی زیارت ایله واوچ میل
مسافه‌مشی ایدوب اصلاح ذات البین ایله وبیورمشدرکه سلطانه قریب اولان رحماندن بعید اولور واتباعی
چوق اولانك شیاطینی کثیر اولور ومالی چوق اولانك هم وغمی بی حساب وشدید اولور وبیورمشدرکه
چونکه ملوك وامراء علم وحکمتی سزك عندکزده ترك ایتمشلردر پس سزدخی انلرك ملکن انلرك عندنده ترك
ایلیکز وبیورمشدرکه کیمکه قاضی نصب اولنور اول بچاقسز ذبح اولنور وبیورمشدرکه مجاورهٔ اغنیا
ومعاشرهٔ امرا وعلمای دنیادن حذر اوزره اولکز وبیورمشدرکه وقتاکه متواضعلری کوررسز انلره
تواضع ایلیکز ومتکبرلری کوردکده انلره تکبر ایلیکز اول انلره مذلتدر وسزلره تصدق وعزتدر وبیورمشدرکه
کیمکه پاپوشن دیکوب ثوبن ترقیع ایدر ومولایه سجود ایله وجهنی غبارایدر تحقیق اول کمسه کبردن بریدر
وبیورمشدرکه کیمکه عیالیله اربه اتمکی ییوب ثیاب صوف ایله نعل مخصوفی کیوب شاتی حلب ایدرسه
ومساکین ایله مجالسه قیلوب حمارینه راکب اولوب یولنه کیدرسه تحقیقا حق تعالی اول کمسه‌نك قلبندن
کبری محو ایتمشدر وبیورمشدرکه درت نسنه صوم ایله وضوئی بوزوب عمل صالحی هدم ایدرکه انلر کذب
وغیبت ونمیمه ونامحرمه نظردر وبودردی ساق اصول هرشردر نتکیم صوساق اصول هرشجردر وحضرت
عیسی علیه السلام اصحابنه دیمشدرکه بکاخبر ویریکزکه اکرسز براو یورکمسه اوزرینه کلسه‌کز که ریح انك
بعض عورت یرن کشف ایتمشدر سزانی ستر ایدرمیسز جواب ایتمشلرکه بلی ستر ایدرز اول حضرت انلره
دیمشدرکه لابلکه قلان یرن کشف ایدرسز دیمشلردرکه سبحان الله بز اول بقیه‌یی نیجه کشف ایده‌رز جواب
ایتمشدرکه سزك عندکزده برکمسه سوء ایله ذکر اولندقده سزانی استصحاب ایده‌جك ایکن سوء احوالن
سویلزمیسز (بیت) مباش درپی آزار وهرچه خواهی کن * که درطریقت ماغیری ازین کناهی نیست
﴿نوع ثالث﴾ جمله خلق ایله حسن خلق ایله معامله‌یه ولطف لین ایله مکالمه‌یه متعلق اولان کلمات کباری وهرکسك
عقلنجه رفتار وکفتاری وهرامر مهم ومختاری بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل ادب دیمشلردرکه
سخا زینت انساندر وعفو احسن احساندر تواضع ثمرهٔ علمدر وعلم قائد حلم وصدق کرامتدر وکذب
مهانتدر نجات صدق ایله‌در ومیمنت رفق ایله‌در تواضع سلم شرفدر وتکبر اساس تلفدر قناعت معزاسیرر
وطمع مذل فقیردر وعده برمرضدرکه انك شفاسی وفاسیدر عاقله مخالفت اشد عتابیدر واحمقه سکوت
افضل جوابیدر کریم آزی شکور اولور ولئیم چوغی کفور اولور لسان میزان انساندر وممیز دانا وناداندر
مؤمن انصاف ایتمیه‌نه انصاف ایله کیدر وصبرانك قلبنه مصیبت قدر نزول ایدر مؤمن هین ولین اولور
وسهل وامین ومؤتمن اولور کذاب ومحیل شیطاندر لکن صورتده انساندر رفق وعفو اتباعدر وحلم وکرم
طباعدر کریم اولان وعدینه وفا ایدر وخلف ایدنی عفو ایدر کیدر خلقك الندە اولاندر کف یدایتمك
ایکی سخانك بریسیدر وسائله دعا ایتمك ایکی صدقه‌نك بریسیدر وزوجهٔ موافقه ایکی راحتك بریسیدر
حقه تقرب سؤال ایله‌در وناسه تقرب عدم سؤال ایله‌در دوستك بر انساندرکه اول سنك عینکدر
آنجق فرقی بودرکه اول سنك غیرکدر مشاوره سکار احتدر ومستشارکه رحمتدر حلیمك ابتدا عوض حلمی
اوپله ساری وجاریدرکه جمیع ناس انك خصمی اوزرینه معین وانصاریدر رفعتله تواضع قدرتله عفو کیدر
کریم اولان مکارم افعالن کندی اوزرنده دین کوررکه اداایده ولئیم اولان سوالف احسانن ناس اوزرنده
دین کوررکه قبض ایلیه اصدقا نفس واحده‌در واجسام متفرقه‌در مؤمن خلقك اذیتنه متحملدر واندن

برکسه متأذی دکلدر کریم اودرکه عرضنی مالیله صیانت ایدرولئیم اودرکه مالنی عرضیله صیانت ایدر
نصرت ایله که نصرت اولنه‌سن واساءت ایدنه احسان ایله که اکامالك بولنه‌سن کیمه دیلرسن احسان ایله‌ده
امیری اول وکیمدن دیلرسن استغنا ایله‌ده نظیری اول وکیمه دیلرسك محتاجی اولده اسیری اول اویله سیاب ایله
تزین ایله که انکله نه شهرت بوله‌سن نه‌ده حقیر اوله‌سن کندیکه راضی اولدیغك سوزی خلقه سویلیه‌سن وقادر
اولدغکجه عفو قصور وستر عیوب ایلیه‌سن خلقك سنکله هرنیجه صحبتـدن محفوظ اولورسك همان
سندخی انلرله اویله‌جه صحبت قیله‌سن تا کیم انلرسندن امنیت بولوب‌سن انلردن امین اوله سن اعتذار ایده‌نك
عذرنی قبول ایلیه‌سن وسکاجفا ایدنی عفو ایدوب ملایم سویلیه‌سن سندن بیوکلره سن مطیع اولکه
سندن کوچکلر سکامطیع اوله‌لر مؤمنك رجاسی حقدن اولور ماسوادن رجا ایدن خائب قالور اویله ایشدن
حذر قیلکه صاحبن بی‌اعتبار ایدر واندن سؤال اولندقده ایشلیان حیا ایدوب انی انکار ایدر کریمه اهانت
ایلدکسه اندن حذرقیل ولئیمه اکرام ایلدکسه اندن حذر اوزره اول هزل ومزاح ترهات آفاتی جالبدر
وتضییع اوقات عمر هرطالبدر غیبت ونمیمه‌دن حذرقیلکه انلر صاحبن خلق وخالقدن بعید ایلرلر بخلدن حذر
قیلکه بخیل اولان کسه‌دن قریب نفرت قیلوب غریب اکامقت ایلر انفع کنوز محبت قلوبدر وحلم وتواضع
مرغوب ومحبوبدر عارف بالله اولان ناسه اعتذار ایدر اطوار لئیمه باقیوب آکاهم اعتبار ایدر علمك افضلی
حلم وسکینتدر ثیابك احسنی اولدرکه سنی ناس ایچنده اجمل والطف ایدر والسنهٔ خلقی سندن کف ایدر
مسکین الله تعالینك رسولیدر کلور کیمکه اکا برنسنه عطیه قیلور اول انی کوندرنه ویرمش اولور وانی
منع ایدن کوندرنی منع ایتمش اولور مکارم اخلاقك اکرمی بودرکه سندن قطع رحم ایدنه سن صلهٔ
رحم ایده‌سن وسنی محروم ایدنه سن کرم ایده‌سن وسکاظلم ایدنی سن عفو ایده‌سن خلقك سکا احتیاجی حقك
نعمتی رواجیدر انی غنیمت بیل ملول اولمه‌که اول نعمت نقمت اولمسون نطق ایدرسك صدق سویله مالك
اولورسن رفق ایله وعده ایدرسك وفاقیل معروف ایشلرسك اخفا قیل لئام ایله بولنورسك صیام ایله اکتفا
قیل سفیهه حلم ایلدکسه انی معمور ایلدك حلمکله غمن زیاده قیلکه آنی شوم اکلدك غیرکده برخلق
ذمیم کوردکسه آنك امثالندن اجتناب ایله جود ایله سیادت اولور وشکر ایله زیادت اولور موافقتله مودت
اولور ورفق ایله مروت اولور حسن عشرتله صحبت دوام بولور وایثار ایله احرار غلام اولور رفق ایله
صعبلر لین اولور وتأنیله سبیلر هین اولور بذل سلام کوزل خصلتدر وتمام احسان ترك منتدر تواضعك ثمره‌سی
رفعتدر وقناعتك ثمره‌سی عزتدر حسن صحبت مزید محبتدر وحسن خلق اصل هرفضیلتدر حسن خلق
انسانه خیر قرینندر حسن خلق آدمه نعم المعیندر ناس ایله اویله استیناس ایله‌که اکر بر سمته کیدرسك
سنی آرزو ایلیه‌لر واکر وفات ایدرسك سنی اغلیوب سویلیه‌لر علمك باشی رفق وحلمدر وخلمك باشی کظم وتحملدر
حکمتك باشی مدارات ناسدر وعقلك باشی توددله استیناسدر حسن خلق انسانی سعادته یتورر آدمك
رفق وسخاسی اعداسن آکا محبت ایتدیرر حلمك زکاتی حسن مداراتدر وعلمك زکاتی تعلیم اذکیادر علمك
زینتی حلم ورضادر وحلمك زینتی تحمل ادادر قدرتك زینتی انصاف ایتمکدر ونعمتك زینتی صلهٔ رحمه کتمکدر
سبب محبت سخادر وسبب الفت وفادر سبب فرقت اختلافدر وسبب فقر اسرافدر سنت کرام لین کلام وافشای
سلامدر سندن راضی اولا نه شکرك آنك رضاوسخاسن زیاده قیلور وسکا ساخط اولانه شکرك آندن سکا
صلح ومحبتی موجب اولور ملازمت رفق ومدارا مفتاح محبت اعدادر دلده سکینت احسن زینتدر اخوان
صفازینت رخاوعون بلادر وحسن خلق ایله سخا موجب غنا ورخادر بذل سلام ولین کلام موجب مودت
جمیع انامدر عادت اولیا حلم وسخادر ورفق ومدارادر دوبلاده مسرور وشدتده صبور روزلازلده وقور اولمقدر
مالکله سخی وسرکله بخیل اولکه بذل مال ایدن جلیل وبذل عرض اندن ذلیلدر لسانی عذب اولانك
اخوانی کثیردر سنی مدح ایدن بلکه ذبح ایلر سکا نصح ایدر اولکه عیبکی سویلر کلامی ملایم اولانك محبتی
لازمدر عزمنی اظهار ایدنك حزمی ناتمدر کیمکه سائل ماسوای حقدر اول محروم اولمغه مستحقدر کیمکه خلقه
اذیت ایلمز کمسه اکا عداوت ایلمز خلقی اولانك رزقی وسیع وقدری عظیم اولور سوطکدن خوف ایدن
موتکی استر سکاحسن ظن ایدنك ظنن تصدیق ایده‌سن * حسن مدارات ایله اصلاح اولمیان سؤمکافات ایله

اوله جغن تحقیق ایدەسن مدح ایله ترك ایتمین ذم ایله ایلر زیراکه عیبی دیللره دوشوب خلق انی سویلر
کظم غیظ ایدن تکمیل حلم ایتمش اولور ناس ایله مدارا ایدن سلامت بولور غضبنه مالك اولان حلیمدر
شهوتنه مالك اولان حکیمدر خلقی کوکچك اولان ملایم سویلر هم راحت بولور هم راحت ایلر ناس ایله صلح
اولانك عیوبی مستور قالور وخلقك عیوبن آرایانك عیوبی مکشوف اولور نصیحت قبول ایدن فضیحتدن
سلامت بولور سکا توجه ایدنه اعانت لازم کلور توقیر عالم تعظیم خدادر اطاعت امام اطاعت مولادر ناس
ایچون قیو قزان کندی دوشر بولنه کلور کوچك مصیبتی بیوك صایان اندن بیوکیله مبتلا اولور کیمکه خلقك
اسرارن افشا ایدوب سویلر حق تعالی انك اسرارن اظهار ایلر خفیات اموری تفتیش ایدن کوکللر مودتندن
محروم اولور حلقه احسان ایدن حقدن احسان بولور وجمیع امورنده عاقبتی خیر اولور مسیئه احسان
ایدن هر فضلی آله بیلور وکندی فوقنده اولانلره مدارات ایلین مرادن آلور دوستك زلاتنه تحمل قیلمین
مرض موتنده یالکز قالور ناسه شکر ایتمین حق تعالی یه شکر ایتمش اولور ناسدن حیا ایتمین حقدن حیا
ایتمش صایلور نامحرمه باقیانك قلبی راحت بولور سکا نقل کلام ایدن سندن نقل ایدە بیلور سکا غیریدن شکر
ایدن سندن سؤال ایتمش اولور سفهای لوم ایدن نفسنه شتم ایتمش اولور والدینه مطیع ومنقاد اولان کندویه
اولادین انقیاد اوزره بولور صدیق صدوق اعظم نعمتدر آرای ذم اشرف شیمدندر صدق اقوال ورفق
احوال وحسن خصال علامات اقبالدر طاعت کبی عز وقناعت کبی کنز اولمز ادب کبی حسب وعلم کبی شرف
اولمز تغافل کبی حلم وتجاهل کبی عقل اولمز معصیت خالقده مخلوقه اطاعت اولنمز ویلان سویلین کسەدن خیر
اوملمز عاقله لازمدرکه طبیبك خستەیه ایلدیکی خطاب کبی جاهله خطاب ایلیه اول حدتله شدت ایلدکچه
بو ملایم سویلیه صاقین کریمك یدین طوتمیەسن اول احسان ایلدکده سن منع ایتمیەسن تاکیم مسلوب الامکان
اولوب کیتمیەسن خلقك اکراه ایلدیکی ایشلری ایشلمکه سنك حقکده افترایه باشلمیەلر محسن ایله مسیئی
مساوی طوتمیەسن محسنی دعا وثنادن اونوتمیەسن بخیل وجبان ایله مشاوره ایتمیەسن عورته بوك اولمیەسن
مالندن استغنا قیلەسن زیراکه اول امتنانی آکثار واحسانی انکار ایدندر احسانی اونودوب نقصانی حفظ
ایدن دوست دکل دشمندر عورته وجودیٔ تجاوز ایدن حطامی تملیك ایتمیەسن عورت ریحاندر قهرمان دکلدر
اول بوك التنه انی آتمیەسن صقین مجالسده برکسەیه تصدر ایتمیەسن مجلس اهلی سنی رفع ایتمدکچەسن
بوقاری کیتمیەسن (قطعه) وارمه اول صدرەکه سندن اعلا * سنی اشاغه سورر بی پروا * بودر ارباب کماله
الیق * قدر عالی اوله کوکلی الچق ﴿نوع رابع﴾ تأهل وتزوجك ترهیب وآفاتن وترغیب وفوائدین بیلدیرر
(ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل ادب دیمشلردرکه تزوجك آفاتی اوچدر وفوائدی بشدر وترهیبندن ترغیبی
خوشدر وفوائدی بولنمدیسه تزوج بوشدر اما تزوجدن ترهیبك ادلەسی انصح وافصح واروحدر نتکیم امام
محمد شافعی رحمة الله علیه حضرتلرینك مذهبنده تجرد تأهل اوزرینه مرجحدر وحدیث شریفده مصرحدرکه
* اذا اتی علی امتی مائة وثمانون سنة فقد حلت العزوبة والعزلة والترهب علی رؤس الجبال * وینه خبرده
موضحدرکه * یأتی علی الناس زمان لاتنال المعیشة فیه الا بالمعصیة فاذا کان ذلك الزمان حلت العزوبة *
وحضرت علی رضی الله تعالی عنه بیورمشدرکه * النساء شرکلهن واشر منهن احتیاجنا الیهن * وینه
بیورمشدرکه آکثار المناکح ایثار الفضایح * طوبی لمن لااهل له * وتفسیر کشافك صاحبی دیمشدرکه (شعر)
تزوجت لم اعلم واخطأت لم اصب * فیالیتنی قدمت قبل التزوج * فوالله لاابکی علی ساکن الثری * ولکننی
ابکی علی المتزوج * وبعض کبار عرب دیمشدرکه التزوج فرح شهر وغم دهر وکسر ظهر والتزام مهر وبعض
شعرای عرب دیمشدرکه (بیت) اذ ذنبا اخذوه وتماروا فی عقابه * قال شیخ زوجوه وذروه فی عذابه * وبر مرید
مرشدندن تزوج اذن طلب ایلمشدر ومرشد اکا * ان الله فرد یحب الفرد فانفرد حکمتن سویلمشدر نتکیم
حضرت حبیب اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم * خیرکم بعد المأتین الخفیف الحاذ الذی لااهل له ولا ولدله *
بیورمشدر اول حضرت بوزمانده تجرد تأهلدن اولی واعلی اولدیغن بیورمشدر (بیت) نظر شهوت ایچون
روی زنان آغ اولسون * زنی اولمزسه کشینك صول الی صاغ اولسون * واما تزوجك آفات ثلاثه سندن
اولکی آفتی حلال معیشتی کسب ایتمدن عاجز قالمقدر نتکیم خبرده * کلکم راع وکلکم مسؤل عن رعیته روایت

قلنمشدر

قیلنمشدر واستعاذه اولنان جهد بلا کثرت عیال وقلت ماله تأویل اولنمشدر ویاخذ العزوبة والتجرد
دینلمشدر وامااایکنجی آفتی اهل واولادك حقوقن اداده قصور قیلمقدر نتکیم خبرده *ان الهارب عن عیاله کالعبد
الآبق لایقبل له صلاة ولاصیام * کلمشدر وامااوچنجی آفتی اهل واولاد آدمی حقدن مشغول قیلمقدر واستمتاع
اهل واستیناس اولاد ایله اولوب ذکر وفکر مولادن غافل قالمقدر نتکیم خبرده * قدتعس عبدالزوجة * روایت
اولنمشدر ودخی * من لازم أفخاذ النساء لایجیء منه شیء الافی حکم النادر * دینلمشدر واماتزوجی ترغیبك
ادله سی اصح وارجح واملحدر نتکیم امام اعظم ابوحنیفه رحمة الله تعالی علیه حضرتلرینك مذهبنده تأهل تجرد
اوزرینه مرجحدر وحق تعالی * فانکحوا ماطاب لکم من النساء * بیورمشدر وینه * والذین یقولون ربنا هب لنا
من ازواجنا وذریاتنا قرة اعین * بیوروب سؤال ازواج واولاد احسن احوال اولیا اولدیغن طیورمشدر وحضرت
حبیب اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم * تناکحوا تکاثروا فانی اباهی بکم الامم یوم القیمة ولو بالسقط * بیورمشدر
وینه اول حضرت * من ترك التزوج مخافة الفقر فلیس منا * بیوروب تأهل خصوصنده توکل ایتمینلر شرار ناس
اولدیغن طیورمشدر اماانبیا واولیانك صدوری معرفت نوریله طولدیغندن عروقه فایض اولوب اول نور ایله
دل وجان هیجان بولور وحواس وقوای نفس وریح شهوات انفس انکله حرکته کلور پس اهل دل اولان
عارفلردن هرکیمکه قلبنده نوری اوفر اولور اویله کاملك شهوت جماعی اکثر اولور زیرا که علاج ایتمك علت
قدر لازم کلور نتکیم حضرت حبیب اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم * اعطیت قوة اربعین رجلا فی البطش والجماع
واعطی المؤمن قوة عشرة * بیورمشدر شهوت جماع اهل عرفانك نور وحضوری حسبنجه اولدیغن طیومشدر
زیرا که هر شهوتدن قلبه قساوت وکدر کلمشدر الاکه شهوت جماع ایله کوکل نور وضیا وذوق وصفا بولمشدر
انکچون اکثر انبیا واولیا وعلما اکا زیاده مائل اولمشدر وامااهل نفس اولان عامه ده جماعك غلبه سی مرض
مذمومدر زیرا که اول تأثیر ضیای نور معرفت دکل بلکه مقتضای نار شهوت شومدر پس کوکل امراضندن
صحت بولان کاملك هر شهوتی ممدوح ومقبولدر وامراض قلب ایله قالان ناقصك شهوت جماعی بیله مدخول
ومعلولدر (بیت) هویت السمان فشیبتنی * وقدکنت قدما هویت السمان * واما تزوجك فوائد خمسه سندن
اولکی فائده سی جنس انسان بقا بولمقدر وامت محمد آنکله چوق اولمقدر معصوم ایکن کیدرسه
روز محشرده شفاعت قیلمقدر * وامااایکنجی فائده سی بودرکه تزوجده زنادن تحفظ واهلیله تلذذ اولور وفراغ
بال ایله خوش حالی بولور زیرا که * ومن شر غاسق اذاوقب * نظم کریمی قیام ذکر ایله تأویله کلور نتکیم
حق تعالی * زین للناس حب الشهوات من النساء * بیورمشدر نسایی جمله یه تقدیمندن جمیع لذات دنیانك
اشهی واخلاسی عورت اولدیغن طیورمشدر وامااوچنجی فائده سی بودرکه تزوج ایدن آدمك نفسی اهلیله
انسیت وراحت بولور زیرا که نفس انسان برامره مداومت قیلسه اندن بوریلور انکچون روحوا الاذهان
کماتروحوا الابدان * دینلور وحق تعالی * خلق منها زوجها لیسکن الیها * بیورمشدر هرقوله
کاهیجه اهلیله تلذذ لازم اولدیغن طیورمشدر وحدیث شریفده * حبب الی من دنیاکم ثلاث النساء
والطیب وقرة عینی فی الصلوة * کلمشدر واول حضرته مکاشفات انواری ثقیل اولدقچه کلینی یاعائشه
دیوب مبارك بدن اوزرینه قویوب آنکله ملاعبه بیورمشدر * واما دردنجی فائده سی بودرکه تزوج ایدن
کشی تدبیر منزلدن فراغ قلب ایله راحت بولور زیرا که خانه سی خدمتیله کیجه کوندوز مشغول اولان تضییع
اوقات عمر ایدوب علم وعملدن معزول اولور انکچون صالحه خاتون دنیا دنیاسندن عد اولنمیوب آخرتدن صاییلور
زیرا که اول کشینك بیتی ایشن وقضاء شهوت خدمتن کوروب آخرت اعمالنده اکامعین اولور * وامابشنجی
فائده سی بودرکه تزوج ایدن کشی اهل واولادنك اصلاح وتربیه لرنده نفسیله مجاهده ایدر وانلر ایچون کسب
حلال ایله واذیتلرینه احتمال ایله ریاضت بولنه کیدر زیرا که تدبیر معاش وتربیهٔ عیال انسانی حالدن حاله صالوب
نفسانیتندن دوشروب نیران الله پشوروب بوتهٔ غمده قال ایدر (شعر) انی وان کنت ذاعیال * قلیل مال
کثیر دینی * لمستعف برزق ربی * حوائجی بینه وبینی * چونکه بوبیان ایله تزوجك آفات وفوائدی باجمله عیان
وهویدادر پس هرکیمده که انك آفاتی منتفی وفوائدی مجتمع ومهیادر اول کمسه ایچون تأهل وتزوج احسن
واولی در وکیمده کیم بوامرك عکسی بولنمشدر آنك تجرد وعزوبتی افضل واعلا بیلنمشدر وکیمده کیم آفات

وفوائدی مختلط بولنمشدر قنغیسی غالب ایسه اول سمته کتمك ترجیح قیلنمشدر وحرام اکلندن زیاده زنادن
حذر قیلنوب شهوتی غالب اولان فقیر تزوجله امر اولنمشدر اما مجرد اولان سالك صائم وسهران اولسون
کمسه ایله سویلیوب خلقه نظر ایلمیوب کوکلدن مولایه توجه قیلسون ونفسی یورلدقده بر سمته کتمیوب
کندی قلبنه کلسون وانواع آرزوی هواسی تخیلاتیله تسلی بولسون بعده ینه ماسوایی اونودوب ذکر وفکره
طالوب مولاسیله تنها قالسون تا بالغ وکامل اولمدقجه تأهل قیلمسون اول نفسیله نزاع وجدال اوزره ایکن
هواسیله کوکلدن طشره یه کیتمسون نتکیم بر مرشد کامل * ما رأیت سالکا تزوج وثبت علی طریق
المولی فان من تزوج فقد رکن الی الدنیا * دیوب حکمت سویلمشدر وزمانه زنانی آرزوسنده صبر وتخیل انلره
تواصلدن وبدخویلرینه تحملدن قلبه اروح وانجح واهون وروحه اعز والذ واحسن اولدیغن بیان ایلمشدر
زیرا که حق تعالی * ان من ازواجکم واولادکم عدوا لکم فاحذروهم * کلامیله تنبیه بیورمشدر ادمك نفسی
عدوی جان ایکن سائر اعدا ایله جمعیتی کندویه زیاده زیان اولدیغن طیورمشدر واما عارف کامل عالم وحدته
کلمشدر وعالم کثرتی خیال وظل بیلمشدر وا کا تأهل وتجرد وصحبت وعزلت برابر اولمشدر زیرا که اول جمله یی
ربیسیله بولمشدر وجمیع احوالنده آنکله معامله ایدوب تسلیم ورضا ایله طولمشدر وانك ماسوا ایله برایشی
قالموب حق ایچون خلقه رغبت وخدمت قیلمشدر پس اکا ازواج واولادنده نه ضرر ونه زیان کلمشدر غلبه
وکثرتده بیله مولاسیله تك وتنها قالمشدر (بیت) امواج کثرت ایچره یم وحدتی سیزن * دریادل اودر یادل نه کدر
آلسه ده سه زن * والحاصل خلقك کیمی سلامتن تجرد حالنده وکیمسی راحتن تزوج نوالنده بولور پس کوزل
خصاله یاخود کماله ویا جماله ویا چوق ماله مالك اولان کمسه تزوجدن لذت آلور ومال وجمال وکمال وخصالی
اولمیان کمسه تجرد عالمنده راحت قالور حالبوکیم حق تعالی هر قولنه خیرلی اولان امری بیلور وهر کسك
حالنه هر آنده لایق اولانی دمبدم قیلور (بیت) خلاق جهان عالمه قیلدقده تجلی * هر قولنی بر حاله قیلمش
متسلی * فصل ثالث * اداب وارکان صحبت خالق وخلق زمانی والفت اقارب وجیران ویارانی اون اوچ نوعله
بیان وعیان ایدر * نوع اول * عبدك مولاسیله حضور وانسیتنك آداب وارکانن بیلدیرر (ای عزیز) معلوم
اولسونکه اهل ادب دیمشلردر که تحقیقا سنك اول صاحبك که حضر وسفرك اوقاتنده ونومك ساعتنده
بلکه حیات وموتك حالاتنده سندن بر آن مفارقت ایلمز اول سنك مولی وخالقکدر ورب ورازقکدر هر نه
ساعت که سن انی ذکر وفکر ایدرسن اول سنك جلیس وانیسکدر نتکیم حق تعالی * انا جلیس من ذکرنی *
بیورمشدر وهر نه زمانکه انك حقنده اولان تقصیرك ایچون سکا حزن کلوب قلبك منکسر اولور اول سنك
صاحب وملازمکدر نتکیم حق تعالی * انا عند المنکسرة قلوبهم لاجلی * بیورمشدر (بیت) کر هزاران
دام باشد در قدم * چون تو بامایی نباشد هیچ غم * تحقیق اکرسن حق تعالی یی معرفتیله عارف اولسك آنی
صاحب اتخاذ ایدردك وخلقك صحبتن بالکلیه ترك ایدر کیدردك وجمیع انفاس ولحظاتکده قلب وجوارحکی
مراقبه ایله بیلوب تیقن ایدردك که حق تعالی هر آنده سنك ضمیرکه مطلع اولور ایمش وظاهر وباطنکه مشرف
وقلبکه هر خطور ایدنی بیلور ایمش ومشاهده ایدردك که حق تعالی سنك مخالطه وخلوتکده متردد اولدیغك
حالاتکده سنکله حاضر ایمش وسائر حرکات وسکناتکه ودمبدم لحظات وخطراتکه ناظر ایمش وسیر ایدردك که
عالم ملك وملکوت ایچنده بر ساکن سکونت بولمز وبر متحرك حرکت قیلمز الا که جبار سموات وارض انی محیط
ایمش پس اول زمانده عبد ذلیلك مولاسی حضورنده تأدبی کبی حضور باریده ظاهر وباطنکله متأدب
اولوردك وسعی واهتمام ایدردك که مولای جلیل اصلاسنی منهیاتنده کورمیوب مأموراتنده بولسون ایمدی
اکرسن جمیع اوقاتکده بو حضور وانسه قادر اولمدکسه زنهار لیل ونهار اویله بر وقتدن خالی اولمیه سن که
انده ربکله تنها قالسن ومناجاتیله متلذذ اوله سن پس اول وقتده سکا لازمدر که آداب صحبت مولایی بیله سن
وبو حضورك آدابی اون بش عدد بوله سنکه بری باشن اکوب اوکونه باقمقدر وبری عقلن جمع ایدوب غیری
افکاری براقمقدر وبری صمت وسکوت قیلمقدر وبری جمیع اعضای بدنی ساکن اولمقدر وبری مبادرت
امر ایتمکدر وبری اجتناب نهی ایتمکدر وبری اعتراض ایتمکدر وبری دوام ذکر ایله اولمقدر وبری فکر
مولایه ملازمت قیلمقدر وبری حق تعالی یی جمله یه ترجیح وایثار ایتمکدر وبری خلقك جمله سندن مأیوس اولوب

کتمکدر وبری هیبت آلتنده خضوع ایله تذلل قیلمقدر وبری حیا آلتنده خشوع ایله منکسر اولمقدر وبری کار وکسب ایتمیوب ضمان حقه اعتماد ایتمکدر وبری تسلیم ورضا سمتنه کتمکدر ولازمدرکه بو ذکر اولنان آداب وارکان جمیع لیل ونهارکده سنك شعارك اوله‌لر زیراکه بونلر سندن طرفة العین مفارقت ایلین صاحبکله اولان آداب صحبتدر اما خلق البته بعض اوقاتکده سندن مفارقت ایدرلر وسنی ترك ایدوب کندی ایشلرینه کیدرلر (نظم)

جانان ایلندن کلمشم | فانی مکانی نیلرم | اول ملکه میل صالمشم | بن بو جهانی نیلرم
دنیایه کلدم کتمکه | علم ایله حلمه یتمکه | عشق ایله جان سیرایتمکه | بن این آنی نیلرم
دور زماندن دویمشم | کون وفسادی قویمشم | دار الامانی طویمشم | بن سجن جانی نیلرم
هب اعتبارم آتمشم | عاشقلغه ال قاتمشم | بن نفسی دوسته صاتمشم | بو دشمنانی نیلرم
عشقك شرابن ایچمشم | دل کلشنینه کوچمشم | بن وارلغمدن کچمشم | نام ونشانی نیلرم
عشقی طبیم قیلمشم | دردنده درمان بولمشم | بن لب حکمت بیلمشم | یونانیانی نیلرم
انفاس عشقی دارکم | مال ومنالی تارکم | کنج نهانی مالکم | نقد روانی نیلرم
تحت توکل بولمشم | ملك قناعت آلمشم | مخفیجه سلطان اولمشم | جاه عیانی نیلرم
هر نه کاورسه بخشیدر | زیرا اودوستك بخشیدر | چون جمله انك ایشیدر | بن بد کمانی نیلرم
اولمش انکله قالمشم | عین حیاته طالمشم | کندیم بیلوب کام المشم | وهم وبلانی نیلرم
کرچه زمان دوران ایله | پیرایتدی جسمم شان ایله | کوکلم جوانده جان ایله | پیر وجوانی نیلرم
تن بسلمکدن صایمشم | کوکلم سراین یایمشم | خورشیدم آنده طایمشم | بن اخترانی نیلرم
یاری بکا بس کورمشم | اغیاری دلدن سورمشم | انسیله تنها طورمشم | بن انس جانی نیلرم
دلدن دله بیك ترجمان | وارکن نه سویلر بولسان | چون جان ودلدار هم زبان | نطق وبیانی نیلرم
حق جمیع خلقدن | مستغنیم بالله بن | خلاق عالم وار ایکن | خلق زمانی نیلرم

﴿نوع ثانی﴾ عالمك طالبلرینه تعلیم وتدریسك آداب وارکانن بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل ادب دیمشلردرکه استاذك تلامیذینه تعلیم وتدریسنك آداب وارکانی اون یدیدر بری احتمال اذادر وبری صمته ملازمت قیلمقدر وبری حلیم وسلیم اولمقدر وبری وقار جلوسدر وبری اطراق رأسدر وبری اختیار تواضعدر وبری ترك هزل ومزاحدر وبری متعلمه ملایم اولمقدر وبری متعجزه تأنی قیلمقدر وبری بلیدی حسن ارشاد ایله صلاح ایلمکدر وبری سؤالی تکرار ایدنه تعزیر ایتمکدر وبری سائله صرف همتله اصغا ایلمکدر وبری سؤالی تفهیم ایدوب اندن جوابن سویلمکدر وبری حجتی قبول ایتمکدر وبری حقه رجوع وانقیاد ایله کتمکدر وبری ضررلی علمدن متعلمی منع ایتمکدر وبری علم نافعی غیرالله ایچون تعلمندن آنی زجر ایتمکدر پس هرعالمه لازمدرکه متعلملریله بو آداب مذکوره اوزره معامله ایدوب علم نافعی تعلیم ایلیه (قطعه) مأذون اولورسك اوقوت علوملی * نشر ایله خلقه نفع عمومی * عامل اولورسك کامل اولورسك حکمتلری هب سنده بولورسن * ﴿نوع ثالث﴾ شاکردك استاذندن تعلمنك آداب وارکانن بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل ادب دیمشلردرکه متعلمك عالمدن استفاده سنك آداب وارکانی اون بشدر بری استاذینه سلام ویروب ایاغ اوزره طورمقدر وبری استاذی اذنیله اوتورمقدر وبری نماز ایچنده کبی ادبلی قعود ایلمکدر وبری انك حضورنده آز سویلمکدر وبری استاذی سؤال ایلدکجه سویلمکدر وبری اندن استیذان ایلدکجه سؤال ایلمکدر وبری فلان سنك خلافك دیمشدر دیمسیله اکا معارض کتممکدر وبری صوابی استاذندن کندی اعلم اولدیغن اکا اشعار ایتمکدر وبری انك مجلسنده جلیسنك قولاغنه مخفی سوز سویلمکدر وبری باشن اوکنه آکوب اطرافنه التفات ایلمکدر وبری انك ملالی عندنده ختم کلام ایلمکدر وبری اول کیدوب کلدکجه اکا قیام ایلمکدر وبری استاذن قیام ایلدکده سؤالی ترك ایتمکدر وبری اول یولنه کیدر ایکن اکا برنسنه سؤال ایتمیوب بیله سنجه کتمکدر وبری انك جمیع اولاد ولواحقنه بیله تعظیم

واکرام ایتمکدر وبری ظاهری منکر اولان ایشده اکا سوءظن ایتمیوب سرینه تمکدر واول فعلك سرنده
آنی اعلم بیلسون وسوءظن عارض اولدقده حضرت خضر ایله موسی علیهما السلامك قصه سن تذکر قیلسون
پس هر طالب علمه لازمدرکه استاذ ایله آداب مذکوره اوزره معامله ایدوب تحصیل علم ایلسون نتکیم
دینلمشدر * ماوصل من وصل الا بالحرمة والتعظیم وماسقط من سقط الا بترك الحرمة والتعظیم (بیت) استاذکه
تعظیم ایت زیراکه دینلمشدر * من علمنی حرفا قد صیرنی عبدا ﴿نوع رابع﴾ آدمك والدینیله صحبت والفتنك
آداب وارکانن بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل ادب دیمشلردرکه والدینی حیاتنده اولان کسه نك
والدینیله صحبت والفتنك آداب وارکانی اون بشدر بری انلر سوزلرین استماع ایتمکدر وبری امرلرینه امتثاله
کتمکدر وبری انلردن اذنسز اوطورمقدر وبری انلرك قیامیچون ایاغ اوزره طورمقدر وبری انلرك اوکنجه
یولده کتمکدر وبری انلرك صوتندن زیاده رفع صوت ایتمکدر وبری انلری اسملریله دعوت ایتمکدر وبری
دعوتلرینه اجابت ایدوب لبیك سویلمکدر وبری خدمتلرنده سرعت ایلمکدر وبری انلرك رضالرین طلبده
حریص اولمقدر وبری انلره قول قناعت بسط ایدوب حرمت قیلمقدر وبری انلره بر واحسانن امتنان ایتمکدر
وبری انلره حدتله نظر ایتمکدر وبری انلرك یوزینه قارشو یوزن اکشتمیوب کولج یوزله وطاتلی سوزله
خاطرلرین مطیب قیلمقدر وبری امرلری اولمدقچه غربته کتمیوب یانلرنده قالمقدر پس هر کسه لازمدرکه والدینیله
بو آداب اوزره صحبت والفت ایده وهر خدمتلرین کوروب رضالرین کوزه ده (بیت) رضای حق رضای والدین
ایچره بیلنمشدر * که جنت امهات اقدامی تحتنده بولنمشدر ﴿نوع خامس﴾ تجرد عالمنده اولان عارفلك تأهل
وتزوجنك آداب وارکانن بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل ادب دیمشلردرکه سالك متجرد تکمیل سلوك
ایدوب عارف کامل اولدقده تزوج ایتمك مراد ایلدیسه آنك نام ادا اولوب تزوج قیلمسنك آداب وارکانی اون
بشدر بری تحصن وعفتی نیت قیلمقدر وبری ولیمه مهر ایچون آقچه قرض آلمقدر اکر یاننده اقچه بولنمدیسه بورج
آلسون وحق تعالی یی آنك اداسنده ضامن بیلسون وبری فقر وعسرتدن خوف وحذر ایتمیوب حقه توکل
قیلمقدر وبری اصلی پاك اولان متدینه وعاقله یی نشانلیوب آلمقدر زیراکه مطیعه وصالحه خاتون آغرلجه آلتون
دکر خیر متاع دنیا صایلور نقدر فقیر وحقیر اولورسه ده زوجی اکا محبت ایدوب اوزرینه بایلور وبری عز ومال
وجمال ایچون تزوج ایتمکدر زیراکه عز ایچون تزوج ایدن فقیر اولور قالور وجمال ایچون تزوج ایدن
رسوای عالم اولوب بلاسن بولور وبری شرف ومال وسن وقامتده کندودن ادنایی آلمقدر زیراکه قلبه اویله
اولمق اروح کلور وانك حقارت نظرندن امین اولور واکر عورت نشانلق مراد ایلدیسه رجلده دین وحسن
خلق سخا اختیار ایلسون وبری تقلیل مهر ایتمکدر زیراکه مهرك خیرلیسی درتیوز مثقال فضه در وبری
موسر ایسه ادای مهری تعجیل ایتمکدر وبری برشاة ایله اولورسه ده طعام ولیمه قیلمقدر وبری اکل
طعام ولیمه یی غنیمت بیلمکدر زیراکه اول جنت طعامندن حظ آلمقدر وبری احسن لباسیله مزین
اولمقدر وبری قبل الزفاف ایکی رکعت نماز قیلمقدر وبری ابتدا اهلنك ناصیه سن طوتمقدر * اللهم بارك لی
فی اهلی وبارك لاهلی فی * دیمکدر وبری اهلنك رخلرین بوس ایدوب لبلرین اموب ممه لرن اوپمکدر وحضرت
عمر رضی الله تعالی عنه عورتك ضعیف وسمیننده سؤال اولندقده فراشك لین اولسون بیورمشدر نسوانك
سمانی احسن واشهی وجماعی الذ واحلی اولدیغی طیورمشدر (بیت) بزه لازم دکل ضعیف ومریض * استرز
عورتی سمین وعریض ﴿نوع سادس﴾ رجل کندی اهلیله ملاعبه وجماعنك آداب وارکانن بیلدیرر (ای عزیز)
معلوم اولسونکه اهل ادب دیمشلردرکه جماعك آداب وارکانی یکرمیدر بری ابتدا کندوسی قمیصندن غیری
لباسندن معرا اولمقدر وبری اهلنی دخی کذلك عاری قیلمقدر وبری سلنمك ایچون ایکی خرقه المقدر وبری
مجامعه دن مقدم تقبیل وملاعبه ایله متلذذ اولمقدر زیراکه اویله ایتمك هم بدنده خفت وهم کوکلده عفت وهم
جانده راحت بولمقدر وبری قبل الادخال تعوذ وتسمیه قیلمقدر وبری عند الادخال تقبیل وتکلمدن فارغ
اولمقدر زیراکه بونلر ولدك صاغر ولال اولمسنه سببدر وبری بعد الانزال اهلنك بطنی اوزرنده انك دخی ایشی
بتنجیه دك قالمقدر تاکیم عورت بردخی جماع اولنجیه دك سنت اولوب تنبل قالمسون نتکیم خبرده وارد
اولمشدر وقتاکه رجل اهلیله اختلاط ایلر خروس کبی ایتمسون بلکه اهلنده بولدیغی لذتی اهلی دخی اندن

بولمدقچه

بولمدقجه بطنی اوزرندن کتمسن وبری صبی ویا بهیمه عنده جماع ایتمکدر وبری اهلنك قبلن قویوب دیرینه
کتمکدر وبری کثرت جماع ایله افتخار ایلمکدر وبری عورتنك حسن ولطفن کمسه یه سویلمکدر زیراکه
بونلر فتنه یه باعثدر وبری ترك جماعه مداومت قیلمقدر زیراکه معده دن سوت صاغلمسه آنك صوغلمسی
محققدر وبری بعدالفراغ اوچ قطره ده اولورسه بول ایتمکدر تاکه بقیهٔ منی مثانه ده قالمسون وانده دواسز
مرض حاصل اولمسون وبری بعدالجماع صاغ یانی اوزرینه راحت بدن ایچون برنومهٔ خفیفه یه کتمکدر وبری
بردخی عودت مراد ایدرسه ذکرین غسل ایتمکدر وبری انی ارقه سی اوزرینه یاتوروب دوردی آراسنه
کتمکدر زیراکه جماعك یکرمی شکلندن احسن اشکالی بویله ایتمکدر نتکیم انك اردأ اشکالی واضر
احوالی عورت رجل اوزرینه چقمقدر وانك فرجی رطوبتی انك ذکری اوزرینه آقمقدر وبری عورته حیض
ایامنده رغبتی آز اولمق ایچون اکا اسکی ثیابن کیدیرمکدر وبری عورت پاك اولنجه دك ازارالتنه بیله آلتن
سورتمکدر اما انکله بیله یاتسون وبیله سنجه اکل وشرب ایتسون وبری آناسی وباجیسی وعمه سی وخاله سی
وقیزی وکلینی محبتیله مجامعت قلمامقدر وبری اجنبیه دن اجتناب ایدوب انکله تنها قالمامقدر زیراکه اجنبیه
ایله خلوت حرامدر اکا نظر وانکله کلام اتهامدر برشاعر بربلوك عورتلر یانندن کچوب یولنه کیدرایکن
دیمشدرکه (بیت) ان النساء شیاطین خلقن لنا * نعوذ بالله من شر الشیاطین * وانلردن برشاعره اکا جواب
ایتمشدرکه (بیت) ان النساء ریاحین خلقن لکم * وکلکم یشتهی شم الریاحین ﴿نوع سابع﴾ اوقات جماع
واتحادی واحوال واشکال اولادی بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل ادب دیمشلردرکه مستحب
ولایق وتنعم فایق ومروته موافق بودرکه رجل اهلنك رضاسیله جماع ایلیه ومراعات اوقات ایله اجتماع
ایلیه واوقات ممنوعه ده اندن امتناع ایلیه پس اکر برکشی اهلنك رضا ومحبتیله جماع ایدرسه اندن حاصل
اولان ولد عاقل ورشید اولور واکر هلال آینك ابتدا کونی جماع ایدرسه اندن اولان ولد جمیل اولور واکر
کوندز قبل الظهر ایدرسه ولد حکیم وکریم اولور واکر اثنین کیجه سی ایدرسه حافظ قرآن اولور واکر صالی
کیجه سی ایدرسه ولد هم سخی وهم رحیم اولور اکر خمیس کیجه سی ایدرسه ولد هم عالم وهم عامل اولور واکر
جمعه کیجه سی ایدرسه ولد هم عابد وهم عارف اولور واکر جمعه کونی قبل الصلاة ایدرسه ولد سعید اولوب موتی
کلدکده شهید اولور واکر برکشی اهلندن رضاسز اکر هله جماع ایدرسه اندن اولان ولد احمق اولور واکر
مرضعه یی ایدرسه ولدینه ضرر کلور واکر هلال آینك ابتدا کیجه سی یا اون بشنجی کیجه سی ویا صوك کیجه سی
جماع ایدرسه ولد مجنون اولور واکر پازار کیجه سی ایدرسه ولد قاطع طریق اولور واکر چارشنبه کیجه سی
ایدرسه ولد قتال اولور واکر کوندز بعد الظهر ایدرسه ولدك کوزی شاشی اولور واکر رمضان بیرامی کیجه سی
ایدرسه ولد عاق الوالدین اولور واکر قربان بیرامی کیجه سی ایدرسه ولد التی پارمقلی ویا دورت پارمقلی اولور
واکر ایاغ اوزره اولدیغی حالده ایدرسه ولد فراشنه بوال اولور واکر بالدوزی محبتیله ایدرسه ولد خنثی
اولور واکر جماع اوزرنده تکلم ایدرسه ولد لال اولور واکر فرجه نظر ایدرسه ولد اعمی اولور واکر اول حالده
زنی تقبیل ایدرسه ولد صاغر اولور واکر میوه اغاجی التنده ایدرسه ولد ظالم اولور طهارتسز ایدرسه
ولد بخیل اولور واکر لحافسز تحت النجوم ایدرسه ولد منافق اولور واکر برکمسه نك حضورنده ایدرسه ولد
سارق اولور واکر برات کیجه سی ایدرسه ولد بدخویلی اولور واکر یوله کیده جك کیجه ایدرسه ولد مسرف
اولور وانزالی حالنده ایکیسنك فکر وخیالنده نه صورت بولنورسه ولد اکا یقین اولور وکوزلری نه رنکه نظر
ایدرسه ولد اول رنکه قریب اولور واکر حیض ونفاس ایامنده ایدرسه ولد جذام اولور وایتدیکی ایش حرام
اولور واکر نطفهٔ ممتزجه داخل فم رحمده اولان افواه اربعه سنك برندن دخول ایدرسه ولد بر اولور
وایکیسندن کیدرسه وایکی واوچندن کیدر واوچ ودردنده کیدرسه ولد درت اولور واکر ماء رجل
اول کلوبده آکثر اولورسه اول سبقت حکمیله اوغلان اولوب اول کثرت حکمیله عمیسنه مشابه کلور واکر
ماء رجل اول کلوب ماء مرأه آکثر اولورسه اول سبقت حکمیله اوغلان اولوب بو کثرت حکمیله طایسنه
مشابه کلور واکر ماء مرأة سبقت ایدوب ماء رجل آکثر اولورسه اول سبقت حکمیله قیز اولوب اول کثرت
حکمیله خاله سنه مشابه کلور واکر ماء مرأة سبقت ایدوب ماء رجل آکثر اولورسه اول سبقت حکمیله قیز

اولوب بو کثرت حکمیله عمه‌سنه مشابه کلور و بو احکامك جمله‌سی آثار ایله اثبات اولنوب تجربه قیلنمشدر

(نظم)

شول دمکه روح طائر قدس آشیان ایدی ‖ جان بلبلینه کلشن وحدت مکان ایدی
کان خفاده جوهر جان بی نشان ایدی ‖ کتم عدمده عالم و آدم نهان ایدی
خلوتسرای سرده کوکل کامران ایدی ‖ بر یار ایدی همان و بر اول یار جان ایدی
دملر اودملر ایدی زمان اول زمان ایدی

قنی اودمکه ساقئ خمخانهٔ ازل ‖ صونردی روح پاکمزه جام لم یزل
ماینمزده اولمز ایدی بحث ایله جدل ‖ بی قیل وقال اولوردی قمو مشکلات حل
یوغ ایدی آفت اجل عمر بی بدل ‖ راحتده ایدی زمرهٔ ارواح ماحصل
دملر اودملر ایدی زمان اول زمان ایدی

داخی قورلمشدی طلسمات کائنات ‖ یکسان ایدی هنوز بو افراد ممکنات
چیقمامش ایدی ساحل امکانه فلك ذات ‖ اولمش ایدی موج فکن قلزم صفات
کتم عدمده ایدی شؤن مکونات ‖ داخی ظهوره کلمش ایدی تعینات
دملر اودملر ایدی زمان اول زمان ایدی

ناکاه کلك کاتب دیوان امر هو ‖ یازدی برات آدمه طغرای اهبطوا
آیری دوشوب اوکلشن لاهوتدن قو ‖ ایتدك ضروری کلخن ناسوته سرفرو
طوتدق اکرچه صحن سرای وجوده رو ‖ جانده هنوز باقیدر اول شوق و آرزو
دملر اودملر ایدی زمان اول زمان ایدی

ارواح انس باصدی قدم چون سیاحته ‖ کلدك ضروری عالم کون وصباوته
تبدیل اولوب اودکلو لطافت کثافته ‖ دست قضا براقدی فلکدن فلاکته
دوشدك قیود رنج وعنا وسقامته ‖ بو خاکدانه کلدك اکرچه اقامته
دملر اودملر ایدی زمان اول زمان ایدی

﴿نوع ثامن﴾ رجلك اهلیله صحبت والفتنك آداب وارکانك بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل ادب دیمشلردرکه رجلك زوجه‌سیله صحبتنك آداب وارکانی اوتوزدر بری کشی کندی اهلیله حسن خلق ایله معامله ایلکدر وبری انکله رفق وحلم ایله صحبت والفت ایدوب لطف ولین ایله سویلکدر نتکیم خبرده کلمشدرکه خلقك خیرلیسی اهلنه خیرلی ومنفعتلی اولان کمسه‌در وبری اهلنك اوزرینه داخل اولدقجه اکا سلام ویروب حالن سؤال ایلکدر وبری انی تنهاده مسروره بولدیسه ساچلرین اخذ ومسح ایدوب انواع تلطفله کندوبی بوس وکنار ایلکدر وبری انی تنهاده محزونه بولدیسه اکا اظهار محبت وشفقتله خاطرین صوروب طاتلی سوز سویلکدر وبری اهلنك خاطرین دروغ مصلحت آمیز اولان وعده‌لرله تطییب ایلکدر زیرا که اول خانه‌سنده محبوس وغیریدن مأیوس وکندوسیله مأنوس اولان یارغاری وغمکساری وامکداری وملعبه‌سی ومزرعه‌سی ومأربه‌سیدر وبری اهلنه طفل تربیه‌سنده یاردم ایلکدر زیرا که طفل اناسنه کیجه کوندز فریاد وفغان ایله برزمان مهلت ویرمز آمانسز غریمیدر بلکه انصافسز مهینیدر پس اکا امداد ایده‌نك مولاسی معیندر وبری اهلنه کندی ملبوساتندن الباس ایتمکدر وبری اکا کندی مأکولاتندن اطعام ایتمکدر واکر وسعی وار ایسه انك نفقه‌سین واسع قیلسون واهلنك مسکن ولباس ونفقه‌سین بوینته واجب بیلسون

وبری

وبری اهلنی هیچ دوکمیوب دنیا امورنده اولان قصوری ایچون سوکمکدر وبری اهلنك دین امورنده بولنان تقصیری ایچون بر کوندن زیاده کوسمیکدر وبری اهلنه رفق ایله مدار ایلمکدر زیرا که اول ضلع معوجدن خلق اولنمشدر وعقل ودینی ناقص بولنمشدر وزوجی عندنده اسیر قیلنمشدر انجق بشاشتله صحبت والفت ایچون آلنمشدر وبری اهلنك سوء خلقی حرکت ایلدکده کندی نفسنه سوء ظن ایدوب اکر نفسم اصلاح اولسه اهلم دخی اصلاح اولوردی دیمکدر اولیای کرامك بریسی اهلنك سوء خلقنه صبر ایدوب سؤال ایدنه جواب ایدر ایمشکه خوف ایدرمکه انك اذیتنه صبر ایتمیان کمسه انی تزوج ایدوب ایکیسی بیله بلایه دوشرلر نتکیم دینلمشدرکه رجل اهلندن تحمل ایتمده التی نسنه‌دن نجاتی واردر صبی سله‌دن وقدره قیرلمدن وبوزاغی دوکلمدن وکدی سوکلمدن ومسافر قوولمدن وثیاب یرطلمدن قورتلور وبری اهلنك غضبی غالب اولدقده سکوت ایلمکدر تاکیم عورت نادم اولوب زوجنه اعتذار ایلسون زیرا که اول ضعیفه‌در سکوت ایله مغلوب اولور وبری اهلنك حسن خلقی غالب کلوب هر خدمتی بشاشتله ادا ایلدکجه آکا دعا وحقه شکر وثنا ایلمکدر زیرا که رجله موافق عورت شکری ادا اولنمز بر نعمتدر وبری اهلیله اوبله معامله ایتمکدرکه عورت زوجم بنی جمله نسادن زیاده بکنمش وسومش بیلسون وبری اهلیله تدبیر معاش وحوایج بیت امورنده مشاوره ایدوب غیری بیوك اموری اکابار خاطر ایتمکدر وبری اهلنك خیانت ومکرندن حذر اوزره اولمقدر زیرا که حضرت آدم آتامز اهلی حوا انامزك دعوتیله ربیسنه عاصی اولمشدر وبری اهلنك معصیت اولمیان تقصیرات وتزویراتندن اغماض ایله تجاهل وتغافل ایتمکدر وبری اهلنك جمیع اسرار وعیوبن جمله‌دن ستر ایلمکدر وبری اهلیله مزاح ایدوب لطیفه‌لر سویلمکدر وکندی‌زی نسایه کیرمیوب غیر ملاعبه‌لر ایلمکدر نتکیم حضرت حبیب اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم ازواج مطهره‌سیله اظرف ناس ایدی حتی اول حضرت عائشه اهلیله برکره مسابقه ایلدکده عایشه انامز ضعیفه وضامره اولدیغندن انی سبقت ایلمشدر بعده اول حضرتك محبت وامریله عایشه انامز تسمین بدن علاجن تناول ایدوب سمینه اولدقده بردخی مسابقه ایدوب اول حضرت عائشه سمینه‌یی کچدکده هذه بتلك حدیثن سویلمشدر زیرا که رجلك اهلیله ملاعبه‌سی لهو باطل دکلدر بلکه اول حقدر وطاعتدر وبری اهلنی غلبهٔ ناسه ناظر اولان ایوانده اسکان ایتمکدر تاکیم نامحرمه باقوب خلقه میلی آقمسون وبری اهلنه یازی یازمق اوکرتمکدر زیرا که اندہ فتنه واردر وبری اهلنه قران وفرایض واداب دین اوکرتمکدر وبری اهلندن اذنسز نطفه‌یی اندن عزل ایتمکدر وبری اهلنی البسهٔ فاخره‌دن عاری صاقلمقدر تاکیم زینت صاتمق ایچون طشره‌یه چیقمیوب خانه‌سنه ملازم اولسون (بیت) خاتون خوب صورت وپاکیزه روی را * نقش ونکار وخاتم فیروزه کومباش * وبری اهلندن اذنسز سفره بلکه حجه کیتمکدر وبری اهلی صالحه ومطیعه ایسه انك اوزرینه بردخی تزوج ایتمکدر تاکیم عدالتله حسن معاشره‌دن محروم اولمیه وبری اهلنه هموم وغموم وخصوم ودیونن سویلمکدر وبری اهلنه حضور وغیابنده خیر دعا ایدوب بددعا ایتمکدر زیرا که لیل ونهار اول انك خدمتکاریدر وخبازو طباخ وخیاط وغسال وخزینه داریدر بلکه انیس ومونس ویار ونکاریدر (بیت) کیمك که یاری سنجلین سرو ناز اولور * یوز بیك بلایه اوغراسه‌ده ینه آز اولور

﴿نوع تاسع﴾

عورتك زوجیله صحبت والفتك آداب وارکانن بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل ادب دیمشلردر که عورتك زوجیله صحبتك آداب وارکانی یکرمیدر بری زوجی قپودن ایچری کلدکده اکا قیام ایلمکدر وبری زوجن انبساط ایله استقبال ایلمکدر وبری زوجنه مرحبا افندم سویلمکدر وبری زوجنك عباسن آلمقدر وبری زوجنه هر امرنده مطیع ومنقاد اولمقدر وبری زوجنك فراشندن فرار ایتمکدر وبری زوجندن اذنسز خانه‌سندن بر یره کیتمکدر وبری زوجی اندن بوس وکنار استدیکی ساعت نفسنی تسلیم ایدوب تأخیر ایتمکدر وبری زوجیك ثیابن تنظیف ایدوب قملن دوشورمکدر وبری زوجنك آشن واتمکین پشورمکدر وبری زوجنك مومن واوچاغن یاقوب فراشن بسط ایدوب دوشرمکدر وبری زوجنه غسل ووضوء ایچون طشت ومقرمه کتورمکدر وبری زوجی استرسه غسل ووضوده انك خدمتن بتورمکدر وبری زوجندن اذنسز اوروج طوتمامقدر وبری زوجنه مال وجاه ایله امتنان ایتمکدر وبری زوجنه کسوت ونفقه امرنده برغم کتورمکدر

وبری زوجنك صوتندن زیاده کندی صوتن یوقاری کوتورممکدر وبری زوجنه اذیتله جانبنه یتورممکدر وبری زوجنك حضور وغیابنده اکادعا وثنا قیلمقدر وبری زوجیچون کحل وحنا ایله وسائر مباح اولان اشیا ایله متزین اولمقدر وبری زوجنك عرض ومالن کیجه کوندز حمایت وصیانت ایلمکدر یعنی کندی نامحرمه کورنمیوب اندن اذنسز برکسه یه برنسنه سین ویرممکدر (بیت) مرادم شویله درحالا * سکا ای قامتی بالا * قومه سون حضرت مولا * بنی بر آن همان سنسز ﴿نوع عاشر﴾ کشینك اولادیله صحبت والفتنك آداب وارکانن بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل ادب دیمشلردرکه آدمك کندی اولادیله صحبتك آداب وارکانی یکرمیدر بری پدر اولادنك ولادتیله مسرور اولمقدر نتکیم حضرت حبیب اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم بیورمشدرکه ولد دنیاده سرور وآخرتده نوردر وبری بنات ایله زیاده مسرور اولوب انلره حرمت قیلمقدر زیرا که اولادك خیرلیسی قیز اولمقدر نتکیم حضرت حبیب اکرم صلی الله علیه وسلم بیورمشدرکه عورتك برکتلیسی قیز طوغرمغله استفتاح ایدندر زیرا که بن حق تعالیدن مؤنثسز اولاد استدم باکه بنات احسان ایلمشدر وبری تبشیر اولندقده ولدینه کوچك آد ویرکدر وبری یدنجی کوننده یا بعده اوغلان ایچون ایکی قیون وقیز ایچون برقیون عقیقه نیتیله ذبح ایدوب بی کسر عظام انی تقسیم سهام ویاطبخ واطعام ایلمکدر وبری یوم سابعده یااون بیله دك اوغلن سنت ختان ایتدرمکدر وبری اوغلی یاقیزی التی یاشنه بالغ اولدقده انلره قرآن وفرایض وادآب دین اوکرتمکدر وبری اوغلنه کتابت ورمی وسباحت وبرصنعت هینه تعلیم ایتمکدر زیرا که خبرده * الحرفة امان من الفقر * کلمشدر واکر علمه رغبت ایدرسه اکا هدایت اولمشدر (قطعه) لغت بیل صرف ونحو ومنطق آداب * حساب وحکمت وهیئت سطرلاب * معانی بیل اصولین دین شریعت * حدیث وفقه وتفسیر وطریقت * وبری اوغلنه کوچك لقب ویرمکدر وبری قیزینه طبخ وغزل وحیاطه اوکرتمکدر وبری جمیع اولادن تزیین واحسن وهدایاده برابر طوتمقدر وبری ترفنده میوه یی ابتدا قیزا اولادینه ویرمکدر زیرا که انلرك یورکاری ارق واضعفدر وبری اطفالن شفقتله تقبیل ورأفتله درآغوش ایلمکدر وبری اولادیله بغایت مرحمتله معامله ایلمکدر وبری انلرله ملاعبه ایدوب انبساط ایله سویلمکدر وبری انلره بددعا ایتمیوب خیر دعا ایلمکدر زیرا که بددعا اسباب فقردندر وچوق اولورکه قرین اجابت اولوب انلری فساده ویرر وبری اون یاشنه بالغ اولان صبیانن ذکور واناثن تفریق ایدوب بشقه دوشکده یاتورمقدر زیرا که انلری بیله یاتورمق فتنه یه یاتورمقدر وبری اون بش یاشنه بالغ اولان اولادك رضالریله تزویج ایلمکدر وبری اولادینك ادا ایده مدیکی خدمتی امر ایتمکدر تاکیم عاق اولملرینه سبب اولمسون وبری یاننده دلانلرینه کندی مأکولاتندن اطعام وکندی ملبوساتندن الباس ایلمکدر وبری کمسه نك اولادینه سوء قصد ایتمکدر تاکیم انك ضرری کندی اولادینه راجع اولمسون وبر زماندنصکره یوللرینه کلسون نتکیم اخوت یوسف انی پدرندن آلوب اسیر قیلدیلر انلرك اولادی هم فرعون الندە اسیر اولدیلر واکدکلرین بیچوب جزالرین بولدیلر (بیت) مجازاتنده خوب وزشتك ایتمز ذره جه تقصیر * عجب صورتنمای عدلدر آیینهٔ عالم * ﴿نوع حادی عشر﴾ سیدك غلمان وجواریسیله صحبت والفتنك آداب وارکانن بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل ادب دیمشلردرکه آدمك کندی ملك یمینی اولان غلمان وجواریسیله صحبتك آداب وارکانی اون یدیدر بری سید اول اسیرلری اشترا ایلدکده باشلرین طوتوب انلره برکتله دعا ایتمکدر وبری ابتدا انلره برشیرین نسنه یدرمکدر وبری کندی طعامندن یدروب کندی لباسندن کیدرمکدر وبری انلره اولادی کبی قرآن وفرایض وعقایددین اوکرتمکدر وبری انلره مشقتلی ایش تکلیف ایتمکدر وبری انلره اعمال شاقه تکلیف ایلدکده یاردم ایلمکدر وبری برکون برکیجه ده یتمش کره قصور ایتسه لر عفو ایله معامله قیلمقدر ویتمش برنجی قصور ایتدکلرنده لسان ایله تعزیز ایدوب یتمش ایکنجیده تأدیب ایچون الیله اورمقدر وبری انلری غضبی ساکن اولمدقجه ضرب ایتمکدر وبری اون سله دن یوقاری کتممکدر وبری انلری تأدیب ایچون دوکدکده یوزلرینه وتهلکه لی یرلرینه ضرب ایتمکدر وبری غلام وجاریه سنك کندی خدمتنده اولان تقصیراتن کندینك مولاسی خدمتنده اولان تقصیراتندن کورمکدر نتکیم اولیای کرامك بریسنك غلامی کندویه عاصی اولدقده دیرایمشکه ای غلام سن بکا بغایت مشابهسن وبری انلرك تربیه قبول ایتمیانلرین یابیع ویاتزویج

ایله

ايله چراغ ايتمكدر و بری آنلری كندوسيله برسفره ده برابر اوتوردوب طعام ايتدرمكدر و اكر انلر اياقده خدمت ايدر اولديلرسه اكل اولنان اطعمه دن انلره بر لقمه و يرمكدر و بری انلری برزمان استخدام ايتدكدنصكره آزاد ايتمكدر تاكيم حق تعالی انی نارندن آزاد ايليه و بری انلری بعد العتق استخدام ايتمكدر زيرا كه اول انلره اذيتدر و بری كندی راكب اولديغی دابه اوزرنده غلامن رديف ايتمكدر و بری انكله نوبتله كاهی بنوب كاهی پياده كتمكدر اما كندی آته بنوب غلامن اردنجه يوروتمك خلقه كبر ايتمكدر زيرا كه حضرت عمر رضی الله عنه تعالی شام شريفه قدومنده بر غلاميله بر ناقه يه ركوبنده نوبتله مشاركت ايلمشدر كاهی كندی ناقه يه بنوب يولارين غلامی چكوب بر فرسخ قدر كيدردی وكاهی غلامی بنديروب ناقه نی كندی چكوب بر فرسخ پياده يورردی وقتا كه شامه يقين كلديلر نوبت ركوب غلامك ايكن يول اوزرنده برنهره تصادف قيلديلر پس اول حضرت پاپوشن صول قولتوغنه آلوب ناقه نی چكوب اول صوبی كچوب كورمشدر كه امير شام اولان عبيدة ابن الجراح انی استقبال ايچون كنار نهره كلمشدر چونكه عبيده انی اول حالتده كورمشدر پس اكا ديمشدر كه يا امير المؤمنين اعيان شام استقباليكه كلورلر وسنی بوحال اوزره كورسه لر استحسان ايتميوب غيرمعنی ويررلر واول حضرت اكا جواب ايتمشدر كه حق تعالی بزی دين اسلام ايله عزيز ايلمشدر بز انك رضاسين طلب ايلرز مقالات ناس ايله مقيد دكلز انلری نيلرز (بيت) دوست مدحندن نه حاصل ذم دشمندن نه غم * فارغ و آزاده يم بردر يانمده مدح وذم * وحضرت عثمان رضی الله تعالی عنه برغلامنك قولاغن بوكوب انجتمشدر بعده نادم اولوب كندی قولاغن چكديروب آنی آزاد ايتمشدر * پس هركسه لازمدر كه آداب واركان مذكوره ايله عامل اولوب غلمان وجواريلرينه اولادی كبی مرحمت وشفقت قيله لر واما غلمان وجوارينك اغا وافنديلريله صحبت والفتلرينك آداب واركانی بعينه بالاده اولنسان اولادك والدين ايله بولنسان صحبت والفتلرينك آداب واركانی كبيدر وخبرده كلمشدر كه اغاسندن قچن قولك نمازی قبول اولمز تا رجوع ايدوب تائب اولمدقچه (بيت) الهی عبدك العاصی اتاك * مقرا بالذنوب وقد دعاك ﴿ نوع ثانی عشر ﴾ اقربانك اقربا ايله صحبت والفتلرينك آداب واركانن بيلديررز (ای عزيز) معلوم اولسونكه اهل ادب ديمشلردر كه كشينك اقرباسيله صحبتنك آداب واركانی يديدر * بری كشی اقرباسين احيانا زيارت ايليوب انلره طاتلی سويلمكدر نتكيم حضرت حبيب اكرم صلی الله تعالی عليه وسلم يا اباذر * زرنی غبا تزدد حبا * بيورمشدر احيانا زيارت ايدنك محبتی زياده اولديغن طيورمشدر * پس قريبه ممكن ايسه هفته ده بر يا آيده بر ويا سنه ده بر كره اقرباسنك زيارتنه كتسون واكر ممكن دكلسه زيارته بدل انلره بر هديه يا برمكتوب ويا برسلام ارسال ايتسون و بری كندی عشيرت وقبيله سيله وذوی الارحام اقرباسيله تناصر وتظاهرده يكدل ويكجهت يد واحد اولمقدر * پس آدم اقرباسنه كندی حاجاتندن برنسنه تكليف ايتميوب مهماتندن انلری راحت قيلسون وانلرك غملريله مغموم وسرورلريله مسرور اولسون وتعزيه وتهنيه ايدوب بيرام كونلرنده بری برينك زيارتنه كلسون وانلر كلدكده قيام ايدوب بشاشتله سويلسون وكتدكده برابر كيدوب قپويه دك تشييع ايلسون و بری اقرباسنك دوشن حاجتن رد ايتميوب اداقيلمقدر زيرا كه انلری رد ايتمك قاطع رحم اولمقدر انكيچون مجاورت اقربا مكروه اعتبار اولنمشدر تاكيم هركون كورشمكله محبتلری نقصان بولمسون وحرمتلری قالقوب تقاطع ارحامه بادی اولمسون نتكيم خبرده حق تعالی رحمی وصل ايدنی وصل ايدر وقطع ايدنی قطع ايدر كلمشدر * پس امدی صلهٔ رحم البته برسلام ايله اولورسه ده واجب اولمشدر و بری پدرندنصكره عميسن وبيوك قرنداشن وخالن توقير واطاعت وخدمتده پدری مثابه سنده طوتمقدر وانلر دخی اكا شفقت ومرحمتده ورأفتده اولادی كبی معامله ايتمكدر و بری والده سندنصكره عمه سن وخاله سن والده سی منزله سنه تنزيل ايدوب انلر دخی اكا عزت وشفقت ايتمكدر و بری كشی اقرباسن اسير اولمش بولديسه اشترا ايدوب آزاد ايتمكدر و بری اقربانك هر اذيتنه تحمل ايدوب آجی سوزلرين يوتمقدر وخسته لرين كوروب جنازه لرينه واروب وصيتلرين طوتمقدر زيرا كه اقربا بری برندن صلهٔ رحم اكرامن كمالیله مأمول ايدرلر مأمول ايلدكلرينك عكسی ظهور ايلدكده خصملغی قويوب خصومت سمتنه كيدرلر * پس اقربا ايله مبتلا اولانه لازمدر كه انلر ايله بلكه انلرك اهل واولاديله حسن وفاقيله لر تاكيم خصملق خصومته دونميوب صلهٔ رحم ايتمش اوله لر وجسدلری شرندن سلامت بوله لر (شعر)

اقارب كالعقارب فی اذاها * فلا تفرح بعم اوبخال * فكم عم يكون الغم منه * وكم خال عن الاحسان خال *
﴿نوع ثالث عشر﴾ كشینك جیرانیله صحبت والفتنك آداب واركاننی بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونكه اهل ادب دیمشلردركه جارك جیرانیله صحبتنك آداب واركانی اربعین اولمشدر * بری كشینك كندی بیتنه متصل اولان بیوتك اصحابی وكندی قپوسی مقابلنده بولنوب ابوابی كورینن بیوتك اصحابیله فرق دارة وارنجیه‌دك ذمی اولورسه‌ده واجب الاحسان اولان جیرانیدركه اقرباسی مثالی انلره اكرام ایتمكدر وبری جیرانك اهل بیتنه خیانت ایتمیوب عرضلرین صیانت ایتمكدر زیرا كه خبرده حرمة الجار كحرمة الام كلمشدر وبری جیرانك خادملرینه چوق باقوب نظرین اوزاتمقدر وبری جار قریبی آچ ایكن كندی طوق یاتمقدر وبری جیرانی الیله یادلیله انجتمدن صاقنمقدر وبری انلرك دارینه اذنسز باقمقدر وبری جیرانه آزدن وچوقدن بولنان ذمی اولورسه‌ده هدیه‌ویرمكدر * وبری قوكشی چناغی كوندرمكدر یعنی برقوقلی طعام پشورزدكده جار قرینه حصه ویرمكدر وبری اشترا ایلدیكی میوه‌دن كوردیكی جارینه هدیه ایتمكدر وبری جیرانی استقراض ایدرلرسه قرض حسن ویرمكدر * وبری جیرانی محتاج اولدیلرسه حاجتلرین كورمكدر وبری جیرانن بیراملرده زیارت ایتمكدر وبری جیرانی دیوارینه تبول ایتممكدر وبری جیرانك ایتلرینه طاش آتمقدر وبری جیرانك دوابنه ضرب ایتمكدر وبری جیرانی اولادین كندی اولادینه دوكدیروب سوكدرمكدر * وبری جیرانندن اذنسز كندی بناسن انلرك بناسی اوزرینه حواله ومرتفع یاپدرمقدر وبری جیرانن كندی جدارینه اغاچ قاقمقدن منع ایتمكدر وبری جیرانه مصب ماء میزاب ومطرح ثلج وتراب ایچون تضیيق ایتمكدر وبری جیرانك عیوب واسرارین سؤال ایلمكدر وبری جیرانك امور واحوالن سویلمكدر وبری جیرانه یولده مصادف كلدكده ابتدا سلام ویرمكدر وبری جیرانیله ابتدا سوزی اوزاتمیوب دوشرمكدر وبری جیرانندن ماء وملح ونار امثالی مرافق بیتی منع ایتمیوب ویرمكدر وبری جیرانی هدیه‌سن آز ایسه‌ده قبول ایدوب چوق كورمكدر وبری جیرانی عیوبن ستر ایتمكدر وبری جیرانیله مواسات ایلمكدر وبری جیرانك اذنیله دران اجنبی‌یه صاتمقدر وبری جیرانی برطرفدن كلدكده انلری زیارت ایتمكدر وبری جیرانی مسرور اولدقده تهنیه‌لرینه كیتمكدر وبری جیرانی محزون اولدقده واروب انلری تعزیه ایتمكدر وبری جیرانی انی دعوت ایلدكده اجابت ایلمكدر وبری جیرانی برحاجت طلب ایلدكده نشاط ایله ویرمكدر وبری جیرانی قصور ایلدكده عفو ایله مودته ایرمكدر وبری جیرانی خسته اولدقده واروب كورمكدر وبری جیرانی وفات ایلدكده جنازه‌لرینه حاضر اولمقدر وبری جیرانی ایتامن استصحاب ایلمكدر وبری جیرانه ملاقی اولدقده كولج یوز ایله طاتلی سوز سویلمكدر وبری جیرانن كندوسیله نه‌شكل معامله‌لرندن محفوظ اولورسه انلرله اویلجه معامله ایلمكدر وبری سائر ناسدن تحمل ایتمدیكی اذیتی جیرانندن تحمل ایلمكدر تسلط ایدنلره تسلیم اولوب سرت سویلینلره ملایم سویلمكدر (بیت) صبرایله‌سن ایلك قیل جوراپلسه همسایه * بوقدر ایكی عالمده ایلك كبی سرمایه ﴿فصل رابع﴾ آداب واركان وصحبت اخوان ومعارف خاصی والفت مجاهل ناسی وعادات ومراسم عوام اجناسی وامور خارجیهٔ علما وخواصی وبوجمله‌یی انسانه آسان ایدن توحید رب الناسی التی نوع وبرخاتمه ایله بیان وعیاندر ﴿نوع اول﴾ آداب واركان صحبت اخوان صفانی بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونكه اهل ادب دیمشلردركه آدمك اساتیذ وتلامیذندن واصول وازواج وفروعندن وغلمان واقارب وجیرانندنصكره سائر ناس انك حقنده اوچ قسم اوزره بولنمشدركه یااخوان صفادر ویامعارف برجفادر ویامجاهل بی‌وفادر پس عقد اخوت وصداقتده سنكچون ایكی وظیفه لازمدر * اماوظیفهٔ اولی ابتدا طلب شروط صداقتدر اندنصكره عقد اخوتدر تاكیم اخوت وصداقته لایق اولمیانلری صدیق اتخاذ ایتمیه‌سن نتكیم حضرت حبیب اكرم صلی الله علیه وسلم * المرء علی دین خلیله * بیورمشدر كشی كندی صدیقنك مشرب ومذهبنده اولدیغن طیورمشدر اكر سن تكلم وتعلمده شریكك ودین دنیا امورنده رفیقك اولمق ایچون برصدیق شفیق استرسك انده بش خصلته رعایت ایلك سكا كركدر واماخصلت اولی عقلدر * پس صحبت احمقده خیر اولمز زیرا كه انك احسن احوالی اودركه سكا منفعت مراد ایدركن ضرر ایدر بیلمز * واماخصلت ثانیه حسن خلقدر پس بدخویلی اولان كسه‌دن وفا وصفا كلمز وبدخویلی اودركه

غضب

غضب وشهوتنه مالك اوله بيلمز پس اويله بركيمسه يى صديق اتخاذ ايله كه سن اكا خدمت ايلدكده اول سنى صيانت
ايليه وسن انكله الفت ايلدكده اول سكا زينت ويروب طاتلى سويليه وسندن برحسنه كوردكده انى عدايليه
وبرسيئه كوردكده انى سدايليه * واماخصلت ثالثه صلاحدر پس بركبيره اوزرينه مصر اولان فاسق ايله
دوست اولمه حقدن خوف ايدن معصيتنده مصر بولنمز حالبوكيم حقدن خوفى اولميان كمسه نك غائله سندن
امين اولنمز زيراكه اول تغير اعراض كبى متغير اولور قالمز * واماخصلت رابعه قناعتدركه پس حريص دنيا ايله
مقارن اولمه كه صداقتى زائلدر حالبوكيم حريص ايله صحبت سم قاتلدر زيراكه طبايع تشبه واقتدايه
مائلدر بلكه طبايع اصحابندن خبرسز برى برندن خوى وخصال اوغورلمقده ماهردر پس مصاحبت حريص
البته حريص اولور نتكيم مقارن زاهد زاهد اولوب راحت بولور * واماخصلت خامسه صدقدر پس كذاب ايله
دوست اولمه كه مذمومدر واول سراب آسا شومدر زيراكه اوسكا ايراغى يقين ويقينى ايراغ ايتمسى معلومدر
اكر بوخصال خمسه نك اجتماعن شخص واحدده بولمدكسه اول زمان سكا ايكى امرك برى لازم كلور ياناس ايله
خصالى قدر مصاحب اولورسن وياكليتله عزلت ايدوب سلامت بولورسن زيراكه اخوان اوچدر برى سكا اخ
آخرتدر پس انده انجق ديانت آرارسن وبرى اخ دنيادر پس انده انجق حسن خلق ارارسن وبرى اخ
استيناسدر پس انده انجق شرندن سلامت بولمق ارارسن حالبوكيم خلق عالم برى برينك حقنده اوچ مرتبه
بولنمشدر برى مثال غذادركه اندن هيچ استغنا كلمز وبرى مثال دوادركه اول بعض وقت آدمه لازم اولور بعض
وقت اولمز * ومرتبۀ ثالثه مثال داءدركه اول هركز لازم اولمز لكن انسان انكله كاهيجه مبتلا اولور واول
برشخصدركه انده نه برمنفعت بولنور نه ده انكله انسيت قيلنور * پس اندن خلاص بولنجيه دك انكله حسن
مدارات اولنور تا كيم اندن نيجه فوائد عظيمه بولنوب نيجه عبرتلر آلنور برفائده بودركه اندن استقباح اولنان
خباثت امثالندن اجتناب اولنور زيراكه سعيد اودركه غيريسيله متعظ بولنور نتكيم حضرت حبيب اكرم
صلى الله تعالى عليه وسلم بيورمشدركه اكر ناس غيريدن كوروب اكراه ايلدكلرى اشيادن اجتناب ايلسه لر
ادبلرى كمال بولوب مؤدبدن مستغنى اولورلردى * واما وظيفۀ ثانيه مراعات حقوق صحبت والفتدر وقتاكه
صديقيله بينكزده شركت ورفاقت منعقد اولور پس حقوق صحبت والفت هربريكزه لازم كلور حالبوكيم
دوستلغك حقوقى اداسنك دخى نيجه آداب واركانى واردر نتكيم حضرت حبيب اكرم صلى الله تعالى عليه وسلم
بيورمشدركه اخوين مثال يدينه دركه برى برين غسل ايدر واول حضرت بعض اصحابيله براغاجلغه داخل
اولوب اراك اغاجندن ايكى مسواك كسمشدركه برى طوغرى وبرى اكرى ايدى اول كرمكانى طوغرى
مسواكى رفيقنه ويروب اكرى يى كندى الدقده رفيقى ديمشدركه مسواك مستقيمه سن بندن مستحق ايكن
بكا ويرديككنده حكمت ندر پس مروتكانى اكاديمشدركه اكرمسواكى سن بولوب كسمش اولسك اولزمان
طوغرى يى بكا ويرمك ايثار ومروت عد اولنوردى زيراكه ايكى كمسنه صحبت ايتمديلر الاكه صاحبنه
اشفق اولان عندالله اكرم اولور * اما آداب اركان صحبت والفت اخوان صفا يكرمى بشدر * برى مال
وملكن صديقنه بخش ايدوب رضاسنه يتمكدر بوممكن اولمديسه فضل مالله احتياجن دفع ايتمكدر. وبرى
صديقنك حاجاتنده التماسندن مقدم تبادرله اعانتنه كتمكدر اليله يادليله ياردم ايتمكدر وبرى صديقنك
هرسرين جمله دن كتم ايتمكدر وبرى صديقنك عيوبن اورتمكدر وبرى خلقك انى ذمندن اكا غم ايرات ايدن
سوزى آندن كتم ايلمكدر وبرى خلقك آنى مدحندن اكا سرور ويرن سوزى سويلمكدر وبرى صديقنك
حديثن كمال التفات ايله استماع ايلمكدر وبرى صديقنك كلامنه مداخله ومعارضه ايتممكدر وبرى صديقنك
كوچك آديله اعنى كنديه خوش كلن لقبيله دعوت ايلمكدر وبرى صديقنه بنداقتضا ايدرسه لطف ورفق
ايله نصيحت ايلمكدر وبرى صديقنك محاسنيچون اكا مدح وثنا سويلمكدر وبرى صديقنك غيبتى اولندقده
استصحاب ايلمكدر وبرى صديقنك قصورن كورين عتاب وجفاسز اغماض ايله عفو ايلمكدر وبرى صديقنه
حيات ومماتنده هرعقيب صلاتنده دعا ايلمكدر وبرى صديقنك حزنيله محزون اولمقدر وبرى صديقنك سروريله
مسرور اولمقدر وبرى صديقنك اكا تنهاده اظهار ايلديكن اضمار ايلمكدر وبرى صديقنك حضور وغيابنده
برابر اولوب سرا وعلنا اكا خير صانمقدر وبرى صديقنه كندى حاجاتنده برنسنه تكليف ايتميوب

کندی مهمانندن آنك قلبن راحت ایلمکدر و بری صدیقنك قدومنده بشاشتله قیام ایدوب طلاقتله سلامن
آلمقدر و بری صدیقنه مجلسده توسیع مکان قیلمقدر یاخود کندی مکانن اکا ویرمکدر و بری صدیقنك حال
وخاطرین واولاد واتباعن سؤال ایلمکدر و بری صدیقنك کلامن تصدیق ایده جك سوز سویلمکدر و بری
صدیقنك قیامی عندنده انی تشییع ایلمکدر والحاصل کندویه محبت ایلدیکی معامله یی صدیقنه ایلسون
تا کیم دوستلغنده صادق اوله زیرا که جانبه صاندیغن دوستنه صانمیانك دوستلغی نفاق اولور و بری صدیقنك
موتندنصکره انك اهل اولادیله ومحبت ایلدیکی اقرباسیله بیله حسن وفا ایلمکدر (بیت) کلور ذوق صفا
دوستك بکا جور وجفاسندن * محب صادقی یکدر کشینك اقرباسندن ﴿نوع ثانی﴾ آداب وارکان صحبت والفت
معارف ناسی بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل ادب دیمشلردر که معارف ناسدن حذر اوزره اولهسنکه
شر کورمزسن الا که یوزده دوست اولان معارفدن کوررسن اما صدیقك سکا یاردم ایدر واما مجهولك
سکا تعرض ایدر کندی ایشنه کیدر واما شرك جملهسی اول معارفدندر که لسانیله صداقت اظهار ایدرلر ودرون
دلدن عداوت سمتنه کیدرلر پس قدرتك اولدقجه معارفدن بعید اولهسك تا کیم انلردن سلامت بولهسن
اما اکر معارفله برمدرسهده ویا برجامعده ویا برچارشوده ویا برمحلهده ویا بربلدهده مبتلا اولدکسه سکا لازمدر که
انلردن هیچ برین استصغار ایتمیهسن تا کیم کندیکی عداوت نارینه آتمیهسن وانلره دنیالقلری ایچون عین تعظیم
ایله نظر قیلمیهسن تا کیم عندالله والناس حقیر اولمیهسن زیرا که دنیا ومافیها عندالله حقیر اولدیغن بیلورسن
وقتا که اهل دنیایی عندنده عظیم کوررسن تحقیق اول حینده حق تعالینك نظر اعتبارندن دوشرسین پس
اهل دنیانك یدنده اولان دنیالغه نائل اولمق ایچون قپولرینه کتمیهسن وانلره دینکی بذل ایتمیهسن زیرا که
برکمسه اویله ایتمشدر الا که انلرك کوزلرنده حقیر اولمشدر ویدلرنده اولان حطام دنیادن دخی محروم قالمشدر
واکر انلر سکا عداوت ایدرلرسه انلره سن عداوتله مقابله ایتمیهسن زیرا که انلرك مکافاتنه صبر ایده مزسن انده
دینك کیدوب انلرله تعبك طویل اولور واکر سکا اکرام ایدوب اظهار مودتله یوزکده ثنا ایدرلرسه انلره میل
واعتماد ایتمیهسن زیرا که انك حقیقتن ارارسك بیکده برین صادق بولهمزسن وطمع قیلمهکه انلر سکا حضور
وغیابکده براوله لر زیرا که اولمزلر وسنی غیبت ایلسهلر تعجب ایتمیهسن وانلره غضب ایدوب آجی سویلیهسن
زیرا که اکر سن انصاف ایله کندیکه ناظر اولورسك کندنده هم اول معامله یی بولورسن حتی اصدقا واقاربك
حقنده بلکه والدین استاذك حقنده سروعلنده برطرز اوزره کیدهمزسك زیرا که انلری غیبتده اویله کلمات ایله
ذکر ایدرسك که اول کلمات ایله انلره خطاب ایدهمزسن ومعارفك مال وجاه ومعونتلرندن قطع طمع قیلهسن
وطامع اولان هر حالنده ذلیل ومالنده خائب اولور بیلهسن وسن انلرك برندن برحاجت استدیککده ویردیسه
اکا دعا وثنا قیلهسن والا اکا عتاب واندن شکوی ایتمیهسن تا کیم بغض وعداوت سمتنه کیتمیهسن طالب عیب
اولمیوب طالب عذر اولمیهسن بلکه انك اوتقصیرنده سنك مطلع المدیغك عذرین بولهسن وانلردن برینه وعظ
ونصیحت ویرمیهسن وسؤال ایتمدیکی حکمتی اکا سویلیهسن یوخسه انی سندن قبول ایتمز وسکا خصم اولور
واکر انلر برمسئلهده خطا ایدوب هر کسدن اوکرنمدن عار ایدرلرسه زینهار انلره تعلیم ایتمیهسن زیرا که انلر سندن
هم علم استفاده ایدرلر وهم سکا عداوت سمتنه کیدرلر واکر خطالری معصیته متعلق اولورسه لطف ورفق ایله حق
اظهار ایتمك سکا لازم کلور واکر انلردن برخیر واحسان کوردکسه اول مولایه شکر ایدهسنکه سنی انلره
سودرمشدر واکر انلردن برشر وزیان چکدکسه حق تعالیدن بیلوب انلری اکا حواله قیلهسن وانلره عتاب
ایدوبده بن فلان اوغلی فلان عالم وفاضل ایکن قدر وحرمتم نیچون بیلمزسك دیمیهسن زیرا که بوسوز تمدح
نفس ایتمکدر حالبوکیم نفسی مدح ایتمك حماقت سمتنه کیتمکدر وتیقن ایدهسنکه سنك برکچمش کناهکدن
حق تعالی انلری سکا مسلط ایلمشدر وانلرك حق سوزلرین سمیع وباطل سوزلرندن اصم اولوب محاسنلرینه ناطق
ومساویلرندن صامت اولهسن وخلاف وجدال ایله مشغول اولان مقلدلرك صحبتندن حذر قیلهسن زیرا که انلر
سکا حسدندن ظنون ایله تقاطع ایدوب غیابکده عیون ایله تغامز ایدرلر وسهو وخطالریکی عد وحفظ ایدرلر
تا کیم مناظره وغضبلری عندنده سکا جواب ایدهلر انلر نه برعیبیکی ستر ایدرلر ونه برسهوکی عفو ایدرلر نقیر
وقطمیر حساب ایدوب قلیل وکثیر ایچون سکا حسد ایدرلر اکر راضی اولسهلر ظاهرلری تملقدر واکر سخط

ایدسه

ایتسه‌لر باطنلری پرچشم وتصلفدر چونکه آنلرك شانی بوعادتلرله تخلقدر پس انلرك مصاحبتلری خسران ومعاشرتلری خذلاندر وبونلر سکا صداقت اظهارایدن معارفدر اماعداوت اظهار ایدنلرك شئونی بونلره نسبتله آساندر انکچون عربده ضرب مثلدرکه اخذ عدوك مرة واحدة واخذر صدیقك ألف مرة (شعر) عدوك من صدیقك مستفید * فلاتستکثرن من الاصحاب * فان الداء اکثر ماتراه * یکون من الطعام والشرب

﴿نوع ثالث﴾ آداب وارکان صحبت مجاهیل ناسی وعادات ومراسم اختلاط عوام اجناسی بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل ادب دیمشلردرکه مجالسهٔ مجاهیلك آداب وارکانی ومخالطهٔ عامه‌نك عادات ومراسمی واردرکه انلر لوازم صغار وکباردر اما آداب وارکان مجالسهٔ مجاهل ناس انجق بشدر بری انلرك سوزلرینه طالممقدر وبری انلرك اراجفلرینه اصغا قیلمقدر وبری انلرك مابیننده جاری اولان الفاظ قبیحه‌دن تغافل ایدوب قولاغه آلممقدروبری آنلرك ملاقاتندن احترازایدوب مجلسلرنده چوق قالممقدروبری انلردن استغنا ایدوب انلره بروجهله محتاج اولممقدر پس انلرله مبتلا اولان کمسه خلاص بولنجیه‌دك سکوت ایله معامله قیلسون تاکیم آنلردن عرض ووقاریله سلامت بولسون واما محافظهٔ عامهٔ ناسك عادات ومراسمی چوق بولنمشدر وجمله‌سی بونوع ایچره بیان اولنمشدر پس اکر سن عامه ایله اختلاط ایدرسك سکا لازمدرکه انلرك عادات ومراسمنجه کیده‌سن اصدقا واعدا ایله بیله مذلت ومخافتسز رضاوجهله صحبت والفت ایده‌سن وکندکدن بیوکلره تعظیم وخدمت وکوچکلره شفقت ونصیحت واقرانه رفق وموافقت قیله‌سن تاکیم راحت وسلامت وعزت ورفعت ودولت وسعادت بوله‌سن وناس ایچنده مجلسلرنده کثرت التفات ایله قوللرینه نظردن احتراز ایده‌سن وتطویل جلوس ایله ثقلت ویرمیوب زیارتی برلحظه ایدوب کیده‌سن ومجلسده کشف رأس ایله حکدن وتشبیك أصابع ایلکدن ولحیه وخاتمکله اوینامقدن ودیشلرك خلالمقدن تحفظ ایده‌سن وپارمغك انفکه ادخال ایتمدن وبزاق ونخاعی چوق آتمدن حذر ایده‌سن وذبابی یوزکدن چوق طرد ایتمکدن وچوق کرنشمکدن وخلقك یوزینه مقابل اسنمکدن احترازایده‌سن مجلسك همیشه مؤدب وحدیثك هردم مرتب اولسون سنکله تکلم ایده‌نك حدیث لطیفنه محبت مفروطه‌یی اظهارسز وتعجبله اعاده‌سنی اشعارسز استفاده ایده‌سن وفحشیات ومضاحکدن سکوت ایله کیچوب کیده‌سن واورادو اشعارکی وتصنیف وکفتارکی وتزکیهٔ نفسه راجع اولان سائر اطوارکی مدح وتعجبله خلقه سویلیه‌سن وتزینده تصنع ایتمیوب تکحل وتدهنده افراط ایلیه‌سن وکمسه‌یه تذلل ایتمیوب برامری التزام ایله برکمسه‌یه ابرام ایتمه‌که اول ثقلت وجفادر ومصاحب حاکم ومعین ظالم اولمه‌که اول فتنه وبلادر واکر مبتلای قرب سلطان اولدکسه اندن مدار سنان ایراق اوتورکه اول آتش سوزاندر وصدیق عافیتدن حذر قیل که اول سر دفتر دشمناندر ومالکی عرضدن معزز طوتمیه‌سن ومخاصمه ایدنلره غضبله عجله ایتمیه‌سن ویدکله اشارتی وکیرویه التفاتی چوق ایتمیه‌سن ودیزه کلیه‌سن وغضبك ساکن اولمدقچه سویلیه‌سن ومالك مقدارن اهل واولادیکه بیله بیلدیرمیه‌سن زیراکه انلر آنی آزکوردیلرسه آنلرك یاننده قدرك حقیر اولور واکر آنی انلر چوق کوردیلرسه تحصیل رضالری سکا عسیر اولور غلمان وجاریه‌لرکله هزلیات ومضاحك سویلیه‌سن وخلقی سخریه واستهزا ایلیه‌سن زیراکه بونلر وقاری اسقاط وماءوجهی اراقت ایدر وبونلردن قلوبه اذیت کلوب وحشته مؤدی اولوب نهایتی حقد ولجاج وتضاربه کیدر پس اکر برکمسه‌سنی استهزا ایلدیسه‌سن جواب ویرمیوب آندن اعراض ایلیه‌سن واکر برکمسه سکا ظلم ایلدیسه انی حقه تفویض ایدوب ملایم سویلیه‌سن ومخلوق جدادن برکمسه‌یه وبرنسنه‌یه لعنت ایتمیه‌سن واهل قبله‌دن برکمسه ایچون شرك ونفاق ایله شهادت ایتمیه‌سن زیراکه سرائره مطلع انجق حق تعالیدر پس عباد الله مولالری اراسنه کرمیه‌سن والبته لسانکی غیبتدن حفظ ایده‌سن زیراکه برغیبت اسلام ایچنده اوتوز کره زنادن اشد حرامدروصقین برکمسه‌یه برنسنه وعده ایتمیه‌سن تاکیم ناسه احسانك فعلا بلاقول اولسون واکر مضطر اولوب وعده ایلدکسه خلف ایتمدن بغایت حذرایده‌سن زیراکه خلف وعد انجق منافق شانیدر وهرکز یلان سویلیه‌سن زیراکه یلان ام الاثام وهردینده حرامدروکذاب اولان مردود انام ومطرود عزیز علامدروزینهار تکلمده ناس ایله مجادله ومناقشه ایتمیه‌سن زیراکه انده مخاطبی تجهیل وتخجیل واردر واظهار فطنتله نفسی تزکیه وتبجیل واردر حالبوکیم حق تعالی

فلا تزكوا أنفسكم * بيورمشدر مدح نفسی نهی ایدوب مذموم اولدیغن طیورمشدر وبر حکیم دیمشدرکه قبیح اولان صدقی صویلملك انسان کندوبی مدح ایلمکدر پس البته لسانکی مدح نفس ایله معتاد ایتمیه‌سن زیراکه خودپسندك قدری پست اولور عندالله والناس انك رتبه‌سی نقصان بولور وچوق یمین بالله ایتمیه‌سن ویمین بغیرالله ایتمدن حذرایده‌سن وکسه‌یی وجهنده مدح ایتمیه‌سن وتکلمده صوتکی الچق ایلیوب مفید ومختصر سویلیوب سوزی اوزاتمیه‌سن تاکیم مستمعی ملول ایتمیه‌سن وتبسم سویلیوب عاطسی تشمیت ایلیه‌سن وعطسه عندنده باشکی اکوب یوزك اوزرینه الکی قویوب صوتکی الچق ایده‌سن زیراکه عطاسی تصریح ایتمك حماقتدر وخبرده تکلم عندنده عطاسی اکا شاهد عادلدر دیو کلمشدر وچوق مزاح ایتمیه‌سن وقهقهه ایله ضحك ایتمیه‌سك وبرقاچ کلمه زیاده سویلیوب اصلاح ذات البین ایلیه‌سن وکسه‌نك عیبن تفتیش ایتمیه‌سن ومطلع اولدکسه ستر ایلیه‌سن وهیچ کسه‌یه بیلدیکك عیبیله دخل وتعرض قیلمیه‌سن تاکیم اول عیبك مثلیله مبتلا اولمیه‌سن وجمیع ناسه خیر صانوب خیر بوله‌سن وزمانه‌دن بیله راضی اوله‌سن (شعر) نعیب زماننا والعیب فینا * فمالزماننا عیب سوانا * ولیس الذئب یأکل لحم ذئب * ویأکل بعضنا بعضا عیانا ﴿ نوع رابع ﴾ علمای کرامك وفقهای عظامك امور خارجیه‌لری نظامن واختلاط عوام ایله رسوم وعادتلری انتظامن تمامیله بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه امام اعظم ابوحنیفه رحمةالله تعالی علیه امام ثانی ابویوسف رحمةالله تعالی علیه حضرتلرینك عقل وکمالن وحسن خصالن ولطف مقالن وخلقك اکا اقبالن مشاهده ایلدکده امور خارجیهٔ مهمه‌یی ورسوم وعادات سنیه‌یی اکا تعلیم ووصیت ایدوب بیورمشدرکه یا یعقوب والئ ولایته اطاعتله توقیر ایده‌سن وحاکملرك یاننه انلرك شاننه تعظیم ایله کیده‌سن صاقین انلرك حضورنده یلان سویلمیه‌سن وسنی برحاجت علمیه ایچون دعوت ایلمدکجه هروقت انلری زیارت ایلمیه‌سن زیراکه اکر سن انلرك صحبتنه چوق کیدرسن تحقیقا کندی قدریکی انلرك یاننده الچق ایدرسن پس حاکملرله آتش معامله‌سین قیله‌سین انلردن منفعت آلوب ایراق اوله‌سن زیراکه انلر کندی نفسلرینه صاندیغن هرکسه‌یه صانمزلر بیله‌سن وصاقین حاکم حضورنده مسائل علمیه‌دن چوق سویلمیه‌سن تاکیم کندیکی انك یاننده تجهیل واتباعی میاننده تجهیل ایلمیه‌سن زیراکه اولسنك کلماتك اخذ ایدوب صکره اتباعنه سویلر انلره کندوبی سندن اعلم کوستروب سنی تصغیر ایلر وانك حضورنده کندی قدرنی وغیرینك قدرنی بیله‌سن تاکیم نه غیریدن ضرر کوروب نه‌ده حاکم نظرندن ساقط اوله‌سن وحاکم یاننده بیلمدیکك عالم وار ایکن ایچری کیرمیه‌سن تاکیم اکر سندن اعلا ایسه اکا تصدرله ضررین کورمیه‌سن واکر ادنی ایسه سن اندن انحطاط ایله حاکمك نظرندن حقارته ایرمیه‌سن اکر حاکم کندی اعمالندن سکا برمنصب ویردیسه اول سندن علم وقضاده مذهبکدن راضی اولدیغن بیلمدکجه انی قبول قیلمیه‌سن تاکیم حکومتده غیرینك مذهبن ارتکابه محتاج اولمیه‌سن اکر حاکمك مقربی اولدکسه انجق اکا قریب اولوب جمیع اتباعندن بعید اوله‌سن تاکیم انك یاننده جاه وحدکله محترم قاله‌سن وصاقین عامه وتجاره سؤال اولندیغندن غیری جواب ایلمیه‌سن وعوام وتجار ایله علم حاللرندن غیری برسوز سویلمیه‌سن تاکیم سنك ماله حب ورغبتکی بیلمسونلر وسکا سوء ظان ایدوبده أخذرشوتی نسبت قیلمسونلر وعوام ناس ایله کولیوب تبسم بیله قیلمیه‌سن وبازار ایچون چارشویه چوقده کیدوب کلمیه‌سن ومراهقلرله تکلم ایدوب فتنه‌یه طالمیه‌سن اماطفال وایتام ایله تبسم وتکلم قیله‌سن وشفقتله اوپوب باشلرین صغایوب سیله‌سن وپیر واختیار اولان عوام ایله یولده رفاقت قیلمیه‌سن تاکیم انلری تقدیم ایله علمکی وتأخیر ایله پیرنی تحقیر ایتمش اولمیه‌سن ودخی * من لم یرحم صغیرنا ولم یوقر کبیرنا فلیس منا * حدیث شریفی تحتنده قالمیه‌سن وممر ناس اولان یول اوزنده طوروب اوتورمیه‌سن واکر اقتضا ایدرسه جامع حوالیلرندن غیری یرده طورمیوب اوتورمیه‌سن ومسجدلرده وچارشولرده اتمك یمیه‌سن ومصلقلردن وسقالرالندن صوایچمیه‌سن ودکانلرده اوتورمق ایچون چارشویه کیتمیه‌سن ودیباج امثالی ابریشم ثیابی لبس ایتمیه‌سن تاکیم حفظ نفس اولان رعونت لجه‌سنه باتمیه‌سن وکندی اهلکله فراش ایچنده امور جواری ونسای اغیاری سویلمیه‌سن وانی چوقده لمس ودلك وبوس ودر آغوش ایلمیه‌سن انجق اکا لازم اولان سوزلری تبسمله مقتصرجه سویلیه‌سن وملاعبهٔ قلیله‌دنصکره بسمله ایله تقرب ایلیه‌سن تاکیم اولسندن چوق یوز

بولمسون واروبده رجال واجانبی لسانه آلمسون وقدرتك یتدکجه اوی یاباباویااناسی اولان عورتی آلمیه‌سن تاکیم آنلرك دیللرنده قالمیه‌سن مکرکیم اقرباسیله کورشمامك شرطیله آله‌سن اوله‌کیم اولزمانده برجهتدن راحت قاله‌سن زیرا که عورتك مالی اولسه پدرومادری انی کندولرینك بیلورلر وقیزلرینك یدنده امانت بولورلر پس عورت باباسی اوینه کتمسه زوجیله راحت قالورلر وصقین ایچ کویه‌کی اولوبده اهلك باباسی خانه‌سنده طورمیه‌سن حرایکن اسیر اولوبده مالکی خلقه ویرمیه‌سن وصقین اوغلی یاقیزی اولان عورتی آلمه که کوله مزسن زیرا که سن انك یاننده اولادندن اعز واکرم اوله مزسن پس اول جمیع مالن انلر ایچون ادخار ایلدکدنصکره سنك مالکدندخی سرقت ایدربیله مزسن وصقین ایکی عورت آلمیه‌سن اکر شاشوب آلدکسه ایکیسیله براوده اولمیه‌سن وکاروکسبه قدرتکی بیلمدکجه تأهل قیلمیه‌سن ابتدا طلب علم آندن جمع مال حلال آندن تزوج ایله که تعلم وقتنده طلب مال‌ له مشغول اولوبده صکره تعلمدن عاجز قالمیه‌سن زیرا که مال اشترای جواری وغلمانه باعث اولمغله تحصیل علم ایتمزدن مقدم دنیا ونسا ایله مشغول اولوب تضییع اوقات ایدرسن واولادك جمع اولوب عیالك چوغالدقده علمی ترك ایدوب انلرك مصالحی قیامنك سمتنه کیدرسن پس ابتدا شبابك عنفوانده وقلب وخاطرك فراغی آوانده طریق تحصل علمه کیده‌سن بعده مال حلالی جمع ایدوب اندنصکره تأهل ایده‌سن زیرا که اهل وعیال مشوش بالدربی صنعت ومال نیده‌سن البته یانکده وضع اولنان اماتی صاحبنه ادا ایدوب طوغری یوله کیده‌سن وجمیع ناسه خیرخواه اولوب نصیحت ایده‌سن وخلق اطوارکه مائل اولوب سنکله معاشرته مباشرت ایلدکده صحبتلرینه کیده‌سن ومجلسلرنده ناسی ونفسکی توقیر ایله مذاکرهٔ علم ایده‌سن تاکیم سن آنلرك یاننده زیاده محبوب القلوب اولوب جمله‌سن آخرت یولنه ییده‌سن صقین عامه‌یه اصول دین امرین علم کلام ایله سویلیه‌سن تاکیم تقلید ایله علم کلام آنلره شغل اولمسون وهرعام خام اول بحر عمیقه طالمسون کیمکه سکا کلوب فتوای مسائل استر آنك آنجق جوابن ویروب غیرنسنه اکاضم ایلمیه‌سن تاکیم انك سؤالنك جوابی سنی مشوش قیلمسون وانواع فنون ایله سائلك عقلی طاغلمسون اکر اون ییل کتابسز واسبابسز قالدکسه‌ده صقین علمدن اعراض ایتمیه‌سن تاکیم علمدن اعراض ایله ضیق معیشت سمتنه کتمیه‌سن وکندی تلامیذکه التفاتك کمال شفقتله اولسون تاکیم هر برشاکردك کندویی سنك اوغلك بیلسون وعلمه‌سی ورعبتلری یوما فیوما ترقی بولسون وسنکله معارضه ایدن عامه ایله واهل سوق ایله برکلامك اولمسون تاکیم هرعام کالانعام ایله یوزك صویی دوکلسون وحقی سویلدکده کمسه‌دن حذر قیلمیه‌سن سلطان اولسه بیله اندن مهابت آلمیه‌سن وسنك عبادتك عامه‌دن اکثر اولسون اقل اولمسون تاکیم آنلر سنك عبادته اقبالکی کندی اعمالندن اکثر کورمدیکیچون قلت رغبتکه حمله عقیده‌لرینه ضعف کلمسون وقتا که علماسی اولان بلده‌یه داخل اولورسن اکر کندیکی آنلرك بری کبی بیلورسن آنلرك جاه ومنصبلرینه طالب اولمدیغك بیلوب سندن امین اولورلر وسندخی آنلردن سلامت بولورسن والا جمله‌سی اوزریکه هجوم ایله مذهبکه طعن ایدرلر وعامه‌دخی سکا حقارت کوزیله باقوب علمانك ازیله کیدرلر وسن جمله‌سنك عندنده فائده‌سز مطعون اولورسن واکر اول علما کلوب سندن مسائلده استفتا ایدرلرسه انلره مناظره ومطارحه ومناقشه ایلمیه‌سن وانلره دلیلی واضع اولمیان نسنه‌یی سویلمیه‌سن وانلرك سندلرینه دخل ایتمیه‌سنکه دخل اولنمیه‌سن علمادن حذر اوزره اولوب عامه‌دن بیله غافل بولنمیه‌سن ظاهرکله الله ایچون اولدیغك کبی باطنکله هم انکچون اوله‌سن تاکیم سر وعلانیتك برقیلوب کندیکی خالص اللهك بوله‌سن واکر حاکم سکا صالح اولمیان منصبی تکلیف ایلدیسه آنی سکا علمك ایچون ویردیکنی بیلمدکجه قبول ایلمیه‌سن وصقین امتحان ومناظره مجلسنده خوف ایله سویلمیه‌سن زیرا که اول ملاحظه‌یه خلل ولسانه ضعف وکلل کتورر وصقین چوق کولمیه‌سنکه اول قلبی اولدروب حلاوتن کوتوررومشی ایتمیه‌سن الا که وقار ایله آهسته کیده‌سن وجمیع امورکده عجله ایتمیوب تأنی ایده‌سن وسنی کیرودن ندا ایده‌نك جوابن ویرمیه‌سن زیرا که بهایم خلفندن ندا اولنورانی کندیکه لایق کورمیه‌سن وتکلم ایلدکده کثرت صباح ایله رفع صوت ایدوب چاغرمیه‌سن انجق مخاطبك ایشیده‌جك صوت ایله آهسته سویلیه‌سن وکندك ایچون صمت وسکوتی وقلت حرکتی عادت اتخاذ ایلیه‌سن تاکیم سنك صبر وثباتکی خلقك جمله‌سی بیلسونلر وناس ایچنده چوق ذکرالله ایله که انی سندن اوکرنسونلر وبش وقت نمازا ردنجه کندکچون اوله ورد اتخاذ ایله که آنده قرآن

اوقویوب ذکرالله ایله شکرین قیله سن وهر شهرك نیجه ایامنده صائم اوله سن ونفسکه رقیب اولوب علمی محافظه یه آله سن تاکیم عملکله ایکی عالمده منفعت بوله سن وکندك بیع وشرا ایتمیوب برخادم بوله سن که امورکده معتمد علیه اوله وناس ایله اولان خدمتلریکی اول کوره بیله ویدکده بولنان دنیادولتنه وبدنکده اولان اعضا صحتنه اعتبار واعتماد ایتمیه سن تاکیم انلرك جمله سندن صوریلوب سؤال اولندقده یأسه باتمیه سن وامرد اوغلانلر آلمیه سن تاکیم خلقك دیلنده قالمیه سن اکر سلطان سنی کندی مقربلرندن ایدرسه ده سن اول قربکه خلقی واقف قیلمیه سن تاکیم صویك اراسنده قالمیه سن زیراکه اظهار تقرب سلطان ایلدکده قبله ٔ حاجات ناس اولورسن اکر قضای حوایجی بوینکه آلورسن تحقیقا سلطانك نظرندن دوشوب حقارت بولورسن واکر التزام ایتمدکسه تعییب ناس ایله اوممق وکوسمك ثقلتنده قالورسن وخلقك خطاسن سترایدوب صوابنه تبعیت ایلیه سن واکر برکمسه یی شر ایله بیلدکسه آنی آنکله ذکر ایتمیوب برخیرن بولوب آنکله سویلیه سن واکر اول شر دین امرنده ایسه انی خلقه سویلیه سن واکا تبعیتدن انلری تحذیر ایلیه سن نتکیم حضرت حبیب اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم * اذکروا الفاجر بما فیه حتی یحذره الناس وان کان ذا جاه ومنزلة * بیورمشدر حق تعالی دین مبینك معینی وانك ناصری اولدیغن طیورمشدر پس اکرسن اهل جاهك دیننده کوردیکك خللی برکره ذکر ایدرسك حق تعالی معینك اولوروسندن ناس البته مهابت آلورنه کمسه دین امرنده بربدعت اظهار ایده بیلورنه ده انك اول خللی اوبله قالور وقتاکه سلطانکدن علمه موافق اولمیان عمل کوررسن انی اکا طاعتله ملایم سویلیه سن زیراکه انك یدی سنك یدکدن قوتلیدر پس برسوزی برکره ایله اکتفا ایلیه سن واکر اول اهل جاه اول خللی غیبتنده سویلمکله سندن مهابت آلمدیسه وانی ینه اشلیوب ترکن قیلمدیسه سن انك سرایته واروب آنی تنها کوروب رفق ولین ایله نصیحت ایلیه سن واکر مبتدع ایسه مناظره ایله کتاب وسنتدن خاطریکه کلنی سویلیه سن قبول ایلدیسه نه کوزل والا انی اغضاب ایتمدن حذر ایلیه سن وصقین موتی اونوتمیوب حق تعالیدن استاذلرك ایچون مغفرت ورحمت طلب ایده سن وتلاوت قرآنه مداومت ایدوب زیارت مقابره ورؤیت مشایخه ومبارك مواضعه چوق کیده سن وعامه نك سکا عرض ایلدکلری انبیا واولیا وصالحلری مساجد ومنازل ومقابرده کوردکلری رؤیالرین قبول ایده سن وکفر وبدعت اهلندن برکمسه ایله مجالسه ومکالمه ایتمیه سن وممکن ایسه دینه دعوت ایسه دینه سن والا لعب وشتم اولان مجلسه کتمیه سن ومؤذن اذان اوقودقده مهیا اوله سن تاکیم عامه دن مقدم مسجده کله سن وحاکم جوارنده دار اتخاذ ایلیه سن وجارکدن کوردیکك عیب امانتدرانی سترایدوب کمسه نك سرن کمسه یه سویلیه سن وکیمکه سنکله برایشده مشورت ایلرانی حقه ییده سن وسنی مولایه قریب ایدن افعالی اکا اشارت ایده سن وبنم بو وصیتلریمی جان ایله قبول قیله سن تاکیم بونلرله دنیا وآخرتکده منتفع اوله سن وتوفیق حق رفیقك بوله سن وصقین مالله بخل ایتمه که مبغوض اولمیه سن وطماع وکذاب اولمه که مروتسز قالمیه سن وحقی باطله قاتمه که اهانت کورمیه سن وجمیع امورکده مروتك کوزه ده سن وضراوسراده ثیاب ابیض کیوب غنای قلب اظهار ایده سن واکر فقیر اولدکسه کمسه یه عرض احتیاج ایتمیه سن وحطام دنیایه حرص ورغبت سمتنه کتمیه سن وهمتك عالی ایدوب الچقده قالمیه سن تاکیم همت ضعیفه ایله حرمتسز اولمیه سن وقتاکه یولده کیدرسن یمین ویسارکه التفات ایتمیوب ارضه نظر ایده سن وقتاکه حمامه داخل اولورسن حمام وجامکان اجرتن بازار ایتمیوب عامه دن زیاده جه کرم قیلورسك وحمام اهلی بیننده مروتك ظاهر اولوب انلردن تعظیم وحرمت بولورسن وکندك جولها وصناعه متاع آلوب ویرمك ایچون کتمیه سن ویدکله غلاتی کیل ودراهمی عد ایتمیه سن وعلم اهلی عندنده حقیر اولان دنیایی الچق طوته سن تاکیم حق تعالینك عندنده دنیادن اعلی وابقی اولان دولته یته سن وامور دنیا ایچون بروکیل صادق بوله سن تاکیم اول حاجاتکی مهیا قیلوب سن علم عمله اقبال ایده بیله سن وصقین مجانین ایله برسوز سویلیه سن وعلم اهلندن حجت ومناظره بیلمیانلرله وطلب جاه ایچون ناس ایچندن اولان مسائل بحثنه طالبلرك تکلم ایلیه سن زیراکه انلرسندن حذر ایتمیوب تحجیلکه سعی ایدرلروسنك حق اوزره اولدیغك بیلسه لرده مخالف کیدرلر واکر اعیان واکابر مجلسنه داخل اولدکسه انلرسنی یوقاری سمته رفع ایتمدکجه سن ترفع ایتمیه سن وبرجماعت ایچنده بولندکسه آنلرسنی تعظیم ایله صلاة ایچون تقدیم ایتمدکجه سن ایلرو کتمیه سن وکونش

طوتمزدن

طوغمزدن مقدم واویله‌وقتی حمامه وارمیه‌سن ومجمع نسوان وغلمان اولان مسیره‌لرده طورمیه‌سن وفسق وملاهی وظلم ومناهی اولان مجلسلره کیرمیه‌سن تاکیم انلرله شریك اولوبده اهانت کورمیه‌سن صقین علم مجلسنده غضب ایلمیه‌سن وعامه‌یه تکذیبه قریب اولان حکایه‌لری سویلیه‌سن وقتاکه اهل علمك بری ایچون برمجلس اتخاذ ایتمك مراد ایدرسن اکر اول مجلس فقه ایسه کندك کیدرسن وانده بیلدیکك تحقیقی تقریر ایدرسن تاکیم خلقانی عالم صانوبده انکله مغرور اولمسونلروسنك حضورکله شبهه‌ده قالمسونلر واکرسوزی فتوایه صالح ایسه انی اندن ذکر ایده والاسنك حضورکده تدریس ایتمش اولمسون ایچون قالقوب کیده‌سن بلکه انك یانده برشاکردیکه مستمع قیله‌سن تاکیم اندن انك کیفیت کلامنك وکمیت علمنك خبرین آله‌سن وبدعتله مختلط اولان مجالس ذکره حاضر اولمیه‌سن وکندی شاکردك مجلس وعظنده اوتوروب انی منفعل قیلمیه‌سن بلکه اعتماد ایلدیکك اهل محله‌یی وعامه‌یی قندیره‌سن واصحابك برنی انده مستمع کوندره‌سن وامور مناکحی صلوة جنازی وصلاة عیدی جمعه خطیبنه تفویض ایدوب بویله ایشلره کندیکی قاتمیه‌سن والدین واساتیذکی خیردعادن اونوتمیه‌سن وبوموعظه‌یی بزدن دل جان ایله قبول ایده‌سن زیراکه بونی سنك وجمله‌نك مصلحتیچون وصیت ایلدم بویولده کیده‌سن تاکیم خلقی حقه یونلدوب آخرت سمتنه یده‌سن (بیت) مقصودك اکردین ایسه دنیادن کیچ * اللهه یونل جمله اشیادن کیچ ﴿نوع خامس﴾ اولیای کرامك ومشایخ عظامك امور خارجیه‌لری نظامن بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اول فرید عصری حسن بصری قدس الله تعالی روحه حضرتلری محبتیمی عاشقلر جی حبیب عجمی قدس الله تعالی روحه حضرتلرینه امور خارجیه‌یی وعادات سنیه‌یی تعلیم وتوصیه ایدوب بیورمشدرکه یاحبیب ناسدن هرکسله عقلی قدر مکالمه ایلدیکك کبی حدی قدر معامله برله کندی مرتبه‌سنه تنزل ایده‌سن وجمیع امورکده رفق وتأنیله حالت وسطاده کیده‌سن دنیا وآخرت اهلندن هرصنفه کندی خلقیله اختلاط ایدوب ملایم سویلیه‌سن وسفهادن برضرر تحملله اون ضرردن قورتلوب اون فائده هم ربح ایلیه‌سن واهل اسلامه اکرام ایله حرمت قیله‌سن تاکیم حق تعالی‌یه اکرام ایتمش اوله‌سن ولسانکی کلمهٔ طیبه ایله معتاد ایلیوب خیر سویلیوب شیرین جواب آله‌سن وجمله خلقه خیر خواه اولوب هرکسه عین شفقتله نظر قیله‌سن وجمله‌یه حسن ظن ایدوب سندن اولی واعلا بیله‌سن ومال وعرض ودمکی الله ایچون عبادینه تصدق ایدوب جمله‌دن راضی اوله‌سن ایکی جهانده برکسه‌دن برنسنه مطالبه ایتمیوب مکارم اخلاقی بوله‌سن واکر طریقکده بندن برنسنه دوشدیسه اوکتاب ویاثیاب ویاهزار دینار ایسه‌ده وانی کیچمش کتمش اولدکسه اول نسنه‌دن واز کیچوب کیده‌سن انك طلبنده نه کندك رجوع ایده‌سن ونه کمسه‌یی کوندره‌سن انی فراموش ایده‌سن ویولده کیدر ایکن کیرویه التفات ایتمیه‌سن اکر التفات ایده‌جك اولدکسه جمیع وجودکله دونه‌سن وسکا کیرودن ندا ایدنك جوابن ویرمیه‌سن ومکان وزمان ایله وانسان وحیوان ایله تشؤم ایتمیوب جمله ایله تفأل ایدوب اوغوربیله‌سن واغنیا اوزرینه فقرایی ترجیح ایده‌سن واهل دنیا اوزرینه اهل آخرتی ایلری طوته‌سن وجمیع احوالکده آداب دین ایله مؤدب اوله‌سن وعلمای عاملین ایله صحبت قیله‌سن وحدیث وتفسیر وشریعت علمندن حظ وافر آله‌سن ومتصوفهٔ جهله‌دن بعید اولوب صحبتلرندن احتراز ایده‌سن وصلاتی جماعتله ادا ایدوب مجلس وعظه کیده‌سن اما مؤذن وامام وواعظ وشیخ اولمیه‌سن ومناصبله مقید اولوبده شهرت بولمیه‌سن ومکاتیب ومحضرلرده اسمکی یازوبده امضا قیلمیه‌سن ومحکمهٔ قضایه واروبده باشنی غوغایه صالمیه‌سن وکمسه‌یه وکیل ووصی ومتولی وسبب اولمیه‌سن واغنیا وامرا ایله الفت ایدوبده آفت وبلاده قالمیه‌سن ونسوان وغلمان ایله صحبت ایدوبده رسوای عام اولمیه‌سن وتکیه‌لرده اکلنوبده تهمتلره طالمیه‌سن وکمسه‌دن برنسنه استمیوب امانت هم آلمیه‌سن وکمسه‌یی استخدام ایتمیه‌سن اهل دنیا خدمتنه کتمیه‌سن وحرام صرفه ال اوزاتمیه‌سن ودینکی دنیایه صاتمیه‌سن وکندی خانهٔ بی‌منتکده ملازمت قیله‌سن ونشر علوم دین ایله مشغول اوله‌سن واهل اولادکله عدالت ایلیه‌سن وتربیه‌لرنده ملایم سویلیه‌سن ومخلوق خدادن کاظم غیظ اوله‌سن تاکیم خالق وباریدن مجازاتن بوله‌سن پس کظم غیظ ایتمده جهد وهمت قیله‌سن تاکیم کوکللردن مودت لذتن آله‌سن نتکیم حضرت حبیب اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم بری بریمزه تحبب وتوددله امر ایلمشدر ومحبت ومودتك اعظم اسبابی کظم غیظ

اولدیغن سویلمشدر پس حق تعالینك سنکله نه شکل معامله‌سن محبت ایدرسن اول معامله‌یی بعینه مخلوقاتیله
قدم بقدم ایدر کیدرسن وهیچ کمسه‌یی حاضر اولسون غائب اولسون انجندیکی نسنه ایله لسانه الیه‌سن
وناسدن بر کمسه‌نك مکروهیله مسرور اولیه‌سن وسکا شتم وظلم ایدن کمسه‌نك ذمتن ابرا ایدوب
صوچندن کچوب کیده‌سن متواضعلره تواضع قیلوب متکبرلره تسامح ایده‌سن اما متواضعلرك علاماتی اون
نسنه‌درکه خادم ایله اتمك یمکدر وعصا ایله یورومکدر ویوللردن ایذایی دوشورمکدر وصبیانه تبسمله سلام
ویرمکدر وتابعسز پیاده یورمکدر وفقرا ایله مجالسه ایدوب انلری کورمکدر وچارشودن خانه‌سنه لازم
اولان اشیایی کتورمکدر وحلب ایچون شاتی اعتقال ایدوب سورمکدر وحماره بنوب اکا جوابن ویرمکدر
وقونشولرك دوشن خدمتلرین کورمکدر (شعر) لاهل الحق اوصاف کرام * خضوع وافتقار وانکسار *
البته اکابری توقیر وعلمایه تعظیم ایده‌سن وضعفایه نصرت سمتنه کیده‌سن وسندن یاشده بیوك اولنه تعظیم
ایدوب زیارتن تقدیم ایده‌سن وکوچکه شفقت ایدوب اکا اعطایی تقدیم ایده‌سن وهدیه‌یی صاحبندن تعظیم
ایله قبول ایدوب مکافاتن اکثر ویره‌سن ویتیمه اقچه یامیوه ویروب باشن طوتوب شفقتله خاطرین صوره‌سن
وسائله طعام وزائره اکرام ایدوب هرخدمتن کندی الکله کوره‌سن اکر زائر اکرامکی رد ایلدیسه ابرام ایله
قبول ایتدیره‌سن نتکیم اصحاب کرام بری برینه ملاقی اولدقده معانقه ایدرلردی ومفارقت ایلدکده
مصافحه ایدوب کیدرلردی اکر هرکون ملاقی اولمسه‌لرینه معانقه ومصافحه ایدرلردی وسکا تکری مسافری
کلدکده اهلا وسهلا ومرحبا دیوب یوزینه بشرهٔ بشاشتله باقوب وصفا وخوش ایده‌سن والن شوق
وبشاشتله طوتوب انی آلوب منزلکه کیده‌سن وقدرتك یتدیکی قدر نان ونعمتله خدمت واطعام ایده‌سن
ومرتبه‌سی تحمل ایتدیکی قدر لطف والفتله عزت واحترام ایده‌سن ورحلتی وقتی کلدکده اکا اول یومیه
نواله‌سن ویروب خارج بابه‌دك اکا دعا ایدرك بیله سنجه کیده‌سن واکر پیاده ایسه قپودن طشره‌یه یوز خطوه
مسافه تشییع ایده‌سن اول سکا بزی الله تعالی‌یه اصمرلدق دیدکده سن اکا سلامتله الله تعالی‌یه امانت
اوله‌سز دیوب رجوع ایده‌سن وجمیع بهایم ووحوش وطیور وحشراته مرحمت وشفقت قیله‌سن تاکیم حق
تعالیدن رحمت ورأفت بوله‌سن ودابه‌نك یوزینه اورمیوب هیچ برحیوانه عذاب ایتمیه‌سن وعصفوری عبث
یره قتل ایتمیوب قمله‌یی یره اتمیه‌سن وهیچ برحیوانی ناره القا ایتمیه‌سن نتکیم ابو الدرداء رضی الله تعالی عنه
حضرتلری اطفالدن عصافیری اشترا ایدوب آزاد ایلردی وارجناح آچوب هواده اوچوب سلامت قال
دیوسویلردی واکر بهایمدن بریله مبتلا اولدکسه انك غبارن سیلوب هرخدمتن کوره‌سن یاکوردره‌سن
وبرکون وبرکیجه‌ده اون کره علف وصو بون ویره‌سن وشانك یوینندن طوته‌سن قولاغندن طوتمیه‌سن وبقری
حمار کبی تحمیل ورکوب ایتمیه‌سن وهره‌یه هرکوردیکه یمکدن برلقمه ویره‌سن آج قپاتمیه‌سن ومخلوق
خدادن برینك برین کسوب عیبلی ایتمیه‌سن وبو برامر عظیم اولدیغن بیلوب حذر اوزره اولوب اونوتمیه‌سن
وبرحیوانی بغلیوبده قورشون واوق کبی اشیایه نشان ایتمیه‌سن وهدهد وضفدعی ونحله ونمله‌یی وسائر حشرات
ارضی قتل ایتمیه‌سن وطیری کیجه وقتی یووه‌سندن طوتمیه‌سن زیراکه لیل انك امن وامانیدر اورکوتمیه‌سن
وخبرده کلمشدرکه یلانلری قتل ایده‌سن مکرکیم قضیب فضه کبی کورینن جان ابیضه دکمیوب کیده‌سن (بیت)
روادر کرچه اولدرمك یلانی * اکر درویش ایسك انجتمه جانی * تحقیقا انسان مخلوقاتك حقنده اوچ
درجه‌ده بولنور اما اولکی درجه خلقك حقنده ملائکه‌دن کرام برره منزله‌سنده بولنمقدرکه جمله‌یه راحت
ایصالنده سعی ایدوب قلوبه سرور ادخالنده اهتمام ایتمکدر واما ایکنجی درجه خلقك حقنده جمادات منزله‌سنه
تنزلدرکه انلره خیرین ایرشدرمز لکن شرین دخی انلردن کف ایدر واما اوچنجی درجه خلقك حقنده سباع
وحیات وعقارب منزله‌سنه دوشمشدرکه اندن خیر مأمول اولمز بلکه شرندن خوف وحذر قیلنور پس اکرسن
افق ملائکهٔ کرامه ترقی قیلمغه قادر اولمدکسه باری درجهٔ جماداته قائل اولوب اول مرتبه‌ده مقیم اوله‌سن
زینهار اندن درجهٔ سباعه وحیاته نزول ایتمیوب اندن حذر اوزره اوله‌سن اکر اعلای علییندن تنزلی کندیکه
لایق کوردکسه باری اسفل سافلینه هبوطی لایق کورمیه‌سن تاکیم قعر ناره دوشمیه‌سن (بیت) خلوت
وعزلتده کوردم چونکه شهرت آفتن * خدمت وصحبتله ایردم حضرت مولایه بن ﴿نوع سادس﴾ آفات ذنوب

جمیع

جميع اعضابى واسباب حفظ ونسيان وفقر وغنايى اجمالا بيلديرر (اى عزيز) معلوم اولسونكه اهل ادب
ديمشلردركه عبد مؤمن اعضاى سبعه سيله جميع بدنك اوچيوز عدد ذنوب آفاتندن حفظ وحمايت قيلديسه
اهل تقوى زمره سنه داخل اولور وايكى جهان مشقتندن سلامت وراحت قالور بلكه * ان اكرمكم عندالله
أتقاكم * كرامتن بولور پس ذنوب آفاتندن حفظ اولنه جق اعضايدى عد اولنمشدر اذن وعين ولسان ويد
وبطن وفرج ورجل بيلنمشدر وحفظ اولنه جق بردخى بى تعيين اعضاى جميع بدن بولنمشدر ونيجه اشياوار دركه
اسباب حفظ ونسيان وفقر وغنا اولدقلرى آثار ايله اثبات اولنوب تجربه قيلنمشدر * اما آفات اذن اون ايكيدر
برى تكلمى جائز اولميان كلامى استماع ايلمكدر وبرى ساز استماع ايلمكدر وبرى نغمات آهنكى استماع ايلمكدر
وبرى لحن وخطا ايله اوقونان قرآنى استماع ايلمكدر وبرى شابهٔ اجنبيه كلامن استماع ايلمكدر وبرى خلقك
حديثن خبرسز دكلهمكدر وبرى قرآن وخطبه يى استماع ايتمكدر وبرى قاضى واميرو محتسب واستاذ والدين
وزوج وسيد امثالى متبوعك كلامن استماع ايتمكدر وبرى مفتى مستفتينك كلامن استماع ايتمكدر وبرى
قاضى خصم وشاهدك سوزلرن استماع ايتمكدر وبرى مسؤل عنه سائل مضطرك كلامن استماع ايتمكدر
وبرى اكابر ضعفانك كلامنه اصغا ايتمكدر * واما آفات عين اون ايكيدر برى قصد ايله نامحرم عورته نظر
ايلمكدر وبرى قصد ايله غيرينك عورت يرينه نظر ايلمكدر وبرى فقرايه وضعفايه حقارت كوزيله نظر ايلمكدر
وبرى منكراته ضرورتسز نظر ايلمكدر وبرى نزول كواكبه نظر ايلمكدر وبرى دنيا امرنده كندى فوقنده
اولنلره رغبت كوزيله نظر ايلمكدر وبرى دين امرنده كندى تحتنده بولنانلره اقتدا كوزيله نظر ايلمكدر وبرى
غيرينك خانه سنه اذنسز نظر ايلمكدر وبرى نماز اچنده كوزك يوموب نظر ايتمكدر وبرى ايكى خصم
بربرينه نظر ايتمكدر وبرى شاهد مدعيلره نظر ايتمكدر وبرى قاضى خصم وشاهدلره نظر ايتمكدر
* واما آفات لسان تمشدر برى كفر سوز سويلمكدر وبرى خوف كفر اولان سوزى سويلمكدر وبرى خطا سوز
سويلمكدر وبرى يالان سويلمكدر وبرى غيبت ايلمكدر وبرى قوجيلق ايلمكدر وبرى استهزا ايلمكدر
وبرى سب ايلمكدر وبرى فحش سويلمكدر وبرى خلقه لعن ايلمكدر وبرى ناسه طعن ايلمكدر وبرى
نياحت ايلمكدر وبرى نزاع ايلمكدر وبرى جدال ايلمكدر وبرى خصومت ايلمكدر وبرى تعريض ايله يالان
سويلمكدر وبرى عناد ايلمكدر وبرى سر افشا ايلمكدر وبرى باطل سوزه طالمقدر وبرى سؤالله مال آلمقدر
وبرى عوامك فهم ايده مدكلرين سؤال ايلمكدر وبرى خلقه مغلطه سويلمكدر وبرى تعبيرنده خطا سويلمكدر
وبرى سوزنده نفاق ايلمكدر وبرى ايكى ديللى سويلمكدر وبرى شفاعت سيئه ايلمكدر وبرى امر منكر
ونهى معروف ايلمكدر وبرى كلامى عنف ايله سويلمكدر وبرى عيوب ناسى تجسس ايلمكدر وبرى كندودن
اعلانك ياننده افتتاح كلام ايلمكدر وبرى اذان اوقنور ايكن سويلمكدر وبرى نماز اچنده دنيا كلامن
سويلمكدر وبرى خطبه حالنده سويلمكدر وبرى طلوع فجردن طلوع شمسه دك دنيا كلامن سويلمكدر وبرى
خلاده تكلم ايلمكدر وبرى جماع ايدركن سويلمكدر وبرى مسلمانه بددعا ايلمكدر وبرى ظالمه صلاحك
غيريسيله دعا ايلمكدر وبرى قرآن اوقنوركن سويلمكدر وبرى جامعده دنيا كلامى سويلمكدر وبرى خلقه
بدلقب سويلمكدر وبرى يمين غموس ايلمكدر وبرى غير الله ايله يمين ايلمكدر وبرى چوق يمين ايلمكدر وبرى
سؤال امارت وقضا ايلمكدر وبرى توليه سؤال ايلمكدر وبرى وصيت سؤال ايلمكدر وبرى كندويه بددعا
ايلمكدر وبرى عذر ناسى رد ايلمكدر وبرى قرآنى كندى رأيله تفسير ايلمكدر وبرى مؤمنى تخويف ايلمكدر
وبرى كلامى قطع ايلمكدر وبرى تابع متبوعنك كلامن رد ايلمكدر وبرى برنسنه نك حل وطهارتن محالنك
غيرندن سؤال ايلمكدر وبرى مزاح ايلمكدر وبرى آدمى يوزنده مدح ايلمكدر وبرى هجو ايله شعر سويلمكدر
وبرى سجع وفصاحتده اهتمام ايلمكدر وبرى فضول كلامى سويلمكدر وبرى مالايعنى سويلمكدر وبرى
ايكى آدم بر آدم ياننده برى برينك قولاغنه مخفى سويلمكدر وبرى شابهٔ اجنبيه ايله تكلم ايلمكدر وبرى فاسقه
يا ذمى يه سلام ويرمكدر وبرى متغوط وبائله سلام ويرمكدر وبرى معصيت يولنه دلالت ايلمكدر وبرى
معصيته اذن ويرمكدر وبرى آفات معاملاتدر وبرى آفات عبادات متعديه در وبرى آفات عبادات قاصره در
وبرى آفات سكوتدر * واما آفات يد التمشدر برى بر كمسه يى بغير حق قتل ايلمكدر ى برى بر كمسه يى جرح

ایلمكدر وبری برنسنه سرقت ایلمكدر وبری بر كمسه‌نك یوزینه ضرب ایلمكدر وبری حیوانك قولاغن
بو كمكدروبری حیوانك یوزینه ضرب ایلمكدروبری بلاحق خلقی دو كمكدروبری خلقك مالن چكوب آلمقدر
وبری غنیمت مالندن اوغورلین چالمقدروبری غنی اولان زكوة وعشر وفطره وكفارت ولقطه‌یی آلمقدروبری
هدیه‌یی ویره‌نك حسن ظننه مخالف اولان آنی قبض ایلمكدر وبری وقف باطلدن اخذ ایلمكدر وبری وقف
صحیحدن ترك خدمتله اخذ ایلمكدر وبری بیت المالك مصارفندن بولنمیان اندن آلمقدر یا كفایتدن زیاده‌سنه
ال صالمقدر وبری بی اذن سید عبدندن كندی مالن آلمقدر وبری میته ودم وخمر امثالی حرام لعینه اولان
اشیایی النه آلمقدروبری مجنونك وصبینك مالن اخذ ایلمكدر وبری حیوانلر صورتن تصویر ایلمكدر وبری
نظری حرام اولانی لمس ایلمكدر وبری ذمیلرله مصافحه ایلمكدر وبری كندی مالن تعییب واسراف ایلمكدر
وبری كندی مالن اتلاف ایلمكدر وبری مالن ریایه ومعصیت یولنه صرف ایمكدر وبری مدیونن صویوب
كندی مالی قدرن آلمقدر وبری ضیافت آرتغی طعامی اذنسز آلمقدر وبری حمامده عذرسز اعضایی دلك
ایلمكدر وبری كندی عورتیله جاریه‌سندن غیری كمسه ایله الباززی ملاعبه ایلمكدر وبری شطرنج امثال
ملعبه‌لری الینه آلمقدر وبری طنبور امثالی آلاتی اصول ومقامات ایله چالمقدر وبری قوش بازاولوب كوكرجین
اوینا تمقدر وبری ذی روحی نشانه بغلیوب اكا اوق یاقورشون ویا طاش آتمقدر وبری بهایمی بری بریله
دوكوشدرمكدر وبری جنب ومحدث وحایض ونفسا مصحف وتفسیره ال اورمقدر وبری بوزردی قرآنی
یازمقدروبری تلفظی حرام اولان كلامی یازمقدر وبری جامعده ویا جامعه كیدركن اصابعن تشبیك ایلمكدر
وبری غیرینك مالیله برمدت انتفاع ایدوب بنه اكا رد اتمك ایچون انی اندن اذنسز المقدر اكا رعیب ونقصان
ارشمزسه‌ده بنه غیرینك ملكنده اذنسز تصرف قیلمقدر وبری بر مؤمنی سل سلاح ایله قورقتمقدر وبری
بر كمسه‌نك برنسنه‌سن مزاح ایچون اوغورلمقدر وبری برجم قویوب تراش اتمكدر وبری عورت باشن
تراش ایلمكدر وبری رجل صقالن تراش ایلمكدر وبری برقبضه‌دن اقصر اولان صقالن مقراض ایله آلمقدر
وبری قطع اولنمش اظفار وشعرن كنیفه آتمقدر وبری قبر اوزرنده سبزه قوپارمقدروبری لحدمزاری قصدایله
آچمقدر وبری صاغ الیله مخاط انفین آلمقدر وبری صاغ الیله استنجا قیلمقدر وبری پارمغن دبرینه یاقبلینه
صوقمقدر وبری فضه‌دن غیری خاتم طاقمقدروبری ضرورتسز رشوت وبروب آلمقدر وبری غصب اولنمش
مالدن وریلان هدیه وتصدق ومبیعی اخذ ایلمكدر وبری قدرتی اولان كمسه مظلومی قورتارمدن ال چكمكدر
وبری اوق آتمه‌یی تعلمدنصكره ترك اتمكدر وبری طرنقلرن كسمه‌یی ترك اتمكدر وبری قادر ایكن ساز آلاتن
قیرمه‌یی ترك اتمكدر وبری ممكن ایكن صورت حیواناتی بوزمه‌یی ترك اتمكدر وبری ضایع اوله‌جق لقیط
ولقطه‌یی آلمه‌یی ترك اتمكدر وبری مال وحیوان حریق وغرق وتلفدن انقاذی ترك اتمكدر وبری كونش
باتدقده صبیان ودوابی طشره‌دن ایچری آلمه‌یی ترك اتمكدر وبری كیجه اولدقده تغلیق بابی ترك اتمكدروبری
قابلرك اغزن اورتمه‌یی ترك اتمكدر وبری شمعه‌یی اطفایی ترك اتمكدروبری اهلیله ال بازارن ترك اتمكدر
وبری اهلی وار ایكن یدیله استمنا اتمكدروبری كندی اصبعن اهلنك قبلنه ادخال اتمكدر * واما آفات بطن
اون بشدر بری بطنه ضرورتسز حرام ادخال ایلمكدروبری فوق الشبع اكل اتمكدر وبری بدنه ضرر ویرن
نسنه‌یی اكل اتمكدر وبری چارشوده ویولده اتمك یمكدر وبری مقبره‌ده اتمك یمكدر وبری آلتون وكومش
قابلردن یمك وایچمكدر وبری لهوولعب ایله اولان ضیافتدن یمكدروبری افتخار ایچون اتخاذ اولنان طعامی
اكل اتمكدر وبری عذرسز صول الیله یمكدروبری طعامك وسطندن یمكدروبری بیله‌سنجه تناول ایده‌نك
اوكندن یمكدر وبری انلم قدحدن صوایچمكدر وبری اكل وشربی مریض یا میت اولنجیه‌دك ترك اتمكدر
وبری ترك اكل وشرب ایله عاق والدین اولمقدروبری قرق كوندن زیاده اكل مرقی ترك اتمكدر * واما آفات
فرج یكرمیدر بری زنا ولواطه اتمكدر وبری بهیمه‌یی اتمكدروبری حائض ونفسایی اتمكدر وبری جماعه
تحملی اولمیان كوچك اهلن اتمكدر وبری مریضه‌یی اتمكدر وبری آدم ویا حیوان یاننده جماع اتمكدر
وبری اشترا ایلدیكی جاریه‌سن قبل الاستبرا اتمكدر وبری قضای حاجت حالنده قبله سمتنه یا شمسه ویا قمره یوزن
یا آرقه‌سن دوندرمكدر وبری انسان یا حیوان مأكولاتیله استنجا اتمكدر وبری یولده یا مجمع ناس اولان ظلده

مضای

قضای حاجت ایلکدر وبری ایاق اوزرنده بول ایتمکدر وبری صویه تبول ایتمکدر وبری شقوق ارضه بول
ایتمکدر وبری مغتسله بول ایتمکدر وبری لکنه بول ایدوبده خانه‌ده ترك ایتمکدر وبری کندوبی بورمق
یاذکرن قطع ایتمکدر وبری اهلیله جماعی ترك ایتمکدر وبری اهلندن اذنسز نطفه‌یی عزل ایتمکدر وبری
سودیکندن اجتنابی ترك ایتمکدر وبری سنت ختانی ترك ایتمکدر * واما آفات رجل یکرمی بشدر بری معصیت
مجلسنه کتمکدر وبری والدین واهلندن اذنسز غزایه کتمکدر وبری طاعون اولان یردن فرار ایتمکدر وبری
غیرینك ملکنه اذنسز کتمکدر وبری قبور اوزرنده مشی ایتمکدر وبری نسوان جنازه ایله کیذوب قبوری
زیارت ایتمکدر وبری جنب وحایض ونفسا مسجده کیرمکدر وبری قبله‌یه ومصحفه وکتابه طوغری ایاق
اوزاتمقدر وبری ایاق ایله یا انسانه ویا حیوانه دپمه اورمقدر وبری ایاق ایله غیرینك مالن اتلاف ایتمکدر
وبری ظلمه‌نك قپوسنه ضرورتسز کتمکدر وبری مواضع شریفه‌یه صول ایاغی ایله دخول وصاغیله خروج
ایتمکدر ومواضع خسیسه‌یه بونك عکسیله کتمکدر وبری سفردن قدومنده اهلنك اوزرینه خبرسز دخول
ایتمکدر وبری جامعده رقاب ناسی تخطی ایدوب ایلری کتمکدر وبری جمعه وجماعته کتمه‌یی ترك ایتمکدر
وبری تعلم وتعلیمه کتمه‌یی ترك ایتمکدر وبری فرض اولان جهاد وحجه کتمه‌یی ترك ایتمکدر وبری منکر
اولمیان دعوته کتمه‌یی ترك ایتمکدر وبری عاجزك خدمتنه کتمه‌یی ترك ایتمکدر وبری میتك غسل ودفنه
کتمه‌یی ترك ایتمکدر وبری اجیرك خدمت مستأجره کتمه‌یی ترك ایتمکدر وبری مملوکك خدمت سیده کتمه‌یی
ترك ایتمکدر وبری ولدك والدینی خدمتنه کتمه‌یی ترك ایتمکدر وبری زوجه‌نك داخل بیتی خدمتنه کتمه‌یی
ترك ایتمکدر وبری رعیه‌نك والیلری امریله کتمه‌یی ترك ایتمکدر آفات اعضای سبعه بونلردر که بیان اولنان‌در
واما آفات جمیع بدن سکساندر بری کردان قیروب رقص ایله ایاق آلوب قول صالمقدر وبری عورت یری
مکشوف اولمقدر وبری حریر اسباب کیمکدر وبری بدنن حرامه ذکر ایتمکدر وبری حرام اوده طورمقدر وبری
عاق الوالدین اولمقدر وبری قطع رحم ایلمکدر وبری زوجك حقوقنه رعایت ایتمامکدر وبری زوجه‌نك
حقوقنه رعایت ایتمکدر وبری اولادین ضایع قیلمقدر وبری اجنبیه ایله تنها قالمقدر وبری رجلی عورته تشبه
قیلمقدر وبری بونك عکسی اولمقدر وبری مملوك سیدینه عاصی اولمقدر وبری سید مملوکنه اذیت قیلمقدر وبری
جار جارینه اذیت قیلمقدر وبری اشرار ایله مصاحب اولمقدر وبری اسنه‌دکده آغزن آچمقدر وبری یول
اوزرنده اوتورمقدر وبری کونشله کولکه اراسنده اویورمقدر وبری حلقه وسطنده اوتورمقدر وبری
غیرینك یرنده اوترمقدر وبری جامعده عمل دنیا ایشلمکدر وبری انحنا ایله سلام آلوب ویرمکدر وبری
خلقه سحر ایتمکدر وبری کوز بونجوغی امثالن بوینندن آصمقدر وبری اکنه وسورمه ایله دوکون اورمقدر
وبری بیق اوزاتمقدر وبری حره عورت محرمسز سفره کتمکدر وبری دابه‌نك اوزرندن اینمکدر وبری اوچ
رفیقك برین امیر ایدنمکدر وبری رفیقی کیرویه قالدقده انکچون اکلنمکدر وبری عورت سرج اوزرینه
بنمکدر وبری طعام ولیمه‌یی ترك ایتمکدر وبری یوزی اوزره یاتمقدر وبری سپرسز سطح اوزرنده اویومقدر
وبری الی یاغلی یاتمقدر وبری کلب صقلمقدر وبری یولده دابه‌نك بوینندن جرس آصمقدر وبری برایکی آدم یالکز
سفره کتمکدر وبری ثوم وبصل امثالن اکل ایدن ناس ایله اخطلاط ایتمکدر وبری ابدستی ترك ایتمکدر وبری
غسلی ترك ایتمکدر وبری نمازی ترك ایتمکدر وبری تعدیل ارکانی ترك ایتمکدر وبری جماعتی ترك ایتمکدر
وبری تسویهٔ صفوفی ترك ایتمکدر وبری امامه مخالفت ایتمکدر وبری جمعه نمازن ترك ایتمکدر وبری زکوة
ویرمه‌یی ترك ایتمکدر وبری صوم رمضانی ترك ایتمکدر وبری قضای مافاتی ترك ایتمکدر وبری کفاراتی
ترك ایتمکدر وبری منذوراتی ترك ایتمکدر وبری صدقهٔ فطری ترك ایتمکدر وبری اضحیه‌یی ترك ایتمکدر
وبری حجی ترك ایتمکدر وبری جهادی ترك ایتمکدر وبری بینماز عورتی صاقلمقدر وبری کتب شریعتی
یصدیق ایتمکدر وبری الات لهوی خانه‌سنده حفظ ایتمکدر وبری سفینه‌یه رکوب ایتمکدر وبری طیوری
قفسده حبس ایتمکدر وبری بقاله اقچه قرض ایدوب تدریج ایله اشیا آلمقدر وبری اکراه ایله بیع ایدندن اشترا
ایتمکدر وبری مسرفه تصدق ایمکدر وبری جامعده سائله تصدق ایتمکدر وبری اسم الله یازیلان کاغده بر
نسنه وضع ایتمکدر وبری قرآنی اونوتمقدروبری ربادرکه اقچه‌یی فائده‌یه ویرمکدر وبری ما کولاتی اوجوز

الوب حبس ایدوب زیاده بهالی صاتمقدر وبری یولده بلده کلن طعامه قارشو کیدوب اشترا ایلمکدر وبری اسیری قریبندن تفریق ایلمکدر وبری عینه‌درکه اقجه‌یی دورشرعیله فائده‌یه ویرمکدر وبری شهرلی کویلی‌یه زیاده ثمنله ویره‌سی‌یه بیع ایتمکدر وبری کندویه لازم اولمیان‌مبیعك ثمن‌زیاده ایتمکدر وبری خطبه‌اوزره خطبه ایلمکدر وبری غنی اولان بورجن اداده اهمال ایتمکدر وبری تصدقله وکیل اولان اول صدقه‌دن کندی ایچون آلمقدر وبری سهوایله اخذاولنان نسنه‌نك کندی یاننده قالان بدلیله انتفاع ایلمکدر وبری قبور اوزرنده شموع ایقاد ایلمکدر وبری هبه‌دن رجوع ایلمکدر وبری قتال اثناسنده کفاردن فرار ایتمکدر * پس بو اوچیوز آفات مذکوره‌دن اجتناب ایدن آداب وارکان دین‌مبین ایله تقوی یولنجه کیدندر وایکی جهان سعادتنه یتندر * واما اسباب حفظ اوندربری تقلیل غدادروبری اکثار تکراردروبری لیالیده صلاة وقیامدر وبری کثرت صلوة وسلامدر وبری قرائت قرآندر وبری ترك جمله عصیاندر وبری مسواك استعمال ایلمکدر وبری هرصباح آچ ایکن بال ایچمکدر وبری هرکون علی الریق یکرمی بردانه زبیب احمر یمکدر وبری بلغمی هرتقلیل ایدن نسنه‌یی تناول ایتمکدر * واما اسباب نسیان اوندر بری کثرت عصیاندر وبری کثرت غموم واحزاندروبری کثرت علایق وتشاغلدروبری تازه کشنجی تناولدروبری اکشی تفاح اکل ایتمکدر وبری دوه قطاری اراسندن کیچوب کتمکدر وبری نقرهٔ قفادن حجامت ایتمکدر وبری الواح قبوری اوقومقدروبری مصلوبك یوزینه باقمقدروبری دیری قمله‌یی ارضه آتمقدر * واما اسباب فقر اضطراری قرقدر بری معاصی‌یی ارتکاب ایلمکدر وبری حلقه یلان سویلمکدر وبری صباح وقتی اویومقدر وبری برکون برکیجه‌ده سکز ساعتدن زیاده اویومقدر وبری عریان اولوبده اویومقدر وبری عریان ایکن بول ایتمکدر وبری بریانی اوزرینه یصلنوب اتمك یمکدروبری اتمك اوفاغن یره دوکمکدروبری جنابت حالنده بلامضمضه اکل ایتمکدر وبری قشورثوم وبصل یاقمقدر وبری کیجه وقتی منزلی سپورمکدروبری زبلی کنج خانه‌ده جمع ایتمکدروبری یاشده بیوکلرك اوکنجه یوریمکدر وبری والدینك آدلریله چاغرمقدروبری چورچوپ ایله دیشلرن خلالقمقدن وبری تراب وطین ایله اللرین یومقدر وبری عتبه اوزرنده اوتورمقدر وبری قپونك برقنادینه اتکا قیلمقدروبری خلاده آبدست آلمقدر وبری کندی اوزرنده ثیابن دکمکدر وبری یوزن یقادقده یکیله ویا اتکیله سلمکدر وبری بیت عنکبوتی خانه‌ده ترك ایتمکدر وبری صلاتی ادا ایتمکده تکاسل قیلمقدر وبری صلوة صبحی ادادنصکره جامعدن تیز چقمقدروبری هرصباح ایرکن چارشویه کتمکدروبری چارشودن کیچ خانه‌یه رجوع ایتمکدروبری سائللردن اتمك اوفاغن اشترا ایلمکدر وبری کندی اولادینه بددعا ایلمکدروبری قمله‌یی آتشه آتمقدروبری کیجه قابلرك آغزن آچیق ترك ایتمکدروبری سراجی نفسله سوندرمکدروبری عقده‌لی قلمله یازمقدر وبری دیشی منکسر طراق ایله طرانمقدر وبری والدین واستاذن دعادن اونوتمقدروبری قعودی حالنده عمامه‌سن صارمقدر وبری قائم ایکن ایاق طونن کیمکدر وبری سائله تعزیر ایدوب بوش دوندرمکدر وبری تقتیر ایدوب لوازمدن آزخرج ایتمکدر وبری اسراف ایدوب حدندن زیاده صرف ایتمکدر وبری معاش امورندن تکاسل ایتمکدروبری قپوسز منزلده کیجه تنهاجه یاتمقدروبومذکوراتك مورث فقر اولدیغی آثار ایله ثابت ومحققدر * واما اسباب غنا یکرمیدر بری فقرایه تصدق ایلمکدر وبری هرکسه طاتلی سوز سویلمکدروبری جمله خلقه کولج یوز کوسترمکدر وبری حسن خط یازمقدروبری سحروقتی اویانمقدر وبری خانه ایله قپو اوکن سپورمکدر وبری قابلری پاك یومقدر وبری فرائض خمسه‌یی تعدیل ارکان وتعظیم ایله اوقاتنده قیلمقدر وبری ضحی نمازن قلمقدروبری هرکیجه تبارك سوره‌سن اوقومقدروبری اذاندن مقدم مسجده وارمقدروبری ابدسته مداومت قیلمقدر وبری سنت فجرایله وتری خانه‌ده قیلمقدروبری طلوع فجردن طلوع شمسه‌دك دنیا کلامن ترك ایتمکدر وبری وتری قیلدقدنصکره تکلمسز یاتمقدر وبری نسوان ایله آز مجالسه ایتمکدر وبروکلام لغوی ترك ایتمکدر وبری آزسویلمکدر وبری صباحك سنتیله فرضی اراسنده یوز کره * سبحان الله وبحمده سبحان الله العظیم * دیمکدر وبری هرجمعه کونی یتمش کره * اللهم اغننی بحلالك عن حرامك واکفنی بفضلك عمن سواك * دعاسن اوقومقدر بومذکوراتی یقینا تصدیق ایتمك لازمدرکه جمله‌سی حقدر ومنبع فیض لایزالی امام محمد غزالی علیه رحمة المتعالی حضرتلرینك بومناجاتی

دولت دارینی جامع اولدیغی محققدر • اللهم انا نسئلك من النعمة تمامها ومن العصمة دوامها ومن الرحمة شمولها ومن العافية حصولها ومن العيش ارغده ومن العمر اسعده ومن الفضل اعذبه ومن اللطف انفعه ومن الاحسان اتمه ومن الانعام اعمه * اللهم كن لنا ولاتكن علينا وحقق بالزيادة آمالنا واقرن بالعافية غدونا وآصالنا واختم بالسعادة آجالنا واجعل الى رحمتك مصيرنا ومالنا واصبب سبحال عفوك على ذنوبنا وامنن علينا باصلاح عيوبنا واجعل التقوى زادنا والعافية لباسنا وفى دينك اجتهادنا وعليك توكلنا واعتمادنا والجنة ماءبنا اللهم ثبتنا على نهج الاستقامة واعذنا من موجبات الندامة يوم القيمة وخفف عنا ثقل الاوزار وارزقنا عيشة الابرار واكفنا واصرف عنا شر الاشرار واعتق رقابنا ورقاب آبائنا ورقاب امهاتنا ورقاب جميع المؤمنين والمؤمنات من النار ياعزيز ياغفار ياجليل يا جبار يامهيمن ياستار ياالله بفضلك وجودك وكرمك يا اكرم الاكرمين برحمتك ياارحم الراحمين

خاتمة الخاتمة

بالاده ترغیب اولنان طاعات وعباداتی وبورادہ ترتیب اولنان آداب معاملاتی وعادات اولیای ساداتی انسانه آسان ایدن توحید اسما وصفاتی وروحن شادان ایدن وحدت ذاتی بیلدیرر (ای عزیز) معلوم اولسونکه اهل وحدت دیمشلردرکه مادامکه انسانك نفسی میل شهوتله غالب وحیدر وقلبی انسانك مقلبدن غفلتله مغلوب ومیتدر وعقلی جسم ایله طبیعت ظلمتنده متحیر ومحبوسدر وروحی کثرتله وحدتدن محجوب ومأیوسدر تحقیقا طاعات وعبادات اکا عسیر اولور ومعاصی وشهواته میلی کثیر اولور وآداب معاملات مخلوقات اکا کران کلور ومخالفات واهمال وکسل نفسنه آسان کلور پس اول کمسه بی طاعات یزدان وبی آداب وارکان وحالیتدن بی فر وانسانیتدن بی خبر قالور زیراکه اول عام کالانعام کثرت اکل وشرب ونوم ایله مکبولدر واوصاف ذمیمهٔ بهیمیه ایله مجبولدر وعالم اغیارده شهوات نفسانیه ایله مشغولدر اما اگر اول عام خام نیجه ایام تقلیل طعام وتقلیل منام وتقلیل کلام ایدوب صحبت جمیع ناسی ترك ایله تنهایه کندیسه ومدام آنای لیل ونهار لا اله الا الله کلهٔ طیبه‌سن صفیر انفاس ایله تکرار ایدوب نفی خواطر وافکار ایله کیدوب مقلب القلوبه توجه واقبال ایتدیسه کلهٔ توحیدك ملازمت ومداومتنده مودوع وموضوع اولان نور وحدت آنك قلبنه طولوب اول نور وحدت جمله جهتدن صفحات کائنات اوزرینه منعکس اولوب ظلمت اغیار آنکله منکشف اولور وآندن ماسوا مضمحل اولوب کثرت اطوار اکا خیالات امثالی کلوب اول عالم وحدتی بولور (بیت) توتیادر که چشم جانی آچر * جوهر لا اله الا الله * چکسه دم کائناتی جمله بودر * اژدر لا اله الا الله * جرعه سندن جهانی مست ایلر * ساغر لا اله الا الله * نور توحید وذوق عرفاندر * ثمر لا اله الا الله * لامی بولدك ایسه مسرور اول * ظفر لا اله الا الله * پس اول حالده انك نفس شهوانیهٔ حیوانیه سی میت اولوب نفس انسانیه سی اولان قلبی حیات بولور وعقل مجردی سجن طبیعتدن چیقوب لطیفهٔ رحمانیه فضاسنه کلور وروحندن حجب کثرت زائل اولوب شمس وحدت بصیرتله مشاهده قیلور وکندی صفاتی بشریتدن فنا بولوب امر حقه تعظیم وحرمت قیلوب جمله خلقنه شفقتله طولوب انك اسمای حسناسیله متصف اولور (بیت) تجلیات خدادر آچلسه چشم شعور * تطورات عوالم تجددات امور * بروز کنج خفیدر بولجهٔ پرشور * بوکاربار الهی بوطمطراق ظهور * پس اول موحد جمیع معاصیدن اکراه واعراض ایدوب طاعات مولایی جمله‌دن الذ واحلی بولور وانك مخلوقاتنه مرحمت ورأفت ومحبت ومودت وشفقت ورقت وعزت حرمت ورغبت وخدمت قیلور وانکچون نه هم ونه غم ونه حزن والم ونه ده غرض ومرض قالور ونه کمسه‌دن خوفی ونه ده رجاسی اولور اول انجق الله ایچون جمیع خلقنه لطف ورفق وملایمتله معامله ایدوب تعظیم وآداب وملاطفتله مکالمه ایدر زیراکه اول جمله خلقی کورر که ظلال امثالی صاحبلرینه تبعیتله کیدر وحرکات وسکناتلرنده نواصیلری یدنده اولان محرکلرینه مسخر بولور که اول انلری هر سمته ییدر (بیت) هب تصرف حقك اولدیغنه علمم وار ایکن * یوق انکله عملم چکدیکم آنك غمیدر * پس اول عارف کندی ناصیه سی یدنده اولان صاحبندن برلحظه غافل اولمز وبرکمسه یه میل واعتماد دکلی قیلمز وهیچ کمسه‌دن اذیت وکراهیت بولمز وانك عندنده کبیر وصغیر وامیر وفقیر ومليح وقریب وغریب وصالح وطالح وغایب وحاضر هب برابر اولور وجمله افعالی قدرت باریله بولور جمیع اموری یقین ایله اندن بیلور پس آنك خدام واصدقا واعداسی هر حالده کندی حقنده هرنه ایدرلرسه مرادو مقصودی اول ایشلر اولور زیراکه

اول عبد راضی تسلیم ورضا ایله کندی نفسندن ومراداتندن کیچوب فانی اولمشدر ومراد مولادن غیری مرادی قالمیوب مرادحق کندی مرادینك عینی بولمشدر پس مولای متعال عبادی یدیله هرنه اجرا واظهار ایلدیسه اول بعینه انك مرادی اولمشدر انکچون اول فاضل جمیع ناسه اهل اولسون نااهل اولسون عفو ومروتله وایثار وفتوتله تحبب وتودد ایدوب رب تعالینك کندویه اجرا ایلدیکی مؤنت ناسی طوع ورضا ایله تحمل قیلور وحق تعالینك بونعوتنه مقابل اولان اسماسی ظهوری چون انی ذل وافتقار ومسکنت واحتقار وتواضع واضطرار وحیا وانکسار آلوب هرکوکلده آنکله متأدب اولور وحق تعالی دخی اکا محبت ایدوب السنهٔ خلقله اکا مدح وثنالر قیلور (شعر) باسمك اللهم یاذاالامتنان * انت برهان لاصحاب العیان * نحن نرجو منك توفیق الحضور * عن صمیم القلب فی کل الامور * پس اول کامل وحدتی کثرتده وکثرتی وحدتده بولور وانك عندنده عزلت وصحبت مساوی اولور اول جسمن خلقه وقلبن خالقه ویروب غرق حضور وسرور اولوب حق ایله قالبوروخلق ایله هرمعامله سی موافقت حق اوزره اولور وبرنسنه دن زهد ایتمیوب هرنسنه یی کندی محلنده استعمال ایده بیلور وجمیع وجودی شعائرالله اولمش کوروب معاملهٔ حبیب خدا کبی تعظیم ایله معامله قیلور ومحبوب القلوب اولوب دولت دارین ایله سعادت کونینی بولور وشرك وشکك عذابندن قورتلور وتوحید وعرفان ایله ذوق وصفا قیلور * اللهم یسرلنا اللهم ارزقنا حبهم واجعلنا معهم * (نظم) *

بوتوحید اولدی اصلی هر کمالك   که شرك وشکدر اصلی هرضلالك
قمو ذوقه چوتوحید اولدی مبدأ   عذاب اکبره شرك اولدی منشأ
عذابه باعث اولان شرك وشکدر   ایرن توحیده ذوق ایتمك کرکدر
کشینك شرکی دکلودر عذابی   ار ایسك غایت ایله اجتنابی
کشینك شرکدن پاك اولسه جانی   اوکورمز هیچ عذاب دوجهانی
بر ایشی زید وعمروك بیلمییدی   عذابه جسم وجانن صالمییدی
کل ایمدی زید وعمروه طابمه یی قو   قمو انواع شرك وشکدن ال یو
عصات مؤمنینی یاقدیغی نار   انکچوندر بکم شرك خفی وار
اکر شرك خفیدر کرجلیدر   قمودن پاك اولان لابد ولیدر
خدا قیلمز ولی سینه عذابی   ولی اول شرکدن قیل اجتنابی
بومعنادن اکا کیم ایره ارشاد   برایشی زید وعمروه قیلمز اسناد
موحد ایلمز هیچ غیری اثبات   که التوحید اسقاط الاضافات
روایت قیلنور کیم پیر بسطام   اوشیخ بایزید اول صاحب اقدام
اودکلو جد وسعی ودقتیله   اودکلو خلوتیله عزلتیله
باقوب هرحالنه اول مرد فایق   اراایوب بولمش برحقه لایق
دیمش برحقه لایق ایش یوق الحق   مکر وارایسه توحیدم وارانجق
دینلمش بیلمه میسن سوت بدیکك   یوره کیم اولسوت آغرتدی دیدیکك
بوسوزله بولنورمی سنده توحید   عجب سن قنده سن یاقنده توحید
اویان غفلتدن ایمدی عاقل ایسن   موحد اوله کور اهل دل ایسن
اولوب کتمزدن اول قوی هوایی   خدایی بیل یوق اکله ماسوایی
سوای حق هوایله هوسدر   بیل انجق حق کیم الله بسدر
چوسن عرفان ایچون کلدك جهانه   هیچ ایتمه ارده درلو بهانه
ندر دیرسن اکر انك طریق   بیلور حقی بیلن نفسن حقیقی
صلاحه کرچه هرمعروف بولدر   حقیقتده ولیکن صالح اولدر
که ترك ایلر مقدم ماسوایی   کیچر نفسیدن اول اکلر خدایی
ایریشور صکره خوش توحید ذاته   باقوب قالمز بوافعال وصفاته

بو توحیده اکر ایرمك دیلرسك | سرای وحدته کیرمك دیلرسك
همان ذکر ایله دائم قرع باب ایت | سوایی ترك ایدوب رفع حجاب ایت
دیلرسن اوله سن مقبول حضرت | مؤدب اول بوله سن تا که قربت
دیلر سنکیم قبول ایده سنی رب | مؤدب اول مؤدب اول مؤدب
کوزت یرلری یرنده هر مقامی | عقول ناسه کوره دی کلامی
حقیقت ایلسون سرکده جولان | شریعت ظاهرك حفظ ایتسون ای جان
حبیب اللهه سن قیل اقتدایی | صراط مستقیمه کیت هدایی

مناجات

بسم الله فاتح الوجود * والحمد لله مظهر کل موجود * ولا اله الا الله وحده لاشریك له توحیدا مطلقا عن کشف وشهود * والله اکبر منه بدأ الامر والیه یعود * وسبحان الله مانم سواه مشهود * ولا معه غیره معبود * واحد احد علی ما کان علیه قبل حروف الحدود * له فی کل شیء آیة تدل علی انه واحد موجود * سره منزه عن الادراك والنفود * ولا حول ولا قوة الا بالله العلی العظیم استنزل به کل خیر وادفع به کل شر واقتق به کل رتق مسدود * انا لله وانا الیه راجعون فی کل امر وحال وخاطر وورود * والله هو المرجو والمأمول والمقصود * منه الالهام والفهم والجود * بلا انکار ولا منازعة ولا جحود * باطن بالاحدیة ظاهر بالوحدانیة فلا شیء معه اذا لشیء بالحقیقة مفقود * وهو الاول والآخر والظاهر والباطن وهو بکل شیء علیم * قبل کون الشیء وبعد الوجود * فهو المثنی علی نفسه وهو الحامد والحمد والمحمود * احدی الذات واحدی الاسماء والصفات * عالم بالجزئیات والکلیات * محیط بالفوقیات والتحتیات بل هو الموجود * اللهم افتح لی ابواب هذه الکنوز * واکشف لی حقائق هذه الرموز * وکن انت مواجهی ووجهتی واحجبنی برؤیتك عن رؤیتی لنفسی وامح بظهور تجلیك جمیع صفاتی حتی لایکون لی وجهة الا الیك * ولا یقع منی مشاهدة الا علیك * اللهم انظر الی بعین الرأفة والعنایة * والحفظ والرعایة * فی کل شیء حتی لا یحجبنی عن شهودك شیء * وأکون مشاهدا لك بما امددتنی به من نظرك فی کل شیء * واجعلنی حاضرا لتجلیك من کل شیء * یا من بیده امر کل شیء * یا من الیه یرجع کل شیء * یا من لا یعلم ما هو الا هو یا من له الوجود المطلق یا جواد فوق المراد یا مولای انت اولی بی منی کیف لا اقصدك وانت وراء القصد * ام کیف اطلبك والطلب عین البعد * أیطلب من هو قریب حاضر کیف اعرفك وانت الباطن الذی لا یعرف * ام کیف لا اعرفك وانت الظاهر الذی فی کل شیء تعرف * کیف اوحدك ولا وجود لی فی عین الاحدیة * ام کیف لا اوحدك والتوحید سر العبودیة * سبحانك لا اله الا انت ما وحدك من احد سواك * اذا انت کما کنت فی سابق الازل ولاحق الابد فعلی التحقیق ما وحدك سواك * وما عرفك الا ایاك بطنت وظهرت فلا عنك بطنت ولا لغیرك ظهرت * وأنت انت لا اله الا انت * فیا من ابهم الامر وابطن السر واوقع فی الحیرة ولا اله غیره اللهم انی اسئلك کشف سر الاحدیة * وتحقیق عین العبودیة والقیام بحق الربوبیة * فأنا موجود بك حادث معدوم * وانت موجود باق حی قیوم قدیم ازلی عالم معلوم * فیا من لا یعلم ما هو الا هو اللهم انی اسألك الهرب منی الیك * والجمع بجمیع مجموعی علیك * حتی لا یکون وجودی حجابی عن شهودی * یا مقصودی یا معبودی * ما فاتنی شیء اذا وجدتك * ولا جهلت شیئا اذا علمتك * ولا فقدت شیئا اذا شهدتك فنائی فیك وبقائی بك ومشهودی انت لا اله الا انت الشاهد والمشهود یا قریب یا مجیب * اللهم یا سمیع اسمعنی منك یا بصیر بصرنی بك یا علیم علمنی منك یا حی احینی بذکرك یا مرید خلصنی من ارادتی بقدرتك وافتح لی کنز العرش والذات واحقنی تحت انوار الصفات سبحانك لا یعلم من انت سواك سبحانك ما اقربك مع ترفع علاك یا من هو اقرب الی من حبل الورید یا فعال لما یرید الهی عدمی بك عین الوجود ووجودی معك عین العدم فجردنی عن توهم وجودی معك تحقق عدمی بك واجمع شملی باستهلاکی فیك لا اله الا انت یا احد یا صمد بك الوجود ولك السجود اعوذ بك منی واسألك زوالی عنی الهی ادخلنی فی لجة بحر احدیتك وقونی بقوة سلطان فردانیتك حتی اخرج الی فضاء سعة رحمتك الهی انت القائم بذاتك والظاهر بافعالك وصفاتك توحدت فانت الواحد الاحد وتفردت فی الازل والابد لا معك غیرك ولا فیك سواك اسألك

الفنـاء فيك والبقاء بك لامعك الهى غيبنى فى حضورك وافننى فى وجودك واقطع عنى كل قاطع يقطعنى عنك واشـغلنى بك عنى وعن كل مايشغلنى عنك الهى انت الموجود الحق وانا المعدوم المحض بقاؤك بالذات وبقائى بالعرض فجد بوجودك على العدم حتى اكون حيث لم اكن وانت كما انت حيث لم تزل الهى انت الباطن فى كل غيب والظاهر فى كل عين والعالم والمعلوم فى الواحد والاثنين فكم اناجيك وانت المناجى وكم اناديك وانت المنادى جردنى من توهم الغير ولاغير الا انا ولا انا الا انت سبحانك لايشغلك شان عن شان ولايحصرك الوجوب والامكان الهى لاتنفعك الطاعات ولاتضرك المعاصى وبيدك ملكوت القلوب والنواصى واليك يرجع الامر كله فلا نسبة للمطيع والعاصى فقدس سرى باسرار وحدانيتك واسكر روحى بخمور جمال ربوبيتك وزين عقلى بعلوم لدنيتك ونور قلبى بانوار حضرتك وانقلنى من دركات خلقى وخلقى الى درجات حقك وحقيتك انت وليى ومولاى بك مماتى ومحياى رب غيبنى عن جميع خلقك واجمعنى عليك بحقك واحفظنى بشهود تصرفات امرك فى عوالم فرقك رب انى بك توسلت ومنك سألت وفيك لافى شئ سواك رغبت لااسألك سواك ولااطلب منك الااياك لااله الاانت رب القنى بك فى كل شان واشهدنى بلطفك فى كل آن وافتح عين بصيرتى فى فضاء ساحة التوحيد لاشهد قيام الكل بك شهودا يقطع نظرى عن كل موجود ياذا الفضـل والجود رب طهرنى ظاهرا وباطنـا من لوث الاغيار والوقوف مع الاطوار بفيض من ظهور قدسـك وغيبنى عنهم ببارقة من بوارق انسك واطلعنى على حقـائق الاشياء واسمعنى نطق الاكوان بصريح توحيدك فى العوالم كلها وابعدنى من القواطع عن حضرة قربك وامح من لوح فكرى اشكال الاعيان واثبت فيه سر قربك السابق المكنون بين الكاف والنون وازل ظلمة طبعى وبشريتى بتجلى نور ذاتك يانور النور ياعالمـا بذات الصدور رب اسألك فناء انانية وجودى وبقاء امنية شهودى ياموجود يامقصودى يامعبودى ياهو يامن هو هو يامن ليس الاهو يااول يا آخر ياظاهر ياباطن سبحانك لااله الاانت الواحد الاحد الفرد الصمد ياكريم برحمتك ياارحم الراحمين

﴿ ختمت هذا الكتاب بمناجاة العارفين ﴾

(نظم)

حق يه اولمز اوغولدر بوكتاب * آكدرر خير ايله آنى بحساب
كيم بونى اوقورسه مردكار اولور * كيمكه فهم ايلر اوبرخوردار اولور
بوكتابى اوقيـانى يازانى * معرفت كنجيله باى ايت ياغنى
تأليف هذا الكتاب وقع فى تاريخ * غفـع نفع الله من به انتـفع

١١٧٠

الحمد لله الذى اكرم العلماء بعلم الدين * وشرف العارفين بحق اليقين * والصلاة والسلام على سيد السادات من العلماء والعارفين والصالحين * رسولنا ونبينا محمد قائد الاولين والاخرين * الشفيع الاعظم فى حضور رب العالمين * امابعد فقد تم طبع هذا الكتاب المستطاب * المقبول المرغوب فيه عند اولى الالباب * بعناية الله الملك الوهاب * المسمى بمعرفتنامه * الذى فوائده للخلائق عامه * المحتوى على كل علم باهر * الحقيق بقول الشاعر

هذا كتـاب لو يباع بوزنه * ذهبا لكان البـائع المغبونا
اوما من الخسران انك آخذ * ذهبا ومعط جوهرا مكنونا

وهو من تأليفات العالم العامل * الفاضل الكامل * جامع جميع الفضائل * تاج العلماء المحققين * سلطان العارفين * برهان العاشـقين * قطب الكاملين * غوث الواصـلين * المنقاد بالتعظيم لكل اوامر الله * المعتاد بالشـفقة على جميع خلق الله * العارف بالله الخلاق * المعروف بين الخلائق فى الآفاق * اعنى به حضرة سيدنا ومولانا * ومن كل الوجوه اولانا * السيد الحاج الشيخ ابراهيم الحقى الفقير الحليم السليم * رحمه الله الرؤف الرحيم * خليفة قطب الوقت وغوث اعظم حضرة الشيخ سيدنا علوى اسمعيل تلوى فقير الله قدس الله شريف اسرارهم * وافاض علينا من فيوضات انوارهم

لازالت سحائب الرحمة تسقى لثرى مضجعه حضرتلرینك لسان فصاحت بیانندن صادر اولان نصایح
هدایت فوایح حکمت آمیز وسائر بیان ایتدیکی فنون دلاویزك ارباب استعداد وقابلیته نافع وکم ترك
الاول للاخر مضمونه مظهر وعرفه من عرف وجهله من جهل سری اظهر اوله جنی واضحاتدن
بولنمغله پند دلبند وعلوم عدیدهٔ فائده‌مندلری درج ایدرك تألیفنه رغبت کوسترمش اولدیغی اشبو
معرفتنامه کتابنك بودفعه طبع وترسیمی معارف پرور خادم الحرمین * ومالك البرین والبحرین *
السلطان ابن السلطان ابن السلطان السلطان ﴿ محمد رشاد خان خامس ﴾ ادام الله
سلطنته بحرمة نبیه نبی آخر الزمان وببرکة انفاس اولیائه الکرام افندمز
حضرتلرینك عصر دولتلرنده سلطان بایزیدده چادرجیلر
قپوسنده احمد کامل افندی مطبعه‌سنده طبع
وتمثیلی بعون الله المستعان
رسیدهٔ حسن ختام
اولمشدر

م م
م

هذه صورة مكتوب ابراهيم حقى لبعض اخوانه فى الله

بسم الله الحمدلله وصلى الله على مصطفاه ومن اجتباه * وبعدايها الاخ فى الله اعزك الله وصل الى مكتوبك بكرم الله وقبلت مافيه بلطف الله واجبت سؤالك باذن الله وكتبت لك هذه القائمة بعون الله وبعثتها الى صوبك حبا فى الله فاذا وصلت اليك بمشيئة الله فأسأل من فضل الله ان تكون هذه الوصايا مقبولة عندك وعندالله وان تعمل بها بتوفيق الله حتى تدخل فى زمرة اهل الله اوصيك اولا بتقوى الله حتى تذوق طعم حب الله واوصيك بالتوكل على الله حتى يكفيك الله واوصيك بتفويض جميع الامور الى الله حتى تستريح عن العزم والاختيار والتدبير المخالف لتقدير الله واوصيك بالتسليم والرضى بقضاء الله حتى تسلم من المخالفات وتنال رضى الله واوصيك بالصبر الجميل على ايذاء الناس لله حتى تنسى اوصاف البهائم وتخلق باخلاق واوصيك بكظم الغيظ وبالعفو عن عبادالله حتى تجد حلاوة عفوالله واوصيك بستر العيوب وبالشفقة على جميع خلق الله حتى يستر الله عيوبك ويرحمك الله واوصيك بالعزلة عن الغافلين عن الله حتى لايشغلوك عن التوجه الى الله وعن الحضور مع الله واوصيك بالصدق وخلوص النية فى جميع احوالك لوجه الله حتى لاتلتفت الى غرض النفس ولاالى نظر الخلق لئلا تسقط عن نظر الله واوصيك بالاتباع قولا وفعلا وظاهرا وباطنا الحبيب الله حتى يحبك الله ويعزك الله ويهديك الله واوصيك بكتم احوال القلب وستر اسرار الحب وحفظ حدود الله عن كل من لايعرف نفسه ولايطلب ربه ولايعرف الله حتى يطيب عيشك ويدوم حضورك ويحفظك الله وتكون امين الحق وحرز اسرار الله واوصيك بالتوبة والرجوع الى الله من كل ماقطعك عن الله حتى تجد الحق مع الكل والكل مع الله واوصيك بترك جميع ماسوى الله حتى تشهد الوحدة فى الكثرة والكثرة فى الوحدة وتجمع بين حب الخلق وحب الله فتعامل الخلق بالأدب مع الله واوصيك بترك حظوظ النفس وبالسفر القلبى عنها الى الله حتى لاتبتلى بالسفر الظاهر لاجلها ويصفو وقتك مع الله واوصيك بتقليل الطعام والمنام والكلام بغيرالله حتى تذوق لذة الالهام وحلاوة الانس بالله واوصيك بمداومة الذكر القلبى بكلمة لااله الاالله حتى يتنور قلبك بنور وحدانية الله وينعكس ذلك النور على صفحات الكائنات وتشاهد وحدة الوجود بنور الله فتنال دولة الفقر الحقيقى وسعادة الفناء فى الله واوصيك بنفى الخواطر والافكار فى ملاحظة غيرالله حتى لايبقى حجاب بينك وبين الله فيكون قلبك بيت الله واوصيك بتجلية مرآة القلب بصيقل ذكرالله حتى تنظر فيه ويظهر لك سر معية الله وتجد ربك اقرب اليك منك تكون من المقربين الى الله وتعرف نفسك وربك بالله وتملك كنز معرفة الله وتناول السعادة الابدية وتلحق بخواص رجال الله واوصيك بالاعراض عنك والاقبال على الله حتى تكون ناسيا لنفسك ومتذكرا لله واوصيك بمحو الوجود بالكلية فى محبة الله حتى يجذبك بلطفه اليه ويكون هو سمعك وبصرك فتسمع بالله وتبصر بالله فتفنى عنك وتبقى بالله فلايبقى لك انتظار ولااحتياج الى خارج عنك ولاشغل مع الله غيرالله وتكون مستغنيا بالله عما سوى الله واوصيك بدوام الاشتغال السرى بوحدانية الله حتى لايخطر ببالك فى جميع احوالك غيرالله خصوصا مظاهر الافعال فلاتشاهد الفعل الامن الله من العطاء والمنع والضر والنفع والايذاء والايلام والاهداء والانعام وسائر مايصدر عن الانام فاذاظهر انعام فلا تشكر حقيقة الاالله وتشكر ذلك المظهر مجازا لكونه كالآلة لله واذا وقع ايذاء اوايلام فترى ذلك من عدل الله ولاتعاتب ذلك الشخص لكونك فى جميع الاحوال حاضرا مع الله وغائبا عما سواه واوصيك بخلاصة هذه الوصايا وهى ترك الكل ونسيان النفس والهوى فى جنب ذكرالله لايبقى فى القلب الاالله وتموت نفسك الحيوانية ويحيى قلبك بالله فتكون حينئذ ولى الله قال العارف بالله من كان فى قلبه الله فمينه فى الدارين الله ومن كان فى قلبه غيرالله فخصمه فى الدارين الله ياخى فالله الله لاتغفل لحظة عن الله حتى لاتجد فى قلبك غيرالله ولاتعرف ابدا الاالله الاول الله والآخر الله والظاهر الله والباطن الله والحى الله والباقى الله من المحب فى الله * حقى ابن حقير الله مريد فقيرالله رحمهم الله

والله لنعم الوصايا القدسية * لطلب المعرفة والمحبة الانسية

بيت شفاى صدر مؤمندر وصيتنامۀ حقى * قبول ايدن بولور دائم حضور حضرت حقى

تم الكتاب بعون الله الملك الوهاب